BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
14
4 G
5 11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14 – 11. h. 2

28. 1. 26.
48
3
26.
48
6
11

# PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ,

IN

OCTO LIBROS

# PHYSICORUM,

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI, POLONI, SOCIETATIS JESU.

BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IESV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*INSERTÆ SVNT ET*

*QVÆSTIONES MAGIS DISPVTABILES,*

DE

# COELO ET MUNDO.

# DEI CARO-FACTI MATRI
DE
# CORPORE NATURALI,
VERBUM VERBO CONCIPIENTI,

DE
# AUSCULTATIONE,
BEATISSIMÆ UT OCTO
*IN*
*OCTO LIBROS PHYSICORUM*
# PRÆLECTIONES
PHILOSOPHICAS

BIBL

*Componebat*

Mancipium Ejusdem

T·M.S.J.

† a 2 AP-

# APPROBATIO

*ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI*

DN. Infulati Præpoſiti Laſcenſis, Scholaſtici Vladiſlavienſis, Archi-Diaconi Poſnanienſis, Gneſnenſis, Lancicienſis, Canonici, Vicarii & Officialis Generalis Poſnanienſis, S.R. Majeſtatis Secretarii.

*PRælectiones Philoſophicas, R.P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESU, SS. Theol. Profeſſoris, authoritate Adm. R.P. ejusdem Societatis Provincialis, recenſitas & approbatas, uti luce publica digniſſimas, prælo mandandas cenſeo & permitto. In quorum fidem præſentes, manu propria ſubſcribo. Datum Poſnan. d. 28. Menſis Martii, Anno Domini* 1670.

ALBERTUS DOBRZELEWSKI,
Præpoſitus Laſcenſ. Archi-Diaconus, & Officialis Poſnan. Generalis.

# FACULTAS.

## ALEXANDER LORENCOWIC.

COncedo Facultatem P. Thomæ Młodzianovvski, Societatis JESU Theologo, poteſtate ad id mihi datâ à Reverendo P. Joanne Paulo Oliva, Præpoſito Generali ejusdem Societatis, ut Commentationes in 8. libros Phyſicorum ab eo conſcriptæ, quoniam ab aliquot Patribus Theologis, ad id Deputatis recognitæ probantur, in lucem editæ, typis mandentur. Cujus rei gratia haſce literas manu noſtrâ, & Sigillo officii munitas dedimus. Lublini 4. Januarii 1670.

ALEXANDER LORENCOWIC,
Præpoſitus Provincialis Societatis JESU per Poloniam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

# PROOEMIUM.

NIhil hic ago de Quæſtionibus Procemialibus Phyſicis : Quia Majores, quæ in hac materia, aſſumi debebant, omnes ſunt expenſæ in Logica, ſub quibus Minores facilè ſubſumi poſſunt; ita ut de re, nulla ſit in præſenti difficultas: aut enim pro objecto ſtatuitur Ens mobile, aut Corpus quà tale, aut Corpus ſubſtantiale, aut Corpus naturale, quæ omnia in re idem ſunt. Quia ad prædicta, in Re vocantur omnia, quæ ſcibilia ſunt in Phyſica, ipſa autem ſecundùm rem, ad nihil aliud revocantur, de cæteroq; ſupponuntur eſſe ſcibilia. Quoad vocem autem attinet, non commodè appellatur objectum Phyſicæ, Ens mobile, propter rationes in Logica, in ſimili adlatas, de Objecto, ſub nomine Entis, non conſtituendo. Non rectè etiam appellatur Corpus quà tale : quia ſi nihil obſit, debet aſsignari objectum formale, diſtinctum à materiali : Cùm enim objectum definitivum ſit ſcientiæ & in definitionibus, explicitè, licet breviter, ſingula ſint evolvenda; non evolvuntur autem, ſi idem, & ſub eodem nomine, pro formali ponatur. Vnde fit, ut ſi poſsit fieri, quærendum ſit aliud nomen. Commodiùs ponitur Corpus ſubſtantiale, ſed quia recedit à phraſi Ariſtotelica, quæ Libros, præſentis materiæ, à Natura appellat, fit ut commodiſsimè dicatur objectum Phyſicæ, eſſe Corpus naturale. Ly naturale, non accipiendo pro eo, quod opponitur ſupernaturali, ſed ſecundùm præſentem materiam, quæ ſeipſam explicat. Nempe prout Corpus naturale, ſumitur pro Corpore, in quantum eſt principium motûs, & quietis, in quantum ex Vi Corporis, depoſcit quantitatem, & ſimilia.

---

# TRACTATUS I.

## DE PRINCIPIIS ET CAUSIS CORPORIS NATURALIS.

COntra Communem cæteroquî praxin, non ſejungo Tractationem de Principiis, à Tractatione de Cauſis. Licet enim ut ex inferiùs dicendis conſtabit, principium & Cauſa diſtinguantur, tamen in Phyſica, quod habet rationem principii intrinſeci compoſitivi, vel extrinſeci, habet rationem Cauſæ accommodatè acceptæ, & ſi quid eſt ſpecialis diverſitatis, brevi perſtringi poteſt.

# DISPUTATIO I.

## De Principiis & Cauſis in Communi.

EA quæ concernunt formalitatem Principii, inprimis perſtringenda ſunt.

PRÆMITTO I. *Quæ ſit Definitio Principii ut ſic.* Plures diverſis locis tradit Philoſophus. *Prima* eſt 4.Metaph.t.1. *eſt primum, unde aliquid aut eſt, aut fit, aut cognoſcitur. Secunda* 1.Phyſ. T.42. *Oportet principium neque ex alterutris eſſe, neque ex aliis, & ex his omnia. Tertia* 5.de Gen. Anim.c.7. *Principium eſt illud, quod ipſum quidem eſt cauſa multorum, ſed ipſius nulla ſuperior.* In idem fermè recidit, & illa, 5.Poët. *eſt id, quod poſt aliud, neceſſariò non eſt, poſt illud autem, aliud natum eſt eſſe, vel fieri.* Maximè propria eſt *Prima* Definitio, licet etiam non ſit exacta: quia procedit, per enumerationem; quibus omnibus, quaſi rationem, communem tradit, S.Thomas 1. p. q.31. a.1 Principium dicitur eſſe, à quo aliquid, quomodocunque procedit.

Quomodo autem ratio principii poſſit ſalvari, ſine nova Inceptione, diſcitur in aliis materiis, attingeturque ubi de Creatione.

PRÆMITTO II. *Quæ ſit definitio Principiorum Corporis Naturalis.* Deſumitur illa ex 1.Phyſ. t. 42. *Principia ſunt, quæ neque ex aliis, neque ex alterutris fiunt, & ex his, omnia.* Ut autem ly *ex* toties poſitum explicetur, ſenſus erit, dictæ definitionis, ut communiter docetur, Principia Phyſica, neque Terminativè, neque Compoſitivè fiunt, in ordine rerum naturalium, ex aliis, aut ex alterutris, ex ipſis autem, vel Compoſitivè, vel terminativè fiunt omnia materialia.

PRÆMITTO III. *Quòd ſint principia Corporis Naturalis.* In fieri tria ſunt. Materia, forma, privatio, in facto eſſe duo, Materia & Forma.

RATIO eſt. Quia, in omni transmutatione, datur terminus à quo, terminus ad quem, & illud ipſum permanens, quod transmutatur. Primum eſt privatio, ſecundum forma, tertium ipſamet materia. Argumentum hoc infra redibit tractandum. Procedit autem reſolutio, de principiis intrinſecis: quia efficiens, & finis, ſunt principia extrinſeca. Quod autem in facto eſſe, ſint duo. Ratio eſt: quia impoſſibile eſt, ſtare privationem cum forma. Imò ratione horum duorum, dicuntur eſſe prima principia, prima contraria. Hæc ſummatim tractata, fuſiùs ab aliis expoſita, fermè ab omnibus, eodem tenore leges.

## QUÆSTIO I.

### *De Prædicatis eſſentialibus Cauſæ.*

INveſtigata definitione Cauſæ, perſtringenda erit connexio illius, ſitne eſſentialis cum effectu.

## DIFFICULTAS I.

### *Explicatur Eſſentia Cauſæ, ut ſic.*

IN Definitione Cauſæ, attendendum eſt; nè conveniat Patri æterno, reſpectu Verbi, & reſpectu Spiritûs S. utrique. Ne conveniat conditionibus, privationi; ſolis tantùm intrinſecis, vel ſolis extrinſecis Cauſis. Item ne conveniat Perſonæ Verbi reſpectu Humanitatis.

EXPLICAT I. Suar. D.18. Metaph. S.2. n.3. eſt principium per ſe influens eſſe, in aliud.

IMPUGNAT I. Hanc definitionem Arriaga: Quia Pater æternus, qui eſt aliud ſuppoſitum à Filio, influit eſſe in aliud ſuppoſitum; & tamen non eſt cauſa Filii.

RESPONDERI poteſt. Quòd ly aliud ſimpliciter prolatum, ex ſenſu Patrum, ſignificat alietatem eſſentiæ. Hinc abſolutè poteſt dici filius alius à Patre, ſed non aliud. Cùm autem Suar. ſine addito aliud poſuerit, non poteſt definitio illius aptari ad probandum Patrem æternum eſſe cauſam Filii.

IMPUGNARI poteſt II. Quia per ly aliud, vel intelligis naturam, vel intelligis quidditatem, ſi naturam. Ergo ſubſiſtentia, poſito quòd ſit entitativè diſtincta, nullam habet ſui cauſam: quia dùm producitur, non producitur natura, ſi autem intelligis, quamcunque quidditatem. Ergo Pater, reſpectu Perſonæ Verbi, erit Cauſa: producet enim Perſonam Verbi, adeoque quodquid Verbi, quà Verbi.

RESPON-

RespondeRI poſſet. N ſi aliquid addatur, hoc Argumentum non concludet, quia quidditas ſine addito, idem eſt, quod natura, ſoliſque formalitatibus differunt. Hinc ſi non producitur natura Filii, neque producitur quidditas Filii. Poſſet tamen acui hoc Argumentum, ut fiet infra *Abſolutè tamen loquendo*

Non Satisfacit Dicta explicatio. Tum quia poteſt idem producere ſeipſum, ubi verè erit cauſans, & cauſatum, non tamen erit influxus, eſſe in aliud. Tum quia ſecundo loco poſitum argumentum, reſtitui poteſt; ly enim aliud, non ſupponit pro natura, ut probatum ſupra, non pro definibili quocunque habente aliquam perfectionem, & tamen productam: quia aliàs perſona Verbi, dicens relativam perfectionem, dicenda erit cauſata. Tum quia etiam cauſæ per accipens, ſunt verè cauſæ, & tamen per ſe non influunt eſſe.

Explicat 2. Arriaga. Cauſa, eſt id, quod per ſe influendo producit eſſentiam. *Hæc explicatio ex dictis*

Non Satisfacit. Tum quia ſi nomine eſſentiæ intelligatur id, quod contraponitur ſubſiſtentiæ. Sic ſubſiſtentia, ſi eſt quid diſtinctum ut eſt per Arriaga diſtinctum, non habebit ſui cauſam. Si autem non ſic ſumatur eſſentia, non apparet, quì Pater, reſpectu perſonæ Verbi, non dicatur cauſa. Tum quia dantur cauſæ per accidens, quæ verè ſunt cauſæ, & tamen per ſe non influunt.

Explicat 3. Fonſeca, conſentientibus Conimbr. Quòd cauſa, ſit principium, per ſe influens eſſe, in aliquid à ſe dependens.

Impugnari ſolet. 1. Ly pendere ab alio, vel ſignificat, quòd ille terminus, qui producitur, non poſſit eſſe, niſi ab alio, & ſic verbum etiam erit cauſatum: quia illud eſſentialiter eſt à Patre. Si autem per ly pendere ab alio, ſignificatur indigentia, quam habet terminus ad eſſe à cauſa, ſequetur nec per Divinam potentiam, eundem effectum, poſſe à pluribus cauſis totalibus produci, nullà enim ex his determinatè indiget effectus.

Responderi poſſet. Sufficit, quòd ſaltem indeterminate aliquâ ex iis indigeat.

Impugnat 2. Oviedo: quia ſi ex Auctoribus iſtius definitionis, quæras rationem, quare Verbum non ſit cauſatum, reſpondent: quia ſcilicet non dependet à Patre. Si autem quæſieris, quare non dependet à Patre, reſpondent quia dependere eſt habere productam eſſentiam, quod certè eſt arbitrarium: nam ex præciſa vi termini *dependet*, non ſignificatur produci eſſentiam. Hinc datur dependentia à conditionibus, paſſionibus formâ, quæ dependentiæ non arguunt productionem eſſentiæ.

Responderi poteſt. Quòd in communi phraſi, & ſine addito, dependentia ſupponat pro aliquo imperfecto; ut cum dicimus, creatura pendet à Deo, ſervus à nutu Domini. *Abſolute tamen loquendo*

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia ex ea, non poteſt reddi clara ratio, cur Pater æternus, reſpectu Filii, non ſit cauſa, cum verè non poſſit eſſe, niſi à Patre: nam ut ſupra vidimus, dependentia non arguit productionem eſſentiæ, non ſignificat etiam ſemper imperfectionem: nam eſſentia dependet à ſuis paſſionibus, & perfectionibus, relationes tranſcendentales à ſuis terminis. Cur ergo dependentia originis argueret imperfectionem. Tum quia eſſe illud dependens, vel ſignificat quidditatem, vel naturam. Si naturam. Ergo Subſiſtentia diſtincta, nullam poteſt habere ſui cauſam; ſi quidditatem, vel perfectionem productam. Ergo Verbum, quod in ratione Verbi producitur, dependens, adeoque cauſatum erit. Tum quia ut dixi ſupra, etiam cauſæ per accidens, ſunt verè cauſæ, neque tamen per ſe influunt.

Explicatur 4. Quid ſit cauſa? Nempe, quòd ſit principium, propter quod per ſe, ſeu virtute ſua influens, ſequitur aliquod eſſe. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia uſurpat terminos dubios, & tamen definitio, quæ eſt ipſiſſima ſciendi claritas, non vult talia dubia, dubium autem eſt. An ly propter quod, non ſupponat pro cauſa finali: Nam motiva exprimuntur per ly propter quod; Rurſùs non apparet, quî hæc definitio, ſine nova explicatione, & diſtincta ab hac, poſſit aptari cauſis intrinſecis? cum illæ non virtute ſua, ſed ſeipſis influant, & cauſent. Tum quia ly illud *eſſe*, vel ſupponit pro natura, & ſic ſubſiſtentia diſtincta, non poſſet habere ſui cauſam; Vel ly *eſſe*, ſupponit pro quacunque quiddirate, & ſic etiam Verbum Divinum cauſari, quantum ex vi hujus termini non repugnaret, præcipuè in ſententia, quæ agnoſcit relativas exiſtentias. Tum quia ſi recurras ad hoc, quòd eſſe Verbi non ſequatur, inquirendum erit, quid ly *ſequitur* importet? Si enim quamcunque poſterioritatem importet, ſic ſequetur etiam verbum, quòd eſt poſterius origine, præoriginante: Si per ly *ſequitur*, intelligatur ſequela durationis ſeu poſteritas durationis; Sol non erit cauſa luminis; quia in eodem inſtanti reali, emanavit ex ſe lucem: Si autem ly *ſequitur*, ſupponit pro dependet; redeunt Argumenta ſuperius in ſimili facta. *Hinc aliter*

Explicatur 5. *Quid ſit cauſa*? Quòd ſit principium, vi ſua determinans ad exiſtendum. Uſurpo potius ly *vi ſua*, quàm per ſe, vel virtute propria, quia cauſæ per accidens, per ſe non influunt, & tamen ſunt verè cauſæ. Nec adhibeo hunc terminum; Virtute propria: quia cauſæ inſtrumentales, ſunt verè cauſæ, non tamen dicuntur agere virtute, & nomine proprio, ſed in Virtute principalis, cum tamen ha-

beant vim ſibi convenientem agendi, per quam vim agendi, excluduntur conditiones, qualis eſt approximatio, quæ non agit, ſed agens, unit localiter. Per ly *determinans*, excluduntur Perſonæ divinæ. Nam determinatio, indifferentiam ſaltē in priori naturæ exigit: quid enim determinaret, & auferret? Nulla autem etiam cogitabilis fuit indifferentia in Perſonis Divinis, ut eſſent. Determinatio etiam ſignificat limitationem. Hinc Beſſarion. cap. ult. ad fin. Concil. Florent. negat in iſto ſenſu, in quo cauſa limitationem dicit, appellare Græcos, Patrem æternum, cauſam Filii. Per quem etiam terminum, privationes, imò & conditiones excluduntur à ratione cauſæ: quia poſſunt eſſe, & non determinare ad exiſtentiam, nec habere vim determinandi. Subſiſtentia etiam Verbi non eſt cauſa Humanitatis: quia illud non determinat ad exiſtendum. Denique ſi daretur Creatura ab æterno, Anima item rationalis, quæ exigit eſſe ſemper poſt, ſunt cauſatæ: quia Creatura ab æterno, erat adhuc indifferens ad exiſtendum, indifferentiâ priori per rationem. Anima item, etiam, poſtquam eſt creata, adhuc cauſatur à Deo, quia eſt pendens à concurſu Divino, qui poteſt exhiberi & non exhiberi, habetque eſſe limitatum, & reſtrictum, ideo adhuc debet dici, determinari ad exiſtentiam. Porrò ratio determinantis, cauſalitati, ut Quo, cauſæ, ut Quod, conveniet. Determinare etiam ipſum, non tantùm ad genus cauſæ efficientis, ſed etiam formalis ſpectat. Hinc per multos determinativitas, eſt de primo eſſentiali conceptu formæ, ſpectat etiam ad cauſam materialem; quia hæc determinat ad eſſe corporei, compoſitum. Denique cum aliquid propter diverſos fines fieri poſſit, vel certè fieri, & non fieri; bonitas finis ad utrumque determinat. Sicque ulterius procedendo, in aliis huc revocabilibus ſpeciebus cauſarum, advertetur, omnibus illis convenire vim determinandi.

Quæres.. *Cur Patres rejecerint nomen cauſæ à Divinis?*

Præmitto 1. *Aliquos Patres veritos eſſe etiam nomen principii dare Patri reſpectu Filii. Proprium,* inquit Nazianzenus *ejus qui principio caret nomen eſt Pater, ejus autem, qui citra ullum principium genitus, eſt Filius.* Imò & Arrius ſcribens ad Euſeb. Nicom. ex eo Filium non eſſe Deum volebat, quia habet principium. *Principium autem*, inquit, *habet Filius.* Deus autem caret principio. Sed Arrius volebat Filium habere principium, h. e. eſſe ex non entibus, ſeu non exſtitiſſe aliquando, hocque illi volebat negare Nazianz. citatus.

Præmitto 2. *Aliquos Patres dixiſſe, quòd Filius pendeat à Patre.* Ita idem Nazianz. V. de Filio Dei. *Nihil erat ante Patrem magnum, nam cuncta coërcet, amplectens & qui pendet de Patre.* Cyrill. Alex. Dial. 3. de Trin. dicit. *Filium pendentem eſſe ſubſtantialiter ab eo, qui genuit.* Sed his locis, ly pendere, ſupponit pro procedere.

Præmitto 3. *Græcos fermè omnes, Patri, nomen cauſæ tribuere, reſpectu Filii,* imò & Aug. L. 83. qq. q. 16. *Deus*, inquit, *omnium quæ ſunt, cauſa eſt, quod autem rerum omnium cauſa eſt, etiam ſapientiæ ſuæ, cauſa eſt: igitur ſempiternæ ſuæ ſapientiæ, cauſa eſt ſempiterna.* Sed ly *cauſa* ſupponit pro producere. *His præmiſſis*

Ratio datur. Cur Pater, reſpectu Filii non ſit cauſa? Quia cauſa & effectus ſunt correlativa, hinc ſi Pater eſſet cauſa, reſpectu Filii, Filius eſſet effectus, contra Nicænum, in quo dicitur, *genitum non factum*, & contra Symb. Athan. *non factus, nec creatus, ſed genitus.* Rurſùs cauſa debet habere prioritatem naturæ, reſpectu cauſati, & tamen S. Thomas. Op. 1. Contra Errores Græcorum, c. 2. ait. *Neque enim*, inquit, *prior eſt Pater tempore, cum Filius ſit æternus. Neque prior naturâ. Cum Patris, & Filii, ſit una natura.*

Aliam Rationem, tali diſcurſu, proponit Oviedo. Ex phraſi ipſa conformem definitioni cauſæ, à nobis adlatæ. Omnis cauſa non poteſt producere effectum perfectiorem ſe, & limitatio determinatioque perfectionis, eſt à cauſa: Nam ſi effectus immediatè à Deo creetur, à Deo limitatur, cujus voluntas, non applicat omnipotentiam, ad effectum perfectiorem, ut poterat, producendum. Quòd ſi à creatura producatur effectus, illa etiam perfectiorem ſe, non producet, adeoque determinabit, & limitabit perfectionem illius. Cum autem in Divinis, producens non taxet perfectionem producti, ſed eſt utriusque eadem perfectio: quia & eadem natura. Hinc ſi principium producens, non limitat perfectionem producti, non eſt illius cauſa. Hæc tamen ratio, indigeret ulteriori lumine: quia etiam ſecundùm perſonam v. g. determinat Pater, nonniſi ad eſſe Verbi. Rurſùs, ſi produceretur per impoſſibile infinitum, non eſſet quid limitatum; & tamen cauſatum. Si autem dicas ex eo fore limitatum: quia in certa ſpecie conſtitutum; etiam Verbum in certa ſpecie conſtituitur, eſtque de linea intellectionis, non volitionis; dicitque diſtinctionem, alietatemque realem à Spiritu Sancto, qui eſt de linea volitionis.

## DIFFICULTAS II.

### *De Eſſentia Cauſæ in actu Primo.*

Præmitto. *Cauſam in actu Primo, ſumi cauſam, prout potentem operari, cauſam autem in actu Secundo, ſumi cauſam, prout re ipſa operatur.* Sub præſenti autem titulo, decidendum erit; per quid conſtituatur cauſa in actu primo. An ſci-

ſcilicet præter propriam entitatem, includat & importet actionem, ſaltem ut poſſibilem. Negat Hurt, Arriaga, Oviedo. Affirmant alii Recentiores. Ipſa autem cauſa in actu primo poteſt ſpectari adæquatè, & inadæquatè, ſeu ſecundùm præciſam entitatem, cui habere vim producendi convenit.

DICENDUM eſt 1. *Cauſam inadæquatè acceptam non conſtitui actione.*

PROBATUR 1. Cauſa inadæquatè accepta eſt cauſa ſecundùm entitatem ſpectata, cui identificatur vis cauſandi. Hæc non conſtituitur actione. Ergo Major eſt definitio, ipſum ſtatum Quæſtionis continens. Min. prob. Tum quia nihil conſtituitur in ſua entitate, per aliquid à ſe diſtinctum: conſtitutivum enim in entitate, identificatur conſtituto; diſtincta autem ſibi non identificantur. Tum quia ſi cauſa ſecundùm entitatem ſpectata, conſtitueretur actione, vel conſtitueretur actione actuali, & hoc non: quia hæc eſt poſterior ipſa entitate cauſæ; vel conſtitueretur actione poſſibili, & hoc non poteſt dici: quia in illo priori in quo concipitur cauſa, ſine poſſibili actione, eſt principium; ſicut effectus poſſibilis; ita etiam & cauſalitatis poſſibilis. Ergo in illo priori, ſufficienter eſt conſtituta in eſſe cauſæ in actu primo, aliàs non poſſet principiare quidquam: prius enim eſt, eſſe conſtitutum, in eſſe cauſæ, poſtea cauſare. Antecedens immediatum probatur. Si in illo priori, cauſa in actu primo, non eſſet principium cauſalitatis poſſibilis, cauſalitas poſſibilis, non produceretur à cauſa, quod ipſum probatur. Non enim produceretur à cauſa in actu ſecundo, quia hæc eſt poſterior cauſalitate poſſibili. Non etiam à cauſa inadæquatè accepta, ut conceditur. Non denique à cauſa, prout dicit ipſam cauſalitatem; quia aliàs à ſeipſa eſſet, & principii *Quo* non daretur neceſſariò Principium *Quod*, ſiquidem hoc principium *Quod*, conſtitueretur ipſo *Quo*.

PROBATUR 2. Quia ſi cauſa inadæquatè accepta conſtitueretur per cauſalitatem poſſibilem, ut aſſumitur, eſſet cauſalitas antequam eſſet. Seq probatur quia antequam intelligatur eſſe cauſalitas poſſibilis, intelligitur, eſſe ad illam, cauſa in actu primo, tanquam principium ejuſdem; & tamen tunc jam eſſet cauſalitas poſſibilis: quia per Te, in actu primo cauſa, dicit cauſalitatem poſſibilem; Ergo eſſet cauſalitas, antequam eſſet.

PROBATUR 3. Si cauſa in actu primo diceret cauſalitatem poſſibilem, idem ſaltem inadæquatè, eſſet cauſa ſui ipſius. Cum enim actus primus cauſæ, ſit cauſa poſſibilis actionis, & hic actus primus dicat inadæquatè per Te actionem poſſibilem, ſi actus primus cauſat poſſibilem actionem, etiam actio poſſibilis, importata ab actu primo cauſæ, cauſabit ſaltem inadæquatè ſeipſam.

DICENDUM eſt 2. *Cauſam in actu primo, adæquatè ſpectatum, importare actionem poſſibilem.* Nomine autem cauſæ in actu primo, adæquatè tamen ſpectatæ, accipitur cauſa, & omne illud, quod illa ſecum poſcit cointelligi, ad habendam completam, de ſe notitiam, quantumvis illud, non habeat rationem principii, ut *Quod*.

PROBATUR 1. Cauſa in actu primo adæquatè tamen ſpectata, eſt quid correlativum ad effectum, prout à ſe pendentem poſſibiliter. Ergo ſi adæquatè accepta dicit effectum à ſe pendentem, non poteſt dicere ſine cauſalitate poſſibili: propter cauſalitatem enim, fit ipſa dependentia. Ergo dicit & ipſam cauſalitatem poſſibilem.

PROBATUR 2. Cauſa in actu ſecundò, adæquatè accepta, dicit cauſalitatem, & effectum actualem, horumque aliquo non habito, neutrum erit, h. e. nec ſine cauſalitate, effectus, nec cauſalitas, ſine effectu, jam autem nulla eſt cauſa in actu ſecundo. Ergo etiam cauſa in actu primo adæquatè ſpectata, importabit effectum, & cauſalitatem poſſibilem.

PROBATUR 3. Supponamus per impoſſibile, omnem cauſalitatem reddi impoſſibilem, hoc ipſo erit impoſſibilis omnis effectus, impoſſibili etiam omni effectu, redditur impoſſibilis cauſa. Ergo apparet, quod ad intelligendam adæquatam rationem cauſæ, hæc omnia requirantur. Ne autem ex particularibus principiis, de connexione cauſæ procedat Argumentum, per impoſſibilitatem omnis effectûs, accipe etiam conditionatam poſſibilitatem ſublatam.

OBJICITUR 1. Cauſa in actu primo dicit Decretum, de concurrendo cum cauſa in actu primo. Hoc autem Decretum, à Deo formari non poteſt niſi præſuppoſitâ poſſibilitate actionis, & effectûs. Ergo cauſa in actu primo dicit poſſibilitatem actionis.

RESPONDETUR. Imprimis poſſibilitatem actionis, duplicem ſpectari poſſe, unam activam, & hæc eſt formaliſſimè ipſa cauſa, inadæquatè ſpectata, & nonniſi ex præſuppoſitione hujus, Deus format Decretum. Secundò poſſibilitas actionis ſpectari poteſt paſſiva, ut ita dicam, quæ eſt formaliſſimè cauſalitas, ut Quo, poſſibilis; hanc non eſt neceſſe, ut præſupponat, Decretum Divinum, ſed ut eadem, ſuo modo concurrat cum cauſa. Vel ad maximum præſupponit Decretum, poſſibilitatem actionis, non tanquam conferentem vim agendi cauſæ, adeoque non tanquam aliquod conſtitutivum cauſæ, inadæquatè acceptæ, licet præſupponat poſſibilitatem actionis, tanquam aliquid requiſitum, ad adæquatum conceptum cauſæ.

OBJICITUR 2. Cauſa in actu ſecundo, dicit cauſalitatem actualem & effectum. Ergo, & cauſa in actu primo aliàs, non ſolo ſtatu differrent, ſed etiam conſtitutivis.

RESPON-

Respondetur. Etiam cauſam in actu ſecundo, inadæquatè ſpectatam non conſtitui cauſalitate. Quod ſi dicas, cauſam in actu ſecundo, non poſſe inadæquatè ſpectari, quia inadæquatè ſpectata, diceret tantum vim agendi, vis autem agendi, non eſt cauſa in actu ſecundo, hinc diſparitas dari poſſet. Quia non habet, per quod aliud diſtinguatur cauſa in actu ſecundo, ab aliis, niſi actuali cauſalitate, per quam tranſit, à non eſſe cauſantis in actu ſecundo, ad eſſe cauſantis in actu ſecundo, ad eſſe cauſantis. Jam autem ſola vi ſua cauſandi, ſufficienter à reliquis diſtinguetur cauſa, in actu primo.

Objicitur 3. Cauſa in actu primo, etiam inadæquatè accepta, vel dicit relationem tranſcendentalem, ad effectum, vel non dicit: Si non dicit. Cauſa non eſt: Si dicit, ſine cauſalitate, tanquam ratione fundandi, & effectu tanquam termino, concipi non poteſt.

Respondetur. Cauſam ſi materialiter ſpectetur, non dicere relationem tranſcendentalem, ut dictum de relatione, ut cauſa autem eſt formaliter, dicit relationem, conſequenter importat etiam cauſalitatem, non tanquam tribuentem vim agendi, ad quod ſolùm in præſenti attenditur, ſed tanquam circumſtantionans illam vim agendi.

Objicitur 4. Cauſa in actu primo ſpectata, reſpicit effectum, ſi autem reſpiceret eum, & non diceret cauſalitatem poſſibilem, cauſa ſeipſam ſaltem mediatè reſpiceret: reſpiceret enim effectum, & non ratione actionis.

Respondet Arriaga. Concedendo, quod aliquid, mediatè poſſit ſeipſum reſpicere. Sed aliter ſatisfit Argumento, quòd cauſa reſpiciat effectum mediante actione, quæ ſit ratio fundandi; ſed non quaſi conferente vim principio, in quo, vertitur cardo.

Objicitur 5. Principium productivum in Divinis conſtituitur per ipſam productionem activam, ſeu quaſi actionem. Ergo & in creatis idem erit.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Nam in prima Parte traditur, originibus, non actionibus conſtitui perſonas. Deinde negari poteſt Conſ. Diſparitatem dat Arriaga, quia in Divinis, actio eſt improducta, hinc benè poteſt conſtituere principium. In creatis verò actio, procedit ab ipſa cauſa.

## Punctum Difficultatis 3.

*An connexio Cauſæ cum effectibus poſſibilibus, ſit Cauſæ eſſentialis?*

Præmitto 1. *Sub hoc titulo quæri ab Auctoribus communiter.* Imprimis: An cauſa dicat relationem tranſcendentalem ad effectus. Rurſùs: an cauſa reſpiciat ſuos effectus, in univerſali, an in particulari. Denique: an reddito uno effectu, ex poſſibilibus impoſſibili, & ipſa cauſa reddatur impoſſibilis?

Præmitto 2. *Aliquos Auctores, concedere connexionem eſſentialem omnipotentiæ cum effectibus poſſibilibus, non tamen relationem tranſcendentalem.* Talis eſt Suar. Faſſ. quorum rationes ſolvit Oviedo, Cont. 9. Met. p. 6. n. 1. Alii & connexionem, & relationem tranſcendentalem iiſdem cauſis concedunt, quos vide apud Rec. Suar. Tr. 2. de Cauſis d. 5. q. 3. Rurſùs Oviedo negat connexionem eſſentialem cauſæ, cum effectu; admittit tamen cauſæ creatæ reſpectum tranſcendentalem ad ſuos effectus, loco citato, n. 3. quamvis neget, reſpectum hunc cauſæ increatæ p. 2. n. 13.

Præmitto. 3. *Ex dictis, de relationibus tranſcendentalibus, facilè colligi, quod cauſæ ſpecificativè acceptæ, non ſit primo eſſentialis hic reſpectus* ſi detur, ſed erit difficultas; an ſit eſſentialis, ſaltem ſecundò eſſentialiter.

Præmitto 4. *Quod cauſa creata, dicat relationem, ad effectus poſſibiles, eamque tranſcendentalem.* Prioris eſt Ratio: quia, quod dicit eſſe ad aliud, dicit relationem, cauſæ dicunt eſſe ad aliud, hoc eſt ad effectum. Ergo: Minor probatur. Quia dicere cauſam eſſe ad aliud, hoc eſt effectus poſſibiles, nihil aliud eſt: quàm cauſam habere vim producendi, & effectus eſſe producibiles; ut patet ex dictis de relatione, ad quod reſpexit Ariſtoteles: qui admittit relationes fundatas in actione, quæ nullæ eſſent, ſi cauſis negetur relatio, & ſi actio exercita, fundat relationem. Cur non fundabit actio poſſibilis; præcipuè, cum per Philoſophos, detur relatio, etiam ad non exiſtentem terminum, ſi ſit tranſcendentalis. Quod ipſum ut probetur Ratio eſt, Relatio cauſæ, ad effectus poſſibiles, eſt aliqua, ſed non eſt prædicamentalis: quia, hæc eſt nonniſi ad terminum exiſtentem. Ergo eſt tranſcendentalis.

Præmitto 5. *Quod etiam cauſa Increata, dicat ad Creaturas poſſibiles, reſpectum tranſcendentalem.* Non repugnat Deo, dicere relationes ad Creaturas, ut probatum in Logica. Ergo etiam non repugnabit cauſam Increatam, quo nomine venit omnipotentia, dicere relationem ad effectus poſſibiles. Sed non poteſt, dicere ad illos, relationem prædicamentalem. Ergo dicet tranſcendentalem. Deinde cauſa creata dicit relationem tranſcendentalem ad effectus; ideo quia eſt Virtus productiva eorundem, & effectus ſunt producibiles. Ergo cum idem competat omnipotentiæ, etiam illa, dicet ad effectus poſſibiles, relationem tranſcendentalem.

Responderet Oviedo. Diſparitatem eſſe, Quia virtus creata certos, & determinatos effe-

ctus in ſe continet, quos, & non alios, poteſt producere, & ita, ſpeciali modo, ſe habet ad illos, quos continet, quo, non ſe habet ad alios. Omnipotentia verò, nullam ſpecialem habitudinem dicit ad aliquem effectum, ſed æquè eſt potens ad omnes effectus; & non ſolum ſe extendit ad omnes poſſibiles, ſed illa ſe etiam extenderet, ad omnes, qui implicant, ſi hodie non implicarent.

Contra eſt. Virtus creata, propter ſpecialem ordinem, ad ſuos effectus, dicit particularem, & ut ita dicam, determinatam relationem, ad ſuos effectus. Ergo & virtus increata, propter etiam ſuum ordinem, qui eſt univerſalis, ad quoſcunque effectus, dicet, (ut ita dicam,) univerſalem relationem ad omnes effectus: Utriusque enim eadem eſt ratio. Deinde per oppoſitam ſententiam, ſi hodie, ſonus eſſet coloratus, aſpiceret illum oculus, & tamen hoc non obſtante, potentia viſiva, dicit ordinem tranſcendentalem, ad ſua poſſibilia objecta. Ergo etiam potentia increata, quamvis poſſet hodie producere hirco-cervum, ſi non implicaret, adhuc poterit dicere, ad effectus poſſibiles relationem tranſcendentalem. Quod autem adfert, idem Oviedo, ſequi ex noſtra ſententia, quòd Deus dicat relationem tranſcendentalem etiam ad chimæras, ſiquidem etiam illas poteſt producere, ſi non implicarent. Id non convincit. Quia per nos, non reſpicit Deus ſub hac conditione *ſi res non implicet.*

His præmiſſis diſcutiendum venit, quænam ſit connexio cauſæ cum effectibus poſſibilibus?

# Punctum Difficultatis I.

## *Expenduntur Rationes probantes nexum eſſentialem Cauſæ cum poſſibilibus.*

Probat 1. Martinus Olſzewski illi. Si non diceret cauſa eſſentialem ordinem ad effectus poſſibiles, effectu poſſibili reddito impoſſibili, adhuc eſſet cauſa poſſibilis, quoad entitatem. Sed hoc eſt falſum ut probatur. Impoſſibilis eſt entitas cauſæ, ſi non ſit poſſibilis Metaphyſica paſſio, entitatis cauſæ, propter connexionem, talis paſſionis, cum entitate. Sic homo impoſſibilis eſſet, ſi riſibilitas impoſſibilis eſſet. Sed ſi tranſiret effectus poſſibilis, in impoſſibilem, entitas cauſæ non haberet perfectionem Metaphyſicam; eſſe enim productivum effectus, eſt paſſio Metaphyſica entitatis cauſæ, ſed ſi impoſſibilis eſſet omnis effectus, impoſſibile eſſet productivum effectûs ejuſdem cauſæ. Quod ipſum probatur; quia omne productivum, debet eſſe alicujus poſſibilis productivum, aliàs daretur productivum etiam hirco-cervi, ſi productivum non debet eſſe poſſibilis alicujus productivum, hoc autem eſt abſurdum.

Responderi poteſt. Omne productivum, debet eſſe productivum alicujus poſſibilis, abſolutè nonniſi. Nego. Poſſibilis ſub conditione, ſi non implicet. Concedo. Conſequenter paſſio Metaphyſica, quæ eſt eſſe productivum, invariata maneret: quia eſſe productivum, non quomodocunque eſt paſſio Metaphyſica, ſed eſſe productivum, ſi non implicet. Alio etiam modo eidem Argumento ſatisfieret. Paſſionem Metaphyſicam duo dicere, unum in recto, hoc eſt ſuam entitatem, & aliud in obliquo, hoc eſt effectus poſſibilitatem, conſequenter ſi paſſio Metaphyſica, ſecundum id quod dicit in recto eſſet impoſſibilis etiam entitas cauſæ: nam communis, & eadem utriusque entitas eſt. Si autem paſſio ſecundum id, quod dicit in obliquo ſit impoſſibilis, non ſequitur cauſam fore impoſſibilem, in obliquo autem dicit effectum; ad eum planè modum, quo ſi deſineret eſſe relatio Paternitatis in Petro, quoad id, quod dicit Paternitas in recto, deſineret eſſe etiam Petrus, non deſinet autem, ſi deſinat relatio ſecundùm id, quod dicit in obliquo.

Probat 2. Arriaga. Si ſub conditione poſſibilitatis reſpicerentur effectus, ſequeretur omnibus poſſibilibus effectibus redditis impoſſibilibus, adhuc cauſam fore poſſibilem.

Respondetur. Concedendo ſeq. Unde etiam, impoſſibili omni intelligibili, poſſibilis foret intellectus, quantum ex illo intellectivus. Unio item impoſſibilibus extremis, quantum ex illa, eſſet unitiva; licet à parte rei exiſtere non poſſit ſine extremis: quia actu exiſtens non depoſcit, eſſe tantùm unitiva, quantùm eſt de ſe, ſed eſſe actu unitiva; utpote eſſentialis determinatio habendi uniti.

Probatur 3. Potentia, quæ non poteſt audire, à potentia, quæ poteſt audire, diſtincta eſt. Ergo etiam omnipotentia quæ non poteſt producere omnia, diſtincta erit. Aliter idem proponitur. Si daretur cauſa productiva multorum effectuum, & præter hos effectus, cujuſdam effectus, qui vocetur A; ex alia parte, daretur alia cauſa, quæ eſſet productiva multorum effectuum, non tamen effectus A. Illæ potentiæ eſſent diſtinctæ. Ergo & omnipotentiæ eſſent diſtinctæ, quarum una eſſet productiva omnium abſolutè, & alia non eſſet productiva.

Respondetur. Si etiam hæc alia potentia eſſet, quantum ex illa auditiva, vel quantum ex illa productiva effectûs A. non forent illæ potentiæ, ratione intrinſecæ virtutis producendi, diſtinctæ. Sed forent diſtinctæ, ratione alicujus in obliquo importati, ſi illos effectus ponere non poſſent, quantum ex illis. Unde etiam eadem eſſet omnipotentia, quamvis impoſſibilis redderetur aliquis effectus, modo impoſſi-

bilitas oriatur à parte effectus, non à parte cauſæ.

Probatur 4. Repugnat virtus, quæ in ſe contineat eminenter Ens rationis. Sed effectus repugnans, eſt Ens rationis. Ergo illum omnipotentia in ſe non continet. Major prob. quia eo ipſo, quod virtus productiva producat aliquid, producit ens reale, & non ens rationis. Et ſicut benè infero à Deo non poſſe creari alium Deum: quia quidquid crearet, jam non eſſet Deus. Ita poſſum dicere, cauſam non poſſe producere Ens rationis: quia quidquid producit, hoc ipſo eſt ens reale. Multis hoc Argumentum ſolvit Oviedo. *Sed*

Respondetur Conformiter ad dicta. Quod repugnet virtus, quæ in ſe contineat eminenter, idque abſolutè ens rationis, non repugnat autem quæ contineat ſub conditione, ſi ſcil. non implicaret. Quamvis autem non producatur quidquam niſi ens reale, non ſequitur cauſam, quantum eſt ex illa, non poſſe producere etiam ea, quæ ſunt non realia, ſi forent realia. Unde principium vitale, eſt connexum cum poſſibilitate ſuorum effectuum, ſi illi non implicent, eſſentiale item eſt Deo, poſſe elevare, ad actus ſupernaturales, ſi illi non implicent.

Probatur 5. Poſſibilitas effectus, non eſt à ſe, ſed ab alio. Ergo ab omnipotentia Divina, quæ illam non liberè ſed neceſſariò producit: neque enim liberum eſt Deo, poſſibilem eſſe hominem, vel non poſſibilem: Quodſi neceſſariò illam producit, infertur exiſtente omnipotentiâ, neceſſariò emanare poſſibilitatem Angeli, & à poſteriori benè infertur hominis poſſibilitas non eſt. Ergo neque eſt omnipotentia: nam hæc ſi eſſet, dimanaret ipſius poſſibilitatem.

Responderi poſſet. Duplicem quodammodo eſſe poſſibilitatem creaturæ, unam activam, quæ eſt ipſamet omnipotentia, potens producere, & poſſibilitatem paſſivam, quæ eſt ipſa entitas potens produci. Hæc poſſibilitas paſſiva, dicit in recto, ipſam entitatem creaturæ, in obliquo autem potentiam Dei. Si ergo effectus redderetur impoſſibilis, ſecundùm id, quod dicit in recto, redderetur impoſſibilis ipſa illius entitas, non tamen redderetur impoſſibilis poſſibilitas illius, ſecundùm id, quod dicit in obliquo: quia adhuc, quantum ex Deo, poſſet illam Deus producere, niſi repugnaret. Hinc impoſſibili reddito v. g. homine, nego quod poſſibilitas illius activa, non eſſet, imò & paſſiva non quidem ſecundum id, quod dicit in recto, ſed, ſecundùm id, quod dicit in obliquo.

Probatur 6. Si repugnaret equus, non poſſet exiſtere omnipotentia. Ergo equus & omnipotentia ſunt eſſentialiter connexa. Antecedens probatur. Si repugnaret equus, exiſteret duplex contradictorium, equus non repugnans ad exiſtendum, & equus repugnans, conſequenter Deus coexiſteret duplici contradictorio, ſed omnipotentia non poteſt coexiſtere duplici contradictorio. Ergo non exiſteret impoſſibili v.g. equo.

Respondetur. Negando Antecedens cum ſua probatione. Quia ſuppoſita impoſſibilitate equi, jam non exiſteret poſſibilitas illius, in ſtatu dictæ ſuppoſitionis. Unde jam nonniſi uni contradictorio, coexiſteret omnipotentia. Neque obſtat, quod alteri contradictorio, ante ſuppoſitionem coexſtiterit: quia de facto ſucceſſivis contradictoriis, nos etiam coexiſtimus, ut curſui, & non curſui Petri. De cætero etiam impoſſibilitas ex ſuppoſitione, & poſſibilitas Phyſica, non ſunt contradictoria: talibuſque benè poteſt coexiſtere omnipotentia.

Instat 1. Incapacitas coexiſtendi duplici contradictorio, non ſolum oritur ex impoſſibilitate exiſtendi duorum contradictoriorum, ſed etiam ex peculiari repugnantia, ut coexiſtat Deus duplici contradictorio. Quod ita probatur. Si Deus coexiſteret Petro, & carentiæ Petri, in hoc inſtanti verum eſſet dicere. Hic Deus, in hoc inſtanti coexiſtit Petro, ſed hic Deus in hoc inſtanti, non coexiſtit Petro. Ergo hic Deus non eſt hic Deus.

Respondetur. Suppoſita ſuppoſitione impoſſibili, de qua hîc, falſa eſſet Major. Ad coexiſtentiam enim Petri Phyſicam, & independentem à ſuppoſitionibus qualem habet, hîc non attenditur, & ſi ad illã attenderetur, Minor eſſet falſa; adeoque argumentum non eſſet demonſtrativè concludens, ut ſupponit arguens. Retorqueri etiam poſſet oſtendendo, ſimili modo arguendi, multum probari. Formo enim Argumentum, ut & ille formavit in Cameſtres, proboque impoſſibile eſſe, ut Petrus qui ſemel exſtitit aliquando, non exiſtat. Deus coexiſtit exiſtentiæ Petri, Deus non coexiſtit exiſtentiæ Petri. Ergo Deus non eſt Deus. Negabis Conſequentiam quia exiſtentia & non exiſtentia pro alio ſtatu ſumuntur: dicam & ego poſſibilitatem & impoſſibilitatem pro alio ſtatu ſumi: Nam poſſibilitas eſſet pro ſtatu Phyſico: neque enim quod ſemel eſt poſſibile phyſicè, reddi poteſt phyſicè impoſſibile; impoſſibilitas autem erit, pro ſtatu ſolo ſuppoſitionis ab intentione formato.

Instat 2. Deus eſt connexus eſſentialiter, cum ſua ſcientia de poſſibilitate Petri. Ergo eſt connexus eſſentialiter cum Petri poſſibilitate: quia ipſa illa ſcientia poſſibilitatem Petri importat.

Respondet Oviedo. Deum connexum eſſe cum illa ſcientia, ex ſuppoſitione objecti. Addi poſſet: eſſe etiam connexum Deum cum impoſſibilitate illius rei, ſi redderetur impoſſibilis.

Con-

Conformiter ad dicta ſuperius aliter ſatisfit Argumento. Quòd ſcilicet Deus ſit connexus, cum illa ſcientia ſecundùm id, quod illa dicit in recto, h.e. ipſam entitatem Dei; nihil enim magis eſt connexum, quàm idem ſecum, ſed non eſſe connexum eſſentialiter cum ſua ſcientia, ſecundùm id, quod dicit in obliquo, h.e. poſſibilitate Petri, niſi fortè connexione conditionata, h.e. ſi res non implicet.

Instat III. Deus per ſuam entitatem diſtingui debet, & ab hirco-cervo, & ab homine, idque neceſſariò, in dicta autem ſuppoſitione, non diſtingueretur, jam ab homine, ſed tantùm ab hirco-cervo ſeu impoſſibilibus. Ergo non maneret idem.

Respondetur. Diſtinctionem illam manſuram in Deo eandem, ſecundùm quod dicitur in recto; dicit enim ipſammet Dei entitatem. Hinc in recto, per idem Deus, & ab hirco-cervo, & ab homine diſtinguitur, quamvis non maneret eadem in obliquo, ratione ſcilicet terminorum mutatorum.

Probatur VII. Deus poteſt abſolutè producere Petrum, & non hirco-cervum. Ergo habet potentiam reſpectu Petri, quam non habet reſpectu hirco-cervi. Sed ſi Petrus non eſſet poſſibilis, non haberet talem potentiam. Ergo deficiente poſſibilitate Petri, deficeret aliquid intrinſecum Deo.

Respondetur. Deum eandem potentiam ſecundùm id quod dicit in recto, habere tàm reſpectu Petri, quàm hirco-cervi; ſed tota varietas, ex obliquo eſt, videlicet terminis producibilibus: hinc impoſſibili reddito Petro, eadem potentia maneret ſecundùm id quod dicit in recto, licet non maneret eadem ſecundùm id quod dicit in obliquo.

Utrumque hoc Argumentum ex Ripal. ab Oviedo propoſitum, eſt Argumentum Antonii Perez.

*Continuatur idem Examen.*

Prima Ratio ex Perez eſt Diſp.5. de Intell. Dei n.17. Deus eſſentialiter eſt omnipotens. Ergo habet eſſentialem connexionem cum poſſibilitate creaturarum. Conſ. probatur, quia eſſe omnipotentem, eſt poſſe producere omnes creaturas. At poſſe producere omnes creaturas, connectitur eſſentialiter, cum poſſe produci creaturas ipſas. Ergo.

Respondetur ex dictis. Deum habere eſſentialem connexionem conditionatam, cum poſſibilitate creaturarum, quantùm autem eſt ex illo, abſolutam. Et ſicut Thomiſtæ admittunt Decretum abſolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti; ita v.g. exprimibile. Volo Petrum converti, ſi illum Jeſus intuitus fuerit; Ita & connexio illa, quantùm ex parte Dei, erit abſoluta, conditionata autem ex parte Creaturæ, ita exprimibilis: Poſſum illam producere, quantùm ex me, ſi de ſe non implicet contradictionem.

Inſtat I. idem. Si concedatur quod Deus habeat hanc virtutem conditionatam. Ergo neceſſe eſt concedere Deum habere eſſentialiter ſcientiam, quâ cognoſcat, habere ſe Virtutem hanc quaſi conditionatam, & cum illa ſcientia non ſit confuſa, cognoſcet ſe habere virtutem producendi ignem, ſi non implicet. Ex quo ulterius formatur Argumentum. Vel ſcientia illa videt in igne duo prædicata contradictoria, eſſentiam ignis conſtituentia, vel non videt: Si videt, Ergo de facto ignis implicabit contradictionem; Si autem non videt, ergo Deo eſſentialiter repugnat, affirmare eſſentiam ignis involvere duo prædicata contradictoria.

Respondetur. Quod ſicut non eſt Deus conditionatè omnipotens, aliàs eſſet conditionatè Deus; adeoque non Deus, ita nec virtutem habet conditionatam producendi; Virtus enim illa idem eſt cum omnipotentia, ſed ex ſe abſolutè omnipotens, & ex ſe abſolutè habens vim producendi, reſpicit objecta conditione affecta, ſi non implicent. Et hæc de phraſi Argumenti. Commoda tamen eſt hæc phraſis, quòd Deus habeat vim abſolutam producendi objecta, conditione affecta, ſi non implicent. Quod autem attinet, ad robur ipſum argumenti. Dico. Ante Caſum ſuppoſitionis, non videre Deum in igne, duo prædicata contradictoria, in caſu autem factæ jam ſuppoſitionis, ſupponitur etiam nonniſi videre illa contradictoria Deus, ſed cum de facto illa contradictoria non ſint, nec de facto illa videt eſſe, ſed quia ſupponuntur nonniſi eſſe, ſupponuntur nonniſi videri, cum de facto non videantur; ex ſuppoſitione autem, quod ſupponatur Deus non poſſe producere ignem, non ſequitur ulla mutatio, in omnipotentia: quia Major, in hoc paſſu, eſt hæc: Deus poteſt producere ignem, ſi non implicet. Sed ſi ſupponatur implicare ignis, erit hæc Minor. Sed implicat ignis. Ergo illum non poteſt producere Deus. Ubi ut vides, tota mutatio, eſt in Minori, quæ nihil de Deitate importat. Sub eadem Majori. Deus poteſt producere ignem, ſi non implicet, extra caſum ſuppoſitionis. Subſumitur hæc Minor: Sed ignis non implicat; ubi etiam eſt mutatio in Minori; impotentiaque producendi non infertur à parte Majoris, & quantùm eſt ex illa, ſed à parte Minoris, adeoque non inferetur impotentia producendi quantùm ex parte Dei, qui eſt in Majori, ſed à parte Creaturæ, quæ in Minori ponitur.

Instat II. De eſſentia Dei eſt, affirmare, de illo conceptu objectivo, ea omnia, quæ in illo eſſentialiter includuntur, & negare includi eſſentialiter ea, quæ ejus eſſentia non includit, at ille conceptus objectivus ignis, includit formaliter totam eſſentiam ignis, & nullo modo

includit duo prædicata contradictoria. Ergo de eſſentia Dei eſt, affirmare illum conceptum ignis eſſe totam eſſentiam, & negare includere duo contradictoria. At hoc negare, idem omninò eſt, atque negare ignem eſſe impoſſibilem. Ergo de ſe eſſentia Dei eſt, negare ignem eſſe impoſſibilem, ac proinde de ejus eſſentia eſt, affirmare ignem eſſe poſſibilem.

Respondetur. De eſſentia Dei eſſe affirmare ignem eſſe poſſibilem, quouſque ſit poſſibilis. Sed etiam de eſſentia Dei eſt, affirmare ignẽ eſſe impoſſibilem, ſi ſit impoſſibilis; priori illi exigentiæ ſatisfacit nunc Deus, de facto enim eſt poſſibilis, judicatque ignem eſſe poſſibilem, poſteriori autem parti ſatisfaceret in caſu ſuppoſitionis, ſemper tamen à parte ſui, ſine mutatione, quia Major in hoc paſſu hæc eſt; Noſcit Deus, exigente ſua eſſentia, poſſibilitatem ignis, ſi detur. Jam quod detur, vel non detur ponetur in Minori, quæ mutationem importat non in Deo, quia nihil in terminis Minoris, eſt de Deitate, ſed in creatura. Et ſicut nunc de facto cognoſcente Deo, nunc Curſum, nunc non Curſum Petri, tota mutatio eſt *in objecto*, ita & in illo caſu, foret: adeoque, ut dicebatur ſuprà, foret mutatio ratione obliqui, importati à ſcientia, nõ ratione recti. Conſulantur ſuperius dicta.

Instat III. Idem. Deum eſſe Omnipotentem, non eſt poſſe facere aliquid, ſi non implicet contradictionem, ſed poſſe facere, quidquid abſolutè non implicat contradictionem. Hinc Patres ex eo, quod Deus ſit omnipotens, inferunt eſſe omnia poſſibilia Deo.

Respondetur. Omnia quidem quæ non implicant contradictionem, abſolutè non implicant, adeoque illa Deus poteſt abſolutè producere. Sed eſt difficultas: An ſit formandus conceptus omnipotentiæ abſolutus ex parte Dei, conditionatus ex parte objecti, hancque partem affirmantes oppoſiti, negabunt Aſſumptum, quod procedit de formatione conceptus. Quãvis autem formetur conditionatus ex parte objecti conceptus omnipotentiæ, benè inferri poteſt Deo eſſe omnia poſſibilia: quia notum eſt aliunde, hypotheticam tranſire in abſolutam, poſitâ conditione; & quia nunc de facto, quæ ſunt poſſibilia, ſunt poſſibilia, fit, ut benè inferatur, Deo omnia eſſe poſſibilia.

II. Ratio ejuſdem eſt. Deus eſſentialiter eſt benignus, miſericors, Juſtus, quibus omnibus careret, ſi non eſſent creaturæ.

Responderi poſſet. Quòd Deus eſſentialiter ſit miſericors ſecundùm id, quod miſericordia primò & per ſe dicit, & in recto, non verò ſecundùm id, quod dicit in obliquo. In obliquo autem eſt objectum miſericordiæ, quod eſt miſeria noſtra.

III. Ratio eſt. Deus habet eſſentialem connexionem, cum impoſſibilitate omnium, quæ de facto ſunt chimæræ. Ergo habet eſſentialem connexionem cum poſſibilitate rerum, quæ nõ ſunt chimæra. Antecedens Probatur. Quia Deus habet eſſentialem connexionem, cum impoſſibilitate mendacii à Deo dicendi, vel cum impoſſibilitate actûs fidei negantis Trinitatem. Quod totum ulterius in hoc fundatur, quia eſſentiale eſt Deo non poſſe facere, quod implicat contradictionem. Quod ulterius in hoc fundatur, quia Omnipotentia eſt poteſtas perfecta. Si eſt poteſtas perfecta debet efficere ipſa, quod efficaciter vult, adeoque inducere inevitabilem poſitionem voliti efficaciter, conſequenter facere impoſſibilem poſitionem oppoſiti, quod tamen tunc non eſſet: quia exiſtente v.g. luce volita, exiſteret oppoſitum contradictoriè voliti h.e. tenebræ quas poſſet ponere Deus, ut tu dicis, ſi dicis, poſſe ab illo poni contradictoria.

Respondetur. Conformiter ad ſupra dicta, Deum habere eſſentialem connexionem conditionatam, cum impoſſibilitate implicantium, vel habere eſſentialem connexionem, cum impoſſibilitate, ſecundùm id, quod dicit illa connexio à parte Dei in recto, quod eſt ipſamet omnipotentia, quæ tunc ſecundùm ſuum rectum immutata maneret, ut præexplicatum ſupra. Et licèt omnipotentia debeat inducere impoſſibilem poſitionem oppoſiti, ſi illud ponibile non ſit, ſecus ſi ponibile ſit.

IV. Ratio Ejuſdem eſt. Quidquid habet aliquod prædicatum, cujus carentia implicat contradictionem, habet eſſentialem connexionem cum exiſtentia illius prædicati. Sed Deus, de facto, habet prædicatum ſcientis, creaturas eſſe poſſibiles, & implicat Deum carere hoc prædicato. Ergo Deus habet eſſentialem connexionem cum exiſtentia talis prædicati, ac proinde cum poſſibilitate creaturarum.

Responsum ſuprà. Deum habere prædicatum ſcientis creaturas eſſe poſſibiles, ſi ſint poſſibiles, durentque in poſſibilitate, nec poteſt Deus carere hoc prædicato, ſuppoſito quòd ſint poſſibiles.

V. Ratio. Adferri poteſt ex iis, quæ habet Eſparza 1.p.q.16.a.1. Cauſam poſſe facere effectum, & effectum poſſe fieri à cauſa non ſolùm ſunt convertibilia Logicè, ſed etiã idem realiter cum ſola diverſitate modi in dicendo, & apprehendendo; ſicut videre & videri. Ex quo principio inferri poteſt, ad intentum: Ergo ſi illos effectus poteſt, quantùm ex illa cauſa producere, etiam illi poſſunt produci, ſi autem illi non poſſunt à Deo produci. Ergo nec Deus illos producere, adeoque mutabitur jam Deus.

Respondetur. Cauſam poſſe facere effectum, & effectum à parte cauſæ poſſe fieri, ſunt idem realiter, ſed cauſam, poſſe facere effectum à ſua parte, non eſt idem cum poſſe fieri effectũ à parte effectus: nam non repugnat ut cauſa illum, quantùm de ſe producere poſſet, tota de reliquo repugnantia, ex impoſſibilitate effectûs ori-

oriente, præcipuè cum per nos, non tantùm detur extrinſeca poſſibilitas, ſed & intrinſeca, conſequenter in caſu ſuppoſitionis, poſſet eſſe poſſibilitas extrinſeca penes cauſam, cùm impoſſibilitate intrinſeca, à parte effectûs.

INSTABIS ex eodem. Repugnante muſca, repugnat Deus, quod ipſum probatur, quia hoc nihil eſt aliud, quàm repugnare Deum, repugnante Deo. Quod ipſum probatur. Poſſibilitas muſcæ, & exiſtentia Dei, ſunt idem realiter, ac proinde repugnantia utriusvis, & utriusque eſt eadem à parte rei.

RESPONDETUR. Negando poſſibilitatem muſcæ intrinſecam, eſſe idem cum exiſtentia Dei, licet ſit idem cum exiſtentia Dei, poſſibilitas extrinſeca, ſecundùm id, quod dicit in recto accepta.

# Punctum Difficultatis 2.

*Expenduntur Rationes negativæ Sententiæ.*

OBJICIT I. Rec. Suar. tr. 2. Phyſ. diſp. 5. §. 4. Relatum tranſcendentaliter, dependet eſſentialiter à ſuo termino. Omnipotentia non pendet eſſentialiter à poſſibilibus, Ergo nec ad illa refertur tranſcendentaliter, nec cum illis connectitur eſſentialiter. Minor Probatur, quia videtur indecens dicere; quòd omnipotentia divina, quæ eſt Deus, ſit dependens à poſſibilitate formicæ.

RESPONSUM eſt aliàs, quòd omnipotentia Divina, ſit dependens à formica, non dependentia cauſalitatis, ſed dependentia termini.

INSTAT. Etiamſi omnia eſſent impoſſibilia, adhuc Deus potens eſſet producere ea, quæ non implicant contradictionem. Quod ipſum probatur: quia Immenſitas Divina eadem maneret, etiamſi de medio tollerentur omnes creaturæ, idque ideo, quia nulla creatura dari poſſet, cui illa non coëxiſteret. Tum quia etiam ſcientia Divina eadem eſſet, licet ea, quæ de facto ſunt futura, non eſſent futura. Ergo etiam & omnipotentia eadem maneret, ſive ſint, ſive non ſint poſſibilia. Et ſicut ille, qui rotat gladium, licet nihil feriat, ferire tamen aptus eſt; ita omnipotentia in vacuo impoſſibilium conſtituta, licet non producat, producere tamen apta eſſet. Habet ſimilem Inſtantiam Oviedo de Poteſtate Sacerdotis ad abſolvendum Turcam.

RESPONDETUR. Cum productione actuali poſſibilium, non eſt connexio eſſentialis omnipotentiæ, quia hæc dependet à Voluntate Dei libera, ita & immenſitas Divina, dicens coëxiſtentiam actualem cum creaturis & ſcientia Viſionis, & futurorum, non dicit eſſentialem connexionem, idque ideò: quia utraque pendet à voluntate Dei libera; Eſſe autem omnipotentem reſpectu poſſibilium, ſeu eſſe connexum cum poſſibilibus, non pendet à Voluntate Dei libera. Impoſſibili tamen omni loco nego poſſibilem fore immenſitatem. Nego item illum actum rotandi gladii, eſſe aptum ferire, ſi implicet, quod feriri poſſit.

OBJICIT II. Idem. Ut ſit aliquod relatum tranſcendens, debet ordinari per ſe primò ad aliud, ut patet in Actibus & potentiis. Sed omnipotentia non ordinatur primariò ad creaturas. Tum quia omnipotentia eſt ipſe Deus: Tum quia, ſi ſumatur omnipotentia abſolutè, prout eſt Virtus producendi, & ſic prior eſt omni Creatura poſſibili: Si autem ſumatur reſpectivè, quoad terminationem extrinſecam, ſic prior eſt creaturis, & hic Secundarius conceptus non eſt de primaria ratione omnipotentiæ. Ergo omnipotentia primariò, non ordinatur ad creaturas.

RESPONDETUR. Qui tenent cum Smiglecio Relationes Tranſcendentales, non eſſe de primo eſſentiali conceptu, abſolutorum, negabunt Majorem. Independenter ab hoc principio negatur Minor. Hinc dico ulterius, omnipotentiã, inadæquatè ſecundùm id, quod dicit in recto acceptam, dicere ipſum Deum. Et ſic accepta non ordinatur primariò ad creaturas, accepta adæquatè formaliter, dicit ipſum Deum, prout eſt virtus producendi; & ſic, nego primariò non ordinari ad creaturas, tanquam ad terminum: eſt enim poteſtas, ad ſibi ſubdita poſſibilia.

Addo Deum non poſſe ordinari ad aliud, tanquam ad finem ſe perficientem, ordinari tamen poteſt ad aliud tanquam ad terminum ſe indigentem, à ſe perfectibilem.

Quod addit, eſſe creaturis poſteriorem omnipotentiam reſpectivè acceptam, explicari debuiſſet: quid ſit illam reſpectivè accipi, reſpectivitate de qua hîc. Nec obeſt, quod ſub aliqua formalitate concipiatur poſterior creaturis: quia id, quod in aliqua conſideratione poſterius eſt alio, poteſt ſub diverſo reſpectu eſſe prius, per multos. Sic in ſententia, tenentium operationes eſſe objectum Logicæ, in quantum fiunt à Logica, ſunt poſteriores Logicâ, priores autem, in quantùm illam ſpecificant. Rurſus effectus, in quantùm eſt Terminus Relationis Cauſæ, antecedit Relationem Cauſæ, in quantum autem effectus eſt, poſterior eſt causâ.

OBJICIT III. Idem. Relatum tranſcendens non eſt magis neceſſarium, quam ejus terminus, ſiquidem hoc ſublato tollitur ipſum relatum tranſcendens. Sed omnipotentia, cùm ſit ipſe Deus, eſt magis neceſſaria, quàm ens creatum. Hinc Anſel. in Monil. dicit: Omne quod per aliud eſt, minus eſt eo, quod per ſe.

RESPONDETUR. In ratione referibilis, relatum, & terminus, non magis ſunt ad invicem neceſſaria: quia relationis eſt, tantùm referre, independenter à majori, vel minori neceſſitate referibilium. In aliis tamen rationibus, relatum poteſt infinitè ſuperare neceſſitatem eſſendi, quæ poſſet competere termino.

Objicit IV. Oviedo,& ſupponit, quòd eſſe poſſibile,non ſit eſſe phyſicum,in rerum natura exiſtens, & dum effectus poſſibilis non exiſtit, æquè non eſt, ac chimæra. Quæ ſuppoſitio in hoc ſenſu concedi poſſet, quòd ſcilicet & chimæra, & poſſibile, quà tale, actu non exiſtant. Admiſſa hac ſuppoſitione, ſic procedit Argumentum. Nullo genere dependentiæ, intellectus meus poteſt dependere ab intellectione poſſibili, quam nunquam eliceret, nec eliciturus eſt,ob defectum ſpeciei. Ergo fruſtra hæc connexio inter cauſam & effectum poſſibilem fingitur. Antecedens probatur. Quia ſi eſſet aliquod genus dependentiæ, eſſet dependentia tanquam ab effectu,& termino. Sed hæc dependentia eſt nulla. Quod ipſum probatur, quia ab eo quod neque eſt, neque exſtiturum eſt, quomodo virtus cauſæ phyſica, phyſicè dependere poteſt.

Responderet communis ſententia: Quòd Virtus phyſica,phyſicè in ratione termini,depédere poſſit à termino,licet in ſtatu ſolius poſſibilitatis ſit Terminus,quod non impugnat,niſi ſola interrogatione Oviedo. Hoc ut explicetur.

Advertendum eſt,quod Cauſa phyſica, ab eo,quod phyſicè non eſt,non poſſit phyſicè dependere dependentia cauſalitatis: Nam prius eſt exiſtere, poſtea cauſare; ab eo tamen,quod non eſt,poteſt cauſa dependere phyſicè,dependentia termini. Illuſtratur hoc inſtantia petita ex doctrina ipſius Oviedo, cenſet ille, quòd reſpectus tranſcendentalis, poſſit eſſe ad terminũ non poſſibilem,& ſic potentia cognoſcitiva,habet reſpectum etiam ad chimæras cognoſcibiles,qui reſpectus revera eſt dependens ab hircocervo,tanquam à termino: omnis enim relatio dependet à termino. Ergo ad hoc,ut aliquid dependeat ab aliquo, tanquam à termino, non eſt neceſſarium exiſtere phyſicè; & Ratio eſt, quia dependentia,quæ eſt à termino, non eſt dependentia,quę influat eſſe in rem dependentem,ſed eſt ſola dependentia ordinis,quæ poteſt eſſe, ad rem non exiſtentem. Rurſus cenſet Oviedo omnipotentiã ordinari ad omne poſſibile,& impoſſibile,ſi non implicet. Rogo ſi non ordinaretur ad iſta ſive poſſibilia,ſive impoſſibilia, ſi non implicarent,eſſetné omnipotentia? ſi non eſſet. Ergo ab eo,quod non eſt,poteſt aliquid pendere,ita,ut illo ſublato,non ſit.Si autem eſſet adhuc tunc omnipotentia. *Contrà eſſet*:quia &eſſet ut tu dicis,& non eſſet:quia omnipotentia extenditur ad aliud ponendum extra Deum,non enim pro termino,Omnipotentia importat Deitatem,& tamen tunc non extenderetur ad aliud, extra Deum ponendum: quia nec ſupponuntur poſſibilia,nec impoſſibilia,ſi non implicarent ponenda,ſed ſe haberet tunc omnipotentia,ſicut oculus ad ſonum, ad quid ergo ſe extenderet illa omnipotentia. Denique cenſet Oviedo connexionem eſſe eſſentialem effectuum poſſibiliũ cum cauſa,& ſi cauſa eſſet impoſſibilis, etiam effectus foret impoſſibilis; rogo quomodo id,quod non eſt,connecti poteſt cum eo quod eſt? quomodo illud quod non eſt, pendere poteſt ab eo, quod eſt? & quod reſponſum fuerit, probabit ſimul non obeſſe effectui ut quamvis non ſit, pendeat ab illo tanquam à termino omnipotentia.

Quæres. *Quid ſit hoc pendere ab alio tanquam termino?* Dico: Eſt habere tale prædicatum, definitivum ſui,quod prædicatum importet aliud à ſe,non ſiſtendo in ſe,ſed procedendo ad connotationem aliûs à ſe, & illud aliud, dicimus eſſe terminum, effectum, connotatum neceſſarium &c. Quomodo autem hæc dependentia ſit phyſica,infra explicabitur. Quod autem talis dependentia poſſit eſſe etiam ab eo, quod non eſt, illuſtratur inſtantiis.

I. Instantia eſt. Veritas cognitionum pendet ab objecto, quod non eſt. Ergo poteſt eſſe dependentia ab eo,quod non eſt.

Responderet Oviedo. Veritatem componi ex actu, & ex objecto tanquam partibus, & ſic deficiente objecto defecturam veritatem.

Contra eſt. Quia non quærimus, quare deficiente objecto deficiat Veritas: ſed quare deficiente eo,quod cæteroqui non eſt,deficiat veritas;& ſi deficit,deficiente eo,quod non eſt,benè pendere poteſt aliquid ab eo,quod non eſt, & ſi id,quod non eſt,poteſt componere aliquid tanquam pars,multò magis ab eo,quod non eſt,poteſt aliquid pendere,tanquam termino.

Quod autem dicit Oviedo: Veritatem eſſe totum quoddam morale, adeoque poſſe conſtitui per id,quod non eſt,id etiam non ſatisfacit. Nam licet in ſententia componente veritatem, ex actu & objecto,tanquam partibus, Veritas, ſit totum morale: tamen hęc ſententia non eſt admittenda,ſecundùm dicta in Logica,& etiamſi vera eſſet,reſtat illi ſolvendum: Cur non etiam actus Dei verus componatur ex objecto &cognitione Divina? quod ſi componitur,ſic formabitur argumentum. Actus Dei verus,quamvis in ſua entitate non conſtituatur objecto, quod ſupponitur eſſe creatum, tamen in quantùm eſt totum quoddam morale,componitur,adeoque dependet ab eo,quod non eſt. Ergo & omnipotentia, quamvis in quantum eſt cauſa,non conſtituatur creaturis poſſibilibus,tamen in quantùm eſt totum quoddam morale, componetur ex Omnipotentia,&Creaturis poſſibilibus,adeoque pendebit ab illis: Nam ad conſtituendum totum morale,non requiritur,ut utrumque ſit pars,ſed poteſt eſſe,utrumque totum,ut eſt unum morale totum,duo amici, poteſt eſſe unum tanquam terminabile, &aliud, tanquam terminativum. Denique totum iſtud morale, vel dependet ab eo, quod non eſt, vel non dependet: Si non dependet. Ergo illud aliud,non eſt pars illius; Si dependet, Ergo ab eo, quod non eſt, poteſt eſſe dependentia.

Secun-

Secunda Inſtantia. Actus fidei reſpicit plura objecta, quæ non ſunt, ſed fuerunt, vel erunt, vel eſſent. Ergo poteſt eſſe dependentia ab eo, quod non eſt. Quod autem dicit Oviedo, Actum fidei, eſſe connexum, cum cognitione Dei actuali, quam habet de objecto, hoc non ſatisfacit. Tum quia Actus, quo ego credo futurum AntiChriſtum non habet pro termino cognitionis, & objecto, Divinæ cognitionis entitatem, ſed entitatem AntiChriſti, quæ non eſt. Tum quia ipſe actus Dei, quem habet de AntiChriſto dependet, non à ſe ipſo, ſed ab ipſa entitate AntiChriſti. Tum quia omnis actus fidei, innititur revelationi, quæ jam præterit, ab eaque pendet, licèt jam non exiſtente. Nam quod dicit Oviedo eſſe indecens, ut Deus concurrat, tanquam Auctor ſupernaturalis, ad actum fidei, qui non ſit intrinſecè verus, hoc difficultatem non attingit: Nam non quærimus de hoc, quare actus fidei non poſſit eſſe falſus, ſed quare inniti poteſt revelationi, quæ de facto non eſt, ſed fuit. Commodius dixiſſet, actum fidei pendere à revelatione, quæ non eſt quidem actu, eſt tamen in aliquo ſui: nempe in apprehenſione fidelis, quam habet de illa revelatione, ſibi ab Eccleſia applicata. Sed neque per hoc difficultatem ſolviſſet. Nam illa ipſa apprehenſio & applicatio, pendet ab eo, quod non eſt, hoc eſt revelatione præterita.

Objicit V. idem. Cauſa non dependet ab exiſtentia effectus. Ergo nec ab ejus poſſibilitate: Nam exiſtentia actualis, & poſſibilis, eſt eadem.

Respondetur Imprimis: Hoc argumentum multum probare: quia probaret poſſibilitatem, æquè pendere à voluntate Dei libera, ac exiſtentiam actualem, cùm poſſibilis & actualis exiſtentia, ſint idem. Deinde diſparitas eſt, quia quamvis effectus exiſtens & poſſibilis, hoc ſenſu ſint idem: quia non aliud exiſtit, quàm quod erat poſſibile, non eodem tamen modo ſe habent: Nam exiſtentia poſſibilis non pendet à voluntate Dei libera; non enim Deo eſt liberum, ut homo ſit animal rationale, pendet exiſtentia actualis à libertate Dei, exiſtentia actualis eſt contingens, non eſt contingens poſſibilis, hinc à poſſibilitate, ſeu exiſtentia poſſibili, pendebit cauſa, non pendebit ab exiſtentia actuali. Et quamvis effectus, idem ſit realiter exiſtens & poſſibilis, quia tamen exiſtenti competit contingentia, non competit poſſibili, hinc quamvis cauſa, non nectatur neceſſariò, cum contingenti effectu, nectetur cum poſſibili. Deinde cùm Deus neceſſariò ſit omnipotens, & non pendeat hoc à libertate Dei, ut ſit omnipotens; & ex altera parte, cùm prædicatum hoc omnipotentis, ſit relativum, debet etiam habere terminum neceſſarium, qui eſt poſſibilis, & non actualis exiſtentia. Dixi quod debeat habere terminum neceſſarium: aliàs ſi non haberet terminum neceſſarium, ſicut terminus ſi non eſſet neceſſarius, poſſet eſſe, & non eſſe; ita & relativum illud prædicatum, puta omnipotentia, quod ſine termino nō poſſet eſſe, ſimiliter ſecundùm conditionem termini, poſſet eſſe, & non eſſe. Breviter loquendo: quia hoc prædicatum omnipotentia, non eſt tale, quod poſſet adeſſe & abeſſe à Deo, hinc ad id quod poterat eſſe & non eſſe referri non poteſt, ſed debet referri ad poſſibile, quod nonniſi determinatè poſſibile eſt.

Deinde negatur Antecedens, vel diſtinguitur. Quod cauſa in actu primo ſpectata, non pendeat ab exiſtentia effectûs, pendeat cauſa in actu ſecundo, cùm enim cauſæ in actu primo ſpectatæ, non ſit correſpondens exiſtens effectus, ſed potens exiſtere, hinc ad effectum exiſtentem, non refertur cauſa in actu primo ſpectata, è converſo, quia cauſæ, ſecundùm poſſe ſuum cauſare, eſt proportionatus effectus poſſibilis, ideò ad illam referetur cauſa. Addo committi hîc fallaciam accidentis, quia prædicatum quod convenit exiſtenti effectui, transfertur ad poſſibilem effectum, transfertur inquam, non in quantùm idem ſunt, ſed in quantum hoc prædicatum convenit exiſtenti effectui, prout condiſtinguitur, à ſe, poſſibili.

Objicit VI. Idem. Non implicat Virtus, quæ impoſſibili exiſtente effectu ſubſiſtat. Ergo neceſſariam connexionem non dicit cum effectu poſſibili.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo etiam infrà.

Objicit VII. Si daretur connexio prædicta, ſublata poſſibilitate unius entis tolleretur omnipotentia; hoc autem eſt abſurdum: quia ſi ſublata poſſibilitate unius entis, tolleretur omnipotentia, non eſſet ſummè perfecta, hoc autem eſt abſurdum. Seq. probatur. Si concipiatur in Deo omnipotentia talis naturæ, quæ ſublatis etiam omnibus poſſibilibus duret, adeoque ſit inconnexa, perfectior erit omnipotentia, quæ eſt connexa, & quæ ſublatis poſſibilibus tollitur. Ergo connexa Omnipotentia non eſt ſummè perfecta. Antecedens probatur: quia Omnipotentia connexa, & Omnipotentia non connexa, eſſent pares in continentia effectuum, ſeu in virtute cauſandi, & præter hoc, Omnipotentia non connexa, ſubſiſteret impoſſibilibus effectibus, non ſubſiſteret connexa. Ergo eſſet perfectior non connexa, præ omnipotentia connexa.

Respondetur. Hoc quod implicat non eſt perfectius, eò quod non implicat. Porrò omnipotentia non connexa implicat, quod ipſum probatur. Implicat relativum, vel ſi vis dicere ordinatum ad aliud, ſine illo alio; aliàs eſſet ordinatum ad nihil, conſequenterque non ordinatum, ſed Omnipotentia eſt quid relativum, ut dictum ſuprà, vel ſaltem ordinatum ad aliud, non eſt enim cauſativa ſui ipſius, ſed aliûs à ſe. Si autem omnipotentia eſt quid relativum, & habens ter-

terminum, terminus ille, non eſſent creaturæ actu exiſtentes, ut ſupponitur. Ergo eſſent creaturæ poſſibiles, quæ enim aliæ.

Respondebis. Omnipotentiam referri ad omne poſſibile, & impoſſibile ſi non implicet.

Contra eſt. Tum quia Inferam. E. illa Omnipotẽtia, & eſt connexa, & nõ eſt connexa; non eſt connexa ut ſupponitur, eſt autem connexa: quia reſpicit omne poſſibile, vel impoſſibile ſi nõ implicet. Quod ipſum debes aſſerere, ne concedas relativum ſine termino. Tum quia Purificatio conditionis, deſtruit conditionatum ſtatum, conſequenter valebit hæc argumentatio conditionata. Omnipotentia reſpicit poſſibilia & impoſſibilia, ſi non implicent: ſed implicant impoſſibilia. Ergo illa non reſpicit. Tum quia retorqueri poteſt Argumentum quod ſcilicet etiam, non connexa niſi conditionatè omnipotentia non ſit perfectiſſima: quia ſaltem ne ſit relativum ſine termino, deberet auferri, ablato conditionato illo termino.

Instat idem. Omnipotentia connexa, ſi hodie hirco-cervus non implicaret, non poſſet producere hirco-cervum. Omnipotentia non connexa poſſet. Ergo perfectior eſt omnipotentia non connexa, præ connexa.

Respondetur. Nullam dari Omnipotentiam, implicareque non connexam; adeoque & fore perfectiorem, & non fore. Et ſicut ſi non ens poſſet exiſtere, non hoc ipſo exiſtentia, quæ extendi poſſet etiam ad non ens, eſſet perfectiſſima exiſtentia; ſic nec eſſet perfectiſſima omnipotentia extenſa ad chimæras. Ad ſalvandam autem perfectiſſimam formalitatem omnipotentiæ, non eſſe neceſſe ponere actualem potentiam ad objectum, quod eſt chimæra conditione affectum, ſi non implicaret; Sed ſufficit, quod haberet hanc potentiam, ſi non implicaret; conditionem, etiam ipſi potentiæ apponendo.

## Punctum Difficultatis 2.

*Deciditur de Difficultate.*

Præmitto I. *Ut creatura ex poſſibili impoſſibilis, & ex impoſſibili poſſibilis reddatur, implicat contradictionem.*

Ratio. Quia implicat idem eſſe, & non eſſe. Ergo etiam implicabit, idem eſſe poſſibile, & non poſſibile ſeu impoſſibile, & è converſo. Quod ſi implicat, ut ex poſſibili reddatur aliquid impoſſibile. *Hinc*

Præmitto II. *In præſenti Quæſtione, non aliud diſcuti, quam caſu dato, quem formas interrio, ſi ex poſſibili redderetur aliquid impoſſibile, an poſſet adhuc concipi cauſa cum iiſdem prædicatis, vel non; an verò variato modo, habendi ſe eſſentialiter effectuum, variaretur modus habendi ſe cauſarum.*

Porrò affirmativa ſententia, quando dicit eſſe connexionem inter cauſam & effectus poſſibiles, adeoque modum habendi ſeſe cauſarum, alligatum eſſe modo eſſentiali, habendi ſeſe effectuum, non agnoſcit aliquam connexionem phyſicam in iſto ſenſu: quaſi ſit connexio illa in ſe præcise terminans productionem aliquam, vel quaſi ſit quid diſtinctum Phyſicè ab ipſis entibus; ſed agnoſcit connexionem Phyſicam, hoc eſt, nemine cogitante.

Præmitto III. *Cum tota quæſtio innixa ſit ſuppoſitioni impoſſibili*, ad oſtendendum impoſſibile eſſe, ut cauſa maneat, ſi effectus reddatur impoſſibilis, ad oſtendendum inquam, hoc impoſſibile, non poteſt aſſumi tanquam una pars contradictionis, quòd ſcil. defacto eſſet poſſibilis, vel cauſa vel effectus, ſed deberet cenſeri eſſe falſa, conſequenter aliunde erit deducenda tunc, impoſſibilitas cauſæ.

Dicendum eſt I. *Impoſſibili omni effectu, cauſam tam creatam, quàm increatam ſpecificativè acceptam, non reddi formaliter impoſſibilem.*

Probatur I. Quia cauſa ſpecificative accepta, non dicit ordinem tranſcendentalem ad effectus, ſed dicit eſſe quoddam abſolutum, per hocque ſtatuitur in eſſe ſpecificativè ſumptæ. Ergo ita accepta nihil perderet, caſu quo effectus impoſſibiles redderentur. Ergo neque ipſa illa entitas redderetur formaliter impoſſibilis: hoc enim fit perditione nonniſi prædicati neceſſarii.

Probatur II. Quorum entitates non ſunt idem formaliter, ſi uni entitati competat non eſſe formaliter, non ſequitur alteri entitati competere, non eſſe etiam formaliter. Sed cauſa ſpecificativè accepta, & effectus poſſibiles, non ſunt idem formaliter. Ergo competente impoſſibilitate, ſeu competente non eſſe formaliter, effectibus poſſibilibus, non ſequetur, cauſæ competere, non eſſe formaliter.

Major probatur. Non eſſe formaliter, fit per negationem eſſe formaliter. Sed negatio unius eſſe formaliter, non eſt negatio alius eſſe formaliter. Ergo neque non eſſe unius formaliter, eſt non eſſe alius formaliter. Et ſicut eſſe unius formaliter, non eſt eſſe alius formaliter, ita neque negatio unius eſſe formaliter, eſt negatio aliûs eſſe formaliter. Sic v. g. eſſe formaliter animalis, eſt eſſe formaliter vivens ſenſitivum. Dei autem eſſe formaliter, eſt, v. g. eſſe ens à ſe formaliter, & negatio formaliter viventis ſenſitivi, non eſt negatio formaliter entis à ſe.

Probatur III. Mala eſt Conſequentia: Hirco-cervus eſt formaliter impoſſibilis. Ergo & animal rationale eſt formaliter impoſſibile. Ergo etiam mala eſt iſta Conſequentia: Animal ſenſitivum eſt formaliter impoſſibile. Ergo & ens à ſe, eſt formaliter impoſſibile. Ergo ulterius

rius impoſſibili omni effectu, cauſa ſpecificativè accepta, non redderetur formaliter impoſſibilis. Conſeq. utraque probatur. Ideo Antecedentis illatio non tenet: quia non eſt identitas, & habitudo, inter hirco-cervum, & hominem, ad Conſequentiam autem ut teneat, neceſſaria eſt talis identitas, vel habitudo. Sed etiam inter hominem & Deum non eſt identitas, neque habitudo, ſi ſpecificativè accipiatur. Ergo. Quæ omnia procedunt in Metaphyſica ſuppoſitione: nam cauſam ſpecificativè, vel reduplicativè accipi, ſunt noſtræ ſuppoſitiones.

Dicendum 2. *Cauſam reduplicativè acceptam, ſi effectus poſſibiles redderentur impoſſibiles, non reddi impoſſibilem formaliter, quoad entitatem, ſeu correctius loquendo, quoad id quod dicit in recto, & pro ſubjecto.*

Probatur 1. Sublato connotato extrinſeco, relationes aliæ ſecundùm id, quod dicunt in recto, non tolluntur. Ergo neque ſublato extrinſeco connotato relationis cauſæ ad effectum, h. e. ipſa poſſibilitate effectuum, tolletur formaliter cauſa, ſecundum id, quod dicit in recto.

Probatur 2. Quia ſi ſublata poſſibilitate effectuum, cauſa reduplicativè accepta tolleretur formaliter, quoad id, quod dicit in recto, hoc inde eſſet: quia amitteret paſſionem Metaphyſicam. Sed hoc non probat cauſam tolli formaliter, ſecundum id, quod dicit in recto: poſſet enim dici, manere adhuc illam paſſionem, ſecundùm id, quod dicit in recto. Ut etiam ſupra urgebatur.

Probatur 3. Quia nullum eſt fundamentum talis connnexionis, quæ fundet, ſublata poſſibilitate effectuum, tolli formaliter ipſas cauſas in recto, nullaque neceſſitas talis connexionis, ſicut autem, non ſunt multiplicanda entia, ſine neceſſitate; ita nec multiplicandæ connexiones.

Dicendum. 3. *Sublata poſſibilitate effectuum, cauſam reddi conſequenter & arguitive impoſſibilem.*

Probatur 1. Quod dicit connexionem eſſentialem, & neceſſariam, cum poſſibilitate effectuum, illud ſaltem conſequenter tollitur, ſublatis effectibus: jam enim connexionem illam amitteret, quæ eſt illi neceſſaria, & eſſentialis, cum amitteret id, cum quo connectebatur, ſed cauſa increata v. g. dicit connexionem eſſentialem, cum effectuum poſſibilitate. Quod ipſum probatur. Non implicat contradictionem Cauſam increatam dicere iſtam connexionem, ut vidimus ſolvendo Argumenta in oppoſitum, quæ connexio, quia neceſſaria eſt, actu debet competere Deo. Ergo.

Confirmatur. Si Deus non eſſet formaliter omnipotens, ſaltem conſequenter redderetur impoſſibilis, ſed ſublata poſſibilitate effectuum, non eſſet formaliter omnipotens. Ergo ſublata poſſibilitate effectuum, ſaltem conſequenter, redderetur impoſſibilis Deus. Ergo & aliæ cauſæ ſublata poſſibilitate effectuum, ſaltē conſequenter, redderentur impoſſibiles. Major probatur. Ponamus Deum ex una parte, non eſſe formaliter omnipotentem, & alium Deum formaliter omnipotentem, Deus qui non eſſet formaliter omnipotens, non eſſet formaliter Deus. non enim eſſet pelagus eſſendi, Deoq; perfectiones ſimpliciter ſimplices, debent formaliter competere; aliàs poſſet eſſe Deus, & non eſſe formaliter omniſcius, formaliter omni bonus. Minor principalis probatur. Nullum relativum formaliter, manet formaliter; ſublato ſuo termino. Ergo nec manebit formaliter omnipotentia, ſublato illius termino h. eſt, poſſibilitate effectuum. Cum etiam omnipotentia ſit quid relativum: eſt enim virtus cauſandi in Deo, quæ ſemper eſt ad aliud.

Probatur 2. Si cauſa v. g. increata, etiam conſequenter, non redderetur impoſſibilis, impoſſibilibus creaturis, id ideò eſſet; quia cauſa increata, dicit reſpectum, & connexionem cum creaturis, ſi non implicent, adeoque quod & tunc, diceret eandem connexionem cum creaturis ſub conditione, ſi non implicent. Sed non dicit ſub conditione hac, quod probatur ex dictis, ad objectionem ſeptimam inſuper ſic probatur. Si diceret cauſa increata, reſpectum realem ad creaturas, non poſſet dicere ſub conditione illa, ſi non implicarent, ſed dicit, ut ſuppoſui ſupra & in Logica. Ergo. Major probatur ſi diceret reſpectum realem cauſa increata, ad creaturas, diceret ſub conditione applicabili etiam hirco-cervis, ut oppoſiti concedunt. Sed non poteſt dicere reſpectum realem, ſub conditione applicabili, etiam hirco-cervis; quod probatur. Si aliud Verbum non implicaret, produceret illud Pater, & tamen plenitudo illa productivitatis, non fundat ullum reſpectum realem, ad aliud Verbum etiam ſub conditione, ſed monſtrat nonniſi vim excellentem, & energiam generandi in Patre, aliàs myſterium Trin.tatis, pluribus realibus relationibus ad intra, quàm, quas Eccleſia agnoſcit, conſtaret. Ergo omnipotentia etiam; non poteſt dicere reſpectum realem, ſub conditione, ſi non implicat, quæ eſt applicabilis etiam hirco-cervis.

Deinde, dicere, Deum habere realem poteſtatem, & ordinem, ad producendas chimæras ſi non implicent, eſt ridiculam reddere omnipotentiam. Ergo ſub conditione poſſibilitatis, non reſpicit effectus poſſibiles omnipotentia. Antecedens probatur. Si quis diceret præſenti Papæ, illum habere tam inſignem poteſtatem abſolvendi, ut poſſet ab Hæreſi, etiam chimæras, ſi eſſent peccatores homines, abſolvere, nonne ille, cenſeretur irridere Papam? Rurſus, ſi ille qui rotat gladium in vacuo, diceret de ſuo gladio, non modo capita hominum poſſe amputa-

putare,ſi ponerentur,ſed etiam chimæras ſi oc-currerent; annon hic ridicula loqueretur,ſic etiam plane in præſenti. Certum eſt quod aliquando ſub conditione poſſit monſtrari energia poteſtatis, v. g. Si Anti-Chriſtus confiteretur Papæ,poſſet illum abſolvere, ſed hoc tunc fit, quando ipſa conditio, non eſt metaphyſicæ impoſſibilitatis.

Denique ponamus Deum, donare poteſtatem Angelo ad creandum omne poſſibile, & alii ad creandas chimæras,ſi non implicent, vel fingamus duos Deos,unum habentem poteſtatem ad creandum poſſibilia,& alium nonniſi ad creandum poſſibilia,& alium nonniſi ad creandum chimæras,ſi non implicarent; quid cenſebitur dediſſe illi Angelo Deus, imò collatio talis poteſtatis impoſſibilis eſſet,& ridicula, utpote nihil conferens: Sicut & excellentia Dei nonniſi potentis creare chimæras ſi non implicarent,eſſet ridicula, & nulla. Ergo & ſententia ponens in omnipotentia poteſtatem, ſi non implicent,non ponit realem reſpectum,nec quidquam reale in Deo,& tamen ſuppono, illum reſpectum eſſe realem.

Probatur 3. Si cauſa increata,non redderetur impoſſibilis,ſaltem conſequenter, redditis impoſſibilibus creaturis,id inde eſſet:quia quantum eſt ex ſe, etiam impoſſibilia & chimæras producere poteſt. Sed hoc falſum eſt. Ergo &c. Minor probatur vel eſt aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impoſſibile, vel non eſt quidquam,reſpectu omnipotentiæ Divinæ impoſſibile. Si eſt aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impoſſibile. Ergo & chimæræ,quantum etiam ex parte Dei,erunt impoſſibiles. Cur non enim? Quodſi nihil reſpectu omnipotentiæ Divinæ, eſt impoſſibile. Ergo vera erit hæc univerſalis, nullum ens quantum ex vi omnipotentiæ Divinæ, eſt impoſſibile. Ergo falſa ejus contradictoria,aliquod ens ex parte omnipotentiæ Divinæ eſt impoſſibile. Sed hæc particularis, eſt vera. Ergo illa univerſalis, falſa erit. Particularem illam eſſe veram ſic probatur. Etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, repugnat ut Deum creet,ergo aliquod ens, etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, eſt impoſſibile. Antecedens probatur; alias ſequeretur Deum,quantum ex parte omnipotentiæ, poſſe eſſe creaturam, adeoque non Deum, adeoque Omnipotentiam,quantum ex parte ſui, non eſſe Omnipotentiam.

Confirmatur. Tum quia caſu quo omnia redderentur impoſſibilia, Omnipotentia Divina ita ſe haberet,ſicut ſe haberet ille Deus, qui nihil poteſt creare niſi chimæras, ſi non implicarent,ille autem Deus non eſſet Deus, ergo neque verus Deus,poſſet eſſe in tali ſuppoſitione, Deus. Tum quia modus poſſibilitatis intrinſecæ, depoſcit accommodari ſibi poſſibilitatem extrinſecam, & continentiam in omnipotentia,ſicut quod eſt ex parte ſui abſolutè album,etiam ex parte omnipotentiæ, eſt album. Ergo quod ex parte ſua eſt abſolutè impoſſibile, etiam ex parte Dei erit abſolutè impoſſibile. Et certè ſi ex parte Dei,non eſt impoſſibilis hirco-cervus,ergo ex parte Dei,eſt poſſibilis, nam illi propoſitioni continenti duas negationes æquivalere debet affirmativa, quod ſi ex parte Dei,hirco-cervus eſt poſſibilis, ergo ex parte Dei, habet connexionem prædicatorum debitam,ergo & in ſe illam habet, quia omnipotentia,res non continet illis difformiter, & quod ex parte Dei,eſt albedo,etiam ex parte ſua, eſt albedo. Tum quia ſi chimæræ, ex parte omnipotentiæ ſunt creabiles,ſi non eſſent impoſſibiles. Ergo ſunt ex parte omnipotentiæ poſſibiles, (hoc enim cum creabili,in præſenti coincidit) ſi non eſſent impoſſibiles, hoc autem non poteſt dici,quia aliàs ad ſalvandam hanc ſententiam deberent aſſumi prædicata ſeipſa deſtruentia, qualia ſunt, eſſe aliquid poſſibile, ſi non eſt impoſſibile. Quæ autem hîc dicta ſunt de Deo,proportionaliter aliis cauſis, & Deo, in caſu, quo, vel una res impoſſibilis redderetur, applicentur.

# QUÆSTIO II.

*De Prædicato Prioritatis debito Cauſæ.*

Prioritas alia eſt Temporis, alia Prioritas A quo,quæ eadem eſt per multos cum prioritate originis,alia Prioritas in Quo, ſeu naturæ. Explicanda hæc veniunt, nam ad multa ſervient.

## DIFFICULTAS I.

*Explicantur aliquæ Prioritates.*

Explicatur I. *Quid ſit prioritas temporis.* Hanc prioritatem,moris eſt explicare per durationis antecedentiam,quæ explicatio non videtur eſſe per primum conceptum,quia prius eſt rem exiſtere,quàm durare, duratio enim eſt intrinſece conſervatio, conſervatiò autem eſt poſterior præexiſtentia, unde ſi ponamus per poſſibile,vel impoſſibile,rem produci in primo inſtanti, in ſecundo annihilari, revera tunc res non conſervabitur, nec durabit, nec habebit prioritatem temporis, utpote cujus inſtantaneæ exiſtentiæ non reſpondit tempus & tamen reſpectu aliorum Entium, habebit prioritatem exiſtentiæ.

Cenſerem itaque prioritatem exiſtentiæ, nihil aliud eſſe, quàm antecedentiam, ſecundùm quam unùm (vulgariter loquendo) prius eſt

eſt alio, extra cauſas. Cui prioritati exiſtentiæ, Prioritas temporis addit menſurabilitatem; ſecundùm prius & poſterius. Prioritas autem durationis, addit eſſe conſervationis tantæ vel tantæ, poſt primam productionem. Porrò cauſa interdum exiſtit prius tempore effectu, ſed non ſemper, quia Sol lucem, cujus cauſa eſt, non antecedit tempore, nec materia quantitatem.

Explicatur 2. *Quid ſit Prioritas à Quo, & Originis.* Ordinariè cenſetur, prioritates has easdem eſſe. Preſſius loquendo, diſtingui poſſent hæ prioritates. Demus enim in uno inſtanti, creatam materiam ſine omni forma, in ſecundo inſtanti, creatam formam privatio conjuncta materiæ, in illo primo inſtanti, eſt prior formâ, non prior tempore, hoc enim non habet inſtans poſt inſtans, vel ſi hoc concedas, non erit adhuc prior tempore, quia prioritas unius inſtantis, non eſt prioritas temporis. Non etiam eſt prior duratione, quia quando verum erat dicere, durat, ſive conſervatur materia; jam tunc erat forma. Non eſt etiam prior origine, nam privatio non eſt origo formæ, & tamen eſt prior; ergo cum ei competat ratio principii *à Quo.* Poterit etiam competere ratio prioris à Quo. Sed in quæſtione de voce, cum pluribus ordinariè loquendum. Porrò prioritas originis, eſt prioritas, vi cujus unum accipit eſſe ab alio, cui condiſtinguendo prioritatem à Quo, dici poſſet Prioritatem à Quo, eſſe prioritatem, vi cujus unum eſt prius alio, quoquo modo ad ſe ſpectante, & ſi ſit prius alio, vi communicati eſſe, diceretur prius alio, & prioritate à Quo, & prioritate originis, & quidem ſi ſit per communicationem eſſe diſtincti, erit prioritas originis, etiam cauſis creatis competens, ſi autem ſit per communicationem ejuſdem eſſe, erit prioritas Originis, Divinis competens, ſecundùm quam una perſona, non eſt prior aliâ, neque tempore, neque duratione, neque exiſtentia, neque prior intelligibilitate, nam referibilia, quales ſunt Perſonæ, ſimul ſunt cognitione, & tamen prior eſt origine Pater Filio in divinis, eſt enim Filius Dei à Patre, non Pater à Filio, Spiritus item Sanctus accipit eſſe ab utroque, neuter à Spiritu Sancto.

Explicatur 3. *Prioritas in Quo, & prioritas Naturæ.* Ordinariè recentiores noſtri, cum Hurtado, Arriaga, Oviedo, Suario recentiori, explicant prioritatem naturæ, quando ab uno ad aliud non valet conſequentia, & illud unum eſt cauſa aliûs, illud cenſebitur eſſe prius natura, prioritate in Quo, ſic v.g. non valet conſequentia, Adam eſt, ergo Abel eſt, & tamen, Adam eſt cauſa Abelis: in Divinis autem valet hæc conſequentia. Pater eſt. Ergo eſt & Verbum, nec tamen Pater cauſat filium, ergo non eſt prior naturâ filio.

Impugnatur 1. hæc explicatio. Quia ſi ad prioritatem naturæ, dicta requiruntur, vel accipitur cauſa ſecundùm ſolam entitatem, vel accipitur ſecundùm quod formaliter cauſa eſt. Si accipitur ſecundùm entitatem, ſic verum eſt, quod ab entitate cauſæ, non ſit conſequentia ad effectum, ſed etiam è converſo, ab entitate effectûs, non eſt conſequentia ad entitatem cauſæ, quia hæc entitas, poterat in alio ſaltem rerum ordine, naturaliter ab alia cauſa produci, & in præſenti rerum ordine, ſaltem per caſum extraordinarium, quod ſi non datur ſubſiſtendi conſequentia, ab entitate effectûs, ad cauſam entitativè acceptam, cauſa entitativè accepta, reſpectu effectûs, non habebit prioritatem naturæ. Quodſi accipiatur Cauſa prout cauſa eſt, ſic ſunt correlativa, & unum non eſt prius altero; nam relativa ſunt ſimul naturâ, & ſicut valet conſequentia: Effectus eſt, ergo cauſa eſt, ita tenet hæc; eſt cauſa qua cauſa, ſeu cauſans, ergo & effectus eſt.

Responderi poteſt. Quòd cauſa debeat ſumi ſecundum entitatem, & in actu primo, effectus autem, in actu ſecundo, ſed ſi ſic ſumantur, ab entitate cauſæ, non tenebit conſequentia ad effectum in actu ſecundo, tenebit autem conſequentia, ab effectu in actu ſecundo, ad entitatem cauſæ.

Impugnari ſolet ſecundò. Etiam à cauſa in actu primo ſpectata, valet ſubſiſtendi conſequẽtia ad effectum: ergo cauſa ita ſpectata, non eſt prior naturâ. Antecedens probatur. Tum quia etiam in actu primo ſpectata cauſa, non poteſt eſſe ſine effectu poſſibili; Cur ergo ad illum non dabitur ſubſiſtendi conſequentia? Tum quia etiam in actu primo ſpectata, eſt relativa ad actum poſſibilem. Tum quia in actu primo ſpectata, requirit decretum Dei, quo velit illum effectum produci. Sed à decreto Dei, valet conſequentia ad effectum. Ergo & à cauſa in actu primo ſpectata, valebit conſequentia ad effectum; nam cauſa in actu primo, importat etiam hoc decretum.

Responderet Oviedo. Quod à cauſa ſpectata in actu primo, etiam cum illo decreto, non valeat conſequentia, ad actualem exiſtentiam effectûs, reſpectu cujus cauſa, in actu primo ſpectata, prior eſt naturâ, &c. &c. *hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia tenet conſequentia, ab illo decreto, ſaltim ad effectum in actu primo, & tamen etiam reſpectu illius, decretum Dei, eſt prius naturâ, & cauſa ejuſdem. Quod autem dicit decretum Dei, ſecundùm ſuam entitatem ſpectatum, poſſe eſſe ſine exiſtentia effectûs, quamvis non ſecundùm formalitatem decreti, hoc erit recurrere ad connotata, quæ impugnat Oviedo.

Respondetur aliter ex Vaſquez & Herize, quod decretum efficax, qua efficax, non ſe teneat ex parte actus primi, cum conſtituatur per effectum, & non præſupponatur ad effectum. *Hæc etiam reſponſio*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Non

Non Satisfacit. Quia accipio decretum, non qua efficax ſed qua cauſa eſt,& ex dictis arguo, debere ab illo tenere conſequentiam ad effectum,quia impoſſibile eſt,cauſæ proportionatum,non reſpondere effectum,poſitoque illo decreto,vel non poteſt non fieri ex ſuppoſitione ſaltem,effectus, ergo dabitur ad illum ſubſiſtendi conſequentia; vel poteſt non ſortiri effectum,ergo quodDeus vult,poteſt non impleri ullo modo.

Responderi poſſet cum recentiori Suarez. Cauſam ſpectatâ virtute, poſſe concipi ſine effectu, quamvis per accidens, hoc eſt, ſpectata Divinâ voluntate extrinſeca efficaci, non poſſit non ſequi exiſtentia effectûs.

Non Satisfacit. Quia etiam virtus illa cauſæ,non poteſt intelligi ſine effectu. Deinde non apparet,cur à decreto Dei, teneat conſequentia ad effectum, & non teneat à cauſa alia.

*Vt intelligatur,quid ſit prioritas naturæ.*

Præmitto 1. *Quod ad hoc, ut aliqua cenſeantur priora naturâ, debeat unum Phyſicè pendere in ſuo eſſe ab alio*,unde in phyſicis, frater major natu,non eſt prior naturâ,præ natu minori, quia minor natu,non procedit ab illo.

Præmitto 2. *Non ſolum eſſe neceſſe ad prioritatem naturæ,ut unum dicatur pendere ab alio, ſed etiam neceſſe eſſe, ut utrumque, relativè non ſumatur*; nam relativa,ſunt ſimul naturâ, de quo etiam,actum in Logicis.

Præmitto 3. *Nullam eſſe neceſſitatem, confundendi prioritatem naturæ in Quo phyſicam, & prioritatem Logicam*, ſeu, à quorum altero, non tenet ſubſiſtendi conſequentia, propter Ariſtotelis auctoritatem, infra ponendam. *His præmiſſis*

Explicatur prioritas naturæ. Illa formaliter priora ſunt naturâ, quorum unum producit aliud,tanquam vera cauſa, ſive teneat ab illo ſubſiſtendi Conſequentia, ſive non: Ratio. Auctoritas Ariſtotelis qui in Poſt præd. cap. 11. *Alia autem naturâ* (ſupple poſteriora ſunt) *ea inquam omnia quæ ejuſmodi ſunt, ut ſine illis eſſe non poſſint, non item ſine illis alia*, & quia apud Ariſtotelem, Eſſe,pro exiſtentia ſumitur, nos verò Cauſam definivimus per determinativum ad exiſtentiam, ſenſus erit: illa naturâ priora ſunt,quæ inter ſe cum ſint connexa; unum producit eſſe ſeu exiſtentiam alterius, ſine qua datione,non exiſteret; aliud autem non dat, ſed recipit ab illo exiſtentiam. Ibidem autem ait: *Videtur*, inquit,*ultra jam dictos modos, alius quidam eſſe prioris modus, eorum etiam quæ eſſendi conſequentia convertuntur, alterum quod eſt cauſa quovis modo,ut alterum ſit,prius naturâ non incongruè dici poteſt.* En Ariſtotelem condiſtinguentem prioritatem naturæ, à ſubſiſtendi conſequentia. Deinde ex communi Theol. in Divinis nulla datur prioritas naturæ,quod ægrè ſalvari poteſt niſi dicatur, ubi intervenit prioritas naturæ,debere intercedere cauſalitatem veram; & ita in Divinis valet hæc conſequentia. Hæc Perſona Patris eſt,ergo eſt Deus, non autem valet hæc; Perſona Deus eſt, ergo Pater eſt,& tamen ly Deus reſpectu Patris nec habet prioritatem cauſalitatis, (nam in Divinis nihil cauſatur,) nec habet prioritatem originis, quia Pater non eſt ullo modo originatum,nec habet prioritatem naturæ, quia una eademque formaliſſimè natura,Deitas eſt, & natura, quam dicit & habet Pater. *Vnde*

Inferes. Prioritatem ſubſiſtendi conſequentia,eſſe prioritatem præconceptibilitatis ratione univerſalitatis, ſive ratione alicujus radicis Metaphyſicæ vel principii &c, vel prærequiſiti.

Dices 1. Conditio eſt prior natura effectu, & tamen non eſt cauſa.Ergo eſſe prius naturâ,non conſtituitur per eſſe cauſam.

Respondetur. Diſpoſitiones ſuo modo, licèt latius,revocari ad genus cauſæ; adeoque revocativè ſunt priores natura rigorosè autem loquendo, poteſt aliquis negare Antecedens.

Dices 2. Explicari prioritatem naturæ per cauſare,eſt idem per idem explicare.

Respondetur. Quod non, quia cum de cauſa dicitur,quod ſit prius naturâ, dicitur de principio ſua Paſſio,quando autem ly prius naturâ explicatur per cauſam, explicatur Paſſio per principium, quod principium, nempè cauſa,ſupponitur alibi explicatum.

Dices 3. Si ad prioritatem naturæ ſufficit quod unius eſſe,ſequatur ad eſſe alterius,ſequitur Cauſalitatem eſſe priorem naturâ effectu. Sed non eſt prior.Ergo.

Respondetur. Negando ſequelam, cauſalitas enim non eſt cauſa. Prioritas autem naturæ per nos,ſoli cauſæ tribuitur, ſed eſt potius prior prioritate à Quo. Quamvis autem actio denominet Agens prius naturâ præ effectu,ipſa tamen non eſt naturâ prior effectu, nam aliàs, quia etiam conſtituit Actio effectum poſteriorem naturâ,deberet illo eſſe poſterior.

## DIFFICULTAS II.

*An omni Cauſæ conveniat Prioritas exiſtentiæ.*

Negant aliqui Thomiſtæ ſub diſtinctione: quod ſcilicet id, quod nunquam exſtitit, operari non poſſit, poſſit tamen ſi exſtiterit, operari,idque in inſtanti ſui non eſſe,quod primo ſequitur, poſt ſuum eſſe. Conveniunt tamen in hoc,quod nihil poſſit cauſare intrinſecè quod non exiſtit,quia cauſare intrinſecè, eſt dare

re ſuum eſſe in partem, quod autem non eſt, non poteſt dare ſuum eſſe in partem. Procedit ergo cum illis diſputatio de cauſare extrinſeco.

DICENDUM eſt. *Si aliquid non ſit exiſtens, vel in ſe, vel in aliquo ſui, non poteſt cauſare phyſicè.*

RATIO prima eſt, ex recentiori Suar. per auctoritatem Ariſtot. qui ad effectum in actu, requirit cauſam in actu.

RESPONDETUR. Non agere hîc Ariſtotelem de actualitate exiſtentiæ, ſed de actualitate cauſalitatis.

RATIO ſecunda ejuſdem. Quia prius eſt eſſe, quam ejus actuale operari, ſiquidem operari, eſt proprietas illius conſequens, res autem non exiſtens, nullum habet eſſe actuale.

RESPONDERI poſſet. Quod cauſæ, quæ exſtitit immediatè ante, conveniat prius eſſe actuale, nec probat argumentum: Cur talis ſola prioritas non ſufficiat, quamvis enim operari, ſit proprietas cauſæ, non probatur tamen, cur operari, non poſſit eſſe proprietas cauſæ, etiam ejus, quæ nonniſi immediatè ante exſtitit.

RATIO tertia ejuſdem eſt. Agens modo diſtans à paſſo, non poteſt operari in illud, licet immediatè, ante fuerit indiſtans, ergo neque agens poteſt operari, ſi immediatè exſtiterit ante.

RESPONDERI poteſt. Abſurdum quod advertitur in antecedenti, non poſſe applicari ad conſequens.

RATIO quarta eſt ex Arubal. cauſa quæ nunquam exſtitit, operari non poteſt, ergo nec ea, quæ non exiſtit, ſed immediatè exſtitit, quia hoc, quod eſt aliquando exſtitiſſe, perinde nihil eſt Phyſicè, ac ſi nunquam exſtitiſſet. Ejuſdem Auctoris inſuper.

RATIO quinta eſt. Non poteſt cauſa cauſare poſt mille annos. Ergo nec in inſtanti, ſui non eſſe, conſequente ſuum eſſe. Conſequentia probatur eadem ratione qua ſuperior.

RESPONDERI poteſt. Utrique rationi; quod conſequentiam probet per id ipſum, quod negant Thomiſtæ. Rurſus etiam per communem ſententiam, conceduntur aliqua tempori immediatè ſequenti, poſt exiſtentiam viventis, v.g. prolatio nominis Jeſu amputato capite, retractatio ad puncturam &c. quæ tamen cadaveri jam frigido non conceduntur, ita & in præſenti concedi poſſet operatio cauſæ, quæ immediatè ante exſtitit, licèt non concedatur cauſæ, quæ nunquam exſtitit.

RATIO ſexta. Si poſſet cauſare non exiſtens, poſſet efficiens non exiſtens, operari, adeoque poſſet homo non vivens ſentire, peccare &c.

RESPONDERI poſſet. Negando minorem; probatio illius non tenet ob diſparitatem. Quia ſentire, peccare &c. eſt actio vitalis, adeoque viventis, ſi ergo non vivat, quomodo vivet agendo, ſeu vitaliter operando.

RATIO ſeptima. Nemo dat quod non habet, cauſa non exiſtens non habet eſſe.

RESPONDETUR. Per multos in inſtanti donationis donans, non habet dominium, & tamen in inſtanti donationis dat, ſufficitque, quod in ante habuerit ita & in præſenti.

Ut concluſio probetur, ad partes, illius advertendum eſt, una dicit implicitè, quod ſufficiat ad cauſandum phyſicè, exiſtere in aliquo ſui, alia dicit explicite, ſi neque in aliquo ſui, neque in ſe exiſtit, non poterit quidquam cauſare ullum efficiens.

*Prima Pars.*

PROBATUR 1. Generatio poſthumi, eſt vera cauſatio phyſica, & tamen generatio poſthumi, non habet cauſam phyſicam in ſe exiſtentem, ſed tantum in virtute, hoc eſt in ſemine præcisè. Ergo ad cauſare phyſicè, ſaltem interdum, ſufficit, exiſtere in aliquo ſui.

PROBATUR 2. Cauſa in ſe diſtans & tantum indiſtans ratione virtutis, poteſt benè cauſare Phyſicè, ergo & non exiſtens in ſe, ſed tantum in aliquo ſui, poterat bene cauſare phyſicè. Probatur conſequent. quia ſicut ſine exiſtentia, ita ſine immediatione, non fit cauſatum & tamen hoc non obſtante, ſufficit immediatio virtutis.

PROBATUR 3. Tum quia nulla in hoc implicantia vel abſurdum, tum quia dantur virtutes, quæ non indigent immediata unione cum cauſis, ut patet in multis, præcipuè in ſeminibus, ſono &c. quod ſi non indigeant virtutes cum cauſa, immediatâ unione, non eſt ratio cur hæ pereant immediatè, pereunte ſua cauſa. Rurſus ſi non pereunt, non eſt ratio, cur cum iisdem ſuis proprietatibus non mutatis phyſicè, exiſtere non poſſint, quod ſi non mutatæ exiſtunt, ſicut exiſtente cauſa principali, verè operari poſſunt, ita poterunt etiam deficiente principali.

*Secunda Pars.*

PROBATUR 1. Quia pro hoc aſſerendo, nec ulla ratio eſt, nec ullæ experientiæ, ergo talis vis non debet tribui cauſis.

PROBATUR 2. De Cauſa agente, in inſtanti, immediatè ſequenti ſuum non eſſe, falſa eſt hæc propoſitio de ſecundo adjacente. Cauſa eſt, ergo etiam falſa erit hæc de tertio adjacente, cauſa eſt cauſans, conſequentia probatur. Propoſitiones quæ non ſunt conditionatè explicabiles, & ſunt de præſenti, ſi ſint de tertio adjacente, verificari poſſunt, ſi fiant nonniſi de ſecundo adjacente, ut conſtat ex ſumulis. Hæc propoſitio: Cauſa eſt cauſans in inſtanti immediatè ſuum non eſſe conſequente, eſt propoſitio non explicabilis conditionatè, & eſt de præſenti, ergo. Dixi niſi explicetur conditionatè. Quia in Suarii principiis, hæc propoſitio æternæ

næ veritatis; Homo eſt animal rationale, quia habet ſenſum conditionatum, ideo non poteſt illa conceſſa, verificari hæc; Homo eſt.

Confirmatur. Implicat contradictionem, ut cauſa non exiſtens in inſtanti immediatè ſequenti ſuum non eſſe, ſit; ergo etiam implicat ut in inſtanti immediatè ſequenti ſuum non eſſe, cauſet. Antecedens probatur, quia aliàs eſſet & non eſſet illa cauſa. Conſequentia probatur, quia in illo inſtanti, de cauſa verum eſſet dicere, non eſt cauſa, ut ſupponimus; verum etiam eſſet dicere, eſt cauſa; quod probatur, quia verum eſſet dicere, cauſa dum non eſt, cauſat, porrò ly cauſat eſt explicabile per participium præſentis, eſt cauſans; ly autem eſt cauſans, idem eſt; quod eſt cauſa, ergo etiam de illo inſtanti verificaretur quòd ſit cauſa, adeoque verificarentur duo contradictoria.

Respondetur. De illa cauſa verum eſſet dicere eſt cauſa, non in iſto ſenſu quod exiſtat cauſa, ſed in illo, quòd influat in effectum.

Contra eſt. Quia hæc reſponſio videtur petere principium. Deinde hoc ipſum quod eſt, eſſe influens in effectum, idem eſt, quod eſſe cauſans, adeoque eſſe cauſam, redibitque argumentum factum.

Probatur 3. Concluſio. Implicat eſſe actionem, & non habere actu exiſtens principium ſuum, ſed ſi aliquid, etiam in inſtanti immediatè ſequenti, ſuum non eſſe, cauſaret, nec in ſe, nec in aliquo ſui exiſtens, daretur actio, & non haberet exiſtens principium ſuum actu, de hoc enim procedit ſtatus quæſtionis, ergo. Major probatur. Tum quia ſi non implicaret contradictionem actio, non habens actu exiſtens principium, illa actio, eſſet verè à nihilo. Tum quia, ſi per impoſſibile deſineret Deus, in inſtanti immediatè ſequenti, ſuum eſſe, non poſſet creare, ex nihilo enim, nihil fit. Ergo neque quodcunque aliud principium in tali inſtanti ageret. Tum quia ſi non implicat contradictionem ut actio habeat non exiſtens principium, quæro, in iſtis duabus contradictoriis: Omne non exiſtens poteſt eſſe cauſa, aliquod non exiſtens non poteſt eſſe cauſa, quænam ſit vera? ſi prior, ergo etiam quæ nunquam exſtiterunt, poterunt eſſe cauſa; Si ſecundum, non erit major ratio de uno non exiſtente, quã alio. Tum quia in inſtanti, quo actio non eſt, ſed immediatè ante fuit impoſſibile eſt, ut producatur effectus, eſſet enim improductus, utpote exiſtens ſine actione, ergo etiam in inſtanti, quo agens non eſt poſt eſſe, impoſſibile eſt ut producatur actio, nullum enim eſt fundamentum majoris connexionis, quæ fit in actione ad effectum, quam in actione ad principium. Tum quia implicat ei quod non eſt phyſicè, identificari Prædicatum poſitivum phyſicum; aliàs & eſſet illud Prædicatum ut ſupponitur, & non eſſet, utpote identificatum ei, quod non eſt, ſed cauſare ſeu cauſativum eſſe, prout præſupponitur actioni, eſt Prædicatum phyſicum, cauſativum enim eſſe, eſt independenter ab intentione, adeoque eſt Prædicatum phyſicum, & cum nihil neget, eſt Prædicatum poſitivum. Ergo eſſe cauſativum, ei quod non eſt, ſed fuit identificari non poteſt.

# DIFFICULTAS III.

*Solvuntur Objectiones.*

Objicitur 1. Sacramenta novæ legis cauſant gratiam cum non ſunt. Ergo; Antecedens probatur; quia forma v. g. Abſolutionis cauſat gratiam cum ultimo completur, quando autem ultimo completur, non eſt, quia profertur motu ſucceſſivo, motus autem ſucceſſivus quando completur, non eſt, motûs enim ſucceſſio, non eſt in inſtanti, & tamen completio illa in inſtanti eſt.

Respondent aliqui. Cauſari gratiam à Sacramentis moraliter, adeoque poſſe ab illis cauſari etiam cum non ſunt. Qui tenent cauſari illam phyſicè, & admittunt indiviſibilia compoſitiva temporis, dicent, illam cauſari in inſtanti: in noſtris principiis cauſatur gratia inſtantaneè, ſed nullo proportionato reſpondente in tempore. Sed hoc alibi.

Objicitur 2. Humanitas Chriſti non exiſtens phyſicè, cauſabat gratiam ſanctificantem in Patriarchis.

Respondetur. Cauſationem illam non fuiſſe phyſicam, ſed nonniſi impetratoriam, & per modum meriti.

Objicitur 3. Contiguitas loci ſufficit ad operandum: Ergo & contiguitas temporis: ſed inſtans immediatè ſequens, de quo hîc, eſt contiguum exiſtentiæ in tempore. Ergo.

Respondet Oviedo. Quia id quod non exiſtit in hoc loco, ſed in alio, abſolutè exiſtit, & habet entitatem, ideò poteſt & cauſare, illud autem quod non exiſtit in hoc tempore, abſolutè non exiſtit.

Hæc reſponſio indiget ulteriori lumine, reſtaurari enim poteſt argumentum. Id quod non exiſtit in hoc loco, eò quod habeat entitatem in alio loco, cauſare poteſt. Ergo, & id quod non habet exiſtentiam in hoc tempore, cum in alio tempore conveniat illi exiſtentia, cauſare poteſt. *Huic commodius*

Respondet 2. Arriaga. Retorquendo Argumentum, quòd etiam cauſa in inſtanti antecedenti exiſtentiam, poſſet cauſare, quod negant oppoſiti.

Respondet 3. Diſparitatem eſſe, quia nulla eſt pro Antecedenti implicantia, quam pro conſequenti probant adlata.

Obji-

Objicitur 4. Finis cauſat non exiſtens, cognitio item pendet ab objecto & tamen ab illo cauſatur.

Respondetur. Finem non exiſtentem in ſe, exiſtere in aliquo ſui, hoc eſt, in apprehenſione & amore, in mediis item ad quæ movet. Objectum etiam in aliquo ſui cauſat, nempe in ſpecie ſui impreſſa.

Objicitur 5. Vivens moritur in hoc inſtanti, in quo non eſt; ergo poteſt operari, in quo non eſt.

Respondet Oviedo. Negando conſequentiam. Antecedentis iſte eſt ſenſus; vivens quod in inſtanti antecedente fuit, poteſt non eſſe in hoc inſtanti, in quo non eſt, inde autem non ſequitur, quod aliquid non exiſtens operari poſſit, mors enim non eſt operari. In idem recidet, ſi dicas, vivens ampliativè, mori.

Objicitur 6. Res actu non exiſtens, poteſt uniri rei actu exiſtenti. Ergo & id, quod non exiſtit, cauſare poteſt. Antecedens probatur, quia partes motus & temporis uniuntur, & tamen ſimul non coexiſtunt.

Respondetur. Quoniam per nos, continuatio non eſt modus aliquis poſitivus, convenire poterit etiam ei, quod non eſt ens; nam continuari partes temporis, nihil aliud eſt, quàm inter: Nunc, illud motûs, quod præteriit, & inter motum; Qui eſt, nihil interceſſiſſe quietis, in qua quiete, non verum eſſet dicere: Nunc motus eſt.

Objicitur 7. Diſpoſitiones accidentales cauſant formam ſequentem cum non ſunt, quia ante introductionem formæ, datur reſolutio ad materiam primam. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens cum ſua probatione.

Quæres. An exiſtentia ſit conditio, an ratio formalis agendi? ad quod dici poteſt, in ſenſu reali exiſtentiam non eſſe conditionem, ſed ipſummet principium agendi, cum ſit identificata principio agendi. Metaphyſicè tamen loquendo nec ipſa eſſentia, nec ipſa exiſtentia ſub his conceptibus acceptæ, important rationem cauſandi, cùm importent nonniſi ſuas definitiones, quæ nihil dicunt de actione. Unde jam exiſtentia deberet appellari prærequiſitum agendi.

# QVÆSTIO III.

## *De Prædicato indiſtantiæ debito cauſis.*

Eandem quæſtionem ſic alii proponunt: An Agens agere poſſit in diſtans paſſum, vel: An requiratur inter agens & paſſum contactus, vel: An poſſit agi in remotum, non agendo per medium.

Indiſtantiam & Contactum variam habere acceptionem; apud alios videbis, nominatim apud Pontium. Quantum ad præſens inſtitutum attinet, certum eſt apud omnes, non eſſe neceſſarium, ut agens, immediatum ſit paſſo, immediatione ſuppoſiti, nam ſuppoſitum quod eſt v.g. Sol, exiſtens localiter in cœlo, agit illuminando & calefaciendo diſtantem terram. Dubitant aliqui cum Scotiſtis. An non debeat eſſe agens immediatum immediatione virtutis, quod in duplici ſenſu capi poteſt: Primò: An ad hoc ut agens agat, debeat per medium virtutem ſuam transfundere, ita ut agat producatque aliquid etiam in medio; Secundo: Si non agat quidquam in medio, transmittat tamen virtutem ſuam, an poſſit agere in diſtans paſſum? Eſt Quæſtio paſſim tractata, breviterque decurrenda.

Dicendum eſt 1. *Agens ut agat, debet per medium, virtutem ſuam transfundere.*

Probatur experientiis. Quia aliàs clauſis palpebris poſſemus videre, clauſis feneſtris poſſemus illuminari & cætera ſimilia. Supponit hanc doctrinam Ariſtoteles. 7. Phyſicorum T. primo, & primo de Gener. T. 43. & ſecundo de Anima tex. 74.

Objiciuntur 1. aliquæ experientiæ, ut Magnetis trahentis ferrum, acus magneticæ ſe vertentis ad polos.

Respondetur. Hæc referri poſſent in qualitates occultas, transmiſſas uſque ad paſſum, non agentes in medio, ob incapacitatem medii, referri etiam poſſunt in naturas rerum, ab effectu & experientiâ cognitas, de quibus Cabæus & Kircherus.

Objicit 2. Maſtrius diſp. 7. n. 62. Inſtantias Theologicas.

1. Instantia eſt. Si per impoſſibile non eſſet Deus ubique, cum agat per ſuum velle, ita ut ſtatim ac vult efficaciter aliquod objectum, ſubitò accipiat objectum illud eſſe exiſtentiæ, ſequitur evidenter, poſſe producere aliquid à ſe ipſo diſtans; quia objectum voluntatis non debet eſſe neceſſariò præſens, ſed poteſt voluntas velle diſtans.

Respondetur. Si per impoſſibile Deus non eſſet ubique, ageret tamen per ſuum velle, ageret tunc per ſuum velle, neque enim jam hoc ipſo intelligi deberet Deus non volens, ſed quia hoc velle agit media Omnipotentia quam applicat, in modo applicandi eandem, eſſet magna diverſitas: quia enim omnipotentia tunc nō haberet conjunctam ſibi ubiquitatē, dejiceretur hoc ipſo, ut non poſſit agere ubique. Sicut enim ſi omnipotentia Divina non exiſteret, agere non poſſet ita, ſi nec in ſe, nec in aliquo ſui alicubi exiſteret, agere poſſet, jam enim ſe haberet ac ſi nō eſſet. Et licèt objectū voluntatis in ratione merè appetiti, præſens eſſe non debeat, appetet enim ubi eſt appetitivum, tamen objectū in ratione reſpōdentis, principio effectivo, præſens eſſe debet.

Imò exinde roborari poteſt concluſio: nam non poteſt agere appetitivum niſi ubi eſt appetitivum, idque in ſe, quia appetitivi vicaria non dantur, ergo neque agere illic, ubi non eſt, nec habet ſui vicarium, cùm aliàs principalis agentis dentur vicaria activa.

Secunda Inſtantia eſt. Angelus ſuperior, poteſt intuitivè alterum angelum cognoſcere, ad quam cognitionem inferior angelus, immediatè, non per ſpeciem debet concurrere, hoc enim eſt de ratione intuitivæ cognitionis, hec debet eſſe intimè præſens intellectui ſuperioris, aliàs ſi in eodem loco non eſſent, nunquam angeli intuitivè ſe cognoſcerent.

Respondetur. Cùm Angelus cognitus non concurrat ad cognitionem niſi terminativè, quàm ipſam terminationem exercet in ſua ſpecie expreſſa, quæ eſt intimum quid cognoſcenti, non oſtenditur quod Angelus cognitus, agat tunc in diſtans, & terminet cognitionem, nec in ſe nec in aliquo ſui præſens, eſt enim præſens in ſpecie ſui expreſſa. Illud quod dicit, Angelum intuitivè cognitum, non eſſe Angelum cognitum per ſpeciem, ſi ſit res de ſpecie non propria, vera eſt propoſitio, ſed negatur non poſſe dari ſpecies proprias, quæ deſerviant ad notitiam intuitivam, neque enim per hoc unquam definitur cognitio intuitiva, quod ſit ſine ſpeciebus. Redeundo autem ad rationem præjactam, diſparitas eſt; quia cum hoc, quod eſt terminare cognitionem non requirat exiſtentiam termini, unde etiam non entia noſci poſſunt, etiam terminare poterit non requirendo indiſtantiam fundabilem, in ratione exiſtentiæ; cùm autem effectus & cauſa phyſica debeant exiſtere, & cum cauſa nec in ſe, nec in aliquo ſui præſens, habeat ſe ac ſi non exiſtat, fit ut non exiſtens in ſe, nec in aliquo ſui cauſa, cauſare non poſſit, cauſa autem diſtans eſt cauſa, nec in ſe, nec in aliquo ſui, inibi exiſtens.

Tertia Inſtantia eſt. Anima ſeparata intuitivè cognoſcit materialia, quæ non ſunt intimè præſentia ipſi animæ. Ergo objecta iſta cauſabunt aliquid in diſtans, abſque eo, quòd medium aliquid recipiat.

Respondetur. Quòd materialia ſint animæ præſentia in aliquo ſui, nempe in ſpeciebus vicariis propriis materialium, quæ ſibi tunc vel parat anima, vel à Deo infunduntur, & ſi res ſit de concurſu terminativo, de hoc jam dictum ſupra.

Objicit III. idem ex principiis Philoſophicis. Actio illa prævia, qua paſſum alteratur, non facit ut agens, propriè in diſtans, agere non dicatur, quia hoc eſt per accidens, quatenus agens cùm ſit imperfectum, natum eſt prius agere, ſecundùm potentiam imperfectiorem, quæ eſt alterativa, poſtea ſecundum perfectiorem, quæ eſt generativa, & ſi à Deo applicaretur ſubjectum ultimo diſpoſitum illi agenti, ſtatim ageret generando, non alterando.

Respondetur. Si arguens applicationem requirit ultimo diſpoſiti ſubjecti, hoc ipſo requirit indiſtantiam.

Directè ad argumentum dici poteſt. Negando quòd actio alterativa non ex eo etiam præcedat generativam, ut à generabili non diſtet agens.

Concedo, quòd agens imperfectũ agat prius, ſecundùm potentiam imperfectiorem, ſed nego quod alteratio non etiam ex eo præcedat generationem, ut ſalvetur indiſtantia agentis.

Concedo, quòd ſi à Deo applicaretur ſubjectum ultimum diſpoſitum, fieret ſtatim generatio, ſed cur? quia non jam eſſet diſtans generabile, ſiquidem ſupponitur applicatum. Ubi ut vides, concedo alterationem præcedere, ex imperfectione agentis, ſed etiam præcedit ad ſalvandam indiſtantiam agentis, à paſſo, cui agens conjungitur in aliquo ſui, nempe illa virtute.

Instat I. Ergo hæ influentiæ è cœlis emanatæ, recipiuntur etiam in cœlis, & tamen fruſtra; cùm nec per æternitatem poſſint aliquid in cœlis producere.

Respondetur. Recipi illas qualitates in intermediis (ſi dantur) cœlis, non tamen fruſtra, quia licèt nihil ſint unquã producturæ in illis, conjungunt tamen agens cum ipſo producendo effectu & ratione illius conjunctionis, non ſunt fruſtra.

Instat II. Iſta virtus non deberet eſſe ſimplex qualitas, quia non poſſet tot & tam varios effectus producere, nec etiam plurificaretur ad plurificationem effectuum, quia totum univerſum, eſſet plenum variis qualitatibus & influentiis.

Respondetur. Indubiè una qualitas, poteſt producere plures effectus, non tamen omnes, quia hoc videtur excedere limitationem illius, unde nec plurificabitur pro pluralitate effectuum: conſequenter medium quid continget, non erit una qualitas tantùm, nec plurificata pro pluralitate effectuum, erunt tamen plures, licèt numero non nobis, ſed Deo notæ, varietasque diſpoſitionum ſubjecti faciet, ut una virtus, variè agere poſſit, præſuppoſita ſuâ virtute intrinſeca.

Instat III. Poteſt agens producere effectum, quem non producit in medio. Ergo etiam poteſt agere in diſtans, quia prævia illa operatio, ad nihil prorſus conducit.

Respondetur. Tranſmiſſio illa virtutis per medium, non producendo in illo, quod producit in diſtanti, facit ut in aliquo ſui exiſtat agens, quod ex dictis eſt neceſſarium; aliàs inibi ubi agit agens, ita ſe haberet, ac ſi non eſſet.

Instat IV. Quia non videtur quomodo fiat approximatio cauſæ ad paſſum diſtans, per productionem effectûs, in medio omninò diverſæ rationis.

Respondetur. Ideo: quia ſi in medio operetur, apparebit à poſteriori eſſe illic ejus virtutẽ, adeoque dum operatur in diſtans, exiſtere illic agens in ſui virtute, quàm, non eſt intelligibile, quî tranſmittere poſſit, ſine medio. Unde non eſſe-

effectus in medio productus ad hoc conducit, ſed virtus, per medium transmiſſa, & in medio operans effectum, quem aliàs in ſua virtute continet, ſi paſſum cenſeatur diſpoſitum.

INSTAT V. Cùm partes agentis remotæ à paſſo, nihil agant in propinquiores, ſed agant immediatè in paſſum diſtans, nulla operatione ſecuta in medio. Ergo conceditur, quòd magnes poſſit agere in ferrum diſtans, non agendo in medium, continuatioque inter agens & paſſum per intermedium aërem, eſt ob evitandum vacuum, non ad deferendam actionem.

RESPONDETUR. Nulla quidem tunc ſequitur operatio in medium, ſequitur tamen transmiſſio virtutis, nec medium illud defert actionem, quæ eſt modalitas, vel non ſine modo, conſequenter non transmiſſibilis ſed defert virtutem activam; quæ licèt nihil operetur in medio, ſufficit ut ſit in medio, nam ſi erit in medio, adhuc agens in aliquo ſui, conjungetur paſſo.

NOTO. Totam hanc concluſionem in hoc reſolvi, quia non datur ex una parte ulla experientia actionis in diſtans, ex altera parte materialis virtus non poteſt transmitti niſi per medium, aliàs autem transmitti debet, ne cauſa agat, quæ nec in ſe, nec in virtute ſua exiſtit.

Notabilis eſt illa experientia, in oppoſitum de Lebete, cujus fundus, in quem immediatiùs agit ignis, eſt frigidus, remotiores autem partes ſunt calidæ. Arriaga advertit, quod agat ignis, primum in partes laterales lebetis, proximiores, & poſtea in remotiores, quare autem non calefaciat fundum, hoc non ſpectat inquirere, ad præſentem difficultatem. Frigus illud lebetis, refert Oviedo in exhalationes frigidas, & terreas, quæ deſcendunt in fundum lebetis. Recentior Suarez dicit, prius fundum lebetis calefieri, & aquam illi contiguam, ſed calefactam, utpote leviorem ſurſum aſcendere, & frigidiorem utpote graviorem deorſum, ab eoque deſcenſu, frigus illud cauſari. Addi poſſet, bulliente aquâ intercipi partes frigidas aëris, & in fundum lebetis transmitti, ubi continetur tepor ille, ut ita dicam, concentratus, quanquam etiam experientiam abſolutè negat Arriaga.

Ex experientia phantaſiæ moventis appetitum, non probatur actio indiſtans; quia vel in eodem cerebro utrumque eſt, vel eſt connexio aliqua transmiſſione ſpirituum.

Si autem dicas. Cùm actio ſit modus, adeoq; inſeparabilis à Subjecto, quî erat transmiſſibilis à Subjecto? Negandum erit, actionẽ transmitti, ſed qualitatem virtutis, quâ intermediâ agitur.

DICENDUM II. *Quamvis agens non agat in medium, modò transmittat virtutem per medium, poteſt agere in diſtans.*

PROBATUR Concluſio experientiis. Quia ſi inſtruatur accenſus rogus remotiores partes caloris non agunt in medium, quia non poſſunt in calidum ſibi ſimile agere, & tamen agunt in remotius, magis enim calefit paſſum, à toto monte illo accenſo, quàm ab aliquot lignis. Virtus ſolaris, & planetarum influxus, Mineralia producit, ſimile nihil producendo in aëre, rurſus columnæ magnæ gravitas, ſecundùm partes remotiores non agit in medium, & tamen major columna, magis gravat. Ergo in diſtans conjunctum, dari poteſt actio, non agendo in medium. Quòd ſi quæras: Cùm aliqua videantur non agere in diſtans, niſi etiam agendo in medio, aliqua autem agunt non agendo per medium, in quod principium id referri debeat, ſed hujus, ut dicit Arriaga; nulla poteſt reddi ratio, ſed referendum hoc eſt in experientiam, & naturam agentium. His breviter tactis, *ſequitur*

# DIFFICULTAS I.

## *An Creaturæ miraculosè poſſint agere in diſtans?*

DICENDUM eſt, *Poſſibilem eſſe actionem in diſtans.* Eſt Concluſio Scotiſtarum, Arriaga, Oviedo, contra non paucos Thomiſtas.

PROBATUR I. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBAT II. Arriaga. Quia, quòd cauſa non poſſit agere in diſtans, non conſtat hoc nobis, per rationem à priori, ſed per ſolam experientiam, quæ non infert, non poſſe dari alias cauſas, quæ non ſint ad talem modum agendi alligatæ, vel ad maximum, cur miraculosè id facere non poſſint. Addit Oviedo. Si agens ageret in diſtans, nihil produceret diſtinctum, quoad ſubſtantiam effectûs, vel quoad modum, qui ſe teneat, ex parte effectus. Ergo nil produceret, quod eſſet contra virtutem ſuam, & potentiam intrinſecam, ergo poſſet Deus, ad talem rationem agend, elevare creaturam.

PROBATUR III. Exiſta: ignis Cracoviæ, poſſibile eſt calorem ab illo productum à Deo accipi, & poni Romæ, vel v.g. per replicationem; poſſibile item eſt, imò neceſſarium, calorem illic poſitum producere calefactionem ergo non implicabit actio in diſtans, & non per medium, quia productio caloris de novo facta Romæ, tribuitur igni, qui eſt Cracoviæ.

CONFIRMATUR. Indiſtantia non eſt eſſentia cauſæ, ut omnes concedunt; Ergo ſublata indiſtantia manet eſſentia cauſæ, ergo & ulterius potentia cauſandi, adeoque agendi, quod ipſum, ſic Proponitur. Indiſtantia vel eſt eſſentia actionis, vel non: ſi non eſt, Ergo indiſtantiâ ſublatâ, manere poteſt actio, defectusq; conditionis ſuppleri; ſi autem indiſtantia, eſt de eſſentia actionis, ergo indiſtantia non erit jam conditio ſine Qua

non, quod eſt contra communem doctrinam, quærereque: An agens poſſit agere in diſtans? idem erit in re, ac quærere: An poſſit agere ſine actione? ſiquidem de eſſentia actionis eſt, indiſtantia, quæ tamen duo longè ſunt condiſtincta.

Objicitur 1. Actus & potentia debent eſſe ſimul. Cauſa & effectus, ſunt actus & potentia. Ergo.

Respondetur. Actum & potentiam pro principali accepta ſignificatione importare materiam & formam, quæ duo ut conſtituant compoſitum, debent eſſe ſimul, quomodo enim erit compoſitum, ſi utrumq; à ſe diſtet, non tamen actus, & potentia, accepta in minus principali ſenſu, ſeu in ordine efficientis, nulla enim in hoc implicantia.

Objicitur 2. In loco, in quo res non eſt præſens, perinde ſe res habet, ac ſi non exiſtat. Sed res non exiſtens cauſare non poteſt. Ergo.

Respondet recentior Suarez. Res non exiſtens, non habet entitatem, ſi non habet entitatem, non habetur, quod elevetur ad operandum, modo ſibi indebito, cauſa autem diſſita, habet entitatem elevabilem. Dici etiam poteſt, rem quæ tam in ſe, quàm in aliquo ſui non eſt præſens, perinde ſe habere, ac ſi non eſſet, non tamen perinde ſe habet ac ſi non eſſet, ſi ſit in aliquo ſui.

Instabis. Non poteſt aliquid elevari, ut agat non exiſtens, in tempore ſaltem imaginario. Ergo nec poteſt elevari, ſi non exiſtat in loco.

Respondetur. Si res procedat de Agente, non exiſtente etiam in aliquo ſui. Concedo totum. Si autem exiſtat in aliquo ſui, ſufficit ut elevetur, ſive exiſtens in aliquo ſui, in tempore, ſive in loco. Quodſi in aliquo ſui exiſtat in loco, in nullo ſui in tempore. Negabitur conſequentia. Quia ſi exiſtat in aliquo ſui in loco, erit quod elevetur, non erit quod elevetur, ſi in tempore, in aliquo ſui non exiſtat.

Objicitur 3. Illa actio, quæ ſupponitur poſſe dari in diſtans, vel proficiſcitur à Deo, ſupplente locum agentis creati, ubi illud non eſt, vel ab ipſo agente: non à Deo ſupplente, quia Deus non poteſt ſupplere principium actionis, cum hæc eſſentialiter pendeat à principio: Non etiam proficiſcitur ab ipſo principio, quia agens non eſt in illo loco. Ergo actio, non procedit ab illo, in tali loco.

Respondetur. Negando Majorem. Quia actio illa, nec proficiſcitur à Deo ſupplente principium, neq; ab ipſo immediatè agente producitur, ſed à virtute ipſius, poſita inibi miraculosè, cum non fuerit transmiſſa, per medium.

Objicitur 4. Si agens creatum poſſet agere in diſtans, ſequeretur illud fore infinitæ virtutis, ſi enim ageret etiam miraculosè in aliqua diſtantia, non agendo in medium, non eſt ratio, cur in remotius agere non poſſet.

Respondet. Pontius ad vim hujus argumenti. Quia vel requiritur imprimis ad agendum in majori diſtantia, major virtus, vel non requiritur: ſi non requiritur, ergo actio in diſtans, non arguit majoritatem, conſequenter nec infinitatem virtutis; ſi requiritur major virtus. Ergo non ſequetur, ſi agens poſſit agere in aliqua, diſtantia, quod poſſit in omni. Deinde

Respondetur. Negando ſequelã. Quia ſicut non datur infinita diſtantia, nec dabilis eſt; ita nec poterit illud Agens, in infinitè diſtans agere. Deniq; ex eo, quòd agẽs poſſit aliquid minus, nõ ſequitur, quòd poſſit Agens, agere etiam majus.

Objicitur 5. Spectatum agens non elevatum, non apparet qui principiet illam actionem, nec etiam intelligi poteſt, quomodo ab illo jam elevato, pendeat illa actio. Ergo non datur.

Respondetur. Negando imprimis conſequẽtiam, quia non infrequens eſt, quorum modum ignoramus, ea tamen aſſerere, ut reductionem materiæ in punctum quantitate ſublata, tranſitũ Angelorum ab extremo ad extremum, ſine medio, &c. ſimilia. Deinde Antecedens eſt falſum, quia quod attinet ad ignem v. g. non elevatum, ille ſuum non poteſt calorem impedire, ne agat in medio, ſed ſi paſſum ſit diſſitum, non habet vim illuc porrigendi ſuum calorem: poteſt autẽ id facere Deus, non poteſt item calorem ſuum replicare; poteſt Deus. Quia autem illa actio pẽdebit à calore, qui eſt virtus ignis exiſtentis alibi, producta ab eodem igne, fit ut ratione hujus, illa actio, pendeat ab illo igne. Cæterũ, poſito quod corpora, ne divinitus quidem poſſint tranſire ab extremo ad extremum, non pertranſeundo medium, recurrendum ad hoc erit, ut jam innui, quod tranſeat quidem medium illa virtus, ſed nõ operetur in medio, cum aliàs poſſit; ſed id replicationem non impediet, nam in replicatione, rem replicatam, non eſt neceſſe in medio agere.

Instabis. Agens, non poteſt naturaliter agere in diſtans, neq; extra ſuam ſphæram. Ergo nec ſupernaturaliter poterit, quia nihil poteſt elevari extra ſuam ſphæram, & ad id producendum, cujus inadæquatam, & inchoatam non habet virtutem.

Respondet Oviedo. Agens non poteſt naturaliter agere in diſtans, non defectu virtutis, ſed defectu conditionis, adeoque ad hoc, ut agat in diſtans, elevari poterit. Deinde dici poteſt talem actionem eſſe extra ſphæram naturalem, non obedientialem, inchoata autem virtus, eſt neceſſaria, in elevatione, tantum ad actus vitales, de quo aliàs; nam poteſt à Sacramentis produci divinitus Gratia, idque phyſicè, cum tamen non habeant inchoatam vim, illius producendæ.

Objicitur 4. Ad operandum hîc, requiritur præſentia hîc; ergo agens non poteſt operari in hoc ſpatio, quin ſit in hoc ſpatio.

Respondetur. Ad operandum hîc, ſufficere præſentiam hîc, vel in ſe, vel in virtute ſui.

Objicitur VII. Actio, ſeipſa pendet ab approximatione,tanquam à Conditione. Ergo ab illa non poteſt non dependere; quia,quod convenit actioni per ſe ipſam, ſemper illi convenit.

Respondet Oviedo. Quòd adæquatè non dependeat ab approximatione actio, aliàs ſine hac numero approximatione, non poſſet eſſe actio, dependet ergo per coexiſtentiam actionis,cum approximatione,& per decretum Dei, quo ex præviſione approximationis, determinavit ſe Deus,ut concurreret. Conformiter autem, ad materiam de connotatis dici poteſt, quod dependentia actionis, ſecundùm id, quod dicit in recto,non poſſit ab illa ſeparari; dicit enim entitatem actionis, ſecundùm autem id, quod dicit in obliquo,poteſt benè ſeparari; nam in obliquo,dicit iſtam,vel iſtam viciniam.

Instant Complutenſes.Neceſſe eſt virtutem activam eſſe conjunctam actioni, ergo & effectui,quia actio tenet ſe ex parte effectûs. Antecedens probatur. Tum quia Experientia id docet. Tum quia virtus activa,& principium Quo, debent eſſe conjuncta. Cauſæ,ergo & cauſalitas. Tum quia actio eſt datio eſſe, ergo debet eſſe conjuncta & cauſæ,& effectui.

Respondetur.Concedendo actionem debere eſſe conjunctam ipſi virtuti,v.g. calori,& ipſimet effectui,ſed non ipſimet igni,rationes etiam quæ adferuntur,non convincunt. Quod attinet ad experientiam,illa eſt pro actionibus naturalibus non miraculoſis, imò etiam nunc de facto, ubi non eſt ignis,ſed eſt ſolum calor, fit calefactio, cur ergo ſi transmittatur calor per medium,non agendo in eodem,non poterit agere in extremo.

Noto. Præſentem hanc doctrinam ſupponere,quod virtus, vel ipſum agens, ſemper debeat eſſe, ubi eſt actio, licèt non ſit, vel non agat in medio,cum poſſit: Ratio. Tum quia,ſi illic non eſt agens, vel virtus, quis inibi principiat actionem? Tum quia, illa actio vel eſt modus, vel indiſtinctum quid ab agente, prout producente effectum. Non primum; Quomodo enim productio illius modi,transmitteretur per medium; ſi ſecundum, quomodo ſalvaretur, quòd ſit illic ipſa actio, quæ eſt ipſum agens, ſi illic non eſt ipſum agens. Tum quia, ſi illic nec agens, nec virtus eſt, quomodo non ſe ita habet, acſi non eſſet ſimpliciter.

## DIFFICULTAS II.

### *An Deus poſſet agere in diſtans à ſe.*

Certum eſt: nihil eſſe quod ſit, & tamen diſtans à Deo ſit,ſed ponamus per impoſſibile Deum ſolum in cœlo exiſtere, nec eſſe præſentem mundo,quæritur: An aliquid in mundo agere poſſet? Negat recentior Suarez.

Dicendum eſt. *Poſſe Deum agere in diſtans modo explicato.* Dixi modo explicato, hoc eſt; habendo ſaltem in aliqua ſui virtute indiſtantiam, licèt non eſſet præſens in medio,& licèt non eſſet in ſe præſens, ipſi effectui, aut ſi eſſet præſens effectui,quamvis non eſſet præſens in medio.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem,de quo in ſolutione argumentorum, & certè:

Perfectior eſt conceptus Omnipotentiæ, potentis agere in indiſtans,& diſtans,quam potentis agere, nonniſi in indiſtans, perfectior enim eſt modus agendi, qui eſt magis illimitatus,ſicut & eſſe magis illimitatum, perfectiùs eſt limitato,ergo iſte modus agendi perfectior erit,de cæteroque eſt poſſibilis.

Probatur II. Poſito quod Deus eſſet localiter nonniſi in cœlo,haberet principium operandi immutatum, ergo eodem modo, quo nunc operari poſſet in mundo, aliàs hoc ipſo illud principium eſſet mutatum. Antecedens probatur, Principium operandi in Deo non eſt ipſius præſentia,ſed omnipotentia,ergo cum ſola præſentia illius mutaretur, adhuc principium agendi, eſſet immutatum. Hoc ipſum Antecedens probatur. Tum quia alius eſt conceptus omnipotentiæ,alius autem ubiquitatis. Tum quia,in nobis præſentia, non eſt principium operandi. Tum quia, ſi idem eſt præſentia & principium operandi, præſentia in actu, eſſet principium agendi in actu, quod dici non poteſt; quia ſæpè Deus eſt principium agendi de novo in actu,ubi non eſt præſens de novo in actu.

Hoc ipſum proponitur aliter. Poteſt agens creatum agere in diſtans. Ergo & agens increatum. Probatur conſequentia, ideò antecedens eſt verum,quia ſufficit virtutem illic eſſe & actionem,ubi eſt effectus, ergo etiam ſufficiet, ut Deus illic ſit, quamvis non ſit in medio.

Probatur III.Non eſt ratio,Cur non ſufficiat ad hoc,ut Deus alicubi agat,eſſe tantum præſentem effectui,in virtute ſua, vel in ſe, licèt non ſit præſens in medio; Quod ipſum ſic proponitur. Præſentia Dei, prout eum facit præſentem Romæ, vel conducit aliquid præter præſentiam, quam Deus habet Pariſiis,ad agendum Pariſiis, vel non conducit; ſi non conducit; ergo ſufficit illum eſſe præſentem illic,ubi agit; Si conducit, ergo illa præſentia, prout eſt Romæ, agit in diſtans, cum præſentia, prout eſt Romæ, non ſit præſentia,prout eſt Pariſiis,& tamen ingreditur actionem. Concedo tamen virtutem remotioris,conducere ad actionem diſſiti paſſi, ratione augmenti, ſed quod mera præſentia conducat ad id,non ſatis apparet.

Objicitur I.Si omnipotentia Dei poſſet operari effectum, ſine præſentia ad eundem, dum operaretur; & operaretur, & non operaretur, operaretur ex ſuppoſitione,non operaretur autem; quia operatio,eſt ipſe effectus indiſtans,ſeu unitus agenti.

Respondetur. Inprimis hanc objectionem, nos non urgere, quia non affirmamus, Deum operari effectum, ſine præſentia ad eundem, ſine inquam præſentia, vel ſuæ virtutis, vel ſui, ſed nego, quod ſi per impoſſibile in medio non eſſet, operari non poſſet. Et ſicut, qui negat Deum eſſe realiter in ſpatiis imaginariis, eo ipſo concedit, quia in illis ipſis incipit operari, incipit illic eſſe præſens, licèt non ſit præſens, in reliquo ſpatio imaginario; ita & in præſenti ſufficit ut ibi, ubi operatur, eſſet præſens Deus, quamvis per impoſſibile, non eſſet in medio, ſufficit inquam, ut ſit præſens, vel in ſe, vel in ſui virtute.

Objicit II. Recentior Suarez. Deus habet perfectiſſimum modum eſſendi, ergo & operandi, atqui perfectiſſimus modus operandi, debet exerceri per intimam præſentiam cauſæ ad effectum. Ergo. Subſumptum probatur ut Deus habeat perfectiſſimum modum eſſendi, debet eſſe intimè præſens rebus, quibus ineſt. Ergo etiam ut habeat perfectiſſimum modum operandi, debet eſſe intimè præſens rebus, in quibus operatur.

Respondetur. Negando ſubſumptum, & probationis ejus Antecedens, in qua, nomine eſſendi Dei, non intelligitur aliud, quàm modus coëxiſtendi creaturis, & tamē falſum eſt, Deum habere perfectiſſimum modum coëxiſtendi: perfectior enim eſt modus coëxiſtendi per unionem Hypoſtaticam, & per viſionem beatam, cum creaturis omnibus rationalibus, & tamen talem coëxiſtentiam Deus non habet, ſufficit ergo modus perfectiſſimus coëxiſtendi, ſecundùm id, quod dicit in recto. Rurſus, ſi Deus non ſemper operatur, quod optimum eſt, nec erit neceſſe, habere modum operandi perfectiſſimum. Negari etiam poteſt, eſſe perfectiſſimum modum operandi, per intimam præſentiam, etiam in medio poſitam, propter dicta, in probatione Concluſionis. Paritas adlata non tenet. Quia, ſi Deus non coëxiſtat creaturis, nullam inde habebit perfectionem, ex ſuppoſitione præcipuè, quod de facto ſit, cui coëxiſtatur, acquireret autem perfectionem, ex ſuppoſitione impoſſibili, ſi ad arbitrium in diſtans & indiſtans ageret; ſicut perfectior eſt potentia creata, quæ vel in propinquum, vel in remotius agere poteſt, ſi velit, eritque adhuc præſens illic, ubi operatur, licet non præſentia, etiam per medium intercepta. Denique procedit argumentum de eo, quod eſt de facto, non autem de eo, quod ſequi deberet, ex ſuppoſitione impoſſibili.

Objicitur III. Non eſt poſſibile, ut Deus, ſecundùm ſuam immenſitatem, non coëxiſtat ubique, ſuppoſito, quod detur illud, cui coexiſtere poſſit. Ergo, non eſt poſſibile, ut non etiam ſit præſens ubique, ergo etiam non eſt poſſibile, ut non operetur, tanquam præſens ubique.

Respondetur. Concedendo totum. Sed quæritur; an ſuppoſito per impoſſibile, quod non eſſet ubique, tolleretur ipſius potentia operandi, tanquam aliquid, immediatè connexum, cum illius præſentia, hocque ipſum eſt, quod negatur.

Objicitur IV. Deus ſi ſolam præſentiam ſuam in cœlo haberet, illic, ubi vellet operari, vel eſſet pręſens in aliquo ſui, vel in ſe: Si in aliquo ſui, ergo in ſua virtute & potentia, hæc autem ſunt, ipſe Deus, adeoque jam non indiſtans operaretur.

Respondetur. Deum in ſuppoſitione formata, poſſe interdum exiſtere illic, ubi operatur, in aliquo tantum ſui, reſpectu ſcilicet eorum operum, ad quæ poſſet uti aliquo inſtrumento creato, & ſic v.g. ad juſtificandum peccatorem Pariſiis, poſſet uti ſua gratia, in cœloque, localiter creatam, transferrę Pariſios, reſpectu autem eorum operum, ad quæ uti non poteſt, vel non vult, inſtrumento creato, deberet eſſe illic præſens ubi agit, operaretur tamen indiſtans, quia medio intercepto, non coexiſteret, nec per illud tranſmitteret virtutem.

Instabis. Si Deus poſſet aliquid operari, quā vis in aliquo tantum ſui præſens; ſequeretur creaturam, poſſe non depēdere ſtrictiſſima dependentia à Deo, quia magis opus habemus eo, ſine quo, in ſua entitate præſente, nihil ſumus, & poſſumus, quàm opus habeamus eo, ſine quo, aut ejus ſatellite, eſſe non poſſumus.

Respondetur. Strictiſſima dependentia creaturæ à Deo, in hoc ſolo ſtat, ut nec eſſe, nec conſervari, nec operari poſſit, independenter à Deo, quod totū, etiam in præſenti, ſalvaretur. Nec eſt neceſſe, aliam dependentiam ponere, certè enim ſuo modo, ſtrictius pendet humanitas Chriſti, à Verbo, quia præter communem dependentiam dependet etiam, dependentia ſuppoſiti, & tamen non omnes creaturæ, tàm ſtrictam dependentiā habere debent. Rurſus, ſtrictiùs dependet à Deo, quod ab ipſo ſolo immediatè producitur, quàm quod producitur, etiam à Creatura, & tamen non eſt neceſſe à ſolo Deo produci omnia.

Objicitur V. Si ponamus Deum præſentem in cœlo, & Cracoviæ, ubi cauſat non exiſtendo in medio, caſu tali, Deus à ſe diſtaret, quod eſt impoſſibile, quia idem à ſeipſo diſtare non poteſt.

Respondetur. Non eſſe poſſibile, ut Deus non ſit ubique, ſed ſuppoſito hoc impoſſibili, quæritur: an vi ſublatæ illius præſentiæ, tolleretur potentia agendi, etiam in ordine ad noſtros conceptus, in refundatos, neceſſariò connexa, nonniſi cum præſentia, etiam per medium transfuſa, tenemusque non tollendam. Jam autem: an dici deberet Deus diſtare à ſeipſo, de hoc agetur, ubi de loci prædicamento.

Objicitur VI. Locus S. Pauli, qui Actor. XVII. ex operatione Dei, in quo vivimus, movemurque, colligit ejus præſentiam, ſeu, quòd non longè à nobis ſit.

Respondetur. Cùm ubique Deus operetur in Univerſo, rectè colligitur, illum eſſe ubique,

pro-

proceditque argumentum S. Pauli, ex iis, quæ ſunt de facto. Et certè, cum nulla ſit virtus, quæ de facto detur, quæ vicaria Dei, faciat nos vivere, moveri &c. bene hîc (ubi hoc facit Deus) bene inquam colligitur, ejus præſentia.

Objicitur 7. Auctoritas ex Pſ. 38.

Responderi ad illam debet, ut ad auctoritatem Pauli.

# DIFFICULTAS III.

## *Solvuntur aliqua Quæſita.*

Quærit hoc loco Arriaga: An indiſtantia & approximatio prior ſit effectu, teneatque ſe ex parte actus primi. Quod ſit prior, teneatque ſe ex parte actus primi. Ratio eſt, quia ignis non poteſt calefacere paſſum, niſi illi ſit proximus. Ergo approximatio, eſt conditio, ergo eſt prior ad operandum, præcipuè cum approximatione pendeat calefactio, à calefactione autem, non pendet approximatio.

Quod autem non ſit prior. Ratio eſt. Quia anima non poteſt movere, & animare corpus diſtans, & tamen antequam moveat, & animet, non cenſetur prius eſſe approximata, ſed ſufficit illam, tunc eſſe præſentem, cum movetur, ergo etiam idem dicendum de reliquis agentibus, tenereque ſubſiſtendi conſequentiam, ad approximationem, tanquam ad aliquid concomitans, non tanquam ad aliquid antecedens.

Opponit ſeſe huic doctrinæ Oviedo. Supponunt uterque præſentiam eſſe Modalitatem. Supponunt item, quod ut aliquid propriam præſentialitatem producat, in genere cauſæ efficientis, aut illam patiatur in genere cauſæ materialis, non indigeat præſentiâ, ex parte actûs primi requiſitâ, quia aliàs, idem præſupponeretur, ante ſeipſum. Cæterum, in calefactione, priorem eſſe calefactione indiſtantiam, vult Oviedo. Argumento autem, à pari facto, diſparitatem adfert, quia approximatio inter animam, & corpus, in inſtanti temporis, in quo corpus movetur localiter, eſt quid conſequens motum localem; ergo non poteſt illam antecedere, approximatio verò, inter agens, & paſſum, in inſtanti temporis, in quo eſt motus calefactionis, non eſt quid conſequens motum. Sed huic diſparitati.

Respondet Arriaga; quod ſufficiat illam approximationem eſſe concomitantem, licèt non ſit antecedens.

Porrò, pro ſua doctrina, hanc format rationem Oviedo, probatque approximationem, non poſſe ſe habere concomitanter ad actionem. Quia, quod ſe habet concomitanter reſpectu actionis, illud non requiritur propriè, & per ſe, ſed tantum eſt identificatum, ſeu connexum cum eo, quod per ſe requiritur, à quo ſi poſſet ſeparari, nullo modo requiretur. Sed approximatio, non requiritur tali modo ad calefactionem; aliàs, ſi agens exiſteret ſine omni præſentia, poſſet in extraneo ſubjecto, præſentiam producere, & movere corpus, in quocunque loco exiſtens, quod eſt falſum.

Sed hoc Argumentum non convincit. Malè enim definitur, ly Concomitanter, per inſeparabile ſeu identificatum, certè enim in conſecratione calicis, concomitanter ponitur Corpus, quod neque eſt identificatum ſanguini, nec inſeparabile ab illo. Deinde falſum eſt, approximationem per ſe, requiri ad actionem; per ſe enim requiſitum, & ipſum agit, cum tamen approximatio, non urat. Quare autem non poſſit agens agere, in quamcunque diſtantiam, quamvis approximatio, concomitanter nonniſi ſe habeat. Rationem redderet Arriaga, quia agens, non tantum non poteſt agere, ſi illi deficiant requiſita ex parte actus primi, ſed etiam non poteſt agere, ſi deficiant, etiam nonniſi concomitanter requiſita, poſſetque hoc referri in naturalem vim, & operativitatem agentis, eo tantum ſe extendentis, & ita ignis, natus calefacere ad tres palmos, approximare vim ſuam, non poteſt ad quatuor palmos. *Vt reſolvatur quæſitum.*

Assero 1. *Ab approximatione ad effectum, & à negatione approximationis ad negationem effectus, non poſſe dari legitimam ſubſiſtendi conſequentiam, per ordinem ad Dei potentiam.*

Ratio. Quia agens approximatum, poteſt impedire Deus, ne agat, & remotum, facere ut agat.

Assero 2. *Si habet prioritatem aliquam* (de quâ mox) *approximatio, reſpectu effectus, hæc prioritas non eſt neceſſe, ut ſit prioritas temporis, vel etiam prioritas durationis, ante effectum, vel unico inſtanti.*

Ratio. Quia naturaliter loquendo, eodem inſtanti, quo anima eſt approximata corpori, ultimo diſpoſito, eodem illi unitur. Conſequenter ſufficiet prioritas dependentiæ; hinc ulterius

Assero 3. *Approximationem reſpectu effectus, habere ſe antecedenter, non concomitanter.*

Ratio. Quia prius intelligitur eſſe approximatio, quàm actus, quod etiam intervenit in anima, quæ prius intelligitur approximata, quàm unita; prioritate, non quidem alicujus inſtantis, ſed præſuppoſitionis; & ſicut non intelligitur concomitanter ſe habere rationale ad riſibile, ſed per modum prioris, ita & in præſenti, approximatio non ſe habebit concomitanter, & quæcunque tandem regula legitima aſſignabitur inveſtigandi, quod ſe habeat aliquid per

modum requiſiti antecedenter, ea in præſenti applicabitur.

## QUÆSTIO IV.

### *De prædicato diſtinctionis ab effectu debito cauſis.*

EAndem quæſtionem, ſic proponunt alii. An idem poſſit agere in ſeipſum. Et non eſt quidem difficultas, an idem poſſit ſeipſum producere primo; ſed tantum dubium eſt: An poſſit idem eſſe ſui cauſa ſecundò, vel tertiò, & ſic ulterius. Affirmat Suarez, etiam defacto Chriſtum ſe reproducere in Euchariſtia. Negat Vaſquez, Lugo de Euchariſtia. Diſp. 7. Sect. 2. n. 21. & cum eo Oviedo, Pontius, recentior Suar. & alii. Hæc quæſtio ſpectat quidem ad materiam de cauſa efficienti, non incommodè tamen & hîc tractatur: An autem cauſæ intrinſecè diſtinguantur à ſuo cauſato vide ubi de toto compoſito.

## DIFFICVLTAS I.

### *Statuitur quid ſentiendum.*

DIcendum eſt. *Poſſibile eſſe, ut idem producat ſeipſum ſecundò.*

Probatur. Quia ex una parte id non implicat contradictionem, & ex altera parte exaltatur per hoc omnipotentia divina, potens quam ampliſſimè uti ſuis creaturis, in ordine efficientis.

Objicit 1. de Lugo. Cauſa eſt principium per ſe influens eſſe in aliud. Ergo nihil poteſt cauſare ſeipſum, non enim cauſatum eſt aliud à ſe.

Respondi ſupra. Negando, hanc eſſe legitimam definitionem cauſæ. Sed illa etiam conceſſa, dici poſſet: hoc eſſe requiſitum ad cauſam ſimpliciter dictam, & producentem primo.

Cæterum producens ſeipſum ſecundò, determinat ſe ad exiſtendum ſecundò, hocque ſenſu producit ſeipſum ſecundo, non tamen ad ſe refertur relatione reali producentis, & producti, quia hæc eſt nonniſi inter primo producens, & primo productum. Et quamvis producenti ſeipſum ſecundo, in ſe ipſum, concedi debeat influxus realis, non enim intentio noſtra eſt, produci illud ſecundo, non tamen exiget terminum diſtinctum realiter, à producente, ſolum enim influxus realis, dans eſſe primo, exigit productum, diſtinctum realiter à producente.

Instat 1. Maſtrius diſp. 8. n. 23. Producens ſeipſum ſecundo non poſſet ſe ipſum determinare ſecundo, ad exiſtentiam, quia ſi per primam actionem ſupponitur eſſe in rerum natura. Ergo implicabit ſubſtantialiter reproduci per ſecundam, quia huic ſecundæ terminus, A quo, aſſignari non poſſet.

Respondetur. Terminum à quo ſecundæ reproductionis eſſe, non eſſe ſecundæ productionis.

Instat 2. idem. Sicut hoc eſſe ſecundum habitum per ſecundam productionem, non eſt à primo eſſe diverſum, ita hoc non eſſe ſecundum, nequit eſſe diverſum à primo non eſſe, niſi ſecundùm modum, quæ diverſitas non ſufficit ad novam productionem ſubſtantialem.

Respondetur. Sicut termini ad quem non ſunt diſtincti realiter, ita nec ipſi termini à quo, ſunt diſtincti realiter, non ſunt tamen diverſi, tantum ſecundùm modum utcunque, ſecundum modum qui ſit, eſſe ſecundum, quod eſſe ſecundum, nego quod terminare non poſſit ſecundam productionem ſubſtantialem.

Instat 3. Licet actio prima quâ intelligitur res exiſtere, ex vi alterius cauſæ, ſit prior, quàm ſecunda actio, quâ intelligitur de novo à ſe ipſa pendere, tamen tota hæc prioritas, verſaretur inter ipſas actiones, non inter eandem rem, cum ſe ipſa, eſt enim ſemper idem, conſequenter non poteſt eſſe prior ſe ipſa, à parte rei.

Respondetur. Inter actiones eſt indubiè illic prioritas & poſterioritas realis, ſed non inter terminos, cum illic non ſint plures termini, ſed unus realiter.

Negatur tamen duarum actionum, quarum una eſt prior realiter, altera poſterior realiter, non poſſe eſſe terminum eundem realiter, ſeu eundem, iterato tamen terminantem actionem diſtinctam: de qua ipſa actione dici poteſt, quod ſit adæquata reſpectu productionis ſecundæ, nam actio adæquata, per Maſtrium dicitur illa ex vi cujus nullâ aliâ intellectâ terminatâ ad eundem effectum, poteſt poni ſufficienter effectus, à parte rei. Jam autem nulla alia actione ſecunda intellecta, ſed ſola hac ſecunda, poteſt poni ſufficienter ſecundo à parte rei, illud, quod dicitur productum ſecundo.

Et licèt nihil uniter poſitum ſibi ipſi realiter præſupponatur, reproductum tamen & poſitum ſecundo, poteſt ſeipſum ſupponere realiter primo poſitum, ly ipſo realiter, non invehente inter producens & productum ſecundo à ſe ipſo, diſtinctionem realem in ipſis entitatibus, ſed invehente quod independenter à cogitatione noſtra, fuerit primo productum, quod tamen idem non repugnat ſe ipſum producere.

Objicitur 2. Omnis cauſa ſecundùm eſſe per quod cauſat, debet præſupponi ad effectum. Idem autem non poteſt præſupponi ad ſeipſum prioritate naturæ.

Re-

Respondetur. Verum id eſſe de cauſa cauſante primo, non autem de cauſa cauſante ſecundo. Nam quod idem non poſſit eſſe ſeipſo prius naturâ, ratio convincit, quia & eſſet prius naturâ ut ſupponitur, & non eſſet, quia eſſet idem naturâ, cum eo quod eſt poſterius naturâ, quod autem idem non poſſit cauſare ſeipſum, nec dum oſtendis implicantiam.

Dici etiam poſſet non ſupponi primo productum ſi producat ſeipſum ſecundo, non ſupponi inquam ſimpliciter prius prioritate naturæ, eandem enim habent naturam, ſupponit tamen prius naturâ ſecundum quid, quia ſcilicet non primo productum quà tale, accipit eſſe à ſecundo producto, ſed vice verſa, valetque ſubſiſtendi conſequentia à ſecundo producto, ad primum productum, non è converſo. Arriaga etiam ſufficere dicit, ut prioritas hæc deſumatur non ratione effectus ſimpliciter, ſed ratione effectus prout actione poſteriori producti; & ita agnoſcit ipſe Lugo, prius eſſe ſeipſo corpus Chriſti, prout intelligitur conſervari à ſolo Deo, quàm prout intelligitur conſervari in Euchariſtia; & idem effectus ſecundo productus, à cauſa diſtincta realiter, erit poſterior ſeipſo, ratione actionis diſtinctæ.

Instat Lugo. Per prioritatem cauſæ ad effectum, non ſolum ſignificatur prioritas actionis ad effectum, ſed multò magis prioritas ipſius cauſæ, ſecundùm entitatem ad effectum, itidem ſecundùm entitatem. Ergo ubi non datur hæc prioritas, non datur vera cauſalitas.

Respondetur. Eſſe hæc vera, ſolùm de cauſa primo producente effectum.

Objicit 3. idem. Illa actio ſecunda non eſt adæquata reſpectu corporis Chriſti; actio enim adæquata dicitur illa, ex vi cujus nulla alia intellecta, quam terminet idem effectus, ponitur ſufficienter effectus à parte rei, iſta verò actio eſſentialiter eſt talis, ut præſupponat corpus Chriſti exiſtens.

Respondetur. Illam actionem eſſe adæquatam in ſuo genere, & non præſupponere in eodem genere aliam, ordinis ejuſdem, nec enim productio ſecunda, ſupponit productionem ſecundam aliam, & ſicut cum duæ totales cauſæ, ſive diverſi, ſive ejuſdem ordinis ſaltim divinitus eundem cauſant effectum, unaquæque in ſua formalitate eſt totalis, ita & hæc ſecunda productio, in ratione ſecundæ, totalis erit.

Objicit 4. Vaſquez. Nihil poteſt eſſe ſubjectum ſeu forma ſui ipſius. Ergo nec idem poteſt efficere ſeipſum.

Respondetur. Negando Conſequentiam, quia pro antecedenti eſt implicantia, quam tamen pro conſequenti non oſtendis, implicat autem ut aliquid ſit ſubjectum ſui ipſius, quia illud ſecundum, & eſſet ſubjectum primum: Eſſet ſubjectum primum, quia eſſet materia, & non eſſet ſubjectum primum, quia ſupponeret ſubjectum primum, & huic ſecundo, eſſet aliud ſubjectum primum. Rurſus non poteſt eſſe idem forma ſui ipſius, quia illud primum & eſſet actus, quia eſſet forma, & non eſſet actus quia ſubjectaret hanc ſecundam formam, ab illaque actuaretur, in hoc enim ſtaret eſſe formam, formam ſui ipſius ſecundam.

Univerſaliter etiam ab implicantia unius, non tenet argumentum ad implicantiam aliûs, niſi oſtendatur commune utrique fundamentum quod hîc non oſtenditur. Et certè hoc, quod eſſet materia vel forma ſui ipſius, non poſſet ſecundo eſſe, niſi per deſtructionem & carentiam prædicati convenientis primò, nempe vel ſubjecti primi vel actus, ex quo, ſequitur, fore idem cum primo ut ſupponitur, & non fore idem ob dictam carentiam prædicati, ita intimi.

Instabis. Sicut illud quod cauſaret ſeipſum materialiter & eſſet ſubjectum primum & non eſſet ſubjectum primum, ſic etiam ſi idem produceret ſeipſum, illud ſecundo productum & eſſet primò productum & non eſſet primò productum, eſſet primò productum, quia eſſet idem cum primo producto, non eſſet autem primò productum, quia eſſet ſecundò productum ut ſupponitur.

Respondetur. In hac inſtantia, committi fallaciam accidentis, quia ab identitate in uno, arguitur ad identitatem in alio, in quo, non idem, ſed diſtincta ſunt; porrò in ratione primo & ſecundo producti quà tali, non ſunt idem, quia hi termini trahunt ſecum actiones, quæ ſunt inter ſe diſtinctæ realiter, licèt ſint termini producti idem in ratione entitatis. Dici etiam poteſt eſſe productum primo & non eſſe productum primo, non eſſe terminos contradictorios reſpectu ejuſdem, nam quando dico de materia eadem ſe cauſante ſecundo materialiter, quod non eſſet ſubjectum primum & eſſet ſubjectum primum, non intelligo actionem primo productivam, in iſto enim ſenſu materia prima elevata ad ſui productionem ſecundo, non eſſet ſubjectum primum, ſed intelligitur recipi, ſuſtentari &c. in alio, cum tamen ſubjectum primum in nullo alio recipi debeat. Ly ergo primum ſubjectum, & ly non primum ſubjectum, reſpectu ejuſdem verificaretur, quando autem de illo ſecundo producto prædicas, quod eſſet primo productum & non eſſet primo productum, diverſo reſpectu verificaretur illud non eſſet primo productum, ratione ſcilicet actionis diverſæ producentis, eſſet autem primo productum, ratione ejuſdem entitatis inter producens & productum.

Objicit 5. Pontius. Implicat aliqua actio totalis reſpectu alicujus effectus, per quam ſolam, non poſſet poni effectus. Sed per actionem illam non poſſet poni effectus, quia defi-

nen-

nente prima actione, deberet deſinere res per illam producta.

Respondetur. Quærendo: an ſi deſinat primo productum, ſit deſiturum etiam ſecundo productum, quantumvis producatur non à ſe ipſo, ſed ab alio diſtincto realiter. Directè etiam dici poteſt quod poſſit conſervari ſecundo productum etiam deſinente primo producto; de quo latius in materia de replicatione.

Objicitur 6. Illa actio & haberet uſum, & non haberet; haberet, quia eſſet ens, & volibile à Deo; non haberet autem, quia nihil poteſt fieri per illam ſolam, nec per illam ut conjunctam cum alia actione, quod non æque bene fieret, & æque neceſſario, per illam actionem.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare. Probaret enim ne à diſtincto quidem realiter poſſe idem produci ſecundo. Deinde cum illa actio ſecundo productiva, æquè producat ac prima, quamvis ſupponat primo productum, falſum eſt, quod nihil poſſet fieri per illam ſolam, illudque productum ſecundo, poſſet habere inter alia uſum occupandi plura loca, vel actu vel potentia.

# DIFFICULTAS II.

*Solvitur argumentum à pari.*

Objicitur 7. à Pari. Prima paritas eſt. Relatio non eſt ad ſeipſum. Ergo nec productio.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia relatio definitivè eſt ad aliud, non ergo eſt ad ſeipſum, definitivè autem efficientia, ut ſic, non eſt ad aliud, nec tu aliunde oſtendis implicantiam, quod idem non poſſit producere ſeipſum, unde etiam negandum eſt, quod omne producens, & productum, ſint correlativa, ſicut non omnis cognitio, & objectum, ſunt correlativa. Nam cognitio reflectens ſe, ſupra ſe, non eſt à ſe diſtincta realiter, nec ad ſe relativa.

Secunda paritas. Non poteſt idem producere ſeipſum prim[illegible]; ergo nec ſecundò.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia ſi idem produceret ſeipſum primò, productivitas competeret ei, quod non exiſtit, id autem quod non exiſtit, ut vidimus ſupra, non poteſt producere actu: Si autem concedatur, quòd idem primò productum, producat ſe ſecundò, non ſequetur, productionem fieri à non exiſtente.

Tertia paritas eſt petita ex Divinis. Non poteſt dici, quòd natura divina producat ſeipſam. Ergo nec in creatis, idem poteſt ſeipſum producere ſecundò; videturque per oppoſitam ſententiam convelli Myſterium Trinitatis, quia jam non bene inferretur, ex productione, diſtinctio realis, in quo tamen fundatur myſterium Trinitatis, poteritque ulterius dici, quò d Filius, & Spiritus Sanctus, producant ſe ipſos ſecundò, quodque Filius non aliud ſit, quàm Pater, ſeipſum producens ſecundò.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia quod primò productum non eſt, non poteſt ſe producere ſecundò, quia & eſſet idem cum ſecundo ut ſupponitur, producto, & non eſſet, quia eam negationem, quam intrinſecè & eſſentialiter importat unũ, intrinſecè & eſſentialiter non importaret ſecundo productum, quod ipſum probatur. Quia unum dicit intrinſecè, & eſſentialiter negationem productionis, eſt enim improductum quid, (nempe natura Divina & Pater) ſecundo autem productum, diceret intrinſecè & eſſentialiter productionem. Porrò ea, quorum unum dicit eſſentialiter, & intrinſecè productionem, & aliud negat intrinſecè & eſſentialiter productionem, non poſſunt eſſe idem.

Sed nec dum ſequetur, quod Filius & Spiritus Sanctus cum ſint producti, poſſint reproducere ſeipſos ſecundo. Idque ideo, quia in creatis ſecunda productio non eſt eſſentialiter fruſtra, eſſet autem in Divinis eſſentialiter fruſtra. Quod ipſum probatur. Quia ob limitatam perfectionem, creatura acquirit aliquid, ſecundo producta quod non haberet ſi primo eſſet tantùm producta, haberet enim poſſe coexiſtere pluribus locis, haberet diſtinctioem virtualem quandam æquivalentem cuidam quaſi reali, vi cujus poſſit deſinere in uno loco, non deſinere in alio, ſicut Chriſtus replicatus in ſpeciebus ſacramentalibus, deſinit in uno loco, non deſinit in alio loco; jam autem Filius, & Spiritus Sanctus, ſunt illimitatæ perfectionis; hinc quidquid poſſet habere per ſuum eſſe ſecundo, hoc jam habet, per primo ſui produci. Rurſus, quia prius eſt poſſe produci ſecundo, quàm poſſe produci ſecundo à ſe ipſo, produci enim ſecundo, eſt tanquam ſuperius, diviſibile per hæc membra; produci ſecundo ab alio, produci ſecundo à ſeipſo. Cum ergo nec naturæ Divinæ, nec perſonis competat produci ſecundo, neque enim omnia quæ competunt creaturis, idque ex ſuppoſitione imperfectionis illarum, competunt Deo, multò magis non competet illis produci à ſeipſo ſecundo, aliàs poſſibile eſſet inferius, ſine ſuperiori.

Deinde in Divinis quæcunque fingibilis productio ſecundo, eſſet productio prima, poſſibilis autem in creatis productio ſecundò, non eſt productio primo, ut clarum eſt. Quod autem in Divinis quæcunque fingibilis productio ſecundò, eſſet productio primò, hoc inde eſt; Quia prima productio in divinis, eſſet productio adæquata, & ex parte principii, & ex parte termini, & exhauriens omnem poſſibilem productivitatem, & producibilitatem; nulla ergo illic

illic poteſt eſſe productio, quæ non ſit prima, cum item illa productio prima, ſit ab intra, depoſcit neceſſariam, & invariabilem ſui continuationem; quia autem prima productio in creatis, non eſt productio adæquata, nec exhaurit producibilitatem ſecundo, aliàs nec à diſtincta realiter cauſa, poſſet idem produci ſecundo, fit ut cùm ex una parte non repugnet creatis producibilitas ſecundo, & ex alia parte cum non oſtendas repugnare producibilitatem ſecundo, à ſeipſo, fit ut idem poſſit producere ſeipſum ſecundo.

Denique reſponderi poteſt ex principiis Theologicis. Quia ſcilicet ſi poſſibilis eſſet productio ſecundo in Divinis, illa jam defacto daretur, quidquid enim in Divinis ab intra poteſt eſſe, jam defacto datur. Cum ergo fides nos doceat, non eſſe productionem ſecundo in Divinis, nec poſſibilis erit; fides autem in creatis, non docet implicare, ſecundo ſui productionem, nec ratio ulla oſtendit.

Instabis 1. Etiam primò productum dicit negationem ſecundo producti, ſicut natura Divina dicit negationem producti, & tamen hoc non obſtante, primo productum, poteſt produci ſecundo. Ergo etiam produci poterit natura Divina, vel, ſi illa non poteſt produci ſecundo, nec poterit quidquam ſeipſum, producere ſecundo.

Respondetur. Quando primo productum, dicit negationem ſecundo producti, non dicit abſolutè negationem producti admittitque (niſi cæteroqui repugnet) productionem ſecundam, infundatam præhabito titulo producti. Jam autem hunc titulum non habet natura Divina. Deinde inſtantia videtur multum probaret enim à cauſa etiam diſtincta realiter, non poſſe produci ſecundo, eundem effectum.

Instabis 2. Id, quod improductum eſt, hoc eſt, natura Divina poteſt identificari perſonæ productæ; ergo etiam identificari poteſt & natura improducta, cum ſe ipſa producta.

Respondetur. Negando conſequentiam. Quia pro antecedente nulla eſt implicantia; pro conſequenti autem datur, quia & identificaretur natura improducta, cum ſeipſa producta, & non identificaretur, identificaretur quidem ut ſupponitur, non identificaretur autem, quia repugnat illam ex dictis produci ſecundo. Deinde quando identificatur natura cum perſona, non eidem præcisè formalitati, ſeu virtualitati, competit eſſe productum (quod competit eſſe productum (quod competit perſonæ) & eſſe improductum (quod competit naturæ (in caſu autem objectionis, eidem formalitati, & virtualitati, naturæ competeret eſſe productum, & non eſſe productum.

## DIFFICULTAS III.

### *Reſpondetur Objectionibus aliis.*

AMicus Tomo primo diſp. 23. a n. 70. congerit varia argumenta in oppoſitum.

Objicitur 1. Hæc ſententia, Principium lumine naturæ notum tollit, quo Patres utebantur contra Satellium; negantem Filium diſtingui à Patre, tollit inquam, illud principium; quòd producens & productum ſint diſtincta realiter, & in hac ſententia, Pater ſeipſum producere poſſet.

Respondetur. Negando, ab hac ſententia tolli dictum principium, quod verum eſt de producente primo, & producto primo, & quia in divinis non poteſt eſſe niſi producens primo, & productum primo, ideo in divinis ex productione, rectè arguitur diſtinctio realis. Negatur item in his principiis, poſſe Patrem ſeipſum producere ſecundo.

Instat idem. Perfectior eſt identitas & unitas, quàm multitudo & diſtinctio. Ergo ſi non implicat, ut idem ſit producens cum producto, talis identitas, ut major perfectio, concedenda eſt Deo.

Respondetur. Implicare, ut idem ſit primo producens, & primo productum. Implicare item, ut in divinis ſit ſecundo productum. Antecedens etiam cum grano ſalis eſt accipiendum, aliàs probaret in divinis non eſſe Trinitatem perſonarum, in iſto ergo ſenſu nonniſi verum eſt, quia perfectior eſt unitas, diſtinctione in competente divinis.

Objicitur 2. Omnis cauſa, media actione, dat aliquod eſſe effectui, & effectus, media actione, accipit aliquod eſſe à cauſa, nec ſatis eſt, vel cauſam, ſolam actionem dare, vel effectum, ſolam actionem recipere, cum actio eſſentialiter ſit medium ad communicandum aliquod eſſe at nullum fingi poteſt eſſe, quod per hanc actionem detur, vel accipiatur; quia idem eſſe effectus, invariatum perſeverat.

Respondetur. Retorquendo argumentum, & quærendo quomodo agens diſtinctum realiter poſſit aliquid producere ſecundo. *Directè autem dici poteſt*, quòd quamvis cauſa primo cauſans, det effectui eſſe ſimpliciter, cauſans tamen ſecundo, ſufficit, ut det eſſe cum addito, hoc eſt v.g. eſſe ſecundo, vi cujus eſſe ſecundo, inter alia habet, quod ſi non poneretur extra cauſas, & ſi primo productum deficeret, adhuc vi il-

vi illius eſſe ſecundo, plura ſpatia occupare, hocque eſſet quod daret illud eſſe ſecundo.

Instat. 1. idem. Hæc ſententia admittit aliquid difficilius, quàm fides doceat de productione divinarum Perſonarum, ſcilicet productum à producente, diſtingui præcisè, ſolum ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic ut diſtinctus ab actione, eſt idem prorſus cum ſeipſo producente, cum tamen Perſonæ divinæ non ſolum realiter diſtinguantur à producentibus, ratione productionis quâ producuntur, ſed etiam ratione termini producti.

Respondetur. In vertendo argumentum, quod ſi idem producatur ſecundo à cauſa etiam diſtincta realiter, tamen difficilius hoc erit, quàm id quod fides docet. Quando enim Pater producit Filium eſt terminus diſtinctus realiter, quando etiam idem Pater cum Filio producit Spiritum Sanctum, eſt diſtinctus realiter terminus, hîc autem duplici productioni idem reſpondet terminus. Addo, non in hoc ſitam eſſe difficultatem Myſterii Trinitatis, quia inter producens & productum eſt diſtinctio realis, ſed quia producens & productum diſtincta realiter, identificantur in eadem natura; nos autem non dicimus idem producens ſeipſum ſecundò, diſtingui realiter cum identificatione, à producto primo.

Instat 2. idem. Diſtinctio inter producens & productum poſſibilis eſt, non minor eâ, quàm fides inter perſonam producentem, & productam agnoſcit. Atqui inter perſonam producentem & productam, non ſolum admittit fides diſtinctionem perſonæ productæ, à producente, ratione productionis, ſed etiam ratione termini producti. Ergo minor poſſibilis non eſt.

Respondetur. Invertendo argumentum, ut ſupra, nimirum caſu quo idem producatur ſecundo à cauſa diſtincta realiter, quòd ratione termini, inter illa producta, diſtinctio non erit. Directè autem dici poteſt diſtinctionem inter producens, & productum primò, non eſſe poſſibilem minorem, eſt enim cum identificatione in natura: poſſibilem tamen eſſe majorem indiſtinctionem, inter producens, & productum, non primo; licèt in divinis repugnet tale productum non primo.

Instat 3. idem. Ex hac ſententia ſequitur, poſſibile eſſe, ut filius non tantùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione naturæ, producatur à Perſona producente; ſiquidem per realem productionem in noſtra ſententia, non tolleretur ejuſdem, realis identitas, cum producto & producente.

Responsum ſupra, cum natura divina, dicat rationem improducti, non poſſe eam produci ſecundò. Unde ulterius dicitur, realem productionem primam, inferre eſſentialiter diſtinctionem realem, non autem omnem, ut ſic, productionem realem; quia autem in divinis, non poteſt eſſe productio, niſi primò, hinc fit, ut in divinis arguat diſtinctionem realem.

Objicitur 3. Communiter. Non poteſt idem generare ſeipſum ſecundò, ſeu, eſſe Pater ſui ipſius ſecundò, non poteſt idem eſſe Dominus, & ſervus ſui ſecundò. Ergo nec producere ſeipſum ſecundò.

Respondetur diſcurrendo, ut ſic, de generatione. Non apparet cur ignis A, easdem diſpoſitiones, & ſeipſum ſecundo, educere, generareque non poſſit ex eadem, vel alia parte materiæ. Diſcurrendo etiam de generatione filiativa, poteſt eſſe quæſtio de re, & quæſtio de voce; quæſtio erit de re; An formam materialem ſuam, diſpoſitionesque illius ſecundò, ponere non poſſit genitum, item, an homo diſpoſitiones ad ſui generationem ſecundò ponere non poſſit, ad quas ſecundo Deus producat eandem animam. Et in hac parte quæſtionis, affirmativa pars tenenda. Quæſtio autem erit de voce. An debeat dici principium ita diſponens, Pater. Probabileque eſt non poſſe dici, quia uſus, hoc nomen Pater, applicat ad primò generatione producens. Quod attinet ad ſervum, dici poſſet, quòd nullus poſſit eſſe rigorosè ſervus ſui ipſius, quia juſtitia eſt virtus ad alterum, ſecundò autem productus à ſe, non eſſet ſibi alter; jam autem in definitione rigorosè producti, nego quod intret alteritas, cum hoc tamen ſtat, quod productus ſecundò, poſſit ſibi exhibere ſervitia, obligare ſe &c.

## QUÆSTIO V.

### *De diviſione cauſarum in communi.*

PRæmiſſa diviſione in cauſam creatam & increatam, attingemus diviſiones magis neceſſarias easque Philoſophici juris.

Ariſtoteles diviſit cauſas in materialem, formalem, efficientem, finalem; diviſionis hanc adfert rationem Suarez. Dantur de novo rerum productiones, omne autem quod fit, ab alio fit; & hoc erit cauſa efficiens, & quia nullum agens agit, niſi motivo boni, hoc bonum finis erit; quia verò ex nihilo nihil fit, datur præjacens ſubjectum, & hoc eſt Materia. Quia verò efficiens debet aliquid de novo efficere, eſſectus ille erit forma, quòd ſi ſit effectus altior illo, qualis eſt ſpiritualis ſubſtantia, nonniſi creatione ponenda, debet nonniſi ponere diſpoſitiones exigitivas, ut prima cauſa aliquid creet. Rurſus alia eſt cauſa totalis, quæ ſola, quantum ex illa, producit effectum, & alia eſt Partialis, quæ nonniſi unâ cum aliis cauſat. Rurſus alia eſt cauſa Phyſica, alia moralis. Phyſica eſt, quæ

per

per verum & realem influxum determinat ad exiſtendum. Moralis autem cauſa eſt, quæ conſulendo, imperando &c. influit in effectum. Alia autem eſt cauſa inſtrumentalis. Alia principalis, de quibus ubi de Efficienti. Deinde alia eſt cauſa per ſe, & alia per accidens ex ſecundi Phyſicorum tex. 33. Cauſæ per ſe dicuntur, quæ cauſant effectum, quâ tales, ut dum muſicus cantat. Cauſa autem per accidens eſt, quæ nonniſi conjungitur cum eo, quod eſt cauſa, vel contingenter influit in effectum. Denique alia eſt cauſa proxima, alia remota. Remota eſt quæ medio effectu à ſe producto influit. Proxima autem, quæ immediatè influit. Hinc inſurgit difficultas: An cauſæ remotæ ſint verè cauſæ. Diſtinguit Oviedo & dicit, cauſam remotam dupliciter ſe poſſe habere, primò, ut producendo effectum, medio, quo agit illum, tamen non conſervet, & ſic Abraham avus, Patrem Joſephi Jacobum, non conſervabat; Secundò, cauſa remota vel actu producit, vel actu conſervat effectum, medio quo agit & anc cauſam, dicit eſſe veram & propriam cauſam, non verò priorem. Ratio ejusdem. Quotiescunque effectus ita dependet à cauſa, ut ſine illa, vel vices illius ſupplente, ſubſiſtere non poſſit, illa cauſa eſt per ſe influens, ſi enim per accidens influeret, ſubſiſteret effectus illa non ſubſiſtente, vel non poſita, loco illius aliâ, & ita ædificium ſubſiſtit, ſi muſicus ædificet; reſpectu enim ædificii, muſica per accidens ſe habet; jam autem mortuo avo, nullus defectus ſuppletur in generatione nepotis. Quando verò calor in igne productus, producit alium calorem in aqua, ignis reſpectu illius ſecundi caloris, eſt verè cauſa, quia illo deficiente & non ſuppleto per alium ignem, deficiet calor in aqua receptus. Vide de hoc Oviedo.

# DISPUTATIO II.
## De Cauſis in Communi comparativè ſpectatis.

DIſputabitur hîc imprimis de Cauſis conjugatim acceptis per ordinem ad effectus; An ſcilicet idem effectus à pluribus cauſis produci poſſit? rurſus de cauſis inter ſe comparatis: An ſcilicet una aliam cauſare poſſit?

### QVÆSTIO I.

*An duæ cauſæ eundem effectum cauſare poſſint.*

POteſt procedere quæſtio: An duæ Cauſæ conjunctim, poſſint eundem effectum cauſare; deinde an poſſint diviſim. *Sit*

### DIFFICULTAS I.

*An duæ cauſæ diviſim, eundem effectum cauſare poſſint.*

PRÆMITTO 1. *Non eſſe difficultatem de cauſalitatibus, ſi illæ ſunt modalitates diſtinctæ*, quod quâ cauſalitate agit unum, agens eadem numero non poſſit agere aliud.

RATIO eſt. Sunt enim eſſentiales determinationes, vi quarum habet hoc agens, ut agat. Si ergo non ſit hoc agens, jam illud determinare non poterit illa Modalitas.

PRÆMITTO 2. *Eſſe difficultatem de ipſis Cauſis*, an ſcilicet eum effectum, idque eundem numero, poſſit alia cauſa cauſare, non quidem Prima; ſed Secunda. Quæ quæſtio videtur eſſe independenter à mente Ariſtotelis tractanda; nam ſi ille agnovit cauſam primam, omnia ex neceſſitate agere, multò magis id ſenſit de cauſis ſecundis, quod neceſſariò ſint ad hos effectus determinatæ, & ex proportione, quòd hi effectus ſint ad has cauſas determinati, idque clarè indicat octavo Metaph. tex. 12. & ſecundi Phyſic. tex. 36. & quamvis ille agnoverit cauſas, & æquivocas, & per accidens, non agnovit tamen cauſas per accidens in iſto ſenſu: quòd poſſint cauſare effectum, quem aliæ cauſæ cauſant, ſed in iſto ſenſu; quod non per ſe influant in effectum. Æquivocas item cauſas agnovit iſto ſenſu; quòd eminenter contineant perfectionem ſuorum effectuum in eo genere, in quo illos cauſant; ſed non agnovit, quòd contineant cum vi, quemcunq; ſimilem numero producendi effectum, ita ut ſit quidẽ in cauſa æquivoca vis comproducendi eundem effectum, unâ cum univoca cauſa, non tamen diviſim ab illa.

PRÆMITTO 3. *Non eſſe difficultatem de cauſis intrinſecis.* An ſcilicet duæ cauſæ diſtinctæ, ſucceſſivè eundem effectum cauſare poſſint. Indubiè enim non poſſunt. Ratio, quia cùm effectus cauſarum intrinſecarum ſit idem realiter cum ipſiſmet cauſis, ſi in re non ſint eædem cauſæ, in re non erit idem effectus, adeoque à duabus cauſis intrinſecis etiam diviſim, idem effectus cauſari non poteſt. Tota ergo dif-

 ficul-

ficultas eſt,de cauſis extrinſecis,præcipuè verò de efficienti,an ex eadem etiam materia,ignem B. tàm ignis A. quàm ignis C. producere poſſit.

# Punctum Difficultatis I.

*Quid tenendum?*

DICENDUM eſt 1. *Vnus idemque numero effectus, à pluribus ſolo numero diſtinctis cauſis, poteſt naturaliter produci, etiam in iisdem numero circumſtantiis loci, temporis, &c.* Ita Scotiſtæ contra Thomiſtas, & ex noſtris Suarez contra Vaſquez, præcipuè circa circumſtantiam loci aliud ſentientem.

PROBARI ſolet ex Scoto. Deus antè prævisum peccatum originale, elegit individuos homines ad gloriam, qui in illa ſerie non fuiſſent geniti ex reprobis, qui nunc naſcuntur ex reprobis. Ergo tunc cauſati fuiſſent, per alias numero cauſas.

RESPONDERI poteſt. Negando conſequentiam, quia eſſe reprobum vel electum, ſunt valdè extrinſeca individualitati, nec mutant individuum, poteſtque idem individuum, non eſſe reprobatum in uno ſigno, & in poſteriori ſigno, reprobatum.

PROBAT 2. Suarez. Cauſa æquivoca, cum contineat totam ſpeciem ſuorum effectuum, poteſt naturaliter eundem numero effectum producere, quem univoca. Ergo duæ cauſæ poſſunt naturaliter eundem effectum producere.

RESPONDERI poteſt ad ſalvandam rationem, Cauſæ æquivocæ, ſufficere, quòd quoad ſpeciem eosdem effectus producere poſſit, quos producit cauſa univoca, quamvis non eosdem numero.

PROBARI poteſt 3. à Pari. Quos cauſa ſecunda poteſt producere effectus, eosdem numero poteſt producere cauſa Prima. Ergo & quos poteſt producere ſimiles numero una cauſa ſecunda, poterit & alia.

RESPONDERI poteſt. Diſparitatem eſſe, quia niſi poſſet omnipotentia eosdem effectus producere, quos producunt cauſæ ſecundæ, hoc ipſo non eſſet omnipotentia, poteſt autem ſalvâ ſuâ eſſentiâ, una cauſa ſecunda, non producere, niſi ſimiles numero effectus. *Hinc aliter:*

PROBATUR 4. Concluſio, per principium negativum; Non implicat contradictionem, ut duæ cauſæ, numero ſolo diſtinctos, cæteroqui potentes producere effectus, producant etiam eosdem numero, nec eſt ullum fundamentum, cur de facto cauſæ, quæ exſtant non ſint tales; ergo. Dicere autem quòd ſint ex natura ſua ad hos nonniſi numero effectus determinatæ, eſt id merè arbitrarium, & ſine fundamento fictum, cum oppoſitum oſtendat extenſio ad ſimiles numero effectus.

CONFIRMATUR de cauſis v. g. ejusdem ſpeciei. Vera eſt hæc Modalis; Neceſſe eſt cauſas easdem ſpecie, poſſe cauſare effectus eosdem ſpecie; aliàs differrent ſpecie illæ cauſæ. Si vera hæc Modalis, ergo erit neceſſe quoscunque poſſe cauſare, quia propoſitio Modalis univerſalis explicari poteſt per deſcenſum diſtributivum, adeoque poterit verificari quòd poſſit & hunc, & illum, & illum effectum producere, & ſicut cum dico, neceſſe eſt, ut id quòd eſt ſpeciei humanæ, ſit rationale, ſequitur, de omnibus particularibus id verum eſſe; ita ut intra ſpeciem humanam nullus ſit, qui non ſit rationalis; ſic intra ſpeciem cauſativitatis eandem, nullus erit, qui non ſit cauſabilis à cauſa contenta, intra illam ſpeciem.

PROBATUR 5. Inſtantiis Theologicis. Chriſtus qui de facto eſt, vel poterat venire in mundum, & tamen non eſſe filius Beatiſſimæ præſentis, vel non poterat non eſſe filius illius, ſuppoſito quod venerit: Si poterat non eſſe. Ergo aliquis effectus idem numerò, poteſt à diverſis cauſis oriri; Si non poterat non eſſe filius illius; Ergo & hæc, non poterat non eſſe mater illius; nam iſta ſunt correlativa. Ergo ulteriùs non liberè illam in Matrem hic Chriſtus elegit, nec liberè in Matrem prædeſtinata eſt, nec feciſſet ſibi in hoc Deus magna, qui potens eſt. Docetur item, quòd antiqui Patres accelerationem Incarnationis meruerint; quod verùm non eſſet, ſi non hic Chriſtus, ſed alius acceleratus fuiſſet; alius autem accelerari debuit, cùm idem effectus non poſſit eſſe in diverſis circumſtantiis temporis, per oppoſitum ſentientes.

CONFIRMATUR. Suppono meruiſſe Beatiſſimam, ut eſſet Mater Chriſti, ſuppono rurſus non meruiſſe illam id; niſi ex meritis Chriſti, qui nunc eſt, quo poſito, ſic formatur argumentum. In illo priori, in quo Beatiſſima non erat merita, ut eſſet Mater Dei, erat hic Chriſtus. Ergo eſſe hunc Chriſtum, non eſt produci ab hac Matre gignente illum: Supponitur enim eſſe hic, ante iſtas cauſas. Antecedens probatur, quia vel merebatur Maternitatem ex meritis hujus Chriſti, vel non ex meritis hujus Chriſti: Si ex meritis hujus Chriſti. Ergo hic erat Chriſtus, & nondum pro illo ſigno ex hac Matre. Si non ex meritis hujus Chriſti. Ergo bona aliqua participantur ab hominibus, ab aliquo alio Chriſto, quàm à præſenti.

INFERTUR etiam, vi hujus doctrinæ ſequi, quòd hic mundus non potuerit citiùs creari à Deo, & quod Deus hanc particulam Materiæ, quæ eſt in Oriente, non potuerit ponere in Occidente, ſiquidem ly eſſe hoc numero, pendet ab iisdem circumſtantiis.

RESPONDET 1. Vaſquez. Potuiſſe ſupponi Chriſtum hunc, & poſtea Beatiſſimam mereri ut eſſet Mater; quia in illo priori, poterat ex

Bea-

Beatiſſima ſumere corpus, ſine eo quod eſſet Mater; ut Eva ſumpſit corpus ex Adamo, quin Adamus fuerit parens Evæ.

Contra. Vel idem erat Chriſtus, qui nec dum ſupponebatur eſſe filius Beatiſſimæ, vel non idem: ſi idem, Ergo illum eundem eſſe, non pendet à cauſa, quæ eſt Mater, nec ab his circumſtantiis, habebiturque intentum; Si non idem, ergo meritis aliùs Chriſti, merita eſt Beatiſſima, ut eſſet Mater hujus Chriſti.

Respondet 2. idem. In illo priori, ante meritum Beatiſſimæ ſupponebatur hic Chriſtus, quia tamen liberè erat venturus, hinc Virgo & Maternitatem, & circumſtantias merita eſt.

Contra. Chriſtus liberè venturus ante illud meritum Beatiſſimæ, vel non erat hic, vel erat hic: ſi erat hic, Ergo ratio hujus poteſt ſalvari ſine hac cauſa; Si non erat hic Ergo non tenes reſponſionem. Deinde Chriſtum hunc, eſſe hunc, non eſt quid liberum; ergo ſi hunc eſſe, pendet à circumſtantiis, ſicut huic Chriſto, non erat liberum, ut eſſet hic, ita nec erat liberum, ut penderet ab his circumſtantiis; vel certè ſi erat ei liberum eſſe in his circumſtantiis, ſtante hoc, quòd hic eſſet, ſequitur; quòd Hunc eſſe, non pendeat à circumſtantiis.

Dicendum eſt 2. *Quod ſuppoſita Divina ordinatione, pro præſenti rerum ordine, una cauſa, non poſſit producere effectus numero diſtinctos, alius cauſæ.*

Probatur Concluſio. Divina ordinatio non poteſt non impleri, ſed datur divina ordinatio determinans hos effectus huic cauſæ. Ergo hæc non poteſt non impleri, ſed ſi una cauſa poneret effectus aliùs cauſæ, divina ordinatio non impleretur, ergo ponere una, aliùs effectus, non poteſt. Factam autem eſſe illam ordinationem. Probatur. Tum quia. Cùm hoc cadat ſub dominium illius, & ſub providentiam, non eſt ratio, cur non defacto ita ordinârit, fieretque aliàs aliquid, quod ut fiat, Deus non ordinaret. Tum quia indifferentia ad hos & illos effectus, neceſſariò per aliquod principium tolli debet; hoc autem aliud oſtendi non poteſt, quàm ipſe Deus; in iiſdem enim circumſtantiis non repugnaſſet aliam numero entitatem poni. Tum quia, quamvis recurrere ad Deum, non ſit Philoſophicum, id verum eſt; ſi commodè ad cauſas ſecundas recurri poſſit. Et quia in aliis ſimilibus tollendis indifferentiis, recurrimus ad Deum, cur non etiam in hac? Et certè ponamus cauſam A. ponamus effectus, B.C.D. ut prius ponatur effectus B. determinari non aliundè poteſt, quàm ab ipſo Deo, etiam ſuppoſito, quod nonniſi à cauſa A. produci poſſit. Ergo etiam ut potiùs ab hac cauſa, quàm alia fiat, benè recurretur ad Deum. Per hoc tamen non negatur, quòd cauſa ſeipſam ad effectum productivè determinet.

Objicitur 1. Determinatio productionis hujus individui provenit à cauſa producente. Ergo cauſa producens, non poteſt eſſe indifferens ad producendos plures effectus, quos ſub ſe habet.

Respondetur. Determinatio productionis hujus individui, materialiter provenit à cauſa, quia provenit determinatio quoad ſpeciem à cauſa, ratio autem ſpeciei, non diſtinguitur à ratione individui; ſed non provenit hæc determinatio formaliter electivè, vel ordinativè.

Objiciuntur 2. Paritates variæ.

Prima Paritas eſt. Hæc numero actio, petit ita produci ab uno principio, ut non poſſit produci ab alio. Ergo nec effectus, qui per illam actionem producitur, poteſt ab alio principio produci; quia actionum diſtinctarum, diſtinctus eſt terminus.

Respondetur. Quando dicitur, quod diſtinctarum actionum diſtinctus ſit terminus, id principium eo ſenſu eſt verum; quòd nunquam ponatur actio, quin ei reſpondeat terminus; non verò iſto ſenſu; quòd eundem terminum, diverſæ actiones ponere non poſſint, vel quòd ad mutationem actionis numericæ, ſemper ſit neceſſe mutare terminos. Quare autem actio non poſſit produci, niſi ab hoc principio; poſſit autem effectus ab alio ſimili principio produci. Ratio eſt, quia actio eſt eſſentialis determinatio, ut hoc quidem agens ſit; non poteſt ergo aliud agens determinare, niſi hoc, eſt enim modus illa actio, vel non ſine modo, jam autem definitionem effectus non ingreditur, ut ſit hujus nonniſi agentis. Rurſus, ſi vel ſemel concedatur, quòd actio, quæ eſt modus, vel non ſine modo, poſſit eſſe, & non eſſe hujus, debebit per aliud determinari, ut ſit hujus; quòd ipſum arguet, debere dari proceſſum in infinitum, in determinationibus, quod non ſequetur, ſi effectus ab alio ſimili principio producatur. Arriaga diſput. 9. Phyſica. Sect. 4. Subſect. 5. hanc diſparitatem dat, quòd effectus dependeat à cauſa, per aliam à ſe diſtinctam actionem, unde mutando actionem, poteſt jam ab hac, jam ab illa pendere cauſa; actio autem ſeipsâ, & per ſuam eſſentiam dependet, ideo non poteſt ab hac alia pendere cauſa, aliàs mutaret ſuam eſſentiam.

Secunda Paritas eſt. Differentia ſpecifica determinat certos ſpecie effectus, ultra quos non poteſt producere alios effectus. Ergo differentia individualis determinabit certos numero effectus, quos, & non alios producere poſſit.

Respondetur ex Pontio. Differentiæ ſpecificæ, ſunt diſſimilis naturæ, & ut plurimùm inæqualis perfectionis, hinc non poſſunt extendi ad rationes omninò diſſimiles; jam autem cauſæ ſolo numero diſtinctæ, non ſunt diſſimiles.

## Punctum Difficultatis 2.

*Solvuntur aliæ Objectiones.*

OBjicitur 3. Cauſa per ſe influit in effectum. Ergo eſſentiale eſt huic effectui, dimanare ab hac cauſa.

Respondetur. Cauſæ nonniſi hoc ſenſu per ſe influunt, quia cauſant effectum, quâ tales, ſed non eo ſenſu; quaſi eſſentiale ſit illis cauſare hunc effectum.

Objiciunt 4. Complutenſes apud Pontium. Per hoc, quod individua ſint ejusdem ſpeciei, non habent in ſe invicem eandem naturam, ſed ſimiles naturas. Ergo, quòd habeant potentiam activam ejusdem rationis, non ſequetur, quòd poſſint facere effectus eosdem, ſed ſimiles.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ſi eandem naturam haberent individua, & eſſent individua ut ſupponitur, & non eſſent, quia eandem individuationem & entitatem haberent: Si autem eosdem effectus producere poſſint cauſæ, ſolo numero diſtinctæ, non ſequetur illas eſſe easdem numero cauſas.

Instant 1. Differentia individualis non ſolùm limitat eſſentiam in ratione eſſentiæ, ſed etiam in ratione potentiæ, ſed per hoc, quòd limitat v.g. animam in ratione eſſentiæ, facit, ut diſtinctum numero compoſitum nequeat conſtituere. Ergo etiam in ratione potentiæ, ita limitabit, ut diſtinctos numero effectus, non poſſit producere.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ſi eadem numero anima, diſtinctum ratione ſui faceret compoſitum, deberet ipſa à ſe, eſſe alia; non enim conſtituit compoſitum alio, quàm ſe-ipſa, utpotè cauſa intrinſeca illius. Dixi, quòd deberet ratione ſui, diſtinctum compoſitum conſtituere; quia ſi uniretur materiæ numerò diſtinctæ, conſtitueret compoſitum, ratione materiæ, inadæquatè, aliud numero: Jam verò ſi eosdem effectus utraque cauſa numero diſtincta poſſet producere, non ſequeretur illas cauſas eſſe easdem numero, quia diſtinctio cauſarum penes ipſas illarum entitates ſpectanda eſt, & non penes effectus, cùm cauſæ efficientes ſint cauſæ extrinſecæ, ſuorum effectuum, adeoque numerum vel unitatem ſuorum effectuum non ſequentes.

Instant 2. Ratio potentiæ abſtracta ab individuis, debet plus includere, quàm ratio particularis potentiæ, ſed ratio abſtracta poteſt cauſare quoscunque effectus illius ſpeciei. Ergo particularis potentia, non poteſt eosdem cauſare.

Respondetur. Negando majorem, quia ratio illa abſtracta eſt entitas cauſæ, prout depuratæ à differentiis, ſi eſt ipſa entitas cauſæ, cum tota entitas ſeclulis differentiis in unaquaque contineatur, tota etiam vis cauſandi in unaquaque continebitur, cùm vis cauſandi ſequatur entitatem, conſequenter non plus poterit cauſare entitas illa depurata à differentiis, quàm concreta, cum aliqua particulari differentia; & ſicut quia in uno individuo hominis ſecundùm entitatem ſpecificam continetur tota ratio hominis, æquè ratio ut ſic hominis, eſt animal rationale, atque ipſe Petrus; ita quia ratio agendi, eſt alligata ipſi entitati, ſicut totam entitatem continet unum individuum; ità & continebit vim cauſandi quoscunque alios effectus, ſeipſo excepto, quia hoc non cadit in potentiam naturalem. Deinde alia hæc eſt propoſitio, quòd illa ratio communis, ſit communis ad plura cauſativa ſeu cauſas, cùm tamen ratio particularis, quà talis, non ſit communis ad plura cauſativa: & alia eſt hæc propoſitio; quòd illa Ratio communis ſit communis, plurium cauſativa; & hæc propoſitio eſt falſa, non enim plus poteſt una ſimilis cauſa, quàm alia, nec omnes plus quàm una, cùm ob rationem adlatam ſingulæ adinvicem, ad eosdem extendantur effectus. Cæterum ut illa ratio ſit communis ad plura cauſativa effectuum, id depoſcit ipſa ratio univerſalis, ad cauſas, illi communi rationi competens.

Addit Pontius. Quòd ſicut potentia viſiva in communi non poteſt plus videre, quàm potentia in particulari: ita nec ratio abſtracta cauſæ à particularibus, plus agere poterit particularibus: totum ergo illud, quod plus includit potentia abſtracta ab individuis, non eſt ratione terminorum, ſed ratione multiplicabilitatis, per individua, quæ individuo non convenit.

Objicit 5. Vaſquez & Valentia. Si productio hujus numero effectûs, ſpectat ad cauſam primam, tanquam determinantem ad individuationem, ſequeretur cauſam ſecundam non liberè, ſed neceſſariò, quia ex determinatione operari.

Responderi poteſt, imprimis retorquendo argumentum, quòd probaret. Si à circumſtantiis loci & temporis determinetur ratio individui effectûs, cùm hæ circumſtantiæ à nobis non pendeant, fore illos actus non liberos, & tamen à circumſtantiis docet Vaſquez ſumi individuationem. Deinde conformiter ad communem noſtrorum doctrinam, ſic reſpondetur. Quòd Deus ante prævisum actuale exercitium libertatis creatæ, præordinaverit ſub conditione hos vel illos effectus, ut ſi vellet amare, hoc actu, in individuo amaret; ſi odiſſe; hoc, in individuo actu odiret, quâ conditionatâ ordinatione poſita, indifferens manet voluntas ad odiſſe vel amare, licèt ſuppoſito quòd amet, hoc potius actu amoris ſit amatura, hinc illa ipſa ordinatio non tollit libertatem. Illuſtratur hoc inter alia tali inſtantia:

pau-

pauperi præparatur, hic numero obolus; ut illum accipiat, vel non accipiat, liberum eſt illi, ſuppoſito tamen quod velit acceptare, hunc accipiet, & non alium. Ad quam reſponſionem ſtabiliendam, ſic poſſent firmari ſigna rationis, magis principalia. Primò videbat Deus cauſas liberas, poſitis omnibus prærequiſitis, poſſe agere vel non agere. Secundò obtulit cauſis liberis concurſum ad operandum utrumlibet. Tertiò ordinavit conditionatè pro ſingulis individuis certam individuorum actuum ſeriem. Quartò vidit creaturam ſe ad talem in ſpecie actum determinare, quid autem hîc læderet libertatem? Conformiter ad dicta ubi de Prædeterminatione dici poteſt, quòd non ſit libera voluntas in ordine ad hanc individuationem actus, vel quòd ſit libera, voluntati individuatio actus non electivè, ſed elicitivè. De quo fusè I. part. D. 5.

Objicitur 6. Album A. non poteſt diviſim efficere ſpeciem ſimillimi albi B. nec intellectus Petri efficere diviſim intellectionem Pauli, ergo unus idemque effectus, non poteſt produci à pluribus diviſim cauſis.

Respondetur. Si ſit res de cognitione, non retento prædicato vitalitatis, cognitionem Pauli poteſt efficere Petrus, ſed ſi ſit de cognitione retento prædicato vitalitatis, jam diſparitas erit, quia ſi retenta vitalitate, cognitio Petri poſſet à Paulo produci, & eſſet ille actus ab intrinſeco Petri, quia eſſet actus ille retenta vitalitate à Petro oriunda, ut ſupponitur, & non eſſet ille actus ab intrinſeco Petri, quia eſſet ab intrinſeco principio, quod eſt ipſe Paulus, vel quod eſt Principium in Paulo. Nullum autem ſimile contingit abſurdum, ſi idem effectus à diverſa numero cauſa ponatur.

Directè ad objectionem dici poteſt, quod conſequens ſit verum particulariter, ſed non univerſaliter, nempè quod aliquis effectus non ſit producibilis à pluribus cauſis. Porrò ii effectus non ſunt producibiles à pluribus cauſis, qui dicunt intrinſecam connexionem, nonniſi cum his cauſis, ii autem dicunt connexionem intrinſecam cum his nonniſi cauſis, qui etiam per divinam potentiam, nonniſi ab his cauſis produci poſſunt, eò quòd in ſui definitione hanc nonniſi importent cauſam, & quia actus vitalis importat principium ab intrinſeco, & quidem hoc, ſi debeat reddere intelligens hoc, & ſpecies albi A. importat repræſentationem non albi B. ſed albi A. ſi ipſam rationem albi A. repræſentare debet, hinc fit, ut hi duo & ſimiles alii effectus non poſſint à pluribus cauſis produci, quia autem multi alii effectus non important hanc connexionem, fit, ut ab aliis cauſis produci poſſint. Addo quòd multi negent ſpecies intra ſe ſolo numero differre.

Objicitur 7. Ergo abſolutè loquendo, filius poſſet generare Patrem.

Respondetur. De præſenti rerum ordine hoc falſum eſſe.

# DIFFICULTAS II.

## *An duæ cauſæ ſimul eundem effectum producere poſſint?*

Præmitto 1. *Quòd non ſit difficultas de duabus cauſis partialibus*, ut cum plures v.g. carbones, idem ſubjectum calefaciunt: nec item eſt difficultas de duabus cauſis diverſi ordinis totalibus, nam certum fide eſt, Deum qui eſt agens altioris ordinis, concurrere cum agentibus creatis. Nec item eſt difficultas de cauſis diverſi generis; nam compoſitum habet quatuor genera cauſarum, in ſuo genere totalium. Nec item difficultas eſt de cauſis ejusdem generis totalibus in actu primo, partialibus in actu ſecundo, quando ſcilicet cauſa, ita actionem ſuam contemperat, ut relinquat locum actioni alterius, quamvis poſſet ſola eundem effectum producere v.g. cum duo equi trahunt pondus, quorum unus ſufficeret trahendo.

Præmitto 2. *Difficultatem eſſe de duabus cauſis ejusdem generis totalibus in actu ſecundo*, quando ſcilicet una producit pro ſua parte totum effectum, & alia ſimiliter.

Præmitto 3. *Poſſe difficultatem procedere: An id poſſit fieri naturaliter; deinde an id fieri poſſit ſupernaturaliter.*

# Punctum Difficultatis I.

## *An id fieri poſſit naturaliter?*

Dicendum eſt. *Non poſſe fieri naturaliter, ut duæ cauſæ totales eundem effectum cauſent, idque totaliter.* Non eſt obvium, rationem concluſionis plenè ſatisfacientem dare, idque propterea, quia non apparet; Cur duo Angeli ſaltem ad oſtendendam ſuam libertatem, non poſſint concurrere, uterque totaliter ad movendum eundem lapidem; cur item duo ignes eidem ſtuppæ applicari æqualiter vi naturali non poſſint, ſaltem Angelicâ, & quia tàm unus ignis, quàm alter neſciunt ſe agere, nec habent in poteſtate coercere actionem, cur unusquisque ita non aget, ac ageret quantumvis non adeſſet alter, quo caſu idem effectus utrique cauſæ, in actu ſecundo reſponderet; videamus interim rationes, quæ adferri ſolent.

Probat 1. Arriaga communi argumento, quod videlicet actio illius alterius foret frustra.

Respondere poteſt pluribus viis huic rationi; ſi enim nomine actionis fruſtra, veniat actio non ceſſaria ſimpliciter, concedo talem fruſtraneitatem; ſi autem nomine actionis fruſtra veniat actio eſſentialiter fruſtra, ſic ne divinitus quidem id fieri poſſet, imò in hoc monſtraretur quædam quaſi liberalitas naturæ, & ſicut licèt magis horreat monſtrum, quàm ſuperfluitatem, hinc rariora ſunt monſtra. quàm multæ pluviæ, vel magna ſiccitas, & nihilominus ex accidenti permittit illa natura; cur ergo non permitteret Deus duas cauſas ſaltem interdum, ſimul tamen agere.

Probat 2. Oviedo Aſſumptis variis principiis.

Primum Principium. Duæ actiones v.g. duæ generationes, dicunt inter ſe incompoſſibilitatem.

Respondetur. Hoc ipſum fuiſſe probandum.

Secundum principium. Deus & natura non determinant ad eundem effectum reproducendum, ubi jam deſierit, unde etiam non datur à privatione regreſſus. Ergo nec ad eundem effectum duas cauſas determinabit.

Responderi poteſt. Quòd antecedens videatur favere oppoſitis, nam etiam negatio reproductionis effectus, poſſet ab illis reduci non in intrinſecam exigentiam naturæ, ſed in legem & ordinationem Dei, cur ergo oppoſitum, ſecluſa hac ordinatione non poſſet fieri. Deinde non datur à privatione regreſſus, propter bonum univerſi ex varietate conſurgens, quæ varietas, ratione termini, non eſſet, ſi duæ cauſæ totales agerent, eſſet tamen varietas ratione ipſarum cauſarum, duplici adeoque ad effectum concurrentium, & ſicut aliqui effectus, non à ſolis cauſis univocis, ſed etiam ab æquivocis producuntur; ita ſpectat ad varietatem univerſi ut cum ordinariè ab una totali cauſa, unus producatur effectus, propter varietatem procedat à duabus.

Probatur 3. Concluſio. Imprimis quod attinet ad effectus materiales, illi non poſſunt ſimul totaliter à duabus cauſis produci; Ratio, quia cum effectus materiales habeant partes, non poſſunt ſimul produci, adeoque dant locum, ut ſuam partem, quæque cauſa producat. Quod attinet ad effectus ſpirituales, hi à nobis nulli fiunt, niſi habitus, ſpecies, actiones; ſubſtantia enim ſpiritualis creari indiget, prædicti autem effectus non poſſunt totaliter à duabus cauſis produci, quia cauſa illorum effectuum eſt anima, vel Angelus, qui ſibi eſt principium unicum numero.

Responderi poſſet, quòd effectum materialem poſſunt totaliter producere duæ cauſæ, quantumvis ille ſit diviſibilis. Cur enim eidem minimo, non poſſint ſimul applicari duæ cauſæ, quo caſu, una in agendo non poſſet præcedere aliam, conſequenter, nec una poſt aliam ſucceſſivè ageret; Quod attinet ad effectus ſpirituales; cur non poſſet homo habere duas ſimul alicujus objecti ſpecies, ſolo numero diſtinctas, iiſque mediantibus, non poſſet eundem producere actum, cur non poſſet habere duos ſimul actus; ut uterque ſimul eundem ſpiritualem producat habitum, & ſic de reliquis; quamvis autem actionis ſit finis producere, non ſequetur quod careret hoc fine, illa duplex actio, cum utrique, licèt idem, reſpondeat effectus.

Commodius probabitur Concluſio per hoc, quia nulla eſt experientia, quæ probet totaliter unum effectum à duabus cauſis ejuſdem generis produci, & ex altera parte nullum eſt fundamentum poſitivum, quod probet, à duabus cauſis totalibus eundem fieri effectum. Ergo cenſendum eſt naturaliter id non poſſe fieri.

Confirmari poteſt, quia uni actioni non reſpondent duo termini v.g. uni ignitioni, duo ignes, ergo nec duplici actioni unus terminus, non enim eſt potius fundamentum unius, quàm alterius.

Objicitur in oppoſitum. Duo fines totales poſſunt naturaliter cauſare eundem effectum, unde poteſt quis deambulare totaliter propter recreationem. Ergo idem ſentiendum de cauſis efficientibus.

Respondet 1. Arriaga. Non licere argumentari ab intentionalibus ad phyſica. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia finalis cauſa eſt cauſa Phyſica, licèt cauſans intentionaliter. Cur ergo ſi finalis duplex cauſa poteſt eundem effectum cauſare, non poterit efficiens? Curque intentionalitas admittit coexiſtentiam aliûs cauſæ totalis, non admittit autem efficientia.

Respondet 2. Oviedo. Cauſam finalem dupliciter ſpectari poſſe, primo reſpectu actus interni voluntatis. Deinde reſpectu actus externi, dicit itaque eundem actum voluntatis, non poſſe pendere à duplici cauſa finali adæquata, poſſe externum; prioris rationem dat; quia actus internus per ſe, & eſſentialiter reſpicit ſuum objectum, & per ſeipſum ab illo pendet, ut non poſſit ab ipſo non pendere. Ergo actus qui pendet à duplici objecto, ita pendet ab ipſo, ut non poſſit non pendere. Ergo ulterius à nullo pendet adæquatè, eo ipſo enim, quòd non poſſit non ab utroque dependere, neutrum ſeorſim ſumptum ſufficiens eſt, ut illo ablato, actus ſubſiſtat, cum tamen de ratione cauſæ adæquatè ſit, poſſe ſubſiſtere effectum, aliâ causâ ablata: poſterioris rationem dat; quia deficiente uno fine, qui eſt ſanitas, poteſt eadem deambulatio imperari efficaciter à fine, qui eſt recreatio. &c. *Hæc reſponſio*

Non

Non Satisfacit. Tum quia negari poteſt illam deambulationem fore eandem formaliter, licèt futura ſit eadem materialiter, quia formaliter accepta illa deambulatio eſt actus humanus. Ergo importat motivum; cumque unum motivum non ſit aliud motivum, fit, ut uno deficiente motivo, non ſit jam unus actus formaliter, quia non reſpicit jam aliud motivum, per quod tamen formaliſatur. Tum quia ſicut eſt dependentia abſoluta actus interni à motivo, ſic eſt etiam dependentia ex ſuppoſitione actus externi à motivo: quæ dependentia ex ſuppoſitione in hoc ſita eſt, quia poterat hic actus, aliud motivum habere; ſuppoſito tamen quòd habeat, non poteſt non habere; quamvis verò actui externo concedatur dependentia nonniſi ex ſuppoſitione, motivo tamen illo mutato, non manet idem actus formaliter; & ſic v.g. deambulatio aſſumpta ex intentione recreationis eſt bona formaliter, deambulatio autem aſſumpta ad locum inhoneſtum, eſt mala formaliter. Ergo etiam non eadem erit formaliter deambulatio, deficiente alio fine. Sicut enim alia eſt formaliter dependentia deambulationis factæ propter finem bonum, & alia propter finem malum; ita alia erit formaliter dependentia actus externi ab uno fine, & alia à duobus.

Respondetur. 3. Negando Antecedens; & licèt eadem materialiter deambulatio cauſari poſſit à duplici cauſa finali, non tamen eadem erit formaliter, & ſecundum eſſe cauſatum à finali.

Ad hanc reſponſionem elucidandam duo adferenda ſunt. Imprimis cur ſi eadem deambulatio poteſt cauſari, quoad eſſe materiale ſeu reale, à duplici cauſa finali, non poſſit etiam à duplici efficienti, idem eſſe reale cauſari; deinde adferendum eſt; cur idem formale eſſe, non cauſetur à duplici finali cauſa. *Quoad primum*, ratio eſt quia finis non dat eſſe ipſum reale, ſed nonniſi eſſe tale, non enim ratio cauſandi in fine, eſt ipſum eſſe ſimpliciter, ſed bonitas, hoc eſt, jucundum tale, utile tale, delectabile tale; ergo & quod cauſat, non eſt eſſe ſimpliciter, ſed tale eſſe; nam proportionantur ratio cauſandi, cum cauſato, imò ſi finis cauſaret eſſe, ut eſſe ſimpliciter, hoc ipſo jam non indigeret conſortio efficientis, tranſiretque finale agens, in efficiens, & certè intendit finis ipſum bonum, & non eſſe ſimpliciter acceptum. Ergo & id quod cauſat, eſt bonum, id enim cauſat, quod intendit; ſed bonum, non eſt eſſe, ſimpliciter acceptum, paſſio enim non eſt formaliter id, cujus eſt paſſio. Ergo & finis non cauſat eſſe ſimpliciter acceptum, ſicut ſive accedat, ſive recedat, ſive ut unum, ſive multiplex, eodem modo ſe habeat, eſſe ſimpliciter. Quia autem cauſa efficiens cauſat ipſum eſſe ſimpliciter, ſicut abſceſſus illius facit non eſſe effectum ſimpliciter, ita & multiplicatio illius, facit ipſum eſſe ſimpliciter, ſeu eſſe materiale & reale multiplex, accedente experientiâ, quod unus idemque effectus totaliter non ponatur à duplici principio ejuſdem rationis. *Quod ſecundum*. Nempè, cur idem formale eſſe non cauſetur à duplici finali cauſa; ratio præter adlatas contra reſponſionem ſecundam hæc eſt; ſi duo fines totales v.g. ſanitas & recreatio cauſarent eandem formaliter deambulationem, idem eſſe formale cauſatum à cauſis finalibus, haberet deambulatio, deficiente altera cauſa totali, ut notum eſt ex definitione cauſæ totalis, ſed non habet idem eſſe formale. Quòd probatur, eſſe formale in deambulatione cauſatum à fine, qui eſt recreatio, deficiente hoc motivo deficit. Ergo. Antecedens probatur, ſi deficiente motivo hoc, quod eſt recreatio, eſſe formale in deambulatione cauſatum ab hoc fine, non deficeret. Ergo poſſet eſſe, hoc eſſe formale, ſine hoc motivo: ulteriuſque quod fieret propter unum finem, fieret propter omnes fines, ſiquidem abſcedente fine, qui eſt recreatio & manente ſolo fine; qui eſt ſanitas, habetur formale eſſe cauſatum ab illo fine, manetque eſſe recreationis in illa deambulatione; ex quo ulterius à pari ſequeretur, quòd etiam deficiente motivo, quòd ſit malum reſpectu recreationis, manebit adhuc formaliter mala, illa deambulatio.

Addi poteſt. Ne divinitus quidem propter diverſos fines adæquatos poſſe cauſari, idem eſſe formaliter, quòd reſpiciunt diverſa motiva, quia etiam divinitus ratio formalis jucundi, non poteſt eſſe ratio formalis utilis, & ſicut aſſenſus intellectus propter unum motivum, non poteſt eſſe idem, propter aliud motivum etiam divinitus, quia una ſpecificatio non eſt alia ſpecificatio, ita nec divinitus, propter diverſos fines, idem eſſe formale reſpondere.

## Punctum Difficultatis 2.

### *An id fieri poſſit ſupernaturaliter.*

Dicendum eſt *Affirmativè*. Eſt contra Scotiſtas & Thomiſtas, & noſtrum Vaſquez.

Probatur unico argumento. Quia id non implicat contradictionem.

Confirmatur. Concluſio à pari. Non implicat contradictionem, ut eodem inſtanti Epiſcopus cum Sacerdote novo, finiat formam, quo poſito quæro, vel uterque conſecraret, vel non, ſi uterque, quæro, vel partialiter, vel totaliter? ſi totaliter. Ergo ejuſdem effectus duæ cauſæ totales adæquatæ, dari poſſunt; ſi partialiter; contra erit. Tum quia illa partialiter cau-

cauſare poſſunt (ſi ſint ejuſdem generis cauſæ) quæ quamvis ſint cauſæ neceſſariæ, temperare ſuum concurſum poſſunt, ut cum duo equi temperant inter ſe tractionem currus, at quomodo efficacia formæ conſecrativæ, temperari poteſt? Tum quia ſi partialiter concurrant. Ergo vel una pars corporis Chriſti ab uno nonniſi produceretur, & altera ab alio, & ſic non verificaretur forma de toto corpore procedens, & tamen conſecratio infundatur verificationi. Fingamus certè feciſſe Deum decretum, ut poſtquam duo Sacerdotes protulerint in eodem inſtanti formam, id quod reſpondet prolationi unius, in tempore immediatè ſequenti deſinat & remaneat id, quod conſecrationi alius reſpondit, tunc quæro: vel manebit Corpus totum, vel non manebit, ſi manebit. Ergo ille alter eſt cauſa adæquata, ſi non manebit totum corpus. Ergo ille alter non conſecravit, debuit enim conſecrare Corpus Chriſti, pars autem corporis, non eſt corpus; vel certè ſi partialiter concurrunt. Ergo partem nonniſi hoſtiæ conſecrat, in illaque ponit corpus Chriſti; quod etiam dici non poteſt, quia hoc conſecrat, quod intendit, ſed intendit totam hoſtiam conſecrare. Ergo. Neque valet ſi dicas, determinari id debere à Deo, in quanam hoſtiæ parte debeat producere; id enim arbitrariè dicitur, & nonniſi ad evitandam difficultatem, nunquidnè ex ſuppoſitione hujus ſententiæ, qui vellet conſecrare non in hac parte, in qua deſignaret Deus, nunquid prolatio formæ, materiæ capacitas, intentio formata, nullum jam deberent habere effectum, ad quidque hoc Eccleſia ſtatuit, ſi hujus nonniſi à Deo petenda determinatio?

Respondet 1. Maſtrius. Quod argumentum vim habeat, ſi ponantur Sacramenta cauſare phyſicè, non verò ſi moraliter.

Contra. Poſſunt dari duæ cauſæ totales morales. Ergo & Phyſicæ.

Respondet 2. Maſtrius. Sacramenta ſunt cauſæ inſtrumentales (ſupponamus phyſicè cauſantes.) eſſe autem plures cauſas totales inſtrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cum inſtrumenta non agant propria virtute.

Contra. Licèt inſtrumenta non agant propriâ virtute, nihilominus agunt, nec obeſt ut duo non agentia propriâ virtute, habeant rationem cauſarum totalium. Ergo non repugnabit ut habeant rationem cauſarum totalium, etiam agentia propria virtute, cum difficultas ſit petita, non ex formalitate propriæ virtutis, ſed ex formalitate totalis cauſæ, & tamen duplicis.

Respondet 3. Idem eſſe non poſſe à duabus cauſis totalibus, inducentibus formam effectivè, ſic autem inducens eſt ſolus Deus.

Contra. Non implicat duas cauſas totales inſtrumentaliter, eſſe inductivas, ergo & effectivè, non efficientia Deo debita, quia hæc nulli creatæ cauſæ convenit, ſed efficientia debita creatis.

Respondet 4. Quod illa transſubſtantiatio non ſit productiva, ſed adductiva.

Contra. Non implicat ut ſint duæ cauſæ totales adductivæ. Ergo ut etiam ſint duæ totales efficientes.

Respondebis 5. Quòd ſacerdotes debeant habere nonniſi intentionem materialiter proferendi verba, ſolo tunc Epiſcopo intendente formaliter illa proferre.

Contra. Quid ſi formaliter velint illa proferre? præcipuè quia ſi attendatur ad ſenſum communem Doctorum, qui plurimum æſtimari debet, formanda eſt intentio, de formaliter proferendis verbis, ſi cætera adſint, nec docent Scotiſtæ, materialiter illa proferri debere.

Objicitur 1. Duæ cauſæ materiales, & duæ formales, non poſſunt cauſare eundem effectum v. g. compoſitum etiam divinitus. Ergo nec duæ efficientes adæquatè cauſare.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia effectus, quod eſt compoſitum, eſt idem realiter cum ſuis cauſis intrinſecis, fit ut multiplicatis ſuis cauſis, non poſſit eſſe idem effectus. Quia autem effectus, non eſt in re cauſa efficiens adæquata, fit ut multiplicatis efficientibus adæquatis, non ſit neceſſe multiplicari effectus.

Objicitur 2. Unus effectus cauſatus à duplici cauſa adæquata, & dependeret ab illis ut cauſis, & non dependeret, dependeret ut ſupponitur, non dependeret autem, quia dependentia ſignificat indigentiam, quia autem ab uno habet ſuum eſſe, non poteſt indigere alio, quoad hoc eſſe.

Respondetur Variis viis. Imprimis dici poteſt cum Hurtado & Arriaga, quod dependentia non ſignificet per ſe indigentiam, ſed per ſe ſignificat productionem effectus, indigentiam autem ſignificat, ex conſequenti, idque ſub disjunctione vel hujus vel illius cauſæ.

Deinde indigentia eſt nomen translatum à pauperibus, quod certè effectui non convenit niſi accommodativè.

Nihilominus etiam ſuppoſito, quod dependentia ſit iſta indigentia, poteſt dici, quod effectus prout pendens ab una cauſa, non indigeat alia cauſa; pendens autem à duplici cauſa, poteſt indigere ex ſuppoſitione, duplici cauſa, ex ſuppoſitione inquam, quia poterat nonniſi ab una cauſa recipere eſſe; & ſicut quòd fit ex duobus partialibus motivis, quæ diviſim poterant eſſe totalia, pendet ab illis ex ſuppoſitione, ita & in præſenti.

Denique indigentia quæ expletur ab una cauſa, non ita expletur, ut hoc ipſo expleatur ab omni-

omnibus, à quibus illam expleri non implicat, ſed tantum explet ex parte ſui; & ſicut mendicus indigens obolo, ſi illi offeratur obolus à Paulo, expletur illius indigentia, nihilominus viam non præcludit, quo minus adhuc à Petro dari obolus poſſit; ita & hîc, quamvis cum hac diſparitate, quòd diſtinctus obolus detur ab utroque. Denique poteſt hoc fieri, non ex indigentia effectus, ſed ex placito Dei.

Instabis. Vas impletum uno liquore, non manet implebile alio liquore. Ergo & effectus cauſatus ab una cauſâ, non manet cauſabilis ab alia cauſâ.

Respondetur. Imprimis à duobus liquoribus penetratis, poteſt divinitus totaliter ex parte utriusque impleri vas. Ergo & produci, poteſt item impleri ab uno liquore, duobus implentibus. Ergo & produci idem eſſe ?tus à duabus cauſis totalibus.

Objicitur 3. Id quod eſt eſſentialiter fruſtra, non poteſt dari: ſed dependentia unius effectus à duplici cauſa totali, eſſet eſſentialiter fruſtra, quia effectus, eo ipſo, quòd habeat exiſtentiam ab hac cauſa, non habet jam quod recipiat ab alia cauſâ.

Respondetur. Effectus non recipiet tunc novum eſſe ab altera cauſa, ſed idem, duplici titulo, ex vi duplicis actionis. Non eſſet etiam illa dependentia ex eo fruſtra, quia una cauſa pereunte, adhuc alia cauſa poſſet eundem in individuo effectum producere &c.

Instabis. Illa ſecunda cauſa actum ageret.

Respondetur. Si ſimul concurrant, non actum ageret, ſed ageret quod agitur, agens id, quòd tum primum fit, ad eum modum, quo cauſa ſecunda, in comparatione primæ, eundem numero effectum producens, non agit actum, ſed agit quod agitur. Quòd ſi cauſa altera ſuperveniret, poſtquam jam altera produxit effectum, tunc ſuperveniens cauſa, non poſſet primo producere, poſſet tamen ſimul conſervare.

Objicitur 4. Si vera eſt Concluſio, ſequeretur illum effectum & dependere per ſe à duabus cauſis, & non dependere per ſe, dependeret, ut ſupponitur, non dependeret autem, quia nihil dependet per ſe ab aliquo, quo non poſito adhuc per alia, quæ tunc ponuntur, ſine novo ſuperaddito poneretur.

Respondetur. Quòd dependentia per ſe, in hoc ſtet, quòd effectus producatur à cauſa ut tali, nec ſe habente ita, ut ſe habet, dum Muſicus ædificat; non ſtat verò in hoc, quaſi non poſſit habere eſſe effectus, illa deficiente. Poteſt alius modus reſpondendi adhiberi eidem argumento, quòd ſcilicet ſublata alia cauſa, non haberet jam effectus eſſe, vi duplicis cauſæ, & quod hoc eſſe vi alius cauſæ retinere non poſſit, niſi ſuccedat alia, quæ itidem divinitus tribuat illi effectui, eſſe, quamvis ſublata altera cauſa, haberet eſſe ſimpliciter. Ad eum modum, quo cauſa prima, eſt per ſe cauſa effectûs, cauſa item ſecunda eſt cauſa per ſe effectus, & tamen ſublata cauſa ſecunda, ſine ullo ſuperaddito habebit non vitalis v.g. effectus eſſe, licèt eſſe dependens etiam à cauſis ſecundis haberi nusquam poſſit, niſi ſupplente aliqua cauſa ſecunda, locum alterius.

Instat Pontius. Iſte effectus haberet eſſe, quamvis altera cauſa non adeſſet. Ergo effectus non habet indigentiam alterius cauſæ, ſi non habet indigentiam, non habet dependentiam. Quod ipſum probatur; quia indigentia actualis, eſt ratio fundandi, aut conditio requiſita ad fundandam relationem actualis dependentiæ, hinc Deus non dependet ab ullo, quia nullo indiget.

Responsum ſupra. Sublata una cauſa habere effectum eſſe ſimpliciter, ſed non eſſe duplici titulo. Suppoſito etiam, quòd indigentia eſſet ratio fundandi, aut conditio requiſita, tamen una indigentia poſſet fundare plures dependentias & relationes, vidimus enim in materia de relatione, unam eandemque rationem fundandi v.g. qualitatem, fundare plures relationes ſimilitudinis, & ſicut indigentia naturæ humanę ad terminari perſonalitate, ſufficienter expletur à Perſona verbi, & tamen manet terminabilis à perſona Patris. Ergo idem dici poterit de effectu comparabili ad plures cauſas.

Objicitur 5. Illæ duæ cauſæ & eſſent adæquatæ, & totales ut ſupponitur, & non eſſent, quia unaquæque cauſaret in conſortio alius.

Respondetur. Eſſe illas duas cauſas totales, non per excluſionem alius cauſæ, ſed per excluſionem alicujus partis effectus, à ſe non dependentis. Alii dicunt ex eo illas cauſas eſſe totales, quia conſortio alius unaquæque non indiget, ſed ſe ſola eſt ſufficiens in actu ſecundo, ponere effectum. Conformiter ad dicta ſupra dici etiam poſſet, neutram ex illis eſſe adæquatam, ut det eſſe duplici titulo, licèt unaquæque ſit adæquata, ad dandum eſſe ſimpliciter & uniter.

Instabis. Implicat eundem effectum, eſſe ſolum tanto concurſu producibilem, & non eſſe ſolum, tanto concurſu producibilem, atqui ſi idem effectus à duabus cauſis adæquatis fieret, idem effectus, & eſſet, & non eſſet ſolùm tanto concurſu producibilis. Ergo. Minor probatur, quia ſi quis deſignaret hunc influxum cauſæ B. & diceret, effectus eſt ſolum tanto concurſu producibilis, verum diceret, ſi etiam de eodem influxu cauſæ B. diceret, hic effectus non eſt ſolum tanto concurſu producibilis, verum etiam diceret, nam etiam eſt producibilis à cauſa A. Ergo.

Re-

Respondetur. Attendendum eſſe hîc ly ſolùm cum qua particula conſtruatur, ſi enim ly ſolùm conſtruatur cum eſt, ut ſit ſenſus, eſt ſolùm tanto concurſu producibilis, falſa erit affirmativa, affirmabit enim, quod nonniſi, cum concurſu aliarum cauſarum ſit producibilis, ſi autem ly ſolùm conſtruatur cum ly tanto concurſu, vera erit affirmativa, falſa negativa, affirmativæ enim ita poſita conſtructione, hic ſenſus erit: quòd etiamſi nulla alia cauſa concurrat, tamen una ſufficiens erit, nullo alio ſuperaddito ad cauſandum effectum. Meminiſſe hic oportet illius paralogiſmi: qui poteſt portare viginti tantum, decem portare poteſt, ſed qui decem tantum portare poteſt, non poteſt viginti portare. Ergo qui poteſt viginti, cui paralogiſmo eſt ſimilis hic alter. Quod poteſt ſimul produci à duabus cauſis totalibus, ab una tantum cauſa totali poteſt produci, ſed quod ab una tantum cauſa totali produci poteſt, à duabus cauſis totalibus non poteſt ſimul produci. Ergo quod à duabus cauſis totalibus poteſt ſimul produci; à duabus cauſis totalibus non poteſt ſimul produci.

Directè ad argumentum dici poteſt Negando Minorem. Probatio illius diſtinguitur. Qui deſignaret hunc influxum cauſæ B. & diceret, effectus eſt ſolùm tanto concurſu producibilis, verum diceret hoc ſenſu: quia ſe ſolo habet virtutem in actu ſecundo ponendi illum. Concedo Minorem; verum diceret in iſto ſenſu, quòd ille influxus excluderet influxum, dantem eſſe totaliter alio titulo. Nego Minorem.

Objicit 4. Pontius. Eadem cauſa non poteſt habere plures effectus adæquatos ſimul, & ſemel, licèt poſſit habere plures tales ſucceſſivè. Ergo nec effectus, plures cauſas adæquatas ſimul, quamvis poſſit habere diviſim. Antecedens inquit ab omnibus conceditur. Et probatur. Quia aliàs ille effectus eſſet adæquatus, ut ſupponitur, non eſſet autem adæquatus, quia ultra illum effectum, haberet alium effectum.

Respondetur. Quo ſenſu non poteſt cauſa habere ſimul plures adæquatos effectus, eo ſenſu nec ſucceſſivè poteſt habere, quia ſemper in infinitum plures poterit producere, adeoque nunquam poterit habere adæquatos, & in hoc etiam ſenſu effectus, divinitus nunquam poteſt habere cauſas adæquatas, quia in infinitum plures poſſunt aſſumi ad eundem effectum, ſimul producendum; quo autem ſenſu cauſa poteſt ſucceſſivè plures adæquatè effectus producere, id eſt à ſe ſola productos, excludendo alias cauſas ſecundas ejuſdem generis, eodem ſenſu miraculosè ſaltem, poteſt ſimul plures effectus habere, adeoque & effectus poterit ſimul habere plures cauſas.

Instat idem. Productivitas ita eſt limitata in cauſa in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non poſſit ſe extendere ad alium gradum ulteriorem, etiam ſupernaturaliter. Ergo & producibilitas ita erit limitata, ut non extendat ſe niſi ad talem cauſam ſimul & ſemel, hæc autem non alia eſt, niſi totalis.

Respondetur. Negando Antecedens, quia lapis poteſt aſſumi ad producendam gratiam, quæ eſt alius gradûs, licèt id non poſſit niſi ſupernaturaliter; & ſi quæ eſt contradictio pro antecedenti, ea deſumeretur v. g. ex vitalitate, aut alio principio nullo modo ſerviente ad conſequens.

Objicitur 7. A Complutenſibus apud Pontium. Actiones duarum cauſarum, & eſſent duæ, & non eſſent duæ, eſſent ut ſupponitur, non eſſent autem, quia effectus unus eſſe ſupponitur. Ergo & fieri ipſius unum eſt, & conſequenter actio debet eſſe una, quia accidentia individuantur à ſubjecto.

Respondetur. Negando accidentia individuari à ſubjecto, deinde *Fieri*, duplex hîc poteſt cogitari. *Primo*, fieri activum & hoc ſe tenet ex parte agentis, eſtque duplex, *Secundo* fieri paſſivum, & hoc identificatum realiter ipſi effectui, unum eſt, ſicut & effectus unus eſt.

Instabis. Quòd ſicut non poteſt eſſe dependentia à duplici cauſa, prima, ita nec poſſit eſſe à duplici cauſa ſecunda.

Respondetur. Dum implicet duplex cauſa prima etiam ſucceſſivè cauſans, qui ab utraque ſimul cauſante poterit eſſe dependentia; non repugnat autem cauſa ſecunda ſaltem ſucceſſivè duplex, & ſi non repugnat ſucceſſivè, cur repugnabit ſimul.

## Punctum Difficultatis 3.

*Solvuntur alia argumenta.*

PRimum quidem ponentur argumenta ex Maſtrio, poſtea accedemus ad argumenta recentiorum.

Objicit primo Maſtrius diſp. 8. n. 61. Si effectus à pluribus cauſis penderet ſimul & ſemel, tunc à neutra penderet eſſentialiter, vel ſimul ab eadem penderet, & non penderet eſſentialiter, quod implicat, à nullo enim aliquid dependet eſſentialiter, quo non exiſtente, nihilominus eſſet, ſed ſi ignis habet duas cauſas totales A. & B. tunc non exiſtente A. nihilominus ignis eſſet à B, cum ponatur ejus ſufficiens cauſa totalis, & non exiſtente B. adhuc eſſet ab A. eadem ratione. Ergo à neutra eſſentialiter dependeret.

Respondetur. Imprimis cum per accidens ſit, & nonniſi ſuppoſito miraculo, ut duæ cauſæ totales ejuſdem rationis, producant eundem effectum, immeritò aſſumit arguens, pendentiam

tiam eſſentialem. Sed quidquid ſit de hoc, negatur directè ſequela; & licèt non poſſit aliquid exiſtere, ſine eo, à quo dependet eſſentialiter, ſi illud à quo dependetur, ſit excluſivum alius cauſæ, ſecus ſi non ſit excluſivum alius cauſæ. Rurſùs poſſet hîc oſtendi dependentia eſſentialis, quia ſcilicet ſi det eſſe cauſa totalis A, & non det eſſe cauſa totalis B, hoc ipſo dabitur eſſe ſimpliciter & uniter quoad titulum, dabitur autem pluriter quoad titulum, ſi plures cauſæ totales divinitus concurrant, non implicat autem dari eſſe pluriter quoad titulum, haberi que dependentiam eſſentialem; à pluribus cauſis; quoad eſſe pluribus titulis.

INSTAT primo idem. Dependentia per ſe ſupra dependentiam abſolutè ſumptam; aliquam conditionem perfectivam addit, quæ eſſe nequit niſi neceſſitas; omnis enim perſeitas aliquam ſemper involvit neceſſitatem, ſicut omne per accidens, aliquam contigentiam; ſed hæc neceſſitas nequit eſſe abſoluta, niſi reſpectu cauſæ per ſe primæ, quia in ſecundis; effectus univocus, qui eſt ab una, potuit abſolutè eſſe ab alia ejuſdem ſpeciei. Ergo ex hoc capite erit attendenda, quòd cum actu totaliter fit, ab iſta cauſa, virtute iſtius per ſe dependentiæ, non eſt tantùm, quòd effectus verè accipiat eſſe à cauſa; ſed etiam ita neceſſariò, ut in ſenſu compoſito, quòd ſit ab ea, nequeat eſſe ab alia; pro eodem inſtanti, cum Ariſtot. dicat de cauſis per ſe, cauſâ in actu & effectus, ſimul ſunt.

RESPONDETUR. Negando inter effectum, & cauſam eſſe dependentiam per ſe, hoc eſt eſſentialem quoad actuale eſſe; ſed quidquid ſit de de hoc, directè dici poteſt, ſi effectus actu totaliter totalitate excludente influxum aliûs ſimilis cauſæ, fiat ab iſta cauſa; ita jam connectetur cauſa cum effectu, ut pro illo inſtanti, implicet effectum eſſe ſine illa cauſa, ſed ſi effectus actu, totaliter fiat ab hac cauſa, ſed totalitate non excludente influxum alius ſimilis cauſæ, ſed totalitate ſolùm, quòd ſcilicet nulla ſit pars effectus, quæ ab hac cauſa non producatur, tunc, non ita connectetur cauſa cum effectu, ut non poſſit eſſe effectus ſine hac cauſa; non repugnat autem talis totalitas, & tamen non excluſiva divinitus alius ſimilis cauſæ.

Deinde effectus uniter quoad titulum, ita dependet ab hac cauſa, ut impoſſibile ſit illum eſſe ſine hac cauſa; ſecus ſi effectus ponatur pluriter quoad titulum, non repugnat autem eum ſic poni.

Auctoritas Ariſtot. ſolùm vult; non poſſe poni actionem quin agat, adeoque quin ſit effectus, ſed negatur duas non poſſe eſſe totales actiones, reſpectu ejuſdem effectus, ponibilis jam tunc, duplici titulo.

INSTAT 2. Licèt effectus creatus non dependeat dependentia eſſentiali ſimpliciter, niſi à ſolo Deo, negare tamen eis dependentiam eſſentialem, ſaltem ſecundùm quid à cauſis ſecundis, ſaltem in inſtanti, quo fiunt ab eis, eſt prorſus irrationabile, imò actus vitales, ita eſſentialiter pendent à ſuis vitalibus principiis.

RESPONDETUR. Nego hoc eſſe irrationabile, nec id probatur. De actu vitali alia eſt res; quia impoſſibile eſt actum vitalem eſſe, ſalva vitalitate, & non ab hac potentia eſſe; de quo in Materia de vitalitate. Poſſibile autem eſt hunc effectum eſſe; & non ab hac cauſa eſſe. Deinde etiam hâc dependentiâ conceſſâ, dabitur effectus duplici titulo habens eſſe.

INSTAT 3. Effectum dependere eſſentialiter ab aliqua cauſa; non eſt effectum abſolutè & ſimpliciter exiſtere non poſſe ſine illa, niſi ſit dependentia à Deo, ſed ſignificat exiſtere non poſſe ſine illa, à qua actu producitur, in ſenſu compoſito; quia ſi ab alia totaliter tunc fieret; utique ab iſta eſſentialiter non dependeret.

RESPONDETUR. Cum poſſit produci effectus ab alia cauſa, hoc ipſo falſum eſt, non poſſe ſine illa cauſa produci effectum; adeoque non erit adhuc eſſentialis, dependentia actualis effectûs, à ſua cauſa; ſed quidquid de hoc, caſu quo effectus ab alia cauſa totaliter fieret; & ſimul uniter, negò quod tunc ab iſta ſola cauſa eſſentialiter non penderet; ſed ſi uniter fieret, ſed pluribus titulis haberet eſſe, in illo pluriter eſſe, dependeret eſſentialiter à pluribus cauſis. Repeti poſſunt alii præjacti diſtinctionis termini.

INSTAT 4. Quando effectus totaliter ab aliqua cauſa procedit, dicitur ab ea eſſentialiter & per ſe dependere, quia non poteſt produci in ſenſu compoſito, niſi ab ea cauſa, à qua producitur, & nequit exiſtere tunc; ex vi alterius.

RESPONDETUR. Ex ſuppoſitione, quòd effectus producatur nonniſi ab ea cauſa, non poteſt produci niſi ab ea cauſa, ſed nego eſſentialem eſſe hanc ſuppoſitionem, nequitque effectus exiſtere tunc ex vi alterius cauſæ; ſi uniter eſſe accipiat; ſecus ſi pluribus titulis, nec repugnat; ut accipiat eſſe pluribus totalibus titulis.

INSTAT 5. Dependentia effectûs à cauſa fundatur in indigentia, quam habent cauſæ ad exiſtendum. Ergo ſi quis in hoc inſtanti ita procedit ab A. ut pro ejus exiſtentia A. non indigeat, & ſimiliter à B, ſignum eſt à neutra per ſe pendere, qnia conceptus dependentiæ; imbibit neceſſariò conceptum indigentiæ.

RESPONDETUR. Imprimis negando eſſe dependentiam eſſentialem in actu; effectus à cauſa.

Rurſus illâ conceſsâ, licèt conceptus dependentiæ imbibat in ſe conceptum indigentiæ, nego quod ex ſuppoſitione duplici titulo acceptionis eſſe, non indigeat pluribus cauſis.

Deni-

Denique dependentiâ etiam ſuppoſitâ, involvit illa indigentiam, ſi aliunde non aſſumatur aliud ejuſdem indigentiæ expletivum, quod aſſumi non repugnat.

Objicit 2. idem. Unus effectus dependet totaliter nonniſi ab una cauſa, quia dependentia totalis effectûs fundatur in indigentia effectûs, cum enim effectus nequeat à ſeipſo eſſe, vel conſervari, indiget cauſa efficiente, vel conſervante, & quia de ratione cauſæ totalis & adæquatæ eſt, quod exhauriat & expleat totam effectus indigentiam, hinc eſt, quod eo ipſo, quod ab una cauſa totaliter dependeat, nequit ab alia ſimul dependere totaliter.

Respondetur. Unum effectum dependere totaliter ab una nonniſi cauſa, ſi dependeat dependentia excluſiva conſortii aliûs cauſæ, ſecus ſi non ſit excluſiva, ſed inferat nonniſi nullam eſſe partem effectûs, quæ ipſa non pendeat ab hac cauſa. Verumque id eſt, ſi unus effectus uniter accipiat eſſe, ſecus ſi pluribus titulis, nam ad accipiendum eſſe pluribus titulis, indiget pluribus cauſis, indigetque effectus hac nonniſi cauſa, ex ſuppoſitione, quod hæc nonniſi cauſet, non implicat autem, ne, hæc nonniſi cauſa cauſet.

Instat 1. Implicat eundem effectum bis produci in eodem inſtanti, cum effectus per unam actionem totalem, ſimpliciter accipiat totum ſuum eſſe.

Respondetur. Nego implicare ut eodem inſtanti effectus bis producatur, hoc eſt accipiat eſſe duplici titulo, & à duplici principio, & licèt ab una cauſa, naturaliter loquendo, accipiat totum ſuum eſſe, non implicat ut accipiat totum ſuum eſſe à pluribus cauſis, unde etiam aſſumptio illa alterius cauſæ ad operandum eundem effectum, non eſt ex titulo indigentiæ, ſed ex titulo ſubjectionis, ad ordinem divinum, qui, nego quòd non poſſit fieri in hoc genere, circa cauſas, ut ſcilicet plures cauſæ, producant eundem effectum: aut ad maximũ dabitur indigentia aliûs cauſæ, ex ſuppoſitione duplici titulo accipiendi eſſe, & ex ſuppoſitione, auctæ hujus, ut ita dicam indigentiæ, non mutabitur natura, ſed reducetur in actum potentia obedientialis, quam nego non haberi in ordine ad hoc, ut à duplici cauſa, idem procedat effectus.

Imstat 2. Longè major eſt indigentia, quam habet effectus reſpectu cauſæ, quàm corpus reſpectu loci, quia dependentia, quæ eſt locati ad locum, non eſt ſimpliciter neceſſaria, ex parte ejus, quod dicitur dependere, ſicuti eſt dependentia cauſati ad cauſatum.

Respondetur. Cum per nos poſſit eſſe aliquid in duplici loco divinitus, poterit etiam à duplici cauſa totali, divinitus cauſari.

Instat 3. Si effectus ex natura ſua & ab intrinſeco non indiget aliqua cauſa ut ſit, eo quòd ab alia ſufficienter ponitur in eſſe. Ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinſeco reddatur indigens talis cauſæ, Deus enim pro ſua voluntate, efficere non poteſt, ut effectus ſuapte naturâ pendeat ab eo, à quo non indigebat, non enim poteſt Deus immutare indigentiam rei, non immutatâ naturâ.

Respondetur. Per potentiam obedientialem non poteſt effectus reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt naturaliter indigens, Concedo: non poteſt reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt ſuppoſito, quod per potentiam obedientialem poſſit eſſe indigens (caſu videlicet quo duplici titulo accipiat eſſe) non poteſt reddi, ut actu ab intrinſeco indigeat, ſi ſcilicet velit Deus illam potentiam obedientialem reducere in actum. Nego, nec tum temporis faciet Deus, ut quod ſuapte natura nullo modo pendebat, incipiat pendere, ſed quod obedientialiter erat aptum pendere, ut actu pendeat. Non implicat autem, ut obedientialiter pendeat effectus à duabus cauſis. Deinde rigoroſè loquendo, effectus indiget cauſa nonniſi ex ſuppoſitione, quòd ſimul ab alia non producatur.

Instari poteſt 4. ex eodem. Non poteſt explicari, quid ſit iſtud accipere eſſe pluribus titulis, & non uniter.

Respondetur. Non aliud eſt, niſi eſſe, quod ſi non producatur ab hac cauſa, adhuc non erit nihil, cum producatur ab alia: Si autem effectus uniter exiſtat, ſi non ſupponatur produci ab hac cauſa, debet ſupponi eſſe nihil.

Instari poteſt 5. Sicut ponitur Ly res produci per duplicem influxum. Ergo etiam per ſubtractionem illius duplicis influxus bis corrumperetur, quod implicat. Quia ſi res deſinat eſſe ex vi deſitionis, unius tantum influxus, taliter deſinit, ut amplius non ſit, unde nonniſi ſemel res poteſt corrumpi dum exiſtit.

Respondetur. Productio quæ fit à duplici cauſa totali, interdum poteſt ſimul habere conjunctam reproductionem replicativam, interdum non, ſi habeat conjunctam reproductionem replicativam, poterit deſinere ex vi deſitionis unius tantùm influxus, ita tamen ut adhuc ſit, ex vi aliûs influxus, & ſuæ entitatis reproductæ, ſicut poteſt in uno loco deſinere ſacramentaliter Chriſtus, in alio non deſinere; ſi autem productio à duplici cauſa totali non habeat ſibi conjunctam reproductionem replicativam, tunc aliud eſt quærere; an deficiente una actione conſervativa: & aliud, an ſi corrumpatur aliquid, vi deſitionis unius conſervationis, adhuc maneat non corruptum. Et quidem quod deficiente una actione conſervativa, non ſit neceſſe deficere aliam actionem conſervativam, ratio eſt, quia id non implicat, neque enim una eademque actio conſervativa deſineret, & non deſineret, ſed una deſineret, alia non deſineret, cum & ipſæ actiones ſint inter

ter ſe diſtinctæ, illique uni deſinenti conſervationi, reſponderet pro termino, non corruptum ſimpliciter, ſed non conſervatum vi hujus conſervationis, quæ ponitur deſinere. Sed ſi ponatur ob deſinentem illam actionem conſervativam, terminus ipſe corruptus, unus idemque & non replicatus, non jam poſſet eſſe vi alius actionis. Ratio, quia de uno eodemque & non replicato termino, verum eſſet dicere, eſt & non eſt, quod implicat. Quia autem ſi concurrant duæ cauſæ totales, in ipſomet termino, non ſequetur eſt & non eſt, ſed ſolum ſequetur exiſtentia duplici titulo, ideo adhuc non repugnabit à duabus cauſis totalibus, eundem effectum produci. Cæterum hoc poſſet, bene fieri, ut una eademque res, eodem inſtanti bis corrumpatur, hoc ſenſu, quod ſicut habuit eſſe duplici titulo conſervativo, ita accipiat non eſſe duplici titulo, hoc eſt duplici totali conſervatione ablata.

Quærit Maſtrius: Cum hi influxus non ſint ita inter ſe connexi, ut unus neceſſariò ceſſare debeat ad deſitionem alterius: ceſſet unus influxus alio remanente, vel deſinit effectus ſecundum ſubſtantiam, vel non deſinit? Si non. Ergo per influxum priorem non conſervabatur, ſiquidem ex deſitione ejus, nihil ſubſtantiæ huic effectui deperditur. Si deſinit effectus ſecundum ſubſtantiam, vel ita deſinit ut nihil amplius deſtruendum remaneat, & ſic habetur intentum, quod res non poſſit bis corrumpi in eodem inſtanti, ſi remanet aliquid, & aliquid deſtruitur, ſignum eſt, quod non conſervabatur id, quod remanet, ex vi illius. Ad hanc quæſtionem dici poteſt. Concedo illos influxus non eſſe, ita neceſſariò inter ſe connexos, ut unus neceſſariò ceſſare debeat, ad deſitionem alterius, unde ceſſante uno influxu, poteſt manere res; & licèt ſi effectus conſervetur uniter, & per influxum unum, illo ablato ſit neceſſe deſinere effectum, ſecus ſi non conſervetur uniter. Et ratio eſt. Quia non implicat contradictionem, ſervari duplici concurſu conſervatio totali, quorum uno ablato non ſit neceſſe auferri alium concurſum, adeoque rem corrumpi, & ſi unà deſineret uterque concurſus, eo caſu effectus, bis eodem inſtanti corrumpetur, quia ſubtractione duplicis concurſus conſervativi.

Et per hoc patet quid ſit reſpondendum ad objectionem ejuſdem tertiam, inibi poſitam. *Sed inſuper*

Objicit 3. Nullus fingi poteſt caſus poſſibilis, in quo duæ cauſæ totales, æqualis activitatis, & eodem modo eidem paſſo applicatæ, producant totaliter eundem effectum, tali enim modo ab utraque ſic applicata cauſabitur, quali à ſingulis diviſim cauſari non poteſt, nam ſi effectus eſt diviſibilis ſecundum perfectionem, tunc perfectior effectus ab utraq; exibit, quàm non exiret ab altera ſeorſim ut duo luminoſa eidē diaphano applicata, producunt intenſius lumen. Si verò effectus ſit indiviſibilis ſecundùm perfectionem, tunc idem quidem effectus prodiret, ſed non eodem modo, nam ab utraque erit citius & in majori diſtantia. Si denique conſtituatur caſus, quod effectus ſit indiviſibilis, & etiam indiviſibiliter producibilis, v.g. caſu quo duo ignes applicentur ad materiam ultimo diſpoſitam, in tali caſu duo illi ignes duplicem formam producent in eadem materia, cum enim virtus amborum ſimul ſumpta, ſit major extenſivè quàm alterius tantum, poterit attingere duplicem formam.

Respondetur. Non repugnat, ut effectus diviſibilis ſecundùm perfectionem, applicatis duobus agentibus totalibus, non exeat perfectior, ſed ut à duplici luminoſo, idem lumen cauſetur, non repugnat item, ut idem effectus indiviſibilis, nec citius, nec in majori diſtantia, à duabus cauſis totalibus producatur. Non repugnat ut applicati duo ignes eidem materiæ, ultimo diſpoſitæ, non duplicem formam, ſed unam, ab utraque totaliter cauſatam inducant.

## *Continuatur ſolutio.*

Objicit 4. Repugnat duplex finis adæquatus in actu ſecundo reſpectu ejuſdem actus voluntatis. Ergo etiam repugnabit duplex cauſa totalis in genere efficientis reſpectu ejuſdem effectus.

Respondetur. Circa actum voluntatis elicitum ex duplici motivo duo ſpectari poſſunt: primo objectum actûs, & ſic nego ad volendum objectum actus, non poſſe moveri voluntatem duobus motivis v.g. Nego voluntatem moveri non poſſe ad deambulationem, duplici motivo ſanitatis & recreationis. Si tamen quæras: an in ipſo objecto utrique motivo eadem ſit reſponſura formalitas. Jam dici debet, quòd implicet in objecto eandem tunc formalitatem reſpondere.

Ratio. Quia ſicut eſſet confuſio eſſentiarum, ſi formalitas recreationis eſſet formalitas ſanitatis, & ſi unum, eſſet aliud unum, hoc ipſo enim non eſſet aliud unum; ita eſt impoſſibile ut reſpondeat formalitas ſanativi ad motivum recreationis, & formalitas recreativi ad motivum ſanitatis, nam appetentiæ ſanitatis reſpondet ſanativum, & ſi non reſpondet, nihil reſpondet & ad appetentiam recreationis, reſpondet recreativum, & ſi non reſpondet recreativum, nihil reſpondet. Deinde ſpectari poteſt ipſe actus, & quidem dupliciter, imprimis ſpectari poteſt actus voluntatis in quantum eſt voluntas

objecti , & ſic fieri poteſt , ut ex duplici totali motivo pendeat volitio , ut ſcilicet deficiente motivo ſanitatis , ſit expedita voluntas habere tantum intentionem recreationis. Et in hoc nulla eſt repugnantia. Deinde ſpectari poteſt actus voluntatis, in quantum eſt reſpicientia utriusque motivi , & ſic poteſt quidem actus voluntatis duplici motivo totali moveri ; dicto ſenſu, ſed non ita, ut abſcedente motivo, maneat idem actus quoad reſpicientiam motivi, quia & maneret idem actus quoad reſpicientiam motivi, ut ſupponitur, & non maneret , ſiquidem jam non reſpiceret illud motivum , illud enim reſpicit motivum ; quo movetur , ſupponitur autem jam non moveri illo ſecundo motivo, & tamen illi eſt ſecundò eſſentialis hæc reſpicientia. Quia autem nihil ſimile dici poteſt, caſu quo idem effectus producatur à duplici cauſa totali, ideo hoc non repugnat , quamvis prius illud repugnet.

Concedo quidem actum , eſſe ſeipſo affixum motivo cui innititur , adeoque uno ablato non manſurum eundem actum, quoad innitentiam illi motivo. Nego tamen non poſſe eſſe eundem hoc ſenſu actum , ex duplici motivo , in quantum deficiente alio motivo, parata eſt voluntas, ejuſdem tamen objecti, habere intentionem, & hoc ſignum eſt cauſalitatis totalis , nam deficiente una præmiſſa, quæ eſt cauſa partialis, non eſt anima expedita, habere aſſenſum concluſionis, ad quem ipſa eſt expedita, ſi aliàs medius terminus , ſeu duplex præmiſſa ; quæ eſt cauſa totalis, concurrat. Hinc requirentia utriusque motivi , ita ſe habet ſicut viſio Petri, quæ non eſt viſio Petri , ſi non videat Petrum, ita non eſt reſpicientia utriusque motivi, ſi non adſit utrumque motivum movens , ſed volitio ſimpliciter objecti, non ita ſe habet, quia non dicit iſtam reſpicientiam eſſentialem ad hoc motivum. Concedo ex duabus cauſis totalibus in actu ſecundo, ablatâ unâ, non deficere effectum, adeoque ablato uno motivo non defuturum actum , qui ſit volitio finis , licèt ſit defuturus actus, qui ſit reſpicientia utriusque motivi.

Objicit 5. quidam. De conceptu eſſentiali actionis eſt, ut per ipſam ponatur aliquid præter ipſam, cum actio non ſit finis, ſed ſi ſit eſſentialiter medium ad ponendum effectum , ſed ſi ſimul daretur duplex actio totalis , ejuſdem effectus , per alteram actionem nihil poneretur, præter ipſam. Ergo repugnat duplex actio totalis ejuſdem effectus. Major patet. Minor probatur. Quia quæ actio illud ſolum ponit eſſe, quod totum aliunde & totaliter habetur , illa nihil ponit præter ſe ipſam , vel ſic. Per illam actionem nihil ponitur præter ipſam , quâ ablata nihil aufertur præter ipſam, atqui per alteram actionem illud ſolum eſſe poneretur, quod totum & totaliter ponitur per primam actionem , atque ablata altera actione , nihil prorſus auferretur præter ipſam , ſiquidem adhuc maneret totus effectus & totaliter , ex vi alterius actionis remanentis. Ergo per alteram actionem , nihil prorſus poneretur ; præter ipsam.

Respondetur. Majorem non patere, quia de illa dubitatur à multis in actione vitali, quid enim producit actio, quæ eſt viſio. Sed de illa alibi : in præſenti negatur Minor. Et probationis illius Major. Nego enim, quod illud ; quod ponitur totaliter ab una cauſa , non poſſit ab alia poni, ita ut præter ſeipſam , illa actio ponat, etiam illud aliud, quod cæteroqui ponit etiam alia actio, ſicut eandem deambulationem ponit in ſuo genere & motivum ſanitatis , & motivum recreationis, & quidem ut ſupponit objiciens totaliter , nam cenſet ipſam actionem externam, poſſe pendere à duplici motivo totali, actioque illa poteſt intendi prudenter à Deo ut medium Quo, & permiſſo etiam , quòd quidquid boni finalis adfertur à duplici actione , adferatur ab una non ſequitur, quod duplex actio non poſſit intendi ut medium Quo. Ponendoque eſſe, quod aliunde ponitur uniter , præter ſeipſam ponet illud eſſe pluriter quoad titulum, nec id repugnat.

Objicit 6. Mautus diſp. 23. Si effectus produceretur per duplicem actionem , ex ſe ſufficientem ; ſequeretur ; quòd neutra productio daret eſſe effectui. Ergo. Sumo enim productionem A. & ab hac effectus non accipit eſſe, quia implicat quod res accipiat ab altero id, quod aliunde habet ſufficienter, ſed effectus habet ſufficienter eſſe à cauſa B. Ergo non accipit eſſe ab actione A. eodem modo probatur, quod non accipiat eſſe ab actione B.

Respondetur. Negando ſequelam , negoque implicare quod res accipiat ab altero id, quod aliunde ſufficienter accipit ab altero , ſi illud eſſe debeat habere duplici titulo , nec repugnat, ut illud duplici titulo habeat.

Objicit 7. idem. Deus operatur per omnes & ſingulas actiones cauſarum ſecundarum, cum ipſa actio cauſæ ſecundæ , ſit etiam actio Dei. Ergo Deus actione ſua , bis idem efficeret.

Respondetur. Negando implicare, ſit ratione duplicis concurſus, duplicis cauſæ totalis, dicatur Deus bis idem efficere , nec repugnat, ut de facto producat.

Nego ulterius ſi ſimul una cauſa cum altera concurrat eaque totalis , quod actum ageret , & non implicat, ut ſimul concurrat.

Nego quod ſi ſimul det Deus duo auxilia, ſit daturus auxilium ad obtinendam victoriam, aliunde comparatam, & non implicat, ut ſimul det duo auxilia.

Nego-

Negoque ulterius hæc non eſſe conformia, modo operandi divinæ ſapientiæ, nec hæc ſunt abſurda, quorum implicantia non oſtenditur.

Recurri etiam hîc poteſt ad dicta, quod duplici titulo accipiatur tunc eſſe, nec dationem eſſe titulo cauſæ B. adfert datio eſſe titulo A.

# QUÆSTIO II.

## *An cauſæ ſe invicem cauſare poſſint in eodem genere.*

PRÆMITTO 1. *Poſſe quæſtionem procedere tam de cauſis ejuſdem generis, quàm de cauſis diverſi generis*, cauſæ ejuſdem generis ſunt, ut materia, & materia, efficiens & efficiens; & cauſæ diverſi generis ſunt, ut materia comparata ad efficiens &c.

PRÆMITTO 2. *Circa cauſas ejuſdem generis conſentire omnes*, quòd tam materia quàm forma in eodem genere cauſare ſe non poſſint.

RATIO. Quia quod materia eſt, ſemper primum ſubjectum eſt, adeoque nunquam in alia materia receptibile. Idem dic de forma, quæ quia actus eſt, non poteſt eſſe actuatum. Diſquirit tamen Oviedo, non de materia ſed de cauſa materiali. An v. g. color receptus in quantitate, hoc ipſo impediatur ad recipiendam quantitatem, quia eſt receptus ab illa, ſuppoſito, quòd calor aliàs haberet virtutem recipiendi quantitatem, ſed de hoc infra in ſimili. Poſito tamen conſenſu prædicto circa materiam & formam, de cauſis ejuſdem generis efficientibus, reſtabit difficultas.

PRÆMITTO. 3. *Circa cauſas diverſi generis certum eſt, quòd cauſa finalis cauſet efficientem, efficiens finalem.* Reſtat difficultas de aliis combinationibus cauſarum.

DICENDUM eſt. *Non dari mutuam cauſalitatem in eodem genere, quoad primum eſſe*, v. g. ignis A. producens ignem B. ab eodem igne primo eſſe, etiam divinitus accipere non poteſt. Pro quo adlatas rationes plures refutat Arriaga, adſerendæ ſunt hîc aliquæ, ut ſeligatur quæ placuerit.

PROBAT 1. Arriaga. Nihil poteſt conſtituere actum primum ſuum phyſicum productivum ſucceſſivè, ſed ſi daretur mutua cauſalitas, aliquid conſtitueret actum ſuum primum phyſicum. Ergo. Major probatur, quia nihil poteſt eſſe productivum ſui ipſius, ſaltem quoad primum eſſe.

PROBAT 2. recentior Suarez. Cauſa præſupponitur præexiſtens ſuo effectui, & repugnat præexiſtere illi à quo ut exiſtat dependet, ſi enim ut exiſtat dependet ab illius exiſtentia, quomodo exiſtit ante illum.

PROBAT 3. Lugo diſputat, de ſacra. 8. Sect. 7. id quòd prius eſt naturâ, non poteſt eſſe poſterius naturâ, ſed ſi cauſa acciperet primò eſſe à ſuo effectu, id quod prius eſt naturâ, eſſet poſterius naturâ. Ergo. Major probatur, quia nihil poteſt eſſe prius & poſterius duratione. Ergo nec naturâ.

PROBAT 4. idem. Nemo poteſt dare primum librum Petro, quem nunc primò accipit ab ipſo, illud enim non eſſet dare, ſed reddere. Ergo à fortiori in Phyſicis, nemo poteſt dare alteri eſſe, à quo primo accepit eſſe.

PROBATUR 5. Concluſio. Si effectus poſſet dare primò eſſe ſuæ cauſæ, vel daret priusquam eſſet exiſtens, vel daret, dum jam eſt exiſtens, neutrum dici poteſt. Prima pars probata, aliàs, quia ſcilicet id, quòd non exiſtit cauſare non poteſt, & inſuper per hoc probari poteſt, ſi effectus antequam eſſet exiſtens, daret primò eſſe ſuæ cauſæ, & effectus daret primò eſſe ſuæ cauſæ, ut ſupponitur, & non effectus daret primò eſſe ſuæ cauſæ, quia nondum ſupponitur eſſe tunc effectus, quia nec exiſtens. Secunda pars, nempe quod effectus poſtquam jam eſt èxiſtens, non poſſit dare, eſſe primò, ſuæ cauſæ ſic probatur. Vel ſupponitur jam cauſa habere primò eſſe, vel non ſupponitur, ſi non ſupponitur. Ergo non ſupponitur etiam accipere eſſe ab effectu, ſiquidem illum effectum, utpote non exiſtens adhuc cauſa primò, non produxit, ſi autem ſupponitur habere primò illud eſſe. Ergo eſſe quodcunque accipere poteſt à ſuo effectu, jam non eſt primò eſſe, ſed habet eſſe ſecundo, unum enim duplicatum, facit duo. Idem probatur hoc expoſitorio, qui antequam formetur appelletur cauſalitas producens ignem A. nomine cauſalitatis C. & cauſalitas qua effectus produceret ſuam cauſam appelletur cauſalitas B. Hæc prima cauſalitas, eſt cauſalitas C. hæc cauſalitas B, non eſt cauſalitas C. Ergo hæc cauſalitas B. non eſt prima cauſalitas. Ergo nec illi reſpondet primo cauſatum, eritque argumentum in Cameſtres æquivalenter.

RESPONDET 1. Quidam, quòd cauſa ſupponatur habere primo eſſe, ſine illo ly: Jam, poſito in quinta probatione, quòd: Jam, præcedentiam unius in eſſe, ante aliud denotat, & quidem ab effectu in eodem inſtanti, in quo effectus ſupponitur habere primo eſſe à cauſa, de quo eſt potiſſimum quæſtio.

CONTRA. In caſu in quo diſceptatur, debet cauſa ſupponi primo eſſe, cum iſto: Jam, quia debet ſupponi prior naturâ, vel prior intelligibilitate fundata ſupra ſuum eſſe, præ ſuo effectu, idque ex eo, quia impoſſibile eſt concipere cauſam, ſine ulla prioritate, adeoque ſine ullo: Jam. Hinc reſtauratur argumentum. Pro illo priori, cauſa ante effectum, jam habet eſſe, idque ut ſupponitur primo. Ergo pro poſteriori ſigno, ſi accipit eſſe ab effectu, jam

non accipit eſſe primo, cum illud præhabuerit. Hinc videtur reſponſio ſupponere, quaſi procedat effectus à cauſa, ſine ulla ante effectum prioritate, quia ſine ullo: Jam, ante effectum.

Respondet 2. Argumento in Cameſtres propoſito, debere talem potius addi Concluſionem. Ergo cauſalitas B. non eſt hæc prima cauſalitas.

Contra. Tum quia in omni expoſitorio, particula expoſitorii *Hæc*, non ponitur pro prædicato Concluſionis. Ergo neque hîc poni debuit. Tum quia. Si ponatur argumentum in Barbara, prædicato Concluſionis; non debet apponi particula univerſalis, ſed ſubjecto, nec in Minori prædicato ejuſdem; licet in Majori habuerit appoſitum ſibi Ly omnis. Ergo & in Expoſitorio, non debet ſignum expoſitorii apponi prædicato Concluſionis, ſed ſubjecto, ſed conceſſo etiam, quod contra uſum arguendi; deberet in expoſitorio; particula expoſitorii addi, prædicato concluſionis, parum intererit, quia, cum ſubjectum, & prædicatum expoſitorii, æquè latè patere debeant, parum intererit, quòd apponatur prædicato Concluſionis. Tum quia etiam formando ita propoſitionem. Ergo cauſalitas B, non eſt hæc prima cauſalitas, ſtat in robore argumentum, quia ſi cauſalitas B, quæ eſt cauſalitas ab effectu profecta; ſupponit habere cauſam Eſſe, pro priori, quo antecedit effectum, jam illi non dabit primo eſſe; ſed ſecundò.

Respondet 3. Alia eſt prima cauſalitas, & quidem hæc B. quâ ſupponitur produci cauſa ab effectu, quoad primò eſſe, & alia eſt cauſalitas prima, & quidem hæc C. quâ ſupponitur in eodem inſtanti, produci effectus à cauſa, quoad primo eſſe. Sicut ſi Deus homines, vel Angelos duos primò produceret, hæc prima productio, non eſſet illa prima productio, utraque tamen eſſet prima productio abſolutè.

Contra. Tum quia videtur reſpondens, non petere hoc, quod in hoc præſenti dicitur; nam non agimus, de cauſalitate, quâ cauſa producit effectum, & de cauſalitate, quâ effectus producit cauſam, ſed agimus, de cauſalitate, quâ producitur ipſa cauſa, ut poſſit præſupponi, prior ſuo effectu; adeoque cum illo: Jam, antecedentiæ, & de cauſalitate; quâ effectus jam productus, eandem cauſam producat, dicimus enim ſi illa cauſalitas, eſt prima, & præſuppoſita ante cauſalitatem oriundam ab effectu, quomodo erit cauſalitas prima? Tum quia. Concedo, poſſe eſſe duas primas cauſalitates, productivas, quoad primo eſſe, duorum hominum, eo quòd una productio non debeat præintelligi, habereque aliquod ſuum: Jam, ante aliam productionem, ſed quia productio prima cauſæ, ſeu primum illius eſſe, debet præintelligi ante effectum, quomodo jam effectus dabit primo eſſe. Tum quia ſi ſupponatur prima cauſalitas: qua effectus, accipit eſſe à cauſa ſine ulla præcedentia, & ſine ullo: Jam, poſſet utique intelligi, quod ab effectu, poſſit accipere primò eſſe, ſed quia debet cauſa præintelligi cum ſuo eſſe ante effectum, adeoque intelligi cum cauſalitate ad ſe terminata, ſi cauſa non ſit à ſe, quo modo intelligi poterit, accipere primò eſſe ab eodem effectu.

Cum hoc tamen ſtat. Quod effectus divinitus poſſit dare ſuæ cauſæ ſecundo eſſe.

Ratio. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia ut dictum ſupra, idem poteſt ſibi ipſi dare ſecundo eſſe. Ergo multo magis effectus poterit facere. Tum quia à duabus cauſis totalibus, non repugnat cauſari eundem effectum. Ergo nec repugnabit etiam ab effectu accipi ſecundo eſſe, nulla enim ſpecialis eſt repugnantia in conſequenti.

## QVÆSTIO III.

### *Quid de cauſis in diverſo genere.*

Dicendum. *Poſtquam cauſa diverſi generis una, tribuit eſſe alteri, poteſt, ab eadem recipere aliquam formalitatem, quæ non præſupponebatur ante habita.*

Probatur Concluſio inſtantiis. Nam cauſa materialis cauſat formam eductam, à qua tamen accipit eſſe informatæ. Scientia producit operationes practicas, quæ in genere efficientis poſteriores ſunt ſcientia, & tamen in quantum ſunt objectum ſcientiæ, priores ſunt illa, ſpecificantque illam. Actus Dei liber, eſt cauſa creaturarum, quæ tamen per modum connotati libertatem illius ſalvant.

Sunt inſtantiæ in oppoſitum, quæ videntur probare, quod cauſæ diverſi generis, ſe cauſent etiam quoad eſſe, quod præſupponitur ante effectum, ſeu quoad eſſe, quod ipſum, eſt cauſa, & quâ cauſa eſt effectus.

Prima inſtantia. Ingreſſus aëris cauſat apertionem feneſtræ; apertio feneſtræ cauſat ingreſſum aeris.

Respondetur communiter. Quod apertionem feneſtræ cauſat impulſus aëris, quem impulſum aëris non cauſat apertio feneſtræ, licèt autem non æquè facilè intraret aër niſi aperiretur feneſtra; inde tamen non ſequitur ingreſſum aëris cauſari ab apertione feneſtræ, nam ut ait Lugo citatus; major virtus requiritur ad ponendum peccatum perſeverante gratia habituali, quam ablatâ gratiâ, nec tamen inde ſequitur; quod ablatio gratiæ juvet; & concurrat ad ponendum peccatum; deinde exiſtentia ingreſſus aëris antecedit apertionem feneſtræ, & impoſſibili apertione feneſtræ, exiſtentia ingreſſus aeris exiſteret,

ut ſi

ut ſi penetrare poſſet aër feneſtram, licèt non aperiretur, quamvis apertio aëris adferat commoditatem ipſi ingreſſui.

Secunda inſtantia eſt. Prius eſt introduci formam novam, quam expelli veterem, & in alio genere, prius eſt expelli veterem, quàm introduci novam, aliàs in eodem inſtanti duæ formæ eſſent in eodem ſubjecto.

Respondet Lugo. Expulſionem formæ veteris, eſſe quidem connexam, ſed non eſt neceſſe inferre, quod ſit prior. Sic expulſio gratiæ eſt connexa cum peccato, nec tamen eſt prior peccato, aliàs contra Tridentinum. Deus gratia ſua priùs nos deſereret, quàm deſereretur, & ſicut à negatione riſibilitatis poſſum argumentari ad negationem rationalitatis, nec tamen inde ſequitur eſſe priorem riſibilitatem rationalitate. Sic etiam non ſequitur, priorem eſſe expulſionem veteris formæ, introductione novæ.

Conformiter ad Concluſionem dici poteſt, quod exiſtentia introductionis formæ, non cauſetur ab expulſione veteris, quamvis hæc expulſio conferat commoditatem connaturalem &c. formæ introductæ, & ſicut connaturale eſt, ut ſanitas excludat ægritudinem, ægritudo ſanitatem, nec tamen ægritudo cauſat ſanitatem, ita & hic.

Tertia inſtantia eſt; Baculus A & baculus C. pyramidaliter collocati ſuſtinent ſe adinvicem. Ergo adinvicem cauſant, ne cadant.

Respondetur. Cur baculus A. non cadat, eſt cauſa gravitas ipſius non potens ſuperare oppoſitum baculum C. rurſus cur baculus C. non cadat, cauſa eſt gravitas illius non potens ſuperare baculum A. quamvis adinvicem conferant ſibi aliquid.

Quarta inſtantia eſt. Si aliquis decernat non movere ſiniſtram, niſi moveat dextram, & è contra, quies ſiniſtræ cauſabit quietem dextræ, & dextræ quies, cauſabit quietem ſiniſtræ.

Respondet Lugo. Non rarò fieri ut quæ dependent ab eodem principio, illa neceſſario conjungantur, ſine ulla dependentia & prioritate, ſic Sacerdos ſimplici voluntate volens conſecrare duas hoſtias, non poterit conſecrare unam ſine alia, nec tamen in conſecratione illarum, eſt mutua prioritas, licèt ſit connexio, ita in præſenti. Addit, attendendum eſſe ad actum voluntatis, ſi enim dicat nolo movere ſiniſtram, quia nolo movere dextram, nolitio motus ſiniſtræ prior erit nolitione motus dextræ.

Conformiter ad poſitam concluſionem dici poteſt. Negando quietem ſiniſtræ cauſari à quiete dextræ, ſed cauſabitur intrinſecè ab ipſa natura, extrinſecè à defectu voluntatis, deſpoticè potentiis famularibus imperantis, licet quies dexteræ, ſit quid connexum, & conferens aliquid, quia ſcilicet niſi adeſſet illa quies, poni deberet actus imperans motum etiam ſiniſtræ.

Quinta inſtantia eſt; Impulſus cauſat motum, motus etiam impulſum, ſi enim deſinat motus propter oppoſitionem durioris, deſinet impulſus.

Respondetur. Impulſus cauſat motum, eſt enim qualitas ad hoc ordinata, ſed motus nego quod cauſet impulſum, quando autem deſinente motu deſinit impulſus, non fit ex eo, quòd deſinat cauſa aliqua, ſed deſinit per oppoſitionem inſuperabilem ab impulſu, conſumiturque illius vis, quamvis motus conferat aliquod bonum impulſui, & quamvis in medio motu velocior ſit impulſus, ejus tamen velocitas, non debet referri in ipſummet motum, ſed quia in medio non eſt tanta reſiſtentia gravitatis, quæ poſt medium, iterato reſumit vires, reſtringitque impulſum, naturâ ſuâ ſine conſervativo defectibilem &c.

Sexta inſtantia eſt; Carbones ad invicem ſe calefaciunt; aër item circumpoſitus cauſatur ab illo calore, & cauſat eundem.

Respondetur. Ignis qui eſt in carbone A. accendens ignem B. non producitur ab ipſo igne B. Sed præſupponitur, licet ſe juvet ad agendum circa, idem dicendum de aëre. Conſervatio ergo illius caloris, dicit in unoquoq; entitatē caloris, dicit negationem exceſſus frigidi & Deum, qui tanquam Auctor naturæ ſervat calorem, cum non adeſt oppoſitum, quod oppoſitum non eſſe caloris requirat, ſine ulla mutua cauſalitate. Idemque dicendum de temperamento, quod antecedit formam, quod conſervatur poſita forma, cujus conſervatio in eadem principia rejicienda, in quæ rejecta eſt à nobis conſervatio caloris.

# DE PRINCIPIIS, ET CAUSIS INTRINSECIS, IN PARTICULARI.

*Nomine cauſarum & principiorum intrinſecorum, venit Materia & Forma; de utraque agendum. Imprimis ſub formalitate principii, poſtea ſub formalitate cauſæ.*

# DISPUTATIO III.

## De principio intrinſeco, quod eſt Materia.

Materia, ut videre eſt, apud Suarez, Diſp. 13. Sect. 1. alia eſt ex qua, alia in qua, alia circa quam. Hæc omnia, non ſunt diſtincta ab entitate materiæ, ſed eadem Materia, ratione diverſorum reſpectuum, diverſa hæc nomina ſortitur. Vocatur enim Materia ex qua, quia ex illa componitur compoſitum, ſed magis propriè, quia ex illa educuntur formæ Materiales; vocatur materia, in qua, quia in illa ſubjectantur formæ, recipiuntur accidentia. Vocatur materia circa quam, operatur agens. Ratione harum formalitatum, materia ſpectat ad Phyſicam, licèt etiam aliæ ſcientiæ, quæ proportionatam habent materiam, vel artes, proportionatè etiam ſubdiſtinguant ſibi ſuam materiam. Rurſùs Materia, alia eſt prima, alia ſecunda: Materia prima, dicitur, ſubjectum, quod nullum prius ſe ſupponit ſubjectum; Materia autem ſecunda, eſt, ſubjectum, quod præſupponit aliud prius Subjectum, & ita elementa, quæ ſunt materia ex qua, fit miſtum, ſunt materia ſecunda, præſupponunt enim Materiam primam, compoſitum item in ſententia iſtorum, qui accidentia volunt ſubjectari in toto compoſito, reſpectu accidentium, vocatur Materia ſecunda; Nobis nunc erit res, de Materia prima.

### QUÆSTIO I.

*Quid definitivè materia.*

Tractando de eſſentia Materiæ, primò definitionem illius expendemus; deinde attingemus primò eſſentialem ejuſdem conceptum.

Advertitur, communiter, entia perfectiſſima & imperfectiſſima duplici via definiri ſolere, via Affirmationis, & via Negationis, Via affirmationis fit definitio, quando definito tribuuntur cumulatim perfectiones, & ita definitur Deus; quòd ſit ens à ſe, infinitum, ſimpliciſſimum &c. Via autem negationis, res definiuntur, tam perfectiſſimæ, quàm imperfectiſſimæ, removendo ſcilicet prædicata, quæ iis non conveniunt, ut cum definitur Deus, quòd non ſit corporeus, limitatus &c.

Materia prima, eſt etiam ens imperfectiſſimum, ex ſubſtantiis, quæ dantur materialibus, dixi ex ſubſtantiis, quia accidentia materialia, longè ſunt imperfectiora præ materia; quæ ſubſtantia eſt, dixi ex ſubſtantiis Materialibus, quæ dantur, non implicat enim imperfectior ſubſtantia, minuſque participans, de aſſimilatione ad ſummum eſſe. Hoc ens imperfectiſſimum, quod eſt materia, definitur, & via negationis, & via affirmationis.

Via affirmationis definitur materia prima ab Ariſtotele 1. Phyſicor. tex. 82. *Materiam dico,* inquit, *Subjectum primum uniuſcujuſque, ex quo aliquid fit cum inſit, & non ſecundum accidens, & ſi corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum.*

Explicatur definitio, dicitur materia, *Subjectum*, ut diſtinguatur à forma; dicitur *primum*. ut excludantur materiæ ſecundæ, quale eſt lignum reſpectu ſtatuæ, dicitur *uniuſcujuſq;*, quia materia eſt potentia reſpectu omnium formarum, quia verò materia diſtinguitur à privatione, quæ non eſt principium in facto eſſe, diſtinguitur item à cauſis extrinſecis, ideo additur quòd

*quod ex ea aliquid*, hoc eſt compoſitum, *fit*, *cum inſit*, tanquam ſcilicet per partem intrinſecè componentem; & quia ingreditur compoſitum ſubſtantiale informatum ſcilicet, non forma artificata aut ſola accidentali, ideo additur eſſe ſubjectum *non ſecundum accidens*, denique quia corrupto compoſito ipſa manet, additur in *hoc abibit ultimum*. Ly *Subjectum* eſt, potius genus, quàm ſubjectum primum; quia per ly primum, ſufficienter diſtinguitur à materia ſecunda, quantumvis etiam per alias particulas diſtinguatur ab illa, reliqua ponuntur differentiæ loco.

Via negationis, ſic definit materiam primam Ariſtoteles, 7. Metaph. tex. 8. *Materia eſt, quæ per ſeipſam neque eſt quid, neque quantum, neque aliud quidquam dicitur, quibus ens determinatur, neque horum negationes, eſt enim id, de quo, horum ſingula prædicantur*. Genus hîc ſubintelligitur, nempè quòd materia prima, ſit ſubſtantia, reliqua ponuntur differentiæ loco. Dicitur autem materia *non eſt quid*, ſcilicet ſe ſolo completum, ut diſtinguatur à toto compoſito, ut verò condiſtinguatur à forma, *non eſt id per quod ens determinatur*, ut diſtinguatur à formis accidentalibus, dicitur non eſſe quantum, ut verò non imaginaremur, quod materia ſit abſolutè nihil, additur *eſſe id, de quo ſingula prædicantur*, quia eſt ſubjectum inhæſionis horum omnium, proindeque illa omnia dici poſſunt denominativè, de Materia, nam Materia eſt, quanta, eſt qualis &c. unde, quando dicitur Materia, non eſſe quanta, intelligendum eſt, quòd non ſit quanta ſubſtantialiter, quando autem dicitur, quòd de illa ſingula dici poſſint, adeoque & quantitas, accipiendum eſt, quòd Materia ſit quanta denominativè, tanquam ſubjectum inhæſionis.

*Ad defendendas has definitiones.*

Noto primò. Non carere aliquibus ſuperabundantibus has definitiones, non eſſe tamen rejiciendas, eo quòd ens ignotiſſimum; ex pluribus adjunctis faciliùs innoteſcere poſſit.

Noto ſecundò. Licèt per Ariſtotelem 6. Top. loco 32. non ſint faciendæ definitiones per prædicata negativa, hinc mala eſſet definitio hominis, homo non eſt ſaxum, non planta &c. tamen quia hæc doctrina procedit de entibus, ut ita dicam mediæ perfectionis, & cum materia prima, ſit ens imperfectiſſimum, benè prædicto modo deſcribi poteſt.

Noto tertiò. Materiam eſſe ens, quia ſi eſſet nihil, in mutatione ſubſtantiali, res annihilaretur, cum ſcilicet, nec forma, nec materia illius maneret, eſſe item ens ſubſtantiale, quia nec poſſet intrinſecè componere compoſitum ſubſtantiale, & quod eſt prius omni accidente, non poteſt eſſe accidens, hoc enim ipſo non eſſet prius omni accidente, quia ipſum eſſet accidens, & tamen non poteſt eſſe prius ſeipſo, cum autem materia ſit prior omni accidente, ſi enim eſt prior aliquibus cur non & omnibus, non ergo ipſa materia erit accidens, non etiam materia prima eſt elementum, quia elementa transmutantur, quod autem tranſmutatur, non poteſt eſſe Materia prima, quia in omni tranſmutatione, datur reſolutio, in aliquod ſubjectum primum, Materia autem non poteſt habere ſubjectum primum, eſt etiam diſtincta realiter à forma, quia deſtructâ formâ ligni, manet ſubjectum commune ad formam ignis, de quo infrà.

# DIFFICVLTAS II.

*De iis quæ non ſunt primò eſſentialis conceptus materiæ.*

Difficultas eſt, à Neotericis excogitata; quid ſit primò eſſentialis conceptus Materiæ. Quam quæſtionem, ſic alii proponunt, quare una pars compoſiti, eſt materia, alia forma, item quare materia eſt ſubjectum, forma eſt actus. Cæterum hic ſecundus modus, proponendi videtur eſſe involutio, idem enim videtur eſſe, quærere: quare materia ſit ſubjectum, ac proponere: quare homo, ſit animal rationale, quæ quæſtio non relinquit diſputationi locum, quia quando jam reſpondetur per definitionem, non eſt ulterius quærendum, niſi fortè indagando; an hæc ſit definitio illius, quod idem eſt, ac indagare, quiſnam ſit, primò eſſentialis conceptus.

## Punctum Difficultatis I.

*Proponuntur & refutantur duæ Explicationes.*

Explicat primo Hurtadus diſp. 2. Phyſic. cap. 23. quare hæc potiùs pars, ſit materia, quàm altera, quia ſcilicet, quando duæ res, uniuntur, & una communicat alteri effectum formalem, & dominationem ab ipſa provenientem, res quæ talem effectum communicat, dicitur forma, res verò cui communicat, dicitur ſubjectum, conſequenter colligitur, quòd per illum primò eſſentialis conceptus Materiæ, ſit eſſe ſubjectum, cui forma ſuum effectum formalem tribuit. Exemplificabat hanc ſuam doctrinam Hurtadus in exemplo albi parietis, cui quia albedo, tribuit formalem ſuum effectum, & denominationem, ideò albe-

albedo reſpectu albi parietis, habet ſe, ut forma, paries autem, qui denominatur, eſt ſubjectum. Item actus ſapientiæ unitus animæ, denominat illam ſapientem, eſtque forma reſpectu animæ.

IMPUGNARI poſſet Primò. Forma rationalis hoc eſt anima, denominationem ſpiritualis non tribuit materiæ, & tamen eſt forma illius. Ergo falſum eſt, formam tribuere debere denominationem ſuam formalem.

RESPONDET Hurtado. Secundùm eas rationes denominationem tribui, à forma materiæ, ſecundùm quas materia pendet à forma, cùm ergo à forma, non pendeat materia, in ratione ſpiritualis, ſed in ratione viventis, ſentientis, &c. ideò etiam, denominationes has, à forma accipit, non verò denominationem ſpiritualis. Porrò reſpectu earum rationum, materia pendet à forma, eaſque denominationes tribuere poteſt, quibus denominationibus non dicit materia intrinſecam oppoſitionem, jam autem denominationi ſpiritualis, dicit materia intrinſecam oppoſitionem.

IMPUGNAT Secundò Arriaga Diſp. 2. Sect. 3. Subſect. 1. quia ſcilicet, nihil habet ſpeciale forma, ratione cujus, illa potius denominet materiam, & non etiam materia denominet formam.

RESPONDET anticipatè Hurtadus §. 24 Duplices eſſe denominationes quaſdam, quibus explicatur actualis receptio & informatio, & denominationes ortæ ex iſta actuali receptione, redundant & denominant, tàm materiam, quàm formam, nam non ſolùm, ipſa materia denominatur recipiens, ſed & ipſa forma denominatur recepta; aliæ ſunt denominationes ſumptæ, ab ipſa forma, vi cujus id, quod convenit formæ, id adſcribitur ſubjecto, v.g. convenit albedini eſſe albam, & hæc denominatio tribuitur albo, viciſſim autem paries albedini, non dat denominationem parietatæ. In forma ergo dici poſſet, non deeſſe quidquam, quominus etiam materia denominet formam denominationibus ortis ex actuali receptione, informatione, &c. deeſſe tamen ne denominetur, denominationibus aliunde præciſe loquendo ortis, quamvis ſupponentibus unionem. Et certè quia informatio, tàm informativum, quàm informatum dicit, non erit ratio, cur ad invicem non ſe denominent. Sed non videmus, ut id, quod reſpectu aliùs dicit, potentiam paſſivam, denominet actum ſuum, & ita viſio denominat v.g. librum, liber non denominat viſionem, imò ſignum eſt aliud reſpectu aliùs, non eſſe formam, ſi denominationem ab illo non accipiat, & ita, quia una gutta non tribuit ullam denominationem, ſibi debitam alteri guttæ, ideò una gutta reſpectu aliùs, non eſt, ſicut forma; conſequenter habet forma, ratione cujus, potiùs denominet materiam, quia ut dixi, nulla eſt denominatio, quam tribuat potentia paſſiva ei, quod recipit, exceptis denominationibus ortis, à ſola receptione, &c.

IMPUGNAT Tertiò idem, & cum eo Oviedo, poterat, ut ſentit Hurtado, appellari albedo parietata, ſicut materia appellatur dealbata. Ergo quòd forma non denominetur à materia, provenit ex voluntate hominum, at quod materia ſit ſubjectum albedinis, & non è contrario, non pendet à voluntate hominum.

RESPONDETUR. In hac Sectione ſecunda, non reperiri, quòd Hurtadus dixerit, poſſe dici albedinem parietatam, imò hoc negat expreſſè §. 24. ſed quidquid ſit de mente Hurtado, non convincit adhuc argumentum, quia fieri poteſt, ut albedo, denominetur parietata, ad ſignificandum hoc, quòd ſit unita parieti, voces enim merè ſunt ex placito humano, ſed non poſſet hoc fieri, ut effectum ſuum formalem paries tribuat albedini, hoc enim non pendet à placito humano.

*Hæc tamen explicatio abſolutè loquendo:*

NON SATISFACIT Primò. Id ratione cujus pars A, eſt potius Materia, & non pars B, debet eſſe ſimul, primò eſſentialis conceptus conſtitutivus materiæ, ut patet ex ſtatu quæſtionis hujus, ſed eſſe id cui tribuit forma effectum ſuum formalem, non eſt primò eſſentialis conceptus materiæ, quod ipſum probatur. Primò eſſentialis conceptus debet eſſe talis, ut nihil ante ipſum præſupponatur, ſed ante id cui tribuitur effectus formalis formæ, præſupponitur aliud, ipſum ſcilicet eſſe, cui tribuitur effectus formalis, Ergo id non eſt primò eſſentialis conceptus materiæ. *Idem ſic proponitur* Materia per te eſt id, cui forma poteſt tribuere effectum ſuum formalem, quæro iſtud poſſe recipere effectum formalem à forma, vel fundatur in aliquo eſſe, vel non fundatur; ſi non fundatur. Ergo non omne poſſe præſupponit eſſe; Si fundatur, quæro: eſſe in quo fundatur illud poſſe recipere, vel eſt commune cum alia comparte B. vel non eſt commune; ſi eſt commune. Ergo illi eſſe, non eſt debitum illud poſſe, unde & animæ rationali debentur ſuæ potentiæ; ſi autem non eſt commune, Ergo eſt differentiale diſtinctivum partis A. à parte B. Ergo & conſtitutivum in ratione materiæ. Ergo illud potius eſſe, eſt cauſa cur pars A, ſit potiùs materia, quàm pars B. & de illo conſtitutivo quæritur: quid ſit:

NON SATISFACIT Secundò. Quia, quòd forma communicet ſuum effectum formalem, per hoc ipſum formaliter non conſtituitur materia. Ergo nec primò eſſentiale, hoc eſt, Antecedens, probatur. Tum quia hoc provenit ab extrinſeco, id autem quod conſtituit materiam, debet illi eſſe intrinſecum. Tum quia per hoc, quòd materia, ſit, cui forma poteſt communicare ſuum effectum formalem, non ex eo primò, forma, eſt forma. Ergo etiam non ex eo,

primò,

primò,materia eſt materia,quia ei effectum ſuum formalem poteſt tribuere forma;ſicut enim in forma præſupponitur eſſe,ad quod ſequitur, ut poſſit illud communicari materiæ, ita & in præſenti præſupponetur eſſe materiæ.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia iſta formalitas,eſt reſpectiva,quomodo ergo erit entis abſoluti,qualis eſt materia primò eſſentialis conceptus,ignorantique,quid ſit materia ac forma, æquè ignotum erit illud activum tribuere eſſe formale,& paſſivum illud tribui eſſe.

EXPLICAT Secundò Arriaga diſp. 2. Sect. 3. Subſect. 2. Quando duo,ita ſecum uniuntur, ut unum ſe habeat quaſi antecedenter ad aliud, aliud verò ei ſuperveniat, tunc id,quod antecedit,dicitur recipere & ſubjici. Quod verò ſupervenit,dicitur recipi & complere.

IMPUGNARI ſolet hæc explicatio. Natura antecedit ſuam ſubſiſtentiam, forma item & materia antecedunt unionem,& tamen neque natura,neque hæ partes ſunt materia.

RESPONDETUR. Poſſet natura & partes dictas eſſe materiam nonniſi proportionatam,eò quòd in multis deficiant à materia, de qua hic: & ſicut per oppoſitos,non repugnat dicere animam, ſuorum actuum ſubjectum, potentiam, &c. ita nec repugnabit partes compoſiti, dici materiam unionis. *Cæterùm hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. ex Oviedo; quia nullum ſignum, eſt prioritatis naturæ & antecedentiæ, quæ conveniat materiæ reſpectu animæ rationalis, cum materia non ſe habeat per modum cauſæ, ad illam, quando autem aliqui, ad complebilitatem recurrunt, quòd illud, quod prius eſt,compleatur,hoc compleat,jam potius completivum,deberet eſſe primo eſſentialis conceptus formæ, & eſſe complebile, deberet eſſe primo eſſentialis conceptus Materiæ.

NON SATISFACIT 2. Prius eſt, eſſe conſtitutum & differens, partis A, à parte B, quàm ſit iſta antecedentia: Ergo iſta antecedentia non eſt ratio primò eſſentialis conſtituens illam in tali eſſe, Antecedens probatur. Tum quia eſſe abſolutum, prius eſt eſſe relativo, priusque eſt eſſe, potentiâ. Tum quia ſi primò eſſentialis conceptus materiæ,eſſet antecedentia,tunc duarum diſtinctarum formalitatum, idem eſſet primò eſſentialis conceptus, quod eſt abſurdum, quomodo enim, jam duæ eſſent illæ formalitates,ſi eundem primò eſſentialem conceptum haberent. Sequela autem probatur: Formalitas antecedentis, eſt una formalitas, ratio item materiæ eſt alia formalitas,& tamen eſſet idem primò eſſentialis conceptus, iſtarum formalitatum, ſcilicet antecedentia, imò jam ſequeretur, quòd ubicunque eſſet antecedentia, illic eſſet ratio materiæ; atque ita, quia primus pulſus,eſt antecedens ſecundi, tunc primus pulſus,erit materia ſecundi. Quòd ſi dicas,nonniſi talem antecedentiam eſſe conſtitutivam materiæ,hæc ipſa erit explicanda, illaque potius erit primò conſtitutiva materiæ, ſi erit legitima.

NON SATISFACIT 3. Quia creatio eſt forma creati,non eſt tamen poſterior creato, ſed prior, etiam in omni concreto, forma eſt prior, & tamen reſpectu illius, forma eſt forma, & non tantùm materia. Ergo dicta antecedentia,non eſt primò conſtitutiva materiæ.

RESPONDET Arriaga, rem creatam non eſſe propriè ſubjectum receptionis, reſpectu creationis, ſed eſt ſubjectum adhæſionis, qui ſcilicet ſignificat creationem, ita eſſe unitam, ut quò, res creata movetur illuc & actio moveatur, & ubi ubicatur res creata, ibi ubicatur & creatio.

CONTRA eſt. Quia poſſibilis eſt forma, quæ exigat nonniſi ita uniri materiæ,ſicut unitur creatio rei creatæ, & tamen res creata non habet rationem antecedentis ad creationem, conſequenter nec materia reſpectu talis formæ, habebit rationem antecedentis, adeoque tunc materia non eſſet materia. Deinde hujus ipſius ſubjecti receptionis deberet dari primò eſſentialis conceptus, & hic potius erit definitivus materiæ.

ADDI poſſet. Quòd per Arriagam diſp. 5. n. 37. malè deducatur ex eo,quantitatem eſſe ſubjectum accidentium, quia illa præcedit. Primus item gradus, præcedit ſecundum, nec eſt materia illius, nec illum recipit. Ergo antecedentia ſola non rectè explicat materiam primam.

# Punctum Difficultatis 2.

*An perfectibilitas & actus entitativus ſit primò eſſentialis conceptus materiæ.*

EXPLICAT Tertiò Oviedo Contr. 7. Phyſicar. p. 3. §. 3. Ideo partem A. eſſe materiam, quia perficitur à parte B; partem verò B. ideò eſſe formam, quia perficit partem A. *Hæc Explicatio*

SUPPONIT 1. Materiam intrinſecè, ſecundum ſcilicet entitatem, non perfici per formam, neque è converſo, quia utraque habet diſtinctam ſuam entitatem ab alia, cum omni perfectione pertinente ad ſui conſtitutionem.

SUPPONIT 2. Formam non ordinari primariò ad perfectionem materiæ, aliàs forma eſſet accidens, quidquid enim eſt, propter aliud, ſupponendo illud aliud ante ſe, habet rationem accidentis.

SUPPONIT 3. Quædam prædicata, compoſito convenire ratione materiæ; alia ratione formæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, ra-

tione

tione materiæ, dicitur corporeus. *His ſuppoſitis*

Ita rem explanat. Inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem, intrinſecam alterius, qualia ſunt materia & forma, illud extremum, quod ratione alterius, à ſe diſtincti, habet nobiliora prædicata, & perfectiones proprietates, quaſi paſſivè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem, conſtitui Materiam in ratione materiæ, illud verò, quod ratione ſui, habet in compoſito nobiliora prædicata, & ea quaſi activè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem Forma conſtituitur in ratione formæ. Sic v.g. in compoſito humano, eſſe præſentis, durantis, exiſtentis, ſunt prædicata, quæ ratione utriusque partis, materiæ ſcilicet & formæ, conveniunt compoſito, eſſe autem materiale compoſitum, convenit nonniſi ratione materiæ, ſed diſcurſivum, cognoſcitivum, volitivum, &c. nonniſi à forma pendet, quæ prædicata ſunt nobiliora, præ prædicatis ex materia oriundis. *Breviter* ergo, perfectibilitas erit primò eſſentialis conceptus materiæ & perfectivitas formæ.

Impugnari poſſet Primò hæc Explicatio. Prædicatum ingenerabilitatis, incorruptibilitatis, ſuſtentativi, &c. ſunt prædicata nobiliora, præ prædicato generabilitatis, corruptibilitatis, ſuſtentabilitatis, & tamen priùs convenit materiæ, poſterius formæ ſubſtantiali materiali. Ergo ex nobilitate prædicatorum, non debet argui ratio formæ.

Responderi poſſet. Non ex nobilitate utcunque prædicatorum argui rationem formæ, ſed ex nobilitate communicatorum prædicatorum, prædicta autem prædicata non communicat materia formæ.

Impugnari poſſet eadem explicatio. Si idem eſſet accipere nobiliora prædicata, quod eſſe materiam. Ergo ex duabus formis ſubſtantialibus, poſſet fieri unum per ſe, poſſet enim, una alteri communicare nobiliora prædicata.

Responderi poſſet. Non poſſe communicare, quia & ad unum per ſe, & ad communicationem prædicatorum, requiritur ordo ad invicem, qui non datur inter duas formas ſubſtantiales. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit Primò. Non implicat contradictionem, dari materiam perfectiorem forma, communicativamque horum prædicatorum compoſito, & tamen per ſe ordinatam, ad conſtituendum aliquod compoſitum. Ergo per rationem perfectibilis, ſive paſſivè nobiliora prædicata communicantis, non conſtituitur materia.

Respondetur 1. Hoc ipſo illa materia non eſſet intra latitudinem materiæ, ſi eſſet perfectior forma.

Contra eſt. Quia non repugnat intra latitudinem materiæ manendo, ſuperare formam ſubſtantialem. Conſenſus Doctorum in Oppoſitum procedit, de præſentibus, perfectionibus Materiâ, formis ſubſtantialibus, quem ipſum conſenſum, quia non repugnat falli, ideò ex hoc capite non repugnabit perfectior materia.

Respondetur 2. Illam materiam, hoc ipſo quia foret materia, fore actuabilem potentiam, adeoque & perfectibilem, omne enim actuabile eſt perfectibile.

Contra eſt: Non implicat contradictionem eſſe aliquid actuabile ſubſtantialiter, quamvis ab imperfectiori.

Non Satisfacit Secundò. Quia poſſe perfici, eſt prædicatum poſterius, ſupponensque eſſe materiæ, conſtitutum differentialiter. Urgeantur dicta contra Hurtadum.

Non Satisfacit Tertiò. Quia id, per quod pars A, debet eſſe materia, debet eſſe tale, quod ſit intrinſecum, & conſtitutivum materiæ. Sed perfectibilitas, non eſt quid intrinſecum conſtitutivum materiæ. Major probatur. Quod facit, ut homo ſit potiùs in eſſe hominis, & non leonis debet eſſe intrinſecum homini, & ſic de reliquis. Ergo idem, & in præſenti dicendum. Quod ipſum in hoc fundatur, quia hoc quod eſt conſtitutivum alicujus, debet eſſe genus ultimum & differentia infima, hæc autem ſunt intrinſeca, ſed eſſe perfectibile non eſt quid intrinſecum materiæ, ut fatetur ipſe Oviedo, ſuppoſito primo: reſolviturque in hoc principium, quia nullo extrinſeco & diſtincto à ſe realiter, poteſt aliud intrinſecè conſtitui, & certè omni primo eſſentiali conſtitutivo, acquirit res perfectionem intrinſecam, & tamen materia quando habet prædicata perfectiora communicata à forma, non acquirit per hoc perfectionem intrinſecam, ut ipſe fatetur Oviedo.

Explicat Quartò P. Stanislaus Markovvski, quòd primò eſſentialis conceptus materiæ abſolutè ſpectatæ, ſit ratio actûs entitativi, relativè autem ſpectatæ, ſit ratio actûs entitativi, per modum potentiæ paſſivè conſtituentis compoſitum, hæc explicatio materiæ in eſſe abſoluto ſpectatæ.

Non Satisfacit 1. Quia conceptus primus materiæ, abſolutè ſpectatæ, debet eſſe illius differentialis, nec competens reliquis, quæ non ſunt materia, de tali enim, hîc inquiritur, conceptusque primus, eſt conceptus definitivus, definitiva autem important differentiam, actûs autem entitativus, non eſt differentialis materiæ, eſt enim ratio actûs entitativi, ratio generica, certè enim etiam forma, Deus item eſt actus entitativus, ſed non quomodocunque, ſed cum differentia v.g. aſſeitatis, & de omnibus his poteſt prædicari, quòd ſit actus entitativus. Ergo hæc ratio debet eſſe generica. *Hoc ipſum ſic aliter*

*ter proponitur.* Sumamus in materia rationem actûs entitativi,ſumamus & in forma, formetur poſtea ratio actûs entitativi irreſtricta intentionaliter: quæro,illa ratio ita præciſa,vel differt à materia,vel non differt,ſi non differt. Ergo apparet rationem actûs entitativi, eſſe rationem genericam utpotè diverſis entium ſpeciebus convenientem; ſi differt, oſtende quo? ſequeturque formam non aliud eſſe,quàm materiam talem,ſicut homo, non aliud eſt, quàm animal tale,ſicut enim per rationale in homine reſtringitur animal, ita in forma reſtringitur ratio actûs entitativi.

NON SATISFACIT 2. Ratio actûs entitativi, vel cum aliqua reſtrictione, convenit materiæ, vel ſine ulla: ſi cum reſtrictione,quæ illa eſt,& illa potius erit, primò eſſentialis conceptus; ſi ſine addito, vel habetur exigentia, & radix, vi cujus materia exigat, ut nonniſi ſine addito & irreſtrictè competat ei ratio actus entitativi,vel non habetur; ſi non habetur,immeritò hoc imponitur materiæ; ſi habetur,Ergo præter rationem actus entitativi,debet aliquid primò eſſentiale aſſignari,ratione cujus competat materiæ ratio illa, nam datur in Deo, in Angelo,in forma,ratio actus entitativi, & tamen in his ratio actus entitativi,non exigit ſola & irreſtricta eſſe. Ergo debet dari alia radix iſtius irreſtrictionis. Ergo ratio actus entitativi, non eſt ultimum reſolutorium, quare hoc ſit materia, illaq; radix, erit potius primò eſſentialis conceptus, radix enim prior eſt natura, ſuo exigito.

NON SATISFACIT 3. Tum quia dantur aliquæ negationes in materia, ut negatio actus informantis, negatio perficientis materiam &c. quæ negationes,debent neceſſariò in aliquo poſitivo fundari, ut ſupponit Philoſophia. Sed ſi ratio actus entitativi eſſet,primò eſſentialis,hæ negationes non haberent, in quo fundarentur, ſi enim ratio actus entitativi,non fundet has negationes in forma,cur fundabit in materia. Tum quia non datur à parte rei animal irreſtrictum, nec ullum individuum genericum. Ergo nec dabitur ratio actus entitativi irreſtricta. Tum quia,Nego quòd ratio actus entitativi,exprimat eſſentiam materiæ, & licèt communicet compoſito Materia, rationem Actus entitativi, ſed communicat non tanquam rationem propriam & differentialem, ſed tanquam pluribus communem.

## Punctum Difficultatis 3.

### *An determinabilitas ſit primò eſſentialis conceptus materiæ.*

MEminit hujus explicationis Arriaga citatus,quam Pater Adrianus Pikarski ita explanavit.

SUPPONEBAT I. Materiam eſſe de ſe indifferentem ad conſtituendum hoc,vel illud, in ſpecie compoſitum, conſequenter materiam, vi materiæ, ſolùm eſſe natam determinare compoſitum, quoad individuationem. Formam autem, non ſolùm natam eſſe determinare, quoad individuationem, ſed etiam,quoad ſpeciem, & ita materia hominis, & materia bovis, ſolo numero differunt, Forma autem bovis & hominis, & individualiter, & ſpecie differunt, nec eſt indifferens v.g. forma bovis ut conſtituat compoſitum bovis.

SUPPONEBAT 2. Determinabilitatem aliam eſſe Metaphyſicam,& aliam Phyſicam. Determinatio Metaphyſica eſt, per quam eſſentia, & quod quid rei determinatur, ad hoc in ſpecie eſſe,cùm unaquæq; res, ſeipſa habeat rationem differendi, ab omni alio ente ſibi diſſimili in ſpecie. Alia autem eſt Determinabilitas Phyſica, determinari enim phyſicè, eſt tranſire ab eſſe privato formæ, ad habere; formam, à non eſſe completi, actuali, formati, ad eſſe completi, actuati, formati.

SUPPONEBAT III. Materiam omnem poſſibilem, eſſe determinatam Metaphyſicè, nullam tamen eſſe determinatam phyſicè, ſed eſſe determinabilem phyſicè, hancq; determinabilitatem phyſicam, eſſe primò eſſentialem conceptum materiæ adſtruebat.

IMPUGNARI ſolet primò ex Arriaga. Poſſibilis eſt materia quæ ſit determinata ad unam nonniſi v. g. formam. Ergo determinabilitas, non eſt primò eſſentialis conceptus materiæ.

RESPONDERI poſſet ex dictis,non eſſe poſſibilem materiam phyſicè ſeipſa determinatam, ad unam formam, certè enim materia ſeipſa non erit ſibi forma,actus,determinatio.

IMPUGNARI ſolet ſecundò ex Oviedo. Poteſt Deus creare formam ſubſtantialem indifferentem, ut uniatur pluribus materiis ſpecie diſtinctis,& conſtituat compoſita ſpecie diſtincta, & tamen illa forma non erit materia. Ergo de ratione materiæ, non eſt eſſe indifferentem & determinabilem, ad conſtituendum hoc in ſpecie compoſitum.

RESPONDERI poſſet. Necdum tunc adhuc fore formam indifferentem phyſicè, hoc eſt actuabilem ab alio actu, informabilem ab alia forma &c. Et ſicut v.g. gratia ſupernaturalis, qualitas eſt indifferens, ut gratum faciat, vel Angelum, vel hominem,non eſt tamen indifferens, ut gratum faciat, nam gratia, non per aliam gratiam, eſt gratia, & Sanctitas, non per aliam ſanctitatem eſt ſancta, ita & in præſenti. Unde poſſet hìc condiſtingui duplex determinabilitas: quædam, ad uniri, hæc habetur in tali forma, & alia determinabilitas ad actuari, hæc non haberetur in illa forma.

IMPU-

divinitus non poteſt ſine illa exiſtere; & ſicut forma determinata Metaphyſicè, non eſt determinabilis Metaphyſicè, ita nec forma determinata Phyſicè, eſt determinabilis Phyſicè, Tum quia materia, non eſt indifferens ad hoc in ſpecie conſtituendum compoſitum. Ergo nec determinabilis Phyſicè. Antecedens probatur, ideo forma etiam diverſis ſpecie materiis unibilis, non eſt indifferens ad dandam ſpeciem, quia etiam unita diverſis ſpecie materiis v.g. forma humana, eſt determinata, dare ſpeciem, nonniſi hominis, ſed etiam materia unibilis diverſis ſpecie formis eſt determinata, ut det eſſe corporei per modum recipientis, partis, &c. cur ergo ita illi non competet determinatio, ſicut & formæ, curque hæc determinatio in forma, ponit rationem formæ, & non ponit ſua determinatio, in materia, cur inquam, non ponit in illa rationem formæ. Quod ſi dicas determinabilitatem illam eſſe Metaphyſicam.

Contra erit. Non ſolum Metaphyſicè, ſed etiam Phyſicè, & à parte rei habet talem ſui eſſe determinationem Materia.

Dices. Aliam determinationem Phyſicam competere Materiæ, aliam formæ. Hoc ipſum explicandum eſſet, & illud, ſi legitimum explicativum erit, definiet Materiam.

Quando autem Ariſtoteles meminit, quòd materia non ſit eorum quidquam quibus ens determinetur, loquitur de conceptu non primò eſſentiali, ſed utcunque explanativo. Et licet dicatur, quod omnis potentia ſit determinabilis, non eſt tamen neceſſe, ut de primo eſſentiali conceptu potentiæ, ſit determinabilitas. *Vt decidatur, ſit*

# DIFFICVLTAS III.

*Quid primò eſſentialis conceptus Materiæ.*

De requiſitis primo eſſentialis, conceptus, agitur prima parte D. I. N. 2. ubi de primo eſſentiali conceptu Dei. Interim hoc dici poteſt, quod nomine, primo eſſentialis conceptus, veniat formalitas, primo in ordine ad noſtros conceptus rei conſtitutiva, diſtinctiva &c. & radix reliquarum perfectionum. *Hoc poſito*

Dicendum eſt. *Primo eſſentialem conceptum materiæ, eſſe, quòd ſit potentia paſſivè conſtitutiva compoſiti, eaque radicaliter ſumpta, vel quod ſit ſubjectum, quo non datur prius, radicaliter ſumptum.*

Probatur primò. Auctoritate Ariſtotelis ex 1. Phyſ. textu 82. Ubi definiens materiam, dicit illam eſſe *ſubjectum primum* & ait frequenter, quare hoc compoſitum ſit unum, non eſt quærendum, niſi quia hoc actu illud potentia eſt, & 8. Phyſicor. jam, dicit, quod quæſierint antiqui, quæ ſit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ ſit differentia, &c. Ubi propriam reſponſionem adferens, ait; *Cauſa verò eſt quoniam potentiæ, & actus rationem quærunt unientem & differentiam, eſt autem, ut dictum eſt ultima, materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc verò actu*, ubi explicans, quid materia, quid forma, ſubdit, quod hoc quidem potentia, hoc verò actu, ſimilia ſunt 1. Phyſic: 6. 9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phyſ. 78.

Probatur ſecundò. Quod eſt quidditativa definitio rei, eſt primò eſſentialis conceptus rei, nihil enim eſt prius eſſentiale, quàm quidditas rei, adeoque definitio quidditativa quæ illam quidditatem explicat, ſed dictæ rationes ſunt definitiones quidditativæ explicantes materiam, quid enim aliud eſt? Ergo prædictæ rationes ſunt primò eſſentialis conceptus.

Probatur tertiò. Ratio potentiæ paſſivè conſtitutivæ compoſiti, ratio item ſubjecti primi ſunt rationes eſſentiales materiæ, ſed non ſecundo eſſentiales. Ergo primo eſſentiales. Minor probatur, illud non eſt ſecundo eſſentiale, materiæ, ad quod à reliquis omnibus prædicatis valet ſubſiſtendi conſequentia, ſed rationes prædictæ ſunt tales Ergo. Major probatur inductione, ad animal enim rationale, valet ſubſiſtendi conſequentia, à reliquis intrinſecis prædicatis, tanquam ad aliquid præſuppoſitum, per modum principii & radicis; licet non tanquam ad aliquid magis univerſale, ſicque de reliquis; Quæ inductio in hoc fundatur. Quia primò eſſentialis conceptus eſt radix reliquorum, ultimumque reſolutorium. Ergo ad illum ab omnibus aliis intrinſecis prædicatis, debet tenere ſubſiſtendi conſequentia. Minor principalis probatur, Bona eſt hæc illatio, materia eſt determinabilis, perfectibilis, &c. Ergo eſt ſubjectum primum. Ergo eſt potentia paſſivè conſtitutiva compoſiti, &c.

Objicitur primò ex Oviedo. Poſſibilis eſt materia, quæ non ſit receptiva formarum, & unionum, & tamen conſtituat compoſitum. Ergo poſſibilis eſt materia, quæ non ſit potentia paſſivè conſtitutiva compoſiti. Antecedens probatur. Materia de facto non recipit animam rationalem & unio ſpiritualis ſubjectivè ſe tenet ex parte ipſius animæ rationalis.

Reſpondetur. Niſi ſit abuſus vocis, & particularis ejuſdem acceptio, non poteſt dici, quòd anima rationalis non recipiatur in materia; duplex enim eſt ſubjectum quoddam informationis, aliud inhæſionis ſeu ſuſtentationis utrumque hoc habet materia, eſt ſubjectum inhæſionis, in quantum eſt potentia, reſpectu formarum materialium, quæ actualiter non poſſunt extra materiam exiſtere, & quidem

ſi hæ formæ ſint ſubſtantiales, Materia, reſpectu illarum vocatur ſubjectum ſuſtentationis, ſi autem ſint accidentales, erit materia reſpectu illarum, ſubjectum inhæſionis. Reſpectu autem formarum, quæ naturaliter exiſtere poſſunt extra materiam, qualis de facto eſt anima rationalis, vocatur ſubjectum informationis ſeu quod idem intelligitur ſubjectum receptionis, niſi velis multiplicatas voces ſine neceſſitate. Deinde, quamvis hîc medius terminus neget animam rationalem recipi in materia, non negat tamen materiam reſpectu animæ rationalis, eſſe potentiam, concedere enim debet, quod materiam actuet, informet, quæ omnia ſupponunt materiam eſſe potentiam, hinc conceſſo antecedenti negabitur conſequentia. Denique conceſſo hoc, quòd Materia non recipiat animam rationalem, tamen Materia informatur ab anima rationali, adeoque reſpectu illius eſt ſubjectum primum, quia Ly ſubjectum primum, eſt prædicabile de ſubjecto informationis, receptionis, inhæſionis, ſuſtentationis. Nos autem in definitione non poſuimus, quòd materia ſit ſubjectum primum receptionis; Hinc quamvis non recipiat animam rationalem materia, adhuc erit in re ſubjectum primum ejuſdem, quam formalitatem, dicimus ſolum, eſſe primo eſſentialem conceptum.

Instabis ex eodem. Creetur forma materialis, creetur & unio, quæ ſubjectetur in forma illa, fiatque compoſitum, ex hac forma, ex hac unione, ex hac materia, erit tunc, verè materia, & tamen non receptiva formæ, & unionis. Ergo de ratione materiæ non eſt, eſſe receptivam, formæ & unionis.

Respondetur. Tranſeat totum, nam condiſtinguit arguens, eſſe receptivùm ab eſſe potentiæ, illoque negato, hoc ſecundum nõ negat, quod ipſum & ſolum nos affirmamus. Deinde negamus illam materiam non eſſe receptivam illius formæ, nomine enim receptivæ intelligimus ſubjectum informationis, materia autem verè adhuc informaretur illa forma.

Objicitur ſecundò. Poſſibilis eſt materia, quæ non ſit paſſivè conſtitutiva compoſiti, adeoque quæ non ſit ſubjectum primum, Antecedens probatur, quia nulla in hoc poteſt auferri implicantia, præcipuè, cum etiam non ſit impoſſibile compoſitum, in quo neutra pars ſit ſubjectum, neutra actus.

Respondetur. Quæcunque tradita fuerit ab oppoſitis definitio materiæ primæ, modo ſit legitima, ex illa inferetur implicare contradictionem materiam, quæ non ſit ſubjectum primum, ſuppoſitâ autem definitione Ariſtotelica, oſtenditur implicantia, quia ſcilicet & eſſet illa materia talis materia ut ſupponitur, & non eſſet, quia per Ariſtotelem Materia, eſt ſubjectum primum, eſt potentia in compoſito, &c. An autem poſſibile ſit prædictum compoſitum, de hoc nihil in præſenti.

Objicitur tertiò. Nulla ratio reſpectiva ex noſtris principiis in relatione tranſcendentali explicatis, eſt primò eſſentialis, rebus abſolutis, ſed ratio potentiæ, & ſubjecti primi, ſunt rationes reſpectivæ. Ergo materiæ quæ eſt per nos, ens in primo ſuo conceptu abſolutum, convenire non poteſt.

Respondetur. Quòd ratio potentiæ radicaliter ſumptæ, non ſit reſpectiva, licet ratio potentiæ formaliter ſumpta ſit reſpectiva, quod ipſum ſic explanatur. Voces ſignificationem, nonniſi ex placito habent, ſi ex placito habent, idem nomen poteſt diverſas habere ſignificationes, ut patet in æquivocis & analogis, ne verò ita ſuſpenſus in ſignificatione penetranda, remaneat animus, placitum interceſſit notis cæteroqui nominibus, additamenta facere, ut cum illa appendice, deveniatur in objecti notitiam, hinc etiam in præſenti, in penuria vocum, nomen cæteroqui obvium potentiæ & ſubjecti aſſumitur, & ut ſignificet radicem ipſam potentiæ, quæ ex modo noſtro concipiendi, præcedit reſpectivè & formaliter acceptam potentiam, additum hoc ponitur ly *radicaliter*; unde etiam in definitione hominis, ly rationale radicaliter accipitur.

Instabis. Ergo etiam determinabilitas perfectibilitas, &c. radicaliter ſumpta erit primò eſſentialis materiæ.

Respondetur. Negando illatum, quia ut aliquid radicaliter acceptum poſſit eſſe primo eſſentialis conceptus, debet eſſe formalitas certò conveniens, & talis, quâ, ratione noſtra, non detur prior; aliàs unaquæque formalitas, cum addito radicaliter, poſſet eſſe primò eſſentialis conceptus; jam autem ex dictis ſupra, vidimus determinabilitatem & perfectibilitatem, non eſſe indubitatam formalitatem materiæ, & immediatè ante, vidimus rationem ſubjecti, priorem eſſe illis formalitatibus, ſuppoſito quòd dentur. *Illuſtrari, hoc ſic poteſt*; formetur hæc propoſitio, homo eſt animal rationale radicaliter, formetur & hæc alia, homo eſt animal riſivum radicaliter acceptum, hæ propoſitiones, ſunt diſtinctæ in formalitatibus Rationalis & riſivi, & quia non poſſunt eſſe duo diſtincti primò eſſentiales conceptus, ejuſdem rei, quomodo enim eadem & una eſſet, quomodo enim eadem & una eſſet, quomodoque duo eſſent prima, ideo neceſſe eſt comparere duas illas, inter ſe formalitates, quænam ſit illarum prima, independenter à ly radicaliter, deprehenditurque rationalitatem eſſe priorem, cum ergo ly potentia & ſubjectum &c. deprehendantur comparativè, ad alias, ſuo nomine exprimibiles formalitates, habere rationem prioris, bene additum illis ly *radicaliter* primò eſſentialem conceptum explicabit.

Obji-

Objicitur quartò. De hoc ipſo quæritur; quare pars A ſit potentia & ſubjectum primum, & quare pars B. ſit actus.

Respondetur. Eſt quidem verum, quòd dictus conceptus, non adferat prædicatum aliquod diſtinctum realiter, imò nec adferre debet, nam definitio à definito non diſtinguuntur realiter. Eſt item verum, quòd non adferat prædicatum ſimpliciter extinctivum interrogationum, nam etiam poſito, quòd dicat aliquis hominem eſſe animal rationale, quærere reſtabit: quare ſit animal rationale, ſufficit tamen, quòd adferat prædicatum, quo in ordine ad noſtros conceptus non datur prius, & quòd tantum ſola inductione, explicationeque terminorum illuſtrari poſſit. Quanquam accedi etiam extemplo poterit ad argumentum, quod probat dari materiam primam; ita ut illud ſit ſubjectum, quod remanet poſt reſolutionem, tanquam aliquid commune, cum ergo pars, A, & non alia maneat, illa pars A erit materia.

Objicitur quintò. Subjectum primum eſt terminus æquivocus, nam poteſt eſſe aliquid ſubjectum primum prædicationis vel promotionis politicæ, &c. ut cum proximè promovendus, & excellens in politicis, appellatur ſubjectum primum.

Respondetur. Ex circumſtantiis, in quibus loquimur, explicatur ſatis, rem eſſe, de ſubjecto Phyſicè ſpectato.

# QUÆSTIO II.

*De exiſtentia Materiæ.*

Imprimis diſquirendum erit: An exiſtat Materia; Deinde propria ne an aliena exiſtentia & tum primùm alia huc ſpectantia diſcutientur.

## DIFFICULTAS I.

*An detur Materia prima?*

Dicendum eſt: *Dari materiam primam*; Eſt concluſio Ariſtotelica. Quod detur Materia.

Probatur medio termino communi, qui ſic proponitur; Vel dantur mutationes ſubſtantiales, vel non dantur, neutrum dici poteſt. Ergo neque poteſt dici, quòd non detur materia prima. Minor probatur, non poteſt dici, quòd non dentur mutationes ſubſtantiales, aliàs lignum non eſſet combuſtibile, ſiquidem ex ligno non poſſet ſubſtantialiter fieri ignis. Rurſus ignis nunquam eſſet extinguibilis, neque poſſet ſubſidere in cineres, ſiquidem poſt formam ignis, non poſſet introduci forma cineris. Si autem dantur transmutationes ſubſtantiales. Ergo quòd fuit ſub una forma ſubſtantiali, manet etiam ſub alia forma ſubſtantiali, ſi enim non idem maneret, ſub alia forma ſubſtantiali Ergo in mutatione ſubſtantiali eſſet annihilatio, quòd probatur, tunc eſſet annihilatio, quando nihil manet ejus, quòd præfuerat, ſed in ſubſtantialibus transmutationibus nihil maneret ejus, quod præfuerat. Ergo in transmutatione ſubſtantiali eſſet anni ilatio. Minor, immediata probatur; in transmutatione ſubſtantiali v. g. ligni in ignem, non maneret v. g. forma ligni, ut per experientiam patet, & probabitur infra, ubi oſtendetur, duas formas ſubſtantiales non poſſe eſſe, in eodem ſubjecto, non maneret etiam in tranſmutatione ſubſtantiali materia, quia per te non datur. Ergo nihil maneret, conſequenter in tranſmutatione ſubſtantiali eſſet annihilatio, quod non poteſt dici. Tum quia annihilatio ſicut & creatio excedit vires naturales. Tum quia accidentia multa, remanent abeunte jam forma ſubſtantiali, in quo autem ſubjectarentur, ſi eſſet annihilatio totius ſubſtantialis præcedentis, & ſi non daretur materia prima. Tum quia ſi in mutatione ſubſtantiali intercedit annihilatio, vanus eſſet cultus reliquiarum ſiquidem nec forma illic eſſet ſancti, nec materia.

Confirmatur. Si non daretur materia, connaturale eſſet agenti naturali; v. g. igni, creare, ſed nulli eſt connaturale creare. Sequela probatur, connaturale eſt uni igni alium ignem producere. Ergo & connaturale eſſet creare. Tunc enim eſſet connaturale creare, quando connaturale eſt producere ex nihilo ſubjecti, ſeu ex nullo ſubjecto præexiſtente, conferre totum eſſe de novo, ſed ignis producens alium ignem, conferret totum eſſe de novo, quod probatur, conferret formam de novo, & nullum ſubjectum ejus è quo educeret formam, ſupponeret. Ergo ex nihilo ſubjecti produceret, adeoque crearet.

Quod autem detur materia, eaque prima, ſic probat Suarez. Quando ex ligno ſit ignis, manetque idem ſubjectum, quod olim erat ſub forma ligni, ut ſic jam ſub forma ignis, vel illud ſubjectum præſupponit aliud ſubjectum, vel non præſupponit, ſi non præſupponit, habetur intentum; ſi præſupponit de illo ulterius, quærendum reſtabit deveniendumque erit, ad aliquid, primum, cum non detur p ceſſus in infinitum in iſtis ſubjectis ſubordinatis.

Objicitur primò Auctoritas Ariſtotelis:

Prima Auctoritas eſt. Ex primo Phyſ. textu 77. ubi ait Ariſtoteles, ea quæ fiunt, non fiunt per ſe, ex aliquo ente, ſed ſolum per

accidens, ex quo colligi poteſt ; materiam, vel non eſſe ens, vel ex ea non fieri quidquam, per ſe.

Respondetur. Senſum Ariſtotelis eſſe, quòd ea, quæ fiunt per ſe, non fiant ex aliquo ente, quod ſe habeat per modum formæ præexiſtentis latentiſque inibi, ſed non dicit, quòd non detur potentia, adeoque materia, ad illam formam.

Secundus locus ex 5. Phyſ. tex. 8. ubi ait: Id quod generatur, non eſt, ſubjectum autem generationis eſt materia, inferius autem ſubdit, igitur materia non eſt.

Respondetur. Senſus Ariſtotelis eſt; quòd id quod generatur non ſit actu, ſed tantū ſit in potentia, eo quòd ſit ſubjectū, quod illius generandi, futurum eſt, pars conſtitutiva, quando autem addit igitur materia, non eſt, intelligendus eſt, quod materia reſpectu generandi non ſit ſubjectum denominationis, tale enim ſubjectum eſt totum compoſitum, ſed tantùm eſt ſubjectum inhæſionis, ſuſtentationis vel informationis.

Tertius locus eſt ex lib. de generatione c. 23. Generatio eſt mutatio totius in totum, nullo ſenſibili manente. Ergo nec erit, quæ remanet materia.

Respondetur. Senſum Ariſtotelis eſſe, quòd generatio ſit mutatio totius denominationis, in aliud totum denominationis, quando autem Ariſtoteles dicit, quod nec quidquam ſit eorum quibus ens determinatur, per Ly: nequicquam, intelligit quod materia non ſit aliquid, ſubſtantiale completum, & quod non ſit forma, cui competit actuare, & denominare, licet etiam materia ſit Ens.

Objicitur ſecundò. Ad mutationes accidentales, non eſt neceſſarium commune ſubjectum. Ergo neque ad ſubſtantiales, Antecedens probatur. Si extra materiam, poneretur frigus, ageret in illud calor, & tamen tunc non eſſet jam ullum commune ſubjectum, ſiquidem extra omnem materiam, ſupponitur exiſtere frigus. Accidentia etiam Euchariſtica alterari poſſunt ſine ullo ſubjecto, quòd ſit materia.

Respondetur. Sicut non poſſunt exiſtere naturaliter, accidentia ſine ſubjecto, ita nec naturaliter contingit, ut ad mutationes accidentales, non ſit neceſſarium ſubjectum; Quare autem nec divinitus, nec naturaliter poteſt eſſe transmutatio ſubſtantialis ſine communi ſubjecto, probant rationes adlatæ. Directè ergo in forma negatur conſequentia, diſparitas eſt, quia non repugnat accidentia divinitus exiſtere ſine materia, & adhuc retinere contrarietatem cum aliis, adeoque fundare pugnam & introductionem novarum qualitatum, licet ſupponendo miraculum prædictum. Jam autem etiam divinitus, repugna eſſet mutationem ſubſtantialem, & nihil ſubſtantialis in præcedenti compoſito manere, non enim hoc eſſet mutatio, ſed prioris annihilatio, novi autem creatio. Loquor autem de mutatione ſubſtantiali quæ fit viâ generationis, non autem de mutatione converſiva, ſubſtantiali, ſeu transſubſtantiva quæ viribus naturæ fieri non poteſt, & cum non fiat viribus naturæ, commune ſubjectum non depoſcet.

Objicitur tertiò. Non datur forma communis. Ergo nec una materia communis.

Respondebis 1. Diſparitatem eſſe, quia ſcilicet ad formam ſpectat diverſificare & determinare intrinſecè, conſequenter nec poteſt eſſe ulla forma communis, ad materiam autem non ſpectat diverſificare. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia dici poſſet ad formas particulares ſpectare ut diverſificent, ſed forma communis non eſt neceſſe, ut diverſificet. Tum quia ſuo modo etiam materia v.g. ab Angelo diverſificat hominem & ſi materia cœleſtis, eſt diverſa ſpecie, revera & illa diverſificabit, quid ſi materiæ convenit diverſificare ſaltem poſſibiliter, tum quia quomodo dabitur una materia communis, cum non detur forma communis, ex eo, quia ut tu ais, competit ei diverſificare.

Respond. 2. Diſparitatem eſſe quia nulla eſt neceſſitas formæ communis, nullumque abſurdum, ſi non detur, ſi autem non detur materia tanquam ſubjectum commune mutationum, ſubſtantialium, ſequitur abſurdum, res ſcilicet naturaliter creari & annihilari.

Respondetur 3. Quia data forma communi advenientes aliæ formæ non componerent unum per ſe, invenirent enim jam formam actuantem. Poſito autem quod detur Materia adhuc poterit componi unum per ſe.

Quæres. Quid ſentiendum ſit, de ſententia Gomeſii Pereira, qui docuit, ut videre eſt, apud Arriaga diſp. 11. Phyſicor. Sect. 1. Non dari ullam materiam primam, ſed loco illius eſſe elementa, quæ ſint æquè ſimplicia ac materia prima vel forma ſubſtantialis. Eſt ſententia rejicienda. Tum quia illa corpora, æque ſimplicia, ac materia, vel manent, in omni mutatione ſubſtantiali, ita ut in illa alia reſolvantur, vel non manent, ſi non manent, redeunt argumenta facta, ſi manent in re omninò idem dicis, ſed immeritò hoc ſubjectum, appellas elementa. Tum quia ut urget Arriaga, vel illa elementa ſunt penetrata, vel non; ſi ſunt penetrata. Ergo immeritò adſtruis ad productionem ignis corrumpi lignum cum potuerint hæc ſe penetrare, ſi non ſunt penetrata. Ergo una pars v.g. papyri, eſt aqua, alia ignis, quod eſt contra ſenſum, quomodo item quarta pars ignis incluſa in pulvere pyrio, non accendit eundem, cur item animantia omnia ſurſum non eunt, cum com-

ponan-

ponantur duobus ſurſum tendentibus aëre igne,&c.

# DIFFICVLTAS II.

*Materia: ſua ne? an aliena exiſtentia exiſtit?*

THomiſtæ,exiſtentiam propriam Materiæ, ſed dicunt illam exiſtere exiſtentiâ formæ, dant illi exiſtentiam propriam Scotiſtæ, Nominales,Noſtri. Poteſt hic quæſtio eſſe de voce ſi conceſſeris materiam habere actum entitativum proprium, hoc eſt perfectionem ſuam entitativam,eamque extra cauſas poſitam, negaveris autem materiam habere exiſtentiam propriam. Erit quæſtio de re, ſi negaveris materiam habere actu, proprium ſuum eſſe, extra cauſas: nomine autem exiſtentiæ venit eſſe actuale rei extra cauſas, Arriaga & Oviedo inſtituunt etiam quæſtionem; an poſita diſtinctione reali inter eſſentiam & exiſtentiam, neceſſe nihilominus ſit, materiam habere exiſtentiam non formæ ſed propriam, quamvis à ſe diſtinctam realiter, ad hanc etiam difficultatem in ſequentibus reſpicietur. *Nunc ſit*

## Punctum Difficultatis 1.

*Quid tenendum.*

DIcendum eſt. *Materiam habere propriam exiſtentiam.*

Probat primò Suarez ex communi principio,quòd ſcilicet eſſentia non ſit diſtincta realiter ab exiſtentia, unde ſic formatur argumentum. Habet materia propriam ſuam eſſentiam. Ergo & exiſtentiam, hæc enim à parte rei indiſtinguuntur realiter. Qui ipſe medius terminus,ſic aliter proponitur. Materia prout condiſtinguitur à forma, & eſt nunc jam in rerum natura, vel habet eſſe ſuum proprium, extra cauſas;vel non habet,ſi non habet. Ergo contra ſuppoſitionem loqueris, ſi enim ſupponis,nunc in rerum natura,illam eſſe, quomodo eſſe extra cauſas,non habet. Loqueris etiam, contra demonſtrationes Ariſtotelis, probantes materiam eſſe nunc defacto ſubjectum transmutationum; loqueris etiam,contra rationem, quia aliàs nullum eſſet compoſitum ex materia, & forma,ſi nunc in rerum natura, non eſt materia; ſi autem materia habet propriam exiſtentiam, cum nomine exiſtentiæ nihil veniat niſi eſſe proprium extra cauſas. *Hoc argumentum* convincit, nonniſi ſuppoſita in diſtinctione reali, inter eſſentiam & exiſtentiam.

Probat ſecundò Hurtado ex principio recepto à Thomiſtis, quod productio terminetur ad exiſtentiam, quo poſito ſic argumentatur. Eadem actione indiviſibili, qua producitur eſſentia, debet produci, & exiſtentia,ſed eſſentia materia & eſſentia formæ producuntur,per diverſas actiones. Ergo etiam & exiſtentia materiæ, itemque exiſtentia formæ, producuntur per diverſas actiones: Prima propoſitio eſt certa apud Thomiſtas & probatur auctoritate S. Thomæ, qui quæſt. 1. de Potentia art.2.th. ait: *Omnis actio activæ potentiæ, terminatur ad eſſe*, imò Johannes Theologus in Concil. Florentino, Seſſ. 18. contra Græcos aſſerentes,Spiritum Sanctum eſſe à Filio, ſed ab illo,non accipere eſſe,inquit, *fieri non poteſt, nec mente concipi, ut una res ab alia ſit, niſi ab illa accipiat eſſe.* Probat idem ratio, quia actio terminata ad producendum eſſentiam, tendit ad eam producendam extra ſuas cauſas. Ergo tendit ad exiſtentiam, cum exiſtere nihil ſit, niſi eſſe extra cauſas. Minor autem probatur, quia eſſentia materiæ creatur,eſſentia formæ materialis educitur è potentia materiæ.

*Hæc ratio Hurtadi ſic aliter proponitur.* Supponamus hoc, quod formæ quæ nunc producuntur ſint ab æterno, materiam autem produci in tempore; vel ad minimum ſupponamus, nunc produci de novo formam, & poſt productionem illius, produci materiam ejuſdem ſpeciei cum noſtrate,hoc ſuppoſito, ſic formatur argumentum. Si materia non habet propriam exiſtentiam,non poſſet oſtendi actio productiva eſſentiæ materiæ, ad quid terminari poſſit, ſed debet oſtendi,aliàs ſi non poſſit oſtendi, ad quid actio productiva materiæ terminari poſſit, non erit poſſibilis actio productiva materiæ, ſiquidem impoſſibilis eſt actio productiva, cui paſſio non correſpondeat, adeoque, quæ ad aliquid, ad quod terminetur non habeat: Sequela principalis probatur. Si materia non haberet propriam exiſtentiam, actio productiva materiæ, non terminaretur ad eſſentiam formæ, hæc enim ſupponitur in ante producta, & ſi actio productiva materiæ, non terminatur ad eſſentiam materiæ,non materia, ſed aliquid aliud produceretur,ſiquidem non ejus eſſentia, ſed alius produceretur, non etiam illa productio terminaretur ad eſſentiam materiæ, non plus importat, quàm importârit ab æterno, ſecundùm quod erat, in ſtatu eſſentiæ & tamen eſſentiæ rerum, dicuntur præcedere actionem divinam productivam, deinde ſi ad eſſentiam materiæ, præcisè terminaretur actio illa productiva, vel reſponderet illi actioni, eſſe extra cauſas

illius eſſentiæ, vel non reſponderet; ſi reſpondet, eſſe extra cauſas, in materia præcisè accepta: Ergo materia præcisè accepta, hoc eſt prout condiſtincta à quovis alio, quod non eſt ipſa, exiſtit, eſſe enim extra cauſas, & exiſtere, idem ſunt; ſi non reſpondet actioni, terminatæ præcisè, ad eſſentiam materiæ, eſſe illius extra cauſas: Ergo erit productio, cui nihil reſpondet producti, nomine enim producti, hîc venit eſſe extra cauſas, quod eſſe extra cauſas, dicis tu, non reſpondere illi productioni.

Non etiam illa productio terminatur ad exiſtentiam formæ, quia hæc præſupponitur præexiſtere, aliaque jam actione productâ, non etiam illa productio terminatur ad exiſtentiam materiæ, quia hanc tu illi negas.

*Idem ſic inſuper proponitur.* Materia prout condiſtincta ab exiſtentiâ formæ. & ipſa forma, ſic inquam ſumpta, eſt producta, eſt enim, & non eſt Deus. Ergo eſt producta. Ergo etiam prout condiſtincta ab exiſtentiâ formæ, & ipſâ formâ, exiſtit, eſſe enim actu exiſtens & eſſe productum hîc verbis differunt.

*Totum hoc ſic brevius concluditur.* Illud eſt exiſtentia materiæ, quod reſpondet actioni producenti materiam, ut Thomiſtæ docent, ſed exiſtentia formæ non eſt id, quod correſpondet actioni producenti materiam, (ut ſupponitur, quando dicitur poſſibile eſſe ut producatur, prius formâ.) Ergo exiſtentia formæ, non eſt exiſtentia materiæ.

Respondetur Cum Thomiſtis: actionem productivam materiæ, Terminari ad unionem, ejuſdem cum formâ, neque enim poſſibile eſt per Thomiſtas, ut exiſtat materia, ſpoliata omni formâ.

Contra eſt. Tum quia falſum eſt, divinitus, non poſſe exiſtere materiam ſine omni formâ. Tum quia ſi actio productiva materiæ, terminatur ad unionem materiæ cum formâ: Ergo materia ipſa non producitur, ſiquidem, ſicut cum erat in ſolo eſſe poſſibili, non terminabatur ad illam actio productiva, ita nec nunc terminatur; & ſicut quando actio productiva materiæ, terminatur ad ejus unionem, non producitur tunc Angelus, quia ad illum illa actio non terminatur, ita nec materia tunc producetur, cum ad illam illa actio per te, non ſit terminanda. Tum quia illa unio, vel eſt idem cum materia entitativè, vel non eſt idem; ſi eſt idem. Ergo ſicut ad propriam exiſtentiam unionis terminatur, illa productio, ita terminabitur ad propriam exiſtentiam materiæ; ſi autem unio illa non eſt entitativè idem cum materiâ, productio illius non erit productio materiæ, & tamen etiam materia, tunc, in caſu ſuppoſitionis produceretur.

Hæc argumenta ſunt bona, ſed procedunt nonniſi ex ſuppoſitione indiſtinctionis realis, inter eſſentiam actualem, & exiſtentiam, ſolvi enim poſſent, dicendo, quòd illi actioni, reſpondeat actus entitativus materiæ, condiſtinctus ab exiſtentiâ.

Probatur. 3. Ex principio item communi, quòd ſcilicet materia, ſit cauſa Phyſica formæ materialis, quo ex principio ſic formatur argumentum. Nulla forma præſupponit, in ſubjecto, effectum formalem, quem tribuere nata eſt; & ita albedo non ſupponit parietem album, antequam illi communicet eſſe album, ſed forma ſubſtantialis, præſupponit exiſtentiam in materiâ. Ergo illi non tribuit exiſtentiam. Minor probatur; quia ſi materia eſt nihil, antequam educatur ex illa Materia, forma materialis. Ergo forma materialis, ex nihilo educitur à Deoque creatur.

*Quod ipſum ſic proponitur.* In illo priori, antequam intelligatur educi forma materialis ex materia, falſum eſt, materiam eſſe nihil actu, quomodo enim nihil, cauſaret phyſicè. Ergo vera erit hujus contradictoria, materia pro illo priori, non eſt nihil actu. Ergo exiſtit pro illo priori, hæc enim verbis diſcrepant.

Respondebis 1. Materiam, ante productionem formæ materialis, exiſtere exiſtentia ejus, quæ præfuit formæ.

Contra. Tum quia reſtat quæſtio, de ipſa prima forma materiali, Tum quia, ſi dum cauſat formam ſubſequentem materialem materia, exiſtit exiſtentia formæ, quæ præfuit. Ergo utriuſque tunc formæ exiſtentia datur, & hujus, quæ cauſatur, & hujus, vi cujus exiſtit materia, ut poſſit cauſare formam ſubſequentem, exſtetque tunc materia, duabus exiſtentiis, quod repugnat, ſicut & repugnat, ſimul eam formari duabus formis. Tum quia per Thomiſtas, datur reſolutio uſque ad materiam primam, quomodo ergo cauſans formam materialem, quæ exiſtit dum cauſatur, exiſtit præteritâ formâ, & ejus exiſtentia, cum præſupponatur periiſſe, in illâ reſolutione illa forma. Quod argumentum etiam infra attingetur.

Respondebis 2. In inſtanti generationis, materiam exiſtere exiſtentia formæ quæ generatur.

Contra eſt. Tum quia exiſtentia, eſt cauſa, vel conditio neceſſaria tenens ſe à parte cauſæ, ad hoc, ut cauſetur in inſtanti generationis forma ſubſequens, aliàs aliquid non exiſtens, poſſet cauſare in actu ſecundo. Ergo Materia in inſtanti generationis, non poteſt exiſtere exiſtentiâ formæ ſubſequentis, alàs exiſtentia formæ ſubſequentis cauſaret ſeipſam, & aliàs poſſet eſſe ante ſeipſam, quia omnis conditio & cauſa, præexiſtit ſaltem naturâ effectui, imo etiam conceſſa mutua prioritate in cauſis, nunquam tamen concudi poteſt aliquid, præſupponi ante ſe. Tum quia, ut urget Maſtrius, non poteſt forma tribuere exiſtentiam materiæ, quam informat, informatio enim

præ-

præſupponit ſubjectum exiſtens. Tum quia falſum eſt, dari mutuam cauſalitatem, de quo ſupra.

Respondebis 3. cum complutenſibus. Cauſam efficientem, exigere exiſtentiam ante effectum, ſed non cauſam materialem, quæ cum ſit cauſa potentialis, non indiget actualitate exiſtentiæ, ſed contenta eſt, eſſe actu extra nihil.

Contra eſt. Tum quia non eſt major ratio unius, quàm alius; Tum quia nego materiam eſſe cauſam potentialem per excluſionem exiſtentiæ. Tum quia eſſe actu extra nihil, eſt exiſtere. Ergo cum exigat cauſa etiam materialis, eſſe actu extra nihil, hoc ipſo indigebit exiſtentiâ.

Hoc argumentum procedit nonniſi ex ſuppoſitione indiſtinctionis inter eſſentiam actualem & exiſtentiam. Dici enim poſſet, quod ut cauſet materia, ſufficiat illi actus entitativus.

Sed videnda ſunt inſuper argumenta, quæ probant etiam ſuppoſita diſtinctione reali, inter eſſentiam actualem, & exiſtentiam, debere nihilominus habere materiam primam, propriam exiſtentiam.

Primum argumentum eſt ex Arriaga; Conformius eſt, ut etiam materia habeat propriam exiſtentiam, ſicut & alia entia.

Responderi poſſet, quòd alia entia, non ſunt quid eſſentialiter potentia ideo exigunt propriam exiſtentiam, non verò materia, quæ eſt eſſentialiter potentia.

Secundum argumentum eſt; Forma materialis dependet à priori, à materia non habet exiſtentiam à formâ.

Respond. poteſt, Negando conſequentiam, ſufficiet enim ut forma dependeat à materiâ tanquam ab habente actum entitativum.

Tertium argumentum P. Adriani Pikarski eſt; Suppoſitâ diſtinctione reali eſſentiæ ab exiſtentiâ, ex vi unionis formæ ad materiam, non eſt neceſſe, uniri materiæ exiſtentiam formæ, quia iſta ſunt diſtincta realiter. Si autem unum realiter diſtinctum uniatur, non eſt neceſſe aliud diſtinctum realiter uniri. Ergo ſuppoſitâ diſtinctione reali eſſentiæ ab exiſtentiâ, neceſſe eſt, materiam habere propriam exiſtentiam. Conſequentia probatur, quia materia ex vi unitæ, debet habere exiſtentiam, cum ergo poſſit non habere exiſtentiam formæ, ut oſtendit antecedens, debet habere exiſtentiam propriam.

Respond. Quòd, ſicut per concomitantiam poſito ſub ſpeciebus vini ſauguine, eſt neceſſe poni corpus: ita connaturaliter, cui unitur forma, connaturaliter debet uniri etiam ejus exiſtentia, & ſi daretur unio accidentalis, alligans unum corpus alteri, hoc ipſo connaturaliter alligarentur etiam formæ illorum corporum; ita & in præſenti, idque ideo, quia, ſi illa exiſtentia eſt unita formæ, unitâ formâ, ex conſequenti uniri debet & ejus exiſtentia. Licèt ergo unio ſupponat exiſtentiam, id verum eſt, ſi ſecundùm curſum naturæ fiat unio, aliàs ſufficeret alterum membrum, quod eſt eſſentialiter potentia, habere nonniſi actum entitativum.

Quartum argumentum ejuſdem eſt: Suppoſitâ prædictâ diſtinctione, ſi non haberet materia propriam exiſtentiam, eadem forma, quæ eſt exiſtentia, eſſet cauſa vera & realis eaque totalis, influens in duos effectus formales totales, nempe in materiam & formam, quod fieri non poteſt naturaliter.

Respond. Quærendo cur albedo dulci & oderato tribuat effectum ſuum formalem, & ſi ad hæc ſufficit penetratio eorundem, cur cum materia & formâ, natæ ſint ſe penetrare, utrique non poterit uniri eadem exiſtentia? Deinde cum effectus formalis, ſit ipſa forma, unita ſubjecto capaci, cum hîc, eadem ſit forma idem erit effectus formalis, inadæquatè, licet ſubjecta illius ſint diverſa.

Quintum argumentum eſt; Sequeretur aliàs pro varietate formarum, variari materiam, eamque ab agente naturali produci.

Respond. Non variandam materiam, quia idem ſemper actus entitativus, ejuſdem manet, qui quia ab agente naturali non producitur, fit ut nec materia, ab eodem producatur.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Reſpondetur Objectionibus.*

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtotelis, qui negat materiam eſſe in actu, appellat illam potentiam, dicit non eſſe hoc aliquid, dicit nihil eſſe actu.

Respondetur. Explicando Ariſtotelem, quòd dicat materiam non eſſe actum informantem, vel ſolùm non eſſe totum compoſitum, quod propriè eſt: *Hoc aliquid.*

Instabis primò. 8. Metaph. t. 15. & 16. Materia appellatur non ſolum potentia, ſed per ſe potentia, id eſt eſſentialiter potentia. Unde etiam 1. Phyſicorum t. 79. dicit Materiam non cognoſci, niſi per analogiam ad formas. Et 1. de gener. t. 23. inquit quod ſi ſubjectum generationis eſſet in actu generatio, foret alteratio. Et 1. Phyſ. t. 69. ait materiam ſe habere in toto genere rerum naturalium, ſicut lignum in toto genere artificialium. Deinde quia Ariſtot. inferentibus antiquis ſi materia eſſet ens in potentia, eſſet nihil, non negavit Ariſtot. ſequelam, ex eo, quia materia eſt Ens in

in potentia tantùm ſubjectiva, non objectiva ſeu Metaphyſica, ſed ex eo, quia nunquam eſt corruptio ſine generatione, & ideo nunquam materia manet ita in potentia, quòd non ſit ens actu per aliud.

Respondetur. Materiam eſſe per ſe potentiam phyſicam, ſed cum hoc ſtare poteſt, ut habeat eſſe extra cauſas adeoque exiſtentiam. Conſequenter ne ſit potentia in ordine exiſtendi. Materia non cognoſcitur, niſi per analogiam ad formam, quia quod detur probavit id Ariſtoteles ex transmutatione ſubſtantiali, quæ habetur ratione formarum, cognoſcibilitasque per analogiam non aufert eſſe rei, nam etiam Angelos per analogiam ad animam cognoſcimus, & inviſibilia ex viſibilibus, neque tamen per hoc aufertur illis eſſe. Rurſus etiam conceſſa paritate, quòd materia ſe habeat, ſicut lignum in artificialibus, adhuc pro nobis eſt inſtantia, quia ſicut antecedenter ad formas artificiales, exiſtit lignum, & non habet exiſtentiam ab illis, ita nec materia habebit à formis ſubſtantialibus. Quod attinet ad argumentum antiquorum, illorum mens erat negare potentialitatem phyſicam, ſed arguit illos Ariſtoteles quomodo non eſt potentia Phyſica materia, cùm dentur generationes, ſed inde nihil ſequitur contra nos. Deinde quod noſtra reſponſione non utatur Ariſtoteles, id proficiſcebatur ex eo, quia ſtabat in principio aſſumpto, probando quod detur materia, ex eo, quia dantur transmutationes ſubſtantiales, conſequenter etiam nunc, ad idem recurrit, licitumque eſt idem, nunc ex hoc, nunc ex illo fundamento negare.

Instabis Secundò. Ens extra cauſas 9. Metaph. t. 1. dividit Ariſtoteles in potentiam & actum. Ergo ex hoc præciſè quod aliquid ſit pura potentia realis, etiamſi omnem prorſus actum excludat, poterit rationem entis realis habere.

Respondetur. Dividi illic Ens extra cauſas in potentiam & actum phyſicum, ſed nego, quod potentia Phyſica, non poſſit eſſe actus Metaphyſicus.

Instabis tertiò. Immeritò poni diviſionem in actum Metaphyſicum & in actum Phyſicum, ut hæc poſterior negetur materiæ, concedatur prior, neque ejus meminit Ariſtoteles. Addit Zabarella apud Maſtrium, (apud quem hæ inſtantiæ) non poſſe explicari quid ſit actus iſte entitativus Materiæ.

Respondetur ex Maſtrio hujus diviſionis haberi fundamentum in Ariſtot. 9. Metaph. t. 11. *Eſt autem*, inquit *actus exiſtere rem, non ita, ſicut dicimus, potentia*. Unde per nos hic actus Metaphyſicus competit Materiæ, quamvis illa ſit potentia Phyſica. Ex quo loco ipſo explicatur quid ſit actus entitativus Materiæ, nempe eſſe extra cauſas, ſeu exiſtentia. Ad illud quod dicit Zabarella, ſi materia ſubſtantia foret, fore illam materiam materiæ, dici poteſt: immeritò imaginari arguentem diſtinctionem realem illius ſubſtantiæ, ab ipſamet materia, ſi non eſt diſtinctio realis, quomodo illa ſubſtantia, erit materia Materiæ, ſicut dicitur materia ligni, quæ diſtinguitur realiter à forma ligni. Quod ſi nomine materiæ intelligas ſubjectum Metaphyſicũ, ſeu genus actuabile per rationem, à differentia Metaphyſica, ſic ſubſtantia erit Materia, utpote genus & commune, tam materiæ quam formæ, formaque ejus. erit materiæ prædicatum differentiale, vi cujus, determinabitur ratione noſtra illa ſubſtantia, ut ſit Materia, & vi hujus erit illa ſubſtantia Materia Metaphyſica, materiæ ſumptæ pro prædicato differentiæ, Metaphyſicè conſtituentis materiam, ſed non materia phyſica materiæ, phyſicè ſumptæ, hæc enim implicat, nam implicat ſubjectum primum, ſubjecti primi.

Objicitur 2. Auctoritas S. Thomæ, prima parte q. 66. art. 1. & 3. parte a. 17. ar. 2. & alibi ſæpe docet S. Thomas, materiam ſeipſa, non exiſtere in rerum natura.

Respond. S. Doctor id ſolum vult, quòd materia naturaliter non exiſtat ſine omni forma, vel quod de ſe non ſit quid completum, interdum etiam ly exiſtentia ſumit pro ſubſiſtentia, ut cum negat humanitatem Chriſti habere propriam exiſtentiam. S. Thom. nobiſcum ſenſiſſe, videbis 1. par. q. 44. a. 2. & quæſt. 14. ar. 12. ad 3.

Objicitur 3. Poteſt aliquid exiſtere exiſtentiâ aliena. Ergo & materia, poterit exiſtere exiſtentia formæ. Antecedens probatur. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia de facto humanitas Chriſti, exiſtit exiſtentia verbi.

Respond. Negando Anteced. implicantia ſupra oſtenſa, breviterque inter alia, in hoc ſtat. Quia implicat aliquid eſſe extra cauſas, per eſſe alienum, adeoque & exiſtere exiſtentiâ aliena. Humanitas etiam Chriſti non exiſtit exiſtentia Verbi, quia ſi non haberet humanitas Chriſti, propriam exiſtentiam, productio illius non haberet ullum terminum, debuiſſetque aſſumere Verbum humanitatem, habentem ſolùm eſſe objectivum, & potentiale, in cauſis ſolum. Ergo per exiſtentiam intelligitur ſubſiſtentia, quòd ſcilicet, non ſua ſed Verbi ſubſiſtentia, humanitas Chriſti per ſe exiſtat & ſubſiſtat.

Instabis 1. Si humanitas Chriſti propriam exiſtentiam haberet, ſequenter Beatiſſimam, non poſſe dici Matrem Dei, tota enim illius cauſalitas & efficientia matri debita, terminata fuiſſet ad exiſtentiam creatam.

Respond. Salvandam adhuc maternitatem, quia cauſalitas & efficientia matri debita, terminata fuiſſet ad exiſtentiam creatam, non quo-

quomodocunque, ſed ad exiſtentiam terminatã in Verbi perſona. Et certè Beatiſſima dicitur Mater Dei, dicitur genuiſſe, & concepiſſe Deum, non quod ad unionem hypoſtaticam verbi cum natura humana concurrerit, id enim negant Theologi, ſed quia, concurrit ad uniendum corpus & animam, concurrit item ad efformationem humanitatis, cui actioni conjuncta fuit actio Spiritus Sancti, unitiva humanitatis verbo, quo factum eſt, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata ſit, non ſolùm ad humanitatem, ſed ad Deum hominem, propter communicationem idiomatum.

Instabis 2. Si humanitas Chriſti haberet propriam exiſtentiam, Chriſtus non eſſet unus ſimpliciter, & unus ens.

Respondetur. Erit Chriſtus adhuc unum ens, quia ſuppoſitâ perfectibilitate in natura, in eſſe ſuppoſitabilis & perſonabilis, perficitur à perſona, idque ſubſtantialiter.

Instabis 3. Docent Patres, quòd humanitas Chriſti, in verbo exiſtat.

Respondetur. Accidentia in ſubjecto exiſtunt, forma item materialis, neque tamen licet inde inferre, quòd non habeant propriam exiſtentiam, ſic nec prædicta locutione, rectè colligetur negatio exiſtentiæ in humanitate. Exiſtit ergo in verbo, quia exiſtit cum habitudine & dependentia à verbo, tanquam à ſuppoſito, à quo ſuſtentatur & terminatur, quod ſufficit, ut aliquid dicatur exiſtere in alio. Quamvis autem prius naturâ exiſtat humanitas, quàm uniatur verbo, tamen prius natura, ad unionem non potuit quicquam operari, quia natura exiſtens, non eſt capax operari aliquid, donec per ſubſiſtentiam aliquam terminata ſit, actiones enim, ſunt ſuppoſitorum.

Objicitur quartò. Ex compluten: Si materia etiam, haberet propriam exiſtentiam, darentur in compoſito duæ partiales exiſtentiæ, una debita materiæ & altera debita formæ, hoc non poteſt dici, quia illa exiſtentia in materia, non poſſet eſſe ultimus terminus, & ultima actualitas ejuſdem, deberet autem eſſe, eſt enim hoc, prædicatum neceſſarium in exiſtentia.

Respondetur. Quod exiſtentia in materia, eſſet ultima actualitas in ratione exiſtendi extra cauſas, ſed non eſſet ultima, in ratione formativæ.

Instabis primò. Ex iiſdem. Exiſtentia eſt terminus naturæ. Ergo nequit eſſe phyſicè compoſita.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Sicut enim, poteſt eſſe aliquid compoſitum ex duobus, extra cauſas poſitis ita & eſſe compoſitum, ex duabus exiſtentiis, modò illæ ſint entium ad ſe ordinatorum.

Instabis ſecundò. Ex iiſdem. Quando adhuc cauſalitas exercentur, & ad ultimum ſui exercitium non devenerunt, nunquam effectus intelligitur exiſtens, eſt enim adhuc in fieri, at quouſque cauſæ non attingunt totum, adhuc cauſalitates exercentur, &c. Ergo nec intelligetur effectus exiſtens.

Respondetur. Quando exercentur cauſalitates terminatæ, ad ponendum aliquid, extra cauſas, actione productiva, non cenſetur effectus eſſe exiſtens, ſed ſi exerceantur cauſalitates, ad aliquid conſtituendum in ratione, actu informati, vel actu informantis, intelligi poteſt exiſtere effectus. Hoc autem in præſenti contingit, quia cum exercetur cauſalitas ad uniri, præſupponitur jam actio productiva materiæ. Dici etiam poteſt, quòd, quando cauſalitates exercentur, nondum intelligatur res habere exiſtentiam totius & completi, licèt poſſit intelligi, habere exiſtentiam partis, & compoſitivi. Quanquam videtur hoc argumentum multùm probare, nempe quòd etiam anima rationalis in priori naturæ, quàm uniatur corpori, non habeat exiſtentiam, adhuc enim in illo priori exercetur, circa illam cauſalitas unitiva.

Instabis tertiò. Ex iiſdem. Si materia prima haberet propriam exiſtentiam, tunc exiſtentia contraheretur per potentialitatem, ad rationem exiſtentiæ, quæ competat materiæ, exiſtentia enim materiæ debet eſſe exiſtentia potentialis, ſed per potentialitatem exiſtentia contrahi non poteſt, quia ſi exiſtentia contraheretur per potentialitatem, id quod eſt nobilius, contraheretur per ignobilius, ratioque inferior, ſeu contrahens, eſſet ignobilior ſuperiori, contra quam velit Ariſtot. 8. Metaph. textu 10.

Respondetur. Exiſtentiam non contrahi per potentialitatem exiſtendi extra cauſas, hoc enim implicat, contrahi tamen per potentialitatem, hoc eſt poſſe informari ab actu ſive formâ, quæ potentialitas, nego quòd ſit ignobilior exiſtentiâ, nam hæc potentialitas ſubſtantialis, attollit illam, ſupra exiſtentiam accidentium. Concedo quidem, quòd Materia ſicut ſpectat ad quoddam genus, quod eſt ſubſtantia, ita ſpectare ad aliquam ſpeciem determinatam Metaphyſicam, nam ipſa ratio materialitatis in Materiâ, eſt ratio ejus differentialis, reſtringens rationem ſubſtantiæ, adeoque collocans Materiam, in determinatâ ſpecie Metaphyſicâ, licet non collocet in determinatâ ſpecie phyſica, quia hæc habetur à forma phyſica. Quando autem dicitur, illam exiſtentiam Materiæ, fore potentialem, reſpectu formæ, ſi habeat hunc ſenſum: quòd actuetur in ratione exiſtentis, exiſtentia formæ, falſa eſt propoſitio: ſi habeat hunc ſenſum; quòd ſit exiſtentia potentialis, hoc eſt exiſtentia potentiæ, ad actum phyſicum, vera eſt propoſitio, eo quòd exiſtentia ſit quidem

dem ultima actualitas rei Metaphyſica non tamen phyſica, adeoque relinquens locum actuationi phyſicæ, à Forma.

Objicitur. 5. Si materia haberet propriam exiſtentiam, & forma propriam, non poſſet ex illis unum fieri per ſe, quia duo actus non poſſunt coaleſcere in unum ens per ſe.

Respondetur. Quòd duo actus, hoc eſt duo extra cauſas poſita, poſſint coaleſcere in unum, ſi alterum ſit potentia, & alterum actus, ad ſe invicem ordinata, licet non poſſint coaleſcere in unum, duo actus, hoc eſt duo completa, vel incompleta quidem, ſed ad ſe non ordinata.

Instabis primò. Ergo exiſtentia materiæ, recipit in ſe, ſicut formam, ita & exiſtentiam illius. Ergo ulterius denominat exiſtentia formæ materiam, exiſtentem, ſua exiſtentiâ.

Respondetur. Conceſsâ prima illatione, negari ſecundam, quia non omnes denominationes, quas à ſuis prædicatis ſortitur forma, poteſt illas tribuere materiæ, & ita materia non dicitur ens, entitate formæ, porrò ea prædicata tribuuntur materiæ à formâ, quarum èſt capax, quæ item non cenſetur vi ſua præhabere, & in quibus ordinatur ad aliud, jam autem præhabet in ſe exiſtentiam materia, nec in hoc genere, manet complebilis.

Instabis ſecundò. Ergo nullum erit diſcrimen, inter Materiam, & formam, utrumque enim exiſtit.

Respondetur. In ratione exiſtentis nullum fore diſcrimen, fore tamen in hoc, quia Materia eſt ſubjectum & potentia, non eſt autem forma, ſubjectum. &c.

Instabis tertiò. Potentiale non eſt aliquid actu illius generis, cujus eſt potentiale, nec formaliter, nec reductivè, ut patet de ſuperficie receptivâ coloris, quæ non eſt aliquid actu, in prædicamento qualitatis. Ergo cum Materia ſit receptiva ſubſtantiæ, non erit aliquid generis ſubſtantiæ.

Respondetur. Potentiale, in eo, in quo eſt potentiale, non eſſe aliquid actu illius generis, cujus eſt potentiale, poteſt tamen potentiale in eo, in quo non eſt potentiale, eſſe aliquid illius, quod recipit. Et ita ſuperficies, eſt quid potentiale, ad recipiendam lucem, nec eſt antecedenter lucida, licet tamen illa lux ſit accidens, nihilominus ſuperficies, jam eſt antecedenter accidens; ita materia eſt potentia ad recipiendam animam ſubſtantialem, nihilque antecedenter habet animati, cum hoc tamen ſtat, ut habeat rationem ſubſtantiæ, quia in ordine ad hoc, non eſt quid potentiale.

Objicitur ſextò. Materia dependet à formâ in exiſtere. Ergo non habet exiſtentiam propriam.

Respondetur. Argumentum imprimis multum probat quia accidentia, dependent etiam à ſubjecto in exiſtere, imò & forma materialis, & tamen conceditur illis propria exiſtentia. Ergo ex præciſo dependere, non arguitur rectè negatio exiſtentiæ, imò ex dependentiâ, quæ non ſit objectiva tantum, arguitur exiſtentia, prius eſt enim exiſtere, quàm dependere. Porrò materia dependet à formâ, in exiſtere, hoc ſenſu, quia non poteſt naturaliter exiſtere ſine forma, ſed non dependet à forma in exiſtere ſimpliciter. Quia non dependet in eſſe extra cauſas, habet enim materia ſuum proprium eſſe extra cauſas.

Objicitur ſeptimò. Materia nullam habet propriam operationem. Ergo nec exiſtentiam, eſſe enim, eſt propter operari.

Respondetur. Eſſe efficientis, eſt propter operari rigoroſè, eſſe autem aliud, ſufficit ut ſit propter operari latiori modo, ſeu propter quaſi operari: Convenit autem enti potentiali quaſi operari, hoc eſt cauſare, dando ſe in partem compoſiti, emanando ſuas proprietates v.g. quantitatem &c. Unde etiam dici poſſet, quod eſſe completum ſit propter operari rigoroſum, non autem eſſe incompletum.

## Punctum Difficultatis 3.

*Argumenta Recentiorum.*

Objicit primò Maurus q. 7. phyſ. Si materia prima eſſet actus, vel haberet proprium actum, non generaretur de novo ſubſtantia, cum tamen corpora multa, non tantum mutentur ſecundùm accidentia, ſed etiam ſecundùm ſubſtantiam. Sequela probatur. Omnis forma eſſet accidens, Materia verò prima, eſſet tota ſubſtantia corporum. Quod ipſum probatur. Accidens eſt Entis Ens, ſeu Ens ſecundarium, conſtitutum per eſſe non primum. Sed omnis forma, e.g. Leonis, eſſet entis Ens, & ens ſecundarium conſtitutum per eſſe non primum, ſed ſupponens eſſe actuale materiæ. Ergo omnis forma eſſet accidens.

Respondetur. Hoc argumentum ſi quid probat, probat etiam materiam ipſam, in omni generatione produci, certè enim vel producitur ante formam materia, vel non producitur; ſi non producitur: Ergo forma eſſet Entis Ens; ſi producitur, habetur intentum; nempe materiam, in omni generatione produci, & tamen hoc dici non poteſt, cum omnes ſentiant, materiam primam nonniſi creari. Quando autem recurrit ad hoc Maurus: ideo materiam non generari, tunc, nec produci, quia tunc aliquid accipiendo exiſtentiam producitur, quando non ſupponitur prius per aliam exiſtentiam exiſtere, quando in-

quam

quam ad hoc recurrit, quidquid ſit de veritate doctrinæ, redit tamen argumentum; ſi enim non ſupponitur produci tunc materia, tanquam exiſtens, jam aliûs formæ exiſtentiâ: Ergo adveniens alia forma ſubſtantialis, erit entis ens, adeoque accidens.

Rurſus argumentum probat, etiam contra intentum Thomiſtarum, qui non negant materiam primam eſſe ens, licèt affirment, quòd non habeat propriam exiſtentiam, ſi enim haberet propriam entitatem jam accedens forma, eſſet entis ens, adeoque nulla ſubſtantialis.

Probat item argumentum, quòd materia ſit accidens, quia forma præſupponeretur jam eſſe ens, eſſetque ens ſecundarium materia, conſtitutum per non eſſe primum Ens, hoc enim eſſe primum ens, competeret formæ, conſequenter reſpectu formæ eſſet materia accidens.

Directè ad argumentum dici poteſt, quòd eſſe Entis ens, tanquam merè ſubjecti informationis, vel ſuſtentationis, non ſit eſſe accidens, licèt ſit accidens eſſe entis ens, ut loquitur Maurus, per modum adjacentis. Negatur item, quòd definitio accidentis, ſit eſſe ens ſecundarium, hoc eſt præſupponens ſubjectum ſui receptivum. Negatur item, quòd eſſe conſtitutum, per eſſe non primum, hoc eſt per negationem ſubjecti primi, rectè accidens definiat. Addo, cùm per principia arguentis accipiat exiſtentiam in compoſito, materia à forma, deberet in compoſito ipſa forma tranſire in rationem accidentis, eſt enim forma Materiæ adeoque Ens entis.

Instat Primò. Subſtantia eſt ens per ſe ſtans, & non adjacens alteri, eſt item ſubſtantia Ens fundamentale ac ſubſiſtens, ſola autem materia eſſet talis.

Respondetur. Negando, quòd forma v.g. Leonis non ſit futura ens per ſe ſtans, quamvis ſupponat materiam tanquam ſubjectum ſuſtentativum exiſtens; & licet adjaceat alteri, impropriè, tanquam ſubjecto ſuſtentationis, vel informationis, poteſt tamen eſſe ſubſtantia, quia non adjacet propriè, & tanquã ſubjecto inhæſionis.

Instat Secundò. Si materia habet propriam exiſtentiam, materia eſſet tota ſubſtantia, corporum, materia non generaretur. Ergo nihil ſubſtantiæ generaretur. Sequela Probatur. Quia ſoli materiæ conveniret definitio ſubſtantiæ, nam ſola materia conſtitueretur, per eſſe primum, per ſe, fundamentale, ſubſtans, ac non receptum in alio.

Respondetur. Hoc argumentum probat ſimul, ſolam formam eſſe ſubſtantiam & non materiam, quia ſola eſſet ens primum, quia nullum aliud ſupponens, per ſe, quia non indigens materia, ut illi det exiſtentiam, fundamentale, quia nonniſi ſuppoſita illius exiſtentia, exiſteret materia, nullumque aliud ſupponeret.

Directè autem dicitur, ſolam materiam eſſe conſtitutum per eſſe primum, primitate præſuppoſitionis, tanquam ſubjecti & potentiæ, ſed non ſolam eſſe ens primum, primitate quacunque. Hinc nego rectè definiri ſubſtantiam, per rationem primi utcunque, aut per rationem non recepti utcunque ſed ſufficit ut non ſit recepta in alio, tanquam in ſubjecto inhæſionis, licèt recipiatur in alio tanquam in ſubjecto informationis, ſuſtentationis, &c. multoque minus ſubſtantia eſt ens primum eſſe, ſi enim eſt primum ens, ſuperfluit dicere, quòd ſit conſtitutum per primum eſſe.

Instat tertiò. Poſito, quòd materia habeat propriam exiſtentiam, debet negari, aut definitio ſubſtantiæ, aut quòd aliquid de novo generetur, &c. Unde Antiqui, ut videre eſt 1. Part. Quæſt. 76. A. 1. cum poſuiſſent materiam eſſe Ens actu, negabant, fieri de novo generationes aut corruptiones ſubſtantiales, è converſo Scotus, & ſequaces, admittentes, cum Ariſtotele, novas generationes fieri, & corruptiones, negarunt definitiones ſubſtantiæ, & accidentis. Ariſtoteles autem ut utrumque ſalvaret, poſuit materiam eſſe ens non actu, ſed potentia.

Respondetur. Negando ſequelam ex poſitione antiquorum ſequebatur non fieri niſi alterationes, quia ponebant materiam, non tantùm eſſe ens, in actu Metaphyſico, ſeu exiſtentiali, ſed etiam in actu Phyſico, quia dicebant, actu haberi omnes formas in materia, adeoq; nullam de novo introduci poſſe, ſed ſi poſuiſſent nobiſcum, materiam eſſe ens, in actu nonniſi Metaphyſico, nego quòd ſequeretur ex hac poſitione, nullas dari de novo generationes ſubſtantiales. Scotus & ejus in hoc ſequaces, negarunt definitiones ſubſtantiæ, ſed illegitimas, qualis eſt illa: Subſtantia eſt ens primum, conſtitutum per primum eſſe; Nam dictum ſuperfluos habet terminos, & quærere reſtat, quid ſit iſta primitas, quæ conveniat & materiæ & formæ, cùm tamen forma ſupponat materiam. Multoq; minus, bona erit definitio accidentis, cùm procedat per aliquid negativum, & aliunde non modificatur iſtud eſſe primum. Poſito, quòd ſubſtantia ſit ens per ſe ſtans. & non adjacens alteri, quærere reſtabit; cur forma ſubſtantialis, non ſit adjacens, ſint adjacentia accidentia, quid iſta adjacentia? Si enim adjacere, eſt accidere. Ergo definis accidens per accidens, quod eſt quidem vocis notificatio, ſed non definitio: quærere item reſtat, cur forma Leonis, quæ non poteſt exiſtere ſine materia omni, ſed in illa recipitur, cur inquam non ſit ens fundatum in materia? Cur non ſit ens receptum in alio eſſe, hoc eſt in materia? adeoque per te jam non ſubſtantia.

Objicit ſecundò idem. Quia contraria ſententia nunquam ſatis explicat, quid ſit ſubſtantia? quid accidens?

Respon-

Respondetur. Quid ſit ſubſtantia, quid accidens, dictum alibi, ubi de Prædicamentis. Retinentur interim termini, quos ſibi objicit Maurus. Quòd ſcilicet ſubſtantia, ſit primum intentum Naturæ.

Instat Primò. Quis fuit conſiliarius Naturæ, ut poſſit in ejus intentione diſcernere, quid illa primò intendat.

Respondetur. Non eſt neceſſe eſſe conſiliarium Naturæ, ſufficit eſſe ſpeculantem naturæ facta, & objecti conditionem, ex qua erui poteſt, quid primò intenderit Natura. Sicut nemo conſiliarius Dei fuit, in decreto Incarnationis, vel in condendo mundo, & tamen infertur ex proportione ad manifeſtè primò intenta, quid primo intenderit Deus, ita & in præſenti.

Instat Secundò. Hoc ipſum quæritur; quid ſit illud ens, quod natura primò intendit, & quā habeat intrinſecam quidditatem, & differentiam ab accidente, propter quam primo intenditur à Natura?

Respondetur. Hoc ſufficienter notificari per explicationem, quid Natura, quid primum, quid intentum, & per proportionem ad manifeſtè intenta. Et ita manifeſtè intentum eſt finis, qui dum appetitur, cætera ob illum appetuntur: ita Natura intendit Leonis formam, cui quia talis organiſatio, tales proprietates, tales actus debentur, omnia hæc ſunt accidentia.

Instat Tertiò. Non omnes ſubſtantiæ ſunt primum intentum Naturæ, ſed ſolæ rationales.

Respondetur. Aliud eſt primò intentum dignitate, & aliud primò intentum ordine appetendi: dignitate primò intentum, ſunt formæ ſubſtantiales, ſed non ſolæ illæ, ordinè primò appetuntur; cum comparatè ad actus, ad proprietates, ad combinationes, ad organiſationes, priùs intendatur forma Leonis, quàm hæc numerata. Nec erit hoc definire ſubſtantiam, recedendo à notione nominis ſubſtantiæ, ſi enim eſt primò intentum, eſt prima: ſi recipiantur in illa accidentia, per prius debet intendi, quàm accidentia. Hoc autem quod eſt, eſſe primò intentum dignitate, competit non ſoli animæ rationali, ſed & aliis Formis Subſtantialibus.

Objicit Tertiò idem. Quod eſt actuabile, actibus alicujus generis, non includit in ſe antecedenter actum illius generis, ſed ad ſummum generis prioris, & ita quod eſt figurabile omnibus figuris, non includit in ſe ullam figuram actualem. Sed materia prima eſt ſubjectum actuabile in genere ſubſtantiæ. Ergo antecedenter ad formam, non includit in ſe ullum actum.

Respondetur. Materiam primam eſſe ens actuabile, actualitate phyſica, in genere ſubſtantiæ, non enim ullam habet de ſe formam Phyſicam, ſed non eſſe actuabile, actualitate Metaphyſica, hoc ipſo enim, quod materia ſit extra cauſas, non eſt nihil, adeoque habens propriam exiſtentiam.

Instat Primò. Sicut datur figurabile, quod antecedenter ad figuram, non eſt actu figuratum, ita dabitur & ſubſtantiale & actuabile, quod antecedenter ad actum ſubſtantialem, non eſt ſubſtantia, neque ens actu, ſed pura potentia.

Respondetur. Ante actu figuratum, ponit ipſa objectio actu figurabile. Ergo debet dari ante actu formatum, actu formabile, hoc autem eſt verbis differens in præſenti, ab exiſtente materia. Diſparitas etiam eſt, quia ſi figurabile, antecedenter ad figuram eſſet actu figuratum non poſſet oſtendi, quid in linea figuræ acquirat figurabile; jam autem poſito, quòd materia habeat actum Metaphyſicum ſubſtantialem exiſtentiæ, poteſt oſtendi quid acquirat materia, nempe actum ſubſtantialem Phyſicum formæ v. g. Leonis.

Instat Secundò. Non minus propriè fit ſubſtantia, & ens, quàm figuratum, ſed figuratum fit ex ſubjecto figurabili, quod ante figuram, non eſt actu figuratum. Ergo ſubſtantia fit ex ſubſtantiabili, quod ante formam non eſt actu alia ſubſtantia, ſed ſolùm potentia.

Respondetur ex dictis, quòd figuratum fiat ex ſubjecto figurabili, quod ante figuram, non eſt actu figuratum, ita ut nec ſupponatur figurabile eſſe in ſe extra cauſas, Nego, ita ut ſupponatur, Concedo idemque erit dicendum de materia. Reliqua petantur ex dictis ad Inſtantiam primam primam immediatè.

Instat Tertiò. Sicut ad alios actus prærequiritur potentia, v. g. ad actum coloris, prærequiritur colorabile, ſic ad primum actum, qui eſt eſſe ſubſtantiale, prærequiritur ens potentiâ, quod eſt ſubſtantiabile. Sed potentia prærequiſita ad primum actum, non poteſt antecedenter ad illum habere ullum actum, alioqui haberet actum ante primum actum. Ergo materia prima, quæ eſt prima potentia, primumque ſubjectum receptivum primi actus antecedenter ad formam, non eſt actus nec habet actum.

Respondetur. Potentia reſpectu primi actus, reſpectu cujus eſt potentia, non poteſt habere ullum actum, alioqui ille actus, hoc ipſo non eſſet primus, cæterùm potentia reſpectu diverſi actus primi, poteſt etiam diverſum habere actum, jam autem materia à parte rei poſita, eſt potentia reſpectu formarum, ſed non eſt potentia diverſo reſpectu, nempe non eſt in potentia adeſſe extra cauſas, adeoque nec eſt in potentia ad exiſtendum. Plenior hujus difficultatis ſolutio petetur, ubi actum de ſubſtantia in Logicis.

DIFFI-

## DIFFICULTAS III.

*Quomodo Materia dependeat à Forma in exiſtendo.*

NOſtri ordinariè aſſerunt, non poſſe naturaliter exiſtere materiam ſine omni forma, poſſe ſupernaturaliter. Thomiſtæ autem cenſent, nec divinitùs id fieri poſſe.

## Punctum Difficultatis I.

*Præmittuntur quædam.*

PRÆMITTO I. *Aliam eſſe dependentiam à priori, aliam à poſteriori*; Dependentia à priori, eſt, dependentia ab alio; tanquam à cauſa, dependentia autem à poſteriori, eſt dependentia, ſeu potius connexio cum alio, vel tanquam cum effectu, vel tanquam cum paſſione, proprietate. Utraque hæc dependentia, alia eſt eſſentialis, quæ ſcilicet eſt connexio, ne à Deo quidem ſupplebilis, & talis eſt connexio materialis compoſiti cum materia, & forma, fundamenti relati cum termino: alia autem dependentia, eſt pro ordine naturæ ſeu naturalis, quam Deus supplere poteſt, qualis eſt dependentia accidentis à ſubjecto.

ADDIT Oviedo. Dependentiam comitantem, quam habet entitas cum alia, quæ rationem cauſæ aut effectus reſpectu illius non habet, eſt tamen talis, ut ſine ea ſubſiſtere non poſſit illa altera entitas, qualem dependentiam per illum, habet unio ab extremis. Cæterum, nulla cauſa, habet connexionem neceſſariam, cum actuali effectu; & ita ignis non habet neceſſariam connexionem cum actuali urere, poteſtq; activitas agentis calidi, impediri per reſiſtentia frigidi.

PRÆMITTO 2. *Ordinariè non agnoſci dependentiam materiæ à formâ à priori.*

RATIO, quia dependentia à priori, & tanquam à cauſa, eſt dependentia ab alio vel tanquam ab efficienti, jam autem nulla forma efficit materiam, quia nulla creat; vel eſt dependentia tanquam à materia, & ſic materia non pendet à forma, hoc ipſo enim jam non eſſet ſubjectum primum, ſi materia dependeret à forma, tanquam à ſua materia, vel certè dependentia à priori, eſt dependentia ab alio tanquam forma, ſed hæc dependentia tunc eſt à priori, quando hoc, quod cauſat forma, conſtituit illud, neque enim cauſat formaliter à priori, aliter quàm conſtituendo: materiam autem, non conſtituit forma. Dependentia etiam à priori, cauſationem exigit, quomodo autem cauſabit forma materiam, & ſicut non ſunt dignificanda entia ſine neceſſitate; ita nec dignificandæ dependentiæ, cumque dependentia à poſteriori ſit ignobilior, ſufficit ponere eam in materia reſpectu formæ, cum altioris dependentiæ ponendæ, nullum ſit fundamentum. Neque valet ſi dicas, formam eſſe conditionem requiſitam, ad eſſe materiæ, potius enim materia diſpoſita, eſt reſpectu producentis formam, conditio requiſita, priusque debet eſſe materia quàm producatur forma, quam tu dicis conditionem, ad eſſe materiæ requiſitam. Ergo neque tanquam à conditione pendet materia à forma, conditionesque ex parte cauſæ requiſitæ, non reducuntur ad cauſam formalem, ſed ad efficientem.

PRÆMITTO 3. *Ordinariè non agnoſci dependentiam, à poſteriori in forma eſſentialem*, & inſupplebilem à Deo, de quo inferius, agnoſci tamen dependentiam naturalem.

PRÆMITTO 4. *Diſplicere Oviedo. Si dicatur materiam dependere à forma a poſteriori*, rationem dat, omnis cauſa, eſt prior ſuo effectu. Ergo antequam ſit effectus, ſupponitur entitas cauſæ. Ergo ſupponitur quidquid neceſſarium eſt, ut exiſtat. Ergo quocunque alio exiſtente vel non exiſtente, erit cauſa. Ergo cauſa poteſt non dependere ab exiſtentia effectus. *Urget* ulterius, illud quod eſt poſterius, nullum influxum phyſicum aut moralem, poteſt præſtare in illud, quod eſt prius, ſi enim eſt prius. Ergo ſupponitur habere omnes cauſas, ſui productivas. Ergo ab iſto poſteriori, non poteſt dependere effectus.

*Sed hæc ratio non convincit*, quia licet, antequam ſit effectus, ſupponatur omne illud quod à priori eſt neceſſarium, & per modum cauſæ, ut exiſtat cauſa, poteſt tamen non ſupponi antecedenter, omne & quodcunque requiſitum; hinc quocunque alio exiſtente vel non exiſtente, erit cauſa quantū ad ea, quæ à priori requirit, licet non poſſit eſſe, ſi deſint ea, quæ à poſteriori requirit, hocq; dicere debent omnes, qui tenent, impoſſibili uno effectu reddito, reddi Deum impoſſibilem, ubi non redderetur Deus impoſſibilis à priori, ſed à poſteriori, & ex conſequenti, cumque illud poſterius, influxum non exhibeat; fit ut ab illo poſteriori, non dependeat effectus, tanquam ab aliquo priori, dependeat tamen, tanquam ab exigito, ut ponatur in ſtatu qui illi debetur.

PRÆMITTO 5. *Inveniſſe Oviedo, modos ſalvandi connexionem cum effectu* v.g. poſſibilis eſt cauſa, quæ poſteaquam producta ſit, exigat non aliter conſervari, niſi ut Deus ſit determinatus, faciatque decretum, ad concurrendum cum illa ut producat effectum ſuum, & quæ, ſi naturaliter producenda ſit, exigat, ut antequam illam Deus producat, ſupponatur determinatus ad concurrendum cum illa, ad effectum, quem neceſſariò producere debet. Ergo fieri poteſt, ut cauſa dependeat à poſteriori, ab effectu. Item poſſibilis eſt talis cauſa, quæ exigat, ut Deus actu ſcientiæ conditionatæ, tali, circa cauſam verſetur, ſi hanc cauſam produxero, connaturaliter, neceſſariò habebit hunc effectum. Ergo fieri poterit, ut cauſa

dependeat à poſteriori à ſuo effectu,&c. Vide eundem. Quæ omnia admitti poſſunt, ſed cur illa exigentia,talis decreti,talis notitiæ,non poterit dici fundare dependentjam à poſteriori.

His poſitis, penſanda jam ſunt argumenta, quæ probant naturaliter materiam, non poſſe exiſtere,ſine omni forma.

## Punctum Difficultatis 2.

*Penſantur rationes, an Materia poſſit exiſtere ſine omni forma?*

PRIMUM Argumentum eſt: Materia eſt incompleta ſubſtantialiter. Ergo non poteſt naturaliter exiſtere.ſine omni forma.

RESPONDETUR. Negando conſequentiam. Quia etiam anima rationalis eſt incompleta ſubſtantialiter, & tamen, ex præciſo titulo incompletionis,non impeditur, ne naturaliter ſeparata exiſtat,quæ ergo hæc eſt incompletionis ſpecies in materia,eandem impediens, ne exiſtat,naturaliter ſine omni forma?

Dicunt alii; materia ſine forma eſt turpis.Ergo illam horret natura. Sed materia ſine forma exiſtens,non eſt turpis poſitivè,cùm habeat pulchritudinem poſitivam, quæ pulchritudo poſitiva,ſtat in habere prædicata ſua,& differentiam eſſentialem,quod competit materiæ,licèt ſit turpis privative,quia poteſt perfici acceſſu alicujus, cujus eſt capax recipiendæ pulchritudinis: hoc turpe privativum non horret natura, quia & anima rationalis ſeparata, non habet omnia prædicata, quæ habere ex unione poteſt, & tamen illam non horret natura, imò etiam conceſſo, quòd materia ſpoliata omni formâ ſit monſtrũ quoddam, cur ex accidenti, dari non poterit, ſicut dantur naturaliter & alia monſtra. Rurſus alii,id inde colligunt: quia materia eſſet ens otioſum, & non eſſet,ſicut anima rationalis, quæ etiam extra materiam operari poteſt. Sed non eſſet ens otioſum: emanaret enim ex ſe ſuas paſſiones,eſſet apta componere compoſitum. Deinde etiam in compoſito,materia activè nihil operatur,& tamen non eſt ens otioſum; quia habere prædicata ſua eſſentialia, iiſque complere univerſum, non eſt otiari.

SECUNDUM Argumentum eſt ex Hurtado. Agentia naturalia non habent virtutem,ad ſpoliandam materiam omni forma, expulſio enim diſpoſitionum, quorum defectu forma cedit, fit ab aliis diſpoſitionibus,pro nova formâ inductis. Ergo ſi agentia non habent vim, ad ſpoliandam materiam, omni forma, nec materia exiſtere poterit,ſine omni forma.

RESPONDET Arriaga. Negando Antecedens. Quia licèt ordinariè introducatur poſt unam formam, alia forma, ubi fuerit materia, benè diſpoſita,cur tamen naturaliter non poterit fieri oppoſitum? Demus,inquit ille,lucem eſſe diſpoſitionem ad formam ſubſtantialem aliquam, nonne lux poteſt ceſſare, ſine ullis diſpoſitionibus,de novo inductis,& cur non,& aliæ diſpoſitiones? Deinde,cur ſtatim ab initio mundi non potuit,& quidem,non contra naturam materiæ, produci materia,ſine omni forma? Nego item, quòd non poſſint dari duo agentia contraria æqualis activitatis, quorum utrique diſpoſitiones præteritæ ſint diſſonæ,vincent ergo illas,ob reſiſtentiam autem æqualem mutuam,non poſſent inducere novas diſpoſitiones, completè requiſitas,ad ſuæ formæ inductionem.

*Neque valet, ſi dicas,* ex eo ipſo,quòd materia ſit ens incompletum, exigit produci nonniſi unà cum alio, ſicut & anima rationalis, licèt poſſit naturaliter exiſtere ſine materiâ, produci tamen primò,nonniſi in corpore poſtulat, non inquam valet,ſi dicas: quia non demonſtratur ens incompletum,non poſſe produci,ſine alio,modò completionem habeat ſuorum eſſentialium prædicatorum. Negat etiam Arriaga,conſtare quod anima rationalis naturaliter non poſſit produci,extra corpus,ſed poſito etiam,quòd anima rationalis, naturaliter extra Corpus produci non poſſit, non ſequeretur adhuc, quidquam pro materia. Ratio: quia cùm anima rationalis in ſuo conſervari in corpore, dependeat à diſpoſitionibus,congruum erat; ut & in primo ſuo produci, penderet à diſpoſitionibus, jam autem materiam, repugnat in ſuo produci pendere à diſpoſitionibus, cujus poſitio ad unum placitum divinum referenda eſt; Deinde,cur non dicatur,duplicem eſſe ſeriem eorum, quæ creantur à Deo,quorundam, quæ petunt determinare Deum ad ſui productionem, & tales ſunt rationales animæ, quæ nonniſi ad exigentiam diſpoſitionum producuntur,alia autem quæ petant pendere in ſuo produci, merè à libertate Dei,& cur non erit talis materia, quo caſu non erit jam ratio,cur ſimul cum alio debeat produci materia,ex eo,quòd ſit ens incompletum.

TERTIUM Argumentum eſt Suarez I. Non eſſe veriſimile,materiam hanc ſublunarem,eſſe magis independentem à formis ſubſtantialibus, indefinitè acceptis, quàm ſit dependens materia,cœleſtium corporum,à ſuis formis,ſed materia cœleſtis corporis pendet naturaliter à ſua forma. Ergo & hæc materia ſublunarium pendebit ab eadem.

RESPONDETUR. Sicut malè quis argumentaretur ex eo, quia non datur agens naturale, quod corrumpat formam cœleſtium corporum, & diſſolvat unionem illorum,ita etiam non dari agens,quod corrumpat ſublunarium, ſic non videtur,currere argumentum,à connexione materiæ cœleſtis,cum ſuis formis,ad connexionem materiæ ſublunaris, cum ſuis. Diſparitaſque

eſſe

eſſe in hoc poſſet, quia forma cœleſtis, cum ſua materia, habet unionem naturaliter incorruptibilem, ideo ſine illa, eſſe non poteſt naturaliter, forma autem corporum ſublunarium, non habet unionem incorruptibilem naturaliter.

Instat primò Suarez. Non poteſt naturaliter materia, eſſe ſine omni forma accidentali. Ergo nec ſine omni forma ſubſtantiali.

Respondetur. Quod attinet, ad accidentia connotativa, ut durationem, ubi, ſine illis non poteſt eſſe etiam divinitus materia, eo, quòd identificentur ipſi materiæ, licet ad ſuum formale exigant circumſtantias; jam autem, nulla forma ſubſtantialis, identificata eſt materiæ. Quod attinet ad accidentia diſtincta realiter, hoc ipſum eſſe demonſtrandum, non poſſe materiam carere omni accidenti, excepta quantitate, quæ ex una parte, nulli agenti materiali eſt contraria, ex alia parte, quia emanativè producitur à materia, habetur ſemper radix ſubſtituendi quantitatem, jam autem, non emanat ex ſe materia, formam ſubſtantialem.

Instat ſecundò idem. Materia hæc, ad hoc facta eſt, ut ſemper, ſit ſub formis. Ergo apparet illam indigere formâ ad exiſtendum.

Respondetur. In antecedenti, peti principium. Addit Arriaga, hoc non ſciri, quòd de facto aliquando non fuerit ſine omni formâ, quis enim ab initio mundi fuit, in omnibus locis, ut hoc obſervaret, imò, nec potuiſſet hoc quiſquam advertere, quòd hæc materia, ſit ſine formâ, ſi remanerent accidentia, illi formæ debita, ſicut, nec nos advertimus non eſſe ſubſtantiam panis in Euchariſtia, quia manent accidentia panis. Sed doctrina hæc Arriaga, ſicut & adlata ad Argumentum ſecundum, in noſtrorum principiis, locum non habet, tenet enim Arriaga naturaliter poſſe exiſtere, materiam ſine omni formâ, cujus oppoſitum tenendum eſt.

Quartum Argumentum eſt cujusdam; Materia, ſemper amittit aliquas partes, in omni expulſione formæ. Ergo ſi careat omni abſolutè formâ, non videtur poſſe naturaliter ſubſiſtere, ſi enim ad modicam privationem, quæ ſola naturæ prioritate antecedit, ſequitur diminutio aliquarum partium materiæ. Ergo ſi abſolutè careat omni formâ, non poſſet naturaliter tota ſubſiſtere.

Respondetur. Negando antecedens. Non enim apparet, quomodo materia amittat aliquas ſui partes, quæ omninò incorruptibilis eſt, à creato agente: quod ſi tantùm amittit totalitatem reſultantem ex unita forma, non probatur intentum, quia hoc ipſum probari debuiſſet; nempe naturaliter repugnare, abſque tali totalitate, exiſtere materiam.

Instat primò. Idem. Omne quod exiſtit, non ſolùm debet habere complementum ſuum Metaphyſicum, ſed etiam Phyſicum, & ita non poteſt naturaliter exiſtere, anima rationalis, ſine pefectione ſua phyſica, hoc eſt intellectionibus, & volitionibus, materia autem ſpoliata omni forma ſubſtantiali, exiſteret ſine complemento ſuo Phyſico.

Respondetur. Negando Antecedens. Certè enim quinque digiti, ſunt complementum phyſicum manus, nunquidne uno digito, ſine miraculo, concurſuque ſupernaturali carere non poterit manus? nunquid naturaliter, in deliquio, non caret anima operationibus intellectus, & voluntatis?

Instat ſecundò. Non poteſt naturaliter eſſe corpus, ſine omni alimento. Ergo & ſine omni forma materia.

Respondetur. Ex hoc antecedenti, oppoſitum erui, quòd ſcilicet ſaltem per modicum tempus, poſſit eſſe materia ſine omni formâ, ſicut & corpus eſt interdum, ſine alimento ſaltem antonomaſticon dicto. Diſparitas etiam aſſignari poteſt; quia ſuppoſitâ continua pugna, deciſioneque partium, quæ conſumuntur, debet dari aliquid, quod decidentium vices ſuppleat; quia autem nulla fit ſuppletio in materia, à formis, fit ut non habeatur idem fundamentum, ad adſtruendam conjunctionem formæ, cum materia, quod militat pro alimento.

Instat tertiò. Non poteſt quidquam indeterminatum exiſtere, & ita aqua, quamvis poſſit non eſſe tricubitalis, neceſſariò tamen exigit multitudinem partium determinatam, quæ determinatio, ſit ab agente. Ergo quia materia prima, ex ſe, non eſt determinata ad tantam multitudinem partium, determinari debet à forma, adeoque nec exiſtere poteſt ſine illa.

Respondetur. Determinationem tantam partium materiæ, poſſe haberi à Deo, à formis expulſis, quamvis non introductis novis.

Quintum Argumentum eſt aliorum. Forma materialis, non poteſt exiſtere naturaliter, abſque omni materia. Ergo neque materia poteſt exiſtere, abſque omni forma.

Respondetur. Ne negetur antecedens, difficultatem facit Myſterium Euchariſticum, cujus miraculum depretiaretur, ſi naturaliter forma materialis poſſet exiſtere, ſine ſubjecto, ſed poſſet aliquis evadere, dicereque, quòd naturaliter formæ accidentales, titulo ipſo accidentium, non poſſint eſſe ſine ſubjecto, ſecus forma ſubſtantialis etiã materialis, & quòd hæc ſit natura, accidentariarum formarũ, conſtare nobis ex ſenſu Patrum, qui non procedit, nec attingit quidquam, de formis ſubſtantialibus Hæc tamẽ evaſio, merè eſt evaſio, ſine poſitivo fundamẽto, concedens aliquid, contra communem ſenſum Doctorum. Hinc melius: Negari poteſt conſequentia; quia formæ materiales ſubſtantiales, educuntur, hoc ipſo, quia educuntur. Naturaliter, ſine ſubjecto exiſtere non poſſunt, cùm illa definitivè, dicantur educi, quæ non habent titulum exiſtendi naturaliter ſine ſubjecto,

quia autem non convenit educi materiæ de forma, fit, ut ſine forma naturaliter exiſtere poſſit.

Supponit etiam hæc doctrina, quòd in ordine ad exiſtentiam, nullam cauſalitatem exerceat forma in materiam, quæ enim hæc cauſalitas? præcipuè in ordine, ad Ens, quod nonniſi creari poteſt, & quòd potiùs eſt cauſa exiſtentiæ formæ materialis; deinde ſi eſſet aliqua cauſalitas formæ, in exiſtentiam materiæ, illa eſſet in ordine cauſæ formalis, ſi eſſet in ordine cauſæ formalis, ne divinitus quidem poſſet eſſe materia, ſine omni forma; quia cauſalitas cauſæ formalis, utpote cauſæ intrinſecæ, ne divinitus quidem ſuppleri poteſt.

# Punctum Difficultatis 3.

*Decernitur de Difficultate.*

Dicendum eſt Primò. *Non eſſe ullam demonſtrationem per principia poſitiva & intrinſeca quòd naturaliter, non poſſit exiſtere materia, ſine omni forma.*

Probatur Concluſio: Quia nulla talis demonſtratio adferri poteſt.

Dicendum eſt Secundò. *Materiam nihilominus, non poſſe exiſtere naturaliter ſine omni forma.*

Probatur Concluſio. Quia ex una parte ita fert communis Doctorum ſententia, ex altera parte, oppoſitum, nec ratio poſitiva, nec experientia probat, & ſicut, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd ignis frigefaciat, divinari eſſet, dicere, quòd naturaliter frigefacere poſſit, ita, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd materia ſine forma exiſtere poſſit, hinc oppoſitum, mera divinatio eſt. Eſt ratio procedens per principium negativum. *Sed in contra*

Objicit Primò Oviedo. Nullum eſt fundamentum adſtruendi, quòd ſit dependens materia, ſaltem per poſterius à forma, cùm nullum ſit fundamentum aſſerendi, talem eſſe connexionem materiæ, cum formis, qualem explicuit Oviedo Præmiſſo quinto, ſupra.

Respondetur. Hoc argumentum procedere ex principio negativo, ſcilicet nulla eſt ratio, deinde retorqueri poteſt argumentum, cùm non videamus per experientiam exiſtere materiam ſine forma ſubſtantiali, non eſt ratio, aſſerendi, naturaliter id fieri poſſe; denique, non eſt fundamentum, quòd tale decretum non ſit poſitum, exigente id naturâ materiæ, ut nunquam illa exiſtat ſine forma, cùm videamus, nunquam illam exiſtere ſine forma, benè ergo concludetur, Materiam non poſſe exiſtere ſine omni Forma.

Objicit Secundò idem. Quia, ſi quæ cauſa dependeret à poſteriori, à ſuo effectu, poſſet illum per ſimplicem emanationem producere, ſed formam ſubſtantialem, non poteſt materia per ſimplicem emanationem producere. Ergo Major probatur Inductione, anima enim, quæ cenſetur à poſteriori dependere à ſuis potentiis, habereque illas diſtinctas realiter, emanativè illas producit. Ignis ſi pendet à calore, à poſteriori, emanativè illum producit; quia verò eadem anima à ſuis actibus non pendet à poſteriori, nec ignis à calore in ſubjecto extraneo producendo, dependet à poſteriori, ideo illum in extraneo ſubjecto, emanativè non producit. Eadem Major probatur, à priori. Omne ens virtutem habet, ad producendum, independenter ab alio comprincipio Creato, id à quo dependet à poſteriori, & illud, ſine quo naturaliter conſervari nequit, quia ſi talem virtutem non haberet ens, ſed indigeret alio comprincipio, hôc ipsô ad ſui conſervationem illud ens indigeret, eò quod neque eſt cauſa, neque effectus, neque terminus, neque ſubjectum, cujus illud ens ſit modus, relatio, aut actus.

Respondetur. Majorem cum ſua inductione, veram eſſe, de entibus determinatè ab hoc determinato Ente pendentibus jam autem materia determinatè non exigit hanc formam ſubſtantialem. Ratio etiam adlata non convincit, quia non indigendo aliô, ad ſui conſervationem activè concurrente, caſu, quô nonniſi concurſu creativo, ſicut produci, ita & conſervari indigeat, indigere poteſt principio, ut illi exhibeat conſervationem creativam, nempe Deo, quod tamen non eſt numeratum in illis, quibus aliquid indigere poteſt, ad ſui conſervationem, & non eſt ratio, cur non numeretur. Dici etiam poſſet, tunc dari vim emanandi, id, à quo aliquid dependet à poſteriori, quando ſimul illo indiget ad operari, ſicut anima indiget intellectu ad operari, non indiget autem Materia, Formâ, ad ſuum operari, quod eſt v. g. emanare quantitatem.

Objicit Tertiò idem. Poteſt materia amittere diſpoſitiones ſufficientes ad formam, v.g. ligni, & nondum habere diſpoſitiones ſufficientes ad formam aliam. Ergo tunc exiſtet, & quidem naturaliter, ſine forma Antecedens probatur. Amittat enim lignum v.g. gradus frigiditatis quatuor, qui ſunt requiſiti ad formam ligni, jam non habebit formam ligni; & acquirat idem lignum, gradus quatuor caloris, qui etiam nec dum ſunt ſufficientes, ad formam ignis, tunc lignum non habebit formam ignis. Hoc idem aliter proponit. Supponitque quòd generatio viventis requirat determinatam quantitatem materiæ, ad hoc ut inducatur forma, & hoc quantum vocatur minimum materiæ, de hoc minimo, ita diſcurrit: Minimum hoc, per partes diſponitur, ita ut pars propinquior priùs recipiat diſpoſitiones ultimas formæ debitas, poſteriùs autem eas recipiat; pars remotior, rurſus, quando jam pars propinquior, eſt cum toto temperamento qualitatum requiſitarum, ad formam viventis, v.g. hominis, tunc adhuc

adhuc pars remotior, non habet hoc temperamentum, adeoque nec formam hominis, neque etiam habet formam embrionis, quia illam amiſit per diſpoſitiones ad formam hominis requiſitas. Ergo pars illa remotior, nullam harum formarum habebit.

Respondet ipſemet Oviedo. Quòd ſcilicet forma, non dependeat à diſpoſitionibus, ita ut naturaliter conſervanda ſit, cum unione ad materiam, etiamſi diſpoſitionem omnem, ex vi cujus fuit introducta, amittat. Ex alio principio dici poteſt, quòd ultima diſpoſitio præcedentis formæ, nunquam amittatur, niſi poſitâ ultimâ diſpoſitione, ad aliam formam ſubſtantialem, licèt non ſemper illa ſit nobis nota, in tanta varietate formarum ſubſtantialium, adeoq; fieri poſſe ut ſublatis diſpoſitionibus, ad formam ligni, non ſuccedat forma ignis, eò quòd non habeat tantum calorem, quantum requirit, ſuccedat autem alia forma ſubſtantialis, quæ requirit minorem calorem, majorem tamen quàm alia forma.

Dicendum eſt Tertiò. *Materiam divinitus poſſe exiſtere ſine omni forma.*

Probatur primò. Quia id non implicat contradictionem.

Probatur ſecundò ex principiis Thomiſtarum. Tum quia exiſtentia, eſt quid diſtinctum realiter à formâ, nec eſt ratio, cur conjungi non poſſit, cum ſola materia. Tum quia per illos, exiſtentia humanitatis Chriſti, poteſt ſuppleri ab exiſtentia Verbi, ſupernaturaliter. Ergo, & exiſtentia materiæ, cum forma, poterit ſuppleri. Tum quia aliqui ex illis docent, poſſe eſſentiam conſervari in rerum natura, ſine exiſtentia. Ergo & eſſentia materiæ, poterit conſervari ſine exiſtentia, quam per illos, habet à forma. *Neque valet ſi dicas*, ſi materia haberet exiſtentiam ſine forma, hoc ipſo haberet formam, quia omnis actus, eſt forma, nego enim, actum, qui eſt exiſtentia, eſſe formam Phyſicam de qua hîc; licet actus compoſiti ſubſtantialis conſtitutivus, ſit forma, unde etiam Thomiſtæ ponunt in compoſito formam, & ejus exiſtentiam, nec tamen dicunt, unum compoſitum, habere duas formas ſubſtantiales.

Probat tertiò Suarez. Poteſt exiſtere forma materialis, divinitus, ſine omni materia. Ergo & materia, ſine omni forma. Utraque propoſitio, probatur; quia utrumq; horum, ſine alio, poteſt habere eſſe ſuum, extra cauſas.

Prob. quartò. Poſſunt divinitus in Euchariſtia, exiſtere accidentia, ſine omni ſubjecto. Ergo & materia, poterit exiſtere ſine omni forma.

Probat quintò Hurtadus. Materiam exiſtere, non eſt primarius effectus formæ, ſed ſecundarius: Ergo ſi ponatur materia, exiſtens per aliam exiſtentiam, nulla erit contradictio. Antecedens probatur. Quia ſi formæ effectus formalis primarius, eſſet exiſtentia materiæ, ſequeretur impoſſibile eſſe, ut exiſtat forma, quin exiſtat forma, quin exiſtat materia, impoſſibile eſt enim, eſſe formam, ſine effectu ſuo formali. Quando autem dicunt Thomiſtæ, quòd tunc eſſet materia, in actu, ſine actu: non convincunt; haberet enim tunc, nonniſi actum exiſtendi, conſequenter, non eſſet in actu, ſine actu.

Objiciunt 1. Thomiſtæ. Impoſſibile eſt exiſtere, ſine exiſtentia; ſed ſi materia poſſet exiſtere, ſine omni forma, exiſteret ſine exiſtẽtia. Ergo.

Respondetur. Imprimis exiſtentiam non diſtingui ab eſſentia, ſed hoc etiam negato, cur poſſet exiſtere Materia, exiſtentiâ aliqua ſupernaturali, & tamen non petibili à forma?

Objicitur 2. Implicat, aliquid eſſe à parte rei, & non eſſe in determinata ſpecie, ſed ſi materia eſſet ſine omni forma, eſſet à parte rei, & non eſſet, in determinata ſpecie. Ergo.

Respondetur. Poſſe aliquid eſſe, & non eſſe in determinata ſpecie Phyſica, licet non poſſit carere, ſpecie ſua Metaphyſica, ſeu connexione determinata prædicatorum, differentiaque illius intrinſecè conſtitutiva.

Objicitur 3. Implicat habere eſſe accidentale, & non habere illud à forma accidentali. Ergo etiam implicat eſſe ſubſtantiale habere, & non habere illud à forma ſubſtantiali, haberetur autem, ſi exiſteret materia ſine omni forma.

Respondetur. Eſſe ſubſtantiale duplex cogitari poteſt, primo eſſe ſubſtantiale Phyſicè compoſitum, & hoc repugnat habere, niſi à forma ſubſtantiali phyſicâ. Secundo aliud eſt eſſe ſubſtantiale Phyſicum, quidem ſed non compoſitum Phyſicè, & hoc non repugnat habere, ſine forma ſuperaddita, cum ſit identificatum ipſi entitati rei, condiſtinctæ ab accidenti, ſe ſola, hocque haberi poteſt, ſine omni forma ſuperaddita, utpote quod petit identificari, ut idenficatur in Angelis, cùm tamen accidens, nulli enti per ſe, petat identificari, imò petit non identificari; quia illud ens, & eſſet per ſe ut ſupponitur, & non per ſe, utpote, idem cum accidenti.

Instabis. Totum eſſe artificiatum, eſt à forma artificiata. Ergo & totum ſubſtantiale, à forma ſubſtantiali.

Respondetur. Negando conſequentiam: Quia ratio artificiati ante formam introductam, non habet in quid referatur, jam autem, ratio ſubſtantialis, incompleti, in materia, poteſt in aliquid referri, nempe, in eſſe illius incompletum, & certè materia prout condiſtincta formæ, non eſt accidens. Ergo prout condiſtincta formæ eſt aliquid ſubſtantiale.

Objicitur quartò. Materia magis dependet à formis ſubſtantialibus, quàm ab accidentalibus, ſed non poteſt etiam divinitus ſpoliari materia, omni forma accidentali. Ergo nec ſubſtantiali.

Respondetur. Magis pendere materiam, à formis ſubſtantialibus, hoc ſenſu, quia nobiliora prædicata ab illis accipit; ſed magis ne quoad

dici ad convertentiam? Si ſint accidentia Logica, magis cum illis convertetur, utpotè ſibi identificatis, cùm tamen formæ ſubſtantiales, non identificentur materiæ; ſi autem ſint accidentia Phyſica, æque ſine illis, poterit exiſtere forma, ut ſine formis ſubſtantialibus.

Objicitur Quintò. Cauſalitas cauſæ formalis, etiam à Deo, eſt inſupplebilis; ſed forma dicit cauſalitatem in materiam. Ergo hanc cauſalitatem Deus ſupplere non poteſt. Ergo nec materia exiſtere ſine forma poterit.

Respondetur. Retorquendo argumentum, cauſalitas cauſæ materialis à Deo eſt inſupplebilis, ſed materia, dicit cauſalitatem, in formam. Ergo illam Deus ſupplere non poterit, adeoque forma, divinitùs etiam ſine materia, exiſtere non poterit, cùm tamen de facto formæ accidentales exiſtant, in Euchariſtiâ, ſine ſubjecto. Quod ſi dicas, ſuppleri illic cauſalitatem, cauſæ materialis, in genere cauſæ efficientis, dante ſcilicet, concurſum conſimilem conſervativum Deo, qualem exhibuiſſet, in præſentia ſubjecti materialis, idem in præſenti etiam dici poterit.

Instabis. Etiam divinitùs non poteſt eſſe albũ, ſine albedine. Ergo nec materia, ſine forma.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Quia eſſe album, eſt effectus formalis primarius albedinis, vix ab ea in ſubjecto apto poſitâ, ratione diſtinctus, conſequenter, ſi habetur alicubi, album eſſe, habetur albedo. Eſſe autem materiæ, non eſt effectus formalis primarius formæ, hinc benè poterit dari, ut exiſtat materia, ſine forma ſubſtantiali.

Instabis. Etiam divinitùs, non poteſt exiſtere compoſitum hoc, quale datur à parte rei, ſine formâ. Ergo etiam nec divinitus exiſtere poterit materia, ſine forma.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: Quia eſſe compoſiti, non habet entitatem diſtinctam à materia & forma, hoc ipſo ergo; quia non eſſet entitas formæ, non eſſet compoſitum, entitas autem materiæ non eſt entitas formæ, ſed quid realiter ab illa diſtinctum, conſequenter poni poterit entitas Materiæ, & non poni entitas formæ.

Caſu autem, quô materia exiſteret divinitus, ſine omni forma ſubſtantiali concurſus, ad ita exiſtendum exhibitus, eſſet concurſus in entitate naturalis, ſupernaturalis quoad modum. Quia tunc eſt concurſus ſupernaturalis, quoad ſubſtantiam; quando vel producitur effectus, excedens, vel quando ſuppletur concurſus, ſeu cauſalitas alicujus cauſæ; Concurſus autem ſupernaturalis, quoad modum eſt quem exhibet Deus, in his circumſtantiis indebitus, exhibetq; illum, tanquam auctor miraculorum, non ſupplendo tamen ullam cauſalitatem; & quia; etiam in præſenti, nullam cauſalitatem ſupplet Deus, cùm forma, non cauſet materiam, fit ut hic concurſus ſit ſupernaturalis, nonniſi quoad modum.

# QUÆSTIO III.

## *De Materia, in quantùm potentia eſt.*

De potentia, abſolutè & radicaliter ſpectatâ, egimus ſuprà, ubi de primo eſſentiali conceptu Materiæ nunc agetur, de potentiâ relativè ſpectatâ. Porrò pervulgatum eſt, materiam, vocari puram potentiam, ſed in quônam ſenſu, controverſum eſt. Thomiſtæ enim aliqui, omnem illi actum negant, ſed cum Nominalibus, & Noſtris, Scotiſtæ tribuunt, ut hoc intelligatur,

Præmitto Primò ex Hurtado Diſp. 2. Phyſ. Sect. 2. *Potentiam aliam eſſe objectivam, aliam activam, aliam paſſivam.* Potentia objectiva, ſive Logica, eſt mera & ſola non repugnantia rei ad eſſendum, & hæc potentia competit Entibus nondum exiſtentibus, eiq; opponitur actus exiſtentiæ. Materia à parte rei poſita, quòd non ſit potentia Logica, probatum, ubi de ejus propriâ exiſtentia. Potentia activa eſt vis productiva, alicujus effectûs, qualis potentia, eſt in igne, ad comburendum, an materiæ conveniat aliquid producere? infra agetur. Potentia paſſiva eſt ſubjectum receptivum formarum, & in iſto ſenſu, materia, poteſt dici pura potentia, ei enim convenit recipere formam, & non recipi in alio ſubjecto. Cæterùm non ita eſt potentia, ut excludat omnem actum, quod ut intelligatur,

Præmitto Secundò ex Suar. Diſp. 13. Metaphyſ. Sect. 7. n. 7. *Actum interdum ſumi abſolutè, interdum reſpectivè.* Reſpectivè ſumitur, cùm ſumitur per ordinem ad aliud, ut cùm dico, formã eſſe actum materiç, abſolutè ſumitur actus, quando ſumitur aliquid, pro eo, quod in ſe eſt actuale quid, quantumvis nihil actuet, & ita Deus dicitur actus, quamvis Deus nullius entis ſit forma. Rurſus, uterque hic actus, alius eſt Phyſicus, alius Metaphyſicus. Phyſicus actus eſt v. g. forma, Metaphyſicus autem actus eſt multiplex, aut enim eſt actus eſſentiæ, & vocatur differentia, aut actus exiſtentiæ, & vocatur exiſtentia, aut actus entis per ſe, & vocatur ſubſiſtentia. Specialiter actus abſolutus, alius eſt completus, alius incompletus, actus abſolutè completus eſt, qui in genere entis vel ſubſtantiæ, ita eſt completus, ut nec conſtituatur per actum phyſicum, à ſe diſtinctũ, neque illo indigeat, & talis eſt v. g. Angelus. Alius eſt actus abſolutus incompletus, & eſt ens illud, quod habet actualitatem aliquam, in quãtùm eſt extra nihil, ſed ita, ut tamen ordinetur ad aliud. Iſti ergo, qui tribuunt materiæ aliquam actualitatem, tribuunt ei actualitatem Metaphyſicam incompletam, eò quòd etiam illa ordinetur ad formam, quando autem dicitur, materia eſſe actus abſolutus, ly abſolutum non ſupponit pro radicali, ſed ſupponit pro abſoluto, prout condiſtinguitur ab actu, qui ad aliud actuandum ordinatur.

Præ-

Præmitto tertiò ex eodem. *Diſtincta hæc eſſe, Materia eſt pura potentia, & materia eſt in purâ potentiâ.* Prior propoſitio eſt vera, ſolùm enim ſignificat, materiæ nonniſi deberi, ut ſit ſubjectum, nec ullo modo convenire ei ut ſit actus Phyſicus, poſterior autem propoſitio, ſi non falſa, ſaltem ambigua eſt, videtur enim ſignificare, quòd materia, habeat negationem actualis exiſtentiæ.

# DIFFICULTAS I.

*An Materia ſit pura potentia?*

Dicendum eſt. *Materiam primam, non eſſe purè potentiam, quæ ſit cum excluſione actus Metaphyſici, ſeu entitativi.*

Probatur primò Auctoritate Ariſtot. ex 1. Phyſicor. tex. 69. Ubi materiam primam comparat, cum ligno, ex quo fit ſtatua, quòd certè habet entitatem actualem, independenter, à formâ ſtatuæ; Deinde 1. Phyſicor. tex. 82. dicit Materiam eſſe ſubjectum, ex quo, per ſe aliquid fit, cùm inſit, quomodo autem ineſſet ſi nullum actum entitativum portaret. Similia habet ſeptimô Metaphyſ. & tertio de Cœlo C. 8. Citat Suarez etiam auctoritatem S. Thom. quæſt. 1. de Spirit. creaturis ar. 1. & tertio contra gentes C. 20. ubi dicit, perfectius eſſe compoſitum, quàm ſit ipſa forma, quod certè non diceret, ſi non ſentiret, aliquam perfectionem habere Materiam. Similia habet primâ parte q. 45. articulo 1. ad primum, & ibi quæſt 14. ar. 11. ad tertium: & quæſt. 3. de veritate ar. 5. ad primum.

Probat ſecundò Suarez. Poteſt materia, in ſuo conceptu, intelligi compoſita ex genere & differentia, ut ſi diſtinguatur materia cœli à materia ſublunarium. Ergo habet ſuum actum Metaphyſicum.

Confirmatur ex Maſtrio. Materia ſecundùm ſe conſiderata, vel eſt aliquid, in rerum naturâ, vel eſt nihil, non poteſt dici nihil. Tum quia ex 1. Phyſic. eſt principium rerum in fieri & ex 2. Phyſic. eſt natura per ſe, & cauſa compoſiti intrinſeca ex 7. Metaph. eſt fundamentum formarum, ex Theologia terminus creationis. Tum quia, ſi materia, eſt nihil. Ergo compoſita ſubſtantialia, dependerent in ſuo eſſe, & exiſtere, à nihilo, cum dependeant à materiâ. Quod ſi materia, eſt aliquid in rerum naturâ, quæro, vel eſt accidens, vel aliquod ſubſtantiale? non poteſt dici, quòd ſit accidens, eſt enim ſubjectum formæ ſubſtantialis, forma autem ſubſtantialis, non eſt in accidente, & eſt pars intrinſeca compoſiti ſubſtantialis; quod ſi materia, eſt ſubſtantia, & non eadem cum forma. Ergo habet ſuum actum entitativum.

Probatur tertiò. Falſa eſt hæc propoſitio, materia non eſt ens actu. Ergo debet eſſe hæc vera, materia eſt ens actu. Ergo ulterius, materiæ non convenit, eſſe puram potentiam, quæ, ſit cum excluſione actus entitativi, cui enim, competit eſſe Ens actu, illi non competit negatio entis actu. Ergo nec competet excluſio actûs entitativi, excluſio enim actûs entitativi, eſt negatio entis actu. Antecedens primum probatur. Creatura eſt ens actu, materia prima eſt Creatura. Ergo. Major probatur. Nihil non eſt creatum, aliàs eſſet creatum; & non eſſet creatum. Ergo creatura eſt ens actu; idem enim iſta ſignificant. Minor autem eſt de fide. Rurſus. Materia eſt, & non eſt Deus. Ergo eſt creatura.

Respond. primò Thomiſtæ. Materiam eſſe nihil exiſtentiæ, licet non ſit nihil eſſentiæ.

Contra eſt. Tum quia ſi materia, non eſt nil eſſentiæ. Ergo eſt actus eſſentiæ. Ergo adhuc habetur intentum. Tum quia ex indiſtinctione actualis eſſentiæ ab exiſtentiâ, ſequitur materiam habere actum exiſtentiæ. Tum quia falſa eſt hæc propoſitio: materia actu, eſt nihil eſſentiæ. Ergo vera erit hæc; materia actu, non eſt nihil eſſentiæ. Ergo ulterius vera hæc, materia eſt actu aliquid eſſentiæ; nam ex duobus negativis, reſultat poſitivum quid. Quod ſi vera hæc propoſitio, materia eſt actu aliquid eſſentiæ, id eſt habens actu aliquam eſſentiam. Ergo vera erit, & hæc: Materia eſt actu aliquid entis, id eſt, habens actu aliquam entitatem, eſſentia enim, eſt ens. Ergo ulterius vera erit hæc: materia eſt ens actu, quod ſic probatur: quod habet actu aliquam entitatem, illud eſt ens actu; habet ex conceſſis materia, actu entitatem. Ergo eſt ens actu.

Respond. Materiam, habere quidem entitatem realem, tamen non eſſe ens in actu.

Contra Si concedis, materiam non eſſe puram potentiam objectivam, licet ſit pura potentia ſubjectiva, hoc ipſo concedis, non eſſe actu nihil eſſentiæ, adeoque, eſſe actu aliquid entis, habendoque entitatem realem, habere actum entitativum.

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtotelis.

Respond. Quòd dicat, materiam eſſe puram potentiam ſubjectivam, hoc eſt; nihil actus phyſici involventem; ſed non voluit eſſe puram potentiam Logicam, & objectivam, quæ ſit per excluſionem actus Metaphyſici. Quo etiam modo ſolvi debet auctoritas S. Thomæ; Si alicubi oppoſitum ſignificat.

Objicitur 2. Materia eſt pura potentia. Ergo, non poteſt habere aliquem actum. Ergo neque entitatem actualem. Secunda conſequentia probatur, quia actualis entitas, eſt aliquis actus, nam eſt ens actu. Antecedens probatur auctoritate, eſt enim axioma, materiam eſſe puram potentiam.

Responsum ſupra materiam eſſe puram potentiam, per excluſionem actus Metaphyſici. Ex dictis etiam ſupra, negari poteſt, ſecunda conſequentia, cum ſua probatione, licet enim ſine controverſia, vera ſit hæc propoſitio; actualis entitas, eſt in actu, ſed hæc eſt dubia, actualis entitas, eſt aliquis actus, ly enim, actus, poteſt hîc ſupponere pro actu Phyſico.

Objicitur 3. Si materia, non eſt pura potentia, vel eſt compoſita ex potentia, & actu, vel eſt aliquis actus; ſed materia neque eſt compoſita ex potentiâ & actu, neque eſt actus. Ergo eſt pura potentia. Minor probatur, quoad primam partem: ſi materia eſſet compoſita ex actu, & potentiâ, daretur potentia prior ipſa materiâ, quod eſt abſurdum, nam daretur aut proceſſus in infinitum, in iſtis compoſitionibus, aut deveniretur ad aliquam potentiam, quæ non eſſet compoſita ex actu, & potentia, & hanc, tandem, dicerem eſſe materiam primam. Non poteſt etiam dici, quòd ſit materia, actus, quia vel eſſet actus informans, vel ſubſiſtens, non poteſt eſſe actus informans, aliàs eſſet actus, alius ſubjecti, atque jam, ita, materiæ daretur materia: non poteſt etiam eſſe actus ſubſiſtens, quia ſi materia, eſſet actus ſubſiſtens, talis, qui informare non poſſit: Ergo eſſet ſubſtantia completa, haberet ſe enim ita, ſicut Deus & Angeli, qui ſunt actus ſubſiſtentes, & ſubſtantiæ completæ.

Respondet Suarez. Materiam eſſe compoſitam, non ex potentiâ & actu Phyſico, ſed eſſe compoſitam ex potentiâ, & actu Metaphyſico, hoc eſt, ex genere & differentia, neque eſt abſurdum, potentia Phyſicâ, dari priorem potentiam Metaphyſicam, quia hæc prioritas, eſt per ſolam rationem, ſicut non eſt abſurdum, dari aliquid in homine prius homine per conceptum, hoc eſt genericam rationem animalis.

Instabis. Materia eſt ſimplex entitas. Ergo, vel eſt tota, actus, vel tota potentia: ſed non eſt tota, actus. Ergo nihil actualitatis continet.

Respondetur. Materiam eſſe ſimplicem entitatem in ordine Phyſico, hoc eſt non compoſitam ex ſubjecto Phyſico, & forma Phyſicâ, ſed actu non eſſe ſimplicem entitatem, ſeu incompletam in ordine Metaphyſico, eſt enim compoſita ex potentia ipſa, ad exiſtendum, hoc eſt non repugnantia, ut exiſtat, & ex actu Metaphyſico, hoc eſt actuali exiſtentiâ, item ex genere ſuo & differentiâ, cum quo ſtat, ut tota ſit Phyſica potentia, & ſimul tota, actus Metaphyſicus, utpote identificans ſibi, ſuam exiſtentiam.

Objicitur 4. Omnis actus, eſt propter operationem; Materia non eſt propter operationem. Ergo non eſt actus.

Respondetur. Omnem actum informantem, aut completam ſubſtantiam, eſſe propter operationem, non tamen omnem actum entitativum, eſſe propter operationem, certè enim actus entitativus, poteſt ad aliud genus cauſæ exercendum inſtitui, v.g. ad recipiendum, non verò ad agendum tantùm, in genere cauſæ efficientis. Poteſt etiam oſtendi operatio materiæ, emanatio ſcilicet quantitatis, poteſt denique tranſire totum, non enim, dicimus materiam eſſe actum, ſed in actu. Quodſi dicas, omne quod eſt in actu, eſſe propter operationem, vel negabitur Major, vel ex dictis, diſtinguetur.

Objicitur 5. Nullus eſt actus, qui ſeipſo non habeat actualitatem. Materia, ſeipſa non habet actualitatem, actualitas enim habetur à forma, & tamen, materia, ſeipsâ non eſt forma.

Responsum ſupra. Actualitatem Phyſicam, tribui formæ, ſed non actualitatem Metaphyſicam, vel certè omnis actualitas, eſt à forma, vel diſtinctâ, vel identificatâ, jam autem materiæ, non identificatur quidem forma Phyſica, identificatur quidem forma Phyſica, identificatur Metaphyſica forma.

Instabis 1. Si Materia eſſet in actu, non poſſet fieri ex illa, & forma, unum per ſe; ex duobus enim entibus in actu, non fit unum per ſe.

Respond. Ex duobus entibus in actu completis, & ad ſe cum ſua actualitate ſubſtantialiter non ordinatis, non fit unum per ſe, ſecus de aliis entibus. Rurſùs, ſi materia eſſet in actu Phyſico, non poſſet fieri, ex illa, & forma, unum per ſe, ſed bene fieri poteſt ex actu Metaphyſico, & forma phyſica, unum per ſe; imò fieri non poſſet, ex iſtis duobus, hoc eſt, materia & forma unum per ſe, niſi Materia, eſſet actus Metaphyſicus; eſſet enim nihil: ex forma autem, & nihilo, unum per ſe non fit.

Instabis 2. Purus actus, ita eſt actus, ut nihil admiſtæ habeat potentialitatis. Ergo & pura potentia, ita debet eſſe pura, ut nihil habeat actualitatis; Materia eſt pura potentia. Ergo nihil habet actualitatis.

Respondet Suarez. Diſtinguendo conſequens, quòd ſcilicet pura potentia, nihil habeat actualitatis, quæ ſit à forma Phyſica, licet neceſſario debeat habere aliquid actualitatis, à forma Metaphyſica: hoc eſt, ſuo eſſe, extra cauſas. *Reſtituitur argumentum*, purus actus, nihil habet potentialitatis. Ergo & pura potentia, nihil habet etiam actus Metaphyſici. *Diſparitatem aſſignat* Suarez: quia talis potentia, eſt impoſſibilis à parte rei, quæ non includat actum Metaphyſicum, poſſibilis autem eſt, talis actus, qui non involvat ullam potentialitatem, quod ipſum probat; quia non repugnat dari talem perfectionem, quæ nullam habeat admiſtam imperfectionem, impoſſibilis autem eſt talis imperfectio, quæ nullam habeat admiſtam perfectio-

fectionem, quia potius iſtud Ens, non eſſet ens, ſed nihil, & negatio omnis perfectionis, & ſicut poſſibile eſt ſummum bonum, quod eſt, ſine ulla miſtura mali, quamvis ſit impoſſibile ſummum malum, quod ſit ſine miſtura boni; ita poſſibilis erit purus actus, qui ſit ſine miſtura imperfectionis, impoſſibilis autem erit pura potentia, quæ ſit ſine miſtura perfectionis.

Aliter paulò ſatisfit eidem difficultati, quòd ſcilicet, & eſſet cum excluſione omnis actus, illa potentia, ut ſupponitur, & non eſſet; quia, quod eſt extra cauſas actu, non eſt cum excluſione omnis actus, illa autem potentia, eſſet extra cauſas actu: deinde ſi illa pura potentia, non haberet quidquam actualitatis, vel verum eſſet, de illa dicere, non eſt actu nihil eſſentiæ, vel non eſſet verum. Si non eſſet verum dicere, ergo eſt actu aliquid eſſentiæ, adeoque & ipſa eſt actu: ſi autem eſt verum dicere, eſt actu nihil eſſentiæ, ergo ita ſe habet poſt productionem ſuî atque ante illam, veraque erit de illa, prioris propoſitionis contradictoria, eſt actu, nihil eſſentiæ.

Instabis 3. Si materia prima involveret aliquid actualitatis, actus purus, & pura potentia, non diſtarent maximè, ſed debent diſtare. Ergo. Sequela probatur: Magis diſtarent, pura potentia, & actus purus, ſi pura potentia, nihil actualitatis haberet.

Respondetur. Minorem eſſe falſam, quia accidentia, magis diſtant à Deo, quàm materia, utpote participans de genere ſubſtantiæ.

Deinde dicit Suarez, actum purum & materiam, maximè diſtare, non negativè, hæc enim eſt diſtantia, inter Deum, & nihil, ſed maximè poſitivè, hoc eſt diſtantiâ debitâ entibus poſitivis: quodſi, materia diſtat ab actu puro, diſtantia poſitiva, hoc ipſo actualitatem aliquam importare debet, aliàs hoc ipſo, non eſſet hæc diſtantia poſitiva.

Dici etiam poſſet, impoſſibilem eſſe diſtantiam maximam, inter Deum, & aliquid creatum, quia illa creatura, deberet eſſe imperfectiſſima, non eſt autem, poſſibilis creatura imperfectiſſima, quia aliàs Deus, jam non eſſet, ab ulla creatura minus participabilis; hoc autem non poteſt dici: quia quod eſt participabile in infinitum, magis & magis, neceſſariò eſt participabile in infinitum, minus & minus, aliàs deveniretur ad ultimum, infinitudoque perfectionis, clauderetur termino, nec eadem eſſet via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Si autem Deus eſt participabilis in infinitum, minus & minus; ergo illa creatura imperfectiſſima, non eſſet imperfectiſſima, utpote, quâ deberet dari, minus participans, de Deo, adeoque minus perfecta.

Objicitur 6. Si materia, eſſet aliquid actu, eſſet vel ſubſtantia, vel accidens: non eſt accidens, ut conſtat, ergo eſt ſubſtantia. Sed materia, ſubſtantia eſſe non poteſt; quod ipſum probatur; quia quod eſt potentia ad ſubſtantiam, non eſt actu ſubſtantia: quod eſt enim potentia ad aliquid, non eſt actu illudmet, ſed materia eſt potentia ad ſubſtantiam. Ergo.

Respondetur. Quod eſt potentiâ Logicâ ad aliquid, non eſt illudmet ipſum, concedo: quod eſt potentia Phyſicè. eſt tamen actus Metaphyſicè, non eſt illudmet ipſum, nego.

Deinde quod eſt potentia ad phyſicam ſubſtantiam, hoc eſt, formam ſubſtantialem, ſi ſit etiam potentia, reſpectu totius generis, & latitudinis ſubſtantiæ, non eſt illudmet ipſum, in genere ſubſtantiæ, quod eſt ſubſtantia; poteſt tamen eſſe ſubſtantia, ſi non ſit potentia reſpectu totius latitudinis ſubſtantiæ. Ad habendum autem actum ſubſtantialem, non eſt in potentiâ Materia, quæ eſt à parte rei, ſed de facto illam habet, qui tamen actus ſubſtantialis materiæ, continetur intra latitudinem ſubſtantiæ, ut ſic.

Objicitur 7. Si materia eſſet actus entitativus, non ſalvaretur in ea, ratio puræ potentiæ, per hoc enim ſolùm ſalvaretur; quia materia non reciperetur in alio priori ſubjecto, ſed hoc non ſalvat, quomodo materia ſit pura potentia: quia non poteſt dici forma purus actus, ex eo, quia non informatur alio actu. Ergo nec poteſt dici materiæ pura potentia, quia non recipitur in alio priori ſubjecto.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: ideò non dicitur forma, actus purus, quia quamvis non ſit informabilis ab alia forma ſubſtantiali, eſt tamen capax adhuc formarum accidentalium, & non excludit, quominus ſit verè potentia Phyſica, aſſignabiliſque eſt alius actus, qui minus habeat potentialitatis, nempe Deus. Materia autem bene poteſt dici purâ potentiâ, quia ita non recipitur in alio ſubjecto, ut non ſit actus Phyſicus, ſed potentia Phyſica, nullumque reſpectu illius datur etiam accidentale ſubjectum, nec eſt aſſignabilis entitas, cui magis competat potentia ſubjectiva.

Quanquam videtur hîc eſſe quæſtio de voce ideò enim non appellatur forma, actus purus, quantumvis à nullo actu ſubſtantiali informetur, quia nomen hoc actus puri, uſurpant Doctores, ad ſignificandum non iſtud; quòd non actuatur ab alio actu ſubſtantiali, ſed uſurpant ad ſignificandum Ens à ſe, & quod ad nihil ſui, eſt in potentia Phyſica; nomine autem puræ potentiæ, ſignificant id; quod in nullo priori ſubjecto recipitur.

Objicitur 8. Ita ſe habet materia ad formas ſubſtantiales, ſicut quantitas ad terminos, & figuras; ſed termini quantitatis, non ſunt entitas

tas diſtincta à quantitate, nec quantitatis entitas à terminis. Ergo & entitas materiæ, non eſt diſtincta à formis.

Respondetur. Negando majorem: quia termini quantitatis, ſunt ipſa entitativè quantitas, dicens negationem ulterioris extenſionis, de quo infra; jam autem forma, non eſt ipſa entitas materiæ, ita vel ſic affecta, præterque ipſam materiam, datur forma ſubſtantialis.

Objicitur 9. Si haberet propriam entitatem materia, eſſet abſolutè ſine forma cognoſcibilis, quod tamen negat Philoſophus 1. Phyſicor. tex. 69. & 7. Metaphyſ. Tex. 35.

Respondetur. Materiam, quà relativè accipitur, non eſſe cognoſcibilem ſine formâ, licet ſecundùm aliquod eſſe abſolutum, ſit cognoſcibilis ſine formâ, nec obeſt, quo minus habeat entitatem, quamvis relativè accepta, non ſit cognoſcibilis ſine formâ, quia etiam forma, relativè accepta, non eſt cognoſcibilis ſine materiâ, Pater item ſine filio, & tamen utrique convenit ſua entitas.

Objiciunt. 10. Complutenſes. Ens dividitur in potentiam, & actum, ex 9. Metaph. C. 1. Ergo per hoc ipſum, quia aliquid eſt pura potentia realis, etiamſi omnem prorſus actum excludat, poterit habere rationem entis realis.

Respondetur. Etiamſi aliquid excludat omnem actum Phyſicum, poteſt habere rationem entis realis, non poteſt tamen habere rationem entis realis, ſi excludat etiam actum Metaphyſicum, propter dicta ſupra.

Rurſùs, diviſio illa, eſt in potentiam Phyſicam, & in actum Phyſicum; potentia autem Phyſica, non excludit actum Metaphyſicum: ſi autem ſit diviſio in potentiam Logicam, & actum Logicum, ſeu Metaphyſicum, hoc quidem ipſo, quia eſt potentia Logica aliquid, eſt Ens, ſed non eſt Ens reale, quia etiam genus, quod dividitur, non eſt Ens reale, ſed ens latiùs, nec participabunt hæc membra dividentia de ſe ad invicem, quia potentia Phyſica, & actus Phyſicus, non participant de ſe, licet potentia Phyſica, poſſit participare de actu Metaphyſico, neque enim hæc duo, ſunt membra dividentia proportionata.

# DIFFICVLTAS II.

*An eſſe potentiæ in Materia, ſit primò eſſentiale illi, & an identificatum illi?*

HÆc quæſtio decidi debet, ex iſtis, quæ docuimus, in materia de relationibus tranſcendentalibus, ubi aſſeruimus nullam relationem tranſcendentalem, eſſe primò eſſentialem rebus abſolutis. *Sit:*

## Punctum Difficultatis 1.

*Quid tenendum?*

DIcendum eſt. *Materiæ non eſſe primò eſſentialem rationem potentiæ formaliter acceptam.* Eſt concluſio Scoti in ſecundum diſtinct. 12. q. 1. & in quartum Diſp. 11. q. 3. Eandem hîc in Polonia multis argumentis ſtabilivit Smigletius.

Probat P. Adrianus Pikarski. Nulla eſt neceſſitas, magis includi rationem potentiæ in materia, quàm includatur quælibet paſſio in ſua eſſentia, vel in entitate filii, relatio filii ad Patrem, vel ordo ſubjecti ad accidentia, ab eodem ſubjecto importatus. Ergo non eſt primò eſſentialis ratio potentiæ in materia.

Responderi poſſet. Nulla eſt neceſſitas, magis determinabilitatem, quæ eſt primò eſſentialis conceptus materiæ, per arguentem, ponere pro primo eſſentiali conceptu, & non ponere potentiam, & ſi determinabilitas Materiæ non eſt paſſio materiæ nec erit potentia. Exempla autem, quæ adfert, non convincunt, in omni enim ſententia, per prius eſt eſſentialis potentia materiæ, quàm paſſio, hæcque duo diſtingui, vel inde conſtat, quia eſſe creaturam, non eſt paſſio hominis; eſſe autem riſibile, eſt paſſio, & quia eſſe potentiæ in materia, ita ſe habet, ſicut eſſe creaturæ: certè ſicut eſſe creaturæ non eſt paſſio Entis creati, ita nec potentia erit paſſio materiæ. Rurſùs paſſio videtur emanare, jam in ſuppoſitione, etiam ſecundò eſſentialium conceptuum, & quia etiam per arguentem potentia eſt ſecundò eſſentialis conceptus materiæ, hoc ipſo non ſe habebit potentia ut paſſio materiæ, nec ſequetur ex eo, non eſſe illam eſſentialem primò, quia paſſio non eſt eſſentialis primò. Negabunt item oppoſiti, æquè ſe habere potentiam in materia, ac relationem, hæc enim, eſt quid accidentale, materiæ autem, non accidit eſſe potentiæ: negabunt item ordinem ſubjecti ad accidentia, non eſſe primò eſſentialem.

Probat idem. Si materia eſſet eſſentialiter ordo ad formas, non poſſent adverſarii dicere, quòd materia dicat eſſentialiter ordinem ad formas, niſi nugaciter, ſenſus enim hujus propoſitionis: Materiæ eſt ordo ad formas eſſentialis, ſenſus inquam eſſet, quod ordo materiæ, ad formam, dicat eſſentialiter ordinem ad formas, quod nonniſi nugaciter dicitur.

Responderi poſſet, retorquendo argumentum, contra eundem in quantùm tenet primò eſſentialem conceptum materiæ, eſſe determinabilitatem, ſi materiæ primò eſſentialis conceptus eſſet determinabilitas per formas, tunc hujus propoſitionis Materiæ eſt primò eſſentialis conceptus, determinabilitas, ſenſus inquam eſſet

eſſet, quòd determinabilitatis, primò eſſentialis conceptus, ſit determinabilitas, eadem retorſio fieri poteſt in quacunque materia, & ita etiam non poterit dici, per arguentem, relationis primò eſſentialem conceptum eſſe, *eſſe ad aliud*, quia aliàs hujus propoſitionis: relatio primò eſſentialiter eſt ad aliud, ſenſus erit primò eſſentialiter ad aliud, hujusque propoſitionis, homo eſt primò eſſentialiter animal rationale, ſenſus erit, primò eſſentialiter animal rationale, eſt animal rationale. Quòd ſi in his retorſionibus, dicatur ſufficere, ne propoſitio ſit nugax aliud ex modo ſignificandi importare ſubjectum, & aliud importare prædicatum, ſenſumque non fore hoc ipſo nugacem, ita in præſenti, idem etiam poterit.

PROBAT idem. Quod eſſentialiter eſt ad aliud, non poteſt ſine eodem alio exiſtere: atqui materia poteſt exiſtere, non exiſtentibus formis omnibus tam ſingulatim, quàm collectivè ſumptis, ſaltem miraculosè. Ergo materia non eſt eſſentialiter ad aliud. Major probatur: id quod ab alio pendet in eſſendo, pendet etiam in exiſtendo, & ita, quia creaturæ, pendent in eſſendo à prima cauſa, non poſſunt exiſtere non exiſtente Deo, modalis item entitas, quia dependet in eſſendo à ſubjecto, etiam in exiſtendo dependet ab illo.

RESPONDETUR. Hoc argumentum etiam proponenti ſolvendum eſſe, non eſt minus eſſentialis potentiæ ratio creaturæ in ente ab alio, quare ergo non poteſt ſubſtantia creata exiſtere, independenter à Deo, & tamen exiſtere poteſt materia, ſine omni forma; Directè autem dici poteſt, materiam poſſe exiſtere, ſine omni forma actualiter exiſtente, ad quam non dicit etiam materia ordinem eſſentialem; ſed non poteſt exiſtere, ſine omni forma poſſibili, ad quam dicitur, ordo eſſentialis.

Denique argumentum multum probat, probat enim etiam potentiam, non eſſe ſecundò eſſentialem materiæ, quia nihil poteſt exiſtere ſine ſuo ſecundo eſſentiali, utpote quod idem eſt in re, cum primo eſſentiali, & tamen materia poteſt exiſtere ſine forma.

Addo. Condiſtinguendæ ſunt hæ propoſitiones, materia ſine forma poteſt exiſtere, hancque probabunt etiam oppoſiti, & alia, hæc, materia poteſt exiſtere ſine ordine ad formas, hanc negabunt oppoſiti, & negare debet ipſe arguens.

PROBAT denique idem. Eſſentia materiæ, neque eſt purè relativa intrinſecè, neque eſt ex parte relativa intrinſecè. Ergo materia primò eſſentialiter non conſtituitur ordine ad formas. Antecedens probatur; quoad primam partem. Si eſſentia materiæ eſſet purè relativa, etiam forma deberet eſſe purè relativa, invicem enim ad ſe ordinem dicunt; ſi autem & forma, & materia, itemque ejus unio, eſſet relativa, totum compoſitum eſſet relativum, conſequenter nullum phyſicum Ens, foret niſi in prædicamento ad aliquid, homoque ponendus eſſet in prædicamento relationis, imò darentur relationes circa omne fundamentum abſolutum. Quòd verò eſſentia materiæ, non ſit ex parte relativa, probat: quia ſequeretur illud aliud partiale abſolutum, non dicere ordinem ad formas quod dici non poteſt, quia aliàs eſſet aliquid in materiæ eſſentia, quod non eſſet eſſentialiter materia: per oppoſitos enim, illud eſſentialiter eſt materia, quod dicit ordinem eſſentialiter, ad formas.

RESPOND. Quòd materia ſit ex parte eſſentialiter relativa, eo, quòd ſit Ens nonniſi impurè abſolutum, docentque illud partiale abſolutum, non dicere ordinem ad formas, negant tamen aliquid in materia eſſe, quod non ſit materia, quam docent, & abſolutum & reſpectivum aliquid, importare æquè primo; & ſicut per nos, ne aliquid ſit in materia, quod non ſit potentia formaliter, ſufficit identitas realis, ita & per illos ſufficiet. *Hinc aliter*

PROBAT primò Smiglerius. Nulla relatio poteſt eſſe primò eſſentialis abſoluto: atqui potentia eſt relatio, materia verò eſt quid abſolutum. Ergo primò eſſentialis, materiæ potentia eſſe non poteſt. Major probata eſt in Logica, & certè implicat, uni eidemque convenire duo contradictoria, ſub una eademque ratione, cum igitur eſſe ad aliud, conveniat rei, ſub ratione relativa, non eſſe ad aliud ſub ratione abſoluta, neceſſe eſt, hæc non eſſe idem.

CONFIRMATUR ex eodem. Tum quia nulla potentia, eſt ſui ipſius potentia, ſed ſupponit aliquid, cujus ſit potentia. Ergo & potentia materiæ, ſupponit eſſentiam materiæ, adeoque primo eam non conſtituit. Antecedens probatur; quia iſta tria, operatio, potentia, eſſentia, ſunt talia, ut operatio præſupponat potentiam, potentia eſſentiam.

*Neque valet, ſi dicas*, potentiam accidentalem, ſupponere eſſe, non verò potentiam ſubſtantialem, quia etiam potentia ſubſtantialis, non amittit rationem potentiæ. Ergo ſi accidentalis potentia præſupponit eſſentiam, etiam ſubſtantialis ex modo concipiendi præſupponet. Tum quia etiam dato, quòd materia, ſit Ens impurè abſolutum, adhuc de primo eſſentiali conceptu abſoluti, non erit relativum, idque ideo, quia, ita tunc conflaretur materia ex eſſe abſoluto, & relativo, ſicut conflatur homo ex animali & rationali, & quia rationale, non eſt de eſſentia animalis, nec de ratione abſoluti, eſſet relatio, imò ſpecialis eſt ratio, quare de eſſentia abſoluti, non poſſit eſſe relatio, quia res diverſorum prædicamentorum, non poſſunt conſtituere unum per ſe, ſed unum per accidens; abſolutum autem, & relativum ſunt res diverſorum prædicamentorum. Tum quia

ra-

rationes duæ diſparatæ, quæ ſe invicem tollunt, non poſſunt invicem de ſe arffirmari, nec una eſſe de eſſentia alterius, talis eſt ratio relativa & abſoluta. Ergo, Minor probatur: quia ratio abſoluta, dicit non eſſe ad aliud, ratio relativa, dicit eſſe ad aliud. Ergo ſe invicem tollunt. Tum quia, omnis relatio eſt alicujus relati, non enim ſui ipſius eſt relatio, ſed alicujus quod per illam refertur, relatio enim refert, & eſt ratio referendi, ipſa verò non refertur, ſed ſubjectum vel quaſi ſubjectum illius. Ergo in relatione materiæ ad formam, aſſignandum aliquid, quod referri debeat, hoc autem, non aliud eſt, quàm ipſum eſſe abſolutum. Tum quia pr us eſt rem eſſe in ſe, quàm eſſe ad aliud, ſed eſſe abſolutum, eſt eſſe in ſe, eſſe relativum, eſt eſſe ad aliud. Ergo prius eſt eſſe abſolutum, quàm eſſe relativum.

Probatur 2. Sive materia, ſit purè abſolutum quid, ſive purè relativum, ſive impurè abſolutum, & impurè relativum, non poteſt inferri legitimè, quòd de primo eſſentiali conceptu materiæ, ſit ratio relativa. Ergo ratio potentiæ, non eſt primò eſſentialis materiæ, ratio enim potentiæ, formaliter accepta, eſt ratio relativa. Antecedens quoad primam partem, ſic probatur: Si materia ſit purè abſoluta, non poteſt de primo eſſentiali conceptu illius, eſſe quid relativum, hoc ipſo enim jam eſſet, & purè abſolutum Ens, ut ſupponitur, & non purè abſolutum Ens; quia haberet ſe primo eſſentialiter relativè; Quoad ſecundam partem ſic probatur: Suppoſito, quòd materia ſit Ens purè relativum, eſſet quidem de primo eſſentiali conceptu ratio relativa, ſed quæro, vel eſſet relativa ut Quo? vel relativa, ut Quod? non eſſet relativa ut Quo; quia non eſſet relatio, ſed id quod refertur ad formam, tanquam ſubjectum eidem unibile, non autem relatio eſt formaliter unibilis, ſed relatum; quod ſi illa relatio non eſſet relativa ut quo, ſed ut quod: Ergo eſſet concretum, ex relatione, & abſoluto, ex quo enim alio? Ergo non eſſet purè relativa, poſito autem, quòd non ſit purè abſoluta, nec purè relativa materia, ſic quoad hanc tertiam partem probatur Antecedens: poſito, quòd materia ſit primò eſſentialiter conflatum ex abſoluto, & relativo, primo eſſentialis conceptus abſoluti, & primò eſſentialis conceptus relativi, vel erunt diſtincti, vel non erunt diſtincti; ſi non erunt diſtincti: Ergo nec illic erit conflatum ex iſtis duobus, quomodo enim conflari aliquid poteſt, ex duobus, ſi illa non ſint duo? illa autem non ſunt duo, quorum primò eſſentialis conceptus idem, & ſicut ex homine, & animali rationali, tanquam duobus, non poſſet duplex conceptus conflari, ita nec ex illis rationibus; Deinde utrumque illorum membrorum prædicti conflati, quod eſt impurè abſolutum, utrumque inquam illorum membrorum, diſtinctam haberet definitionem; abſolutum enim, & relativum, aliâ definitione definiuntur, quomodo ergo utriusque illorum membrorum, idem erit primò eſſentialis conceptus? imò ſequetur, utrumque eſſe, vel abſolutum, vel relativum, ſi idem erit, utriusque primo eſſentialis conceptus, adeoque conflatum, ex illis, non eſſe illud impurè abſolutum. Si autem illorum duorum membrorum, primò eſſentiales conceptus, ſunt diſtincti: Ergo de ratione abſoluti, non erit primo eſſentialis ratio relativa, quia nec rationis relativæ, primo eſſentialis conceptus erit, conceptus abſoluti, cumque tota radix, omnis diſtinguibilitatis, ſit alietas, primò eſſentialis conceptus, qui ad invicem non poſſunt accommodari, nec ad invicem convenire, cùm ratio abſoluti & ratio relativi, diſtinguantur inter ſe, nec unum, erit de primo eſſentiali conceptu alius; Sed in illo conflato ex abſoluto & relativo, abſoluti primò eſſentialis conceptus, erit abſolutus, relativi relativus. Ergo unum, non erit de primo eſſentiali conceptu alterius. Ergo nec in materia de primo eſſentiali conceptu abſoluti, erit aliquid relativum, quæ ipſæ duæ formalitates, ſi inter ſe comparentur, ſemper abſolutum, prius erit relativo, propter rationes ſupra, ex Smiglerio adlatas.

Probatur 3. Poſito, quod materia ſit impurè quid abſolutum, & quod de primo eſſentiali conceptu illius, ſit relatio potentiæ, ſequeretur relativum primo esſentialiter, non esſe relativum; hoc eſt abſurdum. Ergo. Sequela probatur: relativum primo esſentialiter, esſet abſolutum. Ergo relativum primo esſentialiter non esſet relativum. Antecedens eſt concluſio oppoſitorum. Conſequentia probatur, quod eſt abſolutum, illud non eſt relativum, ſed relativum primo esſentialiter, esſet abſolutum: Ergo relativum primò esſentialiter, non esſet relativum. *Neque valet, ſi dicas*, quod eſt abſolutum purè, illud non eſt relativum; ſed non illud, quod eſt impurè abſolutum.

Contra enim erit, illa pars ſecunda, quæ dicitur abſoluta, vel eſt purè abſoluta, vel impurè, ſi impurè, de illa ipſa, quæro, an ſit abſolutè pura? & ſic debebis concedere, vel proceſſum in infinitum, vel devenire ad abſolutè puram, & de hac parte quæro, eſtnè esſentialiter relativa, an non? Si non eſt primò esſentialiter relativa, ergo non oſtendis, contra quam intenderis, quòd de abſoluto alicujus conceptu primo esſentiali, ſit relatio; ſi autem illa pars, esſet primò esſentialiter relativa: Ergo primo esſentialiter relativum, non eſt relativum, eſt enim abſolutum, & ſicut conflato illi ex animali & rationali, non eſt de primo esſentiali conceptu animalis, rationale, ita in impurè abſoluto, de primo esſentiali conceptu abſoluti, non erit relatio, ut in ſimili dicebat Smigletius.

PUN-

## Punctum Difficultatis 2.

*Solutio objectionum.*

OBjicit Primò P. Paulus Kaczynski. Si potentia ſubjectiva non eſſet primò eſſentialis materiæ, daretur proceſſus in infinitum in potentiis ſubjectivis, quod eſt abſurdum. Sequela probatur: quia ſi potentia ſubjectiva, non eſſet primo eſſentialis materiæ, daretur in materia, alia potentia prior hâc, & ſic in infinitum, quod ipſum probat illa potentia, quam negamus eſſe primo eſſentialem, haberet ſe per modum formæ ſuperadditæ, forma autem præſupponit ante ſe potentiam. Rurſus hæc præſuppoſita potentia eſtne primo eſſentialis, vel non? ſi eſt; primo eſſentialis: Ergo & illa, de qua negabamus, erit primò eſſentialis: Ergo habebit ſe, per modum formæ. Ergo præſupponet aliam ante ſe potentiam, & ſic in infinitum.

Respondetur. Potentiâ relativè acceptâ, dari priorem non re, ſed per rationem, nempè potentiam radicaliter acceptam, quâ non datur alia, re prior, materia enim non eſt potentia, reipsâ compoſita, niſi forte ex partibus ſuis homogeneis, & quia non dabitur prior etiam ratione, potentia, quàm ſit illa ipſa, radicaliter accepta, ideo non dabitur proceſſus in infinitum. Tum quia eſſentiâ ipſa non eſt quid prius, etiam ratione, radicaliter autem accepta potentia, eſt ipſa eſſentia, hoc enim nomine radicaliter acceptæ potentiæ intelligimus. Tum quia illud prius eſt per rationem, quod fundamento in re præhabito, format intellectus, nullum autem fundamentum præhabet intellectus, ponendæ ulterioris potentiæ in materia, quàm ſit illa ipſa radicaliter ſumpta. Tum quia, ideo potentiâ relativè accepta, datur per rationem prius aliquid, quia de ratione abſoluti non poteſt eſſe ratio reſpectiva, primò eſſentialis, quod abſurdum non ſequitur, ſi potentia radicaliter accepta, non detur alia prior.

Objicit ſecundò. Seclusis omnibus, quæ cenſentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, adhuc materia eſſet potentia ſubjectiva. Ergo illa eſt primò eſſentialis materiæ. Antecedens probatur, adhuc ſeclusis omnibus, quæ cenſentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, materia erit Ens incompletum, & propter formas. Ergo eſſet adhuc potentia ſubjectiva.

Respondetur. Seclusis omnibus, fore materiam Ens incompletum, & propter formas, realiter, non verò formaliter; ſed nonniſi radicaliter erit propter formas, ad eum planè modum, quô ſeclusâ riſibilitate formali ab homine, erit homo radicaliter riſibilis.

Vel certè dici poteſt, materiam ſeclusis omnibus advenientibus eſſe potentiam ſubjectivam, ſi materia prout potentia eſt, adeoque relativè ſpectetur, non verò ſi materia ſpectetur ſecundùm ſe.

Addo. Cùm incompletio ſit mera negatio, non poterit eſſe de primo eſſentiali conceptu Entis poſitivi, quale eſt materia; Unde illius propoſitionis materia eſt eſſentialiter Ens incompletum, ſenſus eſt, incompletio neceſſariò eſt adnexa entitati materiæ.

Objicit tertiò. Forma, per quam refertur unum ad aliud, eſt relatio, ſed materia per ſe ipſam refertur ad formam. Ergo materia eſt ipſa relatio.

Respondetur. Negando materiam, primò eſſentialiter referri ad formam, vel certè refertur ad formam, prout ſpectatur per modum potentiæ formaliter, non verò prout ſpectatur ſecundùm ſe.

Objicit quartò. Id quod prædicatur de alio in Quid, eſt illi primo eſſentiale, ſed materiæ, prædicatum in quid, eſt potentia per Ariſtotelem, qui materiam appellat potentiam ſubjectum, &c.

Respondetur. Smigletius. Id quod prædicatur de alio in quid, vel eſt primo eſſentiale illi, vel idem aliquo modo cum eſſentia; ſed non eſt neceſſe, ut ſit tantùm primo eſſentiale, hinc etiam dicitur de materia in quid, quòd ſit pars, & tamen eſſe partem, etiam per oppoſitos, non eſt primò eſſentialis conceptus materiæ. Dicimus item, hoc lignum eſt arca, navis, &c. quæ tamen non ſunt primo eſſentialia ligno, Simitas etiam dicitur naſus curvus, & tamen hoc ſubſtantiale, quod eſt naſus, primo eſſentiale non eſt accidenti, quod eſt ſimitas. Petrus etiam dicitur Pater, & tamen eſſe Patrem, non eſt primo eſſentiale. Sufficiet ergo, quod primo eſſentiale in quid, primo dicatur, ſicut eſt primò eſſentiale; non excludendo, ut aliquid ſecundo in quid dicatur, ſicut primo eſſentiale non excludit, ut ſit aliquid ſecundo eſſentiale.

Deinde univerſaliter loquendo, tunc accidens non dicitur in quid, de ſubjecto, quando eſt ita purum accidens, ut non involvat quidquam de ſubjecto, & ita, quia albedo non involvit quidquam de pariete, non dicitur in quid, de pariete; Secus ſimum, arca, &c. jam autem ratio potentiæ involvit ipſammet in ſe materiam, hinc de illa, in quid, dici poterit.

Dici etiam poteſt, potentiam, ſupponendo pro illa radicaliter accepta, dici in quid, de materia, non autem potentiam, formaliter & relativè acceptam, vel certè quod ad prædicationem in quid, in materia neceſſaria,

ſufficiat, aliquid eſſe ſecundò eſſentiale. Unde etiam meliùs explicata fuiſſet Materia, per hoc, quòd ſit eſſentia exigitiva potentiæ ad formam, niſi quòd maluerint Philoſophi, attendere ad id, quod notius eſt nobis: ignotior autem eſt nobis illa radix, quàm quòd materia ſit potentia.

Instabis 1. Docet Ariſtot. ex materia & forma, fieri unam eſſentiam, ex actu enim & potentia fit unum; ſed ſi materia non eſſet eſſentialiter potentia, non poſſet ex illa, & forma, fieri una eſſentia, quia non haberet in ſua eſſentia, id, per quod formaliter duo efficiuntur unum, nempe potentiam.

Respondet Smiglerius. Ad hoc, ut materia & forma fiat una eſſentia, ſufficit ut potentia non ſit diſtincta entitas à materia. Si enim & materia ſit ſeipsâ potentia, & forma ſeipsâ actus, fiet unum per ſe ex materia & forma. Ex dictis etiam diſtingui poſſet minor, non haberet in ſua eſſentia phyſicè ſpectata, materia potentiam. Nego Antecedens, non haberet in ſe Metaphyſicè, & per ordinem ad noſtros conceptus, non haberet, inquam, potentiam, idque formaliter ſpectatam, habendo illam radicaliter ſpectatam. Concedo Antecedens. Sed inde non ſequitur, ex materia & forma non poſſe fieri unum per ſe, quia ſicut totum compoſitum eſt phyſicum, ita & partes phyſicè ſpectatæ, componunt illud, ſufficietque ut Materia phyſicè loquendo, ſit potentia.

Instabis 2. Forma eſt actus materiæ, perficiens illam, in ſua eſſentia immediatè; atqui non perficit materiam, niſi quatenus potentia eſt: actus enim non perficit, niſi ſuam potentiam. Ergo materia eſt eſſentialiter potentia.

Respondetur. Sufficere ad hoc, ut materia, realiter, ſecundò eſſentialiter, & phyſicè ſpectata, ſit potentia.

Objicit quintò. Si non eſſet poſſibilis forma, etiam materia non eſſet poſſibilis. Ergo inter Materiam & Formam eſt dependentia, & connexio eſſentialis.

Respondetur. Eſſe connexionem eſſentialem, ſed non primò ad eum modum, quô ſi non eſſet poſſibile riſibile, non eſſet poſſibilis homo, & tamen riſibile non eſt primò eſſentiale homini, quamvis non in omnibus, æquiparari debeant riſibile in homine, & potentia in materia, ſed ſufficit ut ad præſens punctum hæc ſint paria.

Objicit ſextò. Si ratio potentiæ non eſſet primò eſſentialis materiæ, ſequeretur materiam non eſſe proportionatam actui: ſed hoc eſt abſurdum. Sequela probatur, quia actus eſſet ſubſtantialis, potentia eſſet accidentalis materiæ.

Respondetur. Potentiam eſſe Metaphyſicè, non Phyſicè accidentalem materiæ, adeoque propter identificationem cum ſubſtantia, eſſe phyſice ſubſtantialem. Deinde etiam forma primò eſſentialiter ſpectata, non eſt actus ſubſtantialis, formaliter & relativè acceptus, ſed nonniſi radicaliter. Unde adhuc erit proportio, inter materiam & formam.

Objicit ſeptimò. Ergo ſaltem ſequitur materiæ uniri formam, nonniſi mediante accidenti Metaphyſico, & non immediatè per ſuam eſſentiam, eſſetque iſtud accidens, immediatiùs unitum materiæ, quàm forma ſubſtantialis.

Respondetur. Concedendo, quòd materiæ uniatur forma, nonniſi mediante accidenti Metaphyſico, immediatè tamen unietur dupliciex capite; Imprimis, quia accidens illud Metaphyſicum eſt idem realiter cum materia; deinde quia ipſa materia eſt ipſum ſubjectum, & potentia radicaliter accepta, cui adhuc radicaliter acceptæ unietur illa forma, nec eſt abſurdum, quòd potentia formaliter accepta, per prius uniatur intentione Logicâ, & ex modo concipiendi, ipſi ſubjecto radicaliter accepto, præ forma ſubſtantiali, quia, per prius eſt, eſſe materiam, cum prædicatis ſibi debitis, quàm eſſe ſub forma. Phraſis etiam non eſt valde exacta, quia ratio Potentiæ in Materia, potiùs deberet dici ſecundò eſſentialis Materiæ, quàm Accidens ejusdem.

## Punctum Difficultatis 3.

### *Eſſe Potentiæ, identificaturné Materiæ?*

Præmitto 1. *Materiam pluribus titulis dici Potentiam.* Primò ratione compoſiti, non quòd materia, compoſitum in ſe patiatur, ſed quia in illo, in actu ſecundo, exercet rationem potentiæ. Secundò eſt Potentia, ratione formæ, quàm in ſe patitur. Tertiò, materia dici poteſt Potentia, in quantùm patitur actiones, quibus formæ in materiam inducuntur.

Præmitto 2. *Vt meliùs ſtatus quæſtionis penetretur, dividi ſolet ratio potentiæ in proximam & remotam.* Remotam potentiam omnes cenſent eſſe identificatam realiter materiæ; proximam cenſuerunt aliqui eſſe accidens, realiter ſuperadditum materiæ, qualis fuit Commentator Themiſtius, *Circa quod*

Dicendum eſt. *Etiam potentiam proximam, non eſſe quid diſtinctum realiter, à materia*: ita Suarez Diſput.13. Sect.8.n.3. Hurtad. diſput. 2. Sect. 4. Arriaga diſp. 2. Sect. 3. Subſ. 3. Oviedo Controv. 2. pun. 2.

Probari ſolet Primò. Quia materia eſſentialiter ordinatur ad formam, ſed non ordinatur,

tur,niſi ut potentia receptiva. Ergo illa eſt eſſentialiter potentia receptiva. Rurſus forma per ſuam eſſentiam eſt actus materiæ. Ergo eſſentialiter, è converſo,materia, eſt potentia ad formam.

Responderi poſſet. Quòd materia eſſentialiter ordinetur ad formam; ſecundùm quod eſt potentia radicaliter & remotè accepta, quæ ipſa eſt indiſtincta à materia,licet non ordinetur eſſentialiter ad formam, ſecundùm quod importat potentiam proximam. Forma è converſo,erit actus radicaliter acceptus, non autem proximè. Deinde dici poteſt,ſicut,ut dicatur immediatè ignis B; genitus ab igne A, non eſt neceſſe excludi calorem,utpote inſtrumentum agendi, ſed tantùm eſt neceſſe, excludi aliam ſubſtantiam agentem; ita ut immediatè dicatur recipi à materia forma, non eſt neceſſe excludi inſtrumentum recipiendi, hoc eſt,potentiam proximam,ſed tantum aliud ſubſtantiale intermediativum.

Probat Secundò Oviedo. Iſta potentia, vel eſt ſubſtantia, vel accidens; neutrum dici poteſt: non primum, quia hoc ipsô illa potentia, ſi eſſet ſuperaddita materiæ,eſſet accidens. Ergo non eſſet ſubſtantialis. Antecedens probatur. Omnis potentia ſuperaddita, eſſentialiter ſupponit ſubjectum,cui ſuperadditur,tanquam radicem illius. Ergo non eſt ſubſtantia ſed accidens. Conſequentia probatur,quod eſt propter aliquid à ſe diſtinctum,quod ad ipſum præſupponitur eſſentialiter, eſt accidens. Quoad ſecundam partem, probat idem: Si illa potentia accidentalis foret,tunc etiam compoſitum foret accidentale,quia omne compoſitum immediatè reſultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem. Ergo ſi immediatè attingitur per unionem potentia, quæ eſt accidens, compoſitum illud erit accidentale. Antecedens immediatum probatur. Omne totum immediatè reſultat ex partibus, ex quibus immediatè componitur. Ergo & omne totum compoſitum, immediatè reſultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem.

Responderi poſſet: Illam potentiam fore accidentalem,non fore tamen compoſitum illud accidentale abſolutè,quia mediante illâ potentiâ,etiam potentia radicalis materiæ uniretur,quæ eſt quid ſubſtantiale; in compoſito autem principaliter attenditur, ad ipſam potentiam radicalem ſubſtantialem; hinc,quamvis in multorum ſententia, mediante quantitate recipiatur forma materialis ſubſtantialis,compoſitum tamen denominatur ſubſtantiale, & in productione ignis B. facta ab igne A. principaliter attenditur ad ipſum ignem,non verò calorem, quo mediante ignis,agit,& in compoſito ſubſtantiali reali ſimpliciter, apud Modaliſtas non attenditur ad unionem, quæ non eſt res rigoroſè, ſed ad materiam & formam, quæ, mediante illâ unione, tanquam res veræ uniuntur, & conſtituunt compoſitum reale; ita & in præſenti. Quod ulterius in hoc principium reſolvi poteſt; quòd ſcilicet non attendatur in compoſito, ad id, quod habet rationem ut quo,ſed quod habet rationem ut quod, cùm & ipſum compoſitum, indiſtinctum à ſuis partibus,ex rationibus ut Quod conſtituatur: hinc quamvis rationes ut quo , ſint accidentales, modò ratio ut quod,ſubſtantialis ſit , etiam compoſitum erit ſubſtantiale. Quia autem potentia proxima habet ſe nonniſi ut quo, ad compoſitum, quamvis illa ſit accidentalis, modo ipſa potentia ut quod,ſit ſubſtantialis, poterit conſtitui totum compoſitum ſubſtantiale. Quanquam non convincitur etiam, quòd illa potentia non ſit ſubſtantialis. Rationes quas adfert,habent retorſionem in forma materiali, quæ eſt ſubſtantialis, & tamen præſupponit materiam, tanquam ſui ſubjectum, & cauſam.

Probat Tertiò Arriaga. Iſta potentia ſuperaddita,vel eſt ſubſtantia,vel accidens; ſi eſt ſubſtantia. Ergò,ſi illa immediatè recipi poteſt in materia,poterit & forma ſubſtantialis,immediatè recipi; ſi eſt accidens,inferam. Ergo ſi materia,quæ eſt ſubſtantia, non poteſt immediatè formam ſubſtantialem recipere,nec poterit accidentalis.

Responderi poſſet. Ideò à materia recipi immediatè , illam potentiam ſuperadditam, quia ſi illam non reciperet immediatè, daretur proceſſus in infinitum, in iſtis receptionibus, qui non ſequetur, ſi mediante hac unâ potentia ſuperadditâ, recipiantur à materia formæ; & ſicut, quia mediante calore , producit ignis ignem, non ſequitur, quia ignis in ſeipſo, mediante alio calore,producit calorem,& univerſaliter poſitâ mediatione inſtrumenti, & rationis ut quo, non ſequitur ,ad ipſum inſtrumentum, debere dari aliud inſtrumentum, ita & in præſenti. Poſito verò, quòd etiam iſta potentia ſit accidentalis,benè adhuc poterit, immediatè recipere formam ſubſtantialem,quia id non faciet vi & virtute propriâ,ſed nomine potentiæ radicalis,ad eum modum,quo calor immediatè producit ignem , quantumvis ignis alium ignem immediatè non producat, nec tamen dicitur agere ſupra ſuas vires, aut magis quàm ſubſtantia, quia hoc agit tanquam inſtrumentum, principalis agentis, & nomine illius.

Probat Quartò Hurtadus, vel illa potentia ſuperaddita , eſt tanquam forma informans materiam, vel non, ſi non eſt tanquam forma informans materiam, & eſt ſubjectum formarum. Ergo illa potiùs potentia, quam tu appellas proximam, eſt revera materia, & non

illa, quam tu tibi fingis, tanquam radicalem potentiam, hæc enim jam potentia, eſſet ſubjectum primum omnium receptivum, in nullo receptum. Quod ipſum eſt, eſſe materiam; imò ſi hæc potentia immediatè receptiva, non ineſt materiæ, quomodo, ratione unionis cum illa, cenſebitur forma uniri, ipſi potentiæ radicali: ſi autem dicis, illam potentiam habere ſe per modum formæ, informantis materiam, hoc ipſo illa potentia, non eſſet receptiva formarum, quia una forma, non informatur alia formâ, nec ab illa denominatur, eſſentque duæ formæ ſubſtantiales informativæ ejuſdem materiæ.

Respondetur. Illam potentiam ſuperadditam, diverſo reſpectu, habituram ſe per modum materiæ, quia recipit formam, diverſo, per modum formæ, quia eſt per modum advenientis materiæ, ad eum modum, quo formæ partiales, in ſententia, eas admittente, habent ſe per modum materiæ, recipiendo formam totalem, & per modum formæ complendo materiam. Sed poſſet aliquis dicere, habere ſe nonniſi per modum materiæ, nec tamen erit revera materia, quia non erit ſubjectum radicale, nec ſubſtantia. *Hinc aliter negativo principio*,

Probatur quintò Concluſio, quia hujus ſuperadditæ potentiæ proximæ, nulla eſt neceſſitas. *Sed in contra*

Objicitur primò. Subſtantia producit aliam ſubſtantiam, mediis accidentibus, v. g. ignis ignem, medio calore. Ergo & materia, recipit formas, media potentia ſibi ſuperaddita.

Respondet primò Oviedo. Diſparitatem eſſe, quia forma ſubſtantialis educta debet conſtituere unum compoſitum ſubſtantiale, cum ſubjecto, ex quo educitur, & cum forma ſubſtantialis, non poſſit conſtituere unum compoſitum ſubſtantiale, cum potentia accidentali, ideo nec in illa recipitur; Effectus verò à cauſa productus, non debet conſtituere unum ſubſtantiale, adeoque produci ab accidente poterit. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia forma cum eo, cum quo tanquam ratione, ut quo recipiendi, unitur, non debet conſtituere unum ſubſtantiale, ſed cum eo, cum quo tanquam radice principali, & ultimo conjunguntur. Hinc bene adhuc poſſet immediatè uniri, cum aliquo accidenti.

Deinde ut urget Arriaga, etiam ex materia ut cauſante formam, non fit unum per ſe. Cur ergo formam, materia, per ſuperadditam potentiam, quæ etiam eſt accidens, non cauſabit? præcipuè ſuppoſito, quòd cauſalitas materiæ, ab unione ſit diſtincta.

Respondet ſecundò Arriaga. Illam potentiam ſuperadditam, neceſſariò immediatè à ſola materia prima cauſari, qu odſi ſemel conceſſum fuerit; Cur non concedetur, omnes alias formas cauſari? qui verò ab igne A. cenſent produci ignem B. mediante calore, putant ſubſtantiam non eſſe immediatè operativam; *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia immediatè ignis producit in ſe calorem, nec tamen ſequitur, quòd immediatè producat alium ignem, ſic quamvis materia, immediatè cauſabit illam potentiam, non ſequitur, immediatè, cauſaturam alias formas materiales, imò univerſaliter, id quod ſpectat ad perfectionem alicujus, & completum in ſua entitate debitumque eſſe, id ſe ſola, res illa, nata eſt facere, habet enim vim emanandi ex ſe ſuas perfectiones, & ita immediatè emanat materia quantitatem, anima potentias, ſi illæ ſuperadditæ.

Respondetur tertiò. Diſparitatem eſſe, quia ſubſtantiis ex eo proviſa ſunt accidentia, quia poſſunt eſſe à paſſo diſtantes, habereque debent per quod conjungantur paſſo, illique ſe, cauſa introducendæ formæ, inſinuent; jam autem materia, neceſſariò nonniſi præſens cauſat formas, ideoque ad illas cauſandas, à natura provideri aliqua ſuperaddita non debuerunt, imò otioſa fuiſſent, ſicut otioſa fuiſſet, imò arguens proceſſum in infinitum, potentia ſuperaddita, qua nonniſi mediante, in ſeipſo calorem, produceret deberet ignis.

Objicit ſecundò Averroes. Si potentia materiæ, eſt ipſa entitas materiæ, ſequitur, aut materiam eſſe corruptibilem, aut poſſe aliquid reproduci naturaliter, quod utrumque abſurdum eſt. Sequela probatur: Quia Ariſtoteles ſecundo de Interpret. cap. 2. dicit: Cùm actus eſt, potentia, amplius non eſt. Ergo ſi potentia eſt ipſa entitas Materiæ, & hæc potentia perit, & corrumpitur adveniente forma, etiam ipſa entitas materiæ peribit. Deinde ſi materia eſt ipſa potentia, ſicut manet materia, pereuntibus formis, ita manere debet, & potentia ad illas, ſi autem manet potentia, debet dari & agens reproductivum formarum perditarum, aliàs contra Ariſtotelem, eſſet aliqua potentia, quæ non poſſet reduci ad actum.

Responsd. Imprimis cum Arriaga, retorquendo argumentum, quod probat etiam potentiam remotam, & radicalem, non eſſe identificatam materiæ, idque propter easdem rationes.

Rursùs adveniente forma, perit potentia, ſupponens negationem actus, ſed non perit potentia, quæ eſt capacitas actus.

Deniq; manet illic, nunc potentia, recipiendi formas, ſed non potentia, recipiendi formas, ſed non potentia pro nunc recipiendi, ad eum modum, quo quocunque inſtanti manet potentia, movendi ſe ſucceſſivè, licet non maneat potentia, movendi ſe ſucceſſivè in inſtanti, in inſtanti enim, nulla eſt ſucceſſio.

Por-

Porrò potentia, quæ eſt nunc, & ad reducendum ſe pro nunc ad actum, debet habere agens illius actûs, & quia materia non eſt potentia protunc recipiendi formam deperditam, nec agens debet dari reproductivum illius formæ.

Videndum infra, cur non detur à privatione regreſſus; quamvis autem materia ſit indifferens potentia, ad has, vel illas formas, hæc indifferentia, non eſt neceſſe, ut tollatur à potentia intermedia, ſed ab ipſamet forma ſuperveniente. Conceſſo etiam, quòd mediante quantitate recipiantur diſpoſitiones, non ſequitur admitti hoc ipſo potentiam ſuperadditam, quia ſtatus quæſtionis non procedit de quantitate, ſed de alia potentiâ, quæ ad ipſam etiam quantitatem recipiendam, mediare deberet.

Objicitur Tertiò. Diſpoſitiones introductæ, in quantitate Euchariſtica, ad formam ignis, exigunt formam ignis, & non exigunt illam tanquam in materia recipiendam, quia hæc non eſt. Ergo exigunt formam in quantitate recipiendam. Ergo ulterius apparet, formas non immediatè in potentia materiæ recipi.

Respondetur. Quando dicitur, immediatè recipi formas in materia, non excluditur, ut dixi, mediatio quantitatis, ſed mediatio potentiæ, ad ipſam etiam receptionem quantitatis concurrens. Deinde, dici poteſt ex ſuppoſitione miraculi, exigi formam, nonniſi in quantitate recipiendam, faciente id Deo, ad occultandum miraculum, exhibenteque concurſum, quem aliàs exhiberet, nonniſi præſente materia; ſed ſecluſo miraculo, non exigunt diſpoſitiones productionem formæ, niſi materiâ ſuppoſita, imò argumentum multum probat; quia probaret, nec mediatè recipi in materia formas, quia diſpoſitiones in Euchariſtia non exigunt productionem formæ in materia, etiam mediatè, cùm nulla ſit illic materia: & ſicut ſi miraculosè, nonniſi mediante aliqua potentiâ reciperet materia formam aliquam, non rectè inferretur, ſecluſo miraculo; non recipi immediatè formas, ita & in præſenti.

Objicitur Quartò. Quod eſt in potentia, in aliquo genere, non eſt in illo genere; ſed materia eſt potentia reſpectu generis ſubſtantiæ. Ergo non eſt in genere ſubſtantiæ. Ergo eſt in genere accidentis.

Respondetur. Argumentum probare, nullam dari potentiam ſubſtantialem, hinc multum probat; dici etiam poſſet, quòd materia ſit potentia reſpectu generis ſubſtantiæ, quæ ſe habeat per modum completi Phyſicè, non verò, quæ ſe habeat, per modum complebilis Phyſicè, ita ut etiam materia non ſit in genere completi Phyſicè, ſed in genere complebilis Phyſicè. Dictum etiam ſupra, non eſſe materiam, potentiam ad eſſe ſubſtantiale, in tota latitudine ſumptum, eſt enim ſubſtantialiter & actu potentia; licèt ſit Potentia ad eſſe ſubſtantiale, in aliqua ſpecie, quod ſit ſpecificabilis à forma ſubſtantiali Phyſica.

Objicitur Quintò. Saltem potentia receptiva formarum accidentalium, debet eſſe accidens, actus enim & potentia ex 9. Metaph. 7. ſunt ejusdem generis, debetque ex communi axiomate, inter actum & potentiam, eſſe proportio.

Respondet Scotus. Intelligendum eſſe Ariſtotelem de potentia objectiva, quòd qualis illa eſt, talis debeat eſſe actus entitativus. Deinde dici poteſt, quod inter actum & potentiam non ſemper ſit proportio, in ratione entis, licet ſit proportio in ratione perfectibilis, & perfectivi. Unde ulterius, ſi potentia materiæ ad formas ſubſtantiales ſit ſubſtantia, non poterit argui, multiplicari entia ſine neceſſitate, quod argueretur, ſi poneretur potentia aliqua accidentalis, condiſtincta ab ipſa materia, quæ non eſt ratio, cur ipſamet ſufficiens non ſit, ad recipienda accidentia: & ſicut, quia forma eſt ſubſtantialis, non ponitur potentia materiæ ſubſtantialis ſuperaddita materiæ, ſed ſolùm capax ſubſtantialis formæ; ita non debet poni potentia accidentalis ſuperaddita materiæ, ſed ſolùm potentia capax accidentis ſuſtentandi. Quando autem Ariſtoteles docet multiplicari potentias, multiplicatis actibus, non intellexit multiplicari potentias entitativè, ſed formaliter, hoc eſt potentiam tot eſſe formarum receptivam, quot formæ receptibiles & ſuſtentabiles.

## DIFFICULTAS III.

*De potentia Materiæ, prout eſt appetitus formarum.*

Præmittenda eſt deciſioni difficultatis, explicatio appetitûs, poſtea decidendum.

## Punctum Difficultatis 1.

*Quid ſentiendum?*

Præmitto 1. *Materiam ordinari ad formas.* Eſt enim definitivè potentia ad formas; potentia autem dicit ordinem ad aliud, & quia eo modo ordinatur ad formas, quomodo eſt potentia ad illas, cùm illas non ſit naturaliter apta habere, omnes ſimul, nec ad illas ordinatur ſimul habendas omnes, quia tamen non eſt materia, (ſi ſpectetur tota, in ſua latitudine) alia

numero ad hanc, alia numero ad illam formam, ideo habet potentiã ad omnes ſimul, ſimultate, tenente ſe penes potentiam, non verò, tenente ſe, ex parte habere formarum. Hinc etiam fit, ut quamvis prius ſcientia ordinetur ad objectum, in communi, non tamen ordiñetur materia ad formam, in communi, quia materia perficitur realiter à formis, in ordine ad conſtituendum compoſitum, realiter autem, nihil eſt niſi ſingulare, & particulare, hinc, ſi materia reſpicit formas, ut ſui realiter perfectivas, reſpicere eas in particulari debet; Scientiæ autem, poſſunt eſſe objecta abſtracta, imò & entia rationis. Quia tamen materia eſt ſubjectum, quarumcunque formarum, ideo Angelus, non poteſt comprehendere ordinem illum materiæ, licet enim notitia de materia proficiſcatur à principio, quod eſt Angelus, nobiliori quàm ſit materia, quia tamen, non pertingit ad infinitos terminos, ſeu formas, quarum ſucceſſivè eſt capax materia, ſimul noſcendas, fit ut non dicatur comprehendere materiam, comprehenſione ut ſupponitur adæquata & completa, terminativeque ſpectata.

Præmitto 2. *Ex hoc, quod materia ſit potentia ad formas, perficiturque formis, inferunt Philoſophi, formas eſſe bonum materiæ*: & quia bonum omne, eſt appetibile, dicunt formas appeti à materia, ſed valde Metaphorica locutione. Appetitus enim ipſe duplex ponitur, quidam naturalis, ſeu innatus; alter elicitus. Appetitus elicitus, eſt actus vitalis, potentiæ appetitivæ, in bonum cognitum, ſe affectivè moventis. Appetitus autem naturalis, eſt quædam naturalis, ac neceſſaria inclinatio, ſeu ordo ad aliquam perfectionem, ſeu bonum, ad quod appetens ordinatur, qualis appetitus eſt in lapide ad motum deorſum, in igne ad motum ſurſum; talis etiam appetitus ponitur in materia ad formas, qui in re nihil aliud ſit, quàm ipſa materiæ entitas, quæ in quantum dicit capacitatem ad uniri formis, eſt potentia: inquantum autem, illæ formæ, ſunt bonum, & perfectio ejuſdem, dicitur eſſe appetitiva earundem.

Præmitto tertiò. *Appetitum hunc innatum, tam in materia quàm in quibuscunque aliis, poſſe conſiderari duplicem*; Proximum, & remotum. Proximus appetitus: eſt ipſa entitas, poſita extra circumſtantias requiſitas ad bonum, quod appetit: quæ ipſa entitas, ſi poſtea ponatur in circumſtantiis, & requiſitis debitis, erit potentia, & appetitus proximus. Quod ipſa Entitas, etiam poſita extra circumſtantias, & requiſita, ſit appetitus, hoc inde eſt, quia extra omnes circumſtantias, entitas appetentis, eſt entitas. Ergo etiam eſt & appetitus, quia hic appetitus eſt ipſa entitas. Non eſt tamen hic appetitus proximus, ſed remotus; quia appetitus proximus, eſt appetitus hîc & nunc implebilis, non eſt autem hîc & nunc implebilis, ſi deſinit exigita; Priorem appetitum appellat Oviedo inefficacem, poſteriorem efficacem. Conſule eundem.

Præmitto quartò. *In appetitu elicito, duplicem adhuc condiſtingui poſſe actum.* Actum deſiderii, & actum delectationis. Actus deſiderii eſt appetitus boni, ut conſequibilis, comparabilis, &c. Delectatio autem, eſt actio appetitûs, præſupponens actum amoris & conſequens ex notitia boni, quod bonum, jam ſit conſecutus appetitus.

Retulit hîc Oviedo ſententiam recentiorum, qui cenſuerunt, appetitu deſiderii, ferri voluntatem in objectum actu exiſtens, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, in illo inſtanti, quo exercetur, eſt illic intentio efficax, illius exercitii. Ergo & deſiderium, nam hoc imbibitur in illa intentione; quod ſi intentio, & res intenta, ſimul eſſe poſſunt: Ergo & deſiderium, cum re deſiderata; ſed hæc doctrina illorum, non plenè etiam convincit, quia diſtinguuntur hæc duo, rigoroſè loquendo, deſiderium, & intentio, quà talis; Quia deſiderium, non eſt quid reſpectivum ad media, ſecus intentio. Unde etiam cum durat mediorum quà talium exercitium, ut durat in inſtanti, quo res fit, durabit & intentio, poteſt autem non durare deſiderium. *His præmiſſis*

Dicendum eſt primò. *Materiam reſpectu omnium poſſibilium formarum, habere appetitum remotum, & inefficacem, etiam cum eſt, ſub forma aliqua.*

Probatur. Quia appetitus formarum poſſibilium, nihil aliud eſt, quàm materia, capax recipere formas poſſibiles, ſi ibi inducantur. Ergo ſicut materia habet ſeipſam, dum eſt ſub aliqua forma, ita habebit & illum appetitum.

Dicendum eſt ſecundò. *Materiam, ſumptam cum diſpoſitionibus ad tales in ſpecie formas, deſiderare appetitu proximo, omnes formas illius ſpeciei.*

Probatur. Quia appetitus proximus materiæ, eſt ipſa entitas materiæ, una cum diſpoſitionibus. Ergo cum diſpoſitiones non requirant potius hanc in individuo formam, quàm illam, & materia pro ſua parte, non magis reſpectu hujus, quàm illius formæ, eſt potentia, appetet omnes formas illius formæ, eſt potentia, appetet omnes formas illius ſpeciei, appetitu proximo.

Dicendum eſt tertiò. *Si appetitus materiæ, ſumatur ſecundùm id, quod dicit ille in recto, non magis appetit formam nobiliorem, quam ignobiliorem. Si verò ſumatur appetitus pro eo, quod dicit pro connotato, & in obliquo magis, appetitur forma nobilior, quàm ignobilior.* Pro prima parte concluſionis citari poſſunt: Ruvius, Averro, Amicus & alii. Pro ſecunda parte Maſtrius, Pontius,

cum

cum Scoto; in quartum diſ. 49. quæſt. 10. & diſ. 50. q. 5.

*Prima Pars Concluſionis:*

Probatur. Appetitus materiæ in recto, eſt ipſa entitas materiæ, ſed eadem eſt entitas materiæ, reſpectu quarumcunque formarum. Ergo & idem appetitus.

*Secundam partem Concluſionis:*

Probat primò Maſtrius Auctoritate Ariſtotelis in cauſis præciſis, ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis, & maximam ad maximum, ſed materia ſimpliciter appetit formas, quia forma eſt ejus perfectio ſimpliciter. Ergo magis appetit formam, quæ magis eam perficit, & maximè, quæ eſt ejus perfectio maxima; ſubſume: Sed non appetit magis formas, ſecundùm id quod dicit recto. Ergo ſecundùm id quod dicit in obliquo.

Confirmatur. Accidentales formæ, minus appetuntur præ ſubſtantialibus. Ergo & ignobiliores præ nobilioribus.

Respondetur ex Pontio. Propter quod unumquodque tale, & ipſum magis. Cum ergo propter ſubſtantiales formas, appetuntur accidentia, ſicut media propter finem, magis præ accidentibus appeti debent formæ ſubſtantiales; quia autem formæ ignobiliores, nec erunt minus appetibiles.

Contra. Tum quia non eſt ratio cur appetitus, illud magis ſequatur, quia hoc quidem finis eſt, & non quia melius eſt, certè enim etiam inter ipſos fines, unus præ alio magis appetitur. Ergo taxa appetendi, non eſt ille ordo; hinc quamvis formæ ſubſtantiales ignobiliores, non ordinentur ad formas nobiliores ſubſtantiales, poterunt magis appeti formæ ſubſtantiales nobiliores. Tum quia fieri poteſt, ut aliquis, medium, melius, ipſo fine, aſſumat, v. g. amorem Dei, propter temporale habere bene. Ergo penſanda non eſt, majoritas vel minoritas boni, quia illud eſt pro fine, hoc, pro medio. Ergo ulterius quamvis formæ nobiliores, non ſint finis ignobiliorum, non ſequetur, illas non eſſe meliores ignobilioribus, adeoque magis appetibiles. Tum quia quòd aliquid ſit appetibile non habetur ex eo, quia eſt finis, ſed quia bonum majus ſit, magis appetetur.

Probat ſecundò idem. Appetitus elicitus, magis appetit majus bonum. Ergo & innatus, magis appetet majus bonum; ſed non appetet magis, ſi ſumatur hic appetitus, ſecundùm id, quod dicit in recto. Ergo appetet magis, ſi ſumatur hic appetitus, ſecundùm id, quod dicit, pro connotato, & in obliquo.

## Punctum Difficultatis 2.

*Occurritur Reſponſionibus.*
&
*Probatur ulterius Concluſio.*

Respondetur primò. Diſparitatem eſſe, quia appetitus elicitus, fit ex præexiſtente cognitione, majoris boni, & minoris diſcretiva; ſed appetitus innatus, cum non fiat ex hac cognitione, non habet diſcretionem nobilioris, & ignobilioris formæ: Conſequenter utramque æqualiter appetet.

Contra. Tum quia poteſt eſſe appetentia in appetitu innato, ſine ulla cognitione. Ergo & major appetentia, ſine illa diſcretione: & ſicut appetitus innatus, dicitur appetere, quia capax eſt recipiendi, & quia hoc bonum illius eſt. Ergo & appetitus major, per hoc benè ſalvabitur, quia ejus quidem capax eſt, & quia hoc melius eſt. Tum quia id quod gerit cognitio in cognoſcente, ſupplet natura in non cognoſcente, quam diſcretionem boni & mali, fieri à natura patet à poſteriori, quia indidit aquæ appetitum ad frigus, quod eſt perfectio illius, unde etiam reducit ſe ſemper, ad connaturale ſuum frigus, aveſtendo ſe à calore, qui non eſt perfectio illius. Ergo ſicut cognoſcens habet, unde poſſit appetere majus bonum magis, ita habebit, & non cognoſcens, nempe ipſam naturam. Tum quia naturalis inclinatio, debet eſſe cum maxima rectitudine, utpote indita ab auctore naturæ, at rectitudo naturalis, poſtulat, ut majus bonum præferatur minori. Ergo & hæc inclinatio naturalis, quæ eſt in materia, poſtulabit, ut nobilior & melior forma, magis ametur.

Respondetur ſecundò ex Pontio, diſparitatem eſſe. Eo, quòd non debeant in omnibus habere proportionem, appetitus elicitus, & innatus, adeoque nec in modo appetendi, meliorem formam.

Contra eſt. Concedo non in omnibus debere proportionari, hos duos appetitus, ſed quærere reſtat; cur in hoc puncto proportionari non debeant? deinde, quare licitum eſt argumentari ex eo, quia appetitus elicitus appetit bonum, etiam innatum, appetere bonum, & ex ex eo, quia elicitus, majus bonum appetit magis, non erit licitum argumentari, quod etiam appetitus innatus, meliorem formam appetat magis?

Respondetur tertiò ex eodem: Quamvis appetitus elicitus, habendo majus bonum, non appetat minus, non eſt licitum argumentari, quòd nec appetitus innatus, dum habet nobiliorem formam, appetat ignobiliorem, ita nec adlata argumentatio tenebit.

Contra. Quia ne procedat illatio, manifeſta eſt repugnantia, nulla autem pro antecedenti. Hoc ipſum, inde eſt quia ſi ad ignobiliores formas, non haberet appetitum materia, tunc, cum habet nobiliorem, & non haberet illum ut ſupponitur, & haberet, quia haberet materia ſuam entitatem. Appetitus autem, eſt ipſa entitas materiæ. Deinde, etiam antecedens habet difficultatem: nonne habito decem, adhuc appetitur quinque.

Probat tertiò Pontius. Appetitus materiæ nihil eſt aliud, quàm perfectibilitas ejus, ſed eſt magis perfectibilis, per formam perfectiorem, quandoquidem, cum ea componit compoſitum perfectius. Ergo magis illam appetit.

Respondet Quidam. Diſtinguendo Minorem, magis eſt perfectibilis materia, per formam nobiliorem, hoc eſt: poteſt magis perfici à forma perfectiore. Concedo Minorem: magis eſt perfectibilis, hoc eſt magis poteſt perfici à forma perfectiore. Negatur minor. Explicat ſic: In priori parte, ly magis, conſtruitur cum ly perfici, in poſteriori, cum ly poteſt. Majoritas iſta, poteſt ſe tenere, vel ex parte ipſius potentiæ, & ſic falſum eſt, magis eſſe potentiam materiæ reſpectu formæ nobilioris, vel majoritas iſta, poteſt ſe tenere, ex parte formæ, & ſic non eſt dubium, quia perfectior forma, magis poteſt perficere. Illuſtrabat hoc inſtantia; Vitrum poteſt magis perfici à vino A, quàm à vino B, ſi poteſt, referatur ad vitrum? falſa eſt propoſitio, quia vitrum, non magis poteſt recipere vinum A, quàm vinum B. Si verò, poteſt, referatur ad vinum? magis poteſt perfici vitrum à vino A, quia illud melius eſſe ſupponitur.

Contra. Tum quia majoritas, tenens ſe ex parte formæ, eſt majoritas reſpectiva, conſequenter etiam in materia, reſpondere debet magis perfici. Tum quia inſtantia de vino allata, non convincit, neque enim ordinantur ad ſe, vitrum & vinum, nec à vino natum eſt perfectionem deſumere vitrum, imò non apparet, quomodo melius vinum, magis perficere poſſit à parte ſua vitrum, cùm nullo modo illud perficere poſſit. Tum quia ſi per illud, ly falſum eſt, magis eſſe potentiam, materiam reſpectu formæ nobilioris, non plus ſignificat, quàm quod non ſit, quoad entitatem, & ſecundùm id, quod dicit in recto, ille appetitus major, vera eſt propoſitio, & non procedit contra noſtram concluſionem, ſed inſuper.

Confirmatur concluſio. Materiam magis appetere formas, nobiliores, nihil aliud eſt, quàm formas nobiliores, eſſe majus bonum materiæ. Sed de facto formæ nobiliores, ſunt majus bonum materiæ. Ergo de facto magis appetuntur. Major probatur: Statu ipſo quæſtionis, & intento concluſionis. Minor probatur, illud, quod id præſtat materiæ, quod & formæ ignobiliores præſtant, & inſuper plures gradus bonitatis ſecum adfert, eſt majus bonum materiæ, ſed formæ nobiliores, id præſtant, quod ignobiliores, & inſuper plures gradus bonitatis, ſecum adferunt. Major probatur inductione, in omni bono, quod cenſetur eſſe majus, præ alio, ſive illud ſit increatum, Minor probatur, quòd ſcilicet, idem præſtet forma nobilior, quod ignobilior, quia componit compoſitum, informat, & complet materiam, quòd autem plures gradus bonitatis adferat, ſic probatur. De forma nobiliori falſa eſt hæc contradictoria; forma nobilior non adfert plures, gradus bonitatis, aliàs non eſſet nobilior, quia nobilitas formæ, deſumitur ex pluralitate graduum bonitatis. Ergo vera erit, hæc altera contradictoria; forma nobilior fert plures gradus bonitatis. Deinde ex parte materiæ, nō repugnat aliquid magis appeti, conceditur enim à pleriſque oppoſitorum, magis appeti ſubſtantiales formas, præ accidentalibus, nec eſt ratio, cur non magis appetantur nobiliores formæ. Ergo appetuntur magis.

# Punctum Difficultatis 3.

## *Solutio Objectionum.*

### *Contra primam Concluſionem.*

Objicitur 1. Si materia, haberet appetitum, ad omnes formas, haberet etiam ad corruptas: ad corruptas, habere appetitum non poteſt, ad impoſſibile enim, haberi appetitus non poteſt, formæ autem corruptæ, ſunt impoſſibiles.

Respondetur. Quòd, ſub conditione, ſi daretur agens corruptarum formarum reproductivum, appetat materia corruptas formas, licèt non appetat abſolutè & proximè.

Objicitur 2. Si ex eo, benè argueretur, materiam appetere omnes formas poſſibiles, quia entitas materiæ, eſt hic appetitus, quæ manet tunc, cùm eſt forma, ſequeretur quòd materia eodem appetitu, appeteret formam præſentem, & abſentem, ſequiturque quod præſentem deſideret, & de abſenti delectetur.

Respondetur. Eodem appetitu, omnes illas formas appeti, ſecundùm id, quod dicit appetitus in recto, nempe ſuam entitatem, ſed non eodem, formaliter, ſecundùm connotata requiſitorum accepto, ratione quorum connotatorum deficientium, non oblectatur formaliter de forma abſenti, licet coincidant deſiderium, & delectatio, ſecundùm id, quod dicunt in recto.

Objicitur 3. Quælibet forma exſatiat appetitum materiæ. Ergo nullo appetitu, alias proſequitur.

Respondetur. Conſequens eſſe verum, de appe-

appetitu proximo,non de remoto, vel de appetitu ejus,in quantum reſpicit finem ſuum particularem,qui eſt eſſe completam,& eſſe in compoſito, ſed non de appetitu reſpiciente bonum univerſi,cujus majus eſt bonum, pluralitas formarum. Unde etiam,cùm eſt ſub una forma, appetit corruptionem,non per ſe, ſed indirectè, inquantum nonniſi in deceſſu alius formæ ſubſtantialis, capax eſt recipere naturaliter, aliam formam ſubſtantialem; & licet forma præſens, ſic etiam bonum univerſi, quia tamen eſt bonum particulare,& minus, ideo varietatem formarum, tanquam majus bonum, & univerſalius appetit.

Suppoſito etiam, quod abſolutè loquendo, ſatiet appetitum materiæ una forma, non ſequetur, quòd aliæ formæ, tunc non appetantur à materia; quia licet appetitus elicitus, non poſſit appetere aliud,quando eſt ſatiatus, poteſt tamen innatus. Rationem dat Pontius: Quia ſatietas involvit negationem ulterioris deſiderii, & tunc judicamus hominem eſſe ſatiatum, quando nihil amplius appetit, præter id, quod habet; at ſatietas Materiæ orta à forma habita, non involvit negationem appetitus innati, reſpectu aliarum formarum, ſiquidem cum illis poteſt facere,unum per ſe. Rurſùs poſita ſatietate, Appetitivi, apti appetere appetitu elicito, non eſt unde ſalvetur appetitus alius, non ex actu elicito,quia hic non ponitur, non ex quocunque alio, quia quodcunque ponetur, non erit ſufficiens ad denominationem elicitè appetiti, quia deberet dari elicitum, ſine elicitivo; jam autem,poſitâ una forma in materia, poteſt oſtendi,in quo ſalvetur appetitus innatus Materiæ,ad alias formas,nempe, in ipſa entitate Materiæ,quæ habet potentiam ad alias formas, & in ipſa entitate formarum, potentium perficere Materiam,neque enim, quòd una forma perficiat Materiam,adimit aliis vim perficiendi, neque facit ne ſint perfectivæ.

Objicitur 4. Si materia,appetit formas poſſibiles omnes, etiam cum eſt ſub forma aliqua ſubſtantiali,ſequitur illi eſſe violentum, informari ab hac forma,ad eum planè modum, quo lapidi eſt violentum, ire rurſum, eo, quod tunc appetat deorſum.

Respondetur. Negando ſequelam: diſparitas eſt, quia lapis eſt determinatus & adſtrictus, ad hanc in ſpecie, verſus centrum, tendentiam; materia autem non eſt adſtricta,& determinata,ad hanc in ſpecie completionem, & certè non ex eo violentus eſt lapidi motus ſurſum,quia eſt incompatibilis,cum motu deorſum,aliàs etiam motus deorſum eſſet illi violentus, nam etiam hic non eſt compatibilis cum motu ſurſum; ſed ideo eſt violentus, quia illud incompatibile, hoc eſt motus ſurſum, non eſt bonum illius,quod appetat connaturaliter; formæ aútem quæcunque,præcipuè ſubſtantiales, ſunt bonum Materiæ. Neque cenſendum,Materiam faſtidire tunc formam præſentem: quis enim dicat,id faſtidire Materiam, circa quod exercet appetitum fruitionis,& complacentiæ? quantumvis per hoc, non amittat potentiam aliarum formarum capacem,quæ capacitas, eſt illius appetitus remotus. Eſſet quidem violentum Materiæ,eſſe ſine omni forma; ſed non habere omnes formas,una nonniſi habita, non eſt illi violentum, quia etiam, unam formam habendo,eſt completa ſubſtantialiter.

Objicitur 5. Saltem in inſtanti,quo materia, ſupponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu deſiderii, pro illo inſtanti. Quod ipſum probatur: ſi enim aliquid appeteret,tunc materia maximè appeteret formam ſubſtantialem, caſu quo hæc deficeret; hanc non appetit, quod ipſum probatur: Implicat ex ſuppoſitione appetitus complacentiæ, qui involvit ipſam exiſtentiam formæ, formam deficere. Ergo implicat purificatio conditionis,ſub qua,alia forma eſſet appetenda.

Respondetur. Diſtinguendo antecedens. Nihil appetit forma, appetitu remoto deſiderii nego,nihil appetit appetitu proximo,concedo: appetitus enim remotus, non attendit ad hanc conditionem: caſu ſi deficiat illa forma, ſed totus ſtat in hoc,quia entitas Materiæ, eſt capax etiam aliarum formarum.

*Contra Concluſionem Tertiam.*

Objicitur 1. Materia non eſt magis capax animæ rationalis, quàm animæ bruti. Ergo æquè appetit formas ignobiliores, ac nobiliores.

Respondetur. Æquè quidem eſt capax Materia, quarumcunque formarum, ſed non æquè illis perficitur, ratione cujus inæqualitatis,poteſt appetere magis & minus: unde etiam negatur, non eſſe illas, quæ in ſe meliores etiam materiæ; ſicut enim non tantum ſunt Formæ,bonæ in ſe, ſe bonæ Materiæ, ita non tantum ſunt meliores,in ſe, ſed & meliores materiæ,cum præſertim illa melioritas,ſit indiſtincta realiter ab ipſamet bonitate,qua, bonæ ſunt formæ,ipſi Materiæ.

Objicitur 2. Materia ſolùm appetit formas, ut cum illis faciat unum per ſe, ſed cum quacunque facit unum per ſe. Ergo æqualiter omnes appetit.

Respondetur. Cum quacunque forma ſubſtantiali, facit materia unum per ſe, ſed non æqualis perfectionis, ſed cum nobiliori forma, facit compoſitum nobilius. Rurſùs quia ponuntur à nobis, in materia, appetitus & nobilioris, & ignobilis formæ; dici poteſt quòd ſecundùm appetitum nobilioris formæ, petat interitum ignobilioris formæ, ſicut etiam, ſecundùm appetitum ignobilioris formæ, petit interi-

teritum nobilioris,quamvis ille primus appetitus præponderet ; vel certè dici poteſt, quòd ſi materia appeteret , appetitu determinato formas nobiliores , deberet appetere interitum imperfectiorum : ſed quia determinatè illas non appetit, nec appetit , interitum aliarum; ſi enim indeterminata eſt,ad utraſque, licet magis has,quàm illas appetat , non debet depoſcere interitum alius,hæc enim depoſcentia,argueret ejus determinationem.

Instabis. Si appetitus Materiæ, eſt ipſa Materiæ entitas, quæ eſt capax formæ : Ergo cùm eadem ſit capacitas frigoris in aqua, & capacitas caloris,benè capacitas caloris,in aqua,appetitus dici poterit.

Respondetur. Appetitus Materiæ, eſt capacitas Materiæ, non quomodocunque ſpectata,ſed prout Forma,eſt bonum illius,cùm ergo,non ſit bonum aquæ calor , capacitas illa aquæ,pro recipiendo calore non dicetur appetitus: niſi fortè dicas,quòd capacitas illa aquæ,inadæquatè, & ſecundùm materiam ſpectatæ, ſit appetitus caloris.

Objicitur tertiò. Appetitus Materiæ , eſt ipſa potentia materiæ; ſed hæc, eſt indifferens ad nobiliores, vel ignobiliores formas. Ergo & appetitus,eſt indifferens.

Respondetur. Quòd appetitus materiæ , in recto,ſit ipſa potentia materiæ, ſed in obliquo dicit ipſam formam, quæ poteſt eſſe melior, & non melior,adeoque magis, vel minus æſtimabilis; Ex dictis etiam,id adferri poteſt,quòd potentia materiæ , ſit indifferens hoc ſenſu: quia poteſt, non magis hanc recipere , quàm illam formam; ſed non indifferens , quaſi non magis per hanc, quàm per illam formam perficiatur; In idem recidit,quod dicit Maſtrius, quòd materia, ſit indifferens; hoc eſt , cum excluſione appetitus determinati, ad formam nobiliorem, ſed non indifferens,cum excluſione inclinationis majoris,vel minoris,ubi jam relinquetur locus, ad meliorem formam majoris inclinationis?

Quæres: *Si daretur forma,quæ contineret eminenter, perfectiones aliarum formarum , materia illi unita,deſideraretne appetitu remoto,cæteras formas?*

Assero deſideraturam: Ratio. Tum quia ut urget Pontius,appetitus, Materiæ eſt perfectibilitas illius, ſed non obſtante hac forma continente aliarum formarum perfectiones, eſt perfectibilis Materia,per alias formas, poteſt enim cum illis conſtituere unum per ſe. Ergo dicet appetitum ad illas. Tum quia vel amittit Materia ſuam entitatem,cum eſt ſub forma, continente virtualiter alias Formas, vel non amittit: ſi amittit; Ergo Materia eſt corruptibilis. Ergo non eſt ſubjectum primum , in quod abeunt omnia: ſi verò non amittit Materiā ſuam entitatem , acceſſu formæ , virtualiter alias formas continentis. Ergo nec amittit appetitum ad alias formas,nam hic appetitus in re, remotus, eſt ipſa entitas materiæ. Tum quia, poſita forma,virtualiter continente reliquas formas, vel reliquæ formæ amittunt ſuas perfectiones, vel non amittunt; ſi non amittunt: Ergo adhuc bonæ ſunt,adeoque appetibiles à materia; ſi amittunt: Ergo tu aliquid ſine fundamento aſſeris. Summum enim bonum,quod eſt Deus,non deſtruit bonitatem,quam habent in ſe reliquæ Entia,quæ etiam comparativè ad Deum, ſunt etiam, (licet minus infinitè) bonum. Deinde ſi amittunt reliquæ formæ , ſuam bonitatem, in præſentia formæ virtualiter continentis reliquas formas,ſaltem Deus,non amittit vim producendi formas , minus illa priori bonas : cur ergo illas,tanquam bonum etiam ſuum,non appetet materia?

Dices primò. Voluntas, quamvis ſit potentia libera , tamen non eligit minus bonum, in comparatione majoris. Ergo nec appetitus innatus.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo, prima parte D. 5. N. 105. & in Anim. Diſparitas etiam dari poteſt; quia electio voluntatis,non eſt ipſa voluntas, ſed ejus actus: non ergo hoc ipſo, quia eligit majus bonum, voluntas dicenda eſt eligere minus bonum , jam autem appetitus materiæ, eſt ipſa potentia materiæ, quæ eſt eadem,ad formas quaſcunque.

Dices ſecundò. Deus viſus , ita ſatiat appetitum creatum, ut eo habito, non appetat aliud videre. Ergo etiam & dicta forma , ita ſatiabit appetitum materiæ,ut illa habita , reliquas non deſideret materia.

Responderi poteſt pluribus viis. Imprimis negando Antecedens: nunquid enim,non deſiderat videre concernentia perſonam ſuam Beatus? Diſparitas etiam eſt,quia appetendo Deum, non debet cenſeri appetere, hoc ipſo, reliqua extra Deum, quia appetitus ille beati , non eſt ipſa voluntas beati , ſed actus illius. Actus autem unus , non eſt actus alius ; jam autem appetitus formæ deſcriptus, eſt ipſamet entitas materiæ,& bonitas formæ, hinc appetendo materia, formam illam , æquivalentem pluribus formis, cenſetur etiam appetere reliquas, quæ ſupponuntur adhuc eſſe bonæ. Nec cenſebitur tunc,materia appetere malum ſimpliciter, appetendo minus bonas formas, adhuc enim illæ ſunt bonæ,eò,quòd poſſint cum materia , conſtituere, unum per ſe; ſed appetet malum , ſecundùm quid,hoc eſt , non ita bonum,& quia ſcilicet nonniſi expulſa nobiliori forma, poteſt materiæ ſe communicare , ignobilior Forma. Unde ulterius prædicta forma , non complebit totalem appetitum materiæ , quia ſatietas materiæ, eſt completio illius ſubſtantialis, manet

net autem materia, adhuc complebilis ab aliis formis.

Dices tertiò. Id quod habet aliquis eminenter, non deſiderat habere formaliter. Ergo etiam materia, habens formam æquivalentem reliquis, non deſiderat reliquas. Antecedens probatur: quia etiam Deus, habens entitatem ſuam, æquivalentem perfectione quibuſcunque poſſibilibus, non deſiderat reliquas perfectiones, nec homo æquivalens perfectione bruto, deſiderat eſſe brutum.

Respondetur. Id, quod aliquis continet eminenter, poteſt deſiderare appetitu innato, licèt non elicito: non quidem elicito, contentatur enim illo eminenti; ſed poteſt deſiderare appetitu innato, eo, quòd ille, ſit ipſamet entitas, & bonitas alius, quorum utrumque reperitur, habito etiam aliquo eminenter continente. Deinde Antecedens non convincit, nec inductio eſt ſufficiens, nam unus Imperialis, continet unum groſſum, & alterum, & tamen habito Imperiali, deſiderantur illi groſſi. Porrò, tunc habito eo, quod eminenter continet reliqua, non deſiderat quis habere alia, quando illa alia, nihil habent ſpecialis propriæ, & debitæ appetenti, amabilitatis, ſicut eſſe creaturæ, nihil habet propriæ ſpecialis, & debitæ amabilitatis Deo, eſſe item bruti, reſpectu hominis. Jam verò, in comparatione perfectioris Formæ, habent adhuc formæ ignobiliores propriam, ſpecialem, debitam appetitui Materiæ, perfectionem, adferuntque prædicatum, dignum adhuc materia, nempe alius rationis ſubſtantiale compoſitum.

# QUÆSTIO IV.

## *De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ.*

AGemus imprimis de Unitate Materiæ, poſtea de ejus ingenerabilitate & incorruptibilitate. *Quod attinet ad Unitatem*:

Corporalia ſunt corruptibilia, alia incorruptibilia; de utrorumque materiæ unitate, agendum erit. Et quidem, non quæremus hîc, de unitate numerica materiæ, nam certum eſt, in ſingulis individuis materialibus, eſſe illam diviſam, & multiplicatam realiter, quod ipſa ſeparabilitas arguit, ſed erit quæſtio de unitate ſpecifica; An ſcilicet in omnibus corporibus, ſit eadem ſpecie materia? De quo *ſit*:

## DIFFICULTAS I.

### *An Corporum corruptibilium eadem ſit ſpecie materia?*

DUo hîc inquiremus. 1. An materia ſublunarium, defacto ſit una ſpecie? 2. An ſit poſſibilis alia ſpecie? *Quoad primum*,

Dicendum eſt primò. *Materiam corporum ſublunarium, eſſe eandem ſpecie.*

Probari ſolet 1. Omnia corpora ſublunaria, tranſmutantur adinvicem, ut ipſa experientia oſtendit, & tamen ratione materiæ non requirunt diverſitatem ſpecificam. Ergo materia in omnibus ſublunaribus, eſt eadem ſpecie. Antec. probatur: Quia ſi in transmutationibus acquireretur materia diſtincta ſpecie, tunc v. g. Paulus, comedens nonniſi piſces, & olera, eſſet diſtinctus à Joanne, comedente carnes.

Responderi poſſet. Concedendo prædictam diſtinctionem, negandoque ulterius intervenire tunc continuationem, in illis materiis, neque extrema haberent idem, ſed intervenire ſolam non diſcerptionem & contiguitatem, qualis habetur in oſſe, & carne, & ſi hæc contiguitas petibilis ob diverſitatem formarum, non obeſt animationi, nec oberit contiguitas petibilis ob diverſitatem materiarum, ſufficiet enim, nullam intercipi partem, ubi non ſit materia, & ubi non ſit Forma, eritque adhuc totum illud unum per ſe, quia conſtabit partibus, quarum una, eſt potentia, alia actus, utrumque ſubſtantiale utrumque ordinatum ad ſe.

Probari poteſt 2. Quorum prædicatum, primo eſſentiale eſt idem, illa ſunt idem ſpecie, & ſic quia eſſe animal rationale, eſt primò eſſentiale, tam Petro, quàm Paulo, hinc idem ſunt hæc, ſpecie; ſed materiæ quorumcunque ſublunarium, habent eundem conceptum primo eſſentialem; omnes enim ſunt ſubjectum primum, vel potentia radicaliter accepta, &c. Ergo.

Responderi poſſet. Hunc conceptum, eſſe primò eſſentialem, materiæ genericè acceptæ, & ſicut primò eſſentialis conceptus animalis, eſt vivens ſenſitivum, & tamen ſub vivente ſenſitivo, dantur plures ſpecies; ita ſub hoc primo eſſentiali conceptu, qui eſt eſſe ſubjectum primum, poſſunt eſſe, diſtincta ſpecie, ſubjecta prima. *Hinc commodius*,

Probatur 3. Concluſio, argumento negativo, nullum eſt fundamentum & nulla neceſſitas, adſtruendæ hujus ſpecificæ diverſitatis, in ipſa Materia, proportionandique ita Materias Formis, ut pro diverſitate formarum, ſit diverſitas, Materiarum. Et ſicut eidem ligno poteſt induci forma artificialis Mercurii, & Saturni; ſic eadem ſpecie materia, dicenda eſt, eſſe capax plurium formarum.

Obji-

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtot. qui 1. Phyſ. cap. 6. Tex. 60. dicit: Materiam in omni transmutatione, eſſe eandem numero, ſed non ſpecie.

Respondetur. Explicando Ariſtotelem, quòd ſcilicet, velit materiam in omni tranſmutatione aliam eſſe ſpecie, non ratione ſui, ſed ratione formæ diſtinctæ; aliàs ſi ratione ſui, eſſet alia ſpecie forma, non jam maneret eadem numero, cùm identificentur inter ſe, numerica, & ſpecifica unitas.

Objicitur 2. Formæ ſunt diſtinctæ ſpecie. Ergo & Materiæ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia eſt neceſſitas plurificandi ſpecie diſtinctas formas, quia aliàs homo, & planta non differenta ſe, ſpecie, ſed nonniſi accidentaliter, quod abſurdum non ſequeretur, poſita indiſtinctione ſpecifica materiæ, & poſita diſtinctione ſpecifica in formis. Rurſùs quia intervenit ſignum diſtinctionis ſpecificæ formarum, nempe notabilis diverſitas, quam arguit arguit congeries accidentium determinatorum, nullum autem habetur ſignum, notabilis differentiæ materiarum, cùm diverſitas congeriei accidentium, bene referri poſſet, in ſolam diverſam formam.

Objicitur 3. Materia Adamantis, non eſt capax aliarum Formarum, quod ſufficiens eſt ſignum diſtinctionis ſpecificæ, indubiè, enim notabiliter differunt, Materia capax aliarum formarum, & incapax aliarum formarum.

Respondetur Negando Antecedens, nam ars humana, habet modum liquandi etiam Adamantes, & etiam ſi non haberet, poſſet dici, quòd incapacitas illa referri debeat, in unionem diſtinctam ſpecie, ab aliis, & non in ipſammet entitatem Materiæ, referri item poſſet, in ipſam formam Adamantis, tales diſpoſitiones depoſcentis, quas aliæ formæ, non curent debellare.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſſibile eſſe dari aliam Materiam, ſpecie diſtinctam à noſtrate.*

Probatur. Quia id non implicat contradictionem, & ſi admittitur tanta varietas ſpecifica Angelorum, etiam in actum jam reducta, cur non admittetur diſtinctio ſpecifica, ſaltem poſſibilis Materiarum? & ſicut poſſibiles ſunt plures ſpecie animæ rationales, cur non idem dicendum de Materiis?

Dicendum eſt tertiò. *Hanc in ſpecie Materiam, quæ de facto datur, non eſt poſſibile plurificari in aliam ſpecie Materiam.* Hoc, puto ſenſiſſe Scotum, in 2. diſt. 14. quæſt. 1. Ut intentum Concluſionis intelligatur, hoc volumus; quòd rationem ſubjecti primi, accipiendo pro hac ſpecie ſubjecti primi, non ſit poſſibile multiplicari ſpecie.

Probatur 1. Implicat contradictionem, ut unius rei eſſent duo primò eſſentiales conceptus adæquati, ſpecie diſtincti, ſed ſi hæc in ſpecie materia, quæ modo eſt, poſſet in alias ſpecie materias plurificari, unius rei, eſſent duo, primò eſſentiales conceptus adæquati, ſpecie diſtincti. Ergo implicat, hanc in ſpecie materiam, plurificari in alias ſpecie materias. Major probatur. Implicat contradictionem, idem eſſe, & non eſſe; ſed ſi unius rei eſſent duo primò eſſentiales conceptus, idem eſſet & non eſſet. Quod ipſum probatur: Supponamus unum primo eſſentialem conceptum eſſe A, & alium B. Conceptus A, diceret negationem primò eſſentialis conceptus B, & B, diceret eſſe ſui, aliàs, ſi primò eſſentialis conceptus A, non diceret negationem primò eſſentialis conceptus B, non eſſent duo, ſicut non eſſent duo, Petrus & Paulus, ſi Petrus non diceret negationem Pauli. Ergo ſi unius rei, eſſent duo, primò eſſentiales conceptus, idem eſſet & non eſſet. Minor illa principalis, ſi, hæc, in ſpecie materia, plurificari poſſet in alias ſpecies materiæ, unius ejuſdemque rei, eſſent duo primò eſſentiales conceptus adæquati ſpecie diſtincti, ſic probatur. Iſta materia in quam plurificaretur, hæc ſpecies noſtratis materiæ, deberet habere conceptum, hujus in ſpecie materiæ, aliàs non poſſet dici, hæc materia plurificari, ſicut, quia homo plurificatur in Petro, & Paulo, manet in utroque ſpecies hominis: rurſùs, illa materia, in quam plurificaretur noſtràs materia, haberet conceptum alius in ſpecie materiæ, non enim duæ eſſent in ſpecie materiæ. Ergo ſi hæc in ſpecie materia, poſſet plurificari in alias ſpecie materias, eſſent unius rei, duo conceptus ſpecie diſtincti.

Probatur 2. Si non implicaret, hanc in ſpecie materiam plurificari in alias ſpecie materias, non implicaret hircocervus. Sequela probatur: Si non implicaret, hanc in ſpecie materiam, plurificari in alias ſpecie materias, eſſet illa materia, in quam hæc noſtràs multiplicaretur, in duplici ſpecie. Ergo ſi non implicaret, huic in ſpecie materiæ plurificari in aliam ſpecie materiam, non implicaret hircocervus, hic enim implicat, quia eſſet in duplici ſpecie, hirci & cervi: illa autem etiam materia, eſſet & in ſpecie noſtratis, & in ſpecie alius materiæ: Omne enim plurificabile, debet eſſe in plurificato, & omne plurificatum ſpecificum, addit ſuam ſpeciem, quomodo enim eſſet plurificatum ſpecificum?

Probatur 3. Si hæc materia, eſſet in alias ſpecie materias plurificabilis, & eſſet in ultima ſpecie infima, & non eſſet, eſſet ut ſupponitur: omnia enim, quæ exiſtunt in ultima ſpecie exiſtunt, ut probari poteſt ex iis, ubi dicitur, non dari individua generica, à parte rei: non eſſet autem in infima ſpecie, quia plurificabilis in alias ſpecies.

*Sed contra Concluſionem ſecundam.*

Objicitur 1. Si eſſet poſſibilis, alia ſpecie materia, non eſſet ratio, cur de facto non detur.

Respon-

Respondet Arriaga: ad res multiplicandas, neceſſarium eſt poſitivum fundamentum, ad negandam autem eorum multiplicitatem, non eſt tale fundamentum requiſitum. Cùm ergo nullum ſit poſitivum fundamentum, affirmandi hanc multiplicitatem materiæ, erit ratio ſufficiens negandi illam.

Objicitur 2. Si poſſibilis eſſet, materia ſpecie diſtincta, à noſtrate, eſſet etiam hæc, quæ foret determinata nonniſi ad unam formam; ſed hæc non eſſet ſpecie diſtincta, non enim eſſet ratio, ut ſi poſſet recipere unam formam, non poſſet recipere aliam, cùm non major requiratur virtus, ad unam formam recipiendam, quàm ad aliam.

Respondetur. Ex eſſentiali determinatione nonniſi ad unam formam, (quæ poſſibilis eſt) impediretur, ne ullo modo poſſit recipere aliam formam, defectuque ordinis ad illam. Si illi nihilominus uniretur forma, uniretur ita, ſicut uniretur albedo Angelo; & ſicut quamvis non requiratur major virtus ad rugiendum, quàm ad ratiocinandum, neque tamen homo rugire poteſt ita non ex imbecillitate virium orir etur, quòd non poſſet aliam formam, dicta materia recipere, ſed ex intrinſecis prædicatis, ordinem dicentibus, nonniſi ad hanc formam.

Objicitur 3. Imperfectiſſimo ente, imperfectius dari non poteſt, etiam divinitus; aliàs hoc ipſo, non eſſet illud primum imperfectiſſimum: ſed materia eſt Ens imperfectiſſimum. Ergo.

Respondetur. Saltem poſſibilis eſt materia perfectior hac noſtrate: ad verificandam autem hanc concluſionem, ſufficeret, vel ſic, poſſe illam multiplicari. Rurſus, ſi poſſunt dari duæ ſpecies & perfectiones æquales, cur etiam non poterunt dari duo entia in imperfectione æqualia? imperfectiſſimaque eſt materia præſens, non per excluſionem magis adhuc imperfecti dabilis, ſed eſt ſubſtantia imperfectiſſima, inter eas, quæ dantur. Ex Suar. etiam D. 13. S. 11. N. 2. dici poteſt, quòd Ente imperfectiſſimo, quoad genus, poſſit dari imperfectius, non quoad genus, ſed quoad ſpeciem, licèt Ente imperfectiſſimo, & quoad genus, & quoad ſpeciem, imperfectior ſpecies, dari non poſſit; jam autem Materia, eſt quid imperfectiſſimum, quoad genus, eſt enim imperfectior Entibus completis, formis ſubſtantialibus, &c. ſed non eſt imperfectiſſimum, quoad ſpeciem.

Instabis. Actui puro, qui eſt Deus, non poteſt dari ſimilis in ſpecie Actus purus, eſtque Deus Ens perfectiſſimum, per excluſionem alius paris. Ergo neque potentiæ puræ, poteſt ſimilis dari in ſpecie potentia pura.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: quia pro Unitate Dei, ſtat demonſtratio, petibilis ex independentia in gubernando, aſſeitate, infinitate exhauriente plurificationem &c. nulla autem ſimilis ratio pugnat pro materia.

# DIFFICULTAS II.

## *Eademné ſpecie Materia in corporibus cœleſtibus?*

Præmitto primò. *Non eſſe ullam demonſtrativam rationem cœlos de facto compoſitos eſſe, ex materia, quæcunque tandem illa ſit, & ex forma, ſuppoſito quòd eſſet poſſibile corpus ſimplex*, de quo infra. Eſt præmiſſum durandi, Gabrielis, Baſſo, & aliorum apud Conim. lib. 1. de cœlo q. 4. a. 1. licet oppoſitum graves viri cenſeant, vide Suar. Diſp. 13. Sect. 16. n. 2.

Ratio. Præmiſſi eſt, quia nulla poteſt adferri demonſtratio in oppoſitum.

Dices 1. Cœlos eſſe corruptibiles, & fides & ratio docet. Ergo debent eſſe compoſiti, ex Materia, & Forma.

Respondetur. Cœlos eſſe corruptibiles, nonniſi ab extrinſeco, corruptibilitas autem ab extrinſeco, non arguit compoſitionem, ſicut nec arguit in Angelis. Corruptio autem ab intrinſeco, arguit compoſitionem, quia arguit pugnam qualitatum contrariarum, quæ ſunt inſtrumentum materiæ, ad nanciſcendum aliam formam, corpus autem ſimplex, corruptibile eſſet ab extrinſeco.

Dices ſecundò. Cui convenit paſſio neceſſaria corporis compoſiti, ex materia & forma, cœlis autem convenit motus, qui eſt, neceſſaria paſſio corporis compoſiti.

Respondetur. Motum, qui fit per generationem ſubſtantialem, neceſſario ſupponere materiam & formam, ſupponit enim commune ſubjectum, amiſſa præcedenti forma idque ob rationem aliàs adlatam: ſed motus accidentalis, & ab extrinſeco, non ſupponit hanc compoſitionem, hinc ſi daretur corpus ſimplex, poſſet moveri ab Angelo, ſicut moventur Cœli.

Dices tertiò. Quantitas & denſitas cœlorum, ſufficienter in illis oſtendunt compoſitionem, ex materia & forma.

Respondetur quod non: Quia quantitas eſt paſſio ipſiusmet materiæ, quæ tamen non eſt compoſita: denſum etiam licet definiatur per id, quod habet parum de quantitate, multùm de materia, tamen nec hoc arguit compoſitionem, ſed tantùm arguit aliquid illic materiale.

Præmitto ſecundò. *Nec pro contrario, nempe cœlos non eſſe compoſitos ex materia, & forma, ulla adfertur demonſtratio.*

Ratio Præmiſſi, ſolutio objectionum.

Dices 1. In cognitionem materiæ, Philoſophi non venerunt, niſi per viam mutationis, in cœlis nullum eſt veſtigium transmutationis. Ergo nec materia.

Respondet Suarez: Quòd primò venerint Philoſophi in cognitionem materiæ, per transmutationem, poſtea tamen à pari argumentando, innitendoque huic principio, quòd nulla ſit neceſſitas diverſificandæ ſpecie materiæ intulerunt, illam eſſe, ubique ejusdem ſpeciei, & advertendo, quòd etiam in cœlis ſunt accidentia, ſupponentia materiam, intulerunt, etiam dari in iis materiam.

Dices 2. Natura nihil facit fruſtra: hæc compoſitio eſſet fruſtra, quia compoſitio ex materia & forma, eſt propter generationes & corruptiones, Cœlis autem generari & corrumpi non convenit.

Respondet Suarez. Compoſitionem ex Materia & Forma, factam eſſe propter generationes, & corruptiones, non tanquam propter adæquatam rationem, ſed tanquam propter finem extrinſecum. Finis autem intrinſecus, iſtius unionis, inter materiam & formam, eſt ipſa, ſubſtantiæ completæ compoſitio. Dici enim poteſt, corpora cœleſtia, eſſe corruptibilia, quantùm à parte materiæ, licèt ſint incorruptibilia, ratione formæ inamis ſibiliter Unitæ.

Dices 3. Non ſunt multiplicanda Entia, ſine neceſſitate; ſed nulla eſt neceſſitas, hujus compoſitionis.

Respondetur. Poſito, quòd cœli non ſint compoſiti, multiplicantur Entia, quoad ſpeciem, quia ponetur ſpecies corporis ſimplicis. quæ varietate ſua conduceret pulchritudini univerſi.

Præmitto tertiò. *Spectatâ auctoritate probabilius eſt, Cœlos eſſe ex materia & forma compoſitos.* Ex Philoſopho enim ſic argui poteſt; Corpora naturalia ſunt corpora, compoſita ex materia & forma, quia ille 2. Phyſic. c.1. & 2. cenſet naturam, nonniſi Formam eſſe & materiam, ſed Cœli ſunt corpora naturalia, ut ſentit Lib. 1. de Cœlo c.2. Ergo cœli ſunt corpora compoſita. Locus autem, qui in 8. Metaphyſic. tex.14. citatur in oppoſitum, non plus vult, quàm quòd ex ſubjectis, transmutationi obnoxiis, clariùs colligatur, dari materiam. Poſito autem, Cœlos conſtare materiâ.

Præmitto quartò. *Non eſſe ullam convictivam rationem, quòd Cœli non habeant materiam, ſpecie eandem, cum ſublunaribus.* Quæ enim hujus demonſtratio eſt Præmiſſum, contra Suarez. Diſp.13. Sect.11.

Dices 1. Si Cœlum eſſet ejusdem materiæ, cum elementaribus, ſequeretur, cœlos eſſe corruptibiles, haberent enim materiam, appetentem alias Formas, qui appetitus, eſt radix corruptionis.

Respondetur. Cœlos eſſe remotè corruptibiles, non verò proximè, quia habent Formam indefectibilem, & indefectibiliter unitam; & ſicut materia, de ſe capax penetrationis, redditur acceſſu quantitatis impenetrabilis: cur non reddetur etiam materia cœli, de ſe capax corruptionis? cur inquam non reddetur, acceſſu Formæ indefectibiliter unitæ, incorruptibilis proximè? præcipuè, cùm etiam de ſe materia ſit incorruptibilis.

Instabis 1. Virtus iſta, quæ debetur Formæ indefectibiliter unitæ, non eſt infinita. Ergo ſuperari poterit à Sphæra ignis, cœlis ſubjectâ.

Respondetur. Etiam virtus materiæ, ſpecie diſtinctæ, non eſſet infinita, ſuperari ergo poterit, & ſicut virtus, quæ unit quantitatem materiæ, eſt virtus finita, neque tamen ab agente naturali ſeparabilis eſt à materia; quodſi illa inſeparabilitas quantitatis, rejiciatur non in infinitatem virtutis, ſed in conditionem agentium, & ipſius Formæ, quæ eſt quantitas, idem in præſenti dici poterit. Agnoſcit ipſe Suarez, Loco citato num.17. faciliorem & nobiliorem eſſe modum, oſtendendi incorruptibilitatem cœlorum, ſi cœlum non per reſiſtentiam qualitatum, ſed per intrinſecam, & ſubſtantialem compoſitionem, ſit incapax peregrinarum Formarum. Noſtra autem Reſponſio ſalvat etiam incorruptibilitatem cœlorum, per indefectibilem unionem, & materiæ de ſe incorruptibilis, & Formæ indefectibilis, & ſicut in reſurrectione Corporum unio indefectibilis, faciet corpora incorruptibilia; Humanitas item Chriſti, terminata verbi perſonâ, eſt indefectibiliter terminata, quamvis humanitas ex ſe, ſit capax propriæ ſubſiſtentiæ, idque propter unionem indefectibilem, ita & in præſenti, idem dicendum.

Instabis ſecundò ex Suarez. Iſta indefectibilitas unionis, arguit hanc materiam, non eſſe ejusdem ſpeciei, cum noſtrate, quia potentiæ diſtinguuntur per actus; ſed forma cœli illo modo informans, eſt actus longæ diverſæ rationis, à forma corruptibiliter unita. Ergo.

Respondetur. Argumentum, ſi ut ſonat, accipiatur, probabit multum, adeoque nihil: quia probabit, cùm formæ ſubſtantiales ſublunarium ſint ſpecie diſtinctæ, cùmque animæ beatorum ſint uniendæ, unione indefectibili in omnibus his caſibus, fore diſtinctam ſpecie materiam. Potentiæ etiam extrinſecè ſpecificantur, per ſuos actus, hinc potentiarum non arguent multiplicitatem, ſed illam arguet ipſamet entitas, exigens has, vel illas habitudines; non nego tamen, quòd per actus, tanquam per aliquid notius, diverſificentur potentiæ.

Dices 2. Si materia cœli eſt ejusdem ſpeciei cum noſtrate, ſequitur eſſe cœlos generabiles:

biles: eſſet enim v. g. aër, capax formæ Solis, appeteret enim materia aëris formam Solis, ſicut & alias formas, hic autem appetitus cauſat generabilitatem.

Respondetur. Communiter materiam aëris, eſſe capacem formæ Solis, ſed remotiſſimè, quia deeſt agens, quod producat formam Solis; & certè cùm videamus aliquas Formas eſſe, quæ producunt, & generant ſibi ſimiles formas, ut ignis ignem, & cùm videamus aliquas formas, quæ non generant ſibi ſimiles, ut adamas non generat alium adamantem, nec albedo aliam albedinem, habemus rationem dubitandi; an Sol, ſit de genere formarum producentium ſibi ſimilem Formam? & ut accenſeatur Sol inter formas, quæ non generant ſibi ſimilem, habetur ſufficiens fundamentum, quia ſcilicet nulla experientia, & nulla ratio, hanc vim, Soli tribuit. Deinde, quia formæ, quæ ſunt magis reſiſtitivæ, minùs ſunt ſui multiplicativæ, ut videmus in adamante, ferro, &c. cùm ergo maximè reſiſtitiva ſit forma cœleſtium corporum, ſufficienter colligimus, non eſſe generativam. Deinde vis productiva, ſibi ſimilis formæ, eſt proviſa à natura, ut reſtituat ſeſe natura in ſuis bonis, hoc eſt formis, quæ, quia perpetuò durare non poſſunt, ſucceſſione ſuâ, incorruptibilitati ſtudent: cùm ergo forma Solis, & cœleſtium ſit indefectibilis, & indefectibiliter unita, hinc illi non debuit provideri, à natura, vis aliûs formæ productiva. Denique ſunt aliquæ formæ, quæ, mortuo ut ita dicam modo, informant ſua ſubjecta, qualis eſt forma adamantis, vitri, lapidis &c. aliæ autem informant, vivo modo, ut forma plantæ, ſeminis, bruti. Et ſicut mortuus nullum habet proprium motum, quô moveatur, propter carentiam vitæ, quæ eſt exercitium motûs; ita & formæ, quæ mortuo modo informant, nullum habent motum, conſequenter, nec activitatem, quæ ſit productiva alius formæ. Porrò eæ formæ, mortuo ut ita dicam modo, ſuum ſubjectum informant, quæ niſi ab extrinſeco immutentur, alterentur, corrumpantur, natæ ſunt non dimittere ſuam formam: & ſic forma adamantis, ita unitur adamanti, ut niſi aliunde alteretur, ſemper ſit duratura. Cùm ergo, mortuo, ut ita dicam modo, Forma cœleſtis informet ſua corpora, & cùm ab extrinſeco naturali agente immutari non poſſit, non debetur ei etiam activitas, quæ eſt proprietas formæ, vivo ut ita dicam modo, ſuum ſubjectum informantis. Quod ſi Sol non poteſt producere alium Solem, nec quodquam aliud agens, oſtendi ſine fictione poterit, ejusdem productivum, quod ſi nullum ſit agens productivum formæ Solis, nonniſi remotè erit capax aër, formæ Solis.

Instabis 1. Ergo potentia ad formam Solis erit otioſa, nullum enim ei reſponderet agens naturale.

Respondetur. Nullum datur agens naturale, productivum animæ rationalis, & tamen non eſt potentia otioſa, ad animam rationalem, ſufficitque ne ſit otioſa illa potentia, ſi reſpectu aliarum formarum habeat agentia naturalia productiva formarum, & ſi reſpondeat in illa materia habitudo ad prædictam Formam, Deo tanquam auctore univerſi, volente illam ponere.

Instabis 2. Non requiritur vis infinita, ad producendum alium Solem: Ergo ſuppoſito, quòd materia noſtras, ſit capax talis Formæ, generari poterit Sol.

Respondetur. Non ob defectum infinitatis, negari Soli vim generativam alius Solis, ſed ob rationes prætactas.

Instabis 3. Rejicimus hanc incorruptibilitatem & ingenerabilitatem, in conditionem Formæ, & cur non in conditionem materiæ?

Respondetur. Sola conditio materiæ non eſt ad hoc ſufficiens, nam de facto materia eſt ingenerabilis, & incorruptibilis, nec tamen facit, ne alia generentur & corrumpantur, hinc defectus generabilitatis & corruptibilitatis rejici deberet, in formas; quod ſi poſſit rejici in illas ſolas, meliùs fiet, quia non multiplicabuntur entia ſine neceſſitate.

Dices 3. cum Arriaga: Perfectiùs intelligitur incorruptibilitas Cœli, ſi illius materia ſit incapax Formæ alius: Ergo defacto illa conſtat.

Respondetur. Negando Antecedens, non enim perfectiùs intelligitur, quia non intelligitur, ſalvo hoc principio, non ſunt multiplicanda &c. poteſt autem ſalvari hæc incorruptibilitas, per ſolam Formam inamiſſibiliter unitam, & verum quidem eſt, magis proportionari materiam capacem, nonniſi unius formæ, cum forma inamiſſibili, ſpectatâ proportione, in ratione actus & potentiæ; ſed non magis proportionari, ad vim arguendi: nam inamiſſibilitas Formæ non arguit diverſitatem materiæ, ſicut nec arguet in beatis, nec amiſſibilitas Formæ, arguit defacto corruptibilitatem materiæ; imò cum Forma inamiſſibili, magis proportionatur materia, utpote incorruptibilis, quàm cum formis ſublunaribus corruptibilibus.

Dices 4. cum Conimbr. Non congruebat Deo, ut materiæ cœleſti daret appetitum ad alias Formas, & tamen illam impediret ab aſſecutione boni, quod deſiderat, hoc eſt ab aſſecutione aliarum Formarum.

Respondetur. Retorquendo argumentum de forma multorum ſublunarium, quæ à Creatione mundi non amiſerunt, neque ad finem amittent ſuam formam; itemque de

corporibus beatorum. Non eſt autem inconveniens, habere appetitum impeditum, aſſecutione boni inamiſſibilis, præcipuè, ſi ita deponſcat bonum univerſi. Deinde quia non cenſetur aliquis, impediri à conſecutione boni, ſi id per pauca habet, ad quod per plura evaderet, ſicut non cenſetur aliquis impediri, à conſecutione duorum imperialium, ſi illi detur unus Hungaricus. Porrò hoc bonum, quod eſt in varietate formarum, eſt inter alia perpetuitas, complebilitatis per formam, cui conſultum inamiſſibiliter unitâ Formâ.

Dices V. in oppoſitum eſſe auctoritatem Ariſtotelis.

Primus Locus ex primo de Generat. Tex. 53. & 83.

Respondetur. Non multùm curari debere in hac materia, auctoritatem Ariſtotelis; quia hîc agnovit, etiam à Deo incorruptibiles Cœlos; vel certè, illô locô, ſolùm vult, ea communicare in eadem numero materia, quæ ad invicem agunt & patiuntur, eadem enim numerô manet materia, ſub utroque mutationis extremo; ſed non negat, communicare in eadem ſpecie materia, etiam ea, quæ non agunt, nec patiuntur ad invicem: vel ſolùm vult, in talibus, ſignantiùs eandem eſſe materiam.

Secundus Locus eſt ex 3. Metaph. Tex. 15. ubi ait, non eſſe eadem principia rerum corruptibilium & incorruptibilium, niſi eadem genere.

Respondetur. Loqui Ariſtotelem de Formis, quæ non eædem, corruptibilium & incorruptibilium.

Tertius Locus, ex 1. Metaph. tex. 10. *quæcunque*, inquit, *mutantur*, *materiam habent*, *ſed diverſam*. Subſumo: Cœli non mutantur. Ergo habent materiam diverſam.

Respondetur. Loqui illic Ariſtotelem de diverſitate petibili à Formis, ſuccedentibus in mutatione.

Dices primò. Geneſ. 1. dicitur: Deum creâſſe à principio cœlum & terram, ubi nomine cœli, cœlum Empyreum, nomine terræ, materia prima intelligitur, ex qua reliqua omnia; Hinc colligitur, ſaltem Empyreum habere materiam diſtinctam, licet reliqui cœli habeant eandem materiam.

Respondetur. Negando, nomine Coeli, venire cœlum empyreum, quia de facto Scriptura utitur verbo tali in Hebraico, nempe Samaim, quod pluraliter ſignificat, imò caret ſingulari, & id etiam innuit Pſal. CI. Initiô tu Domine terram fundâſti, & opera manuum tuarum ſunt cœli: unde quando poſterioribus diebus dicuntur creata, Sol, Luna, Stellæ, non intelligendum eſt, eſſe creata, quoad ſubſtantiam, ſed quoad accidentalia munera, quod etiam innuit Auguſtinus 11. de Civit. cap. 33. Nego item nomine terræ venire materiam primam, nemo enim dicit Solem ex terra creatum.

Dices ſecundò. Auguſtin. lib. 12. Confeſſ. c. 8. ait: Omnia producta à Deo ex materia informi.

Respondetur. Concedo, omnia producta ex materia informi, ſed nego, quòd ex eadem ſpecie: nam conceſſis materiis diſtinctis ſpecie, adhuc verificabitur, ſingula producta ex materia carente Forma.

Dices tertiò. Sapient. 11. habetur: Manus tua creavit Orbem terrarum ex materia inviſa.

Respondetur. Non dicit Scriptura, eſſe creatum orbem ex materia inviſa ejusdem ſpeciei; deinde nomine materiæ non venit illic materia prima, ſed ſignificantur corpora ſimplicia, ex quibus Deus mundum creavit, eô modo quô lapides & ligna dici ſolent materia domûs. Unde dicitur illa materia informis, non informitate ſubſtantiali, ſed informitate accidentali, hoc eſt, propter carentiam lucis, morûs, &c. *His Præmiſſis*

Dicendum eſt. *Non ſatis conſtare, an materia omnium corporum ſit eadem ſpecie.*

Probatur. Quia licet poſſit non tribui cœleſtibus materia diverſa ſpecie, quia tamen neſcimus, per auctoritatem, quid in hoc genere voluerit Deus, non poſſumus quidquam concludere.

## DIFFICULTAS III.

### *De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ.*

Præmitto primò. *Interdum ſumitur nomen ingenerabilis, pro improducibili, & ſic falſum eſt, Materiam primam eſſe ingenerabilem; de facto enim producta eſt.* Nomen etiam incorruptibilis interdum ſumitur, pro inannihilabili: de fide autem eſt, materiam poſſe annihilari.

Præmitto ſecundò. *Interdum ſumitur nomen generabilis & corruptibilis, pro eo, quod generatur & corrumpitur*, & in iſto ſenſu, materia non eſt ingenerabilis & incorruptibilis, eſt tamen generabilis & corruptibilis, ut vocant ſubjectivè; in ea enim omnes generationes & corruptiones peraguntur, hocque voluit Ariſtot. 8. Metaphyſ. 4. & 12. Metaph.

Præmitto tertiò. *Nomen ingenerabilis poteſt ſumi pro eo, quod non eſt producibile dependenter à ſubjecto vel in ſubjecto, & nomen incorruptibilis pro eo, quod non poteſt naturaliter deſinere*, appellant vulgò hanc ingenerabilitatem & incorruptibilitatem terminativam, hoc eſt Ens, quòd non poſſit ge-

ſit generationem & corruptionem terminare, & in iſto ſenſu.

Dicendum eſt : *Materiam eſſe ingenerabilem & incorruptibilem*; hoc eſt, non poſſe ex præexiſtenti ſubjecto produci, nec deſinere naturaliter.

Probatur Concluſio *quoad primam partem*; Si materia poſſet ex præexiſtente ſubjecto produci, hoc ipſo non eſſet materia. Antecedens probatur, quia jam materia non eſſet ſubjectum primum, utpote ſupponens aliud ſubjectum ante ſe, nempe id, ex quo producitur.

*Quoad ſecundam partem*; ex eodem medio termino probatur; quia ſi corrumperetur, non eſſet id, in quod abeunt omnia; ſiquidem illa ipſa abiret in aliud; nihil enim per annihilationem deſinit. Rurſus, ſi corrumperetur Materia, vel corrumperetur ſuâpte naturâ, vel per actionem agentis naturalis: non per actionem agentis naturalis; quia illud agens, vel annihilaret illam Materiam, vel certè faceret illam reſolvi in aliud; non primum, quia nullum naturale agens habet vim annihilandi, ſicut nec creandi; Non ſecundum, quia illud ipſum, in quod reſolveretur Materia, vel poſſet ulterius reſolvi, vel non; ſi poteſt, dabitur proceſſus in infinitum; ſi non poteſt: Ergo illud potius erit Materia prima. Non poteſt etiam deſinere materia ſuâpte naturâ, quia ea dicuntur ſuâpte naturâ deſinere, quæ requirunt diſpoſitiones ad ſuum eſſe easque adhuc pugnantes, quod de Subjecto primo dici non poteſt.

Objicitur Primò in Oppoſitum, Auctoritas Ariſtotelis.

Primus Locus eſt ex 1. Phyſic. tex. 82. Ubi cenſet, materiam partim oriri, partim interire.

Respondetur. Intelligendum eſſe Ariſtotelem, quòd velit materiam oriri, non ratione ſuæ entitatis, ſed ratione Formæ, quæ materiam monſtrat, facitque illam diſcerni in univerſo; perire autem ratione privationis, quæ aliqua in omni generatione deſinit.

Secundus Locus eſt ex 1. de Cœlo tex. 61. Ubi corruptibilium dicit eſſe corruptibilia principia.

Respondetur. Sufficere ad hoc verificandum, ut aliqua principia ſint corruptibilia, v.g. Forma, aut ejus amiſſibilis unio.

Tertius Locus eſt ex 1. de Generat. tex. 24. ubi ait : Generationem eſſe mutationem totius in totum; Si autem non corrumpitur materia, quomodo generatio erit mutatio totius in totum?

Respondetur. Nomine totius, intelligitur hîc totum denominationis, & compoſitum, pro toto, quâ tali, acceptum, quod ſemper in omni generatione mutatur; ſed non intelligitur mutatio totius, pro ſingulis partibus accepti. Unde etiam dicit Ariſtoteles in generatione, nihil ſenſibile idem manere; quaſi innuens manere aliquid, ſed non ſenſibile. Quamvis autem dicatur, Materiam eſſe cauſam corruptionis, non ſequetur, Materiam eſſe magis corruptibilem, quia iſta eſt cauſa corruptionis, nonniſi ſubjectivè, ex eoque quòd ſit cauſa corruptionis ſubjectivè, non ſequitur, illam debere eſſe magis corruptibilem; aliàs ſi corrumperetur, hôc ipsô, ſubjectum corruptionis non eſſet.

Objicitur ſecundò. Agens poteſt producere Formam. Ergo poteſt producere & materiam; qui enim poteſt plus, poteſt minùs.

Respondetur. Argumentum probare, quòd homo, qui poteſt generare hominem, poſſit & bovem generare, qui eſt ignobilior.

Pontius dicit: qui poteſt plus, poteſt & minus, ſi minus contineatur in virtute cauſæ.

Diſparitas etiam aſſignari poteſt, quia ſi agens naturale poſſit producere materiam, & produceret illam, ut ſupponitur & non produceret: quia ſubjectum primum produci non poteſt niſi creando; nulla autem Creatura creare poteſt; jam autem Forma poteſt produci ſine creatione per eductionem. Quamvis autem qui poteſt plus in eodem genere poteſt & minus, non tamen in diverſo, diverſus autem eſt ordo materiæ & Formæ.

Objicitur Tertiò. In corrupta Euchariſtia producuntur vermes, qui habent materiam, & tamen in Euchariſtia non reperitur materia: Ergo apparet, quod agens materiale poſſit producere & Formam & Materiam. Ergo.

Respondetur. Quod non quidem ante tempus productionis vermium, ſed in ipſo tempore productionis adſit jam materia, jamque tunc non eſt Euchariſtia niſi ampliativè. Undè etiam negari poteſt, Omnem virtutem eſſe in agente quam habet Materia, & quamvis haberet, nec dum illam poſſet producere, quia ad titulum producentis non ſolùm requiritur habere prædicata æquè nobilia ac aliud, ſed etiam requiritur habere vim illud producendi, ſicut duæ æquales ſpecies Angelicæ, æquales ſunt, & tamen neutra poteſt producere aliam.

Objicitur quartò. Ad hoc ut aliquid dicatur generari & corrumpi, ſufficit ut unio partium diſſolvatur, eſto utraque pars maneat, ut contingit in compoſito humano, ſed poteſt diſſolvi unio partium materiæ. Ergo.

Respondetur. Ad corruptionem totius heterogenei, ſufficit corruptio Unionis, ut apparet in compoſito humano; ſed ad corruptionem totius homogenei, id non ſufficit, ut videre eſt in ſeparatione guttarum, quæ nullo modo per hoc dicuntur corrumpi. Quod ipſum in hoc principium reſolvi poteſt, quia cor-

ruptio malum eſt quoddam, nec datur ad illam, indifferentia ejus, quod corrumpitur, ſed appetitus ne corrumpatur; jam autem homogeneis per ſe loquendo æquè bonum eſt uniri & non uniri, indifferensque eſt totum homogeneum, ad retinendam illam unionem.

Deinde per nos, continuatio eſt mera formalitas eaque negativa, nempe negatio terminorum, hinc nec continuatione generabitur, quid enim negatione generatur; nec discontinuatione corrumpetur, quia etiam hæc denominatio, eſt mera formalitas, orta ex diverſis connotatis, quæ tamen non ſunt ſufficientia ad hoc, ut aliquid dicatur corrumpi, cum perficiatur hoc, ſine deperditione entitatis, quam tamen, corruptio rigoroſa, ſemper importat.

Objicitur quintò. Si materia eſſet ingenerabilis & incorruptibilis, totum compoſitum diceretur incorruptibile & ingenerabile, quia ſicut ex eo quòd compoſitum componatur ex corpore, vocatur corporeum; ita ex eo quia componitur ex ingenerabili & incorruptibili, vocari debet ingenerabile & incorruptibile.

Responderi ſolet 1. Duplicia ſunt prædicata: quædam Affirmativa, ut eſſe corporeum, materiale; quædam Negativa, Ut eſſe ingenerabile, incorruptibile, &c. iſta prædicata quæ ſunt Affirmativa, dicuntur de compoſito quamvis Uni tantùm parti conveniant, Prædicata autem Negativa alterutri nonniſi parti convenientia, quale eſt incorporeum immateriale, non refundunt ſuam denominationem in totum, imò nec affirmativa æquivalentia negativis dici poſſunt de toto, & ita ly ſpirituale, quia eſt prædicatum æquivalenter negativum, importans non eſſe corporis, de toto compoſito dici non poteſt. Cùm ergo prædicatum incorruptibilis & ingenerabilis ſit prædicatum negativum, & cùm hoc prædicatum, non conveniat formæ materiali generabili & corruptibili, ideo nec toti compoſito conveniet. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia, Prædicatum ſpiritualitatis eſt omninò poſitivum, nec tamen refundit ſuam denominationem in compoſitum humanum. Ergo falſum eſt, prædicata affirmativa refundere denominationes: quod enim dicitur eſſe ſpirituale, eſſe æquivalenter negativum dicam, & ego eſſe corporeum, eſſe æquivalenter negativum; dicit enim negationem ſpiritualis. Tum quia ex vi hujus reſponſionis ſequitur, ſaltem compoſitum humanum eſſe incorruptibile & ingenerabile, quia utraque ejus pars eſt incorruptibilis & ingenerabilis. Tum quia hujus ipſius danda fuiſſet ratio, cur affirmativa prædicata refundant ſuam denominationem in totum, non refundant negativa.

Responderi ſolet. 2. Ideo compoſitum non poſſet dici ingenerabile, quia illius Unio non eſt incorruptibilis & ingenerabilis. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia quærere reſtat: Cur ex eo quòd unio non ſit incorruptibilis, nec compoſitum debeat dici incorruptibile? curque in hac denominatione ſequatur compoſitum conditionem unionis, & non conditionem partium? Tum quia ſuppoſito, quòd in compoſito humano Vnio ſit ſpiritualis, generari non poterit, & tamen compoſitum dicetur generatum. Ergo apparet in denominationibus non ſequi compoſitum conditionem Vnionis. Tum quia unio in compoſito non habet rationem principalis, cur ergo denominationes ſuas dabit compoſito, cùm denominatio ſemper ſit à principali.

Respondetur 3. Et ex eo quidem compoſitum vocari corporeum, quia conſtat corpore, ſed non ex eo ſolo præcisè, quia aliàs etiam ſpiritualis anima fundaret in compoſito humano denominationem ſpiritualis; ſed vocatur corporeum, quia & conſtat corpore, & quia eſſe corporeum, eſt quid imperfectius & comparativè ad ſpirituale, defectuoſum quoddam & malum, adeoque petibile ex ſingulis defectibus: quia autem eſſe incorruptibile, eſt bonum quoddam & perfectum, debet eſſe ex integra cauſa. Unde ulterius cùm nō ſingulæ partes ſint ſpirituales, nec denominabitur totum ſpirituale, præcipuè cum etiam hæc ipſa compars ſpiritualis, ordinetur ad corporeum; illudque perficiat, quo ipſo condeſcendit, ut totum, in quo illa continetur, corporeum vocari poſſit: & ſicut quamvis in claudo unus ſit pes rectus, ſequitur claudicatio; ita & in præſenti ſequetur denominatio non ſpiritualis. Quamvis autem utraque pars in corpore humano ſit incorruptibilis, quia non ſingula illius compoſiti ſunt incorruptibilia; neque enim eſt incorruptibilis unio: ideo non appellatur incorruptibile, præcipuè autem ſi perfectius non ſit natum elevare debilitatem inferioris, tunc denominatio non fit à principaliori. Jam autem forma non elevat debilitatem Unionis, nec materia.

Objicitur ſextò. Si materia eſſet ingenerabilis & incorruptibilis, haberet ſe ita quoad generari & corrumpi, ſicut Angelus & anima rationalis in ſuo genere, qui cum ſolo generali Dei concurſu in æternum durare poſſent: ſed non habet ſe ita Materia; quia anima ſeparata ſine miraculo petit à Deo conſervari: Materia autem abſque omni forma, non poteſt ſine miraculo conſervari.

Respondetur. Sufficere ut quoad aliquid ita ſe habeat Materia ac anima rationalis. Materia autem ſine omni forma poſita, petit nonniſi formam, ſed non petit annihilari. Quòd petat materia nonniſi cum forma conſervari, provenit id ex ſpeciali connexione ejuſdem

cum

cum forma, quam non dicit anima rationalis, imò oppoſitum dicit; quia ex eo, quòd non ſit educta, petit conſervari naturaliter ſine materia. Unde exigentia illa in Materia, non provenit ex illius corruptibilitate, ſed ex connexione ſpeciali cum Forma.

Objicitur ſeptimò. Si Materia eſt ingenerabilis: Ergo eſt nobilior formis materialibus.

Respondetur. Diverſo reſpectu id verum eſſe: nobilior enim erit, ratione incorruptionis, ignobilior ob prædicatum potentiæ.

# QUÆSTIO V.

## *De Cauſa Materiali.*

Ex rationibus ſupra adlatis, conjungimus Diſputationem de Materia, ſecundùm quod principium eſt, & de materia ſecundùm quod Cauſa eſt. Priorique tractatione jam expedita, ad ſecundam accedemus.

## DIFFICVLTAS I.

### *Quid materialis cauſa, quæ ejus cauſalitas, effectus, &c.*

Non eſt idem, eſſe Cauſam materialem & Materiam, hinc Angelus & anima noſtra, non eſt Materia, & tamen, & Angelus, & Anima, eſt cauſa ſubjectiva, adeoque materialis ſuorum actuum, habituum, &c. cumque definierimus ſupra, quid ſit eſſe materiam, nunc

Quæres 1. *Quid ſit eſſe cauſam materialem?*

Respondet Ariſtoteles 2. Phyſic. text. 38. *Eſt id*, inquit, *ex quo aliquid fit cum inſit*, ſeu, quod illi inſit; ly *id ex quo eſt*, per modum generis ponitur, hinc etiam uſitata locutio obtinuit, quòd compoſitum fiat ex materia & forma; ly autem *cum inſit*, eſt per modum differentiæ, & ſic formæ non ineſt Materia, ſed è converſo materiæ forma. Et licèt hæc definitio non competat cauſæ materiali comparativè, tam ad formam quàm cauſat, quàm etiam comparativè ad compoſitum ſumptæ, non ideo tamen rejicienda, quia non eſt tradita ab Ariſtotele, cum omni rigore, ſed nonniſi per modum deſcriptionis, tradendo eam per ordinem ad aliquod principale, quo cognito reliqua cognoſci de facili poſſent; & cum reſpectu compoſiti materia non ſit vera cauſa, ſufficit quod per ordinem ad formam explicetur, ut ſenſus ſit: cauſa materialis eſt id, ex qua tanquam ex ſubjecto producitur forma, obligata connaturaliter, nonniſi ineſſe ſubjecto.

Quæres 2. *An cauſa materialis ſit vera cauſa?* Poteſt materialis cauſa comparari ad formam materialem à ſe educibilem, poteſt comparari & ad compoſitum. Quòd ſit vera cauſa reſpectu compoſiti, Negat Arriaga & Oviedo, hîc, puncto 1. n. 8. Leſſius autem inclinante Arriaga, negat etiam reſpectu formæ materialis habere Materiam rationem cauſæ, quod etiam docuit Suar. 17. Diſp. ſect. 1. num. 10. Oppoſitum ſentit Oviedo Controverſ. 3. pun. 4. n. 7. & cum eo recentior Suar.

Assero 1. *Materiam, reſpectu formæ educibilis, eſſe veram cauſam.*

Ratio eſt. Tum quia, ſi non eſſet cauſa materialis, vera cauſa, reſpectu formæ educibilis, non eſſet ratio, cur non verè creetur, nam verè fieret ex nihilo ſui; ſi autem inſuper fieret ex nihilo ſubjecti, quæ erit diſtinctio inter formas creatas & eductas? ſi enim eſſet aliqua, eſſet hæc, quia quantumvis nulla eſſet cauſalitas cauſæ materialis in formam materialem, ex eo tamen non crearetur, quia dependeret in ſuo fieri, tanquam à conditione à Materia, ſed hoc non poteſt ſalvare, ut dicatur verè educta, nam ut urget Oviedo, creatio animæ rationalis, exigit materiam tanquam conditionem ſine quà non crearetur, & tamen anima non educitur: Ergo educi non eſt fieri ex nihilo ſui, dependenter à ſubjecto, tanquam à conditione. Rurſùs per Arriagam, unio poteſt creari, & tamen non poteſt non dependere ab utroque extremo: Ergo per iſtam ſimilem dependentiam, non rectè ſalvatur ratio eductionis. Tum quia non eſt quid impropriũ in forma materiali, quod exigat Materiam ſine qua connaturaliter exiſtere non poteſt: non eſt item quid improprium, quòd habeat materia jus & vim, ut formæ materiales, nonniſi ſibi unitæ exiſtant, quo ſuppoſito ſic urgetur. Jus & vis efficientis ad producendos effectus, facit efficiens verè cauſam: Ergo & jus viſque Materiæ, ut ſine illa non poſſit exiſtere naturaliter forma materialis, faciet materiam verè cauſam. Tum quia etiam Materia reſpectu formæ eductæ, eſt principium determinans ejuſdem exiſtentiam, cùm etiam ſine illa naturaliter exiſtere non poſſit, & quidem non habente ſe Materia ut conditione ex dictis ſupra. Ergo Materia reſpectu formæ eductæ, eſt vera cauſa.

Quæ in contra objici poſſent ſolventur, ubi de eductione

Assero 2. *Cauſam materialem reſpectu compoſiti non eſſe veram cauſam*; quod enim aliqui dicunt eſſe veram cauſam intrinſecam, de hoc ipſo quærendum erit: An eſſe veram cauſam intrinſecam, ſit eſſe veram cauſam? & quidem materiam reſpectu compoſiti eſſe veram cauſam, etiam ii negant, qui ponunt, quod ſit vera cauſa, reſpectu formæ materialis.

Ratio 1. Formatur à quodam pro aſſerto: componere non eſt cauſare; alias etiam Trini-

tas perſonarum, quæ conſtituit Trinitatem, eſſet cauſa Trinitatis.

Responderi poſſit; Quòd componere per modum actus & potentiæ, ſit verè cauſare, quo modo perſonæ non componunt Trinitatem.

Ratio 2. eſt; Impoſſibile eſt eſſe cauſam Phyſicam, & nemine cogitante cauſantem, & non habere effectum, à ſe nemine cogitante diſtinctum; impoſſibilis enim eſt cauſa ſine effectu: aliàs etiam id, quod non eſt cauſa, poſſet eſſe cauſa; nam poſſet eſſe nihil cauſans, & tamen eſſe cauſa, adeoque cùm non ſit cauſa, quia nihil cauſans, eſſe nihilominus cauſa, ſed materia (idem dic de forma) reſpectu compoſiti non habet talem effectum, quia compoſitum ut infra videbimus, nihil eſt præter Materiam & Formam & Unionem. Ergo.

Ratio 3. Materia & forma, vel ſimul ſumptæ, & per modum unius, vel ſimul ſumptæ in ſenſu diſtributivo, cauſant compoſitum; nullo modo ex his, cauſant illud: Ergo abſolutè non cauſant. Minor probatur: Materia & forma ſimul ſumptæ, & per modum unius, ſunt ipſummet compoſitum, quod ſeipſum cauſare non poteſt; non etiam ſimul ſumptæ diſtributivè, cauſant compoſitum, quia ſimul ſumptæ diſtributivè, ſunt ipſa Materia, vel ipſa forma: materia autem Materiam, forma formam non cauſat: non etiam ad invicem ſe cauſant, quia hoc non eſt compoſitum cauſare, cum ad invicem ſumptæ, non ſint compoſitum. Quando autem à Philoſopho numerantur quatuor cauſarum genera, numerantur non quòd ratione compoſiti ſint quatuor, ſed quia cauſat v.g. Materia formam eductam, idque vera cauſalitate, cumque plures ſint materiales formæ præ creatis, ad has maximè attendit.

Quæres 3. *Quæ ſit cauſalitas cauſæ materialis?* Cenſet Arriaga, actionem quâ agens producit formam, eſſe idem realiter, cum paſſione, quâ ſubjectum eandem formam ſuſtentat, Recentior Suarez in fieri cauſalitatem materiæ, dicit eſſe ipſam generationem, prout fit dependenter à Materia, in facto autem eſſe, dicit hanc cauſalitatem Materiæ in formam, eſſe ipſam generationem, prout dependet à materia. Complutenſes tenent in fieri cauſalitatem materiæ in formam, eſſe generationem, in facto eſſe Unionem, prout recipitur in materia. Pontius Suarez, Ruvius, Unionem dicunt eſſe cauſalitatem.

Assero primò: *Vnionem prout receptam in Materiam, non eſſe cauſalitatem Materiæ in formam eductam.*

Ratio prima eſt. Tum quia id quod eſt cauſalitas in formam, debet eſſe tale, ut ubicunque reperitur, hoc ipſo reperiatur forma educta; hoc enim depoſcit natura cauſalitatis, ſed non ubicunque reperitur unio recepta in materia, illic eſt forma educta, ut ſcitum eſt in compoſito humano, in quo Unio recipitur in Materia, & tamen anima non eſt forma educta. Neque dicas cum Pontio: Non unionem quamcunque eſſe cauſalitatem, ſed unionem à qua in eſſe & in ſuo fieri dependet forma: nam hoc ipſum probandum fuiſſet, eſſe ſcilicet illic unionem, non ejus conditionis, qualis eſt in homine, ſed involventem illam adſtrictionem ad ſe formæ, idque non ſupponendo eam in ipſa forma, ſed in ſe illam importando. Si enim ſupponitur illa in ipſa forma, quærere reſtabit, quæ ſit cauſalitas cauſæ Materialis, in formam talis conditionis? Tum quia vel implicat contradictionem, formam eductam tali omninò unione uniri, quali unitur anima rationalis, ita ut diverſitas peti debeat non ab unione, ſed ab ipſis extremis, vel non poteſt tali unione uniri: ſi non poteſt, quæ in hoc implicantia; ſi poteſt, ergo talis unio non rectè explicat cauſalitatem materiæ in formam eductam, cum poſſit eſſe unio, adeoque cauſalitas per te & non reſpondere forma educta, ſed forma creata. Tum quia impoſſibile eſt, ut ab unione dependeat forma educta in fieri & in eſſe, & tamen à cauſalitate dependere debet; quod ipſum probatur, quia pro illo priori, pro quo ponitur eductio, nec dum intelligitur unio, quia ante exiſtentiam formæ eductæ, præintelligitur eductio, & non poteſt præintelligi unio, quia hæc ſequitur exiſtentiam, ſequereturque quòd pro illo priori unio, nihil uniret, pro illo ſcilicet priori, pro quo intelligitur ante exiſtentiam. Ergo unio, non eſt cauſalitas, de qua quæritur.

Ratio ſecunda. Quando conſervantur divinitus formæ materiales ſine ſubjecto, ſunt verè eductæ actu, conſequenter eſt illic ratio conſtituens formas eductas, in ratione eductarum actu, & tamen non eſt unio. Ergo apparet unionem non ſtare in eductione.

Ratio tertia eſt; Non implicat, contradictionem eſſe aliquam formam materialem eductam, & tamen non unitam: Ergo apparet eductionem, quæ idem eſt cum cauſalitate materiali, non eſſe unionem, quodſi dicas, unionem eſſe cauſalitatem in compoſitum, non in formam; quæro, quæ ſit cauſalitas in formam? & quid à parte Materiæ ſe tenens eductio: demum ſicut relatio, eſt, quid poſterius termino, nec eſt ejus cauſalitas; ita & unio eſt poſterior forma educta, nec poteſt eſſe ejus cauſalitas.

Assero ſecundò. *Cauſalitatem materiæ non eſſe ipſam generationem, prout dependet à materia,* ſeu quod idem eſt, non eſſe ipſam receptionem actionis.

Ratio. Tum quia receptio actionis nihil aliud eſt, niſi unio cum Materia actionis: Ergo ſi, ut viſum eſt ſupra, unio non eſt cauſalitas materiæ, neque erit receptio. Tum quia nulla cauſalitas recipitur in cauſa, ſed in effectu; in eo enim

enim recipitur quod cauſat, & ſi reciperetur in cauſa, cauſam cauſaret; ſed generatio formæ prout dependet à materia, inquantum idem eſt cum receptione, recipitur in ipſamet materia. Ergo non eſt cauſalitas illa receptio Generationis. Tum quia, accipiendo hanc ipſam phraſim: cauſalitas materiæ eſt ipſa generatio, prout dependet à materia; illa nihil explicabit, quærere enim reſtat, quid eſt hoc, illam pendere à Materia? pendentia importante cauſalitatem materialem; nam etiam creatio animæ rationalis, eſt productio ſuo modo pendens à materia, quia ſcilicet non producitur, niſi ad exigentiam diſpoſitionum receptarum in materia. Quæ ergo illic eſt ſpecialis dependentia? & per quid forma non habens jus exiſtendi in univerſo independenter à Materia, per quid inquam, hic talis terminus, cauſatur à materia? Tum quia effectus recipiens actionem, quæ receptio vocatur paſſio, non dicitur cauſare ſeipſum materialiter; quomodo ergo ſimilis receptio in Materia, ſalvabit cauſationem materiæ? Tum quia præter receptionem & paſſionem in Materia, vel datur alia receptio in effectu, vel non datur; ſi non datur? quomodo tunc ſalvabis, quod illa receptio ſit cauſalitas Materiæ in formam, cum forma, nec illam ponat, nec illam recipiat: ſi autem datur? quomodo una actione poſita duplex reſpondebit, paſſio & receptio, præcipuè cum Materia non ſit terminus illius paſſionis, ſed forma. Tum quia ſi nihil obſit duabus cauſis diſtinctis & ſibi in agendo non ſubordinatis, debet dari diſtincta cauſalitas. Materia autem & efficiens, non ſunt ſibi ſubordinata, quia ſubordinatio vel eſt inter principale & inſtrumentale, vel inter cauſam magis univerſalem & cauſam primam & ſecundam; jam autem materia reſpectu efficientis, neque eſt inſtrumentum, nec cauſa magis reſtricta, nec cauſa ſecunda. Tum quia cauſalitas debet eſſe ratio ultima, quare Materia cauſet, ſed illa generatio non eſt quid tale; ſi enim quæram: quare materialis forma cauſetur à materia? Reſpondebis quia generatur generatione dependente à Materia; hoc ipſum autem eſt quod ego quæro, quid ſit iſtud dependere à materia? vel quare dependere à materia eſt ejus cauſalitas? Tum quia non implicat contradictionem, quòd generatio ſit dependens à Materia, nec tamen per hoc ſequatur, illam dependentiam eſſe cauſalitatem materiæ: multa enim ſunt quæ dependent ab alio, nec tamen ſunt cauſalitas, per quam illud à quo dependent, agat, ſed potius per quam agatur & fiat. Sic v. g. Creatio non eſt cauſalitas creati, ſed creatoris, & tamen dependet à termino ad quem terminatur illa creatio. Ipſa item generatio, non tantum eſt dependens à Materia, ſed etiam eſt dependens ab ipſa forma, & tamen non eſt generatio cauſalitas formæ, per quam forma agat; Neque valet ſi dicas; in adlatis exemplis eſſe dependentiam, tanquam à termino quem cauſat, nam ſaltem inde ſequitur, quod dependentia ab alio, non jam ſeipſa faciat illud aliud agere ſeu cauſare, & non oſtendis quare faciat agentem ſeu cauſantem materiam. Tum quia rationes, quæ in oppoſitum adferuntur non convincunt, quarum non paucas refutatas videbis apud Arriagam Sect. I. *Sed inſuper*

Dices: Vel cauſalitas materialis dependet à ſola materia, vel etiam ab agente; ſi à ſola materia: Ergo cauſalitas illa, non eſt facta, quia non habet cauſam efficientem, nam materia ſola erit cauſa materialis; dicere autem illam cauſalitatem non eſſe factam, omninò eſt Chimæricum. Ergo illa cauſalitas dependet à cauſa efficienti; ſed non dependet ut terminus. Ergo ut via & actio illius: ergo ulterius cauſalitas materialis eſt etiam actio cauſæ efficientis.

Respondetur. Retorquendo argumentum: emanatio paſſionum, qualis eſt emanatio quantitatis à materia, vel dependet à ſola materia, vel etiam ab agente; non à ſola materia, quia aliàs non eſſet facta quantitas; non etiam ab agente creato, quia illud non agit niſi ſupponendo quantum. Deinde dici poteſt, ſicut eſt illa cauſalitas materialis, ita & facta eſt in genere cauſæ materialis, diſtinguetur à productione in divinis reperibili, quæ non involvit cauſalitatem, nec eſſe facti.

Instabis. Non ſunt multiplicanda Entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas multiplicandi condiſtinctam cauſalitatem Materiæ à cauſalitate formæ.

Respond. Eſſe neceſſariam, ob rationes ſupra adlatas, & inſuper ex eo, quia per oppoſitos multiplicantur magis entia ſine neceſſitate, quia mutatis agentibus in conſervatione v. g. effectûs materialis, deberet etiam mutari cauſalitas cauſæ materialis quæ multiplicatio & variatio nullam habet neceſſitatem. *Vt explicetur quid ſit cauſalitas materialis:*

Præmitto I. *In ordine ad hoc, ut conſtituatur forma, quæ connaturaliter exigat eſſe & conſervari nonniſi in ſubjecto, non eſt neceſſaria ulla cauſalitas intermedia cauſæ materialis.* Sed hoc ipſo quia producitur ab agente talis, ſine ulla ſuperaddibili cauſalitate materiæ, talis eſt.

Ratio præmiſſi. Tum quia, quod ſeipſo dependet, non cauſatur per diſtinctam cauſalitatem quæ ſit modus, vel non ſine modo, nam hæ cauſalitates neceſſariæ ſunt, nonniſi ad tollendam indifferentiam, quæ in iſtis, quæ ſeipſis dependent, nulla eſt, ut notum eſt ex materia de Modis; ſed Forma ſeipsà dependet à materia, in hoc, quod eſt eſſe & conſervari connaturaliter nonniſi in materia. Secluſo enim omni alio ſuperaddito, & relictâ ſola illius entitate, habebit indigentiam hanc materiæ; relicta enim ſua ſola entitate, adhuc non erit quid ſpirituale, nec quid completum. Hinc non habebit jus exiſten-

ſtendi extra materiam. Et ſicut non indigere materiâ in anima ſpirituali, non conferetur illi per aliquid ſuperadditum, ita & prædictum indigere, non conferetur formæ materiali per aliquid ſuperadditum. Et certè, ponamus illud ſuperadditum tolli, manere autem formam in entitate materialem; vel habebitur adhuc in illa forma indigentia, ut connaturaliter nonniſi in materia eſſe & fieri poſſit, vel non habebitur; Si habebitur: Ergo immerito illi ſuperadditur; ſi non habebitur: ergo vel evaderet ſpiritualis, vel ratione ſuperadditi naturam ſuam talem habebit, & tamen v.g. homo non per aliquid ſupraadditum animal rationale eſt: Ergo idem dicendum de forma materiali, cujus etiam natura eſt, non poſſe fieri & conſervari connaturaliter ſine forma. Tum quia de facto in Euchariſtia accidentia ſunt ejus naturæ, ut connaturaliter exiſtere exigant unita materiæ, & tamen nihil illic eſt, niſi entitas ipſorum accidentium: & licet illic ſuppleatur cauſalitas materialis, non ſuppletur tamen in ordine ad hoc, ut conſtituantur indigentes materiæ, ad eſſe ſuum connaturale. Tum quia, aliæ etiam indigentiæ, non conſtituuntur per diſtinctam aliquam cauſalitatem, & ita indigentia pecuniæ non conſtituitur per diſtinctam cauſalitatem, nec indigentia concurſus, quæ eſt in creatura, reſpectu Dei cauſatur per diſtinctam cauſalitatem: Ergo idem in præſenti dicendum.

Præmitto 2. *Præter indigentiam, quam habet forma: ut eſſe & fieri connaturaliter non poſſit niſi in materia, recipit influxum quendam a materia, qui appellari poteſt materialiſatio.*

Ratio. Quia niſi hic influxus ponatur, non intelligetur per quid cauſetur forma, ita indigens produci & conſervari.

Præmitto 3. *Hunc influxum eſſe jus in materia, ut aliquæ formæ, independenter à ſe, exiſtere, & fieri naturaliter, non poſſent*; & quia omni juri reſpondet debitum, reſultat etiam in formis quibusdam debitum, ut connaturaliter nonniſi dependenter à materia exiſtant, jusque hoc ſuum exercet materia illo influxu, quem appellamus materialiſationem, ſed de hoc ubi de eductione. *His præmiſſis,*

Assero 3. *Cauſalitatem materiæ eſſe influxum quendam in formas, qui influxus appellari poteſt materialiſatio.* Aſſertum manet explicatum in præmiſſis. Porrò ratio aſſerti eſt: Tum quia cauſa materialis habet ſuum influxum ſeu cauſalitatem; ſed non ſalvatur hæc cauſalitas per actionem, nec per unionem: Ergo per dictum influxum, neque enim aliud quidquam oſtendi poteſt. Tum quia in Sacramento Euchariſtiæ, cenſent omnes ſuppleri à Deo, quamvis in diverſo genere, influxum cauſæ materialis; ſed non ſuppletur unio ipſa, quia non apparet modus, quô unio ſuppleri poſſit, aliàs poſſet Deus compoſitum verè facere deficiente unione, & ſupplente Deo defectum illius. Et ſicut verè id accidentia habent, quod haberent, ſi in illa influeret materia, licet in diverſo genere, ſic verè poſſet eſſe compoſitum ſine unione, quamvis non eodem modo, non etiam in Euchariſtia, ſupplet Deus actionem, prout dependet à materia: quia quamvis fuerit decretum, de illa non ſupplenda, ſi modo hoc, quod debetur à materia indigentiæ formarum, præſtaret, verè ſuppleret cauſalitatem cauſæ materialis: Ergo cauſalitas materialis ſtabit in illo jure materiæ & obligatione formæ, quia ſcilicet Deus, præbet concurſum, qualem præberet, ſi uniretur formæ; & licèt hic influxus concomitanter depoſcat unionem & ex conſequenti, non tamen formaliter eſt ipſemet ille influxus, & illa cauſalitas, ſed ad illud jus in Materia, & obligationem in forma, tum primum conſequitur Unio: Tum quia, niſi ponatur hic influxus, per nihil diſtinguetur creatio ab eductione.

Quæ hîc objici poſſunt vel in confirmationem explicationemque adferri, videantur ubi de eductione. *Neque inde ſequetur*: Materiam eſſe cauſam efficientem, quia illa cauſalitate non efficitur ſimpliciter eſſe, ſed tantùm eſſe ſuſtentantis & ſuſtentati conſtituitur. *Ex dictis autem*

Colligis effectum proprium materiæ, eſſe formas materiales, improprium, compoſitum.

## DIFFICULTAS II.

### *Reſpectu quorum Materia exercet rationem materiæ.*

Sub hoc univerſali titulo duo inquiremus 1. An accidentia recipiantur in Materia, an in toto compoſito? 2. An accidentia immediatè recipiantur in Materia, an media quantitate? *Sit*

## Punctum Difficultatis I.

### *An accidentia recipiantur in ſola Materia?*

Non procedit Titulus de accidentibus ſpiritualibus, hæc enim indubiè recipiuntur in anima rationali, quia cùm poſſint habere ſubjectum ſibi proportionatum in gradu Entis, illud ſibi vendicabunt: ſed procedit quæſtio de accidentibus materialibus, iisque communibus utrique mutationis termino, quale accidens eſt Quantitas, primæ qualitates, &c.

Dicen-

Dicendum eſt. *Accidentia communia in ſola Materia recipi.* Eſt Concluſio communis contra Thomiſtas.

Probari ſolet primo. Argumento quo utitur Arriaga: Eadem quantitas & eadem accidentia communia, ſunt in ſequenti compoſito quæ fuerunt in antecedenti. Ergo idem utrobique habent ſubjectum, non enim de uno ſubjecto in aliud migrare poſſunt.

Confirmatur. Quia in eo recipitur quantitas & alia accidentia communia, unde educuntur, ſed educuntur è ſola potentia materiæ. Major probatur: in eo recipiuntur accidentia, in quo ut recipiantur, dicunt connaturalem exigentiam; ſed connaturalem exigentiam habent, ut in eo recipiantur unde educuntur, quæ ipſa eductio, eſt iſta exigentia. Minor principalis probatur. Tum quia tota ratio eductionis ſalvari poteſt, ſi educantur è ſola materia: ad quid ergo multiplicabuntur entia? Tum quia è ſola materia educuntur formæ ſubſtantiales; ergo & accidentales. Tum quia antecedunt poſitionem compoſiti generandi, &c.

Probari ſolet ſecundò. In compoſito humano quantitas immediatè recipitur in materia: ergo & in aliis. Antecedens probatur. Quia non poteſt recipi in anima, quæ eſt in entitate ſpiritualis.

Respond. primò. Prado apud Oviedo, quòd anima rationalis, quantumvis ſecundùm ultimum ſui gradum & entitatem in ſe ſit ſpiritualis, adeoque incapax quantitatis, inquantum tamen dat eſſe corpori, capax eſt quantitatis.

Contra. Anima rationalis ſecundùm ultimum ſui gradum non recipit quantitatem: ergo nec ſecundùm quod dat eſſe corporei, quia ſecundùm quod dat eſſe corporei, eſt eadem entitativè, & non minus ſpiritualis. Deinde receptio quantitatis Phyſicum quid eſt: ſi eſt phyſicum, rei indiviſibili & partes non habenti, convenire non poteſt: ut ſecundùm quid recipiat. Et ſicut ſi calefieret per impoſſibile Angelus, totus calefieret, ita ſecundùm totum eſſe deberet recipere anima quantitatem.

Respond. 2. Recipi quantitatem etiam in anima rationali eò quòd nulla ſit ratio id negandi. Si enim dicas quòd quantitas rei ſpirituali effectum ſuum formalem tribuere non poſſit, id non convincit, nam ſenſationes materiales recipiuntur in materia, & tamen materiam non reddunt ſentientem, non eſtque major materialitas in quantitate, quàm in ipſa materia, quæ tamen naturaliter unitur animæ ſpirituali, & quamvis concedatur, ex anima illam educi non poſſe, cur educta è materia connaturaliter recipi in anima non poterit?

Contra. Quia ſi nihil obſit, debemus proportionare ſubjecta & actus; nihil autem obeſt, ſi non ponatur quantitas in anima. Deinde ſenſationes recipiuntur in materia organi, & nego quòd illud non reddant ſentiens. De unione Materiæ cum forma diſpar eſt ratio, quia obeſt illam non ponere, obeſt inquam ipſa ratio compoſiti ſubſtantialis, quæ ſupponitur dari & non perficeretur unione hac negata; ſed de hoc fuſius alias.

Respond. 3. Saltem falſam eſſe concluſionem in compoſito ex forma materiali, quæ etiam eſt capax quantitatis.

Contra eſt. Quia materia compoſiti humani eſt ſufficiens ad recipiendam quantitatem: ergo & materia, quæ ſuſtentat formam ſubſtantialem materialem. Deinde non apparet, quomodo attemperare receptionem ſuam poſſit materia, ut det locum receptioni perficiendæ, in forma ſubſtantiali.

Probatur 3. Quia nullum eſt fundamentum & nulla neceſſitas tribuendi hanc vim etiam formæ, vel enim eſt illa ſpiritualis, & ſic incapax eſt quantitatis, quia alias dicam capacem frigoris & caloris, adeoque mutari illam per accidentia, conſequenter nec erit neceſſitas contra communem Theologiam elevandi ignem ad urendas animas, ſiquidem calorem naturaliter recipere poteſt; vel certè illa forma eſſet materialis, & ſic adhuc non poſſet recipere quantitatem, quia per illam redderetur impenetrativa, quomodo ergo uniretur omnibus partibus materiæ?

Objicitur primò. Auctoritas Ariſtotelis 7. Metaph. tex. 8. ubi cenſet Materiam non eſſe quid, neque quantum, &c.

Respondetur. Illo loco vult Ariſtot. quòd Materia non ſit quantitas, nec quid determinatum ad habendam nonniſi quantitatem, ſed eſſe ſubjectum iſtorum omnium. Vel dicit, materiam non eſſe ſubjectum denominationis accidentium, hoc enim competit ipſi compoſito.

Instat Maſtrius Diſp. 3. num. 4. ex aliis auctoritatibus.

Prima auctoritas. Prima ſubſtantia primò ſubſtat accidentibus, & ea corrupta nihil remanet: ex capite de Subſtantia.

Respondetur. Loqui Ariſtotelem de ſubjecto denominationis, non autem de ſubjecto receptionis.

Secundus Locus 1. de generat. tex. 23. diſtinguit generationem ab alteratione, quia ſubjectum alterationis eſt compoſitum, generationis materia prima.

Respondetur. Ariſtotelem non plus velle, quàm quod poſſit aliquid alterari, non generari, manente compoſito; ſed inde non ſequitur, alterationes illas non in materia, ſed in compoſito, recipi.

Tertius Locus ex 7. Metaph. tex. 4. quod ſubſtantia à toto genere eſt prior accidente, & totum per ſe, ſupponitur toti per accidens.

Respon-

Respondetur. Quamvis ponatur ſola materia receptiva formarum accidentalium, adhuc verum erit dicere ſubſtantiam eſſe priorem accidentibus, ſupponeturque totum per ſe toti per accidens, quia ipſum totum per accidens, exigitur ab ipſo toto per ſe; exigitiva autem licet non Phyſicè, in ratione tamen exigitivorum, priora ſunt præ exigitis, eſtque major proportio inter materiam & formam ſubſtantialem in ratione entis, ſed non in ratione prius informabilis; nam forma præexigit ante ſe tanquam diſpoſitiones accidentia, quæ jam tunc nonniſi in materia recipi poterunt, antecedens enim compoſitum non exigit, ſed ſupponit illas diſpoſitiones, licèt ſubjectum denominationis motus illius, ſit compoſitum, quod, ſolùm voluit Ariſtoteles 5. Phyſ. t.3.

Objicitur ſecundò. Materia non poteſt recipere accidentia, quousque non ſit ſubſiſtens: quia ſi actio ſubſiſtentiam agentis requirit & paſſum, ſed materia non eſt ſubſiſtens quousque ſit informata forma ſubſtantiali, ſubſiſtit enim ſubſiſtentia formæ. Ergo.

Respondetur. Sicut per Thomiſtas ad receptionem formæ ſubſtantialis, non requirit Materia ſubſiſtentiam, cùm illam primùm per formam recipiat, ſic nec requiret ad formam accidentalem. Neque valet ſi dicas: ad recipiendam ſubſiſtentiam non eſt neceſſe habere aliam ſubſiſtentiam, imò abſurdum eſt illam habere: cùm ergo forma ſubſtantialis det rationem ſubſiſtentis materiæ, non debebit ante habere illam materia. Non inquam valet ſi dicas, quia ſaltem prius naturâ deberet ſupponi ſubſiſtens quàm recipiens formam, quia ſicut præſupponitur prius natura ad actionem ſubſiſtentia, ita debet præſupponi ante Receptionem; non poſſet autem prius natura ſupponi ſubſiſtentia ad receptionem formæ, ſi ſubſiſtentia habetur à forma. Deinde negari poteſt, quòd materia habeat ſubſiſtentiam à forma.

Objicitur tertiò. Quantitas eſt proprietas totius compoſiti. Ergo recipitur in toto compoſito.

Respondetur. Etiam intellectio dicitur de toto homine, & tamen non recipitur in corpore hominis, ſufficit ergo ad hoc, eſſe unitum cum eo, quod recipit in ſe, vel intellectionem, vel quantitatem. Deinde, quantitas eſt proprietas totius hominis tanquam ſubjecti denominationis, non autem tanquam ſubjecti ſuſtentationis, & inhæſionis. Fundatur hæc reſponſio in textu Ariſtot. qui 5. Metaph. tex.18. *Quædam*, inquit, *ſecundùm accidens dicuntur quanta, eo quòd illud cui inſunt quantum quid eſt. Nec obeſt*, quod prius ſit ens per ſe, quam per accidens, hæc enim prioritas eſt ſecundùm intentionem & dignitatem, non ſecundùm executionem, Quamvis autem non recipiantur accidentia materialia in anima vel forma materiali, non fruſtra laborat, dum ſe ad illa vult reducere, vel illa acquirere Forma, quia bonum materiæ cui illa unitur, eſt bonum formæ, per communicationem. Quanquam dici poſſet, quod formæ accidentales, pro quibus ſpecialiter ſolicita eſt forma ſubſtantialis, recipiantur in eadem forma ſubſtantiali, hæ enim non ſunt diſpoſitiones ad formam, adeoque præcedentes formam, ſed potius paſſiones formæ.

Objicitur quartò. Anima rationalis quamvis recipiatur in materia quanta, quia non recipit in ſe quantitatem, non eſt quanta. Ergo & forma ſubſtantialis materialis, ſi non recipit in ſe quantitatem, non erit quanta.

Responsd. Solet, negando cauſalem, ſed ideo non eſt quanta, quia non habet partes entitativas. Sed quid ſi aliquis diceret, formas etiam materiales non eſſe quantas formaliter, ex eo, quia in ſe non recipiunt quantitatem, & ſi reciperent redderentur impenetrativæ corporis cui uniuntur; quamvis autem habeat forma materialis partes entitativas, & dividi poſſit in brutis, ſaltem imperfectioribus, non ſequitur, debere jam eſſe illam formaliter quantam, quia albedo, ſapor, &c. habent etiam partes ſuas entitativas, ſuntque formæ diviſibiles, & tamen non habent propriam quantitatem, ſed dividuntur & extendi dicuntur ad extenſionem quantitatis ipſiusmet ſubjecti, illiusque quantitate quantiſantur, nec redduntur non penetrativæ, quia non habent quantitatem diſtinctam ab ipſamet materia, & tamen impenetratio debetur nonniſi duabus quantitatibus propriis, qualem habent propriam ſingulæ partes Materiæ.

Objicit quintò Prado apud Oviedo: Ex accidenti & materia vel fit unum per ſe, vel unum per accidens: non fit unum per ſe; quia ſunt partes diverſi ordinis: non etiam fit unum per accidens; quia hoc debet reduci ad unum per ſe, adeoque accidentibus præexiſtet forma.

Respond. Negando quòd illud ad quod reducitur aliud, debeat præexiſtere illi; reduci enim eſt ordinari ad aliud, id autem ad quod eſt ordo, non eſt neceſſe præexiſtere, nam omnipotentia dicit ordinem ad creaturas, quæ illi non præexiſtunt. Negatur ulterius, quod iſtud reduci ad unum per ſe, ſit reduci tanquam ad ſubjectum inhæſionis, quamvis ſit reduci tanquam in finem, Denique concedo, tunc fieri unum per accidens; tranſeat quòd præexiſtat unum per ſe, uni per accidens, ſed inde nego ſequi, quòd in toto illo præexiſtente, recipi debeant accidentia ad illud ordinata. Unde etiam quamvis forma ſubſtantialis, non uniatur media quantitate materiæ, hoc ſenſu, qua ſi per prius ſubſtantialis forma uniatur quantitati, per poſterius materiæ: unitur tamen media quantitate hoc ſenſu, quia præſupponatur, quantitas unita

unita materiæ ante unionem cum forma ſubſtantiali.

Pontius cùm teneat in compoſitis conſtantibus rationali animâ, ſolam materiam eſſe ſubjectum quantitatis, cenſet in compoſitis aliis totum compoſitum eſſe ſubjectum: ſed argumenta illius probant, etiam in compoſitis ex anima rationali recipi quantitatem. Quare autem etiam in talibus compoſitis non recipiatur quantitas, in utroque extremo ratio eſt: quia quod fieri poteſt per pauciora, fruſtrà fit per plura, poteſt autem ſola materia recipere illa accidentia. Nec eſt major ratio de talibus, ac de conſtantibus animâ rationali; natura autem ſui ordinis tenax, ſi in Uno recipit ſe ſola quantitatem, recipit & in alio, præcipuè cùm etiam ad formas inanimatorum requirantur diſpoſitiones, quæ antecedunt introductionem formæ, adeoque recipi in forma, non poterunt. In argumentis etiam aliquibus ſupponit diſtinctionem realem compoſiti, à partibus ſimul ſumptis unitis. Concedimus tamen cum Ariſtotel. 5. Phyſic. tex. 8. & primo de Gener. tex. 24. per hoc diſtingui generationem & alterationem, quòd generatio pro ſubjecto dicat Materiam primam, non habentem adhuc formam, quæ generatur. Poſterior autem ſupponit Materiam informatam jam forma ſubſtantiali; ſed nego illam recipere debere illas alterationes, recipit quidem immediatè Materia formam ſubſtantialem, quia ſi illam immediatè non reciperet, non haberet forma aliud ſubjectum, cum quo poſſet componere immediatè totum ſubſtantiale, benè autem quantitas non recepta in utraque parte compoſiti, habebit adhuc ſuum ſubjectum, ipſammet materiam. Supponit etiam, ſed immeritò, Pontius, quaſi quantitas non ſit diſpoſitio ad quaſcunque formas, cùm agens illas introducens connaturaliter in ſubjectum non extenſum agere non poſſit.

### *Alia argumenta in oppoſitum.*

Objicit ſextò Maſtrius. Si materia eſt ſubjectum inhæſionis omnium accidentium, ergo nullus motus erit violentus, quod eſt contra omnem Philoſophiam. Sequela probatur. Quia materia nullam formam recipit violenter, & tamen motus dicitur naturalis vel violentus, juxta inclinationem vel repugnantiam ſubjecti..

Respondetur. Motum aliquem eſſe violentum, n on ſubjecto illius immediatè receptivo, ſed compoſito, in quo continetur recipiens, quod compoſitum habet jus, ut in ſe contenta materia, inſidias ſibi non ſtruat, receptione contrariæ ſibi formæ accidentalis.

Instat primò Maſtrius. Ergo motus ille ſimpliciter vel per ſe erit naturalis, ſecundùm autem quid violentus.

Respondetur. Cùm ſtante compoſito ipſum compoſitum habeat rationem per ſe & ſimpliciter, & cùm ille motus ſit illi compoſito violentus, ideo non erit jam ille motus naturalis, ſed ſimpliciter violentus; ſecundùm autem quid, hoc eſt, ſecundum ſubjectum in quo recipitur, naturalis.

Instat ſecundò idem. Violentia & naturalitas in motibus ſimpliciter & per ſe attenditur, in ordine ad id, quod per ſe movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens & ratione alterius.

Respondetur. Per ſe moveri duplex cogitari poteſt. Primùm per ſe moveri, eſt moveri in ſe recipiendo motum ſubjectivè, ſic per ſe moveri non competit compoſito. Deinde per ſe moveri, eſt moveri id, quod habet rationem principalis, in ſe ſtantis, adeoq; talis, ſimpliciter, licèt non recipientis illum motum, niſi in aliquo ſui, tale per ſe moveri competit compoſito: illud enim habet rationem principalis & in ſe ſtantis, cumque nonniſi ratione alterius, hoc eſt materiæ, debeat ille motus eſſe naturalis, hoc ipſo per accidens, ſeu ratione alterius, erit naturalis, per ſe violentus.

Instat tertiò. Si mobile per ſe habeat inclinationem ad illam formam, motus eſt naturalis ſimpliciter; ſi repugnantiam eſt, violentus. Sed mobile per ſe per nos eſt materia: Ergo motus ille erit per ſe naturalis.

Respondetur. Mobile per ſe eſt duplex, ut dictum: mobile per ſe, id eſt quod movetur, & habet rationem talis ſimpliciter & per ſe, & tale eſt compoſitum; aliud eſt mobile per ſe, quod per ſe & in ſe recipit, & hoc eſt materia, inclinatio autem debet penſari, illius per ſe, primo modo ſumpti, quam quia non habet, erit neceſſe, ut ille motus ſit violentus; cùm enim ipſum compoſitum habeat rationem principalis, etiam ejus inclinatio habebit rationem principalis, & quia ipſum compoſitum ad illum motum non habet inclinationem, ideo fiet ille motus contra inclinationem principalis, adeoque ſimpliciter violentus erit.

Objicit ſeptimò. Anima non eſt immediatè receptiva viſionis, ſed ipſum organum, quod eſt compoſitum ex anima & determinata parte corporis, quod organum ſeu oculus videt.

Respondetur. Quando dicitur, quod oculus videat, dicitur id de oculo, tanquam de ſubjecto denominationis, quòd ſcilicet viſio toti organo tribuatur, non autem de ſubjecto receptionis, vel alia phraſi certe eſt id verum, de ſubjecto recipiente denominationem, & hoc ſubjectum eſt compoſitum, quod eſt oculus, non autem de ſubjecto recipiente formam.

Instat primò. Illæ operationes ſunt totius conjuncti, ut principii operativi: Ergo etiam erunt totius, ut ſubjecti recipientis.

Respondetur. Etiam operationes ſunt totius conjuncti, ut principii operativi denominativè, non autem elicitivè, cùm enim materia oculi non ſit vivens, non poterit moveri ab intrinſeco ad viſionem, ſed hoc competit animæ, licèt in in oculo exercere; conſequenter totum illud quod eſt oculus, erit principium operativum denominativè, non elicitivè, ita & erit oculus principium receptivum denominativè, non formaliter, & ut ſalvetur quòd non recipiatur in paſſo ab agente diverſo, ſufficit quòd ipſum agens, quod eſt anima, ſit conjunctum receptivo principio, imò ipſa utpote ſpiritualis, non poteſt eſſe capax receptionis materialium. Per hoc tamen non negatur, oculum eſſe inſtrumentum viſionis.

Instat ſecundò. Ergo operationes illæ non dicuntur cum omni proprietate immanentes, quamvis enim non recipiantur in paſſo ab operante diviſo, recipiuntur tamen in paſſo diſtincto.

Respondetur. Negatur conſequentia, quòd non ſufficiat ad propriam immanentiam, ne actio recipiatur in paſſo diviſo, modò ſit unitum ſubſtantialiter agens ipſi paſſo, præcipuè autem quia adhuc recipitur in oculo, qui eſt inſtrumentum agendi.

Instat tertiò. In eodem ſubjecto recipitur ſpecies impreſſa & expreſſa, ſed ſpecies ſenſibilis impreſſa recipitur in toto conjuncto, & ſpecies intelligibilis recipitur in intellectu.

Respondetur. Etiam ſpecies impreſſa ſenſibilis, nonniſi in Materia recipitur, ſi tamen ſit ſpecies impreſſa intelligibilis, recipietur in intelectu ſeu anima; ſed inde non ſequitur recipiendam in anima etiam ſpeciem ſenſibilem, quia jam Materiale reciperetur in ſpirituali, quod repugnat. Quòd autem dicit, non excludi ne aliquid ſit ſubjectum denominationis, quod eſt ſubjectum inhæſionis, id verum eſt, ſed negatur non poſſe eſſe aliquid ſubjectum denominationis, quamvis non ſit ſubjectum inhæſionis, conſequenter poterit totus oculus denominari videns, quamvis oculus non totus recipit viſionem, ſed nonniſi ſecundùm aliquam ſui partem, ut naſus recipit ſolus ſimitatem, & tamen homo appellatur ſimus.

## Punctum Difficultatis 2.

*An accidentia Materia ſubjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto?*

Titulum ſic alii proponunt: An detur reſolutio uſque ad materiam primam. Nectitur autem difficultas, cum priori ſic, ſi in materia reciperentur accidentia & non in forma, tunc eadem numero Materia poſſet ſub aliam etiam formam accidentia eadem deferre numero: ſed non poteſt deferre eadem, qui datur reſolutio ad Materiam primam. Ergo. Ut titulo argumentoque ſatisfiat,

Dicendum eſt. *Aliqua accidentia eadem eſſe numero ſub utroque mutationis termino*, vel alia phraſi: Non dari reſolutionem ad materiam primam. Ubi concluſio negat minorem argumenti adlati.

Probat primò Oviedo: Si deficerent accidentia omnia præcedentis compoſiti, vel deficerent ob defectum cauſæ conſervantis, vel ob contrarietatem cum forma oppoſita, vel ob defectum ſubjecti; nullo modo ex his debent deficere, quod probatur, quia accidentia communia cauſam ſui conſervativam habent Deum. Rurſùs accidentia communia, cum ſubſequenti forma non habent contrarietatem, imò ſunt bonum illius requiſitum, hinc in ſententia Thomiſtarum, ſimilia ſuccedunt illis accidentibus alia, non etiam deficiunt ratione ſubjecti, quia hoc utrobique idem eſt, nempe materia. Deinde ad hoc, ut dicantur eadem accidentia non deficere deficiente ſubjecto, ſufficit ut ſubjectum adveniat novum, potens ad illa ſervanda, ut de facto eſt potens per Thomiſtas, ſimilia accidentia conſervare.

*Hoc ipſum ſic aliter illuſtrat.* Non minus dependet accidens à principio activo, quàm paſſivo, ſed ſuccedente alio principio effectivo, potente aliàs ponere ſimilem effectum, poteſt conſervare antecedentem effectum, ut patet in calore, qui ab antecedenti igne productus, conſervatur à ſubſequenti. Ergo ſuccedente etiam alio principio paſſivo, potente ſubjectare, ſimilia accidentia ab eodem conſervari poterunt.

Responderi poteſt huic argumento. Procedit argumentum, ſupponendo cum Thomiſtis, quòd in toto compoſito ſubjectentur accidentia, & nihilominus non ſequi, quòd eadem accidentia non maneant in utroque mutationis termino. Sed multum probat, quia probat accidentia poſſe de ſubjecto in ſubjectum tranſire eadem numerô, quod & Thomiſtæ & communis Philoſophia negat: non negat autem, quòd à diverſis agentibus in genere cauſæ efficientis conſervari poſſet, cùm id etiam à poſteriori pateat in conſervatione caloris, quam exhibet Deus amoto igne, nihil autem ſimile videmus de tranſeundo ſubjecto in ſubjectum.

Addit Arriaga, quòd ſi accidentia poſſent mutare ſubjectum inadæquatum, poſſent etiam mutare adæquatum, ſicut cauſa efficiens, quæ ſuccedit, non tantùm partialiter, ſed & totaliter poteſt cauſare effectum, à præcedenti cauſa productum. Sed Hurtad. apud Oviedo cenſet id fieri poſſe, modo novum ſubjectum applicetur, hæc tamen conceſſio Hurtadi eſt contra receptum principium, accidentia de ſubjecto in ſubjectum non tranſire.

Sed

*Sed quæ ratio aſſignanda foret, quòd accidentia de ſubjecto in ſubjectum tranſire non poſſint.*

PRIMA RATIO aſſignari poſſet auctoritas.

RESPOND. Hujus ipſius auctoritatis requiri rationem.

SECUNDA RATIO, quia illa accidentia vel poteſt producere agens, vel non poteſt, ſi poteſt: potiùs nova producet, idque ob bonum univerſi conſurgens ex varietate & novitate entium; ſi autem non poteſt ſimilia producere, vel ſint communia, debebit illa ſervare.

RESPONDERI poteſt: Primam partem multum probare, quia probaret, quòd ignis ſubſequens antecedentem calorem non conſervet, ſed producat novum; ſecunda pars etiam non convincit, quia ſi non poteſt illa producere, vel illa ſunt communia, cur illa transferre non poterit de ſubjecto in ſubjectum.

TERTIA Ratio ſit, quia non apparet, quæ ſit, qualis, & quomodo perficienda actio translativa accidentium, deſtructiva unionis antecedentis, quæ tamen in accidentibus communibus non eſt contraria, ſicut nec ipſa accidentia ſunt contraria, cùm tamen ordinata ſit actio ad oppoſita debellanda: denique cùm accidentia educuntur è potentia ſubjecti, bonum nonniſi illius debent eſſe, ex quo educuntur; hinc & ſubjectum è quo educuntur, petit ne bono ſuo ſpolietur, & ſubjectum ſubſequens petit, ut è ſe educantur, ut ſint bonum illius, & ne fruſtretur felicitate, ut ſua vis paſſiva reducatur in actum, per eductionem e ſe horum accidentium, ideò è ſubjecto ad ſubjectum non transferentur, imò minueretur miraculum Euchariſticum, ſi accidentia à ſubjecto ſeparari poſſint, cum vi transferendi illa in aliud ſubjectum.

PROBARI ſolet ſecundò. Videmus accidentia, quæ fuerunt in corrupto, manere in genito, vel quæ fuerunt in vivente, manere in cadavere; ergo apparet, quòd non fuerit facta reſolutio usque ad materiam primam.

RESPONDENT Thomiſtæ, non eſſe eadem accidentia, ſed ſimilia.

CONTRA, quia nulla ratio eſt, quòd ſint ſimilia & non eadem, cùm id nec ratio nec experientia oſtendat.

PROBATUR tertiò Concluſio. Et eſſet reſolutio usque ad materiam primam, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur; non eſſet ut probatur: quia vel unitur Forma ſubſequens materiæ diſpoſitæ vel indiſpoſitæ; ſi diſpoſitæ, ergo invenit illic diſpoſitiones, adeoque non venitur ad materiã reſolutam, ſeu carentem etiam accidentibus; ſi unitur indiſpoſitæ materiæ, ergo non unitur naturaliter, quia forma non educitur nec creatur, niſi ad exigentiam, & præſuppoſitis diſpoſitionibus.

RESPONDETUR. Primò Rubio, quòd antecedentia diſpoſitionum, quæ pro illo inſtanti non ſunt, expellat formam priorem, quam expulſionem non poteſt non ſequi niſi hæc forma.

CONTRA. Tum quia hæc, quæ non poteſt non ſequi forma, vel invenit materiam diſpoſitam, vel non, reditque argumentum factum. Tum quia expulſio formæ eſt negatio, ſeu non eſſe formæ; negatio autem formæ non exigit magis hanc quàm illam formam, ergo neque expulſio: & certè negatio illa formæ nihil aliud eſt, quàm ipſa materia ſpoliata formâ & diſpoſitionibus, ſed materia ſpoliata omni forma & diſpoſitionibus, non magis hanc quàm illam formam exigit, utpote nec ex ſe nec ab extrinſeco, pro tunc determinata, ad hanc potius quàm illam formam habendam. Tum quia in quo inſtanti eſt expulſio formæ, vel ſunt in illo inſtanti diſpoſitiones, vel non ſunt. Si non ſunt; ergo non expellunt formam, quia exiſtentia eſt ad cauſandum neceſſaria; Si autem in illo inſtanti, in quo eſt expulſio formæ, ſunt diſpoſitiones, ergo in illo inſtanti ſunt, in quo eſt non eſſe formæ; quia expulſio formæ, eſt non eſſe formæ, & tamen reſponſio dicebat, quòd non ſint tunc diſpoſitiones ullæ. Unde ulterius non datur reſolutio usque ad materiam primam, quando adhuc eſt præterita forma, nec etiam cùm jam eſt ſequens, nec prælabitur ullum inſtans, quô ſit materia ſine forma ſubſtantiali; ergo nunquam datur reſolutio ad materiam primam, ergo nõ poteſt dici, quòd pro aliquo inſtanti non ſint diſpoſitiones, prout aſſumebat reſponſio.

RESPONDERI poteſt ſecundò. Expulſis accidentibus, & datâ reſolutione usque ad materiam primam, in ipſo inſtanti inductionis conſiderari poſſe duo inſtantia rationis. In primo inſtanti rationis cauſantur diſpoſitiones, & in ſecundo ſigno rationis cauſatæ jam diſponunt, ad introductionem.

CONTRA. In illo priori rationis, vel cauſantur illæ diſpoſitiones à compoſito, vel non à compoſito: ſi cauſantur à compoſito, ergo in illo priori rationis eſt compoſitum ſine diſpoſitionibus, quas tùm primùm cauſat compoſitum; ſi autem non cauſantur à compoſito, ergo nullum eſt fundamentum, dari reſolutionem usque ad materiam primam, cùm inferatur reſolutio ex eo, quòd cauſentur à compoſito: & ſicut effectus, quo eſt prior cauſalitas prioritate à quo, non poteſt cauſare ſuam cauſalitatem, quia eſſe accipit à cauſalitate; ita nec diſpoſitiones in ſuo genere, poſſunt deſervire ad productionem formæ, cõſequenter ad conſtitutionem compoſiti, ſi à forma & compoſito accipiunt eſſe, cauſanturque. Et certè in illo priori rationis, quô compoſitum cauſat diſpoſitiones, vel cenſetur priùs ratione habere requiſita ad ſuum eſſe, vel non cenſetur habere; ſi non cenſetur habere, ergo neque eſt compoſitum, quia cauſa & requiſita antecedunt ſaltem ratione id, ad quod requiruntur, & quod cauſant, ſi in illo priori rationis, in quo compoſitum cenſetur cauſare diſpoſitiones, habet prius ratione requiſita ad ſuum eſſe, ergo in illo

 priori

priori rationis,quo cauſat diſpoſitiones,prius ratione ſunt,diſpoſitiones; ſunt enim illæ requiſita ad compoſitum. Rurſus,vera eſt perThomiſtas hæc propoſitio; ante primam exiſtentiam compoſiti non eſt prius ratione exiſtentia diſpoſitionum,cauſatur enim à compoſito: Vera etiam eſt hæc propoſitio: ante primam exiſtentiam diſpoſitionum non eſt exiſtentia compoſiti: Forma enim unitur Materiæ diſpoſitæ,quo poſito ſic arguitur, Cauſa ſaltem ratione debet eſſe prior ſuo effectu, ſed exiſtentia compoſiti non eſt prior diſpoſitionibus; Ergo neque poteſt eſſe cauſa illarum. Denique de illo priori rationis, in quo compoſitum dat primam exiſtentiam diſpoſitionibus, verificarentur duo Contradictoria,ergo illam non dat. Antecedens probatur: de illo priori verum eſt dicere; prima exiſtentia diſpoſitionum non anteceſſit ratione ſui poſitionem,& rurſus verum eſſet dicere: prima exiſtentia diſpoſitionum, anteceſſit prius ratione ſui poſitionem : quod ipſum probatur, quia anteceſſit ipſum compoſitum, quod compoſitum cauſat illas diſpoſitiones.

Quando autem Ariſtoteles dicit,nullum ſenſibile ſubjectum manere idem,intelligendus de ſubjecto denominationis,in quantum illud ſentitur; ſed non dicit non manere idem, quod eſt medium & ratio ſentiendi ipſum ſubjectum,ſeu non manere accidentia communia: & licèt ſubjectum informationis & inhæſionis accidentium, ſit ipſa & ſola materia, non tamen ſola materia eſt ſubjectum,in cujus cognitionem ſenſibilem, mediis accidentibus venitur, neque enim videmus materiam primam, ſed Leonem, hominem,&c.

## Punctum Difficultatis 3.

### *An mediante quantitate Materia recipiat Accidentia.*

CEnſent mediante quantitate illa recipi, Suar. uterque Oviedo, Lugo de Euchariſtia Diſſ. 10. n. 7. negant non pauci,quibus acceſſit Arriaga, Pontius & alii.

Dicendum eſt 1. *Accidentia poſſe recipi immediate in quantitate.* Probatur unicô argumento. Quia in hoc nulla repugnantia.

Objicit 1. Hurtad. Munus quantitatis eſt ſolùm extendere ſubjectum: ergo non poterit recipere immediatè accidentia.

Respondetur. Negando Antec. Saltem etiam ſecundariò, hoc poteſt illi convenire.

Instat Primò idem: in qualitatibus primis non recipiuntur accidentia; ergo nec in quantitate.

Respondetur. Negando Conſequentiam, quia pro antecedenti nullum fundamentum, infrà autem adferetur fundamentum pro conſequenti.

Instat Secundò idem. Diſpoſitiones diſponunt materiam ad formam ſubſtantialem; ergò debent eſſe in eodem ſubjecto, in quo & forma ſubſtantialis.

Respondetur. Sufficere, ut mediatè recipiantur in eodem ſubjecto, & ſi diſpoſitiones ſunt nonniſi determinantes materiam ad formam, poſſunt eſſe in alio ſubjecto à forma, quia determinativa,non eſt neceſſe eſſe in eodem ſubjecto,quod determinant.

Instat tertiò idem apud de Lugo, intellectio recipitur in eodem ſubjecto, in quo & volitio,ad quam intellectio eſt diſpoſitio; ergo & reliquæ diſpoſitiones recipiuntur in eodem ſubjecto, in quo recipitur forma, ad quam diſponunt.

Respondetur. Diſparitatem eſſe,quia cùm potentiæ animæ ſint identificatæ realiter, ſi recipit aliquid potentia intellectiva, recipit hoc ipſo etiam voluntas, idque immediatè, hinc non eſt, in quo tanquam diſtincto à voluntate poſſit recipi intellectio; jam autem oſtendi poteſt,in quo, diſtincto à materia, recipiantur diſpoſitiones, nempe quantitas.

Objiciuntur Secundò Paritates aliquæ.

Prima Paritas eſt:Forma ſubſtantialis non recipitur in quantitate; ergo nec accidentalis.

Respondetur. Pro antecedenti nullum fundamentum eſſe, quod adferetur pro conſequenti. Deinde formæ ſubſtantiales ordinatæ ſunt ad conſtituendum unum per ſe ſubſtantiale,quod non poſſunt conſtituere cum quantitate,ſeu ſubjecto accidentali: tale autem vel ſimile abſurdum, non ſequetur, poſito quod quantitas recipiat accidentia: & licet Formæ accidentales dicant ordinem ad materiam, dicunt tamen ordinem ad illam, tanquam ad ſubjectum ultimatum,ſed non tanquam ad ſubjectum immediatum,unde licèt illarum ſubjectativum non poſſet eſſe niſi ſubſiſtens, id verum eſt de ſubjectativo ultimato, non autem de immediato, & quidem reſpectu formarum accidentalium.

Secunda Paritas. Subſtantia non poteſt inhærere; ergo neque accidens ſubjectare.

Respondetur. Diſparitatem eſſe,quia inhærentia,eſt proprietas adſtricta ſoli rationi accidentis,facit enim inhærens, non eſſe ens per ſe: jam autem ratio ſubjecti non eſt adſtricta ſoli rationi ſubſtantiæ, neque enim oſtendi poteſt, cur ratio recipientis invehat prædicatum entis per ſe.

Tertia Paritas. Materia non poteſt informare; ergo neque forma recipere.

Respondet Pontius, Diſparitatem eſſe, quia non eſt de ratione ſolius materiæ recipere, eſt autem de ratione ſolius formæ informare. *Hæc Reſponſio*

Non

Non Satisfacit: De hoc enim ipſo quæritur.

*Hinc aliter reſpondetur.* Argumentum imprimis multùm probare. Probaret enim, quòd in anima, quæ eſt Forma, non recipiantur intellectiones, volitiones, gratia &c. Deinde diſparitas eſt, quia quod eſt pura potentia, non poteſt eſſe actus, adeoque Forma; jam autem Forma non eſt purus actus, hinc ei ratio aliqua potentialitatis convenire poteſt, ut apparet etiam in potentiis vitalibus, producentibus & connaturaliter recipientibus ſuos actus. Rurſus, ſi materia informaret, extraheretur extra ſuam ſpeciem, poneretur que in ſpecie Formæ, ſi autem Forma cauſet materialiter, non extrahetur ex ſua ſpecie; nam cauſare materialiter non eſt adſtrictum ſoli entitati materiæ, ſed cuicunque entitati, à qua in eſſe & conſervari connaturaliter dependet aliquid: jam autem informare, adſtrictum eſt nonniſi entitati Formæ, cui enim alteri? Denique, quia quantitas, cùm ſit paſſio dimanans à materia, benè participare poterit cum ſuo principio, ſaltim in ratione cauſæ materialis. Materia autem non eſt dimanans à forma, nec habet quare participet rationem actus.

Objicitur tertiò. Quod dependet dependentiâ unius generis, non poteſt terminare dependentiam alterius, in eodem genere: quantitas dependet à materia in genere cauſæ materialis.

Respondetur. Negando majorem: nam qui habet Patrem, poteſt eſſe Pater, vel major eſt vera hôc ſenſu; id quod dependet, non poteſt terminare dependentiam in eodem genere, & ſecundùm eandem rationem; licèt poſſit terminare ſecundùm diverſam rationem, & ita non ſecundùm quòd aliquis Patrem habet, eſt Pater. Porrò etiam quantitas non ſecundùm quod recipitur in materia, recipit accidentia, ſed ſecundùm vim aliam receptivam, terminabit dependentiam aliorum accidentium; quam vim in quantitate non reperiri, argumenta non evincunt.

Dicendum eſt 2. *Accidentia de facto recipi in quantitate.*

Probat primò Pontius. Quia id non repugnat, ut vidimus, nec impedit quidquam, quominus id de facto fiat: Ergo cenſendum eſt ita fieri.

Respondetur. Retorquendo argumentum: non repugnat, accidentia immediatè recipi in materia, quæ enim in hoc implicantia, nec impedit quominus id de facto fiat; ergò cenſendum eſt ita fieri.

Probat ſecundò de Lugo, quia niſi ponatur quantitas eſſe ſubjectum accidentium, explicari non poteſt, quomodo motâ quantitate à Sacerdote moveantur alia accidentia; quia motâ quantitate, vel moverentur accidentia immediatè à Deo ad occultandum hoc myſterium, vel per virtutem ſuperadditam quantitati, ad illa ſecum trahenda: neuter hic modus explicat connexionem debitam inter iſtos motus. Minor probatur. Si Deus movet alia accidentia motâ quantitate à Sacerdote, non apparet, quomodo dicatur Sacerdos verè movere, & deglutire hoſtiam, hæc enim ſignificant motum localē provenire ab ipſo Sacerdote; & ſi propriè nonniſi quantitatem movet ſacerdos, propriè deglutiret ſolam quantitatem, non alia accidentia: ſi autem moventur alia accidentia, ob ſupernaturalem virtutem traditam quantitati, ad illa ſecum trahēda, cùm quantitas de ſe neque ſit gravis, neque levis, & aliunde in ſe non habent receptam gravitatem, non poſſet ſecum trahere alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipſa una cum ipſis eſt in aliquo uno, quô motô reliqua moveantur trajicienda & deglutienda, cùm ipſa quantitas de ſe ſit indifferens ad motum furſum vel deorſum. *Hoc ipſum ſic ulterius proponit.* Gravitas ſpecierum transmiſſibilis in ſtomachum, vel eſt quid ſuperadditum, vel quid aggregatum ex accidentibus: ſi eſt quid ſuperadditum, ergo ſola deſcendet, & non trahet ſecum alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipſa cum ipſis eſt, in aliquo uno, quo moto reliqua moveantur; ſi eſt quid aggregatum ex accidentibus, & non recipiantur in aliquo communi, quomodo unâ gravitabunt? & ſi partialiter gravitant, cùm non omnes æqualiter ſecundùm ſe gravitent, non omnes deſcendent ſimul.

Responderi poteſt, huic argumento, quòd Deus ſupplendo in Euchariſtia defectum materiæ, tribuat quantitati vim, ut id quod præſens materia recipiens accidentia faceret, idem ſine receptione & ſine materia fiat. Unde Sacerdos non præciſè tantùm quantitatem movet, ſed quantitatem prout habentem virtutem, ut id quod præſtaret præſens materia, fieri poſſit illâ abſente; licèt ergo quantitas neque ſit gravis, neque levis, quod etiam materiæ de ſe non convenit, quia tamen habet virtutem, quæ facit illam id præſtare, non receptis accidentibus, quod præſtaret materia recipiens accidentia, ideò motâ quantitate moventur & accidentia. Et ſicut gravitas recepta in materia, traheret ſecum accidentia reliqua, ita non recepta in quantitate facit idem, DEO dante virtutem quantitati, ut id fiat abſente materiâ, quod fieret præſente. Inſuper adhuc, verè cenſebitur Sacerdos deglutire hoſtiam, quia illam virtute ſuâ propria transmittit in ſtomachum; an autem transmiſſio reſpectu ſpecierum, fiat cum receptionem in ſubjecto communi, aut non in ſubjecto communi? non refert ad deglutiendū. Et certè poſſibile eſt non recipi accidentia in quantitate, vel impediri receptionem, & tamen deglutiri illa accidentia, neque enim evacuaretur Divina potentia, ad faciendum tranſmitti acci-

accidentia per verum deglutiendi actum, quantumvis in materia non reciperentur. Rurſus poſita ſola unione reliquorum accidentium inter ſe & cum quantitate gravitateque, ſalvari poterit tota transmiſſio & actus deglutiendi.

Probatur tertiò. Quamvis non repugnet, ut materia immediatè recipiat accidentia, quia tamen etiam non repugnat, ut immediatè etiam quantitas recipiat accidentia, & id commodius eſt, ad explicanda myſteria fide: Ergo potius cenſendum immediatè illa in quantitate recipi, cum myſteria fidei, quantum fieri poteſt, facilitanda ſint. Antecedens probatur: Illud quod non implicat fieri naturaliter, non eſt attribuendum miraculo; ſed ut ſpecies Sacramentales calefiant, frigefiant, moveantur ad motum quantitatis, non implicat hoc fieri naturaliter. Ergo hoc miraculo tribuendum non eſt. Sed niſi ponatur quantitas recipere accidentia, calefieri & frigefieri non poſſent ſpecies ſine miraculo, Ergo. Certè enim non repugnat educi, Accidentia illa, ex quantitate ſecundùm vires naturæ ſpectata, tanquam ex ſubjecto immediato, cùm non implicet quantitatem eſſe ſubjectum immediatum accidentium; ſi autem non educerentur ex quantitate, non educerentur ex ſubjecto, cùm nullum illic ſit ſubjectum, conſequenter nonniſi creari deberent, & tamen nulla creatura cenſetur aſſumpta ad aliquid de novo creandum, cumque illic ad poſitionem ignis fiat calefactio, deſinat ad ejus amotionem, dicendus erit ille calor non produci à Deo, ſed ab igne. Rurſùs ſine miraculo non poſſet albedo emittere ſuas ſpecies, quia accidentia non poſſunt operari abſque ſubjecto, conſequenter cùm id de facto fiat, multiplicabis miracula ſine neceſſitate.

# DIFFICVLTAS III.

## *Quid rationem cauſæ materialis exercere poteſt.*

Quæres primò. An res ſpiritualis rationem cauſæ materialis exercere poſſit.

Assero primò. *Accidentia ſpiritualia cauſari materialiter à ſubſtantia ſpirituali.*

Ratio. Quia ſubſtantiæ ſpirituales creatæ non ſeipſis immanenter agunt, ſed per diſtinctas actiones, quæ ſunt accidentia, quæ nec fieri nec conſervari poſſunt, niſi dependenter ab ipſis potentiis, ut patet in actibus intellectus & voluntatis, hæcque ipſa accidentia indigent ſubjecto. Ergo apparet illa cauſari naturaliter à ſubſtantia ſpirituali. Deinde accidentia ſpiritualia indigent etiam ſubjecto, ſed non alio quàm ſpirituali, quid enim materiale in Angelo & licet quidem in homine corpus ſit materiale, ſi tamen poſſit tribui accidentibus ſubjectum proportionatum, tribuendum erit.

Assero ſecundò. *Subſtantias ſpirituales completas, non eſſe ſubjectum naturale accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia naturaliter illis non indigent: Ergo nec debuerunt eſſe naturale ſubjectum illorum. Tum quia hoc ipſo quòd ſint ſubſtantiæ completæ ſpirituales, non dicunt ordinem ad aliquid materiale, dicerent autem, ſi ſubjectum connaturale accidentium materialium eſſent; & ſicut ſubſtantia materialis completa, hoc eſt conſtans etiam materiali forma, non dicit ordinem ad ullum ſubjectandum accidens ſpirituale, ad quod enim? ita & ſubſtantia ſpiritualis completa, non dicet ordinem ad accidens materiale. Tum quia reſpectu eorum accidentium ſubjectum aliquod exercet rationem cauſæ materialis, quæ accidentia educuntur ex illo, materialia autem accidentia, non educuntur naturaliter à ſubjecto ſpirituali cùm inter manifeſtè educta ſervetur proportio in ratione entis. Eſſet aliqua difficultas, an non ſenſationes recipiantur in anima rationali? ſed ex dictis inferendum, non recipi, niſi in organo conjuncto, quod ſufficit ut dicatur anima ſentire, præcipuè cum per nos ratio ſentientis non deſumatur ex receptione, ſed ex productione, de quo in Animaſticis.

Assero tertiò. *Subſtantiam etiam completam ſpiritualam, poſſe divinitus exercere rationem cauſæ materialis, reſpectu accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia non implicat contradictionem, ut v. g. albedo uniatur Angelo. Tum quia ſi quæ eſſet cauſa, cur id fieri non poſſit, ea eſſet, quia albedo effectum ſuum formalem non tribueret Angelo; ſed hoc non obſtat, quia effectum formalem intrat etiam ſubjectum capax denominationis, quale ſubjectum non eſt Angelus, cur ergo non ſufficiet hic ſolus effectus formalis, qui eſt: facere ſubjectum habens accidens Materiale. Tum quia ſi poteſt Deus ſpoliare materiam omni quantitate, redigereque illam in punctum, quod etiam poteſt facere accidenti, cur illud ſaltim ita redactum in punctum, non poterit ponere in Angelo?

Quæres ſecundò. *An accidenti ſpirituale poſſit cauſari à ſubjecto materiali?*

Assero primò. *Non poſſe naturaliter.*

Ratio. Quia ſi nihil obſit, in eo debet recipi connaturaliter accidens ſpirituale, unde educitur, cùm ratio cauſæ materialis eductionem conſequatur, accidens autem ſpirituale, utpote perfectius in ratione entis, non educitur è materia.

Assero ſecundò. *Poſſe divinitus id fieri, ut accidens ſpirituale uniatur ſubjecto materiali.*

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia ſi naturaliter poteſt anima ſpiritualis, dicere ad

re ad corpus rationem unibilis, ſaltem id divinitus dicere poterit accidens. Tum quia difficilius eſt poni accidens materiale in ſubjecto ſpirituali, debet enim modo ſibi non connaturali poni, modo nempe indiviſibili, & tamen hoc fieri poteſt, ergo poterit & accidens ſpirituale poni in ſubjecto materiali, in quo poni poterit indiviſibiliter, ſicut ponitur & anima.

ASSERO tertiò. *Si quæſiti ſenſus ſit: an accidens in genere etiam cauſæ efficientis, poſſit produci divinitus à ſubjecto Materiali, id etiam tenendum erit.*

RATIO. Quia etiam id non implicat contradictionem, videnda ea quæ dicuntur in prima parte, an oculus corporeus poſſit elevari ad videndum Deum, & in materia de Sacram. Ubi de potentia obedientiali.

QUÆRES tertiò. *An & in quo genere cauſæ Deus ſupplere poſſit cauſalitatem cauſæ materialis?*

ASSERO primò. *Poſſe Deum ſupplere cauſalitatem cauſæ materialis.*

RATIO. Tum quia de facto id præſtat in Euchariſtia: Tum quia præſtaret concurſum conſervativum formæ materiali, qui præſtari non deberet, niſi exigente materia, ut ſecum unita nonniſi coexiſtat, eſt ſuppleri cauſalitatem cauſæ materialis: hoc enim intelligimus per hoc ſupplere, ſed id non implicat Deum præſtare. Ergo. Tum quia poteſt Deus ſupplere defectum aliarum cauſarum; Ergo & defectum cauſæ materialis.

ASSERO ſecundò. *Non poſſe id Deum præſtare in genere cauſæ materialis.*

RATIO. Quia ratio cauſæ materialis & cauſalitas ejusdem, ſtat in influxu, qui præſtatur, eo quod habeatur jus, ut nonniſi in ſubjecto unita exiſtat forma; Deus autem tale jus, ut in illo tanquam ſubjecto aliquid exiſtat, dicere non poteſt: neque enim poteſt mutari Deus per ullam alicujus receptionem. Nec etiam poteſt ſupplere Deus defectum cauſæ materialis, dando ſe in partem: nam præter hoc, quòd Deo ratio partis convenire non poſſit, eſt & alia cauſa, quia quando aliquid dicitur ſuppleri, debet id facere quod faceret aliud, non poſſet autem Deus id facere in compoſito, quod faceret illud, cujus Deus suppleret locum, quia illud, quod faceret illa creatura in compoſito, non eſſet aliud quàm datio entitatis ſuæ; jam autem ſicut entitas Dei, non eſt entitas creaturæ, ita nec datio entitatis Divinæ, erit datio entitatis creatæ. Imò univerſaliter à nullo heterogeneo poteſt ſuppleri compoſitio, unumquodque enim hetereogeneum, non id, ſed diverſum eſſe conferret, ab eo, quod adferret aliud, in compoſitionem: in homogeneis autem licet ſupplente uno defectum alius, non ſit conſtituendum idem adæquatè numero compoſitum, conſtituetur tamen idem formaliter & ſpecificè.

ASSERO tertiò. *Poſſe id Deum præſtare in genere cauſæ efficientis.*

RATIO. Tum quia hoc, quod Deus in extrinſecis facit, & non ſeipſo, ſemper eſt in genere cauſæ efficientis: Ergo ſi ſupplere poteſt defectum cauſæ materialis, ſupplere debet in genere cauſæ efficientis. Tum quia exhibitio concurſus conſervativi, qui exhiberetur ſuppoſito influxu cauſæ materialis, eſt ſuppletio in genere cauſæ efficientis, cùm conſervatio ſit effectionis ſpecies; ſed poteſt Deus talem concurſum exhibere; Ergo & ſupplere defectum cauſæ efficientis. Tum quia ubicunque miraculum intervenit uſus omnipotentiæ, intervenit ratio efficientis: nam omnipotentia eſt executrix & effectiva divina, ſed ſupplente Deo defectum cauſæ materialis, intervenit miraculum. Ergo & uſus omnipotentiæ ſeu effectivæ Divinæ.

DICES primò. Si Deus non poteſt ſupplere defectum cauſæ materialis, non poſſet etiam divinitus fieri, ut duæ formæ eandem materiam informent.

RESPOND. Sufficit ad hoc, ut ſuppleat Deus defectum cauſæ materialis in genere efficientis, idque non hoc ſenſu, quaſi capacitatem det materiæ, quia capacitas Materiæ eſt entitas materiæ, quæ non ponitur alia, quàm præhabita: ſed hoc ſenſu, quia ſuppoſito, quòd non implicet divinitùs capacitatem Materiæ, extendi ad duas formas, præſtat Deus concurſum, & coeffectivum & conſervativum, illarum formarum.

DICES ſecundò. Cauſæ ſubordinatæ ſunt in eodem genere cum ſubordinantibus, habent enim ſe per modum cauſæ particularis ad univerſalem, particularia autem ſunt in eodem genere cùm univerſali; ſed cauſa materialis eſt ſubordinata: Ergo & ſubordinans, qui eſt Deus, debebit in eodem genere cum illa concurrere.

RESPOND. Cauſæ ſubordinatæ cum cauſa ſubordinante ſecunda tranſeat quòd debeant eſſe in eodem genere, ſed non cum cauſa prima ſubordinante & talem ſubordinationem in eodem genere, non dicit materia ad Deum, cùm Deus non ſit natus quicquam ſeipſo componere, vel eſſe ſubjectum aliquid exigens.

DICES tertiò. Cauſalitas cauſæ efficientis non poteſt ſuppleri à Deo, niſi in genere cauſæ efficientis: Ergo & cauſalitas in genere cauſæ materialis, non poterit ſuppleri, niſi in genere cauſæ materialis.

RESPONDET recentior Suar. Diſparitatem eſſe, quia modus agendi in genere cauſæ efficientis, eſt nobilior cæteris, proinde à nullo alio ſuppleri poteſt; cauſa autem materialis, utpote ignobilior, ſuppleri poteſt à nobiliori. *Hac reſponſio*

Non Satisfacit, quia multa etiam ignobiliora poſſunt ſupplere defectum nobilioris, v. g. argentei nummi defectum aureorum.

*Diſparitas* potius in hoc eſt, quia ſupplente Deo defectum cauſæ efficientis, in genere cauſæ efficientis, non extrahitur Deus extra modum ſuum operandi ad extra, ſervatque tenorem, operandi miraculosè: extraheretur autem, ſi suppleret cauſæ materialis defectum in genere cauſæ materialis. Deinde, quia nullum eſt abſurdum pro antecedenti, & tamen eſt abſurdum pro conſequenti, de quibus aſſerto ſecundò; hinc non mutaretur Deus, ſupplendo in genere cauſæ efficientis, mutaretur autem, ſupplendo in genere cauſæ materialis defectum cauſæ materialis.

Dices quartò. Cauſa materialis poteſt elevari à Deo, ut inſtrumentum ad cauſandum materialiter, ut cùm cauſat lumen gloriæ materialiter, hæc autem cauſalitas non poteſt intelligi, niſi concurrat Deus in genere eodem, quia inſtrumentum in eodem genere cauſat cum ſuo principali.

Respondetur. Calor, qui diſponit ad ignem, eſt inſtrumentum ignis: nemo tamen dicit, quòd calor reſpectu generandi ignis, ſit cauſa materialis.

Dices quintò. Poteſt Deus cauſare materialiter quin recipiat, quia defacto concurrendo cum intellectu & voluntate operatur immanenter, quin recipiat intellectiones, & ſicut cooperans efficienti corporeo, non tangit paſſum, ſufficitque quòd agens creatum tangat, ita nec reciperet agens materialiter, ſed ſufficeret, quòd reciperet cauſa materialis.

Respondetur. Negand. imprimis Deum in intellectu creato, à parte ſua, operari immanenter, cùm non operetur ad intra ſuum, ſed tantùm operatur rem immanentem alicui, quod ſibi extrinſecum eſt.

Deinde diſparitas eſt, quia cooperatio non definitur per dare ſe in partem, vel per exigegere, ut in illo, tanquam in ſubjecto, res exiſtat; cauſare autem in genere cauſæ materialis, definitur per ly dare ſe in partem, & per ly exigere, ut in illo tanquam in ſubjecto res exiſtat: quia autem Deus non poteſt exigere, ut aliquid in illo tanquam ſubjecto exiſtat: ideo non poteſt ſupplere cauſalitatem in genere cauſæ materialis.

Dices ſextò, Materia poteſt recipere, quin ſuſtentet, ut patet in anima rationali: Ergo & è contra poteſt Deus ſuſtentare quin recipiat.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia nullum eſt abſurdum, ut habeat unitam formam, quæ conſervari poſſit naturaliter ſine ſe, hoc autem eſt recipere, & non ſuſtentare; repugnat autem Deum ſuſtentare, quia quod ſuſtentat, eſt verè ſubjectum actuatum à Forma, Deus autem non poteſt eſſe ſubjectum actuatum à Forma, aliàs mutaretur.

Addendum eſt, quòd quando dicitur non recipi forma materialis, non hoc ſenſu dicitur, quaſi de novo non actuet, nec uniatur, ſed quòd non ſit forma nata conſervari independenter à ſubjecto.

Dices ſeptimò. Perſona Divina defacto exercet rationem cauſæ materialis in unione Hypoſtatica.

Respondetur. Negand. Anteced. ſemper enim cauſalitas materialis, eductionem importat: natura autem humana non educitur è verbo, nec recipit in ſe naturam humanam, ſed illam terminat; quamvis autem dicatur ſuſtentatio eſt terminativa, non autem ſubjectiva.

DISPU-

# DISPUTATIO IV.

## De Principio intrinſeco, quod eſt forma?

PRius eſſentiam, deinde exiſtentiam, tum diviſiones, & alia formæ prædicata, conſiderabimus. Demum agemus de illa, prout habet rationem cauſæ. *Sit*:

## QUÆSTIO I.

### *De Eſſentia Formæ.*

DEfinivit Ariſtoteles 2. Phyſic. tex. 28. formam. Eſt *Ratio quod quid erat eſſe.* Appellatur forma ratio quod quid, non verò ipſum quod quid, ut oſtendatur, non ſolùm formam eſſe totam ſubſtantiam rei, ſed etiam materiam ad ſubſtantiam rei pertinere; eſt tamen ratio quod quid, ſcilicet primarium quid, ſpecificativum, & diſtinctivum ejusdem. Dicitur quod quid erat, non verò quod quid eſt, ut oſtendatur etiam in ſtatu eſſentiæ, qui ratione præcedit ſtatum exiſtentiæ, convenire compoſito formam.

Huic definitioni Recentiores ſuas formæ definitiones accommodarunt. Suarez eam definit: Forma ſubſtantialis eſt ſubſtantia ſimplex & incompleta, quâ velut actus materiæ, cum ea conſtituit eſſentiam ſubſtantiæ compoſitæ. In idem recidit definitio Conimbr. Arriag. Pontii.

Maſtrius dicit, illam eſſe actum primarium Materiæ, unum per ſe cum ea conſtituentem. Brevius ſic definietur. *Quòd ſit actus ſubſtantialis materiæ, vel actus materiæ, cum illa conſtituens unum per ſe ſubſtantiale.* Quòd bene definiatur ſic forma, leges bonæ definitionis oſtendunt. Quòd autem melius, vel inde colligitur, quia in illa Suar. definitione genus nimis remotum aſſumitur, nempe ratio ſubſtantiæ incompletæ, quod ipſum alio genere propinquiori reſtringitur, nempe ratione actus, quæ ei cum formis accidentalibus communis. Et ſicut non ſatis commodè quis ità definiret hominem, eſt ſubſtantia quæ eſt animal rationale, ubi ly ſubſtantia, quæ eſt genus alio genere, nempe animali reſtringitur, ſic nec etiam dicta formæ definitio, commodè procedet.

Si quis vellet tradere definitionem formæ, ut ſit quibuscunque ſive ſubſtantialibus, ſive accidentalibus communem formis, imò etiam actibus, qui appellantur formæ accidentales, bene diceret: formam eſſe actum ſubjecti, ita ut forma ſubſtantialis ſit actus ſubſtantialis materiæ, forma autem accidentalis, ſit actus accidentalis materiæ. Ei verò, qui ignoraret quid ſit hoc ipſum ly ſubſtantiale, & hoc ipſum ly accidentale, per prius notificandum eſſet, quid ſit ſubſtantia, quid accidens: ad eum planè modum, quo ſi quis ignoraret, quid ſit animal, & quid rationale, antequam illi definires hominem, deberes notificare quid animal, quid rationale: & ſicut non ſequitur, hanc definitionem hominis eſſe malam, ſic nec ſequetur præſentem eſſe malam, licèt utrobique debeat præcedere notitia Terminorum.

Primò eſſentialis conceptus formæ proportionaliter ad primò eſſentialem conceptum materiæ formari debet. Quòd ſit actus ſubſtantialis materiæ radicaliter acceptus, probationes & defenſiones ex dictis de materia petuntur.

## QUÆSTIO II.

### *De Exiſtentia Formæ.*

VEteres Philoſophi negabant dari formas ſubſtantiales; alii cenſebant eas præexiſtere actu in materia, antequam educantur ex illa, vel illi uniantur. Habent & alios errores, quos alii refutant: magis diſputabilia attingemus.

## DIFFICULTAS I.

### *An de facto dentur formæ Subſtantiales.*

DIcendum eſt *Dari.* Ita Schola Ariſtotelica & Chriſtiana.

Probat primò Suar. diſp. 15. ſect. 1. num. 6. Formæ ſubſtantiales non implicant contradictionem. Tum quia nulla oſtendi poteſt. Tum quia ſi formæ ſubſtantiales, hoc eſt actus ſubſtantiales incompleti repugnarent, repugnarent vel ex eo, quia actus ſunt; vel ex eo, quia ſubſtan-

ſtantiales ſunt; vel ex eo, quia ratio actus & ratio ſubſtantialis ſecum conjungi non poſſunt: ſed nihil horum eſt, non primum, qui admittunt illi, actus, ſaltem accidentales, ex quo apparet rationem actûs non repugnare; non ſecundum, quia apud illos, ſaltem materia Deus & Angeli ſunt quid ſubſtantiale: Ergo ex ratione ſubſtantialis non repugnat formæ. Neque etiam ex conjunctione horum duorum. Tum quia in actu nullum eſt prædicatum, quod excludat rationem ſubſtantialis: Tum quia ratio ſubſtantialis poteſt conjungi cum potentia in Materia: Ergo poterit conjungi & cum actu. *Hæc ratio* probat poſſibilitatem formæ, non exiſtentiam, hinc aliter ex eodem.

Probatur ſecundò. Si non dantur formæ ſubſtantiales, aqua calefacta intensè, vel poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, vel non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus: neutrum dici poteſt: Ergo dantur formæ ſubſtantiales. Minor probatur. Si poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, ergo dantur formæ ſubſtantiales, nam hæc ab intrinſeco reductio non poteſt referri in materiam, cui æquè bonum eſt frigus ac calor: ergo debet referri in formam ſubſtantialem, non enim aliquid aliud aſſignari poteſt; ſi non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus, ergo neque ſe reducet ad priſtinum frigus, non enim habebit principium iſtius reductionis: dicere autem, quòd ſe aqua non reducat ad priſtinum frigus, eſt loqui contra experientiam.

Responderi poſſet primò. Aquam reducere ſe ab extrinſeco ad priſtinum frigus, Deo ſcilicet non pergente ulterius conſervare calorem, qui etiam ex ſe defectibilis qualitas eſt:

Contra eſt; Concedamus ſuapte ſpontè deficere calorem, defectumque concurſus divini conſervativi reduci ad exigentiam naturalem ipſiusmet caloris, non habentis jus ad ulterius conſervari, cujus etiam ſimile quid habetur in ſono, redit difficultas, unde redeat priſtinum frigus, quid illud emanet, & cætera ſimilia.

Responderi poteſt ſecundò. In partibus aquæ calefactæ, ſemper manere intenſum frigus, ab illiſque partibus reliquas frigefieri.

Contra. Tum quia experimur totam aquam calefieri, quacunque parte tangatur. Tum quia de illis ipſis ipſis, quæ frigus continent, redit difficultas, poſſuntné calefieri vel non: ſi non, cur? Si poſſunt calefieri per quid reducet ſe aqua ad frigus. Neque valet, ſi recurras ad Deum reſtituentem frigus, hoc enim deberet facere miraculosè, quia ad nullius naturalis rei exigentiam.

Respondetur tertiò. Dari qualitatem quandam ſuperioris rationis, virtute continentem primas qualitates ſenſibiles, vi cujus reducit ſe aqua ad priſtinum frigus.

Contra. Quia ſi virtute continet omnes, debet eſſe indifferens ad has vel illas producendas: hinc ſi non datur Forma ſubſtantialis, quid erit exigitivum, ut in aqua producatur frigus. Deinde, vel illa qualitas excludit formam ſubſtantialem, vel non excludit: ſi non excludit, ſine neceſſitate ponitur, cùm id ſola forma ſubſtantialis præſtare poſſit; ſi excludit, erit ipſamet forma ſubſtantialis, adeoque illam non excludet, quia illa qualitas erit primus actus materiæ, complens illam per ſe in ratione aquæ, & in ratione ſe reducentis ad ſuas proprietates. Quando verò in Euchariſtia ſpecies calefactæ vini reducunt ſe ad priſtinum frigus, hoc referri debet in decretum Dei, volentis concurrere ad has reductiones, ob celandum myſterium. Reſpicit hoc argumentum, quòd interdum ita fiat alteratio, ut non poſſit ſe res reſtituere in priſtinum ſtatum, interdum autem poteſt, quæ diverſitas non in aliud ex dictis referri poteſt, quàm in remanentem vel recedentem formam ſubſtantialem.

Confirmatur ex Arriaga, in Euchariſtia periit tota ſubſtantia panis, & manent accidentia; ergo apparet accidentia non eſſe partes ſubſtantiæ panis. Et certè, ſi ſola materia eſt ſubſtantia panis etiam lapis, qui eandem ſpecie materiam habet, erit panis; & rurſùs, cum in Euchariſtia ſit materia prima Chriſti. Ergo ſi panis eſt nonniſi materia cum talibus accidentibus, ſequeretur quòd illic maneret panis.

Respondebis primò ex Pontio, non manere illic omnia accidentia, quæ cùm materia dicuntur panis, & manere ſola accidentia ſenſibilia.

Contra. Quia hoc eſt mera divinatio, & quidem non conformis phraſi Patrum, qui ſi ſenſiſſent etiam accidentia illic perire, dixiſſent non ſolùm ſubſtantiam, ſed & accidentia panis illîc perire, nonniſi ignobilioribus manentibus, quia non potentibus conſtituere panem.

Probatur tertiò concluſio: poſito, quòd non darentur formæ ſubſtantiales, equus & planta vel differunt ſubſtantialiter, vel non differunt ſubſtantialiter: ſi differunt ſubſtantialiter, ergo differunt formâ, nam utrique materia eſt communis; ſi non differunt ſubſtantialiter, ergo neque homo & planta differunt ſubſtantialiter; hæc autem duo differre ſi neges, ſic ulterius probabitur. Homo comparatus ad plantam, vel habet radicem primam, ratione cujus exigat nonniſi hæc accidentia, quæ prima radix addita materiæ in homine, conſtituat hominem; vel non habet: Si non habet, ergo tam bene negans formam ſubſtantialem poſſet eſſe homo, quàm non eſſe, ſed eſſe bos, ſiquidem nullam habet exigentiam & radicem, ratione

cujus

cujus hæc accidentia exigat, quæ radix conſtituat hominem; quodſi eſt exigentia & radix prima, ratione cujus debentur materiæ, quæ eſt in homine, nonniſi hæc accidentia. Ergo datur forma ſubſtantialis; hæc enim exigentia non eſt referenda in materiam, nam hæc v.g. in planta non exigit accidentia hominis, utpote ſubjectum primum omnium, nec item eſt referenda in formam aliquam accidentalem, nos enim nomine formæ ſubſtantialis, non aliud intelligimus, quàm primam radicem proprietatum, huic in ſpecie enti debitarum, quæ addita materiâ conſtituat hoc in ſpecie compoſitum: Ergo ſi tu admittis talem radicem, admittis formam ſubſtantialem. Denique ſuppono oppoſitum, ſentientem habere definitionem formæ ſubſtantialis, ſcit enim quid neget dari & quamcunque tradiderit legitimam, ea oſtendetur, convenire huic radici, darique talem formam: cumque accidens non poſſet eſſe prima radix & exigentia accidentium, v.g hominis & plantæ, nam ſubſtantiale eſt homini, eſſe hominem; ſubſtantiale item eſt plantæ, eſſe plantam: ergo cùm in hac ratione ſubſtantiali conſtituatur homo & planta hac radice, radix hæc ſubſtantialis eſſe debebit: poſitoque, quòd nomine ſubſtantialis veniat id, quod primò intenditur à natura, cùm in generatione, v. g. ignis, primò intendatur iſta radix, utpote quam præſuppoſita materiâ, conſequuntur reliqua: ergo illa radix ſubſtantialis erit, adeoque forma ſubſtantialis erit, adeoque forma ſubſtantialis.

Objicitur primò. Ariſtoteles 2. de Generatione tex. 7. primas qualitates activas, ait eſſe elementorum differentias.

Respondetur. Elementa inquantum ſenſibilia ſunt, differunt nonniſi per primas qualitates: ſed ſi ſumantur ſecundùm quod conſtituta ſunt, radicemque important talium qualitatum, alio different, nempe forma ſubſtantiali; quando verò 7. Metaph. Tex. 8. docet, ſolam materiam eſſe ſubſtantiam, cætera affectiones ſubſtantiæ, hoc tantùm voluit, quòd permanente eadem materia, nunc hæ nunc illæ adveniant formæ, incorruptâ manente materia. Item quando 8. Metaph. tex. 18. ait: ex materia & forma fieri unum, ſicut ex cera figura, non facit in hoc proportionem, quaſi ita debeant eſſe ex diverſis prædicamentis, ſicut cera & figura, ſed ponit in hoc proportionem, quòd ſicut cera eſt ſubjectum figuræ, ita materia & forma.

Objicitur ſecundò. Si forma ſubſtantialis daretur, & eſſet ſubſtantialis, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur, non eſſet, ut probatur; quia ita eſſet in materia prima, ut ſimul dicat dependentiam in eſſe, & in fieri à materia, (intelligendo id ſaltem de forma materiali) non minus, quàm accidens, v. g. calor ab igne. Unde à pari formatur argumentum: calor reſpectu ignis eſt accidens; ergo & quæcunque forma materialis, reſpectu materiæ, eſt accidens.

Respondere poteſt ex Suarez. Formam materialem, dicere quidem dependentiam à materia, non eſſe tamen accidentalem; nec ita ſe habere ad materiam, ſicut calor ad ignem, quia calor comparatus ad ignem, eſt in illo per inhæſionem, forma per informationem; non enim ignis & calor ſunt in eodem prædicamento, ſicut forma plantæ & materia: Forma enim eſt illud, quod in ratione talis in ſpecie compoſiti materiam complet. Ergo eſt quid ſubſtantiale; nihil enim per formam ſubſtantialem intelligitur, niſi tale completivum: deinde calor comparatus ad ignem, non eſt prima radix paſſionum igni debitarum, eſt autem ex dictis talis radix forma materialis.

Objicitur tertiò. Quòd eſt ſubſtantiale, debet eſſe per ſe ſtans; quod eſt per ſe ſtans, non recipitur in alio: Formæ autem materiales, recipiuntur in ſubjecto.

Respondetur Communiter, quòd repugnet eſſe aliquid per ſe ſtans, & tamen eſſe in in alio, tanquam in ſubjecto inhæſionis, ſed non repugnat eſſe aliquid per ſe ſtans, & tamen in alio, tanquam in ſubjecto informationis. Aliter idem ſolvi poteſt, quòd id, quod eſt ſubſtantiale, & per ſe ſtans completum, non poſſit eſſe in alio, ſecùs, quod eſt incompletum, & per modum actûs. Unde ulterius, non poteſt ignis ſufficienter intelligi in ſuo eſſe conſtitutus, ſi cogitetur materia habens perfectum calorem, cum ſiccitate conjunctum, quia ſi ignis ſubſtantialiter eſſet nonniſi materia cum accidentibus, non differret ſubſtantialiter ab aliis, ut probatum ſupra, qui autem cogitabilis eſt legitimè modus differendi ſubſtantialiter, is intervenit inter ignem v. g. & aquam.

Objicitur quartò. Totum fundamentum adſtruendarum formarum ſubſtantialium eſt, operationes unius, v. g. compoſiti, quæ non ſunt in alio compoſito, hoc non arguit formam ſubſtantialem: Tum quia aliàs ſicut multæ ſunt operationes compoſiti unius, ita deberent eſſe multæ ſubſtantiales: Tum quia in exſiccatis plantis manent illarum operationes, & tamen non manet forma ſubſtantialis.

Respondet Maſtrius: Multitudinem operationum in uno compoſito, arguere unitatem formæ, eò, quòd forma, quæ perfectior eſt, eo quòd forma, quæ perfectior eſt, eo ſit illimitatior ad operandum, quamvis diverſitas operationum in diverſis ſubjectis, arguat multiplicitatem, eo quòd arguat diverſam radicem, & exigentiam talium operationum; In plantis exſiccatis non manet forma vegetativa, manet forma mixti, quam ſequuntur illæ virtutes activæ; & licèt agnoſcamus dari formas ſubſtantiales, quæ inter ſe habent magnam affinitatem, v.g. formam ſulphuris, cum forma ignis, non ſeque-

ſequetur tamen inde, formas illas ſubſtantiales, quæ ſunt principia talium actionum, eſſe principia directa corruptionis ſui, quantumvis ſint principium indirectum, quatenus depoſcendo talia accidentia, v. g. ſulphur, quæ formæ ejus debentur, approximatio igne cedere debeat. Deinde non quidem ex varietate operationum, ſed ex ſubſtantiali differentia, exigentiaque talis conſtitutionis accidentium, colligimus exiſtentiam formarum ſubſtantialium. Sed etiam hôc poſito, nihil evincitur, quia multitudo operationum oſtendit multitudinem formarum, ſi ſint operationes, quas ad eandem formam revocare ſit impoſſibile; ſecus ſi poſſint ad eandem formam revocari, non enim ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, recedente forma vegetatorum manent, vel formæ ſubſtantiales partiales, vel Forma, quam appellant cadaveream, connectunturque tunc accidentia cum illa forma.

Objicitur quintò. Si darentur formæ ſubſtantiales, non poſſent intelligi rerum transmutationes, niſi aliquid ex nihilo fieret, quod naturaliter eſſe non poteſt. Sequela probatur: Formæ, in rerum mutationibus, vel præexiſtunt in materia, vel non præexiſtunt: ſi præexiſtunt. Ergo nihil de novo generatur; ſi non præexiſtunt, ergo de nihilo producuntur.

Respondetur. Generationem hominis intelligi non poſſe, niſi aliquid fiat; ſed quia de aliis formis retorqueri poteſt argumentum, quomodo ſi calor non præexiſtat in ligno, neque enim illud comburit, producatur in ligno, ſine creatione, ſuffecerit dicere, quòd id, quod non præexiſtit in ſubjecto, de nihilo producatur ſui, ſed non de nihilo ſubjecti, hoc eſt, non ſine concurſu cauſæ materialis, cùm tamen id ſit neceſſarium ad creationem. De quo ſequenti difficultate.

# DIFFICULTAS II.

## *Præexiſtunt né Formæ ſubſtantiales in Materia?*

Dicendum eſt primò. *Non præexiſtere formas in Materia*, ita Schola Peripatetica, contra Anaxagoram & quoſdam veteres.

Probatur primò Concluſio ex Hurtado. Si præexiſterent Formæ in materia, daretur infinitum actu, quod non conceditur, de quo infra. Sequela probatur: darentur actu tot formæ, quot ſunt poſſibiles, ſunt autem poſſibiles infinitæ.

Probatur ſecundò ex Oviedo. Non eſt explicabile, quid ſit in Anaxagora apparere, v. g. Formam hominis; & non apparere Formam Leonis, ſi hæ omnes formæ actu præexiſtunt in Materia Anaxagoræ, ſequeturque Anaxagoram eſſe Leonem, quamvis non appareat Leo: quia eſſe Leonem, eſt eſſe materiam formam, & unionem horum, quæ omnia habentur ante apparentiam, quia per illam apparentiam nihil de novo incipit eſſe, ut ille univerſaliter affirmat. Rurſùs, quando dicit incipere apparentiam formæ Leonis, cùm illa apparentia non præceſſerit, incipit eſſe, ergo tunc primò producitur, ergo ex nihilo, quia nihil præceſſerat illius: & ſicut propter hoc argumentum aſſerebat, præexiſtere formas in Materia; ita propter idem, aſſerere debet, etiam ſemper apparere omnes, quod tamen negat.

Probatur tertiò. Formæ iſtæ, vel omnes præexiſtunt in unaquaque parte materiæ, vel non præexiſtunt omnes: ſi non præexiſtunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo non reſpectu omnium formarum illa Materia eſt potentia, ſiquidem, ſi illas formas ſubjectare poſſet, jam illæ præexiſterent, ergo ulterius eſſet ſpecie diſtincta ab alia parte Materiæ, eſſet enim determinata nonniſi ad has formas, ergo ulterius veniri poſſet ad talem ſtipulam, quæ non poſſit igniri, etiam in mediis flammis, eo quòd non præexiſtat forma ignis in illa ſtipula; ſi verò præexiſtunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo tot in una, quot in omnibus reliquis, ſiquidem in una parte Materiæ omnes formæ inducibiles ſunt, quæ ſunt inducibiles in omnes alias, ergo ulterius una eademque præexiſtens forma, eſt naturaliter in pluribus locis, nempe in omnibus partibus Materiæ, in omnibus enim partibus Materiæ educibilis eſt, ergo ulterius ante ignitionem ſtipulæ eſt & forma ignis, & forma ſtipulæ, adeoque ſtipula & ignis, & cùm in materiam aquæ poſſit induci forma ignis, jamque præexiſtat, erit aqua ſummè calida, & ſummè frigida, ſummè humida, & ſummè ſicca.

Dicendum eſt ſecundò. *Non præexiſtere formas in Materia, ratione eſſe alicujus inchoati & imperfecti.*

Probat primò Suar. Diſp. 18. Sec. 2. n. 5. illud quod tu dicis præexiſtere formæ, non eſt ipſa entitas Materiæ, ſed eſt entitas formæ, tunc de illa entitate quæro, illa entitas, vel eſt ſubſtantia, vel accidens: ſi eſt accidens, ergo non poteſt eſſe inchoatio, nam inchoatio Formæ ſubſtantialis, debet & ipſa eſſe ſubſtantialis, non enim ejus, ſed aliûs ab illa, utpote non ſubſtantialis eſſet inchoatio. Rurſùs ſi illa inchoatio eſt accidentalis, ergo per te forma ſubſtantialis debet fieri ex nihilo, quia hoc, in quo præexiſteret Forma ſubſtantialis, dicitur, eſt accidens, quod non eſt entitas ſubſtantialis For-

Formæ: ſi verò dicas, hanc entitatem eſſe ſubſtantiam, quæro quî fit, quòd illa Forma ex eſſe imperfecto transeat ad perfectum: vel enim transit intenſione aliquâ, & hoc non, quia Formæ ſubſtantiales non ſunt intenſibiles, dabitur item ratione illorum inchoamentorum infinitum actu imperfectarum Formarum: vel transit illa Forma imperfecta in perfectam, converſione aliquâ, & ſic non eſt dicendum, præexiſtere formas in Materia, ſicut non dicitur corpus Chriſti præexiſtere in non conſecrata hoſtia, hæcque ipſa, quæ converti deberent, eſſent infinita actu. Rurſùs, ſiquidem illa inchoata entitas perit, quando incipit eſſe perfecta Forma, ergo impertinens eſt illa entitas imperfecta, ut Forma non fiat ex nihilo; quia illa entitas imperfecta & inchoatio, non eſt aliqua pars, vel aliquis gradus, ejus Formæ, quæ fit.

Probatur ſecundò. Accipiamus illam partem prout condiſtinctam à ſuis inchoamentis, vel fit de novo, vel non fit de novo: ſi non fit de novo, ergò præexiſtit etiam quoad illud eſſe perfectum; ſi fit de novo, ergo eſt nihil, quia per oppoſitos de novo, nihil fit.

Probatur tertiò. Hæ ipſæ præexiſtentes inchoationes formarum, vel ſunt productæ ex nihilo, vel ex aliquo præcedenti. Si ex præcedenti inchoatione, de hac ipſa redit quæſtio, an ſit ex nihilo producta, vel ex aliquo præexiſtenti; ſi ex præexiſtenti, dabis proceſſum in infinitum; ſi ex nihilo, ergo illud inchoamentum, illudque præexiſtere formarum, nihil eſt, adeoque non eſt præexiſtere formarum; nam ex nihilo per oppoſitos nihil fit: Ergo ulterius, ſi ipſa inchoamenta potuerunt produci ex nihilo, etiam formæ produci potuerunt ex nihilo.

Objicitur primò Auctoritas Ariſtotelis ex 7. Metaph. tex. 29. ubi docet, in materia eſſe partem aliquam rei faciendæ.

Respondetur. Nomine rei faciendæ, intellexit Ariſtot. compoſitum, cujus faciendi pars aliqua eſt ipſa materia: vel intellexit in Materia ſumpta, cum diſpoſitionibus, eſſe partem rei faciendæ, hoc eſt Formæ educendæ, ad quam etiam ſuo modo concurrunt diſpoſitiones. Unde pars operis ponendi ab agente in Materia, ſunt ipſæ, quas inducit, diſpoſitiones: quando autem Ariſtoteles docuit, non ex quolibet fieri quodlibet, ſed ex determinato determinatum, non debet eſſe determinatio per inchoationes formarum, ſed per prævias diſpoſitiones inductas ab agente.

Objicitur ſecundò Auctoritas Sancti Auguſtini libr. primo de Trinitate c. 7. ubi ait: Omnium quæ naſcuntur, occulta quædam ſemina, in mundi elementis latere.

Respondetur. Nomine iſtorum ſeminum, intellexiſſe Sanctum Auguſtinum, non partes formarum, non enim dicitur, pars arboris, v. g. ſemen, ſed intellexiſſe virtutes productivas, & diſpoſitiones.

Objicitur tertiò. Ex nihilo nihil fit.

Respondetur. Si non ſit agens, non producet quidquam, & ſi ſit creatum agens, ſine concurſu materiæ, nihil producetur, & hoc eſt: *Ex nihilo nihil fit.*

*Ex dictis* Colligitur, non præexiſtere ullô modô Formas in Materia. Quomodo ergo ſalvabimus, tunc cùm producuntur, non illas creari, ſalvant hoc auctores communiter per hoc, quia educuntur de potentia Materiæ, & hoc, diſcutiendum reſtat.

## DIFFICVLTAS III.

### *Quid eſt educi Formas in ſtatu exiſtentiæ.*

Præmitto Primò. *Conſtare jam, animam rationalem non educi è Materia*, ſed produci à Deo immediatè, idque actione Creativâ, intra tamen ordinem naturæ.

Præmitto ſecundò ex Suar. *Diſtinctas eſſe has propoſitiones: Materia continet Formam rationalem in potentia; & hanc, materiam eſſe in potentia ad formam dictam*; hæc ſecunda propoſitio eſt vera, ſenſus enim illius eſt: Materia eſt ſubjectum naturaliter aptum, informari animâ rationali, prioris autem ſenſus eſt, Materia habet vim cauſandi animam rationalem, ad eum modum, quô cauſa efficiens continet in ſua potentia effectum, quem cauſare poteſt. Cùm ergo anima rationalis cauſari non poſſit à Materia, ideò nec dicetur Materia continere Formam in potentia, cùm tamen Formæ materiales contineantur in potentia Materiæ.

Præmitto tertiò. *Tàm Formæ quæ creantur, quàm Formæ quæ educuntur, conveniunt in hoc, quòd exeant per ſuam productionem ex nihilo ſuæ exiſtentiæ*, nam de utriſque ante productionem verum eſt dicere, ſunt nihil exiſtentiæ, non exiſtunt, & tamen illæ dicuntur creari, hæ educi, quod ipſum

Explicant Primò Conimbricenſ. 1. Phyſic. C. 9. q. 12. ar. 5. & poſt illos Complutenſ. Joan. à S. Thoma, Manca, & alii, ſentiuntque, tunc educi Formam ex Materia, quando Materia ordine durationis præcedit Formam, in quo priori, Forma contineri dicitur in potentia Materiæ, ita, ut ſi Forma in eodem inſtanti temporis fieret cum Materia, jam non cenſeretur educi, ſed creari. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut urget Suar. Diſp. 15. Sect. 3. n. 5. fieri poteſt, ut ſubjectum creetur à Deo, & in eodem inſtanti forma producatur ab agente naturali, quo in caſu educetur forma, & non creabitur, nullum enim agens naturale creat, certè autem eodem inſtanti, quo Deus produceret aërem & ſolem, produceret ſol formam lucis in aëre. Tum quia ſunt aliqua accidentia, quæ poſitionem ſubjecti comitantur, ut cum ignis ex ſe emanat calorem: hæc productio eſt eductio, & tamen non ſupponit præextitiſſe ignem ſine calore, ergo ad eductionem, ſupervacanea eſt hæc præexiſtentia. Tum quia vi iſtius explicationis ſequeretur, animam rationalem educi, producitur enim ſuppoſita præexiſtentia Materiæ; quòd ſi dicas, ideo illam creari, quia non continetur in potentia Materiæ, reſtat quæſtio quid ſit? & quî hoc contineri, eductione exerceatur, quidque ſit iſtud exercitium? Tum quia, ut urget Maſtrius, adhoc, ut dicatur effectus produci à ſua cauſa, ſufficit, quòd præceſſerit cauſa effectum prius naturâ, quantumvis non præceſſerit eum prius tempore: Ergo etiam ad hoc, ut cenſeatur educi forma ex Materia, ſufficiet, materiam prius tantum natura præextitiſſe. Tum quia, ut urget Pontius, per eductionem intelligimus productionem, quæ ſit diſtincta actio à creatione, & aliud intelligere, eſt de voce diſputare, ſed unio illa, per quam produceretur forma, cum dependentia à cauſa materiali, eſt diſtinctiſſimæ rationis à creatione, quæ eſt productio formæ, ſine tali dependentia: ergo poteſt eſſe eductio, ſine tali præexiſtentia. Tum quia hæc explicatio non reſpondet ad Punctum difficultatis, ſive enim præcedat materia formæ productionem, ſive non præcedat, quomodo producta noviter forma, non eſt dicenda produci ex nihilo, cùm fiat ex nihilo ſui.

Dices primò. Ad eductionem formæ, requiritur præcedens alteratio, quæ non poteſt fieri in inſtanti: ergo præcedere prius tempore debet ſubjectum alterationem, hoc eſt materia.

Respondet Suar. Per accidens requiri prævias alterationes, admittique eas propter inefficaciam agentis: hinc ſi Deus in uno inſtanti transmutet aquam in vinum, diſpoſitiones illic non præcedent tempore, & tamen productio formæ vini, erit vera eductio.

Dices ſecundò. Eductio fit per mutationem ſubjecti ad formam eductam: ergo requiritur ad eam, quòd ſubjectum prius tempore exiſtat, quàm forma, quia aliàs, non poſſet mutari ad formam.

Respondetur. Negando conſequentiam cum ſua probatione. Nego enim ſubjectum non poſſe mutari ad formam, ſi non præexiſtat, cùm illa mutatio ſit per habitionem formæ, ad quam non requiritur, quòd præextiterit ſubjectum.

Dices tertiò. Actio eductiva formæ, præſupponit materiam productam; ſed materia per ſe non poteſt produci, ſed producitur productione totius, quando quidem non habet proprium eſſe: ergo debet produci ut exiſtens ſub alia forma.

Respondetur. Negando propoſitionem ſecundam. Vidimus enim ſupra, materiam habere proprium eſſe; deinde quamvis de facto eductiones, quæ nunc fiunt, præſupponant materiam præexiſtentem tempore, ſed negamus hoc eſſentialiter requirere eductionem, certè enim prima forma, v.g. terræ, erat forma educta, erat enim dependens à Materia, & tamen prius tempore non præfuit formæ, imò nec præfuiſſe potuit.

Instabis. Eductio poſtulat formam in potentia Materiæ, ſed non poteſt eadem forma eſſe ſimul in potentia Materiæ, & in actu. Ergo prius tempore erit in potentia, poſtea in actu.

Respondetur. Eductionem poſtulare, ut contineatur forma in potentia, Materiæ, non continentia privationis præcedentis, ſed continentia ad poſſe ſubjectare, ad quod non requiritur præexiſtentia materiæ ante formam.

Explicat ſecundò Suar. Educi formam è potentia materiæ, nihil aliud eſt, niſi fieri eandem actione, quâ fit compoſitum, ex Materia præcedente, quæ eâdem actione non fit, idque conſtat, inquit ille, inductione, in omnibus formis, quæ educuntur de potentia materiæ; & ita, quando è Materia ſtipulæ producitur forma ignis, illic eſt vera eductio, & ſimul eadem actione producitur illic forma ignis, & compoſitum hoc, quod eſt ignis: ſicque in omnibus reliquis, ſicut è contra, quando alia actione forma, & alia compoſitum producitur, tunc non educitur forma, ſed creatur.

Impugnat explicationem Maſtrius. Quælibet forma per ſe fit, & propria productione producitur, cùm enim ſit cauſa compoſiti, planè neceſſarium eſt, ut prius habeat eſſe in rerum natura, quàm compoſitum ipſum, & cùm ſit per ſe terminus generationis, debet propria actione acquiri, & non tantùm per accidens, ad productionem compoſiti.

Responderi poſſet, hanc rationem ſupponere, quòd compoſitum ſit effectus formæ & Materiæ, realiter diſtinctus ab iiſdem; incertum item eſt, an non compoſitum ſit terminus generationis. *Cæterum hæc explicatio*

Non Satisfacit primò. Poſſibile eſt educi formam è potentia Materiæ, & non uniri illam Materiæ. Ergo apparet, eductionem non ſtare in actione, quæ eadem faciat compoſitum, & ſi poſſunt accidentia Euchariſtica exiſte-

re,& non unita materiæ, cur & non forma ſubſtantialis?

Non Satisfacit ſecundò. Vel poteſt forma educta tempore antecedere compoſitum, vel non poteſt: ſi non poteſt, quæ in hoc implicantia? & ſi materia poteſt prius tempore antecedere compoſitum, ſpoliata omni Forma miraculosè, cur non poterit & Forma educta, ſine omni ſubjecto, miraculosè antecedere compoſitum? Si autem poteſt, ergo educi non eſt ſieri eâdem actione, quâ fit compoſitum; quando enim ſeparatim exiſtunt, non fit compoſitum.

Respondebis. Sufficere, quòd connaturaliter loquendo, debeat eâdem actione fieri compoſitum.

Contra. Quia ex hoc ipſo jam apparet, definitivè, eductionem non eſſe actionem productivam compoſiti, cùm jam reſtrictio ponatur, quòd eâdem actione fieri debeat, ſed nonniſi connaturaliter compoſitum. Deinde quando anima rationalis producitur connaturaliter, non exigit produci antè materiam, quæ tamen exigentia non ſalvat, nec fundat in anima rationali rationem eductionis: Ergo nec fundabit in formis eductis, quòd ſi dicas, inſuper adhuc debere addi aliquid, hoc potiùs, ſi ſit legitimum, erit explicativum eductionis.

Non Satisfacit tertiò. Quia ex una parte per illum compoſitum dicit tria, Materiam, Formam, Unionem; ex altera parte, actio eductiva Formæ, non eſt actio eductivà unionis, ſiquidem in principiis illius actiones, ſecundùm multiplicitatem terminorum multiplicantur: alia autem eſt entitas unionis, adeoque alius terminus, & alia entitas Formæ, hinc & actiones iſtorum productivæ, debent eſſe aliæ: immeritò ergo dicitur, eadem actione fieri formam eductam, & compoſitum.

Explicat tertiò Pontius Diſp. 4. q. 2. n. 26. quòd eductio ſit productio Formæ, cum dependentia à cauſa materiali receptiva, quæ dependentia in hoc eſt, quòd quemadmodum influit cauſa efficiens in Formam, & propterea Forma dependet ab efficiente, tanquam à dante ſibi eſſe, ita etiam cauſa materialis influit in ipſam, dando ipſi eſſe, ita etiam cauſa materialis influit in ipſam, dando ipſi eſſe, recipiendo ipſam. Dicit ulteriùs non in hoc ſitam eſſe hanc dependentiam, quia ſcilicet Forma materialis non produceretur, niſi eſſet Materia, quia aliàs etiam anima rationalis dicenda eſſet dependere à corpore, quia non producitur niſi adſit corpus diſpoſitum, ſed hæc dependentia ſiſtit in influxu aliquo poſitivo Materiæ, quô communicet ipſi ſuum eſſe. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia non explicat, quis ſit iſte influxus cauſæ materialis in Formam eductam, deberet enim eſſe per hoc, quia reciperet illam Formam; ſed recipere Formam eductam, non eſt dare illi eſſe, ſupponitur enim id, quod recipitur, habere eſſe. Tum quia ex dictis ſupra conſtat, cauſalitatem Materiæ non ſtare in unione, ergo nec in receptione prædicta, hæc enim pro eodem ſumuntur in præſenti. Tum quia ſecundùm veterem phraſim, recipitur in corpore anima rationalis, nec tamen cauſatur, quid ergo addit illa receptio Formæ materialis, ut conſtituat cauſalitatem materialem, & hoc additum potiùs (ſi ſit legitimum) explicabit naturam Formæ.

### *Explicatur Eductio.*

Educi nihil aliud eſt, quàm produci Formam contentam, in potentia Materiæ, hoc eſt, natam, ut & in fieri dependeat naturaliter nonniſi à Materia, nec extra illam naturaliter habeat jus exiſtendi. Eſt explicatio ad mentem Suarii, eam amplectitur etiam Maſtrius Diſp. 2. q. 7. ar. 2. n. 148. cum aliis, quos citat. Videturque eſſe mens Scoti, præſertim in quartum Diſtin. 1. q. 1. Formam enim materialem dicit eſſe omnem illam, quæ ex natura ſua neceſſariò inclinatur naturaliter, ut ſit actus Materiæ, ſive ſit ſubſtantialis, ſive accidentalis. *Hoc ipſum*

Explicatur tali diſcurſu. Jus eſt quoddam reſpectivum, eſt enim ad aliud, hoc verò aliud, eſt & terminus illius reſpectûs, & ſimul correlativum, nempe debitum, & ita, v. g. eſt jus in creditore exigendæ pecuniæ, in debitore terminus & correlativum, eſt debitum reddendæ pecuniæ. Hoc jus & debitum ſub ſua formalitate, eſt ordinariè, in utroque, ita, ut in utroq; ſit jus ſuo modo, & ſit ſuo modo debitum: hinc, ut dixi, eſt jus in creditore, exigendæ, in debitore, debitum reddendæ pecuniæ. Rurſùs in debitore eſt jus exigitivum, ne creditor plus poſſeat ab illo, quàm dederit, & in creditore eſt debitum, non plus exigendi.

Quod eſt in iſtis ſocietatibus politicis & exigentiis, idem videre eſt in ſocietatibus entium inter ſe: habet debitum Forma educta, ut non niſi dependenter à Materia produci & conſervari poſſet, reſpondet huic debito jus in Materia, depoſcens, ut hæc Forma, naturaliter, non niſi dependenter à Materia habeat eſſe, in fieri; & ſimul etiam in Materia, habetur obligatio recipiendæ hujus Formæ, & in Forma, jus exigendæ, ſuæ receptionis. Illa ergo Forma cenſebitur eſſe educta ad quam habet jus Materia, ut ſine ſe non exiſtat, & in qua eſt debitum non exiſtendi, independenter à Materia.

Porrò, quia hoc jus eſt fundatum in intrinſeca rei exigentia & entitate, hinc, ſi Deus faceret decretum, ut anima rationalis, ejus quæ de

facto eſt naturæ,in fieri & in conſervari pendeat à corpore, ut ſcilicet, tàm diu duret, quàm diu eſt in corpore, nec dum tamen illa cenſeretur eſſe educta, quia non ex intrinſecis principiis, & non ex vi & conditione naturæ ſuæ,depoſceret ita conſervari, ideo nec dum anima rationalis cenſeretur educta. Si verò è contra faceret Deus decretum, de anima bovis,ut conſervetur etiam extra corpus bovis,adhuc foret educta,quia non ex intrinſecis principiis ſuis habet hoc, ut fiat & conſervetur extra materiam.

Quòd verò dentur aliquæ Formæ,quæ nonniſi dependenter à materia fieri & conſervari poſſint, colligitur ex eo, quia de facto Formas materiales, nec per experientiam, nec per rationem,convincitur durare extra corpus: hinc arbitrarium eſſet dicere,illas in conſervari non dependere à corpore; & certè, ſi formæ materiales conſervarentur extra corpus, producerent actus ſuos, ſicut & anima rationalis producit ſuos; & quia actus formæ materialis ſunt nonniſi ſenſibiles, caderent ſub ſenſus noſtros, & ita extinctò igne poſſet fieri ignitio, calefactio, & cætera ſimilia.

His jam de termino eductionis poſitis, addendum aliquid eſt,quid ſit iſta eductio ſeu cauſalitas illa materiæ.

Videtur autem, quòd eductio non ſit aliquis influxus medius,inter entitatem Materiæ & entitatem Formæ,ratio,quia iſte influxus vel eſſet datio eſſe, conſimilis ei, quô efficiens dat eſſe, & hæc cauſalitas non convenit materiæ, quia illi improportionata, cùm ſit de linea efficientis, entique imperfectiſſimo, maxima activitas tribueretur, & tamen ſuppoſita tali activitate, deberet eſſe ens perfectiſſimum; cùm inter taxas perfectionis, ſit activitas & datio eſſe, præſupponens in ſua cauſa, ſi non majorem, ſaltem æqualem perfectionem, cum effectu. Deinde non repugnat etiam cauſalitas & influxus indiſtinctus à cauſa & effectu, qualis cauſalitas eſt creatio, productio verbi, mentis &c. cumque nulla ſit neceſſitas ponendæ hujus intermediæ actionis,cui uſui ponetur? Univerſaliter etiam ea non per intermediam actionem, (ſive illa ſit modus, ſive non ſine modo) producuntur, quæ ſeipſis dependent ab hoc principio: ſeipsâ autem,& non per aliud,dependet forma materialis à materia,nam poſita ſolâ illius entitate, ſive à Deo immediatè,ſive ab efficiente creato, habet hoc, ut in eſſe & in conſervari pendeat naturaliter à materia: ergo ſeipsâ dependet à materia, quòd autem dependeat ab hac potius parte materiæ, quàm ab illa, pendet à diſpoſitionibus, quas inducit agens, etſi elevetur ad producendum ſine diſpoſitionibus, vagè exiget Materiam.

Ne autem formæ materialis,quæ eſt Ens abſolutum, tradatur conceptus reſpectivus, debent radicaliter ſumi prædicata prædicta, & ut ſalvetur,quòd entis actualis non ponantur prædicata potentialia,accipienda erunt illa prædicata actu convenientia illi formæ.

Cæterùm quamvis non ponatur hæc cauſalitas intermedia & diſtincta, ponendus nihilominùs eſt influxus & cauſalitas, quia nulla cauſa poteſt eſſe actu cauſans, ſine cauſalitate & influxu vel indiſtincto vel diſtincto; ſi enim poneretur ſine cauſalitate, perinde ſe haberet, acſi non cauſaret, acſi cauſa non eſſet. *Sed in oppoſitum.*

Dices primò. Non rectè explicatur eductio per unionem, vel per receptionem: Ergo nec prædictô modo rectè explicabitur.

Respondetur. Negando Conſequentiam: quia poteſt eſſe forma materialis educta,& non unita: jam autem non poteſt eſſe Forma materialis educta, & tamen talis, ut materia non habeat jus, ut nonniſi in ſe conſervetur, & illa debitum, ut nonniſi in materia fiat & conſervetur. Unde hæc dependentia ſtat in dicto jure, & debito. Ubi ut vides, noſtra ſententia diſcernitur à prædictis per hoc, quia unio eſt quid poſterius formâ eductâ, jam autem circumſcripta entitas formæ,non eſt quid poſterius forma eductâ,nullusque eſt,qui neget prædicatum prædictum formæ materiali.

Dices ſecundò. Si albedo dependeret tantùm materialiter à ſubjecto in fieri, & conſervaretur extra Materiam, abſque tali dependentia, profectò educeretur è potentia ſubjecti, & tamen non dependeret in conſervari: Ergo dependentia in conſervari,licet comitetur eductionem, non eſt de intrinſeca ratione illius.

Respondetur. Negando poſſibile eſſe, ut abſque tali dependentia conſervetur materialis forma, quia hæc dependentia eſt ipſamet entitas materialis Formæ. Sicut ergo non conſervaretur ſine ſua entitate, ita nec conſervaretur ſine tali dependentia, licèt conſervaretur ſine actuali unione ad ſubjectum, quô etiam modo conſervantur accidentia Euchariſtica.

Dices tertiò. Poſſibilis eſt Forma educta, quæ nonniſi per unum inſtans poſtulet durare, vel quæ poſtulet quidem dependenter à materia fieri, ſed non conſervari: ergo de ratione eductionis non eſt,dependenter à materia conſervari.

Respondetur. Qui negant tempus componi ex inſtantibus, nec admittunt inſtantia intrinſeca. Negabunt antecedens, de quo in Materia de quantitate: ſed quia nos concedimus inſtantia intrinſeca,concedimus antecedens, neque enim clara illius apparet implicantia. Negatur tamen conſequentia, ex eo, quia cùm de facto dentur Formæ Materiales, quæ

quæ non tantùm per unum inſtans durent, debuit talis formari definitio, quæ etiam ad illas extendatur; & ſi ſine controverſia poneretur poſſibilis forma materialis, unô inſtanti durans, deberet definiri rigoroſius loquendo, ſic eductio, *quòd ſit productio Formæ, dependentis in eſſe à Materia*, cujus ſpecies eſſet dependentia eſſe in fieri, & alia ſpecies dependentia eſſe in conſervari. An autem ſit poſſibilis forma materialis, dependens in eſſe primô à materia, independens in conſervari magnum dubium eſt. Unde enim illi hæc fortuna independendi in conſervari? nam illa dependentia fundatur in ipſo eſſe materiali, quod æquè eſt materiale in eſſe primô, ac in conſervari. Si tamen ponatur poſſibilis talis forma, videtur fore media inter formas creatas & eductas, ſimiles quidem eductis, quia eſſet materialis; ſimilis creatis, quia in conſervari independens à materia. Sicut enim producitur ad exigentiam materialium anima rationalis, & tamen conſervatio illius diſſimilatur eductioni, non enim conſervatur ad exigentiam materialium: ita & in præſenti, Forma materialis dependenter à materia produceretur, & in conſervari non dependeret ab illa.

Dices quartò ex Pontio, anima rationalis habet ſuum fieri naturaliter in materia, ita ut eſſet miraculum, ſi fieret & non in materia, ad eum planè modum, ſicut eſſet miraculum, ſi forma materialis fieret extra materiam, & tamen rationalis anima non educitur è materia. Ergo non eſt de ratione eductionis, ut fiat forma in materia, cum dependentia ab illa in eſſe & in fieri.

Respondetur. Aliud eſt, animam rationalem fieri nonniſi in materia naturaliter; aliud eſt, animam rationalem fieri nonniſi dependenter à & in materia: primum illud convenit animæ rationali, ſecundum, nonniſi formæ eductæ: & ſicut aliud eſt dicere, judicium non exercetur legitimè, niſi in curia, & aliud eſt exercetur à curia; primum verum, ſecundum falſum: ita & in præſenti, connaturaliter quidem fit anima nonniſi in materia, ſed non dependenter à materia.

Instabis primò. Ipſum fieri & primò poni animæ rationalis, vel diſtinguitur à fieri animæ irrationalis, vel non diſtinguitur: ſi diſtinguitur per quid? Si non diſtinguitur, ergo in fieri ſuo educitur, ergo per ſolum conſervari diſtinguetur à Creatione.

Respondetur. Diſtingui ipſâ conditione talis entitatis, quæ dependet à materia, & quia in ipſo fieri eſt eadem entitas, quæ & in conſervari, cumque cauſalitas materiæ non diſtinguatur à materia & ab illa Forma, ſicut pro ipſo fieri eſt materia, id exigens, & forma ita obligata; ita pro ipſo fieri, eſt cauſalitas materiæ, dependentiaque à materia: & quia talem entitatem non habet anima rationalis, fit, ut in ipſo fieri non dependeat à materia, diſtinguiturque fieri ipſius, à fieri animæ rationalis. Conveniunt quidem in hoc, quòd utraque forma produci extra materiam connaturaliter non poſſit, diſtinguuntur tamen per conditionem entitatis, in ipſo fieri reſpondentis, adeoque ipſo fieri diſtinguuntur, quod fieri identificatur realiter ipſis entitatibus. Item condiſtinguuntur ipſo fieri, quia de fieri animæ rationalis falſum eſt dicere: quòd ſit fieri formæ, impotentis exiſtere extra materiam, quæ tamen propoſitio eſt vera de forma materiali educta.

Instabis ſecundò. Quamvis ſine novo miraculo non poſſit fieri anima rationalis, niſi in corpore organiſato; nihilominus hoc non arguit, dependere animam rationalem à ſubjecto: ergo neque arguet dependere formas materiales à ſubjecto, quamvis ſine novo miraculo, non poſſint extra ſubjectum conſervari.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: quia producendo Deus animam rationalem ſine miraculo, deberet producere eam ad exigentiam cauſarum naturalium, non produceret autem eam ad exigentiam cauſarum naturalium, ſi eam non produceret ad exigentiam materialium: quòd autem aliquid non poſſet produci niſi ad exigentiam alicujus, non arguit hoc ullam cauſalitatem in ipſo eo, quod producitur, cùm poſſit ſe habere, nonniſi per modum præexigiti; jam autem habere talem entitatem, quæ non poſſit fieri & conſervari naturaliter ſine materia, non poteſt eſſe per modum præexigiti ad formam eductam: ergo debet eſſe per modum dependentis, tanquam à principio & cauſa, ab ipſa materia. Diceret etiam alius, quando anima rationalis produceretur extra corpus, futurum miraculum quoad modum; ſi autem produceretur extra corpus forma materialis, fore miraculum quoad ſubſtantiam.

Dices quintò. Habitus ſupernaturales creantur, & tamen poſtulant connaturaliter nonniſi in ſubjecto conſervari & produci: Ergo de ratione eductionis non eſt, non poſſe fieri & conſervari niſi in ſubjecto.

Respondet Maſtrius: Etiam habitus ſupernaturales non creari, ſed educi, licet è potentia obedientiali, ut vocant, undè etiam dicendum erit, modos non creari, ſed educi; propriè tamen loquendo, non eſt dicenda quantitas educi ex ſua potentia à materia, ſed emanari, quia illud educi dicitur, ad cujus poſitionem extrinſecam, agens ſecundum in genere cauſæ efficientis natum eſt concurrere, idque ex uſu vocis: cùm tamen quantitas ab extrinſeco ſecundo agente, non ſit nata poni. Quomodo autem emanatio diſtinguatur ab Eductione, alibi dictum.

Hinc Colliges, pares eſſe in hoc creationem & eductionem, quia producit utraque entitatem ex nihilo exiſtentiæ: tam enim verè in ſe non eſt anima rationalis, ante ſui poſitionem, quàm verè non eſt in ſe forma bovis, ante ſui poſitionem; Sed in hoc condiſtinguuntur, quia per eductionem producitur Forma dependenter à ſubjecto, per creationem independenter à ſubjecto, quid autem magis dependenter à ſubjecto producitur, quàm illud, in cujus entitate eſt incluſum debitum non exiſtendi extra ſubjectum, reſpondens juri Materiæ, ne talis Forma extra ſe exiſtat, per quod condiſtinguitur forma materialis in ipſo etiam fieri ab anima rationali, de qua falſum eſt dicere, in ipſo etiam fieri, quòd non habeat jus exiſtendi extra Materiam, quæ propoſitio eſt vera, de forma materiali.

Colliges etiam, Formas cœlorum eſſe eductas, quia nullum eſt fundamentum, illas habere jus exiſtendi extra ſubjectum. Quando autem cœli dicuntur creati, ſumitur creatio liberalius, in quantum ſcilicet ſupponit pro defectu concurrentis alicujus agentis creati, in ipſa productione, non ſervando item ordinem quem natura præſcripſit, hoc eſt, agendo ſine prævisis diſpoſitionibus, unde etiam forma materialis, exigens naturaliter fieri & conſervari, nonniſi dependenter à materia, hoc ſenſu poſſet creari, quia ſcilicet nullum efficiens creatum, eſſet illius productivum.

Addo. Omni quidem formæ materiali competere hanc dependentiam, ſed non per hoc illam in ratione materialis ſeu oppoſitæ ſpiritui conſtitui. Videatur inſuper Materia de diſtinctione Creationis à re creata.

## QUÆSTIO III.

### *De diviſione Formarum.*

Formæ dividuntur in Subſtantiales, & Accidentales: illæ faciunt unum per ſe ſubſtantiale cum ſubjecto, non verò hæ. Rurſus aliæ ſunt Formæ totales, aliæ partiales, de quibus mox; aliæ ſubordinatæ, aliæ non ſubordinatæ. Subordinatæ dicuntur, quarum una indiget altera, eamque præſupponit: non ſubordinatæ, quarum una non indiget alterâ, nec præſupponit illam. Alia particularia harum diviſionum hic attingenda, reliqua ex aliis materiis petenda. Antonomaſticon quidem per unum per ſe intelligitur unum ex potentia & actu ſubſtantiali, cum ipſum Ly per ſe ſubſtantiam indicet: poſſet tamen concedi fieri unum per ſe, etiam ex actu accidentali & potentia ſubſtantiali, tunc, cùm ſe habent per modum perfectivi & perfectibilis, & dividi poſſet eſſe per ſe unum, in unum per ſe ſubſtantiale, & in unum per accidentale.

## DIFFICULTAS I.

### *An detur Forma corporeitatis ſubordinata formæ totali &c.*

Dicendum eſt. *Non dari*; ita cum aliis Suar. præcipuè Diſp. 13. Sect. 3. num. 12. contra Scotiſtas.

Probatur primò, argumento negativo: quia nulla ejus neceſſitas, nullumque ejus adſtruendæ fundamentum.

Probat ſecundò Suarius, aſſumendo principia oppoſitorum. Si daretur forma corporeitatis, eaque, ut volunt, coæva materiæ, deberet præſtare materiæ gradum corporis, nonniſi genericum, ut volunt adverſarii; ſed hunc præſtare non poteſt. Tum quia nullæ dantur formæ accidentales, quæ dent eſſe tantùm genericum colorati, & non talis colorati albi, nigri, &c. Tum quia in Angelis, non eſt ulla ratio generica ſpiritus. Tum quia ſi ab alia Forma habet Materia rationem genericam corporis, ab alia rationem ſpecificam: ergo ratio generica & ſpecifica corporis, diſtinguuntur realiter, cùm ſumantur à formis diſtinctis realiter; jam autem, ſi ratio generica animalis à ratione talis animalis, non diſtinguuntur realiter, nec rationes illæ corporis diſtinguentur realiter.

Probatur tertiò. Materia independenter ab omni forma corporeitatis ſuperaddita, falſum eſt, quòd ſit ſpiritus: ergo verum eſt, non eſt ſpiritus, ergo ulterius independenter ab omni Forma ſuperaddita, eſt corpus, quia aliàs iſtud non eſſe ſpiritus, quod eſt negativum, non haberet in quo fundaretur: non in ratione ſubſtantiæ, entis, potentiæ &c. quia hæc omnia competunt Angelo, in quo tamen non fundant negationem Spiritus, ergo hæc ratio fundari debet in ratione corporis; non enim in alia debitè fundari poteſt, & hoc eſt, quod communiter Philoſophi dicunt, Materiam eſſe corpus incompletum de ſe.

Objicitur primò Auctoritas Ariſtot. qui docet, animam eſſe actum corporis organici, hoc autem ſalvari non poſſet, ſi non daretur corporeitatis Forma coæva materiæ.

Responderi poteſt, in ſententia tenentium formas partiales, animam, eſſe actum corporis, per formas partiales organiſati; in ſententia autem negante has formas, per Corpus Organicum, intelligi poteſt, non materia, ſed totum compoſitum, quod eſt ſubjectum denomi-

nominationis, ita, ut anima dicatur habere rationem actus, in conſtituto illo ex Corpore & Anima.

Objicitur ſecundò. Quantitas debet ſequi ad aliquam formam ſubſtantialem, ſicut & alia accidentia, ſed antecedenter ad formas ſpecificas, eſt in Materia quantitas, ergo & Forma ſubſtantialis, hæc verò non alia, niſi iſta Forma corporeitatis.

Respondetur. Accidentia activa, & quæ non ſunt communia, debent ſequi ad aliquam formam ſubſtantialem, ſecus accidentia non activa, & communia, quale accidens eſt quantitas.

Objicitur tertiò. Non eſt principium aliud, quod det materiæ eſſe corporis ſaltem in homine, in quo cùm forma ſit ſpiritualis, eſſe corporei dare non poteſt.

Respondetur. Eſſe corporei incompletum, habetur ab ipſa entitate materiæ & formis accidentalibus; eſſe autem completum, haberi poteſt ab ipſa anima rationali, quia eſſe hoc completum, non aliud eſt, quàm eſſe materiæ unitæ cum forma, ad quam per ſe ordinatur, vique illius potens exire in actus ſentiendi vegetandi, unde anima dat eſſe corporis viventis, corporis ſentientis, &c. quæ omnia haberi poſſunt à forma ſubſtantiali ſpirituali. Imò retorqueri etiam poſſet argumentum primum, inquirendo, à quonam habeatur eſſe ſpecificum corporei in homine, nam genericum habetur, ut dicis, à forma Coæva; ſpecificum per te dare non poteſt anima, utpote ſpiritualis, ergo debes aliam, præter has duas, comminiſci formam.

Objicit quartò Maſtrius. Anima rationalis nequit dare eſſe corporeum & extenſum, cùm in ſe ſit ſpiritualis.

Respondetur. Imprimis, eſſe hoc corporeum, non haberi ab anima, ſed à Materia, & à formis accidentalibus, de quo infra. Deinde dici poſſet, quòd licet anima ſit ſpiritualis, quia tamen eſſentialiter eſt ordinata ad corpus, perficere illud poterit in ratione corporis, ſaltem cum addito, hoc eſt, corporis viventis.

Quòd autem dicit, tale eſſe, non poteſt dare anima, niſi per informationem, quare in ſeipſa eſſe deberet formaliter talis, ſicut albedo, eſt, ut Quo albedo, & non virtualiter tantùm, id non convincit in principiis noſtris, quia illa non dat eſſe corporeum, ſed hoc habetur à materia & accidentibus, quæ ſunt corporeum quid. Sed tenendo etiam, quòd ipſa anima ſpiritualis det completum eſſe corporis, non convincit argumentum, quia licèt tale eſſe det per informationem, quia tamen informat tanquam quidem forma ſpiritualis, ſimul tamen ut eſſentialiter ordinata ad corpus, hoc ipſo poterit dare rationem completi corporis, ſuntque in hoc paria, v. g. albedo & anima, quia non virtualiter, ſed formaliter, dicit anima ordinem ad corpus.

Quòd autem non ſit formaliter corporea, licet albedo ſit formaliter albedo, oritur hoc ex perfectione ipſiusmet animæ, negaturque, rationem virtualis tantùm, pertinere ad genus cauſæ efficientis, nam v. g. unus Imperialis, eſt virtualiter tres floreni, etiam hoc reſpectu, quia unus ille continet perfectionem nonaginta groſſorum, incluſorum in tribus florenis. Si item ſpecies effectivè non concurrit ad actum, ſed ſolum complet potentiam, ſpecies univerſalior Angelica, virtualiter erit inferior. Denique gradus inferiores ſpectati merè ſecundum perfectionem, virtualiter includunt perfectionem ſuperiorum, nec tamen illos efficiunt.

Instat Trombeta apud eundem: Nulla Forma continet virtualiter effectum ſibi repugnantem.

Respondetur. Dare eſſe completi corporis, non repugnat formæ eſſentialiter ordinatæ ad corpus, talis autem eſt anima: unde albedo non poteſt dare virtualiter eſſe nigri, quia non ordinatur eſſentialiter ad nigrum perficiendum.

Instat ſecundò Maſtrius. Ergo etiam forma corporea virtualiter continere poterit eſſe ſpiritualia.

Respondetur. Quòd non: quia convenit quidem ſuperioribus continere perfectionem inferiorum, ſed non è converſo.

Instat tertiò idem. Etiam admiſſo, quòd virtualiter tale eſſe contineret, non proinde poſſet illud homini communicare, ſicut Forma Solis, eminenter continet calorem, & tamen non facit ſolem formaliter calidum. Forma enim in tali genere dat tantùm illud eſſe, quod in ſe habet.

Respondetur. Licèt continentia caloris in Sole non faciat Solem calidum, facit tamen alia calida: ita quamvis continentia complendi corporis, non faciat animam corpoream, poterit corpus complere: idque ideo, quia eminenter contenta, exercent ſuam eminentiam, non in ipſum eminens, ſed in id, ad quod ordinantur.

Objicit quintò. Etiam poſito, quòd anima ſit ſenſitiva, non poteſt viventi tribuere eſſe corporeum: quia eſſe corporeum, quod vivens exigit, eſt diſſimilare & organicum.

Respondetur. In noſtris principiis, eſſe illud corporeum diſſimilare, principiatur à diſſimilibus accidentibus: ſed qui illud diceret oriri à Forma ſenſitiva, diceret, quòd completivè etiam corpus diſſimile, facere poſſit, eo quòd anima ſenſitiva, exigitiva ſit hujus diſſimilationis, & ſimul eſſentialiter ordinata ad tale corpus complendum.

Quòd autem dicit Maſtrius, dari continentiam inferioris in ſuperiori per exceſſum perfectionis, ſed non ſemper per continentiam effectuum inferioris, id non convincit. Cur enim hanc continentiam per exceſſum perfectionis, non habebit anima in ordine ad dandum eſſe corporis? Et quamvis non ſemper perfectius dicat continentiam effectuum inferioris, transeat; nam per Maſtrium, non debet id præſtare anima in genere cauſæ efficientis.

Denique, cur anima ſuperior non erit contentiva effectuum ſuperioris? cùm dentur ſuperiora, quæ continent effectum inferioris.

Reliqua ſolventur, ubi de Formis partialibus.

Quæres. *An tot ſint Formæ, quot illarum diviſiones*, an ſcilicet in homine alia ſit anima vegetativa, alia ſenſitiva, alia rationalis?

Assero. *Quod non*;

Ratio prima ex Suar. Diſp. 15. Sect. 10. n. 20. Anima vegetativa, v.g. in equo, non poteſt eſſe niſi contracta ad aliquam ſpeciem, aliàs darentur individua generica, & poſſet eſſe aliquiquod individuum & ſingulare à parte rei, in nulla tamen ſpecie conſtitutum: ſi autem eſt illa ratio vegetativi contracta, ergo debet eſſe contracta per rationem ſenſitivi, ſibi identificatam, nam ratio differentialis Metaphyſica, identificatur rationi genericæ, rurſùs rationem vegetativi, non poteſt contrahere ratio ſenſitivi, ut ſic, propter rationes adlatas, ergo contrahi debet per rationem hinnibilis, ergo in re, non diſtinguuntur hi gradus.

Ratio ſecunda Hurtadi eſt. Non ſunt tot materiæ diſtinctæ, quot prædicata eſſentialia: ergo nec tot formæ, quot prædicata eſſentialia.

Ratio tertia eſt, poſito, quòd anima in bove alia ſit vegetativa, alia ſenſitiva, alia mugitiva, quæro, illa ipſa mugitiva anima, vel eſt una, vel non eſt una? Si non una, ergo falſo poſuiſti, tantùm eſſe tres animas in bove: ſi eſt una, contra erit, quia per te illic multiplicandæ ſunt animæ, ubi multiplicantur prædicata eſſentialia: ſed in anima mugitiva, multiplicantur prædicata eſſentialia, certè enim ipſa in ſe anima mugitiva, eſt in plures diviſibilis conceptus. Ergo. Quodſi dicas, hæc omnia poſſe referri in idem realiter principium, idem & nos dicemus.

Principalis hujus aſſerti ratio eſt, quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas multiplicandi has formas.

Dices primò. Anima rationalis eſt ſpiritualis, materia non ſpiritualis ſed corporea; Ergo nonniſi intermediis aliis formis, extrema tam diſſita, conjungi ſecum poterunt.

Respondetur. Non minus diſſita eſt in ratione entis Forma ſenſitiva, à Forma rationali, quàm ſit diſſita Forma vegetativa à forma rationali: nam tam vegetativa Forma, quàm ſenſitiva, ſunt formæ corporeæ, & materiales. Porrò non obeſt, ut extrema diſſita in ratione entis, ſecum conjungantur, modo non ſint diſſita, per negationem ordinis & habitudinis; jam autem anima ſpiritualis, dicit habitudinem ad corpus.

Dices ſecundò. In homine ſunt operationes contrariæ, ergo & principia harum operationum diverſa, nempe animæ: dicitur enim in Scriptura, quòd caro concupiſcat adverſum ſpiritum.

Respondetur. Sicut affirmare & negare ſunt operationes contrariæ, & tamen non eſt alius intellectus affirmativus, alius negativus; ita nec contrariarum operationum, debent eſſe diverſa principia, tunc autem diverſitas operationum arguit diverſitatem principiorum, quando non poteſt referri in idem principium: tunc autem non poteſt referri in idem principium, quando eſt fundamentum colligendæ ſeparabilitatis principiorum, & quando ex identificatione illorum principiorum, ſequitur confuſio eſſentiarum, nihil autem horum in præſenti oſtendi poteſt. Locus Scripturæ ita intelligendus, quòd eadem anima, in quantùm inclinatur à ſenſibilibus, ad ſenſibilia prohibita, repugnet ſibi inclinatæ ad inſenſibilia & divina.

Dices tertiò. Ariſtot. 7. Metaph. cap. 10. aſſerit, partibus definitionis, reſpondere partes rei.

Responderi poteſt: definitioni rei, datæ, per partes Phyſicas, reſpondere partes Phyſicas, datæ autem, per partes Metaphyſicas, reſpondere etiam partes Metaphyſicas. Quando verò idem 2. Metaph. c. 2. docet, ideo in formis ſubſtantialibus, non dari proceſſum in infinitum, quia non datur in conceptibus, hoc etiam non obeſt; certum enim eſt, quòd ſi multiplicarentur in infinitum formæ, multiplicarentur etiam illarum conceptus quidditativi. Sed hæc mala conſequentia multiplicantur; ergo & formæ. Unde etiam colliges, animam vegetativam in homine non eſſe eductam, ſed creatam, eſt enim eadem cum rationali, quæ nonniſi creatur. Cæterum non eſt dubium, quòd eadem anima rationalis, prius præſtet effectum vegetativæ, poſtea ſenſitivæ, demum rationalis.

## DIFFICULTAS II.

*An dentur Formæ ſubſtantiales partiales.*

Contra Thomiſtas Suar. Arriag: Ovied. & alios, affirmant Scotiſtæ, & ex noſtris Dandi. lib.

di. lib 2. diſ. 8. P. 3. Smigletius & alii. Status quæſtionis in hoc eſt: Volunt Scotiſtæ, dari formam ſubſtantialem in viventibus, v.g. in homine, oſſis, carnis, nervi, condiſtinctam à forma totali, uti eſt anima rationalis, quas formas volunt eſſe ſubordinatas, eò quòd illæ ordinentur ulterius ad animam rationalem, examinandæ ſunt rationes utriusque partis.

# Punctum Difficultatis I.

*Proponuntur argumenta pro Formis partialibus.*

PRimum Argumentum eſt Scoti, quod ſic proponi poteſt. Poſito, quòd non dentur Formæ partiales, ſi quis diſcipulorum in triduo mortis conſecraſſet, vel poſuiſſet illic corpus Chriſti, vel non poſuiſſet. Neutrum dici poteſt. Minor probatur, ſi enim poſuiſſet Corpus Chriſti in triduo mortis, ergo corpus Chriſti in ratione corporis non conſtituitur anima, utpote quæ tunc non erat, ergo ulterius conſtituitur Forma corporis condiſtincta ab anima: ſi enim tunc poſita fuiſſet anima: Ergo conſecratione reductus fuiſſet Chriſtus ad vitam; ſi autem non poſuiſſet Corpus Chriſti in triduo mortis, aliquis diſcipulorum conſecratione ſub ſpeciebus panis, ergo nec conſecrâſſet, quod non concedunt oppoſiti.

Respondetur. Imprimis difficultatem hanc ſolvendam eſſe ipſi Scoto: ſi enim in triduo mortis poterat poni ſub ſpeciebus panis corpus Chriſti conſecratione, debuiſſet poni & anima, nam habuerunt poteſtatem conſecratione, non ſolùm, Corpus ponendi, habuerunt enim eandem ſpecie poteſtatem cum noſtris Sacerdotibus, qui nonniſi ſimul ponere poſſunt etiam animam; ſi autem poſuiſſent etiam animam, cur non dicendi eſſent reſuſcitantes Chriſtum? Deinde dici poteſt, non potuiſſet conſecrare in triduo illo Apoſtolos, idque non defectu poteſtatis, ſed defectu termini ponendi, nempe corporis Chriſti, idque animati, cùm tamen tunc non fuerit animatum. Sed quia hoc videtur eſſe contra Sanctum Thomam, Tertiâ par. q. 67. art. 7. dici poſſet, quòd potuerint conſecrare, potuerintque ponere corpus ſine anima, hoc eſt, materiam cum talibus accidentibus. Vel etiam ponendo Sacramentaliter ipſam animam, neque tamen per hoc reſurrexiſſet Chriſtus, quia potuiſſet anima ſub ſpeciebus uniri corpori, non tamen corpori in ſepulchro jacenti, penes quod præciſè ſpectari debuiſſet reſurrectio, neque enim corpori replicato, repugnat in uno loco habere animam, in alio non habere.

Instat primò Pontius, in quantum dicitur poni tunc materiam cum accidentibus, & dicit, vi cujus reſponſionis ſequi, quòd quando ex ligno generatus eſt ignis, verum eſt dicere, quòd corpus ligni, ſit ſub forma ignis.

Respondetur. Eſſe illic nonniſi ampliativè corpus ligni, quia non manet combinatio accidentium ligni.

Instat ſecundò idem. Si idem eſt corpus Chriſti, ac materia Chriſti, poſſet quis æquè conſecrare cum hac forma, hæc eſt materia mea, ac cum hac alia, hoc eſt corpus meum.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum, & quærendo; an cum hac forma, hæc eſt materia mea, cum forma partiali ſubſtantiali conſtituente, v. gr. in ratione exigitivi quantitatis, poſſit quis conſecrare? Directè dici hoc poteſt, quòd ad hoc; an teneat aliqua Forma Sacramentalis, non ſolùm ſit ſpectandum, an in re idem verba importent, ſed etiam ſpectandum eſt, an uſus communis ad eam rem ſignificandam adſtrinxerit hæc verba, & ita idem in re eſt dicere; Ego te baptiſo in Nomine Trinitatis, ac dicere, baptiſo te in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen prior illa Forma non tenet, eò quòd uſus communis, ad ſignificandas diſtinctè tres perſonas, non aſſumpſerit Ly Trinitas. Cùm ergo ly materia prima cum accidentibus, non ſit impoſitum ad ſignificandum diſtinctè corpus, quantumvis in re, ſit ipſa materia cum accidentibus talibus, ideo prædicta forma, non tenebit.

Instat tertiò idem. Thomiſtæ cenſent, in toto compoſito ſubjectari accidentia, compoſitum illud eſt diſſolutum: Ergò nec eadem accidentia manent, ſi autem ſubjectantur in ipſa materia, hoc imprimis falſum eſt: deinde, accidentia non ponuntur niſi per concomitantiam, corpus autem ponitur vi verborum, Ergo apparet, quòd corpus non dicat illa accidentia.

Responderi poſſet. Secundùm præjacta principia, accidentia ſubjectari, non in compoſito. Negando item, quòd accidentia conſtitutiva corporis, in ratione corporis, per concomitantiam ponatur, nec oppoſitum ullibi docuit Tridentinum.

Secundum Argumentum eſt Pontii, fundamentum in Tridentino Seſſ. 13. C. 3. ubi dicit Concilium Corpus poni vi verborum conſecrationis, concomitanter autem animam, ex quo loco ſic format argumentum. Non poteſt corpus, quod ponitur per ſe ſub ſpeciebus panis, non poteſt inquam eſſe aliquid conſtitutum ex anima & materia prima: Ergo corpus non eſt materia per animam conſtitutum, quia ſi eſſet corpus conſtitutum ex materia & anima, tunc quando directè ponitur corpus, vi conſecrationis, poneretur etiam anima utpote conſtitutiva corporis, ad eum modum, quô

quô qui producit per ſe hominem, producit etiam conſtitutiva illius, ex Tridentino autem, non producitur directè in conſecratione corporis anima. Si autem ad hoc recurras, quòd corpus conſtituatur materiâ cum certis accidentibus, contra erit, quia aliàs converſio Eucharistica, non tam eſſet transſubſtantiatio, quàm transaccidentatio: quia eſſet mutatio in accidentia externa, quæ corpus, quà tale, dicit; contra quam voluerit citatum Trident. C. 4.

Responderi poſſet. Quòd intentio Tridentini fuerit declarare, quomodo totus ſit ſub utraque ſpecie Chriſtus, quæ intentio ſalvatur, etiamſi per animam conſtituatur corpus: noluit autem Tridentinum diſcurrere, quid tandem ſit conſtitutivum corporis. Hæc de Tridentino. Quod attinet ad difficultatem in ſententia, quę ponit corpus ſtare in materia, quę de ſe eſt corpus, utpote condiſtincta à Spiritu, & inſuper addit, accidentia aliqua organiſationemque, in hac inquam ſententia, ex vi verborum, nonniſi concomitanter ponetur anima, illa autem accidentia per ſe ponentur, cum quibus magis connectitur corpus ſub formalitate corporis, quàm cum anima, quia per illa conſtituitur etiam in ratione corporis organici, erit autem adhuc tunc transſubſtantiatio, quia erit converſio ſubſtantiæ panis, in ſubſtantiam Chriſti, quantumvis vi verborum ponatur materia Chriſti, quæ in ratione Organicæ, talibus accidentibus completur.

Tertium Argumentum eſt: Corpus Chriſti idem fuit ſepultum, quod fuit de Beatiſſima natum. Sed hoc eſſet falſum, niſi detur præter animam forma alia ſubſtantialis in Chriſto, quæ cum materia conſtituat corpus illud, quia corpus ſepultum non poteſt eſſe conſtitutum in ratione corporis, anima, hæc enim non fuit in ſepulchro; Neque recurras ad hoc, quòd corpus Chriſti ſit materia cum accidentibus, aliàs accidentia eſſent de eſſentia Chriſti, ſicut & ipſum corpus, & ſicut dicitur corpus organicum, cum diverſis accidentibus, ita dicetur, corpus non organicum, materia cum accidentibus ejusdem rationis, adeoque ignis conſtabit corpore & forma ignis.

Responderi poſſet primò. Cum Cajet. & Suar. idem fuiſſet corpus ſuppoſitaliter, hoc eſt, terminatum eadem perſonâ verbi, ſed non erat idem formaliter.

Instat Pontius. Si verbum aſſumpſiſſet aliam numerô naturam humanam, eadem fuiſſet ſuppoſitalitas, & non idem corpus: Ergo ad hoc, ut dicatur idem Corpus Chriſti ſepultum & natum, non ſufficit, ſi ſit idem ſuppoſitaliter.

Respondetur. Non ſufficere ut ſit idem, ſi cætera ſint imparia, v.g. ſi intercedat diſtinctio realis, in ipſamet materia, & quia hoc non contingit Chriſto mortuo, fit ut idem ſit Corpus. *Cæterum hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia ex Maſtrio aliud eſt quærere, an idem maneat ſuppoſitum; & aliud, an idem maneat Corpus? verbum enim Divinum non dat eſſe corporeum, nec Patres dicunt, idem manſiſſe ſuppoſitum, ſed dicunt, idem manſiſſe corpus. Tum quia ſi lignum aſſumeretur à verbo, & lignum converteretur in ignem, retenta unione verbi, cum materia ligni, non diceretur idem manere corpus Phyſicum, manente eadem ſuppoſitaliter materia: ergò nec nunc dicendum, ex eo manere idem corpus ſepultum, quod erat natum, quia idem eſt ſuppoſitaliter. Tum quia in ratione corporis, non ſuppoſitô, ſed anima conſtituitur: ergo ſi non manet anima, non manet idem conſtitutivum. Cæterum ſi quis diceret, requiri animam ad eſſe completi nonniſi corporis, benè ſe tueri poſſet, quòd in ſepulchro non manſerit idem corpus completè, ſed incompletè: non manſit quidem completè idem corpus, quia ad hoc complementum in omni ſententia requiritur anima, ſed manſit incompletum, quia manſit materia, quæ eſt ſubſtantialiter corpus, manſeruntque eadem accidentia. *Ad quod attendendo*

Respondetur ſecundò. Idem fuiſſe corpus ſepultum & natum, quia fuit eadem materia, quæ eſt ſubſtantialiter corpus, cum iisdem accidentibus; nec ſequitur inde, accidentia eſſe de eſſentia Chriſti, ſicut & ipſum corpus, quia corpus, nonniſi ſecundùm id, quod dicit in recto, eſt de eſſentia Chriſti; in recto autem dicit materiam, quamvis corpus ſecundùm id, quod dicit in obliquo, non ſit de eſſentia Chriſti, in obliquo autem dicit accidentia, ad eum modum, quo cœnæ, id quod dicit in recto, eſt eſſentiale, nempe comeſtio, illudque eſt exſatiativum appetitûs, tempus autem quod dicit in obliquo, eſt extrinſecum & non exſatiativum. Neque inde ſequeretur, quòd ignis conſtet corpore non organico, quia nomen hoc corpus, uſus communis adſtrinxit, nonniſi ad ſignificandam in materia certam organiſationem, ab heterogeneis accidentibus profectam; ex objecto autem verum eſt, ipſam in ſe materiam eſſe corpus ſubſtantialiter incompletum.

Instat Pontius. Si ſufficit ad hoc, ut dicatur corpus idem eſſe ſepultum & natum, quia ſunt accidentia illius ſenſibilia eadem, ergo poterit dici, ſubſtantiam panis manere in Euchariſtia, quia manent accidentia illius ſenſibilia.

Respondetur. Neg. Sequel. quia non manet eadem materia in Euchariſtia, ſicut manſit in ſepulchro, cùm tamen materia in recto importetur à corpore.

In-

Instat ſecundò Maſtrius. Quamvis in genito & corrupto eadem remaneat Materia cum iisdem accidentibus, non tamen dici poteſt, genitum eſſe corruptum, & idem numero compoſitum cum illo. Ergo & in præſenti idem dicendum.

Respondetur. Quia cùm genitum non conſtituatur ipſa Materia & accidentibus, itemque corruptum, manente eadem materia & accidentibus, non poterit dici manere idem genitum, quod erat corruptum. Quia autem corpus conſtituitur materia & accidentibus, benè poteſt dici, ſi maneat in Chriſto eadem Materia & eadem accidentia, manere idem corpus.

Instat tertiò. Eſſe carnem & nervum, eſt eſſe ſubſtantiale.

Respondetur. Etiam in principiis Maſtrii, eſſe carneum, nerveum, præter formam ſubſtantialem, dicit accidentia, ita, ut ſi illa non ſint, non ſit futurus, v.g. nervus; & ſi ſubſtantialitas nervi ſalvari poteſt ratione formæ ſubſtantialis, cur in noſtris principiis ſalvari non poterit ratione materiæ, quæ eſt quid ſubſtantiale? Unde dici poteſt, eſſe nerveum, eſſe compoſitum ex ſubſtantiali & accidentibus, adeoque inadæquatè eſſe ſubſtantiale.

Quartum Argumentum eſt; Si non dabantur in Chriſto formæ partiales ſubſtantiales: Ergo ne materia Chriſti maneret ſpoliata omni formâ, ſuccedere debuit poſt ſeparationem animæ Chriſti, forma cadaverea: hoc non poteſt dici, quia ſi ſucceſſiſſet animæ Chriſti forma cadavereitatis, ergo verbum aſſumpſit hanc formam, hoc autem dici non poteſt, quia illam dimittere debuiſſet ad adventum animæ: dimittere autem non potuiſſet, propter Theologorum axioma. Verbum, quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.

Responderi poteſt variis viſis. Imprimis ſucceſſiſſe formam cadaveream etiam in Chriſto, an autem illam aſſumpſerit Verbum, dubium eſt; fortè non aſſumpſit, propter illud dictamen Patrum, quod verbum ſemel aſſumpſit nunquam dimiſit fortè etiam aſſumpſit, & poſtea dimiſit, quia id ſolùm, quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit, quod aſſumpſit ex primaria intentione, & ad hoc, ut redderetur homo, non ex primaria autem intentione, aſſumpta illa forma. Alii etiam dicunt, materiam Chriſti in triduo mortis, ſub ſolis accidentibus remanſiſſe, nec ſucceſſit illa forma cadaverea.

Instabis. Suppoſito, quòd verbum aſſumpſerit formam cadaveris, vera eſſet hæc propoſitio: Verbum eſt cadaver, cadaver nos redemit, cadaver natum eſt ex virgine, quæ abſurda ſunt.

Respondetur. Retorquendo argumentum, etiam poſitis formis partialibus, corpus exanime eſt cadaver, adeoque Verbum, eſſe cadaver id eſt, corpus exanimatum. Deinde in forma concedi poteſt hæc propoſitio: cadaver eſt verbum, quia illius ſenſus eſt; corpus exanime, terminatum eſt perſona verbi, quæ propoſitio eſt de fide. Reliquæ autem propoſitiones non ſunt veræ, v. g. cadaver eſt natum de Beatiſſima, quia denominatio cadaveris advenire non poteſt, niſi cum eſt negatio animæ: quæ quia non erat in nato de virgine, cum naſcebatur, cum redimebat, nec potuit verificari cadaver redemiſſe, cadaver natum de virgine, niſi fortè ampliativè, ſcilicet id, quod erat natum, factum eſt cadaver. Illuſtrat hoc Arriaga, quòd univerſaliter non liceat argumentari à denominationibus, quas verbum uno tempore habuit, ad eas in omni tempore applicandas, ſicut ſi Verbum fuiſſet unitum Angelo, & poſtea ſi dimiſſa ea unione, unitum fuiſſet naturæ humanæ, in eaque nos redemiſſet, falſa eſſet propoſitio, Angelus nos redemit: ita etiam falſa erit hæc propoſitio; cadaver nos redemit. Nec ulterius cenſendum eſt, aliud eſſe corpus Chriſti vivum, & aliud mortuum; quia ſub alia eſt forma, quia diviſio & alietas corporis, non eſt penſanda ex alietate, nonniſi advenientis formæ ſubſtantialis, ſed ex unitate ejuſdem numero Materiæ, & eorundem numero accidentium. Hinc ſi corpori Petri, poſt abſceſſum animæ ejuſdem, uniretur anima Pauli, idem uterque haberet corpus, quamvis diverſam animam, non negatur tamen aliud compoſitum tunc haberi.

Quintum Argumentum. Si non darentur formæ partiales, non eſſet, quod colere merito poſſent Chriſtiani in reliquiis Sanctorum; ſola enim materia, non mereretur hunc cultum, aliâs carnes Sanctorum in ſubſtantiam beſtiarum converſas poſſemus colere.

Respondetur. Ratio colendi reliquias eſt; quia manet eadem materia, non quomodocunque, ſed cum iisdem pluribus accidentibus, ita, ut non poſſit dici illa materia, jam eſſe aliûs moraliter ſuppoſiti; quia autem in bruto jam eſt aliûs materia ſuppoſiti, habetque diverſa accidentia, deſervientia ad aliam formam, non jam defectivam, qualis eſt cadaverea, ſed perfectivam, qualis eſt forma beſtiæ, vermis, &c. Et certè, ſi coleretur materia illa cum accidentibus beſtiæ, jam non illud cenſeretur coli moraliter, & ſuo modo phyſicè, cum tamen cultus in moralitate vel maximè fundetur: & ſic colimus crucem, quæ attigit Chriſtum, non coleremus autem buccam Judæ Chriſtum oſculantis, quia idem moralitatis fundamentum non habemus, in actioneque hac, moraliter non cenſeretur Chriſto exhiberi cultus, ſed Judæ.

*Conti-*

*Continuantur aliæ rationes.*

POſuimus jam argumenta Theologica, adferenda ſunt Philoſophica.

PRIMA ratio eſt Auctoritas Ariſtotelis, definientis animam. *Anima eſt actus corporis organici, potentiâ vitam habentis*, quod corpus organicum, non poteſt eſſe ſola materia cum accidentibus: ponat enim Deus unionem materiæ ſpoliatæ omnibus accidentibus, cum anima humana, vel conſtabit illud compoſitum corpore & anima; vel non conſtabit: ſi conſtabit, ergo ſola materia eſt corpus, & non dicit illa accidentia: ſi non, ergo poteſt dari homo abſque corpore, ſiquidem darentur eſſentialia hominis, hoc eſt, materia & forma.

RESPONDETUR. In illo caſu fore compoſitum conſtans corpore, ſecundùm id, quod dicit in recto corpus, non autem ſecundùm id, quod dicit in obliquo: ut autem dicatur compoſitum aliquod eſſe homo, debet conſtare corpore & anima rationali, corpore, inquam, tam ſecundùm id, quod dicit in recto, quàm ſecundùm id, quod dicit in obliquo. Finge in tua ſententia materiam habere formam ſubſtantialem corporis, oſſis, ſanguinis, & nullam habere organiſationem externam accidentalem, non habere v.g. humiditatem & fluiditatem ſanguinis, duritiem oſſis, eritnè tum temporis homo vel non? Si non erit, ergo accidentia intrant eſſentiam corporis; ſi erit, ergo maſſa una indigeſta, inutilis ad functiones ſenſandi &c. erit homo, & breviter, quod tu de hoc compoſito in tua ſententia dices, idem in præſenti dicetur. Rurſùs, corpus organicum eſtnè de eſſentia hominis, vel non? non poteſt non eſſe de eſſentia hominis, quia illa compars, per ordinem ad quam definitur anima, eſt de eſſentia hominis, ſed corpus organicum eſt illud, per ordinem ad quod definitur anima. Ergo. Si autem corpus organicum eſt de eſſentia hominis, ergo accidentia ſunt de eſſentia hominis, idque ideo, quia organiſatio importat accidentia, hinc detur materia, dentur & formæ partiales, & non dentur accidentia debita, certè non erit corpus organicum, ergo apparet, quòd ratio organici etiam accidentia importet, quod ſi corpus organicum eſt de eſſentia compoſiti, rogo, cur accidentia non ingrediantur rationem compoſiti ſubſtantialis? Conformiter ergo ad materiam de connotatis, dici poteſt, organiſationem petibilem ab accidentibus, eſſe quid accidentale corpori, neceſſario tamen requiſitum.

SECUNDA ratio. Quando moritur homo, remanent in corpore ejus eadem accidentia numero, quæ erant antecedenter. Tum quia ita ſenſus oſtendunt, quos falli nulla convincit ratio. Tum quia quæ illic eſſet cauſa productiva accidentium tam ſimilium: quid ſi remanent eadem accidentia, & quidem numero, quæro, in vivo ſubjectabanturnè in toto compoſito, an in ſola materia? Si in compoſito, ergo cum eadem numero maneant accidentia, debet manere idem compoſitum ſubſtantiale: ergo manet compoſitum ex materia & formis partialibus; Si autem ſubjectantur in ſola materia, infero, ſi manent eadem numero accidentia in mortuo, ergo manebit & eadem forma ſubſtantialis, ſed non totalis, ergo partialis, quod ipſum probatur, quia niſi forma eadem numero vel ſpecie maneat, non poſſunt manere eadem numero accidentia, cum eadem forma & figura.

RESPONDETUR. Non poſſe manere eadem numero accidentia, (quæ ſuppono ſubjectari in ſola materia) niſi maneat eadem forma, ſi illa ſit perfectiva, & per ſe intenta à natura, poſſe verò manere eadem accidentia, ſi ſit forma defectiva, qualis eſt forma cadaverea. Vidimus enim, quòd quando perfectivæ formæ ligni, ſuccedit forma perfectiva ignis, non manere eadem accidentia; ſuccedente autem ſola forma defectivâ, ut cùm exſiccatur etiam arbor, manent eædem literæ inſculptæ, eædem nodoſitates &c. arguimusque cum forma defectiva, poſſe manere eadem numero accidentia.

*Idem medius terminus* ſic aliter proponitur à Maſtrio Diſp.2.n.62. Manent tunc eadem numero accidentia, ergo idem corpus, quod eſt eorum ſubjectum inhæſionis; non enim migrare poſſunt de ſubjecto in ſubjectum.

RESPONDETUR. Subjectum inhæſionis illorum accidentium manet immediatum idem, nempe eadem quantitas, mediatum item idem, nempe materia prima.

INSTAT primò n. 96. Materia non eſt ſubjectum immediatum accidentium, prius enim eſt compoſitum ſubſtantiale, quàm accidentale.

RESPONDETUR. Eſſe prius compoſitum ſubſtantiale prioritate dignitatis intentioneque naturæ, ſed non prioritate præſuppoſitionis. Et certè materia debet præſupponi quanta, ut recipiat formam materialem, ergo præſupponitur jam compoſitum accidentale ex materia & quantitate, quæ eſt accidens.

INSTAT ſecundò. Etiamſi accidentia reſiderent in materia, tamen non ſunt ei coæva, ſaltem omnia, & nova accidentia adveniunt cum nova forma, ergo etiam in propoſito ita debet eſſe: non enim poteſt afferri ratio, cur formæ tam diverſæ, ut anima, & forma cadaveris, eadem prorſus accidentia exigant, in materia.

RESPONDETUR. Concedo, omnia accidentia non eſſe coæva materiæ, ſed nego omnia non poſſe recipi mediatè in ipſa materia, immediatè in quantitate, adveniunt etiam cum

cum forma, quæ vocatur cadaverea, nova aliqua accidentia, licèt non ſint nobis nota, pullulantia ex pugna, quæ intervenit in deceſſu viventis. Vel ſi hæc nolis agnoſcere nova, quantumvis nonniſi aliqua, diſparitas eſt, quia illa forma cadaverea, cùm ſit nata ſequi immediatè abſceſſum formæ perfectivæ, ex ipſa immediata ſucceſſione, debuit determinare ſibi ſimilia in ſpecie accidentia formæ perfectivæ, hoc ipsô enim non eſſet nata immediatè ſuccedere, ſed impediretur, quoadusque non producerentur illa accidentia. Quia autem formæ perfectivæ non ſunt natæ ſibi immediatè, & quidem determinatè, ſuccedere, ideò nec exigunt ſimilia accidentia, vel potiùs eadem prorsùs.

Instat Tertiò. Unde adhuc petenda eſt identitas accidentium in corpore vivo & mortuo, nam hæc non poteſt peti ex materia, hæc enim indifferens eſt ad omnia accidentia: & ſi dicatur eſſe eadem, quia non adeſt cauſa à qua fiant nova, eâdem etiam ratione dici poteſt, etiam formam ſubſtantialem corporis, eſſe eandem, quia non poteſt aſſignari, cauſa à qua producatur.

Respondetur. Cauſa indentitatis illorum accidentium eſt, ipſa forma defectiva, exigens multa eadem accidentia, cum forma, cui nata eſt ſuccedere, & quidem determinatè, in talibus circumſtantiis.

Tertia Ratio est, datur in cadavere hominis aliqua forma ſubſtantialis, ſed non alia, quàm quæ fuit ante mortem hominis, neque enim datur forma cadavereitatis, quia illius cauſa productiva aſſignari non poteſt; vel enim iſtam formam producerent cauſæ particulares, vel cauſæ univerſales: non primum, quia quando gladio transfigitur animal, quid gladius habet virtutis ad producendam illam formam? & cùm ſimilis ſemper cadaverea forma reſultet, quî à tam diverſis principiis, cauſativis interitûs humani, produci poteſt? Non ſecundum, quia cauſæ univerſales, non magis ſunt determinatæ, ad producendam hanc vel illam formam, niſi determinentur à diſpoſitionibus, quæ autem illîc diſpoſitiones determinant ad formam cadavereitatis, immò cum eadem maneant in vivo accidentia, quæ erant in mortuo, non poſſent determinare ad formam omninò diſſimilem cadaveream.

Responderi poteſt: in repentino interitu, produci formam cadavereitatis â ſolo Deo, ad quem tanquam ad auctorem naturæ, ſpectat providere, ut res ſecundùm exigentiam ſuam naturalem exiſtant. Cum ergò depoſcat naturaliter exiſtere materia, nonniſi ſub forma ſubſtantiali, ideò DEUS ad illam producendaum tenebitur: quando autem ſenſim per naturalem corruptionem cedit anima ex vivente, tunc agens deſtructivum formæ præteritæ, inducit cadaveream, vel ſuam propriam.

Addi ſolet, tot eſſe has formas cadavereas ſpecie diſtinctas, quot ſunt ſpecie diſtincta ipſa viventia, & ita DEUS extinctô homine repentè determinatur, ad producendam formam cadavereitatis non niſi humanæ; ut autem connaturaliter illam producat, determinatur ab accidentibus, quæ eadem manent, licèt non omnia, illis ſcilicet deficientibus, ſine quibus vita continuari non poteſt, & licèt hæc accidentia in præſentia eorum quæ perierunt, non poſſint determinare niſi ad animam, in abſentia tamen illorum determinant ad formam defectivam cadavereitatis, niſi adſit illa forma inducta, v.g. embryonis, quæ ponitur, quando nec dum ſunt diſpoſitiones ad introducendam animam requiſitæ & niſi adſit agens, quod ulteriores diſpoſitiones ad formam perfectivam producat, in his enim circumſtantiis illæ diſpoſitiones non determinant ad formam cadavereitatis.

Docet etiam Arriaga, cauſas contrarias, poſſe eandem formam cadavereitatis producere, ſi enim poſſunt formam carbonis, diverſæ cauſæ producere, ſive extinguatur aquâ frigidâ, ſive oleo calidiſſimo, ſive cinere, ſive naturali defectione ignis, cur non & formam cadaveream, adeò defectivam, producere poterunt etiam contrariæ cauſæ? Erit autem hæc forma utilis, ne materia maneat ſine forma ſubſtantiali, quæ quia defectiva, non debet niſi valdè debiliter conſervare accidentia, ad quorum exigentiam eſt producta; ideò autem negatur hic influxus formæ cadavereæ, & tamen adſtruitur hæc forma, quia non adſtructâ hâc formâ, maneret materia ſine forma ſubſtantiali, quod abſurdum eſt in Philoſophia communi; nullum autem eſt abſurdum, ſi forma defectiva debiliter influat in diſpoſitiones, ad quorum exigentia eſt producta.

Defectibilitas autem illius formæ, ex eo colligitur, quia illa per ſe non intenditur à natura, bonumque univerſi poſtulat potiùs defectum talis formæ.

Admiſſâ ulterius hâc formâ, docetur, carnem mortuam & vivam eſſe univocè carnem in re, quia in re caro non eſt, niſi materia cum talibus accidentibus, quæ eadem ſunt abſcedente in recenti formâ viventis, interdumque ex uſu vocatur caro, & ita dicuntur homines comedere carnes; interdum non vocatur, nam non dicitur caro hominis tumulari, ſed cadaver.

Nec erit abſurdum, quòd formæ diſtinctæ requirant ſimilia accidentia, quia etiam diſtincta eſt forma vitri, glaciei, cryſtalli, & tamen ſimilia in multis requirunt accidentia, quod

quod multò magis verum eſt de formis defectivis, hoc eſt, natis immediatè ſequi poſt expulſionem formæ viventis, ſuccedenteq; formâ cadaveris, non erit idem ratione formæ compoſitum, idem tamen ratione corporis incompletè accepti, quia eadem numerô, materia, & eadem accidentia.

INSTABIS PRIMO. Forma cadavereitatis ſolam privationem ſignificat: ergò non eſt forma Phyſica. Antecedens probatur: cadaver ſignificat corpus mortuum, corpus autem mortuum, eſt corpus vitâ privatum; ſicut mors nihil aliud eſt, quàm corpus privatum vitâ.

RESPOND. Vulgariter corpus mortuum, eſt non niſi corpus vitâ privatum: Philoſophicè autem requirit formam adhuc ſubſtantialem, natam ſuccedere, quæ appellatur à nobis forma defectiva & cadaverea: & ſicut per oppoſitos, manent formæ partiales, tuncque incipiunt habere rationem totalium, nec eſſet cadaver, ſi hoc non contingeret, quamvis vulgus ad hoc non attendat: ſic & in præſenti, morsque vulgariter eſt privatio vitæ, ſed Philoſophicè, eſt etiam inductio formæ cadavereæ. Hæc objectio inferiùs pleniùs ſolvetur.

INSTABIS SECUNDO. Forma cadaverea, vel dat idem eſſe carni, quod antea habebat, & ſic de cæteris partibus, vel non dat; ſi idem, ergò non differt ſubſtantialiter caro mortua, in eſſe carnis à carne viva, quod negatur, præcipuè, quia nova ſubſtantialis forma, qualis eſt cadaverea, deberet dare novum eſſe ſubſtantiale compoſito: ſi diverſum, ergò ſi quis vendat in macello carnem bovis furtô ſublati, poſſet verè jurare, ſe non vendere carnes bovis furtô ſublati, quia juxta adverſarios vendit revera alias ſpecie carnes.

RESPOND. Expreſsè docet Arriaga n. 69. Carnem vivam & mortuam eandem eſſe univocè, accedensque forma, ſive cadaverea, ſive alia, ad eandem materiam, cum iisdem accidentibus manentem, debet tribuere novum eſſe completi & formati, ſed non novum eſſe corporis incompletè ſumpti, nec novum eſſe carnis, ad eum modum, quô in ſententia oppoſitorum, ſi Deus retentis iisdem formis partialibus hominis, infunderet animam bruti, idem eſſet corpus, licèt novum eſſet in ratione completi, formati &c. Deinde juramentum procedit ſecundùm eſſe morale bovis, æſtimationemque moralem: idem autem eſſe morale, convenit bovi vivo & mortuo.

INSTABIS TERTIO. Si Deus deberet producere formam cadavereitatis, extinctô repentè animali, daretur inſtans, in quo eſſet materia ſine ulla forma: nam in primo inſtanti, exigeret materia unà cum accidentibus produci formā cadavereitatis, in ſecundo inſtanti, Deus determinaretur ad illam producendam.

RESPOND. Dari poſſe inſtans rationis, in quo intelligitur materia ſine forma, ſed non datur inſtans temporis; quia in eodem inſtanti videt Deus exigi a ſe, tanquam auctor Naturæ, illam formam, & in eodem eam producit.

INSTAT QUARTO Maſtrius. Connaturaliùs ſalvatur, materiam non remanere nudam in interitu animalis, ſi maneat cum antiqua forma mixtionis, quàm ſi dicatur, illicò formam cadaveris ab univerſali agente prodire, ſine præviis diſpoſitionibus.

RESPONDETUR, cùm probandum ſit, dari formam iſtam mixtionis, non erit connaturaliùs cum illa manere materiam, univerſale etiam illud agens, producit non miraculosè illam formam, quia ad exigentiam ipſius materiæ, petentis non eſſe ſine forma, ipſaque remanentia accidentia in abſceſſu aliorum, ad vitam requiſitorum, incipiunt eſſe præviæ diſpoſitiones, ad formam cadaveream.

INSTAT QUINTO. Ad generationem ſubſtantialem, prærequiritur diſpoſitio prævia & ſucceſſiva, hoc autem non poteſt ſalvari in repentino interitu animalis.

RESPOND. Ut nullus eſt ita repentinus interitus animalis, quin qualem ſucceſſionem admittat; ita conſequenter poterunt tunc haberi aliquæ ſucceſſivè introductæ diſpoſitiones, ad formam defectivam.

Deinde, quamvis ad inductionem formæ perfectivæ id requiratur, non tamen ad inductionem formæ defectivæ: cùm enim forma perfectiva non ſit nata, nonniſi poſt hanc formam ſubſtantialem, ſequi, non determinabit ſibi eadem accidentia, ſed omninò diverſa, quorum inductio ſucceſſione indiget, forma autem defectiva, nata eſt ſequi nonniſi poſt hanc formam, & quidem immediatè, hinc fit, ut poſſit determinare ſibi eadem accidentia.

QUARTA RATIO. Si non darentur formæ partiales ſubſtantiales, diverſitas hæc accidentium, & Organiſationis debita corpori humano, non haberet aliquod principium intrinſecum ſubſtantiale, ſed debet habere: nam formarum ſubſtantialium exiſtentiam, ex diverſitate accidentium, ſuprà inferebamus. Sequela autem probatur, diverſitas hæc accidentium non poſſet referri in materiam primam, quia hæc indifferens eſt, ad has vel illas potiùs formas, non in animam rationalem, quia hæc ex ſe eſt indiviſibilis formaliter, & indifferens ad omnia illa accidentia, quæ conveniunt homini. Deinde, ut urget Pontius, cauſa naturalis eadem applicata, eôdem modô paſsô, ejusdem rationis, debet habere effectum ejusdem rationis, juxta illud: idem manens idem ſemper facit idem: neq; valet, quòd anima rationalis ſit virtualiter extenſa, hoc eſt, continens in ſe perfectionem forma-

formarum extenſarum, neque enim ex hoc, aut ullo capite imaginabili poteſt fieri, quod in hac parte materiæ cauſet accidentia, ſpectantia ad oculum aut carnem, niſi ponatur aliquod determinativum: impoſſibile enim eſt, quòd poſſit ab aliqua cauſa provenire naturaliter, & non liberè, aliquis effectus, hîc, diſtinctæ rationis, ab effectu qui producitur, ibi, niſi ponatur aliqua ratio particularis, ratione cujus, hoc competat ipſi hîc, & non competat ipſi, ibi.

RESPOND. Quòd inchoativè & eductivè diverſitas hæc accidentium, non poſſit referri in ipſam animam rationalem, educuntur enim hæc accidentia, etiam ante infuſionem animæ rationalis, ab ipſa virtute formatrice fœtûs, & continentur à forma embryonis, radicaliter autem poſſunt referri in ipſam animam rationalem, cui debentur hæc diverſa accidentia, ad quorum etiam eductionem, poſtea concurrit non ſub formalitate, quâ indiviſibilis eſt, ſed ſub formalitate, quòd ſit principium tam diverſarum operationum, ad quas exercendas, pluribus heterogeneis indiget organis; & ſicut, quamvis illa ſit ſpiritualis, poteſt dare rationem vegetati & ſentientis, corporisque completi; ita poteſt influere in illa, tam diverſa accidentia.

QUINTA RATIO eſt: Si non darentur formæ partiales ſubſtantiales, tunc manus deberet dici homo; ſicut, quia non dantur formæ partiales in aqua, gutta illius, dicitur aqua.

RESPOND. Arriaga: Non ſemper nomen etiam totius homogenei, tribuitur parti, & ita folio alicujus libri, non tribuitur denominatio libri, guttæ non tribuitur denominatio maris; & ratio à priori eſt, quia ſunt ſæpè nomina, quæ ipſam integram rei ſubſtantiam ſignificant, & talis eſt vox homo, quæ non tribuitur manui. Deinde, quòd gutta dicatur aqua, non ex eo provenit, quia caret formâ partiali ſubſtantiali, ſed quia caret formis accidentalibus diverſis, quæ quia competunt homini, plura, quàm manui, fit, ut manus non poſſit dici homo, poſſit autem dici gutta aquæ, aqua. Minùs autem illud convincit, quando aliqui urgent, ex eo debere dari formas partiales, quia gravitas & motus deorsùm, non poteſt referri in materiam, nec in homine in formam, quæ eſt ſpiritualis, quia hoc, ſufficiet referre, ſine formis ſubſtantialibus partialibus, in diverſum temperamentum.

## Punctum Difficultatis II.

### *Fundamenta negantium Formas ſubſtantiales partiales.*

PRIMUM FUNDAMENTUM eſt. Unius entis, unum eſt eſſe: ergò & una forma, quia forma eſt, quæ dat eſſe; ergò ulteriùs, ſi vivens habebit plures formas, non erit unum per ſe.

RESPOND. Communiter unius entis debere eſſe unam formam, ultimò complentem & totalem, nec ulteriùs ſubordinatam; ſed non eſt neceſſe eſſe unam formam, hoc eſt, cum excluſione etiam formarum incompletarum ſubordinatarum partialium: & ſicut in compoſito Metaphyſico una eſt forma totalis Metaphyſica, & tamen, cum hoc ſtat, ut ſint plures ſubordinatæ formæ Metaphyſicæ, v. g. viſibilitas admirativitati, admirativitas rationalitati, vegetativum ſenſitivo, ſenſitivum rationali &c. ita etiam in compoſito Phyſico, nihil erit abſurdum, dari plures formas Phyſicas ſubordinatas, & utrobique ſalva erit ratio unius, ad quod ſolum attendit objectio.

SECUNDUM FUNDAMENTUM eſt. Forma perfectior continet virtualiter imperfectiores, ut tetragonum trigonum, ex ſecundi anima Textu 31. Ergò & anima, quæ eſt Forma nobiliſſima, continebit formas partiales, ergò ſuperfluè ponentur.

RESPOND. Si nata ſit idem facere forma perfectior, quod facit imperfectior, ſuperflua eſt forma imperfectior, & ita, quia nata eſt id facere anima rationalis, quod facit ſenſitiva, & inſuper plùs, fruſtranea eſt in homine, forma ſenſitiva diſtincta. Sed non eſt ſuperflua forma imperfectior, ſi perfectior non ſit nata idem facere, quod imperfectior; & ita, non eſt ſuperflua forma caloris igni, nec quantitas animæ. Cùm ergò forma totalis non ſit nata idem facere, quod formæ partiales, & cùm, illâ abſcedente, maneant hæ, fit, ut formæ partiales, non ſint ſuperfluæ.

Quod ſi quæras, quid operentur formæ partiales? ad hoc dici poteſt, quòd diſponant, ut commodiùs anima operari poſſit: & quia anima, cùm ſit forma perfectior, requirit diſpoſitiones perfectiores, quàm aliæ formæ, præcipuè cùm has diſpoſitiones non repugnet eſſe ſubſtantiales, erunt ſubſtantiales, & contra intentum arguentis, probat argumentum excluſionem formarum accidentalium, utpote contentarum in perfectiori.

TERTIUM FUNDAMENTUM. Si darentur formæ ſubſtantiales materiales, anima, v. g. rationalis, non conſtitueret unum per ſe cum materia, ſed conſtituit: Ergò. Sequela probatur, quod advenit enti in actu, non conſtituit unum per ſe, ut fert commune axioma; ſed anima rationalis adveniret materiæ jam in actu poſitæ. Ergò.

RESPOND. Quod advenit enti in actu ultimo completo & totali, non conſtituit unum per ſe, licèt quod advenit enti in actu incompleto, ſubordinato, & perfectibili, poſſit conſtituere unum per ſe.

Instabis Primò. Ergò non poterunt naturaliter exiſtere formæ partiales in materia, ſine forma totali, utpote perfectibiles, complebiles &c. ſicut materia non poteſt naturaliter exiſtere ſine omni forma, quia eſt complebilis &c.

Respond. Pontius, non ideò materiam non poſſe exiſtere naturaliter ſine omni forma, quia eſt perfectibilis, ſed quia ſemper eſt ſufficienter diſpoſita, ad aliquam formam ſubſtantialem, & ſemper applicatur aliquod agens, ad illam in materia producendam; totum autem ex materia & formis partialibus conſtitutum, non ſemper habet diſpoſitiones requiſitas ad animam. Deinde dici poteſt, naturaliter poſſe exiſtere formas partiales ſine anima: quia licèt ſint perfectibiles, habent tamen rationem actûs Phyſici ſubſtantialis, informantis materiam, hoc autem, quod eſt informatum actu Phyſicô ſubſtantiali, habet jus exiſtendi in rerum natura; præcipuè cùm materia pro ſua parte, ita ſit Ens complebile, ut in nullo caſu poſſit non eſſe Ens complebile; jam autem formæ partiales, ſunt ens completivum. Sed de hoc etiam infrà.

Instabis Secundò ex Johanne à S. Thoma apud Pontium. De natura formæ ſubſtantialis eſt dare eſſe ſimpliciter, & de natura Formæ accidentalis eſt dare eſſe ſecundùm quid; ſed nulla forma ſubſtantialis superveniens formæ ſubſtantiali, poteſt dare eſſe ſimpliciter; quia dare eſſe ſimpliciter, eſt facere rem extra ſuas cauſas, & exiſtentem abſque addito. Sed per primam formam accipit materia eſſe ſimpliciter, ergò non accipit eam ab anima rationali.

Respond. De natura formæ ſubſtantialis totalis, eſt, dare eſſe ſimpliciter, hoc eſt, totale, & ultimò; ſed non eſt de natura formæ ſubſtantialis totalis, dare eſſe ſimpliciter in aliquo genere, ſeu partiale. Reliqua ſupponunt, materiam habere exiſtentiam à forma, quod falſum eſt.

Instabis Tertiò. Illa forma ſubordinata, vel eſt ſufficiens ad dandum eſſe ſimpliciter, vel non eſt ſufficiens; ſi eſt ſufficiens; Ergò eſt forma totalis & completa: ſi non eſt ſufficiens; ergò non eſt forma ſubſtantialis.

Respond. Si formam ſubordinatam, velis in hoc ſenſu non dare eſſe ſimpliciter: quia non dat eſſe ultimò completum ſubſtantialiter, verum erit; ſi autem hôc ſenſu velis illam non dare eſſe ſimpliciter, quia non adfert ullum complementum ſubſtantiale, falſum erit.

QUARTUM FUNDAMENTUM eſt ex Arriaga. Nulla ratio eſt aſſerendi, formas partiales eſſe ſubſtantiales; non enim ideò ſunt ſubſtantiales, quia antecedunt, & ſunt priores formâ; nam quantitas, & diſpoſitiones antecedunt fomam, & tamen non ſunt ſubſtantiales: non item ideò ſunt ſubſtantiales, quia petunt antè ſe alias diſpoſitiones; nam etiam potentiæ accidentales (in ſententia admittentium illas) diſtinctas petunt alias diſpoſitiones, immo omnia accidentia petunt antè ſe quatitatem, & tamen non ſunt ſubſtantiæ: non denique ideò ſunt ſubſtantiales, quod efficienter producant alia accidentia: quia etiam calor eſt quid accidentale, licèt producat alium calorem.

RESPOND. Eſſe ſubſtantiales, quia ſunt radix proprietatum & qualitatum, v. g. forma oſſis eſt radix duritiei, debitæ oſſi; eſt radix tractivitatis cujusdam, quâ ſuggerere debitas qualitates, ſuæ augmentationi & conſervationi aptas, poſſit &c. eſtque inſuper ſubſtantialis, quia illâ ablatâ, non manet jam idem, ubi applicanda eſt explicatio, quid ſit eſſe ſubſtantiale.

INSTAT idem. Quia diſpoſitiones antecedentes formarum ſubſtantialium partialium introductionem, per ſe ordinantur, & introducuntur à natura, propter formas partiales; fit ut illæ diſpoſitiones non ſint ſubſtantiales: ergò etiam cùm iſtæ formæ partiales introducantur à natura propter totalem, non erunt formæ ſubſtantiales.

RESPOND. non ideò aliquid non eſt ſubſtantiale, quia per ſe ordinatur ad aliud: alias materia, quæ per ſe ordinatur ad formam, non eſſet ſubſtantia; ſed ideò aliquid non eſt ſubſtantiale, quia non eſt prima radix proprietatum; quia illô adhuc ablatô, manet idem de quo alibi &c. jam autem formæ partiales, in quacunque Ly: ſubſtantialis legitima explicatione, poſſunt eſſe ſubſtantiales.

QUINTUM FUNDAMENTUM eſt, Si ſola anima rationalis poteſt tribuere rationem vegetativi, ſenſitivi: ergò & ſe ſola poteſt tribuere rationem corporis; ergò nullæ dabuntur partiales formæ.

Respondet Primò Maſtrius, diſparitatê eſſe: quia ratio corporis, eſt ratio ſecundùm ſe materialis. At gradus ſenſitivi & vegetativi, abſtrahunt à materiali & immateriali, & fundant rationem communem hominibus, brutis, & plantis, qui ad bruta & plantas contractus efficitur materialis, contractus autem ad homines, efficitur immaterialis.

CONTRA. Quia ſi abſtrahit ratio vegetativi, & ſenſitivi à materiali; ergò & Angeli poſſent vegetari, & ſentire: ſiquidem ratio communis ſentiendi & vegetandi, poteſt eſſe communis materiali & immateriali. Deinde non explicat, quomodo ratio vegetati & ſentientis, contracta ad animam, poſſet effici immaterialis: quomodo item ratio

ratio vegetati & ſentientis, abſtrahat à materiali & immateriali, non autem ratio corporei. *Hinc aliter*

RESPONDETUR SECUNDO, diſparitatem eſſe: quia cùm ratio vegetativi & ſentientis, abſceſſu animæ intereat, poſitione ponatur, benè inferimus, haberi hoc ab anima: quia autem antè introductionem animæ, datur talis combinatio, taliſque formatio, quæ etiam durat poſt abſceſſum animæ, benè inferimus, illam non ab anima, ſed ab aliis formis, adeoque partialibus, proficiſci.

INSTABIS. Poſſunt dari formæ partiales ſubordinatæ. Ergò poterunt dari & formæ vegetativæ, ſenſitivæ, ſubordinatæ; item poſſunt dari formæ partiales, quæ dent talem in ſpecie rationem corporis, oſſis, carnis, &c. Ergò poſſunt dari & formæ partiales ſubſtantiales, vegetativæ, & ſenſitivæ, ſubordinatæ tamen, poteruntque dari & in homine animæ plures ſubordinatæ.

RESPONDETUR. Inintelligibile eſſe, quomodò poſſit dari ratio vegetativi & ſentientis, non tamen ultima; intelligibile autem eſt, quomodò dentur formæ partiales; quia ſcilicet anima, reſpectu illius partis, dat effectum, quem in antè non præhabet, pars illa materiæ; nempè rationem animati. Rurſus, quia abſcedente animâ, non remanet ullum vegetativum, vel ſenſitivum, vel animatum, rectè inferimus, hæc omnia non haberi à formis aliquibus ſubordinatis, ſed à ſola anima: quia autem manet ratio oſſis, carnis &c. abſcedente animâ, inferre poſſumus, hæc aliunde, & non ab anima haberi, ſed à formis partialibus.

Adferri poteſt inſuper ratio, cur anima humana non poſſit tribuere rationem corporei, oſſi, nervo, &c. poſſit autem tribuere rationem vegetati, ſentientis, quæ antequam proponatur.

SUPPONO PRIMO. Gradus ſuperiores identificari inferioribus, ſed diverſimodè: nam ſi inferiora ſint ejusdem rationis, adeoque materialia, tunc retentâ materialitate, ſuperiora identificantur inferiori: Si autem inferiora non ſint ejusdem rationis, tunc continentia in hoc ſtat, non quòd gradus ille, qui fuit materialis, reddatur ſpiritualis, ut volebat Maſtrius, ſed quia hoc, quod eſt inferius, natum eſt præſtare, ratione ſuæ excellentiæ, id, quod præſtant ſuperiora.

SUPPONO SECUNDO. Quando dividitur ſubſtantia in corpoream & incorpoream, tunc anima rationalis revocatur ad membrum, quod eſt incorporeum: ſi revocatur ad membrum, quod eſt incorporeum, non poteſt eſſe corporea, nec de ſe præſtare id, quod præſtat corpus.

SUPPONO TERTIO. In diviſione generis, quod eſt vivens, quod genus tàm corporeis, quàm incorporeis eſt debitum, participat de hoc genere anima; eſt enim incorporea, vivens: quando autem dividitur animatum in vivens vegetativum, & non vegetativum; ſenſitivum, & non ſenſitivum; anima rationalis revocatur ad vegetativum, & ſenſitivum, idque ex vi ordinis ad corpus. *His ſuppoſitis*

RATIO eſt, Cur anima non poſſit tribuere rationem corporei, oſſis, nervi, &c. poſſit autem tribuere rationem vegetati, & ſentientis: quia anima, eſt inferiùs participans rationem & vegetativi, & ſentientis; adeoque præſtare poterit, quod præſtat vegetativa & ſenſitiva: cùm autem non participet rationem corporis, non poterit ſine formis partialibus ſtare ſe ſolâ eſſe corporis, adeoque indigebit formis aliis partialibus ſubſtantialibus.

*Quid de aliis Fundamentis.*

SEXTUM FUNDAMENTUM eſt. Illæ formæ & eſſent partiales, & non eſſent: Eſſent, ut ſupponitur; non eſſent, ut probatur: quia eſſent formæ completæ, quod ipſum probatur. Tum quia quævis illarum, cùm ſit individua, adeoque in ſpecie infima, debet habere ſpeciem completam. Tum quia forma lapidis, & forma v. g. terræ, eſt forma completa: ergò & illæ partiales erunt completæ, utpotè nobiliores.

RESPOND. In hoc ſenſu formam partialem eſſe completam, quia non tribuit ſolum gradum genericum, ſed tribuit ſpeciem oſſis, carnis &c. Sed non eſt in hôc ſenſu completa; quaſi reddat materiam, non ulteriùs actuabilem, complebilem, animabilem; & quia formâ lapidis poſitâ, non redditur illa forma ulteriùs actuabilis, fit ut illa forma, non ſit ſubordinata.

INSTABIS PRIMÒ. Si eſſent illæ formæ partiales, haberent ſe per modum diſpoſitionum, hoc illis non convenit; æquivalent enim formæ totali, totamque materiam occupant, & ex eo ipſo, quòd ſint ſubſtantiales, ſunt quod quid rei, quomodo ergò ſunt, per modum diſpoſitionis.

RESPOND. Quamvis æquivaleant illæ formæ partiales, totali, in hoc ſenſu, quia ita nullam relinquunt partem corporis non informatam, ſicut & forma totalis, non tamen æquivalent totali, ut excludant actualitatem ab alia forma, ſecum nata ſtare, dantque quod quid, ſed non ultimum.

Quando autem ex eo aliqui urgent, non dari formas ſubordinatas: quia non dantur materiæ ſubordinatæ, id etiam non convincit; quia in materia non eſt ratio , cur hæc

potiùs pars, quàm illa, ſubordinetur, immò ſi daretur aliqva ſubordinata: illa non cenſeretur eſſe ſubjectum primum; qvia ſupponeret aliud ante ſe, nempè ſubordinans ſubjectum, unde illud potiùs eſſet ſubjectum primum, atque adeò materia; jam autem poteſt eſſe ratio, cur forma oſſis ſubordinetur formæ animæ; cùm etiam poſitô, qvòd illæ formæ ſint accidentales, ſubordinatio tamen eſt illis tribuenda, eò qvòd ordinentur ad bonum animæ, cùmque; definitivè, forma non ſit actus primus, poterit benè, antè ſe ſupponere aliam.

Instabis Secundò. Non poteſt ſalvari partialitas iſtarum formarum, per hoc, qvòd ſubordinentur totali formæ, quia ſubordinari non poſſunt: qvod ipſum probatur. Ex ſcientia ſubalternata & ſubalternante, non poteſt fieri unum per ſe; ex fine item ultimato, & non ultimato, ex cauſa principali & inſtrumentali: ergò nec ex forma ſubordinata, & ſubordinante.

Respond. Immeritò ſupponere objectionem, qvòd ex formis partialibus, & totali fiat unum per ſe, ſed fit unum per ſe ex materia & forma partiali, qvia eſt actus & potentia ejusdem prædicamenti, fit item unum per ſe ex materia & forma totali; ſed falſum eſt, qvòd ex iſtis duobus actibus, inter ſe comparatis, fiat unum per ſe, ſi non ponatur, iſtas formas partiales informari à totali, qvomodo enim coaleſceret ex illis unum per ſe, ſi una non eſſet per modum recipientis, alia per modum recepti: ſi autem ponatur informari formam partialē à totali, poſſet dici fieri ex illis unum per ſe, diſparitasq; dari poterit, qvia ea, qvæ antecedens continet, non comparantur inter ſe, ſicut ordinata ad ſe, in genere receptivi, & receptibilis. Ita autem ordinantur inter ſe formæ partiales, & totales. Deniqve ſupponitur hîc falſa Major; non poteſt eſſe ſubordinatum, ex qvo, non ſit unum per ſe.

Instabis Tertiò. Formæ illæ partiales & ſubordinatæ, non pereunt pereunte, v. g. anima bovis: ergò non ſunt ſubordinatæ; nam pereuntibus ſubordinantibus pereunt ſubordinata, v. g. pereunte ſcientiâ ſubordinante, perit ſubordinata.

Respond. Falſum eſſe, univerſaliter loqvendo, pereunte ſubordinante perire ſubordinatum: certè enim eqves ſubordinat ſibi frænum, qvod non perit, pereunte eqvite. De ſcientia alia res eſt: qvia ſi impoſſibilis eſſet ſcientia ſubalternans, hôc ipſo etiam ſubſtantia ſubalternatæ impoſſibilis eſſet. Nam eadem eſt ſubſtantialiter ſcientia ſubalternans & ſubalternata, ſed tantùm accidentali conditione, qvæ ſuperadditur ſubalternatæ, differt: jam verò alia eſt ſubſtantia formæ totalis, alia ſubſtantia formæ partialis: hinc pereunte totali formâ, non erit neceſſe perire partialem.

Septimum Fundamentum eſt ex auctoritate Ariſtotelis.

Primus Locus eſt ex 7. Mataph: Tex. 35. & 2. de Gener. animal. c. 1. ubi docet, carnem mortuam & vivam æqvivocè eſſe carnem, perinde ac ſi lignea res, lapidea facta ſit. Ergò apparet, ſuperaddi illis formam cadaveream, nec eandem formam carnis manere.

Respond. Inprimis retòrqvendo argumentum in adverſarios, per qvos, qvia caro non aliud eſt, niſi materia, & talia accidentia, quomodo illîc æquivocè eſt caro? In forma autem reſpondetur communiter, carnem & reliqua organa, dupliciter ſpectari poſſe, vel ut ſunt entia quædam, in hac determinate ſpecie conſtituta, v. g. in ſpecie oſſis, pupillæ &c. vel certe ut ſunt inſtrumenta, & organa animæ, ſic ſumpta in abſentia animæ, ſunt non niſi æquivocè talia, nullamque per ſe operationem exercere poſſunt.

Secundus Locus est ex 2. de Anima cap. 1. tex. 10. ubi ait, organicum corpus non præſupponi ab anima, ſed fieri: ſi autem fit ab anima corpus organicum, quorſum erunt formæ partiales ſupperaddendæ?

Respond. Retorquendo argumentum in eos, qui organiſationem à materia & accidentibus deſumunt. Directè dici poteſt, corpus organicum, ſecundùm qvod eſt inſtrumentum, exercereqve proximè & complete natum eſt operationes, non præſupponi, ſed fieri ab anima, quamvis præſupponatur in ratione Entis diſpoſiti &c.

Tertius locus ets ex 5. Phyſic: Tex. 8. ubi ait; Quidquid movetur, eſt; quod generatur, non eſt; cujus loci eſt iſte ſenſus, illud quod movetur, eſt compoſitum ſubſtantiale, quod autem generatur, nondum eſt compoſitum, ſed fit; cùm ergò acceſſu formæ ſubſtantialis totalis moveatur illud, qvod præſupponebatur compoſitum ex materia & forma ſubſtantiali partiali: ergò apparet, quòd illud non fuerit compoſitum ſubſtantiale.

Respond. Maſtrius, acceſſu formæ ſubſtantialis totalis, moveri compoſitum illud ex materia & forma ſubſtantiali, adeoq; illud non fuit totum ultimò completum: conſequenter aſſerit, ſubjectū generationis carere eſſe completo & totali ſubſtantiali, ſed poteſt habere eſſe partiale ſubſtantiale.

Aliter explicat Pontius. Quidquid movetur & non movetur motu generationis, debet eſſe ita independens ab illis motibus, ut non recipiat aliquod eſſe ſimpliciter per illos motus, hoc eſt formam ſubſtantialem, quæ ſola dat eſſe ſimpliciter; quod verò movetur motu generationis, debet non eſſe, hoc eſt, debet carere illo eſſe, ſeu illâ formâ ſubſtantiali,

tiali, quæ per generationem acquiritur: quod verificatur etiam, poſitis formis partialibus, quia in generatione, poſitis illis, acquiritur forma ſubſtantialis.

Denique dici poteſt, hunc locum verificari inprimis de formis partialibus: ſenſus enim illius eſt, quod movetur, jam eſt completū; quod autem generatur, acquirit complementū per formam; quod acquiritur etiam ſuô modô per formam partialem, quæ de novo producitur, & non erat, quod etiam verificatur de forma totali: quia & illa in generatione non eſt, ſed fit de novo.

QUARTUS LOCUS eſt ex 2. Phyſ: ubi definitur forma naturalis, quòd ſit principium motûs & quietis. Formæ partiales non ſunt principium motûs & qvietis: Ergò non ſunt ſubſtantiales.

RESPOND. Negando, formas partiales non eſſe principium motûs & quietis, ſi non progreſſivi, ſaltem alterativi & conſervativi ſui, contra alias diſpoſitiones.

QUINTUS LOCUS eſt ex 1. de Generatio. c. 3. ubi inquit Philoſo. unius corruptio eſt generatio alterius, quod falſum eſſet, ſi poſt abſceſſum animæ manerent formæ partiales, & non generaretur forma cadaverea.

RESPOND. Sufficit, ut mediatè ſit generatio alterius. Deinde dici poteſt, corruptionem poſitivi, eſſe generationem negativi, ſed non eſt neceſſe, eſſe ſemper generationem, nonniſi poſitivi, quod videtur, docuiſſe ipſe Ariſtoteles 1. de Gener. Tex. 21. Generatio, inquit, Entis, eſt corruptio non entis: corruptio autem entis, generatio non entis. Poteſt & aliter hic locus explicari. In omni corruptione inanimati, debet eſſe alicujus generatio, aliàs maneret materia ſine forma ſubſtantiali: non enim haberet priorem formā, ut ſupponitur, quia jam corrumpitur, non etiam ſuccedaneam, quia hæc negatur: in corruptione autem animati, licèt interdum ſit propria productio, interdum tamen eſt non niſi impropia, & liberaliter accepta, ſeu generatio æquivalens, quæ generatio æquivalens in hoc ſtabit, quòd illæ formæ partiales, remanentes poſt abſceſſum animæ, incipiant novum gerere munus, & denominationem planè talem, qualem adfert forma de novo genita. Porrò hoc munus, quod incipiunt gerere de novo formæ illæ partiales, per hoc exercetur, qvia ſcilicet per accidens induunt rationem formarum totalium, compoſitumque illud ex materia & formis partialibus, incipit ſe habere, tanquam hoc demonſtrabile, & hoc aliqvid: non enim tunc jam dicitur caro hominis, os hominis, niſi ampliativè; ſed dicitur os, caro, ſicut dicitur lignum, lapis; Porrò etiam ad adventum formæ totalis, ſeu animæ, eſt etiam corruptio totius, non propria, ſed æquivalens: quia ſcilicet illæ, quæ præfuerunt formæ partiales, habebantque rationem totius, incipiunt gerere munus nonniſi formarum partialium. Exemplificari hoc poteſt in numeris, ſit numerus quinarius, addatur ei unitas, poſt additionem unitatis, jam quinarius ille numerus, qui antea totum numeri erat, additâ ſibi unitate, incipit gerere munus partis: quinque enim, eſt ad ſex, pars, ſi autem dematur illi unitas, incipit habere vicem totius; ita planè formæ partiales, additâ animâ, incipiunt habere rationem partialium; demptâ, rationem totalum, præter titulos totalitatis, ſuprà explicatos, ſtantes in hoc, quia totalis, dum eſt, non reddit ulteriùs actuabile ſubjectum, ſecus partialis. Hinc ulteriùs ſalvari poteſt illud axioma: natura nunquam intendens malum, operatur: nam in corruptione inanimatorum, vel animatorum, per combuſtionem, v.g. inducitur nova forma, in corruptione autem animatorum, per naturalem deficientiam, vel interitum ſubitaneum: non intendit natura malum per ſe, ſed per accidens, quoad usque ſcilicet, non inducantur novæ, ad novam formam, diſpoſitiones: interim autem ſequitur bonum, nempè, quòd partiales formæ incipiant gerere vices totalium.

SEXTUS LOCUS eſt ex 1. de Gener. tex. 23. quòd generatio ſit mutatio totius in totum, nullô ſenſibili manente eôdem, maneret autem idem ſenſibile, ſi manerent formæ partiales, eæque ſubſtantiales eædem.

RESPOND. argumentum, ſi, ut ſonat, accipiatur, probabit multùm: quia probabit, non manere etiam easdem formas partiales accidentales; accidentibus enim vel maximè convenit eſſe ſenſibilia. Sufficiet itaque, quòd non maneat idem ſubjectum denominationis; quia poſt abſceſſum animæ, illud compoſitum vocatur inanimatum, cùm antea fuerit animatum, nec vocatur jam idem ſubjectum Petrus, niſi ampliativè, cùm antea fuerit formaliter Petrus. Deinde, admiſſis formis partialibus, ſit mutatio totius in totum; quia ſcilicet illæ formæ, quæ per accidens habebant rationem totius, incipiunt habere rationem partis in generatione, & inductione formæ totalis.

*Ad ſolvendas alias objectiones.*

NOTO PRIMÒ: Tenere Pontium, quòd forma ſubſtantialis incompleta ipſamet informetur à forma totali, ad eum modum, quô quantitas informatur aliis formis accidentalibus, utpotè quas recipit: & licèt anima

non poſſit animari aliâ animâ, nec forma informari aliâ formâ, id verum eſt, de informari in eodem genere, ſed non de informari in diverſo genere; nam informari in eodem genere, merè otioſum eſſet, cùm id habeatur ab una forma, quod haberi deberet ab alia forma, & quod alteri v. g. eſt albedo, non poteſt etiam ſibi eſſe, niſi albedo: id autem quod adfert forma diverſa, non confert præhabita forma. Sed poteſt etiam dici, quòd à forma totali, non informetur forma partialis, ſed quòd immediatè recipiatur in ipſa materia, licèt talibus diſpoſitionibus præinformata: & ſicut dulcedo non recipitur in albedine, quamvis penetrent ſeſe, quia non eſt ſubjectum aptum: ita quamvis forma totalis penetret partialem, non recipitur in partiali.

NOTO SECUNDO. Formas partiales in quantùm gerunt vicem diſpoſitionum, tenere ſe ex parte materiæ, in quantùm autem ſunt conſtitutivæ, talis in ſpecie compoſiti partialis, eſſe illas formas, & educentur de potentia materiæ, quam informabunt.

NOTO TERTIO. Unamquamque formam partialem, in ſe ſpectatam, homogeneam eſſe: ſed comparatam ad aliam, eſſe formam heterogeneam. Rursûs unamquamque formam partialem, in ſe ſpectatam, totalem eſſe, in eo ſenſu: quia eam partem materiæ, quam informat, totam informat; ſed non vocari totalem, quaſi non relinquat alteri formæ, in eadem materiæ parte, unâ ſecum locum, & quaſi habeat jus in hoc compoſito, ad informandas etiam reliquas partes.

## Punctum Difficultatis III.

### *Proponitur tenenda ſententia.*

DICENDUM EST. *Probabiliùs eſſe formas partiales non dari.*

PROBATUR PRIMO. Quia nulla eſt illarum neceſſitas ut patuit ſolutione objectionum.

PROBATUR SECUNDO. Poſſibile eſt eſſe corpus organicum, ſine ſolis formis partialibus ſubſtantialibus, ſi ſola materia habeat ea accidentia, non ad exigentiam formarum ſubſtantialium partialium, ſed ad exigentiam nonniſi ipſius animæ; nec eſt ullum fundamentum hæc accidentia dari, ad exigentiam nonniſi formarum ſubſtantialium partialium: Ergò non dantur formæ partiales. *Qui ipſe medius terminus ſic aliter proponitur.* Ponamus in Petro formam ſubſtantialem oſſis, carnis, eſſe annihilatam, & manſiſſe omnia accidentia oſſis, nervi, ſanguinis. Vel certè ponamus, non concurriſſe DEUM, ad productionem harum formarum ſubſtantialium partialium, ſed ſolùm ad productionem formarum accidentalium; vel manet tunc corpus organicum, vel non manet: ſi manet, ergò otioſæ ſunt iſtæ formæ partiales ſubſtantiales, nam ſufficienter materia aptatur his accidentibus, formæ, ſi non manet corpus organicum, cur non? dices, quia deſunt formæ ſubſtantiales partiales? de his ipſis quæro, ad quid neceſſariæ? cur ad organiſationem non ſufficient formæ accidentales nonniſi.

RESPONDERI poteſt retorquendo argumentum. Poſſibile eſt organiſationem hanc non referri in homine, v. g. in ipſam exigentiam animæ rationalis, ſed in formas ſubſtantiales partiales, nec eſt fundamentum, quòd de facto non referantur. Ergò dabuntur formæ partiales.

CONTRA. Tu affirmas dari formas partiales ſubſtantiales, ego nego, tibi ergò incumbit onus probandæ neceſſitatis. Deinde, pro nobis ſtat principium, non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, adeóque nec ponendæ tot formæ ſubſtantiales; & tu neceſſitatem illarum non oſtendis.

PROBATUR TERTIO. Tum quia hæc forma carnis ſubſtantialis, ut tu dicis, poteſt eſſe forma ſubordinata animæ rationali, poteſtq; eſſe per modum diſpoſitionis ad illam, ergò idem poterit facere & anima totalis, dicamque animam illam independenter ab unione aliûs, eſſe formam totalem, ſed non in circumſtantia unionis aliûs formæ. Tum quia poſſibilis eſt perfectior anima rationalis, & ſpecie diſtincta, ab ea, quæ modò datur, cur ergò tali animæ, noſtra anima, non erit per modum diſpoſitionis ordinata, ſaltem pro alio rerum ordine? Tum quia una ſpecie anima rationalis, dicit exigentiam tot diverſarum, & heterogenearum formarum partialium ſubſtantialium, ergò dicere poterit una ſpecie anima rationalis, etiam exigentiam, tam diverſarum diſpoſitionum, ſine ulla ſpecifica multiplicitate.

*Sed præter adlata ſuperiùs & expenſa.*

OBJICITUR PRIMO. Diverſitas accidentium arguit exigentiam, & radicem iſtius diverſitatis, quæ radix, eſt forma ſubſtantialis: Sed in compoſito humano, eſt diverſitas accidentium: ergò illa arguit diverſam exigentiam & radicem iſtius diverſitatis, hoc eſt, diverſam formam ſubſtantialem; ſed non arguit diverſitatem formarum ſubſtantialium totalium, ergò arguet diverſitatem formarum ſubſtantialium partialium.

RESPOND. Diverſitatem accidentium arguere diverſitatem formarum ſubſtantialium,

tialium, in compoſitis totalibus diſtinctis, v.g. in compoſito hôc totali, quod eſt Leo, & in compoſito totali hôc, quod eſt homo; ſed non arguere in eodem compoſito: & ſicut diverſitas accidentium in diverſis compoſitis, arguit diſtinctionem formarum totalium, non arguit in eodem compoſito, ſic nec in illo arguet diverſitatē formarum ſubſtantialium, ut appellantur, partialium. Quod ipſum ulteriùs in hoc reſolvitur ideò diverſitas accidentium, in diverſis compoſitis, arguit diverſitatem formarum: quia radix oſtendi debet iſtius diverſitatis, quæ, ſi non eſt materia, debet eſſe forma; diverſitas autem accidentium in eodem compoſito, poteſt benè referri in ipſam animam: certe eſt in anima rationali per ſe, exigentia iſtarum formarū ſubſtantialiū, & non arguit in ipſo exigitivo diſtinctionē ſpecificam ſubſtantialem, ergò & exigentia iſtius diverſitatis accidentalis, in eodem homine, præcisè ex hoc titulo, non arguet diverſitatem formarum ſpecificarum ſubſtantialium. Hinc magis differunt inter ſe panis & caſeus, quam caro & os; quia diverſitas carnis & oſſis, non eſt diverſitas ſpecifica ſubſtantialis, cùm diverſitas eorum accidentium poſſit referri in eandem animam, tam diverſorum accidentium exigitivam: diverſitas autem accidentium panis & caſei, non poteſt referri in eandem formam, adeoque hæc diverſitas, debet eſſe diverſitas ſecipfica ſubſtantialis.

Objicitur Secundò. Notabiliter differre, eſt ſpecie differre. Sed os & ſanguis notabiliter differunt, ergò ſpecie differunt. Ergò dantur formæ partiales.

Respond. Notabiliter differre, in accidentibus, eſt quidem ſpecie accidentali differre, ſed non eſt differre ſpecie ſubſtantiali: os autem & ſanguis differunt notabiliter, in accidentibus; nam eandem habent ſubſtantialem formam, unde etiam concedimus dari formas partiales accidentales, ſed non ſubſtantiales.

OBJICITUR TERTIO. Si non darentur formæ partiales, in repentino interitu animalis, maneret materia ſine omni forma, nam forma cadaverea eſt fictitia, quod ipſum probatur, non producat DEUS formam cadaveream, vel erit illud corpus exanime cadaver, vel non erit: ſi ergò, fruſtranea & fictitia eſt iſta forma cadaverea, ſi non erit cadaver: ergò non erit corpus exanime, quid enim eſt aliud definitivè cadaver, & quomodo non erit corpus exanime, & tamen de facto carebit animâ.

Respond. Ne maneat in repentino animalis interitu materia ſine omni forma, admittenda eſt forma ſubſtantialis, nata immediatè ſequi poſt interitum viventis, niſi adſit agens propriæ formæ inductivum, appella illam, ut vis, cadaveream, formam corporeitatis, formam defectibilem &c. nihil autem aliud erit in re, niſi forma nata immediatè ſequi interitum viventis: adæquatè autem ſumpta duo dicit, primò poſitionem formæ actuantis illam materiam, poſt abſceſſum animæ; ſecundò dicit non eſſe animæ: hinc ſi abſcedente animâ Pauli, DEUS corpori ejusdem infunderet animam Petri, illud corpus non eſſet cadaver, quia non diceret negationem animæ; ut autem quid dicatur cadaver, debet dicere negationem omnis abſolutè animæ, quia aliàs vivens Petrus, cùm dicat negationem animæ Pauli, deberet eſſe cadaver, nihilque in vivis eſſet, quod ſimul cadaver non eſſet. Ipſa autem poſitio formæ actuantis materiam, poſt diſceſſum animæ, duplicis conditionis eſſe poteſt: Primò, ut ſit forma perfectiva; ut, cùm expulsâ formâ ligni, inducitur forma ignis. Secundò, ut ſit forma, quæ appelletur defectiva. Tunc autem inducitur forma perfectiva, cùm jam eadem accidentia ſpecialia non manent, ſed alteratis illis, alia inducuntur: quando autem eadem manent accidentia, quamvis aliqua defuerint, tunc non inducitur forma perfectiva, ſed defectiva, defectiva inquam, quia nata eſt induci, non niſi ob defectum aliquorum accidentium, ſine inductione novorum perfectivorum, habetque defectum virium tuendi ſe, ita, ut non tantum in acceſſu exceſſivi contrarii intereat, ſed facilè aliis cedat locum, modò ſuccedens forma habeat materiam, & accidentia relicta, quæ etiam alteri generationi deſervire poſſit. Porrò ut aliquid cadaver dicatur, neceſſe eſt induci formā illam, merè defectivam: nemo enim ignem genitum ex ligno, appellat cadaver ligni; nemo cinerem, in quem reſolutum eſt ambuſtum corpus hominis, appellat cadaver. *Ex quibus*

COLLIGES, formam natam ſuccedere, poſt abſceſſum animæ, non admittere nos ad hoc, ut conſtituatur formaliter cadaver: hoc enim ſufficienter conſtituitur negatione vitæ, cùm antea fuerit præhabita, ſed admittimus, ne materia ſine omni forma maneat.

INSTABIS. Admiſſione formæ cadavereæ multiplicari entia ſine neceſſitate.

RESPOND. Eſſe neceſſitatem, ne materia maneat ſine omni forma ſubſtantiali: immò ab oppoſitis multiplicantur potiùs entia, quia cùm nos ponimus unam formam cadaveream, illi ponunt tot partiales ſubſtantiales formas.

Diffi-

## DIFFICULTAS III.

### *De Componibilitate Formarum diſtinctarum in eodem Subiecto.*

POteſt eſſe quæſtio, & de eo, quod poteſt fieri naturaliter, & quod divinitus. Sit:

### Punctum Difficultatis I.

### *Quid fieri poſſit naturaliter.*

DICENDUM eſt, *duas formas totales, ſeu non ſubordinatas, non poſſe naturaliter actuare eandem materiam.*

PROB. PRIMO ex Suar. quia altera illa vel adveniret materiæ jam actuatæ per priorem formam, vel certè concomitanter, & ſimul cum alia adveniret. Neutro modo id fieri poteſt. Minor probatur: quia ſi adveniret altera forma illi priori: ergò non conſtitueret unum per ſe, non enim adveniret materiæ conſtitutæ in potentia ſubſtantiali ad illam, actuata enim priori formâ, eſt in potentia non niſi accidentali ad aliam formam. Concomitanter etiam illa altera forma non adveniret. Tum quia una forma determinat ſibi materiam, ne ſit capax aliûs formæ, unde etiam videmus, ad adventum unîus, expelli aliam. Tum quia materia habet limitatam capacitatem, & vim cauſandi formas; aliàs ſi poteſt informari duabus formis naturalibus, neſcio cur non tot ſimul, quin pluribus? Hæc ratio infundatur principio Ariſtotelico, quod advenit enti in actu, non advenit per ſe, ſed per accidens; ſed ſi quis negaret hoc principium, non convinceret ratio, adferreque poſſet inſtantiam; quia ſupernaturaliter poſſunt duæ formæ ſubſtantiales, non ſubordinatæ, uniri eidem materiæ, & tamen utraque conſtituet unum per ſe; non poſſet autem conſtituere, ſi verum eſt prædictum principium: quia potentia obedientialis non aufert veritatem axiomati.

PROBATUR SECUNDO. Quia unaquæque forma exigit certum qualitatum temperamentum, diſpoſitiones, complexionem, ſed hæc temperamenta non poſſunt eſſe pluribus formis debita, in eadem numerô materia, ergò nec ipſæ formæ. Minor prob. quia deſtruerent ſeſe ad invicem illa temperamenta.

Sed, quid ſi eſſent diſpoſitiones illæ meræ, diſparatæ, & non pugnantes ſecum? quid ſi in pugnantibus diſpoſitionibus ſit æqualitas, & nonniſi in ultima non agente ad invicem, diverſitas, quantumvis revera in particulari has diſpoſitiones nominare, nec tales formas, tanquam hoc aliquid, demonſtrare poſſimus.

PROBATUR TERTIO. Quia experientia eſt, quâ noſcimus quaſdam formas, non ſe ad invicem compati, ut formam ligni & ignis, attendendoque ad hanc pugnam, benè inferimus, etiam alias ſecum pugnare, præcipuè, cùm intentio naturæ ſit, varietate formarum, quæ ſe prodat per accidentia, & operationes diverſas, mundo providere, quæ proviſio non ita perficeretur intra eandem materiam, duabus formis poſitis.

Sed dici poſſet, licèt ſe non compatiantur calor & frigus, non ſequitur, quòd ſe compati non poſſint, dulcedo & albedo; ita quamvis aliquæ formæ, non ſe compatiantur, non ſequitur, quòd reliquæ etiam ſubſtantiales, compati ſe non poſſint. Et licèt naturæ intentio ſit, providere illâ varietate formarum, ſicut providendo de varietate formarum accidentalium, admittit ex miſtura varietatum, v. g. teporem, cur non ex informatione ejusdem materiæ, per diverſas formas ſubſtantiales, non admittet varietatem? *Hæc circa rationes communes.*

CONFIRMATUR nihilominùs Concluſio. Illæ formæ, vel eſſent tales, ut unaquæque ſufficiat ad informandam materiam ſe ſola, vel non eſſent ſufficientes: ſi non eſſent ſufficientes, ergò non procedit de illis Concluſio; hæ enim formæ, jam non eſſent totales, de quibus procedit Concluſio, ſed eſſent ſubordinatæ; Si autem ſunt ſufficientes, ergò alterutra foret otioſa: quamvis enim in cauſa efficienti, benè poſſumus ponere attemperationem concurſûs, ut detur locus etiam alteri ejuſdem ordinis coefficienti; ſed talis attemperatio in cauſa formali, nulla datur, cùm cauſalitas cauſæ formalis in compoſitum, perficiatur ipsâmet entitate formæ, dantis ſe in partem, non apparet autem, quomodo entitas ſeipſam diminuere, attemperareque ſeipſam poſſit.

OBJICITUR PRIMO in ferro ignito, eſt & forma ferri, & ſimul forma ignis: ergò naturaliter unam materiam poſſunt informare duæ formæ. Antecedens probatur, eſt illîc forma ferri, quia reducit ſe ad priſtinum frigus, ferrum, quæ reductio, non in materiam, ergò in formam ſubſtantialem ferri reducenda eſt. Quòd illîc ſit forma ignis, probant accidentia debita formæ ignis, quæ illîc reperiuntur.

RESPOND. Intra poros ferri non continetur forma ferri, & intra hos poros eſt forma ignis; quamvis enim ferrum ſit denſum, propter tamen nimiam activitatem, & ſubtilitatem igni debitam, inſinuat ſe in poros illius, & quia ex omni parte candet: & licèt cōcedatur, pauciores eſſe poros in ferro, quàm

in carbone, nihilominùs magis urit ferrum, quia in illo recipiuntur, & concentrantur plures gradus caloris, neque enim ferrum, de facili igniri & calefieri poteſt: deinde proficiſcitur hæc major uſtivitas, à pluribus exhalationibus & craſſioribus, repertis in ferro, & incenſis. Cæterùm continetur etiam forma ignis, in aliquibus partibus ferri, ſed expulsâ formâ ferri, hinc aliquæ illius partes ita decidunt & uſtulantur, ut nunquam ſe reducant ad priſtina accidentia ferri, quod oſtendit, expulſam fuiſſe formam ferri.

OBJICITUR SECUNDO. Poſſunt plures formæ accidentales, in eadem parte materiæ recipi; ergo & plures totales ſubſtantiales recipi poterunt, in eadē parte materiæ.

RESPOND. PRIMO. Diſparitatem eſſe, quia una forma ſubſtantialis, poteſt eſſe ſufficiens ad plura munia, v. g. in homine, intelligendi, volendi, ſentiendi, vegetandi; cùm autem una forma accidentalis, non ſit ſufficiens ad plura munia, hinc albedo, non niſi dealbat, & non extendit, ideò materia pluribus formis accidentalibus indigebit.

CONTRA eſt, quamvis anima rationalis ſit ſufficiens ad plures actus, ſe concernentes, non tamen ad actus, ſe non concernentes: cur ergò locum nō dabit illi formæ, quæ poſſit illos actus exercere.

RESPOND. SECUNDO. Diſparitatem eſſe: quia ſubſtantialis forma eſt perfectior, non erit ergò valida argumentatio, ab imperfectiori ad perfectius.

CONTRA; ab imperfectiori ad perfectius, non valet argumentatio viâ negationis, ſed tenet in multis viâ affirmationis. Cur ergò etiam in præſenti non tenebit?

RESPOND. TERTIO. Diſparitatem eſſe, quia una forma accidentalis non eſt ſufficiens ad informandam materiam, conſtituendumque compoſitum per accidens; ſufficiens autem eſt unaquæque forma totalis, ad informandam ſubſtantialiter materiam.

PROBATIO hujus concluſionis, ejusq; defenſio, inde habet difficultatem; quia non poſſumus oſtendere claram implicantiam, & ex vi ſubſtantialis, qua talis formæ, petitam, quòd in alio rerum ordine, non poſſit fieri naturaliter, ut una materia informetur duabus ſubſtantialibus formis; non demonſtramus item, quòd ſit materia determinata, nonniſi ad unam formam, præcipuè caſu, quô non exigantur diſpoſitiones contrariæ.

OBJIC. TERTIO. Poteſt eſſe una forma in pluribus materiis, ergò & plures formæ in eadem materia.

RESPOND. Negand: Antecedens, quia hôc ipſo illa forma eſſet in pluribus locis, vel eſſet apta eſſe, vi illius unionis; nullum autem Ens in pluribus locis, ſuppono, adæquatis, poteſt eſſe, immò nec ſucceſſive, poteſt eſſe eadem forma in pluribus materiis, quia aliàs fruſtra eſſent generationes de novo, poſſent enim tantùm antiquæ formæ reiteratò induci; neceſſe item eſſet unâ formâ ſeparatâ, omnes ſeparari, nam naturaliter forma materialis, non poteſt eſſe ſine ſubjecto; nec poteſt una, cum altera, ſimul informare, ergò deberet illam expellere, propter easdem rationes, expulſa deberet aliam expellere, & ſic de cæteris. Sed ſit:

## Punctum Difficultatis II.

### *An poſſint divinitus plures formæ totales eſſe in eadem Materia.*

DICENDUM eſt, *Poſſe*: Ita Scotiſtæ, & cum illis Svar: diſp. 15. Sect. 10. n. 60. & ordinariè alii Noſtri, contra Thomiſt. & noſtrum Vaſques.

PROB. PRIMO, Quia in hôc nulla implicantia.

PROBAT SECUNDO Hurtad: poteſt divinitùs ſimul exiſtere in eodem ſubjecto calor ſummus, & ſummum frigus: Ergò & formæ ſubſtantiales, tàm contrarias qualitates requirentes, poſſunt eſſe ſimul. Rursùs, poſſunt divinitùs duo corpora eſſe in eodem loco, ergò & duæ formæ.

PROBAT TERTIO Maſtrius. Potentia materiæ non eſt determinata, tantum ad unam formam, unde, cùm unam recipit, adhuc retinet capacitatem ad alias, non tamen eam poteſt ſimul recipere, quia una forma aliam expellit: ergò tota ratio, cur ſimul non poſſint eſſe duæ formæ in una materia, non eſt referenda in intrinſecam exigentiam materiæ, ſed provenit hoc ex parte formarum. Hôc poſitô, ita ulteriùs urget. Effectus formalis primarius formæ, eſt actuare materiam, ſecundarius autem eſt expellere formam aliam; ſed hic effectus ſecundarius impediri poteſt, ſicut & effectus ſecundarius quantitatis.

RESPOND. Non omnes effectus ſecundarios impediri poſſe, nam, v. g. ad poſitivam entitatem hominis, ſequitur hoc ſecundarium, nempè negatio lapidis, & tamen hoc DEUS impedire poteſt.

CONTRA. Tum quia cur non ad claſſem impedibilium revocari debet expulſio formæ? Tum quia aliud eſt ſecundarium prædicatum poſſe impediri, & aliud, ſecundarium effectum: prima propoſitio eſt falſa; quia, cùm ſecundarius conceptus ſit idem realiter cum primo, ſolùmque ratione differunt, ſi ponitur unum, debet poni & aliud, jam autem ſecundarius effectus non eſt idem reali-

realiter cum effectu formali primario. Porro negatio lapidis in homine, eſt ſecundarium prædicatum, non autem ſecundarius effectus. Tum quia, ut addit Maſtrius, aliud eſt loqui de negatione eſſendi, & aliud, loqui de negatione eſſendi cum alio, illam priorem negationem, neceſſariò importat ſecum omne ens, ſed hanc ſecundam, non neceſſariò. Hujus ipſius ratio eſt: quia ſi forma neceſſariò diceret negationem eſſendi, cum alia, etiam formæ accidentales, non poſſent ſe compati; jam autem, quæcunque forma, etiam accidentalis, dicit negationem eſſendi aliud, & ita albedo, dicit negationem eſſendi aliud, negat enim quòd ſit dulcedo. Horum ulterior hæc poteſt aſſignari ratio, quia ſi forma non diceret negationem eſſendi aliud, v. g. ſi albedo non diceret negationem dulcedinis, & eſſet albedo, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur; & non eſſet, quia eſſet dulcedo, quod ipſum probatur, non diceret negationem, ſeu non eſſe dulcedinis, ergò diceret eſſe dulcedinis; ex contradictoriis enim, alterutrum dici debet.

Confirmatur Concluſio, contra quoſdam, qui aſſerendo ſubſiſtentiam, diſtingui à ſe ſubſiſtente, ponunt, poſſe naturam ſubſiſtere duplici ſubſiſtentiâ. Tenet enim paritas. Poteſt natura eadem divinitùs ſubſiſtere duplici ſubſiſtentiâ, ergò & eadem materia, informari duplici formâ.

Objiciunt Primò Complutenſes. Effectus ſecundarius non poteſt impediri à Deo, quando habet tantam cum primario connexionem, ut non foret primarius, niſi ſubſequeretur ſecundarius; ſed ſi non eſſet expulſio unius formæ, adveniente aliâ formâ, illa altera non haberet rationem actûs primi, de ratione cujus eſt, ut non ſit cum illo alius actus primus, neque præſupponat illum, ſicut de ratione materiæ primæ eſt, non præſupponere aliam materiam.

RESPOND. Inprimis definitivè, formam non eſſe actum primum, aliâs nulla forma, etiam accidentalis, poſſet ſupponere aliam, ſed poſito, quòd de ratione formæ ſubſtantialis ſit, eſſe actum primum, hæc primitas, in hóc ſolo ſtabit, quia non præſupponit neceſſariò aliam ante ſe formam ſubſtantialem: ſed inde non ſequitur, divinitus illas conſiſtere ſecum non poſſet, ſalvâ primitate, quia adhuc de utraque verum eſſet dicere, hæc forma, nullam aliam ante ſe neceſſariò præſupponit: & ſicut: A Latinum, & Alpha, Græcum, ſunt duæ literæ primæ, in unaquaque lingua, nec una primitatem adimit alteri, quamvis unius figuratio, non ſit alius figuratio; ita & in præſenti, & certe non magis debet eſſe forma actus primus, quàm materia, & licet unaquæque pars materiæ ſit actus primus, nihilominùs una pars, non excludit aliam, ergò nec unus actus primus, excludet alium, ſaltem divinitùs.

Instant Primò. Licèt poſſit aliquis ſecundarius effectus poſitivus, impediri à Deo, non poteſt negativus, ergò cùm expulſio formæ alîus, ſit effectus negativus, non poterit impediri à DEO. Antec. prob. quia & forma cadaveris, dat cadaveri, ſecundariò privationem vitæ, ex intrinſeca ſua ratione, nec per potentiam DEI, poteſt impediri, quin ſequatur iſta privatio, alîas idem eſſet vivens, & non vivens: Ergò idem dicendum eſt de aliis ſecundariis effectibus, quòd ſint inimpedibiles.

Respond. Privatio vitæ, aliunde habetur, & non à forma poſitiva cadaveris, hinc illâ etiam non poſitâ, eſſet formaliter cadaver, ut dictum ſuprà: cæterùm divinitùs poſitiva forma, quam appellavimus ſuprà defectivam, poteſt divinitùs ſtare cum forma viventis, neque tamen tunc erit ſimul, vivens, & non vivens, quia non erit ſimul privatio omnis vitæ, & poſitio vitæ, nam illa forma defectiva nata eſt tribuere denominationem, non viventis in circumſtantia privationis omnis vitæ, de quo ſuprà.

Instant Secundò. Quod ex ſe non poteſt aliquid, non poteſt illud, niſi aliquid ipſi addatur, per quod poſſit illud: ſed materia eſt impotens, connaturaliter loquendo, ad excipiendas ſimul duas formas, ergò nec ſupernaturaliter poteſt illas recipere, niſi addatur ei aliquid.

Respond. Etiam in ſummo, non poteſt ſimul materia habere duas qualitates pugnantes, quid ergò illi additur? & ſi in hóc recurras ad concurſum indebitum, idem & nos dicemus.

Objicitur Secundò. Eſſet illud compoſitum unum numero, quia Ariſtot. 8. Metaphyſ. c. 9. dicit: ea eſſe unum numerô, quorum materia eſt una, & non eſſet unum, quia conſtaret pluribus formis, quarum ſingulæ natæ ſunt facere unum per ſe, conſequenter hoc compoſitum, eſt Chimæra.

Respond. Compoſitum inadæquatè conſtituitur à materia, quæ, cùm numero una ſit in hac ſuppoſitione, etiam compoſitum à parte materiæ, erit inadæquatè unum, quia tamen compoſitum conſtituitur etiam formâ, & hæc ſupponitur multiplex, à parte formæ multiplex compoſitum erit.

Instabis Primò. Etiamſi forma ſola ſit diverſa ſpecie in homine, & equo, tamen homo dicitur ſimpliciter diverſæ ſpeciei, ab equo: ergò etiamſi materia, tunc eſſet in illis duobus, eadem numerô, quia tamen formæ eſſent numerô diſtinctæ, abſolutè ea compoſita, deberent dici totaliter diſtincta.

RE-

Respondetur, diverſam eſſe hanc propoſitionem: Compoſita conſtantia eâdem numero materiâ, ſed diverſis formis informata, ſunt diſtincta ſimpliciter, & alia hæc; Compoſita conſtantia eâdem numerô materiâ, ſed diverſis formis informata, ſunt diſtincta adæquatè & totaliter: nam illa prior non excludit aliquid, quod ſit idem in illis, ſed tantùm importat aliqua principaliter, & ſine addito eſſe diſtincta, quæ diſtinctio tunc eſt, quando formæ, quæ principale quid ſunt in ſubjecto, manent diſtinctæ. Poſterior verò propoſitio oſtendit, nihil in illis eſſe idem numerô, vel quomodocunque diſtinctum, quod certè non poteſt dici de compoſitis, de quibus hîc agitur, hoc autem ſolùm voluit præſens reſponſio. Illuſtratur hoc inſtantia, alia eſt hæc propoſitio: homo & equus, ſunt diſtincti ſimpliciter, & alia hæc: homo & equus ſunt diſtincti totaliter, hoc eſt, nihil habent commune: prior propoſitio eſt vera, poſterior falſa; ita & in præſenti. Auctorias Ariſtot: alibi manet explicata, forte etiam per materiam, non intellexit primum ſubjectum Phyſicum, ſed intellexit differentiam materialem, ſeu individualem; nam differentiam formalem, dicit ille, eſſe ſpecificam, indubiè autem idem ſunt numerô, quorum indifferentia individualis eadem numerô, nec illud compoſitum foret chimæra, quia poſitâ unione formæ panis & formæ vini, cum eadem materia, prædicata eſſentialia panis, non eſſent prædicata eſſentialia vini.

Instabis Secundò. Quando albedo & dulcedo, inſunt eidem ſubjecto, non poteſt dici, quòd ſint duo compoſita accidentalia ſimpliciter, hinc, quamvis aliquis habeat duas ſcientias, non poſſet dici, quòd ſint duo ſcientes, ſed unus ſciens, quia concretum accidentale non multiplicatur ad multiplicationem formarum: ergò etiam, quando illæ duæ formæ ſubſtantiales, eſſent in eadem materia, non poſſet dici, quòd ſint ſubſtantialia compoſita, duo ſimpliciter.

Respond. diſparitatem eſſe, quia multiplicatis formis accidentalibus, non cenſentur multiplicari concreta accidentalia. Conſequenter nec poſſet dici, concreta eſſe diſtincta ſimpliciter, multiplicatis autem formis ſubſtantialibus, ſaltem in adæquatè, multiplicarentur concreta.

Objic. Tertiò. Si una materia, divinitus ſaltem poſſet informari pluribus formis, v. g. ſi una materia, informaretur & formâ lapidis, & formâ panis, ſequeretur quòd poſſet dici lapis eſt panis, panis eſt lapis; ſed hoc eſt abſurdum, & chimæricum. Sequela prob: quando una forma informatur pluribus formis accidentalibus, v. g. quantitate & albedine, verum eſt dicere, album eſt quantum, quantum eſt album: ergò etiamſi materia informaretur formâ lapidis, & panis, verum eſſet dicere, lapis eſt panis, panis eſt lapis.

Respond. nullum eſt abſurdum, dicere, album eſt dulce; eſt autem abſurdum, dicere, panis eſt lapis, quod ipſum probatur: quia in priori propoſitione, non eſt ſenſus, albedo eſt dulcedo, cùm album & dulce, non ſubſtantivè ſumantur: in hac autem propoſitione, panis eſt lapis, ſenſus eſt iſte, ſubſtantia panis, eſt ſubſtantia lapidis; nam hæc ſubſtantivè ſumuntur, hoc autem dicere, eſt chimæricum, hinc ſi legitima eſt comparatio, inſtitui deberet ad panem & lapidem, quæ ſunt ſubſtantiva, comparari deberet albedo & dulcedo, quæ etiam ſunt ſubſtantiva, eritque proportio, quia ſicut poſita albedine & dulcedine, in eadem materia lactis, falſum eſt dicere, albedo eſt dulcedo; ita poſitâ formâ panis & lapidis, in eadem materia, falſum eſt dicere, panis eſt lapis. Ulteriùs, ſi legitima comparatio fieri deberet albi & dulcis adjectivorum, comparari etiam deberent concreta ex formis ſubſtantialibus adjectivè expreſſa, v. g. lapiſatum hoc eſt formâ lapidis actuatum, eſt paniſatum, hoc eſt formâ panis informatum: & tunc ſicut, verum eſt dicere, album eſt dulce, ita verum erit dicere, lapiſatum, eſt paniſatum. Reliqua, quæ urgeri poſſent, petantur ex Materia de ſubſiſtentia.

Instabis. DEUS & homo ſunt nomina ſubſtantiva, & tamen quia hæc duo, ſunt ſibi unita, in uno ſuppoſito, dicuntur de ſe invicem. Ergò etiam lapis & panis, quamvis ſint nomina ſubſtantiva, quando uniuntur cum eadem materia, dicentur de ſe.

Respond. quòd homo & DEUS, dicantur de ſe, proficiſcitur hoc ex identitate Perſonæ, ſeu ſuppoſiti, adeoque quia ordinantur ad ſe, tanquam perfectivum ad perfectibile. Jam autem ſi forma panis & lapidis, eidem materiæ unirentur, nec eandem naturam, nec idem ſuppoſitum habebunt, nec formæ ordinem dicent inter ſe perfectibilis ſubſtantialiter, & perfectivi, conſequenter dici de ſe non poterunt.

Objicitur Quartò. Si unirentur duæ formæ ſubſtantiales eidem materiæ, & conſtituerent illæ formæ unum per ſe, & non conſtituerent: conſtituerent, quia ex actu & potentia, ſubſtantialibus, fit unum per ſe; & non conſtituerent, quia quidquid advenienti in actu, conſtituit Ens per accidens, altera autem forma, adveniret enti in actu.

Respond. Prædictum axioma attendere ad id, quod naturaliter fit, & cùm enti in actu de facto, quod advenit, adveniat nonniſi accidentale, fit, ut cum illo conſtituat Ens nonniſi per accidens, ſed quod divinitùs advenire

poſſit, ad hoc non reſpexit axioma, utpotè Phyſicum, & naturalia reſpiciens; ſed ſi adveniat aliquid ſubſtantiale, quod advenire nonniſi divinitùs natum eſt, nego, quòd ſit conſtitutum ens per accidens.

Instabis. Poſitô caſu dictô, compoſitum illud, quod eſt panis, conſtitueretur illô caſu intrinſecè forma lapidis, & non conſtitueretur: non conſtitueretur, ut ſupponitur; & conſtitueretur, quia forma lapidis intrinſecè reperiretur in illo compoſito, quod eſt panis, quidquid enim intrinſecè reperitur in materia compoſiti, intrinſecè reperitur in compoſito, in compoſito autem, quod eſt panis, reperitur forma lapidis.

RESPOND. Illud compoſitum, quod eſt panis, non ſecundum quod eſt compoſitum, quod eſt panis, habet in ſe formam lapidis, ſed ſecundum quod eſt lapis.

Objicitur Quintò. Ponamus unam materiam, informari duabus animabus rationalibus, vel, operante unâ animâ, neceſſariò operaretur altera, vel non? Neutrum dici poteſt. Non primum: Tum quia hujus nulla neceſſitas. Tum quia cùm illæ formæ ſint diverſæ, Ergò ſunt & diverſa principia actionis, conſequenter unô principiô operante, non eſt neceſſe operari aliud. Tum quia ſaltem unâ operante liberè, poſſet altera non operari liberè. Non poteſt etiam dici ſecundum, quia organa haberent communia.

Respond. Docere cum Maſtrio non paucos, quòd operationes inorganicas poſſit non exercere altera anima, unâ eaſdem exercente. De operationibus organicis ſub diſtinctione dicendum erit, ſi enim ſint operationes organicæ independentes ab imperio voluntatis, unâ operante, neceſſe erit operari & aliam, quia habetur determinativum aliunde, nempè ab objecto & natura principii, qualis operatio eſt: videre, poſitis prærequiſitis; Aliæ autem ſunt operationes organicæ, pendentes ab imperio, v.g. deambulatio, ſeſſio, &c. & tunc verum quidem eſt, corpus non poſſe dividere ſuum ſitum, ſed poteſt una principiare deambulationem, non principiare altera, unde enim ad hoc neceſſitaretur? & ſi non neceſſitaretur, habente unâ, actum internum volitionis deambulandi, ad habendum actum internum deambulandi, ita nec neceſſitaretur ad deambulationem, quæ præſupponit illam volitionem. Nec obeſt, quòd habeant organum comune, quia adhoc, ut dicatur anima operari, non ſufficit organum commune, corporiſque talis vel talis ſitus, ſed inſuper concurſus activus aliûs animæ, quem, unâ animâ præſtante, nego ab alia anima præſtari debere.

Sed ponamus, quòd unirentur anima lupi, & agni, voraretne lupus agnum, quoad partes quas attingere poſſet. Tota difficultas in hoc eſt; quia videtur lupus prohibendus dolore, quem ſentire deberet in illo voratu, nam voraret materiam, ſuâ animâ informatam, & ſi veniret canis, morderetque illam materiam lupi formâ & agni informatam, doleret uterque, ita & in præſenti. Neque valet, ſi dicas, poteſt uniri forma lupi, materiæ eidem, cum forma agni, non tamen ut informatum formâ lupi; conſequenter non ſentiret dolorem, non inquam valet, quia non recipi formam lupi, in materia, prout informata formâ agni, nihil aliud eſt quàm unam formam, non recipere aliam formam, hocque benè intelligitur: ſed quia morſus infixus à lupo, reciperetur in materia, quam etiam forma lupi informat, & quia dolore, eſt recipere qualitatem in materia, quâ hæc forma informat, fit, ut ex illa connexione, etiam lupus doleret. Erit tamen tunc rabies lupi, in agnum, licet à morſu prohibendus ſit dolore, præcipuè, quia illa materia bonum etiam eſt commune utrique.

Quoad figuram externam attinet, ea fortaſſis appareret, quæ antecederet alterius formæ poſitionem. Quòd ſi ſimul utraque forma poneretur, pertinet ad Deum determinare figuram, vel certè media aliqua figura appareret, conſimilis in aliquo, lupo, conſimilis agno, nam in eadem parte materiæ, duæ figuræ eſſe non poſſunt, nam figura eſt ipſa entitas materiæ ita ſituata, quæ reſpectu ſui, diverſitatem non poteſt habere. In caſu verò, quò duæ animæ rationales unirentur, & una damnaretur, alia ſalvaretur, determinatio de corpore ad Deum pertineret, vel fortè replicaretur. Nabuchonodoſorem habuiſſe duas formas, negatur communiter, ſed ſolam figuram externam.

ADDO denique, ſi illa materia non haberet organiſationem debitam utrique formæ, (ad quam organiſationem non attendit Deus, miraculosè operans) tunc utraque forma, non omnes ſuas operationes exerceret, ſed eas quarum haberet organa, & hæc propoſitio: hoc compoſitum eſt ovis, vera eſſet hôc ſenſu, hæc materia eſt informata formâ ovis, ſed non hôc ſenſu, hæc materia habet rationem corporis ovini organici.

*Reſpondetur reliquis objectionibus.*

Objicitur Primò. Si materia poſſet alteri etiam formæ divinitùs uniri, poſſet etiam infinitis.

RESPOND. poſſe uniri infinitis ſyncategorematicè, neque apparet, quomodo hoc infinitatem virtutis in materia arguére deberet: Sicut enim, cum una materia, ſucceſſivè pluribus formis informatur, non plurificatur virtus receptiva in materia: ita nec ſi infinitis ſyncategorematicè formis informaretur, infini-

infinitari deberet: & ſicut poteſt intellectus creatus omnia poſſibilia in Deo videre, quamvis infinitæ perfectionis in ſe non ſit futurus; ita & hîc. Verum quidem eſt, quòd ſi materia plùs virtutis deberet habere, quando ſimul duas formas recipit, verum inquam eſt, ſecuturum hoc, quòd ad infinitas formas, infinitam virtutem habere debet, ſicut quia ad portandum ſimul duo ingentia ſaxa, major vis requiritur, quàm ad portandum ſucceſſivè; hinc fit, ut ad ſaxum, infinitæ ſi daretur gravitatis, infinitè magnum robur requireretur, ſed quia non eſt major virtus in materia, requiſita ad duas formas, quàm ad unam, tota enim virtus illius, eſt, ipſa entitas illius, dicens rationem potentiæ, quæ reſpectu unius ac plurium formarum, eadem eſt; ideò etiam ad infinitas, etiam categorematicè, ſi darentur, formas, nō requireretur in materia, infinita virtus.

OBJICITUR SECUNDO. Non poteſt natura terminari pluribus ſubſiſtentiis, ergò nec materia pluribus formis.

RESPONDENT, Diſtinguentes entitativè ſubſiſtentiam à natura, negando Antecedens; diſtinguentes autem connotato, negando conſequentiam, Diſpar; quia cùm ſubſiſtentia ſit ipſa in recto natura, ſicut tunc, cùm eſt una natura, nō eſt niſi una natura, ita & una nonniſi ſubſiſtentia. Deinde, quia implicat aliquid eſſe unum, & tamen habere bis, rationem totiùs: cùm ergò ſubſiſtentia ſit habere rationem totius, non poterit natura una, duplicem habere ſubſiſtentiam. Nullum autem ſimile abſurdum ſequeretur, ſi duæ formæ actuent eandem materiam.

OBJIC. TERTIO. Potentia illa materiæ ad duas formas, vel eſſet naturalis vel obedientialis: Non primum; quia aliâs poſſet naturaliter recipere duas formas; Non ſecundum; quia potentia obedientialis eſt in ordine ad agens.

RESPOND. Maſtrius, hanc potentiam in ordine ad formas diſparatas, eſſe naturalem, naturaliter tamen duas formas materia recipere non poteſt, non propter incapacitatem materiæ, ſed propter incompoſſibilitatem formarum, quam illarum repugnantiam non poteſt vincere agens naturale, niſi per potentiam obedientialem.

Cæterùm diſtinguendæ hîc veniunt aliquæ propoſitiones, quæ etiam ſuperiùs dicta illuſtrabunt: Materia habet potentiam, hoc eſt, inclinationem & appetitum, ut à pluribus formis informetur ſimul, & hæc propoſitio eſt falſa; quia aliâs eſſet contra illius naturam, non habere ſimul plures formas, ſicut quia habet inclinationem, nè careat omni formâ, eſt contra naturam illius, ſpoliari omni formâ, & cùm plures formæ non habeant jus, ut ſimul in eadem materia recipiantur, ita nec materia, tanquam quid relativum potentiæ, ad formas prædictas, habet jus, ut plures formas recipiat. Alia autem eſt hæc propoſitio: Materia habet potentiam, hoc eſt, non repugnantiam, entitatemque capacem recipiendi plures formas, & hæc propoſitio debet eſſe vera; ſi enim haberet repugnantiam, & quidem in genere cauſæ materialis, illamne, Deus quidem, ſalvâ illius Entitate, vincere poſſet, cùm enim illa repugnantia, ſit ipſamet entitas talis, ſi habet repugnantiam, non habet entitatem talem: hinc ſicut manente entitate tali, non poteſt Deus facere, ne ſit talis; ita ſi habet repugnantiam, non poteſt Deus facere, ut habeat non repugnantiam, adeoque ut poſſit illas recipere. Rurſùs, cùm receptio illa ſit in entitate materiæ, ſi in ipſa entitate recipi non poteſt, quodcunque ſuperadditum, ſicut illi non conferret entitatem de novo, ita nec conferret vim de novo recipiendi. Hinc incapacitas recipiendi, non debet referri in entitatem materiæ, ſed in defectum principii inductivi duarum formarum; cumque materia, non ſit determinata ad unam nonniſi formam, hôc ipsô habet capacitatem ad plures.

OBJICIT TERTIO. Pater Adrianus Pikarski, illis duabus formis, in eadem materia poſitis, & conſtitueretur unum per ſe, & non conſtitueretur: conſtitueretur, ut ſupponitur; non conſtitueretur, ut probatur. Unum per ſe eſt illud, quod habet negationem alterius totius, ſeu quod per ſe eſt indiviſum in aliud totum, ut patet definitione unius: atqui ſi duæ formæ ſubſtantiales in ea materia unirentur, non poſſent conſtituere compoſitum tale, quod habeat negationē alîus totius, ſeu quod eſſet indiviſum in aliud totum. Minor prob: Tunc unum totum communicaret ſe realiter individualiter phyſicè acceptum alteri toti, ergò non eſſet ab illa forma totali, in præſentia alterius formæ, conſtitutum habens negationem alterius totius, ſeu non eſſet indiviſum in aliud totum. Antec: prob: poſitâ animâ bovis & leonis in una numerô materia, ex anima & materia bovis fiet bos adæquatum compoſitum, & adæquatè conſtitutum, quia totum, & totaliter habebit, quod requiritur ad ſubſtantiam illius eſſentialem Phyſicam, & individualem, realiter exiſtentem, idemque fiet de compoſito hoc, quod eſt leo, & tamen erit aliquid utrique commune: Ergò tunc unum totum communicaret ſe realiter individualiter alteri toto.

RESPOND. fore tunc unum per ſe, nego autem unum per ſe eſſe illud, quod habet negationem adæquatam alîus totius, cùm poſſit eſſe unum per ſe, & habere vel adæquatam vel inadæquatam alîus totius negationem. Porrò in præſenti, ratione materiæ ejuſdem, non diceret unum totum, adæqua-

tam negationem alſius totius, & licèt illud compoſitum foret adæquatè conſtitutum, non tamen adæquatè diſtinctum, nempè à compoſito habente eandem numerô materiam, ſed diverſâ formâ informatum.

Retorqueri etiam poteſt argumentum de compoſito, ſucceſſivè eandem materiam participante: quomodo enim ſunt unum & indiviſum unumquodq;, ſi communicant eandem materiam, quòd ſi dicatur inadæquatè, hæc compoſita ſibi communicare, idem & nos dicemus.

Instat Primò idem. Iſtæ duæ formæ, eandem materiam actuantes, & conſtituerent duo adæquata compoſita, & non conſtituerent: non conſtituerent quidem, quia deberent illam materiam ad tot compoſita adæquatè ſumpta determinare, ad quot compoſita natæ ſunt determinare, quod ipſum probatur, plura adæquatè compoſita ſunt, quorum entitas adæquata plurificatur, ſed illorum compoſitorum entitas adæquata non multiplicaretur, non multiplicaretur enim materia, quæ etiam adæquat pro ſua parte, ſeu conſtituit compoſitum: Conſtituerent autem duo adæquata compoſita, quia forma ſubſtantialis nata eſt, nonniſi adæquatum compoſitum conſtituere, forma enim totalis, habens adæquatam ſibi materiam, nata eſt ponere adæquatum compoſitum, ſed in caſu noſtro eſſent illæ formæ totales, & ſingulæ haberent materiam ſibi adæquatam; ergò natæ eſſent componere adæquatum compoſitum.

Respond. Retorquendo argumentum, quod ſcilicet probaret, ne quidem duas formas accidentales poſſe eſſe in eadem materia, quia natæ ſunt conſtituere adæquatum compoſitum accidentale, quod conſtituere non poſſent, quia illorum compoſitorum adæquata entitas non plurificaretur, ſiquidem eandem haberent materiam; item retorqueri poteſt, quòd ne ſucceſſivè quidem eadem materia poſſet duabus formis ſubſtantialibus informari, eò quod non poſſet tunc materia determinari ad duo adæquata compoſita: ſiquidem tunc materia non plurificaretur, ſed eadem utrobique numerò eſſet: adæquata autem compoſita ſunt, quorum entitas adæquata plurificatur.

Deinde dico, duas illas formas conſtituturas duo adæquata compoſita, non hôc ſenſu, quòd ſint conſtituturæ adæquatè ratione utriusque partis diſtincta compoſita, ſed hóc ſenſu, quòd ſcilicet utrumque compoſitum haberet materiam, haberet & formam, quæ ſola duo nata ſunt adæquare compoſitum, quæ diſtinctio reliquis etiam propoſitionibus applicanda.

Instat Secundò idem: ſi illa compoſita eſſent inadæquatè diſtincta, etiam operationes illorum eſſent inadæquatè diſtinctæ; modus enim operandi ſequitur modum eſſendi; ſed hoc non poteſt dici, quia aliâs poſitâ formâ lupi & agni, ſi appeteret lupus vorare agnum, & agnus timeret vorari, quomodo in illo appetitu lupi involveretur timor agni.

Respondetur: Eſſent illîc principia operandi activa, nempè formæ adæquatè diſtinctæ, conſequenter & operationes, in ratione actionum ſpectatæ; ſed ſolùm principium paſſivum non eſſet diſtinctum, hoc eſt materia; hinc & actiones, prout receptæ, non diſtinguerentur in ſubjecto, in ratione ſubjecti.

Instat Tertiò idem ingenioſè poſitivo more. Si ex duabus formis ſubſtantialibus, & una materia, poſſent fieri duo tota adæquata inadæquatè diſtincta, ex tribus hominibus poſſent fieri quatuor adæquati homines, quamvis inadæquatè diſtincti, quod eſt abſurdum. Sequela probatur, ex tribus hominibus poſſent fieri duo paria adæquata hominum, ergò fierent ex tribus quatuor homines adæquati. Anteced. prob. unum compoſitum ex materia & forma lupi eſt unum par: aliud compoſitum ex eadem materia & forma agni eſſet aliud par: Ergò ſi ex duabus formis & una materia poſſunt fieri duo paria, etiam ex tribus hominibus potuerunt fieri quatuor homines.

Respond. Inprimis retorquendo argumentum, quomodo ex albedine & dulcedine poſitis in eadem materia, tanquam tribus, non fiat quatuor. Rursùs quando eandem numerô materiam ſucceſſivè duæ formæ totales informant, quomodo, inquam, ex tribus non fit quatuor: deinde ſint tres, Petrus, Paulus, Johannes, eat aſſociatus Petrus Paulo, en tunc fit unum par; eat idem Petrus aſſociatus Joanni, en ſecundum par: ergò ex tribus fit quatuor.

Directè autem ad argumentum dici poteſt, quòd ex tribus fieri poſſint duo paria adæquata, inadæquatè tamen diſtincta, licèt non poſſint fieri adæquatè diſtincta.

INSTAT Quartò. idem. Id quod eſt eſſentiale Petro, & eſt ſingulare, non poteſt eſſe commune Paulo: Materia eſt eſſentialis Petro, & ſingularis: Ergò eadem non poteſt communicari Paulo.

Respond. Argumentum probare, quòd eadem materia, ne ſucceſſivè quidem, communicari poſſit alteri. Porrò quod eſt eſſentiale Petro, eſtque ſingulare, habetque ſe ut pars Metaphyſica, non poteſt eſſe quid commune Paulo. ſecùs, quod ſe habet ut pars Phyſica, eſtque ſubjectum mutationum. Cujus ulterior ratio eſt, quia partes Metaphyſicæ, ſunt identificatæ realiter, hinc

unâ

unâ communicatâ communicatur & altera, conſequenter indiſtinguentur jam numerô. Partes autem Phyſicæ, ſunt diſtinctæ realiter, hinc communicatâ unâ, non eſt neceſſe communicari alteram, ſed poteſt habere alteram partem, ratione cujus diſtingui poterit individualiter, licèt inadæquatè.

INSTAT QUINTO. Aſſumendo medium terminum, quòd tunc fieret ens rationis, ſi eadem materia formaretur & forma bovis, & forma leonis, tunc de eſſentiâ bovis phyſicè ſpectata, communicaret leo, communicaret enim de eadem materia; hoc autem eſt abſurdum; ſi enim communicaret leo de eſsentia bovis Phyſicæ ſpectata, communicaret etiam de eſſentiâ bovis Metaphyſicè ſpectata, quia impoſſibile eſt, eſſe eſſentiam Phyſicam, ſine Metaphyſicâ, hoc autem eſt impoſſibile.

RESPOND. argumentum probat, nè quidem ſucceſſivè poſſe eandem materiam informari duplici formâ. Directè autem dici poteſt, quòd ſi leo communicaret de eſſentia bovis adæquatè ſpectata phyſica, communicaret etiam de eſſentia bovis Metaphyſica; ſecùs, ſi communicet de eſſentia Phyſica inadæquata, de quo infrà.

*Hoc idem principium ſic aliter proponit.* Non minùs eſt unum compoſitum phyſicum, ex anima & corpore, in ratione unius, quàm ſit unum compoſitum Metaphyſicum: Ergò ſi animal in homine non poteſt communicari, quin communicari debeat rationale, ita nec communicari poterit totum Phyſicum ſecundùm materiam, quin communicetur ſecundùm formam.

RESPOND. Negand. Antecedens. impoſſibilis eſt enim unitas tanta compoſiti Phyſici, quanta compoſiti Metaphyſici, quia unitas compoſiti Metaphyſici, eſt, per identitatem utriusque extremi, jam autem unitas compoſiti Phyſici, eſt per unionem, ſtante alietate reali partium unitarum: hinc non ideò præcisè animal & rationale in homine fiunt unum, quia anima rationalis & corpus, fiunt unum, aliâs quando ſeparantur anima & corpus, etiam animal & rationale ſepararentur. Si enim uniuntur propter unionem illorum Phyſicam, ita & ſeparari deberent propter diſunionem & ſeparationem illorum, oppoſitorum enim oppoſiti debent eſſent effectus. Si autem non tanta eſt unitas Phyſica, quanta Metaphyſica, poterit ex uno Phyſico, eſſe alteri aliquid commune, quin ſit commune aliud incluſum, intra illud unum, non poterit autem communicari unum, Metaphyſicè, quin communicetur aliud, incluſum in illo uno.

*Eundem medium terminum ſic aliter proponit.* Corporeum quod eſt in homine realiter exiſtente, non poteſt communicari duobus individuis Metaphyſicis, ergò etiam & materia non poteſt communicari duobus individuis Phyſicis.

RESPOND. Negando Conſequentiam, quia gradus genericus Metaphyſicus corporei, eſt idem realiter cum individuatione: hinc ſi idem numerô Metaphyſicus gradus corporei, duobus communicaretur, hôc ipsô communicaretur idem gradus individuis, adeoque non eſsent duo individua ſalvâ autem individuatione, aliâ quoad formam, poteſt communicari eadem materia.

Fundatur hæc reſponſio ad hanc inſtantiam in hoc principio. Compoſitio Metaphyſica, eſt compoſitio per rationem, ſi eſt compoſitio per rationem, non eſt inter extrema diſtincta realiter, ſi non eſt inter extrema diſtincta realiter, ſi unum extremum competeret realiter, competeret & aliud; cumque compoſitio ex animali & rationali, ſit Metaphyſica, neceſſariò debet eſſe per rationem, ſupponereque utriusque extremi identitatem. Nihilominùs hæc compoſitio poteſt appellari realis, hoc eſt non ficta: ut autem non ſit fictà, debet habere fundamentum in re, fundamentum autem in re Metaphyſicæ compoſitionis in homine, eſt materia & forma hominis. Porrò ut à materia inadæquatè ſumi poſſit ratio animalis, non attenditur, an hæc, vel non hæc, numerô ſit materia, aliâs ſi hoc attenderetur, tunc ex materia hominis à lupo vorati, non poſſet partialiter ſumi ratio animalis in lupo, ſiquidem utrobique eàdem eſſet materia, attenditur ergo præcisè ad rationem materiæ ita organiſatæ & rationem formæ, & quia ſi eadem materia informaretur formâ agni & lupi, utrumque compoſitum haberet materiam & formam, ideò utrumque compoſitum foret animal. Ne autem dicatur, poſitô, etiam quòd eadem utrobique ſit materia, idem utrobique eſſet animal, hoc inde eſt, quia ratio animalis ab utraque parte deſumitur, ſi ergò vel altera, vel utràque pars non ſit eadem numerô, nec idem numerô erit animal, ſicut ut dixi, non eſt idem animal in lupo & homine, quamvis homine voratô, eadem ſit numerô materia in lupo. Cùm ergò, ſi in eadem materia informaretur duabus formis, quantumvis una eſſet materia, non eſſet una forma, nec unum foret animal. Et certè in noſtro caſu, erit negatio hujus formæ lupi in compoſito, quod eſt agnus, quæ negatio hujus formæ lupi, cùm ſit malignantis naturæ, importabit etiam negationem hujus animalis, idque ideò, quia hoc animal deſumitur ex hoc compoſito & utraque illius parte, ſed hoc compoſi-

poſitum, non eſt hoc compoſitum, ergò nec erit idem animal deſumibile ab eodem compoſito.

## Punctum Difficultatis 3.

### *An eadem Forma divinitùs plures Materias informare poſſit?*

PRÆMITTO PRIMO. *Aliud eſt quærere; an plures partes materiæ divinitus informare poſſit eadem forma, & aliud eſt, an plures materias.* Prius enim illud non eſt dubium, quod naturaliter etiam faciat: non enim materia, quam informat, indiviſibilis eſt, ſed de poſteriori controvertitur.

PRÆMITTO SECUNDO. *Nomine plurium materiarum venire, vel materias inadæquatas, ſed diſcontinuas, vel materias adæquatas*, priorum exemplum eſt caput S. Dyoniſii & thorax illius, poſteriorum exemplum eſt, ſi una forma corpus, & hic & Romæ poſitum informaret.

PRÆMITTO TERTIO. *Diviſos eſſe in hac materia auctores*, nam poſſe materias disunitas inadæquatas tamen, informari divinitùs ab eadem forma, cenſet Maſtrius, non tamen adæquatas. Poſſe etiam adæquatas materias informari ab eadem forma divinitùs, docuit Ruvius, Amic., Pontius.

DICENDUM EST. *Poſſe divinitus duas materias, etiam adæquatas & totales, informari ab eadem forma.* Ita prædicti autores & alii.

PROBATUR PRIMO. Quia id non implicat contradictionem.

PROB. SECUNDO à Pontio. Duo corpora, poſſunt eſſe in pluribus locis ſimul, una forma accidentalis in pluribus ſubjectis, una materia ſub pluribus formis. Ergò & una forma in pluribus materiis, etiam adæquatis.

RESPONDEBIS. Corpus ſe habere merè paſſivè in pluribus locis, nullumque habere exercitium virtutis in eorum acquiſitione, ſed forma informando exercet virtutem informativam.

CONTRA. Tum quia etiam corpus exercet virtutem repletivam ſpatii. Tum quia etiam forma in exercitio informativo, præcisè non plus facit, quam quia unita eſt, hoc autem non oſtendit debere augeri vires illius ullus. Tum quia obedientialiter non repugnat, vires etiam augeri.

PROBATUR TERTIO. Poſſunt duæ materiæ disunitæ & discontinuæ informari ab eadem anima: ergo & plures materiæ adæquatæ. Deinde, vel poteſt Deus replicare formam Petri, poneréque eam in pluribus materiis adæquatis, vel non poteſt: ſi non poteſt, cur non? & certè ſi poteſt replicare animam Chriſti, poneréque eam cum ſacrato corpore ſub tot ſpeciebus, etiam tam multum materiæ habentibus, quantum requireretur ad adæquatam materiam corpori, cur non etiam ponere illam poſſet ſine corpore vel in alio corpore; Si poteſt, ergò & unire illam, adeóque facere, ut informet plures illas adæquatas materias.

OBJICITUR PRIMO. Si plures materias adæquatas etiã divinitùs poſſet informare eadem forma, & eſſent illæ materiæ adæquatæ, & non eſſent: eſſent, ut ſupponitur; non eſſent adæquatæ, quia præter hanc adæquatam, quam informaret, poſſet etiam informare aliam.

RESPOND. hæc materia, quæ eſt adæquata cœteroqui formæ non replicatæ, eſt inadæquata formæ replicatæ, adeóque illam materiam replicata forma informare poterit. Cœterùm impoſſibile eſt, aliquam materiam adæquatam eſſe, poſſibilibus etiam replicationibus formæ, & tamen extra hanc materiam poſſe adhuc informare. Quomodo enim jam eſſet adæquata?

OBJICITUR SECUNDO. Si poſſet plures materias totales informare una forma, poſſet & infinitas; non enim major eſſet ratio pro una materia, quàm pro reliquis: quod ſi poſſet infinitas, ſi darentur, informare materias, ergò habet virtutem infinitam forma informandi, adeóque perfectionem infinitam.

RESPOND. retorquendo inprimis argumentum, quomodo non ſequatur infinitas, quia corpus poteſt poni etiam in infinitis locis, item quia potentiæ poſſunt ſibi proportionata objecta, etiam infinita, attingere. Deinde cùm hæc virtus informativa, ſit ipſa entitas formæ, ſicut ipſa entitas formæ non eſt infinita, ita nec vis informativa.

OBJICITUR TERTIO. Quod formæ non poſſunt facere naturaliter, non poſſunt facere ſupernaturaliter: ſed non poſſunt naturaliter formæ informare plures materias: ergò nec ſupernaturaliter.

RESPOND. quod non poſſunt facere formæ naturaliter, dicendo in ipſa ſua entitate incluſam incapacitatem repugnantiamque ad aliquid, id non poſſunt facere ſupernaturaliter: ſed quod formæ non poſſunt facere naturaliter ob defectum concurſus, cœteroqui ſibi indebiti, ſi ponatur ille concurſus, poſſunt facere ſupernaturaliter: quòd autem una forma non poſſit plures materias adæquatas informare, eſt ideò, quia non exhibetur illi concurſus replicativus, quo poſito, poterit ſupernaturaliter plures materias informare.

Quæ-

# QVÆSTIO IV.

## *De oppoſita formæ privatione.*

ASSERO PRIMO, *Privationem definitivè eſſe carentiam formæ in ſubjecto apto ly carentia,* eſt per modum generis, eſtque ratio conveniendi etiam cum negationibus. Ly autem *in ſubjecto apto* eſt per modum differentiæ, per ſubjectum autem aptum intelligenda communiter loquendo, aptitudo naturalis, eaque non remota, ſed proxima.

ASSERO SECUNDO. *Privationem poſſe ſumi, vel ſecundum quod ſubeſt noſtris conceptibus,* & ſic per modum alicujus quaſi formæ negativæ concipitur. *Vel ſumi poteſt ſecundum quod eſt in re,* & ſic dicit ipſum ſubjectum, & non eſſe formæ, cujus ſubjectum eſt capax: ſic accepta privatio ſecundùm id, quod dicit ſubjectum, eſt quid poſitivum, & hoc puto ſenſit Ariſtot. 1. Phyſic. tex. 66. & 70. Ubi dicit illam eſſe unum numero cum materia; quando verò ipſa privatio dicitur viſu percipi, non percipitur per ſe, ſed ratione alius, quia ſcilicet forma hæc videtur, non videntur aliæ. Unde ſi nunquam vidiſſemus lucem, non poſſemus concipere quid ſint tenebræ; ad eum modum, quô quia nunquam aliquos flores vidimus, aut de illis audivimus, non concipimus in particulari eſſe illis hortum privatum; quando item tenebræ invitantur ad laudandum Deum, laus illa non eſt propria, ſed tropica aut occaſionalis, quia ſcilicet præbent occaſionem laudandi Deum, cùm in abſentia v. g. lucis, cognoſcitur bonitas lucis à Deo productæ, quamvis autem definiatur privatio, non ſequitur illam eſſe quid reale poſitivum, cùm etiam entia rationis & negationes definiantur; in hôc tamen ſenſu poteſt dici privatio aliquid reale poſitivum, quia ſcilicet non eſt quid merè fictum, ſed non hôc ſenſu, quaſi habeat jus exiſtendi in rerum natura, idque exiſtentiâ Phyſicâ.

ASSERO TERTIO. *Diſtinctionem privationum ſpecificam ſumi ex diſtinctis ſpecie formis,* & ſic alia eſt ſpecie privatio coloris viridis, alia coloris rubri. Licèt autem privatio etiam ſubjectum importet, per ſubjectum tamen non diſtinguitur, nam etiam formæ dicunt ordinem ad ſubjectum, & tamē per ſubjectum non ſpecificantur, alias calor in ligno & igne exiſtens, differrent ſpecie. Cœterùm hæc ipſa diſtinctio ſpecificatioque privationum non poteſt dici rigoroſa, cum rigoroſe entia dici non poſſint, ſed eſt tantum ſpecificatio lato modo ſumpta, qualis ſcilicet debetur illis, quæ non ſunt quid merè per intellectum fictum.

Multiplicitas autem numerica privationum, ſumenda eſt ex multiplicitate tàm ſubjectorum quàm formarum, nec inde ſequetur, dari actu infinitum privationum, quia prius eſt actu, poſtea infinitum actu: cùm ergò non ſint actu, ut ſuppono, phyſicè & realiter privationes, nec ſunt infinitæ actu. Sed dicendæne ſunt infinitè Syncategorematicæ, de quo dici poteſt. Aliud eſt eſſe actu infinitum Syncategorematicè, & hæc propoſitio ſupponit entitatem actualem, cui hæc infinitas competat, ſicut qui componunt quatitatem ex partibus proportionalibus, dicunt actu eſſe entitatem partium infinitarum Syncategorematicè, & in hoc ſenſu non ſunt privationes actu infinitæ Syncategorematicè, non enim competit illis actu eſſe; Aliud autem eſt dicere; eſt aliquid infinitum Syncategorematicè, & in hoc ſenſu privationes dici poſſunt infinitæ Syncategorematicè: quamvis autem v. g. aer illuminatus dicat privationem aliorum luminum infinitorum, non cenſendus eſt dicere tenebras, quia non dicit privationem omnis lucis, quod tamen important tenebræ. Sed de rigoroſo conceptu formando tenebrarum. Videantur dicta de Pœnitentia.

ADDI etiam de privatione & illud poſſet, quòd privatio non opponatur immediatè formæ, ſi ſumatur prout abſtrahit à ſubjecto, nam immediatè opponi eſt ita opponi, ut inter illa non detur medium, certè autem inter cæcitatem & viſum datur medium, nempè abnegatio utriusque extremi, vel negatio viſûs, & ita Angelus neque eſt cœcus neque videns: ſed ſi ſumatur per ordinem ad ſubjectum capax, immediatè opponuntur, & ita aer neceſſariò eſt aut lucidus aut tenebroſus. Per hoc tamen non nego, quòd privationes ſuo modo ſuſcipiant magis & minus, ſi formæ illarum ſuſcipiant magis & minùs.

# QVÆSTIO V.

## *De Cauſa Formali.*

QUÆRES PRIMO. *Quid ſit cauſa formalis?*

RESPOND. Ariſtot. 2. Phyſic. tex. 28. Eſt ratio ipſius, quod quid erat eſſe. Clariùs idem efferes. Quòd ſit cauſa intrinſecè actuans eſſe rei, per ly rei, non intellige ſolum compoſitum ſubſtantiale, quia aliâs accidentia non eſſent formæ, ſed intellige quodcunque compoſitum.

QUÆRES SECUNDO. *Quid cauſet cauſa formalis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd formâ non cauſat materiam, quoad ipſum eſſe materiæ.*

RATIO. Tum quia potiùs materia cauſat formas materiales, ergò primò ab illis non accipit eſſe; & cum materia informata diſpoſitionibus, debeat depoſcere creationem animæ, nec ſit illius miraculoſa productio.

Ergò etiam præſupponitur materia ante animam rationalem, ergò ab illâ non cauſatur. Tum quia, ſi forma cauſaret materiam, hôc ipsô non crearetur, cùm tamen ſubjectum primum, nonniſi creari poſſit. Tum quia quamvis màteria dependeat à forma, hæc dependentia eſt à poſteriori.

ASSERO SECUNDO. *Quòd forma det eſſe actuati phyſicè materiæ.*

RATIO. Quia acquirit ab illa eſſe actuatæ, quod de ſe, materia non habet.

ASSERO TERTIO. *Quòd forma cauſet compoſitum.* Videantur de hoc puncto dicta ſuprà de Materia.

QUÆRES TERTIO. *Quæ ſit cauſalitas formæ in compoſitum?*

ASSERO, *eſſe dationem ſui in partem.* Defendi id debet ex ſuprà dictis.

QUÆRES QUARTO. *Quid ſit effectus formalis primarius formæ?*

ASSERO. *Nomine hujus effectûs venire ipſam formam, ſubjectum aptum & unionem horum.*

RATIO. Inductio in omni effectu formali primario.

QUÆRES QUINTO. *Quid ſit ſentiendum de effectu ſecundario formæ, qui eſt expulſio formæ præcedentis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd expulſionis terminus, non ſit non eſſe formæ abſolutè, ſed non eſſe formæ in ſubjecto, quod fit deſtructione unionis.*

RATIO. Nam ſuccedente formâ cadavereâ, vel quâcunque aliâ, non ſequitur non eſſe animæ rationalis, etiamſi ſequatur expulſio; ergò de ratione expulſionis non eſt, ut ſequatur non eſſe formæ; & certè ſi miraculosè ſervaretur forma educta extra ſubjectũ, verè eſſet expulſio, & tamen non eſſet deſinentia expulſæ formæ, quamcunque enim dederis legitimam definitionem expulſionis, ea tunc ſalvabitur, ſine non eſſe formæ. Hinc quòd deficiant formæ eductæ, non referendum in naturam expulſionis, ſed in conditionem formarum eductarum, quæ non habent jus exiſtendi in rerum natura, ſine unione ad ſubjectum.

ASSERO SECUNDO. *Terminum hunc expulſionis, qui eſt non eſſe formæ præcedentis, eſſe ſimul cum introductione formæ ſequentis.*

RATIO. Quia ſi non eſſet ſimul, tunc vel antecederet vel ſequeretur: Si antecederet: Ergò daretur tempus, quô materia eſſet ſine ulla forma, hoc ſcilicet tempus, quô ipſum non eſſe formæ eſſet; Vel certè non eſſe formæ præcedentis, ſequeretur poſitionem ſequentis, ergò daretur tempus, quô duæ formæ eſſent in eadem materia, ſiquidem poſitionem formæ novæ, tùm primùm ſequeretur, non eſſe formæ præcedentis.

ASSERO TERTIO. *Quod non eſſe formæ, quæ ſit prius naturâ introductione alius formæ.*

RATIO. Quia prioritas naturæ, eſt prioritas cauſalitatis; ſed expulſio formæ præcedentis, nõ exerceret rationẽ cauſalitatis, in eſſe ſubſequentis formæ, non enim ideo, tanquàm propter cauſam, introducitur nova forma, quia expellitur vetus. Nec certè videtur intereſſe quidquam ipſi non eſſe formæ, ut ſequatur alia, vel non; ſed intereſt poſitioni hujus, ut non ſit præcedens. Rurſus expulſio gratiæ, non eſt prior introductione peccati, aliàs priùs deſereret Deus hominem ſuâ gratiâ, quam deſeratur à peccatore, peccando, ergò & de aliis expulſionibus formæ, idem dicendum.

COLLIGES hinc. Quòd non eſſe formæ præcedentis, ſit ſolùm prærequiſitum, non antecedens, ſed concomitans introductionem formæ, ſitque quodammodo quaſi diſpoſitio negativa, ita ut in eodem inſtanti, quô forma eſt, ſit non eſſe formæ antecedentis, quamvis priùs ratione antecedat poſitio formæ, & poſteriùs ratione, expulſio. Diſpoſitiones autem aliæ debent antecedere inductionem formæ, quamvis non antecedat expulſio, quia expulſio non determinat inductionem formæ, ſed è converſo: Diſpoſitiones autem determinant inductionem talis in ſpecie formæ.

DICES PRIMO. Illo inſtanti, quô fit expulſio formæ, vel eſt forma vel non: ſi non eſt, quid ergò expellitur? ſi eſt, ergò in illo inſtanti ſunt duæ formæ. Rurſus ſi dum eſt expulſiò, eſt forma, nunquam aberit, cur enim potiùs, ſi nunc non eſſe illius non ſequitur, ſequi debebit poſtea; ſi autem expulſio dum eſt, non eſt formâ, illa expulſio, eſſet ens otioſum.

RESPOND. expulſionem illam non fieri per aliquid poſitivum, ſed fit nonniſi per ſubtractionem concurſûs, quam tenetur Deus, tanquã Auctor naturæ, ſubtrahere illi unioni, vel etiã ipſi formæ antecedenti, quæ ſubtractio concurſûs, quia eſt quid negativum, non debet circa aliquid poſitivum verſari, ſed circa ipſum non eſſe; nec eſt quid otioſum, quia ipſum illud non eſſe, illi ſubtractioni concurſûs debetur: & quia objectio imaginabatur, quaſi expulſio, ſit actio aliqua poſitiva, ideò poſitivum aliquid, circa quod expulſio verſatur, depoſcebat. Ad eum modum, v. g. quando Petrus expellit Paulum domo, producit aliquid poſitivum, hoc eſt impulſum, ideò requirit eſſe Pauli, ſic etiam hic objectio volebat expulſionem cauſari.

Ex qua doctrina ulterius colliges, quòd mediata cauſa expulſionis ſit tum agens naturale, introducens formam novã, quod cogit à DEO ſubtractionem concurſûs antecedenti unioni, quàm etiam ipſa forma introducta idem exigens: immediata autem

expulſio,

expulſio, fit ab ipſa ſubtractióne concurſûs. Et certè cauſalitas ipſius expulſionis formæ, non eſt ipſa præſentia formæ: nam poſitâ cauſalitate, impoſſibile eſt etiam divinitùs non ſequi effectum, poſitâ autem præſentiâ unius formæ, poſſibile eſt non pelli aliam, erit ergo cauſalitas illius expulſionis, ſubtractio concurſûs. Et certè expelli illius, eſt non eſſe illius, quòd non debet eſſe quid poſitivum.

DICES SECUNDO. Pro illo priori, quô concipitur poni forma, vel concipitur poni antiqua forma, vel non concipitur: ſi concipitur, ergò pro illo priori concipiuntur duæ formæ; ſi non concipitur, ergò pro illo priori, antequam expellatur forma, jam non eſt forma, quòd eſt abſurdum.

RESPOND. Nihil refert, quòd concipiantur duæ formæ ſimul eſſe, ſufficit, quòd pro ſtatu Phyſico, ſit non eſſe formæ antiquæ, eſſe novæ.

DICES TERTIO. Corruptis diſpoſitionibus antecedentis formæ, jam non eſt forma antecedens; & tamen poteſt non introduci nova: ergò apparet antecedere non eſſe formæ prioris, introductionem ſequentis.

RESPOND. quoniam cauſalitas expulſionis eſt ſubtractio concurſûs conſervativi, quem Deus poteſt præbere quando voluerit, fieri hinc poteſt, ut antecedat expulſio formæ, & non ad exigentiam ſequentis, nec ad ejus præſentiam. Unde conſequens eſt verum, in caſibus miraculoſis, non autem ordinariô curſu: hoc autem non officit, quominùs prioritas naturæ attribuatur formæ novæ, reſpectu expulſionis veteris, quia aſſertum procedit de curſu naturali, in quo expulſionem veteris formæ, exigit productio novæ. Addo

# DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS.

*NOmine principii extrinſeci venit efficiens. Finis item, quia etiam finis non componit id, cujus eſt finis.*

# DISPVTATIO V.

## De principio extrinſeco, quod eſt Cauſa Efficiens,

PRimùm tractabimus de efficienti cauſa in communi, quanquam etiam miſcebuntur multa de efficienti creato; poſtea de cauſa efficienti creata in particulari; denique tractabimus de efficientia cauſa increata.

## QVÆSTIO I.

### *De Efficienti in Communi.*

EFficientem cauſam definit Ariſtot. 2. Phyſic. Tex. 29. & 1. Metaphyſ. Sum. 2. C. 1. & 5. Metaphyſ. textu 2. *Eſt id, unde principium mutationis primum aut quietis.* Ly *id*, eſt locô generis, & ſupponit pro cauſa, ratione cujus generis, dirimitur à privatione & reliquis, quæ non ſunt cauſa, *Ly unde* vel *à quo* notat ſpecialem habitudinem ac propriam phraſim efficienti: nam ſicut vulgariter materiæ attribuitur ly *ex quo*, dùm ſolitariè ſumitur, nam ly ex quo competit etiam formæ, dùm non ſolitariè, ſed unà cum Materia ſumitur, per ordinem ad componendum compoſitum, Fini aptatur ly propter quam, formæ ly per quod aut quô; ita ly *à quo* eſt attributum efficienti: per ly *principium primum* intelligitur, quòd efficiens pro termino habeat id, quod eſt in omni mutatione primum in executione, adeoque primum ſine addito, hoc eſt eſſe, quâ eſſe, & hoc eſſe, præſupponitur omnibus aliis, quæ ſunt, eſſe cum addito, utpotè, eſſe ſine addito. per ly *mutatio*, non intelligitur aliquid, quod fiat in præexiſtente ſubjecto, aliâs creationi non competeret, ſed pro quacunque acquiſitione eſſe, ſicut etiam per ly *quietis*, intelligenda eſt non privatio motus, ſed poſſeſſio formæ.

Clarioribus terminis ſic poſſet definiri cauſa Efficiens. *Efficiens, eſt cauſa determinans ad exiſtentiam, ſecundum eſſe, quà eſſe, ſeu ſecundum exiſtentiam quà talem.* Quamvis autem tota hæc defini-

definitio conveniat naturæ, non ideò eſt mala, quia tota definitio animalis conveniat homini; non ideò tamen eſt mala & univerſaliter definitionis ſuperioris rationis debet inferioribus convenire, eſt autem ſpecies, efficientis natura. Cæterum à natura diſtinguitur efficiens ut ſic, quia efficiens ut ſic, non exigit eſſe ſubſtantia, ſecùs natura, &c. &c. Quòd autem hæc definitio non competat omnibus aliis cauſis, ex dictis colligitur, quia nulla alia determinat ad eſſe, quâ eſſe, non enim determinat finalis ad eſſe, quâ eſſe, ſed ad eſſe, ſub ratione talis boni, cauſa etiam materialis, non determinat ad eſſe, quâ eſſe, ſed determinat ad eſſe recepti, & formalis, ad eſſe actuati; ſola efficiens determinat ad eſſe, quâ eſſe, & confert ſola, exiſtentiam quâ talem. Eſt item hæc definitio diſtincta à definitione cauſæ ut ſic, ob reduplicationem eſſe quà eſſe, & reduplicationem exiſtentiæ quâ talis.

Quia autem natura efficientis non meliùs explicari poteſt, quàm explicando actionem, quæ eſt cauſalitas efficientis. Hinc ſit

## DIFFICULTAS I.

### *Quid ſit actio Efficientis?*

Modaliſtæ dicunt, actionem eſſe Entitatem ſuperadditam, negant Nominales. Ex profeſſo multo hûc concernentia tractabuntur, ubi de Unione, quem tractatum præſtaret priùs legere.

## Punctum Difficultatis I.

### *An ſine entitate Modali ſalvari poſſit Actio?*

DICENDUM EST; *Quod non:*

PROBATUR argumento aliâs repetendo. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione; ergò etiam impoſſibile eſt tranſire à non eſſe agentis ad eſſe agentis, ſine ſufficienti mutatione. Utraque hæc propoſitio manet aliâs probata. Sed niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio, à non eſſe agentis, ad eſſe agentis. Ergò. Subſumpti.

Antecedens prob. Poteſt eſſe entitas ignis A. producentis, & entitas ignis B. qui ſupponitur, nunc productus ab igne, & non eſſe actio ignis A. in ignem B. Ergò niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio ad tranſitum à non eſſe agentis ad eſſe agentis. Quod ipſum probatur. Non enim hæc ſufficiens mutatio erit in ipſis entitatibus ignis A. & ignis B. ut dictum, non in entitate modali interveniente, quia tu illam negas, non in aliquo alio, quod ſufficiat, quid enim illud tale eſt? Ergò.

RESPOND. PRIMO uſitatis phraſibus, quando effectus habet actum hujus ab hôc, non poteſt non eſſe ignis A. cauſa, & ignis B. effectus.

CONTRA, poteſt eſſe entitas ignis A, & entitas ignis B; & non eſſe entitas ignis B; habens actum hujus ab hôc. *Neq. valet*, ſi dicas tranſire ſeipsô, hoc enim aliâs refutabitur, refutatumque manet in Materia de Diſtinctione Modali, ſed inſuper.

CONTRA eſt, ly ſeipsô tranſire non eſt aliquid præter entitatem ipſiusmet ignis B. tranſeuntis, ex quo ſic arguitur. Poteſt eſſe entitas ignis B, adeoque omnia, quæ realiter ſunt, & nemine cogitante, ſua entitas, & non eſſe ab igne A, ergò illud ſeipſo tranſire, identificatum realiter ipſi igni B, non eſt ſufficiens mutatio, ad tranſitum à non eſſe agentis, ad eſſe agentis. Neque ulteriùs valet, ſi *dicas*: Quòd eſſe hoc ab hoc ſit aliquid formaliter diſtinctum, hoc enim aliâs impugnatum, impugnabitur infrà; nunc ſuffecerit dicere, formalitas illa eſt identificata realiter ipſimet igni B, quô poſitô ſic urgetur. Poteſt entitas ignis B. cum omnibus ſibi identificatis realiter, adeoque etiam cum illa formalitate, prout identificata, & non eſſe ab hoc igne A. ergò formalitas illa non eſt ſufficiens mutatio, ut tranſeat ignis A, à non eſſe cauſantis, ad eſſe cauſantis. Ea quæ dici poſſunt de voluntate & concurſu DEI, alibi refutantur.

RESPOND. SECUNDO. Sufficiens mutatio ad hoc, ut hæc cauſa cenſeatur cauſare hunc effectum, eſt, ſi alia cauſa illum non producat.

CONTRA PRIMO. Ponamus, quòd omnes cauſæ, quæ poſſibiliter poſſunt producere illum effectum, concurrant ad illius productionem, per quid, ergò tranſibitur à non eſſe producentis, ad eſſe producentis, non poſſunt tranſire per negationem, quòd aliæ non producant, producunt enim omnes, quæ producere poſſunt, ergò iſta negatio non eſt ſufficiens tranſitus à non eſſe cauſantis, ad eſſe cauſantis, illudque potiùs, quod adferes, ſi legitimum erit, ſalvabit ſufficientem mutationem.

Neque valet, ſi dicas, ſequi ex hac ratione, poſſibile eſſe infinitum actu, ſiquidem ſi omnes poſſibiles cauſæ efficerent eundem effectum, eſſent infinitæ actu; non inquam valet, quia ſuppoſitio nihil ponit in rebus, Ly autem, *ponamus*, ſuppoſitionem importat. Deinde nego eſſe poſſibile, ut actu ad hoc aſſumantur, nec id habent termini rationis, licèt poſſint aſſumi actu, nô tot quin plures, quanquam ſivè id per poſſibile, ſivè per impoſſibile fiat,

fiat, ſupponi id poſſet, quod ſufficit ad noſtrum intentum.

CONTRA SECUNDO. Quia id, quod eſt ſufficiens mutatio, quare ex non agente fiat cauſa agens, illud eſt, quòd reſponderi poteſt, quare hæc cauſa agat, ſed quòd alia cauſa non agat, non eſt ſufficiens reſponſio, quare hæc agat. Quod ipſum probatur, quia ſi quærā, quare iſta cauſa nō agit, reſpondebis, quia illa agit; ſi autem quæram, quare illa agit, reſpondebis: quia illa non agit, quod eſt idem, per idem dicere, nec difficultatem tangere, recurſusque ad ipſam entitatem, extra nihil poſitam, in præſenti non poteſt dari, ſicut datur in materia de Creatione, quia ipſa poſitio entitatis, non eſt in creatis, ex dictis, ſufficiens ratio agendi.

CONTRA TERTIO, illud, quod eſt cauſam non agere, vel eſt quid poſitivum, vel quid negativum: ſi eſt quid poſitivum, quid illud eſt? cum etiam cauſis non exiſtentibus verè competat non agere, etſi non agere eſt quid poſitivum, cur ergò etiam agere, non erit quid poſitivum? quòd ſi non agere eſt quid negativum, ergò quod cauſa hæc agat, erit illud, quod de illa negetur, negatio ſcilicet, quòd non agat, adeoque, ut dicit Arriaga, erit negatio negationis.

Coincidit hæc alia reſponſio, cum illa, tranſiri ſcilicet à non eſſe agentis, per hoc, quia Deus miraculosè non impedit, quo minùs hæc cauſa agat, ita ut cauſari hanc lucem à ſole non aliud ſit, quàm eſſe lucem & ſolem non impeditum miraculosè ne agat.

CONTRA, impedimentum illud, vel eſt aliquid negativum, vel aliquid poſitivum: ſi eſt aliquid negativum, ergò agere cauſam, erit dicere negationem illius negativi, adeoque dicere negationem negationis; ſi autem illud impedimentum eſt aliud poſitivum, ergò etiam reliquas cauſas, non agere eſt aliquid poſitivum, cùm tamen non agere etiam non exiſtentibus competat.

Deinde, ſublatis aliis omnibus impedimentis, non repugnat adhuc Deum denegare ſuum concurſum, quem quæro cui deneget? non ad entitatem ſolis, v.g. hæc enim ſupponitur exiſtere; non ad entitatem lucis, quia etiam hæc ſupponitur exiſtere, & non ex vi actionis ſolaris, non ad meram formalitatem, vel conceptibilitatem, quia ad has nullus datur concurſus: Ergò ad Modalitatē aliquam, quam importet actio, nihil enim aliud cogitari poteſt.

Denique actio aliqua non eſt negatio impedimenti, ergò & actio, ut ſic non rectè definitur per negationem impedimenti. Antec. probatur, conſervatio miraculoſa, quâ locô ſolis conſervaret candela lucem, eſt aliqua actio, ſed hæc, non eſt, non impeditio ſola, cujus enim eſſet, hæc non impeditio? Et certè cenſetur Deus tunc concurrere, cum candela, ad aliquid, etiam à parte candelæ ſe tenēs quòd non ſit ipſa entitas lucis, cùm hæc poſſit eſſe & non eſſe concurſus ad aliquid à parte candelæ, tanquam conſervantis ſe tenens, & hoc non aliud eſt, quam aliquid poſitivum, non aliud autem, quàm Modalitas aliqua.

RESPONDETUR TERTIÒ. Duplices poſſe ſpectari cauſas, quaſdam ex quibus neceſſariò pendet effectus, quale eſt verbum mentis ſeipsô dependens ab intellectu, qualis eſt poſitio creaturæ &c. Rurſus aliæ ſunt cauſæ, à quibus non neceſſariò pendet effectus, ſed poteſt ab alia cauſa pendere, qualis cauſa eſt ignis A. reſpectu B. cauſæ priores ſunt ejus naturæ, ut dum cauſant, non debeat eſſe effectus cauſæ primæ, in ipſa ratione cauſæ formaliter accepta, incluſus, non in iſto ſenſu, quaſi cū illo ſimultaneo concurſu non concurrat Deus, ſed in hoc ſenſu: quia poſtquā Deus voluit entitatem illorum, non debet habere aliam ſpecialem voluntatem, per quam velit, ut entitati cauſæ, invariabiliter competat ratio cauſæ, per ordinem ad effectum, reſpectu cujus, eſt invariabilis: jam autem cauſæ variabiles, præter entitatē, quâ vult entitates illarum, indigent ſpeciali volūtate ad hoc, ut cauſent ita, ut ſine hac volūtate Dei rationē cauſæ habere nō poſſint.

Contrà A capite. Tum quia quærere reſtat; quæ ſit ſufficiens mutatio, ut trāſeat Deus à non eſſe id volentis, ad eſſe id volentis, de quo argumento aliâs. Tum quia quærere reſtat; quid reſpondeat illi efficaci voluntati, cùm ipſa entitas effectûs ſola, non ſit ſufficiens reſponſivum, cùm illa poſſit eſſe, & non eſſe huic decreto, quô Deus vult illum ab hoc produci reſponſiva; ſed reſponſiva alteri decreto, per quid ergò conſtituetur iſte potius agens? Sed, cum Nominalibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si actio eſt aliquid præter entitatem ipſius effectûs, vel pendet per ſeipſam à cauſa, vel nō pendet per ſeipſam: Si non pendet per ſeipſam, ergò dabitur proceſſus in infinitum; ad hanc enim actionem, danda erit alia actio, & ad hanc aliam alia, & ſic ulteriùs; Quòd ſi dicas, pendere per ſeipſam, ergò pendebit & effectus per ſeipſum: & quamvis penderet per ſeipſum, adhuc penderet per diſtinctam à ſe actionē, quia etiam creatura eſſentialiter pendet à Deo, & tamen pendet per diſtinctā à ſe actinoē: ergò idem dicendū erit de actione comparata ad ſuam cauſam.

RESPOND. Modalitatem illam (quidquid ſit, an in illa formaliter conſiſtat actio) ſeipsâ pendere, quia non poteſt eſſe à parte rei, & non eſſe ab hac cauſa, jam autē poteſt eſſe effectus, & non ab hac cauſa. Cujus ulterior ratio eſt, quia ſi ſeipsâ non dependeret illa modalitas à cauſa, & eſſet eſſentialis determinatio agendi, & nō eſſet: eſſet, ut ſupponitur, ob naturam modi non eſſet autē, quia poſſet nō dependere

ab hac cauſa, utpotè ad dependendum, indigens determinativo. An autem creatura ſeipſâ pendeat à Deo, de hoc infra. Quando autem hîc objiciunt aliqui, indiviſibiliterne an diviſibiliter actio pendeat à cauſa, ad id reſponderi retorquendo poteſt; an ſcilicet effectus diviſibiliter, an indiviſibiliter pendeat à cauſa.

Objicitur Secundò. Actio & terminus debent commenſurari; ſed ſi eſſet actio quid ſuperadditum, non commenſurarentur, nam actio, v. g. generativa eſſet inſtantanea, terminus autem, ſeu genitum eſſet permanens.

Respond. Quidquid ſit, an ipſa actio formaliter ſit quid ſuperadditum, rectè dici poteſt, actionem & terminum proportionaliter accepta, commenſurari, & ſic dum ſolô inſtanti durat generatio ſolis, etiam inſtanti fit genitum, quà tale, quod eſt terminus generationis. Sed actio & terminus improportionaliter accepti non commenſurantur, & ſic terminus, quà conſervatus, adeoque prout permanens, non commenſuratur actioni, quà generatio eſt, inſtantaneèque perficitur. Deinde retorquetur argumentum, quomodo ſcil. termino, qui permanens eſt, proportionetur & identificetur, generatio, quæ eſt tranſiens.

Objicitur Tertiò. In divinis una Perſona producit aliam, & non per aliquid ſuperhuadditum; ergò & in creatis.

Respond. Non intervenire in divina productione, quidquam realiter ſuperadditum ipſi naturæ divinæ, quia quæ in Deo ſunt, identificantur eidem; intervenit tamẽ aliquid virtualiter intrinſecè diſtinctũ, nempè in productione verbi ipſa dictio, diſtincta virtualiter à natura, & communi intellectione; & in proceſſione Spiritûs Sancti intervenit ſpiratio, itidem diſtincta: quia autem creatura non eſt capax talis proceſſionis virtualiter diſtinctæ, & quia non eſt neceſſe, ea, quæ creaturæ competunt, eſſe entitatem creaturæ, poterit benè poni aliqua modalitas, ſi ejus ponendæ ſit aliqua neceſſitas, quam eſſe, adſtruit argumentum factum. Immò exinde poteſt ſumi confirmatio ſententiæ adlatæ, quia ſi proceſſio divina nõ eſt mera formalitas, ſed virtualitas quædam, æquivalens diſtinctioni reali; ergò & creata actio, ſi non importat realitatem aliquam, ſaltim modalitatem importabit. Sed quidquid ſit, de antecedenti negari poteſt conſequentia; quia poteſt eſſe entitas effectûs, & non eſſe dependens ab hac cauſa: ergò ad tollendam indifferentiam, debet aliquid adferri, quod non eſt niſi modus; non poteſt autem eſſe una perſona, quin producatur ab alia; Unde etiam virtualitas dictionis & ſpirationis, non ideò ponitur a nobis in prima parte, ut auferat indifferentiam agendi, ſeu producendi, ſed quia erat neceſſe oſtendere principium formale, Quô proceſſionis, idque diſtinctum realiter à termino producto, quod ſalvari non poſſet, ſi non poneretur prædicta dictio & ſpiratio, ſed de hoc tractatum 1. Part. Diſp. 9. Num. 125.

Objicitur Quartò. Si actio, eſſet aliquid ſuperadditum, non poſſet oſtendi ſubjectum illius receptivum. Quod probatur. Supponamus, creaturam aſſumi à Deo, ut inſtrumentum ad creandum, illa creatio non reciperetur in principio agente, aliàs mutaret agentem, non in paſſo, quia aliâs paſſum deberet eſſe prius ipsâ Modalitate, quia eſſet cauſa illius materialis, cauſa autem, eſt prior ſuô effectu.

Respond. Quidquid ſit, an ipſa actio formaliter ſit quid ſuperadditum, ad objectionem dici poteſt, poſitô, quòd illa creatio, utpotè profecta à creatura, involvat modalitatem, dici inquam poteſt, quòd creatio non pendeat ab effectu, tanquam à cauſa ſubjectiva. Tum quia aliàs hæc cauſa ſubjectiva, ſupponi deberet ante ſuam cauſalitatem. Tum quia ſi creatio dependeret à paſſo, tanquam à cauſa ſubjectiva, illa actio non eſſet creativa, quia eſſet dependens à ſubjecto. Tum quia illa actio creativa cauſaret ſeipſam, cauſaret enim cauſam ſui materialem. Dependet ergò illa creatio, vel illa Modalitas ab effectu, tanquam à termino, quia ſcilicet impoſſibile eſt eſſe actionem creativam, & non reſpondere illi paſſum; & ſicut terminus eſt id, quod ſiſtit aliquid, & facit nè ulteriùs aliquid procedat; ita paſſum, ſiſtit creationem, ut ulteriùs non procedat, cùm jam paſſum habeat.

Objicitur Quintò. Nulla neceſſitas jus Modalitatis.

Respondetur, eſſe neceſſitatem, ut oſtendatur ſufficiens mutatio, cur tranſeatur à non eſſe agentis, ad eſſe agentis.

## Punctum Difficultatis 2.

### *An formaliter actio ſit entitas Modalis.*

Dicendum est Primò. *Actionem formaliter non eſſe modalitatem.*

Probatur Primò. Si nihil obſtet, debemus tueri & ſequi ſententiam Ariſtotelis; ſed ſi ponamus, actionem formaliter non eſſe modalitatem, nihil obſtabit, ut videbimus in ſolutione argumentorũ, & ſequemur ſententiam Ariſtot. quod prob. quia Ariſtoteles non tenuit actionem eſſe modum ſuperadditum, quô enim locô id ſignificavit? Deinde 3. Phyſic. Tex. 20. cenſet, quòd doctio (quæ eſt quædam ſpecies actionis) ſit ipſe actus docentis, ſed in quodam, (hoc eſt in eo, in quo docetur) & non deciſus, (neq; enim pars habitus poſiti in docente dividitur unicuique diſcipulo) ſed hujus in hoc (quod ſignificatur dependentia doctrinæ diſcipuli à Magiſtro) 3. etiam Phyſic. Tex. 4. docet: Motum non eſſe præter

ter res, & ibidem Text. 7. *cùm ædificabile, quatenus tale ipſum, actum fuerit, ædificatur, & hoc eſt ædificatio.* Et quia ædificatio, eſt actus ædificantis, & hic actus ædificantis, eſt ipſum ædificabile, quatenùs actum; etiam actio, ſeu ædificatio, erit ædificabile, quatenùs actum. Immeritò autem Reſpond. Arriaga, Ariſtot. intelligendum eſſe, quòd dixerit, actionem non eſſe Ens completum: hoc enim mera divinatio eſt, nec hic diſcurrit: an actio ſit completum, an incompletum Ens, ſed ſolùm de hoc, in quo conſiſtat.

PROBATUR SECUNDO. Sicut non ſunt multiplicanda entia, ſine neceſſitate, ita & rationes involventes formaliter rationem entis, non ſunt multiplicandæ, ſine neceſſitate; nulla autem neceſſitas in entitate Modali, conſtituendi formaliter actionem.

PROBATUR TERTIO. Quia hoc dandum eſt argumento, quod petit argumentum factum pro modis, ſed illud non petit, ut actio ſit formaliter modus, petit enim nonniſi ſufficientem mutationem, & ſufficiens determinativum, hoc autem totum poteſt ſalvari, quamvis actio formaliter, non ſit modalitas.

Quæ hîc objici poſſent ſolventur, ubi de unione.

Quando autem dicitur, actio eſſe id, quô mediante producitur effectus, item dicitur eſſe via & tendentia ad effectum: inferturque; ergò non poteſt eſſe quid indiſtinctum, ſaltim modaliter: id etiam non convincit, quia relatio eſt etiam non modalitas, & tamen illâ mediante refertur, & tendit fundamentum ad terminum, verbum item mentis, non mediâ modalitate per multos etiam modaliſtas producitur, & tamen verbificatio, eſt via, & tendentia, factiva intellectionis. Deinde dici poteſt, actionem eſſe formalitatem intermediam, non autem entitatem, & licèt repugnet mediante ſeipſo produci, hoc eſt ipsâ causâ ſibi identificatâ, ſed non repugnat produci mediante ſeipſo, hoc eſt, cauſalitate cauſæ & effectui (infrà circumſcribendis) identificata.

DICENDUM EST SECUNDO. *Actionem eſſe formaliter formalitatem, non tamen ſine modo.*

PROBATUR PRIMA Pars immediatè adlatis. Secunda autem pars probatur adlatô argumentô ſuprà.

Quòd ſi quæras, in quo tandem ſtet actio? ad quod dici poteſt, quòd actio ſit ipſa cauſa, prout eſt effectus ab illa, & ipſe effectus prout eſt à cauſa; ſeu eſt ipſa cauſa, prout determinans exiſtentiam effectûs hujus, & hic effectus prout determinatus ad exiſtentiam, quod ipſum prout, quod ipſum determinare, habetur in circumſtantia entitatis modalis, quâ poſitâ habetur, & *Ab* vel *A*, tenens ſe ex parte cauſæ, ſeu *ab* activam, & *ab* tenens ſe ex parte effectûs, vel *ab* paſſivum. Utrumque autem iſtud *ab* ponitur in explicatione cauſalitas, ſeu actionis, quia Ariſtoteles, aut ſimul utriuſque meminit, ut 3. Phyſic. tex. 7. vel nunc hujus, nunc illius, ut reflectens ad varios textus videbit. Et certè non debet excludi agens in explicatione cauſalitatis, quia actio, ſeu cauſalitas efficientis, eſt id, à quo effectus, qui certè, cùm non ſit à ſeipſo, à cauſa erit. Ergò cùm cauſalitas importet id, à quo effectus, importabit cauſam. Non debet etiam in explicatione cauſalitatis excludi effectus, quia nomine cauſalitatis venit, id quod ponitur, ſaltem, ut quo à cauſa, quæ certè ſeipſam non ponit. Rurſus actioni conjungitur paſſio, quæ non ſe tenet ex parte cauſæ, ſed ex parte effectûs: quia tamen potior eſt in cauſalitate actio agens, & id à quo activum, ideò principaliter etiam dicit ipſam cauſam.

*Solutio Objectionum.*

OBJICITUR PRIMO. Impoſſibile eſt transire à contradictorio ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione, per quid tranſitur à non eſſe *ab hoc*, ad eſſe *ab hoc*.

RESPOND. Per modalitatem, de cujus eſſentia eſt determinare *ab* hujus activum, & *ab* illius paſſivum.

OBJICITUR SECUNDO. Ariſtot. 9. Metaph. Tex. 2. actionem vult, in re, eſſe ipſum agens, & in agente, non autem in effectu.

RESPOND. Aliis locis Ariſtotelem ad effectum etiam recurrere, loquiturq; illò locô de actione agente, ſeu de *ab* activo, non autem de actione acta, & de *ab* paſſivo, nec de eo quod intelligitur ponere agens, quô etiam modô explicandus eſt 2. de anima. tex. 26. 3. Phyſic. tex. 8. ac 20. itemq; S. Thom. 1. Parte q. 25. a. 11. & quæſt. 45. artic. 1. ad primum. Hinc etiam quando cenſebat Ariſtoteles, mutandum DEUM, ſi in tempore mundum produxiſſet, non cenſebat mutandum, titulo actæ ut dici ſolet actionis, ſed quia DEUM cenſebat eſſe neceſſarium agens: hinc ſi in tempore produxiſſet mundum, potentia illi, mundi conditiva, accedere debuiſſet, aut novus volendi actus, per quod indubie mutaretur.

OBJICITUR TERTIO à P. Nicolao Trzaskovvski, palmari olim Theologiæ hîc Poſnaniæ Profeſſore, qui & Cathedralia Capitula, & Diœceſim hanc, & Religiones præclariſſimis diſcipulis implevit, rarò inſignitus talentô, ut illi, difficiliùs fuerit ſemel lectorum obliviſci, quàm meminiſſe. Hæc ſententia favet prædeterminationi phyſicæ, quia hac modalitate poſita, non poteſt homo non operari.

RESPOND. In principiis Modalium, modalitas illa, cùm ſit ipſa actio, mirum non eſt, quòd illâ poſitâ, non poſſit non fieri operatio: in noſtris autem principiis dicitur, Determinationem illam modalem, non eſſe quidem formaliter actionem, eſſe tamen connotatum illius neceſſarium, illiusque poſitio eſt libera, & ſita in po-

teſtate operantis, eſtq; ipſiuſmet operationis & actûs ſecundi, ſeu ſuppoſitionis exercitii libertatis completivum, nec ſe tenet ex parte actus primi, conſequenter nec habet neceſſitatem antecedentem, ſed ſe tenet ex parte actus ſecundi; cùm tamen prædeterminatio, ſi attendatur natura illius, teneat ſe ex parte actus primi, quidquid ſit quòd hoc inficientur aliqui Thomiſtæ, quodſi antecedentem neceſſitatem, non importat illa determinatio, nec deſtruet libertatem.

INSTAT PRIMO, illud determinativum, vel antecedit actionem, vel ſequitur ſi antecedit, ergò ſe habet per modum actus primi, æquiparatique debet prædeterminationi, ergò ulteriùs dabitur formale actionis, antequam detur actio, quia dabitur determinatio, ut ſit hoc, ab hoc: ſi ſequitur, ergò in illo priori actio, eſt ſine ſua formalitate & complemento.

RESPOND. Dari medium, nempè concomitanter, & ſimultaneè ſe habere.

INSTAT SECUNDO. Saltem ſe habet ita actio ad illam determinationem, ſicut ſe habet relatio ad fundamentum proximum: ſed fundamentum proximum, prius eſt relatione. Ergò & illa determinatio.

RESPONDETUR. Sicut fundamentum proximum, eſt ſimul ſimultate Phyſicâ, cùm relatione, & nec illam antecedit, ut ſit ſine relatione, nec ſequitur relationem, ita ut non ſit relatio unquam, ſine fundamento proximo; ita etiam actio ſimultaneè ſe habet ad illam determinationem. Et ſicut fundamentum proximum, non ſe habet per modum actus primi Phyſici, nec per modum prædeterminationis ad relationem, licèt ex illo fundamento intelligatur pullulare relatio; ita & in præſenti, & ſicut potiùs fundamentum remotum habet ſe potiùs per modum actus primi relati, fundamentum autem proximum tenet ſe jam potiùs à parte actus ſecundi, phyſicè loquendo, cùm phyſicè actus ſecundus relati, ſit ipſum fundamentum proximum, ita ſine illa determinatione ſpectata cauſa, habebit ſe per modum actus primi, jam autem ipſa determinatio potiùs ſe tenebit à parte actus ſecundi, licet ex modo concipiendi, nec relatio cum fundamento proximo, nec illa actio habeant ſimultatem, ſed cenſeantur eſſe per modum pullulantium.

INSTABIS TERTIO. Ponamus, ſolam cauſam & effectum, cum illa determinatione, ſeclusâ illâ formalitate, verè erit effectus. Ergò verè erit cauſalitas. Ergò ulteriùs cauſalitas erit Cauſa, Effectus, & illa determinatio. Sed determinatio eſt Modalitas. Ergò cauſalitas erit modalitas.

RESPONDETUR. Ponatur fundamentum, ratio fundandi, terminus, verè erit relatio, & tamen præter hæc, cenſetur eſſe relatio formalitas quædam, ita & in præſenti: & licèt quidem in re cauſalitas ſit Cauſa, Effectus, Modalis determinatio, tamen Metaphyſicè eſt aliquid aliud, nempè formalitas, quæ cenſetur ex illis pullulare, & formaliter facere, ut hoc quidem, ab hoc ſit. Quòd ſi mente tollas illam formalitatem, idem fiet, ac ſi tollas, mente relationem à fundamento, ratione fundandi, termino. Et licèt quidem, ſi ponatur cauſa, ſi ponatur effectus, nondum intelligitur hujus actio, intelligitur tamen, ſi ponatur determinatio, neque tamen inde ſequetur, cauſalitatem ſtare in ſola determinatione, quia ſi ponantur tria, non erunt duo paria, erunt autem additâ unitate; neque tamen ſequitur, quòd duo paria, ſint illa unitas, ita nec in præſenti ſequetur, quod illa ſola determinatio, ſit cauſalitas. Eſt quidem verum, quòd non poſſit poni determinatio, quin ponatur cauſalitas, ſed quòd non poſſit non poni, non ex eo eſt, quòd in illa ſola ſtet cauſalitas, ſed quia ex eſſentia determinationis cauſæ & effectus ad cauſalitatem, ſequitur, ut non poſſit eſſe ſine cauſalitate: cumque illa determinatio, non intelligatur importare vim agendi, non erit ipſa præcisè cauſalitas, ſed determinativum & completivum cauſalitatis, ut cenſeatur, hæc vis circa hunc effectum verſata, & non alia vis, nec circa alium, hic & nunc effectum.

OBJICITUR QUARTO. Actio formaliter accepta, eſt determinatio phyſica principii & effectus ad eſſe *Ab*: ſubſumo: Sed hæc determinatio eſt modalitas. Ergò & actio formaliter accepta eſt modalitas.

RESPONDETUR. Actio formaliter accepta eſt determinatio phyſica, hoc eſt, involvit & connotat determinationem phyſicam, ſed non eſt determinatio phyſica ſecundum ſe præcisè. Commemorentur dicta de connotatis, Actionem ſcilicet in his principiis dupliciter ſpectari poſſe, prout eſt in re & phyſicè, & ſic dicit Cauſam, Effectum, & Modalitatem; deinde prout ſubeſt noſtris conceptibus, & ſic dicit formalitatem pullulantem, ex modo noſtro concipiendi, conſtituentemque, ut hoc ſit ab hoc, quæ cauſalitas, poteſt appellari determinatio Metaphyſica.

INSTABIS. Ponatur actio formaliter accepta, & non ponatur illa, quæ pro connotato requiratur modalitas, illa actio erit formaliter determinatio phyſica: ergò & ſeipsâ, & non ratione connotati eſt talis.

RESPOND. Argumentum hoc eſt conſimile huic: ponatur relatio, & non ponatur terminus, verè erit relatio. Ergò relatio non indiget termino: ponatur unio, & non ponatur Modalitas, verè erit compoſitum, ergo compoſitum non indiget unione modali: ſicut ergò in iſtis, defendens hanc ſententiam dicit, eſſe hoc impoſſibile, ſequique & poni, & non poni relationem, ita & nos in præſenti dicemus idem.

OB-

Objicitur Quinto. Illud connotatum ex vi cujus effectus, determinatur ad eſſe effectus, vel pendet ab agente per ſeipſum, vel per aliam actionem: ſi per aliam, ergò non ſpectat ad actionem formaliſandam, quia actionis non datur actio: ſi per ſeipſam, Ergò potius formaliter eſt actio, quàm connotatum actionis. In idem recidet, ſi dicas, illud connotatum, vel creatur, vel educitur: non creatur, quia nullum agens creatum habet vim creandi, & quia creatio non terminatur ad id, quod dependet à ſubjecto, ſicut dependet illud connotatum: quod ſi illud connotatum educitur, vel educitur eductione à ſe diſtinctâ, vel eductione ſibi identificatâ, non per eductionem ſuperadditam, quia etiam effectum dicerem produci per eductionem ſuperadditam. Si autem educitur per ſeipſam, Ergò illa eſt formaliter actio, & non connotatum actionis. Refert hoc argumentum Oviedo ex manuſcriptis alicujus recentioris.

Respond. Illud connotatum & pendere ſeipſo à cauſa, & non educi per diſtinctam actionem, inde tamen non ſequitur, quid ſit formaliter actio. Nam in ſententia Oved. mentis verbum, non per diſtinctam actionem producitur, nec tamen propterea infertur, illud eſſe formaliter actionem, cùm ſit potiùs formaliter terminus, identificans ſibi actionem, unio item in ſententia, quæ illam ponit emanativè produci ab anima, utpotè ſpiritualem, non producitur etiam in probabili ſententia, per intermediam actionem, neque tamen formaliter eſt per hoc illa unio actio. Quorum ulterior ratio eſt, quia eſſe dependens ſeipſo, non eſt prædicatum primò eſſentiale & formaliſativum actionis modaliſticæ, ſed poteſt eſſe commune cum reliquis. Ergò quamvis noſtræ Modalitati, hæc dependentia ſeipsâ conveniat, non erit neceſſe illam conſtitui, hoc ipſo in ratione actionis formaliter intermediæ, quam adſtruunt Modaliſtæ. Unde actio formaliter eſt ratio, quare hoc quidem ab hoc ſit, Modalitas autem eſt connotatum & ſufficiens mutatio, ut à non eſſe, ab hoc, tranſeatur ad eſſe, ab hoc, quam ipſam mutationem non eſt neceſſe, ex hoc ipſo habere ſe per modum actus primi, quia etiam ratio fundandi eſt ſufficiens mutatio ad hoc, ut tranſeatur à non eſſe relati, ad eſſe relati, neque tamen ratio fundandi habet ſe, ſicut actus primus ad ipſam relationem, ſupple Phyſicus.

Instabis. Actio productiva illius connotati, vel conſtituitur in ratione formali actionis, per aliud connotatum, vel ſeipsâ: ſi per aliud connotatum, dabitur proceſſus in infinitum; ſi ſeipsâ, ergò & reſpectu aliorum effectuum, ſeipſa cauſalitas conſtituetur in ratione formali actionis.

Respond. Seipſa dependere Diſparitas de aliis effectibus eſt, quia effectus, hic ipſe in entitate, produci potuiſſet, ab alia cauſa, hinc indiget alio connotato determinativo. Deinde id quod in aliquo genere facit talia formaliter, ſeipſo eſt tale, & ita, quod eſt ratio alia dealbandi, ab alio non indiget dealbari; quod eſt ratio determinandi, ut hic effectus ſit ab hac cauſa, non indiget aliunde determinari.

Objicitur Sexto. Actio generativa in divinis, eſt ipſe Pater; ergò & actio in creatis erit ipſe agens, & nullo modo effectus.

Respond. ſicut datur ſpiratio activa, & ſpiratio paſſiva, ita etiam datur generatio activa, & generatio paſſiva: generatio activa eſt ipſe Pater; paſſiva generatio, eſt ipſe Filius: & quia entia creata ſunt imitationes, quantùm poſſunt etiam increatorum, concipere poſſumus, & actionem quam appellant agentem, & actionem actam. Actio agens eſt ipſum agens, nihil enim aliud eſt, quàm ipſum agens determinans ſibi effectum, actio autem acta, eſt ipſe effectus, prout determinatus pendere ab hac cauſa. Ne verò agendo mutetur intrinſecè agens, dico illam modalitatem determinantem, recipi in ſolo effectu, neque obſtat, quo minùs illa determinatio recepta, nonniſi in ſolo paſſo, tribuere tamen poſſit denominationem agentis, quia ſicut ratione extrinſeci temporis ſortiri res poteſt denominationem heſterni, comeſtio veſpertina, ratione ſerotini in ſe non recepti, ſortitur denominationem cœnæ, ita & ratione modalitatis in paſſo receptæ, ſortiri poterit rationem agentis, cauſa.

Instabis. Poſito, quod iſta determinatio recipiatur in ipſo effectu, non poterit eſſe id, ex quo pullulet formalitas illa cauſalitatis, quod ipſum probatur, quia id, ex quo etiam ratione noſtra pullulat cauſalitas, debet eſſe priùs effectu, ſed, licèt ſit prior causâ, tamen determinatio & effectus, non eſt priùs quid, ergò ex illis non poteſt pullulare cauſalitas. Major probatur. Quia ſi cauſalitas debet eſſe prior effectu, ergò & ea, quæ ſunt cauſa ipſius cauſalitatis, debent eſſe priùs ipſa cauſalitate. Minor etiam principalis probatur: quia ſi illa determinatio recipitur in effectu, ergò educitur ex effectu, ergò præſupponit effectum, ergò non eſt priùs effectu, effectus etiam pro ſua parte, non eſt prior ſeipſo.

Respondetur. Cùm ſecundùm dicta ſuprà, attendatur hic ad actionem agentem & actam, actio agens prior eſt effectu, nec ab illo deſumitur; & licèt actio agens ſit in effectu, quia tamen eſt in illo, tanquam in termino, non debebit adhuc prior eſſe terminus, illa actione. Hoc autem, ex quo educitur illa determinatio, non eſt effectus, ſed ſubjectum, ſeu materia, quæ eſt prior determinatione. Hæc tota difficultas poteſt urgeri etiam ponendo, quod actio formaliter ſit modalitas.

Addo, quando formalitas cauſalitatis dicitur pullulare, hoc non iſto ſenſu accipiendum, quaſi pullulet ex effectu; ſed quod non intelligatur pullulare, niſi in re ſit effectus, determinatio & cauſa.

Objicitur Septimo. Quæ referuntur tranſcendentaliter, non poſſunt idem eſſe realiter; ſed actio refertur tranſcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum eſt de eſſentia actionis.

Respondetur. Negando, hic intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; ſed inter agens in actu, hoc eſt ſumptum cum illa determinatione, & inter effectum, eſt dicta Relatio.

## Punctum Difficultatis 3.

*Expediuntur reliqua Actionem concernentia.*

Quæres Primo, *Quid ſit ſentiendum de diviſione actionis in actionem agentem, & in actionem actam,*

Respond. actionem agentem ſumi poſſe pro ipſo principio, ſeu virtute operativa, prout connotat poſitum à ſe effectum, & in iſto ſenſu eſt ipſemet agens; quamvis hanc denominationem non acquirat, niſi in circumſtantia effectus, conſequenter actio agens, ſecundum id, quod dicit in recto, non eſt ſeparabilis à principio, cùm ſit ipſummet principium. Rurſus, actio agens ſumi poreſt, pro eo quod egreſſum, à principio agente operatur, vel negotiatur paſſum, & ſic eſt idem quod paſſio, prout paſſio dicit ordinem ad cauſam, à qua eſt, & hæc identificatur ipſi effectui, in circumſtantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta eſt ipſamet formaliſſimè paſſio.

Quæres Secundo, *An actio & paſſio ſint diſtincta realiter.*

Respond. actionem agentem ſecundùm id, quod dicit in recto & ſupponitur pro principio agente, eſſe diſtinctam realiter à paſſione, prout idem eſt illa realiter cum effectu.

Ratio. Quia cauſa & effectus diſtinguuntur realiter. Cæterùm formaliter accipiendo actionem, prout eſt actus hujus in hoc, & formaliter accipiendo paſſionem, prout eſt actus hujus ab hoc, ſunt idem realiter, quia ſufficit hæc ſolis connotatis differre, nempe, ut in quantùm pendet ab agente, vocetur actio, in quantum eſt in effectu, vocetur paſſio.

Quæres. *In quonam recipiatur actio, in agente, an in paſſo?* In agente recipi docent Scotiſtæ, in paſſo alii, & non eſt quidem difficultas de actione immanente, quam circumſcribit Oviedo, quod ſit actio, vi cujus formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit; ſed res eſt potiùs de actione tranſeunte, in quonam recipiatur, cùm non debeat remanere in ſubjecto, à quo effluit.

Ovied. dicit: Non eſſe de ratione actionis, quæ conſtituat agentem, recipi in agente; quia datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempe Deus. Ergò de ratione actionis in communi, non eſt recipi in agente. Sed dicit idem, nec eſſe de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus cauſaret actionem, immò ſequeretur ulterius, quod cauſalitas cauſaret ſeipſam, quia eſſet cauſa principii cauſalitatis ſuæ, hoc eſt, termini, ſe cauſantis: cenſet itaque illam recipi in ſubjecto, quod terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Ariſtot. dicit, actionem eſſe actum hujus in hoc. Tum quia eſt identitas actionis cum paſſione. Tum quia actio eductiva, conſtituit terminum dependentem à ſubjecto, ergò debet ipſa recipi in eodem ſubjecto. Quod actio non recipiatur in agente, benè probat Oviedo, ſed quod non poſſit recipi in termino, ſed in ſubjecto, non convincit, de quo mox. *Hinc*

Assero Primo. *Actionem antonomaſticè acceptam, non recipi in cauſa.*

Ratio. Tum quia ex Ariſtotele, non eſt neceſſe agens ex eo præcisè, quia agit intrinſecè, mutari, mutaretur autem ſi reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit: ſi non agit, ergò in illo non eſt, quia impoſſibile actionem eſſe, & non agere: ſi agit, ergò non in agente recipitur actio, ſed in eo, quod agitur, adeoque in paſſo. Tum quia ſi actio reciperetur in ipſomet agēte, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo eſſe?

Assero Secundo. *Non recipi actionem in ſubjecto, cui unitur terminus productus.*

Ratio, Tum quia impoſſibile eſt eſſe terminum productum ſine actione, hoc ipſo enim eſſet, vel nihil, vel quid improductum. Poſſibile autem eſt terminum productum, non uniri ſubjecto. Ergò poſſibile etiam erit actionem illam, non uniri ſubjecto, & tamen, cùm per ſe ſtare, etiam divinitus, non poſſit, debebit recipi in aliquo; Ergò apparet non recipi actionem in ſubjecto. Tum quia poteſt aſſumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non ſine modo, & tamen non recipietur in ſubjecto, in quo enim? ergò apparet actionem, non recipi in ſubjecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur eſſe ratio formalis effectus, non autem ratio formalis ſubjecto. Ergò non in ſubjecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quod determinatio illa educatur ex materia.

Dices cum Suar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhæret, in qua eſt terminus intrinſecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

Respondetur. Actionem intelligendi eſſe in intellectu, quia nullum eſt aliud ſubjectum; nec poteſt recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à ſe diſtinctum terminum. Benè autem poteſt recipi actio, ſive illa ſit modalitas, ſive non

ſine

ſine modo, in termino, quem producit, & non in ſubjecto, in quo recipitur terminus.

Asſero Tertio. *Probabilius eſſe, actionem recipi in termino producto, ſeu in effectu.*

Ratio. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in ſubjecto, ergò in termino, quia cùm in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, ſi actio reciperetur in agente, non eſſet ratio, cur in extraneo, quod eſt effectus, operari quidquam poſſit: ergò etiam, ſi reciperetur in ſubjecto, non eſſet ratio, quomodo effectum operari poſſit, à quo ſubjectum diſtinguitur realiter: & ſicut albedo recepta in pariete A. non dealbat parietem B. & ſi verberetur Paulus, non verberatur Andreas, hoc ipſo propter diſtinctionem realem; ita ſi actio recipiatur in ſubjecto, non eſt quomodo efficiatur per illam effectus, ſeu terminus, diſtinctus realiter. Tum quia doctrina eſt Ariſtotelis, motum recipi in ipſo mobili, hoc autem, quod movetur tunc, à non eſſe, ad eſſe, eſt ipſemet effectus, ſeu terminus. Tum quia, ſi non poſſet recipi actio in ipſo termino, hoc ex eo eſſet, quia deberet præſupponi terminus actioni, & quia ipſe deberet materialiter cauſare ſuam actionem, quod dici non poteſt; ſed neutra harum rationum in præſenti militat, quod ipſum probatur, quia præciſum recipi; non fundat cauſationem, adeoque nec titulum in recipiente anteceſſionis, quod ipſum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neque tamen hæc receptio, fundat titulum cauſalitatis in materia. Rurſus, actio creativa, poſito etiam, quod ſit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec cauſat creationem, nec præſupponitur illi. Et certe univerſaliter receptio, poteſt eſſe duplex, inprimis receptio in aliquo, tanquam in termino, & receptio in aliquo, tanquam in ſubjecto; prior illa nec anteceſſionem recipientis, nec cauſationem fundat, fundat poſterior. Deinde, ſi quæras, quî hæc duo condiſtinguantur? ad hoc dici poterit, quod ſcilicet conveniant utrumque in hoc, quod ſcilicet illis uniatur id, quod recipiunt, ſed in hoc diſtinguantur, quia receptio, tanquam in termino, non depoſcit antecedentiam termini, & præſuppoſitionem, depoſcit receptio tanquam in ſubjecto. Rurſus, quia receptio tanquam in ſubjecto, eſt bonum recepti principale, utpotè, quod non habet jus exiſtendi ſine hac unione, jam autem receptio, tanquam in termino, eſt bonum ipſiusmet termini, illa receptione eſſe & exiſtere acquirentis. Denique, quia receptio in ſubjecto, eſt receptio tanquam in cauſa materiali recepti, jam autem receptio tanquam in termino, eſt receptio tanquam in cauſato, & ideò recepto, ut habeat recipiens eſſe. Tum quia argumenta adlata ab Ovied. non convincunt, nam illis verbis: Actio, eſt actus hujus, in hoc, etiam nos tueri poſſumus noſtram ſententiam, cùm enim non agat, niſi effectum, id in quo recipitur, erit effectus. Quamvis autem ſit identitas actionis, cum paſſione, id verùm eſt, per ly: paſſio, non intelligendo unionem, ſed actionem actam. Poſito etiam, quod hic intelligat Ariſtoteles nomine paſſionis unionem, non ſequitur intentum Ovied. quia hoc ſalvabitur, quamvis paſſio hæc actionis, ſit in effectu, non in ſubjecto recipiente effectum. Quomodo autem actio eductiva conſtituat terminum, dependentem à ſubjecto, id jam ſuprà explicatum eſt, ubi de eductione. Condiſtinguetur autem adhuc creatio ab eductione, quia eductio, erit cum influxu cauſæ materialis, non item creatio, poſſetque hæc receptio, tanquam in termino, vocari adhæſio, inhæſio autem receptio, tanquam in ſubjecto.

Dices Primo ex Maſtrio Diſp.7.n.29. Actio de ſua ratione formali ſubjectum inhæſionis requirit, quia actio quæcunque, non ſolùm eductiva, ſed etiam creativa, eſt propriè accidens, ergò formaliter petit ſubjectum inhæſionis, per hoc enim diſtinguitur à ſubſtantia.

Respondetur. Subjectum inhæſionis dupliciter accipi poteſt, pro ſubjecto, cui unitur ipſe terminus productus, & ſic ex dictis, falſum eſt, quod actio etiam titulo accidentis, requirat ſubjectum inhæſionis: deinde accipi poteſt, quod ſit id, cui unitur actio, & ſic indubiè tale ſubjectum inhæſionis, requirit actio; neque enim poteſt eſſe ſine termino, & ſi ponatur modalitas eſſe, aut non ſine modo, indubiè ſe ſola non habet jus exiſtendi, extra modificatum, & hoc ſubjectum, eſt terminus.

Instat. Ideò actio creativa ſubjectum non requirit, quia conſtituit rem independentem à ſubjecto: ergò, quia actio eductiva conſtituit rem, à ſubjecto dependentem, de ſua ratione formali exiget ſubjectum.

Respondetur, quod actio eductiva exigat ſubjectum, tanquam id, cui unitur terminus ſuæ productionis, ſed non exigit ſubjectum, tanquam ſui immediatè receptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licèt ipſe terminus petat uniri ſubjecto: cumque divinitus poſſit illi non uniri, & tamen ſine actione conjuncta, nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediate in ſubjecto, ſed in termino. Cur autem ille terminus non recauſet actionem, dictum ſuprà.

Dices Secundo. Actio ſecundum rationem formalem, non denominat paſſum agere, quia paſſum, ut paſſum, non agit, ergò non ſubjectatur in ipſo: formam enim denominare ſubjectum, eſt informare ſubjectum.

Respondetur. Quod actio, prout eſt agens, non ſubjectetur in paſſo, ſecùs prout eſt acta, & quia actio acta, & agens ſenſu adlato, ſunt idem, ideò ſicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, ſed profluit ab illo.

Instat Primo. Forma, quæ extrinſecè denominat aliquid, etiam intrinſecè debet denominare ſubjectum inhæſionis, ergò actio, ut actio reduplicative, debebit aliquo pacto denominare paſſum: quænam igitur erit iſta denominatio? certè non denominatio paſſi, quia hæc eſt effectus paſſionis, nec eſt denominatio conformis naturæ actionis, imò oppoſita.

Respondetur. Quod actio, qua actio acta denominat paſſum, extrinſecè autem agentem, quæ etiam denominatio paſſi, proportionata eſt actioni actæ.

Instat Secundo. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia eſt denominativum actionis, eſſe actione affectum, formaliſſimè erit, eſſe agens; conſequenter, per nos paſſum, deberet eſſe agens.

Respondetur. Sicut eſſe viſum eſt denominatum à viſione, tamen viſio non recipitur in viſo; ita poteſt eſſe agens denominatum ab actione, actione in ſe non receptâ: poteſt tamen oſtendi etiam forma intrinſeca denominans agens, nempe ipſa vis cauſandi, licèt rationem exercitæ non habeat, niſi in circumſtantia effectus, & in hac circumſtantia, denominatur agens.

Instat Tertio. Vel iſtæ formalitates ſunt ejusdem rationis, & ſic deberet denominare agens actio, non ſolùm cauſam, ſed etiam effectum: vel diverſæ rationis, & ſic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus æquè deſumi, ſed ab una tantùm.

Respondetur. Iſtas formalitates, ob diverſos ſuos reſpectus, eſſe diverſę rationis, licèt competant uni eidemque entitati phyſicè ſpectatæ, & quia receptio eſt quid Phyſicum, & non ſecundum formalitates, cùm illa entitas ſit una, unum etiam ſubjectum, in quo recipitur, habebit, & hoc ſubjectum eſt terminus, licèt illa entitas, non prout habet rationem actæ, denominet agens, ſed ſub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Maſtrius, falsò aſſeri hanc formalitatem actionis actæ, actionem ſpectare, ſi procedat hoc ſenſu, quod ſcilicet formalitas actionis agentis, non ſit formalitas actionis actæ, vera eſt propoſitio: ſi procedat hoc ſenſu, quod actio acta & agens, non poſſint ad eandem entitatem, ſecundum diverſas formalitates ſpectare, hoc ipſum negatur.

Dices Tertio. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non ſequetur illud agens eſſe patiens, non enim omnis receptio, eſt in prædicamento paſſionis, ſed ſolùm illa, quæ recipit agens.

Respondetur. Etiam agens, reſpectu ſui, eſſet agens, in quantùm eſt in ſe ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi eſt, illic ſe agere.

Noto. Quod argumentum negativum: non ſunt multiplicanda entia, ſine neceſſitate, oſtendat, non diſtinguendas eſſe actiones illas actas & agentes, conſequenter nec ponendam phyſicè actionem agentem in agente, ut patuit ſolutione objectionum: ſed etiam id colligitur exinde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, ſeu paſſo, quia illic eſt nonniſi actio acta, huic autem agi convenit, non agere.

### *De diſtinctione ſpecifica Actionum.*

Quæres Quarto. *Vndenam actio diſtinctionem ſuam ſpecificam ſumat?*

Assero Primo. *Si agatur de ſpecificatione intrinſeca, ſpecificatur Actio, à ſua entitate.*

Ratio, quia ſpecificatio rei intrinſeca, non diſtinguitur realiter ab ipſamet re ſpecificata, eſt enim præcisè ipſa connexio prædicatorum eſſentialium, ergò deſumitur ab ipſamet rei entitate.

Assero Secundo. *Specificationem extrinſecam Actionis, deſumi etiam à principio Actionis.*

Ratio, quia accipit à principio extrinſeco entitatem, ergò accipit ab illo ſpecificationem.

Sed ex eone ipſo, quia hæc actio eſt à diſtincto ſpecie principio, jam erit diſtincta ſpecie, v.g. ex eone ipſo, quia proficiſcitur viſio ocularis â bove, & viſio alia ocularis ab homine, circa idem objectum, viſiones hæ erunt diſtinctæ ſpecie? in quo, affirmativè, ſentiendum.

Ratio. Tum quia ſi nihil obſit, proportionandæ ſunt actiones ſuis principiis, ad quem titulum proportionis ſemper attendit natura, & cùm ſit nexus inter actiones & principia, debet etiam eſſe proportio, ſed erunt magis proportionatæ, ſi diſtinctorum ſpecie principiorum ſint diſtinctæ futuræ actiones, ſequentur enim conditionem principiorum, quæ ipſa inter ſe diſtinguentur ſpecie, nihilque obſt, quo minus ponatur hæc proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam viſivam ab anima diſtingui realiter, vel potentia viſiva bovis, erit eadem ſpecie, cum potentia viſiva hominis, vel non eadem ſpecie: ſi eadem ſpecie, ergò non procedit in ſtatu difficultatis, quia hic tractat: an ſpecie diſtinctarum potentiarum, ſint diſtincti ſpecie, ex hoc præcisè, actus, quia proficiſcuntur à potentiis diſtinctis ſpecie. Si autem ſunt potentiæ diverſæ ſpeciei, cui uſui illas dediſſet natura, niſi ad actus ſpecie diſtinctos? Totum enim bonum potentiæ, eſt, illius extendentia ad actus ſpecie diſtinctos, cui uſui ergò erit ſpecies illarum diſtincta, ſi non ponunt actus ſpecie diſtinctos? Quia autem in noſtris principiis potentiæ identificantur ipſis animabus, quæ ſunt diſtinctæ ſpecie in homine & bove, ideò & actiones viſionis ocularis, erunt diſtinctæ ſpecie. Tum quia, ſi natura intendit

intendit effectum, quantùm fieri poteſt aſſimilare paſſo, in virtute per quam agit. Ergò etiam intendit aſſimilare, quantùm fieri poteſt in ſpecificatione, ipſosmet actus ſuis principiis, cùm quibus majorem habet connexionẽ, quàm cum ipſis effectibus ſeu terminis. Tum quia ſaltem actiones vitales unius, debent diſtingui ſpecie ab actionibus vitalibus alius, quamvis verſantibus, circa idem objectum. Quod ipſum probatur: quando dicit connexionem eſſentialem unum, quam non dicit aliud, illa diſtinguuntur ſpecie: ſi enim connexio eſſentialis hujus actionis, cum hoc termino importat alietatem ſpecificam, cur non connexio eſſentialis, cum hoc principio, importabit eandem. Dicit autem actus vitalis connexionem eſſentialem cum ſuo principio. Undè etiam definitur per eſſe ab intrinſeco. Quod autem dicit Suar. Diſp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diverſarum rationum, non tamen ſine ordine ad diverſos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diverſos terminos ſumi diſtinctionem, ſed reſtat quærere, an etiam à principio ſumat ſpeciem actus? ſi ſumit, habemus intentum; ſi non ſumit, reſtat quærere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, ſit ſpecificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non ſit illius ſpecificativus. Et ſicut ipſa actio non ſiſtit in ſe, ſed pergit, ad terminum, conſequenter, & ſpecificativum ab illo deſumet, ſed cur etiam, cùm non ſiſtat in ſe, tanquam in principio productivo, ſed referatur ad principium producens, ex illa referibilitate ad principium producens, diſtinctum ſpecie, non ſumet etiam diſtinctionem ſpecificam. Tum quia actio illa eſt modus hujus principii determinativus, Ergò ad hoc principium, eſſentialiter adſtringitur. Tum quia pro nobis videtur eſſe S. Thom. prima ſecundæ Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem ſortiri actionem quidem ab actu, qui eſt principium agendi, paſſionem verò ab actu, qui eſt terminus motus: Locus autem, qui citatur, ex quæſt. 6. de Potentia art. 8. dicit quidem ſpecificari à termino, & quidem propriè motum, ſed non negat ſpecificari etiam à principio in eo ipſo, quod ſit motus naturalis; vel loquitur S. Thom. de ſpecificativo magis noto.

Dices Primo. Si ſumitur ſpecificatio à principio, omnes actiones eſſent ejusdem ſpeciei, quia idem ſpecie principium.

Respond. Negand. Sequel. quia eſt in eodem principio vis producendi actus diverſos ſpecie, imbibentes ex vi principii nexum ſpecialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus diſtinguuntur ſpecie, & ſic ſi ponatur viſio, quam format homo, nexus quem dicit ad hominem, diſtinguitur ſpecie, à nexu, qui dicitur ad bovem: licèt in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana viſio: poſſet etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, eſſe ſpecie diſtinctas ab aliis actionibus, quæ non ſunt hominis, licet inter ſe non diſtinguantur, in ratione actionis hominis.

Instabis Primo. Actio licèt ab agente procedat, tamen eſt eſſentialiter communicatio alicujus eſſe, & ſub ea ratione eſt via ad ſuum terminum, via autem eſſentialiter reſpicit terminum.

Respond. Actio licèt ſit eſſentialiter communicatio alicujus eſſe; tamen ſi loquamur de vitali, eſt eſſentialiter ab intrinſeco: ergò ab illo ſumet ſpeciem. Directè autem dici poteſt, hoc argumento probari, quod non ſumat etiam à principio.

Instabis Secundo. Cùm motus, duos habeat terminos, nimirùm à quo & ad quem, juxta veram Philoſophiam, non accipit motus ſpeciem à termino à quo, ſed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi, ad ſuum actum.

Respond. Communem Philoſophiam hoc ſolùm velle, quod ea, quæ diſtinguuntur ſpecie, ratione termini ad quem motus, poſſint proficiſci ab eodem termino à quo, nec ratione præciſè termini à quo differre à ſe, quamvis ſi unum A quo, ad aliud A quo principio comparentur, inter ſe differre poſſint. Et ſic differt in moralibus deſertio cupiditatis à deſertione impatientiæ, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino principatûs ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo non ſpecificaret, diverſitas inde peti poſſet, quia terminus à quo, non eſt natus influere eſſe in mobile, proportionateque inevitabiliter, hoc influxu ſibi ipſi mobile, cùm tamen id ſit natum facere ipſum principium, ſeu agens.

Dices Secundo. Cum Suar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantùm differunt, in quantùm creatio includit effectionem materiæ, & formæ ex nihilo. Ergo nec diverſitas actionum ſumitur ex termino non autem ex principio. Item ſi Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem poſtea iterato crearet, tamen illa actio eſſet ejusdem rationis cum prima creatione, quia ſola iteratio non poteſt ſufficere ad ſpecificam diverſitatem actionum, conſequenter diverſitas actionum ſumi debet ex diverſitate terminorum, non autem principiorum.

Respond. Suares ut eundem legenti loco citato conſtabit, hoc ſolum velle, quod non ſalvetur hæc diſtinctio abſque terminis, quod etiam nos non negamus. Ad árgumentum quod attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre ſpecie à creatione,

eaque deſumibili etiam à principio, ſeu agente, licèt creatio cùm nec ſit modus, nec involvat modalitatem, non poſſit in re participare aliquid ſpeciale ſpecificans, deſumibile ab ipſo principio. Quod attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa diſtincta ſpecie, non ſolùm ob indiſtinctionem termini, ſed etiam ob indiſtinctionem principii.

Instat Primo idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non ſunt actiones ſpecie diverſæ, ob ſolam diverſitatem principiorum, quia licèt illa principia ſint diverſa, tamen non agunt idem, ut diverſa ſunt, ſed quatenus unum, eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam: virtus autem eminenter continens aliam, ſicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

Respondetur. Calefactio ſpectata penes terminum, hoc eſt, penes calorem, eadem ab utroque producitur, poteſt enim idem terminus à diverſis ſpecie principiis produci, & ſi principia ſunt diverſa independenter à noſtris conceptibus, agunt ut diverſa, agunt enim ut ſunt, ſunt autem diverſa: ſed calefactio ſpectata penes principia, calorem illum producentia, eſt ſpecie diſtincta. Ex continentia etiam eminentiali, pro nobis potiùs ſumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia diſtincta ſpecie, quia continentia identificata realiter ultimæ differentiæ, quæ ſupponitur, eſſe ſpecifica. Ergò, ſi continentiæ eminentiali entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis, erit ſpecie diſtincta, ab aliis continentiis, adeoque & actionibus. Quare autem actio ſpecificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numero effectus poteſt produci ab alia cauſa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hic ex communi Philoſophia de actione, tanquam de aliquo modaliter diſtincto, accommodando nos comuni phraſi. Licèt ſecundum noſtra principia loqui deberemus de ſola illa determinatione modali.

Instat Secundo idem. Deus non ſolùm poteſt ſe ſolo facere eundem ſpecie calorem, quem facit ignis, ſed etiam eandem ſpecie calefactionem. Ergò calefactio, quæ fit à ſolo Deo, & quæ fit ab igne, cum concurſu Dei, non differunt ſpecie.

Respond. cum hic calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quæ eſt modalis vel non ſine modo, nego quod eâdem calefactione poſſit cum igne Deus eundem calorem producere, alias hæc actio productiva caloris, poſita ab igne, non eſſet eſſentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

Instat Tertio idem. Diverſa principia ejuſdem termini, vel ſunt cauſæ univocæ, vel æquivocæ; vel una univoca, alia æquivoca: Si ſint univocæ cauſæ, erunt ejuſdem rationis cum effectu, conſequenter etiam inter ſe: ſi verò una cauſa ſit univoca, altera æquivoca, adhuc actio erit ejuſdem rationis, quia cauſa æquivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem cauſæ univocæ.

Respond. Si ſint cauſæ univocæ, inter ſe comparatæ, cum ſint ejuſdem ſpeciei, etiam actiones ſpecificationem ab illis ſument eandem: ſi autem comparatæ inter ſe cauſæ, ſint æquivocæ, in genere agendi, diversâ ſpecie actione agent, & ad ſpecificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

Instat Quarto idem. Incredibile videtur, actionem movendi cœlum, fore diverſam ſpecie, eò quod fiat ab Angelis ſpecie diverſis.

Respond. Motus fit ab Angelis per productionem impulſus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diverſis ſpecie principiis, cùm hoc tamen ſtat, ut ſpecie diſtincta actione, idem impulſus producatur ob rationes adlatas, quia illa actio cum ſit modus, vel non ſine modo, dicit *ordinem*, nonniſi ad hoc principium diſtinctum ſpecie.

Instat Quinto idem. Principium agendi ſi ſit univocum, ex ſua ſpecie, determinatum eſt ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, ſi autem ſit æquivocum, cum ex ſe ſit univerſale & indifferens, non poteſt ab illo ſumi determinata ſpecies actionis.

Respond. Poſito, quod agens univocum, ſit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas ſpecifica, etiam à principio deſumi non poterit, ad quod etiam dicit eſſentialem ordinem, tanquam ad ſuum principium; Agens autem æquivocum, nego eſſe indifferens ad ſpeciem tribuendam ſuæ actioni; Unde in agente æquivoco, agnoſcimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, ſed non agnoſcimus indifferentiam, ad tribuendam actui ſpeciem, non proportionatam ſibi.

Dices Tertio. Eâdem numero actione poſſunt agere Deus & creatura, item duo principia diſtincta etiam ſpecie.

Respond. eò etiam caſu diſtinguetur ſpecie actio, quâ Deus ſolus ageret, & quâ Deus & Creatura item diſtinctam fore actionem, quâ duo principia agunt diſtincta ſpecie, licèt producant eundem effectum.

Assero Tertio. *Etiam à terminis ſpecie diſtinctis ſumi diſtinctionem ſpecificam actionum.*

Ratio. Quia unaquæque ex illis alium eſſentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neque enim actione, quâ producitur leo, poteſt produci homo, immò etiam à ſubjectis eductionis ſpecificantur propter eandem cauſam.

Quæres Quinto. *Quid ſentiendum de individuatione actionum.* Non eſt dubium, diſtin-

diſtincta numero principia, diſtinctas numero actiones elicere, diſtinctos numero terminos, diſtinctis etiam actionibus produci. Agnoſcit tamen Arriaga, diſtinctos numero terminos, poſſe produci eâdem numero actione: ſi enim una numero actio, poteſt proficiſci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & ſi unâ cognitione attingi poſſunt plura objecta, cur non poſſibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Cæterum hoc ipſum, quod eſt duo numero principia exercere, diſtinctas numero actiones, non excludit, quo minùs cauſæ potiſſimum ſubordinatę, eâdem numero actione agant, v. g. Deus & Creatura.

Cæterùm poſſet dicere quiſquam, hunc numero terminum potuiſſe produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia ſicut ad individuationem termini ſuo modo determinat Deus, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc poſito, non ſequetur, ut aliqui imaginantur, proceſſus in infinitum in determinationibus, quia licèt potuerit non hâc numero actione produci terminus, poſito tamen, quod hâc numero actione producatur, ipſa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ ſe ſolâ, non eſt ſufficiens determinativum, eſt tamen in circumſtantia novæ modalitatis.

# QVÆSTIO II.

## *De diviſione efficientis cauſæ.*

Diviſiones, quas tradidimus in communi cauſæ; etiam hîc proportionaliter applicari poſſunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens cauſa in cauſam Univocam & Æquivocam. *Vnivoca* eſt, quæ producit effectum ejuſdem ſecum rationis ſpecificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* eſt, quæ producit effectum diverſum ſpecie, ut cùm ſol generat hominem. Rurſus, alia eſt cauſa eminentalis alia virtualis. *Eminentalis* eſt, quæ cùm ſit nobilior effectu, & cauſâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum cauſandi, ſic creaturarum Deus cauſa eſt. *Virtualis* verò cauſa eſt, quæ effectum producit ſe nobiliorem, vel virtute alienâ, & ita ignem ſe nobiliorem producens calor, eſt cauſa illius virtualis. Item, cauſa efficiens alia eſt Totalis alia Partialis. Cauſa *Totalis* eſt, quæ adæquatè concurrit: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium cauſæ totalis? Quando quæcunque ſunt prædicata in effectu, reperiuntur etiam in cauſa, ſtante ratione effectus. Rurſus, quando cauſam conſtat aliundè agere, quandoque nullum eſt fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa cauſa eſt totalis, non pono ſufficientiam cauſæ in ſola continentia prædicatorum, quia cauſa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concurſu Dei: addidi hæc prædicata debere eſſe ſtante ratione effectus, quia certè nullum eſt prædicatum in Deo, quod reſpondeat prædicato, quod eſt, eſſe Creatum. Nullum item eſt prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, eſt prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliâs ſeipſum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminenter in Deo, licet ſtante ratione effectus nonniſi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. ſtante prædicato effectus nonniſi in igne B. *Addidi*, debere aliundè conſtare, quod illa cauſa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. ſtaretque in igne B. prædicatum effectus, ſi illum produceret ignis C. quia tamen non conſtat aliunde ignem C. egiſſe, non dicitur eſſe cauſa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, ſi ſcilicet aliundè non urgeat neceſſitas ponendi aliud comprincipium, & ſic quamvis habeat prædicata, filiæ, Mater, eſt neceſſe ponere inſuper cauſam filiæ, Patrem.

Rurſus dividitur cauſa in *Principalem*, & *Inſtrumentalem*, & ſi cauſæ inſtrumentalis nomine veniat ſola cauſa, quæ non eſt à ſe, quo ſenſu omnia creata appellantur inſtrumenta Dei, nulla eſt in illa explicanda difficultas; ſed, ſi accipiatur, prout opponitur cauſæ principali antonomaſticè dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa ſunt inſtrumenta, quæ vix analogicè & in ratione entis conveniunt.

Porrò, alia ſunt inſtrumenta artis, alia gratiæ, aliæ naturæ. *Inſtrumenta artis* alia ſunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architæ. *Inſtrumenta gratiæ* ſunt Sacramenta. *Inſtrumenta naturæ*, nempè cauſæ Naturales, quæ & eſſe à natura, & operari effectus naturales habent. Rurſus, hæc inſtrumenta naturalia quædam ſunt *conjuncta principali agenti, quædam ſeparata*, & quidem quædam ita ſunt ſeparata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut ſunt ſemina quædam, alia autem ita ſeparata ut nunquã fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ ſunt inſtrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia ſunt, quæ nec eſſe nec operari proximè poſſunt, niſi conjuncta, & ſic oculus operari non poteſt proximè, abſente ſuo principali, hoc eſt, animâ. Alia autem conjuncta ſunt, quæ eſſe quidem ſine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non poſſunt, quales ſunt fides reſpectu Muſici.

Denique inſtrumenta, tam artis, quàm naturæ, ſunt alia, quibus, ut operentur, eſt *neceſſe imprimi aliquid*, ut impulſum fidibus, ovis item,

quæ

quæ ſunt inſtrumenta gallinæ imprimitur calor prolificus: alia autem ſunt, quibus *nihil imprimitur*, ut v. g. magneti ad cauſandos effectus artis, calori reſpectu cauſandi ignis.

Cauſæ etiam principales ſunt non paucæ, non tantùm univocæ, ſed etiam æquivocæ, Deus reſpectu paſſionum, potentiæ reſpectu actuum, ſunt cauſæ æquivocæ, quæ omnia, variis locis perſtringuntur.

# QVÆSTIO III.

## *De efficientibus cauſis aliquibus in particulari.*

OMnia efficientia, in particulari numerare, non eſt hujus vitæ, nullum enim eſt Ens, quod ſuam efficientiam non habeat, ſaltim emanativam. Attingentur nonniſi ea efficientia, quæ in conſiderationem accepit Schola.

# DIFFICULTAS I.

## *Quid efficiens Principale & Inſtrumentale?*

EXPLICAT PRIMO Suar. & cum eo Arriag. D. 11. Sect. 3. *quod cauſa inſtrumentalis ſit ea, quæ concurrit ad Effectum ſe nobiliorem Cauſa autem Principalis, quæ concurrit ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem.*

*Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia poſſibile eſt aſſumi à DEO, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel ſe ignobiliorem, quo caſu ille Angelus eſſet cauſa inſtrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, ſi aſſumatur creatura tanquam inſtrumentum obedientiale, ad aliquid æque perfectum producendum. Ergò apparet, de ratione inſtrumenti non eſſe producere nobiliorem ſe effectum. Tum quia per nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad ſpeciem effectus: ſi primum; Contra erit, quia homo adjutus lumine gloriæ, eſt cauſa principalis viſionis beatificæ, in quantum illa eſt actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem ſe, producit effectum, quia illa vitalitas, eſt eadem entitas cum ſupernaturalitate, quæ eſt ordine nobilior. Rurſus unio hypoſtatica cenſetur, à multis eſſe inſtrumentum noſtræ ſalutis, & tamen noſtra ſalus, ignobilior eſt unione hypoſtaticâ. Si ſecundum; Contrà erit, quia ex vi explicationis, ſequitur Creaturam non poſſe aſſumi tanquam inſtrumentum, ad effectum ſe ignobiliorem, nec aquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidens, quoad ſpeciem, eſt imperfectior aqua. Tum quia, mulus eſt quid imperfectius aſino, reſpectu cujus aſinus, eſt principalis cauſa.

EXPLICAT SECUNDO Hurtad. & Vaſq. *Cauſam inſtrumentalem illam eſſe, cui in effectum, nulla reſpondet formalitas, principalem autem, cui reſpondet.*

*Hæc Explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia cauſa inſtrumentalis, vel eſt ens, vel non eſt ens: Si non eſt ens, ergò neque eſt cauſa inſtrumentalis: quod ſi cauſa inſtrumentalis eſt Ens; effectus vel eſt ens, vel non eſt ens: Si eſt ens, ergò id prædicatum, quod cauſa inſtrumentalis cauſat, reperiri poteſt in inſtrumentali cauſa; Si non eſt ens, ergò neque eſt effectus. Tum quia, ſi Angelos poſſibile eſt, numero eſſe diſtinctos, poſſet alius Angelus aſſumi, ut inſtrumentum ad producendum alium Angelum, numero diſtinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ ſola individuatione, immò & aſſumptus ad productionem Angeli ſuperioris, haberet in illo reſpondentem formalitatem, ſubſtantiæ ſpiritualis completæ, in ſe etiam reperibilem. Tum quia, poſſet creatura aſſumi, ut inſtrumentum ad productionem replicativam ſui, & tamen tunc vel maxime reſponderet formalitas ſimilis, quia eadem, quod etiam procedit de replicatione ſibi ſimilis.

EXPLICAT TERTIO Lugo de Sacr. D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit: *Cauſam inſtrumentalem eſſe, quæ non operatur per propriam virtutem, ſed ab extrinſeco acceptam.*

*Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, hoc ipſum explicandum fuiſſet, quid ſit operari per virtutem ab extrinſeco acceptam: cum enim omnia ſint producta, omnia debent habere vim ab extrinſeco productam, & ſi per ly extrinſecum intelligatur diſtinctum, non niſi realiter, tunc Filius æternus, erit inſtrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicatâ ſibi vi producit eundem. Tum quia, ſi non dantur, ſaltim non implicant inſtrumenta naturâ ſuâ talia, adeoque ſeipſis inſtrumenta, conſequenter non ab extrinſeco accepta virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermediæ verè ſunt inſtrumenta, naturâ tamen ſuâ, & non acceptâ aliunde, ſeu à principali virtute, concurrunt. Tum quia impulſus eſt vera cauſa inſtrumentalis ſoni, & tamen ſaltim ad reddendum rudem ſonum, non accipit virtutem à muſico, niſi acceptione, quâ etiam principalia à DEO & ſuis cauſis accipiunt virtutem. Tum quia, quod eſt ſeipſo virtus, non poteſt habere ab extrinſeco virtutem, ſicut quod eſt ſeipſo actio, ab alio eſſe actionis, non accipit, ſemen autem, v. g. ſe ipſo eſt virtus, calor ſeipſo eſt virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis ſuperaddit ſemini vel calori, & tamen

ſemen,

ſemen, verè eſt inſtrumentum, & calor, reſpectu ſubſtantiæ, ignis, quem producit; Ergò de ratione inſtrumenti non eſt, habere ab extrinſeco acceptam virtutem.

Explicatur Quarto. *Cauſam principalem eſſe, quæ naturâ ſuâ habet proportionem cum effectu, inſtrumentalem, quæ non habet. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia hoc ipſum explicandum eſt, in quo ſtet iſta proportio, & cur impulſus ad ſonum, non habeat proportionem, habeat autem muſicus. Tum quia, ſi per proportionem intelligitur habere vim ſufficientem, cur etiam iſtam vim ſufficientem non habent, accidentia, reſpectu genitorum ex putri, & cur habent ſufficientem virtutem creaturæ, quæ tamen indigent concurſu Divino, quamvis ſint Cauſæ principales. Multa principalia agentia, ſine diſpoſitionibus, non habent vim ſufficientem agendi: item dantur duæ concauſæ principales, quarum neutra habet vim ſufficientem ad producendum effectum, ut cum duo equi idem pondus trahunt. Tum quia, ſi per improportionem intelligatur, quòd ſcilicet indigeat causâ perfectiori, cum qua producat cauſa inſtrumentalis effectum, tunc ſi elephas & aſinus idem pondus trahant, non erit uterque cauſa principalis, quia ad invicem conſortio indigent, elephasque eſt perfectior. Addo non implicat dari duas cauſas principales, unam imperfectiorem aliâ ſubſtantialiter.

Explicatur Quinto. *Cauſam inſtrumentalem eam eſſe, quæ non agit in bonum & finem ſuum, vel bonum debita ſibi actionis. E contra cauſa principalis eſt, quæ ita agit.* Hinc, v. g. homo generans hominem, eſt cauſa principalis, ſi autem malleus producat alium malleum, non eſt cauſa principalis, quia non eſt ſibi debita ſua actio, ſed artifici. Quod ſi Angelus producat alium Angelum, erit etiam cauſa inſtrumentalis, quia producere alium Angelum, non eſt illi debita actio.

Ratio Explicationis eſt inprimis auctoritas Ariſtotelis, qui primo Polit. cap. 3. poſtquam dixiſſet, ſervum eſſe animatum inſtrumentum Domini, cenſet illum omnia agere in bonum Domini; idem habet S. Thom. Prima Parte q. 62. a. 1. in O. Tum quia hæc explicatio, convenit omni, ſoli & ſemper: convenit omni, certum enim eſt, quod cauſæ principales Univocæ agunt in bonum & finem ſuum, quia agentis ille finis eſt, ultra quem non poteſt, & in quem ultimo poteſt, quo acquiſito ceſſat, quo non acquiſito actionem, quantùm poteſt continuat, & id videmus, dum ignis conatur generare ignem, quo genito ceſſat. Cauſæ etiam principales æquivocæ agunt in bonum & finem ſuum, cum enim anima intelligendo fiat omnia, adeoque & ideas habendo, fiat idea, producere ſimile ideæ, eſt agere in bonum & finem ſuum. Quodſi cauſæ æquivocæ, non agunt ex idea, ut cum ſubſtantiæ emanant paſſiones, vel producunt actus, agunt tamen in bonum & finem ſuum, bonum enim ſubſtantiæ, ſunt paſſiones, & finis potentiæ, actus. Quomodo autem cœli & aſtra, quæ reſpectu influentiarum, ſunt cauſa principalis, agant in bonum & finem ſuum, ſic poteſt explicari, negando ſcilicet illas agere, ut cauſas particulares principales, ſed ut cauſas univerſales, quæ agere non debent, in bonum & finem ſuum, ſed in bonum univerſi. Neq; tamen inde ſequitur, ipſas influentias eſſe cauſas principales, quia influentiæ, ſunt cauſarum univerſalium virtutes, hoc tamen benè poterit dici, quod ſint cauſa principalis reſpectu ſiccitatis, caloris, &c.

*Hæc etiam explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia ſpecies cauſarum univerſalium, ſunt cauſæ principales particulares, & hæ agunt in proprium bonum; & aliæ ſunt cauſæ principales univerſales, hæ non agunt in bonum proprium, ſed alienum: ergò debet dari conceptus communis utrique huic cauſæ, qui jam non poteſt eſſe agere in bonum proprium, cùm id non conveniat cauſæ univerſali principali, & ſi alienitas boni univerſalis, poteſt ſtare cum cauſæ principalitate, cur alienitas boni particularis, ſtare non poterit. Tum quia quamvis cauſæ æquivocæ producentes has paſſiones & actûs, agant in bonum & finem ſuum, non tamen apparet, quomodo agant in bonum & finem ſuum, in quantùm producunt diſtinctos à ſe effectus, reſpectu etiam quorum habent rationem cauſæ principalis, & non tantùm reſpectu actuum ſuorum & paſſionum. Tum quia hoc ipſum explicandum venit, quid ſit agere in finem proprium, & ſibi debitâ actione, & cur inſtrumenta generandorum ex putri, pro fine, non habeant genitum ex putri, cum finis rei, vel maximè illud ſit, ad quod aliquid ordinatur à natura, ut illa accidentia ordinantur ad generanda ex putri. Cur item non ſit finis & bonum caloris proprium, & ſecundùm debitam illi actionem generare ignem, cùm, ut dixi, deputetur ad hoc à natura; cur item non ſit bonum, & debita actio magneti attrahere columbam Architæ, & tamen magnes, tunc eſt inſtrumentum artis. Tum quia hæc duo ly agere in finem ſuum, & ly in bonum ſibi debitæ actionis, vel debent ſimul ſumi, vel diviſim: Si diviſim, verè accidens in generatione ſubſtantiæ, erit cauſa principalis, eſt enim illi debita actio, illa generatio ſubſtantiarum: Si ſimul, ergò cùm potentia producit actus, non eſt cauſa principalis, quomodo enim actio, eſt bonum debitæ actionis. Qui ipſe medius terminus, ſic aliter proponitur. Bonum proprium, & finis cauſæ inſtrumentalis, eſt deſervire principali, principale etiam habet bonum proprium & finem, & utrumque habet debitam ſibi

ſibi actionem: quo ergò diſcernetur bonum illud proprium, quod eſt inſtrumenti, à bono proprio quod non eſt inſtrumenti, illudque potiùs erit definitivum utriuſque. Tum quia quando principale debet agere in bonum & finem ſuum, vel debet agere in ſimilitudinem naturæ, vel tantùm in id, ad quod ordinatur: Si in ſimilitudinem naturæ, architectus, non erit cauſa principalis domus, quia domus & idea, cui aſſimilatur domus, non ſunt ſimilia in natura, hæc enim eſt ſpiritualis, illa materialis. Quòdſi ſufficit agere id, ad quod ordinatur, tunc etiam Sacramenta, non erunt cauſa inſtrumentalis gratiæ vel ſalutis, ordinantur enim ex ſua habitudine, ad producendam gratiam, & cauſandam ſalutem, cùm non ſit neceſſe ex natura ſua ad hoc ordinari, aliàs nulla eſſent inſtrumenta artis. *Hinc aliter*

Non Incommode Explicari Possent Causæ Dictæ. Quòd cauſa principalis ſit, quæ reſpectu effectus habet ſe, ut quid primò & per ſe intentum. Inſtrumentalis autem illa eſt, quæ reſpectu effectus non eſt primò & per ſe intentum. Quod ipſum ſic explanatur. Omne agens, aut agit ex intentione propria, aut agit ex intentione latiùs accepta: rigoroſa intentio convenit intellectualibus, quæ autem intellectualia non ſunt, bonum quidem appetunt, ſed ex rigoroſa intentione non agunt, ut communior eſt ſenſus.

Porrò agendo ex intentione, ſeu propter finem, agunt ex intentione acquirendi boni; bonum enim eſt id, quod finaliſat, & quia agere ex intentione finis independenter à mediis non poſſunt, agendo propter finem, requirunt media. In iſtis autem, quæ ex rigoroſa intentione finis non agunt, nec uſurpare poſſunt media ſub formalitate mediorum, ordo, qui fit per intentionem propriam, ſpectatur penes ordinem, quem Deus, ut auctor naturæ, adeoque natura facit. Jam autem ipſa media, ſunt aliqua primò & per ſe intenta, aliqua nonniſi ex ſecundaria intentione; hæc ergò, quæ nonniſi ex ſecundaria intentione aſſumuntur, inſtrumenta ſunt, quæ autem primò & per ſe ad ponendum effectum aſſumuntur, ſunt cauſæ principales.

Ratio bonitatis explicationis eſt. Tum quia ad ipſum nomen principalis rectè reſpicit terminus in definitione poſitus: primò, & per ſe. Jam autem in explicationibus rerum, etiam ad ipſas voces attendendum eſt, nè ſimpliciter improportionata tradatur explicatio. Tum quia ipſa inductio oſtendit bonitatem explicationis, explicatque illud ipſum, quid ſit primò, & per ſe intendi, ita, ut habere ſe ita, ſicut ſe habent inferiùs ponenda, tanquam manifeſtiora, ſit primò, vel non primò intendi: ſic in generatione univoca ignis B. primò, & per ſe intentum, eſt ignis: ſed quia ad generationem ignis veniri commodè non poteſt ſine diſpoſitionibus, calore, ſiccitate &c. fit, ut hæc, ex ſecundaria intentione aſſumantur, ſintque cauſæ inſtrumentales. Rurſus in ædificatione domus, primò, & per ſe requiritur ædificator, quæ ædificatio, quia perfici non poteſt artificialiter ſine idea, aſſumitur ex ſecundaria intentione idea, quæ eſt inſtrumentum. Item prima intentio eſt Dei, facere juſtum, quod ſine Deo, tanquam ſpeciali agente, fieri non poteſt; & quia hoc vult facere per aliquid permanens, ex ſecundaria intentione aſſumit gratiam, quæ eſt cauſa inſtrumentalis, juſtificationis. Tum quia, ſi ex rudi quæratur, quid ſit cauſa principalis mallei, faberne, an malleus? ægrè ſe extricabit: ſi autem quæratur, quid priùs & magis requiratur ad fabricandum malleum, malleusne an faber, non hæſitanter reſpondebit, Fabrum, ab ipſo enim mallei motus eſt, & tamen faber cauſa principalis eſt. Ergò apparet notificationem hanc, utpotè omnibus inſitam, cauſæ principalis, commodam eſſe.

Addo. Cùm effectus & cauſa ſint correlativa, ſicut dantur cauſæ, quæ reſpectu effectuum primò, & per ſe intentæ ſunt, ita dantur & effectus primò & per ſe intenti; & ſic quia in generatione ignis B. primò & per ſe intentum ab igne A. erit ignis B. hinc ignis A. erit cauſa principalis, quia verò reſpectu accidentium primò & per ſe intentum, non eſt ignis B. ſed ſola diſpoſitio alteratio, ideò accidentia reſpectu diſpoſitionum ſunt cauſæ principales, reſpectu autem ignis accidentia, non ſunt niſi cauſæ inſtrumentales.

# DIFFICULTAS II.

## *Quid cauſa immediatè efficiens ſubſtantiarum?*

Controvertitur in Philoſophia: An ſubſtantia producat immediatè ſubſtantiam, an mediis accidentibus? Negant Thomiſtæ, à ſubſtantia immediatè produci ſubſtantiam, & ex noſtris Fonſec. Suar. Vaſq. affirmant Scotiſtæ, Arriag. Ovied. recentior Suar.

## Punctum Difficultatis I.

### *Quid tenendum?*

Dicendum Est Primò. *Poſſibile eſſe, ut accidentia, tanquam cauſæ inſtrumentales, immediatè producant ſubſtantiam, idq. naturaliter.*

Probatur unico argumento, quia non implicat contradictionem, dari tale accidens, quod ex vi principiorum ſuorum naturalium poſſit, tanquam inſtrumentum, deſervire ſubſtantiæ, ad producendam aliam ſubſtantiam. Addit Ovied. Si dantur ſubſtantiæ, quæ neque inadæquatè aliam producunt, ut Angeli, cur dari non poterunt, quæ ſaltem inadæquatè producant.

Ob-

Objicitur Primò. Res ignobilior & imperfectior non poteſt producere nobiliorem effectum. Accidens eſt quid ignobilius.

Respond. Arriag. Neg. majorem, quia ſpecies impreſſa, & lumen gloriæ, producit cognitionem, quæ eſt nobilior, eſt enim actus, eſt quid vitale, &c. Rurſus quamvis res ignobilior univocè agens, non poſſit nobiliorem producere effectum, idque tanquam cauſa principalis; ſecùs, ſi non agat univocè, & agat tanquam cauſa inſtrumentalis, ſufficitque continentia in virtute ſine titulo æqualitatis in Entitate.

Instat Primò Maſtrius Diſp. 7. n. 90. Omnis univerſaliter cauſa debet eſſe perfectior ſuô effectu, aliàs poſſet dici totum Univerſum, eſſe à muſca productum, nec ex cauſatione primæ cauſæ, argueretur infinita perfectio in ipſa.

Respondetur. Non poteſt tribui Univerſi productio muſcæ, quia multa in Univerſo indigent creari, quæ non ſpectant ad muſcam. Rurſùs, vel eſſet illa cauſa principalis, & hoc non, quia illa debet præcontinere in ſe perfectionem effectûs, quæ præcontinentia muſcæ, tàm imperfecto enti non convenit : non etiam illa muſca, eſt cauſa inſtrumentalis, quia nec ad hoc ordinatur à natura, ut videlicet generet hominem, undè enim hoc colligis ? nec ſcitur aliunde, ad hoc illam eſſe aſſumptam à Deo, ſi autem cauſatur à cauſa prima, colligetur adhuc infinita perfectio in illa, quia colligetur ratio entis à ſe, ratio illimitati, &c. quæ omnia nectunt ſecum infinitudinem; nec Deo tribui poteſt ratio cauſæ inſtrumentalis, ſed tantùm cauſæ principalis, adeoq; præcontentivæ effectus.

Instat Secundò. Cauſa univoca habet in ſe effectum, ut adæquatum in perfectione ſuæ potentiæ, ergò cauſa æquivoca, ſi eſt imperfectior univocâ, non poteſt in ſe continere illum effectum, ut terminum ſuæ potentiæ adæquatum.

Respondetur. Inprimis falſum eſſe, cauſam æquivocam eſſe imperfectiorem univocâ, univerſaliter etiam hâc perfectione conceſsâ, ſi cauſa univoca eſt contentiva effectûs, cauſa æquivoca non poterit eſſe contentiva illius effectûs, ſi ſit cauſa inſtrumentalis, ſecùs ſi ſit cauſa principalis.

Instat Tertiò. Si forma cauſæ æquivocæ daret eſſe formaliter alicui, non poteſt dare eſſe perfectius ſe ipsâ, quia nemo dat, quod non habet, ergò nec effectiva.

Respondetur. Cauſa æquivoca principalis, non poteſt dare eſſe perfectius ſe ipsâ; ſecus ſi ſit cauſa inſtrumentalis: aget enim in virtute principalis, præcontinentis illum effectum.

Instat Quartò. Poſſet effectus productus ſaltem ab intellectu dividi in duos gradus perfectionis, in illum in quo convenit cum cauſa, & in illum in quo excedit cauſam. Hic ſecundus nequit à cauſa produci, quia nemo dat, quod nullô modô habet, ergò erit improductum, quod eſt falſum.

Respondetur. In illo, in quo effectus excedit cauſam, nequibit ille produci à cauſa æquivoca, tanquam cauſa principali. Ex eo autem, quòd cauſa ita ſe habeat in operari, ſicut in eſſe, ſolùm ſequitur, quod cauſæ æquivocæ principaliter operanti, debeat convenire præcontinentia effectus.

Instat Quinto. Quia accidens quod eſt imperfectius, & eſt cauſa æquivoca inſtrumentalis ad productionem ſubſtantiæ, non aliter eſt virtus & inſtrumentum, niſi quia accidens dicit entitatem, cum illo ſubordinationis ordine, & habitudine ad ſubſtantiam, cujus eſt virtus; iſta autem ſubordinatio non auget virtutem activam accidentis, ſicut nec perfectiorem reddit ipſam entitatem, cùm ſit merus reſpectus, parumq; accidenti prodeſt, quòd agat nomine ſubſtantiæ, ſi vires ei actualiter non ſuppeditat ad agendum, quantum ſufficit ad productionem ſubſtantiæ.

Respondetur. Accidens, eſſe virtutem ſubſtantiæ, nec dicit habitudinem & ſubordinationem accidentis ad ſubſtantiam utcunq;, ſed ſubordinationem in linea agendi, adeoq; ſuæ virtutis operativæ, acceptæ ab illa ſubſtantia, ut agat ſubſtantiam ſe perfectiorem. Et hæc quidem ſubordinatio, non auget virtutem, ſupponit tamen illam à ſubſtantia, cujus eſt virtus, acceptam, nec eſt illa virtus merus reſpectus, ſed fundamentum reſpectus, ſuppeditatq; illi vires actualiter, non quidem de novo ſuperadditas, ſed incluſas in natura ipſius accidentis, quas ipſas accipit ab illa ſubſtantia, cujus virtus eſt Undè falſum eſt, nihil virtutis in accidens à ſubſtantia derivari, cujus ſubſtantiæ illud accidens eſt virtus; quia derivatio illa, eſt ipſa acceptio entitatis, natæ hoc præſtare, & quòd hoc præſtare non poſſit, non evincit argumentum.

Hinc ſi quæratur : Quid ſit, accidentia eſſe virtutem ſubſtantiæ, nihil aliud erit niſi accidentia habere entitatem ordinatam à natura, ut ſimilem ſubſtantiam producant, ei ſubſtantiæ, cujus ſunt virtus, non indigendo æquali perfectione cum ſubſtantia producenda, modo ſubſtantia, cujus illa accidentia ſunt virtus, æqualem habeat perfectionem.

Objicitur Secundò. Accidens non poteſt, tanquam principale agens, producere aliam ſubſtantiam. Ergò neque tanquam inſtrumentum.

Respond. conformiter ad dicta, Accidens non poteſt habere in generatione ſubſtantiæ rationem cauſæ principalis, quia non poteſt habere rationē primò & per ſe intenti, reſpectu effectus, itidem primò & per ſe intenti, ſed tantùm poteſt habere rationem ſecundariò intenti. Quod ipſum probatur, quia in generatione ignis, ab alio igne, intendit natura primò & per ſe

propagationem ſimilis ſubſtantiæ : ſi intendit primò & per ſe propagationem ſimilis ſubſtantiæ, intendit primò & per ſe ſubſtantiam generatam, quia propagata ſubſtantia ſimilis, non eſt ſimilis niſi ſubſtantiæ. Cùm ergò accidens, non ſit ſubſtantia, primò & per ſe in propagatione ſimilis ſubſtantiæ, intendi non poteſt, ſed tantùm ex ſecundaria intentione, quia ſcilicet intendens natura, primò & per ſe, propagationem ſimilis ſubſtantiæ, cùm prævideret ſubjectum, in quo peragenda eſſet generatio ſubſtantiæ ignis, non fore proximum & immediatum ſemper, providit illi vicarium, ad perficiendam generationem. Unde, ut vides, hoc quod eſt primò & per ſe intendi, in quibuſdam eſt ſimilitudo in ſpecie, in quibuſdam non ; ita tamen, ut omnia conveniant in illa ratione communi ,( ſicut aliud eſt ſenſitivum Rugitivè , aliud Mugitivè , omnia tamen conveniunt, in ratione generica viventis ſenſitivi.

Objicitur Tertiò. Tale accidens immediatè per modum inſtrumenti productivum ſubſtantiarum, & operaretur illas propriâ virtute, & non operaretur propriâ virtute ; hoc autem implicat, non operaretur propriâ virtute, ut ſupponitur, operaretur autem propriâ virtute, quia operaretur ſibi identificatâ virtute. Et certè, ſi accidens non operaretur propriâ & ſibi identificatâ virtute, virtus illa ſuperaddita, vel eſſet ſubſtantia, vel accidens : ſi ſubſtantia, ergò adhuc immediatè ſubſtantia ſubſtantiam produceret ; ſi autem illa virtus eſſet accidens, vel illâ ipsâ propriâ virtute operaretur, vel non propria, ſi propria, ergò & priùs illud propria virtute operari poteſt, ſi autem non propria, dabitur proceſſus in infinitum.

Respond. In hôc ſolo non operantur virtute propriâ Accidentia ſubſtantias, quia non operantur cum virtute, primò & per ſe intenta ; operantur autem propriâ, hoc eſt, non ſuperadditâ virtute, ſed ex tali proprio & improprio non coaleſcit recta contradictio, adeoque nec infertur impoſſibilitas talis cauſalitatis.

Dicendum Est Secundò. *De facto etiam ſubſtantias immediatè produci ab accidentibus.*

Probatur Primò directè contra Modaliſtas, negantes dari de facto accidens, quòd producere poſſit immediatè ſubſtantiam. Falſa eſt hæc univerſalis. Nullum accidens de facto cauſat immediatè ſubſtantiam, ergò debet eſſe vera hæc alia contradictoria : Aliquod accidens de facto cauſat immediatè ſubſtantiam. Antec. probatur. Actio ſubſtantiæ eſt accidens per Modaliſtas, & de factò cauſat ſubſtantiam, ergò univerſalis illa : Nullum accidens de facto cauſat immediate ſubſtantiam, falſa eſt, ex quo ulteriùs ſic arguitur : Accidens, quod non eſt ratum, poteſt eſſe ratio cauſandi & cauſalitas, ut Quo ſubſtantiæ , & non obſtante ratione accidentis, poteſt immediatè defacto influere in ſubſtantiam , ergò & accidenti rato , ratio accidentis non officiet, quo minùs de facto immediatè, influat in ſubſtantiam.

Respond. Diſparem eſſe Rationem, de Actione, quia actio eſt ratio agendi, & id quô exercet vim ſuam cauſandi, ſubſtantia.

Contra id quod eſt ratio agendi, id per quod exercet vim ſuam cauſandi ſubſtantia, non officit de facto rato accidenti , quo minùs immediatè agat in ſubſtantiam. Ergo nec officiet accidenti rato præciſa ratio accidentis, & licèt univerſaliter à modis, vel quæ ſunt non ſine modo, non teneat conſequentia, tamen valet, quando convenitur in eadem ratione communi, de qua eſt diſceptatio. Et tamen ab oppoſitis pro principio aſſumitur ipſa ratio accidentis, tanquam improportionatum quid ad agendum immediatè in ſubſtantiam ; & certè ſicut ablatâ actione, quæ non eſt ſine modo accidentali, non relinquitur ratio agendi, quam tamen aliunde conſtat debere dari, ita niſi tribuatur vis agendi ſubſtantias nomine ſubſtantiarum, reperibilis in accidentibus , non relinquetur modus ſalvandi, quod ſit productivum ſubſtantiarum, quod tamen dari conſtat, vel ex ipſa illarum productione.

Probatur Secundò. Si non habent accidentia vim de facto producendi ſubſtantias, nomine & virtute ſubſtantiarum , quando ab igne A. generatur ignis B. in ligno aliquantulum remoto C. ubi eſt C. vel eſt ſubſtantia ignis A, vel ſubſtantialis ejus virtus, vel aliquid accidentale : Non primum ; quia aliàs lignum C. non ſupponeretur eſſe remotum, vel ſi eſt etiam ignis illîc A. ergò eſt in duplici loco adæquato, in ſuo, & in loco ligni C. remoto ; Non etiam ſecundum, quia ſi eſſet illic aliquid ſubſtantiale, ignis A. eſſet virtus illius ſubſtantialis, hæc illîc non eſt. Quia virtus ſubſtantialis ignitiva, eſt identificata realiter ipſimet igni, ſicut & aliæ virtutes ſuis principiis, potentiæq; animabus ; & quamvis eſſent diſtinctæ realiter , non eſſent tranſmiſſibiles, ſed unibiles, non niſi principio ſuô, à quo per emanationem educuntur ; Non etiam tertium, quia haberetur intentum, nempè ab accidentali virtute produci illam ſubſtantiam.

Supponit hoc argumentum, quòd nihil operetur ibi, ubi non eſt, vel in ſe, vel in aliquo ſui ; ſi autem eſt non niſi in aliquo ſui, illic operatur, nonniſi in aliquo ſui, cùm in illo loco quoad ſe, ita ſe habeat, ac ſi in rerum natura non eſſet, quodſi in aliquo illo ſui operatur, cùm illud aliquid illius, non ſit niſi accidens, hoc eſt calor, in illo accidenti, immediatè operabitur ignem B. quod intendit Concluſio.

Probatur Tertiò Experientiis. Prima ſit Experientia de generatione poſthumi. Quando generatur poſthumus, vel influit tunc ſubſtantia Patris, vel non influit ; ſi non influit,

ergò

ergò ſola ſubſtantia matris, eſt cauſa illius, eſtq; filius ille & non ex Patre, & licèt verum ſit, quod dicit recentior Suar. Subſtantiam Matris aſſiſtere genito, quia tamen non ſola mater concurrit, ſalvandus erit concurſus alîus principii ſubſtantialis, nempè Patris: ſi autem influit in poſthumum ſubſtantia Patris, vel influit in ſe, vel in aliquo ſui: non in ſe; ſupponitur enim mortuus, ergò in aliquo ſui; ſi in aliquo ſui, vel eſt ſubſtantiale, vel accidentale; non ſubſtantiale, quia forma ſubſtantialis ſeminis ob alterationem cedere debet, omne autem aliud ſubſtantiale, quod ſit præter materiam ſeminis, fictitium eſt. Ergò Pater in aliquo ſui, quod eſt accidentale, operari debet.

Quod autem adfert Pontius, in cauſas circumſtantes generationem referri debere, ipſum produci, corporis animati, & quod dicit, ab equo non generari immediatè equum, ſed tantùm produci diſpoſitiones, quæ exigunt productionem animæ equi; hoc etiam non ſatisfacit, quia ſine neceſſitate ponit ſimilem generationem equi, e. g. & hominis, cùm utriuſq; animæ productionem referat non in dationem exiſtentiæ ipſi formæ, provenientem à generante, ſed in productionem aliunde, nonniſi ad exigentiam diſpoſitionum, ſed hôc etiam poſitô, non poſſet oſtendere Pontius, quodnam ſit productivum immediatum ſubſtantiarum, non dando accidentibus vim immediatè producendi ſubſtantias.

Secunda Experientia eſt de igne producto in remoto ligno, quæ jam ſuprà poſita.

Tertia Experientia eſt, In generatione ranæ, & aliorum ex putri, nulla poteſt oſtendi ſubſtantia, quæ immediatè influat, quia non eſt ſubſtantiâ alîus ranæ vel vermis, ut clarum eſt, hôc enim ipsô non generantur ex putri, non etiam ipſe Deus immediatè influit, ut voluit Arriaga. Tum quia effectuum naturalium cauſas naturales aſſignare debemus, nec recurrere ad Deum, ſi nihil obſtet; nihil autem obeſt accidentibus, tribuere vim producendi ſubſtantias, cùm id poſſibile eſſe, agnoſcat ipſe Arriag. Tum quia ſequeretur, Deum ſpecialem eſſe patrem ranarum, quod ipſum probatur. Ideò reſpectu Filii æterni, æternus Pater Pater eſt, quia reſpectu Filii nullum aliud principium ſubſtantiale generativum concurrit, & ipſa ejus productio, nativitas eſt, eô quod nativitas ſit generatio viventium, hoc autem totum verificaretur de genitis ex putri. Ut robur hujus argumenti penſetur, inquirendum eſt; quæ nam ſit cauſa genitorum ex putri, eaque principalis?

Respondent aliqui: Genitorum ex putri, cauſam principalem eſſe ſpeciem & naturam ranarum totam.

Contra erit, quia ſpecies ranarum, vel eſt ratio abſtracta, ut ſic ranarum, & hæc utpotè formalitas Metaphyſica, non poteſt habere rationem cauſæ Phyſicæ; vel eſt non aliud, quàm omnes individuæ ranæ convenientes in prædicato ranæ. Ergò ſi ſpecies, ſeu omnia individua, ſunt cauſa illius ranæ, etiam illa rana genita, utpotè aliquod individuum, erit cauſa ſui ipſius.

Respondent alii. Cauſam principalem genitorum ex putri, eſſe aliquod individuum indeterminatum, poſſibiliter præexiſtens. Unde prima rana habebat cauſam principalem aliam, quæ poſſibiliter præextitiſſet, & hæc aliam, ſi producta fuiſſet: & quia infinitæ ſunt, non deveniretur, quin alia aliam cauſam principalem habere poſſit; quamvis autem rei indeterminatæ & non exiſtenti, non debeat tribui effectio rei determinatæ, ſi in aliquo ſui non exiſtat, ſecùs tamen ſi exiſtat in aliquo ſui, nempè in vicariis accidentibus, nec fruſtra dabitur ei virtus, quod nunquam exiſtet, quia dantur etiam gratiæ ſufficientes ad meritum, quod exiſtere poſſet, nunquam exiturum eſt. Nec ſequetur, quod nullæ ſint dandæ cauſæ æquivocæ, ſi etiam ex putri genito habeant ſuam cauſam principalem, verè enim adhuc erit cauſa æquivoca Deus, reſpectu creaturarum, lux reſpectu caloris, materia reſpectu formæ.

Contra erit. Tum quia accipio, omnes ranas poſſibiles, & de ſingulis ſimul tamen, nullâ exceptâ, quæro, an ſingulæ habeant cauſam aliam, & aliam ranam præexiſtentem poſſibiliter, ſi non habent, non reſpondes ad difficultatem, univerſaliter enim quæritur; Si habent, contrà erit, in tota collectione entium ab alio devenire eſt ad unum, quod non eſt ab alio, ut noſcitur, dum demonſtratur Dei exiſtentia. Ergò & in tota poſſibilitate ranarum præexiſtentium ab alio, devenire erit ad unam, quæ non ſit ab alia rana poſſibiliter præexiſtente. Tum quia accipimus ranam B. genitam, virtus illius productiva ſunt accidentia, quæ ipſa vel determinat ſibi individuum, vel non determinat: ſi determinat, Ergò immeritò cauſa iſtorum dicitur aliquod indeterminatum individuum; ſi non determinat, hoc ipſum improbabiliſſimum eſt, quomodo determinata cauſatio, non ſit determinati cauſantis, ſicut determinata ſcriptio, determinat ſibi calamum. Tum quia reſpectu intellectûs Divini non datur individuum vagum, circa objectum habens actionem determinatam; videbit ergò Deus ranam, cui illa virtus debeatur.

Respondent alii. Quod genitorum ex putri; nulla ſit cauſa principalis univoca, ſed cauſam æquivocam eſſe Deum, Solem, &c. Neq; inde ſequitur, eſſe ranas ſpecialiter filios Dei, vel natas ex Deo, non enim producuntur in ſimilitudinem naturæ; nec dicendum eſt, reſpectu illarum Deum æquè ſe habere, ac reſpectu hu-

manitatis Chriſti, quia reſpectu illius ſupplevit concurſum Patris, reſpectu autem ranarum nihil ſupplet, quia illud ſuppleri dicitur, quod eſt, vel fuit, vel erit. Hinc non ſupplet Magiſter vices alîus profeſſoris, qui nec eſt, nec fuit, nec erit, influxus autem cauſæ univocæ, erga ranas nec eſt, nec fuit, nec erit, eò quòd nec ratio, nec experientia, tribuat illis vim generandi ſibi ſimile. Unde, quia videmus generari ignem ab alio igne, ſi non ab igne, vel virtute ignis generetur ignis de novo, tunc ſupplet DEUS cauſalitatem ignis, eſtq; ſpecialis illius cauſa: & licèt ad DEUM recurrere, non ſit Philoſophicum, ſi alia cauſa aſſignari poſſit, jam autem cauſa univoca nulla poteſt aſſignari genitorum ex putri, hinc ad Solem & ad DEUM, tanquam auctorem naturæ, recurrendum erit, cùm hoc tamen ſtat, ut debeat virtus agendi tribui immediata, reſpectu ſubſtantiarum accidentibus.

CONFIRMATUR Concluſio, quando videmus duo concurrere, & duobus illis poſitis poni effectum, non poſitis non poni, cæteraque ſunt paria, benè arguimus, utrumq; illud eſſe cauſam, ſed poſitô igne cum ſuo calore, videmus poni alium ignem, non poſitô non poni, & cætera ſunt paria; præcipuè in hôc, quia videmus ſolum calorem immediatè paſſo conjunctum, ſine conjunctione immediata ignis, alium ignem producere. Rurſùs pone impediri ignem, ne producat in ſe calorem, vel adhuc poterit naturaliter producere ignem, vel non poterit: ſi non poterit, præſumptio eſt, quòd etiam calor illius concurrat, ſicut cùm videmus unum equum pondus non trahere ſolum, trahere cum alio, præſumimus utrumq; trahere: ſi autem poterit cauſare alium ignem, contra erit, non poteſt ſine prævio calore paſſi, quidquam igniri. Ergò nec ignietur ſine calore agentis.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Solutio Objectionum.*

OBJICIT PRIMÒ recentior Suar. paritates aliquas.

PRIMA PARITAS eſt; ſola ſubſtantia poteſt immediatè recipere aliam ſubſtantiam, ergò & ſola poteſt immediatè aliam producere.

RESPOND. Negando Antec. conceſſimus enim competere id quantitati. Diſparitas etiam in hôc eſt, quia materia non recipit ubi non eſt, nec cauſat, niſi intimè unita: agens autem agit, etiam ubi præſens, quoad ſubſtantiam non eſt, ſed in aliquo nonniſi ſui, quod aliquid illius, non eſt aliud, niſi accidentia.

SECUNDA PARITAS. Unum accidens poteſt immediatè producere aliud, ergò & ſubſtantia aliam ſubſtantiam.

RESPOND. eadem quâ ſuprà diſparitate nempe quia nullibi agit, accidens niſi ubi eſt, non debuit ergò habere vicariam virtutem; jam autem ſubſtantia agit, ubi non eſt, debuit ergò illi provideri vicarium accidens.

TERTIA DISPARITAS poſſet eſſe, Virtus productiva entis ſpiritualis, debet eſſe ſpiritualis, ergò & productiva immediatè ſubſtantiæ, debet eſſe ſubſtantia.

RESPOND. vi ejuſdem medii termini probari poſſe, quòd ſubſtantia non poſſit producere accidens, quia ſi productivum entis ſpiritualis debet eſſe ſpirituale, etiam productivum accidentis, deberet eſſe accidens. Quodſi dicas, non eſſe licitum argumentari ab exigentia unius effectûs, reſpectivè ad ſuam cauſam, ad exigentiam alîus effectûs, idem nos in præſenti dicemus. Quoad diſparitatem attinet, vel antecedens procedit de ſubſtantia ſpirituali, & ſic clarum eſt, debere ſpirituale illius eſſe principium, nam ſubſtantia ſpiritualis, non poteſt aliter produci, niſi virtute creativâ, virtus autem creativa connaturaliter non poteſt tribui, niſi DEO, qui ſpiritualis eſt; Si verò nomine entis ſpiritualis veniant operationes ſpirituales immanentes, illæ etiam debent eſſe à principio ſpirituali, quia à principio ab intrinſeco operante. Materiale autem non eſt ab intrinſeco operativum ſpiritualium, extraheretur enim extra ſuam latitudinem tunc materiale principium, ſicut extraheretur, oculus ſi produceret auditionem. Si verò nomine entis ſpiritualis veniant alia accidentia, illa etiam non poſſunt produci ab ente materiali, quia ſi res materialis produceret rem ſpiritualem, ſingulæ illius partes producerent totam rem ſpiritualem, cùm illa carens partibus, per partes produci non poſſit, conſequenter darentur plures cauſæ adæquatæ unius rei, in eodem genere, quod naturaliter fieri non poteſt.

Sed in adferenda hac diſparitate commodiùs recurretur ad rationem Concluſionis, quia nec per rationem, nec per experientiam, conſtat, dari aliquam virtutem materialem, quæ ſuppleat connaturaliter defectum productivi ſpiritualis, & ratione autem & experientiâ conſtat, debuiſſe provideri à natura vim ſuppletivam ſubſtantiæ um.

Procedit item argumentatio à faciliori ad difficilius viâ affirmationis, nam difficilius eſt, ut res materialis producat rem ſpiritualem, à quâ illa & gradu ſpiritualitatis, & genere entis diſtat, quàm ut producat ſubſtantiam accidens materiale, quod à ſubſtantia, nonniſi genere entis diſcernitur.

ADDO, materiale illud productivum rei ſpiritualis, vel eſſet ſubſtantia, vel accidens: Non ſubſtantia, quia ſubſtantia, unius ſubſtantiæ, non eſt vicaria: hinc jam propriâ virtute, deberet rem ſpiritualem producere, & tamen hoc non poſſet,

poſſet, utpotè rem perfectiorem gradu; Non etiam illud materiale productivum poſſet eſſe accidens, quia deberet in virtute ſubſtantiæ ſpiritualis producere, virtutes autem ſuis principalibus, ſaltem in gradu, deberet proportionari.

Objicit Secundò idem. Quando accidentia producerent ſubſtantiam, vel producerent illam ſe ſolis, aut ſimul, cum immediato concurſu ſubſtantiæ: non ſe ſolis, quia accidens, cùm ſit longè ignobilius ſubſtantiâ, non continet in ſe virtute ſubſtantiam; quodſi accidentia producunt ſubſtantiam, cum immediato alius ſubſtantiæ concurſu, ſuperfluus erit concurſus accidentium, potiuſque concurſui ſubſtantiæ, tribuetur illa productio.

Respondetur. Hæc propoſitio: cauſa virtute continet effectum, nihil in re plus ſonat, quàm quod poſſit producere effectum: hinc quando aſſumet Svar. pro probatione; Accidens non continet virtute ſubſtantiam, nihil probat, ſenſus enim rationis eſt, quòd non poſſint accidentia cauſare ſubſtantiam, quod ipſum probandum eſt, ſufficietque ad maximum, quòd cauſa principalis virtute contineat effectum, licèt illum non contineat inſtrumentalis.

Directè autem ad medium terminum dici poteſt, quod accidentia interdum ſimul producant cum ſubſtantia, interdum ſe ſola ſubſtantiam, ut fit in generatione poſthumi. Caſu autem, quô utrunque hoc principium concurrat, non erit concurſus ſuperfluus accidentis, quia concurſus cauſæ inſtrumentalis, agente principali, non eſt ſuperfluus. Nec tribuetur ſoli ſubſtantiæ productio, cum etiam accidentia in illorum abſentia producant ſubſtantiam, quod oſtendit ineſſe illis vim cauſandi. Illuſtrari hoc poſſet ex communiori Philoſophia, ductâ inſtantiâ, ſpecies impreſſæ proviſæ ſunt â natura, quia interdum objectum eſt improportionatum, & interdum abſens, ſic etiam proviſa ſunt etiam ſubſtantiis accidentia, tanquam inſtrumenta, ut quoniam interdum eſt ſubſtantia abſens, & unire ſe non poteſt paſſo, mediis accidentibus agat. Porrò hæ ſpecies impreſſæ interdum concurrunt in præſentia & exiſtentia objecti, ut dum videndo Petrum, intelligo Petrum, neq; tamen ex hoc ſupervacaneè natura providit de ſpeciebus intellectui; ſic cùm in præſentia ſubſtantiæ agunt, tanquam inſtrumenta, accidentia non ſupervacaneè â natura cenſenda ſunt eſſe proviſa.

Instabis: emanatio caloris non fit per aliquid intermedium, ergò nec productio alius ſubſtantiæ.

Respond. diſparitatem eſſe, quia hæc emanatio non poteſt eſſe, niſi conjunctim in præſentia ipſius ſubſtantiæ; generatio autem alius ſubſtantiæ, hinc ad emanationem non debuerunt â natura provideri inſtrumenta.

Objicit Tertiò Arriag. Magis eſt proportionata ſubſtantia ignis cum altera ſubſtantia ignis, quàm calor igni. Ergò potiori jure producit alium ignem, quàm calor.

Respond. Si ly: potiori jure, ſupponat, pro principaliter, Concedo totum: proportio etiam illa fundat nonniſi rationem cauſæ principalis, non autem excludet rationem cauſæ inſtrumentalis.

Instari Posset Primò. Actio immediata denegatur ſubſtantiis in ſubſtantias, vel propter ejus perfectionem, vel propter imperfectionem: ſi propter imperfectionem, cum accidens ſit imperfectius ſubſtantiâ, non poterit ei perfectior cauſalitas convenire; ſi etiam propter imperfectionem, tunc immediata actio DEO tribui non deberet.

Respond. Negando Minorem. Non enim propterea negatur concurſus immediatus ſubſtantiis, in ſubſtantiarum productione, ſed ob rationes alias prætactas. De objecto autem ipſo diſcurrendo; an concurſus effectivus immediatus, ſit perfectior, an imperfectior, de hoc dici poſſit: Quod ſi ſit immediatus concurſus ex defectu, non erit tunc immediatus concurſus perfectio; Et ſic non erit perfectio in Deo, per ſeipſum nonniſi facere miracula, ſi hanc vim, cæteroqui communicabilem creaturis, diſpenſare non poſſet. Et in moralibus non poſſe habere famulos ignobile cenſetur; Quod ſi ſit immediatus concurſus ob excellentiam principalis, determinantis ſibi nonniſi modum immediatè concurrendi, ut Deus qui nonniſi immediatè cum creaturis ad agendum concurrit, talis immediatio concurſus, perfectionem adferet. Hinc ulteriùs dici poteſt quòd negatio immediati concurſus ſubſtantiarum ad alias producendas ſubſtantias, ſit quædam perfectio, quia proficiſcitur, ex vi, ſubordinandi ſibi alia.

Instat Secundò Arriaga. Cauſa debet continere formaliter vel eminenter effectum. Accidens nullo modo ex his præcontinet ſubſtantiam; non formaliter; quia non eſt formaliter ſubſtantia; non eminenter, quia non eſt perfectior.

Respond. Majorem eſſe veram de ſola cauſa principali, non autem de Inſtrumentali.

Instat Tertiò Oviedo: Operari accidens in virtute ſubſtantiæ, eſt operari cum ſubſtantia immediatè operante, vel eſt operari tantùm per ſuam entitatem: Non primum, quia jam ſubſtantia eſſet immediatè operativa: Non ſecundum, quia accidens, eſt imperfectius ſubſtantia.

Respond. Operari accidens in virtute ſubſtantiæ, eſt eſſe accidens â natura proviſum, ut loco ſubſtantiæ etiam abſentis, operari poſſit, nec imperfectio entitativa officit ad hoc. Quando autem idem urget, quod in generatione animalium ex putri non ſit ulla ſubſtantia, in virtute cujus illa animalia producantur, conſe-

quenter quòd nec illa accidentia concurrere in virtute alîus ſubſtantiæ poſſint, id etiam non convincit. Quia licèt illa accidentia non concurrant in virtute à ſe diſtincta, quam mendicent accidentia à ſubſtantiis aliquibus, univocè ſe habentibus, ad nata ex putri, ſed concurrunt in virtute ſubſtantiæ, hoc eſt, prout à natura proviſæ, ſeu potius Deo auctore naturæ, in bonum producendarum illarum ſubſtantiarum.

# Punctum Difficultatis 3.

*Continuatur Solutio.*

Objici Potest Quartò. Admittimus in productione ignis duas cauſas; principalem, hoc eſt ſubſtantiam ignis generantis, & inſtrumentalem, hoc eſt accidentia, quo poſito ſic inſtituitur argumentum. Agentibus accidentibus, vel agit ſubſtantia tanquam cauſa principalis, vel non agit: Si non agit, Ergò totalis cauſa generationis alîus ignis, erit ſolum accidens, Ergò ulterius cauſa illa principalis, non eſt cauſa, cum nulla illi tribuatur actio: ſi autem agit, ergo in abſentia cauſæ principalis, cùm deſit ejus influxus, æquè ad Deum recurri debet, quod ut evitaretur, vis accidentibus à nobis attributa eſt, producendi ſubſtantias. Rurſus ſi cauſa principalis etiam pro ſua parte agit, agit in illo genere cauſandi principaliter, vel immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergo immerito negamus ſubſtantias immediatè agere; ſi mediate, deberet agere mediantibus accidentibus, agere autem mediantibus accidentibus in genere cauſandi principaliter non poteſt, quia aliàs illis non tantùm ratio agendi inſtrumentalis, ſed etiam principalis tribueretur, quod abſurdum eſt.

Respondetur Primò, invertendo hoc argumentum de quocunque agente principali, comparatè ad ſuum inſtrumentum, ſic v. g. quando Deus media gratia tanquã inſtrumento juſtificat hominem, vel agit in illa juſtificatione præter id, quod eſt uti illa gratia tanquam inſtrumento, vel non agit: ſi non agit, Ergò non eſt cauſa principalis noſtræ juſtificationis: contra Trident.; ſi autem agit, vel hoc facit immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergò immeritò dicimus mediante nonniſi gratia juſtificari nos, ſi autem agit tunc Deus mediatè, Ergò mediante gratia, exinde autem ſequitur gratiam non fore inſtrumentum juſtificationis, ſed cauſam principalem. Idem proponi poteſt de fabro, ſerrâ, tanquam inſtrumento utente.

Respondetur, deinde Cauſam principalem agere tunc modo ſibi proportionato agendi, cauſæq; principali debito, qui eſt, uti inſtrumento ut agat, & hic eſt ipſius influxus, ſicut actio fabri in raſuras, eſt uſus ſerræ à fabro, licèt cum diſparitate, quia ſerra eſt inſtrumentum conjunctum, adeoq; non movet niſi motum jam autem accidentia ſunt inſtrumentum ſeparatum, quod movere poteſt non motum immediatè à principali. Cujus ulterior ratio eſt, quia ſerra eſt inſtrumentum ab extrinſeco, calor autem eſt inſtrumentum ab intrinſeco & ex natura ſua. In hôc fallitur imaginatio argumenti, quia putat debere eſſe condiſtinctam ſemper actionem principalis & inſtrumenti, quod non requiritur, nam ſi poteſt eſſe eadem actio Creaturæ & Dei, cur non & eadem inſtrumenti cum principali, ſi ſit inſtrumentum non conjunctum. Quare autem in inſtrumento conjuncto, requiratur alia actio principalis, ratio eſt. Quia de ratione conjuncti inſtrumenti eſt, ut nonniſi motum moveat, jam autem non motum moveret, ſi nulla interveniret actio principalis, quia autem accidentia, ſunt inſtrumentum ſeparatum, poſſunt non mota movere, adeoq; non requirere cauſalitatem principalis, condiſtinctam à cauſalitate inſtrumentalis, præcipuè autem, quia actio inſtrumenti ſeparati, imputatur nonniſi principali, imputatione non ſolùm morali, ſed fundatâ, in providentia facta ſubſtantiis, à natura, conferente illis inſtrumenta in bonũ productionis, *aliarum* ſubſtantiarũ. Hinc in generatione ex putri, nullus ſuppletur defectus cauſæ principalis, quia illic nulla intervenit cauſa principalis univoca, & poſito, quod ſit aliqua, ex eo ſuppleri diceretur, quia ſuppleretur ille uſus inſtrumenti, qui debetur cauſæ principali, hic ſuppleri non indiget, quia cùm illa accidentia ſint inſtrumentum ſeparatum, poterunt agere non mota immediatè à ſubſtantia, idq; ideò, quia ſunt inſtrumenta non conjuncta, quibus eſt à natura tributa vis, ut etiam in abſentia ſubſtantiæ, in ſimilitudinem ſubſtantiæ operentur: Non ergo in abſentia ſubſtantiæ à Deo ſuppletur ullus defectus. Et etiamſi cauſa principalis mediantibus accidentibus exerceat ſuam cauſalitatem, non ſequetur ſola accidentia eſſe cauſam, quia duarum cauſarum, ut dixi, poteſt eſſe cauſalitas eadem, quod magis procedit de cauſa principali, comparata ad inſtrumentalem, cùm agere per inſtrumentum immediatè, ſit agere in aliquo ſui, nec unquam derivabitur in cauſam inſtrumentalem ratio cauſæ principalis, quia non providetur cauſa principalis in bonum inſtrumenti, ut agat ubi non eſt inſtrumentum, ſed è converſo.

Instat Primò Maſtrius. Perfectior eſt influxus cauſæ principalis, quàm inſtrumentalis, ſicut cauſa principalis, eſt perfectior inſtrumentali. Ergo idem ſimpliciter influxus, erit perfectior & imperfectior.

Respondetur, totam majoritatem, perfectionis influxus cauſæ principalis, in hôc ſtare, quia hoc ipſum, quod poſſit in ſubſtantiam influere, accidens habet ſibi communicatum à ſubſtantia, cujus nomine agit; ſed hoc poteſt ſtare cum hoc, ut eadem ſit actio cauſæ principalis & inſtrumentariæ ſeparatim agente, & ſicut perfectior eſt influxus Dei in operationem creaturæ,

turæ, quàm ipſius creaturæ, hôc tamen non obſtante, eâdem actione agunt Deus & creatura, ita & in præſenti.

Instat Secundò. Poteſt agere calor deſtructô igne, Ergò ille influxus non erit cauſæ principalis, ſed nonniſi inſtrumentalis.

Respondetur, illum influxum fore cauſæ principalis, non moventis quidem ſe motu ſuæ entitatis, moventis tamen ſe in aliquo ſui, hoc eſt inſtrumento.

Instat Tertiò. Unicuique quod ſe habet, ut Quod agens, reſpondet, ut Quo agens. Ergò ſi ignis ſolùm agit per calorem, ut per virtutem propriam, & hæc virtus eſt ſolùm inſtrumentalis, hinc principalis cauſa in tantùm aget, in quantùm eſt cauſa cauſæ, quatenus ſcilicet producit accidens, quod poſtea producit ſubſtantiam.

Respondetur. Concurrens Deus cum creatura, eſt agens, ut Quod, nunquidnè actio illius eſt diſtincta ab actione creaturæ realiter? agit ergò & hic cauſa principalis, non actione condiſtinctâ realiter, ab actione cauſæ inſtrumentalis, ſed illâ ipsâ à ſe pendente, agitque ut cauſæ cauſa, non quomodocunque, ſicut pater eſt cauſa filii, qui poſtea evadit pater, ſed ut cauſa cauſæ, quæ cùm ſit ignobilior effectu, ordinatur à natura, ut ſuppleat abſentiam cauſæ principalis, ejuſque nomine agat.

Instat Quartò. Illud eſt principium agendi actualiter, in quo paſſum formaliter aſſimilatur agenti, ſi eſt productio univoca, ſed paſſum aſſimilatur in forma ſubſtantiali, non accidentali. Ergò,

Respondetur, illud eſt principium agendi actualiter, per modum cauſæ principalis, in quo paſſum aſſimilatur, licèt principio agendi inſtrumentaliter non debeat aſſimilari paſſum, ſed ſuo principali. Accidens inſuper, eſt cauſa æquivoca ſubſtantiæ.

Instat Quintò. Exinde ſequi, quod non daretur aliquod accidens naturale, quod dicatur inſtrumentum conjunctum in cauſalitate, ſed quodlibet eſſet inſtrumentum ſeparatum.

Respondetur. Datis ſeparatis virtutibus inſtrumentalibus, dantur adhuc virtutes conjunctæ, qualis virtus eſt ſpecies objecti transmiſſa per medium, quæ nonniſi conjuncta agit, lux item nonniſi conjuncta illuminat.

Quando autem videtur contentari Maſtrius, ſi ponatur accidentis in ſubſtantiam concurſus partialis, id ei concedi poſſet, modo non exigat concurſum diſtinctum ab actione cauſæ inſtrumentalis, ſicut non eſt diſtinctus concurſus DEI & creaturæ, licèt hæc non in omnibus ſint paria.

Objicit Quintò Pontius. Implicat quod ab imperfectiori poſſit immediatè produci perfectius, tanquam à cauſa totali.

Respond. Negando cauſam inſtrumentalem eſſe cauſam totalem, hôc ipſo enim, quia inſtrumentalis cauſa eſt, ſupponit aliam, hoc eſt cauſam principalem. Jam autem accidentia, ſunt cauſa inſtrumentalis.

Univerſaliter nonniſi eorum effectuum, cauſa debet eſſe æquè perfecta, quando effectus aſſimilatur cauſæ, & ratio eſt, quia ſi cauſa, quæ ſibi aſſimilat effectum, non eſſet æquè perfecta, & aſſimilaret ſibi effectum, & non aſſimilaret: aſſimilaret ut ſupponitur, non aſſimilaret autem, quia hæc ſimilitudo fundatur in unitate convenientiæ ſubſtantiarum. Quodſi cauſa non eſſet æquè perfecta, quomodo haberet unitatem convenientiæ ſubſtantialis cum effectu?

Sed quid ſi effectus diſſimiletur cauſæ, arguendumne quod cauſa ſit æquè perfecta, vel perfectior effectu. Hæc diſſimilatio poteſt eſſe, vel per exceſſum, vel per defectum; nam æqualitas diſſimilitudinem in eo genere, in quo eſt æqualitas, non fundat: diſſimilatio effectûs per exceſſum eſt, cùm accidens producit ſubſtantiam: diſſimilatio effectûs per defectum eſt cum v. g. Deus producit hominem, ignis calorem: quando eſt diſſimilatio effectûs per defectum, præſupponitur ſemper perfectio major in cauſa, hocq; probat inductio, v. g. in Deo producente hominem, igne calorem, ſole lucem &c. & ratio eſt, quia ſi non eſſet cauſa perfectior præ defectu diſſimilato per defectum, & eſſet diſſimilatus effectus per defectum, ut ſupponitur, & non eſſet diſſimilatus per defectum, quia defectus eſt, per ordinem ad exceſſum. Ergò ſi exceſſus non eſt in cauſa, quomodo illi per defectum diſſimilatur effectus, ſi autem ſit diſſimilatio per exceſſum, tunc cauſa debet eſſe ignobilior, quod ipſum etiam oſtendit inductio: nam ignobilior eſt entitas naturalis intellectus, præ ſupernaturali dignitate in viſione incluſa, ignobilior ſpecies eſt materialis, præ ſpecie impreſſa ſpirituali, quam etiam ſuo modo cauſat, & ſic de reliquis: & ratio eſt, quia exceſſus effectus præ cauſa, ſalvari non poſſet, ſine defectibilitate cauſæ, nihil enim eſſet quod excederetur.

Instabis Primò. Ex eodem, quia accidentia illa cenſerentur, ideò agere in virtute ſubſtantiæ, quia ſunt virtus ſubſtantiæ, hoc autem non ſalvat, ut dicantur agere in virtute ſubſtantiæ: Tum quia eſt impropria locutio agere in virtute ſubſtantiæ, quod eſt virtus ſubſtantiæ: Tum quia, ex hoc, quod accidens ſit virtus ſubſtantiæ, non ſequitur, quod ſit æquè perfecta, aut perfectior præ ſubſtantia producenda.

Respond. Negando minorem: parum etiam refert de proprietate locutionis, modò de re conſtet, quanquam eſt propria locutio agere in virtute intranſitiva ſubſtantiæ, & eſſe virtutem ſubſtantiæ: ſicut idem eſt in virtute artis hoc agitur, & virtus hoc eſt artis, non de-

bet etiam eſſe inſtrumentalis cauſa, æquè perfecta ac effectus producendus.

Instabis Secundò. Accidens ex natura ſua habet eſſe virtutem ſubſtantiæ. Ergò ex natura & virtute ſua habebit producere ſubſtantiam.

Respond. In hoc ſenſu accidens ex natura ſua & virtute habet, ut producat ſubſtantiam, hoc eſt, non per ſuperadditam aliquam virtutem, ſed non in hôc ſenſu, quod tanquam aliquid primò, & per ſe intendibile habeat collocatam illam virtutem. Sic malleus ex natura ſua habet, quod non ſit principalis cauſa, non tamen agit propriâ virtute.

Instat Tertiò. Ex eo, quia calor eſt virtus ſubſtantiæ, vel habet aliquam perfectionem, quam non haberet, ſi non eſſet virtus ſubſtantiæ, vel non habet: Si non habet, ergò per hoc quòd ſit virtus ſubſtantiæ, non poteſt producere magis quàm ſi non eſſet; ſi habet, ergò ultra entitatem caloris, recipit aliquid aliud.

Respond. Habere calorem aliquam perfectionem, ſed ſibi identificatam realiter, poterat enim dari calor, qui nihil agere poſſit in abſentia ignis, & ex altera parte, quia hoc calor non facit tanquam cauſa principalis, dicimus hoc illum facere, non propriâ virtute.

Objicit Sextò idem. Ex noſtra ſententia ſequitur, quòd ſubſtantia non ſit cauſa principalis alîus ſubſtantiæ, non enim poteſt dici cauſa principalis à qua effectus immediatè non emanat nec ſufficit quòd immediatè influat in accidentia, quæ poſtea influunt in ſubſtantiam, aliàs avus eſſet cauſa principalis nepotis, quia immediatè producit patrem ejus, qui poſtea generat.

Respond. Sufficere, ut immediatè in aliquo ſui, cauſa influat in effectum, aliquid autem cauſæ principalis, ſunt inſtrumenta nec verò propterea immediatè per nos cauſa influit, quia producit accidentia, ſæpè enim illa non producit, ut v. g. ſi ignis ex attritu lignorum generetur, calorem illum non producit ignis, ſed ideò immediatè influit, quia inſtrumenta ſunt aliquid ipſius cauſæ principalis, hoc eſt, ſunt à natura inſtitutæ, ad vices ſupplendas illius.

Nec inde ſequetur, avum eſſe cauſam principalem nepotis, quia Pater, qui generat nepotem avi, non eſt inſtrumentum à natura proviſum avo, ſed eſt primò, & per ſe intentus, reſpectu effectûs primò, & per ſe intenti, & ſicut calor producendo alium calorem, non eſt cauſa inſtrumentalis ignis, ita nec pater eſt cauſa inſtrumentalis ſui filii.

Neque ulteriùs inde ſequetur, cauſam principalem, eſſe cauſam per accidens, hoc eſt, non primò & per ſe intentam, aut non operari per virtutem ſibi à natura appropriatam, ſed in hoc ſenſu eſt cauſa per accidens, quòd ſcilicet nonniſi mediante accidente, tanquam inſtrumento ſibi proprio, efficiat ſubſtantiam ſibi ſimilem, Deinde raſuram ferri immediatè non facit faber, ſed ſerra, & tamen indubiè, faber, eſt cauſa principalis. Ergò idem in præſenti ſalvari poterit, operante principali, immediatè, per ſuam virtutem, quæ immediatio, eſt debita operanti principali, per ſua inſtrumenta.

Instabis Primò. Si Deus produceret ſolum calorem, & non concurreret ad calefactionem, eſſet cauſa nonniſi per accidens illius calefactionis. Ergò & agens principale, nonniſi per accidens erit cauſa, ſi immediatè nihil agit.

Respondeo: Diſparitatem eſſe, quia ille calor à Deo productus, non eſſet inſtrumentum à natura Deo proviſum, ſicut calor, eſt inſtrumentum proviſum à natura igni, idque ob defectibilitatem ipſius ignis, qui non poteſt ſemper eſſe vicinus paſſo, in quo perficitur effectio ſubſtantiæ ignis, immò nec ſe, primo inſinuare, niſi mediô calore, conſequenter ille calor, non cenſebitur agere virtute & nomine Dei; calor autem à Natura eſt proviſus tanquam inſtrumentum, agitque nomine illius.

Instat Secundo Idem. Ex nullo capite accidentia illa, ſi cauſant immediatè ſubſtantiam, excludi poſſunt à ratione cauſæ principalis, non enim ex eo, quia accipiunt entitatem à ſubſtantia, & inſuper immediatè agunt, non accipientes aliquam virtutem à ſubſtantia ad agendum.

Respond. Argumentum probare, quod gratia non ſit inſtrumentum Dei ad nos juſtificandos, cùm immediatè agat, & non accipit ullam virtutem à Deo ad juſtificandum, à ſe diſtinctam. Quare autem accidentia non ſunt cauſa principalis, ex definitione petendum eſt, quia ſcilicet non primo per ſe intenduntur; & licèt non accipiant à ſubſtantia virtutem condiſtinctam à ſe, ad agendum ſubſtantiam, accipiunt tamen virtutem indiſtinctam, & ſibi identificatam, eò quod ſint entitativè virtus ſubſtantiæ; & ſi accipere à ſubſtantia aliquid condiſtinctum, ad operandum ſubſtantiam, faceret non eſſe accidentia virtutem principalem, multo magis ſi ſint accidentia, entitativè virtus ſubſtantiæ, non erunt etiam cauſa principalis.

Instab. Tertiò. Calor ut quatuor non poteſt producere calorem ut quinque. Ergò neque producere poteſt ſubſtantiam.

Respond. Diſparitatem eſſe, quia calor ut 4. reſpectu alîus caloris, non eſt cauſa inſtrumentalis, hinc excedentem ſe effectum non poteſt operari, jam autem reſpectu ſubſtantiæ, accidens, eſt nonniſi cauſa inſtrumentalis, conſequenter nomine ſubſtantiæ operando, plus poterit. Sed hinc

Objicitur Septimo. Cauſa principalis debet eſſe ad minimum, ita perfecta, ac effectus producendus. Ergo & cauſa inſtrumentalis, & ſi prior illa non poteſt producere effectum ſe nobiliorem, nec poſterior poterit.

Repond.

RESPOND. Diſparitatem eſſe, quia cauſa principalis vel aſſimilat ſibi effectum vel diſſimilat, per defectum, in ipſo effectu reperibilem, quod priùs, æqualitatem, poſteriùs, exceſſum perfectionis in cauſa depoſcit; jam autem cauſa inſtrumentalis non eſt nata per ſe, vel effectum ſibi æqualem producere, vel perfectiorem, in quantum agit tanquam inſtrumentum.

INSTABIS PRIMÒ. Saltem accidentia reſpectu genitorum ex putri, ſi cæteroqui reſpectu illorum ſunt cauſa immediata, etiam erunt cauſa principalis reſpectu eorum.

RESPONSUM ſuprà, quod non. Hoc tantùm addo, DEUM cognoſcere naturam ranæ, & omnia illarum individua poſſibilia, agnoſcit etiam, naturam ranæ non depoſcere, ut ſeſe natura illius multiplicet, multiplicatione perfectis animalibus debitâ, ne tamen hæc natura pereat, dat illi virtutes accidentales, ad beneficium multiplicationis. Unde per ordinem ad noſtros conceptus principalis cauſa productionis ranarum eſt natura illarum, cognita à DEO potens multiplicari mediis illis virtutibus accidentalibus, in re autem non datur cauſa illarum principalis univoca, ſed, ut dixi ſuprà, principalis æquivoca.

INSTABIS SECUNDÒ. Saltem ex dictis ſequitur, in ratione agendi, eſſe quid nobilius accidentia illa, præ ſubſtantia agente principaliter; nam agens principale, non poteſt ſuprà vires ſuas agere, nec producere perfectiorem ſe effectum, poteſt accidens.

RESPONDETUR. Negando Sequel. Nam etiam rigoroſè loquendo, accidens tunc non agit ſupra vires ſuas, cùm vires illius ſint in bonum principalis, producere perfectiorem effectum ſe ſimpliciter & entitativè accepto, ſed non ſe nato perfectiori, aſſimilare effectum. Sed quidquid ſit de hoc, aliter eidem argumento ſatisfit: nam hic titulus; quia natura in agendo ſubordinavit accidentia principali, cùm nonniſi ad illius exigentiam, & illius exigentiæ perfectionem tribuatur hæc illis vis, ideò ſemper retinent titulum nobiliorem cauſæ principalis, cùm hanc ipſam vim, debeant principali, inſtrumenta.

ADDO autem, accidentia non ipſius agentis, ſed paſſi eſſe productiva ſubſtantiæ. Ratio: quia ſæpè agens, non eſt, nec accidentia agentis, & tamen fit generatio; quamvis autem non ſint in ipſo agente, dicuntur virtus agentis, quia ſunt inſtrumentum non conjunctum illius, per hoc tamen non nego, quòd accidentia agentis, cùm agens agit immediatè, producant accidentia in paſſo, & accidentia habent munus & diſponere materiam & eſſe virtus agentis, nec inde ſequetur, quòd agant virtute paſſi, virtute enim ejus agunt, cui ſunt tanquam virtus à natura proviſa, proviſa autem ſunt, agenti.

# DIFFICULTAS III.

*De cauſa efficiente accidentium.*

ASSERO PRIMÒ. *Subſtantias immediatè emanare ex ſe aliqua accidentia.*

RATIO. Quia aqua calefacta reducit ſe ad priſtinum accidentale debitum ſibi frigus, cujus frigiditatis, nullum aliud præter ſubſtantiam aquæ, poteſt aſſignari principium.

DICES PRIMÒ, Poſſe hoc referri in ipſum agens productivum aquæ, quia qui dat eſſe, dat conſequentia ad eſſe.

RESPONDETUR, ea, quæ conſequuntur, idque immediatè primum productionem rei, poſſe ipſi producenti tribui, non tamen ea, quæ benè poſt contingunt, quia illa eveniunt, quamvis jam non ſit in rerum natura illud productivum, ſed ad illud proloquium ſalvandum, ſufficit, quòd illa conſequentia eſſe, imputentur ipſi producenti, utpotè fundata in ipſo eſſe, quod tribuitur producenti; jam autem cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.

DICES SECUNDÒ. Quamvis aquæ ſit paſſio, frigus, tamen illius emanatio, poteſt non tribui aquæ; quod ipſum probatur, quia ad gratiam ſanctificantem habent ſe reliquæ virtutes & habitus, ſicut paſſiones, & tamen immediatè à DEO producuntur.

RESPOND. Cùm ſine gratia maneant habitus fidei & ſpei, ſupponendum eſt præviſam eſſe talẽ gratiam, quæ non ſit horum habituum emanativa de ſe, quia aliàs nonniſi miraculosè conſervari deberent illi habitus in peccatore, utpotè conſiſtentes, ſine ſui cauſa, nempè gratia emanante. Unde DEUS defectum cauſæ in illorum conſervatione ſupplere deberet, conſequenter miraculum tunc fieret; ne itaq; multiplicarentur miracula, debuit dari hæc ſpecies gratiæ, quæ nec emanaret, nec conſervaret illos habitus, arbitrariumq; diceret aliquis, tribuere gratiæ vim emanandi, non tamen conſervandi illos habitus, ſicut ignis calorem producit, non conſervat, nam datur quidem exemplum in natura, ut effectivè producta ab aliis, ab alio conſerventur, ſicut calor in extraneo ſubjecto productus, ab igne, ſed non datur exemplum, ut emanativè producta, ab alio principio conſerventur, aliàs deprimeretur etiam miraculum Euchariſticum, dicendo illa accidentia, non habuiſſe dependentiam in conſervari à pane. Cæteros autem habitus, intimiùs connexos gratiæ, & qui nunquam ſine illa reperiuntur, nego emanativè, non produci à gratia. Alia etiam hæc diſparitas aſſignari poſſet, quòd nullum ſit abſurdum in effectione ſupernaturalium recurrere ad Deum, eſt autem abſurdum in effectione naturalium, recurrere ad eundem, ſi cauſa alia oſtendi poſſit. De Antecedenti vide de Fide D. 5. Q. 1. D. 3. P. 3.

ASSERO SECUNDÒ. *Quando in extraneo ſubjecto producuntur accidentia, reſpectu illorum*

cauſa

*cauſa principalis, ſunt accidentia ſimilia.* Eſt aſſertum contra recentiorem Suar.

RATIO. Non eſt major ratio, cur ſubſtantia, reſpectu ſubſtantiæ, poſſit eſſe cauſa principalis, & non accidentia reſpectu accidentium ſibi ſimilium; ſuppoſitoque, quòd definitivè cauſa inſtrumentalis, ſit cauſa ſubordinata alteri, non poterit oſtendi, cur accidentia in productione aliorum accidentium ſubordinentur ſubſtantiis: & ſicut quòd accidens, ſit entis ens, ſupponit accidens prius in ſe eſſe ens: ita quod ſubordinatur in operando alteri, ſupponit illud poſſe operari ſimpliciter, non poſſet autem ſimpliciter operari, ſi reſpectu accidentium Accidens non foret cauſa ſimpliciter, ſeu principalis; & ſicut ſervus habet aliqua opera, quorum Dominus eſt, ita & cauſa inſtrumentalis habebit opera, reſpectu quorum principalis munus, gerere poterit.

DICES PRIMÒ. cum recentiori Suar. Inſtrumentum eſt, quod alteri ſubordinatur in operando, & agit ut Quo, accidens autem ſubordinatur ſubſtantiæ in operando, quia ſubordinatur, etiam in eſſendo.

RESPOND. Majorem eſſe ſubordinationem Creaturæ ad DEUM, quàm accidentis ad ſubſtantiam, cùm hoc tamen ſtat, ut reſpectu effectuum ſuorum naturalium, ſint cauſæ principales, ſubſtantiæ; ita & in præſenti, ſubordinatio, non tollet, quo minùs accidentia ſint cauſa principalis reſpectu accidentium. Sola ergò ſubordinatio, quæ facit non per ſe aliquid intendi, & in aliquibus ſubordinatio non aſſimilandi ſibi effectum, arguit, non eſſe aliquid principale agens.

DICES SECUNDÒ, cum eodem, Accidentia agunt ut Quô, cauſa autem principalis debet agere ut Quod, quòd autem agant ut Quo, inde probat, quia agere ut Quod, eſt agere ſuppoſitorum, per ſe ſubſiſtentium, quod accidentibus non convenit.

RESPONDETUR. Agere ut Quod ſubſtantialiter, & per modum ſubjecti denominationis, eſt agere ſubſtantiarum, unde etiam dicitur in proprietate aqua extinguere ignem, non ejus humiditas & frigus; ſed agere ut Quod tanquam principii, à quo procedit actio, nego, quòd ſit, nonniſi ſubſtantiarum.

DICES TERTIÒ cum eodem. Quamvis bonum accidentis, ſit, producere aliud accidens, eſt tamen bonum, quod ultimo refunditur in bonum ſubſtantiæ.

RESPONDETUR. Productionem accidentis refundi in bonum ſubſtantiæ, tanquam in ſubjectum denominationis, ſed non tanquam in principium per ſe intentum.

ASSERO TERTIÒ. *Si ignis ſpoliaretur omni calore divinitus, non poſſet connaturaliter producere in ſubjecto extraneo calorem.*

RATIO. Tum quia ageret in diſtans, quomodo enim uniretur extraneo ſubjecto, neque enim tranſmiſſione actionis, quæ eſt modus, vel non ſine modo, uniri poteſt, ob illius eſſentialem connexionem cum modificato, reſpuente mutare ſubjectum. Et certè ſine virtute agendi ſibi à naturâ proviſa, nihil agere poteſt, calor autem, ut ſuprà vidimus, eſt virtus agendi igni proviſa. Tum quia priùs eſt eſſe aliquid in ſe, poſtea ad aliud, non eſſet autem priùs in ſe, ſi non perficiendo ſe per calorem ſibi debitum, progrederetur ignis ad calorem in alio producendum. Tum quia fruſtra jam igni emanandus eſſet ex ſe calor, ſi ſine emanato, eſt proximum principium agendi; ſicut fruſtra ſunt diſtinctæ potentiæ ab anima, ſi ſola eſt ſufficiens principium ſuarum intellectionum.

# DISPUTATIO VI.
## DE EFFICIENTE INCREATO.

PRÆMITTO I. *Dari efficiens increatum.* Demonſtrat id Ariſtot. 12. Metaph. tex. 30. & ſecundo Metaphyſ. tex. 5. item 8. Phyſic. 1. tex. 34. quam demonſtrationem, fusè proponit S. Thom. I. Contra gentes C. 13. & prima parte Q. 2. a. 2. Videantur dicta, in prima parte, ubi de Exiſtentia DEI.

PRÆMITTO II. *Efficiens increatum, operationum ſuarum ad intra, habere principia Intellectum, & Voluntatem; Operationum autem ad extra principium habet, quod appellatur Omnipotentia,* quam DEO eſſe concedendam, Ratio probat. Tum quia eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, quam meliùs eſt habere DEUM, quàm non habere: Tum quia enti, à quo reliqua dependent poſſibilia, danda eſt virtus productiva poſſibilium, hæc autem virtus in DEO, Omnipotentia eſt: Tum quia, ſi non daretur ens productivum ex nihilo, nullum poſſet eſſe univerſum, ut ſuppono ex demonſtratione de DEI exiſtentia, & ex principio recepto: Ex nihilo, vel à nihilo nihil fit, Ergò debuit dari Principium, Entium productivum, ex nihilo: hoc autem non poteſt eſſe aliquid aliud, niſi Omnipotentia.

PRÆMITTO III. *Hanc Omnipotentiam eſſe formaliter condiſtinctam ab ipſa voluntate, quâ aliquid vult fieri ad extra,* quidquid ſentiant in oppoſitum Scotus, & cum eo Vaſq. & Molina.

RATIO. Tum quia voluntas habet aliud objectum, hoc eſt bonum; Omnipotentia autem habet pro objecto, factibile: potentiæ autem

autem ſecundùm objecta diſtinguuntur. Tum quia circa res poſſibiles, ſequeretur non dari omnipotentiam Divinam, quæ nunquàm extituræ ſunt, quia infinitas ex illis, non vult Deus fieri ad extra, & ſi velle fieri ad extra, eſt eſſe omnipotentem, poſſe tantùm velle fieri aliquid ad extra, erit poſſe eſſe omnipotentem. Tum quia hîc loquimur non de identitate reali, ſed in ordine ad noſtrum intellectum; jam autem per rationem prius eſt velle, poſtea facere. Tum quia, ſi idem eſſet voluntas & omnipotentia, ad quod ſe extenderet voluntas, ad ea ſe extendere deberet etiam omnipotentia: ſicut quia idem formaliter eſt homo, & animal rationale, ad quæ ſe extendere poteſt homo, ad ea ſe extendere poteſt etiam animal rationale; ſed non ad quidquid ſe extendit voluntas, ad idem ſe extendere poteſt omnipotentia: nam voluntas extendit ſe etiam ad increata, ad quæ non ſe extendit omnipotentia.

Neque valet, ſi dicas, quod ad quidquid ſe extendit voluntas ad extra, ad illa ſe extendat etiam omnipotentia, non inquam valet, quia ſupra adlata probant, etiam voluntatem extendentem ſe ad extra, non idem eſſe formaliter cum omnipotentia: ſicut etiam in creatis, non eſt idem applicatio executivæ, & ipſa executrix. Deinde eadem eſt formaliter voluntas in ratione voluntatis extendens ſe ad ea, quæ ſunt intra, & ad ea, quæ ſunt ad extra, licèt terminativè, differant: Sed omnipotentia eſt idem formaliter cum voluntate ad extra: Ergò idem etiam erit cum voluntate extendente ſe, ad ea, quæ ſunt intra, propter principium illud: Quæ ſunt eadem uni tertio &c. Deniq; hæc reſponſio ſolùm probat quòd concomitanter ſe ita habeant, non verò quòd ſint idem formaliter; & ſicut ex eo, quia nihil eſt volitum niſi cognitum, non rectè infertur: iſta eſſe idem formaliter, ſic nec in præſenti, quia quæcunq; DEUS vult, illa facit, licebit inferre, quòd ipſius velle, & omnipotentia, ſint idem formaliter.

Dices I. In oppoſitum eſſe teſtimonia Patrum, quæ adfert recentior Suar.

Respondetur. Illa teſtimonia non plus velle, quàm oſtendere energiam voluntatis, quâ ſcilicet, quidquid vult, poſſit etiam in actum ponere; non ſicut nos, qui multa volumus, quæ non poſſumus facere.

Dices II. Perfectio voluntatis eſt poſſe quod vult. Ergò hoc poſſe tanquam perfectio, concedenda eſt voluntati Divinæ.

Respondetur. Perfectionem voluntatis eſſe, poſſe quod vult, hoc eſt, non deficere in potentia executiva volitionum, ſed non eſſe perfectionem voluntatis, identificare ſibi ipſum poſſe, identificatione formali.

Dices III. Impoſſibili potentia executiva condiſtincta formaliter, adhuc poſito voluntatis imperio efficaci, fieret res decreta: Ergò appa-ret idem formaliter eſſe omnipotentiam & voluntatem.

Respondetur. Implicare id, quia & vellet tunc DEUS efficaciter; & non vellet efficaciter; vellet ut ſupponitur, nollet autem, quia velle efficaciter, eſt velle cum potentia faciendi, quæ ſupponitur tunc impoſſibilis; & aliunde non probatur identitas formalis, inter omnipotentiam & voluntatem.

# QVÆSTIO I.

## *De Creatione.*

Præmitto I. *Poſſibilem eſſe Creationem.*

Ratio. Tum quia nulla poteſt oſtendi implicantia. Tum quia materia prima & anima rationalis, non poſſunt aliter produci niſi per creationem, cum non poſſint produci dependenter à ſubjecto, ut aliunde ſuppono. Tum quia, ſi non daretur creatio, impoſſibile eſſet Ens primum non à ſe: nam illud non poſſet poni ab aliis prioribus rebus creatis, hoc ipſo enim non eſſet primum: Ergò deberet produci ex nihilo, adeoque creari.

Præmitto II. *Creationem quidditativè, eſſe productionem rei ex nihilo*; portò ly *Ex nihilo* non debet capi pro ſola non exiſtentia, ſeu non eſſe, quia aliàs omnia, quæ de novo fiunt & generantur, crearentur; omnia enim fiunt ex nihilo; multò minùs ly *Ex nihilo* debet ſumi pro rei, quæ conſtituitur, conſtitutivo; quaſi ſcilicet, quæ fiunt, fiant ex nihilo tanquam conſtitutivo, quia aliâs, quæ fierent, non fierent, quia conſtituta ex nihilo, neceſſariò deberent eſſe nihil. Ly itaq; *Ex nihilo* ſecundùm Anſel. in Monol. accipi debet, quòd ſcilicet fiat ex nihilo ſubjecti, hoc eſt, non concurrente ad productionem illius, causâ materiali, & ſubjecto. Ubi ſignanter dico, Creationem fieri non concurrente causâ materiali, non verò, non concurrente materiâ, quia actus vitales ſpirituales, ſivè naturalis, ſivè ſupernaturalis ordinis, educuntur, non creantur, & tamen ad illorum eſſe non concurrit materia, ſed cauſa non niſi materialis. Quamvis non negem, quòd creatio ſupponat rem non fuiſſe ante productam: hinc etiam replicatio creativa ſupponit rem toties non fuiſſe replicatam, quoties illam ponit replicatio.

Præmitto III. *Supereſſe difficultatem circa hanc definitionem*, quòd videatur competere æternæ generationi Verbi; nam competit illi eſſe productionem, competit etiam ei, quòd ſit ex nihilo: nam etiam ad generationem Verbi cauſa materialis non concurrit.

Explicari Posset I. Ideò creationem Verbi, non eſſe productionem ex nihilo, quia illius non eſſe, non anteceſſit eſſe. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit, quia non implicat aliquid creari, & tamen ab æterno, adeoque ut non præceſſerit non eſſe, ipſum eſſe.

Expli-

Explicari Posset II. Ideò productionem Verbi, non eſſe creationem, quia ne quidem capacitatem habet, ut producatur ex ſubjecto. *Hæc etiam Explicatio*

Non Satisfacit. Nam Angelus & anima rationalis, ne quidem capacitatem habent, ut producantur ex ſubjecto, & tamen verè creantur.

Explicari Posset III. Ideo productionem verbi non eſſe creationem, quia per ly *productio* intelligitur hîc cauſatio, verbum autem æternum non cauſatur. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit plenè, nam inprimis multi ex Patribus Græcis, cauſam Filii, dicunt eſſe Patrem, & tamen negant illum eſſe creaturam. Deinde negatur, quod nomine productionis veniat hîc cauſatio, cùm aliunde productio ſit quid commune, ad creationem. *Hinc aliter*

Explicatur. Ideo productionem Verbi non eſſe ex nihilo, quia verbum eſt productum ex ſubſtantia Patris; Subſtantia autem Patris, non poteſt dici nihilum: Et ſicut quando producitur aliquid, concurrente causâ ſubjectivâ & materiali, non producitur ex nihilo; ita quando producitur verbum, non producitur ex nihilo, quia producitur ex ſubſtantia Patris. Unde quando accipitur ly *Ex nihilo*, pro ly non concurrente aliquo tanquam causâ ſubjectivâ & materiali, accipitur tanquam aliquid notius; notior enim nobis eſt concurſus cauſæ materialis, vel ejus defectus, præ produci, ex ſubſtantia. Rigorosè ergò loquendo, creatio, eſt productio ex nihilo, hoc eſt non concurrente causâ materiali, vel aliquo alio non interveniente, quod ſalvet productum eſſe ex aliquo, & non ex nihilo: quale eſt produci ex ſubſtantia Patris. Et hoc eſt, quod reſpexêre Patres, quando contra Arrianos negarunt Filium productum: Ex non exſtantibus.

# DIFFICULTAS I.

## *De diſtinctione actionis Creativæ à re Creata.*

DICENDUM EST I. *Creationem activam, non diſtingui à principio creante, realiter vel modaliter.* Procedit Concluſio de creatione appropriatè accepta, hoc eſt, poſitione rei, quæ antea non erat extra cauſas; idque ſine concurſu alicujus cauſæ creatæ: nomine autem creationis non appropriatè dictæ, venit actio illa, quâ Deus replicat res, vel conſervat, ſine concurſu ſubjecti, cùm antea conſervaretur cum concurſu ſubjecti, & ante quem, ſivè replicativum, ſive conſervativum concurſum, jam ſupponebatur, habere, eſſe.

Probatur Primò Concluſio. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem eſt neceſſitas hujus ſuperaddendæ entitativè diſtinctæ creationis ab utroque termino.

Probatur Secundò. Poſſibile eſt creationem eſſe identificatam ipſi termino; id enim univerſaliter pronuntiat Oviedo de natura actionis hîc Cont. 12. p. 1. n. 7. & Cont. 13. p. 2. n. 10. quam creationem poſſumus appellare paſſivam: Ergò etiam poſſibile erit creationem activam, identificari principio creanti. Quod ſi poteſt identificari principio creanti, de facto eſt identificata: quia quod poteſt cum aliquo, multo magis cum Deo, eſſe idem realiter, jam neceſſariò idem erit.

Probatur Tertiò. Modi inventi ſunt ad ſalvandum tranſitum ab uno contradictorio ad aliud contradictorium; ſed hic tranſitus ſalvari poteſt, ſine ulla entitate modali, quod probatur. Poſitâ dependentiâ effectûs à cauſa prima, tanquam producente effectum ex nihilo, ſufficienter ſalvatur tranſitus, à non eſſe creantis, ad eſſe creantis actu: nihil enim plus intelligimus per creationem, quàm illius generis dependentiam. Sed poſitâ entitate effectûs, ſine concurſu alîus cauſæ, ſalvabitur tranſitus à contradictorio ad contradictorium. Minor Probatur. Quod ſcilicet poſitâ Entitate effectûs ponatur dependentia à DEO: quia ſcilicet nihil poteſt exiſtere independenter à Deo, quod etiam poſitâ entitate effectûs, idque ſine concurſu alius cauſæ, ponatur tunc dependentia tanquam à Creatore, inde probatur, quia eſſe productum ſine concurſu alius cauſæ, eſt produci ex nihilo ſubjecti, adeoque creari.

Confirmatur: Si nihil obſit, debemus à DEO, dependentiam quàm arctiſſimam, & maximè intimam, ponere. Sed ſi creaturæ immediatè dependeant à DEO, non per mediam actionem creatam, magis intimè dependebunt à DEO, & tali dependentiæ nihil obſtat. Ergò illa ponenda eſt. Quod autem dependentia immediata, ſit major, ratio eſt, quia major eſt dependentia actûs vitalis à potentia vitali, quàm albedinis ab hac materia: quia eſt magis immediata; major etiam eſt dependentia actionis diſtinctæ à principio, quàm ipſius effectus; idq; ideò, quia eſt dependentia immediata; & ſic de reliquis.

*Idem medius terminus, ſic aliter proponitur.* Creatura, prout condiſtincta eſt entitativè à creatione, vel eſt DEUS, vel non eſt DEUS; Si prout condiſtincta à creatione non eſt Deus; Ergò prout condiſtincta à creatione, eſt dependens à DEO ſolo, cauſante; adeoq; eſſe, & denominationem creati, ſine creatione ſuperaddita, habere poteſt: ſi autem prout condiſtincta à creatione eſt DEUS, Ergò eſt id, quod non eſt; eſt enim DEUS, & tamen eſt creatura.

Dicendum Est II. *Creationem paſſivam non eſſe diſtinctam modaliter ab ipſamet re creata.*

Pro-

PROBATUR Concluſio iiſdem argumentis, quibus ſuperior concluſio.

DICENDUM eſt 3. *Creationem paſſivè acceptam eſſe realiter diſtinctam à principio creante, ſeu activa creatione.*

PROBATUR 1. Quia creatio paſſivè accepta, eſt ipſamet creatura, quæ diſtinguitur realiter, à creatione activa, ſeu Deo.

PROBATUR 2. Quia inter cauſam & effectum debet eſſe diſtinctio realis; jam autem creatio activa, & creatio paſſiva, eôdem modo inter ſe comparantur.

PROBATUR 3. Creatio paſſiva identificatur ei, quod creatur, vel ſe tenet à parte illius: Ergo diſtinguitur realiter à creatione activa, ſeu principio creante; quia principium creans, non eſt hoc quod creatur, nec ſe tenet à parte creati.

OBJICIT 1. Ovied. Omnipotentia Dei, & quidquid eſt intrinſecum Deo, eſt ab æterno: ſed nulla actio, ex vi cujus producitur effectus, fuit ab æterno. Ergo omnis actio diſtinguitur ab omni intrinſeco Dei. Minor probatur. Omnes effectus ab extra producti ſunt in tempore: Ergo nulla actio fuit ab æterno; implicat autem actionem eſſe in aliqua menſura, in qua non ſit terminus.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, nam actuale dominium Dei, eſt intrinſecum, modaliter ab eodem indiſtinctum, & tamen actuale dominium creaturarum non habet Deus ab æterno, cùm ipſæ non ſint ab æterno. Idem dicendum de coëxiſtentia Dei ad creaturas, indiſtincta intrinſecè à Deo, quæ tamen non habetur ab æterno, cùm ipſæ creaturæ, non ſint ab æterno. Directè autem ad argumentum dici poteſt, quod creatio activa ſecundùm id, quod dicit in recto, ſit ab æterno, ſed non ſecundùm id, quod dicit in obliquo.

INSTAT 1. Idem. Actio illa identificata Deo, eſt indifferens ad exercendum, vel non exercendum munus actionis, ut ex vi illius ponatur, vel non ponatur effectus, & determinatur formaliter per connotatum extrinſecum, ut hîc & nunc exerceat munus actionis. Ergo cum illa formalitate, quam tu actionem vocas adhuc eſt indifferens ad ponendum, vel non ponendũ effectum. Ergo illud connotatum habet totam rationem actionis, & non illa formalitas identificata Deo, quam tu actionem dicis. Prob. Conſeq. Munus actionis, & ratio formalis conſtitutiva illius, eſt, determinare phyſicè, & in actu ſecundo principium activum, ad effectum, hîc & nunc ponendum. Sed illud quod tu connotatum dicis, habet hanc formalitatem. Ergo hoc connotatum, eſt formaliter actio.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de dominio Dei actuali. Directè autem ad argumentum dici poteſt, actionem illam identificatam, in circumſtantia poſiti effectûs dependentis à ſolo Deo, non eſſe indifferentem ad productionem, vel non productionem effectûs, licèt non ita accepta, ſit indifferens, adeoq; nec habens formalitatem actionis in actu ſecundo. Ita ut illud connotatum habeat totam rationem actionis actæ, ſed non actionis agentis, quam identificamus Deo. Non ſequitur ulteriùs totam formalitatem actionis agentis, tribuendam eſſe ipſi connotato; nam inquantum actio agens importat virtutem agendi, non debet tribui ipſi connotato; licèt inquantùm importat aliquod extrinſecum, intrinſecè requiſitum, totum illud tribuatur, ipſi connotato.

INSTAT 2. idem. Quamvis Theologi ſalvent, quomodo, poſitô quòd actus liber Dei, ſit intrinſecè in Deo, poſſit tamen eſſe & non eſſe, tamen non dicunt actum Dei liberum, in tempore incipere: Ergo neq; nos dicere poſſumus, actionem illam identificari Deo, cùm in tempore incipiat.

RESPONSUM ſuprà, actionem creativam ſecundùm id, quod dicit in recto, hoc eſt ipſam omnipotentiam, ſeu vim agendi non incipere in tempore, cùm ſit ipſemet Deus, licèt actio creativa ſecundùm id, quod dicit pro connotato, in tempore incipiat.

Tota hæc reſponſio ſupponit, quòd in re creatio ſit ipſemet Deus, & effectus productus, ſine concurſu cauſæ creatæ, licèt ex modo concipiendi, ſit quædam formalitas intermedia.

OBJICIT 2. idem: Ponamus aliquid à Deo creari, quod educi potuiſſet; ille terminus non haberet ſecum identificatã creationem: quod probat; quidquid convenit alicui entitati per ſeipſam, & cum illa eſt identificatum, ab illa ſeparari nequit, ſed creatio poteſt ſeparari ab illa. Ergo illi creaturæ non convenit per ſeipſam.

RESPONDET aliquis huic argumento apud Oviedo. Res, quæ educi poſtulant, non poſſe à Deo creari; dicebatque quantitatem, quæ in Euchariſtia creatur, non terminaſſe unquam eductivam actionem, ſed quòd adæquatè per ſeipſam, ſemper à Deo pendebat. Multis hanc reſponſionem impugnat Oviedo: Vide eundem Contr. 13. Pun. 2. n. 6. *Ut reſpondeatur,*

SUPPONO 1. Educibiles formas nihil aliud eſſe, quàm quæ fieri & conſervari connaturaliter, nonniſi dependenter à ſubjecto, exigunt.

SUPPONO 2. Formam educibilem poſſe à Deo poni, non concurrente actu, ullâ cauſa creatâ, tanquàm efficiente: neque enim id repugnat. Poteſt etjam poni forma educibilis, nullâ concurrente actu, cauſâ materiali: Ratio: quia cauſalitas materiæ, eſt jus, ut forma hæc independenter à ſe, nec producatur, nec conſervetur, debitumq; in forma, ut neceſſe, nec conſervari habeat, independenter à materiali cauſa; hinc ſi nolit formam ponere Deus ad exigentiam cauſæ materialis, nec dependenter ab & in illa eam ſtatuere, ſed potiùs contra exigentiam

hanc, cenſebitur ſupplere defectum cauſæ materialis: hoc autem fieri poſſe non implicat, intervenitque defacto in Euchariſtia, ubi conſervantur accidentia, non ad exigentiam materiæ.

Suppono 3. Non fore ratione termini, ejusdem rationis creationem animæ rationalis, quia forma materialis hôc ipſo, quia materialis eſt, ſaltem hujus ordinis rerum, habet debitum, ut producatur & conſervetur dependenter à materia, quod non habet anima rationalis; creabitur nihilominùs materialis forma hôc ſenſu, quia non ſecundùm illam exigentiam producetur. *His Suppoſitis*

Dici poſſet. Quòd formæ, quæ educi poſtulant, non poſſint à Deo creari creatione ejusdem rationis cum anima rationali: nam ſemper in productione formæ materialis, erit radicalis eductio, ſtans in entitate, nata produci & conſervari, nonniſi dependenter à materia, licèt non ſit futura actualis eductio, ſtans in productione, vel conſervatione ſecundùm illud jus, & ſecundùm illud debitum; tuncque cenſebitur eſſe actualis eductio, ſi Deus interrogatus, an ad exigentiam materiæ conſervet vel producat formam, reſpondeat, affirmativè, quam productionem ſecundùm illud jus, ſequitur unio.

Non inexpeditus etiam eſt modus dicendi, quòd tunc & non alio ſenſu creetur forma aliâs educibilis, quando producit illam effectivè ſolus Deus, habentem naturam, ut nec produci, nec conſervari naturaliter poſſit ſine materiali cauſa, tunc autem educitur quando aliqua cauſa creata effectivè ſecundùm ordinem naturalem in entitate ad illam concurrit, talem, ut dictum eſt, naturam habentem: dixi, ſecundùm ordinem naturalem in entitate; quia ſi elevaretur ſupernaturaliter, quoad modum, aliquod improportionatum agens, ad educendam formam materialem, nondum illam crearet; talis enim elevatio eſſet adhuc in entitate naturalis, ſupernaturalis autem quoad modum. Sola tamen præciſè excluſio cauſæ aliûs efficientis, non ſalvabit rigoroſam creationem, quia non excludet concurſum cauſæ materialis, ſtantem in jure materiæ ad formam. Et ſicut Deus conſervans loco ignis calorem, nullô alio effectivo concurrente, non dicitur illum conſervare creativè, ſic nec dicetur creativè producere, ex hoc præciſè, quia nulla alia cauſa effectivè producit; Sed aliter.

Respondetur 2. Quòd creatio à re creabili diſtingui poſſit extra circumſtantias dependentiæ à ſolo Deo, in quibus circumſtantiis identificatur effectui. Si termini quantitatis in probabili ſententia identificantur quantitati, ſed in circumſtantia negationis ulterioris extenſionis; quâ negatione ſublata manent termini (ſicut & illa creatio) ſecundùm id, quod dicit in recto, licèt non maneat ſecundùm id, quod dicit in obliquo; contingitque univerſaliter in formalitatibus, quæ aliqua plura depoſcunt, ut maneant ſecundùm id, quod identificabantur, non maneant ſecundùm id, ſecundùm quod nō identificabantur; quibus non manentibus, licèt extrinſecis, jam illa formalitas non eſt, cùm in re ſint illa duo, unum intrinſecum, aliud extrinſecum. Hæc omnia dicuntur conformiter ad materiam de connotatis.

### *Continuatur ſolutio Objectionum.*

Objiciuntur 3. Paritates aliquæ.

Prima Paritas eſt: Actio creati agentis eſt diſtincta modaliter, aut non ſine modo. Ergo & creatio.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia non poſito ullo modo, ſed poſitâ ipſa entitate effectûs in circumſtantia negationis dependentiæ ab aliis cauſis, ſufficienter ſalvabitur tranſitus à non eſſe creantis ad eſſe creantis; jam autem niſi ponatur Entitas modalis, à non eſſe cauſantis creati ad eſſe cauſantis creati, ſufficienter interdum non tranſitur.

*Neque valet, ſi dicas.* Sicut poteſt eſſe hic effectus, & non pendere ab hac cauſa, ita poteſt eſſe hic effectus & non creari à Deo, ſed ſolùm educi; conſequenter ad hanc indifferentiam tollendam, concedi debere modalitatem aliquam; non inquam valet ſi dicas, quia ſufficit ad hoc ipſa entitas effectûs, circumſtantionata negatione cauſarū creatarum concurrentium: & ſicut quando duæ cauſæ totales, conſtituunt unum eundemque effectum, ſi poſtea concurrat nonniſi una, à non eſſe concurrentis unius cauſæ, ad eſſe concurrentis unius cauſæ, tranſitur nonniſi negatione aliûs cauſæ; ita in præſenti tranſitur negatione cauſalitatis, aliarum cauſarum.

Secunda Paritas eſt. Si creatura crearet, creatio illa eſſet diſtincta modaliter. Ergo & creatio in quantùm procedit à Deo.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia poteſt eſſe entitas aliqua, & non eſſe dependens ab hac creatura producente ex nihilo, & non concurrentibus aliis cauſis; non poteſt autem eſſe entitas aliqua producta ex nihilo, &c. & non dependens à Deo.

Tertia Paritas eſt. Si Deus immediatè per ſeipſum replicet nullâ creaturâ ad replicationem concurrente, illa replicatio creativa eſſet diſtincta, ergo & creatio, abſolutè itidem erit diſtincta.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Poterit enim tranſitus à non eſſe replica-

plícati creativè, ſalvari, per ipſam entitatem effectûs, pluries poſiti. Diſparitas etiam poſſet aſſignari; quia poteſt eſſe in rerum natura entitas & non replicata, non poteſt autem eſſe effectus ab aliis cauſis non pendens, & tamen non eſſe creatus.

Quarta PARITAS eſt. Concurſus Dei ad actiones creaturarum, eſt vel modus, vel non ſine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia illa concurſus Dei, eſt idem realiter cum actione creaturarum; quæ vel eſt modus, vel non ſine modo; hinc & identificatus illi concurſus divinus, vel eſt modus, vel non ſine modo: & quamvis conceſſerimus, ponendam eſſe quàm maximè intrinſecam dependentiam in fieri, conſequenter etiam in agere creaturarum à Deo, id tamen accipiendum eſt ſi nihil obſit, obſtat autem, ut alius ſit concurſus Dei cum creaturis, alius creaturarum. Hinc ſi concurſus creaturarum eſt diſtinctus, etiam concurſus Dei, illi priori identificatus, erit diſtinctus.

Quinta PARITAS eſt, quâ utitur Amic. Eductio non eſt in Deo, ergo neque creatio. Antec. prob. quia ſi eductio eſſet in Deo, ſequeretur quòd quando Deus ſe ſolo conſervat effectum, qui erat eductus, mutetur eductio activa in Deo, nam prior erat partialis, ſecunda autem, eſt totalis.

RESPONDETUR. Negando Conſeq. quia nomine eductionis venit actio creaturæ, quæ eadem eſt, cum actione Dei; & quia actio creaturæ, non eſt entitas Dei, nec eductio erit. Cæterùm, ſi nomine eductionis abutaris, & accipias illam pro ipſa Omnipotentia divina, prout concurrente cum cauſis ſecundis, in tantùm eductio ſecundùm id quod dicit in recto, identificabitur Deo, nec ſecundùm hoc rectum mutabitur, ſi ſe ſola conſervet creaturam, quam antea non conſervabat, licèt mutetur, ſecundùm quod eductio, dicit aliquid in obliquo.

OBJICIT 4. Amicus. Creatio non eſt actio immanens ſed tranſiens, de ratione autem actionis transeuntis eſt, non immanere agenti, non enim habet ſuum terminum intrà, ſed extrà.

RESPONDETUR. Creationem activam, ſecundùm id quod dicit in recto, eſſe quid immanens Deo, ordinatum eſſentialiter ad aliquid ab extra; ad eum modum, quô actus, quô videt Deus creaturas in illismet ipſis, eſt actio immanens, & tamen terminum ſuum habet ad extra. Dici etiam poſſet, actionem transeuntem phyſicè, non immanere agenti, ſecùs de actione transeunti ex modo concipiendi, quæ cùm ſit phyſicè ipſum agens, ex modo concipiendi tranſit. Poteſt autem actio ex modo concipiendi tranſiens, habere ſuum terminum ad extra, ſi compleatur illa actio aliquo extrinſeco, tanquam neceſſario connotato.

INSTAT 1. Actio eſt via ad terminum. Ergo non poteſt ullo modo identificari agenti.

RESPONDETUR. Actionem eſſe viam vel phyſicè, vel ex modo concipiendi ad terminum, ſed non eſt neceſſe, ut ſemper ſit phyſicè via.

INSTAT 2. Si creatio activa identificaretur Deo, Deus ab æterno denominatus fuiſſet Creator

RESPONDETUR. Quòd non; quia denominatio Creatoris coaleſcit etiam ex creatione paſſiva, tanquam ex aliquo extrinſeco, intrinſecè requiſito.

INSTAT 3. Idem. Creatio eſt id, quod eſt communicatio eſſe; item id, per quod egreditur effectus à cauſa.

RESPONDETUR. Communicationem eſſe, activam, poſſe identificari Deo, ſecùs paſſivam, egreſſio etiam effectûs paſſiva, non poteſt identificari cauſæ, ſecùs activa.

OBJICIT 5. Si creatio non eſſet quid condiſtinctum à Creatore, ſequeretur quòd hic actus; volo creationem, haberet ſeipſam pro objecto.

RESPONDETUR. Cùm creatio activa in ratione creationis compleatur aliquo extrinſeco, nempe entitate effectûs, & negatione concurſûs aliarum cauſarum, bene hoc extrinſecum, poterit eſſe objectum illius Volitionis.

Reliqua argumenta ex dictis hîc, & in materia de Connotatis, & Relatione, ſolvi poſſunt.

## DIFFICULTAS II.

*Competitne creaturæ Actio creativa?*

IN triplici ſenſu reſolvi poteſt propoſita difficultas. 1. An creatura tanquam cauſa principalis creare poſſet? Affirmat contra communem Durand. nec agnoſcit implicantiam Arriaga. 2. An poſſit creatura, tanquam cauſa inſtrumentalis connaturalis creare? Hoc tenet Scot. Hurtad. Arriaga, recentior Suar. Contra ſentit Suar. Vaſq. Molina & SanctusThom. prima Parte, Quæſt. 45. art. 5. 3. An creatura tanquam cauſa obedientialis creare poſſit? Quod tenet Suar. Hurtad. Contra Vaſquez Molina.

### Punctum Difficultatis 1.

*Proponuntur implicantiæ, quòd creatura ut cauſa principalis creare non poſſit.*

PRima IMPLICANTIA eſt ex Suar. Si poſſibilis eſſet talis creatura, de facto eſſet, ſed non eſt. Sequela probatur. Quia talis creatura conſtitueret alium gradum & ordinem præter eos, qui ſunt. Ergo jam deberet eſſe. Quia ordo univerſi, non eſt mancus, ſed continet omnia quoad gradum & ordinem.

RESPONDETUR. Negando ſequelam. Negando item, quòd illa creatura conſtitueret alium gradum genericum; poſſet enim eſſe ſpiritualis ſubſtantia completa: de facto autem eſt

talis gradus in univerſo, quantumvis non negem, quòd illa creatura quoad ſpeciem eſſet diverſa; certum autem eſt non eſſe defacto omnes poſſibiles rerum ſpecies. Unde illa creatura non eſſet genere perfectior Angelis, licèt foret ſpecie perfectior quoad modum agendi. Deinde univerſum hoc non eô ſenſu eſt univerſum, quaſi omnia contineat, ſed eô ſenſu, quia eſt collectio contentorum in ſtatu exiſtentiæ, ſecundùm idæam Dei, tantum ac tale, volentis eſſe univerſum.

Secunda Implicantia ex Vaſq. & Scoto. Creatura quæ haberet hanc virtutem, non poſſet eſſe materialis; Si enim eſſet materialis, dependeret in eſſe à materia, adeoq; & in operari; Si autem operaretur dependenter à ſubjecto, hôc ipſo non crearet. Spiritualis etiam illa creatura non eſſet: quia ſi ſpiritualis eſſet, operaretur media volitione, quæ cùm accidens ſit, improportionatum eſſet ad actionem creativam.

Respondetur 1. Probabilius eſſe, quòd ſi poſſibilis ſit talis creatura, quòd foret ſpiritualis, ſed quòd non poſſet eſſe materialis, non evincunt allatæ rationes; diceret enim aliquis, fore dependentem illam potentiam in operari à mâteria, non ratione concurſûs cauſæ materialis ad omnes illius operationes, ſed fore dependentem in operari à materia, quia ſcil. potentiam operandi haberet in entitate materialem: neq; tunc potentia illa efficeret effectum perfectiorem ſe, poſſet enim creare nonniſi accidentia, quæ non ſuperant perfectionem ſubſtantiæ.

Respondetur 2. Quòd ſi eſſet illa potentia creativa ſpiritualis operaretur mediâ volitione, non tanquam principio, & virtute effectiva ut quod, ſed tanquam applicativo illius virtutis, ut quo. Porrò ratio agendi ut quo, non repugnat ut ſit improportionata effectui. Multas alias implicantias videbis ſolutas apud Arriag. & Ovied.

Tertia Implicantia ex Amic. & Oviedo. Si poſſibilis eſſet creatura, cui tanquàm cauſæ principali deberetur vis creandi, illa creatura deberet eſſe actus purus, ſed non poteſt eſſe actus purus creatura, ut ſupponitur, Ergo. Sequela probatur. Creatura, quæ poſſet creare, deberet habere actiones immanentes, dependentes à ſubjecto inhæſionis; Si autem haberet dependentes actiones immanentes à ſubjecto inhæſionis, deberet habere etiã actiones transeuntes dependentes à ſubjecto, adeoque non Creativas. Certè, enim ſi creatura potens habere actiones immanentes, nonniſi dependentes à ſubjecto, poſſet habere actiones transeuntes independentes à ſubjecto, adeoq; creativas, tunc actio illa tranſiens, eſſet perfectior actione immanenti: hoc autem non poteſt dici. Tum quia per actionem immanentem ipſa cauſa perficitur, per transeuntem aliud à cauſa. Tum quia omnis perfectio, quæ eſt in effectu, neceſſariò debet prẹſupponi in cauſa, actio autem immanens, eſt cauſa proxima transeuntis.

Respondetur 1. Recentior Suar. falſum eſſe nullum agens independentius à ſubjecto poſſe operari ad extra quàm operetur ad intra: quia cùm producit ignis formam ignis, in alio ſubjecto, equus etiam formam equi, independentius quid producunt, quàm in ſe producant, quia ad extra producunt ſubſtantiale aliquid, ad intra nonniſi accidentale, vel modale; accidentalia autem & modalia magis dependent à ſubjecto, quàm forma ſubſtantialis producta.

Respondetur 2. Negando illam actionem transeuntem fore ſimpliciter perfectiorem immanenti actione, licèt ſecundùm quid perfectior foret. Non eſt autem novum, ut aliquid ſub aliqua formalitate perfectius, ratione autem aliarum formalitatum, ſit longè imperfectius. Sic in ratione actûs, perfectior eſt intellectio, utpotè eſſentialiter actus ſecundus, excluſivus potentialitatis, præ anima, quæ eſt actus materiæ, & tamen anima, ratione prædicati ſubſtantialitatis, perfectior eſt. Rurſùs non ſatis explicatur, quid ſit hæc perfectio, quam acquirit per actus immanentes creatura, invehens excellentiam in illo ipſo perfectivo majorem; nam calore à ſe emanato perficitur ignis, numquidné jam ille eſt perfectior calore, quem ignis producit in extraneo ſubjecto? Et cùm potentia per ſuos actus non in ſua entitate, ſed extrinſecè perficiatur, cur æqualiter tàm ab imanentibus, quàm à transeuntibus actionibus perfici non poterit? Illud autem quod addit, omnem perfectionem, quam habet effectus, debere habere cauſam, id falſum eſt de cauſis æquivocis, ita, ut dictaminis dicti, hic ſolùm ſit legitimus ſenſus: Quòd cauſa debeat habere vim cauſandi effectus. Sed poſito etiam, quòd cauſa debeat continere in ſua entitate perfectionem entitativam effectûs, ſaltem id verum eſſet de eo, quod eſt verè principium & cauſa, non autem de eo, quod eſt nonniſi applicatuum potentiæ ad agendum, qualis eſt actus immanens, vel quod ſe habet nonniſi per modum rationis ut quo; quæ non debet eſſe æquè perfecta ac effectus.

Addit Arriaga, perfectionem actionis univerſaliter loquendo non eſſe taxandam ex inhæſione, quia actio productiva gratiæ non eſt imperfectior productione materiæ, licèt illa dependeat à cauſa materiali, non hæc poſterior.

Instabis ex Oviedo. Quamvis ſit poſſibilis actio immanens, & identificata principio, ſicut identificantur Deo ipſius intellectiones, tamen non identificatur; ex quo colligimus, exigere hoc naturam creaturæ; ut illius actiones immanentes, non ſint independentes à ſubjecto. Er-

cto. Ergo etiam quamvis ſit poſſibilis actio tranſiens, non dependens à ſubjecto, colligemus bene ex vi creaturæ exigi, ut dependeat à ſubjecto.

RESPONDET Arriag. Negando Anteced. Sed poſitâ veritate antecedentis, diſparitas eſt; quia pro priori præſumitur eſſe implicantia, quòd ſcil. identificatio immanentium actuum argueret rationem actûs puri; ſi autem creatura crearet, nego argui poſſe, quòd eſſet actus purus. Quidſi enim hæc potentia creativa, eſſet diſtincta realiter, ab ipſa creante creatura, ut cenſent realiter diſtingui Thomiſtæ intellectum ab anima.

4. IMPLICANTIA eſt, quam innovavit recentior Suar. ex Richar. & Henrico. Diſtantia infinita non poteſt vinci niſi virtute infinitâ, ſed inter Ens & Nihil intercedit diſtantia infinita. Minorem ſic probat. Ut inter oppoſita detur infinita diſtantia, ſatis eſt quòd alterum eorum ſit infinitum; ut viſitur in diſtantia, quæ eſt inter Deum & creaturas, ſed Nihil in ratione Nihili, ſeu imperfectionis, eſt infinitum: Tum quia illud, quô non poteſt concipi, & eſſe quidquam perfectius, eſt ſimpliciter infinitum in omni genere perfectionis; ita illud, quô non poteſt eſſe aut concipi aliquid imperfectius, erit infinitè imperfectum, tale autem eſt Nihil. Tum quia Deus non habet plus perfectionis, quàm Nihil imperfectionis; ſiquidẽ Nihil removet omnem perfectionem, quæ in Deo reperitur, ergo cùm Deus ſit infinitus in omni genere perfectionis, Nihil erit infinitum in omni genere imperfectionis. Tum quia idcircò creatura diſtat à Deo intervallô, & diſtantiâ infinitâ, quia ipſa non eſt infinita in genere entis, Deus autem maximè. Sed etiam creatura non eſt infinita in genere non entis, ſeu imperfectionis, Nihil autem maximè. Ergo diſtabit à Nihilo, diſtantiâ infinitâ.

RESPONDERI poſſet inprimis, quòd hoc argumentum multum probet, & contradictorium in ipſo principio probandi aſſumpto; probat enim quamcunque creaturam, prout oppoſitam non enti, eſſe infinitum in imperfectione, & eſſe ſimul finitum in imperfectione. Accipiamus pro exemplo Leonem; de eo intentum ſic probatur. Erit Leo quid infinitum in imperfectione, prout opponitur non enti, quia omnes negationes, quaſcunque dicit non ens, dicit etiam Leo, excepto eſſe Leonis, quod ipſum eſſe, non importat niſi finitas perfectiones. Ergo ille Leo erit quid infinitum in imperfectione. Quod ipſum ulteriùs probatur; quia infinitum non exhauritur numerô finitô. Ergo neque finito numero perfectionum exhauritur infinitum non entis; Conſequenter ex vi hujus medii arguendi, infertur non rectè aſſumptum eſſe, quòd creatura non ſit infinita in genere non entis. Sequitur etiam Leonem non eſſe infinitum in imperfectione; quia ſi eſſet quid infinitum in imperfectione Leo, eſſet æquale in imperfectione non enti, adeoq; non ens. Aſſump. Probatur, quia unum infinitum, non eſt in ratione formali majus aliô, adeoq; in ratione infiniti imperfectionis, Leo non eſſet minor imperfectione, quàm ipſum Nihil. Ergo debet eſſe quid finitum in imperfectione. Imò ex vi etiam hujus doctrinæ ſequitur, infinito nunquam opponi finitum, ſed infinitum; quia illud oppoſitum infinito, negat perfectiones omnes, aliquibus exceptis, quas importat infinitum: Ergo ſecundùm immediatè probata erit infinitum, hoc autem dici non poteſt, quia contradictoriè oppoſitum infinito, eſt negatio infiniti, adeoq; non infinitum, Deinde. Illud non poteſt dici infinitum negationum, ſeu imperfectionum, quod poſitâ unica entitate exhauritur in ratione ſua formali infiniti, ſed Nihil Leonis, quod tu appellas infinitum, exhauritur in ratione ſua formali infiniti, poſitione ſuæ Entitatis, Ergo Nihil Leonis non eſt infinitum. Major probatur notione infiniti, cujus ſecundùm quantitatem accipientibus ſemper accipere eſt, & nunquam idem. Et certè, quas, & quot perfectiones importat Leo, eas perfectiones omnes negat! Non, ſeu: nihil Leonis; ſed perfectiones, quas importat Leo, non ſunt infinitæ, Ergo neque negationes perfectionum, quas importat Nihilum Leonis, erunt infinitæ. Imaginemur duplex Nihil Leonis. Primum particulare, quod exhauritur affirmatione & poſitione Leonis; Aliud autem eſt nihil Leonis univerſale, quod ſcilicet commune eſt, & ambit reliqua particularia Non & Nihil: per creationem unius Leonis, non eſt neceſſe exhauriri hoc univerſale Nihil Leonis; quia illud non poteſt exhauriri in ſua univerſalitate, niſi poſitione omnium poſſibilium; particulare autem Nihil, ſeu non eſſe Leonis, exhauritur quidẽ eſſe Leonis, ſed non eſt infinitum imperfectionum, quia infinitum imperfectionum, & infinitum non eſſe, non poteſt exhauriri poſitione finiti eſſe, aliâs infinitudo illa haberet tranſitum conſumabilem, quia auferibilem, poſitione unius finiti. Jam autem particulare illud Non eſſe, ſeu Nihil Leonis exhauritur eſſe Leonis, omne enim contradictorium exhaurit ſuum contradictorium, aliâs non eſſet de eodem. Deniq; hæc propoſitio; Nihil Leonis eſt infinitum in imperfectione, prout hic ſumitur, falſificantes reddit propoſitiones; de eo enim de quo non poteſt verificari, quòd ſit, quomodo verificabitur quòd ſit infinitum imperfectionum, cùm omne negativum, fundari debeat ſupra aliquid poſitivum, ſolùm ergo hoc fit ex modo concipiendi, non verò re ipſâ. Aliud eſt cùm dicitur: homo infinitè diſtat à Deo, vel: homo eſt infinitè imperfectior Deo; quia ſi hoc dicatur de poſſibili homine, hæc propoſitio non eſt actu vera, ſed fundamentaliter. Neque enim tunc eſt perfectior, vel imperfectior actu, cùm abſolutè non ſit actu; quando au-

do autem à parte rei ponitur homo, & dicimus de eo, eſt infinitè imperfectior Deo, ſenſus tantùm eſt in re ipſa, quòd finitas perfectiones habeat, adeoque quòd non ſit infinitum quid in eſſendo, ſicut Deus; quia infinitæ perfectioni Dei opponitur finita perfectio, ad quam poſtea conſequitur negatio perfectionum, quas habet Deus.

In Forma autem ad argumentum dici poteſt, negando inter ens, & non ens eſſe diſtantiam infinitam; negando item, quòd nihilo particulari Leonis, non poſſit concipi aliquid imperfectius, nempe nihilum univerſale: & quamvis nihilo Leonis non poſſet quidquam concipi imperfectius, quia tamen eſt tale, ut poſitione unius entitatis auferatur tota illa imperfectio, fit, ut illa imperfectio non ſit infinita. Et quamvis nihil Leonis, neget omnes perfectiones, quas Deus dicit, quia tamen ita illas negat, ut ipſum nihil illius, poſitione unius entitatis ſit auferibile, fit, ut non habeat tranſitum inconſummabilem. Conſequenter etiam ad tale nihilum auferendum, non erit neceſſaria virtus infinita, licèt ad nihil univerſale tollendum eſſet neceſſaria omnipotentia, adeoq; virtus infinita. Vel ſi vis, poterit diſtingui Minor. Diſtantia infinita non poteſt vinci virtute finita, ſi ipſe terminus qui producitur ſit infinitus. Concedo majorem, ſi ſit finitus. Nego majorem.

Instabis. Deus quamvis ſit infinitus in perfectione, tamen ſublatâ ejus unicâ perfectione non eſt Deus, & poſitâ ejus unicâ perfectione eſt Deus: poſitâ enim v.g. omnipotentiâ infertur & exigitur eſſe Dei, Ergo neq; infinitati Nihil Leonis obſtabit, quòd tollatur poſitione finiti alicujus, hoc eſt eſſe ipſius Leonis.

Respondetur. Negando Conſequentiam, quòd enim tollatur Deus ſublatâ unica ejus perfectione, provenit hoc ex identitate reali, quam inter ſe habent perfectiones divinæ. Jam autem Nihil Leonis, non infert identitatem realem, & connexionem cum Nihilo bovis, hominis, &c. hinc ſublato Nihilo Leonis, per poſitionem Leonis, non tollitur Nihil bovis, v. g. quòd ſi Nihil Leonis non habet identitatem realem, & connexionem cum aliis Nihilis, fit, ut nihil Leonis infinitum non ſit.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Quid de reliquis Implicantiis?*

Quinta Implicantia eſt Cajet. Quando duo ita ſe habent, ut tantò altiùs creſcat unum, quantò minuitur alterum, tunc, ſi unum minuitur, uſq; ad non gradum, alterum creſcit, uſq; ad perfectiſſimum gradum, ſeu uſque ſupra gradum, adeoq; in infinitum: aliàs ſequeretur, quòd Virtus producens ex aliqua potentiâ, & Virtus potens producere ex nulla potentia, eſſent æquales. Sed in actione creativa Virtus cauſæ materialis decreſcit uſque ad non eſſe ſui. Ergo Virtus effectiva creſcere ſupra omnem gradum debet, adeoq; in infinitum.

Respondet Oviedo negando, quòd Virtus effectiva ſine conſortio materiæ creſcat uſq; in infinitum; quia, ut dicit Oviedo, tanta debet addi perfectio principio effectivo, quanta defuit in materiali; & quia in materiali principio erat finita virtus, etiam additio illa virtutis principio effectivo, finita erit.

Respondetur 2. Concedendo, quòd virtus illa effectiva creſcat uſque ad perfectiſſimum gradum agendi, h. e. ad actum creandi, nego tamen iſtam potentiam hoc ipſo fore infinitam, quia ſuprà non eſſe hominis, creſcit eſſe hominis uſq; ad perfectiſſimum gradum hominis, cùm enim in indiviſibili conſiſtat eſſe ſpecierum, unaquæq; in ſua ſpecie, quoad ſua ſubſtantialia, perfectiſſima eſt, & tamen eſſe hominis, non eſt quid infinitum in ſubſtantialibus prædicatis. Unde ſupra non eſſe hominis, creſcit lapis, per ſolum eſſe, ſupra autem non eſſe hominis creſcit planta uſque ad eſſe, & vivere; animal autem creſcit ſupra non eſſe hominis uſque ad ſentire, ſupra autem non eſſe hominis creſcit eſſe hominis uſq; ad perfectiſſimum gradum eſſe hominis; & tamen ut dixi, ſine ulla infinitate.

Rursùs, quando applicando activa paſſivis producuntur animalia ex putri, non eſt concurſus tantus materiæ, quantus eſt concurſus materiæ, quando ſubtiliter aliquid pingitur vel fingitur, & tamen non decreſcit per hoc vis effectiva artificis, in ſua excellentia. Ergo taxa excellentiæ effectivi principii, non eſt concurſus materiæ major vel minor. Antec. probatur: quia quando animalia generantur ex putri, non eſt illìc ſola materia, aut aliquid materiale, cum aliquibus negationibus, ſed ſunt congenerantia alia, v.g. Sol, calor, & per aliquos cauſa principalis Univoca; jam autem in opere artificato, eſt materia cum accidentibus, ſic, vel ita terminatis; & tamen certum eſt, majorem eſſe excellentiam operis artificioſi, v. g. ſtatuæ marmoreæ, & principii illius effectivi, quàm applicationis ad generationem ex putri, v. g. ſervando caſeũ in loco humido, ut putreſcat in vermes.

Instat 1. Idem. Sit virtus creativa finita, A, decuplô major virtute eductivâ, B; tunc, ſi poſſet dari aliqua potentia eductiva, C. quæ educat effectum ex remotiore potentia, in decupla proportione excedens virtutem eductivam, B; eſſet æqualis virtuti creativæ, A; quod dici non poteſt. Ergo apparet, debere dari exceſſum infinitum potentiæ creativæ ſuprà potentiam eductivam.

Respondetur. Virtutem eductivam non fore adhuc æqualem virtuti creativæ, A. quia non eſſent ejuſdem ordinis. Sic v.g. datâ excellenter perfectâ ſubſtantiâ, tamen illa ratione ordi-

ordinis comparanda non erit Enti ſupernaturali accidentali; neque tamen inde ſequetur, Ens ſupernaturale habere infinitatem: Rursùs detur quàm perfectiſſima potentia ſenſitiva, nunquam tamen accedet ad perfectionem potentiæ intellectivæ, quamvis illi infinitudinem dare, non ſit neceſſe, ſupponit autem reſponſio ex ordine ſuo in linea agendi, perfectiorem eſſe virtutem creativam.

Instat 2. idem. Major Virtus requiritur ad creandum, quàm ad educendum effectum infinitum. Sed ad educendum effectum infinitum requiretur virtus eductiva infinita: Ergò & ad creandum.

Respondetur. Retorquendo argumentum ex dictis. Major requiritur vis ad intelligendum, quàm ad producendum ſenſationem infinitam; ſed ad ſenſationem infinitam requiretur vis ſentiendi infinita. Ergò & ad intelligendum. Quod ſi dicas, majoritatem hanc ſufficere quæ oportet altiorem ordinem, non verò alio ſenſu, idem in præſenti dici poterit.

Instari poteſt 3. ex Sancto Thoma. Tantò major eſt virtus agentis, quantò rem producit ex remotiore potentia: ſicut major eſt virtus quæ producit ignem ex aqua, quàm quæ producit ex aëre. Sed virtus creativa producit rem ex nihilo potentiæ; Ergò eſt infinita.

Respondetur ex Amico, retorquendo argumentum. Quò virtus cognoſcitiva attingit objectum à potentialitate magis elevatum, eò eſt perfectior. Ergò Virtus, quæ attingit objectum elevatum ab omnipotentia, eſt infinita: Ergò lumen gloriæ, quod attingere natum eſt Deum, erit infinitum. Quòd ſi ſufficiat majoritas altioris ordinis, etiam in præſenti ſufficiet.

Sexta Implicantia eſt, quæ habet fundamentum in S. Thoma, ſecundo contra Gentes Cap. 25. quæ, ut impugnationibus communibus non pateat, ſic proponi poteſt. Si poſſibilis eſſet virtus creativa, virtus illa omne creabile producere poſſet, & non poſſet producere omne creabile, hoc implicat: Ergò & illud, ex quo ſequitur. Quòd non poſſet producere omne creabile, ſic probatur. Si poſſet omne creabile producere, falſa eſſet iſta particularis; aliquod creabile non poteſt producere, ut notum eſt ex regulis de Contradictione; ſed illa particularis eſt vera; Ergò falſa debet eſſe univerſalis. Minor probatur. Illa potentia Creativa non poſſet ſeipſam producere primò, ergò vera eſſet particularis, aliquod creabile non poſſet producere. Quæ ratio accipit pondus ex diſcurſu Sancti Auguſtini, qui ex eo, quia per Verbum omnia facta ſunt, arguit, Verbum non eſſe factum, aliàs faceret ſeipſum.

*Neque valet, ſi dicas.* Sicut Omnipotentia ſufficit, ut poſſit producere omne quod non implicat contradictionem, ita & illa potentia; implicat autem, ut aliquid producat ſeipſum primò: non inquam valet, nam ad taxandum, an aliqu id poſſit producere omne quod non implicat, non eſt attendendum, an implicet huic potentiæ, ſed an in ſe non implicet, aliàs unaquæque virtus, poſſet omnia producere, exceptis iis, idque longe pluribus, quæ ſibi implicant Contradictionem, licèt ab aliis potentiis produci poſſint: indubiè autem producere hoc determinatè Ens primò, virtuti creativæ, non implicat contradictionem, aliàs haberetur intentum, nempe impoſſibile eſſe, ut creatura creet. Quòd autem virtus illa creativa poſſet producere omne producibile, ſic probatur; Si virtutis Creativæ, quâ talis, ſpecificativum & terminus, eſſet omne creabile, virtus creativa extendi poſſet ad quodcunque creabile; ſed terminus & ſpecificativum virtutis Creativæ, quâ talis, eſt omne creabile: quod probatur. Idem quod poteſt reddi pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, poteſt reddi pro ratione formali, quare Creatura habeat vim creandi, ſuppoſitò quòd aliquid crearet, idem inquam pro ratione formali reddi poſſet, quare Creatura creaverit. Sed id quod redditur pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc, quod creavit, eſt tale, ut notet omne creabile, eſſe terminum & ſpecificativum ſui; Ergò etiam omne creabile erit terminus, & ſpecificativum potentiæ creatæ. Major probatur. Ratio formalis, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, eſt, quia hoc produxit ex nihilo; ſed etiam ſi creatura crearet, idem pro ratione formali redderetur; ſi enim pro ratione formali, quare hoc creaverit creatura, non redderetur, quia produxit ex nihilo, tunc aut creationis non eſſet hæc definitio, utpotè non conveniens omni definito, aut illa creatura non crearet, cujus ſcil. actioni, definitio creationis non competeret. Quòd autem id, quod redditur pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit, ſit tale, ut notet DEUM pro termino ſuæ potentiæ habere omne creabile, ex eo probatur, quia cuicunque creabili applicari poteſt, quòd ſit producibile ex nihilo. Quod ipſum totum ulteriùs ſic colligitur. quia pro ratione formali, quare Petrus ſit homo, redditur, quia eſt animal rationale, quæ etiam ratio redditur, quare Paulus ſit homo, quia inquam hoc pro ratione formali redditur, benè infertur; Ergò ad quidquid ſe extendit homo, extendit ſe animal rationale: Ergò etiam ex hoc, quia idem pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit redditur, ac quare Creatura creaverit; nempè, quia produxit ex nihilo, benè infertur, quòd ad quidquid ſe extendit potentia Creandi Divina, ad idem ſe extendat potentia Creata.

Respondebis 1. Abſurdum eſſe, ſi ſit creabile aliquid, quod Deus creare non poſſit; abſurdum autem non eſt, ſi creabile aliquid, potentia creativa creata creare non poſſit. *Hæc Reſponſio*

Non satisfacit. Quia etiam abſurdum erit, ſi ſit ſpecificativum utriusque potentiæ idem,& tamẽ utraque ad eosdem terminos non extendatur,eſſe autem idem ſpecificativum probat argumentum adlatum.

Respondebis 2. Quamvis idem pro ratione reddi poſſit, quare Petrus generet, ac quare DEUS,vel equus generet,quia ſcilicet producit in ſimilitudinem naturæ, inde tamen non ſequitur, quòd ad illud, ad quod ſe extendere poteſt potentia generativa Petri,ad idem ſe extendere poſſit potentia generativa equi: ita etiam ex eo, quia idem pro ratione redditur, quare DEUS, & Creatura aliquid creaverit,non rectè inferretur, utramque Creativam ad eosdem terminos extendi. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit. Quia generatio perfectiorum animalium debet eſſe ab Univoco,& in ſimilitudinem naturæ, quod non foret, ſi Petrus generaret equum. Hinc ipſa definitio generationis depoſcit, ne Petrus generet equum, ipſa autem definitio creationis depoſcit,ut qui habet potentiam creandi unum, habeat potentiam creandi aliud,ſed aliter.

Responderi poteſt tertiò huic argumento ſic. Quamvis pro ratione formali, v. g. reddi poſſit, quare det Eleemoſynam Petrus, ſcilicet, quia eſt miſericors; Rursùs, quamvis etiam pro ratione formali,quare DEUS remittat peccata, reddi poſſit, quia eſt miſericors; Inde tamen non ſequitur, quòd ad quidquid ſe extendit miſericordia DEI, ad idem ſe extendere poſſit etiam miſericordia Petri. Ergò ex eo,quia idem redditur pro ratione formali, quare Creatura creet,& quare DEus creet? non ſequitur, quòd ad aliquid ſe extendit potentia creativa DEI,ad idem ſe extendat potentia Creativa Creaturæ. Unde ex parte quidem rationis creandi, eadem utrobique redditur ratio, ſed non ex parte potentiæ; cùm tamen taxa terminorum,ad quos ſe aliquid extendere poſſit, debeat attendi penes potentiam,non penes definitionem alicujus rationis agendi. Sic v. g. datio eleemoſynæ quinque, eſt definitivè largitio indigenti; neque tamen ſequitur, quòd dans quinque, poſſit dare decem; quia termini dandi non penes definitionem dationis,ſed penes potentiam ſpectari debent. Illud quod adferebatur de homine, ne quidquam probat,quia licèt verum ſit, quòd,ad quidquid extenditur homo,ad illud ſe extendat etiam animal rationale, ſic etiam verum erit, quòd ad quidquid ſe extendit creatio,ad illud ſe extendere debeat etiam productio ex nihilo;ſed inde non ſequitur, quòd Creativæ utriusque, æquè ſint ampli termini.

Septima Implicantia eſt Amici,eundem fermè medium terminum cum priori, ſed alio modo proponens. In ratione non entis ſimpliciter, tam eſt non Ens homo, quàm eſt non Ens Angelus,quamvis differant in ratione talis ac talis non entis, penes talem vel talem terminum negatum; ſed Virtus creativa non attingit ens ex non ente tali, ſed ex non ente ſimpliciter; & hoc ideò, quia nullum ens ſimpliciter ſupponit, ſed ſolam non repugnantiam terminorum ad exiſtendum.

Confirmatur. Non poteſt dari intellectus determinatus ad unum intelligibile, habet enim pro objecto formali Ens ut Ens; ſed etiam vis Creativa habet pro objecto Ens ut Ens, & hoc ideò, quia habet pro objecto, non Ens ſimpliciter; Ergò ſicut intellectus determinatus ad unum,non eſt poſſibilis,ſic nec erit poſſibilis potentia Creativa,determinata ad unum.

Respondetur. Utraque hæc propoſitio illîc deficit, quòd primò probandum fuit: Nego enim, quòd abſolutè quamcunque non repugnantiam terminorum ſupponat potentia Creativa, ſed dico quòd poſſit ſupponere non repugnantiam terminorum talem, eò, quòd non repugnet potentia determinata creandi nonniſi Leonis, ſupponensque non repugnantiam terminorum determinatam, quæ eſt Leo. Confirmationis etiam Minor probari debuiſſet. Ad paritatem quod attinet, Antecedens ipſum non eſt demonſtrabile per multos; conſequentia etiam non tenet, quia ſi concedatur, intellectus, quòd poſſit terminari ad omne cognoſcibile, non ſequetur quòd terminari non poſſit ejus cognitio ad cognoſcendum ſeipſum, nec ulla eſt illîc primitas,ratione cujus ſe cognoſcere non poſſit. Jam autem ſi concedatur,quòd potentia Creativa creatura, poſſit quodcunque creabile producere, cùm ſeipſum producere non poſſit, hôc ipſo ſequitur non poſſe illum producere quidcunque creabile: & ſicut quamvis non detur intellectus, qui noſcat nonniſi aliqua,inde tamen inferri non poteſt, non dari potentias,quæ aliqua tantùm poſſint; ita nec infertur ex eo, quòd intellectus noſcat Ens, quâ Ens, non poſſe dari creativum,nonniſi determinatorum.

## Punctum Difficultatis 3.

*Quid tenendum.*

Dicendum eſt primò; *Non eſſe poſſibilem Creaturam,cui tanquam cauſæ principali competere poſſit Creare.*

Probatur primò Concluſio Auctoritate S.Thomæ,Conſenſu communi Theologorum, & SS. Patrum; qui titulum Creatoris,tanquam ſoli Deo debitum tribuunt: Ergò non poſſibile per illos,ut Creatura creet tanquam cauſa principalis.

Probatur ſecundò. Poſſibile eſt aliquam actionem ad extra, ita eſſe DEO propriam, ut ex genere ſuo, nulli alteri communicari poſſit. Item poſſibilis eſt actio ex genere ſuo ita alta, ut oblimitationem & dependentiam creaturæ,

non

non poſſit naturaliter eidem competere, quæ enim in hoc implicantia: Sed hæc actio, ita appropriata DEO, nulla alia eſt niſi creatio, quia ſpecies actionum univerſaliter ſunt tantùm duæ, eductio & creatio; una enim dicit producere ex nihilo, alia non producere ex nihilo: Ergò cùm eductio non ſit appropriata ſoli DEO, ut aliunde ſcitur, actio ita appropriata erit ſola creatio. Hæc probatio majorem quidem non demonſtrat, ſuppoſitò tamen ſenſu communiori Doctorum ſufficienter probat intentum. Poſſet etiam per hoc probari major; Datur eſſe DEO ita proprium, perfectiones item ſecundariæ ita Deitati adſtrictæ, ut nulli alteri creaturæ competere poſſint. *Neque valet, ſi dicas*, ſufficere quòd competat DEO, ut quamcunque creaturam primò producere poſsit, cùm tamen nulli creaturæ poſsit communicari, vis ſeipſam primò producendi. Non inquam valet, ſi dicas; quia etiam actionem ſeu eductionem ſui primò non poteſt DEUS cuiquam communicare, neque tamen inde ſequitur, quòd actio eductiva ſit DEO propria, neque hoc ſalvat quòd habeat DEUS actionem ſibi propriam, eductionem. Ergò & in præſenti idem dicendum, præcipuè quia hîc procedit difficultas, non de aſsignando termino productionis, quia ſit DEO proprius, ſed de aſsignando modo, & ſpecie actionis, Deo propriæ.

PROBATUR Tertio. Impoſsibilis eſt Creatura, quæ ſit independens à DEO, & libera à Dominio illius, adeoque quodam modo emancipata; quæ ſcilicet nec in eſſe, nec in operari dependeat à DEO, & quæ hoc ſolo diſtincta ſit à DEO in ratione independentiæ, quòd independentiam hanc non habeat à ſe, ſed à DEO; Quod ipſum Antec. ſic prob. quia & non eſſet DEUS illa creatura, ut ſupponitur, & eſſet DEUS, quia ita haberet in ſe jus, eſſetque independens, pro hîc & nunc à DEO, adeoque ita haberet, ut ita dicam, ſeitatem ſui, ſicut DEUS ipſe habet ſeitatem ſui, conſequenter pro tunc eſſet DEUS. Et certè, ſi Petrus hodie haberet à ſeitatem, hodiè eſſet Deus; Ergò etiã illa Creatura, ſi haberet ſeitatem ſui juris, & independentiam pro tunc, pro tunc eſſet DEUS: ſicut enim à ſeitas, ita & independentia importat Deitatem. Sic probatò Antec. infertur Conſequentia. Ergò neque poſsibilis eſt creatura, quæ habeat communicatam ſibi vim creandi. Probatur Conſeq. quia vis creativa præſupponit tanquam prius, & radicem, independentiam eſſendi & operandi. Ergò ſi independentia operandi non poteſt creaturę communicari vis creandi: & ſicut riſibile communicari nemini poteſt, cui admirativum, & eo mediante, rationale, communicari non poteſt, quia riſibile infundatur admirativo; ita nec communicari poterit creaturæ vis creandi, quia infundatur independentiæ eſſendi & operandi à quoquam. Antecedens immediatum probatur; Illud præſupponit vis creativa in DEO, quod pro ratione formali, & tanquam principio fundativo, & virtuali virtutis creativę adferri poteſt, quare ſcilicet DEUS habeat potentiam creandi, ſicut riſibilitas id præſupponit, quod pro ratione formali riſibilitatis, adfertur. Sed pro ratione, cur DEUS habeat vim creandi, adferri poteſt nonniſi independentia ejus à quoquam in operando. Ergò hæc independentia pręſupponitur à virtute creandi.

RESPONDEBIS Primò. A virtute creandi præſupponi nonniſi independentiam à materia in operando.

CONTRA. Quia hoc, quod præſupponitur ab aliquo, debet eſſe per modum prioris, & non mera definitio; definitiones enim non ſunt priores definito; jam autem virtutis creativæ definitio, eſt independentia à materia in operando. Rursùs hæc ipſa independentia in operando à materia, pręſupponit tanquam Genus independentiam in operando à quoquam. Ergò cui hoc genus non competet, nec competet ſpecies, quæ eſt independentia in operando à materia: ſicut cui nõ competit corpus, illi nec cõpetit animal.

RESPONDEBIS Secundò. Hîc-ubitas præſupponit tanquam aliquid ſuperius Ubiquitatem, Ubiquitas immenſitatem, & tamen licèt non poſſit Creaturæ communicari Immenſitas & Ubiquitas, poteſt communicari Hic-ubitas. Ergò quamvis Creaturæ non poſſit communicari independentia operandi à quoquam, utpotè excluſiva independentiæ etiam à DEO, poterit communicari independentia operandi à materia.

CONTRA. Quia hæc inſtantia ſolvi etiam debet à proponente. Indubiè enim rationes inferiores non poſſunt communicari, non communicatis ſuperioribus, veris & legitimis. Directè autem ad argumentum dici poteſt. Hic ubitatem duo dicere, ipſam Entitatem DEI, locum extrinſecum, & negationem diſtantiæ; Hîc-ubitatem ſecundùm illud prius non poteſt Deus cuiquam communicare, & nonniſi ſecundùm illud prius illa ſupponit Ubiquitatem, Immenſitatem &c. non ſupponit autem ſecundùm illa poſteriora, & ſecundùm illa poſteriora poteſt eſſe Hic-ubitas communis Deo & Creaturæ. Et certè quòd Hic-ubitatem habeat DEUS, non poteſt adferri pro legitima & radicali ratione, quia eſt ubique, nam de facto in creaturis habetur Hic-ubitas, ſine Ubiquitate: hîc autẽ quæritur de ratione formali, propria. Jam autem pro ratione formali & propria in DEO Virtutis creandi, habetur independentia ejus à quoquam in operando.

DICENDUM eſt Secundò. *Non eſſe poſſibile inſtrumentum connaturale creandi.*

PROBAT primò Amic. Inſtrumentum & cauſa principalis, debent eſſe in eodem genere, ſed cauſa principalis, Creativa, quæ ſit creata, non

non datur. Ergò nec cauſa inſtrumentalis creativa dabitur. Major probatur: Calor enim eſt inſtrumentum ignis. Potentia generativa eſt inſtrumentum viventis,& ſimilia.

Responderi poteſt, negando majorem; quia ſi poteſt eſſe in diverſo genere immediato Inſtrumentum & Cauſa principalis,quia Inſtrumentum eſt accidens; cauſa principalis eſt ſubſtantia; cur non poterit etiam Cauſa principalis eſſe v. g. Deus, Inſtrumentalis Creatura. Rursùs quamvis inductio hæc probaret aliquid de Inſtrumentis quæ actu ſunt, non tamen de Inſtrumentis poſſibilibus.

Probat ſecundò idem. Quia ſi daretur Inſtrumentum connaturale creandi,eſſet illud Inſtrumentum Cauſa principalis; quia idem haberet ſpecificatum ſui, quod & Cauſa principalis, ſcilicet non ipſam entitatem creatam, in qua condiſtingui poſſunt plures rationes, ſed pro ſpecificativo haberet modum attingendi terminum,per negationem omnis ſubjecti.

Respondetur. Non repugnare, ut idem effectus adeoque idem ſpecificativum ſit utriusque,neque enim Cauſa principalis definitur per aliud ſui ſpecificativum ab Inſtrumento. *Hinc*

Probat tertiò Concluſio aliter. Si daretur virtus creativa Inſtrumentalis, deberet dari reſpectu DEI, tanquam cauſæ principalis, nam Creatura, ut ſuppono, non poteſt habere vim creandi,tanquam cauſa principalis; ſed reſpectu DEI non poteſt dari vis Creativa connaturalis. Quod probatur. Quia ſi hæc Creatura eſſet inſtrumentum connaturale DEI; DEUS ſine hoc inſtrumento agens,cenſeretur pro ſua parte non connaturaliter agere: quia tunc dicitur DEUS non connaturaliter agere, quando non agit ſecundùm exigentiam cauſarum ſecundarum, eſſet autem exigentia in illo inſtrumento, ut aſſumatur ad creandum.

Confirmatur. Quia non poteſt explicari, quid ſit hoc eſſe inſtrumentum connaturale reſpectu DEI. Nam quod aſſerunt; illud inſtrumentum habiturum ſe ita, ſicut Lumen gloriæ, quod eſt inſtrumentum DEI, id non convincit, nam ſi non erit in entitate ſupernaturale, non ſe habebit ſicut Lumen gloriæ; & ſi erit in entitate ſupernaturale, non erit inſtrumentum connaturale connaturalitate de qua hìc agitur; agitur enim hìc de Connaturalitate quæ ſit ſecundùm vires naturæ; & ſi ponas,ſecundùm vires naturæ aliquid eſſe inſtrumentaliter Creativum: neque enim major eſt ratio unius, quàm alterius.

Dicendum eſt Tertiò. *Poſſibile eſt inſtrumentum obedientiale ad creandum.*

Probatur, quia in hoc nulla eſt implicantia.

Objicitur primò. Implicat per Nos Creata cauſa principalis, & inſtrumentalis creativa; Ergò & Obedientialis.

Respondetur. Negando Conſequentiam, quia potentia Obedientialis poteſt ſe extendere ad ea,immò & debet,ad quæ ſe non extendit natura. Deinde, cauſa Obedientialis cùm non agat viribus propriis, nec debet habere fundamentum illarum virium; ſi autem potentia creativa principalis competeret Creaturæ,deberet etiam fundamentum illarum virium eidem competere, quod cùm ſit independentia operandi à quocunque, quæ Creaturæ cõpetere non poteſt,fit ut nec vis illa competere poſſit.

Objicitur ſecundò. Poſſibilis eſt actio,quæ immediatè à ſolo Deo pendeat, & ad quam, ne obedientialiter quidem,aſſumi poteſt Creatura; nulla autem eſt talis, niſi ſola Creatio.

Respondetur. Eſſe talem Creationem, ſed proficiſcentem tanquam à Cauſa principali, ita, ut ſolius ſit DEI, tanquam Cauſæ principalis, agere.

Objicitur Tertiò. Creatio non poteſt egredi niſi à potentia Creativa, Creatura autem non habet potentiam creativam. Ergò.

Respondetur. Creaturam non habere potentiam creativam naturalem, habere obedientialem,ſuppoſita elevatione.

# DIFFICULTAS III.

*An Creatio poſſit eſſe ab æterno.*

HÆc quæſtio ordinariè examinari ſolet ad Libros de Mundo. commodè tamen & hoc loco tractabitur, ut materia de Creatione completiùs diſcutiatur. Tria hìc communiter diſcutiuntur. Primò. An potuerit mundus eſſe ab æterno quoad Entia permanentia. v.g. An potuerit DEUS ab æterno creare Angelum vel hominem? Affirmant ex noſtris Suar. uterque,Moli. Arriag.Ovied.contra non paucos: & ex noſtris contra Tan. Valen. Secundò: An motus,& tempus potuerint eſſe ab æterno? Affirmat Ovied. cùm negaſſet generationes,poſſe fieri ab æterno. Tertiò: An generationes ab æterno fieri potuerint. v. g. An ſtupa ab æterno applicata igni, potuiſſet diſponi, & igniri, & tamen ab æterno? An item Petrus ab æterno potuiſſet generare Paulum, Paulus Joannem; & ſic de reliquis? Negat Arriaga & Oviedo contra Pontium, ſub conditione id tenentem, ſcilicet ſi infinitum non repugnet.

## Punctum Difficultatis I.

*An generationes potuerint fieri ab æterno?*

DIcendum eſt. *Generationes Succeſſivæ non potuiſſe fieri ab æterno.* Antequam probetur Concluſio.

Suppono I. Quòd in generatione illa v. g. hominum, neceſſe ſit devenire, licèt non per finitas

menſuras, ad aliquem, qui non ſit genitus, ſed immediatè à DEO productus.

Ratio. Quia illa collectio ſucceſſivæ generationis eſt ens ab alio; nec enim eſt DEUS; ſi eſt ens ab alio, vel omnes illi homines à ſeipſis producuntur vel generantur, vel non omnes: ſi non omnes, & tamen ab alio, Ergò deveniendum eſt ad aliquem, qui immediatè ſit à DEO; ſi autem omnes illi à ſeipſis producuntur, Ergò non devenietur ad aliquem, qui ſolus immediatè à DEO procedat; quod fieri non poteſt: quia aliâs daretur proceſſus in infinitum in cauſis ſubordinatis, nec devenietur unquam in cognitionem primæ Cauſæ, quia non eſſet devenire in cognitionem ejus, qui primò poſuerit eum, à quo generationes primò factæ, vel certe, ſi non eſt ullus, qui immediatè à DEO proceſſerit, deveniendum erit ad hoc, ut aliquis ſit genitus ab eo mediatè quem genuerat, quod repugnat. Quod ipſum probatur. Sint v. g. decem homines, de quibus ſit vera propoſitio; ſunt percuſſi, ita ut nemo ab alio, qui ſit extra hos decem, percuſſus ſit, tunc neceſſariò devenire erit ad aliquem, qui percuſſit eum, à quo percuſſus eſt: & quod propter formandam imaginationem de numero finito dictum eſt, idem ad infinitas illas generationes transferri debet, quòd ſcilicet, ſi verum eſt, omnes eſſe genitos, & neminem productum ab alio, qui ſit extra omnem illam infinitam generationem, devenire erit ad eum, qui ſit genitus ab eo, cujus ipſe anteceſſorem genuerat.

Respondebis primò ex Pontio. Dari poſſe proceſſum in infinitum in cauſis non ſubordinatis eſſentialiter, quamvis non detur in ſubordinatis eſſentialiter.

Contra. Etiam in cauſis non ſubordinatis eſſentialiter dato proceſſu in infinitum, deveniri debet ad aliquem, qui ſit primus non genitus, propter argumentum factum, niſi velis illum primum fuiſſe genitum ab eo quem genuerat. Deinde Philoſophus univerſaliter negat, dari proceſſum in infinitum in cauſis ſubordinatis, arguitque impoſſibilitatem ex ipſa illarũ infinitudine, quæ utrobique reperiretur. Nec eſt major ratio de cauſis ſubordinatis eſſentialiter, quàm non ſubordinatis eſſentialiter, Ergò ſi in illis non datur proceſſus in infinitum, nec in iſtis dabitur: quia abſurdum eſt finitum effectum pendere à cauſis infinitis, quamvis non ſubordinatis eſſentialiter.

Respondebis ſecundò ex eodem. In æternitate à parte poſt, ſi darentur generationes, non poſſet DEUS aſſignare, & videre ultimum hominem, ex infinitis, ſucceſſivè producendis. Ergò nec poteſt videre primum in æternitate à parte antè.

Contra. Ne videat DEUS ultimum in æternitate à parte poſt, eſt hoc de exigentia æternitatis, à parte poſt; ſi enim eſſet illic ultimum, clauderetur illa æternitas à parte pòſt, nonque jam ulteriùs progrederetur. Quod ipſum ulteriùs, ne retorſioni pateat, ſic proponi poteſt. Æternitas à parte poſt, eſt talis naturæ, ut nunquam de illa verum ſit dicere, jam nunc eſt æternitas à parte poſt. Quidquid enim jam illam ſequeretur, eſſet jam poſt æternitatem à parte poſt, hocque ipſo illa æternitas à parte poſt; quia poſt æternitatem à parte poſt, nihil poteſt ſequi; quia æternitas à parte poteſt, debet complecti omnes menſuras à parte poſt. quia autem de eo, quod eſt ab æterno à partè ante, dici poteſt, jam eſt ab æterno, benè etiam in illo, & ſine repugnantia oſtendi poteſt, quòd ſit immediatè à DEO productum. Unde etiam videt Pater æternus Filii ſui ab æterno productionem immediatam, quamvis non videat filii ſui productionem ultimam à parte poſt.

Suppono ſecundò. In ordine ad negandum, quòd dari poſſint generationes ſucceſſivæ ab æterno, ponendum eſt, quòd non eodem inſtanti, quô producitur id quod eſt ab æterno, quòd inquam non in eodem inſtanti, producat effectũ, quia hoc non eſſet generatio ſucceſſiva, quam hîc impugnamus, ſed plurium entium ab æterno coexiſtentia; de quo infrà.

Suppono Tertiò. Quòd non hîc quæritur: An DEUS ab æterno ſucceſſivè poſſit producere entia, quæ ſibi ſuccedant? hoc enim ſpectabit ad ſequens punctum, ſed inquiritur: an generatio, quæ & qualis de facto ſucceſſiva datur, potuerit fieri ab æterno. *His ſuppoſitis*

Probatur Concluſio. Quando v. g. gallina A. primò à Deo ab æterno producta, excluderet ovum, & ex ovo generaret gallinam B; ante generationem gallinæ B. vel duravit gallina A. ſpatio finito vel infinito; ſi duravit ſpatio infinito. Ergò illa generatio gallinæ B. non eſt facta ab æterno, quod tu aſſumebas; ſiquidem illius generationem præceſſit ſpatium infinitum, cùm tamen æternitatem, antè, nihil præcedat, utpotè omnem menſuram à parte ante complectentem; Si duravit ſpatio finito gallina A, ante generationem gallinæ B. Ergò gallina B. non eſt ab æterno; ſiquidem æternitatem ante, nihil, etiam finitum præcedere poteſt. Ergò ulteriùs non eſt productio facta gallinæ A ab æterno, quia productum ab æterno, producta in tempore debet antecedere ſpatio infinito, hôc ipſo enim non eſſet ab æterno, ſi finitè nonniſi diſtaret à tempore. Supponitur autẽ generatio illa gallinæ B. propter dicta, & dicenda, facta eſſe in tempore.

Confirmatur Concluſio. Illa generatio ſucceſſiva ab æterno, vel habet poſteriùs & priùs, vel non habet? ſi non habet? ſucceſſiva non eſt, ſi habet? quæro, antequam ſit poſterius, vel eſt ſucceſsivum, vel non: ſi antequam ſit poſterius, eſt ſucceſsivum ſine ſuccedente. Ergo ulteriùs definitè ſucceſsivum eſt ſolum priùs; ſiquidem dum eſt

olum prius, jam reperitur definitum, quod eſt ſucceſſivum; Si autem antequam ſit poſterius, non eſt ſucceſſivum? cùm jam eſt poſterius, quæro de illo poſteriori, vel eſt ab æterno, vel non; ſi non eſt ab æterno? Ergò non ſucceſſit ab æterno, adeoque nec ſucceſſio æterna; Si eſt ab æterno illud poſterius, Ergo prius, quod etiam complet rationem ſucceſſivi, non eſt ab æterno; quia duratio prioris & poſterioris non ſunt commenſurabiles, & ſi poſterius ab æterno prius non erit ab æterno: aliâs commenſuratam durationem haberent. Ut autem prius non ſit ab æterno, ſi poſterius eſt æterno, implicat in terminis.

OBJICITUR 1. Quamvis verum ſit, quòd immediatè à DEO gallina v. g. producta, ſit prior quâcunque determinata generatione, non eſt tamen verum, eſſe priorem omni ſucceſſivâ generatione, collectivè acceptâ. Quod probatur. Quamvis ſit vera hæc propoſitio in ſententia Ariſtotelis, poſt quamlibet diviſionem in partes quantumvis minimas, poſſibiles eſſe alias diviſiones, tamen falſa eſt hæc Conſequentia. Ergo poſt omnes diviſiones hujus continui, poſſibilis eſt alia. Rurſùs vera eſt hæc propoſitio; quilibet numerus finitus, habet alium numerum finitum excedentem; Ergo omnes numeri collectivè ſumpti, habent numerum excedentem. Ergo etiam ex hoc antecedenti; Creatura immediatè à Deo producta antecedit omnem generationem diſtributivè acceptam, non ſequetur, quòd antecedat omnem collectivè acceptam.

RESPONDETUR adferendo diſparitatem. Quia in adlatis exemplis reperitur abſurdũ, nullum autem eſt in conſequenti. Quod ipſum probatur: quia in partibus collectivè acceptis continentur omnes partes poſſibiles, in numerô item finito collectivè accepto continentur omnes numeri finiti, adeoque, ſi aliquid reſtaret ſuprà collectionem numeri finiti, reſtaret aliquid ſuprà id, quod eſt etiam in tota collectione numeri finiti, adeoque reſtaret aliquid ſupra ſeipſum: item in omnibus partibus diviſibilibus collectivè acceptis, continentur partes omnes, ſi ergò adhuc eſſent diviſibiles ſuprà, quàm eſſent diviſibiles. Jam autem in generatione illa ſucceſſiva ab æterno, non contineretur id, quod ſupponitur immediatè productum à DEO. Hinc, ſi ponatur illud immediatè à DEO productum, eſſe priùs omnibus aliis generationibus collectivè acceptis, non ſupponetur prius ſeipſo. Denique non arguitur hîc ex eo, quòd ſingulis genitis ſit prior gallina immediatè à DEO producta, eſſe etiam priorem omnibus collectivè acceptis; quod tamen ſolum adſtruere videtur objectio adlata: Quando autem teneat conſequentia à diſtributione ad collectionem, dictum in prima parte, ubi probatur DEI exiſtentia.

OBJICITUR 2. Poſſibilis eſt generatio æterna à parte pòſt: Ergò etiam poſſibilis erit generatio æterna à parte antè.

RESPONDETUR. diſparitatem eſſe; quia ſi concedatur prius & poſterius in generatione æterna à parte poſt, nullum eſſet abſurdum; nec enim pro abſurdo inferri poteſt, aliquid ex illis non eſſe æternum, cùm pro conceſſo detur, nihil eſſe illîc æternum, ſi autem concedatur prius & poſterius in generatione æterna à parte antè, ſequetur abſurdum, ut dictum ſuprà.

OBJICITUR 3. Ponamus ſtupam applicari igni ab æterno, cùm ignis ſit cauſa neceſſaria, eodem inſtanti, quo ponetur cum ſtupa, igniet ſtupam. Idemque ad imaginationem promptiùs fiet in pyrio pulvere. Ergò generabit ab æterno ignem. Itẽ ponatur lapis ab æterno ſuſpenſus in aëre, deſcendet deorſum ab æterno, qui modus eſt ſucceſſivus &c. Ergò aliquid ſucceſſivum poteſt dari ab æterno. Angelus item creatus ab æterno poſſet unam cognitionem poſt aliam exercere, quo in eventu, daretur ſucceſſio cognitionum.

RESPONDET Oviedo, ab igne non comburendam ſtupam ab æterno, idem dicendum de pyrio pulvere, lapide, &c. RATIO: quia hoc ipſo, quòd DEUS velit creare ſtupam ab æterno, decernet independenter à quocunque contrario, exigente illius corruptionem, conſervare illam per æternitatem: comburi itaque non poterit, niſi in tempore; quod tempus incipere citiùs & citiùs poteſt, ita ut nullum ſit aſſignare tempus, quo citiùs igniri non potuerit, quia res æterna à parte antè poteſt hôc vel illo tempore, vel inſtanti finiri. Addit non poſſe dici, quòd ignis comburat ſtupam primo inſtanti, quo poſſet; poſſet enim citiùs & citiùs.

# Punctum Difficultatis 2.

*An Motus & Tempus potuerint eſſe ab æterno?*

DICENDUM eſt. *Motum ſucceſſivum & Tempus non potuiſſe eſſe ab æterno.*

PROBATUR primò. Reſtaurando argumenta, quibus reſponſionem attulit Oviedo.

Primum ARGUMENTUM eſt. In motu ſucceſſivo neceſſariò debent dari partes priores & poſteriores, tunc quæro, illud prius vel anteceſſit id, quod eſt poſterius, æternitate, vel anteceſſit nonniſi tempore? ſi anteceſſit æternitate? Ergo motus ille non fuit ab æterno ſucceſſivè fluens; ſi anteceſſit tempore? Ergò poſterius illud non fuit ab æterno, nec etiam prius illud fuit ab æterno; ſiquidem anteceſſit nonniſi tempore, quod non eſt ab æterno.

RESPONDET Oviedo. Quòd nulla pars motûs fuerit ab æterno, ſed inde non ſequitur motum non fuiſſe ab æterno, quia etſi quælibet illius pars fuerit in tempore, ante illam poteſt aſſignari

gnari alia prius tempore exiſtens; & ſic in infinitum alia & alia prior, ratione quarum partium, motus dicitur ab æterno eſſe.

CONTRA. Tum quia, ſi nulla pars motûs ſucceſſivi potuit eſſe ab æterno, nec motus ipſe ſucceſſivus, potuit eſſe ab æterno. Quod ipſum probatur. Si partes hominis non potuiſſent eſſe ab æterno, nec ipſe homo potuiſſet eſſe ab æterno; Ergò & in præſenti idem dicendum. tam enim eſſentialiter homo conſtituitur ſuis partibus, quàm motus ſucceſſivus, ſuis. Tum quia eodem jure reſpondendi dici poſſet, etiam generationes poſſe eſſe ab æterno; quia etſi quælibet fuerit in tempore, poteſt tamen antè illam aſſignari, prior & prior generatio, & tamen poſſe eſſe generationes ab æterno. Negat Oviedo. Tum quia ex eo tantùm ſalvaretur æternitas motûs, quia ante quemcunq; motum poteſt aſſignari motus priùs tempore exiſtens, & ſic in infinitum; ſed hoc non poteſt ſalvare æternitatem motûs, ut probatur, quia priùs & poſterius in infinitum dabile, ſemper tamen in tempore, non adſtruit æternitatem, tempus enim non fundat, ſed deſtruit æternitatem.

SECUNDUM Argumentum eſt: Si motus fuit ab æterno, verum erit dicere Deum non fuiſſe priùs tempore motu. Hôc poſito quæritur? vel verum erit dicere, Deum non eſſe priorem omnibus partibus motûs, vel certè verum erit dicere, aliquâ parte priorem non fuiſſe: Neutrum dici poteſt. Non primum; quia cùm aliquæ illius partes factæ ſint in tempore; falſum erit dicere, quòd Deus non ſit prior illis; Non etiam verum erit dicere ſecundum; quia reſpectu quarum partium motûs, non eſt prior Deus, adhuc continent illæ partes motûs in ſe, prius & poſterius, adeoq; adhuc reſpectu illarum, prior erit Deus.

RESPONDET Oviedo: Deum non eſſe priorem tempore motu ab æterno, id tamen verificatur, non de aliquibus partibus motûs, nec de omnibus partibus, ſed de omnibus collectivè ſumptis, quibus omnibus, hôc modo ſumptis, Deus non eſt prior.

CONTRA. Tum quia illo Deus non eſt prior, quod eſt ab æternitate: ſed collectivè acceptæ omnes partes, non ſunt ab æternitate. Ergò. Major probatur. Quia Deus eſt prior omni eo, quod eſt in tempore. Minor principalis probatur. Quia collectivè acceptæ omnes partes, etiam motu ab æterno dato, includunt eas, quæ fuerunt in tempore, aliàs non omnes, nec collectivè acciperentur. Ergò falſum eſt, quòd omnibus illis collectivè acceptis non ſit prior, & ſicut v.g. falſa eſt hæc propoſitio: Diſcipuli omnes collectivè accepti ſalvabuntur, ſiquidem unus Judas damnabitur, ſic falſa erit hæc; Omnibus collectivè acceptis partibus, Deus non eſt prior: ſiquidem eſt prior illis, quæ ſunt in tempore, clauduntur tamen illâ collectione. Tum quia de illis partibus collectivè acceptis quæro; an vera ſit hæc Univerſalis, Nulla eſt pars, quâ Deus non ſit prior? ſi eſt vera? Ergò & totam illam collectionem antecedit; quod probatur: quia illa negativa Univerſalis eſt explicabilis per deſcenſum diſtributivum, de ſingulis verificabilem. Ergò etiam verificari debet de tota collectione. Nam ſi verum eſt dicere; nullus in hoc loco eſt albus, verum etiam erit dicete de tota collectione, quòd non ſit alba. Quodſi illa negativa Univerſalis, ſcilicet; Nulla eſt pars, quâ Deus non ſit prior, ſi inquam eſt falſa, Ergò vera erit Contradictoria illius; Aliqua eſt pars, quâ Deus non eſt prior; quæ ipſa propoſitio, quia non eſt de ſingulis partibus motûs verificabilis, de illis ipſis redibit argumentum, quomodo ſint ab æterno, cùm habeant priùs & poſteriùs. Tum quia ſi eſt Deus prior aliquibus, & omnibus partibus, quomodo non eſt prior, omnibus collectivè.

TERTIUM Argumentum eſt à pari. Implicant generationes ab æterno. Ergò & motus ab æterno.

RESPONDET. Diſparitatem eſſe; quia in generationibus deveniri debet ad unum principium, à quo reliqua genita, & ipſum non eſt genitum ab ipſis; in motu autem, non eſt devenire ad priùs tempore, exiſtens priùs reliquis omnibus, quæ ſucceſſivè fluunt.

CONTRA. In generatione eſt neceſſe devenire ad unum principium, à quo reliqua genita. Ergò in motu eſt neceſſe devenire ad primò omnium motum, cui reliqua omnia ſucceſſerunt, & ipſum nulli ſucceſſit.

PROBATUR Secundò. Poſito, quòd motus ab æterno eſſe poſſet, quæro, vel haberet adhuc priùs & poſteriùs, vel non haberet? ſi non haberet priùs & poſteriùs idq; ab æterno? Ergò non datur motus ſucceſſivus ab æterno; quia ſucceſſivum definitivè ſtat priori & poſteriori, quod tu dicis non dari ab æterno. Quòd ſi motus ille ſucceſſivus habet poſterius, idque ab æterno? Ergò & eſt æternus, ut ſupponitur, & non eſt, quia id quod æternum eſt à parte Antè, poſterius non eſt, nihil enim poteſt eſſe prius eo, quod eſt ab æterno, & tamen motus ſucceſſivus includit poſterius.

PROBATUR Tertiò. Valet hoc argumentum, quô probat Ovied: partes motûs ſucceſſivi, non poſſe eſſe ab æterno; & eſt tale. Omnis pars motûs exiſtentis ab æterno, habet aliquid prius exiſtens, videlicet aliam partem: Sed omne quod habet aliquid prius, eſt exiſtens in tempore: Ergò omnis pars motûs exiſtentis ab æterno eſt in tempore. Ergò etiam valebit hoc argumentum; Omnis motus ſucceſſivus exiſtens ab æterno habet prius & poſterius: Sed omne quod habet prius & poſterius, eſt in tempore. Ergò omnis motus ſucceſſivus

exiſtens ab æterno, eſt in tempore. Major conſtat definitione motus ſucceſſivi. Minor ipſius eſt Oviedi, modus autem arguendi conſimilis priori.

Respondet Pontius. Motum & quodcunque Ens ſucceſſivum ſpectari poſſe ſecundùm ſe, & omnes ſuas partes; ita ut quælibet illius pars ſit ab æterno; & ſic motus, non poteſt eſſe ab æterno, propter adlatas rationes. Deinde motus & quodcunque Ens ſucceſſivum, poteſt eſſe ab æterno; quia ita ſe habet, ut æternitas non poſſit coexiſtere ulli tempori imaginario aut reali, cui illa res ſecundùm aliquid ſui non coexiſtat, quamvis non coëxiſtat ipſi, ſecundùm ſe totam.

Contra. Tum quia motus in iſta acceptione ſecunda, vel habet prius & poſterius, vel non habet? ſi non habet? ſucceſſivus non eſt; ſi habet, ſequentur abſurda jam adlata. Tum quia quamvis ponatur, quòd æternitas nulli tempori etiam imaginatio coëxiſtere poſſit ſine hoc, quòd etiam motus ſecundùm aliquid ſui coëxiſtat tempori, tamen per hoc ſalvari non poteſt motus illius æternitas, quia & eſſet æternus ut ſupponitur, & non eſſet, quia coëxiſtentia cuicunque tempori ſe ſola non arguit æternitatem; quia in ſententia Ariſtotelica una hora ita dividi poteſt, ut aliquid illius coexiſtat æternitati toti, & tamen ratio horæ non fundat æternitatem. Tum quia tempus etiam imaginarium habet imaginarium prius & poſterius; adeoque imaginarium non fundans æternitatem; ſicut prius & poſterius reale fundat non æternitatem realem.

## Punctum Difficultatis 3.

### *An Ens permanens potuerit eſſe ab æterno.*

Titulus poteſt procedere imprimis hoc ſenſu: An creatura una vel plures ab æterno ſine ſucceſſione produci potuerint? Deinde, an ſi Deus aliquam creaturam permanentem poneret ab æterno, poſſet ſucceſſivè aliam ſecundam facere, & tamen ab æterno, utrumque reſolvatur.

Dicendum eſt. *Implicare contradictionem, ut ſi Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, poſſit ſucceſſivè aliam ſecundam producere, & tamen ab æterno.*

Prima implicantia eſt. Si Deus creet Ens permanens ab æterno, vel potuiſſet creare aliud Ens permanens in tanta diſtantia, in quanta per impoſſibile gallina A, ex ovo B, excluſiſſet gallinam C; vel non potuiſſet creare? ſi potuiſſet, quæro, illa ſecunda creatura vel diſtaret ſpatio finito ab illa prima vel infinito ſpatio? ſi ſpatio finito? Ergo nec illa prima fuit ab æterno; Siquidem ab eo quod in tempore eſt, nonniſi finitè diſtaret, ſi autem diſtaret ſpatio infinito? Ergo non ſtas in ſuppoſitione, quòd ſcilicet tanta interceſſerit inter utrumque diſtantia, quanta foret, ſi per impoſſibile gallina A ex ovo B excluſiſſet gallinam C, quia hæ alterationes non depoſcunt ſpatium infinitum. Si autem non potuiſſet creare aliam creaturam permanentem in tanta diſtantia, de qua hîc? Ergo multo minus potuiſſet illam creare ſucceſſivè, & tamen ab æterno. Deinde potuiſſet illam creare citius & citius, & citius, ita, ut potuerit eam etiam ab æterno creare ſi voluiſſet, tunc quæro, computando à tempore usque ad æternitatem, idque per infinitas menſuras, vel includeretur in illa computatione etiam dicta diſtantia, vel non includeretur? Si includeretur? cùm Deus potuerit per te incipiendo à tempore etiam in æternitate creare ſecundam creaturam permanentem, incidiſſet etiam in illam diſtantiam, de qua hîc; redibitque argumentum factum: ſi non includeret etiam illam diſtantiam, ergo ſi in illa diſtantia ſecundam creaturam permanentem producere non poſſet, neque poſſet producere ab æterno, contra quam tu aſſumas: ſed ſi veniretur ad illud inſtans, jam in illo producere non poſſet, adeoque nec in æternitate, ibique finiretur illud citius, & citius, quo Deus potuiſſet ponere creaturam.

Nec valet, ſi dicas, quòd in illa quidem diſtantia producere non poſſet illud ſecundùm Ens permanens, poſſit tamen ab æterno, rediret enim argumentum, an illa diſtantia in qua impoſſibile eſt Deum creare ſecundam illam creaturam, diſtet ſpatio finito an infinito.

Respondebis primò. Argumentum multum probare, probaret enim etiam Verbum æternum, non eſſe ab æterno. Quæram enim, an in tanta diſtantia à productione verbi potuerit poni creatura permanens? redibuntque argumenta facta.

Contra eſt. Quia cùm implicet creatura permanens ab æterno, ſucceſſivè tamen producta, hinc fit, quòd quamvis citius & citius in tempore produci poſſit, non tamen produci poſſit ab æterno, hinc in illam diſtantiam, de qua procedit argumentum, nunquam incidere potuiſſet.

Respondebis ſecundò. Quòd cùm æternitas habeat tranſitum inconſummabilem, quamvis citius & citius produci potuiſſet illa ſecunda creatura, non deveniretur unquam usque ad æternitatem, nam hæc habet tranſitum inconſummabilem, conſequenter non ſequeretur, quòd deberet incidere in illam diſtantiam.

Contra. Quia quamvis per menſuras finitas infinitum exhauriri non poſſit, exhauriri tamen poteſt per infinitas menſuras, adeoque deveniri poterit ad illam diſtantiam; vel ſi non vis for-

formari argumentum de deſcripta diſtantia, procedat de ſolo puncto ſucceſſionis.

Respondebis tertiò. Illam diſtantiam, de qua hic non contineri in æternitate cùm ſit impoſſibilis, & implicatoria, æternitas autem nullum inſtans implicatorium continet: nec inde ſequetur, quòd ab æterno produci non potuerit prima Creatura, quia potuit produci omni diſtantiâ & inſtanti poſſibili; illa autem diſtantia eſt implicatoria. Quòdſi ulterius quæras, utrum illa diſtantia, quæ dicitur implicare, finitè vel infinitè, diſtet ab æternitate? Reſponderi poterit, quòd, cùm illa diſtantia ſit impoſſibilis, fore illam diſtantiam finitam, & non finitam, infinitam & non infinitam.

Contra eſt; quia argumentum factum, poteſt poni totum non de diſtantia illa circumſcripta, ſed de ipſa ſucceſſiva productione. Sed urgendo argumentum ſecundùm imaginationem poſitam, ſic ulterius proceditur. Quòd hæc diſtantia ſit quidem implicatoria, ſed implicantia illius redundat in Ens permanens, ſucceſſivè tamen ab æterno productum; quia tota illius implicantia eſt in ſucceſſione, ſeu prioritate, & poſterioritate intra menſuram æternitatis.

Secunda Implicantia eſt. Implicat motus, & tempus ab æterno. Ergo & Ens permanens, ſucceſſivè tamen productum: quia eædem implicantiæ pro utraque parte tenent.

Dicendum eſt 2. *Poſſibilem eſſe Creaturam unam, vel plures ſimul ab æterno productas, poſt quas tamen non poſſint aliæ poni niſi in tempore.*

Probatur Concluſio. Quia nulla in hoc implicantia. Solvendæ implicantiæ.

## *Solutio Implicantiarum.*

Prima Implicantia eſt petita ex Materia de infinito & duratione. Si talis Creatura daretur, duraret per æternitatem; ſi duraret per æternitatem, duratio illius eſſet infinita. Sed infinitum implicat.

Respondetur. Illam durationem fore infinitam, hoc eſt, carentem omni etiam imaginario inſtanti temporis, quô non fuerit, non fore tamen infinitam, ratione alicujus realis infiniti, ad cujus ſcilicet infinitudinem, terminata ſit actio aliqua realis. Hinc actio productiva creaturæ ab æterno, erit actio aliqua terminata ad ipſam entitatem Creaturæ finitam, coëxiſtentem Deo, qui eſt menſura æternitatis in præſenti. Unde hoc argumentum probat multùm; nempe Deum non exiſtere ab æterno, ſi enim exiſteret ab æterno, daretur æternitas à parte antè, quæ dari non poteſt, quia illa æternitas eſſet infinita actu, & tamen infinitum actu implicat.

Secunda Implicantia eſt poſita ex dominio Dei. Si poſſibile eſſet Ens permanens ab æterno, deberet durare per æternitatem: quomodo enim eſſet ab æterno, ſi per æternitatem, quæ vocatur ante, non duraret: ſi autem deberet durare per æternitatem, non poſſet illam Deus annihilare per æternitatem: quod videtur abſoluto Dei dominio obeſſe.

Respondetur. Creaturam inannihilabilem implicare contradictionem, ob ea, quæ dicuntur in Materia de incorruptibilitate Angelorum, quia ex ſuppoſitione antecedenti eſt inannihilabilis, adeoque officiens dominio Divino, quia non relinquens poteſtatem diſponendi prout voluerit, idque non ex ſuppoſitione uſus libertatis circa inannihilationem, ſuppoſitio enim libertatis non tollit libertatem. Jam autem creatura ab æterno producta, cùm potuerit produci in tempore, non ex ſuppoſitione antecedenti, habet inannihilabilitatem, ſed ex ſuppoſitione conſequenti, quòd ſcilicet Deus voluerit illam produci ab æterno, adeoque ab æterno conſervari: jam autem quòd non poſſit Deus ab æterno aliquid ex ſuppoſitione conſequenti facere, id non officit Divino dominio. Tota ergo inannihilabilitas illius ab æterno, eſt ex ſuppoſitione, quòd Deus velit illam eſſe æternam à parte antè, non poteſt autem de illa eſſe decretum, ut ſit æterna à parte ante, ſi poſſit deſtrui ab æterno; licèt illud quod non poſſit deſtrui ab æterno, proveniat ex ſuppoſitione Decreti, ut autem illam ab æterno & tamen liberè produxerit Deus, ſufficit indifferentia in priori naturæ ad producere, vel non producere.

Tertia Implicantia eſt: Non poteſt communicari creaturæ immenſitas, nec omniſcientia. Ergo neque duratio ab æterno.

Respondetur. Poſſibile eſt ut creaturæ communicetur notitia omnium poſſibilium creaturarum, ſed non omniter, ut ita dicam, quia illi non poteſt comunicari comprehenſiva ſcientia Dei, quæ includitur in omniter ſcientia. Ad immenſitatem quod attinet, ſi quæratur; An Deus per abſolutam ſuam potentiam facere poſſit, ut in quibus locis eſt ipſe, illic etiam replicativè ponatur creatura? hoc negandum potentiæ Dei non eſt, deficiet tamen ab immenſitate, quia Deus ſine ulla replicatione, eſt ubique. Si autem per immenſitatem intelligatur perfectio Dei, ſecundùm quam coëxiſtere poteſt cuicunque loco, cùm hæc perfectio ſupponat infinitatem Eſſentiæ, quæ creaturæ communicari non poteſt, fit ut nec communicari poſſit immenſitas, & ſi non repugnaret immenſitas ſine infinitate eſſentiæ, non repugnaret communicari illam creaturæ; non oſtenditur autem neceſſariò connecti cum infinitate eſſentiæ, æternitatem à parte ante.

Instabis. Si ponatur linea infinita ex una parte, poteſt Deus ſemper & ſemper, in remotiori & remotiori diſtantia, ponere Angelum vel hominem, nec poſſet ponere à nobis in tantum remotum Angelum, quin producere

cere poſſit remotius diſtantem. Ergo nec poteſt eſſe quidquam in ante, ita productum, quin anterius produci potuerit. Ergo non poteſt produci ab æterno; nam producto ab æterno, nihil anterius produci poteſt.

Respondetur. Quamvis in dicta linea procedendo per partes finitas poſſit aliquid produci anterius, ſecùs ſi poſitio commenſuretur infinitati lineæ.

Petitur etiam contra hanc Concluſionem argumentum ab Auctoritate Patrum, qui arguentes contra Arrium pro principio aſſumebant. Verbum non eſſe Creaturam, quia ab æterno erat, quæ argumentatio non valuiſſet, ſi potuit eſſe Creatura ab æterno.

Respondet primò Oviedo, Patres argumentatos eſſe ad hominem, quia cenſebant Arriani nullam Creaturam fuiſſe ab æterno. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia ponebant Arriani aliqui, Verbum eſſe Creaturam, & tamen ab æterno, quomodo ergo nullam Creaturam dicebant eſſe ab æterno. Quod ſi velit intelligi Oviedo, quòd ſcilicet nulla alia creatura fuerit ab æterno, non tenuiſſet Conſequentia. Ergo neque Verbum, ſi eſt Creatura, fuit ab æterno; ſicut enim ſi unum permanens in ſententia Oried. poſitum fuiſſet ab æterno, mala fuiſſet conſequentia argumenti, ex eo non eſſe poſitum illud ens permanens, quia nullum aliud Ens permanens poſitum fuiſſet, ſi nec iſta Patrum conſequentia tenuiſſet.

Respondet ſecundò Amicus diſp 7. de Æternitate Dei Sect. 2. & poſt eum Pontius, Sanctos negaſſe æternitatem Creaturis talem, qualem Philoſophi poſſibilem aſſerebant, & qualis negata ſufficiebat ad probandam æternitatem Verbi: nimirum negabant æternitatem neceſſariam, qualem Ariſtoteles comminiſcebatur in mundo; & cùm ex altera parte neceſſariò ſit productum Verbum, inferebant, Verbum non eſſe Creaturam, ſed Deum. Quando autem Patres ex eo arguebant creaturas non poſſe produci ab æterno, quia cùm Creaturæ ſint, debent produci ex nihilo, argumentum illorum procedebat non de nihilo antecedente tempore, & poſitivè, ſed de nihilo antecedente negativè, quia ſcilicet potuerant eſſe nihil. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia non ſalvat plenè dicta Patrum: nam ſupponit, quòd Arriani univerſaliter docuerint neceſſarium fuiſſe, ut VERBUM fieret ab æterno, cùm teſte Athanaſ. Orat. 2. contra Arrian. cenſuerint illud factum eſſe in tempore. Deinde has & taliter negant PP. poſſe fieri Creaturas ab æterno, quas & qualiter affirmabant Arriani. Non affirmabant autem poſſe illas fieri neceſſariò, quia non agnoſcebant Deum neceſſariò agentem ad extra.

Ut verum fatear, majus robur argumentum Patrum habuiſſet, ſi poſſet à nobis demonſtrari Major hæc; Impoſſibilis eſt Creatura æterna. Ut tamen robur argumenti Patrum tueamur.

Supponendum eſt. Quòd ſecundùm varia tempora Arriani mutârint ſuam ſententiam. Nam Primus Arrius dixit, Verbum eſſe Creaturam, genitumque ex Non exſtantibus, hoc eſt in tempore, & non ex ſubſtantia Patris. Rurſus alii nolebant Filium appellare creaturam, dicebantque Deum eſſe, ſed Minorem. Deinde alii negabant habere ſimilem naturam cum Patre, ne identitatem agnoſcerent. Poſtea aſſerebant eſſe ſimilis Naturæ, alietatem Naturæ intelligendo: quia ſcilicet ſimilitudo eſt ſemper inter diſtincta. Pſathyriani autem agnoſcebant Filium eſſe ab æterno, & ante omnia ſecula. Hôc ſuppoſito:

Respondetur tertiò, argumentum hoc: Nulla Creatura eſt ab æterno, Verbum eſt ab æterno, Ergo Verbum non eſt Creatura, argumentum, inquam, hoc non urſiſſe Arrianos omnes, ſed eos qui caſtigatiùs loquentes, nolebant aſſerere Chriſtum eſſe creaturam; nam Minor & Major erat illorum, conceſſâ autem conſequentiâ inſtabant Patres. Quicquid eſt, vel eſt Deus, vel Creatura. Ergo cùm Verbum, ex conceſſis, non fuerit Creatura, & fuerit ab æterno, Deus erat. Suar. autem dicit, Majorem illam proceſſiſſe de eo, quod erat de facto, non de eo quod fieri poteſt de potentia abſoluta. Denique aſſumebatur tanquam articulus Fidei. Nihil Creatum eſt ab æterno.

# QUÆSTIO II.

## *De Conſervatione.*

Quæres I. *Quid eſt, & quomodo diſtincta ſit Conſervatio?* Nomine conſervationis, omnes communiter accipiunt continuatam rei productionem. Hinc differt à prima productione; quia prima productio ſupponit non præhabitum antè, eſſe, Conſervatio autem ſupponit præhabitum eſſe. *Quod autem attinet ad diſtinctionem conſervationis.*

Assero 1. *Conſervationem creativam immediatè à ſolo Deo ſine interventione miraculi profectam, non eſſe diſtinctam modaliter.*

Ratio. Quia neque ipſa Creatio eſt diſtincta modaliter.

Assero 2. *Conſervationem, quâ cauſæ creatæ, unà cum Deo, conſervant aliqua, ut cùm conſervat ignis calorem, quem in ſe emanat, objectum ſpecies, Sol lucem, involvere connotatam modalitatem.*

Ratio eſt; quia etiam productio talium, involvit connotationem modalitatis.

Assero

Assero 3. *Poſſet quidem dici, quòd Creativus concurſus, quo conſervantur à Deo accidentia Eucharistiaa, ſit diſtinctus à re conſervata.*

Ratio. Quia poteſt eſſe entitas accidentium, & non eſſe ſic conſervata, *id tamen non adeò certum eſt*, ut patebit ſolutione Objectionum.

*Contra aſſertum Primum* Dices Primò. Si conſervatio non eſt quid diſtinctum, à re conſervata, non erit explicabile, quomodo Deus poſſit res annihilare: non enim poteſt res annihilare per actionem poſitivam, cùm annihilatio nihil efficiat; non per ſubtractionem conſervationis, quia hæc nihil eſt, præter ipſam rem, prout continuatè exiſtentem; quid ergo ſubtrahit, ut vi illius ſubtractionis, cenſeatur creatura annihilari.

Respondetur. Deum annihilare per ſubtractionem concurſus indiſtincti, quæ ſubtractio concurſus nihil aliud in re eſt, quàm actus voluntatis Divinæ, terminatus ad non eſſe Entis, quod habuit eſſe. Imò ita melius ſalvatur, quomodo poſitâ ſubtractione concurſus, immediatè res annihiletur, aliàs enim tunc annihilatio immediatè terminaretur, ad non eſſe concurſus, mediatè ad non eſſe Entis; per nos autem, immediatè terminatur, ad non eſſe Entis. Quòd autem immediatè & in eodem ſigno rationis, quô ponitur annihilatio, debeat eſſe deſinentia eſſe, ratio eſt; quia hoc ipſo, non eſſet annihilatio, & non eſſet deſinentia eſſe. Cæterùm quando Deus vult annihilare rem, quam conſervabat, eâdem conſervatione, quâ illam Creatura conſervabat, tunc illa voluntas annihilandi, eſt virtualiter duplex, ſcilicet & annihilandi concurſus, & annihilandi rem, quamvis enim, qui vult annihilare entitatem conſervativæ cauſæ, realiter etiam velit annihilare rem conſervatam; conſequenter in illo priori, ſublato concurſu conſervativo, realiter res jam non eſt, ad ſalvandas tamen melius formalitates annihilationis, immediatè explicatas, debet poni actus voluntatis, ratione noſtrâ, æquè primò utrumque volens annihilare.

Dices ſecundò. Si in aliquo caſu, conſervatio, non eſt quid diſtinctum à re conſervata, tunc pro ratione formali, quare aliquid annihiletur, nihil poſſet dari, quod ipſum probatur. Ratio enim, quare aliquid annihilatum ſit, eſt, quia illi ſubtractus eſt concurſus conſervativus: ſi autem quæratur, in quo conſiſtat hæc ſubtractio concurſus? dices, quia res periit; adeoque dabis pro ratione, quare res perierit, quia periit.

Respondetur. Quòd rationes formales, non ſit neceſſe ſemper condiſtinctas in re aſſignare, ſed ſufficit illam aſſignare ſub alio conceptu immediato, quantumvis poſtea in re indiſtincto, ab ipſa entitate rei, de qua quæritur. Sic v.g. ſi quæras, quare Petrus ſit individuum? Reſpondebis, quia eſt hæcceiſata ſubſtantia; Si quæras, quare ſit hæcceiſata ſubſtantia? tandem poſt multa reſpondebis ad hoc, quia Petrus eſt Petrus. Deinde interrogando, quare res perierit? recurri debet ad nolitionem conſervandi, ad quam ſequitur, ipſum rei perire.

Dices tertiò. Si Deus non eſſet omnipotens, & tamen vellet meam operationem non eſſe, non ſequeretur, hôc ipſo meam operationem non eſſe. Ergo ratio annihilationis non debet in voluntatem Dei referri.

Respondetur. Si Deus non eſſet omnipotens, modò eſſet à volunrate Dei dependentia eſſentialis creaturarum, non eſſent creaturæ, defectu, ſolius voluntatis Divinæ; licèt ſi non concedatur hæc dependentia, quamvis vellet Deus rem non eſſe, eſſet tamen, cur enim periret. Unde eſt diſparitas, Cur ſi Deus vellet fieri aliquid, & non eſſet omnipotens, nihil fieret; ſi autem non eſſet omnipotens, haberet tamen dependentiam ab ejus voluntate res, annihilaretur, ſi Deus nollet illam eſſe. Quia in omni poſitione rei, debet aliquid produci, ſola autem voluntas, ſine adnexa executiva, nihil producit; jam autem, quia annihilatio nihil producit, non eſt neceſſe, ut habeat adnexam ſibi aliquam executivam. Immeritò etiam imaginatur objectio, non poni à nobis concurſum conſervativum, ponitur enim, ſed indiſtinctus à re pendenti ab omnipotentia; ſicut & creatio proficiſcitur ab omnipotentia, licèt non ſit quid diſtinctum à re creata.

*Contra Aſſertum tertium.* Dices Primò. Quotieſcunque duo ita ſe habent, ut uno variato, maneat invariatum aliud, illa debent diſtingui nemine cogitante; ſed ita ſe habet res in præſenti; quia eadem accidentia invariata, quoad entitatem manent, & tamen variatur actio, quia antea, cùm erant accidentia in ſubſtantia panis, conſervabantur actione eductivâ, nunc conſervantur actione Creativâ.

Respondetur. Illa accidentia invariata manere quoad entitatem, variata autem, quoad connotata: nam quando à ſolo Deo conſervantur, dicunt negationem influxûs aliarum cauſarum, quam aliàs non dicebant.

Dices ſecundò. Implicat fieri tranſitum ab uno Contradictorio, ad aliud, ſine ſufficienti mutatione. Sed niſi conſervativus concurſus, prout hìc de illo agitur, eſſet condiſtinctus, non oſtenderetur ſufficiens mutatio. Quod probatur. Quia nulla fit mutatio in entitate, neque etiam in Cauſa, vi cujus mutationis nunc à ſolo Deo dependeant, & non ante. Ergo.

Responsum. Mutationem fieri ratione negationum, quia ſcilicet antea non dicebant accidentia negationem dependentiæ ab aliis, præter Deum, Cauſis, quam dicunt in Eucharistia. Quæ negatio oritur propter non eſſe influxus Cauſarum ſecundarum, qui influxus deſinit, & tamen manet eſſe Accidentium; habet ta-

men concurſus ille poſitivitatem, incluſam in ipſis accidentibus, à quibus indiſtinguitur.

Instat Amicus. Nova connotatio, intelligi non non poteſt, absque nova mutatione.

Respondetur. Verum id eſſe, ſed mutatio hæc non debet eſſe ſemper in entibus, ut dictum alibi.

Dices tertiò. Quando deſinit concurſus cauſarum ſecundarum, vel deſinit etiam concurſus Dei, vel non deſinit? ſed tantùm novam formalitatem acquirit, quam antea non habebat: Si deſinit concurſus Dei, & alius illi novus ſuccedit, Ergo debet eſſe diſtinctus entitativè; quomodo enim ſuccederet, ſi novam entitatem non adferret, hocque ipſo non ſuccederet, quia nihil eſſet, quod ſuccederet. Si autem non deſinit concurſus Dei, ſed idem manens, acquirit formalitatem Creativi concurſus, quam antea non habebat, Ergo idem quod erat naturale, fieri poteſt ſupernaturale, nam ille concurſus eſt ſupernaturalis. Ergo ulterius duplici concurſu Deus conſervat formas eductas; uno quidem, qui identificatur ipſi concurſui creaturarum, & qui perit concurſu creaturarum pereunte, & alio, qui manet pereunte concurſu creaturarum.

Respondetur. Cùm concurſus Dei, quo antea ad illa accidentia conſervanda concurrebat, ſit idem realiter cum concurſu creaturarum, illo creaturarum concurſu pereunte, etiam ille concurſus Dei perit; qui autem ſuccedit illi creativus, non ſuccedit propriè, quia ſucceſſio propria, importat novam adlatam entitatem, ſed ſuccedit impropriè, quia ſcilicet ponitur tunc concurſus identificatus realiter ipſi entitati, ſed non habens formalitatem concurſus, niſi in circumſtantia negationis concurſus aliarum cauſarum; quæ negatio, tùm primum habetur. Ad eum planè modum, quo præciſâ ulnâ, partes ultimæ, præciſæ incipiunt habere formalitatem terminorum, in circumſtantia negationis ulterioris extenſionis, quæ de novo pullulat. Quamvis hi ipſi termini ſint identificati realiter, præexiſtenti cæteroqui entitati, eſtque ille concurſus ſupernaturalis, non ratione alicujus poſitivi, ſed negativi, nempe eſſe habiti, in circumſtantia negationis concurſus conſervativi, creati.

Dices quartò. Actio Creata malè explicatur per hoc, quia res eſt, & alia non concurrunt: Ergo etiam & actio creativa, malè explicatur per hoc; quia res eſt, & creaturæ non concurrunt.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia dabilis eſt caſus, quo verè actio Creata eſt, & tamen non dicit negationem concurſûs aliarum cauſarum, ut ſi omnes poſſibiles cauſæ ad eundem effectum concurrant, non eſt autem dabilis caſus, quo res ſit & non ſit dependens à cauſis creatis, nec tamen conſervetur creativo concurſu.

Instabis. Poſſibilis eſt creatura obedientialiter creativa. Ergo ſicut actionis creatæ, mala eſt explicatio, quòd ſit effectus, & non dependens ab aliis cauſis creatis; ita mala erit & creationis, quia poſſibile eſt eundem effectum à Deo & creatura creari.

Respondetur. Per nos non definitur actio creativa, quòd ſit actio, vi cujus effectus ſit, & non ſit dependens ab aliis cauſis creatis, & ſi ita definiretur, benè argueret inſtantia: nam poteſt etiam creatura creare; Sed per nos ſi Deus & creatura crearet, convenirent in hoc, quia utraque produceret ex nihilo, differret autem in hoc, quia creatio à ſolo Deo profecta, nec eſſet modalitas, nec connotaret modalitatem; jam autem creatio à creatura profecta, non ſine modalitate eſſet quod innui de creatione q.1.d.1. ante continuationem ſolutionis.

Dices quintò. Conſervatio profecta à cauſis creatis eſt diſtincta. Ergo & creativus concurſus Divinus.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia nulla poteſt mutatio aſſignari, ratione cujus transeat creatura à non eſſe conſervantis ad eſſe conſervantis, jam autem negatio concurſus creatarum cauſarum, re tamen permanente, ſufficit ut dicatur; quòd accidentia creativo concurſu conſerventur.

Quæres 2. *An quæcunque res immediatè in ſuo conſervari pendeat à Deo?*

Assero. *Quòd ſic.*

Ratio. Tum quia, ſi non penderent in ſuo eſſe, & conſervari à Deo, eſſent entia à ſe, adeoque in conſervari non creaturæ; quæ formalitas creaturarum in conſervari, meliùs ſalvatur per immediatam conſervationem. Tum quia nihil producitur, quod ſimul concurrendo immediatè non producat Deus, Ergo etiam immediatè conſervat. Tum quia non poſſet explicari, quomodo ſit in poteſtate Dei, omnia annihilare, niſi ponatur, quòd immediatè omnia conſervet.

Quæres 3. *An Creaturæ etiam ſeipſas conſervent.*

Assero. *Quòd non.*

Ratio. Quia non cauſant ſeipſas; Ergo nec conſervant.

Addo. Et non ſunt multiplicandæ cauſæ conſervativæ ſine neceſſitate.

## QUÆSTIO III.

### *De Concurſu Dei.*

DUrand. & poſt eum Dola Capucinus, cenſent, Deum immediatè non concurrere in actiones creaturarum, ſed ſolùm mediatè, conſervando illarum vim cauſativam. Communis opinio

opinio eſt in oppoſitum. Tum quia Deo concedendus eſt modus perfectiſſimus agendi, immediatus autem agendi modus, eſt perfectior. Tum quia, ſicut Deus poteſt annihilare effectum productum immediatè, ita poterit & ipſam ejus productionem, ſed ipſum effectum immediatè annihilare non poſſet, ſi immediatè ab illo non penderet. Ergo nec actionem, ſi ab illo immediatè non penderet, ſi autem immediatè pendet effectus, immediatèque annihilabilis eſt, pendebit etiam actio, immediatèque annihilabilis erit. Tum quia in nulla ratione debet creatura eſſe immediatè à ſe, ſi autem immediatè non penderet actio à Deo, immediatè eſſet à ſe. Nec obſtat, quòd contineat totum eſſe & perfectionem actionis in ſe, cauſa, hoc enim, quod etiam in ſe habet actio. non debet eſſe independens à Deo. Conceſſo autem concurſu immediato Deo, non eſt neceſſe excludere concurſum aliarum cauſarum, quia multa ſe ſolo non poteſt præſtare in eodem genere Deus, ut generationes, actiones vitales &c. & ſicut entia creata non ſpoliantur virtute agendi, quam in illis ponit, & ratio & experientia, ſic nec ſpoliari debent immediata etiam actione. Sed poſſibilisné creatura, quæ operari poſſit immediatè Deo non concurrente? Arriag. & Hurt. cenſent, ſe in hoc non videre repugnantiam Ovied. & recentior Suar. cenſent id repugnare, quod probabilius. Quia impoſſibilis eſt creatura, in aliqua ratione, pro ſtatu Phyſico, independens à Deo, & ſi ſit poſſibilis dependentia à Deo in omnibus, & ſi hæc perfectio non repugnat Deo, danda erit eidem, & hæc excludet poſſibilitatem talis creaturæ. Porrò conceſſo immediato concurſu Dei cum creaturis, dicimus utramque cauſam in ſuo ordine eſſe totalem, cum cauſis tamen materiali & formali non concurrit in eodem genere, ob imperfectionem utriusque hujus cauſæ; His præjactis, *Sit*;

# DIFFICULTAS I.

*An Deus concurrat immediatè ad peccatum?*

DIfficultas hæc naſcitur ex ſuppoſitione facta, quod ſcilicet Deus ad omnes actiones creaturarum concurrat; nam contra hanc concluſionem hoc inter alia proponitur argumentum. Quia ſi concurrit Deus immediatè ad omnes actiones. Ergo concurrit etiam ad peccaminoſas; ſi concurrit etiam ad peccaminoſas; Ergo eſt cauſa peccati. Sed hæc difficultas retorquetur ſuo modo in oppoſitos: Cur non enim Deus ſit cauſa peccati, ſi mediatè ad illud concurrit, cum mediatè concurrere, non excuſet à peccato? & ſic conſilium dantes & propinantes per alium venenum, mediatè concurrunt, & tamen ſunt cauſa peccati. Sed hujus Difficultatis ſolutio translata ad Materiam Theologicam, de Peccatis, ubi diximus: Deum concurrere quidem, & quidem immediatè ad peccata, non eſſe tamen cauſam illarum, quia non agit cum inclinatione &c.

# DIFFICULTAS II.

*An Concurſus Dei cum Creaturis, ſit quid concomitans?*

DICENDUM eſt, *Concurſum Dei cum Creaturis, non eſſe quid concomitans.* Supponit hæc Concluſio communem doctrinam noſtrorum, quòd concurſus Dei in actu ſecundo, ſit idem realiter cum concurſu & actione creaturarum.

RATIO, quia ſi non per eundem concurſum effectus penderet à Deo & à cauſa ſecunda, vel penderet per aliquam antecedentem actionem Divinam, & hoc non, quia nihil poteſt oſtendi antecedens, quod reſpondeat illi actioni, cùm tamen actioni non poſſit non reſpondere aliquid; Non etiam aliquid conſequens, quia jam omnia acta inveniret; Non etiam aliquid concomitans, ut jam contra Pontium & Scotiſtas probabitur. Ergo debebit idem eſſe omnino cum actione creaturarum; *Hinc jam:*

PROBATUR primò Concluſio. Si concurſus Dei eſſet quid concomitans, ex eo eſſet, quia ſcilicet exhibitio illius, non pendet ab uno principio, ſed à duobus, & ſic idem diceret Pontius, quod nos, licèt aliis verbis; vel certè ideo eſſet concomitans, quia eliciente creatura ſuum influxum partialem, alium influxum eliceret Deus, & hoc non, quia nulla neceſſitas multiplicandi partialitates illorum influxuum, ut patebit ſolutione argumentorum.

PROBATUR ſecundò. Reſpectu illius actionis creaturæ, formaliter acceptæ, non datur ullus concurſus concomitans, quô producatur ipſa actio & influxus agentis creati; Ergo nec erit neceſſe dari alium influxum concomitantem, quo ipſe effectus producatur; & tamen quæ rationes oppoſitorum militant pro conſequenti, militant etiam pro antecedenti, hinc, ſi pro antecedenti non valent, nec tenebunt pro conſequenti.

PROBATUR tertiò. Iſte modus concurrendi per concurſum concomitantem eſt indignus Deo, quod ſic probatur. Antequam Deus applicet concurſum ſuum concomitantem, vel novit quid ſit actura creatura, vel non novit? Si novit. Ergo jam ſupponitur effectus, antequam concomitans ille concurſus Divinus accedat.

cedat. Ergo ulterius eſt indignus Deo, quia non eſt tolerabile dicere, in aliquo priori poſſe, ſupponi effectum, quem Deus non producat; Si autem non novit quid ſit actura creatura. Ergo temerè concurrit. Et ſic v. g. Si ego dicam volo agere, quod agit Petrus; ſi neſciam quid ſit acturus, temerè id dico, & ſi coincidam in idem cum illo, merus erit caſus, qui reſpectu Dei non datur. Si autem agat Deus per concurſum identificatum, non poteſt ſupponi applicans ſuum concurſum ad illam actionem, cùm ille concurſus idem ſit cum actione, directus autem à ſcientia conditionata, aut alia, ne temerè agat. Videatur notatum ſequentis difficultatis ſub finem.

Confirmatur. Quia ille concurſus concomitans, vel eſt determinatus ad unum, vel non eſt determinatus ad unum? ſi eſt determinatus ad unum, aufert libertatem. Tum quia concurſus antecedens determinatus aufert libertatem. Ergo & concomitans, nec enim eſt major ratio unius quàm alterius. Tum quia concurſus concomitans, eſt inter non dico prærequiſita, ſed per ſe inter requiſita agendi, ut ipſum *præ* antecedentiam non notet: Si eſt inter requiſita agendi; Ergo poſito illo, non poteſt non fieri actio, hoc ipſo enim non eſſet determinatus; Si illo poſito, non poteſt non fieri actio; Ergo non liberè fit. Et certè ſive quis antecedendo vinctum, trahat illum ſtrictum, ſimul cum illo gradiendo, adhuc verè vinculat. Ergo & concurſus ille, ſive antecedat, ſive ſit concomitans, ſi ſtringat, hoc eſt, determinet ad unum, auferet libertatem. Tum quia, quando requiritur ad libertatem, ut poſitis omnibus requiſitis poſſit non fieri actio, hoc intelligitur: Nullum eſt determinativum actionis, ſalvans libertatem, niſi determinatio, orta ex ſuppoſitione actionis, determinatio autem illius concurſus, non eſt ex ſuppoſitione actionis. Pro quo recito locum Auguſt. lib. Retract. c. 22. *In noſtra inquit poteſtate non eſt, niſi quod ſequitur noſtram voluntatem.* Hinc ex hac auctoritate formabitur argumentum à pari. Concurſus antecedens & prædeterminativus aufert libertatem. Ergo & concomitans, quia ex Auguſtino, etiam hic concomitans non ſequitur noſtram voluntatem, ſicut nec antecedens.

Objicit primò Pontius. Volitio Dei diſtinguitur à volitione creaturæ. Sed volitio Dei, eſt concurſus ipſius cum creatura. Ergo concurſus ipſius cum creatura, non eſt actio creaturæ, ſed alia concomitans actio.

Respondetur. Falſam eſſe Minorem, quia concurſus Dei ſpectat ad omnipotentiam. Voluntas autem Dei eſt potius applicatio omnipotentiæ Dei, de quo aliàs. Rursùs dici poteſt, quòd volitio Dei ſit concurſus ipſius, qui in actu primo acceptus, eſt diſtinctus à concurſu cauſæ ſecundæ, de quo nemo dubitat: ſed negamus, concurſum Dei in actu ſecundo, eſſe diſtinctum à concurſu itidem in actu ſecundo creaturæ. Rursùs volitio Dei & concurſus Dei (ut ita dicam) activè acceptus, eſt quid diſtinctum, ſecundùm id, quod dicit in recto, dicit enim ipſam voluntatem Dei & Omnipotentiam applicatam, in obliquo autem & pro connotato non eſt quid diſtinctum, quia dicit ipſam actionem creaturæ.

Objicit ſecundò idem. Quando duæ cauſæ partiales ſubordinatæ producunt aliquem effectum v. g. intellectus & objectum, intellectionem, non eadem actione concurrunt, ſed diverſa. Ergo idem dicendum, cùm Deus & creatura concurrunt. Antec. prob. quia actio ſubjectatur in agente, ſed unica indiviſibilis actio, non poteſt ſubjectari naturaliter in duobus principiis diſtinctis realiter.

Respondetur. Imprimis Negand. Antecedens cum ſua probatione, quia quantumvis detur actionem agentem quodammodo ſubjectari in agente, non tamen in eo ſubjectabitur actio acta, nos autem concurſum identificamus actioni actæ. Dixi actionem agentem quodam modo ſubjectari, quia cùm idem ſit realiter, vel cum actione acta (ſed dicitur agens, nonniſi per reſpectum ad principium) & ſic recipietur in paſſo, vel eſt idem cum principio operante, & ſic non ſubjectabitur propriè in agente, ut pote cui identificatur. Rursùs ſi concurſus Dei ſubjectatur in ipſo Deo, quæro eſtné aliquid diſtinctum realiter à Deo, vel non eſt? ſi non eſt diſtinctum, in ſtatu quæſtionis non ſtas, hîc enim quæritur de diſtincto realiter concurſu, ſi autem eſt quid diſtinctum, & tamen recipitur in Deo. Ergo entitas Dei rationem cauſæ materialis habere poteſt. Denique quamvis cauſæ partiales ſubordinatæ, producerent aliquem effectum diſtinctis actionibus partialibus, adhuc id reſpectu concurſus Divini, concedi non deberet, quia actiones cauſarum partialium, non debent tantùm ſubordinari, quia nec eſſentialiter ſubordinantur, ſicut ſubordinari debet actio cauſæ ſecundæ, ad cauſam primam; conſequenter actiones cauſarum ſubordinatarũ, quamvis concedantur diſtinctæ, non erit neceſſe diſtingui concurſum Dei, à concurſu creaturarum.

Lorca, ut eum citat recentior Suar. quamvis fateatur eundem eſſe realiter concurſum cauſæ primæ & cauſæ ſecundæ, tribuit nihilominus prioritatem quandam concurſui Divino, præ concurſu creato, quam appellat prioritatem à quo, & dicit ulterius concurſum cauſæ primæ, eſſe priorem in genere cauſæ efficientis, concurſum autem cauſæ ſecundæ, dicit eſſe priorem in genere cauſæ materialis, & ſic determinare cauſam primam. *Hæc illius doctrina*

Non Satisfacit. Tum quia prior eſt concurſus cauſæ primæ in genere cauſæ efficientis, præ concurſu cauſæ ſecundæ. Ergo comparatur

ratur

ratur ad illum, tanquam efficiens ad effectum, talis autem comparatio, arguit diſtinctionem realem, ſi autem ponitur diſtinctio realis, quomodo identificantur? Tum quia concurſus cauſæ ſecundæ, eſt prior in genere cauſæ materialis, præ concurſu Dei, idque ſuppono in genere cauſæ materialis veræ. Ergo ſubjectat concurſum Dei verè concurſus cauſæ ſecundæ: Si autem ille verè ſubjectat, quomodo ſunt idem realiter? Tum quia non eſt explicabile, quomodo concurſus Dei ſit prior, præ concurſu cauſæ ſecundæ? quia vel præcedit tempore, vel inſtanti, vel naturâ, vel prioritate originis? non primum, & ſecundum, quia ſicut nihil eſt prius tempore, vel inſtanti ſeipſo, ita nec eſt prius eo, quod ſecum idem eſt realiter. Non tertium, quia nihil ſeipſum præcedit naturâ, cumq; per multos idẽ ſit eſſe prius naturâ & prius cauſalitate, cum nihil cauſet ſeipsũ nec erit prius naturâ ſeipſo. Nõ quartũ, quia prioritas à quo eſt prioritas conſimilis ei, quâ prioritate, prior eſt Pater æternus Filio, quæ prioritas licèt ſalvet æqualitatem durationis, importat tamen oppoſitionem principii & principiati, adeoque diſtinctionem realem. Quod ipſum ſic aliter probatur; Prout eſt prior à quo concurſus Divinus, eo ipſo eſt poſterior. Ergo non datur prioritas iſta concurſus Divini. Anteced. probatur. Prioritas à quo, eſt prioritas concurſus creati prout pendentis à Deo. Ergo concurſus ille Divinus prior à quo eo ipſo eſt poſterior. Conſequentia probatur, Concurſus ille ille Divinus prout prior à quo, dicit concurſum creatum, qui dicitur eſſe poſterior. Ergo concurſus ille Divinus prout prior, eo ipſo dicit quid poſterius. Addit recentior Suar. Concurſus ille eſſentialiter procedit ab utroque principio. Ergo in nullo priori poteſt eſſe ſine alterutro; aliàs eſſet ſine ſua eſſentia. Et certè non poteſt eſſe prior concurſus creatus, hoc ipſo enim quia creatus eſt dependet à Deo, non etiam præcedit concurſus cauſæ primæ, quomodo enim Actio vitalis v.g. intellectio, prius procederet à Deo, quàm intelligeretur procedere à potentia vitali.

Si tamen nomine hujus prioritatis non aliud intelligas, quàm quòd id, à quo dependet actio, ſit prius ſuo modo, ſicut v.g. prioris habet rationem Pater, præ Filio, cauſæ præ effectu, ſi non ſumantur relativè, cumque concurſus creatus dependeat ab increato, debet habere ſuo modo prioritatem, & hæc prioritas in præſenti, non negatur.

Dices primò cum Lorca. Duæ cauſæ non poſſunt uniri ad eundem effectum, niſi una determinet aliam, aliàs nonniſi caſu agerent, ergo & prima cauſa cum cauſa ſecunda non aget, niſi una determinet aliam. Quodſi hæc determinatio tribuatur Deo. Ergo tribuetur & prioritas, nam determinatio eſt prior prioritate à quo.

Respondetur. Imprimis, hoc argumentum non procedere de concurſu, ſed de cauſis, quo autem ſenſu cauſa prima præ ſecunda habet rationem prioris, dictum ubi de prædeterminatione; duæ autem cauſæ ut uniantur ad unum effectum, eæque liberæ, non eſt neceſſe, ut una prædeterminet aliam, ſed ut offerat vires cum quibus poſſet quidem non operari, infallibiliter tamen operetur altera, & ne caſu dicatur agere Deus concurrendo cum cauſis liberis, dirigetur à ſcientia conditionata.

Dices ſecundò. Ex iſtis duabus cauſalibus, quarum una dicit; ideo egreditur concurſus à cauſa prima, quia egreditur à cauſa ſecunda, & iſta altera, quæ dicit? ideo egreditur concurſus cauſæ ſecundæ, quia egreditur concurſus cauſæ primæ? ex iſtis inquam duabus cauſalibus, debet eſſe aliqua vera. Ergo debet alterutri concedi prioritas, cùm concedatur determinatio, quam explicat illa cauſalis.

Respondetur. Imprimis, retorquendo argumentum: ideo agit intellectus, quia agit ſpecies, ideo Petrus aſſidet Paulo, quia Paulus aſſidet Petro? & tamen in his nulla reperitur prioritas; ita licèt ideo agat creatura, quia agit Deus; non ſequetur hoc ipſo, vel determinationem vel prioritatem oriri debere. Deinde illa cauſalis; ideo egreditur concurſus à cauſa ſecunda, quia egreditur à cauſa prima hoc ſolo ſenſu vera eſt, quia Deus & potentiam, & vires tribuit creaturæ, & in hoc genere, conceditur prioritas, ſed non in præcedentia, alius ſenſus.

Dices tertiò cum eodem. Malleus & artifex ſimul agunt, & tamen malleus, dicitur eſſe determinatus, ab artifice. Ergo etiam dicendum eſt, quòd à concurſu cauſæ primæ, determinetur concurſus cauſæ ſecundæ. Sol etiam & homo generat hominem in eodem inſtanti etiam naturæ, & nihilominus determinat homo concurſum ſolis, adeoque habet in hoc prioritatem. Ergo etiam diverſo reſpectu prior erit concurſus cauſæ primæ, præ ſecundæ concurſu.

Respondetur. Supra jam prioritatem certam conceſſam eſſe, fuſiusque explicatum hoc eſt, in materia de Prædeterminatione. Ad argumenti vim quod attinet, illud non convincit, facile enim eſt, ut malleus diſtinctus realiter, neceſſarioque operans, determinetur ab artifice, Sed concurſus indiſtinctus realiter, ut eum indiſtinguit Lorca, quomodo determinabitur? Sicut & alia eſt virtus ſolis, hoc eſt v.g. calor, & alia virtus hominis, hoc eſt ſemen; hinc facilius eſt, ut unum, determinetur ab alio.

## DIFFICVLTAS III.

*An concurſus Dei, ſit quid determinatum phyſicè?*

Præmitto I. *Rem eſſe de concurſu Dei extrinſeco & concurſu*, ut dicebam Acto, nam concur-

quâ Deus de novo determinat ad producendum amorem, eſſet etiam determinatio ad producendum odium, ſequeretur, quòd quoties produceret amorem, produceret etiam odium.

Respond: Non dari determinationem actualem cauſæ ullam, quæ ſit diſtincta, ab ipſamet actione libera.

Objicitur Quintò. Si non daretur concurſus divinus determinatus & determinans Dei voluntas ad unum, non daretur ex eo, quia tolleret libertatem. Sed non tollit. Minor probatur, quia illud, quod tollit libertatem, debet eſſe ſuppoſitio alicujus, quod quamvis antecedit, habet virtutem neceſſariò tractivam voluntatis. Sed ſi daretur decretum determinans, aut concurſus quicunque Divinus ad unum determinans, non haberet virtutem neceſſariò tractivam voluntatis. Quod ipſum probatur, quia quidquid habere poteſt virtutem determinativam voluntatis, vel debet illam habere quatenùs eſt aliquid, quod habet rationem actûs primi, vel rationem actûs ſecundi; Neutro modo determinatus ille concurſus habet vim determinandi neceſſariò voluntatem, quod ipſum probatur, quia quod determinat neceſſariò per modum actûs primi, aut debet proponi ipſi per intellectum, aut debet habere aliquam antecedentem actionem, per quam produceretur actio voluntatis? jam autem non eſt neceſſarium, ut vel decretum illud cognoſcatur, nec habet illud decretum vel concurſûs actionem aliquam, antè actionem voluntatis; aliàs antè actionem voluntatis produceretur actus voluntatis, quod fieri non poteſt, non datur enim actio actionis gratiſque illa poneretur. Quòd ſi illud decretum & ille concurſus, eſſet per modum actûs ſecundi, nec dum neceſſitaret voluntatem, quia ille concurſus, aut eſſet actio totalis actûs voluntatis, aut partialis: Si totalis; Ergò actus ille non produceretur à voluntate: ſi partialis; Ergò debet ſimul naturâ adeſſe actio voluntatis, & ſic non determinabitur voluntas determinatione antecedenti.

Respondetur, hoc argumentum multùm probare, probaret enim ſalvari libertatem in prædeterminatione Thomiſtica, quia etiam illa nec agit ſine voluntate, nec debet proponi voluntati. Supponitur autem Scotiſtas Prædeterminationem Phyſicam non admittere. Rurſùs, poſſibile eſt, ut Deus ſuo decreto deſtruat libertatem, & tamen vi hujus argumenti, non deſtrueret illam, quia non eſſet neceſſe decretum illud proponi voluntati, nec eſſet neceſſe, ut illud decretum antecedenter agat actionem voluntatis. Directè autem ad argumentum dici poteſt, duplicem neceſſitatem profectam à Deo, cogitari poſſe. Primò poſitivam, quam ſtante etiam judicii indifferentiâ de faciendo, vel non faciendo, imprimere poteſt potentiæ volitivæ; Secundò, aliquam neceſſitatem negativam, quæ ſiſtat in non exhibitione ejus, quod neceſſarium eſt ad agendum conformiter voluntati liberæ, ſic v.g. quando Deus ſubtrahit ſuum concurſum cauſæ neceſſariæ, neceſſariò habet hoc, quòd non agat, quæ tamen neceſſitas non niſi ex negativo principio oritur, ex negatione ſcilicet concursûs debiti; ſic etiam in præſenti, quia non daretur concurſus indifferens, quo indiget potentia hîc & nunc liberè operatura, hinc illo negato, negativè Deus neceſſitaret voluntatem; dico itaque neceſſitatem illam fore in actu primo, ſed quia eſt ex negativo principio, non eſſet neceſſe illam quidquam agere antecedenter, nec etiam noſci. Poſſet etiam oſtendi actio antecedens impropria, hoc eſt determinans potentiam, ut non niſi agat.

Noto. Præſentem doctrinam Pontii & Scotiſtarum reſpicere, quòd non ſit tollenda libertas concurſu & decreto determinativo ad unum, modò ſe habeant per modum concomitantis; Sed tollendam eſſe libertatem hæc evincunt. Tum quia quô poſito non poſſumus non agere, & illud non eſt ſitum in noſtra poteſtate, nec ortum ex uſu libertatis, illud tollit libertatem; jam autem ille concurſus etiam concomitans eſt talis, ut docet ipſe Pontius. Major autem fundatur in definitione libertatis, quia de ratione liberi eſt, poſitis omnibus requiſitis, inter quæ eſt concurſus concomitans, poſſe agere & non agere. Tum quia per hoc ſolum videtur velle ſalvare libertatem, quia decretum illud determinatum includeret adhuc concurſum creatum, ut videre illum eſt hîc num. 103. hoc autem libertatem non ſalvat, quia ſi neceſſitaretur voluntas ad agendnm, adhuc includeretur concurſus voluntalis creatus. Tum quia illud decretum & eſſet concomitans, ut ſupponitur, & non eſſet concomitans, eſſet enim antecedens non ſolâ æternitate, quia hæc ad præſens impertinens eſt, ſed eſſet antecedens cauſalitate, quod ipſum probatur, concomitantia dicit ſimultatem duorum. Ergò etiam & concomitantia concursûs determinati dicit ſimultatem duorum, nempè concursûs Divini, & concursûs Creati. Sed concurſus creatus reſpectu effectûs agendi, habet rationem antecedentis cauſalitate, quamvis concomitantem ſibi habeat concurſum Divinum. Ergò etiam & concurſus Divinus poterit habere rationem antecedentis cauſalitate, quamvis concomitantem ſibi habeat concurſum potentiæ creatæ. Tum quia Concurſus Divinus in Actu primo ſpectatus, vel complet rationem actûs primi proximi in potentia, vel non complet? Si complet, ergò & ipſe habet ſe per modum actûs primi; Si non complet. Ergò potentia ſe ſolâ habet rationem actûs primi completi, quod nec ratione effectuum naturalium, ſed multò magis ſupernaturalium concedi non poteſt potentiæ, aliàs viribus naturæ, poſſet illum producere, ſtatuiturque per hoc independentia actus primi crea-

creati in agendo à cauſa prima, & ſi nihil fit in actu ſecundo ſine concurſu Dei, ita nec fieri poteſt quidquam ſine concurſu Dei, in actu primo; quia ab iisdem principiis pendet effectus in actu primo, & in actu ſecundo. Tum quia non eſt imaginabile eſſe aliquid verè cauſam, & tamen non ſe habere per modum antecedentis. Tum quia poſito illo ſimultaneo concurſu in actu primo parato, habente reſpectu effectus antecedentiam cauſalitatis, & includente aliquo modo operationem noſtram, vel poteſt fieri & non fieri operatio, vel tantùm poteſt fieri? ſi primum, quomodo ſalvatur determinatio? ſi ſecundum, quomodo ſalvatur libertas? Tum quia concurſus ille ſimultaneus, includens noſtram operationem, includit illam tanquam effectum. Ergo reſpectu illius non dicit concomitantiam, ſed antecedentiam. Tum quia & eſſet ille concurſus determinatus, ut ponitur, & non determinatus, quia illo poſito poſſet adhuc homo agere & non agere, ut videre eſt apud ipſum, num. 98. Tum quia, ponamus ex una parte decretum aliquod & concurſum determinatum, qui etiam ſit per Scotiſtas neceſſitativus, ponamus ex alia parte decretum illorum & concurſum concomitantem, fiat parallela: Iſtud decretum neceſſitans, eſt ſuppoſitio antecedens, cauſalitate, poſitionem effectus, concurſus etiam concomitans, antecedit cauſalitate, poſitionem effectus, decretum neceſſitans, non eſt in noſtra poteſtate ponere vel non ponere, idem verum de decreto & concurſu concomitanti decreto neceſſitanti poſito, non poteſt ſequi oppoſitum in ſenſu compoſito, idem convenit decreto concomitanti, hoc ipſo enim non eſſet determinatus. Quid autem rogo habet ſe ſola verbotenùs concomitantia, ad ſalvandam libertatem? Neque valet quod adfert, num. 108. ubi dicit, quando mihi Deus dat concurſum determinatum ad unum, quamvis non det concurſum determinatum ad oppoſitum ſufficit, quòd habeatur concurſus in actu primo, hoc eſt voluntas Dei, parata dare concurſum, nam ſi non ſufficit ad libertatem, dare concurſum neceſſitantem, & habere voluntatem paratam ſervandæ libertatis, nec in præſenti etiam ſufficeret, & ſicut non ſufficit Deum eſſe paratum ad dandum auxilium ſufficiens, ſed eſt neceſſe illud offerre, ita & in præſenti.

# DISPUTATIO VII.

## De Cauſa extrinſeca, quæ eſt Finis & Exemplar.

PAuca hîc veniunt Scholaſticè diſcutienda, hoc, quod difficultatem habere poſſet, id eſt; an bruta agant propter finem propriè? negatum hoc eſt in Materia de Angelis Diſ. 5. n. 85. alia quæ ſunt magis propria hujus loci, interim decurrenda ſunt.

### QUÆSTIO I.

*Quid Finis? eſtnè Cauſa realis? quæ ejus Cauſalitas?*

ASSERO primò. Finem ex Ariſtotele 2. Phyſ. textu 28. *eſſe id, cujus gratia aliquid ſit*, ex quo rurſus cauſam finalem ſecundùm id, quod dicit 1. Ethic. c. 2. rectè definieris? *Eſt id, quod propter ſe amatur, & propter quod cætera volumus*; Reflectendo autem ad terminos, quibus cauſa in communi definita eſt, cauſam finalem definieris; *Quòd ſit principium determinans ad exiſtentiam gratiâ ſui, vel tanquam propter quod.* Explicari hoc ſolet, ſic intellectus aſſentitur quibusdam principiis, quæ de ſe evidentia ſunt, & quibusdam nonniſi propter connexionem cum illis, ſic etiam voluntas quædam amat objecta propter ſe, & alia propter connexionem cum illis, & quemadmodum quibus intellectus tanquam immediatis aſſentitur, vocanturque principia, quibus autem aſſentitur propter connexionem, vocantur concluſiones, ſic quæ appetit voluntas propter bonitatem immediatè in illis incluſam, vocantur finis, quæ autem amantur propter connexionem cum illo bono, vocantur media. Demum ſicut principia communicant ſuis connexis evidentiam, ita finis communicat mediis bonitatem & amabilitatem. Explicari hoc ipſum ſic aliter poteſt.

De ratione finis eſt ultra ſe nihil in illo genere, vel ordine habere; & ita eſt finis lineæ, ultra quod

quod non extenditur linea, beatitudoq; noſtra objectiva eſt Deus, quia illo poſſeſſo, nihil ultrà appetit homo. Quod ipſum fundatur in hoc, quia ſi ultra finem aliquid eſſet, & competeret, ut ſupponitur illi fini ratio finis, & non competeret; competeret quidem, ut ſupponitur, non competeret autem, quia non finiret; ſiquidem aliud daretur finitivum. Quia autem in bonis ſunt aliqua, quibus poſſeſſis in illo genere, nihil ultra appetit in illo genere voluntas, fit, ut dentur aliqua bona, quæ finis ſint, & dici poſſint; & ita v. g. bonum, quod adipiſci vult ægrotus quà talis, eſt ſanitas, quâ poſſeſsâ, ægrotus in illo genere nihil plus appetit; hinc fit, ut ſanitas, ſit finis bonumque in ſuo genere finale, & ſicut poſitâ Concluſione ex præmiſſis, concluditur motus in noſcendo objecto, prout contento in Concluſione, eſtq; illa veritas, ultrà quam habitam in objecto Concluſionis, non ulterius arguendo procedit intellectus, ſequensque arguitio quæcunq; non hoc objectum hujus Concluſionis, ſed aliud inferet, totaque illius completio, in priori concludetur, & terminabitur; hinc Concluſio ex vi etiam nominis, eſt finis motûs intentionalis intellectivi; ita quando non ulteriùs in illo genere appetendi movet ſeſe voluntas, illud bonum dicitur voluntatis finis. Quia autem nullus eſt finis ad quem proceſſu non perveniatur, & ita eſt finis itineris, ad quem his leucis, ſtadiis &c. pervenitur, finis motûs intellectualis eſt Concluſio, ad quam mediis præmiſſis, devenitur; ita etiam & bonum, quô poſſeſſo finitur appetitus in illo genere, habet viam ſuam & proceſſum, hicque non alius eſt, quàm ipſa media, per quæ acquiritur poſſeſſio boni, ſatiativi in genere illo appetitûs, finitivique motûs voluntatis.

Assero Secundò. *Finem eſſe Cauſam realem.*

Probat id, auctoritas Ariſtot. 2. Phyſic: tex. 70. ubi inter cauſas ſine addito, numerat etiam finalem. Poſſet tamen reſponderi ad hanc auctoritatem, quòd illo loco nihil agat Ariſtot. de Cauſa rigoroſa, vel non rigoroſa, ſicut in ſimili de Cauſis intrinſecis, dictum eſt.

Accedendum ad rationem, quæ in hoc fundatur, quòd nihil deſit, quominùs finis dicatur vera Cauſa realis. Quia quamvis cauſa non exiſtat in ſe, ut nec finis movens exiſtit, ſed petit poni & exiſtere, ſufficit, quòd exiſtat in aliquo ſui, hoc eſt in apprehenſione amoreque ſuæ bonitatis, quæ duo apprehenſio & amor, ſunt quaſi ſemen finis. Rurſùs habet veram Cauſalitatem, ſtantem in tractione voluntatis, de qua infra, appellaturque hæc tractio motio metaphorica, non ſecundùm eſſe, quia in rebus non ſunt Metaphoræ, ſed ſecundùm dici, & ſicut cùm dico, pratum ridet, non ſequitur, quòd floreat Metaphoricè, ſic nec ſequitur ex motione Metaphorica, quòd verè non alliciat.

Difficilius eſt oſtendere, quomodo ſit Cauſa realis, cùm cauſet ſeipſum? nam communiter dicitur, quòd finis poſitus in intentione, cauſet ſeipſum in executione.

Explicat id Primò Recentior Suar: Quòd finis non cauſet ſeipſum & reſpectu ſui non ſit cauſa vera, ſed quòd tamen cauſet verè amorem ſui, à quo habet diſtinctionem realem, & quamvis hic amor cauſet poſtea poſitionem finis, id non obeſt; quia axioma illud, quod eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, procedit in cauſis ejuſdem generis.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia non eſt ratio, cur illud axioma teneat in cauſis ejuſdem generis, & non teneat in cauſis diverſi generis? Tum quia debet reſpectu illius poni cauſalitas finis, reſpectu cujus habet rationem finis, jam autem reſpectu amoris præcisè non habetur ratio finis, cum æquè media ipſa, bonumque non conſequibile, amorem mereri poſſit. Tum quia omne objectum verum cognitum deberet eſſe finis, eſt enim amabile, adeoq; cauſans ſui amorem, neq; tamen ex eo omne objectum, eſt finis.

Explicari poteſt Secundò. Cauſam finalem eſſe cauſam phyſicam, prout phyſicum opponitur ficto, non verò, prout intentionali; hinc conſequenter dicitur, quòd finis, prout eſt intentionaliter acceptus, ſit quid diſtinctum, à ſeipſo exiſtenti in executione. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia concedo quidem cognitionem, à fine, eſſe diſtinctam realiter, ſed nego objectum illius cognitionis, & ipſum in executione poſitum, eſſe diſtinctum realiter, cùm ſit eadem entitas, ſed ſolis ſtatibus diverſa. Tum quia Ens exiſtens, ens in potentia, ens poſſibile, eſt idem realiter, totaque diverſitas, eſt non in Ente, ſed in connotatis illius; Ergò nec finis prout in intentione, à ſeipſo, prout in executione, diſtinguetur realiter. Tum quia Univerſale per præciſiones objectivas, vel formales, fabricatum, non eſt diſtinctum realiter à ſingularibus; hinc ſi diſtingueretur ab illis, nec prędicari poſſet de illis, ſed falſificarentur propoſitiones. Ergò nec diſtinguitur realiter finis quà talis in intentione, à ſeipſo, prout in executione.

Explicari poteſt Tertiò. Cauſam finalem eſſe cauſam phyſicam, ſed cum addito intentionalem, conſequenter non debere habere effectum diſtinctum realiter, eò quòd id poſcat natura Cauſæ intentionalis, & ſicut idem producens ſe ſecundo, eſt Cauſa vera phyſica, & tamen non producit effectum diſtinctum realiter, ſic & hîc. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia ſi dicas hanc eſſe naturam Cauſæ intentionalis, non habere à ſe diſtinctum effectum realiter, dicam etiam eſſe naturam cauſæ intentionalis, ut non ſit vera cauſa realis, idque ob defectum diſtinctionis ab effectu. Tum quia quamvis ſalvetur ratio cauſæ realis ſine diſtinctione reali ab effectu in

productis & cauſatis, ſecundò non tamen in cauſatis & cauſantibus primò, aliàs ſubverterentur & Philoſophica & Theologica principia; oſtende ergo diſtinctum effectum realiter, quem cauſa phyſica finalis producit primò. Tum quia non poterit oſtendi, quid ſimile operetur finis ei, dum idem reproducit ſuam Entitatem, quod tamen ſalvet rationem cauſæ realis, ſed quicquid ſit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non ſatisfacit, quia veræ cauſæ realis ſi nihil obſit, debet oſtendi effectus verus, realis, & diſtinctus, idque ex proportione, ad alias cauſas.

Explicari poteſt quartò. Inter finem in intentione exiſtentem, & inter finem in executione poſitum, eſſe diſtinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehenſa, non eſt illa eadem, quæ in executione ponitur, ſed eſt diſtincta numero; ea ſcilicet, quam Deus ut exiſtat determinat, cùm alia numero ab efficienti produci potuerit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia videtur oppoſitum eſſe in communi apprehenſione, vulgariter enim aſſumitur, quòd finis, cauſet ſeipſum in executione. Tum quia arbitrarium videtur alligare Deum, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis poteſt eſſe hujus in individuo, & executio hujus in individuo, caſu v.g. quo pro fine ſit pomum hoc individuo appetitum.

Explicari tandem poteſt quintò. Finem eſſe cauſam realem reſpectu mediorum, ad quæ movet, à quibus diſtinguitur realiter, ex quibus Mediis producitur finis.

Assero tertiò. *Cauſalitatem cauſæ finalis eſſe,* ut inquiunt Philoſophi poſt Ariſtotelem, *motionem Metaphoricam.* Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non ſiſtit ſibi objectum, ſed trahitur ab objecto, adeoque ad illud movetur appetendo; hinc cauſalitas illius appellatur motio Metaphorica, ſed quid tandem ſub hoc nomine motio metaphorica intelligendum?

Explicant primò aliqui. Quòd cauſalitas finis ſit amor finis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur amor reſpectu Dei tanquam finis, neque tamen amor, dicitur cauſalitas reſpectu Dei. Tum quia poteſt eſſe amor finis, isque adhuc efficax, & tamen ſaltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non eſt cauſalitas finis, quia poſita cauſalitate, impoſſibile eſt non ſequi effectum, qui debet eſſe finis in executione. Tum quia cauſalitas debet eſſe quid receptum à cauſato; jam autem amor, non recipitur in effectu, quem cauſat.

Explicant ſecundò alii. Cauſalitatem finis eſſe ipſum bonum, prout connotat dependentiam à ſe effectus. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia hîc agitur de cauſalitate, ut ita dicam, cauſata, non de cauſalitate cauſante, ſeu tenente ſe reſpectu cauſæ. Deinde & de hoc ipſo quæritur, in quo ſit iſta dependentia.

Explicant tertiò alii. Cum utroque Suar. & aliis non paucis, quòd cauſalitas finis, ſit ipſa actio efficientis, prout reſpicit id, propter quod fit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia ſi nihil obſit diverſis cauſis, tribuendæ ſunt diverſæ cauſalitates, magis enim proportionatum eſt, ut id, cui competit eſſe cauſam diverſam ut Quod, ſit etiam cauſa ut Quo, ſeu habens cauſalitatem diverſam. Denide cauſalitas efficientis, eſt illa ipſa, effectus ſuo modo cauſæ finalis, quomodo ergo erit ejus cauſalitas ejus cauſalitas?

Commodius diceretur in re loquendo, non aliud eſſe cauſalitatem finis, quàm ipſum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v.g. deambulatio, ſi fiat dependenter ab intentione, quæ eſt ſanitas. Cauſalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis, deambulationis, ab hac intentione, quæ eſt ſanitas, ſicque de reliquis finibus.

Ratio, quia in nullo argui poteſt inſufficientiæ hæc explicatio. Breviter cauſalitas finis, eſt objectivum propter quod operor, ſeu objectivum reſponſivum. *Quare operaris*

## QUÆSTIO II.

### *D reliquis Cauſam Finalem concernentibus.*

### *Quoad effectus Cauſæ finalis.*

Assero I. *Actus antecedentes poſitionem mediorum, qualis eſt cognitio finis, ſimplex complacentia, amor; intentio non ſunt effectus propriè dicti, Cauſæ finalis.*

Ratio prioris. Quia ſi cognitio finis eſſet effectus finis, ante cognitionem finis, jam deberet eſſe in actu primo cauſæ, ſufficienter conſtitutus & completus finis: ante cognitionem autem non eſt ſufficienter completus; quia finis non cognitus in ordine movendi, ſeu finaliſandi, ita ſe habet, ac ſi non eſſet; deberet autem jam eſſe completus finis, in actu primo, quia omnis cauſa, ſupponitur completa ante ſuum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut cenſet Vaſquez & Fonſeca contra utrumque Suar. non eſt effectus finis, quia ratio attingendi finem non eſt propriè effectus finis; jam autem illi actus ſunt ratio attingendi finem. Sed ſunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc eſt rationes attingentes bonitatem ipſius, non verò alio modo, fiuntque propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur deſiderare aliquis pro-

propter finem, ſed deſiderat finem. Ergo deſiderium illud non eſt effectus finis, cùm non fiat propter finem. Denique Ariſtot. 10. Metaph. tex. 30. cenſet, proprios effectus finis poſſe cauſare finem in genere cauſæ efficientis, deſiderium autem v.g. ſanitatis non cauſat propriè ſanitatem, ſed medicina, idemque dicendum, de amore efficaci.

Assero 2. *Actus immediatè verſantes circa media, ut eſt Electio, inquiſitio mediorum, non eſt propriè effectus finis.*

Ratio, quia ſunt potius ratio amandi media, & propriè non ſunt ratio ponendi finem in eſſe reali, per accidens tamen poſſunt eſſe effectus finis, ſi adhibeantur ut media ad conſecutionem finis, propriè itaque actus hi cauſantur ab amore finis in genere cauſæ formalis extrinſecæ. Multo autem minus, actus, conſequentes poſſeſſionem finis erunt propriè propter finem; quia vel ſunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non eſt jam intentio finis poſito fine, ſublataque etiam omni intentione finis, ſequitur delectatio de præſenti v.g. ſanitate; vel ſunt propter finem jam in executione poſitum, & hoc, non eſt, eſſe effectum propriè finis; quia hi actus adveniunt per accidens, nec ſupponunt finem in intentione, cùm tamen hic nonniſi intentionaliter cauſet. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis Deus ſubtraheret concurſum à delectatione, obtentionem finis conſequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim poſitionem ſui, quæ ſupponitur.

Assero 3. *Effectum proprium finis eſſe media.*

Ratio, quia ut dictum ſupra, reſpectum mediorum cauſa finalis eſt verè cauſa, ergo & media ſunt verè effectus illius, hæc enim ſe ad convertentiam habent. Videtur hoc idem docere Ariſtot. 10. Metaph. tex. 19. ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, eſſe inter media inter finem, etiam movens, ſeu agens ſe movens ad conſecutionem finis, ex quo loco ſic arguitur. Id quod fit propter finem eſt effectus finis, pro eodem enim hæc ſumuntur, ſed media, ut inquit Ariſtoteles, ſunt ea, quæ fiunt propter finem. Ergo &c.

## [illegible] ad cognitionem requiſitam, ut agat cauſa Finalis.

Assero I. *Sine prævia cognitione non finaliſare finem.*

Ratio, quia finis non cognitus, ut dixi ſupra, ita ſe habet, ac ſi non eſſet, quia ſicut exiſtentia realis, dat eſſe reale phyſicum, ita intentionalis exiſtentia, ratione ſcilicet cognitionis, dat eſſe intentionale, hoc autem requiritur, ut cauſet finis; cùm enim cauſet intentionaliter, debet etiam exiſtere intentionaliter.

Assero 2. *Non eſſe quid impertinens ad rationem movendi fini propriam, ipſam cognitionem.* Sequitur aſſertum ex priori, & ratio præter ſuperius adlatam eſt. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter cauſat, amatur enim intenſius ſi penitius noſcatur, & idem bonum in quantùm præſentatur præſens, producit amorem, in quantùm præſentatur abſens, deſiderium, quæ diverſitas non in entitatem boni, hæc enim conſtanter eadem eſt, ſed in diverſitatem repræſentationis rejici debet.

Cæterùm ipſa cognitio, non eſt ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, ſed objectum, & finis cognitione repræſentatus, ita nihilominus, ut non ſola bonitas ametur, ſed bonitas ut cognita; ad eum modum, quô præmiſſæ cauſant Concluſionem, ſed ut cognitæ. Deinde finis ratio in eo conſiſtit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum ſecundùm ſe ſpectatum, habet ſe ac ſi non eſſet, & quamvis hæc cognitio habeat ſe nonniſi per modum requiſiti, exprimitur tamen ad oſtendendum, in quo ſtatu poſita, cauſet hæc bonitas.

Assero III. *Poſſibile eſſe, ut licèt non præcedat cognitio finis, modò aliquid defectum illius ſuppleat v.g. ſi non determinet Deus ad ponendã volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Eſt Aſſertum Ovied. & Conimb: contra Vaſq. & Arriag:

Ratio Prima aſſerti, quia id non implicat contradictionem.

Ratio Secunda, Poteſt elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergò & amorem ſine cognitione prævia, nec eſt ratio cur illud requiſitum cognitionis ſuppleri non poſſit ſaltim in genere Cauſæ efficientis?

Ratio Tertia ex Oviedo. Poteſt Deus infundere actum amoris voluntati, reſpectu cujus nulla in voluntate præceſſit cognitio, ſi illum enim poteſt ponere in lapide, multô magis in voluntate. Ergò & poteſt determinare voluntatem, ut eliciat actum, reſpectu cujus, nulla præceſſit cognitio. Videantur dicta in Animaſt: An voluntas ferri poſſit in incognitum?

Dices I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum ſecundùm eſſe apprehenſum, illic non eſt bonum apprehenſum. Ergò.

Respondetur, vera eſſe hæc de volitione naturaliter ſe habente in ſuo modo agendi, non autem de volitione ſupernaturaliter in modo ſuo agendi, ſe habente. Poteſt etiam retineri communis reſponſio, eſſe illud apprehenſum quâ apprehenſum, habere ſe per modum conditionis, non autem per modum rationis formalis objectivæ. Non repugnat autem conditiones ſine quibus Non, eſſe ſupplebiles ſaltem aliquas, cur non hanc?

Dices 2. Quamvis exiſtentia ſit ſola conditio agendi, tamen non poteſt Deus elevare aliquid, quod non exiſtit, ad cauſandum. Ergo

etiam quamvis cognitio ſit ſola conditio, non poterit elevari voluntas ad amandum ſine cognitione.

Respondetur. Non aſſumi à nobis omnem conditionem eſſe ſupplebilem, ſed aliquas, eas ſcilicet, quas ſuppleri non repugnat, repugnat autem ſuppleri exiſtentiam, quæ repugnantia non oſtenditur, ne ſuppleri poſſit cognitio.

Dices 3. Non poteſt appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

Rspondetur. Negan. conſeq. quia malum non habet; per quid compleat voluntatem, ut amorem potius eliciat, oſtenditur autem determinativum in præſenti. Addo non implicare, ut malum aliquod aſſumat Deus & elevet, ut ſuppleat vices in complenda voluntate, ut exire poſſit ad amorem boni alicujus objecti.

Dices 4. Cum recentiori Suar. Voluntas eſt potentia cæca. Ergo non poteſt tendere in incognitum.

Respondetur. Materialiter non eſſe accipiendum viſum voluntatis, ſed accipiendum hoc ſenſu, quòd ſcilicet niſi ponatur notitia, tanquam conditio, non ſit futura completa voluntas, ad actum ſuum producendum: ſed non ſequitur, aliunde illam compleri non poſſe, ſtatque in hoc proportio, quòd ſicut cæcus non poteſt ſe determinare quô ire debeat, ita nec voluntas ſe determinat, ſi neſciat quid amare debeat, ſi ergo aliunde determinetur, hoc ipſo cæcitas illius tolletur.

Dices 5. Cum Hurtad. Volitio per ſe dependet à cognitione. Ergo non poteſt, non dependere ab illa. Antecedens probatur, quia non dependet media alia entitate.

Respondetur. Volitionem per ſe pendere à cognitione, tanquam à conditione, hinc illa mutata, poterit adhuc in ſua entitate ſtare, ſic v. g. in principiis noſtris, non per aliquid ſuperadditum pendet effectus ab approximatione, & tamen approximatione non data, fieri poteſt effectus, ſola ergo dependentia non per aliquid ſuperadditum, dependentia inquam tanquam à ratione formali, ſuppleri non poteſt.

Addo, dici poſſe, tali amore elicito, denominandum ſubjectum amans; quia adhuc ab intrinſeco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter ſe habens, conferat vim denominandi actionibus vitalibus; & ſicut quamvis naturaliter non eliciat voluntas actus ſupernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit, ita & quamvis naturaliter voluntas non eliciat actus volendi ſine cognitione, poſita ſuppletione illius defectus, vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi, elicientem.

*Quoad ſubjecta quibus competit agere propter finem?*

Assero 1. *Bruta non agere propriè propter finem.* Fuſius hæc explicantur loco citato ad primam ſecundæ.

Ratio Interim aſſerti ſit, quia propriè agentia propter finem, ſunt agentia, quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoſcunt, & ad quod habent inſtinctum, quem inſtinctum Ariſtoteles imitationem rationis, & brutalem quandam potentiam, conſimilem rationali appellat, qui ipſe inſtinctus fundatur ſupra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatum, habitualiter autem eſt æſtimativa animalis ex tali complexione determinans ad ſic vel ita operandum, actualiter autem ille inſtinctus eſt actus phantaſiæ, impellens, ad ſic vel ita operandum.

Assero 2. *Deum ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.*

Ratio, actus ad intra ſunt ipſe Deus, qui à nullo fine dependet.

Assero 3. *Operationes Divinas ad extra eſſe propter finem.* Ad extra enim ſumptæ non ſunt ipſe Deus, & cùm faciat illas propter ſe, bene illæ reſpicere Deum poterunt tanquam finem.

Quoad diviſionem finis, quem dividit Ariſt. ſecundi Phyſic. tex. 57. in finem *Cujus*, & in finem *Cui* hoc innuendum erit, quòd nomine finis *Cujus*, ſupple gratia, quem etiam Ariſtotel. alibi appellat finem Qui, veniat ipſum bonum, quod appetitur, finis autem *Cui*, eſt ſubjectum cui illa bonitas appetitur. *Quo ſuppoſito*

Assero 1. *Ex fine Qui, & fine Cui coaleſcere perfectam rationem finis.*

Ratio. Quia bonum appetibile, & hoc erit finis Cui, debet inſuper eſſe bonum in ſe, & hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad ſanitatem & amor ſanitatis, & amor ſubjecti movet.

Dices 1. Finis eſt id, in quo ſiſtit operans. Sed operans ſiſtit in fine Cujus ſeu Qui. Ergo ille ſolus, eſt finis.

Respondetur. Operans ſiſtit in fine Qui, tanquam ratione adæquata, nego, vult enim indubiè illum ſibi vel alteri, ſiſtit in fine Qui, tanquam in bono, quod appetitur; neque enim in ratione ejus, quod appetit, aliud hîc & nunc habet, concedo, ſed non ſiſtit, quaſi illud ſolum motum illius ſiſtat, de facto enim vult illud ſibi, neque enim à ſitiente tantum amatur aqua, ſed proceditur ad ipſum ſitientem, ut illum refrigeret.

Dices 2. Finis *Qui* amatur propter finem *Cui*. Ergo potius eſt medium, quàm finis.

Respondetur. Finem *Qui* amari propter finem *Cui*, tanquam propter ſubjectum, non verò amari propter finem *Cui*, tanquam propter rationem amandi, quia ſanitas, amabilis eſt, propter ſuam intrinſecam bonitatem.

Asse-

Assero 2. *Finem Cujus, ſeu Qui interdum eſſe nobiliorem entitativè interdum ignobiliorem.*

Ratio. Quia ſanitas eſt quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, ſi autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

Assero 3. *Amore intenſo ordinariè magis amari finem Cui, ſed amore appretiativo non ſemper.*

Ratio, quia finis, Cui magis intimè perſpectus magis allicit, & ita cùm volo mihi Deum clarè viſum, fieri poteſt, ut intenſius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appretiem.

# QUÆSTIO III.

## *De Cauſa Exemplari.*

Assero I. *Exemplar* ex S. Auguſtino & S. Thom. *eſſe formam in mente exiſtentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis ſibi finem. Dicitur forma*, quia ſicut per formam conſtituitur agens potens agere, ita & per exemplar conſtituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur *in mente exiſtens*, ad diſtinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar ſi velles præſentem definitionem extendere, demenda eſſet particula ly in mente exiſtens, dicitur *ex intentione agentis*, ut excludantur ea, quæ caſu fiunt, dicitur agentis *determinantis ſibi finem*, ut excludantur bruta, quæ nonniſi determinata agunt.

Assero 2. *Exemplar conſiſtere in conceptu objectivo*: negat Suar. Fonſec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiſcum eſt Vaſquez item Arriag. & recentior Suar.

Ratio. Tum quia Ariſt: 7. Metaph. tex. 28. & 30. cenſet, exemplar eſſe eſſentiam rei, prout eſt in anima, dicitque domum fieri ex domo, ſubjice præcognita & idæali. Tum quia exemplar, eſt id, ad quod agens reſpiciens, operatur, qui non reſpicit ſuum conceptum formalem, ſed objectivum. Tum quia univerſale non conſiſtit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim eſt utriuſque ratio. Et certè conceptus formalis & eſſet exemplar, ut ſupponitur & non eſſet, quia exemplar id eſt, quod ea prædicata, quæ res in ſtatu phyſico habere debet, intentionaliter repræſentat, ut hæc intentionalia in ſtatum phyſicum reducantur, jam autem non prædicata conceptûs formalis, ſed objectivi in ſtatum phyſicum reducuntur.

Dices I. Exemplar divinum conſiſtit in conceptu formali, non objectivo; Ergò & ideæ Creatæ. Antec: probatur, quia conceptus objectivus, eſt ipſa Creatura facienda, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

Respondet Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non conſiſtat in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, ſed in eſſentia Divina, prout ſe præbet imitabilem. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit, quia & non conſiſteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, hæc enim eſt illius poſitio, & conſiſteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum conſiſtere in conceptu objectivo, nolunt illum eſſe extra Deum, ideæ enim prout hîc de illis neceſſariò ſunt internæ, conſequenter ſunt ipſæ Creaturæ, prout repræſentatæ per eſſentiam Divinam. Sed pro ſua reſponſione.

Instat I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, ubi proponitur eſſentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

Respondetur. Per interpretes non loquitur illîc Deus de idæa hominis, ſed de ſimilitudine in proportione ad ſuam naturam, immò & ad perſonalitates per tres potentias animæ, ſed poſito etiam, quòd hîc agatur de Cauſa idæali, inde non ſequitur illam non conſiſtere in conceptu objectivo, hoc eſt in ipſis Creaturis prout repræſentatis per eſſentiam Divinam.

Instat 2. Effectus imitatur aliquid à ſe diverſum, cui ſit ſimilis per imitationem, cùm tamen Deus eundem numero effectum cognoſcat, eundem numero repræſentet, at verò inter Deum & ſeipſum non datur ſimilitudo, ſed identitas.

Respondetur. Effectum imitari aliquid à ſe diverſum ſtatu, ſed non prædicatis; & licèt non detur ſimilitudo phyſica relativa inter idem & ſeipſum, datur tamen ſimilitudo non relativa, nam ſimilis eſt Filius Dei in natura Patri, licèt ſit eadem utriusq; natura, ſed hîc etiam eſt ſimilitudo ſpecialis, nempè intentionalis, in hoc ſtans, ut ea prædicata, quæ objectum in re continet, imagine intentionali & ſpirituali repræſentent ur.

Instat 3. Idem ex Auct: Auguſtini negantis, Deum aliquid extra ſe intuitum, ut mundum fabricaret.

Respondetur. Hic locus ſolùm probat, quòd ille conceptus objectivus non fuerit, niſi in mente Divina exiſtens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

Respondetur II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius diſtinguitur, Conceptus objectivus creaturæ faciendæ, eſt ipſa Creatura quomodocunq; ſpectata, nego, eſt ipſa Creatura, prout repræſentata per eſſentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam à termino connexo, non autem tanquam à Cauſa, à termino inquam con-

connexo, quia ſi non eſſent poſſibiles, non poſſet Deus illarum habere idæam tanquam poſſibilium.

Sed debetne dici, quòd exemplar creaturarum ſint ipſæ creaturæ prout repræſentatæ ab eſſentia Divina, an quòd exemplar ſit ipſa eſſentia Divina repræſentans creaturas? prior modus videtur præferendus. Tum quia magis oſtendetur, quomodo prædicata intentionaliter repræſentata, ſint in ſtatum phyſicum reducta, quod tamen ſpectat ad idæam? Tum quia iſto modo ſignificandi magis exprimitur, quia in Recto, ipſa res idæata nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus, eſt ipſa res prout repræſentata. Ergo & in præſenti idem dicendum.

Dices 2. Cenſet Ariſtot. artificem producere effectum ſimilem ſuæ ideæ. Sed res facienda non eſt ſimilis conceptui objectivo, ſed formali. Omnis enim res eſt ſimilis ſuæ imagini, conceptus verò formalis, eſt imago rei.

Respondetur. Rem faciendam ſimilem eſſe conceptui objectivo non quomodocunque ſed prout repræſentato.

Dices 3. Exemplar conſiſtit in eo, quod dici poteſt agere, ſed conceptus formalis dirigit, quia dirigere eſt proprium dictaminis, dictamen autem ſpectat ad conceptum formalem.

Respondetur. Exemplar conſiſtere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum ſimilitudinis, adeoque quod reſpicit etiam ipſum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediatè, immediatè autem dictamen quod dictat, ut res ſimilis fiat exemplari, quod ipſum dictamen, eſt conceptus formalis.

Assero 3. *Exemplar eſſe veram cauſam realem reſpectu mediorum.* Conſulantur dicta de fine.

Addo, non eſſe neceſſarium, ut aliud numero repræſentetur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quòd ſit poſſibilis una domus nonniſi, infundat ejus exemplar Deus homini, hoc exemplar neceſſariò eandem numero domum repræſentabit, cùm nonniſi una numero ſit poſſibilis. Nihilominus non eſt neceſſe, ut eadem ſit numero idæa, quia dantur quædam, quaſi univerſales idææ, ut poſtea ex illa v. g. nonniſi ſolo numero diſtinctæ domus, ædificentur.

# APPENDIX

## *De Natura & Arte.*

Poſt tractationem de cauſis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc ſunt ſuo modo cauſa & Principium.

### *Quod attinet ad Naturam.*

Assero 1. Ex 2. Phyſ. Tex. 3. colligitur *Naturam definitivè, eſſe Principium & cauſam movendi & quieſcendi, in quo eſt primum per ſe & non ſecundùm accidens.* Dicitur Natura *Principium & Cauſa*, ut excludatur Privatio, quæ non eſt Natura, eique ſolùm ratio Principii competit, ſed plenius de hoc infra; dicitur *motus & quietis*, per motum intelligendo operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc eſt ceſſationem à motu, ſed quietem poſitivam, hoc eſt poſſeſſionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis poteſt benè accipi copulativè, & non tantum disjunctivè; dicique poteſt cœlos & moveri & quieſcere, non quidem negativè, hoc eſt ceſſando in motu, ſed poſitivè, quia ſemper habent poſſeſſionem boni quæſiti, hoc eſt Maximam ſuarum partium à centro diſtantiam. Vide de hoc Diſcurſum Ariſtot. 8. Phyſ. tex. 76. quanquam per ly quietis, intelligi poteſt poſſeſſio, quam habet cœlum ſuæ quantitatis, lucis, influxus in ſublunaria, &c. Rurſùs ly motus, non pro ſolo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certè enim terra, eſt naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in ſententia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet pro motibus alterationis, quos habet terra, dum ſe in priſtinum ſtatum reducit, & univerſalius adhuc attendendo etiam ad divina debet ſumi pro operationibus. Dicitur Principium *per ſe primum*, ut oſtendatur, naturam debere eſſe primò eſſentialem compoſito, quod eſt unum ſubſtantiale per ſe, hinc qualitates non ſunt Naturæ, quia non conſtituunt compoſitum ſubſtantiale, quod ſit unum per ſe. Quòd ſi velis Ly primò per ſe referri in motum & quietem, ſenſus definitionis erit, quòd natura debeat eſſe primum principium motus & quietis, ita, ut Naturâ non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licèt ſint immediata principia motum, cùm non ſint principia prima & radicalia, non ſunt naturæ. Ly autem *& non ſecundùm accidens*, oſtendit naturam debere eſſe principium motus & quietis, ſine auxilio extrinſeco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cùm aqua hyeme reducit ſe ad priſtinum frigus.

Dices, quamvis aliæ particulæ definitionis adlatæ non ſuperfluant, idque ob explicationes adlatas, immeritò tamen ponitur Ly Principium & cauſa, cùm ratio Principii ſufficienter in cauſa contineatur diſtincturaque ſit ſufficienter naturam à privatione.

Respondetur. Imprimis poni utramque particulam, ut oſtendatur non omne, quod eſt cauſa motus, eſſe naturam, ſed quod eſt cauſa per modum principii primi, ſeu quòd illâ cauſâ in illo genere non detur prius.

Neque

Neque valet ſi dicas, quòd ſequens particula primum & per ſe id denotet, quia Ly primum eſt relativum ad principium, adeoque eandem conſtituens orationem.

Respondetur. Deinde particulam Et, poni diſtinctivè, hoc eſt pro Ly *vel*, ut etiam ab ipſo ponitur ſecundi de Anim. tex. 24. Cujus eam ratio ex Theologia hæc adferri poteſt, quia ſi ponatur nonniſi ly cauſa in definitione Naturæ, non poterit dici Deus habere Naturam, quia in illo nihil eſt, quod ſe habeat per modum cauſæ, in ordine ad hæc, quæ ſunt ab intra. Quod ſi etiam ponatur ly principium ſolùm, non excluderetur privatio à ratione Naturæ, ita ut in creatis, ſit Natura, *Cauſa*, in Divinis, *Principium* motus, ad quæ licet Ariſtot. non attenderit, ſufficit, quòd attendat Chriſtiana Theologia, defendatque textum Ariſtot. quantumvis commodius foret non per disjunctionem definitionem ponere, ſi ſuppeteret terminus proprius utrique illi formalitati proximè communis.

Respondet tertiò Ovied. Superfluere particulam Principium, quòd eſt deſerere auctoritatem Ariſtotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id poſitum, ſed nulla eſt elegantia, quæ vitiat definitionem.

Assero 2. *Materiam etiam prout diſtinctam à forma eſſe Naturam, formas item materiales, Compoſitum tamen non eſſe naturam, ſed naturale.*

Ratio primæ partis eſt Auctoritas Ariſtotelis 2. Phyſic. tex. 17. & 20. præcipuè quia etiam materia, eſt principium & cauſa paſſiva motus & quietis, quando autem Ariſtot. 5. Metaph. c. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè, intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Phyſ. tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quàm materiam, imò etiam reſpectu motum contrariorum formæ, eſt materia natura, non quidem in quantùm eſt determinata ad hanc formam, ſed in quantùm eſt ſubjectum primum.

Ratio ſecundæ partis eſt. Tum quia ita cenſet Ariſtot. 8. Phyſic. à tex. 27. & 2. Phyſ. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal. cap. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licèt Ariſtoteles 9. Metaph. tex. 1. & 1. cœli tex. 9. dicit, Naturam eſſe determinatam ad unum motum, cùm tamen formæ non ſint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quòd ſcilicet corpora ſimplicia ſint determinata ad unum motum, & ita ignis, eſt determinatus nonniſi ad motum ſurſum, ſed non aſſerit, quamcunque eſſe naturam determinatam nonniſi ad unum motum. Conſequenter motus progreſſivus, quem principiat etiam ad defatigationem anima, eſt naturalis animæ, licèt ſit violentus prædominanti elemento terræ, & conſumat ſpiritus vitales. Formæ tamen cœlorum licèt reſpectu perfectionum, quas emanant ſint naturæ, non tamen reſpectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

Ratio tertiæ partis eſt, auctoritas Ariſtot. 2. Phyſ. tex. 12. *Quòd autem*, inquit, *ex his, hoc eſt materia & forma, ſed eſt & conſtat naturâ, ut homo?* Quod ipſum definitio motus indicat, quia compoſito non convenit eſſe principium motus, in quo eſt, nam ipſum compoſitum eſt, in quo ſunt reliqua, & non eſt in alio, eſtque compoſitum principium motum non radicale, ſed tantùm ſubjectum denominationis. In oppoſitum citandæ auctoritates explicandæ ſunt, quòd per naturam intelligat ipſum compoſitum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

Assero 3. *Non poſſe demonſtrari dari Naturam.*

Ratio, docet id Ariſtot. 2. Phyſ. tex. 6. Nullum ad id haberi poteſt medium. Si enim aliquid eſſet, eſſet motus, per hunc non poteſt demonſtrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinſeco, motus autem ab intrinſeco non eſt notior ipſa naturâ. Ad eum planè modum, quo non poteſt ignis demonſtrari per calorem ab igne productum. Licèt enim per effectum poſſit demonſtrari cauſa, id tamen tunc fit, quando effectus demonſtrans, dum aſſumitur, tanquam medium demonſtrationis, non involvit ipſammet cauſam, motus autem ab intrinſeco involvit ipſammet Naturam.

Porrò, quando nego demonſtrari poſſe naturam, loquor de demonſtratione probante, quòd exiſtat natura, conſequenter definitio, non poteſt eſſe medium aptum ad hanc demonſtrationem, nam definitio eſt notior in ratione conceptus formandi, ſed non notior in ratione exiſtentiæ.

Dices Ariſtoteles demonſtravit tria rerum principia, adeoque materiam & formam eſſe naturas, & quòd ſint Principia motus, & quietis. Ergo demonſtrari poteſt dari naturam.

Respondetur. Indubiè non fuiſſe oblitum Ariſtotelem quòd demonſtrârit dari materiam & formam, & tamen dicto loco ſic habet. *Quid igitur eſt natura, dictum eſt, & quid quod à natura, & ſecundùm naturam, quòd autem ſit natura tentare, demonſtrare, ridiculum eſt, manifeſtum enim eſt, quòd hujusmodi Entia ſunt multa, demonſtrare autem manifeſta per immanifeſta, non potentis judicare eſt, quod per ſeipſum & non per ſeipſum notum eſt.* Hinc licèt demonſtrarit dari materiam demonſtravit dari naturam, ſpecificè acceptam, motum item & quietem ſpecificum, non autem dari naturam ut ſic, ſub conceptu naturæ. Et ſicut ex eo, quòd demonſtrarit Ariſtoteles, tria dari principia non ſequitur demonſtraſſe illum, quòd privatio ſit natura, ita nec ſequitur demonſtraſſe illum, naturam ut ſic.

### *Quod attinet ad artem.*

ASSERO 1. In 6. Metaph. c. 4. *Artem eſſe habitum cum recta ratione factivum circa ea, quæ eſſe poſſunt & non eſſe, quorum principium eſt in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur*, de hac definitione videantur dicta; An Logica ſit Ars

ASSERO 2. *Formam artificiatam in re loquendo nihil aliud eſſe, niſi ipſum corpus ſic, vel ita, figuratum.* Hoc aſſertum illuſtratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, conſequenter dico, caſu quo, ſicut corpus Chriſti collocatum eſt in Euchariſtia indiviſibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram ſitualem, hoc eſt, non haberet ubi circumſcriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad locum definitivè occupandum.

ASSERO 3. *Artem non poſſe per ſe loquendo moliri opera naturæ.*

RATIO, non poteſt aliud dare ars, quàm formam artificialem, aliàs extra ſuum objectum procederet, quòd ſi non poteſt dare, niſi formam artificialem, non poteſt indere intrinſeca, forma artificialis non eſt aliud in re, niſi corpus ita figuratum, figura autem, eſt ipſa quantitas ita, vel ſic terminata, quantitas autem ipſa de ſe non eſt operativa, proprietas enim ſequitur conditionem ejus cujus, eſt proprietas, quantitas autem eſt proprietas, quantitas autem eſt proprietas materiæ, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quòd figura & artificium, multùm faciat per modum diſpoſitionis ad aliqua opera naturæ, & ita figura pyramidalis, juvat deſcenſum deorſum. Non nego rurſus, quòd applicando per artem activa paſſivis, multùm fieri poſſit, ſed tamen tunc iſta referenda erunt primario in ipſa naturalia, in artem autem nonniſi tanquam in applicantem, & ita ſanitas cauſatur à medicina, applicando activa paſſivis, quæ primariò reducenda eſt in ipſum temperamentum nocivis ſubtractis, reducens ſe in priſtinum: hinc applicando activa paſſivis etiam animalia imperfectiora produci poſſunt. Idem ſentiendum puto de productione auri, neque excedit ſcientiam humanam, quòd temperamentum qualitatum requiratur ad aurum, experimento eſt medietas clavi aurei, & alia ferrei, quæ viſitur Florentiæ. Et certè, ſicut ignis, qui eſt inter elementa præſtantiſſimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Eccleſia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & pernitioſa propter expenſas, & ne detur adulterino auro locus, ſed non prohibetur tanquam impoſſibilis, ſaltemque hoc artificium Angeli nôrunt, cur ergo illud Deo annuente, non poſſent hominibus communicare?

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TRACTA-

# TRACTATUS II.
## DE IPSO COMPOSITO.

POſt Tractationem de Principiis & Cauſis ſequitur Tractatio de Principiato & Cauſato; hoc eſt ipſo compoſito, de quo ſit

# DISPUTATIO VIII.
## De ipſo Compoſito.

HAnc materiam concernentia vidvenda ſunt, dicta de diſtinctione modali & connotativa ubi tractata eſt hæc Major; Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione, in præſenti autem tractabitur hæc Minor, ſed ſine entitate modali non poteſt ſalvari tranſitus à non eſſe uniti ad eſſe uniti: Quod ut fiat, *ſit*

## QUÆSTIO I.
### *De Unione.*

EXaminabimus hîc imprimis, an ſine entitate modali ratio unionis ſalvari poſſit? deinde an unio formaliter accepta ſit modus? deniq; de conditione hujus modalitatis.

## DIFFICULTAS I.
### *An ſine entitate modali, ratio unionis ſalvari poſſit?*

AFfirmant Nominales, & ex noſtris Greg. de Valen. tract. 4. diſp. 1. q. 2. Dandinus in tractatu 7. de anima, Vadingus tractatu de Incarnatione: negat Suar. cum aliis noſtris.

### Punctum Difficultatis I.
#### *Quid Tenendum?*

DICENDUM eſt. *Sine modali entitate, rationem unionis, ſalvari non poſſe.*

PROBATUR primò Concluſio. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione, ut dictum tractando de modis. Ergo & ad eſſe uniti, à non eſſe uniti, tranſiri non poterit ſine ſufficienti mutatione, nam etiam eſſe uniti & non eſſe uniti ſunt contradictoria, ſed niſi ponatur entitas modalis, non dabitur ſufficiens mutatio ad tranſitum à non eſſe uniti ad eſſe uniti, quæ enim hæc mutatio? Ergo ponenda eſt entitas modalis, ſubſumptum mox probabitur impugnatione reſponſionum.

PROBATUR ſecundò principiis adlatis in tractatu de modis, quæ hîc proportionaliter, applicanda ſunt.

PROBATUR tertiò. Unio hypoſtatica non poteſt ſalvari ſine modali entitate. Ergo neque unio compoſiti Phyſici. Conſequentia probatur Authoritate Athanaſii, qui aſſerit, quòd ſicut anima rationalis & caro unus eſt homo, ita Deus & homo, unus eſt Chriſtus, quæ verba accipi ut ſonant, nihil vetat Deinde, quod eſt diverſitas ordinis inter Naturam humanam & perſonam Divinam, hoc eſt indifferentia in materia & forma ad uniri & non uniri, & ſicut diverſitas ordinis determinatur ad uniri per ſuperadditum modum, ita & indifferentia debet tolli per eundem. Antecedens autem probatur auctoritate S. Thomæ, qui univerſaliter aſſerit, quodvis perfectibile requirere diſpoſitionem ſuperadditam ad recipiendam perfectionem altioris ordinis, & ita lumen gloriæ præſupponitur viſioni, gratia omnibus habitibus ſupernaturalibus moralibus primò infundendis, habitus actibus, & univerſaliter natura ordinis inferioris aliqua ſui mutatione, ſimilitudinem ordinis ſuperioris prius participat, quàm à natura ſuperioris ordinis perficiatur. Antecedens idem, robur habet ex argumento, quod ponitur in materia de poſſibilitate Incarnationis; ubi oſtenditur non poſitâ entitate modali ſalvari commodè non poſſe, cur mediatè de facto uniatur natura Divina naturæ humanæ? ſalvari item non poterit, cur potius Perſona verbi & non aliæ ſint immediatè unitæ? Reliqua videantur in materia de Incarnatione.



EMANUELE

Objicitur 1. Nulla eſt neceſſitas unionis modalis, non ſunt autem multiplicanda entia ſine neceſſitate.

Respondetur. Ex infra dicendis, eſſe neceſſitatem, ut oſtendatur ſufficiens mutatio ad eſſe uniti acquirendum.

Instabis. Ponamus miraculosè à Deo tolli, omnes modos, ſive illi ſint formaliter unio, ſive connotatum: & nihilominus ponamus indiſtare à ſe materias & formas ut ante, illa extrema verè erunt unita. Ergo otioſa eſt modalitas ſuperaddita.

Respondetur. Negando fore illa unita, ſed habebunt ſe ita, ſicut Angelus intimè corpori præſens, vel ſicut duo puncta ſe invicem penetrantia, unde tunc nec materia v.g. eſſet animata, nec paries albus, ſed tantùm eſſet materia & anima, paries & albedo; carerent enim determinativo ad eſſe uniti.

Objicitur ſecundò. Modi implicant. Ergo rationem unionis ingredi non poſſunt. Antecedens probatur, habere entitatem diſtinctam, & non habere entitatem diſtinctam ſunt contradictoria, modi habent entitatem diſtinctam, ut ſupponitur, & non habent entitatem diſtinctam; quia ſine extremis conſervari non poſſunt.

Respondetur. Nego ſequi ex eo, quod ſine extremis Modi conſervari non poſſint, eos non habere diſtinctam entitatem, quamvis non habeant ratam. Addo in ſententia Ariſtotelis formæ materiales & accidentia habent diſtinctam entitatem à materia, nec tamē per illum conſervari poterant extra ſubjectum, en non implicat apud Philoſophum habere propriam entitatem, & tamen non poſſe ſeparari.

Objicitur tertiò. Si daretur unio modalis, partes compoſiti non unirentur immediatè, unirentur enim media unione.

Respondent Modales, quòd unirentur media unione tanquam ratione ut quo, non verò mediante tanquam rationē ut quod; & ſicut quamvis inter oculum & objectum mediet viſio, immediatè tamen objectum videtur, quia viſio mediat tanquam ratio videndi & ut quo, ita & hîc, poſita autem modalitate pro connotato, multo minus urgebit argumentum.

Instab. Saltem compoſitum non erit ens per ſe, non enim uniretur per ſe, ſed per aliud.

Respondent Modales, non ex eo compoſitum eſſe ens per ſe, quia extrema uniuntur ſeipſis, ſed quia ad ſe ordinantur tanquam actus & potentia, ejuſdem ordinis.

Objicitur quartò. Relatio interveniens inter extrema non eſt modus: compoſitio item tam ex genere & differentia, quàm & natura & hæcceitate non ſunt modi. Ergo nec compoſitio extremorum Phyſicorum.

Responsum ad conſequentiam in materia de relatione, unde dico conſequenter, relationem unibilium eſſe indiſtinctam, licèt unio importet modalitatem, ſicut relatio Paternitatis eſt quid indiſtinctum, licèt eſſe Patrem importet entitātem. Aliæ paritates non tenent, quia cum partes Metaphyſicæ ſint indiſtinctæ realiter, etiam unio illarum, debet eſſe identitas, adeoque nihil diſtincti importans; unio autem partium Phyſicarum non debet eſſe identitas.

Objicitur quintò. Compoſitum non eſt ſuperaddita entitas extremis ſimul ſumptis. Ergo nec compoſitio ſeu unio, eſt ſuperaddita entitas. Conſequentia probatur, quia compoſitio & unio, eſt fieri uniti. Ergo ſi ipſum factum eſſe ſeu compoſitum non eſt ſuperaddita entitas, nec fieri ſuperadditum erit, nam aliàs fieri & factum eſſe, non eſſent idem.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia impoſſibile eſt reperire formam & materiam ſimul ſumptam, & non reperire compoſitum, poſſibile autem eſt reperiri materiam & formam, & nondum eſſe unionem, eritque adhuc fieri & factum eſſe idem, quia ſicut fieri importat diſtinctam modalitatem; ita & factum eſſe.

Objicitur ſextò. Modalitas ſuperaddita non poteſt facere compoſitum unū formaliter, nam ſi faceret unum faceret vel per modum totius, vel per modum partis? non per modum totius, quia illa modalitas non eſt totum eſſe compoſiti; non etiam per modum partis, quia partes ſunt ea, quæ componuntur, modus autem non eſt id, quod componitur; quòd ſi neutro modo facit unum formaliter, abſolutè non facit unum formaliter; quia quidquid facit unum formaliter, facit illud unum, vel formalitate partiali, vel formalitate totali.

Respondent Modaliſtæ, unionem non eſſe partem ut Quod compoſiti, eſſe tamen partem ut Quo, ſeu ipſam compoſitionem, qui autem modum pro ſolo connotato admittunt, negabunt, quòd modus ille, vel per modum totius, vel per modum partis faciat compoſitum, ſed per modum neceſſarii connotati, ad eum modum, quo terminus relationem, nec per modum partis, nec per modum totius, conſtituit relationē.

Objicitur ſeptimò. Si de ratione unionis eſſet modalitas, hac modalitate prius deberet creari rationalis anima, quia extremum præſupponitur modo, hoc autem dici non poteſt, quia eſt error Origenis aſſerere, prius animas quàm uniantur creari.

Respondetur. Non eſſe neceſſe animas prius tempore creari, quod volebat Origenes, ſed ſufficit illas creari prius naturâ. Certè enim modus reſpectu modaliſatorum habet ſe ut prius, quia competit illi cauſalitas reſpectu modaliſatorum & habet ſe ut poſterius, quia præſupponit ſubjectum, cui inexiſtere debet. Poſito autem, quòd unio modalis vel modalitas pro connotato importata, ſit materialis, non erit neceſſe ante hanc modalitatem præſupponi Animam vel formam.

Ut

Ut autem pondus primi argumenti quod principale eſt in hac materia fundamentum examinetur, *ſit*

# Punctum Difficultatis 2.

## *Proponuntur Variæ Reſponſiones ad argumentum.*

RESPONDENT primò aliqui: Sufficiens mutatio, quare forma & materia à non eſſe uniti tranſeant, eſt, quia materia, eſt materia in actu ſecundo, & forma, eſt forma in actu ſecũdo.

CONTRA, impoſſibile eſt tranſire à non eſſe materiæ in actu ſecundo, ad eſſe materiæ in actu ſecundo, item à non eſſe formæ in actu ſecundo, ad eſſe formæ in actu ſecundo, ſine ſufficienti mutatione, propter principium univerſale. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio &c. Sed niſi ponatur entitas modalis non erit ſufficiens mutatio ad iſtum tranſitum habendum; quod probo inquirendo, quæ ſit hæc mutatio.

RESPONDENT, quia materia non tantum eſt ſibi & in ſe, ſed & alteri, hoc eſt formæ, forma item non eſt ſibi tantùm & in ſe, ſed & alteri, hoc eſt materiæ, item quia materia & forma uneſcunt, hoc eſt in homine homineſcunt, in bove boveſcunt, ſed redit argumentum, impoſſibile eſt tranſire à non eſſe ſibi & alteri, ad eſſe ſibi & alteri, à non eſſe homineſcentis, ad eſſe homineſcentis, ſine ſufficienti mutatione, quæ hîc mutatio?

RESPONDENT ulterius, tranſire v.g. materiam ad eſſe ſibi & alteri ſeipsâ, ad eum modum, quo à non eſſe ad eſſe. Angelus tranſit ſeipſo. Sed redit argumentum, impoſſibile eſt tranſire à non eſſe tranſeuntis ſeipſo, ad eſſe tranſeuntis ſeipſo, ſine ſufficienti mutatione propter receptum principium impoſſibile eſt &c. ſed niſi ponatur entitas modalis non oſtendetur ſufficiens mutatio, ad tranſitum à non eſſe tranſeuntis ſeipſo, ad eſſe tranſeuntis ſeipſo, quæ enim illa? videantur dicta de modis, Inſtantia adlata de Angelo pro nobis eſt. Quando Angelus à non eſſe exiſtentis ad eſſe exiſtentis tranſit ſeipſo, eſt mutatio facta in entibus, quia de novo producitur entitas Angeli: ſi ergo tu taliter ſeipſo tranſiri à non eſſe uniti ad eſſe uniti cenſes, admittis novam entitatem. Denique tunc ſeipſo tranſitur à non eſſe ad eſſe, Imprimis, quando eſt nova tunc pullulans entitas. Deinde quando illo poſito hoc ipſo indiſpenſabiliter tranſitur, à contradictorio ad contradictorium, de quo quæritur, incluſa illa ſufficientia in ipſomet ente ſeu eſſe, apparet enim quòd ipſi eſſe, inſit vis denominandi, & ſic ſeipſo tranſitur à non eſſe exiſtentis, ſeipſo autem non tranſitur ad eſſe ſimilis, niſi ponatur altera qualitas, ſi ſit ſimilitudo in qualitate, idque ideo, quia illa ſufficientia non eſt incluſa in ipſo eſſe, cùm poſſit eſſe qualitatis eſſe, & non eſſe, ſimilitudinis eſſe. Jam autem non hoc ipſo, quia ponitur entitas materiæ & formæ, habetur tranſitus ad eſſe uniti.

RESPONDENT ſecundò alii, quæ reſponſio eſt continuatio prioris. A non eſſe uniti ad eſſe uniti, vel ſecundùm Phraſes immediatè poſitas, à non eſſe tranſeuntis ſeipſo, ad eſſe tranſeuntis ſeipſo tranſiri per novam formalitatem, ſeu modum eſſendi appropriare dictum. Quod ipſum ſic aliter proponitur. Duplex poteſt eſſe tranſitus ab uno contradictorio ad aliud, unus à non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter, vel ab eſſe ſimpliciter, ad non eſſe ſimpliciter, ut cùm Angelus creatur, à non eſſe ſimpliciter, tranſit ad eſſe ſimpliciter, vel cùm annihilatur, tuncque ab eſſe ſimpliciter, tranſit ad non eſſe ſimpliciter, & in tali tranſitu debet eſſe mutatio in entibus, vel non entibus. At verò datur alius tranſitus ab uno contradictorio ad aliud per quem aliquid tranſit, tantùm à non eſſe ſecundùm quid, ad eſſe ſecundùm quid, vel è contra, ut fit in generatione, nam materia abſolutè potuit exiſtere ſine forma, tantumque tranſit à non eſſe habentis formam eſſe habentis formam, &c. & in tali tranſitu, non eſt neceſſe fieri mutationem in ipſis entitatibus, ſed in entibus ſecundùm quid, ſeu formalitatibus, ſeu in modis eſſendi, formaliter diſtinctis ex natura rei à ſuis entitatibus, quibus identificantur; qui etiam modi eſſendi, non tribuunt eſſe rebus abſolutè & ſimpliciter, ſed aliter eſſe ſecundùm quid, quàm ante fuerint, & denominari de novo.

CONTRA eſt, Tum quia redit argumentum factum, impoſſibile eſt tranſire à contradictorio non habentis novam formalitatem, ad eſſe habentis novam formalitatem, denominationem, modum eſſendi appropriatè dictum, ſine ſufficienti mutatione, at quæ hîc mutatio? & certè, ad formalitatem relationis ſimilitudinis, de novo habendam, tranſitur poſitione albedinis v.g. in altero pariete, ad denominationem & formalitatem inæqualis, vel deperditione, vel acquiſitione entitatis, & ſic de reliquis; quæ autem eſt mutatio ad habendam novam formalitatem unionis? Tum quia univerſaliter loquendo diſtinctio ex natura rei, quam ſupponit hæc doctrina nulla datur. Tum quia ad tranſitum à non eſſe ſimpliciter, ad eſſe ſimpliciter, requiritur mutatio in entibus, vel non entibus. Ergo etiam & ad tranſitum à non eſſe ſecundùm quid, ad eſſe ſecundùm quid; non eſt enim major ratio unius, quàm alterius. Tum quia tranſitus à non eſſe relati, ad eſſe relati, eſt tranſitus ſecundùm quid, & tamen requirit ſi fortè non-niſi unus paries ſit albus, ut etiam alius dealbetur, quæ mutatio eſt in entibus. Ergo immeritò aſſumitur, mutationem in hoc tranſitu non debere eſſe in entibus. Tum quia illa formalitas, & non eſt entitas modalis, & eſt entitas modalis, non eſt, ut ſupponunt oppoſiti, eſt autem entitas modalis, ut probatur, eſt enim terminus immediatus veræ actionis realis, quæ eſt generatio, habet entitatem ſuam ſecundùm quid, &

pro-

prout condiſtinguitur ab extremis non eſt nihil, habet ſuam exiſtentiam propriam,voca illam ut vis,nonniſi diſtinctam formaliter ex natura rei, quid illi deeſt ita diſtinctæ , ne habeat exiſtentiam conſimilem modis, cùm etiam diſtinctio modalis ſæpe à Suar. Ovied. & aliis appelletur diſtinctio ex natura rei,videntur enim hæc duo, talis ſcilicet formalitas & modalitas, verbis differre. Tum quia formalitas illa prout diſtincta nemine cogitante ab extremis eſt,eſt ſecundùm quid ens , ut ex verbis reſpondentis colligitur, & tamen dicitur identificata extremis , ut videre eſt in textu Reſponſionis, magis autem repugnat,duas entitates quaſcunque identificari realiter,quàm duo entia ſimpliciter,nam ex duplici titulo in prioribus eſt repugnantia identificationis, & ex titulo diſtinctæ entitatis, & ex titulo ſecundùm quid,qui magis diſtat à ly ſimpliciter,quàm ly ſimpliciter ab alio, ly ſimpliciter,hinc magis repugnat accidens, quod eſt ens ſecundùm quid , identificari ſubſtantiæ,quàm ſubſtantiam ſubſtantiæ.

*Denique videntur hac doctrina convelli duo Principia,lumine naturæ nota.*

Primum.Quod ſemel eſt identificatum,ſemper eſt identificatum , quod principium à reſpondente convellitur,nam formalitas identificata alicui Enti perit,manente eo, cui eſt identificata. Neque valet ſi dicas, manere in re illam formalitatem non manere formaliter, redit enim argumentum illud ipſum formaliter , eſt identificatum realiter & nemine cogitante, quomodo ergo non manet illud formaliter nemine cogitante,manente eo cui identificatur.

Secundum principium convellitur quod ſemel non eſt identificatum , non poteſt poſtea identificari , nam idem eſſet idem & non eſſet idem. Siquidem ex non idem , fieret poſtea idem. Quod ipſum ſic proponitur. Ante identificationem non erat hoc idem,ſed diſtinguebatur à non identificato,poſt identificationem eſt idem, quia hoc ipſo non eſt identificatum. Ergo idem evadit non idem, & non idem , evadit idem. Si autem non erat idem formalitas unionis cum exiſtente materia,& cum exiſtente forma,& poſtea evadit idem,quomodo ex eo,quod non eſt idem,non evadit idem.

Respondebis,quòd accedens illa formalitas, licèt ſit idem realiter , non eſt idem formaliter.

Contra, Hoc ipſum quod non eſt idem formaliter,eſt adhuc nemine cogitante idem realiter, præfuitque nemine cogitante. Quid ergo advenit quod ſit nemine cogitante.

Respondebis, advenire quoad id , quod eſt nemine cogitante formaliter, etſi diſtinctum ex natura rei.

Contra erit. Illud diſtinctum, illud nemine cogitante, illud formaliter ex natura rei adveniens,ſi jam præfuit realiter,nemine cogitante, quid eſt niſi aut mera concepta formalitas , aut merum nomen, & ſicut ſi nemine cogitante & realitas panis & formalitas quoad eſſe reale ſpectata poneretur in Euchariſtia,ſed tantùm diceretur abeſſe formalitas panis, ex natura rei ſumptus,nihil minus eſſet de pane nemine cogitante ; ita ſi illa formalitas ex natura rei nemine cogitante adveniens,jam præfuit quoad ſuam formalitatem quoad rem, ſi præfuit illud ex natura rei,quoad ſuum eſſe reale , ſi illud nemine cogitante adveniens,præfuit nemine cogitante reater,quid rogo advenit?

Respondetur tertio. Sufficientem mutationem quare à non eſſe uniti ad eſſe uniti tranſeant materia & forma,eſſe,non ipſam unionem, quæ importet modalitatem ſuperadditam, ſed ipſam actionem eductivam formæ. Univerſalius , ne procedat hæc reſponſio de ſolis unibilibus, quæ, conſtant forma materiali ; ſic aliter proponitur quòd ſcilicet à non eſſe uniti ad eſſe uniti tranſeatur ipſa actione unitiva,de qua ipſa ſic diſcurritur. Duplex invenitur actio ſubſtantialis, quædam productiva , & hæc ſemper debet habere novum terminum abſolutè & ſimpliciter, ut fit , dum v.g. creatur Angelus; alia verò eſt actio compoſitiva ſubſtantialis,quæ cùm ſit illa, vi cujus ex duobus entibus præexiſtentibus fiat unum,ſeu compoſitum, quod compoſitum non eſt abſolutè diſtinctum ab iiſdem partibus,proinde etiam non debet correſpondere tali actioni novus abſolutè & ſimpliciter terminus ſubſtantialis, ſed ſecundùm quid,neq; enim vitalis actionis res aliqua tranſit à non eſſe ſimpliciter, ad eſſe ſimpliciter,ſed tantùm à non eſſe ſecundùm quid,ad eſſe ſecundùm quid. Porrò illius actionis compoſitivæ duplex adhuc terminus aſſignari poteſt , nimirum totalis , & hoc eſt ipſum compoſitum, quod eſt novum, cùm antea non fuerit in ratione compoſiti acceptum, alter autem terminus formalis & immediatus,& hic eſt novus modus eſſendi, v. g. Materia quatenus actu ſeipſa recipiens formam. Quòd autem actio poſſit terminari ad formalitatem aliquam, ratio eſt , quia motus terminatur ad ubi, poteſt item divinitus fieri penetratio duorum corporum, & tamen penetratio non producitur.

## *Quod attinet ad illam doctrinam de eductione formæ.*

Impugnat primò hanc reſponſionem Hurt. ſed ejus rationes videbis ſolutas hîc apud Oviedo n.15.

Impugnat ſecundò Oviedo , quia ſi unio identificaretur actioni eductivæ , mutatâ actione mutaretur & unio , & cum poſt inſtans generationis mutetur actio , nam in ſecundo inſtanti à Deo ſolo conſervatur,& in primo inſtanti influebat in formam cauſa ſecunda, hinc poſt in-

inſtans generationis mutabitur & unio, ſi autem mutabitur unio, mutabitur & compoſitum, quia compoſitum importat neceſſariò unionem.

Responderi poteſt, non mutari compoſitum, quia non mutantur partes ejus ſubſtantiales materia & forma, mutatio autem talis penes ſubſtantialia attendi debet. Et quamvis importetur unio à compoſito, importatur in quantum unio, eſt ipſamet materia & forma ſimul ſumtæ, non in quantum unio importat aliquid extrinſecum, qualis eſt eductio.

Impugnat tertiò idem. Actio quà producicitur forma eſt accidens, eſt enim eſſentialiter propter terminum, nec intenditur propter ſe à natura, ſed propter terminum, ſi eſt accidens, non poteſt eſſe de eſſentia compoſiti, nam id ſecundum totum ſuum eſſe debet eſſe ſubſtantiale.

Respondetur, quòd unio ſecundùm quod dicit in recto debeat eſſe ſubſtantialis, non ſecundum connotata. Deinde non eſt neceſſe, ut majori titulo dicatur unio ſubſtantialis, quàm cum generatio remotè & pro alterationibus accepta dicitur ſubſtantialis, ſcilicet terminativè.

Impugnat quartò Recentior Suar. ſi generatio paſſiva eſſet unio, omnis generatio paſſiva, eſſet unio, non enim eſt ratio major de una, quàm de alia, ſed falſum eſt, omnem generationem paſſivam, eſſe unionem, nam modi verè generantur, & tamen non per generationem, ſed ſeipſis uniuntur, aliàs ſi ſeipſis non unirentur, poſſent divinitùs exiſtere, ſeparati à ſuis realitatibus.

Respondetur. Imprimis Nominaliſtæ negando modos, negabunt eoſdem generari, ſed conceſſis modis non convincit argumentum, dici enim poteſt omnem generationem entis Rati materialis, eſſe unionem, quamvis non abſolutè omnis entis, præcipuè cùm non teneat argumentatio ab ente rato ad ens modale, immò hoc ipſum, quod adfert Suar. pro diſparitate adferri poteſt, quia ſcilicet aliàs poſſent modi exiſtere, ſine modificato.

Impugnat quintò idem. Generatio paſſiva includit duo, dependentiam à ſubjecto, & receptionem in illo, ſed unio neque eſt dependentia à ſubjecto, neque receptio in illo, quod ipſum probat, unio animæ rationalis eſt unio, & non eſt dependentia à ſubjecto. Rurſus M[illegible]dus eſt dependentia à ſubjecto ut ſubjecto, & tamen non eſt unio. Ergò unio non eſt iſta dependentia. Receptio etiam non eſt unio, quia partes continui uniuntur, neque tamen una recipitur in alia.

Respondetur. Probabile eſt, quòd unio animæ rationalis ſit materialis, conſequenter poterit eſſe dependens à ſubjecto. Rurſus omnes modi cum importent non poſſe exiſtere ſine ſubjecto, ſunt in re unio ſui cum ſubjecto, ut paſſim Modaliſtæ volunt, quantumvis nomen unionis appropriatum ſit unioni extremorum ratorum. Falsò item aſſumit, quòd partes continui uniantur unione ſuperadditâ. Quando autem idem addit quòd dependentia à termino, quam habet relatio, non ſit unio, adeoque nec dependentiam à ſubjecto, quam dicit forma, eſſe unionem, id etiam non convincit, quia unio inter ea dici debet intervenire, inter quæ eſt compoſitio, & cum inter extrema relationis non ſit compoſitio, dependentia illa, non debet vocari unio. *Hinc aliter*

Contra hanc eductionem eſt. Tum quia vel ponis eductionem, actionem importantem novam modalitatem, vel non ponis? ſi non ponis, redit argumentum, impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione: ergò & à non eſſe actionis eductivæ, ad eſſe actionis eductivæ, at, quæ hîc mutatio? Si autem ponis eductionem eſſe actionem importantem modalitatem, quæro, poſitâ eductione vel poteſt Deus facere miraculosè; ne forma educta uniatur, vel non poteſt? ſi non poteſt, cur? nego enim ipſam eductionem eſſe unionem; ſi non poteſt, Ergò eductio, non eſt ipſa unio. Tum quia, ſi non implicat, potius aſſignari debet ea ratio unionis, quæ ſit reſpectu quorumcunq; compoſitorum univerſalis, eductio autem non eſt ratio univerſalis reſpectu quorumcunque unibilium, quia non convenit animæ rationali.

*Quod attinet ad illam actionem compoſitivam non productivam.*

Contra eſt. Tum quia impoſſibile eſt tranſire à non eſſe actionis compoſitivæ ad eſſe actionis compoſitivæ, ſine ſufficienti mutatione; at, quæ hîc mutatio? cùm nihil noviter addatur Materiæ, nihil addatur Formæ, manetq; eadem difficultas de illa actione ac de formalitate ex illa pullulante. Tùm quia, quamvis poſſibile ſit, ut actio identificetur termino, ut fortè contingit in omnibus actionibus vitalibus, eſt tamen impoſſibile, ut ſit vera actio & nihil producat, non habeatq; terminum. A quo termino, ſi non diſtinguitur realiter modaliter, ſaltem debet dari Entitas, cui identificetur? cui autem illa actio compoſitiva, ut ſupponitur nova, identificatur; quid illic de novo producitur, cui ſit actio, quid identificatum? Tum quia concedimus, compoſitum non eſſe diſtinctum realiter à partibus ſimul ſumptis & unitis, ſed reſtat quærere, per quid tranſeatur ad illud eſſe compoſiti? intuendoq; illud principium, quòd omnis actio debeat aliquid agere habereq; terminum, cui ſaltem identificetur realiter, negandum erit dari ullam actionem veram compoſitivam, quæ interminata ad materiam, formam, modalitatemq;

temq; aliquam, terminetur tamen ad ipſum compoſitum.

## Punctum Difficultatis 3.

*Continuatur Propoſitum.*

RESPONDETUR quartò, ſufficientem mutationem, ob quam materia & forma à non eſſe uniti ad eſſe uniti tranſeant, eſſe intimam præſentiam in circumſtantia diſpoſitionum præ-requiſitarum. Porrò ipſam indiſtantiam non volunt eſſe talem; qualis eſt diſtantia locati à loco, ſed indiſtantiam, quæ intimitatem adferat, qualem intimitatem dicit DEUS ad creaturas, dicerent item duo corpora, ſi ſe penetrarent, puncta item ſe tangentia.

IMPUGNAT primò, hanc reſponſionem Oviedo, quia ſi unio conſiſteret in indiſtantia, ſeu in præſentia utriusque extremi, ſequeretur, quòd quotiescunque homo moveretur, ſicut acquirit novam præſentiam ita acquireret novam unionem, in approximatione conſiſtentem.

RESPONDETUR, quòd ſcilicet per motum localem non acquirat novam præſentiam materia & forma inter ſe, ſed tantùm acquirant præſentiam ad extrinſeca, & ſicut ſedens in equo reſpectu equi eandem præſentiam habet, quamvis reſpectu aliorum aliam, ita & materia reſpectu formæ. Deinde à reſpondentibus requiritur indiſtantia non merè localis; ſed indiſtantia cum certa intimitate, quæ per ſolum motum localem non acquiritur.

IMPUGNAT ſecundò idem. Si unio in approximatione conſiſteret, ſequeretur unam formam ſubſtantialem, non expellere aliam, poſſunt enim intèr ſe penetrari, nam non adferunt proprias quantitates, & impenetrabilitas illis, nonniſi ratione quantitatis competit; ſi ergò ſe penetrent, cùm ſint futuræ proximæ & indiſtantes ab eadem materia, informabunt illam.

RESPONDETUR. Non quomodocunq; in approximatione & indiſtantia ſitam eſſe rationem unionis, ſed in indiſtantia & diſpoſitionibus materiæ, quæ non ſunt in materia, niſi pro una forma, determinatioq; alterutrius penderet à Deo, & utraq; quidem haberet indiſtantiam localem, ſed nonniſi una determinabilis à Deo intimitatem explicatam.

IMPUGNAT tertiò. Si unio conſiſteret in materia & forma ſumptis cum indiſtantia & diſpoſitionibus, vel illa indiſtantia & diſpoſitiones haberent ſe per modum merè extrinſecè ad unionem, ita ſcilicet, quòd unio in ſola materia & forma conſiſteret, vel per modum alicujus ad unionem ſpectantis, ſi per modum extrinſeci, ſequitur, quòd quotiescunq; ponitur materia & forma indiſtantes, toties poneretur & unio, cum nonniſi in indiſtantia materiæ & formæ ſtet; ſi autem aliquo modo diſpoſitiones ſpectant ad rationem unionis, contra erit, quia poteſt materia uniri miraculosè formæ ſine diſpoſitionibus, & materia prima Beatiſſimæ habuit ad animam Chriſti diſpoſitiones, & tamen illi unita non eſt, quantumvis illi fuerit intimè præſens.

RESPONDETUR. Non convincere hoc principium, quaſi non poſſit aliquid extrinſecum eſſe tale, ut ſine ipſo non poſſit aliquid eſſe, nam terminus, eſt quid extrinſecum relationi, etiam Tranſcendentali, & tamen ſine eo, non poteſt eſſe relatio. Organiſatio corporis perficitur per accidentia, ſine ullis formis partialibus ſubſtantialibus; & tamen ſine illis, non poteſt eſſe compoſitum humanum. Deinde aliquæ fortè diſpoſitiones requiruntur ad uniri. Materiæ primò, quæ non requiruntur poſitâ jam unione; hinc corpori Beatiſſimæ, nō potuit uniri anima Chriſti, cumq; defacto fuerit unita corpori Beatiſſimæ, anima ejuſdem, non habuit vim uniendi ſe ejus corpori, Anima Chriſti. Denique ſupponit arguens, quacunque indiſtantiâ formari rationem unionis, quod negant oppoſiti, unde quamvis concederetur Beatiſſimæ animæ indiſtantia localis à Corpore Chriſti, poſſet nondum eſſe unio ob defectum intimitatis. *Hinc aliter*

CONTRA Reſponſionem eſt, Tum quia, Concedo quidem oſtendi ratione diſpoſitionum mutationem, ſed nego illam eſſe ſufficientem, quia hæ diſpoſitiones vel ſunt tales, ut illis poſitis impoſſibile ſit non ſequi unionem; vel certè illis poſitis poſſibile eſt non ſequi unionem; non ſecundum; quia hîc quæritur de tali ratione; quâ poſitâ ſit impoſſibile non ſequi compoſitum; & quæ ſit objectum volentis DEI, ut ex non unito, fiat unitum; objectum autem hujus voluntatis Dei, debet eſſe tale, ut ſicut impoſſibile eſt fruſtrari voluntatem, DEI volentis, ut ex non unito fiat unitum, ita etiam, ut impoſſibile ſit illud objectum non inferre rationem uniti; non etiam poteſt dici primum, quia omnium formarum effectus, qui non ſunt formales primarii, ſunt impedibiles, ſed indiſtantiæ & diſpoſitionum effectus formalis primarius non eſt unire, ſed tantùm diſponere ad unionem, & ſicut diſponere ad gratiam, non eſt gratum facere, diſponere ad formam ignis, non eſt ignire, ita nec diſponere ad unionem, erit unire. Deinde ſi poſitâ indiſtantiâ, & diſpoſitionibus, impoſſibile eſt non ſequi unionem; iſtæ diſpoſitiones non poſſent poni, quin ponantur extrema unibilia, licèt poſſint poni extrema unibilia ſine illis diſpoſitionibus, hoc autem eſt formaliſſimè admittere modos. Tum quia ſpecialiter contra indiſtantiam urgendo, quæro per hanc indiſtantiam, vel intelligis ſolam præſentiam localem, vel aliam intimitatem penitiorem? Si primum, quæro, vel in illa ipſa ſtatuis unionem,

nem, vel in aliquo alio etiam? Si in illa ſtatuis inadæquatam unionem; Ergò penetratio, erit inadæquata generatio, quia erit inadæquata ratio unionis materiæ & formæ. Si autem indiſtantia adæquatam habet rationem unionis, penetratio erit generatio, ſequeturque genitum Chriſtum & Beatam Virginem; cum naſcendo filius penetrabat ejus viſcera. Si autem per hanc indiſtantiam intelligis, non ſolùm præſentiam localem, ſed aliquam aliam intimitatem, quid hæc intimitas? Rursùs cum hæc intimitas non ſit entitas ſuperaddita, ſed ſola formalitas, reſtituo argumentum; impoſſibile eſt tranſire, à non eſſe intimi penitus, ad eſſe intimi ſine ſufficienti mutatione, quæ hîc mutatio? Tum quia diſcurrendo circa has diſpoſitiones urgeri poteſt, dantur unibilia de novo, quæ non requirunt intimitatem de novo. Ergò ratio uniti malè per diſpoſitiones explicatur, quæritur enim hîc ratio formalis, adeoq; univerſalis uniendi, qualis eſt albedo reſpectu dealbandorum. Antecedens probatur, quia Perſonæ Divinæ ſunt unibiles de novo naturæ creatæ & tamen ad hoc uniri nullâ indigent novâ intimitate.

Respondetur quintò, quòd à non eſſe uniti, ſit ſufficiens mutatio naturaliter & ordinariè loquendo, ipſa indiſtantia & diſpoſitiones, itemque eductio reſpectu formarum materialium, & creatio reſpectu animæ rationalis ita, ut naturaliter loquendo, uniri nihil aliud ſit, niſi materiam habere diſpoſitiones, & eſſe illi formam, quæ educitur vel creatur præſentem, quia verò fieri poteſt miraculosè, ut non fiat illorum unio, etiam poſitis illis prærequiſitis, hoc inde fit, quia poſitis illis prærequiſitis ponit Deus modum determinantem, quominus illa uniantur; atque ita jam unio erit ipſa materia diſpoſita, & forma indiſtantes, prout dicunt negationem modi determinantis in caſibus miraculoſis, ne ſequatur illorum unio. Sic v. g. Angelus habet ſpecies futurorum à ſe cognoſcibilium, & per præſentiam illorum, naturaliter & ordinariè loquendo, ſufficienter determinatur ad eſſe cognoſcitivi futura, ſi tamen Deus ponat modum determinantem, ne ſequatur cognitio, tunc Angelus à non eſſe cognoſcentis futura, ad eſſe cognoſcentis futura, non poterit tranſire per ſolam præſentialitatem objecti, & ſicut non eſt neceſſe, ut detur modus determinans Angelum poſitâ præſentialitate objecti futuri, ut cognoſcat futura; ſed ſufficit ſola negatio modi determinantis & impedientis, quominus cognoſcat, ita ſufficiet indiſtantia formæ & materiæ, unà cum negatione modi impedientis, quominus illa uniantur. Et ſicut rursùs non poſitâ præſentialitate objecti, ſi Deus velit Angelum cognoſcere futura, ſufficiet ponere modalitatem determinantem Angelum ad eſſe cognoſcentis, ita non poſitis diſpoſitionibus, ſi Deus velit fieri unitum, ponet modalitatem determinantem ad eſſe uniti.

Impugnat primò hanc reſponſionem quidam, quòd ſcilicet multiplicet magis entia, quàm communis ſententia modaliſtarum, quia quamvis pro ordinariis unionibus non adſtruat modalitatem, immò explicat unionem per negationem entis, hoc eſt modalitatis, tamen pro extraordinariis caſibus multiplicat modos ſpecie diſtinctos, unum quidem qui impediat, ne materia diſpoſita uniatur formæ, & alium, qui materiæ indiſpoſitæ uniat formam indiſtantem, majusq; eſt multiplicare entia ſpecie diſtincta, quàm ſolo numero diſtincta.

Responderi poteſt, quando pro principio aſſumitur non eſſe multiplicanda entia ſine neceſſitate, agitur de actuali multiplicatione; non autem de poſſibili & miraculoſa; porrò hæc reſponſio non multiplicat actu entia, cùm non multiplicet actu modalitates. Quòd autem poſſibilitatem entitatum non prohibeat multiplicare illud principium, ratio eſt. Tum quia illud principium non prohibet affirmare, Deum poſſe producere quidquid non implicat contradictionem, dicere autem, hunc vel illum modum eſſe poſſibilem, eſt affirmare Deum poſſe producere, quidquid non implicat contradictionem. Tum quia etiam per Modaliſtas poſſunt dari modi, quorum unus etiam indiſpoſitæ materiæ uniat formam, quamvis ordinariè id non faciat, poteſt item dari alius ſpecie diſtinctus, qui impediat quominus uniatur forma indiſtans, etiam diſpoſitæ materiæ, & inſuper Modaliſtæ dicunt uniri hæc extrema de facto modis. Ergò Modaliſtæ magis multiplicant entia.

Poſſet nihilominus hoc argumentum reſtitui, quod etiam in miraculoſis caſibus, ſi aliquid ſine miraculo, & ſine multiplicatione entium fieri poſſit, nec ponendum miraculum, nec multiplicanda entia; niſi aliunde id conſtet. In principiis autem modalium ſine multiplicatione entium ſequitur negatio unionis, in caſibus miraculoſis, ſed etiam hæc ſtabilitio argumenti, infringi poteſt. Quòd ſi hæc duo comparentur inter ſe, multiplicatio entium in caſibus extraordinariis, & multiplicatio entium in obviis & ordinariis, præeligenda ſit multiplicatio in illis prioribus, quia procedetur quaſi in alio ſtatu rerum, in alio autem ſtatu poteſt hoc fieri per entia; quòd aliàs fit per non entia, Modaliſtæ autem in præſenti ſtatu multiplicant entia.

Impugnat ſecundò idem, quòd ſcilicet unio ſit quid poſitivum. Ergò in illa negatione modi, ſtare non poteſt.

Responderi poteſt, unionem eſſe quid poſitivum in recto, hoc eſt ipſa extrema diſpoſita, licèt ſit quid negativum in obliquo; & ſicut ratio termini in quantitate ſufficit, quòd ſit poſitiva, ratione eorum, quæ dicit in recto, ita & ratio unionis. *Cæterum*

Contra hanc reſponſionem eſt. Tum quia, ſi unio, ſeu compoſitio, eſſet ipſamet materia & forma

forma diſpoſitæ, prout dicunt negationem modi impedientis, non unio, ſeu decompoſitio, eſſet poſitio illius modi; cujus unio dicebat negationem, quod ipſum probatur, quia non eſſe negationis omnis formæ & formalitatis non ponitur aliter, niſi poſitione entitatis, cujus negatio dicebatur, ſic v. g. negatio albi non tollitur aliter, niſi poſitione albi, non eſſe relationis, non tollitur aliter, niſi poſitione relationis. Ergò etiam & negatio modi impedientis, non poteſt aliter tolli, niſi poſitione modi impedientis, atqui hoc falſum eſt, nam in morte non poſito ullo modo fit ſeparatio animæ à corpore, adeoque negatio unionis & decompoſitio, procedit autem argumentum de formali ratione disunionis, non autem de materialiter ſumpta disunione, quæ haberi poteſt, utpote malum ex ſingulis defectibus, adeoq; ex negatione diſpoſitionum. Tum quia, quando Deus vult, ne per præſentiam objecti, ſpecies Angelicæ de futuris compleantur, & ne Angeli de iis eliciant cognitionem, non eſt neceſſe ponere modum impeditivum, quominus cognoſcant, ſed ſufficit ſola ſubtractio concurſus ad ponendam entitatem cognitionis, eſſetq; hoc multiplicare entia ſine neceſſitate. Ergò & quando vult Deus, ne poſitis circumſtantiis requiſitis, uniatur materia formæ, non eſt neceſſe ponere modum impeditivum, ſed ſolum ſubtrahere concurſum, ne pullulet modalitas, de qua diſſeritur. Tum quia videtur hoc eſſe inventum, nonniſi ad eludendum argumentum ſine ullo auctoritatis fundamento, & tamen ſi nihil impediat, præſtat potius talem rationem aſſignare unionis, quæ in ordinariis & extraordinariis caſibus, eandem rationem prorſus uniti faciat in extremis ejuſdem ſpeciei:

Poſſet hîc adhuc adferri ratio, Cur à non eſſe uniti ad eſſe uniti tranſeatur, nempe ratione concurſus Divini certæ differentiæ temporis alligati, in qua Deus decrevit fieri aliquod compoſitum? Sed hoc principium impugnatum in materia de modis.

Addo inſuper, quòd concurſus Divinus in ſe ipſo ſpectatus, nō ſit per illos aliqua entitas, quæ ſit de novo, hinc reſtaurari poteſt argumentum jam factum. Impoſſibile eſt à non eſſe concurſûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, in ordine ad faciendum unitum, ad eſſe concurſûs Divini alligati certæ differentiæ temporis, tranſire ſine ſufficienti mutatione, quæro quænam mutatio interceſſerit ſufficiens?

# DIFFICULTAS II.

*An unio formaliter accepta, ſit modus?*

Tenenda erit media via inter ſententiam Nominalium & Modalium, Quod ut fiat, *ſit*

## Punctum Difficultatis I.

*Quid tenendum?*

Præmitto I. *Diſtincta ſunt hæc duo, quærere: An unio ſalvari poſſit ſine modo*, & de hoc diximus ſuperiori difficultate; *& aliud eſt quærere; an unio ſit formaliter modus*, ſicut aliud eſt quærere: an univerſale dari poſſit ſine abſtractione formali, & aliud eſt quærere, an univerſale ſit ipſamet abſtractio formalis, item aliud eſt quærere: an ratio ſenſitivi dari poſſit ſine animato, & aliud; an ſenſitivum ſit formaliter animatum, & & ſic de reliquis. Porrò in præſenti, ſecundùm hunc alterum ſenſum quærendum erit: Quod ipſum ut explicetur.

Præmitto II. *Quòd aliud ſit dicere materiam determinari, ad eſſe in actu ſecundo, & aliud eſt dicere materiam eſſe determinatam ad eſſe materiæ in actu ſecundo*, nam illud primum habetur à ſolo actu exiſtentiæ, & productionis extra cauſas, poſterius autem habetur tunc, cùm materia actu exercet rationem & officium materiæ, idem dicendum proportionaliter de forma.

Præmitto III. *Quamvis certum ſit, quòd ſi materia ſit determinata ad eſſe materiæ in actu ſecundo, hoc ipſo etiam forma ſit determinata ad eſſe forma in actu ſecundo, ſuppoſito tamen quòd æqualiter utraq; pars, rationem unionis ingrediatur, debet exprimi utraq; determinata.* Poſito autem, quòd modus determinativus non ingrediatur rationem compoſiti tanquam pars intrinſeca, ſed merè tanquam connotatum, non debet dici, unionem eſſe materiam, formam, & determinationem, ſed materiam & formam prout dicunt determinationem, quantumvis ſi in re ſpectetur illa unio, independenterq; à noſtris conceptibus, dicet omnia illa tria. Hoc ſuppoſitum explicatum alibi. *His præmiſſis*

Dicendum eſt. *Quòd unio formaliter ſit ipſamet entitas materiæ, prout determinata ad eſſe materiæ, ſeu ſubjecti in actu ſecundo, & ipſa forma, prout determinata ad eſſe forma in actu ſecundo*, Ariſtotelicè autem dices, quòd unio ſit ipſa materia & forma, quia hoc quidem materia, & illud forma eſt. Non addidi autem, quòd hæc determinatio fiat per entitatem modalem, ut magis univerſalem unionis conceptum traderem, ſi enim darentur materia & forma, quæ non poſſent, niſi unà exiſtere, illæ verè eſſent unitæ & determinatæ ad eſſe talium in actu ſecundo, ſine ulla tamen modalitate, & quia de facto ita determinata extrema non dantur, de facto determinatio illa habetur ab entitate modali in obliquo, & pro connotato importata.

Probatur primò Concluſio. Si nihil obſit, in eo Formalitas unionis ſtatuenda eſt, in quo eam conſtituit Ariſtoteles, ſed ille ipſam conſtituit in materia, prout exercet rationem & officium

officium materiæ,& in forma, prout exercet rationem & officium formæ. Ergò: Major eſt recepta in Scholis, quoad auctoritatem Ariſtotelis, quòd autem nihil obſit conſtabit ex ſolutione argumentorum. Minor probatur, imprimis textibus Ariſtot. 8. Metaph. text. 15. quærens, quare aliqua non fiant unum ſubſtantiale, ut Ilias,aliqua fiant,addit,*Quia ſi*,inquit,*hoc quidem materia,hoc verò forma eſt,& hoc quidem potentia, hoc verò actus, profectò non videtur amplius dubitatio eſſe, quod quæritur.* Rejicit ibidem T. 16. Philoſophus antiquos, comminiſcentes aliquid tertium,ad faciendum compoſitum,& pro cauſa hujus erroris aſſignat,*Cauſa*,inquit,*eſt quoniam potentiæ rationem quærunt unientem, & differentiam,eſt autem ut dictum eſt ultima, materia & forma idem, & hoc quidem potentiâ, hoc verò actu.* Certè textu hoc citato mediam unionem rejicit,dicitq; non in unionem id mediam rejici debere,ſed in hoc, quia hoc quidem materia,illud forma eſt. Textus ulterius ſic habet: *Quidam copulam animæ, & quidam compoſitionem aut conjunctionem animæ cum corpore,ipſum vivere. Attamen eadem de omnibus ratio erit, etenim ipſum ſanum eſſe, aut copula, aut compoſitio, aut conjunctio animæ & ſanitatis erit, & as eſſe triangulum, compoſitio æris & trianguli,& album eſſe compoſitio ſuperficiei & albedinis.* Subjungit Ariſtot. hæc omnia erronea eſſe: & rationem reddit,*Cauſa verò eſt,quoniam potentiæ & actus rationem quærunt unitatem & differentiam.* Concludit Ariſtot. *Eſt autem ut dictum ultima, materia & forma idem.* Vide eundem 2. de Anim. text. 710. & reliquis, hinc conficitur tale argumentum. Id ſecundum Ariſtotelem formaliter eſt unio,quod redditur pro ratione,quare aliqua fiant unum ſubſtantiale, atqui hoc, quare aliqua fiant unum ſubſtantiale,eſt, quia hoc quidem materia, hoc verò forma eſt. E. in hoc,quod quidem materia hoc verò forma eſt,conſiſtit formaliter ratio unionis,& quia Ariſt: nullum fundamentum habuit diſtinctionis nexus radicalis & formalis, cenſendus eſt loqui de unione formali. Et certè loquitur de hac unione illam rejiciendo, quam ponebant antiqui, illi autem adſtruebant unionem proximam.

Eadem mens Ariſtot. exinde colligitur,quia Ariſtoteles nullum habuit fundamentum ſuperaddendi ad faciendum compoſitum aliquam entitatem, præter entitatem materiæ & formæ diſpoſitarum; nam quoad formas materiales attinet, illas cenſebat diſtinctas quidem realiter à materia,ſed non ſeparabiles à materia ad ſui permanentiam, hinc formas materiales ſubſtantiales, ſecundi Phyſicorum textu 19. comparat cum figura & ſimitate, concreta item accidentalia, comparat cum maſculino & fœminino ſeptimi Metaph. tex. 17. & 6. Metaph. textu 2. quòd ſi cenſebat non ſeparabiles à materia, cenſebat non poſſe reperiri diſunitas, ſi non erant reperibiles diſunitæ,non erunt indifferentes ad uniri vel non uniri,ſi non erunt indifferentes ad uniri, vel non uniri, non indigebunt determinativâ modalitate; & ſicut Modaliſtæ quia aſſerunt de ſua modalitate unionis, illam non eſſe indifferentem, ut ſit vel non ſit unitiva ſubjecti, etiam per ordinem ad agens Divinum, ideo uniendæ illi non ſuperaddunt alium modum,ita nec Ariſtoteles addere debuit. Quod attinet ad animam rationalem, nec iſtam ſeparabilem putabat à materia diſpoſita & organiſata, nec enim miracula vidit, quæ agnoſcit Chriſtiana Philoſophia, quòd ſi non agnovit formam indifferentem ad uniri materiæ diſpoſitæ, nec habuit fundamentum ſuperaddendi entitatem,quæ tolleret indifferentiam.

Respondebis primò ex Suar. Ariſtotelem rejeciſſe entitatem tertiam ratam ad conſtituendum compoſitum ſubſtantiale,ſed non rejeciſſe entitatem modalem.

Contra. Tùm quia non rejecit quidem clarè, rejecit autem implicitè, ſiquidem pro cauſa ultima, quare hoc unum ſeu compoſitum ſit, reddidit, quia hoc quidem materia,& illud forma eſt: Tum quia talem nexum rejecit Ariſt. qualem nexum admiſerunt ii,quibus ille ſe oppoſuit, illi autem admiſerunt nexum modalem, quia admiſerunt nexum, ſine quo Materia & Forma eſſe poſſent,licèt ipſe nexus ſine illis eſſe non poſſit. Quia illi non diſtinguebant inter nexum formæ ſpiritualis, cum corpore, & inter nexum accidentium cum materia, ſed æqualiter de utroq; loquebantur, cum tamen nexus accidentium eſſet per illos talis, ut ſine illo poſſet eſſe corpus, non ille ſine corpore, ſiquidem & ipſas formas accidentales tales cum Ariſtotele retro omnes Philoſophi agnoverunt, ut ſine illis poſſet eſſe ſubjectum, non illæ ſine ſubjecto, Ergò & nexus ille erat talis,ut ſine illo potuerit eſſe materia,licèt ille nexus, non potuerit eſſe ſine materia. Ergò ſi rejecit nexum Ariſtoteles, rejecit nexum modalem. Tum quia nullum fundamentum eſt in Ariſtotele agnitæ entitatis modalis quà talis, ab illoq; probatæ.

Respondebis ſecundò, Ariſtotelem non loqui quare aliqua ſint unita,ſed tantùm quare ſint unum per ſe, quod rectè in hoc principium refertur,quia illud actus, illud potentia eſt.

Contra. Tùm quia album ex communiori ſenſu non eſt unum per ſe, Ariſtoteles autem locis citatis oſtendit,quare ex albedine & ſubjecto fiat unum,id referendum eſſe; quia hoc quidem actu,illud verò potentiâ eſt. Ergò non loquitur de ſolo uno per ſe. Tum quia eſſe unum per ſe, & eſſe unitum. v. g. in compoſito humano,non diſtinguebat Ariſtoteles phyſicè & nemo diſtinguit, cùm ergò dabat Phyſicam rationem, quare in compoſito humano partes ſint unum per ſe,idq; referebat, quia hoc quidem materia, illud

illud forma eſt, etiam cenſendus eſt, eandem dediſſe rationem quare ſint unum, cùm non diſtinguantur phyſicè intra eandem entitatem? Tum quia in citato 8. Metaph. diſſerit univerſaliter Ariſtoteles, cui etiam conſentit S. Thom. 8. contra Gent. cap. 71. par. Q. 76 a. 6 q. 4. de malo art. 4. ſecundi de anima Lec. 1. in fine.

Probatur ſecundò Concluſio, ſi nihil obſit debemus Modalitati tribuere modum eſſendi, qui non ſit de genere ſuo perfectiſſimus, conſequenter ſi nihil obſit non debet illi tribui ratio ſubſtantialis, ſed poſitâ unione in ſola materia & forma, quà talibus in actu ſecundo, non tribuetur Modo modus eſſendi de ſuo genere perfectiſſimus, dicetur enim ille modus, non ingredi conſtitutivè rationem compoſiti ſubſtantialis, ſed eſſe modus in entitate accidentalis, ſubſtantialis autem terminativè, quia ordinatus eſſentialiter ad determinanda extrema ſubſtantialia; ad eum modum, quo alterationes clauduntur nomine generationis ſubſtantialis, quia ſcilicet ad ſubſtantiale compoſitum terminantur. Quod autem modalitati non ſit tribuendus modus eſſendi de genere ſuo perfectiſſimus, Ratio eſt. Quia non eſt ens, ſed entis ens, maximeq; accedit ad accidens immo eſt quid illo debilius, hinc accidens licet non poſſit exiſtere naturaliter ſine ſubjecto, poteſt divinitus, cum modus ne divinitus quidem ſine ſubjecto exiſtere poſſit. Deinde ſicut non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, ita nec dignificanda. nulla autem neceſſitas ſubſtantialiſandi modum.

Probatur tertiò, ſi nihil obſit in eo debemus conſtituere unionem, quòd quam optimè ſalvet: quare in reſurrectione mortuorum ſubſtantialiter iidem ſimus reſurrecturi, ſed poſitâ unione in ſola materia & forma prout talibus in actu ſecundo, ſalvatur melius, quare in reſurrectione mortuorum, iidem ſubſtantialiter ſimus reſurrecturi. Minor probatur, quia poſitâ illâ unione ſubſtantiali Modaliſticâ, cum eam in reſurrectione eandem non ſimus habituri, non ita rigoroſè dici poterimus iidem ſubſtantialiter reſurrexiſſe, deerit enim aliquid nobis ſubſtantiale, nec refert, quòd aliâ ſubſtantiali unione longè meliori, quia incorruptibili ſupplendæ ſunt vices corruptibilis unionis, nam ſi nobis daretur corpus ex alia materia, quæ eſt nobilioris ſpeciei, non diceremur ſubſtantialiter iidem reſurrexiſſe, ita & hîc.

Confirmatur, quia principalis ratio ponendæ entitatis modalis, eſt, ut oſtendatur ſufficiens mutatio tranſitus à contradictorio ad contradictorium, huic autem planè ſatisfiet, poſitâ modalitate determinativâ, pro ſolo nonniſi connotato.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Solvuntur Objectiones.*

Objicit primò Arriag. Quando duæ res invicem poſſunt ſeparari, ſaltem de potentia abſoluta, evidens eſt, eas eſſe diſtinctas, quia nihil à ſeipſo poteſt ſeparari. At poſſunt eſſe realiter materia & forma ſubſtantialis in rerum natura; & tamen non inter ſe unitæ. Ergò materia & forma comparata ad unionem, ſunt diſtincta.

Respondetur. Concedendo totum, quia indiſtincta ſunt ab unione, materia & forma, non quomodocunq; ſumptæ, ſed prout tales in actu ſecundo; ſi autem ſimpliciter ſumantur materia & forma, deeſt illic aliquid tertium, nempe connotata Modalitas, à qua nemine cogitante entitativè diſtinguuntur materia & forma, & ſine illa non competit materiæ & formæ ratio unitarum.

Instabis. Quando duæ res invicem poſſunt ſeparari, evidens eſt, eas eſſe diſtinctas realiter, ſed poteſt eſſe materia & forma, & non eſſe talis in actu ſecundo. Ergò materia & forma illæq; quà tales in actu ſecundo, ſunt duæ res, quæ ad invicem diſtinguuntur.

Respondetur. Materiam & formam in circumſtantia Modalitatis non poſſe non eſſe tales in actu ſecundo, quod ipſum connotatum ſi deſit, diſtinguentur ab illo entitativè materia & forma: Deinde ea diſtinguuntur realiter, quæ poſſunt ſeparari ſeparatione entitativâ, non tamen ea, quæ poſſunt ſeparari ſeparatione ejuſdem aliter ſe habentis, poteſtq; materia & forma non eſſe tales in actu ſecundo, non ſecundùm quod illa talitas aliquid dicit in recto, ſic enim dicit ipſam entitatem materiæ & formæ, ſed ſecundùm quòd talitas dicit aliquid in obliquo, nempe connotatam modalitatem, à qua indubiè diſtinguuntur entitativè. Videantur dicta circa hoc argumentũ, in materia de Relatione.

Objicit ſecundò idem. In generatione hominis datur propria & rigoroſa actio generativa. Ergò aliquid per illam producitur, non materia neq; forma rationalis, nam hæc non generantur. Ergò debet produci unio utriuſq; partis. Ergò hæc eſt diſtincta ab utroq;.

Respondetur primò. Actionem productivam, noviter entis, habere terminum diſtinctum realiter, à re, hoc eſt, debere eſſe productivam novæ entitatis, ſed actio productiva noviter ejus quod eſt purè ex entibus, non debet habere diſtinctum terminum realiter à re, ſed ſufficit quod habeat diſtinctum formaliter. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia formalitates in noſtra ſententia, non ſunt quid diſtinctum nemine cogitante, quomodo ergò ſeipſis, di-

ſtinctam nemine cogitante, terminabunt actionem. Tum quia actio illa productiva noviter, extrahitne aliquid extra cauſas noviter, vel non extrahit? Si non extrahit noviter, Ergò neque eſt actio productiva noviter, utpotè cui non reſpondet paſſum; Si verò extrahit noviter, Ergò dat neceſſariò noviter exiſtentiam. Si autem dat exiſtentiam noviter, rogo quid deſideratur, quòd ille terminus, habeat eſſe realis à re. Tum quia immeritò diceretur v. g. Paternitatem eſſe terminum ſtrictæ & rigoroſæ actionis productivæ, cum ergò formalitatis compoſiti comparativè ad materiam & formam ſimul ſumptas, non minor ſit Phyſica identitas, quàm Paternitatis in Relato: non poterit dici illa formalitas terminare propriam & rigoroſam actionem productivam:

Responderi poteſt aliter, imprimis quærendo: an Ariſtoteles agnoverit propriam & rigoroſam generationem hominis vel non? Si agnovit, & tamen cenſuit nihil ſubſtantiale à generante produci, (nam cenſebat materiam eſſe ingenerabilem, animam item rationalem non cenſuit generari, unionem item modalem ſubſtantialem non admiſit) quid mirum erit, ſi cum Ariſtotele aſſeramus, etiam poſitâ rigorosâ generatione hominis, non eſſe neceſſarium, ut aliquid ſubſtantiale, reale producatur novum, ſi autem non agnovit rigoroſam generationem hominis, probandum hoc venit aſſerenti, vel cum ipſo ſentientes non arguendi, præcipuè quia hîc involvitur quæſtio de voce: ut mox videbimus. Rursùs pone Modaliſtis non conſtare, poſſe materiam & formam indiſtantes præſentesque non uniri, tunc jam non cogitarent de modis in compoſito, jam ne tunc temporis negaſſent generationem ſubſtantialem, quodque illi vellent reſponderi in ſententia Ariſtotelis, caſuque propoſito, idem nos in præſenti dicere poterimus.

Directè autem argumento duplici viâ ſatisfieri poteſt, imprimis diſtinguendo generationem, in generationem remotam, & proximam; Generatio remota eſt, productio diſpoſitionum quæ ſunt accidentia, vocantur tamen generatio ſubſtantialis, quia terminatur ad ſubſtantiale aliquid, nempè compoſitum; Proxima autem generatio, eſt inſtantanea inductio materiæ in formam, iſta etiam habet terminum realem, non quidem materiam & formam, nam hæ ingenerabiles ſunt, ſed habet ipſam entitatem modalem determinativam, ut hæc materia, ſit materia in actu ſecundo; & hæc forma, ſit forma in actu ſecundo, quantumvis hæc entitas, ſit entitativè accidens, & terminativè non niſi, ſubſtantialis. Quod ipſum ſic illuſtrari poſſit. Entia quò magis abſtrahunt à materia, eò dependent à paucioribus cauſis, & ita cùm DEus abſtrahat ab omni materia, etiam Metaphyſica, hoc eſt potentialitate ad exiſtere, convenit illi aſeitas ſeu independentia. Rursùs Angeli cùm abſtrahant ab omni materia Phyſica ſeu corpore, non tamen Metaphyſica, convenit quidem illis ratio dependendi, ſed non niſi ab una cauſa hoc eſt DEO, Angelus enim non generat Angelum. Bruta verò quia non abſtrahunt, & quoad materiam & quoad formam, quoad eſſe materialis, ideò dependent in ſuo fieri, & à DEO, & à generante, cujus actio, immediatè ad ipſam formæ materialis eductionem terminatur. Jam verò homo cum eſſe ſuo, participet, & cum Angelis, & cum Brutis, quod quidem forma illius non dependeat à generante diſſimilatur Brutis, aſſimilaturque Angelis, ab eodem non niſi principio habendo pendentem formam, hoc eſt à DEO; à quo ſolo etiam Angeli habent eſſe dependens: quia nihilominùs diſſimilantur Angelis homines, debuerunt pendere in ſuo eſſe; quod eſt generari à pluribus principiis, hoc eſt & à DEO, & à generante, licet ſeſe minùs extendente, quàm extendatur in generatione Brutorum, ideò generans hominis non extendendo ſeſe ad formam, extendit ſe ad poſitionem diſpoſitionum, cùm tamen nullæ dentur diſpoſitiones ad eſſe Angeli.

Alia via eſt ſatisfaciendi eidem argumento, inquirendo quid veniat nomine generationis ſubſtantialis, ejuſque rigoroſæ, hæc enim quantumvis rigoroſa generatio, non importat productionem ſubſtantiæ, nam in Divinis eſt generatio, & non eſt productio ſubſtantiæ. Rursùs ſi per rigoroſam generationem ſubſtantialem intelligis productionem entis de prædicamento ſubſtantiæ, ex eo quod etiam Divina ſubſiſtentia, quæ generatur, ſit de prædicamento ſubſtantiæ, ad hoc etiam dici poteſt, quòd non ſit de ratione ſubſtantialis productionis rigoroſæ, productio entis de prædicamento ſubſtantiæ, cùm nulla particula definitionis, generationis ſubſtantialis id depoſcat. Quòd ſi per rigoroſam generationem ſubſtantialem creatam intelligas diſpoſitionem ſubſtantiæ, ut evadat totum ſubſtantiale eo ſenſu, etiam nos dari concedimus generationem ſubſtantialem, quod etiam voluit S. Thom. par. 1. q. 118. art. 2. ad quartum, ubi inquit, *Homo generat ſibi ſimile, in quantum per virtutem ſeminis ejus, diſponitur materia ad ſuſceptionem talis formæ.* Ubi S. Thom: non in productionem alicujus ſubſtantialis à generante, ſed in materiæ diſpoſitionem refert generationem, vultque illam eſſe ſubſtantialem, hoc eſt diſpoſitivam ſubſtantiæ, per aliquid ſubſtantiale deciſum, non autem per productionem alicujus ſubſtantialis novi.

Instabis Primò. Generatio ſubſtantialis debet habere terminum ſubſtantialem, Generatio hominis eſt generatio ſubſtantialis, Ergò non habet pro termino modũ, qui eſt accidens.

Respondetur. Negando quòd generatio ſubſtantialis immediata, debeat habere termi-

num ſubſtantialem immediatum, habet enim pro termino diſpoſitiones quas producit, ſed generatio ſubſtantialis ſecundùm terminum mediatum, hoc eſt compoſitum, debet eſſe ſubſtantialis, vel certè generatio ſubſtantialis debet habere terminum ſubſtantialem, hoc eſt vi cujus vel diſponatur ſubſtantia, deciſione virtutis ſubſtantialis, vel producendo aliquid de prædicamento ſubſtantiæ, ſed non debet eſſe ſemper per productionem alicujus ſubſtantialis. Quanquam cùm Modaliſtæ ponunt actionem eſſe de genere accidentis, hôc ipſo negabunt illam eſſe in entitate ſubſtantialem, cur ergò & de generatione hominis, idem non poterit dici, ut illa ſit nonniſi terminativè ſubſtantialis?

Instabis Secundò. Mors hominis eſt corruptio alicujus ſubſtantialis, ſed non eſt corruptio materiæ & formæ, Ergò eſt corruptio ſubſtantialis unionis aut modi illius, qui tunc corrumpitur, adeoque debet eſſe ſubſtantialis.

Respondetur. Mortem hominis eſſe corruptionem ſubſtantialem, quia eſt corruptio totius, quod denominatur homo, & eſt aliquid ſubſtantiale, ita ut homo non tantùm ſit ſubjectum denominationis, ſed & terminus formalis corruptionis, certè enim Ariſtoteles agnovit ſubſtantialem corruptionem hominis in morte, nec tamen agnovit diſtinctum ſubjectum denominationis, à termino formali. Conformiter ad dicta ſuprà dici poteſt. Mortem hominis eſſe corruptionem alicujus ſubſtantialis terminativè, ſed non eſſe corruptionem alicujus ſubſtantialis, entitativè.

Addo. Nihil omninò plus habere præ nobis Modaliſtas, ratione cujus ſalvent aut generationem ſubſtantialem hominis, aut ejuſdem corruptionem, illorum enim modalis unio, ſeipsâ non eſt homo, ſi non eſt homo ſeipsâ, ergò nec ipſa eſt terminus generationis hominis, quia generationis humanæ terminus, debet eſſe homo, idem dic de corruptione ſubſtantiali. Sicut ergò per illos ſufficit immediatum terminum ponere talem, quo poſito non poſſit non eſſe genitum quod eſt homo, aut corruptum, quod eſt homo, ita & per nos ſuffecerit, ponere illud connotatum Modale, tàm enim unionem illorum ſubſtantialem, quàm modum noſtrum, ſequitur compoſitum hoc, quod eſt homo. Unde ulteriùs non facit ad propoſitum, ſivè illud ſit accidentale, ſivè ſubſtantiale, ad quod ſequitur eſſe vel corrumpi hominis, ſiquidem antecedens illud, ſivè ſubſtantiale, ſivè accidentale, non eſt homo; hîc autem quæritur de termino generationis vel corruptionis humanæ, qui terminus homo eſt. Deinde nihil per Modaliſtas refert, an effectus producatur per ſubſtantialem, an per accidentalem actionem, modò producatur tali actione, quâ poſitâ inimpedibiliter ponatur effectus, ita nec referre debet quale ſit in entitate quod immediatè generatur vel corrumpitur, modò ſit tale, ut illo poſito, in impedibiliter ponatur homo, ſublato autem, tollatur. Denique expreſsè Ovied. docet hîc con. 4. p. 2. n. 4. quòd unio non ſit quid, niſi accidentaliter pertinens ad conſtituendum hominem, nam quantumvis crearetur unio, idem maneret compoſitum, quomodo ergò ratione illius unionis, potiori modo debet dici eſſe corruptio vel generatio hominis eaq; ſubſtantialis.

## Punctum Difficultatis 3.

*Solvuntur reliqua argumenta.*

Objicit Tertiò Arriag. contra diſpoſitiones, ſed ejus argumentum etiam ad præſens accommodari poteſt. Sivè unio conſiſteret in materia & forma talibus in actu ſecundo, connotando illam modalitatem, quæ eſt accidens, homo non eſſet totum ſubſtantiale, involveret enim in ſuo conceptu illud determinativum quod eſt accidens.

Respondetur. Rationem ſubſtantialis deſumi à ſolis partibus, quæ ſunt ſubſtantiales, hoc eſt materia & forma, quæ quia ordinantur ad ſe, tanquam actus & potentia ejuſdem ordinis, conſequenter non ita ſe habet, ſicut acervus lapidum, nec ita ſicut calor comparatus ad hominem, quia calor comparatus ad hominem, eſt accidens. Quæri etiam poteſt ex proponente: an corpus ſit de ſubſtantiali conceptu hominis, ſi eſt de ſubſtantiali conceptu hominis, dicam quòd de ſubſtantiali conceptu illius, ſint accidentia; nam per illum in ratione corporis organici formatur corpus accidentibus. Addit Pontius, quando homo dicitur eſſe totum ſubſtantiale, ſi intelligitur quòd partes quas includit ſint ſubſtantiales, vera eſt propoſitio, ſi autem intelligatur, quòd non includat aliquod accidens, ullo modo, falſa eſt propoſitio.

Objicitur Quartò ex Oviedo, accommodando argumentum illius. Si determinatio illa modalis, ſe haberet ut connotatum, vi cujus exiſtat unio, identificata cum materia & forma. Ergò eſſet contradictio, ut exiſteret alia unio diſtincta à materia & forma, vel ipſa eſſet formaliter unio. Antecedens probatur, unio identificata cum materia & forma, nihil aliud eſt quàm materia & forma. Sed illud connotatum non eſt conditio, ut exiſtat materia & forma. Ergò non eſt conditio, ut exiſtat unio identificata cum materia & forma.

Respondetur. Modum illum eſſe conditionem, ut exiſtat materia & forma nō quomodocunq;

cunque, ſed ut exiſtant quâ tales in actu ſecundo, cum quibus ſolis quâ talibus, eſt unio identificata. Antè Inſtantias mox ponendas.

Suppono. Principia aliàs ſtabilita de Connotatis, & de conceptu ut ſic partis, de quo tractatum eſt in materia de Sacramentis in communi, ſub initium; nempè licèt negemus aliquibus convenire rationem partis, concedimus tamen illa eſſe eſſentialiter & indiſpenſabiliter requiſita, ita ut ſine illis, impoſſibile ſit denominationem illam haberi, quantumvis denominationem illam, illa requiſita non ingrediantur per modum partis. Unde in præſenti denominatio Uniti, dicit Materiam, Formam, Modalitatem illam determinativam, licèt illa Modalitas determinativa, non habeat ſe, vel per modum partis ad totum unitum, nec tanquam ratio ejuſdem formalis.

Conſequenter, ſi in re loqui velimus, denominatio uniti, & compoſitum, dicit Materiam, Formam, Modalitatem, quantumvis illa modalitas, non ſit ratio formalis uniendi, nec pars in denominatione uniti, ad eum modum, quo in relatione Tranſcendentali importatur fundamentum; ratio fundandi, Terminus, licèt ipſe Terminus, nec ſit pars relationis, nec ratio formalis referendi.

Et quia, ut dixi, in re, hoc quod eſt eſſe habentem Materiam denominationem Materiæ in actu ſecundo, & formam habentem rationem formæ in actu ſecundo, eſt denominatio, tria illa importans Materiam, Formam, Modalitatem, ideò ſine illis tribus, impoſſibile eſt illam haberi, quantumvis ipſa illa modalitas non ſit pars illius denominationis, nec ipſa ratio formalis denominandi. Quid ergò deerit Materiæ & Formæ exiſtentibus ne habeant rationem talium in actu ſecundo, adeoque unitarum? deerit illa modalitas, quæ niſi ſupponatur, non poteſt intelligi illa denominatio.

Instabis Primò ex eodem. Formam & Materiam unitas exiſtere, vel dicit aliquid ſupra exiſtentiam utriusque entitatis, vel tantùm dicit utramque exiſtentem, ſi aliquid dicit diſtinctum Ergò unio diſtinguitur à Materia & Forma, ſi nihil dicit, Ergò quotiescunq; exiſtunt, toties ſunt unitæ.

Respondetur. Quòd eſſe unitas nihil dicit plùs ſecundùm quod eſſe unitas, aliquid importat in recto, nihil inquam plùs dicit, ſupra entitatem Materiæ & Formæ, eſſe tamen unitas ſecundùm id, quod eſſe unitas dicit in obliquo, eſt quid diſtinctum ab entitate utriusque, in obliquo enim importat modalitatem. Secundùm etiam phraſim præuſurpatam, eſſe unitas ſupra exiſtentiam utriusque Entitatis dicit Materiam, non quomodocunque ſed exercentem actum ſecundum materiæ, & formam exercentem actum ſecundum formæ, quod eſt quid diſtinctum, acquiriturq; ratione connotatæ modalitatis, de novo advenientis. Denique ſecundum ſuppoſitum immediatè adlatum loquendo: Materiæ & Formæ exiſtentibus ne ſint unitæ, deeſt modalitas connotata, diſtinguiturq; unio à materia & forma, ſine connotatione modalitatis ſumptis, licèt illa ipſa connotata modalitas, nec ſit ratio formalis uniendi nec pars uniti, ſed eſt tantùm neceſſarium eſſentialiter prærequiſitum.

Instabis Secundò ex eodem. Conditio diſtinguitur realiter à ratione formali ad quam eſt conditio, Ergò illud connotatum, cùm ſit tanquam conditio, diſtinguetur à ratione formali; quo poſito ſic ulterius urgetur. Ratio illa formalis prout diſtincta à connotato, vel dicit præter materiam & formam aliquid, vel non dicit: ſi dicit aliquid, Ergò unio diſtinguitur à materia & forma; ſi non dicit, Ergò ratio formalis unionis ſita erit in ſolis illarum entitatibus, adeoque quotiès hæ entitates exiſtent, toties exiſtet unio.

Respondetur imprimis, Negando univerſaliter, quòd conditio ſit diſtincta realiter à forma, ad quam eſt conditio, quia exiſtentia eſt conditio ad hoc, ut aliquid ſit cauſa; & tamen indiſtinguitur realiter à cauſa; negatio diſtantiæ eſt conditio ad præſentiam, & tamen ab illa indiſtinguitur realiter. Unde tantùm verum eſt conditionem, eſſe diſtinctam realiter à forma, ſi forma ſit Phyſica, non autem ſi forma ſit Metaphyſica: in præſenti autem unio, eſt forma Metaphyſica materiæ & formæ, quâ talium, in actu ſecundo. Rursùs negatur, manere rationem formalem, quando ſumitur condiſtinctè à connotato, ſed manet nonniſi ratio formalis inadæquata; adæquata enim importat etiam illud connotatum: hinc à ratione formali illud connotatum diſtinguitur realiter inadæquatè, eò quòd illud complexum includens quæcunque ſpectantia ad unionem, importet illam conditionem, tanquam aliquod prærequiſitum, ut pullulet ratio formalis adæquata unionis, & adæquata ratio relationis tranſcendentalis importat terminum, licèt non tanquam partem compoſitivam, ita importabitur & illa modalitas, licèt nec ſit unio, nec illam componat per modum partis. Denique dici poteſt, quòd ratio formalis unionis prout condiſtincta ab illo modo, ſupra entitatem materiæ, dicat aliquid non entiativè ſed formaliter diſtinctum, quod ipſum formaliter diſtinctum, non pullulet antè poſitionem illius connotati.

Instat Tertiò idem. Unio ſecundùm entitatem ſuam Phyſicam & ſecundùm formalitatem nemine cogitante, non diſtinguitur à materia & forma, ſed poſitâ materiâ & formâ præexiſtit unio ſecundùm entitatem Phyſicam, Ergò exiſtit etiam ſecundùm formalitatem.

Responsum in ſimili circa relationem, quod breviter repetitur: Unionem ſecundùm formalitatem ſpectatam,in quantum formalitas unionis,dicit aliquid pro ſubjecto, pro intrinſeco &c. non diſtingui à materia & forma; licèt formalitas unionis in quantum aliquid dicit pro connotato & extrinſeco intrinſecè requiſito,diſtinguatur à materia & forma, quia modus ille quem importat unio,non habet eandem entitatem cum materia & forma.

Instabis Quartò. Connotata illa modalitas per nos inadæquatè diſtinguitur, ab illa ratione unionis,quod nō poteſt dici,quia ſi inadæquatè tantùm diſtinguitur,quomodo non eſt Pars intrinſeca Unionis,ſicut forma eò quod inadæquatè diſtinguatur à toto,eſt pars totius.

Respondetur. Connotata illa modalitas inadæquatè diſtinguitur ab illa ratione unionis,loquendo de Unione in re, inquantum illa complectitur ſivè ſua intrinſeca, ſivè extrinſeca eſſentialiter requiſita,licèt ſit adæquatè diſtincta illa modalitas ab unione ſumpta pro iis, in quæ tanquam intrinſeca, cadit denominatio unionis; & ita in ſententia communi Connotatiſtarum tempus veſpertinum diſtinguitur inadæquatè à cœna, in quantum cœna complectitur omnia,ſine quibus impoſſibile eſt eſſe cœnam, licèt tempus veſpertinum non ſit pars cōſtitutiva,cœnæ nec ſit illi intrinſecū quid. Cùm hoc tamen ſtat,ut ſine illo connotato, non habeatur denominatio nec cœnæ,'nec unionis. Quòd autem forma,eo quòd inadæquatè diſtinguatur ſit pars totius,hoc exinde oritur, quia in denominationibus,quæ non ſunt petibiles ratione alicujus connotati, rectè infertur eſſe hoc partem,ſi inadæquatè diſtinguitur,ſed in denominationibus petibilibus ratione alicujus connotati non infertur determinatè ex inadæquata diſtinctione,quia hoc eſt pars,ſed tantùm infertur quòd aut ſi pars, aut connotatum extrinſecum, intrinſecè & neceſſariò requiſitum.

Instabis Quintò. In Principiis noſtris,connotatum eſt adæquatè aliud,ab eo cujus eſt connotatum,ut terminus à relatione,cur non & illa modalitas erit adæquatè aliud,à ratione formali unionis.

Respondetur. In principiis noſtris, connotatum eſt adæquatè aliud,ab eo,cujus eſt connotatum,ſi ſumatur connotatio pro eo ſolo,in quod intrinſecè cadit denominatio connotativa. Sed non eſt adæquatè diſtinctum connotatum ab eo, quod ſivè pro intrinſeco,ſivè pro extrinſeco intrinſecè requiſito,dicit connotatio: quô etiam ſenſu nec terminus à tali complexo, eſt adæquatè diſtinctus.

Objicitur Quintò. Unio formaliter eſt determinatio materiæ & formæ ad eſſe talium in actu ſecundo,ſed modus eſt iſta determinatio. Ergò modus, eſt unio formaliter.

Respondetur. Unionem formaliter eſſe determinationem materiæ & formæ,ad eſſe talium, determinationem inquam Metaphyſicam. Modus autem eſt determinatio Phyſica,& determinatio,quæ habetur à modalitate, eſt antecedens compoſitionem, determinatio autem quæ habetur ab unione,non antecedit compoſitionem, ſed eſt ipſa compoſitio.

Hunc modum ponunt aliqui inter diſpoſitiones quibus non aſſentior, quia ſi eſſet diſpoſitio effectus illius formalis primarius, non erit niſi diſponere; adeoque adhuc ſaltem in ordine ad potentiam abſolutam, relinquet impedibilitatem, ne ſequatur unio. Sed de hoc reliqua vide in materia de Unione Hypoſtatica.

Colliges. Per quid diſtinguatur hæc noſtra ſententia,à ſententia Modalium,& Nominalium? Per hoc: quia Nominales,non recurrunt ad ſalvandam denominationem uniti ad ullam modalitatem,recurrit præſens ſententia; à Modaliſtis autem per hoc diſtinguitur,quia illam modalitatem non ponit pro ratione formali uniendi, ſed pro neceſſario requiſito.

# DIFFICULTAS III.

*De aliis Unionem Concernentibus.*

Partior Difficultatem. *Sit*

## Punctum Difficultatis 1.

*Eſtnè illa Modalitas una?*

Dicendum eſt, *Modalem determinationem, non niſi unam eſſe, in unoquoq; compoſito*, ita Suar: Vasquez Arria: Oviedo contra Hurta: & recentiorem Suar:

Probatur primò. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate. Ergò nec Modales determinationes,nulla autem neceſſitas plurificandi has Modalitates.

Respondebis, quòd non ponantur duæ adæquatè diſtinctæ Modalitates, ſeu ſecundùm terminos Hur: uniones,ſed duæ inadæquatè partiales,duo autem inadæquata partialia, non æquivalent niſi uni,ex quo ſequitur nullam fieri conceſsâ illâ duplici Modalitate entium multiplicationem,ad eum planè modum, cùm partia ter duo ignes ad eandem ſtupam igniendam concurrunt,non æquivalent niſi uni igni.

Contra. Quia etiam hoc eſt multiplicare entia ſine neceſſitate, nam etiam ponere duas cauſas partiales,ſi nulla ſit neceſſitas, eſt multiplicare entia,etſi id quod habet rationem inadæquati,poſſit habere rationem adæquati; apponere illi aliud inadæquatum,eſt multiplicare entia

tia ſine neceſſitate. Nulla autem neceſſitas, ponendi duas illas inadæquatas Modalitates.

Probatur ſecundò accommodando ad præſens, argumentum Oviedi. Effectus formalis determinationis eſt conſtituere illud, quod determinat componens unum compoſitum cum alia comparte. Ergò determinatio, quæ ſe tenebit v. g. ex parte materiæ, conſtituet materiam componentem, unum cum forma. Ergò etiam conſtituet, formam, componentem unum cum materia; nam materia componens unum cum forma, & forma componens unum, cum materia, ne præciſivis conceptibus differunt; quia quidquid reſpondet ex parte objecti in uno, reſpondet ex parte objecti in alio, nam quòd idem in recto & poſtea in obliquo idem ponatur, nõ arguit præciſionem objectivam, ſic ut panis cum vino, vinum cum pane, ut dixi in materia de relatione non præſcindunt.

Respondebis in iſta Propoſitione: Materia componit unum cum forma, reſpondet unio, ſeu determinatio ſubjectata in materia; & alia determinatio, cùm dico, forma c mponit unum cum materia.

Contra. Quia hoc ipſum eſt quod negatur, aliam ſcilicet debere reſpondere determinationem, cùm ſufficiat unam reſpondere.

Probatur Tertiò. Poſitâ determinatione in ſola materia, ad hoc, ut ſit potentia formæ, ut ſit materia in actu ſecundo, &c. vel unitur forma materiæ vel non unitur: Si unitur. Ergò immeritò duæ requiruntur determinationes; ſi poſitâ determinatione in ſola materia, non unitur forma materiæ, Ergò nec materia illi unitur. Quod ipſum probatur, tum quia impoſſibile eſt, Petrum aſſidere Paulo; quin Paulus aſſideat Petro, ſi enim alteruter non ſedeat, neuter dici poterit, aſſidere. Ergò etiam, ſi forma non unitur materiæ, nec materia dicenda eſt uniri formæ. Tùm quia ſi poteſt uniri materia formæ, & non uniri forma materiæ, poſitâ ſolâ unione materiæ ad formam, erit ne compoſitum vel non? ſi erit compoſitum. Ergò ſuperadditam aliam determinationem otioſè requiris; ſi non erit compoſitum, contra erit, quia quâcunque legitimâ ratione definieris compoſitum, ex illa, deducetur eſſe illic compoſitum, & ſi dixeris eſſe compotum partiale, contra erit, quia nihil plùs illud totale dicet. Tum quia quando per te ſolùm materia unitur formæ, vel tribuit illi effectum ſuum formalem forma vel non tribuit; Si tribuit, Ergò ſuperfluit alia modalitas; Si non tribuit, Ergò poſſibile eſt haberi in ſubjecto aptam formam, & non haberi illius effectum formalem.

Respondet primò Maſtrius. Quamvis ſimilitudo ſit eſſentialiter duorum aſſimilatio, hôc non obſtante eſt illic duplex relatio, ergò & geminanda unio.

Contra. Quia ſimilitudo poteſt ſpectari phyſicè, & ſic una eſt, nempè qualitas in hoc, & qualitas in illo, ſeu ut dicit Ariſtoteles, quorum qualitas eadem eſt. Deinde poteſt ſimilitudo ſpectari Metaphyſicè, & ſic eſt duplex conceptibilis formalitas relationis, ſic etiam in præſenti ex eadem proportione ſufficiet Phyſicè una modalitas, licèt alia ſit formaliter futura unio, hujus cum illo, alia illius cum hoc

Respondet ſecundò. Poſitâ unione illâ unâ, unum tantùm unietur intrinſecè, aliud extrinſecè.

Contra. Quia quamvis aliquid non recipiat in ſe unionem, modò ſit terminus illius intrinſecus, nihil ?ili oberit quominùs dicatur eſſe unitum intrinſecè, adhucque illo extremo per modum termini ſe habente, mutabitur illud extremum, caſu quo additione illa, licet in ſe non ſubjectata, perficiatur in ordine ad operationes, ad quas dicit eſſentialem ordinem, tanquam ſui perfectionem.

Respondet tertiò, per unionem unam ambo extrema eſſe unita, ſed non ambo formaliter.

Contra. Quia ſi aliud extremum evadat terminus intrinſecus unionis, nihil deeſt quominùs dicatur eſſe unitum formaliter; & licèt Materia & Forma unita debeant eſſe relata mutuò, nego hanc relationem mutuam, ſalvari non poſſe, ſine receptione unionis in utroque; & ſicut accipiendo fundamentalem ſimilitudinem, & Phyſicè, non eſt neceſſe quidquam recipi niſi unam qualitatem, cùm tamen una qualitas, non ſit ſimilitudo, ſed acceſſus alius qualitatis, facit ſimile; ita non eſt neceſſe poni aliquid in alio extremo, ſed acceſſus alius extremi, hoc extremo habente ſe tanquam termino intrinſeco, poteſt evadere formaliter unitum, relatum, &c. Quid autem ſit terminus intrinſecus, explicatum in Materia de Incarnatione, ubi: cur Verbum non mutetur in Unione Hypoſtatica.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Solvuntur Objectiones.*

Objicitur Primò. De eſſentia unionis, & in noſtris principiis, de eſſentia eſt determinationis, reſpicere aliquid ut ſubjectum, aliquid ut terminum, ſed hoc non poteſt eſſe niſi duplex modalitas; nam aliàs utramque partem reſpicere ut ſubjectum. Major probatur, nam unio vel modalitas hypoſtatica eſt verè unio, reſpicitque naturam humanam ut ſubjectum, verbum ut terminum intrinſecum.

Respondet Arriag: Negando Majorem probationi illius conſequentiam, quia eſt à particu-

ticulari ad univerſale. Negari etiam poteſt minor,quia ſicut relatio reſpicit unum ut ſubjectum,aliud ut terminum,quantumvis in termino non recipiatur,ita & determinatio aut unio modalis,idem habere poterit.

Instabis. Forma ut unita materiæ,eſt perfectio materiæ,Ergò ut unita, debet recipi in materia,Ergò modus unionis debet recipi in materia.

Respondetur. Tranſeat totum,poſito præcipuè quòd modus iſte ſit materialis. Deinde dici poteſt,negando formam ut unitam,unione appropriatâ ſoli formæ, eſſe perfectionem materiæ, ſed eſt illius perfectio,vel propria, vel communi utrique unione, unita.

Objicitur Secundò, tam unio quàm determinatio noſtra modalis,debet recipi in utroque extremo, quia impoſſibile eſt manere aliquid intrinſecè unitum,vel determinatum, per unionem vel determinationem,quæ non recipiatur in illo. Materia autem & forma ſunt intrinſecè unita.

Respondet Arriag: unionem illam recipi in utroque extremo, ſed commodè dicetur quòd modalitas illa reſpiciat unum tanquam ſubjectum,& aliud tanquam terminum intrinſecum,& ſic Verbum Divinum eſt intrinſecè unitum,quamvis ſit nonniſi terminus intrinſecus Modalitatis,cæteroqui non niſi in ſola humanitate, ſubjectatæ.

Instabis. Non poteſt quidquam dealbari albedine in alio receptâ. Ergò nec uniri unione in alio receptâ,aut determinari determinatione,in alio receptâ.

Respondetur. Si procedat argumentum de ſubjecto recipiente determinationem, cui viciſſim aliud non connectitur, ſicut non connectuntur parietes duo,vel homo & paries, totum argumentum concedi debet. Si autem procedat de indiſtantibus, ad ſe ordinatis, &c. extremis,imprimis retorqueri poteſt argumentum; quare Verbum ſit unitum intrinſecè humanitati, quantumvis Modalitatem in ſe nullam recipiat. Rursùs albedo vel recipitur immediatè in quantitate vel immediatè in materia, certum eſt non recipi illam immediatè in forma,quia hæc non comparatur ad albedinem, ut ejus materia,& tamen non ipſa materia denominatur alba,ſed paries,qui etiam importat formam; quòd ſi ad dandam denominationem in compoſito albi,etiam formæ,ſufficit quòd ratione unionis, contribuant ſibi ſua prædicata, quam contributionem prædicatorum,non faciunt duo parietes diſſiti, utpote non ordinati ad ſe,tanquam actus & potentia, ita etiam contribuent ſibi ſua prædicata materia & forma, quando ad ſe comparabuntur ut Actus & Potentia in actu ſecundo tales, quamvis unionem, unum tantùm extremum recipiat. Denique dici poteſt dealbationem utpotè ens abſolutum, non reſpicere aliud tanquam terminum intrinſecum: conſequenter non habere ullum titulum dealbandi aliud, jam autem determinatio materiæ,ad eſſe unitæ formæ, eſt quid relativum,reſpiciensque formam tanquam terminum intrinſecum,ideò ille vel hoc titulo tribuere poteſt denominationem determinatæ vel unitæ.

Objicitur Tertiò. Relatio in ſententia iſtorum,qui illam diſtinguunt realiter, quando duo extrema referuntur, non ſufficit ut ſit una. Ergo nec in ſententia noſtra ſufficit ut ſit una modalitas.

Respondetur. Diſparitatem eſſe,quia poſſibile eſt eſſe unum relatum,& aliud non referri, hinc definitivè relatio, non eſt duorum habitudo,ſed habitudo ad aliud, etſi relatio eſſet definitivè duorum habitudo,non eſſet neceſſe duas relationes ponere; quia autem unio vel noſtra modalitas,eſt duorum habitudo,unio enim ſemper eſt duorum,nec ſunt ſeparabilia, ut materia uniatur formæ, & viciſſim forma non uniatur materiæ,hinc fit ut ſufficiat unionem & determinationem modalem, eſſe unam. Deinde cùm univerſaliter falſum ſit, modalitatem hanc debere in utroque extremo recipi,cùm non recipiatur in Verbo, cumque non ſit ratio, quare ſufficiens ſit una modalitas in uno compoſito, & non ſit ſufficiens in alio,hinc fit,in omni eventu poſſe poni unam modalitatem,quæ ratio non inquirit rationem,cur Modalitas non poſſit recipi in Verbo,ſed attendit ad hoc; ſi in Chriſto ſufficiens eſt una modalitas, non in utroque extremo recepta,cur non aliàs ſufficiet.

Objicit Quartò recentior Suar. Illa modalitas eſt duorum extremorum,Ergò ex vi definitionis non magis ſe tenet ex parte unius, quàm ex parte alterius.

Respondetur. Ex vi non niſi talis modi vel unionis determinat ſibi hoc potiùs ſubjectum, ſed indifferens aliàs eſſet,ut in alterutro ſubjecto recipiatur.

Instat Primò. Si modalitas dicta ſe tenet tantum ex parte unius extremi; cur non potiùs definitur vinculum vel determinatio unius extremi ad aliud vel cum alio.

Respondetur. Eſt Quæſtio de modo loquendi,in qua maxima ratio petitur ex placito, ſed hujus placiti hæc etiam poteſt dari ratio, quia ly aliud vel alius importat aliquid extrinſecum,quia autem compoſito, neutra pars eſt extrinſecum,fit ut neutra pars, debeat illis terminis exprimi. Rursùs ideò non appellatur modus ille determinatio unius extremi ad aliud, vel cum alio, quia hæc Phraſis importat quaſi majoritatem & ſpecialitatem unius extremi uniti quàm alius; unio autem vel ille modus,ſe æquè ad utrumque extendit, in ordine ad

ad vinculare, vel determinare, neque magis una pars in ratione compoſitionis componit quàm alia, jam autem ſi diceretur illa modalitas determinare unum cum alio, ſignificaretur ſpecialitas unius extremi præ alio, & ſicut v. g. non eſt bene cultus ſermo, Rex mecum fuit in prandio, ſed tu potiùs fuiſti cum Rege, quia Rex habet præcellentiam, ita & in præſenti non rectè diceretur unio eſſe unius extremi cum alio, quia illi competeret etiam præcellentia.

INSTAT 2. Relatio ex eo quòd non ſit in utroque extremo, ſed in uno tantùm, ad aliud, non dicitur reſpectus duorum extremorum, ſed unius ad aliud. Ergo etiam & unio ſi non eſſet in utroque extremo, deberet dici unius unio ad aliud.

RESPONDETUR. Negando ideò dici relationem ad aliud, quia in uno extremo ponitur, ſed quia terminus eſt quid extrinſecum relationi; nec per modum partis intrare debet in compoſitionem hujus, quod eſt relatum, hinc rectè nominatur ad aliud; è contra quia extrema mediâ unione, vel propter determinationem modalem intrare debent compoſitum, per modum partium intrinſecarum, hinc unio non debet dici unius ad aliud.

INSTAT 3. Maſtrius. Terminatio ad formam unionis receptæ in Materia, ſolùm ſufficit ut dicatur extrinſecè unita, non autem ut dicatur unita intrinſecè. Omnis enim modus eſſendi intrinſecus, unius rei cum alia, ad unionem per informationem reducitur, quia denominatio intrinſeca ſumitur à forma intrinſeca.

RESPONDEO. Nego ſi aliquid ſe habeat per modum termini intrinſeci, quod non poſſit dici unitum intrinſecè, quamvis non ſe habeat per modum ſubjecti receptivi. Negoque rationem intrinſeci, reduci ſemper ad informationem. Et licèt denominatio intrinſeci ſumatur à forma intrinſeca, id tamen verum eſt, aut de forma intrinſeca recepta, aut ad ſe terminata, tanquam ad aliquid intrinſecum.

Quòd autem dicit Maſtrius, etiam Verbum eſſe unitum extrinſecè; eò quòd licèt ſit intimè conjunctum, non minùs quàm materia formæ, id tamen contingat per unionem in ipſo Verbo non receptam, quod inquam dicit non convincit; nam ut alibi viſum, plurimi dicunt verbum eſſe intrinſecè unitum, etſi eſt intimè conjunctum, licèt unione non in ſe recepta, cur non poterit dici intrinſecè unitum; & ſi poteſt ſalvari intimitas conjunctionis, non recipiendo conjunctionem, cur non poteſt ſalvari intrinſecitas unionis, ſine receptione unionis. Quòd autem dicit hoc eſſe peculiare unionis hypoſtaticæ ratione infinitatis & immutabilitatis verbi, id etiam non convincit, ſi enim eſt de eſſentia uniti, recipere unionem, etiam infinitum & immutabile aut uniri non deberet, aut deberet in ſe recipere unionem, cur debebit indiſpenſabiliter in humanis in utroque extremo recipi, cùm poſſit eſſe hæc unio Materialis, adeòque improportionata animæ ſpirituali, ipſumque principium: Non ſunt multiplicanda entia, id evincat. Et licèt receptio afficiat Materiam, informatio formam, quia tamen formaliter illa receptio, eſt ipſamet Materia in diverſis connotatis, itemque formaliſatio, eſt ipſa forma in diverſis itidem connotatis, non erit neceſſe multiplicare uniones, ſed tota multiplicatio, erit penes entitatem Materiæ & Formæ.

OBJICIT 5. idem Recentior Suar. Non eſt potior ratio, cur modus ille determinativus in uno potiùs quàm altero extremo ſubjectetur. Ergo debet in utroque ſubjectari. Si ſubjectatur in utroque neceſſario duplex eſt, quia unus modus non poteſt identificari cum duabus realitatibus, alioqui hæc eſſent idem realiter inter ſe ex illo principio: Quæ ſunt eadem uni tertio.

RESPONDETUR. Ipſa materialitas modi, determinat ſibi ſubjectum materiale, conceſſò etiam quòd in utroque extremo reciperetur modus, non video quomodo identificatio extremorum ſequeretur, cùm neutrum extremum cum ipſo modo identificetur, qui diſtinctam entitatem habet, ſed tantùm ſequetur, ſicut junguntur uni tertio, ita jungi inter ſe. Addo in proceſſu ulteriori arguendi immeritò ſupponere eundem, quòd non debeat dici Verbum unitum Humanitati, ſed tantùm Humanitas Verbo, benè enim dicitur, Verbum Caro factum eſt, quod tamen unionem importat. Unde etiam ad convertentiam dicitur. DEUS factus eſt homo, ut homo fieret DEUS. Non nego tamen, quòd ſolùm dicatur Verbum aſſumpſiſſe humanitatem, non humanitas Verbum, quia quod aſſumitur, aſſumptione dignificatur, ut dicitur creatura aſſumi, ad opera miraculoſa, privatus ad dignitatem; jam autem humanitas eſt dignificata à Verbo, non Verbum ab humanitate, & quamvis aſſumptio & unio ſint idem realiter, non tamen ſequitur, quòd phraſes quæ pro uno tenent, teneant pro alio, nam Trinitas cum Patre, Filio & Spiritu Sancto ſunt idem realiter, & nihilominus in nomine Trinitatis non tenet baptiſmus.

OBJICIT 6. Maſtrius. Si forma uniretur materiæ, quantùm ſufficit ad conſtitutionem

compoſiti, ob ſolam terminationem Modalitatis in Materia v.g. receptæ, ſequitur formam abſque ulla ſui mutatione, informare materiam, quod fieri non poteſt, cùm in hoc conſiſtat Incarnationis Myſterium, quod Verbum ſine ulla mutatione, unitum ſit naturæ humanæ.

Respondeo. Formam tunc duplici ex capite mutandam: imprimis quia tranſit à non eſſe ad eſſe. Secundò, quia cùm eſſentialiter illa forma ſit ordinata ad corpus, adeoque habet eſſe ordinatum ad corpus, etiam operari, debet habere aliquod ordinatum ad corpus, & quia hoc operari exercere extra corpus non poteſt, neque enim anima extra corpus guſtat, cumque unione ad corpus acquirat, ut poſſit proximè exercere illas operationes, tanquam ſe perficientes, ideò anima, illâ modalitate receptâ in materia, mutatur. Quia autem in unione hypoſtatica Verbum nec accipit eſſe, nec perficitur in ordine ad operationes, quæ ſint perfectio Verbi, & ad quas ex natura ſua eſſentialiter ordinetur, ideò nec mutatur. Sed de hoc in Materia de Incarnatione.

Objicit 7. idem. Partes acquirunt perfectionem in conſtitutione totius, cùm enim ſint eſſentialiter imperfectæ, uniuntur, ut in compoſito perficiantur; id autem fieri nequit, niſi per receptionem alicujus perfectionis, quâ ſeparatæ carebant: & hæc eſſe nequit, niſi peculiaris cujuslibet ad aliam unio, omnis enim perfectio fit ex aliqua additione, mera autem terminatio nihil addit, unde etiam viſio perficit potentiam, non objectum.

Respondetur. Quòd partes acquirant perfectionem in conſtitutione totius, quòd autem hoc fieri debeat per receptionem perfectionis, ſi intelligatur per ſubjectationem in ſe perfectionis advenientis falſa eſt propoſitio; ſi ly per acquiſitionem perfectionis, ſupponat pro acquiſitione perfectionis ſeu complementi. Concedo propoſitionem; poteſt autem aliquid, quia evaſit terminus alicujus, habere complementum ſuæ perfectionis, ut ſi ordinetur eſſentialiter, ad hoc, ut evadat terminus, ſed in præſenti non ex eo præciſè perficitur anima, quia evadit terminus, ſed quia evadendo terminus completur in ordine ad ponendas operationes aliquas, ad quas etiam eſſentialiter ordinatur. Et licèt omnis perfectio ſit ex additione, nego tamen quòd hæc additio debeat eſſe per receptionem, cùm poſſit fieri ratione unionis ad ſe terminatæ, licèt præciſa ratio termini, non faciat terminum perfici, ratio tamen termini intrinſeci unionis, poteſt facere, ut terminus ille perficiatur, caſu quo incompletio illius eſſentialis, (qualis eſt hîc in ordine ad operari aliquas actiones) tunc compleatur. Objectum autem non eſt terminus intrinſecus actûs.

## Punctum Difficultatis 3.

*Eſtné hæc modalitas materialis.*

Dicendum. *Hanc modalitatem eſſe materialem.*

Probatur. Quia cùm in generatione hominis neque materia neque forma à generante producatur, ſi nihil obſit, oſtendendus eſt proximus & intimus influxus in compoſitum, quod dicitur generari; intimior autem oſtendetur hic influxus, ſi ponatur hæc modalitas materialis: nam tribui poterit tanquam effectus generanti, quo effectu poſito, inimpedibiliter etiam à Deo, fit compoſitum, generari autem non poſſet, ſi eſſet ſpiritualis. Conſequenter *Hæc modalitas recipitur in materia, quod*

Probatur 1. Quia nullum eſt fundamentum, quod in re ſpirituali, qualis eſt anima hominis, recipiatur aliquid materiale, ut autem uniformius procedatur etiam in aliis compoſitis, cur non recipietur in ſola materia?

Probatur 2. Quia ſi nihil obſit, debemus quam proportionatiſſimum formis ſubjectum tribuere, enti autem materiali ſubjectum proportionatum, eſt materia.

Probatur 3. Si modus materialis reciperetur in ſpirituali ſubjecto, deberet recipi ſecundùm modum eſſendi animæ, nam quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur; jam autem modus exiſtendi animæ rationalis eſt, ut ſit tota in toto, & tota in qualibet parte, quod connaturaliter competere non poteſt enti materiali.

Objicitur 1. Forma eſt indifferens ad uniri: Ergo indiget aliquo recepto, ut fiat unita.

Respondetur. Negando conſequentiam, ſufficit enim extrinſecum determinativum.

Objicitur 2. Ideò verbum non perficitur unione, quia non recipit unionem vel illam modalitatem determinativam. Ergo illa recipi in utroque extremo debet, ſi utrumque perfici debet.

Respondetur. Ad tribuendum effectum formalem, ſufficit, in extremo ſecum unito aliquid recipiatur, nam albedo non recipitur in forma parietis, & tamen parieti, tribuit ſuum effectum formalem. Non ideò autem Verbum non perficitur, quia non recipit unionem, ſed quia præcontinet omnem poſſibilem perfectionem, quam ſi non præcontineret, participaret ab humanitate, quantumvis non reciperet unionem. Rursùs non ideò Verbũ non perficitur illâ Modali-

Modalitate, quia illam non recipit, ſed quia vi illius, ad ſe terminatæ, nec in eſſe, nec in operari perficitur.

Objicitur 3. Si unio reciperetur in ſola materia, deberet intrinſecè terminari ad formam, hoc autem quod eſt intrinſecè terminari eſt inexplicabile.

Respondetur. Quid ſit terminus intrinſecus variant in explicatione auctores, explicationem adlatam ab Arriag. impugnavit Oviedo, conſule illum. Explicat poſtea Ovied. terminum intrinſecum, dicitque eſſe id quod pertinet ad conſtitutionem unius per ſe, per unum autem per ſe intelligit quodcunque totum; prout diſtinctum à toto morali, & toto per aggregationem. Cui explicationi addenda aliqua limitatio, certè enim ipſa materia ſubjectans modalitatem pertinet ad compoſitum, neque tamen eſt terminus intrinſecus reſpectu illius modalitatis, ſed ſubjectum: hinc commodiùs dicetur terminum intrinſecum eſſe id, ad quod eſt habitudo alligativa Phyſicè, illudque requiritur tanquam extremum conſtituens unum per ſe. Secundùm terminos in materia de Incarnatione uſurpatos, terminus intrinſecus eſt, id, quod habet rationem cohibentis, limitantis, & Ad quod, ita tamen ut habeat rationem alligati Phyſicè, de quo ibi fuſiùs.

Instat quidam. Omne intrinſecum perfectionis, niſi quid obſtet ſubjectatur in ſuo perfectibili, ut conſtat in ductione, ſed unio perficit utrumque, ergo in utroque ſubjectatur.

Respondetur. Quòd obſit: quia commodius eſt ponere unionem hanc materialem, adeoque talem quæ non ſit apta recipi in ſpirituali ſubjecto univerſaliterque id quod requirit aliud tanquam terminum intrinſecum, non eſt neceſſe in eodem recipi, taliter autem unio ſpiritualis vel modalis reſpicit formam.

# QVÆSTIO II.

## *De Compoſito quod datur.*

In hac Quæſtione agetur contra Scotiſtas, qui docent diſtingui realiter compoſitum à partibus componentibus, quod quidem extendi poteſt etiam ad compoſita poſſibilia, quia tamen circa compoſitum, quod datur, nihil aliud ſpeciale tractandum occurrit, res ſub hoc titulo expedietur. *Circa quod*

Præmitto 1. *Non eſſe difficultatem in hoc:* An compoſitum diſtinguatur ſaltem realiter inadæquatè à ſuis partibus, certum enim eſt diſtingui; nam cùm includat tam materiam, quàm formam, quàm unionem, (de qua loquemur aliàs, tanquam de diſtincta, ſub nomine ejus, nonniſi modalitatem determinativam intelligendo, ut ita ſecundùm communes Phraſes planiùs diſceptetur) hinc à materia v. g. diſtinguitur realiter inadæquatè compoſitum, propter formam & modalitatem, quæ compoſitum includit, & non ſunt idem realiter cum materia.

Præmitto 2. *Tam partem à compoſito, quàm compoſitum à parte, diſtingui realiter*, ſed ita ut modus diſtinctionis habeat ſe aliter, nam compoſitum à parte diſtinguitur realiter inadæquatè, addendo aliquid poſitivum, quod comparatum ad compartem, eſt ab illa realiter adæquatè diſtinctum, certè enim forma incluſa in compoſito, à materia itidem incluſa, diſtinguitur realiter adæquatè. Pars autem à toto diſtinguitur quidem etiam realiter inadæquatè, ſed importando nonniſi aliquid negativum, ſcilicet negationem identitatis cum alia comparte, quam dicit totum. Dicitur autem iſta diſtinctio à compoſito, realis inadæquata, quia compoſitum dicit v. g. materiam, quæ à ſeipſa non eſt diſtincta realiter, hinc materia à compoſito non dicit diſtinctionem realem adæquatam, quia non dicit diſtinctionem à ſeipſa, & tamen illa ipſa includitur in compoſito.

Præmitto 3. *Aliam eſſe hanc Quæſtionem:* An totum præter materiam & formam & unionem dicat eſſe totius, diſtinctum realiter, ab illis tribus ſimul & collectivè ſumptis, & aliam hanc, an in toto, præter materiam formam & unionem, ſit adhuc aliquod aliud eſſe ſubſtantiale, non quidem quòd ſit per modum totius, includentis illa, & tamen diſtincti ab illis, ſed per modum ſubſtantialis, eſſe totius ingredientis; priorem partem docent Scotiſtæ, poſteriorem noſter Vaſq. de Incarnatione d. 19. n. 28. quia à forma, docet tribui materiæ, eſſe quoddam ſubſtantiale.

Præmitto 4. *Partes in ordine ad totum multipliciter comparari poſſe, vel unitas, vel non unitas.* Rursùs ſi comparentur unitæ, comparari poſſunt vel unitæ diſtributivè acceptæ, ad eum modum quô poſſum accipere Apoſtolos 12. omnes, ſed ſigillatim, vel unitæ collectivè acceptæ, & in hoc poſteriori ſenſu, quæritur, an diſtinguatur totum ſubſtantiale, à partibus, illarumque unione, collectivè ſumptis.

Præmitto 5. Quod advertit Oviedo *aliud eſt quærere:* an à materia, forma & unione ſimul ſumptis diſtinguatur compoſitum, *& aliud*, an diſtinguatur à partibus ſimul ſumptis & unitis, dicitque compoſitum diſtingui realiter inadæquatè à partibus ſimul ſumptis, & unitis, non eſt tamen diſtinctum à materia forma, & unione ſimul ſumptis. Rationem aſſignat, quia partes ſimul ſumptæ & unitæ non dicunt

 unio-

unionem in recto ſed in obliquo, ſicut lignum album, dicit albedinem nonniſi in obliquo, & ita non identificantur partes etiam inadæquatè cum unione, cum qua identificatur totum; adeòque totum dicit aliquid, quod non dicunt partes unitæ ſimul ſumptæ, ratione cujus diſtingui poterit à partibus unitis, ſimul ſumptis. Cæterùm hæc adverſio illius non convincit, vel enim procedit de diſtinctione petibili ex modo alio ſignificandi; quòd ſcilicet ſemel in recto, ſemel in obliquo importetur unio, vel modalitas, & hæc diſtinctio petibilis ex modo alio ſignificandi; concedi poteſt, ſed eam ſub quacunque Phraſi debet concedere Ovied. in toto comparato ad partes & unionem, eandem diſtinctionem, quia ſemper totum importat alium modum ſignificandi; nam totum collectim ſignificat, partes autem & unio, ſigillatim ſignificant. Unde etiam in Theologia dicitur, non tenere baptiſmum in Nomine Trinitatis, quia non eodem modo ſignificat Perſonas, ac cùm dico in Nomine Patris, &c. Si autem ſit res de diſtinctione petibili ex ipſomet objecto, illa nulla eſt, quia nulla eſt diſtinctio in re, inter idem in recto, & idem in obliquo ſignificatum, & ita vinum & panis non diſtinguuntur à vino eodem, cum pane eodem. *His præmiſſis ſit*

# DIFFICULTAS I.

*De diſtinctione totius à partibus totius.*

DICENDUM eſt: *Compoſitum à materia & forma & unione ſimul ſumptis collectivè, non eſſe diſtinctum realiter.* Eſt concluſio noſtrorum contra Scotiſtas. Eſt Sententia conformis S. Thom. 4. contra Gent. cap. 81. *De humanitate,* inquit, *non eſt intelligendum, quòd ſit forma conſurgens ex conjunctione formæ ad materiam, quaſi realiter ſit alia ab utroque, quia cùm per formam materia fiat hoc aliquid actu, illa tertia forma conſurgens, non eſſet ſubſtantialis ſed accidentalis;* Et paulò poſt: *humanitas ergo nihil aliud dicit, niſi principia ipſa eſſentialia conjuncta,* idem habet l. 2. Q. 13. Art. 1. & 1. par. Q. 77. art. 2. ad 2. & in 4. diſp. 44. Q. 1. art. 4. quæſtione 3. Senſit idem Aug. 7. de Trinitate Cap. 4. *Homo,* inquit, *nihil eſt aliud quàm anima & corpus,* intellige unita, ut ipſe addit. 9. de Civ. c. 3.

PROBATUR 1. communiter. Totum vel includit aliquid præter materiam & formam & unionem, vel non: Si non includit. Ergo non habet ratione cujus ab illis diſtinguatur: Si includit: Quæro an totum diſtinguatur à materia, forma, unione, & illo incluſo vel non diſtinguitur; ſi non diſtinguitur, nec diſtinguetur à materia, forma & unione ob paritatem rationis; ſi diſtinguitur, dabis proceſſum in infinitum.

RESPONDENT Scotiſtæ. Totum non diſtingui à materia, forma & unione per aliquid in ſe incluſum, ſed per ſeipſum reſultans, tanquam quid includens partes & unionem, adeoque inadæquatè.

CONTRA. Tum quia non ſolvitur argumentum propoſitum, illud enim ipſum reſultans, vel eſt aliquid etiam inadæquatè, præter illa tria, vel nihil: Si nihil. Ergo non diſtinguetur ab illis; ſi eſt aliquid, quæro: illud totum complectens illud reſultans & illa tria, vel diſtinguitur, vel non diſtinguitur, redibitque argumentum factum. Tum quia, ut urget Oviedo, hoc, quod tu dicis diſtingui per ſeipſum, vel diſtinguitur per aliquid, quod non eſt tota ſua entitas, vel diſtinguitur per totam ſuam entitatem: non per aliquid quod non ſit tota ſua entitas, quia nihil eſt in toto, quod non ſit tota ſua entitas, ſi autem totum diſtinguitur totâ ſuâ entitate, à materia & forma & unione, ſimul ſumptis. Ergo diſtinguitur adæquatè, quia diſtingui unum ab altero adæquatè, eſt diſtingui per totam ſuam entitatem. Tum quia illud ipſum reſultans, prout condiſtinctum, vel eſt nihil, vel aliquid: Si nihil, Ergo non diſtinguitur entitativè ab illis tribus: ſi aliquid, Ergo prout condiſtinctum aliquid in ſe includit; contra quam aſſumebat Reſponſio.

PROBARI ſolet 2. Tum quia forma totius nonniſi cum partibus eſt totum. Ergo eſt in compoſito veluti pars compoſiti, nam ſeipsâ non eſt totum compoſitum, & quoniam compoſitum nihil habet præter partes & formã totius, quæ eſt per modum partis, ſequitur etiam per ipſos, compoſitum, ab omnibus ſuis partibus non eſſe diſtinctum. Tùm quia hæc forma totius vel eſt ſimplex vel compoſita; ſi eſt compoſita non habebit unde componatur, nam non poterit componi ex materia & forma, quia illas à ſe propter realem ab illis diſtinctionem excludit, non etiam poterit componi ex aliis partibus, quia ab his, ob paritatem rationis, diſtingui etiam deberet realiter; quod ſi forma totius eſt ſimplex, quomodo eſt compoſitum. Tum quia illa forma totius in homine, vel eſt materialis, vel eſt ſpiritualis: Si eſt ſpiritualis, quomodo reſultare poteſt etiam ex corpore, & ſi viſio principiata cum oculo, evadit materialis, cur non & illud totum, cujus principium eſt etiam corpus; ſi autem totum illud eſt materiale, Ergo homo ut homo, non eſt rationalis, quia homo ut homo, eſt homo ut totum, homo autem ut totum, formâ materiali conſtitueretur, forma autẽ mate-

materialis non principiat operationes ratiocinandi.

Probatur III. argumento negativo: quia nulla eſt neceſſitas diſtinctionis, ut patebit ſolutione argumentorum.

Probatur IV. Maximè attendendo ad illorum doctrinam, qui docent tertiam illam entitatem, non eſſe aliquid *præter hæc*. hoc eſt materiam & formam unitas, eſſe tamen *aliquid ex his*. Tum quia illa entitas, vel dicit alietatem à materia & forma unitis, vel non dicit: Si non dicit. Ergò nec dicit diſtinctionem; Si dicit alietatem illa tertia entitas à materia & forma unitis. Ergò dicit non eſſe, ſeu negationem materiæ & formæ unitarum; ſi dicit negationem materiæ & formæ unitarum: Ergò non tantùm eſt aliquid *ex his*, ſed etiam eſt aliquid *præter hæc*; illud ſcilicet quod dicit illam negationem materiæ & formæ unitarum. Tum quia tertia illa entitas, quæ non eſt aliquid præter illa tria, eſt tamen aliquid ex illis, vel eſt ſe ſolâ, totum eſſe hominis; vel non eſt, ſe ſolâ, totum eſſe hominis; ſi tertia illa entitas, eſt ſe ſolâ, totum eſſe hominis, Ergò ad eſſe hominis, non eſt requiſitum eſſentialiter corpus & anima rationalis unita, cùm eſſe ſeu eſſentia hominis, in ſola illa tertia entitate ſiſtat; Si autem tertia illa entitas, non eſt ſe ſolâ, totum eſſe hominis, ſed etiam anima & corpus unita, ſunt etiam illud eſſe, Ergò eſſe hominis, eſt compoſitum ex duobus, uno, quod eſt tertia illa entitas, ſeu totum, & aliud quod ſunt partes, conſequenter illud totum, *Ex his*, & erit totum ut ſupponitur, & non erit totum, quia ad eſſe hominis etiam illæ partes requiruntur. Tum quia illa tertia entitas *ex his* prout condiſtincta à materia & forma unitis, conſequenter prout dicit negationem materiæ & formæ unitarum, vel includit materiam & formam unitas, vel non includit: Si non includit, quomodò illud totum, eſt homo, ſine corpore & anima humana; ſi prout condiſtinguitur ab illis, adhuc illa includit, Ergò ab illis non diſtinguitur, quia illa non negat. Tum quia non eſt explicabile quid ſit illa tertia entitas, dicis eſt compoſitum; quæro, quid ſit illud compoſitum præter materiam & formam, dices eſt quid includens, quæro, quid ſit in re iſtud includens, dices eſt quid reſultans ex illis; quæro, quid eſt in re, hoc reſultans.

# DIFFICULTAS II.

### *Reſtaurantur quædam argumenta pro concluſione.*

Probatur V. Concluſio. Rationibus quas ſibi oppoſuit eaſq; ſolvere conatus eſt Pontius.

I. Ratio. Si totum comparatum ad materiam, formam & unionem eſſet diſtinctum realiter, poſſent ad invicem ſeparari, totum enim, eſt quid abſolutum.

Respondet Pontius: Totum, eſſe quid relativum, & etiamſi eſſet abſolutum, ſeparari non poſſet, quia dependet eſſentialiter ab alio abſoluto, nempè partibus & unione, partes etiam & unio à toto ſeparari non poſſunt, quia dependent à toto à poſteriori; eô modo quò agens dependet ab effectu à poſteriori.

Contra. Tum quia ſi totum eſt relativum, vel eſt ita relativum, ut in toto relatio, ſecundùm opinionem Scoti, ſit diſtincta realiter vel indiſtincta: Si diſtincta, de illo ipſo diſtincto & tamen toto, quæro, cur non poſſit ſeparari? Si indiſtincta, conſequenter ad principia Scotiſtarum non proceditur, quia hi diſtinguunt relationem realiter. Ergò ulteriùs totum formaliter acceptum, non includit materiam & formam, nam hæc ſunt abſoluta. Tum quia ſi totum ex eo eſt relativum, per Pontium, quia dicit ut ſic formaliter unionem, quæ eſt reſpectus, quæro quare eſt major connexio Totius cum unione, quàm ejuſdem Totius cum materia & forma? Quòd ſi non eſt major connexio, cur non æquè involvet materiam & formam, quæ ſunt abſoluta; quòd ſi æquè iſta abſoluta involvet, quomodo probabitur ex eo inſeparabile eſſe totum, quia dicit reſpectum, immò ſi hæc tertia entitas conſurgit etiam ex materia & forma, immeritò dicetur ut ſic formaliter dicere unionem, cùm etiam dicat formaliter materiam & formam, Tum quia poſitâ tali dependentia totius à partibus, qualis eſt, agentis ut agens eſt, ab effectu, ſequitur adhuc ſeparabilitas totius à partibus, quamvis enim agens ut agens, ab effectu in ſenſu reduplicativo ſeparari non poſſit, ſeparari tamen poteſt in ſenſu materiali; & ſic Pater ut Pater, dicit neceſſariò Filium, cùm tamen hoc ſtat, quòd ſeparari poſſint. Ergò etiam quantumvis totum ut totum ſeparari non poſſit à materia & forma unitis, poterit tamen totũ in ſenſu materiali acceptum, à partibus ſeparari. Tum quia eſſentialis dependẽtia non arguit inſeparabilitatẽ,

ſi id quod dependet non ſe habeat ut modus, habeatque diſtinctam ſuam entitatem; Tum quia, ſi dependentia eſſentialis totius à materia & forma, facit, ne totum ab illis ſeparari poſſit, quid rogo eſt iſta dependentia? ſi enim per dependentiam eſſentialem intellig tur, quod unum exiſtere non poſſit quin exiſtat aliud, negatur in præſenti talis dependentia, idq; eô titulo quia diſtincta realiter poſſunt ſine eo exiſtere quoad ſuam Entitatem: Si autem aliquid aliud intelligatur, rogo quid illud eſt, & quomodo fundat inſeparabilitatem.

II. RATIO eſt. Si daretur tertia entitas diſtincta à partibus, faceret, compoſitionem cum ipſis, & ſic ex ea & partibus reſultaret alia tertia entitas & ſic in infinitum.

CONFIRMATUR hoc ipſum. Illa tertia entitas vel eſt aliquid compoſiti, vel non eſt, ſi non eſt, Ergò neque ſpectat ad compoſitum; ſi ſic, ergò eſt pars compoſiti, & conſequenter compoſitum, nihil dicit præter partes.

RESPONDET Pontius. Negando Sequ. cùm enim inquit compoſitum ſit ex partibus, non debet facere compoſitionem cum ipſis; ad eum modum, quô in noſtra ſententia, totum diſtinguitur realiter à qualibet parte, ſeorſim ſumpta, & tamen non facit compoſitionem cum illa, quia aliâs eſſet pars alicujus alterius compoſiti. Ad confirmationem autem dicit, quòd illa tertia entitas, non ſit aliquid compoſiti; ſed ipſum compoſitum, & addit quòd ſi tertia illa entitas ſpectetur per modum abſtracti Metaphyſici, à compoſito conſiderato ut concreto, in hoc ſenſu concedit illam tertiam entitatem, poſſe dici aliquid ipſius compoſiti Metaphyſicè loquendo: ſed non ſequitur, quòd ſit pars Phyſica ipſius, nec conſequenter ſequitur, quòd totum ſit quid diſtinctum realiter ab omnibus partibus Phyſicis & ab omnibus, quæ in ipſo, phyſicè includuntur.

CONTRA eſt. Tum quia de hoc ipſo quæritur, cur totum compoſitum ex partibus non faciat compoſitionem cum ipſis, cùm & totum & partes integrent hominem, hinc quod eſt in quæſtione, pro ratione non erat dandum. Tum quod adfert pro inſtantia, non convincit; nam quando communis ſententia docet, totum diſtingui realiter inadæquatè à qualibet parte ſeorſim ſumpta, docet quòd non quidem ſub formalitate totius, ſed ſub formalitate alia, fiat illorum diſtinctorum extremorum compoſitio, & ſic cùm totũ diſtingui dicimus, realiter inadæquatè à materia, totum quod præter materiam dicit formam, non ſub ratione totius, ſed ſub formalitate formæ, facit compoſitionem cum materia. Tum quia ex eo quòd compoſitum ſit ex partibus, videtur potiùs ſequi, debere illud facere compoſitionem cum ipſis, nam cùm ſit præter partes tamen conſtituens hominem v.g. eundem, videtur potiùs componere cum illis hominem, explicandumque veniret, quòd ſit iſtud compoſitum ex partibus, compoſitione quæ inferat diſtinctionem realem.

*Contra dicta ad confirmationem opponi poteſt.* Tum quia hoc ipſum probandum fuit, quòd tertia illa enitas, non ſit aliquid compoſiti, cùm compoſitum & illam tertiam entitatem, & præterea materiam & formam, dicat. Tum quia, ſi totum non eſt diſtinctum realiter ab omnibus partibus Phyſicis, nec eſt diſtinctum realiter, quia diſtinctio illa, deberet eſſe Phyſica. Quòd ſi dicas non eſſe diſtinctum ab omnibus partibus Phyſicis, quia non eſt à ſeipſo diſtinctum, hôc ipſo ſupponet, eſſe illud totum partem Phyſicam, quia non poſſet ulla alia pars oſtendi Phyſica, à qua non eſſet diſtinctum realiter compoſitum, niſi à ſeipſo. Tum quia tertia illa entitas reſpectu compoſiti ſpectati ut concreti, vel eſt per modum partis Phyſicæ, vel non eſt per modum partis Phyſicæ: Si non eſt per modum partis Phyſicæ, nullo modo diſtinguetur realiter nemine cogitante, ſed ad ſummum formaliter ex natura rei in ſententia Scotiſtarum, & ſicut quia animalitas non eſt pars Phyſica, non diſtinguitur realiter nemine cogitante, ita & illud compoſitum; Si eſt nonniſi abſtractum Metaphyſicum, non diſtinguetur realiter; Si autem eſt per modum partis Phyſicæ, contradicetur immediatè factæ reſponſioni.

III. RATIO eſt. Quæ conſtant iiſdem partibus ſunt idem realiter, ſed totum conſtat iiſdem partibus, quibus conſtant partes unitæ. Ergò.

RESPONDET Pontius. Quod ſcilicet totum conſtet Partibus aliter ſe habentibus, nempè ut unitis, adeoque diſtingui poterit ab illis realiter.

CONTRA. Tum quia in hoc quod eſt conſtare partibus aliter ſe habentibus, vel involvitur eadem nonniſi entitas partium, vel non eadem: ſi non eadem. Ergò non eadem entitas partium, quæ illæ ſunt v.g. in homine, aliæ, præter materiam & formam? Quòd ſi eſt eadem entitas, Ergò eſt negatio diſtinctionis realis, nam eadem entitas, à ſeipſa, non diſtinguitur realiter. Tum quia hoc ipſum quod eſt aliter ſe habere illas partes, inexplicabile eſt, qui inferat diſtinctionem realem, niſi ponatur nova entitas, præcipuè quia hîc diſcurritur de partibus unitis collectivè ſumptis, adeoque iſtud aliter ſe habere, quod deberet convenire partibus in compoſito, jam reperitur in partibus ipſis quæ unitæ debent

bent ſumi, cùm quæritur, an ſint diſtinctæ realiter à compoſito.

IV. Ratio. Definitum & definitio non habent diverſas realitates, partes autem Phyſicæ ſunt Phyſica definitio totius. In idem fermè recidit, hic alius medius terminus. Quod eſt de eſſentia rei non diſtinguitur realiter ab illo, partes unitæ ſunt de eſſentia totius. Ergò.

Respondet Pontius. Negando definitionem Phyſicam cum definito eſſe idem realiter, addit quòd partes Phyſicæ non ſint definitio Phyſica totius ſe ſolis, non enim poſſum dicere hominem eſſe animam rationalem, & corpus unita, ſed debeo dicere eſt aliquid conſtans animâ rationali & corpore unitis.

Contra. Tum quia Definitio Metaphyſica eſt idem realiter cum definito Metaphyſicè ſpectato. Ergo & definitio Phyſica, erit idem realiter cum definito Phyſicè ſpectato. Tum quia ſi definitio Phyſica, non eſt idem realiter, cum definito phyſicè ſpectato, hôc ipſo non eſt definitio illius, ad eum planè modum, quò ſi homo definiatur definitione muli, hæc definitio non erit definitio hominis, hocque videtur depoſcere conditio definitionis, quæ debet clarioribus terminis, definitum evolvere, explicareque naturam rei, quomodo autem explicabit naturam rei, id, quod non eſt natura rei, ſed quid ab illo realiter diſtinctum? Illud quod addit, non convincit, quia quando definitur Ens rationis, eſſe id cujus totum eſſe, eſt tantùm objectivè in intellectu; nemo dicit importari diſtinctionem realem inter ens rationis, & inter id, quod eſt tantùm objectivè in intellectu, quæram enim de ipſo quod in re eſt Ens rationis, quid ſit illud. Unde dici poteſt illud ly *id* vel *aliquid* poni nonniſi loco generis, non verò ad ſignificandum aliquid diſtinctum realiter.

V. Ratio eſt. Tertia illa entitas vel uniretur partibus vel non uniretur; ſi primum. Ergo non ſpectaret ad entitatem eandem; ſi uniretur. Ergo ex illa tertia entitate, & ex partibus, ſequeretur tertia illa entitas, & ſic in infinitum.

Respondet Pontius: Non uniretur propriè illa entitas, quia illa uniuntur propriè, quæ ſe non includunt, totum autem includit partes. Addit admiſſo: quòd uniatur compoſitum partibus, negat conſurrecturam illam tertiam entitatem; ſicut enim ad unionem non ſequitur unio, ita ad tertiam entitatem, non ſequitur tertia entitas.

Contra. Totum includens partes, partiri poſſumus in id quod includit, & illud quod includitur, de hoc ipſo quod includit, prout condiſtinctum realiter, ab eo, quod includitur, quæro, uniturné vel non partibus, redibitque argumentum factum. Tum quia verum quidem eſt, illa quæ uniuntur propriè, non ſe includere, ſed id verum eſt, non de iis, quæ conſtituunt unum ſubſtantiale, hoc ipſo enim non eſſet unum ſubſtantiale, ſi & identitate & unione carerent. Tum quia quamvis ex unione non ſequatur alia unio, hoc inde fit, quia non eſt fundamentum idem, ponendæ ſecundæ unionis, quod fundamentum eſt ponendæ primæ, nempè determinatio indifferentiæ, quod autem eſt fundamentum ponendi primi compoſiti diſtincti realiter à partibus unitis, idem eſt fundamentum ſecundi compoſiti, nam quia uniuntur partes accedit illis novum, quod eſt compoſitum, ita quia eſt unum extremum quod ſunt partes unitæ, & aliud extremum quod eſt ipſum compoſitum, conſurget novum compoſitum, ita ut ſicut ex compoſitione partium inter ſe, ſequitur tertia entitas, ita ex compoſitione totius cum partibus (quæ compoſitio pro hac parte reſponſionis admittitur) ſequetur alia quarta entitas, & ſic in infinitum.

## DIFFICULTAS III.

### *De Argumentis in oppoſitum.*

Objicitur I. Auctoritas. *Prima ſit auctoritas Ariſtotelis.*

I. ejus Locus eſt ſecundi de anima textu 27. ubi dividit ſubſtantiam corpoream in tria membra, Materiam ſcilicet Formam & Totum compoſitum. Ergo Totum infert Pontius, eſt diſtinctum à materia & forma.

Respondetur. Negando conſequentiam, ſi ſit res, ut debet eſſe, de diſtinctione reali, nam falſum eſt quòd omnia membra dividentia, debeant eſſe diſtincta realiter. Certè enim actio & paſſio à ſe non diſtinguuntur realiter, nec omnia membra debent eſſe res, nam principium dividitur in privationem, quæ non eſt res. Ens dividitur in poſitivum & negativum, neque tamen negativum Ens, eſt res quæpiam.

II. Locus eſt ex quinti Metaph cap. 14. ubi ait: Sex non eſſe bis tria ſed ſemel ſex, quod eſt falſum inquit Pontius, niſi conſtitutum totum ex his tribus, eſſet diſtinctum à bis tribus.

Respondetur. Loqui hîc Ariſtotelem de ſola diſtinctione rationis, cùm certè ſi ponantur ſex homines, quid in re eſt illud ſex, præter illos homines.

III. Locus eſt ex 7. Metaph. textu 7. ubi docet compoſitum, non eſſe ſicut acervum, ſed ſe habere quemadmodum Syllabam *Ba*.

Respondetur. Neque per hoc ſignificari

 diſtin-

diſtinctionem realem, neque enim Ba. Realiter diſtinguitur ab B. & A. ſimul ſumptis, quamvis unitionem quandam vocalem importet, quæ non ſit ſola approximatio, qualis eſt in lapidibus, hinc ſi B. & A. approximentur pronuntiatione, ſi non habeant unitionem quandam vocalem, quæ requirit abjectionem e, adjuncti in pronuntiatione B, non fiet Syllaba Ba, ita & compoſitum dicit non ſolam approximationem partium, ſed & unionem illarum. Rursùs ad conditionem acervi, parùm intereſt, ſivè ſic, ſivè ita ponatur lapis, jam autem in Syllabis intercedere debet ordo habitudoque, quæ ſi mutetur, non erit idem jam totum, ſeu eadem Syllaba; & ita intereſt ad Syllabam Ba ut prius B ponatur, & ſi præponatur A. non erit jam eadem Syllaba. Significat ergò Ariſtoteles etiam in compoſito, debere haberi ordinem & habitudinem, nec manſurum idem compoſitum accedente aliâ formâ.

IV. Auctoritas eſt, quâ utitur Maſtrius, quòd Ariſtoteles loquens de compoſitione ſubſtantiali, non dixerit materiam & formam eſſe per ſe unum, ſed facere per ſe unum.

Respondetur. Iſtud facere, eſſe nonniſi ex modo concipiendi diſtinctum, ab ipſo facto, nec locus hic oſtendit requiri majorem diſtinctionem. Quòd autem nunquam dixerit Ariſt. materiam cum forma, eſſe per ſe unum, id non convincit, nam partes ſubſtantiales, ſemper in recto imp..rtantur, adeoque non poterat dicere Ariſt: quòd Materia cum forma, ſit per ſe unum. Rursùs non potuit dicere Ariſtot: quòd Materia & forma ſint per ſe unum, quia cùm materia & forma ſint plura per ſe partialia, quomodo ſine ſuperaddita explicatione, dici poterunt per ſe unum? Sed quando Ariſt: locutus eſt de materia & forma circumſcriptis jam, nego quòd æquivalenter non dixerit; Cùm eſt compoſitum, eſſe materiam & formam per ſe unum, appellat enim 8. Metaph. Textu ultimo compoſitum ſubſtantiale, materiam & formam idem.

V. Auctoritas eſt 8. Metaph: t. 15. ubi ait: Omne quod plures habet partes, & non eſt totum quaſi coacervatio, ipſum totum eſt aliquid aliud præter partes, unde etiam 7. Metaph. textu ultimo ait, quòd caro non ſolùm eſt ignis & aqua, ex quibus componitur, ſed etiam aliquid aliud.

Respondetur. Ariſtotelem illo loco non plùs voluiſſe, quàm quòd quando eſt aliquid verè genitum, & non ſe habeat ſicut acervus lapidum, debeat dari cauſa iſtius generationis. *Quæcunq; plures partes habent*, inquit, *& non eſt totũ quaſi coacervatio, ſed ipſum totũ, eſt aliquid præter partes* (ut indubiè genitum non eſt anima & corpus, ſi tanquam partes & diſtributivè ſumantur) *eſt aliqua cauſa*, & etiamſi totum ſit aliquid præter partes, ſufficit ut ſit aliquid ratione, præter partes. Poſteriori etiam loco idem vult, quòd caro non ſit ignis & aqua tanquam partes, & diſtributivè ſumpta, ſufficitque ut ſit aliquid aliud ratione. Fortè etiam ſignificat quòd elementa, non ſint Formaliter in Miſto.

*Secunda Auctoritas eſt SS. Patrum*, ex quibus eſt Athanaſius, qui prout citat Magiſter in tertio diſtinctione 2. Anathematiſat eos qui totum hominem quem aſſumpſit DEI Filius, de novo aſſumptum, vel liberatum, tertiâ die à mortuis reſurrexiſſe non confitentur.

Respondetur. Non plus velle Sanctum Patrem, quàm quòd poſt reſurrectionem partes Chriſti non fuerint diſunitæ, ita S. Thomas 3. par. q. 60. Ar. 3. ad 2.

*Tertia Auctoritas eſt Concilii Conſtantienſis*, damnantis propoſitionem Joannis Hus, quòd natura Divina, & natura humana, ſit unus Chriſtus.

Respondetur. Damnatam eſſe hanc propoſitionem in ſenſu affirmato hæreticè, nempè quaſi ex confuſis duabus naturis, facta fuerit una tertia natura.

Objicitur ſecundò. Omnis cauſa vera & realis quæ cauſat per influxum verum & realem, diſtinguitur à ſuo effectu realiter, neque enim idem cauſare poteſt ſeipſum, ſed materia & forma ſunt veræ cauſæ compoſiti. Ergò.

Respondetur primò huic argumento, Materiam & formam collectivè ſumptas, non eſſe cauſas compoſiti; adeoque neque ab illo diſtingui, ſed eſſe cauſas Compoſiti diſtributivè acceptas, diſtributivè autem accepta unaquæque, diſtinguitur realiter inadæquatè à compoſito; licèt ut illæ ipſæ diſtributivè acceptæ cauſent compoſitum, non debeant privari conſortio ſuo. Sic v.g. ut hæc propoſitio: Omnes Apoſtoli conſtituunt numerum 12. ſit vera, non debent Apoſtoli ſumi collectivè, ſumpti enim collectivè, non conſtituunt duodenarium numerum, ſed ſunt ipſi 12. diſtributivè tamen accepti, cauſant duodenarium numerum, ſed rurſùs quando diſtributivè accepti cauſant duodenarium numerum, non cauſant illum niſi ſimul, quia ſi vel unus abſit, non erit numerus duodenarius. Sic etiam in præſenti, partes collectivè acceptæ, non cauſant compoſitum, ſed ſunt ipſum compoſitum, diſtributivè tamen acceptæ cauſant compoſitum, ſed cauſant ſimul, hoc eſt non ita una, quin cauſet etiam alia. Ubi ut vides, ly ſimul, non debet, applicari ad partes, quia partes ſimul ſumptæ & partes collectivè ſumptæ, verbis differunt; ſed applicari debet ly ſimul, ad cauſare: ſecundùm

quam

quam diſtinctionem, propoſitiones illæ Pontii, materia & forma ſimul ſumptæ, ſunt cauſa adæquata totius, item materia & forma cauſant copulatim compoſitum, diſtinguendæ ſunt: Si enim ly copulatim & ſimul applicetur ad cauſare, veræ erunt propoſitiones; ſi applicentur ly: ſimul & copulatim ad partes, falſæ propoſitiones erunt.

*Contra Reſponſionem.*

INSTAT 1. Maſtrius. Materia & Forma non ſunt integra cauſa compoſiti ſubſtantialis niſi ut unitæ, & copulatim ſumptæ, nam partes unitæ ſed ſingillatim ſumptæ, non ſunt cauſæ compoſiti, niſi partiales; & collectivè ſumptæ, integrant unam cauſam totalem, Ergo compoſitum cùm ſit effectus, cauſatus ab eis collectivè ſumptis, erit quid realiter diſtinctum, ab ipſis collectivè ſumptis.

RESPONDETUR. Materia & Forma non ſunt cauſa integra compoſiti ſubſtantialis, niſi ut unita & copulatim ſumpta, hoc eſt, quia cauſatio unius, ſupponit conſortium alterius, adeòque ſimul, conſtruendo, cum cauſare, concedo Antecedens; non ſunt cauſa niſi ut unita applicando ly: ſimul, & copulatim ad ipſas partes, nego Antecedens. Probatio autem Antecedentis hoc ſolùm evincit, quod concedit diſtinctio.

INSTAT 2. Cauſa partialis ut partialis reſpicit totalem, & cauſa inadæquata adæquatam, ſed forma unita materiæ, eſt cauſa partialis & inadæquata compoſiti, & è converſo, eſt etiam cauſa inadæquata, Materia unita formæ, ergo ſimul & collectivè ſumptæ, integrant unam cauſam adæquatam.

RESPONDETUR. Formam unitam materiæ eſſe cauſam partialem, ſi excludatur conſortium alîus cauſæ, & ſi ly ſimul non ſe teneat ex parte cauſare. Concedo Major: Si non excludatur conſortium alîus cauſæ, & ly ſimul applicetur ad cauſare, licèt non applicetur ad partes, erit tunc forma cauſa partialis, nego majorem.

INSTARI poteſt 3. Quæ eſt diſtinctio inter partem unam cauſantem compoſitum, in conſortio alterius, & illius cauſatum? Si non ſalvatur diſtinctio, corruit principium lumine naturæ notum, inter cauſam & cauſatum eſſe diſtinctionem; Si ſalvatur, ergo etiam ſalvari poterit inter compoſitum, & inter partes ſimul ſumptas; ly ſimul, conſtruendo cum partibus.

RESPONDETUR. Cauſa cauſans in conſortio alterius, habebit pro effectu compoſitum, quod ratione alterius quod includit, diſtinguitur realiter inadæquatè à ſua parte; & quia conſtruendo ſimul cum partibus, nihil reſpondet in toto, quod non reſpondet in illis partibus, ideò nec erit inter hæc diſtinctio, nec comparabuntur inter ſe, ſicut cauſa & effectus. *Sed*

RESPONDETUR 2. eidem Objectioni ſecundæ cum Hurt. Materiam & formam, eſſe cauſas intrinſecas, cauſæ autem intrinſecæ, non cauſant ſuum effectum verè, ſed tantùm conſtituunt.

INSTAT 1. Pontius. Si cauſaretur realiter totum à partibus, diſtingueretur ab illis realiter. Ergo etiam quia conſtituitur ex illis, diſtinguitur ab iiſdem realiter, neque enim idem poteſt realiter conſtituere ſeipſum.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe: quia cauſare non fit per meram exhibitionem ejuſdem ſuæ entitatis, ſed per productionem diſtinctæ entitatis; conſtitutio autem alicujus, fit per ſolam exhibitionem ejuſdem ſuæ entitatis, eadem autem entitas, non fundat à ſeipſa diſtinctionem.

INSTAT 2. Idem. Totum quodlibet habet quatuor genera cauſarum, ut docet Philoſophus, inter quæ genera cauſarum, numerantur etiam materia & forma.

RESPONDETUR. Aliud eſt dicere quòd quatuor ſint cauſæ, nam entitas materiæ, non eſt entitas formæ, entitas item efficientis, non eſt idem in entitate cum prioribus, finis denique non eſt quidquam illorum trium, & in hoc ſenſu, ſunt quatuor cauſæ, ſed falſum eſt, ex eò quòd quatuor ſint cauſæ, jam illas æqualem modum influendi, adeoque & æqualem diſtinctionem à ſuis quorum ſunt cauſæ habere. Quòd ſi non habent æqualem modum influendi, nec erit neceſſe materiam & formam diſtingui diſtinctione tali, qualem habet efficiens; & ſic quia efficiens quando reproducit ſeipſum, ſecundò, non habet eundem modum influendi, ac cum producit aliquid primò, etiam ex modo influendi diverſo, ſequitur diſtinctio realis efficientis ab illo, quod primò producit, non ſequitur autem ab illo, quod ſecundò producit; Ita & ex modo influendi in compoſitum debito materiæ & formæ, qui eſt condiſtinctus à modo influendi efficientis, ſequi poterit, ut compoſitum ab efficiente diſtinguatur realiter, non autem à materia & forma unitis. Reſpectu autem cujus materia & forma ſint cauſæ diſtinctum realiter effectum cauſantes, dictum ſupra. Dici etiam poteſt; Totum habere quatuor genera cauſarum, numerando, tam intrinſecas, quàm extrinſecas, intrinſecæ autem cauſæ, ſunt cauſæ, ſed intrinſecæ, adeoque indiſtinguibiles realiter, à ſuo cauſato.

INSTAT 3. idem. Cauſæ extrinſecæ diſtinguuntur realiter à ſuo effectu, Ergo & cauſæ

cauſæ intrinſecæ à ſuo, quia diſtinctio cauſæ ab effectu, non oritur ex ratione extrinſeci vel intrinſeci, ſed ex ratione cauſæ realiter influentis, cauſa autem intrinſeca, realiter influit.

Respondetur, conſequens ſupponere, quòd cauſæ intrinſecæ habeant aliquem effectum realiter, & quia illum non habent, nec debent ab illo diſtingui realiter; cauſæ autem extrinſecæ habent effectum ſuum realem. Cur autem illæ non habeant, habeant hæ, dictum ad inſtantiam primam. Et licèt non oriatur primò à ratione extrinſeci vel intrinſeci diſtinctio illa, oritur enim primario ex influxu, ad quem conſequitur ratio cauſæ, vel extrinſecæ, vel intrinſecæ, ſed conſecutivè, oritur à ratione intrinſecæ vel extrinſecæ cauſæ; illa enim taxat conditionem influxûs, & quia materia & forma habent influxum realem non niſi hôc ſenſu, quia non intentionaliter ſeſe exhibent compoſito, ſed non habent influxum realem, per reſultantiam alîus à ſe entitatis, quæ reſultantia ſolis extrinſecis cauſis convenit, ideò adhuc illæ cauſæ intrinſecæ, à compoſito, indiſtinctionem realem habebunt.

Instabis quartò ex Maſtrio. Diſtinctio cauſæ ab effectu, oritur ex diſtinctione cauſæ ut ſic, quæ eſt influere eſſe in aliud, ergò & cauſæ intrinſecæ, debent diſtingui realiter à ſuo cauſato.

Respondetur. Definitionem cauſæ communis ad cauſas quâ tales, & ad cauſas conſtitutivas non eſſe hanc influere eſſe in aliud, conſequenter ex definitione cauſæ ut ſic, communis etiam ad cauſam conſtitutivam, non poteſt argui diſtinctio realis, cauſæ intrinſecæ ab effectu: & licèt inter cauſam quâ talem & effectum ſit relatio realis, non tamen inter cauſam ſumptam pro conſtitutivo, & inter effectum ſumptum pro conſtituto.

Instat idem quintò. Nihil poteſt cauſare ſe ipſum, quia cauſa ſupponitur præexiſtens ad cauſatum, nihil autem præſupponitur ſibi ipſi, quod procedit de quibuscunque cauſis. Ergò vel negandum eſt materiam & formam eſſe cauſas intrinſecas compoſiti, vel concedenda diſtinctio realis, inter ipſa.

Respondetur. Nihil poteſt cauſare ſe ipſum, cauſationem accipiendo pro cauſatione quâ tali, ſed poteſt cauſare cauſatione ſumptâ pro conſtituente, poteſt autem conſtituere aliquid, dando ſe nonniſi in partem, adeoque nihil diſtinctum producendo. Unde non negatur, Materiam & formam eſſe cauſas intrinſecas compoſiti, licèt negetur eſſe ſimpliciter & ſine addito cauſas compoſiti, cùm illud cauſent nonniſi dando ſe in partem.

Objicitur III. Partes compoſiti diſtributivè acceptæ ſunt diſtinctæ realiter ſaltem inadæquatè à compoſito. Ergò & collectivè acceptæ. Probatur conſequentia, ideò diſtributivè acceptæ ſunt diſtinctæ realiter, quia diſtributivè acceptæ cauſant compoſitum. Sed etiam collectivè acceptæ, cauſant compoſitum. Quod ipſum probatur, quia totum, habet cauſam ſuam totalem intrinſecam, ſed niſi partes collectivè acceptæ cauſarent compoſitum, non haberet compoſitum cauſam ſuam totalem intrinſecam, nam diſtributivè acceptæ, ſunt nonniſi cauſa partialis.

Respondet primò Oviedo. Implicare dari cauſam totalem intrinſecam, quia conceptus cauſæ intrinſecæ, eſt conceptus partis poſcentis componere, implicat autem aliquam partem, adæquatè componere, hinc quamvis totum ſit adæquatè compoſitum, & cauſatum, non dicit tamen adæquatam cauſam totalem; ſed plures inadæquatas. *Hæc tamen Reſponſio*

Non Satisfacit. Nego enim ut ſic cauſæ intrinſecæ conceptum, eſſe conceptum partis, etſi ex pluribus cauſis extrinſecis inadæquatis, ipſa illa inadæquatio ſine conſtitutione tertii, ponit adæquatam cauſam extrinſecam, cur in præſenti idem non diceretur. *Hinc aliter*

Respondetur ſecundò conformiter ad dicta. Cauſas collectivè cauſare, conſtruendo ly collectivè cum cauſare; ſed non cum partibus, priorique modo ſumptæ, erunt cauſa adæquata totius, & ſi priori modo non ſumantur, erunt cauſa inadæquata.

Instabis. Hæ propoſitiones: Materia unita formæ; Materia, forma & unio ſunt propoſitiones idem ex parte objecti ſignificantes; Addi poteſt: Partes diſtributivè acceptæ ſimul tamē cauſantes: Partes item collectivè acceptæ, ſunt idem realiter. Ergò quidquid convenit uni convenit & alteri; ſed materiæ unitæ formæ, partibus item diſtributivè acceptis, convenit eſſe cauſam compoſiti: Ergò conveniet etiam materiæ, formæ, & unioni, adeoque & partibus collectivè acceptis.

Respondet Oviedo, recentior Suar. & alii communiter, quòd quando aliqua ſunt idem realiter, ut propoſitio quæ fit de uno, de alio verificetur, præter identitatem realem, eſt neceſſe, ut quando unum importat aliquid in recto, & aliud importet idem illud in recto, quod in præſente non verificatur.

Respondetur II. Committi in hac argumentatione fallaciam accidentis, quæ committitur, quando ex identitate duorum, arguimus aliquid convenire uni, quod convenit alteri, quantumvis id uni conveniat, non inquantùm idem eſt, ſed inquantùm eſt quid diverſum; partes autem diſtributivè acceptæ, cauſant compoſitum, non inquantùm idem ſunt, cum collectivè acceptis, ſed inquantùm negant unitatem, & collectionem,

nem, quam unitatem, & collectionem, dicunt partes collectivè acceptæ. Unde etiam conſequenter dicitur, partes diſtributivè acceptas, includi in toto compoſito, ſed non partes collectivè acceptas, collectivè enim acceptæ, ſunt ipſum compoſitum.

Objicit IV. Pontius. Per generationem ſubſtantialem debet produci aliqua ſubſtantia, ſed niſi ponatur compoſitum tanquam tertia entitas, nihil poteſt tale oſtendi.

Respondent Modaliſtæ, produci unionem ſubſtantialem, in noſtris principiis producitur totum, tanquam ſubjectum denominationis, nam de ratione ſubſtantialis generationis, non eſt productio ſubſtantiæ novæ, Phyſicè & realiter diſtinctæ, ſed ſufficit ſubſtantia formaliter diſtincta, quæ ut dixi, ſit ſubjectum denominationis.

Objicit V. Idem. Compoſitum humanum diſtinguitur realiter à ſuis partibus collectivè acceptis, Ergò & reliqua compoſita. Antecedens probatur, actus vitalis viſionis ocularis v.g. eſt unum accidens, quod quia unum eſt, in uno ſubjecto ſubjectari debet, nam idem accidens non poteſt ſubjectari in pluribus ſubjectis, hoc autem nullum erit ſubjectum, niſi ponatur compoſitum, eſſe quid unum, diſtinctum à partibus.

Respondetur. Viſionem ocularem tanquam in ſubjecto inhæſionis, recipi in ſolo oculo, adeoque recipitur in uno, in compoſito autem tanquam in ſubjecto denominationis, quod ſubjectum denominationis, quamvis non realiter, diſtinguitur tamen formaliter à partibus. Et certè illud compoſitum, quod eſt tertia entitas non poterit recipere actiones materiales, ſi ſit ſpirituale, nec ſpirituales ſi ſit materiale, præcipuè cùm illæ Actiones ſpirituales, poſſint habere ſubjectum ſpirituale.

Instabis I. de compoſito humano, idem dic, de reliquis compoſitis. Falſum eſt dicere: compoſitum eſt idem realiter cum forma, falſum etiam eſt dicere: quòd compoſitum ſit idem realiter cum materia. Ergò falſum etiam erit dicere compoſitum, eſt idem realiter cum materia & forma unitis, unio enim iſtorum, non facit niſi ut duplicetur falſum, quod ſine conjunctione, tantum ſemel fuit falſum.

Respondetur ex communi doctrina retorquendo argumentum. Palmus A non eſt idem realiter cum bipalmo, palmus etiam B, non eſt idem realiter cum bipalmo. Ergò neque A & B palmi, ſimul ſumpti, ſunt bipalmus. Directè autem ad argumentum dicitur, compoſitum non eſſe quidem idem realiter adæquatè cum materia, eſſe tamen inadæquatè realiter idem cum materia, idem dicendum de forma, plura autem inadæquata, faciunt adæquatum.

Instabis II. Si verum eſſet dicere, quòd compoſitum ſubſtantiale, ſit materia & forma unitæ ſimul ſumptæ, ſequeretur, quòd anima rationalis, ſit partialiter homo, materia item, hoc autem non poteſt dici: quia animal rationale cùm conſiſtat in indiviſibili, ſingulæ illus partes, non partialiter, ſed totaliter deberent eſſe homo. Quòd ſi utraque pars dicit hominem totaliter. Ergò homo, bis eſt homo.

Respondetur. Hîc agi de compoſito Phyſicè, unde tantùm ſequitur, quòd anima rationalis, poſſet dici pars hominis phyſicè ſumpti; ſed non pars hominis metaphyſicè ſumpti, quia homo Metaphyſicè ſumptus, deſumitur ſimul ab utroque, animal enim non deſumitur à ſola anima & corpore, rationale item humanum; non à ſola anima, ſed ab anima & corpore, quia non ratiocinatur independenter à phantaſmatibus ſaltemque exigentia illorum, hînc nec homo bis erit homo, ſed ſemel homo, deſumptus tamen non niſi ab utraque parte, ſi homo metaphyſicè ſpectetur.

Instabis III. Si compoſitum, quod eſt homo, non eſt tertia entitas, ſequitur quòd compoſitum non habeat majorem unitatem, quàm acervus lapidum.

Respondetur. Majorem eſſe unitatem ratione habitudinum & ordinis, quia materia ordinatur per ſe ad formam, & forma ad materiam, habentque ſe ſicut actus & potentia.

### *Continuatur Solutio.*

Objicitur VI. ex Maſtrio. Omnis per ſe unitas, aliquam habet per ſe entitatem propriam, tanquam proprium fundamentum, ſed unitas compoſiti per ſe unius, eſt unitas per ſe una. Ergò. Illud autem fundamentum non poſſunt eſſe entitates partium etiam unitarum, quia propria unitas requirit unam entitatem, partes autem etiam ſub unione, non ſunt una entitas ſed plures.

Respondetur. Per ſe unitatem poſſe eſſe duplicem, quandam per ſe unitatem ſumptam, pro per ſe unitate, alicujus ſimplicis indiviſibilis, & hæc requirit non entitates ſed entitatem; alia eſt per ſe unitas, alicujus unius ex aliis, & unitas compoſita, & hæc non entitatem requirit, ſed entitates. Talis autem unitas ex aliis, & unitas compoſita, eſt unitas compoſiti, quæ hôc ipſo quia unitas compoſiti eſt, ut ſit proportionata unitas, & ipſa, debet eſſe compoſita.

Instabis I. Si compoſitum ſubſtantiale, non eſſet niſi conjunctum ex materia & forma, tunc non eſſet magis unum, quàm compoſitum per accidens, quod non eſt niſi conjunctum ex ſubjecto & accidente.

Respon-

Respondetur. Sicut compoſitum per accidens, eſt compoſitum per accidens, ita & unitas illius, eſt unitas per accidens, tanquam illi proportionata, quæ ſi comparetur ad unitatem compoſiti ſubſtantialis, non eſt tanta, ſicut & majus eſt compoſitum ſubſtantiale, præ compoſito accidentali. In hoc autem major erit unitas ſubſtantialis compoſiti, quia menſura oſtendens majorem vel minorem unitatem, eſt præcipuum in genere unitatis, ſicut præcipuum in aliquo genere, eſt menſura cæterorum: & quia præcipuum in genere unitatis, eſt identitas, & poſt illam convenientia, cùm major ſit convenientia inter duo ſubſtantialia ad ſe ordinata, quàm inter ſubſtantiam & accidens, ideò etiam erit & major unitas.

Instabis II. Sicut alia eſt unitas unionis, alia unitas identitatis, nam illa arguit duo indiviſa, ſed diſtincta, hæc arguit unum in ſe indiviſum & indiſtinctum, ita quoque arguunt diverſa ſubjecta, adeoque cùm unitas unionis, fundetur in partibus, unitas identitatis, in toto, hoc planè eret diverſum à partibus.

Respondetur. Nullam eſſe unitatem compoſiti indiviſam & indiſtinctam re, ſed eſſe ſolùm unitatem compoſitam, & ſi unitas unionis ab unitate identitatis requiret diverſum ſubjectum, hoc poſſet oſtendi non diverſum ſubjectum re, ſed modo ſe habendi; quia partes ſimul ſumptæ diſtributivè tamen, ſunt ſubjectum unionis, eædem autem ſed collectivè ſumptæ, ſunt ſubjectum identitatis.

Instabis III. Etſi partes compoſiti ſubſtantialis, reſpiciant ſe invicem, ut per ſe actus & potentia, adhuc tamen per hoc, non plùs ſunt unum ens, nec minùs diſtincta entia, quàm ſubſtantia & accidens, ſed per hoc tantùm ſunt magis unita; unde ſi totum ſubſtantiale non diceret niſi partes ad invicem proportionatas, ut, per ſe actus, per ſe potentia, adhuc tamen per hoc nō plùs ſunt unum ens, nec minùs diſtincta entia, quàm ſubſtantia & accidens, ſed per hoc, tantùm ſunt, magis unita. Unde ſi totum ſubſtantiale non diceret, niſi partes ad invicem proportionatas, non diceret aliquid abſolutum, niſi materiam & formam, atque ita quidquid de abſoluto diceretur, hoc totum dicerent etiam partes diviſæ, nam unitas ſuperaddita, eſt purus reſpectus.

Respondetur. Etiam ſubſtantia & accidens, proportionatè, reſpiciunt ſe ut actus & potentia, verè enim forma accidentalis, ordinatur ad ſuum ſubjectum, & ſubjectum etiam, eſt capax illius formæ recipiendæ, cùm tamen ſupponat argumentum, quòd ſolæ partes compoſiti ſubſtantialis, reſpiciant ſe ut actus & potentia. Sed quidquid ſit de hoc, nego quòd reſpicere ſe tanquam actum & potentiam ſubſtantialem, non ſit major unitas, quàm reſpicere ſe ſicut accidens & ſubjectum ſubſtantiale, unitas enim, eſt excluſiva alietatis, major autem eſt alietas, inter accidens & ſubjectum ſubſtantiale, quàm inter actum & potentiam ſubſtantiales, hinc minor alietas inter actum & potentiam ſubſtantiales, arguet majorem unitatem, non excludentem quidem diſtinctionem entitativam, includentem tamen identitatem generis, quod eſt ſubſtantia. Unde Actus ſubſtantialis & potentia ſubſtantialis, non minùs ſunt diſtincta quàm actus accidentalis, & potentia ſubſtantialis, ſi diſtinctio ſpectetur in genere entis, ſecùs ſi ſpectetur in alio genere v. g. ſubſtantiæ, & entis per ſe. Quòd autem dicit arguens per hoc tantùm reddi illa entia magis unita, id explicatione indiget, tàm enim ſtrictè alligatur accidens ſubjecto, quàm forma ſubſtantialis, ſuæ materiæ. conſequenter magis unitum, non pro alio ſupponit, quàm quòd conveniant in ratione ſubſtantiæ: unde ulteriùs negatur quòd unitas compoſiti, quæ ipſa debet eſſe compoſita, debeat dicere unum ens. Suppoſito autem quòd illa unitas ſit compoſita, nego quòd partes diviſæ, dicerent eandem unitatem, quam dicit compoſitum, nunquam enim entitates diviſæ, dicunt unitatem compoſitionis.

Instabis IV. Unitas compoſita, per hoc quod eſt compoſita, & diſtinguitur à ſimplici, plura dicit adæquatè & formaliter per ſe conjuncta, nam in hoc ſenſu compoſitum ſubſtantiale, diceretur tantùm per ſe unum, unitate unionis, non autem unitate identitatis. Unitas igitur compoſita, ut à ſimplici diſtinguit, ſignificat quòd illud, quod dicitur per ſe unum, plura partialia includat in ſua entitate, per modum per ſe actûs, & per ſe potentiæ.

Respondetur. Negando, quòd unitas compoſita, quæ competit compoſito ſubſtantiali, debeat eſſe unitas identitatis, ſi enim compoſita eſt, adeoque eſt ex uno *Idem*, & alio *Idem*, quî erit unitas identitatis, quæ unitas identitatis involvit quidem Idem, ſed non Idem & Idem, hôc ipſo enim non eſſet unitas identitatis ſeu unitas ipſius *Idem*, ſed potiùs foret unius *Idem*, & alîus *Idem*, duo autem *Idem*, non eſt unitas. Unde hoc tantùm ſenſu unitas compoſita identitatem involvit, quia hæc plura, ſunt ſibi in pluribus ſuis, idem: ad eum modum quô dicitur idem par, non per excluſionem multiplicitatis, quam involvit par Idem, ſed per excluſionem alîus in ſe multiplicitatis. Denique negatur, quòd per ſe unum, includat plura partialia in ſua entitate, ab ipſis partialibus diſtincta.

Instabis V. Unitas unionis & unitas identitatis ſunt diverſæ realiter unitates, ergò non eſt idem à parte rei, dicere compoſitum eſſe per ſe unum, & partes per ſe unitas, quia illud indicat unitatem identitatis, hoc autem unitatem unionis.

Respondetur, per ſe unum ſubſtantiale, indicat unitatem identitatis in genere ſubſtantiæ, ſed non in genere entis, hoc enim non evincitur, ſi autem unum per ſe ſubſtantiale, non dicit identitatem in genere entis, non eſt neceſſe ut dicat identitatis unitatem; utendoque exemplo quod allegat Maſtrius, poteſt dici de acervo lapidum: Idem acervus lapidum non poteſt poni in pluribus locis, quamvis ly idem acervus, non ſupponat pro unitate aliqua identitatis, ſed pro iiſdem pluribus. Quòd autem dicit Maſtrius acervum non eſſe totum à partibus diſtinctum, neque totum eſſe ex his, ſed cum his, cùm tamen totum ſubſtantiale ſit ex his, non autem eſt hæc duo; id non convincit. Nam ſi: *Eſt cum his* non arguit diſtinctionem realem in acervo, licèt eſſe Petrum cum Paulo arguat diſtinctionem realem, cur eſſe *ex his* arguet diſtinctionem realem, cur item eſſe *ex his* non erit in re hæc duo, quæ habent rationem *ex his*, quia ad ſe ordinantur, per quod diſtinguuntur ab illis, quæ ſimpliciter duo ſunt vel plura.

Objicitur VII. ex eodem. Saltem plùs quàm ratione diſtinguuntur partes unitæ & totum, nam ſine ullo ordine ad intellectum, partes unitæ conſtituunt & cauſant totum, non tantùm diſtributivè ſed etiam collectivè ſumptæ, totum verò conſtituitur & cauſatur, illa ſunt principia hoc autem principiatum, à parte rei materia & forma ſunt plura, ſubjectant & terminant unionem, compoſitum eſt unum, & non plura, nec ſubjectat, nec terminat unionem, ſed includit unionem, materiam & formam.

Respondetur, negando quòd partes unitæ collectivè ſumptæ, conſtituant totum, & cauſent compoſitum conſtitutione nemine cogitante diſtinctâ à conſtituto, nego quòd nemine cogitante partes collectivè ſumptæ ſint principia diſtincta à principiato; nego compoſitum, nemine cogitante eſſe unum, unitate diſtinctâ nemine cogitante, à pluribus unitis; hoc verum eſt, quòd compoſitum non ſubjectet unionem, quia hoc ſubjectare ſpectat ad partem diſtributivè ſumptam, nec terminat etiam unionem, quia & hoc ſpectat ad partem diſtributivè ſumptam, ſi ſpectat ad partem diſtributivè ſumptam, cùm pars diſtributivè ſumpta, diſtinguatur realiter inadæquatè à toto, hôc ipſo competet nemine cogitante parti ſubjectare vel terminare unionem, ſed hoc non arguit intercedere alietatem prædicatorum nemine cogitante inter partes collectivè ſumptas, & inter totum, de quo tamen ſolo, eſt hîc lis.

# QVÆSTIO III.

## *De totis Poſſibilibus.*

Sub hoc titulo tria proponi poſſunt, quę videre eſt tractari à recentioribus, Primò; An poſſibile ſit compoſitum conſtans materiâ & formâ ſpirituali. Secundò an poſſibile ſit compoſitum quod neque ex materia, neque ex forma componatur. Tertiò de oppoſito agendo compoſitioni & tamen toto inquiri poteſt: An poſſibile ſit corpus completum ſimplex.

# DIFFICULTAS I.

## *An ſit poſſibile compoſitum ex materia & forma ſpirituali?*

Affirmat Arriaga. Oviedo, conſentitque Suar: Negat Hurt: recentior Suar. & Amicus Tom.2. Diſ.3. Sec.1.n.30. Examinandæ veniunt implicantiæ.

I. Implicantia eſt, quâ utitur recentior Suar: Materia in tantùm eſt poſſibilis, inquantùm poſſibilis eſt forma, quæ ad illam eſſentialiter ordinetur. Sed ad materiam ſpiritualem nulla forma eſſentialiter ordinatur, quod ipſum probat. Quia forma ſolùm ordinatur ad materiam, quæ illi inſervit, atqui ſpiritualis materia nulli formæ poteſt inſervire: quia non poteſt inſervire formæ corporeæ, nam hæc in ſpirituali materia operationes corporeas exercere non poteſt, non etiam formæ ſpirituali, nam forma ſpiritualis ſolùm indiget materiâ ad obeundas operationes aliquas corporeas.

Respondetur. Quòd forma ſolùm indigeat materiâ, ad obeundas operationes aliquas corporeas, id verum eſt de præſentibus formis, non autem de poſſibilibus, eò quòd non oſtendatur implicantia in forma, quæ ad aliquas operationes, indigeat ſubjecto ſpirituali.

II. Implicantia eſt ex Amico: cujus argumentum propoſitum de Angelis, ſic accommodari poteſt. Omnis compoſitio ex materia & forma, eò tendit ut mediante materiâ aliquam perfectionem acquirat forma, quam forma non habet ex ſe, ſed forma ſpiritualis ſi ordinaretur ad materiam ſpiritualem, nullam acquireret perfectionem, neque in eſſe, neque in

operari; non acquireret quidem in eſſe. Tum quia anima rationalis non pendet à materia. Ergò nec ulla alia forma ſpiritualis. Tum quia ſubſtantia ſpiritualis, eſt naturâ ſuâ perfectior & independentior ſubſtantiâ corporeâ, datur autem ſubſtantia corporea independens à materia, quale eſt corpus ſimplex aut ipſum totum. Quòd autem forma ſpiritualis, non poſſet dependere in operari à materia ſpirituali, ratio eſt, quia duplex operatio formæ ſpiritualis cogitari poteſt, hoc eſt intellectio vel volitio, & alia motus localis, ad nullam autem harum operationum forma ſpiritualis indigeret materiâ ſpirituali; non ad eliciendas intellectiones, nam cùm intellectio ſit operatio immanens poſtulabit recipi in eodem principio elicitivo, non etiam ad recipiendas ſpecies intelligibiles, nam hæc cùm determinare debeant intellectum, in ipſa illa forma, recipi connaturaliùs debent.

Responderi poteſt, non implicare contradictionem, ut in eſſe completo dependeat forma ſpiritualis à materia ſpirituali, & licèt præſens forma ſpiritualis non dependeat à materia, non ſequitur impoſſibilem eſſe formam, dependentem à materia ſpirituali, ſicut defacto dependent actiones vitales ſpirituales à ſubjecto ſpirituali; quod eſt anima. Poſſet etiam indigere ſaltem ad aliquas ſpecies intellectionum illa forma dictâ materiâ ſpirituali; negatur item impoſſibilem eſſe formam, quæ ſaltem aliquas ſpecies, non niſi unita materiæ ſpirituali, connaturaliter recipere poſſit. Quamvis autem ſubſtantia ſpiritualis ſit indepedens magis, quàm ſubſtantia corporea ſimplex, inde nihil convincitur; nam ſicut ſubſtantia corporea ſimplex, eſt poſſibilis, & alia datur quæ non eſt ſimplex, ita datur ſubſtantia ſpiritualis ſimplex ſeu completa hoc eſt Angeli, cur ergò dari non poterunt aliæ ſpirituales ſubſtantiæ non ſimplices, ſed dependentes à materia ſpirituali, quæ tamen magis erunt independentes quàm alia materialia, eò quòd in ſuo produci, dependeret nonniſi à ſolo DEO: Et quamvis in hoc ſuperarentur à corpore ſimplici, quia illud nullo modo dependet à ſubjecto, ſufficit ut aliis prædicatis ſuperetur illud corpus; ſicut quamvis materia ſuperet lumen gloriæ, quia eſt ſubſtantia, ſuperatur tamen ordine ſupernaturali, & genere ſpiritualis entis. Concordaret autem in hoc cum corpore ſimplici, quia nullo etiam modo, penderet à materia corporea.

III. Implicantia eſt ex Hurtado. Nulla ſubſtantia ſpiritualis poteſt egere conſortio materiæ ad ſuum eſſe, aliàs ſeparata à materia, poſtularet interire.

Respondetur. Etiam anima rationalis, ut habeat eſſe completum, ad quod ordinatur, indiget conſortio materiæ, multò magis id competere poterit alteri formæ comparatæ ad materiam ſpiritualem, licèt cum jure exiſtendi ſine illa materia. Quid ſi ponatur eſſentialis nexus inter illam materiam & illam formam, adeoque inſeparabilitas ad invicem?

IV. Implicantia eſt. Quia nullius uſus eſſet illa materia ſpiritualis. Ergò eſſet eſſentialiter fruſtra.

Respondet Oviedo: Illam materiam poſſe eſſe tanquam comprincipium activum aliquarum operationum materiæ, non eſt enim contra rationem ſubjecti eſſe comprincipium activum operationum aliquarum materiæ, non eſt enim contra rationem ſubjecti, eſſe comprincipium activum operationum compoſiti; multi enim ſentiunt materiam ſimul cum forma concurrere ad eliciendas ſenſationes v. g. oculum, ad viſionem. Independenter ab hoc dici poſſet, illam materiam fore comprincipium paſſivum recipiendi operationes formæ, ſicut ſenſationes bruti multi dicunt recipi in materia. Conformiter ad dicta ſupra, poſſet illa materia, eſſe utilis ad aliquas operationes, quas fortè illa forma non poſſet elicere, niſi cum unione ad materiam ſpiritualem.

V. Implicantia eſt. Omnes ſubſtantiæ ſpirituales, quæ de facto dantur carent compoſitio tali. Ergò talis compoſitio eſt impoſitione eſt impoſſibilis. Probatur Conſeq: Quia omnes homines, qui defacto dantur, ſunt animalia rationalia, benè infertur; Ergò quicunque poſſibilis homo eſt, erit animal rationale. Ergò etiam quia Spiritus, qui dantur, carerent compoſitione & materiâ & forma ſpirituali, quicunque alii Spiritus, carebunt illâ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia cum definitivè homo ſit animal rationale, impoſſibile eſt eſſe hominem & non eſſe animal rationale; jam autem nego definitivè Spiritum, eſſe, carere compoſitione ex partibus, unde & indiviſibile Mathematicum caret partibus, nec tamen propterea eſt quid ſpirituale.

VI. Implicantia eſt, quam proponit Pater Martinus Olszewski. Si poſſibile eſſet tale compoſitum, illud & eſſet intellectivum. Eſſet intellectivum, Tum quia omnis ſubſtantia ſpiritualis eſt intellectiva; Tum quia omnia recedentia à materia aliquo modo operantur; & quia ſubſtantia ſpiritualis perfectiſſimè recedit, perfectiſſimè operabitur, adeoque intellectualiter. Tum quia ſubſtantia ſpiritualis, non poteſt eſſe niſi vivens, hinc etiam nomen habet Spiritus, nomine tracto à ſpiratione; quâ ratione vita proditur: ſed non poteſt eſſe vivẽs vitâ vegetativâ, nec ſenſitivâ, nam hi vivendi modi ſunt immerſi materiæ.

teriæ. Ergò vitâ intellectuali vivere deberet. Non eſſet autem illud compoſitum intellectivum. Tum quia vel eſſet intellectivum intellectione diviſibili, vel indiviſibili. Non diviſibili: Tum quia Philoſophi non agnoſcunt partes diviſibiles intellectionum: Tum quia omne intellectivum debet attingere objectum indiviſibile, aliàs non differret à ſenſitivo, objectum autem diviſibile de ſe conſtat, non poſſe attingi cognitione diviſibile. Tum quia ſi poſſet dari diviſibilis intellectio, poſſet diverſis ſui partibus diverſa, & contraria, immò eadem, contradictoria intelligere: hoc eſt unâ ſui parte aliquid affirmare, alterâ negare, quo poſito, ſequens hanc intellectionem volitio, poſſet aliqua ſui parte aliquid amare, aliquid odiſſe, conſequenter aliquâ ſui parte mereri, aliâ demereri adeoq; digna eſſe cœlo & inferno. Non etiam illud compoſitum poſſet intelligere cognitioni indiviſibili, quia principio diviſibili non poteſt eſſe connaturalis, & proportionata actio indiviſibilis: repugnat enim ab agente diviſibili produci effectum nobiliorem, & indiviſibilem: aliàs ille effectus & indigeret pluribus principiis, & non indigeret, non indigeret quidem, quia cum ſit ſpiritualis ab uno totus penderet, indigeret autem, quia ab illis per ſe naturaliter poneretur.

Respondetur. Hanc rationem ſupponere imprimis impoſſibilitatem ſubſtantiæ ſpiritualis, quæ non ſit intellectiva cujus demonſtratio poni deberet. Poſſet illi ſubſtantiæ concedi perfectiſſima operatio genericè, hoc eſt ſpiritualis: qualis foret ſpiritualis emanatio ſpiritualium paſſionum: ſed non eſſet concedenda perfectiſſima operatio ſubalternè qualis eſt ratio operationis intellectivæ. Et licèt nomen Spiritus, nomen impoſitum eſt, ad ſignificandum vivens vitâ intellectivâ, hoc non obſtat, non appella illam ſubſtantiam Spiritum, ſed appella compoſitum nullam habens partem materialem; vel Spiritum Analogicè: ad eum modum quo accidentia ſunt ſpiritualia aliqua, & tamen nulla illis competit ratio vitæ? Sed poteſt etiam benè dici illud compoſitum poſſe eſſe intellectivum intellectione indiviſibili, non implicat autem à principio duplici, & indiviſibili, pendere actionem indiviſibilem; & ita defacto noſtræ actiones vitales à Deo, potentia, habituque procedunt, & tamen ſunt ſpirituales ſufficitque quòd aliis prædicatis illius principii, ſuperetur prædicatum indiviſibilitans, reperibile in illa intellectione. Quanquam in præſenti etiam intellectione poni poteſt pluralitas partium integrantium, ut ſi aliâ intellectione intelligatur animal, aliâ rationale ſicut in unione ſpirituali multi agnoſcunt partes, itemque in habitibus. Et licèt omne intellectivum quod datur, attingat objectum indiviſibile, cur non erit poſſibile, quod attingat non niſi ſenſibilia, quorum habeat ſpecies. Sed cur etiam objectum indiviſibile, non poterit attingi diviſibili ſubjectivè cognitione, indiviſibili terminativè, ad eum modum, quo unio ſpiritualis in ſententia Suarez, admittens partes integrales, ſingulis ſuis partibus totam animam, & non tantum aliquam illius partem unit, quamvis unio ipſa, plures formaliter partes habeat. Et ſicut non ſequitur ex eo, quia pluribus actibus diverſis anima poteſt ferri in objecta, non ſequitur inquam, eandem animam eſſe dignam Cœlo & inferno; ita nec ſequetur in præſenti: & ſicut ponitur plurium actuum incompoſſibilitas ſaltem naturalis ſecum, quæ facit, ne ſimul ſit quis actu odio & amore Dei dignus, ita incompoſſibilitas partium integrantium diviſibilis intellectionis, faciet ne idem ſequatur. Nomine partium integrantium, intelligendo partes, ex quibus coaleſcit intellectio illa indiviſibilis.

Septima Implicantia eſt. Idque pro probandâ hâc theſi. *Impoſſibilis eſt materia Spiritualis.* Unumquodque Ens, dicit negationes, eſſentialiter ſibi connexas, & hoc oſtendit Inductio, & quidem non tantùm de Entibus diſparatis ut cum Petrus dicit negationem Pauli, ſed multò magis in Entibus oppoſitis & contrariis, nam ipſa oppoſitionis ratio fundat ſpecialem excluſionem illius alterius Entis, cujus dicit negationem. Quod ipſum magis adhuc videre eſt, ſi aliqua ſibi opponantur genere. Nam licèt impoſſibile ſit hanc ſubſtantiam, eſſe illam ſubſtantiam, cujus dicit negationem; ſed pluribus titulis impoſſibile eſt, ſubſtantiam eſſe accidens, cum generibus diſtent, ipſoque illo generico à ſe abſceſſu, magis diſtrahuntur, ne in unum convenire poſſint, quæ inductio, ipſaque Major reſolvitur in principium lumine naturæ notum quodlibet eſt quod eſt. Ergò oppoſiti ſibi eſſe, quodlibet dicit negationem. Ad quod principium poſtea ſequitur, ut unumquodque Ens dicat negationem negationis ſui. Sed Spiritus & Materia dicunt adinvicem negationem ſui. Ergò impoſſibile eſt ſpiritum eſſe materiam. Minor probatur. Imprimis quærendo, quid materia neget ex Entibus ſibi contrariis, ſi non ſpiritum? & ſi materia non dicit negationem ſpiritus, jam non procedet ſua poſitio, de ſubjecto, de quo lis eſt. Rurſus ſi frigus & calor, brutum & homo, dicunt negationem ſui, certè dicent materia & ſpiritus negationem adinvicem,

neque enim minor eſt inter hæc oppoſitio. Denique quæcunque Regula aſſignata fuerit internoſcendi aliqua eſſe contraria, dicereque adinvicem imbibitam ſui negationem, eadem oſtendit ſpiritum & materiam dicere negationem ſui adinvicem. Unde & bona eſt Categoria dividens ſubſtantiam in Materialem & Spiritualem, dum tamen membra diviſionis, dicant adinvicem negationem ſui & oppoſitionem. De hac autem theſi indefinita loquendo. *An implicet ſubſtantia ſpiritualis quæ habeat rationem ſubjecti*, non eſt adferenda implicantia, quia oppoſitum demonſtrari poteſt, nempè ſubſtantiam ſpiritualem eſſe ſubjectum plurium accidentium ſpiritualium, non poſſet autem ſubſtantia ſpiritualis eſſe ſubjectum accidentium ſi univerſaliter teneret Major, impoſſibilis eſt ſubſtantia ſpiritualis, habens rationem ſubjecti.

Quod attinet ad hanc Theſim: *An ſit poſſibilis ſubſtantia ſpiritualis incompleta receptiva, & ſubjectativa formæ ſpiritualis ſubſtantialis?* Illius impoſſibilitas colligitur per locum Theologicum. Nam & eſſet illa ſubſtantia ut ſupponitur ſpiritualis, & non eſſet: eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem: Quia ſi poſſibilis eſſet ſubſtantia ſpiritualis, habens rationem ſubjecti, reſpectu formæ ſpiritualis, malè arguerent Theologi, & quidem jam conſenſu communi ex eo carere Angelos compoſitione ex materia, quia ſunt ſpirituales. Et ſicut falſa eſſet hæc cauſalis, ideò Petrus eſt homo, quia eſt animal rationale, ſi poſſet eſſe Petrus, & tamen tantùm habens rationem ſimii locutivi; ita & falſa eſſe hæc cauſalis; Ideò Angeli carent omni materiâ, quia ſunt ſpirituales, ſi poteſt aliquid ſpirituale, eſſe ſubjectum informabile formâ ſubſtantiali ſpirituali. Eô etiam ſervit. Hoc quod eſt recipere dicit in omni Ente imperfectionem, quia maximam deſtructionem principalis perfectionis Divinæ, quæ eſt eſſe Actum purum. Hinc perfectisſimum Ens DEUS, nihil in ſe recipit, infimum genus ſubſtantiæ, eſt ſubſtantia materialis, & hæc recipit tàm formas accidentales, quàm formas ſubſtantiales, mediæ autem notæ, eſt ſubſtantia ſpiritualis, quæ recipit (ut conſtat) formas ſubſtantiales, dejiceretur à ratione mediæ illius perfectionis, adeoque nec eſſet ſubſtantia ſpiritualis.

## DIFFICULTAS II.

### *An ſit poſſibile compoſitum ex partibus quarum neutra ſit materia, neutra forma?*

AFfirmat Oviedo, qui primus hanc Quæſtionem incepit tractare: Probat ſuam ſententiam argumento negativo. Quia ſcilicet hoc non implicat contradictionem, ſolvitque argumenta ſic.

I. ARGUMENTUM, quia ſcilicet Antiquitas non cognovit compoſitionem eſſentialem, niſi ex materia & forma.

RESPONDET Oviedo, quia Antiquitas in hac materia non diſcurrebat niſi de compoſito quod datur.

II. ARGUMENTUM eſt: Quia ſcilicet illæ partes, eô ipſo quòd habeant conceptum partium eſſentialium, eô ipſo habent conceptum quidditativum materiæ & formæ. Ergò implicat partes eſſentiales compoſiti, quæ rationem formæ & materiæ non induant; Antecedens probatur, quia ſecluſo conceptu quidditativo materiæ & formæ, nihil remanet, per quod partes illius compoſiti, in ratione partium conſtituantur.

RESPONDET Ovied: accommodatè ad varias ſententias explicantes conceptum primum materiæ & formæ, vide eundum. Succus in eo eſt, quia ſecluſo conceptu materiæ & formæ, ab iſtis partibus manet adhuc conceptus partis unibilis ad aliam compartem, quæ compartes erunt eſſentiales, & non tantùm integrales, quia habebunt inter ſe diverſitatem ſpecificam partium, & habebunt ordinem ad unionem faciendam, cum intima penetratione inter extrema, quorum utrumque ordinetur eſſentialiter ad conſtitutionem totius, & neutra primariò, nihilominùs per ſe, ordinabitur una ad aliam.

III. ARGUMENTUM eſt: ponamus illud corpus eſſe vivens organicum, tunc in *illo* toto, quælibet pars eſſet actus primus corporis organici potentiâ vitam habentis. Ergò quælibet illius pars eſſet anima, ita enim animam definit Ariſtoteles, adeoque compoſitum illud conſtaret duplici formâ.

RESPONDET Oviedo, nulla pars illius compoſiti eſſet forma, quia forma, quia forma neceſſariò dicit ordinem ad materiam, qui ordo illîc non eſſet nihilominùs.

DICENDUM eſt: *Illud compoſitum ſecundùm quod explicatur ab Oviedo, impoſſibile eſſe* dixi ſecundùm quod explicetur ab Oviedo: quia fortè ſi aliter proponeretur non eſſet impoſſibile.

PROBATUR I. Illud compoſitum & eſſet compoſitum eſſentiale, & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, ut probatur; quia illud compoſitum ita ſe haberet ac duæ for-

mæ,

mæ, ſi inter ſe unirentur, quia tam illæ formæ, ad ſe non ordinarentur per modum actûs & potentiæ; ſicut & illæ partes; ita illæ duæ formæ poſſent inter ſe uniri, in ordine ad localem intimitatem, ſicut & illæ partes, dicuntque præſentes formæ, ordinem obedientialem unibilium. Ergo ſicut illæ duæ formæ non facerent rationem compoſiti eſſentialis, ita nec illæ partes.

Respondebis. Hôc ipſo quòd illæ partes dicant ordinem nonniſi obedientialem unibilium, non conſtituent compoſitum eſſentiale.

Contra. Quia ex eo dicunt illæ formæ ordinem nonniſi obedientialem ad uniri; quia non ordinantur ad ſe tanquam actus, & potentia, ex eoque quòd non ordinantur tanquam actus & potentia, faciunt, quòd non ſit compoſitum eſſentiale. Ergo etiam in præſenti idem fiet, utrobique enim eſt idem fundamentum, non pullulaturi compoſiti eſſentialis, nempè defectus ordinis, dicamque nonniſi obedientialem ordinem, etiam illas partes dicere in ordine ad uniri, idque ex eo; quia ſicut præſentes formæ nonniſi obedientialem ordinem dicunt ad uniri, ex eo, quia non ordinantur ad ſe tanquam actus & potentia, ita & illæ partes.

Probatur II. Quia ex nullo capite dici poſſet illud compoſitum eſſentiale, non ex eo quia conſtaret partibus ſubſtantialibus, nam ſi duæ animæ unirentur, illud totum conſtaret partibus ſubſtantialibus, neque tamen eſſet compoſitum eſſentiale, ſicut nec eſt compoſitum eſſentiale in toto integrali; Non etiam illud compoſitum eſſet eſſentiale, quia conſtaret partibus diverſitatem ſpecificam habentibus, nam etiam conflatum illud ex duabus animabus, haberet partes diverſitatem ſpecificam habentes, & tamen non eſſet compoſitum eſſentiale; Non etiam illud compoſitum eſſet eſſentiale, quia haberet unionem, cum intima penetratione inter extrema; quia conceptus eſſentialis compoſiti, non eſt conceptus unionis, cum iſta intima penetratione, nam unio qualitatum inter ſe, eſt cum intima penetratione, & tamen hæc unio non arguit rationem eſſentialis compoſiti: Et ſi divinitùs partes aquæ ſe penetrarent, unirenturque, non jam per hoc ipſum conſtitueretur totum illud, in ratione totius eſſentialis, Ergo apparet ſolam rationem unionis cum intima præſentia, non formaliſare compoſitum eſſentiale; Non etiam illud conſtitutum acquireret rationem compoſiti eſſentialis, quia una pars diceret ordinem ad aliam, quia ſi illæ partes non dicerent ordinem potentiæ & actûs, majorem dicerent ordinem, quàm dicant formæ aut quæcunque alia aggregata.

Probatur III. Quia illæ partes & unirentur per ſe, & non unirentur, unirentur quidem ut ſupponitur, non unirentur autem per ſe, quia nullo modo explicatur hæc perſeitas.

Poſſet tamen hoc compoſitum ſic concipi, de ratione partium per ſe ordinatarum ad unionem, non eſt quòd una pars ſit actus alia potentia, de facto enim continuum eſt per ſe compoſitum, & tamen neutra pars eſt actus, neutra potentia, cur ergo non poterit eſſe compoſitum per ſe, cujus neutra pars ſit potentia, neutra actus, quia tamen continuum eſt potiùs integrale homogeneum, quàm eſſentiale compoſitum, videndum eſt in quo ſtet hæc integralitas, & deficientia à ratione compoſiti eſſentialis, quæ deficientia videtur in hoc ſtare, quia ſcilicet naturaliter una poteſt eſſe ſine alia, neque requiritur ulla ſpecialis diſpoſitio in ordine ad uniri eadem, cur autem non poterunt eſſe partes, quæ naturaliter non poſſint eſſe ſine ſe, quæ certè erunt ad ſe eſſentialiter ordinatæ, quamvis ſine ordine actûs & potentiæ.

## DIFFICULTAS III.

*Poſſibile ne ſit totum, quod ſit corpus ſimplex compoſitum.*

Corpus in duplicem conſiderationem venire poteſt. *Primò* prout eſt incompletum aliquid, & ordinatum ad aliam compartem, quæ ſit forma illius. *Secundò* poteſt conſiderari corpus, prout eſt totum quid, ſeu habens totum, eſſe ſibi debiti integritatem, independenter ab alia comparte; breviter prout eſt quid completum, & de hoc in præſenti quæritur, an ſit poſſibile, idque hôc ſenſu. Videmus dari ſubſtantiam ſpiritualem incompletam, hoc eſt animam, videmus etiam dari ſubſtantiam ſpiritualem completam, hoc eſt Angelos, occaſioneque hinc habitâ quæritur: an ſit poſſibile corpus ſimplex, hoc eſt non compoſitum ex materia & forma, idque completum, hoc eſt non ordinatum ad ullam formam ſubſtantialem, negat Hur. affirmat Ariag. & Oviedo.

Dicendum eſt. *Tale corpus poſſibile eſſe.*

Probatur I. Quia nulla eſt in hoc implicantia.

Probatur II. Poſſibilis eſt ſubſtantia ſpiritualis completa, Ergo & corpus completum.

Probatur III. Non eſt de ratione corporis completi; de facto enim corpus compoſitum; corpus eſt, & tamen non eſt complebile. Ergo ex ratione ſua generica non repugnat corpus, non complebile.

Ergo & ex ratione ſua ſpecifica dari poterit corpus completum. Quia autem tota probatio ſtat in ſolutione implicantiarum, ad eam accedendum eſt.

Objicitur I. Auctoritas S. Thom. ad primi de Cœlo textum q. 2. & 1. parte q. 66. Art. 6. ubi docet quòd omnis ſubſtantia, aut eſt potentia ſeu materia; aut actus, aut habens actum, additque ſi eſt actus, vel eſt actus in materia, & erit forma illius, vel ſine materia, & non erit ens ſenſibile, ſed intelligibile, quia omnis actus non in materia, eſt intelligibilis.

Respondetur. Quando S. Thom. dicit, quòd omne ens ſine materia, ſit intelligibile, accipit ly ſine materia pro eodem ac ens immateriale ſeu ſpirituale, corpus autem illud non eſt immateriale, hôc ſenſu hoc eſt ſpirituale, quantumvis materialitas illius non ſit deſumenda à materia, quæ ſit compars illius conſtitutiva, ſed ab ipſa ratione corporis. Quando autem Ariſtoteles 8. Metaph. textu 3. univerſaliter docet, quòd cunctæ ſubſtantiæ ſenſibiles materiam habeant; agit de ſubſtantiis ſenſibilibus quæ defacto dantur, vel ly: materiam habent, debet ſumi non tantùm tranſitivè, ſicut materiam habet homo, ſed etiam intranſitivè, quòd ſcilicet ſenſibile non debeat eſſe ſpirituale, ſed corpus, quod etiam convenit corpori ſimplici. Deinde hîc non quæritur de auctoritate, ſed de demonſtratione.

Objicitur II. Si poſſibile eſſet corpus ſimplex, & eſſet intellectuale, & non eſſet, non eſſet, quia corpus & intellectivum ſunt termini incompoſſibiles, aliàs etiam oculus corporeus videre poſſet Deum, & ex intellectivitate animæ, malè ejus ſpiritualitas deduceretur, ſi etiam corpus intelligere poteſt; eſſet autem intellectivum, quia radix intellectivitatis eſt immaterialitas, per S. Thom. ex Dionyſio: & ſicut repugnat eſſe aliquod vivens rationale, & non eſſe animal, ita repugnat corpus, quod ſit actus ſimplex ſubſiſtens, & tamen non intellectivum, & cùm modus operandi ſequatur modum eſſendi, fit ut cùm modus eſſendi illius corporis; ſit elevatus ſupra materiam, etiam modus operandi erit elevatus, adeoque erit intellectio.

Respondetur. Non fore illud corpus intellectivum, immaterialitas autem ſi fundat intellectivitatem, fundat ſumpta pro ſpiritualitate, aut certâ conditione ſpiritualitatis, repugnat autem vivens rationale & non eſſe animal, quia ipſum prædicatum rationalis, quod ſupponit pro intellectivo, dependenter à phantaſmatibus, involvit animal, quod ſolum phantaſiari ſeu dependere à ſenſibus eſſeque ſenſitivum poteſt. Jam autem nec prædicatum actûs, nec prædicatum ſimplicis, nec prædicatum ſubſiſtentis, involvit ut ſic intellectivitatem, nec oſtendi poteſt, quòd omnia ſimul ſumpta, illam importent. Elevatio etiam modi eſſendi ſupra materiam, involvens ſpiritualitatem, hæc arguit operationem intellectualem, non autem elevatio ſupra materiam, quæ eſt compars compoſiti; non implicat enim ut aliquid non ſit ſecunda pars compoſiti, & tamen ſit materiale, hoc eſt, corporeum intranſitivè, ſeu corpus.

Instabis. Eſſe actum aliquem ſimplicem & ſubſiſtentem, non tamen excludere corpus, ita implicat atque dicere, quòd Ens aliquod rationale non excludat inſenſitivum. Rursùs ſicut ſenſitivum præſupponitur ad eſſe rationale, ita eſſe actum ſimplicem, completum, ſubſiſtentem, æquiparabilem Angelis, qui ſunt ſimiles actus, præſupponit intellectivum; ita enim intellectivû, videtur eſſe genus ad actum ſimplicem completum, & incompletum, ſicut animal ad rationale vel irrationale.

Respondetur. Diſparitatem eſſe ex dictis, quia rationale importat intellectivum dependenter à ſenſibus, ſi importat tale intellectivum, importat ſenſitivum tanquam principium, ſi importat ſenſitivum, importat hoc ipſo excludens inſenſitivum; actus autem ſimplex, non ſimplicitate abſolutâ, hoc eſt importante ſpiritualitatem, ſed tantùm ſimplex, ſimplicitate negante compoſitionem ex materia Phyſicâ, non importat aliquod prædicatum, ratione cujus excludatur ratio corporis, nec tale prædicatum, demonſtratur. Negatur ulteriùs, quod antè prædicatum eſſe actus completi præſupponatur tanquam genus intellectivum, ſed è converſo actus completus, dividitur in membra, hoc eſt, in actum completum corporeum, & incorporeum, cujus diviſionis ratio in hac materia, ſemper repetenda eſt. Quia ſcilicet non implicat dividi actum completum ſimplicem, in actum ſpiritualem & materialem, ita ut illud corpus, in prædicatis genericis æquiparetur Angelis, non tamen in prædicatis ſpecificis, adeòque non in intellectione.

Objicitur III. ex Hurtado. Illud corpus & eſſet vivens & non eſſet vivens, eſſet quidem vivens; Tum quia & eſſet perfectius corpore completo compoſito, ut ſupponitur, & non eſſet perfectius, quia careret perfectione viventis. Tum quia ratio viventis, præſupponitur neceſſariò ad eſſe actus ſimplicis, non ſecus ac ratio viventis, præſupponitur ad eſſe animalis; Non eſſet autem illud corpus vivens, quia nec poſſet eſſe vivens, intellectuali vitâ, ut probatum ſupra, nec vitâ vegetativâ, quia vegetatio debetur corporibus corruptibilibus, commu-

communem materiam habentibus, & affectis contrariis qualitatibus, quarum non eſſet capax corpus ſimplex, quia hæ dantur à natura, ut materia ad alias ſuccesſivè formas diſponatur, nec item iſtud corpus poſſet eſſe vivens vitâ ſenſitivâ; nam ſenſatio ut experientia patet, fit mediis primis qualitatibus, quæ tamen in corpore ſimplici haberi non poſſunt.

Respondetur. Imprimis, non fore illud corpus vivens, & quamvis ſub hac formalitate, eſſet imperfectius compoſitis, ſub alia tamen formalitate, nempè actûs ſimplicis, excederet compoſita, à qua ratione actûs ſimplicis, nego præſupponi rationem viventis, cùm hîc ratio actûs non ſumatur pro motu aliquo, ſed pro complemento non habente rationem materiæ, quæ ſit compars. Unde non oſtenditur prædicatum competens corpori completo, in quo ſit exigentia vitæ. Jam autem in animalis definitione pro genere ponitur vivens. Deinde Ovied. dicit illud corpus fore ſenſitivum, ſed diverſis ſenſationibus non dependentibus à primis qualitatibus, ſed à ſpeciebus v. g. à DEO infuſis. Addit, quòd poſſet corpus ſentire easdem qualitates, quas non ſentimus, per ſpecies illarum, quantumvis has qualitates recipere non poſſet, quia potentia ſenſitiva poteſt ſentire objecta, in extraneo ſubjecto recepta.

Objicitur IV. ex eodem. Illud corpus & eſſet corruptibile, & non eſſet corruptibile, eſſet corruptibile quia eſſet diviſibile, ita ut diviſio venire poſſit ad partem minorem minimo requiſito ad conſervationem, eſſet etiam incorruptibile, quia incapax qualitatum corruptivarum.

Respondetur. Corpus illud fore incorruptibile, diviſibile tamen quantitativè, ſed non diviſibile quoad ſuum conſtitutivum, ad eum modum, quô Cœli dividi poſſunt quantitativè, & tamen unio illorum incorruptibilis corrumpi non poteſt, eô quòd nulla detur virtus naturalis quæ poſſit devenire ad minimum requiſitum: Oviedo addit poſſe illud corpus dici corruptibile per impreſſionem impulſûs contrarii.

Objicit V. Suar. Impoſſibilis eſt ſubſtantia creata ſpiritualis, quæ non ſit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit poſſibilis ſubſtantia materialis, quæ non ſit capax formæ ſubſtantialis.

Respondetur. Argumentum multùm probare, probat enim Angelos debere conſtare formâ ſubſtantiali, cùm non poſſint non eſſe capaces formæ accidentalis. Sic enim formabitur argumentum: Non eſt poſſibilis ſubſtantia creata ſpiritualis, quæ non ſit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit poſſibilis, ſubſtantia ſpiritualis, quæ non ſit capax Formæ ſubſtantialis.

Addi poteſt univerſaliter, negationem materiæ pro comparte ſumptæ, non fundare ſpiritualitatem, quia non implicat aliquid non eſſe ſpirituale, & tamen dicere negationem materiæ tanquam compartis, conceptusque ſpiritualitatis, non eſt negatio materiæ.

# TRACTATUS III.

## De proprietatibus & affectionibus corporis.

*Agemus imprimis de quantitate, poſtea de motu, denique de loco.* Sit

# DISPUTATIO IX.

## De Eſſentia quantitatis diſtinctionibusque ei competentibus.

Methodus exigit, ut primùm eſſentia quantitatis examinetur.

### QVÆSTIO I.

*De primo eſſentiali conceptu quantitatis.*

EXaminabimus imprimis aliorum ſententias, poſtea tenendam, adferemus.

### DIFFICULTAS I.

*An habere partes entitativas, ſit primo eſſentialis conceptus quantitatis?*

DOcent Thomiſtæ, de ratione Quantitatis eſſe, conferre partes entitativas. Conſentit etiam noſter Vaſquez. Quod ut examinetur. *Sit*

### Punctum Difficultatis I.

*Quid Tenendum?*

DICENDUM eſt. *Primò eſſentialem conceptum Quantitatis non eſſe, conferre partes entitativas.*

PROBARI ſolet I: Quantitas diſtinguitur à prima Materia: vel, ſi nolis illam diſtingui, præſcinde eam mente, quæro independenter ab illa quantitate, re, aut per rationem præciſa, vel materia habet partes, vel non habet? ſi habet, ergo illas non à quantitate habet: Si non habet, Ergo Materia prima, eſt ſimplex, & indiviſibilis.

RESPONDERI poteſt huic argumento; concedendo quòd Materia prima, independenter à quantitate, ſit indiviſibilis.

INSTABIS. Ergo Materia, independenter à quantitate, erit ita ſimplex ac Angelus, *vel anima* rationalis.

RESPONDETUR. Seclusâ quantitate, in aliquo genere, ita ſe habet materia prima ac Angelus, vel anima rationalis; nec id involvit ullum abſurdum; certè enim in ſententia conſtituente conceptum primarium quantitatis in impenetrabilitatis exigentia, ſecluſa quantitate, æquè eſt materia penetrabilis, ac anima rationalis, neque tamen in hoc eſt ullum abſurdum. Æquè item non componitur ex duabus partibus phyſicis, Materia, ac Angelus, nec inde tamen ſequitur, intra eundem gradum ſimplicitatis, utrumque eſſe. Dici itaque poteſt, ratione molis corporeæ, adhuc illam Materiam non fore ita ſimplicem. Dici etiam poſſet quòd independenter à quantitate, habeat virtualiter partes Materia, ſitque diviſibilis virtualiter,

quæ

quæ diviſibilitas in hoc ſtabit; quòd ſit ſemper habens vim, fundandi & emanandi quantitatem, & quòd habeat molem, quæ apta ſit evolvi, parte: fierique ut ita dicam, per additam quantitatem. Inde autem non ſequitur, ſimpliciter eſſe diviſibilem Materiam, independenter à quantitate; quia non eſt licitum, argumentari à reſtricto ad irreſtrictum. *Neque valet, ſi dicas*: hoc videri diſſonum Dialecticæ, docenti, valere conſequentiam à gradibus inferioribus, qui utique ſunt reſtricti ad ſuperiores, qui ſunt irreſtricti, non inquam valet, ſi id dicas, quia ſi valet conſequentia à reſtricto ad irreſtrictum, Ergo ſi ego dicam, Æthiops eſt albus: Item ſi dixero eſt propoſitio æternæ veritatis: Homo eſt animal rationale, poterro etiam dicere, eſt propoſitio æternæ veritatis, Homo eſt. Dandum ergo eſt taxativum, quando nam in talibus teneat conſequentia, quando non teneat. Et poteſt eſſe hoc. Ab inferiori ad ſuperius tenet conſequentia, à reſtricto hoc eſt dicto ſecundùm quid, non tenet conſequentia ad dictum ſimpliciter. Cujus ulterior hæc ratio eſt. Quia ut prædicatum verificetur de ſubjecto, debet eſſe identitas prædicati & ſubjecti; Quia autem eſt Identitas inferioris, cum ſuperiore, eo quòd ſuperius ſit totum poteſtativum, continens in ſe poteſtate inferius, hinc fit, ut teneat conſequentia ab inferiori ad ſuperius. Quia autem non eſt Identitas inter ly ſecundùm quid, & inter ly ſimpliciter, ſi enim eſſet inter hæc identitas, vel utrumque eſſet eſſe ſecundùm quid, vel utrumque eſſe ſimpliciter, ideò inter hæc non eſt identitas, adeoque nec tenebit conſequentia, à reſtricto ad irreſtrictum.

Probari ſolet II. Quantitas quæ in ſe habet partes ex quibus componitur, non communicat ſeipſam ſubjecto per identitatem, ſed per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod eſt, illam ipſam in partes actu diſtinctas eſſe diviſibilem. Ergo ulterius, ſi ſe ipſa Materia illa partes non habet, etiam per unionem quantitatis illas habere nequit: eſſe enim unitum extremo habenti partes, non eſt habere partes.

Confirmatur. Quia quantitas communicat partes, vel quas in ſe habet, vel alias diſtinctas, non has quas habet, quia hæ ſunt accidentales, at partes ſubſtantiæ, ſunt ſubſtantiales; non etiam communicat partes quas non habet, ſeu partes diſtinctas à quantitate, quia quantitas nihil ſubſtantiæ producit, neque cauſat in aliquo genere. Ergo quantitas, nullas poteſt partes communicare ſubſtantiæ.

Responderi poteſt huic argumento. Imprimis retorquendo argumentum. Quantitas quæ in ſe habet impenetrabilitatem, communicat ſe materiæ, nonniſi per unionem. Ergo quantitas tantùm habet hoc, quod ſit impenetrabilis. Ergo ulteriùs ſi ſe ipſa materia non eſt impenetrabilis, etiam per unionem cum quantitate, non erit impenetrabilis, quia eſſe unitum extremo impenetrabili, non eſt eſſe impenetrabile. Deinde ſi materia & ſe ipſa, & ſimul virtualiter non haberet partes, etiam acceſſu quantitatis non haberet partes, ſecus cùm virtualiter illas contineat. Unde acceſſu quantitatis, haberet partes à materia, quæ antè acceſſum illius, nonniſi virtualiter habebantur. Sic in ſententia non diſtinguente partes actu ante aſſignationem, aſſignatio confert actualitatem partium partes, quæ potentiâ nonniſi habebantur.

Probari ſolet 3. Subſtantia pedis, non eſt ſubſtantia capitis, poteſt enim ſubſtantia pedis corrumpi, non corrupta ſubſtantia capitis. Ergo ſubſtantia capitis diſtinguitur à ſubſtantia pedis: nam idem non poteſt corrumpi & non corrumpi, quæ tamen ſubſtantiæ diſtinguuntur, tanquam ſubſtantiæ partiales, quia ſi diſtinguerentur tanquam aliquid tertium, ſubſtantia pedis, non pertineret ad illud compoſitum, cùm ergo pertineat, debet tanquam pars diſtingui.

Responderi poſſet. Quod ſubſtantia pedis à ſubſtantia capitis in ratione ſubſtantiæ, ſe ipſis diſtinguantur, ſecluſa tamen quantitate non diſtinguentur tanquam partes, qua etiam illa ſecluſa non pertinebunt ad compoſitum tanquam partes. Sicut & in ſententia negante formas partiales ſubſtantiales, independenter ab organiſatione, partes illæ non ſunt partes, licèt in ratione ſubſtantialium, conſtituantur ſe ipſis. *Hinc aliter*

Probatur Concluſio. Vel præcedit quantitatem, entitas illarum partium, quas per te confert quantitas, vel non præcedit? Si præcedit. Ergo & confert entitatem partium quantitas ut ſupponitur, & non confert: quia ante acceſſum quantitatis, jam præſupponuntur. Quòd ſi entitas partium non præcedit illam quantitatem, quæro, an illa entitas partium quas confert quantitas materiæ, ſit ſubſtantialis vel accidentalis? ſi ſubſtantialis? Ergo erunt illæ partes Materia, utpotè partes homogeneæ; Si erunt Materia. Ergo non poſſunt produci à quantitate, quia Materia nonniſi creari poteſt, quantitas autem non creat. Rursùs ſi partes entitativæ, quas confert quantitas ſunt ſubſtantiales. Ergo quantitas panis, ſunt partes ſubſtantiales panis, quantitas enim panis debet habere conceptum primò eſſentialem quantitatis panis, Ergo debet habere partes ſubſtantiales panis, quas per te primò dicit. Ergo ulteriùs, cùm

cùm in Euchariſtia ſit quantitas, erunt etiam partes ſubſtantiales panis, adeoque ſubſtantia panis. Quòd ſi partes illæ quas confert quantitas ſunt partes accidentales, vel ſunt partes, quas ipſamet quantitatis entitas, in ſe importat, vel ſunt partes quas cauſat à ſe condiſtinctas illa quantitas: Non primum, quia aliàs in ſua entitate Materia nunquam haberet partes, quia entitas quantitatis, nunquam eſt entitas Materiæ, conſequenter & partes entitatis. Quantitatis, non poſſunt eſſe partes entitatis Materiæ, habebitque ſe Materia in ordine ad habendum partes, ſicut Angelus vel anima rationalis, ſi ei ſupernaturaliter uniretur quantitas, per cujus unionem æquè non haberet in ſua entitate partes, ac ante non habuit, licèt habeat partes quantitatis quæ ſecum unita eſt. Quòd ſi partes illæ accidentales, ſunt partes, quas cauſat diſtinctas à ſe illa quantitas. Ergò imprimis nunquam quantiſaretur entitas Materiæ, quia nunquam in ſua entitate acquireret partes. Ergò ulteriùs quantitas eſt ens operativum.

Respondebis primò. Quòd acceſſum quantitatis, præcedant partes virtuales.

Contra. Partes illæ virtuales vel continent entitatem partium formandarum, vel non continent? redibitque argumentum factum.

Respondebis ſecundò. Partes virtuales, virtualiter continere entitatem partium formandarum.

Contra. Virtualis hæc continentia partium formandarum, vel dicit negationem Phyſicæ actualitatis, debitæ entitati partium, vel non dicit? ſi non dicit negationem. Ergò datur Phyſica actu actualitas entitatis illarum partium. Ergò illa non habebitur à quantitate: Si dicit negationem. Ergò illam actualitatem entitatis partium, primùm confert quantitas, redibitque argumentum factum, qualesnam partes conferat.

Respondebis tertiò. Quòd aliud ſit, quantitatem eſſe ipſas partes entitativas ſubſtantiales, aliud autem, quantitatem, poſſe facere partes ſubſtantiales. Primùm illud, non habet quantitas ob rationes allatas; habet hoc poſterius; ex priori autem non niſi, ſequeretur dari partes ſubſtantiales panis in Euchariſtia.

Contra. Quia vi argumenti facti, ſequitur, quantitatem eſſe, ipſas partes entitativas ſubſtantiales, vel enim antè acceſſum quantitatis haberentur partes illæ, vel non haberentur? ſi non haberentur. Ergò quantitas ſunt illæ ipſæ partes: neque enim illas producere poteſt, ut probatum ſupra: Si haberentur. Ergò non conferuntur à quantitate: *Neque valet, ſi dicas*; ante acceſſum materiæ, antecedere entitatem partium, ſed non antecedere partes entitativas; non, inquam, valet, ſi id dicas, quia inter entitatem partium, & partes entitativas, nullum eſt diſcrimen. Nam quamvis concedi poſſit, partes eſſe diſtinctas quoad entitatem, non tamen quoad eſſe formale partium. Id inde eſt. Quia aliunde ſumitur ratio formalis partium & aliunde entitas, ut ex dicendis conſtabit. Sed oſtendi non poteſt, aliud importari ab entitate partium, & aliud à partibus entitativis. Quòd ſi ante acceſſum quantitatis dicas, non eſſe partes entitativas, in iſto ſenſu, quia non ſunt extreiſatæ, evolutæ &c. tunc jam quæſtio erit nonniſi de ſola voce; an ſcilicet non habere partes extreiſatas, ſit non habere partes entitativas.

Qværes: *An ſicut convenit Materiæ habere partes entitativas independenter à quantitate? etiam conveniat diviſibilitas earundem partium independenter à quantitate?* Sed probabilius eſt, non convenire.

Ratio. Tum quia, quando partes ſunt penetratæ, accipitque Materia modum exiſtendi, connaturaliter debitum nonniſi entibus ſpiritualibus, poſitâ item penetratione partium, manet entitas Materiæ, partesque illius entitativæ, & tamen non manet diviſibilitas, quia in unaquaque parte, reſpondet totum. Ergò diviſibilitas ſe ipſâ non convenit Materiæ. Tum quia non datur ulla extenſio entitativa. Ergò nec diviſibilitas entitativa. Antecedens probatur. Si enim daretur extenſio entitativa, dicam etiam dari entitativam quantitatem, hoc eſt ſequentem & indentificatam ipſi entitati. Ergò nec dabitur ulla diviſibilitas entitativa, non enim eſt major unius ratio, quàm alterius. Impenetrabilitas enim, extenſio, diviſibilitas, &c. videntur pendere à quantitate, & ſicut non datur ulla entitativa albedo, vel calor entitativus, identificatus ſcilicet ſubſtantiæ alicui, ita nec dabitur diviſibilitas ulla entitativa. Tum quia, ſi eſſet aliqua ratio, ob quam diviſibilitas conveniret materiæ independenter à quantitate, id ideò eſſet, quia poteſt conſervari una pars, non conſervatâ aliâ parte; adeoque diviſa ab alia parte. Sed hæc ratio nihil probat. Quia quamvis v. g. Chriſti manus conſervari poſſet ſine corpore Chriſti, tamen ſuppoſito modo, quo exiſtit in Euchariſtia, non poteſt conſervari manus ſola, non ſervato toto corpore, quia in manu eſt totum corpus, & tota manus, in toto corpore. Ergò quamvis ante ſublatam quantitatem, poſſit conſervari manus, non conſervato corpore, tamen ſublatâ quantitate, quando manus acquirit eſſe in toto corpore, & corpus in manu, non poteſt conſervari manus, ſervato illo modo eſſendi, niſi conſerve-

ſervetur & totum corpus. Tum quia nulla neceſſitas, & nullum fundamentum tribuendi hoc prædicatum materiæ, ad quid ergò hæc multiplicatio prædicatorum? Tum quia diviſio non poteſt concipi ſine extreitate; extreitas etiam ſine quantitate, & quæcunque diviſibilitas, independenter ab extreitate, conſimilis erit ei, quæ convenit totis ſpiritualibus.

## Punctum Difficultatis 2.

*Solvuntur Objectiones.*

OBJICIT primò Lugo, Vaſq. Si ſubſtantia & reliqua accidentia ſecundùm ſe haberent partes, & extenſionem, alia non eſſet extenſio conſtituenda, in qua eſſentia quantitatis, conſiſtat.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, nonniſi probat, partes, independenter à quantitate, non eſſe extenſas, diviſibiles &c. quod & nos tenemus. Sed hoc non probat, quòd partes ſubſtantia de ſe non habeat, certè enim illas ut probatum eſt, non accipit à quantitate, ſicut accipit diviſibilitatem, & quia nos, non concedimus independenter à quantitate ullam extreitatem illarum partium entitativarum, ideò, quantitas, adferens illam extreitatem, non erit otioſa.

OBJICIT ſecundò idem. Si ſubſtantia ex ſe partes haberet, peteret Ubi. Ergo peteret ubi diviſibile, ita ut pars illius, parti ſpatii, & tota, toti ſpatio correſpondeat. Quòd ſi tale ubi peteret, nec per Divinam potentiam poſſet indiviſibiliter conſtitui, adeoque CHRISTUS indiviſibiliter in Euchariſtia poni non poſſet. Quòd ſi peteret, illa ſubſtantia habens partes, ubi indiviſibile, non poſſet conſtitui ſub quantitate, quin amittat propriam præſentiam. Quòd ſi dicas ſubſtantiam partes habentem, ſecluſâ quantitate, nec petere diviſibile ubi, nec indiviſibile; Contra erit: quia natura eſt determinata ad unum, nec poteſt indiſcriminatim unum, vel alium modum ipſius Ubi petere.

RESPONDET primò Oviedo. Subſtantiam eſſe indifferentem ad præſentiam, ſive diviſibilem, ſive indiviſibilem; ſecluſâ quantitate. Illuſtrat hoc inſtantiis. Una cauſa, eſt indifferens ad hos vel illos actus, una materia eſt indifferens ad hanc vel illam formam ſpecie diſtinctam. Cur igitur in ſubſtantia non erit indifferentia ad ipſum Ubi. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Videmus in natura non eſſe aliquas indifferentias. Unde etiam Ovied. eodem puncto. num. 13. ſub finem negat, quòd ſubſtantia, poſſit ſine quantitate præſcindere, ab habere vel non habere partes entitativas. Et ſicut non habere partes entitativas, & habere partes, procedit per prædicata contradictoria; ita habere ubi diviſibile, non habere ubi diviſibile, procedit ſimiliter per contradictoria, quid ergo horum convenit partibus ſubſtantiæ ſecluſâ quantitate. Ex alia parte videmus etiam in natura, eſſe aliquas indifferentias; ut concedit ipſe Oviedo. Cur ergo potiùs ſubſtantia cum ſuis partibus ſpectata, in ordine ad Ubi, non ſequetur hanc partem entium negantium indifferentiam; quòd ſi negabit indifferentiam ad hoc vel illud Ubi, dicet determinationem ad Ubi, reſtabitque argumentum à Vaſq propoſitum ſolvendum. Porrò ut dignoſcatur; an ad aliquid ſit indifferens, vel non indifferens ſubſtantia, quæ eſt à parte rei, penſandum eſt, an prædicatum, de quo quæritur, ſit intrinſecum an extrinſecum, & tunc ad intrinſeca prædicata, & identificata nulla eſſet indifferentia; Si autem eſt extrinſecum prædicatum, penſandum eſt, an æquè ſe habeat res cum hoc, quàm cum alio, tunc enim dabitur indifferentia. Quâ tamen doctrinâ poſitâ, reſtabit quærere, an æquè ſe benè habeant illæ partes ſubſtantiæ, quantitate ſpoliatæ, cum *Ubi* diviſibili, ac cum Ubi indiviſibili? *Ideò aliter*

RESPONDETUR ſecundò. Suppoſito, quòd inferiùs probatur, Ubi, eſſe ipſammet rei entitatem in recto; tunc dici poteſt, quòd illa ſubſtantia, ſecundùm ea quæ illi jure naturæ debentur, petat diviſibiliter exiſtere, ad eum modum quo Sol connaturaliter lucem petit, licèt illâ divinitùs carere poſſit. Jam autem ſubſtantia illa ſpectata, ſecundùm quod extrahitur extra jus ſuæ naturæ, ſpoliaturque quantitate, petit ubi indiviſibile actu, diviſibile potentiâ: quia petit ſuam entitatem, quæ ratione partium entitativarum, eſt diviſibilis potentia, licèt ob defectum quantitatis, non ſit tunc actu diviſibilis; poſitâ autem quantitate amittit proprium Ubi, ſed amiſſione impropriâ, quia non amittit ullam entitatem, neque enim per nos *ubi* eſt entitas, ſed tantùm acquirit modum eſſendi, cum extenſione, quam antea non habebat, retentâ eâdem entitate habente partes, quam entitatem importat *ubi* in recto.

OBJICITUR tertiò. Si dantur partes entitativæ in materia ſecluſâ quantitate, faciuntné ſecum compoſitionem vel non? ſi faciunt, Ergo erant diviſibiles, contra quàm ſupra illatum eſt; nam omne compoſitum dividi poteſt; Si non datur compoſitio, quomodo habent rationem partium?

RESPONDETUR. Hoc argumentum ſolvendum eſſe ex dicendi de continuatione, quæ non involvit ullam modalitatem, ſed ſolam carentiam terminorum. Licèt ergo compoſitio per unionem, quæ importat modalitatem, arguat diviſibilitatem, ſed non unio identificata: nam ſi ipſum, cui identificatur non eſt diviſibile, ut probatum ſuprà, adeòque ſeparabile ſeparatione propriè dictâ; de qua ſuprà, nec ipſa unio diviſibilis erit, & ſeparabilis ab illis, quæ unit, & qui-

& quibus identificatur. Tota ergò illa compoſitio in hoc ſtabit, quia ſcilicet ſunt entitates plures penetratæ, adeòque non habentes proprios terminos, ex vi autem penetrationis, ex vi item carentiæ propriorum terminorum, non ſequitur ulla propria compoſitio, cùm tamen ex ſola propria compoſitione, oriatur diviſibilitas.

Addo, quamvis non daretur ulla compoſitio, haberetur ratio partis, non quidem actualis, ſed potentialis; & ſicut non habetur diſtinctio in ratione partis nemine cogitante, ita nec habetur ratio partis formaliter, cujus oppoſitum ſupponit argumentum. Deinde ratio partis in materialibus, inter alia dicit negationem tantæ extenſionis, quantam habet totum: jam autem nec tantam, nec non tantam, dicit ulla illic entitas extenſionem, cùm nullam omninò habeat.

*Sed contra illatum, quòd ſcilicet Materiæ ſeipſa diviſibilitas non competat.*

Dices primò ex recentiori Suarez. Id quod eſt indiviſibile, nec per Divinam potentiam reddi poteſt diviſibile. Ergò ſi materia eſſet indiviſibilis, neque dividi poſſet ratione quantitatis.

Respondetur. Hoc argumentum multùm probare; probaret enim duos ſemipalmos, non poſſe divinitùs fieri palmum, qui de ſe non ſunt palmi. Directè autem dici poteſt. Id quod eſt indiviſibile ex accidenti, habet tamen partes entitativas, molemque corpoream, adeòque eſt diviſibile potentia, poſſe dividi.

Dices ſecundò cum eodem. Demus extenſam materiam per unam leucam, annihiletur in inſtanti ejus quantitas, eo caſu aut partes extremæ remotæ confluunt ad punctum, & hoc non; quia non datur tantus motus in inſtanti; aut non confluunt ſed manent extenſæ, & ſic jam admittis diviſibilitatem in materia, ſublatâ quantitate.

Respondetur, eo caſu redigendam materiam ad punctum, quod non fieret per motum localem, ſed per ſolam deſitionem quantitatis, & ſicut ſine ullo motu locali poſſet hunc aërem extenſum, in inſtanti Deus reddere penetratum: Item ſicut deſinit anima informare corpus, vel incipit, ſine ullo motu locali; ſic per ſolam deſitionem quantitatis, poterit in punctum redigi materia, ſine ullo motu locali, quod etiam procedit in caſu, quo in Euchariſtia pars cum toto corpore, & è converſo penetratur: quia id etiam fit ſine ullo motu locali. Fundantur autem hæ inſtantiæ in hoc principio, quia poteſt Deus rem locare in loco ſine ullo motu locali, ad eum modum, quô illam produxit in loco, ſine ullo motu locali.

Dices tertiò ex Pontio. Non poteſt dubitari, quòd ſubſtantia capitis hominis, ſeparatâ quantitate, poſſet dividi & conſervari à ſubſtantia manûs.

Respondetur. Non poſſe dividi niſi diviſione impropriâ. Imò abſolutè hoc negari poteſt, ſuppoſito quòd partes hæ penetrentur ut dictum ſuprà de Corpore CHRISTI; dici etiam poſſet immeritò ſupponi, ſine quantitate manere manum, vel caput, adeòque falſificantem eſſe hunc terminum: Unde illa conſervatio unius partis ſine alia, eſt nonniſi in ſuppoſitione quantitatis.

Dices quartò. Sublatâ omni quantitate, poſito etiam quòd illa materia tota ſit in toto, & tota in qualibet parte; poſito item quòd ſit penetrata, numquid independenter à quantitate ſuperaddita, non diſcernit Deus hanc partem fuiſſe ſubſtantiam capitis, & hanc partem fuiſſe ſubſtantiam pedis? Quòd ſi illam diſcernit, etiam illam annihilare poteſt ſolam, adeòque dividere.

Respondetur. Deum diſcernere *quæ* fuerit pars materiæ ſub hac forma, quæ ſub illa, ſed ſimul dicendo hanc materiam eſſe totam in tota reſidua materia, & totam qualibet in parte, adeoque, non eſſe diviſibilem diviſione propriâ, conſequenter in ſuppoſitione, quòd illam velit eſſe in puncto, & ſine quantitate, non poteſt velle unam potiùs, & non aliam partem ſervare.

Instabis. Poteſt Deus facere ut ſublatâ quantitate partes materiæ non ſint penetratæ, & ſimul ut non habeant modum exiſtendi rebus ſpiritualibus proprium, ſed ut totum, occupet totum ſpatium, & partes entitativæ illius, partem ſpatii; quo caſu, verè adhuc dividi ſine quantitate poterunt.

Respondetur. Negando id poſſe fieri, quia ſi id fieri poſſet, poſſet fieri beneficio entitativæ extenſionis, hanc autem nullam eſſe, ſuprà oſtendimus.

Dices quintò. Quantitas eſt accidens extenſum. Ergò debet præſupponere partes extenſas, ut in illis poſſit recipi.

Respondetur. Albedo eſt accidens diſgregativum visûs, nec tamen præſupponit diſgregativum visûs. Gratia item eſt accidens Deo gratum, nec tamen ſupponit ſubjectum DEO gratum, quod univerſaliter in hoc principium reſolvitur, quia forma quamvis ſupponat potentiâ tale, non tamen debet ſupponere ſubjectum formaliter tale, ſed reddere illud formaliter tale.

Instabis primò. Qualitas extenſæ non poſſunt recipi in quantitate, niſi hæc eſſet extenſa entitativè. Ergò nec ipſa quantitas poteſt recipi, niſi in partibus extenſis.

Respondetur. Quia qualitates redduntur extenſæ, non niſi per quantitatem ſubjecti, de quo infrà, hinc ſi non opponeretur ſubjectum exenſum, hôc ipſo non eſſent illæ qualitates extenſæ, quantitas autem non accipit diviſibilitatē à ſubjecto, ſed illā ſecum adferre poteſt.

Rursùs qualitates extenſæ idem ſunt, quod qualitates materiales; neque enim datur ulla extenſio, propria accidentium: Quòd ſi ſint qualitates materiales, ſunt qualitates indigentes, ut totæ in toto, & pars illarum in parte ſubjecti recipiatur; hoc ipſo enim eſſent in connaturali ſubjecto, neque enim illud extendere poſſunt; cùm autem quantitas ipſum ſubjectum extendere poſſit, adferreque ſibi connaturalem modum exiſtendi, hoc ipſo non indigebit ullâ antecedenti extenſione.

Instabis ſecundò. Si ipſa quantitas habet extenſionem ſuarum partium entitativarum. Ergò & ſubſtantia ſeipsâ, poterit habere extenſionem entitativam.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Quia quod eſt ratio formalis alicujus; ſeipſo, & aliis, & ſibi, eſt tale. Sic albedo quia facit ut ſubjectum disgreget viſum, ſe ipsâ etiam eſt disgregativa viſûs. Ita & quantitas, quia ſeipsâ eſt extenſiva ſubjecti, ſe ipsâ erit etiam ſibi extenſio. Jam autem nego rationem extenſionis ſeipſâ, competere ſubſtantiæ.

Hinc ulteriùs diſparitas aſſignatur, quia non ſolùm non eſt abſurdum partes quantitatis ſe ipſis eſſe extenſas, ſed id omninò eſt neceſſarium, aliàs daretur proceſſus in infinitum in ratione formali extenſionis. Abſurdum autem eſt, ſe ipſis partes ſubſtantiæ, habere extenſionem entitativam. Rursùs. extenſio ſequitur extreitatem, quæ quia competit ſeipsâ quantitati, ſeipsâ etiam competet extenſio, quia autem ſubſtantiæ non competit ſeipsâ extreitas, nec ſeipsâ competet extenſio. Denique ſicut nullum eſt abſurdum, accidens quod eſt quantitas, eſſe entitativè extreiſativum, cùm tamen abſurdum ſit, ſubſtantiam ſeipſa eſſe extreiſativam; ita nullum erit abſurdum quantitatem ſeipſa eſſe extenſionem, çùm ſubſtantia non ſit ſeipſa extenſio, idq; ob proportionem: quia ſicut nulla datur quanta entitativè ſubſtantia, ita nec debet dari entitativè extenſa.

Instabis tertiò. Partes illæ vel ſunt diſtinctæ vel non diſtinctæ? ſi diſtinctæ, Ergò & diviſibiles; ſi indiſtinctæ, ergò nec plures.

Respondetur. Partes illas non eſſe diſtinctas niſi potentia, pluresq; quoad eſſe partium, nonniſi potentia.

# DIFFICULTAS II.

## *An diviſibilitas & impenetrabilitas ſit primò eſſentialis conceptus Quantitatis?*

Vidimus quòd actualis diviſibilitas rei materialis, habeatur ratione quantitatis, reſtat diſcutiendum, an non ſit primò eſſentiale quantitati, conferre hanc diviſibilitatem?

Dicendum eſt primò. *Diviſibilitatem non eſſe primò eſſentialem conceptum quantitatis.*

Probatur primò. Quia primo eſſentiali conceptu nihil eſt prius, jam autem diviſibilitas in ratione quanti, ſupponit prius, nempe extenſionem partium, ad eum modum, quo ſciſſio materialis, ſupponit rem ſcindendam. Unde etiam non ideò partes ſunt extenſæ, quia ſunt diviſibiles, ſed ideò diviſibiles, quia extenſæ.

Probatur ſecundò. Quia poteſt aliquid in puncto collocari retentâ eâdem quantitate, ſed penetratis tantùm inter ſe partibus, cujus penetrationis exemplum habetur in Euchariſtia. Ergò ſaltem diviſibilitas actualis, non erit de primo eſſentiali conceptu quantitatis.

Probatur tertiò. Res ſpiritualis & non quanta dividi poteſt. Ergò diviſibilitas, non eſt primò eſſentialis conceptus quantitatis. Antecedens probatur inſtantiis; nam imprimis poteſt dividi unus gradus gratiæ ab alio, item in ſententia admittente unionem ſpiritualem, poteſt una illius pars ab alia dividi, membro abſciſſo, & ſic in multis aliis. Conſequentia autem principalis per hoc probatur. Quia quod eſt de primò eſſentiali conceptu alicujus, illi nonniſi ſoli, convenire poteſt, licèt autem Ariſtoteles per diviſibilitatem explicet continuum, explicat nonniſi deſcriptivè, tanquam per aliquid aliquomodo notius.

Dicendum eſt ſecundò. *Impenetrabilitatem non eſſe de primò eſſentiali conceptu quantitatis.* Eſt concluſio contra Arriag. Ovied. Pontium, & quidem quòd impenetrabilitas actualis non ſit de eſſentia quantitatis, conſtat exinde, quia retentâ quantitate, poſſunt ſe penetrare diviniitùs duo corpora. Reſtat controverſia de exigentia impenetrabilitatis, quam non eſſe de eſſentia quantitatis.

Probatur primò argumento communi. Quod ſic proponitur. Vel quantitas exigit impenetrabilitatem reſpectu cujuscunque entis, vel tantùm reſpectu certorum entium: Non primum: Quia quantitas non exigit ne penetretur à ſpiritibus, quod ipſum in hoc reſolvitur, quia iſta impenetrabilitas exigitur à corporibus ad poſſeſſionem loci, per quam excludant ſe mutuò, benè autem in eodem loco ſtare poſſunt, Quantum & Spiritus, imò etiam corpus quantum ſed glorificatum, titulo doni penetrabilitatis: Non etiam dici poteſt ſecundum; quia quæcunque ſunt entia, reſpectu quorum quantitas exigit impenetrationem, hæc ipſa ſunt quanta. Ergò explicare quantitatem per impenetrationem quantitatum, eſt explicare quantitatem per quantitatem, adeoque obſcurum per obſcurum. Conſequentia probatur. Quia in iſta ſententia, ſi quæratur, quid ſit quantitas? reſpondebitur eſt accidens exigens impenetrationem: Si quæratur quid eſt exigere impenetrationem? eſt exigere ne corpus

Quantum inſinuet ſe in intimas partes hujus Quanti; reſtatq́;, quærere quid corpus quantum,quæ item partes quanti?

Probatur ſecundò. Si primò eſſentialis conceptus quantitatis, eſſet exigentia impenetrabilitatis, deberet eſſe exigentia talis,ut nec divinitus ſtante quantitate res penetrari poſſit; ſed poteſt penetrari ut ipſi oppoſiti docent; dicunt enim impenetrabilitatem competere quantitati, per ordinem ad potentiam naturalem,ſequela autem principalis probatur. Primò eſſentialis conceptus Angeli,eſt, eſſe ſubſtantiam intellectivam completam: Primò eſſentialis conceptus hominis eſt eſſe animal rationale radicaliter acceptum,quæ radices ( & ſic de reliquis ) ſunt tales, ut nec divinitùs quidquam agi poſſit,quod ſit contra illam exigentiam.

Respondebis primò. Quamvis penetretur quantitas, ſemper tamen manet primò eſſentialis conceptus,nempè exigentia, ne penetretur.

Contra. Quia non tantùm eſt in homine exigentia ut ſit animal rationale, ſed actu nihil illi oppoſitum fieri poteſt. Ergò idem in præſenti fieri debet.

Respondebis ſecundò. Rationale poteſt aſſumi à DEO ad producendum actum rugiendi,quamvis non vitaliter,imò de facto rationale,exercet actiones ſenſandi. Ergò etiam & exigentiæ impenetrabilitatis,oppoſitum fieri poteſt.

Contra. Quia quòd actum rugiendi poſſit producere, licèt non vitaliter, rationale, ſolùm reſolvitur in hoc principium, quia quidlibet poteſt fieri à quodlibet, quod ab illo fieri non repugnat,nec datur exigentia eſſentialis ne elevetur ad producendum aliquid,quod naturaliter producere non poteſt, nec contraveniretur prædicato rationalitatis,quia per productionem illius actûs,non redderetur rationale actu irrationale,adeoque nec ſequetur contraventio exigentiæ eſſentiali; jam autem ſi penetretur actu quantitas, ſuppoſito quòd impenetrabilitas ſit primò eſſentialis conceptus, contraveniretur exigentiæ eſſentiali. Et tamen ſicut rationale, non poteſt actu fieri irrationale, retentâ exigentiâ rationalitatis, ita nec quantitas poterit eſſe actu penetrata, ſuppoſito quòd impenetrabilitas ſit de eſſentia illius. Actus autem ſenſandi potiùs debet exercere rationale, quia rationale eſt diſcurſivum dependenter à phantaſmatibus, adeoque à ſenſibus & ſenſationibus.

Respondebis tertiò. Eſt exigentia in forma materiali,ut eſſe & conſervari non poſſit, niſi in ſubjecto; & tamen huic exigentiæ, oppoſitum fieri poteſt.

Contra. Quia imprimis non eſt de primò eſſentiali materialis formæ conceptu, ut eſſe & conſervari non poſſit niſi in ſubjecto, ſed id eſt de ratione non niſi formæ eductæ; nego autem quòd detur forma ſimpliciter educta, quæ tamen non actu ſed potentionaliter nonniſi in eſſe & conſervari pendeat à ſubjecto. Saltem enim debet dari ſuppletivum aliquod, ſi, ſit, & conſervetur independenter à ſubjecto , quod ſuppletivum facit ut verum ſit dicere: quòd, ſit, & conſervetur dependenter à ſubjecto æquivalenter quodammodo. Hæc tamen retorſio eſt bona. Hinc aliter

Probatur tertiò. Primò eſſentialis conceptus debet eſſe talis, ut nulli alteri formaliter, competat etiam divinitùs, & ita non poteſt eſſe etiam divinitùs animal rationale niſi homo, hôcq́; ipſo daretur ens rationis,ſi eſſentia unjus eſſet eſſentia alîus. Sed impenetrabilitas hoc non habet , quod probatur. *Poſſibilis eſt* aliqua qualitas ſpiritualis , quæ appoſita enti corporeo vel ſpirituali, reddat illud impenetrabile, quæ tamen qualitas non erit quantitas,quia poteſt nullam dicere extenſionem , poſſibiliſq́; eſt qualitas condiſtincta à quantitate, reddens tamen ens impenetrabile , ſicut oppoſita alia datur qualitas,v.g. corporis glorificati, quæ adfert penetrabilitatem. Et ſi dicas hoc ipſo illam qualitatem fore quantitatem, quia adferet impenetrabilitatem. Hoc ipſum erit quod negabitur.

Objicit primò Ovied. Punctum habet eſſentiam quantitatis, & tamen neque habet extreitatem partium in ordine ad ſe,nec in ordine ad locum,nec ullam diviſibilitatem , & tamen habet impenetrabilitatem. Ergò impenetrabilitas eſt primò eſſentialis quantitatis conceptus.

Respondetur. Nego in ſententia Ariſtotelis puncto impenetrabilitatem convenire , de quo infrà,ſed poſito, quòd etiam conveniret illi impenetrabilitas,negari poteſt puncto convenire debere eſſentiam quantitatis.

Objicit ſecundò idem. Poſſibilis eſt quantitas indiviſibilis, quæ certè non eſſet extenſa,ſed ex eo ſolùm foret quanta, quia eſſet impenetrabilis. Ergò eſſentia quantitatis, ſolâ ſtat impenetratione.

Respondet primò recentior Suar. Negando poſſibilem eſſe talem quantitatem, rationem dat. Tum quia repugnat corpus ſimplex. Tum quia talis quanti medietatem poſſet Deus annihilare. Tum quia, ſi tali quantitate conſtaret v. g. palmus, ille palmus haberet duos ſemipalmos,quorum quilibet excluderet alium, hoc autem eſt eſſe extenſum. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia negatur implicare corpus ſimplex. Tum quia eſt petitio

principii, ſcilicet illius quantitatis medietatem eſſe annihilabilem, ſiquidem argumentum aſſumit illam fore indiviſibilem. Tum quia, quando unus palmus excludit alium, hoc facit, non penetrando illum, hinc petendo nonniſi principium, ad probandum illi quantitati competere impenetrabilitatem, aſſumitur, competere illi, quòd unus palmus, excludat alium.

Respondetur ſecundò. Si procedat argumentum de quantitate, quæ non ſit punctum & tamen ſit indiviſibilis, poterit adhuc ſalvari quantitas ratione extreitatis partium in ordine ad ſe, quę competere poteſt etiam rei indiviſibili & penetratæ, ut contingit in Euchariſtia.

Objicitur tertiò. Omni quanto ſoli & ſemper convenit impenetrabilitas. Ergò eſt illa definitiva quantitatis, adeoque primò eſſentialis conceptus illius.

Respondetur, quòd impenetrabilitas non omni nec ſemper quanto competat, arguit ipſa actualis penetratio, ut aſſumptum eſt in argumento tertio. Deinde ad primum eſſentialem conceptum requiritur, etiam ratio primi, hinc quamvis omni homini, ſoli, & ſemper competat riſibilitas, nihilominus eſſe riſibile, non eſt definitivum hominis nec primò eſſentialis illius conceptus: non habet autem impenetrabilitas in quantitate rationem primi.

## DIFFICULTAS III.

*An extreitas partium in ordine ad ſe, ſit primo eſſentialis Conceptus quantitatis?*

Refutatis prædictis ſententiis, reſtat ut concludatur de primò eſſentiali conceptu quantitatis, de quo *ſit*

### Punctum Difficultatis I.

*Proponitur Concluſio & probatur.*

Dicendum eſt. *Primò eſſentialem conceptum quantitatis, eſſe, Extreitatem partium in ordine ad ſe.*

Explicatur Concluſio. Extreitatem duplicem communiter attribuunt Philoſophi, quantitati, *primò* extreitatem ſeu extenſionem partium in ordine ad ſe. *Secundò* extenſionem partium in ordine ad locum. Extenſio partium in ordine ad ſe, in hoc ſtat, quòd quantitas reddat corpus ita ſe habens, ut licèt partes omnes eodem loco concludantur, non omnes tamen immediatè uniuntur omnibus, ſed hæc quidem illi, illa alteri. Et ita caput Chriſti in Euchariſtia immediatè unitur collo, & non pectori. Quod ipſum non ita eſt intelligendum, quaſi ratio uniti habeatur à quantitate, hæc enim habetur ab unione, ſive illa ſit diſtincta, ſive indiſtincta, ſed quod ratio ſucceſſionis, (ut ita dicam) colli ad caput, humeri ad collum, habeatur ab extreitate collata à quantitate, quod etiam infrà repetitur. Extenſio autem partium in ordine ad locum in hoc ſtat, ut corpus parte ſui, partem loci, & toto ſe, totum locum occupet. Quam quidem extenſionem partium in ordine ad locum, dupliciter accipere inſuper poſſumus. *Primò* cum actuali commenſuratione ad locum, & hæc communiter non dicitur eſſe, de primò eſſentiali conceptu quantitatis, de facto enim Chriſtus in Euchariſtia retinet ſuam quantitatem, & tamen pars corporis illius, non reſpondet parti loci. *Secundò*, ſumi poteſt extreitas partium in ordine ad locum non actualis, ſed aptitudinalis, per quam connaturaliter exigat parte ſui, partem loci, toto ſe, totum ſuum locum occupare, quo ſenſu hanc ſententiam defendit recentior Suar. Metaph. Tract. 3. 1. 25. Sed in contra.

Probatur Concluſio primò. Ad primò eſſentialem conceptum requiruntur tria. Primò, ut ſit ita primus ne detur illo prior. Secundò, ut reliqua illius entis prædicata in illo infundantur. Tertiò, ut ſoli illi enti competat. Sed hoc totum conveniet extreitati partium in ordine ad ſe, per ordinem ad quantitatis conceptum.

Quoad Primum probatur Minor. Quia ſicut ipſâ entitate rei nihil eſt phyſicè prius in re, ita & partibus illius, adeoque & extenſione earundem per ordinem ad ſe, quid enim eſt hoc prius? Deinde prius eſt, rem eſſe in ordine ad ſe, quàm in ordine ad aliud. Ergò etiam prior eſt extreitas in ordine ad ſe, præ extenſione etiam aptitudinali in ordine ad locum. Denique non videtur per locum intrinſecum ſequi, ex impoſſibilitate loci, impoſſibilitas quantitatis. Ergò locum, in ſuo conceptu, non debet dicere quantitas.

Quoad Secundum probatur Minor. Bona eſt hæc conſequentia: Corpus eſt impenetrabile, ergò habet extenſionem partium in ordine ad ſe; Bona item hæc conſequentia; Corpus habet extenſionem aptitudinalem in ordine ad locum. Ergò etiam habet extenſionem partium in ordine ad ſe. Bona item hæc conſequentia: hoc corpus eſt diviſibile quantum eſt ex ſe. Ergò habet extenſionem partium in ordine ad ſe. Ex quibus & aliis colligitur nullum prædicatum eſſe reperibile in quantitate, quod non præſupponat extreitatem partium in ordine ad ſe.

Quoad Tertium probatur. Si enim alicui competeret extenſio partium in ordine ad ſe, & non quantitati, competeret maximè ipſi entitati rei: Sed hoc non poteſt dici, quia nulla datur aptitudinalis locabilitas, impenetrabilitas, vel diviſibilitas entitativa, independenter à quantitate. Ergò nec extreitas partium in ordine ad ſe, entitativa. Et ſi daretur entitativa extreitas independenter à quantitate, daretur

æquale vel inæquale independenter à quantitate, ratione ſcilicet extenſionis illarum partium, conſequenter daretur ſpecies quantitatis, hoc eſt æquale vel inæquale ſine genere, quia ſine quantitate.

Probatur ſecundò. Primò eſſentialis conceptus quantitatis, non eſt diviſibilitas, ut probatum, nec impenetrabilitas, nec extenſio partium in ordine ad locum aptitudinalis, ut probo. Ergò ſola extenſio partium in ordine ad ſe, erit iſte conceptus, quid enim præter hæc importat quantitas? Quòd autem aptitudinalis extenſio in ordine ad locum non ſit primò eſſentialis conceptus. Sic probatur. Quia impoſſibili omni loco, poſſibilis adhuc eſſet quantitas, quæ enim in hoc implicantia?

Probatur tertiò. Quia videtur Ariſtoteles in hoc conſtituiſſe eſſentiam quantitatis; dicit enim *continuum eſſe diviſibile in ea quæ inſunt*, ubi per diviſibile non intelligit meram partitionem, non enim daretur partitio, redacta ad punctum quantitate, & tamen manere poſſet quantitas. Debet ergò potiùs nomine diviſibilis, accipere extenſum vel extreiſatum, hoc enim ipſo, quia hoc non eſt unitum huic, eſt diviſibile ab hoc, termini autem illi, *in ea quæ inſunt*, videntur idem importare, quod ad partes in ordine ad ſe.

## Punctum Difficultatis II.

### *Solvuntur Objectiones.*

Objicit primò Pontius. Extreitatem partium in ordine ad ſe, ſeclusâ omni quantitate, continet materia. Ergò hæc extreitas non eſt de primo eſſentiali conceptu. Antecedens probatur. Subſtantia hominis independenter ab omni quantitate exigit partem ſubſtantialem manûs, pedis &c. & illæ partes ſemper ſunt extenſæ invicem, niſi fiat miraculum, ad eum planè modum, quô quantitas, ſe ipsâ exigit, ut partes illius quoad ſe, extreitatem habeant.

Respondetur. Negando Antecedens, ſeclusâ enim quantitate, non erit figura manûs, figura enim revocatur ad quantitatem, quòd ſi illic non erit figura manûs, nec erit manus. Sed quidquid ſit de hoc, dici poteſt quod ſubſtantia hominis exigat manum & pedem diviſibiliter & extensè ponibilem, naturaliter loquendo, quia etiam exigit quantitatem, ſed non exigit pedem diviſibiliter & extensè ponibilem, in ordine ad ſe, independenter ab exigentia quantitatis, ſine qua haberet partes intra ſe, non extra ſe, haberetq; partes entitativas, non partes cum extreitate, in ordine ad ſe. Dici etiam poteſt, quòd ſubſtantia hominis completè ſpectata, depoſcat etiam quantitatem, aliaq; accidentia, quod conteriam ſe ipsâ habere partes extra partes, id defendi debet conformiter ad dicta ſupra in ſimili, de diviſibilitate. In ſententia autem admittente formas partiales, dici poteſt ſubſtantiam hominis, non exigere extreitatem illarum partium, ſeclusâ quantitate, ſed ſolas formas illas ſubſtantiales, earumq; ad materiam unionem, extreitatem autem ipſarum partium habet ratione quantitatis.

Instat primò idem. Subſtantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum, non eſſe unitam immediatè pedi. Ergò exigit habere partes extra partes.

Respondetur. Subſtantia hominis, ſicut connaturaliter exigit habere quantitatem, ita exigit connaturaliter manum, non eſſe immediatè unitam pedi; independenter autem à quantitate, non exigit immediatè illam uniri pedi, nec mediatè: Non immediatè, quia hoc eſſet exigere contra ſymmetriam à natura intentam; non mediatè, quia ſi hoc exigeret, exigeret dependenter à mediis; ut autem non niſi mediatè collum uniatur pedi, id habetur tanquam à medio, à quantitate; conſequenter ſubſtantia hominis exigit manum non eſſe immediatò unitam pedi, ſed non niſi dependenter à quantitate.

Instat ſecundò idem. Prius eſt habere ſubſtantiam partes ſubſtantiales extra partes, & unitas, ita ut immediatè manus non uniatur pedi, quàm habere quantitatem, quod ipſum probat. Quia de conceptu corporeæ ſubſtantiæ ut ſic, eſt habere pluralitatem partium, per quod etiam condiſtinguitur à ſpirituali ente; hic autem conceptus non dependet à quantitate.

Respondetur. Corpoream ſubſtantiam exigere pluralitatem partium, entitativarum, ſed non extreitatem illarum, de contradiſtinctione autem corporis à ſpiritu in materia de Angelis dicitur.

Instat tertiò idem. Subſtantia elephantis exigit majorem quantitatem præ ſubſtantia hominis, cujus nulla alia ratio eſt, niſi quia plures partes exigit ſubſtantia elephantis. Ergò prius eſt habere ſubſtantiales partes, quàm exigere quantitatem.

Respondetur. Quòd ſubſtantia elephantis, majorem exigat quantitatem, ratio eſt; quia plures quoad entitatem partes depoſcit, plus autem materiæ, depoſcit (niſi fiat rarefactio) plus quantitatis. Conſequenter, eſt quidem prius habere partes ſubſtantiales quoad entitatem, quàm habere quantitatem, ſed non eſt priùs habere partes ſubſtantiales extreiſatas, quàm habere quantitatem.

Objicit ſecundò idem. Subſtantia manûs diſtinguitur eſſentialiter à ſubſtantia oculi, quæ di-

Respondetur. Subſtantiam manûs & ſubſtantiam oculi, ſecundùm quod hæc dicit aliam entitativè partem materiæ, aliam hæc, eſſe diſtinctas eſſentialiter, ſed in ratione oculi & manus cùm non dentur formæ ſubſtantiales partiales, eſſe diſtinctas nonniſi accidentaliter, quæ diſtinctio poteſt eſſe ſpeciei accidentalis, conſimilis ei, quà diſtinguuntur homo albus, & niger; petibilis etiam à diſtinctis ſpecie figuris, ſub eadem quantitate contentis. Independenter autem ab hac ſententia diſtinguitur conſequens. Ergò ſubſtantia habet plures partes integrales, quoad entitatem & non à quantitate. Conced: conſequentiam. Plures partes quoad extreitatem & non à quantitate. Neg. conſequentiam.

Instat idem. Certum eſt quòd non à quantitate habeat homo, quòd oculus non ſit unitus manui immediatè, cùm enim quantitas ſit ejusdem rationis, non poteſt concipi, quomodo faceret oculum unitum potius capiti, quàm manui.

Respondetur. Rationem unius præcisè non haberi à quantitate, ſed rationem uniti cum extreitate, ſecundùm rationem extreitatis, haberi à quantitate, ut autem immediatè vel mediatè aliquid uniatur, referri debet in exigentiam naturæ humanæ, talem ſibi conſtitutionem corporis vendicantem.

Objicit tertiò idem. Si ſubſtantia hominis ſpoliaretur in inſtanti ſuâ quantitate, quomodo hæc non occuparet eundem locum, & non haberet eandem extreitatem in ordine ad ſe?

Respondetur. Ipsâ ablatione quantitatis, ſine ullo motu locali, redigendam illam eſſe in punctum ut dictum ſuprà, diceturq; infrà. Ut autem illa ſubſtantia confluat ad hoc potius punctum loci quàm ad aliud, dico determinationem ſpectare ad Deum; caſu autem quo Deus nollet hoc determinare, nec in priori etiam poſſet velle ſpoliare quantitate ſubſtantiam, quia velle ſpoliare quantitate ſubſtantiam, eſt velle ſpoliare extenſione, velle ſpoliare extenſione, eſt velle redigere ad punctum, velle autem redigere ad punctum eſt velle redigere ad punctum determinatum, neque enim poteſt in indeterminato puncto manere ſubſtantia, cujus determinatio cum à nullo alio fieri poſſit, fieri deberet à Deo, ex ſuppoſitione voluntatis ſpoliandi ſubſtantiam quantitate. An autem teneri poſſet, eò caſu non redigendam ad punctum loci quantitatem, de hoc infra.

Instat idem. Nulla eſt ratio unde colligatur quòd ſubſtantia accipiat extenſionem partium à quantitate potius, quàm quantitas à ſubſtantia.

Respondetur. Cùm non probetur rationem quantitatis in alio ſtare, quàm in extenſione partium in ordine ad ſe, hinc dici poteſt: Nulla ratio formalis hoc quod ipſa tribuit accipit à ſubjecto, ita disgregativitatem viſûs, non deſumit albedo, à pariete; Et quia ratio formalis quam tribuit quantitas, eſt, ex dictis rationibus, extenſio partium in ordine ad ſe, ideò eam non debet accipere quantitas à ſubſtantia.

Objicit quartò Maſtrius diſp 9 n.4. Extreitatem hanc partium, habet ſubſtantia corporea ex ſe citra quantitatem; nam utiq; citra quantitatem diſtinguitur eſſentialiter à ſubſtantia ſpirituali.

Respondetur inprimis, non diſtinguitur corpus à ſpirituali per partes, hinc etiam indiviſibile, ſive continuativum, ſive terminativum quantitatis, non eſt quid ſpirituale. Deinde ſi per partes, eſt neceſſe diſtingui rem corpoream à ſpirituali, licet extreitas partium entitativarum, pendeat à quantitate, cùm in noſtris principiis independenter à quantitate habeatur pluralitas partium entitativarum, per eas poterit diſtingui res corporea à ſpirituali re, idque dependenter à quantitate.

Instat. Cùm quantitas in ſubſtantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota ſubſtantia, vel pars in parte, vel tota in ſubſtantia indiviſibiliter: Si primum? Ergò pluralitas partium ſubſtantialium in ſubſtantia præcedit quantitatem; Si ſecundum, Ergò accidens diviſibile, recipitur in ſubjecto indiviſibili.

Respondetur. Quòd recipiatur quantitas in partibus entitativis ſubſtantiæ, non tamen in partibus antecedenter extreitatis, nec enim illi, ut dictum aliàs, poteſt tribuere partes ſubſtantiales, ſed illas ſupponit; licèt partibus ſubſtantialibus tribuat extreitatem, eſtq; alia pars quoad entitatem in capite, alia in pede, ita tamen ut illis entitatibus, extreitas, independenter à quantitate, non conveniat.

Objicit quintò. Averſa apud eundem in ſimili. Extenſio hæc partium in toto, non eſt diſtincta à partibus entitativis, vel ſaltem non poteſt concipi ſine illis, nequeècontra: unde cogitari nequit ſubſtantia corporea, cum diſtinctione entitativa partium, ſine unione & continuatione illarum ad invicem, nam ſi conciperetur ſine unione illarum facta, per indiviſibilia ſubſtantialia, jam non eſſet entitas corporea, ſed potius indiviſibilia reſoluta, & ſi concipitur cum unione partium, concipitur neceſſariò cum aliquo ordine illarum adinvicem, quia indiviſibile quod copulat partem A. cum parte B. non utique copulat immediatè cum parte C, & nec mente concipi poteſt ſubſtantia corporea, ſine tali ordine, ita ut unaquæque pars ſit omnibus & ſingulis immediatè unita, & non potius una mediante alia.

Respondetur. Admittimus quidem partes entitativas independenter à quantitate, ſed non extenſionem entitativam, licèt extenſio præſupponat partes entitativas. Unio autem partium, duplex cogitari poteſt, una localis, ſecundùm

quam una penetrat aliam,& eſt illic,ubi eſt alia: & hæc non tantùm non habetur à quantitate, ſed potius excluditur; Alia unio ſucceſſionis, vel potius ipſa ſucceſſivitas, in quantum extreitas hujus,immediata eſt extreitati illi, quamvis localiter nulla ſit extreitas,& hæc habetur à quantitate, negoq; illam haberi non poſſe in iis quæ in ordine ad locum extreitatem non habent. Immeritò etiam ſupponit argumentum,dari indiviſibilia ſubſtantialia continuativa. Sed quidquid ſit de hoc: Concedo quod ſi conciperetur ſubſtantia cum unione ſucceſſionis,concipiatur neceſſariò cum aliquo ordine illarum, ad invicem; ſed nego hunc ordinem,vel potius extreitatem immediatam, haberi ſine quantitate, quâ ablatâ,erit quidem entitas corporea, immò in noſtris principiis etiam tunc habebit partes, non tamen diviſibiles, quia diviſibilitas tota habetur à quantitate, ut dictum ſupra. Nego ulterius non poſſe concipi ſubſtantiam corpoream, ſine tali ordine extreitatis & ſucceſſionis, nec erunt tunc in illa ſubſtantia corporea ſolùm indiviſibilia reſoluta,ſed partes entitativæ plures penetratæ,& ob ablatam quantitatem hîc & nunc, non diviſibiles.

Instat primò Maſtrius. Etiam talis ordo partium haberi poteſt ſine quantitate, ut patet in corpore humano,quod ut ſit idoneum animæ ſubjectum, petit talem diſpoſitionem partium inter ſe,quæ appellari ſolet organiſatio ſubſtantialis,ſublatâ quantitate.

Respondetur. In organiſatione duo ſunt, *unum* formæ partiales per alios, vel diſpoſitiones accidentales, *aliud* ita formatæ materiæ & partium extreitas: prius illud habetur independenter à quantitate, ſed negatur ibi haberi hoc poſterius.

Instat ſecundò quidam. Hic conceptus quantitatis competit etiam intenſioni, nam etiam gradus caloris ita exigunt uniri, ut primus non uniatur immediatè tertio,ſed mediante ſecundo.

Respondetur. Numeralis & computi extreitas, poteſt competere intenſioni, vi cujus, à ſecundo ſupponitur primum; ſed non competit Intenſioni de ſe,extreitas præexplicata.

Instat tertiò idem. Poſſe hunc ordinem ſervari,etiamſi materia ſpolietur omni quantitate. Sed de hac inſtantia infrà.

## Punctum Difficultatis 3.

### *Quid ſentiendum de Materia ſpoliatâ omni quantitate?*

*Contra prædictam Concluſionem poſſet adhuc objici tale argumentum.* Sublatâ quantitate non eſt neceſſe tolli unionem; ſi non tollitur unio: Ergò ſublata quantitate,immediatè caput unitum manet collo:Ergò ulterius ſublatâ quantitate, eſt extreitas partium in ordine ad ſe, Quod ipſum ulterius trahit ſecum hanc difficultatem, quia ſpoliata ſubſtantia omni quantitate,ſi non manet cum extreitate in ordine ad ſe, quod & quale ſpatium occupat? quæ difficultas eſt quidem ſuperiùs tacta, repeti tamen altiùs debet.

### *Quoad primam partem.*

Assero I. *Sublatâ quantitate, poſſe ſaltem divinitùs non tolli unionem ſubſtantialem.* Quæ enim in hoc implicantia?

Assero II. *Sublatâ quantitate,non tolli etiam unionem continuativam inter ſe:* Ratio. Quia ut infra dicetur, unio continuativa nihil aliud eſt quàm negatio terminorum ablatione autem quantitatis, nulli ponuntur termini.

Assero III. *Sublatâ quantitate, quamvis non tolletur unio continuativa, non maneret tamen extreitas partium in ordine ad ſe.*

Ratio, quia ante in ſtatu ſcilicet habitæ quantitatis,ita erat unitum collum capiti,ut diceret ratione extreitatis, negationem unionis cum aliis partibus,quàm negationem, jam non dicit, ſublatâ quantitate, adeoq; nec extreitatem, in qua tamen extreitate ſtat quantitas. Et certè & eſſet tunc immediatè unita pars huic,& non alteri, & non eſſet: Eſſet ut ſupponitur, cum ſupponatur manere extreitas partium in ordine ad ſe; non eſſet autem, quia non poteſt immediatè uniri huic nonniſi, quando abſolutè ab alia,nullam dicit extreitatem, non in ordine ad ſe, quia hæc habetur à quantitate quæ cenſetur ſublata,non extreitatem in ordine ad locum, quia ſupponitur,tunc haberi penetratio.

*Quoad ſecundam partem. Nempè quod & quale ſpatium occupet ſubſtantia ſpoliata omni quantitate?*

Dici hæc poſſent. *Imprimis*, quòd occupet nonniſi punctum ſpatii, non hoc ſenſu, quòd ſpoliata ſubſtantia deſignet in loco diviſibili aliquid indiviſibile,de quo inferius, ſed quia in ſe ſpectata nihil diviſibile habet, locabilitasq; illius intrinſeca,eſt indiviſibilis. *Secundò*. Cogitari poſſet,quòd non redigatur quidem in punctum, ſed occupet certum ſpatium, ita tamen ut totum ſit in toto,& totum in qualibet parte, idq; ideò, quia ſeclusâ omni quantitate, entitas materiæ elephantis major eſt entitate materiæ formicæ. Ergò & locabilitas,& ſicut poteſt inæqualitas entitativa tribui independenter à quantitate,ſic & locabilitas inæqualis, ita ut minoritas cum intreitate, poſſit competere ſubſtantiæ, independenter à quantitate, licet non minoritas cum extreitate. Et ſicut Chriſtus in majori hoſtia plus occupat ſpatii quàm in minori,nihilominus Chriſtus in Euchariſtia non habet extenſionem localem. Ergò etiamſi plus occuparet ſpatii moles corporea elephantis, præ mole formicæ, nonìnde ſequetur haberi tunc extenſionem localem,quia ſicut Chriſtus eſt utrobiq; pene-

penetratus, & penetratio officit extenſioni locali, ita & duæ illæ materiæ, ſupponerentur penetratæ. Tertiò cogitari poteſt. Quòd DEus ſublatâ quantitate contineat in eodem loco ſubſtantiam, impediatq; penetrationem, ut ſi partes mandet teneri ab Angelis, ne coëant. *Quartò.* Cogitari poteſt, quòd replicet illam ſubſtantiam ut ſpatium idem occupet, quod antea occupabat. *Quintò.* Quòd illam collocet in toto illo ſpatio, ita ut ſit tota in toto, & tota in qualibet parte, ad eum modum, quo Angelus diviſibilem locabilitatis ſphæram implet, ſine ulla quantitate. *Vt hoc decernatur*

ASSERO I. *Illam ſubſtantiam occupaturam indiviſibile ſpatium.*

RATIO, quia cum ipſa ſit jam indiviſibilis, utpotè carens omni extenſione, quæ à quantitate haberi debet, nullum alium habet titulum, diviſibile ſpatium occupandi.

ASSERO II. *Pluribus partibus entitativis Materiæ, v.g. elephantis præ materia v.g. formicæ, non debetur occupatio majoris ſpatii loci.*

RATIO. Tum quia, conceſſis pluribus partibus materiæ elephantis, præ partibus materiæ corporis formicæ, non ſequitur, plus ſpatii mole ſuâ occupare debere materiam elephantis. Quod ipſum probatur. Quia in Euchariſtia minùs materiæ debetur CHRISTI digito, quàm toti corpori CHRISTI, & tamen non plus occupat ſpatii totus CHRISTUS quàm ejus digitus. Ergò ex pluralitate præciſa partium, non ſequitur occupatio majoris ſpatii. Tum quia tota occupatio ſpatii, non provenit ex mole, ſed provenit ex extenſione locali, & non penetratione ſimultaneâ, cujus oppoſitum, convenit illi materiæ. Ergò etiam ex vi ejuſdem penetrationis, tantundem occupabit ſpatii, plus, aut illud quod minùs eſt, materiæ. Tum quia rationes in oppoſitum adlatæ non convincunt; nego enim dari ullam locabilitatem entitativam eamque diviſibilem, ſicut nulla datur diviſibilitas entitativa, de quo ſupra; quòd debeat dari majoritas entitativa, deducitur ex illo principio, quia partes entitativæ præſupponi debent ante quantitatem : nullum autem principium eſt tribuendæ hujus locabilitatis: nec apparet quid ſit minoritas cum intreitate, ſi locabilitatem diviſibilem in re materiali trahit. Quod adferebatur de duabus hoſtiis majori & minori, diſparitatem habet; quia major illa occupatio in majori hoſtia, eſt propter majorem inibi quantitatem panis, cui unitur, & cujus conditionem ſequitur corpus Chriſti, jam autem major quantitas, nõ eſt in elephantis materia, cùm ſupponamus totã quantitatẽ ſublatã.

ASSERO III. *Sublatâ quantitate, non poſſe Deum continere partes in eadem extenſione locali.*

RATIO. Tum quia & maneret corpus cum eadẽ extenſione locali & nõ maneret: maneret quidẽ ut ſupponitur; non maneret autẽ; quia tota ratio talis ejus extenſionis, eſt quantitas, quæ ſi ſublata eſt, etiam talis locatio auferri debet. Quod univerſaliter in hoc principium reſolvitur. Quia defectum principii formalis, non poteſt DEus ſupplere, & ita non poteſt facere, ut ſi aliquid lucidum ſine luce, album ſine albedine; cùm ergò quantitas exhibeat extenſionem localem in genere cauſæ formalis, illâ ſublatâ, non poterit extenſio localis haberi. Tum quia. Quamvis ſine ulla quantitate poſſit diviſibilem locum habere Angelus, coextendens ſe ſuæ ſphæræ locabilitatis, id tamen habet titulo cujuſdam virtualis extenſivitatis, quæ in rebus materialibus nõ habetur; fundatur enim ſupra ipſum ſpirituale eſſe, tribuereq; rei materiali id, quod ſpiritibus cõvenit, eſt merum fingere: & ſicut ſi Angelus nõ haberet extenſivitatem localem, dicere, quòd poſſit etiam divinitùs occupare diviſibile ſpatium, eſſet fingere; ita & in præſenti. Tum quia, ſi materia ſpoliatâ quantitate eundem diviſibilem locum occuparet, & vellet illam DEUS ſpoliare quantitate, ut ſupponitur, & non vellet ſpoliare: quia nollet illã ſpoliare extẽſione ſaltem locali, quæ in materialibus, ſupponit quãtitatem, nec habet ſupra quod aliud fundetur. Effectum quidem ſecundarium ut alibi dicitur poteſt DEUS ſupplere, ſed ſi cætera ſint paria, & in particulari, ſi ſecundarius effectus, nõ præſupponat conjunctionem cum primario, ut extenſio localis, neceſſario ſupponit extreitatem partium; extreitas autem partium tunc non habetur, quia nec habetur quantitas.

ASSERO IV. *Si Deus ſpoliet materiam quantitate, replicetq; eandem, tamen non poterit occupare ſpatium tantum, quantum occupabat ante.*

RATIO. Quia vel occuparet illa materia tantum ſpatium, quamvis inter replicata nihil intercedat, vel ſi aliquid intercedat: ita ut v. g. primo ponatur materia replicata, poſtea v. g. digitus quantus, ſuccedat digito materia replicata, & materiæ replicatæ digitus, & ſic conſequenter. Non poteſt dici primũ, quia illa materia replicata, eſſet in punctum collecta, punctum autẽ additum puncto & indiviſibili, non facit diviſibile, nec occupat extenſum locum, ſecundùm principia Ariſtotelis: Non poteſt etiam dici ſecundũ; Quia tunc non illa materia replicata occuparet idem ſpatium, ſed quantum interjectum, cui additum punctum replicatæ materiæ, non faceret majus, ſed deberet ſe penetrare cum partibus quanti, de quo etiã inferiùs redibit ſermo.

ASSERO V. *Si poſſibilis eſſet modus extenſitivitatis materialis, conſimilis ei extenſitivitati, quâ anima & Angelus ſine ulla quantitate, occupant ſpatium indiviſibile, tunc materia ſpoliata omni quantitate, adeoq; tota in toto & tota in qualibet parte exiſtens, poſſet etiam, occupare ſpatium diviſibile.*

RATIO. Quia ad talem occupationẽ ſupponeretur nõ requiri quãtitas, cùm ſine quãtitate formali, talis locabilitas cõpetere ſupponatur; ſi quis diceret eã de facto dari, fingeret: An autẽ ſit poſſibilis de hoc non diſcurro, unde ex ſuppoſita nonniſi locabilitate tali, procedit aſſertum.

Colliges autem ex dictis, *Definitivè quantitatem eſſe, Accidens extreiſativum partium in ordine ad ſe.*

# QUÆSTIO II.

## *De Diſtinctione partium quantarum continui?*

Quantitate conſideratâ quoad eſſe, eſt neceſſe eam conſiderare quoad diſtingui; & quia poſuimus eſſentiam quantitatis ſtare in extreitate partium, ad complementum ſciendi, ſequitur interrogatio, quomodo illæ diſtinguantur inter ſe & quidem in continuo? quia nemo dubitat diſtingui realiter partes in quanto diſcreto. In hac materia Hiſpani ordinariè docent eſſe diſtinctas actu, quod etiam docet ex recentioribus Hurtad. Arriag. Ovied. & Hybernus Pontius. Itali dicunt eſſe diſtinctas non niſi potentiâ. ita Alber. in prædic. quantitatis D.3.Q.6.n.19. Pallavic. lib. 2.C.7. Amic. Tom. 2. de Angelis Dp 9. n. 180. Cabæus, quibus acceſſit Luſitanus recentior Suar. *Vtraq; ſententiâ citat Ariſtotelem.*

Negativa Sententia citat locum imprimis ex 3. de anima, ubi aſſerit in linea non dari dimidia, hoc eſt, non dari actu ſed potentiâ. Idem repetit 8. Phyſic. Tex 68. *In continuo*, inquit, *non ſunt dimidia actu, ſed potentiâ, quodſi actu fuerint, continuum non facient.* Ex 7. Metaph. Tex. 44 ait. *Ea quæ duo ſunt actu, non eſſe unum actu, poſſe autem eſſe unum, ſi ſunt duo potentiâ tantùm, ut unum duplum ex duobus dimidiis potentia.* Et 9. Metaph. Tex. 10. Eo modo vult eſſe in cubo dimidia, quo eſt in ligno Mercurius, quod exemplum adhibet etiam 3. Metaph. Cap. 5. Idem Ariſtoteles neganti Zenoni poſſe fieri motum localem, eo quòd in illo mobile, deberet pertranſire partes ſpatii infinitas, reſpondens citato loco 8. Phyſ. ait: *Quare ad interrogationem ſi infinita aut in tempore, aut in longitudine poſſint pertransiri, dicendum eſt partim poſſe, partim non poſſe; quæ enim actu ſint, non poſſe, quæ autem poteſtate, poſſe.* Idem ſentit 1. Metaphyſicor. tex. 56. Lib. item de ſenſu & ſenſibili C. 6. 5. Metaph. tex. 31. Videtur etiam congruere locus ex primi Phyſicor. tex. 41. Ubi homogenea aſſerit illa eſſe, quæ eſſentialiter non repugnat fieri idem, heterogenea autem, quæ eſſentialiter repugnat fieri idem. Quodſi partes in continuo eſſent diſtinctæ quî fierent idem? per Ly enim idem, non intelligit Ariſtoteles merè unionem: nam tàm homogeneis quàm heterogeneis non repugnat unio. Ergò per Ly idem non intelligit quòd homogenea poſſint fieri non diſtincta.

Respondet Gregor: Arimi: Ariſtotelem ſolùm voluiſſe, quòd partes in continuo non ſint actu, quoad diviſionem, ſed non ſentit quòd non ſint actu quoad diſtinctionem. *Sed replicant negantes*: nemo enim dubitat Mercurium in ſigno non eſſe quoad diviſionem, & ſeparationem, & tamen ex Ariſtot. partes ſunt in ligno, eo modo quo & Mercurius. Rurſus cum Zeno non curavit diviſionem partium, ſed tantùm attendebat ad rationem ſpatii infiniti, non ſolviſſet ejus argumentum: nam urſiſſet Zeno, quamvis ſpatium non ſit diviſum realiter, habet tamen ſuam infinitatem, quomodo ergò pertranſiri poteſt. Videturque Ariſtoteli conſentire S. Thom. ad 8. Phyſic. textum. 37. Pars in toto non eſt in actu, ſed in potantia, maximè in Continuis.

Affirmativa etiam ſententia citat pro ſe Ariſtotelem 5. Metaphyſ. Cap.13 ubi quantum definit, eſſe illud, quod eſt *diviſibile in ea*, quæ inſunt. Primi item Phyſicor. Tex. 17. differens contra Meliſſum, qui cenſebat omnia eſſe unum, probat illud unum non poſſe eſſe Continuum, quia aliàs eſſet multa, ſi autem diſtinctionem partium non admittit Ariſtoteles, quomodo eſſent multa in Continuo 6. Phyſicor. Tex. 2. *Continuum*, inquit, *habet hoc quidem aliam, illam verò aliam partem.* 7. Phyſic. loco tertio ubi aſſerit, ea quæ habent diverſam generationem & corruptionem, eſſe diſtincta, in nutritione autem animalis partes, quantumvis homogeneæ, habent diverſam generationem & corruptionem. Cap. item de quantitate. Continuum, cenſet idem eſſe, cujus partes copulantur termino communi, ſi autem partes non ſunt actu, quomodo copulantur? nam copulatio duorum eſt.

Responderi poteſt ad illum locum ex 5. Metaph. cum recentiori Suar. Continuum diviſibile eſſe in partes non actu realiter diſtinctas, ſed diſtinctas realiter potentiâ. *Aliâ viâ* iiſdem auctoritatibus ſatisfieri poteſt. Alia eſt hæc propoſitio, actu ſunt in continuo partes. Et alia hæc eſt: In continuo ſunt partes actu, nam prima ſolùm importat eſſe in continuo actu entitatem, cui competat denominabilitas & determinabilitas ad eſſe partis, quod concedi poteſt. Secunda autem propoſitio, eſſe actuale partium importat, in ratione & denominatione partium, quod non aſſerit Ariſtoteles. Per illos itaque continuum eſſe diviſibile in ea quæ inſunt quoad entitatem, licèt non quoad eſſe actuale, determinationem denominationemque partium. Meliſſoque ſentienti omnia eſſe unum & indiviſibile benè opponere poterat, Continuum, quod eſt diviſibile actu in partes, licèt non in partes actu, ante diviſionem diſtinctas. Præmiſſis auctoritatibus ſit inſuper

DIF-

# DIFFICULTAS I.

*Proponitur & probatur defendenda ſententia.*

DICENDUM eſt I. *Partes in continuo eſſe diſtinctas actu quoad entitatem.* Hæc Concluſio debet eſſe utriq; parti communis.

PROBARI primò ſolet. Tum quia competunt diverſa prædicata dividi non dividi, eſſe in hoc loco, non eſſe in hoc loco, exiſtere non exiſtere, poteſt enim annihilatâ unâ parte guttæ, non annihilari altera, debent ergò realiter eſſe quoad entitatem diſtinctæ. Tum quia producens primò & productum primò, debent eſſe diſtincta realiter quoad entitatem, ſæpè autē in continuo igne, ignis una pars, eſt producens, & altera producta. Tum quia, ſi non eſſent quoad entitatem diſtinctæ ille partes, & quidem quoad habitionem actualem entitatis diſtinctæ, ne divinitùs quidem ſeparari poſſent, quia quorum eadem entitas, illa inſeparabilia ſunt. Tum quia ſi partes non habent diſtinctam entitatem, ſed eandem cum toto, æquales erunt toti. Tum quia dicunt ad ſe relationem realem diſtantiæ, ut locus cœli versùs polum arcticum, cum loco cœli versùs polum antarcticum. Relatio autem realis debet eſſe inter terminos realiter diſtinctos. Tum quia, ſi partes continui idem eſſent quoad entitatem, etiam partes materiæ quæ continua eſt, eſſent idem quoad entitatem: & ſicut per diviſionem fit & eſſe & diſtinctio partium, ita fieret per diviſionem eſſe, & diſtinctio partium materiæ: conſequenter materia per diviſionem acciperet eſſe, ſicut per diviſionem eſſe accipiunt partes continui, cùm tamen materia ſit ingenerabilis & incorruptibilis, à nulloq; agente naturali poni poteſt à parte rei: nam quæcunque pars illius, eſt ſubjectum primum, ſubjectum autem primum, non niſi actione creativâ producitur.

PROBATUR II. Quando duæ guttæ ſecum conjunguntur vel retinent ſuas entitates vel non? Si non retinent? Ergò ſunt annihilatæ. Ergò neque ſunt conjunctæ, conjunctio enim illarum, non eſt conjunctio in nihilo. Ergò ulteriùs ex illis duabus non eſt totum homogeneum majus, majus enim homogenei, eſt à majori entitate, major autem entitas non eſt, quia neque eſt acceſſus plurium entitatum: Si autem illæ guttæ retinent ſuas entitates, Ergò eſt illîc entitas: nam ſicut duo non aliud eſt, niſi unum & unum, ita & entitates non aliud ſunt niſi entitas & entitas. Ergò eſt illîc ratio aliûs & aliûs. Ergò & diſtinctio: nam hæc eſt alietas unîus ab alio.

PROBATUR III. Quando ſeparatur gutta à gutta, ſeparatur entitas guttæ & guttæ, tunc quæro vel ſeparatur entitas guttæ, quæ præextitit, vel quæ non præextitit? Si ſeparatur entitas guttæ quæ non præextitit. Ergò illîc non eſt ſeparatio, cùm nihil ſit quod ſeparetur, eſſetque illîc potiùs productio quàm ſeparatio: Si ſeparatur entitas guttæ quæ præextitit. Ergò illîc eſt entitas & entitas guttæ, ergò & diſtinctio entitatis guttarum; nam per hanc non aliud intelligimus, quàm negationem identitatis.

DICENDUM eſt II. *In Continuo quà tali, non eſſe diſtinctionem actualem partium in ratione partium.*

PROBATUR I. Si partes eſſent diſtinctæ actu in ratione partium, in continuo vel eſſent omnes diſtinctæ, vel non omnes? Si non omnes. Ergò nullæ ob paritatem rationis: Si omnes; Ergò ventum eſt ad indiſtinguibilia, ſi ventum eſt ad indiſtinguibilia, Ergò ad indiviſibilia, quæ ultima conſequentia quia negari poteſt, ſic alteriùs urgetur. Accipiamus partem indiſtinguibilem, quæro poteſtne dividi vel non poteſt? ſi non poteſt? Ergò ventum eſt ad indiviſibilia; ſi autem poteſt dividi? membra diviſa vel diſtinguuntur, vel non diſtinguuntur? ſi diſtinguuntur? Ergò in indiſtinguibili adhuc erunt diſtinguibilia, nec accepiſti partem non ulteriùs diſtinguibilem, ut ſupponebamus. Si autem membra illa diviſa non diſtinguuntur, Ergò nec ſunt diviſa, quia ſi non diſtinguuntur, nec dicunt alietatem, ſi non dicunt alietatem, dicunt identitatem, ſi dicunt identitatem, Ergò neque diviſa ſunt, idem enim à ſeipſo non dividitur.

RESPONDET ALIQUIS: Partes non communicantes diſtingui realiter adæquatè inter ſe, partes tamen communicantes diſtinguuntur non niſi realiter inadæquatè.

CONTRA. Tum quia in partibus non communicantibus ventum jam eſſet ad indiſtinguibilia, adeoque ad indiviſibilia ut probatum. Tum quia partes non communicantes diſtinguuntur realiter adæquatè. Ergò & partes communicantes diſtinguuntur realiter adæquatè, quia nulla eſt aſſignabilis pars, quæ ſit neceſſariò cum aliqua certa communicans, ab omni enim parte, habet deſtruibilem continuationem. Tum quia, partes non communicantes, quamvis ſub aliqua formalitate ſint communicantes, hôc non obſtante diſtinctæ ſunt tamen realiter, quamvis non ſub formalitate communicantium, certè enim quamvis una ulna, cum altera ulna non ſint communicantes, tamen in ordine ad conſtituendum ſeſquiulnam ſunt communicantes. Ergò etiam partes communicantes, quia ſub aliqua formalitate poſſunt fieri ad invicem non communicantes, diſtinguuntur realiter, quamvis non ſub for-

formalitate communicantium. Sic v. g. Petrus & Paulus, quamvis in ratione conſtituentium unum par, non ſunt diſtincti realiter adæquatè, tamen in ratione individui, & quia non neceſſariò conſtituunt iſtud par, ſunt diſtincti realiter, ita & partes communicantes non erunt diſtinctæ realiter adæquatè, in ratione communicantium, tamen quia non neceſſariò conſtituunt rationem communicantium cum aliqua certa parte, verè erunt diſtinctæ inter ſe.

Respondet ſecundò Maurus Qu. 40. dando regulam, cur aliquæ partes diſtinguantur actu, aliquæ potentiâ. Et regula quidem intrinſeca, pendet ex ipſa natura intrinſeca rerum continuarum, ſtatque in hoc; quia res perfectiores æquivalent pluribus, imperfectiores paucioribus, & hoc oſtendit inductio, hinc DEus perfectiſſimus, quia æquivalet omnibus, Angeli perfectiores homine, quia pluribus illo æquivalent. Ita etiam continuum homogeneum poteſt æquivalere pluribus homogeneis, ex quibus conſtat potentiâ non actu. Quædam ergò partes quæ ita ſunt magnæ, ut repugnet limitationi continui, quòd detur aliquid ipſis æquivalens, ideoque diſtinguuntur actu, quædam diſtinguuntur ſolùm potentiâ, quia propter ſuam parvitatem non repugnat limitationi continui, quòd detur aliquid ipſis æquivalens. Regula autem extrinſeca eſt, quæ pendet ab aliquibus extrinſecis, nempè illæ partes quæ habent aliquam homogeneitatem vel coexiſtentiam ad contradictoria, conſiſtentem in indiviſibili, diſtinguuntur actu; quæ autem hoc non dicunt, quantùm ex hoc capite diſtingui poſſunt ſolùm potentiâ.

Contra eſt, quia in communiori ſententia, quæ aſſignat diſtinctionem partium formaliter poſt aſſignationem, nihil erit difficultatis; ſed redibit difficultas, an independenter ab aſſignatione ſint partes diſtinctæ actu, & an omnes, an aliquæ: Quod autem attinet ad regulam illam intrinſecam, poſitis duobus continuis hac gutta B, & hac gutta A. ſequitur quidem illas duas guttas diſtingui ob æquivalentiam ad invicem, & continentiam minorum partium, ſed redit interrogatio, an partes etiam guttæ inter ſe actu diſtinguantur, an omnes, an aliquæ? Rurſùs ex dictis jam, non tantùm ſit æquivalentia in gutta B, partium ad 10, ſed ad 99, ſed & ad 98, vel omnes illæ ſunt actu diſtinctæ, vel non omnes? Si non omnes? Contra erit, quia non eſt major ratio unius quàm alterius; ſi omnes? ergò ventum erit ad indiviſibilia, quia indiſtinguibilia.

Hôc tamen argumento iſti qui tenent partes proportionales in infinitum diviſibiles ægrè uti poſſunt, ſi cenſeant partes eſſe quoad entitatem diſtinctas, ut cenſent omnes, & recentior Suar. hîc num. 39. Nam quæri ex illis poteſt, an omnes ſunt diſtinctæ actu quoad entitatem, an non omnes? Si non omnes, non eſt major ratio de una quàm de altera; Si omnes, ventum erit ad indiviſibilia, quoad entitatem, quia ad indiſtinguibilia.

Probatur II. Fundamento accepto ex S. Thom. ſi partes in ratione partium diſtinguuntur realiter actu. Ergò partes in ratione partium, ſunt alia & alia pars: nam omnis diſtinctio alietatem importat; Si autem partes continui, in ratione partium, ſunt alia, & alia pars, Ergò ſunt partes illæ individuæ, quia ſcilicet in illis eſt principium eſſendi, hoc, & non aliud; ſed partes continui in ratione partium, non ſunt individuæ, nam individuum eſt, quod eſt indiviſum in ſe & diviſum à quovis alio, quod certè partibus continui, utpotè continuatis cum aliis, non convenit.

Probatur III. Quia quæcunque *definitio* tradatur partis formaliter, quâ pars eſt, *condi*ſtinguendo partem materialiter ſumptam, ſeu partem quoad entitatem, niſi inſtituatur quæſtio de voce, advertetur, quoad eſſe formale partium, non inveniri illibi diſtinctionem. qui ipſe medius terminus ſic aliter proponitur. Pars in ratione partis formaliter, conſtituitur terminis, quod enim aliud eſt illius conſtitutivum? finge enim rem non habere terminos, niſi illos quos totum, non erit pars, ſed totum, utpotè commenſurabilis toti; apparet ergò illam in continuo conſtitui terminis inæqualibus toti; conſequenter, ſicut quando non ponitur terminus ſubſtantiæ, illa ſubſtantia non conſtituitur in ratione ſuppoſiti; ita nec pars in ratione partis, conſtitui poterit niſi terminis. Sed partes in continuo non ſunt formaliter terminatæ. Tum quia ſi partes continui ſunt formaliter terminatæ, vel eſſent terminatæ omnes, vel non omnes? Si non omnes, cur hæc potiùs quàm illæ? Si omnes, ergò non ſunt ulteriùs terminabiles; *tunc* pone illas dividi, ſi illæ partes non ſunt indiviſibilia, diviſæ terminabunturne vel non? ſi terminabuntur, ergò non accepiſti partem ulteriùs non terminabilem; ſi non terminabuntur, ergò poteſt aliquid eſſe diviſum, & non habere terminos. Tum quia, ſi omnes partes in continuo eſſent formaliter terminatæ, hoc ipſo illud continuum, non eſſet continuum formaliter, nam continuatio dicit excluſionem terminorum. Tum qnia, ſi partes continui ſunt formaliter terminatæ, debebunt habere omnem poſſibilem ſibi rationem termini, non eſt enim ratio major de quibusdam, quàm de aliis terminis; ſed non poſſunt habere omnem rationem termini, quia aliàs haberent omnem poſſibilem figuram, cùm figura non ſit aliud niſi aliter & aliter terminata quantitas: non habent autem omnem poſſibilem figuram, quia aliàs in ligno rudi, jam eſſet formaliter actu Mercurius.

Con-

Confirmatur. Si partes in continuo eſſent omnes actu diſtinctæ, vel eſſent finitæ vel infinitæ ſyncategorematicè, vel infinitæ categorematicè, vel neque finitæ neque infinitæ; Nihil horum dici poteſt, Ergò neque dici poteſt diſtinctas eſſe. *Non primum.* Quia ſi eſſent finitæ, ergò non eſſent partes in continuo in infinitum diviſibiles, ſiquidem continuum in tot partes eſt diviſibile, in quot diſtinguibile, & tamen oppoſiti ſupponunt quantitatem eſſe in infinitum diviſibilem. *Non ſecundum.* Quia illud ex cujus Actu, accipere ſemper eſt & nunquam idem, eſt infinitum actu. Sed partes continui actu diſtinctæ, ſemper ſunt, ex quarum Actu, accipere eſt ſemper eſt, & nunquam idem. Ergò ſunt infinitæ actu. Major habet terminos definitionis. Minor probatur. Quia ſi ex illarum eſſe Actu accipere non eſſet & quidem nunquam idem, acceptio illarum exhauriretur, adeoque veniretur ad non acceptibilia; ac quod ulterius ſequitur, ad non diviſibilia. Et certè ſi partes per poſſibile vel impoſſibile eſſent actu diviſæ, quot ſunt diviſibiles, eſſent diviſum, infinitum actu. Ergò etiam, cùm ſint tot actu diſtinctæ, quot ſunt diviſibiles, erunt infinitæ actu diſtinctæ. *Non tertium.* Quia nullum actu infinitum datur. *Non quartum.* Quia quòd aliquid neque ſit finitum, neque infinitum, id quidem beneficio intellectûs haberi poteſt, ſed non habetur nemine cogitante; hîc autem quæritur de diſtinctione, quæ ſit nemine cogitante.

Respondebis. Partes communicantes non eſſe infinitas, niſi ſecundùm quid, quia ſunt identificatæ partibus determinatis æqualibus uni certæ, quæ ſunt actu finitæ.

Contra. Quia æquè partibus proportionalibus identificatæ ſunt partes determinatæ, ac partibus determinatis identificantur proportionales, cur ergò potiùs determinatæ, trahent, proportionales ad rationem finitarum, & non proportionales trahent determinatas, ad rationem infinitarum? Tum quia ex vi hujus reſponſionis, ſequitur illas partes, & non fore infinitas, quia identificantur finitis, & non fore finitas, quia ex illarum diſtinctione, ſemper eſt actu accipere aliam diſtinctionem. Tum quia unitati columnæ, ſunt identificatæ 6. ulnæ, tamen hôc non obſtante, illæ 6. ulnæ, ſunt 6. Ergò etiam quamvis finitis partibus determinatis, ſint identificatæ partes infinitæ proportionales, adhuc erunt infinitæ, & in ratione diſtinctionis, infinitè actu diſtinctæ.

# DIFFICULTAS II.

## *Argumenta in Oppoſitum.*

Objicitur I. Partes diſtinguuntur actu quoad entitatem, Ergò diſtinguuntur etiam actu quoad eſſe formale partium. Conſequentia probatur. Quia quod conſtituit partes actu, hoc & diſtinguit illas actu; per hoc enim diſtinguuntur res, per quod & conſtituuntur; conſtituuntur autem per entitatem.

Respondetur. Per idem res diſtinguuntur in recto, per quod & conſtituuntur, quid enim eſt diſtingui, niſi eſſe ens aliter ſe habens; completiùs tamen diſtinguuntur res, non per ſolam entitatem, ſed per varia connotata, ad eum modum, quo etiam unum conſtituitur per rationem entis, completur autem per negationem diviſionis; ita & pars conſtituitur per entitatem, completivè tamen in ratione partium formaliter, formantur per rationem individui & terminati.

Instabis primò ex Pontio. Aqua addita alteri aquæ, non eſt tota aqua. Ergò pars illius.

Respondetur. Non eſſe illam aquam, niſi partem vulgariter; de quo infrà: cùm non habeat terminos, adeoque hæcceitatem, quæ ſupponitur ad diſtinctionem.

Instabis ſecundò ex eodem. Partes ſunt actu in continuo quoad entitatem. Ergò & quoad multitudinem, pluralitas enim entitativa, multitudinem arguit.

Respondetur. Eſſe plures illîc partes quoad multitudinem entitativam, quia multitudo entitativa eſt ipſamet diviſibilitas, ſed non ſunt plures quoad multitudinem partium formaliter.

Instat tertiò Maurus Qu: 40. Videtur abſurdum, quòd in homine non diſtinguantur actu, caput & pedes, & ne recurras ad heterogeneitatem partium, ſaltem id ſequetur in capite & pede ſtatuæ marmoreæ; abſurdum idem videtur quòd aqua Tyberis non ſit diſtincta actu ab aqua Danubii.

Respondetur, ipſi termini capitis, & pedis, littorumque, adferunt diſtinctionem, non tantùm in ratione entis, ſed etiam in ratione aliûs & aliûs totius.

Objicitur II. Signum diſtinctionis realis eſt ſeparabilitas entitativa; hæc habetur in Continui partibus.

Respondetur I. Quòd ſeparabilitas, convenientia item diverſorum prædicatorum, eorumque realium ac Phyſicorum, arguat diſtinctionem realem, non actualem ſed potentialem. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia admittit indiſtincta actu, dicentia actualem capacitatem prædicatorum Phyſicorum, qualia ſunt dividi non dividi. In creatis autem ſi admittatur talis capacitas, admitti etiam poterit myſterium Trinitatis. Tum quia, ſi ſeparabilitas non eſſet in quocunq; caſu ſignum diſtinctionis realis actualis, ſicut ratione terminorum quibus carent partes, importat nõ niſi diſtinctionẽ potentialẽ, ita dicã inter materiam & formam unitas, non eſſe diſtin-

diſtinctionem realem actualem, ſed nonniſi potentialem, quia ſcilicet illis deeſt ratio disjuncti. Tum quia ſignum diſtinctionis realis actualis non eſt ſeparatio ſed ſeparabilitas, quæ quia conceditur inter illas partes, hoc ipſo concedi debet diſtinctio actualis.

Respondetur Secundò. Hoc argumentum eſſe falſificantium propoſitionem: nam cùm nullæ ſint partes in continuo ante aſſignationem, quomodo dici poteſt, ante aſſignationem illas eſſe ſeparabiles? *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit, redit enim argumentum. Illud quod eſt eparabile ante aſſignationem, eſt ante aſſignationem diſtinctum; ſed partes ſunt ſeparabiles ante aſſignationem, habent enim entitatem, cui diviſibilem eſſe, convenit antè aſſignationem. Ergò.

Respondetur Tertiò. Quòd ſcilicet inter partes entitativè acceptas ſit iſta ſeparabilitas, conſequenter & diſtinctio, non inter partes formaliter acceptas. In idem recidit, ſi dixeris, ſeparabilitatem eorum quæ ſunt à parte rei, eſſe ſignum diſtinctionis realis actualis, cùm ergò partes formaliter ſumptæ non exiſtant, nec diſtinguentur.

Instabis. Quamvis continuum non ſit ſeparabile in partes formaliter, eſt tamen ſeparabile in tota formaliter. Ergò cùm ſeparabilitas ſit ſignum diſtinctionis realis, inter illa tota formaliter, erit diſtinctio realis actualis.

Respondetur. Non eſſe illîc ſeparabilitatem in tota formaliter actu exiſtentia, ſed in tota potentia, extitura, facta ſcilicet diviſione: Separabilitas autem eſt ſignum diſtinctionis realis, inter ea, quæ ſunt actu formaliter exiſtentia, poſſet tamen hîc poni diſtinctio realis actualis negativa.

Objicitur III. Non eſſe ullam rationem, cur partes in ratione partium formaliter, non ſint diſtinctæ realiter actu.

Respondetur. Qui tenent quòd partes conſtituantur in ratione partium formaliter, per hoc, quia ſunt hæcceiſatæ & terminatæ, hoc ipſo quia in continuo non habent terminos, non poterunt etiam nemine cogitante diſtingui in ratione partium formaliter. Conformiter autem ad inferiùs dicenda, ideò in ratione partium formaliter non ſunt diſtinctæ; quia nec exiſtunt, nec exiſtere poſſunt in ratione partium formaliter.

Objicitur IV. Si ideò partes non diſtinguuntur realiter actu in ratione partium formaliter, quia non habent hæcceitatem & terminos proprios, ſequitur, quòd acquiſitis terminis, acquirant hæcceitatem adeoque diſtinctionem. Hoc non poteſt aſſeri, quia ſi acquiſitis terminis acquirerent partes hæcceitatem, etiam mutatis terminis mutarent hæcceitatem, adeoque ſi unam guttam addas mari, cùm mutentur termini illius, mutabitur hæcceitas illius, & cùm mari ſemper & ſemper novi fluvii & aquæ infundantur, ſemper & ſemper mutabit hæcceitatem.

Respondetur communiter, moraliter eandem ſemper hæcceitatem retinere mare, quia acceſſus ille, non eſt talis mutatio, quæ fundare poſſit diverſum judicium prudentum de mari. Phyſicè tamen eſt aliud inadæquatè, illud totum. Deinde dici poteſt cùm affuſione unius guttæ, non omnes termini continuationis mutentur, ſed tantùm iſtarum entitatum continui, cum quibus illa gutta unitur. Hinc non totum mare, ſed illæ tantùm entitates aliam rationem hæcceitatis, ſeu terminationis habebunt. Rursùs, per hæcceitatem maris intelligi poteſt, id quod dicit hæcceitas in recto, & hæc eſt entitas maris, quæ præhabita, non mutatur; Deinde intelligi poteſt id quod dicit hæcceitas in obliquo & pro connotato, ratione ſcilicet terminorum; & in hac ſecunda acceptione aliquarum, ut dixi partium, mutatur hæcceitas.

Objicitur V. Partes temporis ſunt diſtinctæ realiter actu. Ergò & partes Continui. Antecedens probatur. Quia exiſtente unâ parte, non exiſtit, nec poſſibile eſt ut exiſtat alia.

Respondet recentior Suar. Sicut quamvis una pars temporis non exiſtat, & alia exiſtat, tamen hoc non impedit quominùs continuentur inter ſe, ita nec impedit, quominùs ſint idem ab extrinſeco, hoc eſt ratione negationis partium. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Quia difficile eſt, quomodo ens & non ens identitatem habeant. Quod adfertur de continuatione, non convincit, nam ad hoc ut aliqua in ſucceſſivis continuentur, ſufficit quòd nihil inter ea intercedat, & ſint ejuſdem rationis, ad identitatem autem requiritur idem eſſe, quomodo ergò inter ens & non ens identitas erit?

Respondetur II. Quòd partes temporis ſint diſtinctæ, quoad entitatem, & non ſub ratione partium formaliter.

Instabis. Si partes temporis non diſtinguuntur realiter, ſequitur diem craſtinum & heſternum eſſe eundem diem.

Respondetur. Heſternam & craſtinam diem, non eſſe eandem, quia diverſa eſt entitas hujus, & diverſa entitas illius, partes autem formaliter acceptæ, tàm hujus, quàm aliûs diei, nullæ ſunt. Quod etiam in ſimili de gutta comparatè ad mare v.g. dici debet, quòd ſcilicet quoad entitatem minor ſit gutta mari; quoad autem eſſe formale partium, nec gutta eſt minor, nec mare eſt majus, quia neutri illorum competit habere partes formaliter.

Objicitur VI. Authoritas Trident. quod Seſſ. 13. definit: Chriſtum eſſe in hoſtia & in ſingulis ejus partibus. Ergò ſupponit dari partes.

Re-

RESPONDETUR. Intelligendum Concil. de partibus quoad entitatem, non quoad eſſe formale partium. Deinde intentio Concil. fuit definire, quòd etiam poſt diviſionem maneat Chriſtus in Euchariſtia, nec adſtringatur totalitati conſecratæ hoſtiæ, ad quod propoſitum nihil refert, an ſint illæ partes diſtinctæ in ratione partium formaliter, vel non diſtinctæ.

Nec inde ſequetur: Si partes hoſtiæ non diſtinguuntur actu, Sacerdote dividente hoſtiam, poni Chriſtum illìc ſolâ diviſione, cùm tamen nonniſi ſolâ conſecratione ponatur.

Ex hoc enim ipſo, quia non eſt uniter Chriſtus in Euchariſtia, ſed totus in toto, & totus in qualibet parte; fit ut diviſione non ponatur, ſed conſecratione. Et ſicut pars ante diviſionem, fuit quoad entitatem, ita & Chriſtus fuit in illa, quoad entitatem ſpectata, adeoque non ponitur Chriſtus de novo per diviſionem.

INSTABIS. Quando per diviſionem id, quod non erat pars formaliter, vel quod non erat totum formaliter, fit pars formaliter, vel totum formaliter, ſub illo quâ eſt totum formaliter, vel quâ eſt pars formaliter, eſtne Chriſtus vel non? ſi non eſt Chriſtus? Ergò aliquid eſt in hoſtia, ſub quo non eſt Chriſtus: Si autem eſt Chriſtus, quæro, vel ante diviſionem erat ſub parte formaliter, vel non erat? Si erat? ergò dabatur pars formaliter, ſi non erat, & modò eſt, diviſione ponetur Chriſtus & non conſecratione.

RESPONDETUR. Totum formaliter, vel pars formaliter, dicit unum in recto, hoc eſt ipſam entitatem; ſub qua entitate, ante diviſionem, jam erat Chriſtus, utpotè totus in tota hoſtia, & totus in qualibet parte ſenſibili, quoad entitatem ſumpta. Deinde totum formaliter, vel pars, dicit habitionem terminorum, qui termini, ſunt negatio ulterioris extenſionis; ſub negatione autem ulterioris extenſionis, non eſt Chriſtus.

OBJICITUR VII. Vel continuum, diviſibile eſt in partes quas habet, vel in partes quas non habet? non in partes, quas non habet: nam quod dividitur, dividitur in hoc, quod eſt ejus: Non in partes quas habet, quia convinceretur intentum.

RESPONDETUR. Eſſe continuum diviſibile in partes, quæ habentur quoad entitatem, & ſunt potentiâ formaliter partes, aut potentiâ formaliter totum.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Maſtrius Diſp. 9. n. 52. tenet partes quantitatis eſſe diſtinctas realiter actu, &

OBJICIT I. Præter adlatam Auctoritatem Ariſt. qui in prædicamento Quanti ponit de ratione quantitatis in communi, eſſe, quòd habeat plures partes, & continuam à diſcreta diſtinguit, non quia hæc habeat partes actu diſtinctas, & illa non, ſed quia partes quantitatis continuæ copulantur termino communi. Idem docuit 1. Phyſ. t. 17. ubi manifeſtè ſupponit, continuum habere multitudinem partium.

RESPONDETUR. Quòd Ariſt. ſupponat continuum habere multitudinem partium quoad entitatem, non quoad eſſe formaliter partium, quando autem 4. Phyſ. t. 23. inter modos eſſendi numerat modum eſſendi, quo pars eſt in toto, id poteſt de aliis totis ſalvari, quomodo ſcilicet anima & corpus ſint in compoſito, non autem de toto continuo; vel certè loquitur de partibus quoad entitatem, in quas & ſic ſumptas, eſt diviſibile continuum, dum eſt diviſibile in ea quæ inſunt. Quo etiã modo reſponderi debet ad auctoritatem Auguſtini 2. de lib. arbit. c. 15.

INSTAT. Quando Ariſt. dicit, quòd Materia, ſubjectum ſit primum, ex quo fit aliquid cùm inſit, loquitur de ſubjecto actu, ergò & loquitur de partibus actu, ita enim ſe habet in ratione componendi actualiter pars integralis, ad totum integrale, ſicut ſe habet eſſentialis ad eſſentiale.

RESPONDETUR. Sufficit, ut ſint partes actu quoad entitatem, licèt non ſint quoad eſſe formale partium, compoſitionemque illam faciunt continui ſuâ entitate, non ratione formali partium, ut etiam dictum ſuprà, dividiturque in partes, quas actu habet quoad entitatem, licèt non quoad eſſe formale partium, diſtinguunturque ita inexiſtentes entitates partium, ab inexiſtentia elementorum in Miſto, quia entitas ignis non eſt in Miſto.

OBJICIT II. De ratione quantitatis eſt, ut faciat, partem extra partem, & de ratione continui, ut partes ejus copulentur termino communi.

RESPONDETUR, de ratione quantitatis eſt, ut faciat partem quoad entitatem, eſſe extra partem quoad entitatem, ſed non eſt de ratione quantitatis, ut faciat partem extra partem, quoad eſſe formale partis, quod eſſe partium quoad entitatem, quia præſupponitur, fit ut agens naturale dividendo materiam, non creet ejus partes, poteritque quoad aliquid quantitas palmaris eſſe nigra, quoad aliquid rubra.

INSTAT I. Si ſunt plures entitates in continuo in actu, ergò ſunt actu diſtinctæ, quia diſtinctio fundatur ſuper multitudinem entitatum.

RESPONDETUR eſſe actu diſtinctas quoad entitatem, non quoad eſſe formale partium.

ADDO, admittere nos partes quoad entitatem, non quoad eſſe formale partium, cùm tamen negemus ablato termino, manere entitativè relationem, quia priori phraſi ſignificamus

camus, quòd omni diviſioni, aſſignationi &c. præſupponatur dividendum aſſignandum &c. hocq; intelligimus nomine partium quoad entitatem. quando autem negamus ablato termino manere entitativè relationem, negamus quòd maneat tota relatio ſolo nomine ablato: alio ergò ſenſu negamus manere entitatem relationis, alio ſenſu ponimus manere entitatem partium, concedimusq; non ſolum eſſe pluralitatem actualem entitatum, ſed etiam diſtinctionem quoad entitatem partium, ſed negamus eſſe diſtinctionem quoad eſſe formale partium; conſequenter etiam poterit in vino conſecrato eſſe ſanguis Chriſti, in vino autem non conſecrato affuſo ad conſecratum non erit Chriſtus, ob eandem diſtinctionem, quoad entitatem.

INSTAT II. Ex unione partium in toto, non benè colligitur identitas illarum, ut patet de partibus phyſicis, unio namq; ſicut non deſtruit rationes formales extremorum, ita non deſtruit eorum diſtinctionem.

RESPONDETUR, quòd ex unione partium in toto, non rectè colligatur identitas illarum quoad entitatem, colligitur tamen identitas, hoc eſt excluſio pluralitatis partium, quoad eſſe formale partium, & quoad habere terminos.

INSTAT III. Pars ut pars debet componere totum, ergò tunc eſt pars, quando actu componit.

RESPONDETUR; rigorosè lôquendo, continuum non componitur ex partibus, de quo infra.

OBJICIT tertiò quidã. In hora eſt aliquid, quod non eſt, ſed fuit, eſt aliquid quod erit, eſt aliquid quod eſt de præſenti, eſt enim hoc illi eſſentiale, ex natura temporis, ergò in hora, nemine cogitante, & ante omnem deſignationem, eſt aliquid realiter & actu diſtinctum.

RESPONDETUR eſſe illîc aliquid realiter & actu diſtinctum, quoad entitatem, non quoad eſſe actuale partium; conſequenter ſtrictum, & non ſtrictum, quæ prædicata conveniunt pyramidi, arguunt, diſtinctionem realem partium quoad entitatem, non autem in ratione partium formaliter, idemq; arguit ſeparabilitas.

INSTAT idem. Si in aqua ante aſſignationem, & diviſionem, non ſunt duæ guttæ actu diſtinctæ realiter, ſed ſunt actu realiter identificatæ, ergò poſtea accedente diviſione vel aſſignatione, fiunt duæ guttæ actu realiter diſtinctæ, retinendo eandem ſuam entitatem, quàm priùs habebant, ergò quod erat actu idem, retinendo ſuam entitatem, non erit actu idem, ſed fiet actu duo, quod eſt impoſſibile, non poteſt enim aliquid eſſe indifferens ad hoc, ut identificetur actu realiter cum aliquo, vel ut diſtinguatur actu realiter ab ipſo.

RESPONDETUR. Si in aqua non eſſent actu diſtinctæ guttæ quoad entitatẽ, tunc retentâ ſuâ entitate, dicerent realem diſtinctionem, quam antea non dicebant, ſed id abſurdũ non ſequetur, ſi ponatur diſtinctio realis quoad entitatem, non quoad eſſe formale partium.

OBJICIT quartò idem. Secluſâ omni diviſione (adde habentia propriorum terminorum) datur in quantitate ulnari homogenea, entitas palmi, ergò datur unitas ſeu identitas realis ſecum, quæ inſeparabiliter tranſcendit omne Ens, non ſecùs ac unitas & bonitas, ergò datur & diſtinctio ab alio palmo, quia unum eſt indiviſum à ſe, & diviſum à quovis alio.

RESPONDETUR. Dari diſtinctionem ab alio palmo in ratione Entis, non in ratione formali partis, & licèt entitatem ſequatur unitas, adeoq; diviſio ab alio, in ratione entis, poteſt tamen non eſſe diviſio *ab alio*, *in* ratione formali partis, ſeu poteſt adhuc eſſe carentia habentiæ propriorum terminorum, conſequenter & habitio propriorum terminorum, præſupponit unionem, quæ tunc deſtruitur, adeoq; præſupponit diſtinctionem realem actualem, quoad entitatem eſſe partium, non autem quoad eſſe formaliter partium.

OBJICIT quintò idem. Deſignatio mentalis partium vel eſt conformis objecto, vel difformis? ſi difformis, non facit veram diſtinctionem realem partium, ſi conformis? ergò præſupponit partes.

RESPONDETUR in noſtris quidem principiis, non recurritur ad iſtas deſignationes mentales, ſed nec argumentum convincit, diceret enim quis, illas deſignationes eſſe conformes, quia præſupponunt partes non actu ſed potentiâ, vel quia præſupponunt partes quoad entitatem.

OBJICIT ſextò idem. Si deſignatio mentalis conſtituit diſtinctionem actualem *in* continuo, ergò iſta diſtinctio non eſt *realis* ſed rationis.

RESPONDETUR in noſtris principiis ad hanc deſignationem non recurri: diceret tamen aliquis non eſſe hanc diſtinctionem rationis, quia ſupponit partes potentiâ diſtinguibiles, vel partium entitatem.

OBJICIT ſeptimò idem. Terminatio palmi v.g. negatio ulterioris extenſionis duplex cogitari poteſt, prima intrinſeca, per quam palmus non extenditur extra ſe ipſum, & hæc terminatio convenit palmo eſſentialiter, ante omnem aſſignationem, hocq; ſufficit ad diſtinctionem unius palmi ab alio palmo, ſicut ſufficit eadem negatio ulterioris extenſionis, in duabus animabus ſeſe penetrantibus; altera extrinſeca per quam palmus negat uniri ſibi extenſionem alterius palmi, & hoc fit quidem per diviſionem, ſed non requiritur ad diſtinctionem actualem palmi.

RE-

Respondetur. Extrinſeca extenſio, nego quòd non requiratur ad diſtinctionem actualem palmi, in ratione formali palmi, licèt non requiratur ad diſtinctionem actualem palmi quoad entitatem, ab entitate actuali alterius palmi, in potentia eſt ergò illîc actu entitas, quæ poteſt eſſe palmus, ſi habeat terminos. Terminatio palmi intrinſeca convenit palmo, ante omnem aſſignationem, ſi detur palmus formaliter, ſed nego dari palmum fomaliter in aliquo continuo conſtante entitate plurium palmorum.

## Difficultas III.

### *Poſsibilene eſt diſtingui partes continui in ratione partium formaliter?*

Dicendum est. *Partes continui, in ratione partium formaliter, impoſſibile eſt diſtingui; ſed quotieſcunq. diſtinguuntur, nonniſi ſecundùm quid, & vulgariter in ratione partium formaliter, diſtinguuntur.*

Probatur Conclusio. Tunc partes continui diſtinguuntur in ratione partium formaliter, quando conſtituuntur in ratione partium formaliter, ſed conſtitui non poſſunt in ratione partium formaliter niſi ſecundùm quid. Minor probatur. Partes continui non conſtituuntur in ratione partium formaliter per mentis deſignationem, aut quamcunque extenſionem externam, aut contactum, nec per diverſam informationem, ut cùm aliquid frigeſit aut caleſit, non etiam per diviſionem. Ergò non poſſunt conſtitui in ratione partium formaliter niſi ſecundùm quid.

*QVOAD I.* Probatur minor. Tum quia id innuit Ariſtoteles L. de anima text. 32. Tum quia operatio noſtri intellectûs nihil ponit in nobis, quod ſit prædicatum primò intentionale; eſſe autem partis formaliter, eſt prædicatum primò intentionale, ad eum modum, quo eſſe albi, conſequenter deſignatio mentis, facit partem intentionaliter, ſed non ſimpliciter. Tum quia diſtingui realiter, eſt diſtingui nemine cogitante, ſed diſtingui partes in ratione partium formaliter, eſt diſtingui realiter, de tali enim diſtinctione agitur. Ergò diſtingui partes in ratione partium formaliter, eſt diſtingui nemine cogitante, non ergò iſtud diſtingui, erit aliquo cogitante, adeoq; nec aliquo deſignante. Tum quia, ſi ipsâ aſſignatione habetur ratio formalis partis, nemo tibi in diſputatione negare poſſet, partes eſſe diſtinctas realiter in ratione partium. Quod ipſum probatur. Quia hôc ipſo negans has partes eſſe diſtinctas realiter, deſignat illas, tu autem concedis partes poſt aſſignationem, eſſe diſtinctas realiter. Tum quia, ſi deſignatio mentalis ſufficit, ad conſtituendas partes in ratione partium formaliter, vel ſufficit deſignatio unius præſentis, vel quorumcunque aliorum? ſi quorumcunq; aliorum; Ergò tu temerè aſſeris has partes, non eſſe diſtinctas realiter, neſcis enim annon illas aliquis deſignârit: Si autem ſufficit deſignatio Unius præſentis; Ergò per aſſignationem non conſtituuntur partes in ratione partium formaliter, quod enim eſt pars formaliter, eſt reſpectu omnium pars, ut album reſpectu omnium eſt album. Tum quia univerſaliter ratio tangentis, deſignantis, oſtendentis, ſunt actiones, quæ non poſſunt tribuere ſubjecto, circa quod verſantur, niſi formalitates, quas de ſe important, ſeu nonniſi formales ſuos effectus. v. g. actio viſiva, non poteſt tribuere niſi denominationem viſi, actio tactiva denominationem tacti. Ergò & ratio aſſignationis, tribuet rationem aſſignati, non autem partis formaliter. Et ſicut cùm aſpicio ulnam & ſemiulnam, poſſum quidem dicere deſignando medietatem ulnæ, hoc eſt æquale alteri, tamen illa deſignatio non plùs importat quàm determinationem, de quo ſcilicet ſubjecto ego loquor, & importat nonniſi adæquationem repræſentatam intentionaliter, quamvis cum fundamento in re, ſed non importat adæquationem phyſicam realem. Ergò nec importabit eſſe formaliter partis ſimilis deſignatio, quia etiam eſſe partis, formaliter importat aliquid phyſicum.

*QVOAD II.* Probatur Minor, quòd ſcilicet partes non conſtituantur in ratione partium formaliter per diverſam informationem. Tum quia, ut dictum proximè, formæ receptæ in ſubjecto non tribuunt, niſi effectus ſuos formales: v. g. frigus eſſe frigidi, nec frigoris effectus formalis eſt, facere partem. Tum quia per hoc, apud oppoſitum ſentientes, pars conſtituitur formaliter in ratione partis, per quod conſtituitur in ratione terminatæ. Sed per illas formas, non conſtituitur in ratione terminatæ, quia ſi illa pars haberet proprios terminos, & non communes cum reſiduo cum quo continuatur, hôc ipſo non eſſet continuum illud, adeoque non evinceretur, partes continui in ratione partium formaliter eſſe diſtinctas, quia ob diverſam informationem non eſſent continuæ; & licèt aſſignabile ſit aliquid in illo continuo, quod non eſt ulteriùs frigefactum, hæc tamen terminatio, eſt terminatio frigoris, adeoque ſecundùm quid, ſed non eſt terminatio ipſius continui, adeoque non eſt conſtitutio partis in ratione partis formaliter.

*QVOAD III.* Probatur eadem minor, nempè quòd partes in ratione partium formaliter, non conſtituantur diviſione. Tum quia id quod eſt pars formaliter, non poteſt habere rationem totius formaliter, ſunt enim hæc ſibi oppoſita, ſed continuum poſt diviſionem, habet rationem totius formaliter. Ergò non

habet rationem partis formaliter, ſed non niſi ſecundùm quid & ampliativè. Tum quia id quod habet ſuam integritatem, & habet jus exiſtendi in rerum natura, non per ordinem ad aliud, eſt totum formaliter, & non poteſt eſſe niſi ſecundùm quid, & ampliativè pars, & ita digitus v. g. abſciſſus, non habet ſuam integritatem propriam, nec jus exiſtendi in rerum natura, niſi ad integrandum corpus organicum; ſed gutta aquæ v. g. poſt ſeparationem, habet ſuam integritatem; quia hanc guttam, quæ eſt in individuo, non niſi hæc entitas liquidi conſtituit, & quidquid illi adjeceris, jam erit aliud integrum. Habet item jus exiſtendi in rerum natura, ſine ordine ad aliud: nam homogenea quia in illis conſervatur tota ratio formæ, gaudent hoc jure. Tum quia accipio vas aquæ, & unam guttam ejusdem aquæ, & dico hæc gutta per ſe eſt pars formaliter, & illa vaſis aqua eſt totum formaliter. Ergò & hæc gutta eſt totum formaliter. Nam illa aqua vaſis, quæ comparatè ad fontem, vel fluvium, vel mare, longè eſt minor, & indubiè communes terminos habebat in fonte, & nihilominùs, eſt poſt ſeparationem totum. Ergò & hæc gutta, propter rationis paritatem, erit totum formaliter. Ergò ulteriùs nonniſi ſecundùm quid, comparativè, ampliativè, erit pars. Unde ſi quæras, hæc gutta demonſtrando eam, eſtne pars an totum, reſpondebitur, ante ſeparationem neque eſt pars formaliter, propter adlatas rationes, neq; totum formaliter, quia non habet ſuam integritatem propriis terminis circumſcriptam, ſed poſt ſeparationem erit totum formaliter, & pars nonniſi reſpectivè, quà uniebatur cum alia aqua, quæ plus entitatis in ſe habet, adeoque erit pars ampliativè & ſecundùm quid, nomine enim partis formaliter, venit pars ex intrinſecis ſuis principiis habens formalitatem conſtitutivaque ſui in ratione partis, adeoque excludendo rationem quæ non ſit pars, conſequenter excludendo rationem totius, quam excluſionem totius, non dicit id, quod eſt per nos ampliativè pars. Hinc quamvis aliorum entium dentur partes formaliter, non tamen continui, quia partes aliorum entium ſunt tales, ut non habeant jus exiſtendi in rerum natura, niſi per ordinem ad conſtituendum aliud, unaquæque autem pars continui, habet jus exiſtendi in rerum natura, & non per ordinem, ad conſtituendum aliud.

COLLIGES hinc. Quòd cùm partes in ratione partium conſtitutas, intelligamus partes in ratione individui conſtitutas, & propriis terminis circumſcriptas, certò immeritò diſputabitur contra nos, fietq; quæſtio nonniſi de voce, cùm nec oppoſitū ſentientes, in continuo partibus rationem individui, nec rationem propriorum terminorum tribuant.

# QVÆSTIO III.

## *De diſtinctione quantitatis à re quanta.*

NEgant aliqui Nominales, quantitatem eſſe diſtinctam realiter. Aſſerit S. Thomas, Scotus, & ex noſtris reliqui, excepto Arriaga d. 5. Metaph. n. 10. in qua poſitione diviſi ſunt adhuc Nominales: aliqui enim cenſent quantitatem identificari ſoli ſubſtantiæ, non verò accidentibus, quo etiam principio utitur Arriaga. alii cenſent accidentibus & ſubſtantiæ identificari quantitatem.

DICENDUM eſt I. *Quantitatem Accidentibus non eſſe identificatam.*

PROBATUR I. Argumento deſumpto ex Ariſtot. 5. Metaph. C. de Quanto. Si album haberet identificatam ſibi quantitatem, eſſet quantum per ſe, quia ea quæ ſunt rei identificata, conveniunt ei per ſe; non enim per accidens ſe habet id, quod eſt ipſa res, nihil enim ad ſe, per accidens ſe habet: ſed album non eſt quantū per ſe, album enim eſt quantum, nonniſi, ut inquit Ariſtoteles, quia ſubjectum cui inſunt, eſt quantum. Ergò non eſt quantum per ſe. Porrò poſui in Concluſione, quod quantitas accidentibus non ſit identificata, & non poſui quod ſit res, quia volui id probare argumento Ariſtotelico, qui diſtinctionem agnovit, ſed non ſeparabilitatem quantitatis à ſuo ſubjecto, conſimiliter ac de modis philoſophantur Modaliſtæ.

PROBATUR II. Communi argumento. Si quantitas eſſet identificata accidentibus, haberent accidentia ſe ipſis principium impenetrabilitatis, naturaliterq; penetrare ſe non poſſent; ſi naturaliter penetrare ſe non poſſent, naturaliter in eodem loco eſſe non poſſent; ſunt autem naturaliter in eodem loco, dulcedo enim & albedo lactis, nec ſenſu, nec ratione, ſeparata ſunt loco.

RESPONDENT I. Quantitatem ejusdem rationis non poſſe penetrari, quantitates tamen diverſæ rationis poſſe penetrari, atq; ita cum quantitas dulcedinis, & quantitas albedinis, ſint quantitates diverſæ rationis, benè penetrari poterunt.

CONTRA. Tum quia Natura quantitatis ejusdem rationis, exigit impenetrationem. Ergò & quantitas diverſæ rationis. Imò potiùs penetrare ſe deberent quantitates ejusdem rationis, quia quæ ſunt ejusdem rationis, faciliùs ſe compatiuntur. Tum quia gradus homogenei qualitatis, ſunt gradus ejusdem rationis, & habent quantitates proprias, & nihilominus ſe penetrant in eodem ſubjecto. Ergò falſum eſt principium, quantitates ejusdem rationis non poſſe ſe penetrare. Tum quia ut advertit Pontius, ſequeretur hoſtias duas conſecratas, poſſe ſe penetrare, quia haberent quantita-

tes

tes diverſæ rationis. Neque valet ſi dicas, res ejusdem rationis penetrare ſe poſſe, caſu quo educantur, ex eadem parte ſubjecti, non inquam valet, quia non eſt major ratio de uno, quàm de altero extremo.

RESPONDENT II. Quanta ad idem ſubjectum ſpectantia, poſſe ſe penetrare, non tamen quanta, ad diverſum ſubjectum ſpectantia; atque exinde fieri, ut duo homines penetrare ſe non poſſint; Lux item, ſi corpus eſſet, penetrare aërem non poſſet, eſſent enim quantitates non ad idem ſubjectum ſpectantes.

CONTRA. Tum quia adhuc ſequitur, quòd lux aërem penetrare non poſſet, quia aliud ſubjectum eſt lux, & aliud aër. Si autem dicas eſſe in eodem ſubjecto, de hoc ipſo quæritur, quomodo ſint in eodem ſubjecto, & tamen habent diverſam quantitatem? Tum quia ſine petitione principii, non poteſt oſtendi, cur quanta ad idem ſubjectum ſpectantia, poſſint ſe penetrare & non alia? præcipuè cum hoc ipſum, ad idem ſubjectum ſpectare, idem importet, ac in eodem ſubjecto recipi, locari, penetrari. Tum quia non poſſunt ſe penetrare quanta ad diverſum ſubjectum ſpectantia. Ergò nec ſpectantia ad idem ſubjectum, nec poſſunt ſpectare ad idem ſubjectum, ſi unumquodque ſuâ quantitate, eſt quantum.

RESPONDETUR III. Quantitates non unitas penetrare ſe non poſſe, ſecus quantitates unitas.

CONTRA. Tum quia de hoc ipſo quæritur, quomodo ſi retineant proprias quantitates, uniri inter ſe poſſint, & quidem unione quæ non ſit unio aggregationis. Tum quia quantitates non unitæ penetrare ſe non poſſunt. Ergò nec quantitates unitæ, idque attendendo ad naturam quantitatis in utroque. Tum quia ſpecies à diverſis objectis transmiſſibiles, non ſunt ſpecies unitæ, & tamen ſe penetrant. Ergò unio, ad hoc impertinens eſt.

PROBATUR III. Urgendo itidem argumentum commune. Quia ſi accidentia haberent propriam quantitatem, non haberent in Euchariſtia communem quantitatem, non enim haberent quantitatem ſubſtantiæ panis, quia hæc cum ſubſtantia panis cui identificatur, deſiit, non etiam aliam communem, quæ enim illa? Quod ſi non habent communem quantitatem, non habent ſubjectum commune, in quo recipiantur omnes alterationes quæ fiunt in hoſtia, conſequenter omnes illæ eſſent creationes, quia fierent independenter à ſubjecto communi. Confirmatur: Nullum videtur inconveniens, quod homo ſine ullo miraculo, poſſit de loco in locum transferre hoſtiam, nec videtur probabile, quod caſu quo ventus imprimat impulſum hoſtiæ, hoc ipſo aſſumatur ventus ad creandum illum impulſum, hoc eſt producendum, absque & independenter, à quocunque ſubjecto.

RESPONDENT aliqui. Quòd ſicut fit generatio ſubſtantialis v. g. ignis ſine ullo ſubjecto, dum hoſtia comburitur, ſic fieri poteſt v. g. & translatio illius de loco in locum.

CONTRA. Illa generatio perficitur nonniſi in ſubjecto, nam pro illo inſtanti ſubſtituit Deus vel aliam materiam, vel eandē reproducit, in quo autem ſubjecto, fiunt illæ alterationes? quod ſi non fiunt dependenter à ſubjecto creantur. Neque valet ſi dicas. Ea omnia fieri à Deo ad occultandum myſterium. Quia ſi fieri poſſunt hæc ſine miraculo, ut quid fingetur tunc miraculum? ſi autem ponatur quantitas panis tunc in Euchariſtia, tanquam ſubjectum commune, fient illæ alterationes, ſine ullo miraculo.

DICENDUM EST II. *Quantitatem non eſſe identificatam realiter ſubſtantiæ.*

PROBATUR primò auctoritate Ariſtotelis. Si ſubſtantiæ eſſet realiter identificata quantitas, etiam materiæ eſſet identificata quantitas, ſed non eſt: quia de quo negatur quantum, illi non eſt identificata quantitas, nullum enim concretum, de ſe ipſo negatur. Sed de materia negatur quantum, dicit enim Ariſtoteles, illam neque eſſe quid, neq; quantum. Negat item Materiam eſſe ſe ipſâ ſenſibilem, ſe ipſâ autem eſſet ſenſibilis, ſi eſſet ſe ipſâ quanta. Vide 1. Phyſicor. tex. 13. 15. 14. & 4. Metaphyſ. Tex. 17. & 7. Metaph. Tex. 8.

PROBATUR ſecundò. Quodcunq; eſt fundamentum diſtinguendi qualitatem à ſubſtantia v. g. ſaporem, idem fundamentum habetur diſtinguendi quantitatem. Et ſicut tu dicis in Euchariſtia manere nonniſi quantitatem accidentium, perire autem quantitatem ſubſtantiæ identificatam, ita dicam ſaporem identificatum ſubſtantiæ, aliasque qualitates perire, ſed manere ſaporem accidentium, qualitatesque accidentales.

PROBATUR tertiò. Quantitas non eſt identificata accidentibus, ut ſupra probatum. Ergò neque ſubſtantiæ, quia non eſt major ratio unius quàm alterius.

CONFIRMARI ſolet concluſio argumentis Theologicis.

PRIMUM, quia docent Theologi ex Patribus & Concil. manere in Euchariſtia accidentia ſenſibilia omnia: atqui quātitas eſt accidens ſenſibile. Ergò & illa manet, vide Lug. d. 10. de Euchar. Q. 1. Sed negabunt Nominales minorē. Negant enim quantitatē eſſe accidens ſubſtantiæ, cùm illam identificent ſubſtantiæ.

SECUNDUM argumentum eſt. Si quantitas identificaretur ſubſtantiæ, identificaretur etiam Corpori Chriſti: ſi identificaretur Corpori Chriſti, poneretur vi verborum, nam vi verborum ſicut ponitur Corpus, ita poni debent

TERTIUM argumentum eſt: Quia Trident. Seſſ. 13. docet, manere in Euchariſtia accidentia panis. Ergò ſi illic manet quantitas, debet illa eſſe accidens ſubſtantiæ panis. Vid. Tridentinum.

OBJICITUR I. Nulla eſt neceſſitas diſtinguendæ quantitatis.

RESPONDETUR. Neceſſitatem diſtinctionis probari factis probationibus.

OBJICITUR II. Si quantum redderetur Corpus, per ſuperadditam quantitatem, etiam non quantum redderetur, ſublatione ſuperadditæ entitatis. Sed poteſt reddi non quantum ſine ſublatione entitatis, quod ipſum probatur. Poteſt reddi minus quantum ſine ablatione entitatis. Ergò & poteſt reddi non quantum ſine ablatione entitatis. Antecedens probatur. Poteſt reddi Corpus bicubitale ſolummodò cubitale, ſi illud DEus redigat ad ſpatium cubitale. Ergò poteſt reddi minùs quantum, ſine ſublatione alicujus ſuperadditi.

RESPONDETUR. Poſſe aliquid reddi minùs quantum, ſpectatâ quantitate quoad id, quod eſt illi ſecundarium, & aliunde etiam, quàm à quantitate acquiſibile, qualis eſt extenſio ad locum, quæ etiam Spiritibus competit; ſed non poteſt reddi minùs quantum, quantitate ſpectatâ quoad id quod eſt illi primarium, nempè extreitas partium in ordine ad ſe, non poteſt inquam ita reddi minùs quantum, ſine ablatione quantitatis; reſpicit hæc Reſponſio, quod quantitas definitivè non ſit extenſio in ordine ad locum.

OBJICITUR III. ex Pontio. Quantitas non habet ex ſe præcisè, extendere quantum in ordine ad locum: nam Chriſtus in Euchariſtia habet ſuam quantitatem, ſine hac extenſione locali, nec item habet ex ſe præcisè quantitas, ut expellat aliam loco, nam Corpus glorioſum quodcunq; quantum penetrat. Ergò debet illi ſupervenire aliquid ſupra entitatem ejus abſolutam, quod reddat eam & extenſivam & impenetrabilem. Ergò quantum refundi debet in illud aliud: ſed illud aliud non eſt quid abſolutum, cum neq; ſit quantitas nec qualitas. Ergò eſt aliquid reſpectivum: ſed illud reſpectivum poſſet æquè facere partes ſubſtantiæ extenſas & impenetrabiles, ac partes quantitatis abſolutæ. Ergò fruſtra ponitur quantitas, quæ ſit aliquid abſolutum.

RESPONDETUR. Non inquiri hîc, an quantitas debeat eſſe quid reſpectivum an abſolutum, ſed an diſtinctum realiter? Quod magis adhuc procedit in principiis Scotiſtarum ac Thomiſtarum, diſtinguentium realiter etiam relationem. Deinde per nos primò eſſentialis conceptus quantitatis, eſt, extreitas partium in ordine ad ſe, quam extreitatem, ſemper res retinet dum retinet quantitatem, in ordine autem ad illos ſecundarios effectus, non indiget ſuperaddito, ſed ſolâ negatione impedimenti. Nego ulteriùs, quòd tale extreiſativum partium in ordine ad ſe, non ſit quid abſolutum; Nego item, quod non ſit quantitas. Deniq; ad latæ obſunt rationes, ne per identitatē, Quantitas, faciat partes ſubſtantiæ, extenſas.

INSTABIS primò ex eodem. Ex impenetrabilitate tàm ſubſtantiæ, quàm accidentium, colligitur dari quantitas abſoluta; ſed id provenire poſſet ab aliquibus reſpectibus, aut ab aliquo diſtincto à quantitate abſoluta, ſicut impenetrabilitas ipſiusmet formæ abſolutæ, quæ dicitur quantitas, provenit ab aliquo alio diſtincto.

RESPONSUM jam, hîc non quæri; an relativum ſit quid quantitas, ſed an diſtinctum realiter. Hinc Scotiſtæ diſtinguentes relationem realiter, negabunt hoc ipſo, quia quantitas eſt quid reſpectivum, non eſſe *realiter* diſtinctum. Sententia autem identificans relationem, adhuc aſſumet, quamvis relatio ſit quid indiſtinctum realiter, relativum tamen poteſt eſſe diſtinctum realiter; nam *habitus*, modus &c. ſunt quid relativum, nec tamen identificantur. Negatur item, impenetrabilitatem in quantitate, ab alio provenire diſtincto ab eadem, modò non ponatur impedimentum, imò poſito, quòd impenetrabilitas in quantitate ab alio habeatur, quàm ab illa ipſa, urgeret paritas, etiam in ſubſtantia extenſionem in ordine ad ſe, ab alio haberi debere.

INSTABIS ſecundò ex eodem. Subſtantia, quòd uniatur uni, & non uniatur alteri parti immediatè, ſeu extreitas partium in ordine ad ſe, habetur ex unione, ita ut ſi varientur uniones, varietur extenſio, extreitas etiam in ordine ad locum, provenit à præſentiis. Ergò ad nihil requiſita eſt quantitas.

RESPONSUM ſupra, ut immediatè collum uniatur capiti, habetur ex unione; ut autem immediatè uniatur ſimul cum extreitate, habetur interventu quantitatis, hinc, re, ſpoliatâ omni quantitate, eſt unio inter caput, collum, & reliqua membra quoad entitatem ſpectata, eaq; immediata, ſed non eſt unio cum extreitate, de quo etiam actum ſupra. Extreitas etiam in ordine ad locum, ſecundùm ſolam indiſtantiam à loco, habetur à præſentiis, ſed non ſecundùm extreitatem in ordine ad ſe.

OBJICIUNTUR IV Paritates aliquæ. PRIMA. Quantitas diſcreta, v. g. eſſe unius, eſſe duorum, non diſtinguitur à re quanta. Ergò & quantitas permanens.

RESPONDETUR, Diſparitatem eſſe, quia quantitas diſcreta, non aliud eſt niſi ſingularitas ſeu hæcceitas, quæ identificantur rei, ut aliunde ſuppono. Et certè ſi ſpolietur ſingularitas à re exiſtenti, non erit univerſalis, univerſalia enim non exiſtunt, naturâ autem illa exiſteret, Quòd ſi non eſſet univerſalis; Ergò eſſet ſingu-

ſingularis, quod enim inter hæc medium? Nullum autem eſt fundamentum identificandi quantitatem ſubſtantiæ, imò propter rationes adlatas, oppoſitum convinci debet. Et certè majorem habet connexionem cum ratione entis exiſtentis, quantitas diſcreta, præ quatitate permanenti. Hinc etiam Ens ſpirituale, non poteſt non habere quantitatem diſcretam, hoc eſt rationem unius, poſſibile autem eſt rem exiſtentem, quantitate permanenti carere, ut de facto eâ carent ſpiritualia.

SECUNDA PARITAS. Quantitas ſucceſſiva v. g. tempus, non diſtinguitur à motu. Ergò nec quantitas.

RESPONDETUR diſparitatem eſſe, quia in definitione temporis ponitur motus; & tempus, præter motum, eſt mera moralitas: eſſe autem extenſum, eſt quid Phyſicum; nec definitivè quantitas, eſt ſubſtantia.

TERTIA PARITAS eſt. Intenſio non eſt diſtincta à re intenſa. Ergò nec extenſio à re quanta.

RESPONDETUR. Nec intenſio à qualitate, nec extenſio aliàs explicata, à quantitate diſtinguitur; cum hoc tamen ſtat, ut ſicut qualitas à intenſa, ita & quantitas à ſubſtantia, diſtinguatur.

OBJICITUR V. Poſſibilis eſt quantitas identificata, nec eſt ratio, cur non ſit de facto identificata. Ergò.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de qualitate identificata, aut quocunque alio accidenti. Quicquid ſit de poſſibili, quòd de facto non ſit identificata, probant rationes adlatæ.

# DISPVTATIO X.

## *DE COMPOSITIONE CONTINVI.*

OB dicenda infra, aliter titulus formari deberet, ſed loquendum eſt cum multis.

PRÆMITTO *Notionem terminorum* in hac materia uſitatorum, dum loquimur de partibus quantitatis, ejusq; compoſitione.

PRIMUS TERMINUS. *Partes aliquotæ.* Per aliquotas partes, intelliguntur partes, quarum unaquæq; nihil accipiendo de parte altera, una cum aliis ſibi æqualibus, aliquam extenſionem certam conficit. v. g. in ligno tripalmari, unusquisq; palmus, eſt pars aliquota, nam unusquisq; nihil participando de alio palmo, tripalmare quantum conſtituit. Vocantur inſuper hæ partes, æquales uni certæ.

SECUNDUS TERMINUS. *Partes proportionales*, quæ nihil aliud ſunt, quàm partes, quæ ex aliquo quanto diviſo, proportionaliter minores & minores accipiuntur. v. g. ſi ex uno palmo, ſemipalmi, ex ſemipalmis, medietates, ex medietatibus, alia minora dimidia, accipiantur &c. Vocantur autem proportionales, quia quæ eſt proportio illarum duarum inter ſe, illa proportio eſt aliorum duorum, ex quibus accipiuntur. Nam ſicut ſemipalmi duo, conſtituunt palmum, ex quo accipiuntur, ita duo palmi, conſtituunt bipalmare, ex quo itidem accipiuntur.

Nihilominus rigoroſè loquendo ſemipalmi ſi comparentur ad palmum, poſſunt dici partes proportionales, accipiuntur enim ex palmo, ſed comparati inter ſe benè dici poſſunt partes aliquotæ, tam enim in bipalmari, duo palmi de ſe non participant, quàm in palmari.

Hæ ipſæ vocantur *Communicantes*, quia una participat ex alia, ut ſemipalmi ex palmo.

Vocantur item *Inæquales*, quia nonniſi minores & minores accipi poſſunt. Hinc ex uno palmo non poſſunt accipi duo palmi, ſed duo ſemipalmi, quorum unusquisque ſingillatim acceptus, minor eſt palmo.

Vocantur item *Indeterminatæ*, non quod non habeant eſſe ſuum certum, & determinatum à parte rei, ſi enim ſunt à parte rei, determinatæ ſunt, nihil enim indeterminatum exiſtit: Sed vocantur indeterminatæ, quia ſcilicet in ſententia Ariſtotelica, nulla illarum, ita eſt determinatæ & limitatæ parvitatis, ut illa minor dari non poſſit. Et ita ſemipalmi ſunt partes indeterminatæ, non determinantur enim, quin in alias medietates minores dividi poſſint, & hæ in alia dimidia, & ſic in infinitum.

TERTIUS TERMINUS. *Indiviſibile* ſeu punctum, cujus pars ut inquit Euclides nulla eſt.

QUARTUS TERMINUS. *Linea*, quæ eſt ex Euclide Longitudo latitudinis expers.

QUINTUS TERMINUS. *Superficies* eſt ea, quæ longitudinem latitudinemque tantum habet. Hoc prænotato. *Sit:*

## QVÆSTIO I.

### *De Continui permanentis Compoſitione in aliorum ſententia.*

DUas potiſſimum ſententias in præſenti examinabimus. PRIMO an Continuum permanēs componatur ex indiviſibilibus? quā ſententiam defendit Zeno, ex recenſioribus Arriaga, Herize, Toletus & alii. SECUNDO an componatur ex partibus proportionalibus, in infinitum diviſibilibus? quæ ſententia tribuitur Ariſtoteli eſtque communis. Poſſet etiam examinari, an componantur ex punctis inflatis? ſed eam apud alios impugnatam vide.

## DIFFICULTAS I.

### *Componiturne ex indiviſibilibus?*

DICENDUM EST. *Non Componi.* Probant id & Philoſophica & Mathematica argumenta, quæ defendi indigent, propter reſponſiones à recentioribus excogitatas.

## Punctum Difficultatis I.

### *Proponitur primum fundamentum Philoſophicum.*

PROBATUR primò Concluſio. Indiviſibile additum indiviſibili, non facit majus. Ergò nec componit quantum. Antecedens probatur. Si indiviſibile additum indiviſibili, faceret majus, deberet unum indiviſibile, tangere aliud, hoc ipſo enim, ſi non tangeret, continuum non eſſet. Sed indiviſibile, non poteſt tangere aliud indiviſibile, quod probatur: Si indiviſibile tangeret aliud indiviſibile, tangeret illud vel ſe toto, vel aliquâ ſui parte, nullo autem modo tangere poteſt. Quia ſi tangeret aliquâ ſui parte, indiviſibile haberet partes, quod eſt contra definitionem: Si etiam tangeret ſe toto, penetrarent ſe illa indiviſibilia, quia quæ ſe tangunt, ſe totis, penetrant ſe, ſe totis.

CONFIRMATUR ex recentiori Suar. Indiviſibile additum alteri indiviſibili, in ordine ad faciendam lineam, & faceret & non faceret globum; non faceret, quia conſtitueret lineam, hæc autem eſt longa, faceret etiam globum, quia ſecundum, aut ambiret totum primum punctum, aut partem: Non totum, quia globum faceret; non partem, quia indiviſibile caret partibus.

CONFIRMATUR ex Pontio. Quia ſi duo indiviſibilia immediatè juxta ſe poſita, occuparent plus ſpatii, quàm unum, ſi ſuperaddatur tertium, vel deberet immediatè ſe habere ad primum indiviſibile, vel non deberet: Si deberet ſe immediatè habere; Ergò non occuparet plus ſpatii quàm ſecundum, conſequenter nec ſecundum, plus occuparet ſpatii, quàm primum; Si autem tertium indiviſibile, non deberet ſe immediatè habere ad primum; Ergò non tangeret illud, quod tangit primum, ſecundum eandem partem, & ſic non immediate tangeret, ſecundum indiviſibile, quod tangitur à primo, contra hypotheſin.

RESPONDERUNT primò huic argumento Arriag. & Oviedo, quòd ſcilicet puncta tangant ſe totis, non tamen ſe penetrent, quia ſunt ſibi tantum immediata. Aliud autem eſt unum eſſe immediatum alteri, aliud penetrari cum illo, quia ad hoc ut unum ſit immediatum alteri, ſufficit quod nullum intercedat ſpatium inter illa, ut autem unum penetretur cum alio, eſt neceſſe, ut penetrata ſint in eodem ſpatio, & æquè diſtent, à quocunq; alio corpore, quod non accidit, ſi quantitas componatur ex punctis. Demus enim lineam 4. punctorum. Primum punctum & ſecundum immediata ſunt, tamen diverſam habent diſtantiam reſpectu quarti, quia ſecundum punctum, tantum diſtat à quarto interjectione unius puncti, primum autem à quarto diſtat interjectione duorum punctorum. Addunt quòd quando primum punctum, tangit ſecundum ſe toto, quamvis idem punctum ſecundum, tangatur à tertio ſe toto, non tamen tertium tangitur à primò, quia licet tam primum quàm tertium, tangant idem punctum, ſecundùm idem, ſecundùm inquam entitatem, illud tamen tangunt per diverſa latera. Quod autem quodcunque indiviſibile habeat diverſa latera, probant id tum auctoritate Aug. Lib. 2. de Libero Arbitr. C. 8. tum variis imaginationibus. Supponunt moveri indiviſibile verſus orientem, & tunc diviſibile occupat ſpatium immediatum, quod occupabat Corpus, & ex illo ſpatio pellit Corpus. Si autem moveatur verſus occidentem, tunc indiviſibile occupat ſpatium immediatum, quod occupabat corpus aliud, & ex illo ſpatio pellit illud. Ergò indiviſibile, habet diverſa latera extrinſeca, ratione quorum, ab illis immediatis corporibus tangitur, quod etiam alia imaginatione exemplificant ejusdem roboris.

IMPUGNAT hanc reſponſionem recentior Suar. & dicit hic n. 73. quia quæ ſecundùm ſe tota tanguntur, ſunt in eodem loco penetrativè. Sed hoc ipſum eſt quod negant, impugnarique debuit. *Hinc aliter*

CONTRA primò eſt. Si manus diviſibilis tangat aliam manum ſecundùm ſe totam, rectè infertur, Ergò ſe penetrant; conſequenter ſequitur, illas non tantùm eſſe ſibi immediatas, ſed & penetratas. Ergò etiam, ſi punctum tangat ſe toto aliud punctum, ſeu indiviſibile, benè inferetur, Ergò ſe penetrant, conſequenter ſequetur, ea non tantùm eſſe ſibi immediata, ſed & penetrata. Conſequentia probatur. Ideò Antecedens eſt verum, quia una manus, toti alteri eſt intima, non tantùm exterioribus illius, ſed etiam unum punctum, eſt intimum toti alteri, & non tantùm exterioribus illius. Ergò utrobique eſt penetratio.

Eadem principalis conſequentia ſic probatur ex verbis ipſiusmet Arriaga. Ideò in caſu Antecedentis fieret penetratio, quia pars interior nō poſſet tangi ab altero corpore, niſi hoc anteriorem partem penetraret. Ergò etiam quando punctum, toto ſe tangitur ab alio puncto, nequit hoc fieri, ſine penetratione: quia ſicut ſe habet, id quod habet partes anteriores & interiores, tangiturq; ſecundùm partes anteriores,

teriores, & interiores, ex hocque penetratio ſequitur, ſic ſequetur & in præſenti, quia etiam tangitur totum punctum; interioritas enim, vel exterioritas partium, nil confert ad penetrationem: hinc duo Angeli penetrarent ſe, quantumvis nullas haberent partes, caſu quo ſe totis tangant ſe, præcipuè cùm non detur ullum impeditivum penetrationis ſuperadditum, de quô aliàs.

Contra ſecundò. Conceſſo quòd puncta habeant diverſa latera, non ſequitur poſſe unum punctum, ſecundùm unum latus tangi, non tangi ſecundùm aliud. Quæ propoſitio eſt immediatè oppoſita doctrinæ utriusque. Ea verò ſic probatur. In eo eſt contactus puncti, quod eſt entitas puncti, latera non ſunt entitas puncti, Ergò in lateribus non eſt contactus. Ergò defectus penetrationis, non debet ſalvari per tactum, ex uno latere, & non ex omni. Major conceditur ab oppoſitis, nominatim ab Ovied. hîc Punct. 8. n. 5. Minor eſt etiam eorundem, dicunt enim hæc latera eſſe extrinſeca puncto. Rursùs latera illa, in re ſunt eadem entitas puncti, cum diverſis prædicatis connotatis, quomodo ergò poterit fieri contactus Phyſicus, unius lateris, quin fiat contactus aliûs lateris, phyſicè loquendo?

CONTRA tertiò. Demus duo puncta penetrare ſe, quid habent illa penetrata, præ illis, quæ ſe tangunt totis? Dices eundem locum: Quæro ulterius, quæ duo habent eundem locum, quid plus habent præ iſtis, quæ ſe tangunt totis? quareque non ſequitur illa eſſe in eodē ſpatio imaginario? præcipuè cùm nihil adhuc ſuperaddatur impeditivū penetrationis.

RESPONDENT ſecundò, retorquendo argumentum. Quando ſuperficies manus tangit ſuperficiem aliûs manus, non ſe penetrant illæ ſuperficies, nec ſecundùm totum, nec ſecundùm partem; idque ideo, quia ſunt ſibi nonniſi immediatæ, & non reſpondet illis, idem ſpatium loci imaginarium. Ergò etiam, quando punctum tangit aliud punctum, non erit neceſſe illa puncta penetrari.

IMPUGNAT. Pontius hanc reſponſionem, dicitq; etiam ſuperficies manuum ſe penetrare, ex quo ſequitur, etiam illa puncta ſe penetrare, hocque dicit voluiſſe Ariſtotelem, dum ait; Contigua eſſe, quorum extrema ſunt ſimul, hoc eſt in eodem loco. *Hæc impugnatio.*

NON SATISFACIT. Quia repugnat univerſaliter penetratio duarum rerum quantarum. Deinde ſi ſe ſuperficies manuum penetrant, totæ manus ſe penetrabunt. Quod ipſum probatur. Quando ſe primæ ſuperficies penetrant, neceſſariò ſecundæ ſe contingent, nam ſuperficies manus B. erit in loco, ubi eſt ſuperficies manus A. Ergò ſi ſuperficies manus A. tangit ſuperficiem ſuam ſecundam, etiam ſuperficies B. quæ eſt in eodem loco, cum ſuperficie manus A, idque beneficio penetrationis, continget eandem ſecundam ſuperficiem. Quod ſi ſe contingent ſecundæ ſuperficies, vel ſe penetrabunt vel non? Si non penetrabunt, cur non? cum ſe penetrent primæ; Si autem ſecundæ ſuperficies ſe penetrabunt, totæ manus ſe penetrabunt. *Sed*

CONTRA hanc reſponſionem eſt. Quia quando una manus tangit aliam, tangunt ſe illæ, quoad extremitates nonniſi, quæ autem ſe tangunt nonniſi quoad extremitates, non ſe penetrant, & ſi ſe tangerent totæ, ita ſicut ſe tangunt ſecundùm extremitates, penetrarent ſe. Cum ergò in punctis nullæ ſint extremitates, neceſſariò ſi ſe tangunt, penetrant ſe. Quare autem ipſa extrema tangendo ſe, non penetrent ſe, hoc inde eſt, quia extrema habent aliquas partes interiores, alias exteriores, penetratio autem non fit, niſi attingantur partes interiores. Et quia non datur contactus tunc partium interiorum, nec dabitur penetratio. Jam verò cùm in puncto, non ſint ullæ partes interiores, & nullæ exteriores, hoc ipſo qui tangit punctū, tangit & interius & exterius puncti, fitque, ut hoc ipſo illud penetret.

CONFIRMATUR ex Maſtrio hîc diſp. 9. num. 31. Implicat unum indiviſibile, eſſe alteri immediatum & extra illud poſitum, nam ſi A. B. C. ſint tria puncta ſibi immediata, vel B. medium, tangeretur ſecundùm ſe totū, ab utroq; collaterali, vel ſecundùm aliud & aliud, & hoc eſt contra rationē indiviſibilis, illud verò manifeſtè oſtendit, illa tria puncta, eſſe invicem compenetrata.

Hæc utraque impugnatio ſupponit aliunde non eſſe impedita hæc puncta, ut non tantùm ſint ſibi immediata, ſed etiam intreiter; quod requiritur ad penetrationem, & aliunde non repugnat impediri, eo quòd non implicet aliqua ſibi eſſe immediata, nec tamen ſecum intreiter, ſi aliunde impediantur ne ſint intreiter.

Respond. tertiò. Angelus & anima poſſunt ſe extendere diviſibiliter, quoad ſpatium, licèt Angelus & anima, ſint quid indiviſibile: ergo & indiviſibile additum indiviſibili, poterit occupare majus ſpatium.

Contra eſt, quia illa occupatio ſpatii diviſibilis, referri debet in vim quandam Spiritibus propriam, quam nobiliori modo (adeoq; cum vi redigendi ſe in punctum) habent Spiritus, vi cujus virtutis & proprietatis, faciunt hoc ſine extenſione quantitativa ſuæ entitatis, quod facit extenſio quantitativa in aliis; ſicut habent perceptionem ſenſibilium ſine actione ſenſibili, faciendo id excellentiori modo, quod faciunt ſenſibilia. Quia autem id quod faciunt extenſa, non habent vim faciendi indiviſibilia, ideo unum indiviſibile alteri additum non facit majus. Quod autem id quod faciunt exten-

extenſa, non habeant vim faciendi in ſe inextenſa, exinde colligitur; quia prædicta perfectio conceditur Angelis ob eminentiam Eſſe, ſicut enim habent eſſe eminens, ita debent habere & locabilitatem eminentem, talis autem eminentia non convenit indiviſibilibus: nec ex eo, quia aliquid convenit ſpiritibus ſtatim dicendum convenire corporeis. Indubiè tamen indiviſibile additum indiviſibili facit plura, ſicut & unitas, quæ eſt indiviſibilis addita unitati, facit plura, ſed non extenſa.

## Punctum Difficultatis 2.

### *Proponitur ſecundum fundamentum Philoſophicum.*

PROBATUR ſecundò ex eodem Ariſtotele. Si continuum conſtaret indiviſibilibus, ſequeretur motum velociſſimum & tardiſſimum, eſſe motus æquales, quod apertè abſurdum eſt. Sequela autē probetur; Supponamus unam eandemque lineam ab aquila intra quadrantem, à teſtudine pertransiri horæ ſpatio, quo poſito ſic inſtituitur argumentum. In uno inſtanti, non poteſt pertransiri niſi unum indiviſibile, aliàs eſſet in eodem inſtanti in pluribus locis, hocque ipſo illud inſtans non eſſet inſtans ſeu indiviſibile, cujus una pars reſponderet uni parti loci, alia pars, alteri; quo ergò inſtanti pertranſit unū indiviſibile aquila, vel eodēm inſtanti pertranſit unum indiviſibile, aut tantùm partes illius, aut nihil, teſtudo: Si pertransit unum ſpatii indiviſibile, Ergò in illo inſtanti, æquè movetur teſtudo ut aquila; idque dicam de cæteris inſtantibus; Si pertranſit partem tantùm indiviſibilis: Ergò illud, non eſt jam indiviſibile, cùm habeat partes; Si autem nihil pertranſit loci: Ergò tunc non movetur. Supponimus autem utrumque moveri.

RESPONDET Arriaga & Ovied. Quòd ſcilicet mobile tardius, in motu quieſcat, per aliquas morulas, ratione quarum morularum, illa tarditas provenit. *Circa quas morulas.*

DOCENT I. Quòd quando ponderoſum aliquid v. g. lapis deorſum fertur, quantumvis ejus gravitati non reſiſtat aer, & quamvis à propria gravitate ſemper impellatur, nihilominus cum motus ille non ſit velociſſimus, citiùs enim ſolem moveri indubium eſt, hinc in illo etiam motu, agnoſcere ſe dicunt morulas, quod refert Arriaga in defectum virtutis motivæ, & ita inquit videmus, non volare deorſum tàm citò ciconiam quàm volet columba, quantumvis ponderet plus ciconia, idque defectu virtutis motivæ. Quodſi quæras, cur potius in hac, quàm in illa parte quieſcat lapis? determinationem hujus ſpectare docet Arriaga ad DEUM, tanquam ad auctorem naturæ.

CONTRA I. Quia cauſa neceſſaria, poſitis omnibus requiſitis ad agendum, ſine intermiſſione agit, ſed lapis deſcendens deorſum, eſt cauſa neceſſaria, & habet omnia requiſita ad motum deorſum; quia neceſſaria requiſita, ſunt concurſus cauſæ primæ præparatus, carentia centri, vincibilis reſiſtentia medii, & naturalis ponderoſitas. Sed hæc in omni inſtanti habet lapis. Ergò ſine morulis deſcendit deorſum. Cur enim concurſum non exhiberet Deus, in omni inſtanti, quo reliqua numerata adſint: nam quod ait Arriag. referendum id eſſe, in defectum virtutis motivæ: Hoc locum licèt habeat in adlatis exemplis de avibus, non tamen in lapide, cujus virtus unica motiva deorſum, eſt ponderoſitas extra centrum poſita. In motu autem ciconiæ deorſum, ipſa ponderoſitas eſt impedimentum, nam dum eam continere ſtudet, ne proruat violenter, moratur volatum. Et cum in ſententia Arriagæ, minus, & majus grave, æquè tendant deorſum, ſi illic ponderoſitas agit, & ciconia, & columba, æquè deberent citò deſcendere deorſum. Et certè cum ponderoſitas, in prærequiſitis jam dictis accepta, ſit principium motus deorſum, ſi ſemel non erit principium hujus motûs, aliquo ſcilicet inſtanti incidentium morularum, nunquam erit principium talis motûs, ſemper enim eadem & invariata ponderoſitas manet, Idem autem manens Idem, ſemper eſt, & facit Idem.

CONTRA II. Si grave interpoſitis morulis, deſcendit deorſum, ſequitur hominem ruentem ex altiſſima turri, poſſe in cadendo nullo planè modo concuti, caſu enim, quo occurrant morulæ immediatè ante terram, ſiſtetur caſus & motus, mirumque eſt? quòd in tot prolapſibus, morulæ nunquam occurrere poſſint, immediatè ante prolapſum.

CONTRA III. Quia ſi tarditas illius motûs in aliud referri poſſit, quàm in determinationem Divinam, hoc potiùs inſtanti, quàm illo ordinantis morulas, ſi inquam in aliud referri poſſit tarditas, referenda eſt; quia non eſt philoſophicum, recurrere ad Deum, poteſt autem in aliud referri hæc tarditas, de quo infrà.

DOCET ſecundò Ovied. hîc Pun. 9. n. 10. quòd mobile in omni motu duo faciat, imprimis impulſum vicino corpori, in cujus locum ſuccedit, & producit in ſe præſentiam, ſeque movet, porrò in eo inſtanti, in quo producit impulſum, Mobile impulſum, in eo inſtanti non movetur, conſequenter, nec in eodem inſtanti lapis v. g. impellens movebitur, non enim movetur priori corpore non moto, in ſecundo ergò inſtanti movetur, & movetur tàm diu, quàm diu durat impulſus ſufficiens. Hunc autem impulſum, non ſemper mobile imprimit, ſed tunc tantùm, cùm reſiſtit medium: quia

quia verò impulſus eſt qualitas citò tranſiens, ideò iteratò redit ad producendum impulſum mobile, quem producendo, quieſcit ſecundùm dicta ſuprà. Ubi ut vides, in aſſignando quo inſtanti quieſcere debeat mobile non recurrere Ovied. ad Deum, quod parùm philoſophicum eſt, ſed recurrit ad cauſas naturales.

CONTRA primò eſt. Ex hac doctrina ſequitur mobile nunquam moveri, quod ſic probatur. Dividamus medium in 4. partes, cui debeat imprimi impulſus, illaſque vocemus A. B. C. D. quo inſtanti, impulſum imprimit grave parti A, in illo inſtanti non movetur, ut ipſe docet, ſed cum etiam imprimit impulſum parti B. non movetur, quia ipſum B. non movetur per ipſum, tunc enim primùm recipit impulſum. Ergò nec pars A, movetur, deberet enim ſuccedere parti B, quæ ſupponitur non moveri, & ſic rurſus. Ergò nunquam movebitur, & ſic de reliquis. langueſcente interim impulſu.

CONTRA ſecundò. Quia quod eſt hujus fundamentum, quòd eô inſtanti phyſico, quo recipitur impulſus, ſimul non ſit motus, licèt in priori inſtanti rationis recipiatur, in poſteriori moveat? Quod rurſùs fundamentum hujus, quòd expectet ponderoſum, quoadusque impulſus non langueat? quòd ſi non expectat, ut imprimat iſtam qualitatem, ſemper imprimet, adeoque ſemper movebitur.

CONTRA tertiò. Quia vi hujus doctrinæ ſequitur, fieri poſſe, ut homo cadens de turri, in ea mora, quâ nec dum impreſſus eſt ultimò impulſus, vel in qua medium impulſum, nondum motum eſt, poſſe præcipitari, ſine dolore ruendo, ruendoq; tali nonniſi caſu, qualis contingeret, ſi ex illo nonniſi loco, ubi ultimò imprimitur impulſus, caderet, qui caſus, non poteſt eſſe gravis: nam ex viciniori loco, non ita graviter caditur.

DOCENT tertiò: iidem, quòd quantumvis iſtæ morulæ ſub ſenſum non cadant, per hoc tamen non evinci, quin de facto dentur, ad eum modum dicit Arriaga, quo motus Indicis in parvo horologio, quia minutiſſimus eſt, vix percipi poteſt, præcipuè cum quies, non ita immutet ſenſum. Addit inſuper, percipi ſenſu quodammodo morulas, quia illas percipi, eſt percipere motum non ita eſſe velocem, ſicut videre ubicationem, eſt videre corpus eſſe illic.

Rem aliter paulò declarat Oviedo. Supponit motum ſenſu externo non percipi, ſed tantùm per diſcurſum cognoſci, quando enim nunc video corpora aliam habere diſtantiam, & recordor me, eadem corpora vidiſſe, cum alia diſtantia, infero, corpus motum fuiſſe, quod reſpectu omnium, diverſam habet diſtantiam. quòd ſi corpora quæ ſe movent ſub eadem diſtantia, ſemper apparerent, intellectus non poſſet inferre, motum factum fuiſſe, ſicut qui eſt in navis camera, motum non percipit. Supponit rurſùs quietem, ſi pro negatione motûs ſumatur, ſenſu non percipi, negationes enim non cadunt in ſenſum: Si item ſumatur quies, pro duratione actionis indiviſibiliter ſumptæ, terminatæ ad eandem præſentiam. Ratio, quia durationes non ſunt objecta ſenſuum, percipitur ergò quies, ex eo, quòd intellectus cognoſcat, modo hanc diſtantiam, & recordetur immediatè eandem præceſſiſſe, ex quo infert; Corpus nullo modo motum fuiſſe. Addit: longè alio modo motum, alio quietem percipi, quia quando percipio motum, percipio ita, ut advertam partes interruptas motûs, eſſe continuatas, quando autem percipio quietem, partes interruptæ non continuantur. Idque ideò, quia quies, eſt permanentia, omnis autem permanentia, motu deſtruitur, adeoque non continuatur, motus autem quando incipit, vel deſinit, non deſtruit partes ſpatii in ante acquiſitas, adeoque motus, continuari poteſt. Non ita quies, conſequenter, cùm continuatur (quantumvis diutiùs duret quàm motus) percipi non poteſt.

CONTRA primò eſt. Concedamus, quietem non continuari, concedamus omnes iſtas explicationes Oviedo. Supponamus tantùm, quòd avis uno quadrante, perpetuo volatu unam lineam, Sol autem uno quadrante, conficiat plus quam 12. millia leucarum, & ſupremaſphæra, quadruplo plùs. Unde ſi comparetur motus avis, cum motu Solis, avis unico inſtanti movebitur & quieſcet circiter 12. millibus inſtantium, ut ipſe Ovied. conſentit, quo poſito ſic arguitur. Poſito, quòd immediatè quieſcat poſt motum avis, vel poteſt intellectus devenire in cognitionē illius quietis, ità ut determinatè dicere poſſit, nunc quieſcit, nunc retinet eandem præſentiam, quam antè retinebat, vel non poteſt devenire in cognitionem illius quietis, non poteſt dici quòd poſſit, quis enim iſtas morulas determinare poteſt; Si autē illas determinare non poteſt, rogo quæ in intellectu tarditas eſt, quòd unius inſtantis motum immediatè poſt ſequentem, deſignare poſſit, & non poſſit deſignare quietem, & ejuſdem diſtantiæ retinentiam, quæ durat duodecim millibus inſtantium?

CONTRA ſecundò. Quia immeritò aſſumit Arriag. morulas has percipi non poſſe, quia minutiſſimæ ſunt, quomodo enim minutiſſimæ ſunt, ſi multis millibus plures ſunt, quàm motûs continuatio.

CONTRA tertiò. Quia immeritò etiam dicit, quòd videre morulas iſtas, ſit videre motum tardum, motus enim tardus eſt abſolutè motus, quies, abſolutè non eſt motus. Ergò quies non eſt motus tardus. Ergò videre motum tardum, non eſt videre quietem.

*Continua-*

## *Continuatur propoſitio ejuſdem argumenti.*

Reſtat contra iſtas morulas difficilis eaque communis inſtantia. Ponamus circulum æneum, vel ex materia incorruptibili. Hic circulus quoad partes ſuperiores citiùs, quoad partes inferiores, tardiùs movetur, partes enim inferiores circuli, minùs ſpacium ſuperioribus conficiunt. Quo poſito quæro? vel partes inferiores circuli ſiſtunt, & morantur, currentibus ſuperioribus vel non? Si non ſiſtunt, & tamen tardiùs moventur, ergò tarditas motûs, in iſtas morulas & conſiſtentias, referri non debet; Si ſiſtunt, quî fieri poteſt, ut non diſrumpantur, unâ ſcilicet parte motâ, aliis immotis. Probatur ulteriùs, partes inferiores non ſiſtere, quia ſi à centro illius circuli, ducatur recta, illa eodem ſitu durabit ſemper, & tamen eodem ſitu durare non poſſet. Si quædam moventur, quædam non moventur partes.

RESPONDET Arriag. Se huic inſtantiæ non reperire ſolutionem, quam conatus eſt tradere Ovied.

DOCETq; primò Oviedo: Ex eo, quòd unum moveatur alio immoto, cui illud unitum eſt, non ſequitur deſtructio unionis; & ita cùm flexibilis virga movetur, non motis reliquis partibus, quæ tamen ſunt inter ſe unitæ, non ſequitur deſtructio.

DOCET ſecundò. Quòd indiviſibilia continuativa, & indiviſibilia Res, ſeu indiviſibilia quæ continuantur, in ſuo diſtincto, unumquodque ſit loco.

DOCET tertiò. Quòd indiviſibilia Res, lineæ inferioris immediatè uniantur indiviſibilibus continuativis, ſuperioris lineæ, indiviſibilibus autem, quæ ſunt collateralia ipſis punctis continuativis, in ſuperiori linea, non uniantur Indiviſibilia Res, inferioris lineæ, ſunt tamen illi immediata, quia ſcilicet inter ea nihil intercedit quod ſit res, ſed tantùm indiviſibile illud continuativum, quod eſt modus. Quando ergò movetur linea ſuperior, non motâ inferiori, non amittit unionem, cum ſuperiori indiviſibili continuativo, idque ideò, quia motis indiviſibilibus ſuperioribus, versùs dextram partem, acquirunt illa, nonniſi unius puncti ſpatium, & tunc in locum collateralis ad dextram puncti, ſuccedit ipſa unio continuativa, & quia indiviſibile motum collaterale, erat immediatum ipſi indiviſibili inferioris lineæ, erit etiam immediatum, in locum illius ſuccedens continuativum punctum, adeoque nulla fiet diſcontinuatio. Quando autem poſt illam morulam incipiunt, & ſuperior & inferior circulus moveri, quia inferior, minus habet conficiendum ſpatium, quàm ſuperior, fit ut movendo ſe, iteratò, eundem locum recuperet circulus inferior, imò & excedat ſuperiorem, ſi unà, diutiùs moveantur, & ſic quieſcere poterit. Ergò ulteriùs linea per circulum ducta, primò movente ſe circulo ſuperiori, dum quieſcit inferior, nonniſi leviter inflectitur, & inſuper ſeſe remittit ad ſtatum, movente ſe circulo inferiori.

CONTRA primò eſt. Poſito, quòd circulus ſuperior, in motu acquirat unum indiviſibile ſpatii, poſito, quòd ſuccedat indiviſibile continuativum ſuperius, in locum indiviſibilis, quod eſt Res, ſequitur, nunquam ſe poſſe remittere in eundem locum, circulum inferiorem, quod probatur. Quando uterque circulus, idque in inſtanti movetur, non poteſt uterque niſi unum indiviſibile ſpatii acquirere, jam autem ſi remittere deberet ſeſe circulus in eundem locum, deberet acquirere duo indiviſibilia ſpatii, illud ſcilicet quod deperdiderat, dum quieſcebat, & hoc quod acquirit hîc & nunc, circulus ſuperior, unà cum illo, hoc eſt circulo inferiori, ſe movendo. Cum ergò non poſſit, in eodem inſtanti duo inviſibilia ſpatii acquirere, nec in ſecundo inſtanti ſe remittere poterit, in eundem locum. Non etiam in tertio inſtanti, quo ſupponitur quieſcere circulus inferior, & moveri ſuperior, quia in hoc motu, ſiniſtrum collaterale, ſtatuet ſe tantùm in illo loco ipſius indiviſibilis continuativi: immò in quinto inſtanti, indiviſibile inferius, nec ſub collaterali dextro, nec ſub continuativo indiviſibili, nec ſub collaterali ſiniſtro, locum habebit; ut calculanti patebit. Certum eſt, quòd ſi circulus ſuperior quieſceret in ſecundo inſtanti, & ſolus moveretur inferior, tunc inferior remitteret ſe ad ſuum locum. Sed ſupponit Ovied. utrumque circulum in ſecundo inſtanti moveri, & ſi alternatim ſuperior, alternatim inferior moveretur, non citiùs moveretur ſuperior quàm inferior, quia per æquales morulas, hoc eſt alternatas, inchoarent motum.

CONTRA ſecundò. Tranſeunte indiviſibili continuativo in locum indiviſibilis collateralis, eodemne modo diſtat, quo ante, indiviſibile continuativum ab indiviſibili inferioris lineæ, vel non eodem modo? ſi eodem modo diſtat, quo ante? Ergò nec ſpatium mutavit, nec per ſpatium unius indiviſibilis promotum eſt. Si autem non diſtat eodem modo? rogo quî fieri poterit, ut contingat in eodem invariato ſpatio, poſitum indiviſibile ſuperius, cùm nec ſe diſtendere nec replicare poſſit, quomodo item elongatione majori poſitâ, continuari poteſt?

CONTRA tertiò. Quando ſuccedit indiviſibile continuativum in locum indiviſibilis dextri, quod, aliud indiviſibile ſpatii cenſetur acquiſiiſſe, occupareque jam ſpatium indiviſibilis ſiniſtri, ſuccedit etiam indiviſibile conti-

continuativum, rogo quomodo ſe habeat, ad aliud indiviſibile inferioris lineæ? uniturne cum illo, cùm antea unitum non fuerit, vel non? Si unitur, Ergò ille modus non eſt eſſentialis determinatio ad hæc tantùm puncta, ſed etiam ad aliud illud, quod illi de novo occurrit, hoc autem eſt, contra rationem modi; Si non unitur, Ergò illâ parte non eſt illìc continuatio ſed diſruptio, vel novas & novas uniones aſſerere, erit multiplicare Entia.

Et hæc ſunt fundamenta merè philoſophica contra indiviſibilia, quæ pondus habent etiam apud oppoſitos: nam alia eludunt. Hinc cùm opponitur, ſi puncta componerent lineam, eſſent vel continua vel contigua? non poſſunt eſſe continua, quia continua ſunt quorum ultima ſunt unum, puncta autem non habent ultima; non poſſent item eſſe contigua, quia contigua ſunt, quorum extrema ſunt ſimul. Reſpondet Arriaga, has definitiones, quamvis Ariſtotelicæ ſint, non eſſe bonas, & dicit continua eſſe, quæ ita uniuntur inter ſe, ut unum ſit extra aliud. Contigua verò ſunt, quæ licèt proxima ſint localiter, carent unione. Cùm rursùs opponitur illis. Ex non quantis, non poteſt reſultare quantum. Ergò nec ex punctis, quæ etiam non ſunt quanta: negat enim puncta non eſſe quanta, quamvis habeant extenſionem nonniſi indiviſibilem. Negant item conſequentiam, eidem argumento & dicunt ſimilem eſſe huic. Petrus non ſunt duo homines. Paulus item non ſunt duo homines. Ergò ex Petro & ex Paulo, non reſultant duo homines.

Sed reſtant adhuc contra puncta, argumenta Mathematica.

## Punctum Difficultatis 3.

### *Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indiviſibilia.*

PRIMA DEMONSTRATIO eſt. Demonſtravit Euclides lineam rectam, poſſe dividi in duas partes æquales: ſed ſi lineæ componerentur ex punctis, linea conſtans tribus punctis, non poſſet æqualiter dividi, intermedium enim punctum, in duas partes ſecari non poteſt.

RESPONDET Arriaga & Oviedo, negando demonſtratum eſſe ab Euclide, nec videtur eſſe de eſſentia lineæ rectæ, dividi in partes æquales. Poſſet item hoc argumentum retorqueri in eos, qui quantitatem componunt ex partibus & punctis continuativis, ſi enim linea dividens, caderet in punctum continuativum, qui divideret æqualiter. Addit Ovied. Quòd quando ſunt puncta tes, imparia, puncta continuativa ſemper ſunt paria: nam v. g. inter tria indiviſibilia rerum, debent intercedere duo puncta continuativa. Conſule eundem.

SECUNDA DEMONSTRATIO eſt. Si quantitas componeretur ex punctis, ſequeretur circulos concentricos majorē & minorem eſſe æquales, quod apertè falſum eſt. Sequel. probatur, à quolibet puncto circumferentiæ circuli majoris, poteſt duci linea ad centrum, tunc incidendo in circulum minorem, vel diſtincta pūncta notabunt in circulo minori, vel non notabunt, diſtincta puncta? ſi notabunt, Ergò tot erunt puncta, in inferiori circulo, quot in ſuperiori; Si non notabunt? Ergò lineæ ductæ à circumferentia circuli ſuperioris, in circulo inferiori incidenr, quod falſum eſt, quia lineæ ductæ à circumferentia ad centrum, ſi rectæ & non undoſæ ſint, non debent ſe tangere, niſi in centro.

RESPONDET Oviedo poſuiſſe quidem Euclidem inter notiones communes, quòd lineæ rectæ nō habeant unum & idem ſegmentum commune, dicit tamen, ſe inquiſiiſſe ex Mathematicis nec diſcere potuiſſe, quòd habeant pro hoc firmam demonſtrationē. Hinc & ille, & Arriaga & Pontius reſpondet, fore ut coincidant in inferiori circulo aliquæ lineæ, quia inferior circulus, non tot puncta, nec tot habet partes determinatas, ſi ex partibus componatur circulus, non erunt tamen undoſæ, quia breviorem viam ad centrum non habebunt, quàm incidendo ad invicem.

TERTIA DEMONSTRATIO eſt. Si quantitas componitur ex punctis, ſequitur diametrum quadrati, eſſe æqualem coſtæ, ſupponamus enim coſtam eſſe decem punctorum; ſupponamus à ſingulis per medium, uſque ad coſtam oppoſitam, duci lineas, tunc per iſtas ductas lineas, diameter totus cooperietur, cooperiri autem non deberet, ſi pluribus quàm 10. conſtaret punctis.

RESPONDETUR imprimis retorquendo argumentum contra partes proportionales, ſi enim à partibus coſtæ ad aliam coſtam ducantur lineæ, cooperient diametrum, neq; tamen inde ſequitur coæqualitas coſtæ & diametri. Ergò nec apud oppoſitos idem ſequitur.

QUARTA DEMONSTRATIO. Supra quamcunq; baſim, certum eſt conſtrui poſſe triangulum, certum item eſt, quòd baſis trianguli, ſit longior quâcunq; ſibi ſuperpoſitâ lineâ. His poſitis ſupponamus, baſim eſſe, trium punctorum, latera 6. punctorum, ducatur linea immediatè ſub Cono, illa ad minimum erit duorum punctorum, ſecunda cùm debeat ſuperare primam in triangulo, neceſſariò erit ſaltem trium punctorum, tertia erit quatuor punctorum, adeoque complurium punctorum quàm baſis.

RESPONDETUR imprimis. Retorquendo argumentum in partes proportionales, caſu quo ſit baſis, trium partiū æqualium uni certæ, & latera 6. vel plurium partium æqualium uni

uni certæ, ejuſdem proportionis. Hancq; viam tenet etiam Arriaga. Sed Oviedo negat univerſaliter, quòd lineæ laterales poſſint eſſe longiores ipsâ baſi pyramidis, quia pyramis fit per poſitionem unius lineæ ſupra aliam, & hæ lineæ quæ ſupponunrur, debent eſſe una minor aliâ, una autem, aliâ non eſſet minor, ſi baſi lateralis linea, major eſſe poſſet.

Multæ ex his, ſimilesque demonſtrationes, ſolvi poſſent, quòd procedant ex ſuppoſitione quantitatis, ex partibus proportionalibus compoſitæ, in infinitum diviſibilibus.

## Difficultas II.

### *Componiturne Continuum permanens ex partibus proportionalibus, in infinitum diviſibilibus?*

Putatur aſſeruiſſe Ariſtoteles multis in locis, præcipuè ſexti Phyſic. ubi de quantitate tractat ex profeſſo. Aſſerit S. Th. & omnes communiter, noviſſime Suar. negat Zeno, cui favent Lugo Card. Hurt. Tolet. Arriaga, Oviedo.

Nihil definiendo ſola argumenta in oppoſitum propono.

## Punctum Difficultatis I.

### *Examinatur primum fundamentum contra partes proportionales.*

PRIMUM FUNDAMENTUM eſt. Supponamus, per poſſibile vel impoſſibile, ex una parte produci à Deo omnia poſſibilia, vel ſi te productio eorum offendit, ſuppono DEUM cognoſcere omnia poſſibilia, accipio deinde aliquod determinatum papaveris granum. Hôc poſito, ſic

PROBARI poſſet. Vel Deus omnibus poſſibilibus à ſe productis, aut ſi mavis dicere, omnibus à ſe cognitis, poteſt dare, aſſignare, connumerare &c. partes proportionales, minores & minores, dicti grani papaveris, ſemper alias & alias, vel non poteſt: Si non poteſt? Ergò falsò aſſeruiſti, quantum, adeoq; granum papaveris, componi ex partibus ſemper & ſemper diviſibilibus, dabilibus, aſſignabilibus; Si autem poteſt dare ſingulis poſſibilibus, partes proportionales minores & minores grani papaveris, quæro ulteriùs: Datâ ex illo grano, unicuique ex poſſibilibus, ſuâ parte proportionali, vel manent ulterius adhuc dabiles partes proportionales, vel non? Si non manent; Ergò ventum eſt ad indiviſibilia, quia ventum eſt ad non dabilia, nec aſſignabilia ulteriùs: Si autem poſt aſſignationem partium proportionalium aliarum & aliarum, pro omnibus poſſibilibus, adhuc manent partes dicti papaveris, ulteriùs dabiles. Ergò ſunt plures partes proportionales, unius grani papaveris, quàm ſint omnia poſſibilia, quia pluries dabiles, quàm ſint omnia poſſibilia. Ergò ulteriùs, partes proportionales unius grani, plures erunt, quàm omnium granorum poſſibilium, acceptorum cum ſuis partibus proportionalibus; quia poſt aſſignationem factam illis poſſibilibus, adhuc manent in illo grano ulteriùs aſſignabiles partes. Quòd ſi partes proportionales unius grani, plures ſunt quàm partes proportionales reliquorum granorum papaveris, Ergò aſſignas diverſis granis & quantis, diverſas diviſibilitates conſtituendo majorem partium proportionalium multitudinem, in uno grano quàm in aliis, infinitè pluribus, quæ non capit Ratio.

*In idem recidet ſi dicas.* Si ſingulis poſſibilium diſtributivè acceptis, poſſunt dari partes minores & minores, aliæ tamen & aliæ, grani papaveris. Ergò verificari poterit hæc propoſitio: Nulla eſt pars ex poſſibilibus diſtributivè acceptis, quæ non habeat ſibi aſſignatam partem proportionalem. Quô poſito, quæro de ipſo papavere: An verificabilis ſit hæc propoſitio: Nulla eſt pars grani papaveris, quæ non ſit jam aſſignata; vel hæc; Aliqua eſt pars papaveris, quæ adhuc non eſt aſſignata: Si prior illa verificatur; Ergò ventum ad Indiviſibilia, quia non aſſignabilia ulteriùs; Si ſecundum. Ergò ut inferebatur plures ſunt partes grani papaveris, quàm omnia poſſibilia. Nam de omnibus illis poſſibilibus diſtributivè acceptis verificatur hæc propoſitio: Nullum eſt ex poſſibilibus diſtributivè acceptis, quod partem ex grano papaveris accipere poſſit, & non acceperit, & tamen verificatur adhuc: Aliquæ partes grani papaveris, ſunt adhuc, quæ dari poſſunt, & non ſunt datæ. Si enim dari ulterius non poſſunt, ventum eſt ad indiviſibilia, quia non dabilia ulteriùs.

Univerſaliter autem non poteſt dici, quòd ſingulis poſſibilium poſſint ex uno grano papaveris aſſignari partes, licèt minores & minores in infinitum. Tum quia ſi unum infinitum exhauritur ab alio Infinito, quomodo unius grani partes finitæ in infinitum, non exhaurirentur per poſſibilia omnia, quæ non ſunt unum finitum in infinitum, ſed ſunt infinitè infinita in infinirum. Tum quia, ſi imperceptibile eſt poſito infinito hominũ, quomodo nõ ſit majus infinitum capillorũ, quos haberent infiniti homines, ita imperceptibile videtur ſimplas partes proportionales unius grani, æquivalere duplis partibus proportionalibus, duorũ granorum, multò magis omnium poſſibilium, cùm in nullo caſu ſimplum, connumerabile ſit duplis. Tum quia ex ligno centũ pedali, ſingulis partibus ligni pedalis, partes minores & minores dari non poſſent, ſiquidem pluries ſunt dabiles

partes ligni pedalis, minores & minores, partibus minoribus & minoribus ligni centum pedalis, ſi tua reſponſio tenet; quod nulla Ratio capit, jam enim minus, majus eſſet majori.

RESPONDERI poteſt primò. Suppoſitionem tollere ſeipſam. Supponit enim ex una parte, omnia poſſibilia vel producta vel cognita, ex altera parte granum unum papaveris, quaſi illud inter omnia poſſibilia non contineretur, adeoque ſupponit omne poſſibile, & non omne poſſibile.

CONTRA. Quia ſuppoſitio loquitur de omnibus poſſibilibus, ita ut ex illis extrahatur unum poſſibile, deq; illo ita extracto, inſtituitur argumentum.

RESPONDERI poteſt ſecundò. Partes proportionales unius grani diſtributivè acceptas, æquivalere omnibus poſſibilibus; quantumvis collectivè acceptæ, non æquivaleant omnibus, non licèt autem à ſenſu diſtributivo ad collectivum argumentari. In idem recidet: partes grani unius, non æquivalere materialiter partibus grani alterius, licèt æquivaleant in ratione formali. In hoc ſcilicet, quia ſicut partes granorum B, C. non tot ſunt quin plures, ita partes A. grani, non tot ſunt, quin plures.

CONTRA. Tum quia partes grani A. diſtributivè materialiter & quocunq; modo appellaveris acceptæ, idem ſunt realiter cum partibus collectivè & formaliter acceptis. Ergò quodcunq; prædicatum phyſicum uni convenit, conveniet & alteri. Sed partibus v. g. grani A. diſtributivè acceptis, convenit eſſe æquales partibus proportionalibus granorum B. C. Ergò conveniet eſſe æquales, etiam collectivè acceptis, ex principio recepto: Quòd ſcilicet identificatorum realiter, eadem ſint prædicata phyſica. Tum quia etiam poſito, quòd partes unius grani diſtributivè acceptæ, ſint commenſurabiles omnibus reliquis poſſibilibus diſtributivè acceptis, ſtat adhuc argumentum, manentne diſtributivè ulteriùs dabiles illæ partes, poſito quòd ſint ſingulis jam datæ, vel non manent diſtributivè dabiles. Tum quia non licet à prædicatis ortis à mera collectione, argumentari ad prædicata orta ex mera diſtributione; ſed licitum eſt argumentari à prædicato phyſico omnium diſtributivè acceptorum, ad prædicatum phyſicum collectivè acceptorum. Unde ſi de diſtributivè acceptis Apoſtolis verum eſt dicere, quòd cucurrerint per orbem, etiam de tota collectione verum eſt dicere, illam cucurriſſe; æqualitas autem, eſt prædicatum phyſicum. Et ſicut Petrus & Andreas, ſi collectivè accepti non æquant tredecim, nec diſtributivè accepti æquant; ita ſi partes collectivè acceptæ unius grani, non æquant omnia poſſibilia, nec æquabunt diſtributivè acceptæ.

RESPONDERI poteſt tertiò. Partes proportionales unius grani, neq; eſſe tot quot ſunt reliqua omnia poſſibilia; neq; non tot, quia Ly tot, & Ly non tot, ſunt prædicata rebus determinatis convenientia, cùm autem partes illæ proportionales, non ſint determinatæ, neque tot, neq; non tot poſſunt dici, eſſe. Sic v. g. de numero dici poteſt, eſt hic pluralitas, tamen dici non poteſt, an pluralitas ſit major decade, vel minor decade, quia Ly pluralitas, non eſt numerus determinatus. Cùm ergò etiam partes proportionales, non ſint partes determinatæ, dici de illis non poterit; an ſint tot, vel non ſint tot, quot ſunt reliqua omnia poſſibilia. Innuit hanc reſponſionem recentior Suar. Tract. 5. Phyſicorum d. 1. n. 156.

CONTRA. Tum quia ſi neſcis an tot ſint partes proportionales unius grani papaveris, ut poſſint dari omnibus reliquis poſſibilibus. Ergò etiam neſcis, an quantitas componatur ex tot partibus, ut iis poſitis, ſint vel non ſint plures dabiles. Si enim indeterminatio partiũ, facit, ut neſcias; an tot ſint vel non tot ſint, quot ſunt omnia poſſibilia. Ergò eadem indeterminatio faciet, ut neſcias, an componatur ex partibus ſemper ulteriùs acceptibilibus, vel non componatur ex partibus ulteriùs & ulteriùs acceptibilibus. Tum quia indeterminatio partium hoc tantùm importat, quòd illæ partes, non ita parvæ ſint, quin minores dari poſſint, ex quo nullo modo ſequitur, quòd non poſſit dici an ſint plures, an non plures reliquis poſſibilibus, immò ex tuo aſſerto oppoſitum ſequitur: ſi enim ſunt in infinitum, ſemperque ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Ergò etiam acceptibiles ad connumerationem omnibus reliquis poſſibilibus, hôc ipſo enim ſi non eſſent acceptibiles, ad connumerationem omnibus reliquis poſſibilibus, non eſſent in infinitum ulteriùs & ulteriùs acceptibiles. Tum quia quando dico de numero eſt hîc pluralitas, ſi numerum eundem non habeo aliunde cognitum, non poſſum dicere; an pluralitas ſit major vel minor, decade: non enim aſſero de numerò, quòd hujus naturæ ſit, quòd æquivalere debeat quibuscunq; aliis numeris, & ſi hoc aſſerem de illo numero, dicerem extemplò, illum eſſe majorem decade. Tu autẽ cùm aſſeras de quantitate, quòd non tot habeat partes, quin plures; teneris etiã aſſerere, quòd habeat partes, reliquis posſibilibus dabiles, hôc ipſo enim eſſent, non tot quin plures, ſed non plures.

RESPONDERI poteſt quartò. Falli imaginationem argumenti in hoc quòd imaginetur, vel in omnibus posſibilibus, vel in partibus proportionalibus granorum B. C. deveniri poſſe, eô, ut non jam ulteriùs ſint dabiles, partes autem granorum B. C. proportionales non tot ſunt, quia plures, conſequenter & partes grani A. proportionales, quæ adhuc dari debent, non tot erunt quin plures.

CONTRA. Tum quia, accipio iſtos terminos: Partes proportionales granorũ B.C. aut individua entia poſſibilia, nõ, tot ſunt, quin plura individua poſſibilia, & acceptis his terminis reſtituitur argumentũ, ſic. Partes proportionales grani A. vel tot ſunt quot ſunt, non tot, quin plura individua poſſibilia, vel ſi mavis dicere quot ſunt, nõ tot quin plures partes proportionales granorum B. C. vel non ſunt tot? quodcunq; dixeris redibit argumentũ factum. Tum quia ſuppono omnia poſſibilia à Deo cognoſci, & quamvis nõ tot ſint omnia poſſibilia, quin plura, verum tamen eſt, quòd nullum ſit ex illis, quod Deus non cognoſcat. Hôc poſito, ſic accomodatur argumentum: Datis ex granis A, partibus proportionalibus pro ſingulis individuis poſſibilibus, non tot quin pluribus, ita tamen, ut verum ſit: Nullũ individuum eſt, quod ſuam partẽ proportionalẽ ex grano A. non habeat, ſicut verum eſt dicere: Nullum eſt individuum, quod nõ ſit cognitum, tunc quæro, vel adhuc reſtant partes dabiles ex grano A, vel non reſtant dabiles, quodcunq; reſponderis, redibit argumentum factum. Tum quia ex iſtis duabus una debet verificari v. g. *vel hæc.* Aliqua pars grani, ex partibus non tot, quin pluribus, eſt adhuc dabilis, quamvis datæ ſint, non tot, quin pluribus poſſibilibus, *vel hæc:* Nulla eſt pars grani ex partibus non tot, quin pluribus, adhuc dabilis, cùm datæ ſunt, non tot quin pluribus poſſibilibus. Si verificatur prima propoſitio, Ergò plures ſunt partes illius, præ poſſibilibus; Si ſecunda, Ergò ventum ad indiviſibilia, quia ad non dabilia.

RESPONDERI poteſt quintò. Hanc difficultatem totam, pendere ex natura infiniti, adeoq; etiam argumentanti ſolvendam eſſe, quod ita oſtendi poteſt. Accipiamus omnes poſſibiles homines, ex una parte, ex alia parte, accipiamus reliqua omnia poſſibilia, tùm quæro, vel illis poſſibilibus reliquis, ſingillatim poteſt asſignari individuum humanum correſpondens, vel non poteſt? Si non poteſt, Ergò deveniri poteſt in creatione hominum, eô, ut plures implicent contradictionem; Quodſi poteſt reliquis poſſibilibus ſingillatim aſſignari unum individuum humanum, Ergò tot ſunt poſſibiles homines, quot ſunt reliqua omnia poſſibilia.

CONTRA. Tum quia nihil eſt abſurdi dicere, poſitis per poſſibile vel impoſſibile omnibus poſſibilibus hominibus, quòd inquã non ſint ulteriũs dabiles, ultra enim omne poſſibile hominum, non eſt producibilis vel unus homo, conſequenter ex poſſibili hominũ, non poſſe aliis ſingillatim, alios & alios aſſignari homines, quia ſimplum poſſibile homnũ, eſt connumerabile nonniſi ſimplo aliorum poſſibilium; eſt autẽ abſurdũ in ſententia oppoſita, datis partibus proportionalibus, pro ſingulis reliquis poſſibilibus, deveniri tandem ad non dabiles, ſeu ad indiviſibilia. Tum quia conceſſo, quòd non plures ſint omnes poſſibiles homines, nec pauciores quàm reliqua omnia poſſibilia, nego dici poſſe, quòd æquè ſint multæ partes proportionales unius grani, quàm reliqua omnia poſſibilia; quia poſitâ quâcunq; hominum multitudine, & extractâ in actum exiſtentiæ, manet idẽ fons & origo multiplicabilitatis hominum, nec quidquã diminuitur, de illo fonte. Porrò fons iſte eſt, ex parte rei producendæ: veritas hujus propoſitionis; Animal & rationale nõ ſunt termini contradictorii: alius fons ex parte producentis, eſt ipſamet omnipotentia Divina, quæ eadem eſt, ſive unum ponat, ſive plura. Jam autem cùm dantur partes proportionales, nõ manet idem principium invariatum dandi, quia minuitur quantũ, manetq; ſemper minus & minus. Tum quia producto vel annihilato aliquo poſſibili, non redditur hôc ipſo illud poſſibile impoſſibile, conſequenter poſſibilitas, manet invariata. Jam autẽ, quod jam uni ſingillatim asſignatur, hoc ipſum jam alteri non poteſt asſignari.

## Punctum Difficultatis 2.

*Examinatur ſecundum fundamentum.*

SECUNDUM FUNDAMENTUM. Deus cognoſcit omnes poſſibiles diviſiones continui. Ergò cognoſcit deventum eſſe ad non diviſibile ulteriùs. Ergò, non cognoſcit continuum componi, ex partibus in infinitum ulteriùs diviſibilibus, quia ultra notitiam Dei, de diviſibilitate, nihil eſt ulteriùs diviſibile. Primũ Antecedens verificat Omni-ſcientia Divina. Conſequentia autem ſic probatur. Quia Deo cognoſcente omnes poſſibiles diviſiones continui, ſi non deveniretur ad non diviſibile ulteriùs, hôc ipſo non eſſet cognita omnis poſſibilis diviſio. Reſtaret enim illa cognoſcenda diviſibilitas, quæ reſponderet, poſt cognitas omnes poſſibiles diviſiones continui.

RESPONSIO cõmunis eſt. Partes continui poſſe dividi omnes, & poſſe cognoſci omnes, non tot tamen quin plures ſeu inadæquatè.

CONTRA. Cognoſcere omnes partes, in quas eſt diviſibile continuũ, & non cognoſcere omnes partes, ſunt termini ſe tollentes. Ergò etiam hi termini; Cognoſcere omnes, non tot tamen quin plures, erunt termini ſe invicẽ tollentes. Conſequentia probatur. Ly nõ tot quin plures, eſt terminus æquivalens termino: Non omnes. Ergò ſicut ſe tollunt hi termini, omnes partes ſunt cognitæ, nõ omnes ſunt cognitæ; ita & hi termini: omnes ſunt cognitæ, & Ly nõ tot tamen quin plures, erunt ſe tollentes termini. Antecedens probatur cõmuni cõceptione, idẽ enim eſt dicere creditorẽ debitori; Nõ tot reddidiſti mihi nummos quin plures debeas, ac dicere nõ reddidiſti omnes. Ubi eſt æquivalentia termini: nõ tot quin plures, ad terminũ: non omnes. Itẽ dicere, Deus nõ tot creavit entia quin plura, ſignificat, Deũ adhuc nõ omnia creaſſe & ſic de reliquis. Procedit hoc argumentũ vides contra ſolã uſurpationẽ prædicti termini.

*Eundem medium terminum ſic proponit Arri*

Deus videt omnes diviſiones poſſibiles, circa hanc chartã, non ſolùm eas, quæ ſimul fieri poſſunt, ſed etiam quæ ſucceſſivè & diviſivè; ita ut nulla poſſibilis ſit diviſio, quã Deus non videat. Ergò Deus cognoſcit per eas diviſiones, chartã redactam ad indiviſibilia. Conſequentia probatur. Quia ſi non cognoſceretur hæc charta redacta ad indiviſibilia. Ergò cognoſcitur adhuc diviſibilis. Ergò poſſibiles ſunt aliæ diviſiones, quas Deus non cognoverat, quod eſt erroneum. Addit idem, Deus habet hoc judicium: ſi hæ diviſiones, quas ego hodie cognoſco, ſimul exiſterent, nihil ampliùs eſſet diviſibile in hac charta, alioquin ego non cognoviſſem omnes. Ergò per illas diviſiones, charta cognoſcitur redacta, ad indiviſibilia.

RESPONDET primò Ovied. & dicit imprimis, Deum quidem cognoſcere omnes diviſiones poſſibiles, ſed nõ cognoſcit illas poſſe inter ſe cohærere, quod ſi Deus non cognoſcit illas diviſiones poſſe inter ſe cohætere & coexiſtere, nec cognoſcit poſſe ultimò dividi, adeoque nec cognoſcit deveniri ad indiviſibilia. Dicit deinde, quando Deus cognoſcit hanc conditionatam: Si omnes diviſiones quas ego cognoſco modò exiſterent, duplicẽ habere poſſe ſenſum. Primò. Quod poſitis diviſionibus omnibus, nec etiã exiſtant extrema, & ſub hac conditione, videt Deus nihil continui manſurum, ſive diviſibile, ſive indiviſibile; Secundò, quòd poſitis omnibus diviſionibus, adhuc tamẽ exiſtant extrema, & hæc conditionata, involveret apertam implicantiam, diceret enim exiſtentiã extremorum, ut ſupponitur; non diceret autẽ, quia importaret corruptionem unionum, quas tamen per locum intrinſecum, dicit exiſtentia continui. Dicit deniq; Ovied. quomodo Deus poſſit intentionaliter quantitatẽ ultimò dividere, & dicit nõ cognoſci à Deo continuum diviſum, in aliquod extremũ, quod in ſe diviſibile non ſit, cùm quantitas ex ſe, ſemper ulteriùs diviſibilis ſit. Cognoſcit tamẽ continuum, ita, ut non ſit omnino diviſibile, aliquã diviſione exiſtente, ultra collectionẽ diviſionũ, quas Deus cognoſcit, conſequenter quando Deus cognoſcit hanc vel illã diviſionẽ, cognoſcit diviſionẽ dicere corruptionẽ v.g. unionis A, cognoſcit nihilominùs exiſtentiã unionis B. & ſic deinceps, cõſequẽter cognoſcit ſemper adhuc diviſibile.

CONTRA. Tum quia quamvis ex eo quòd cognoſcat Deus omnes diviſiones poſſibiles, non ſequatur continuũ eſſe diviſum, per omnes partes poſſibiles, illa enim cognitio Dei non eſt practica. Cæterùm ex eo, quòd cognoſcat omnes diviſiones poſſibiles, ſequitur videre Deũ extremum, quod in ſe, diviſibile non ſit; quod ipſum probatur. Vera eſt hæc propoſitio: Omne diviſibile poſſibile in continuo, eſt cognitum à Deo. Ergò etiam hæc vera erit: Nullum diviſibile, quod ſit poſſibile in continuo, eſt cognoſcibile à Deo, Si enim jam cognitum eſt, cognoſcibile nõ eſt, cognoſcibile accipiendo, pro eo, quod nondum eſt cognitum. Ergò ulteriùs, ſi nullum diviſibile, quod ſit poſſibile in continuo, eſt cognoſcibile à Deo, nullum etiam diviſibile erit. Recta enim eſt hæc conſequentia: Nullum verbum æternũ eſt cognoſcibile à Patre minùs Patre. Ergò nullum, eſt minus. Omniſcientia enim attingit res omnes, & ſi aliquid non attingit, hôc ipſo non eſt. Tum quia quando Deus cognoſcit continuum ſine unione A. unionemq; A. intentionaliter ſeparat, nõ repræſentatur Deo quicquã, quod ſit diviſibile à continentia unionis A. Ergò etiam, quando Deus cognoſcit, omne poſſibile diviſibile, nihil cognoſcit ulteriùs diviſibile & ſeparabile, à cõtinentia unionum. Sicut enim ſe habet unio A. ad partem diviſibilẽ unam continui, ita omnes uniones ad totũ continuum. Ergò quod ſupereſt, diviſibile ſeparabileq; non eſt, adeoq; indiviſibile. Antecedens primarium probatur. Quia ſi cognoſcente Deo continuum ſine unione A, repræſentaretur aliquid diviſibile à cõtinentia unionis A, & repræſentaretur illud continuum ſine unione A, ut ſupponitur, & nõ repræſentaretur ſine unione A, quia adhuc repræſentaretur diviſibile à continentia unionis A. Tum quia quando Deus cognoſcit omnes diviſiones poſſibiles, vel adhuc manet aliquid diviſibile cognoſcibile à Deo, vel nõ manet aliquid diviſibile cognoſcibile à Deo. Si manet aliquid diviſibile cognoſcibile à Deo? Ergò falſo dixiſti, omne poſſibile diviſibile, eſt cognitum; Si non manet aliquid diviſibile cognoſcibile à Deo, ergò manet indiviſibile. Tum quia illud principiũ Oviedo: nempè cognoſci à Deo omnes diviſiones poſſibiles, ſed nõ poſſe illas cohærere inter ſe, nõ convincit pro parte Ovied. Si enim Deus cognoſcẽdo omnes diviſiones poſſibiles, cognoſceret etiã, quòd poſſint cohærere inter ſe, quantitas redigi poſſet actu in punctũ. Ergò etiam quando cognoſcit omnes diviſiones poſſibiles, quantitas redigitur ad indiviſibile intentionaliter. Probatur conſequentia. Quia quod faceret in actu phyſico, poſitio omnium diviſionum poſſibilium, hoc facit in ſtatu objectivo, cognitio omnium diviſionum poſſibilium. Tum quia ſi Deus poſſet mentaliter dividere continuum, per omnes diviſiones collectivè, in partes nullo modo inter ſe communicantes; continuum illud redigeretur ad indiviſibile. Sed cognoſcendo omnem poſſibilem diviſionem, dividit mentaliter Deus continuum, in omnes partes, nullo modo inter ſe communicantes, quod ipſum probatur: quia aſſumptio quam tenes, omnes partes ſunt diviſibiles, habet hunc ſenſum, importatque quòd quidquid aſſignabile eſt, ſive communicans, ſive non communicans in quantitate, adhuc diviſibile eſt. Ergò etiam hæc propoſitio. Omne poſſibile diviſibile, eſt à Deo cognitum, habebit hunc ſenſum, importabitque, quia

quidquid aſſignabile eſt ſive communicans, ſive non communicans, ſi ex quantitate eſt, jam diviſum intentionaliter eſſe. Fiat enim calculatio: Palmi, ex vi cognitionis omnem posſibilem diviſionem cognoſcentis, jam ſunt diviſi mentaliter in ſemipalmos, ſemipalmi, ex vi cognitionis omnem posſibilem diviſionem cognoſcentis, jam ſunt diviſi in dimidia, quæ jam intentionaliter non communicant in ſemipalmo & ſic ulteriùs. Ergò Deus ſimul cognoſcendo omnem posſibilem diviſionem, dividit mentaliter continuum, in partes omnino non communicantes.

RESPONDETUR ſecundò huic argumento. Hæc propoſitio: Omne diviſibile poſſibile eſt cognitum à Deo, facit hunc ſenſum, nullum diviſibile, quod ſit cognoſcibile, eſt incognitum à Deo, ita ut nihil reſtet in continuo, quod non ſit cognitum, & tamen pertineat ad continuum, ſed non inde inferre licet: Ergò reſtat indiviſibile, hoc enim non pertinet ad continuum, ad eum modum, quo cùm dico: Omnes ſunt in ſchola, ſequitur tantùm; nullū abeſſe à ſchola, qui pertineat ad ſcholam, etjamſi abſint qui non pertinent ad ſcholam. Et ſicut, cùm dico: Omnes albi videntur in hoc loco, ſequitur quidem, quòd nullus ſit albus, qui non videatur in hoc loco, ſed non ſequitur, Ergò reliqui videntur nigri. Sic quando dico: Omne posſibile diviſibile eſt cognitum, ſequitur quidem, Ergò nullum diviſibile, eſt posſibile, quod non ſit cognitum, ſed non ſequitur; Ergò jam tantùm eſt indiviſibile.

CONTRA. Tum quia hoc ipſum probari debuit, dicent oppoſiti, nullum ſcilicet indiviſibile ſpectare ad continuum. Tum quia conſequentia allata à non albo ad nigrum, eſt à negativo ad poſitivum. Conſequentia autem à non diviſibili ad indiviſibile non eſt talis, cùm per Ly indiviſibile, in præſenti nō terminus poſitivus, ſed merè negativus veniat, ſolùmq; eſt poſitivus ex modo ſignificādi. Tum quia, quando dico: omnes dies futuri totā æternitate poſt; ſunt cogniti: verum eſt nullos dies eſſe incognitos, qui ſunt futuri totā æternitate poſt, ita ut verum ſit dicere: nihil ulteriùs manere dierum cognoſcendorū. Ergò etiam cùm verùm ſit dicere: nullum diviſibile eſſe incognitum, verùm erit dicere: nihil ulteriùs manere diviſibile, quod ſit cognoſcendum. Ergò ventum ad nihil diviſibile, quod Ly nihil diviſibile, verbo differt, ab indiviſibili in præſenti.

RESPONDETUR tertiò. Cognoſci à Deo omnes poſſibiles diviſiones inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures, omnes tamē, ſeu omnes diſtributivè, non omnes collectivè.

CONTRA. Præter allata ſupra. Cognóſcente Deo inadæquatè, indeterminatè, non tot quin plures diviſiones, omnes diſtributivè &c. verumne eſt dicere, nullæ ſunt diviſiones cognoſcibiles à Deo ultra iſtas, vel falſum? ſi verum: Ergò nec ullæ ſunt diviſiones poſſibiles, Ergò tantùm jam ſunt indiviſibilia; Si autē eſt falſum: Ergò non omnes cognoſcit, quod de Omniſcientia, nec debet, nec poteſt dici.

## Punctum Difficultatis 3.

### *Examinatur ultimum Fundamentum.*

TERTIUM FUNDAMENTUM eſt ex Arriaga. Si darentur partes proportionales in infinitum diviſibiles, deberent eſſe infinitæ actu, contra quam Ariſtoteles voluerit, & oppoſiti ſentiant. Hinc

PROBATUR tertiò. Ille cumulus continet actu infinitas unitates ſimpliciter & abſolutè, &non ſolùm ſecūdum quid, à quo ſi ſucceſsivè, una unitas poſt aliam auferatur, nunquā poterunt illæ unitates exhauriri, ſed granū papaveris eſt talis cumulus. Ergò granum papaveris continet actu infinitas unitates *ſimpliciter*. Major eſt definitio infiniti. Minor eſt oppoſitorum doctrina.

CONFIRMATUR. Partes per diviſionē & ſubdiviſionē acceptibiles, vel ſunt infinitæ vel finitæ; ſi infinitæ; habetur intentum: Si finitæ: Ergò in illis deveniri poteſt, ad ultimam.

RESPONDENT primò aliqui apud eundē. Partes has non eſſe infinitas ſimpliciter ſed tātùm ſecundū quid, non ſunt autē infinitæ ſimpliciter, quia ſunt identificatæ, partibus aliquotis ſeu determinatis, quæ nōn ſunt infinitæ.

CONTRA. Tum quia, ut urget idem Arriaga, identitas inter partes aliquotas & proportionales, eſt identitas inadæquata, ad eum modum, quo lateres ſunt pars domus, & quomodo materia & anima, non ſunt diſtincta ab homine. Ergò ſicut nō ſequitur ex eo, quia homo eſt unus, materiam & animam, non eſſe diſtincta duo abſolutè entia, lateres itē non eſſe plures, quia una nonniſi eſt domus, ſic nec licebit inferre, partes non eſſe infinitas, *quia ſunt* identificatæ partibus. Tum quia ut urgebatur ſupra, ex hac reſponſione ſequitur, partes proportionales & non eſſe infinitas ſimpliciter, & eſſe: non eſſe quidē, quia ſunt identificatæ partibus determinatis finitis; Eſſe autem; quia partes illæ determinatæ, ſunt identificatæ infinitis indeterminatis, quarum infinitatē, probat argumentum factum. Tum quia non poteſt dici hominem eſſe rugibile, in quantum eſt Leo, nō eſſe rugibile in quantùm eſt rationale. Ergo etjam non poteſt dici, partes eſſe finitas ob identificationem cum finitis, & tamen eſſe ſemper & ſemper acceptibiles, nunquā idem accipiendo, adeoq; conveniente ſibi definitione infiniti, ſicut enim definitio rationalis excludit rugibilitatem, ita definitio finiti, excludit definitionem infiniti, adeoque excludit acceptibilitatem actualem, aliûs & aliûs, ſine termin

RESPONDETUR ſecundò ex iſtis quæ habet Oviedo, hîc punc. 3. n. 1. Ex eo partes, proportionales non eſſe infinitas actu, quia au

ne

mentum hoc procedit, inquit, Oviedo, ſemper à proportione Majoris ad proportionem Minoris inæqualitatis, & quocunq; modo augeatur, non excedet illud ipſum totum, ex quo accipitur. Sic v. g. ſit una quantitas palmaris, & alia ulnaris, accipe medietatem ex ulna palmariq; illam adde. Rursùs illius ipſius medietatis, reſiduæ in ulna, accipe dimidium, & adde palmo, & ſic deinceps; quidquid tamen ex ulna addideris palmo, non excedet ulnam, quia augmentum hoc fit ex eodem toto, quod eſt ulna, & ſi augmentum fieret ex alia & alia ulna, additione illâ creſceret palmus, ultra ulnam. Porrò ad infinitum eſt neceſſe ut ſint partes aliquotæ, & æquales, infinitæ, non autem ut partes nonniſi proportionales.

CONTRA. Tum quia, ut idem Ovied: urget. Etiam partes aliquotæ & æquales, ſunt in quolibet palmo v. g. per adverſarios infinitæ, quia continuum eſt diviſibile in medietates æquales, hæ ipſæ medietates ſunt diviſibiles in alias medietates æquales, & ſic deinceps. Et ſicut partes proportionales ſunt infinitæ, quia ſemper & ſemper dividi poſſunt; ita & partes æquales erunt infinitæ, quia ſemper, aliæ, & aliæ, inter ſe æquales, dari poſſunt. Tum quia ut dixit Arriaga, quamvis illæ partes ſint inæquales, ſi ſemper aliæ & aliæ accipi poſſunt, non ſunt dicendæ finitæ; ad eum modum, quo nummi non ſunt finiti, ſi ſemper & ſemper accipi poſſunt, quantumvis minores & minores. Tum quia ex hac reſponſione, ſequitur & eſſe finitas, & non eſſe finitas; ſunt finitæ, ut probas, & non ſunt finitæ, quia ſemper & ſemper ſunt acceptibiles, non accipiendo idem.

RESPONDET tertiò Ovied: ex proprio ſenſu, & dicit: Poſſe in infinitum procedere diviſiones, & in infinitum partium multitudine augeri, non tamen poſſe DEum infinitas diviſiones hoc modo exhibere, aliud enim eſt, poſſe diviſiones in infinitum augeri, aliud eſt, diviſiones eſſe infinitas, ſicut aliud eſt numerum poſſe in infinitum augeri, & aliud numerum poſſe eſſe infinitum. *Ad confirmationem etiam dicit.* Ex eo quòd quantitas poſſit in infinitum in partes dividi æquales, inferri in quantitate infinitas partes æquales, non tamen reperiri in quantitate infinitas partes æquales, quia inquit ex infinitis inæqualibus, una minori alia, poteſt quicunq; numerus quantumvis maximus partium finitarum conſtrui, ſicut contingit in numero, qui in infinitum augeri poteſt, ex eo, quòd poſſibiles ſint infinitæ unitates; ex quibus numerus finitus, infinitè poſſit accreſcere, etiamſi non poſſint infinitæ unitates annumerari.

CONTRA. Tum quia illæ partes, quarum diviſio poteſt in infinitum procedere, de facto ſunt infinitæ, quando de facto & actu, tot ſunt, ut ſemper ex illis aliquid ſit accipere, & nunquam idem; partium autem continui diviſio, poteſt in infinitum procedere, & partes continui ſunt tales, ut ſemper ex illis, de facto, & actu, aliquid ſit acceptibile, & nunquam idem. Ergò illæ partes ſunt infinitæ actu. Tum quia penſando verba quæ adferuntur, non ſatis liquet quid intelligatur, quòd DEus non poſſit exhibere infinitas iſtas diviſiones; vel enim ex eo illas non poteſt exhibere, quia deveniretur, ut à parte dividendorum, defectu orto, exhiberi non poſſint, & ſic clarè deveniretur ad indiviſibilia; ſi autem non poſſunt exhiberi illæ diviſiones, defectu orto ex parte dividentis DEI, & tunc arctaretur omnipotentia ſine neceſſitate, præcipuè cum argumentum adlatum, non tantùm probet, poſſe diviſiones in infinitum augeri, ſed probet debere eſſe infinitas actu. Tum quia quamvis unitates poſſint in infinitum augeri, non ſunt tamen infinitæ, ex eo, quia non tot ſunt actu & à parte rei unitates, ut ex illis ſemper ſit accipere aliquid & nunquã idem, partes autẽ ſunt actu tot, ut ſemper ſit aliquid ex illis accipere & nunquã idem.

Cæterum, qui tueretur, partes non eſſe in continuo actu, ſed ſolum potentiâ diſtinctas, conſequenter ad dicta tuetetur, non eſſe illic ullam infinitatem actu.

## DIFFICULTAS III.

### *De fundamentis prædictarũ ſententiarũ.*

*PRoponenda erunt imprimis fundamenta pro ſententia Zenoniſtica.*

OBJICITUR primò. Tempus & motus neceſſariò debent componi ex inſtantibus.

RESPONDETUR. De hoc quærendum eſſe infra.

OBJICITUR ſecundò. Sphæra perfecta tangit planum in puncto, quod demonſtravit Euclides Lib. 3. Element. propoſitione ſecundâ, conſentitq; Ariſtoteles lib. 1. de anima tex. 13. Et certè ponamus ſphæram trahi per planũ, tracta deſcribet lineam, quæ nonniſi punctis conſtabit, ſemper enim nonniſi in puncto tanget planum.

RESPONDET primò recentior Suar. Quod ſcilicet tangetur illud planum, non in puncto, ſed in parte incerta, omni ſcilicet minima, minori. Ideo autem ſunt incertæ illæ partes, quia cũ ſint continuæ, ſunt indeterminatæ, nec habent exiſtentiam determinatam. Illuſtrat hoc inſtantiâ; non eſt dubiũ in numero, plures exiſtere, quãdiu tamen iſtud plures; ad duos tres &c. non determinatur, iſtud plures, eſt numerus incertus, ita etiam & illa exiſtentia partium, omni minori minorum, cùm non ſit determinata, incerta eſt.

CONTRA. Tum quia hæc reſponſio nihil dicit ad demonſtrationẽ Euclidis, qui demonſtravit futurum contactum nonniſi in puncto, quorſum ergò obtrudantur partes iſtæ incertæ? Tum quia quamvis darentur partes iſtæ incertæ &c. & indeterminatæ, tamen illæ deter-

minari & certæ reddi per aſſignationẽ poſſunt; ſi enim mens, ſi diviſio, ſi quodcunq; aliud determinat partem, etiam contactus determinabit, cumq; contactus ſit quid Phyſicum, non debet perfici in aliquo, quòd ſubſit noſtris intentionibus, ſed aliquo Phyſico & reali, quæro ergò quid illud ſit quod tangit? Tum quia vel videt Deus certò & determinatè quid ſit illud quod tangitur, vel non videt? ſi non videt: Ergò nec quidquam tangitur, infallibiliter enim illud videret; Si autem videt certò & determinatè, id quod tangitur, non poteſt illud eſſe indeterminatũ, determinatus enim tactus, non poteſt eſſe rei indeterminatæ. Tum quia quãvis iſta propoſitio: aliquis calamus eſt neceſſarius ad ſcribendum, explicabilis ſit, per deſcenſum, nihil determinatè ſignificantem, tamen hæc; aliquis calamus ſcribit, explicabilis eſt, nonniſi per deſcenſum determinatè ſignificantem. Determinatè autem non ſignificaret, niſi eſſet determinatus. Ergò etiam quamvis hæc propoſitio, aliqua pars tangi debet, ſit explicabilis per deſcenſum, nihil determinatè ſignificantem, tamen hæc propoſitio: tacta eſt aliqua pars, debet explicari per deſcenſum determinatè ſignificantem. Determinatè autem non ſignificaret, niſi eſſet determinata pars, quæ tangeretur; ſicut nec determinatè ſignificaret hæc propoſitio: aliquis calamus ſcribit, ſi non eſſet aliquis determinatus calamus, qui ſcriberet. Tum quia falsò ſupponitur, determinationem partis, ex ſola figura oriri, cùm poſſit etiam ex aſſignatione mentali oriri. Inſtantia etiam adlata non convincit, quia quamvis in ordine ad intellectum limitatum, ly plures, non habeat determinationem, ſed à parte rei, & in ordine ad intellectum illimitatum, quodcunque eſt ly plures, illud vel eſt majus, vel æquale duobus, nihil enim vagum, exiſtit à parte rei.

Respondet ſecundò Albertinus. Quòd ſphæra perfecta, nullo modo tactura ſit planũ perfectum, nulla enim eſt ad contactum proportio, cum quidquid eſt in ſphæra, globoſum ſit, & quidquid in plano, planum eſt. Tangit itaq; ſphæra planum in ſenſu negativo, quia ita erit vicina, ut vicinior eſſe non poſſit, ſed inter illam & palmum mediabit ſemper aer, aut aliud corpus, & etiãſi graviſſima illa ſit ſphæra, non deſcendet inferius, nec dicetur pendere in aere, nam illud pendere dicitur, quod retentum ita eſt ſupra leve, ut poſſit ſalvâ figurâ, deſcendere inferiùs.

Contra. Tum quia hæc reſponſio ſine neceſſitate rationem penduli tribuit graviſſimo corpori ſphærico: certè enim pendere, non aliud eſt, quàm non inniti nec teneri ſolido, extra centrum, illudq; additum de deſcenſu ſalvâ figurâ, eſt mei è arbitrarium, cùm comunis etiã apprehenſio, per pendere, intelligat prædictum: Non inniti &c. Tum quia illud corpus quod mediat, vel eſt punctum vel diviſibile; ſi punctum: concedis intentum; Si diviſibile: Ergò adhuc ulterius plano ſphæra approximare poterit, adeoq; & conſiſtere in illo. Tum quia hoc ipſum medium, tangiturne à ſphæra vel non? Si non tangitur, cur non? & ſi manus nunc verè tangitur ab aëre, tangitq; aërem, cur non & illa ſphæra? ſi autem illud medium tangitur à ſphæra, vel tangitur in puncto, vel in parte: ſi in parte? contradicis demonſtrationi Euclidis; ſi in puncto, habetur intentum.

Respondet tertiò Martinus Olſeroski. Unam eandemq; rem habentem diverſas formalitates, poſſe ſecundùm unam formalitatem, ita ſe habere, & ſecundùm aliam formalitatẽ, quãvis priori identificatam, aliter ſe habere, & ita v. g. homo ſecundùm animalitatem, formaliter dicit identitatem cum brutis, non dicit autem identitatem cum brutis, ſecundùm rationalitatem; cum ergò etiam quantitas *habeat puncta*, ſuperficies, lineas, tanquam *ſui formalitates*, ſola ratione ad invicem ſeparabiles, ſit, ut ſecundùm quod gerit rationem puncti, poſſit tangi à ſphæra, & non tangi, ſecundùm quòd dicit alias dimenſiones lati & profundi, re diviſibili, gerente vicẽ indiviſibilis; ſicut enim indiviſibile, poteſt habere officium diviſibilis, ut cum *Angelus* indiſtat à ſuæ locabilitatis diviſibili *ſphæra, ita* & diviſibile, poteſt habere officium indiviſibilis. Supponit autem hæc reſponſio, illa indiviſibilia, eſſe idem realiter cum continuo ſeu diviſibili.

Contra. Tum quia non datur diſtinctio virtualis in creatis in ordine ad prædicata Phyſica; cum autem tangi ſit prædicatum Phyſicum, non poteſt quantitas tangi, ſecundùm unam rationem, & non tangi ſecundùm aliam. Tũ quia hoc quod eſt aliquid habere ſe, prout indiviſibile, ſunt meræ formalitates connotativæ, dependentes ſuo modo à noſtris intentionibus, tactus autem, non debet eſſe in eo, quod ſit dependens à noſtris conceptibus. Tum quia punctum, unum dicit quoad entitatem, & ſubjectum, aliud dicit pro connotato, & cùm contactus non ſit coñotati, neq; illius negationis, debet eſſe ipſius puncti quoad entitatem ſpectati: entitas autem & ſubjectũ puncti, eſt ipſum continuum, quod eſt latum, profundum, longum. Non erit ergò contactus in indiviſibili, & tamen deberet eſſe ob ſuppoſitionem Euclidis.

Respondetur aliter huic argumẽto, quòd ſcilicet Euclides & Ariſtoteles, aſſerendo ſphæram perfectam tangere planum in puncto, aſſerant id, nonniſi ex ſuppoſitione, ſi daretur & eſſet poſſibilis, & ſicut eum Ariſtoteles definit: Infinitum eſſe id, cujus ſecundùm partes accipientibus, ſemper accipere eſt, & nunquã idem, nec tamen ſequitur, quòd infinitum poſſibile ſit, illaq; definitio, ſenſum nonniſi conditionatũ habet, quòd ſcilicet ſi daretur infinitum, talis deberet eſſe naturæ: ita & in præſenti. Quod autem ſphæra perfecta ſit impoſſibilis, debet referri in principia præjacta, nempe quia illa ſphæra & n

con

componeretur ex punctis & componeretur; nõ componeretur quidem: quia compoſitio continui ob rationes adlatas, non poteſt eſſe ex punctis: componeretur autẽ: quia ſi ipſa, non deſineret quaqua verſus in punctum, quomodo ſe deſinenti, tãgeret in pũcto. Rursùs ſi ſphæra componeretur ex punctis? ita unũ punctum penes aliud collocari deberet, ut non faciat lineam rectam, non poteſt autem non facere, lineã rectã. Quia ſi nõ faceret lineam rectã, deberet aliquo ſui uniri, uni puncto, & aliquo ſui obliquari & incurvari, obliquatio autẽ & incurvatio, ei quod non habet partes, omnino impoſſibilis eſt. Deniq; ſi deberet tangere ſphæra perfecta, planum perfectum in pũcto, deberet deſinere in punctũ, ſi enim non deſineret in punctum, deſineret vel in lineam vel in ſuperficiem diviſibilem: Si autẽ deſineret in rem diviſibilem, in aliquo etiã diviſibili, non autem in puncto tangeret. Sed ſphæra non poteſt deſinere in punctum, quod ipſum probo. Quia ſi duceretur linea diametraliter, à centro ſphæræ, ad punctũ tangens, deſineret in illud punctum; ſi autem alia ponè duceretur, itidem in punctum deſineret, ſed non tangens, quæro: quî fieri poſſit, ut illud im̃ediatum punctum evadat, non tangens, ſi continuetur cum tangenti, & ſe toto ab illo indiſtat? Quæro enim vel diſtat ab illo, vel non diſtat? ſi non diſtat? æquè tangit: ſi diſtat? vel cõjungitur cum illo, vel non conjungitur? ſi non cõjungitur? non efficit ſphæram, ſi conjungitur & diſtat? ergò ſecundũ aliquid conjungitur, ad ſalvandã continuationem, ſecundùm aliquid diſtat, quia non tanget, planũ, tangẽte alio. Ergò in illo indiviſibili dabitur cõtinuũ, & diſtans, adeoq; nõ erit punctum.

Objicitur tertiò. Quantitas diſcreta componitur ex unitatib⁹, quæ indiviſibiles ſũt. Ergò & quãtitas cõtinua cõponitur ex indiviſibilib⁹.

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Quia impoſſibile eſt componi quantum diſcretum, niſi ex indiviſibilib⁹, quia ex unitatibus, quæ indiviſibiles ſunt, ex quo enim alio? Unde definitivè plura, ſunt unitas & unitas, jam autem non eſt definitivè continuum punctum & punctum, immò non poteſt eſſe, ob adlatas rationes. Et certè compoſitio quanti diſcreti, non debet fieri ex talibus, quæ ſe tangendo conſtituant magnitudinem; è cõtra, quantitas continua, requirit eſſe contactiva; indiviſibilia autem non ſunt apta, ut tangendo ſe, faciant magnitudinem.

Solet pro hâc ſententia citari etiam Ariſtoteles ex 4ti Phyſic. tex. 35. ubi docet recipi lumen in ſuperficie corporis dẽſi & opaci, nec ullo modo in aliqua profunditate, aliâs non eſſet perfectè opacum. Sed loquitur Ariſtoteles de profũdo ſimpliciter ſeu notabiliter, quod in tali non recipiatur Lumẽ, nec requiritur ad opacitatem perfectam, univerſaliter, compoſitio ex indiviſibilibus.

*Quod attinet ad ſententiam componentium ex partibus in infinitum diviſibilibus Quantum. Pro illa.*

Objicitur primò Auctorita Ariſtotelis ad illam.

Responderi poteſt. Imprimis claras & argumentis propoſitas rationes Ariſtotelis haberi, nonniſi pro hoc, quòd continuum non componatur ex indiviſibilibus, ſed de diviſibilitate in infinitum nullã haberi demonſtrationem Ariſtotelicam, forteq; agnovit diviſibilitatem in infinitũ hôc ſenſu, quòd medietas in dimidia, dimidia in alia dimidia dividi poſſint; ita ut nulla ſit potentia creata, quæ ita minutim dividere poſſit, ut deveniatur ad indiviſibile, vel poſitâ diviſione, non contentivum quantitatis. Deinde hoc dici poſſet, quòd in iſtis quæ concernunt omnipotentiam Divinã, non multùm ſit deferendum auctoritati Ariſtotelis; hinc ipſe innixus illi principio: Ex nihilo nihil fit, concedebat DEO vim creandi de novo, & quia devenire ad ulteriùs non diviſibile, nec ratio Ariſtoteli ſuadebat, nec experientia, ideo voluit illud ulterius, & ulterius, eſſe diviſibile, loquens prout philoſophus per ordinem ad potentiam creatam.

Objicitur ſecundò ex recentiori Suar. Poſſibile eſt componi quantitatem ex partibus in infinitum diviſibilibus.

Respondetur. Dictæ rationes volunt oſtendere implicantiam.

Instat idem. Si daretur quantitas infinitè extenſa, collocaretur autem in puncto, illa quantitas eſſet indiviſibilis in infinitum in partes æquales. Ergò etiam poſſibile erit quodlibet continuũ habere partes infinitas potentiâ.

Respondetur. Conditionata quidem conceditur & ſequela illius, ſed negatur poſſe dari quantitatem infinitè extenſam, cujus ſi negetur poſſibilitas, quomodo ſequetur poſſibilitas compoſitionis continui, ex partibus in infinitum diviſibilibus? Deinde ſi poſitâ quantitate infinitè extenſâ non ſequeretur acceptibilitas partium æqualium infinitarum, ſequeretur abſurdum, nempè & fore, ut ſupponitur, illam quantitatem infinitam, & non fore infinitam, quia exhauriretur per menſuras finitas. Unde per locum intrinſecum ex infinitate ſequitur acceptibilitas in infinitum, non ſequitur autem per locum intrinſecum ex continuo, diviſibilitas in infinitum.

Dices tertiò. Cõtinuum conſtat partib⁹ diviſibilib⁹, nõ ergò poteſt ultimò dividi, quia etiã ultima illa diviſio, fieret in partes diviſibiles.

RESPONDETUR. Sicut non tenet hæc Conſequentia; palmus conſtat ſemipalmis, Ergò non poteſt ultimò dividi niſi in ſemipalmos, ita nec prior illa tenet. Sicut ergò palmus conſtat ſemipalmis manens palmus, ita diviſibile conſtat partibus diviſibilibus, manẽs diviſibile. Nego autẽ ſemper manere debere diviſibile. Unde illud etiam Antecedens. Continuum cõſtat partibus diviſibilibus, hôc ſẽſu eſt verum, quouſq; ſcilicet continuum manet; ſed

nego

nego diviſione devenire non poſſe, ut non maneat continuum. Et certè Continuum definitivè eſt, cujus extrema ſunt unum, hinc quousq; manet continuum, diviſibile erit, ſi enim habet Extrema, quomodo non habet plura? ſi plura, quomodo non diviſibilia à ſe. Unde concedo cum Ariſtotele 6. Phyſ. T. 4. Continuum ſemper eſſe in ea quæ inſunt diviſibile. Sed nego docuiſſe Ariſtotelem, hoc, quod ſemel continuum eſt, debere eſſe continuum ſemper, licèt quousque manet continuum, ſit ſemper, & deinceps diviſibile, & quòd in diviſione illius, non veniatur ad indiviſibile, ſeu ut loquitur Ariſtoteles inibi, ne ſit indiviſibile, indiviſibile tangens. Nos autem non dicimus in diviſione continui deveniri ad Indiviſibile, de quo infrà. Primi autem Phyſicorum T. 15. *Infinitum enim* (dum inquit) *in quanto eſt*, non ſignificat in Infinitum diviſibilitatem partium, ſed ſolum quòd infinitudo ſpectet ad quantitatis prædicamentum, non ſubſtantiæ, aut Qualitatis, unde addit: *Infiniti enim ratio, Quanto utitur.*

# QVÆSTIO II.

## *De Compoſitione Continui Succesſivi per alios.*

SUcceſſiva duplicia ſunt; quædam ſucceſſiva, ratione ſui fieri, in re autem permanentia ſunt, & ita productio caloris ſucceſſiva eſt, calor autem productus, eſt quid permanens. Alia autem etiam in ſuo eſſe, ſucceſſiva ſunt, & talia ſunt, tempus, motus localis ſucceſſivus &c. Porrò ſunt aliqui, qui quamvis cenſeant, continuum permanens non componi ex indiviſibilibus, ut recentior Suarez, cenſet nihilominùs continuum ſucceſſivum, componi ex ſolis indiviſibilibus.

Prima Itaq; Est Sententia. *Continuum componi ex indiviſibilibus.*

Contra eſt primò. Quia continuum permanens non componitur ex indiviſibilibus, Ergò nec continuum ſucceſſivum.

RESPONDET recentior Suar. diſparitatem eſſe. Quia in continuo permanenti, indiviſibilia ambo ſimul exiſtunt, & cùm ſint indiviſibilia, neutrum reſiſtit alteri, ſed utrumque eſt ſimul cum alio; in continuo autem ſucceſſivo, in quo nimirum indiviſibilia non eò exiſtunt, & unum non eſt ſimul cum alio, ſed poſt aliud, ideoque facere poſſunt extenſionem. *Sed redit argumentum*, quare hæc indiviſibilia, quæ ſunt ſimul cum alio, non poſſunt facere extenſionem, poſſunt autem facere extenſionem indiviſibilia, quorum unum ſuccedit alteri, & quid plùs adfert exiſtentia unius, & non exiſtentia alîus, ad extenſionem, quod non adfert, exiſtentia utriusque.

Contra ſecundò. Quia ad veram ſucceſſionem, quæ condiſtinguitur à poſitione diſcretorum immediata, qualis reperitur, dum ab extremo ad extremum tranſit Angelus, non tranſeundo medium, requiritur ut ſecundùm aliquid ſui, conjungatur, ſecundùm aliquid recedat, cùm autem indiviſibilia non poſſint pati Ly; Aliquid ſui, nec erunt apta ad conſtituendum ſucceſſivum.

CONTRA tertiò. Quia univerſaliter aſſumit Ariſtoteles, quòd indiviſibile, non poſſit facere extenſionem.

DICES primò cum Oviedo. Partes temporis ſunt eſſentialiter ſucceſſivæ, ergò nunquam ſunt duæ partes illius ſimul, hôc ipſo enim, non eſſent ſucceſſivæ. Ergò ulterius nunquam exiſtet, pars illius diviſibilis; ſi enim exiſteret pars illius diviſibilis temporis, hôc ipſo exiſterent partes, in quas dividi poteſt, ſeu partes ſucceſſivæ, quas non poſſe ſimul exiſtere, probatum eſt.

RESPONDEBIS primò. Quòd partes temporis exiſtant ſucceſſivè & non ſimul, talis enim debet eſſe exiſtentia partium, qualis exiſtentia totius; & ita homo, cùm ſit naturâ ſuâ permanens, & partes illius, & totus homo, exiſtit ſimul; cùm verò tempus ſit naturâ ſuâ tranſiens, etiam partes illius tranſeuntes erunt, exiſtentiamque illius depoſcent, nonniſi ſucceſſivam. *Hæc reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut urget idem, id quod eſt ſucceſſivè, partim eſt actu, partim fuit, partim erit, quæro ergò de illo temporis quod eſt actu, eſtne ſucceſſivum? ſi non eſt ſucceſſivum; Ergò eſt inſtans. Si eſt ſucceſſivum: Ergò partim eſt, partim erit, partim futurum eſt, quæſtio autem eſt, de eo ſolo, quod actu eſt. Tum quia ſi id quod eſt *Actu temporis*, exiſteret ſucceſſivè, verum de illo eſſet dicere; Non eſt *Actu temporis*, quæ ſunt contradictoria, quia de illo quod eſt actu temporis, verum eſſet dicere, ſucceſſivum eſt, ſi ſucceſſivum eſt, verum erit quòd exiſtit, vel extiturum ſit, inſuper quòd exiſtat. De eo autem quod extitit, verum eſt dicere: Non eſt Actu temporis, ſed fuit: De eo etiam quod extiturum eſt, verum eſt dicere: Non eſt Actu temporis, ſed erit. Ergò à primo ad ultimum, de eo quod eſt actu temporis, ſi ſucceſſivum eſt, verum eſt dicere; Non eſt Actu temporis. Tum quia ſucceſſivè exiſtere, non eſt niſi exſtitiſſe vel extiturum eſſe. Si ergò tu tribuis tempori exiſtentiam nonniſi ſucceſſivam, tribuis illi quod extiterit vel extiturum ſit; hîc autem quæritur de eo, quod exiſtit temporis.

RESPONDEBIS ſecundò cum Hurtado Quòd tempus exiſtat ſecundùm partes indeterminatas, & licèt nulla pars determinata temporis poſſit exiſtere tota ſimul, partes tamen indeterminatæ, poſſunt exiſtere totæ ſimul. *Hæc Reſponſio*

NO

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur actu partes & tamen indeterminatæ temporis, determinatam enim, & non vagam exiſtentiam habent. Tum quia partes illæ indeterminatæ vel habent ordinem prioris & poſterioris, vel non habent: Si non habent? ergò non ſunt partes temporis, quod definitur per ordinem prioris & poſterioris; Si habent, ergò non coëxiſtunt, ſed una eſt priùs, alia poſterius. Tum quia partes determinatæ temporis, non poſſunt exiſtere totæ ſimul, ergò nec partes indeterminatæ.

RESPONDEBIS tertiò. Partes temporis, eſſe ſimul, non quomodocunque ſed ſimul in eſſe fluenti. *Hæc reſponſio.*

NON SATISFACIT. Tum quia ſimul, & in eſſe fluenti, ſunt termini, qui non ſe compatiuntur, ſi enim aliquid fluit, neceſſariò ſuccedit, ſi ſuccedit, ſimul non eſt. Tū quia videtur in hoc eſſe manifeſta principii petitio, dicere enim ſucceſſivum, ſimul in eſſe ſucceſſivo exiſtere, eſt petere principium, de hoc ipſo enim quæritur quomodo ſucceſſivum, *ſimul*, ſucceſſivè tamen exiſtere poſſit. Ergò etiam dicere quòd ſucceſſivum ſimul in eſſe fluenti exiſtat, eſt petere principium. Tum quia hoc quod fluenter exiſtit, vel eſt diviſibilile vel indiviſibile? ſi indiviſibile, habetur intentum; ſi diviſibile, habebit hôc ipſo prius & poſterius, de hoc autem ipſo quæritur quomodo exiſtat utrumq; ſimul?

DICES ſecundò. Poteſt DEUS in uno inſtanti creare Angelum, & in altero illum annihilare, aliàs non eſſet illi libera conſervatio creaturæ.

RESPONDERI ſolet primò negando antecedens. Unde ſi velit Deus creatum uno inſtanti Angelum annihilare, debebit exſpectare tempus, nec per hoc officitur quidquam libertati Divinæ, ſicut non officit quidquam libero dominio Dei, quòd non poſſit 24. horas, ponere ſimul, quia hoc oritur, ex ipſius impoſſibilitate objecti. Impoſſibile autem eſt, ut immediatè ſequenti inſtanti, annihilet Deus Angelum, priori iṁediatè inſtanti creatum, cùm poſt inſtans nullum ſit, nec poſſit eſſe immediatè, ſequens in tempore, inſtans. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia ſecundùm dicenda quamvis immediatè ſequenti inſtanti annihilet Deus Angelum, nondum ſequetur inſtans temporis poſt inſtans temporis. Tum quia, vel ſunt ſtata hæc inſtantia quibus creari. v. g. poteſt Angelus vel non ſtata? ſi ſtata, ergò non ſemper eſt DEUS expeditus ad creandum in inſtanti Angelum, caſu quo in tempore, ſtatum illud inſtans, non reſpondeat. Ergò non omni tempore poteſt juſtificare impium, caſu quo ſtatum inſtans non reſpondeat, quo deberet produci gratia, quæ utpotè ſpiritualis in inſtanti producitur: Si autem non eſt ſtatum hoc inſtans, cur volente DEO annihilare immediatè poſt inſtans creationis, non poterit reſpondere annihilatio. Et certè non creet Deus in inſtanti (quo ſupponitur creaſſe) Angelum, cur eo tempore quo tu dicis poſſe illum annihilare immediatè non ſequetur nonniſi inſtans, adeoq; id, in quo creari poſſit Angelus, adeoq; etiam annihilari priùs creatus. Quis credat conſecrantibus tot Sacerdotibus & tot communicantibus, nunquam deveniri ad hoc, ut hîc quidem primò incipiat eſſe Chriſtus conſecratione, & nullo interpoſito tempore alibi ultimò ſit? quis credat ut dum hîc ultimò eſt, per totum mundum nullibi poſſit immediatè poſt, primò eſſe, ſed nonniſi exſpectato tempore: quænam hoc revelatio docet? vel ad quem fidei articulum defendendum id requiritur? cur non dicetur hoc quidem inſtantaneè produci, hoc immediatè annihilari, nihil proportionati correſpondere in tempore? ut effugiatur hoc abſurdum, quòd DEUS debeat interrogatus dicere poteſne nunc creare? non poſſum! quia modò eſt tempus, ſed debeo exſpectare inſtans, cumq; illud tempus per totam æternitatem ſit diviſibile, ſi divideretur per totam æternitatem, non poteſt quidpiam creare. Quis item credat hîc dum ſeparatur anima, nullibi in mundo, aliam immediatè poſt creari? Quis credat dum inſtanti affirmat aliquid Angelus vel Petrus, immediatè toto univerſo, nec hunc Angelum nec alium poſſe, quicquam affirmare, affirmaret enim in diviſibili & inſtantaneo judicio, ſed debere ſtare obſtipum, aut neſcio quam, nonniſi diviſibilem notitiam ponere. Tum quia ſit impoſſibile tempus, poteritne tunc creari Angelus, & ſtatim annihilari? ſi non poterit, cur? ſi enim ideò non poteſt, quia impoſſibile eſt compoſitum tempus ex inſtantibus, cùm ſit impoſſibile, debet eſſe compoſitum ex inſtantibus adeoque in quorum uno poſſit creari, in altero immediato annihilari; Si autem in illo caſu poteſt annihilari immediatè Angelus, etiam nunc annihilari poterit, quid enim obeſt motus cœlorum, nec res aliâ poſſibilis ex ſe, ſit impoſſibilis, cumq; poſſibilitas unius rei, non officiat poſſibilitati alius rei, etiam poſſibilitas motûs cœlorum ſeu temporis, non officiet poſſibilitati immediatè ſequenti annihilationis Angeli. Tum quia, ſi non poſſet annihilare DEus Angelum inſtanti immediatè ſequenti, non eſſet liber in ejus conſervatione. Quod ipſum probatur. Si DEus non poſſet auferre exiſtentiam homini, non eſſet liber in hoc, quòd homo exiſtat animal rationale. Ergò etiam ſi DEUS non poteſt immediatè annihilare Angelum, non eſſet illi libera conſervatio Angeli. Et certè non eſt poſſibilis creatura, quâ poſitâ reddatur impoſſibilis poſitio aliûs creaturæ, ſaltem in diverſo loco, ſubjecto &c. Ergò

etiam

etiam non redderetur impoſſibilis annihilatio Angeli, quocunque inſtanti, quia eſſet poſſibile tempus, quod non poteſt componi ex inſtantibus.

INSTABIS. Si DEus voluiſſet creaturam producere ab æterno, non poſſet immediatè ſequenti inſtanti, eandem annihilare, idque ſalvâ libertate Dei. Ergò etiam quamvis non poſſet Deus creatum Angelum, immediatè ſequenti inſtanti annihilare, adhuc ſalvaretur DEI libertas.

RESPONDETUR. Cùm ea quæ fiunt ex ſuppoſitione usûs libertatis Divinæ, non auferant libertatem Deo, cumque nonniſi ex ſuppoſitione decreti Divini, illa ponatur ab æterno, nulla enim exigit de ſe ab æterno eſſe, hinc fit, ut æternitas illius, non auferat Deo libertatem, non eſſet autem ab æterno, ſi uno tantùm inſtanti duraret, & ſequenti annihilaretur. Quia illud ſequens inſtans, vel eſſet ab æterno, vel in tempore? ſi ab æterno? Ergò ab ante æternitatem poteſt aliquid præcedere, præcederet enim creatio; Si in tempore. Ergò illud prius inſtans, non eſſet ab æterno, ſed in tempore; quod enim eſt ab æterno, non poteſt præcedere tantùm inſtanti, id, quod eſt in tempore, infinitum enim plusquam finito, debet excedere id, quod eſt finitum; tale autem nullum ſimile abſurdum ſequeretur, ſi creatus in inſtanti Angelus, immediatè ſequenti inſtanti annihilaretur.

RESPONDERI ſolet ſecundò. Annihilandum illum Angelum in parte indeterminata minori & minori in infinitum. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæro: an reſpondeat in tempore aliquid proportionatum illi annihilationi vel non; ſi enim non reſpondet aliquid proportionatum? Ergò poteſt benè poſt creationem Angeli, ſequi immediatè annihilatio Angeli, jam enim non ſequetur tempus componi ex inſtantibus; ſi autem aliquid proportionatum reſpondet. Quæro an illa ipſa pars indeterminata minor & minor in infinitum, ſit æqualis, vel major vel minor. Si æqualis, Ergò eſt quid inſtantaneum. Ergò non in parte minori & minori, ſed in inſtanti annihilatur: Si minor, Ergò inſtantanea annihilatione, datur minus. Si major, contra erit, quia quidquid ultra inſtantaneam annihilationem eſt, jam non menſurat eandem ſed excedit. Tum quia quæro: ipſa creatio Angeli vel eſt in inſtanti, vel non eſt? ſi non eſt in inſtanti, non cohærenter imprimis reſpondetur; nam quomodo non poteſt Angelus in inſtanti immediatè ſequenti annihilari, quia ſequeretur inſtans poſt inſtans; ſiquidem jam nec antecederet inſtans, utpotè cùm per Te, creatio illa, non ſit futura in inſtanti. Jam autem qui etiam fieri poteſt, ut res ſpiritualis non in inſtanti producatur, utq; ea quæ ſunt tota ſimul, non ponantur tota ſimul, adeoque in inſtanti? Si autem creatio eſt in inſtanti? Ergò & annihilatio eſt in inſtanti, ratio enim utriusque eadem eſt, nempè ſpiritualitas ſubſtantiæ quæ nec poni per partes nec annihilari per partes poteſt. Conſequenter non fiet in parte indeterminata.

*Neq; valet ſi dicas*, quia ſequeretur inſtans poſt inſtans, ideoq; annihilatio debet eſſe in parte determinata, reditur enim ad argumentum per contradictorium, & debere eſſe in parte indeterminata illam annihilationem ut probatur, & non debere eſſe, quia res ſpiritualis, ſi nõ poteſt incipere niſi tota ſimul, ita nec deſinere.

*Neq; valet, ſi dicas*, creationem etiam Angeli eſſe quidem inſtantaneam, ſicut & annihilationem, ſed neutrum fieri in inſtanti, ſed neutrum fieri in inſtanti, ſed in tempore indeterminato, redibit enim argumentum primo loco factum, qualis quantaque ſit illa pars. Tum quia contra hanc partem indeterminatam, urgeri poſſunt reliqua, quæ ſupra in ſimili adlata ſunt.

RESPONDETUR tertiò. Poſſe creato Angelo annihilari eundem in inſtanti immediatè ſequenti, nec tamen ſequetur tempus componi ex inſtantibus, quia nihil proportionati reſpondet in tempore, ſequeturque inſtans poſt inſtans intrinſecum, ſed non ſequetur inſtans poſt inſtans extrinſecum. Nomine inſtantis intrinſeci, venit indiviſibilis quæcunque actio, vel quaſi actio, duratio intrinſeca, ſeu entis paſſiva conſervatio &c. Nomine autem inſtantis extrinſeci, venit inſtans temporis: & ſicut ſi Angelus colligat ſe in punctum in quanto permanenti, nihil reſpondet proportionatum, ita nec reſpondet in quanto ſucceſſivo quicquam proportionatum, illi v. g. Creationi.

SECUNDA SENTENTIA eſt: *Quantum ſucceſſivum, componi ex partibus in infinitum diviſibilibus.* Hæc ſententia impugnari debet ex iis quæ ſupra allata, ſequeretur enim quod una horâ poſſit totâ æternitate durare, & cum adhuc non ſit in illius ſucceſſione, deveniendum, ad negationem ulterioris ſucceſſionis; durare poterit ultra æternitatem.

# QVÆSTIO III.

## *Quid tandem dici poſſet de compoſitione utriusq; quanti?*

SI fides doceret unum granum papaveris ita eſſe diviſibile, ut ſingula ex poſſibilibus, poſſint proportionalem partem habere, itemque quod uno grano papaveris, poſſit tegi & ulterius, & ulterius tegi, tota hæc ſphæra mundi, nec tamen unquam occupare plus, de dimenſione in omnẽ partẽ quam ante, eſſet hoc

intec

inter myſteria fidei apprimè difficilia. Hinc prætentanda erit alia via, ita tamen, ut hæc quæ adferentur, ſint ſine præjudicio ut dicitur ſententiæ melioris, quæ vel hôc ipſo, quia communis eſt, probabilior eſt. Et ea quæ adferam, non tàm doceo, quàm prætento viam, an doceri poſſint? & melioribus ingeniis materiam offero, eruendi verum: unde mox, cum Ly *Poſſet*, ſcilicet diminuente Particulâ, ſententiam hanc proponam impugnandam, aut illuſtrandam.

# DIFFICULTAS I.

*Explicatur continuum permanens.*

Dici Posset I. *Quantum neq; componi ex indiviſibilibus, neq; ex partibus in infinitum diviſibilibus, neq; ex partibus finitè diviſibilibus, nec quidquam eſſe ex quo actu componatur, compoſitione, de qua in præſenti.*

Prima & ſecunda pars ſupponitur in ſuperioribus diſcuſſa. Tertia & quarta pars probatur.

Omne quod componitur Phyſicè & actu componitur ex pluribus actu, ſed in continuo non ſunt plura actu, quia non ſunt partes actu diſtinctæ. Ergò neque eſt compoſitio actu. Major ſupponitur ab omnibus, & probatur, ſic; quia ſi aliquid non habeat partes, non erit compoſitum ſed ſimplex, ut videre eſt in Angelis, animâ &c. Ergò etiam, ſi non habeat partes plures actu, non erit compoſitum actu. Addidi expreſsè quod continuum nõ habeat, ex quo actu componatur, compoſitione de qua in præſenti. Admitto enim quantum componi ex materia & forma, ſed hujus compoſitionis non eſt hîc locus.

Potiùs ergò inquiri debet, an in reſolutione continui deveniendũm ſit ad indiviſibilia? an ad ſemper diviſibilia? an tandem ad minima? ex quibus quia indiſtinctis actu non poterit dici componi, ſed rigoroſè loquendo potiùs reſultare totum, quod qua tale, partes non depoſcit. Unde totum hypoſtaticum, conſtat naturâ humanâ, & Perſonâ Verbi, neque tamen Perſona Verbi, eſt pars. *Et circa hanc difficultatem*

Dici Posset II. *In reſolutione Continui, deveniendum tandem ad minima Phyſica.* Hanc concluſionem in re docuerunt antiquiores, dum cenſuerunt componi, continuum ex partibus finitis diviſibilibus. Eam innuit Coninck & Leſſius apud de Lugo Diſputat. 18. de Euchariſtia, Sect. 3. ubi aſſerunt Chriſtum non eſſe infinities potentiâ, ſed finities in Euchariſtia, juxta numerum finitarum particularum ſenſibilium, docentes Chriſtum non permiſſurum, ut tale minimum in fractione hoſtiæ dividatur; ubi ſupponunt, quod ſi divideretur, nõ foret ſub illa particula Corpus Chriſti. Quod autem illi docent de Corpore Christi, idem nos cum reſtrictionibus infra ponendis, dicimus de quantitate. Haberi etiam ejus fundamentum poteſt in Euclide Lib. 1. Prop. 1. Ubi dicit: per diviſionem perveniri tandem ad magnitudinem, quę ſit minor, propoſitâ minori magnitudine, tandemq; ut Angulus rectilineus, ſit minor angulo contingentiæ. Fortè etiam aliquantulum meminit hujus ſententiæ Ariſtoteles, nam hic cenſuit quantitatem non eſſe à ſubjecto ſeparabilem, & tamen primò Phyſicor. Tex. 18. & ſecundo Phyſicor. Tex. 35. dicit: ſubſtantiam, ſublatâ quantitate non eſſe diviſibilem, cùm autem tolli illa non poſſit à ſubſtantia, utpotè inſeparabilis ab ipſa, niſi diviſione ipſius ſubſtantiæ, admittit hoc ipſo deveniri ad talem diviſionem ſubſtantiæ, quæ diviſibilitatem ulterius non admittat, amittendo ſcilicet multitudinem partium, ſeu quantitatem diviſibilitati ſubjectam. Hujus ſententiæ accipi primum fundamentum cogitandæ, ſub meo doctiſſimo Profeſſore Patre Petro Papieski, qui diſcurrens quandonam Sacramenta cauſent gratiam, docuit illam cauſari in minimo ſenſibili. Cujus Scripta magno inter alia pollent encomio, quod quo diutiùs leguntur, magis ſemper ſapiant, & informent.

Probatur hæc Concluſo argumento non niſi negativo. In reſolutione & diviſione continui, non devenitur ad indiviſibilia, ut probatum ex Ariſtotele. Ergò devenietur ad partes. Non ad partes ſemper diviſibiles, propter difficultatem ſupra propoſitam. Ergò ad partes non ulterius diviſibiles, quas appello minima Phyſica. *Ut intelligatur Concluſio*

Suppono primò. In iſtis quæ partes & molem requirunt, devenire tandem eſt, ut niſi certa moles detur, illa dari non poſſint. Sic devenire eſt ad minimum materiæ, quo non dato, Corpus organiſari & formari non poteſt. Rurſus quia molem & partes certas, requirit ulna ex ſemiulna, ne divinitus quidem, cæteris ſalvis, fieri poteſt ulna. Conformiter ad hæc dici poteſt rationem quanti requirere partes, & molem determinatam, adeoque, deveneri poſſe ad tale minimum quantitatis, ut niſi eo ſalvo & integro, ſubſiſtere poſſit quantitas, ita, ut ſicut organiſatio in corpore, longitudo in ulna, determinat ſibi certam magnitudinem; ita eam determinet ſibi etiam quantitas: conſequenter dico, in illa medietate minimi, non eſſe jam reperibiles alias medietates quantitativas: & ſicut ſi quæram in ſententia communi; cur non poſſit dividi quantitas in partes non ulteriùs diviſibiles? reſpondebitur, quod id proveniat ex eſſen-

tia quantitatis; ita in præſenti dici poteſt, quòd medietas minimi, non habeat aliam medietatem quantitativam, provenire ex eſſentia minimi, quam defendit præſens ſententia aliunde eam efficaciter non expugnas.

Suppono ſecundò. Hoc minimum Phyſicum, non idem eſſe cum indiviſibilibus Mathematicis, nam indiviſibilia nullo modo medium, nullo modo partes habent, minima autem Phyſica qualia admittimus, utrumque hoc habent: per Euclidem autem punctum eſt, cujus pars nulla eſt.

Suppono tertiò. Quamvis quantitatem emanet ex ſe materia tanquam ſui proprietatem, dico tamen materiam ſi non habeat requiſitam molem, non emanaturam ex ſe quantitatem: nam eſſe emanativum quantitatis, eſt proprietas materiæ, eamque ubique ſervat, ubi materia eſt, emanare autem actu quantitatem, convenit illi ſecundùm conditionem requiſitorum, & ſicut componere compoſitum viventis, pertinet ad materiam, id tamen præſtat, non niſi in certa mole, ita & emanabit quantitatem, non niſi in certa mole. Rursùs ipſa quantitas de ſe extreiſativa ſubjecti, ſi divinitus in Angelo poneretur, non eum extreiſaret defectu ſubjecti apti; ita & materia defectu molis requiſitæ, poſſet fieri, quòd non emanaret ex ſe quantitatem. Vides ſuppoſita hæc procedere de minimo materiæ, nam de minimo quantitatis, dicetur Difficultate tertiâ, Puncto ſecundò.

Suppono quartò. Agens naturale non poſſe pervenire vi ſuâ propriâ, ad diviſionem uſque minimi Phyſici, quia in communi ſententiâ ſupponitur, quòd nullum agens naturale, poſſit ſpoliare materiam quantitate. Caſu autem, quod id ſupernaturaliter facerct, ex templo reſidua ceſſarent eſſe quanta. Quod ſi divinitùs & contra exigentiam quantitatis, retineretur in dimidio minimi materiæ quantitas, præſtaret eos effectus de quibus infra, pro nunc ſuffecerit dicere, quòd ob defectum partium requiſitarum ad extendi, haberet ſe conſimili modo atque ſi poneretur in Angelo, vel ſi poneretur in ſemipalmo, ſine rarefactione quantitas ulnaris; licèt eſſe aliqua diſſimilitudo, eò quòd illud ſubjectum, haberet adhuc partes, quantumvis inſufficientes ad extendi. Sicut ergò ſi poneretur quantitas centum pedalis in materia, quæ eſſet non niſi uni pedi apta, non tribueret illi extenſionem centum pedalem, defectu multitudinis partium requiſitarum, ſic & in præſenti.

Dices. Angelus ſi divideret partes continui naturaliter, vel non deveniret per totam æternitatem ad minimum Phyſicum, vel deveniret: Si deveniret, eſt hoc contrà ſuppoſitum; Si non deveniret: Ergò continuum habet partes in infinitum diviſibiles.

Resoondetur. Quòd non dicat hoc ſuppoſitum, quòd vi naturali Angelus non poſſit devenire in diviſione continui, ad minimum Phyſicum, ſed quòd ubi pervenerit ad minimum Phyſicum, non poſſit illud ipſum dividere. Deinde ſi occupari debet in hac diviſione tota æternitate, nunquam etiam deveniet ad illud minimum, ſed ſemper & ſemper deventurus eſt, non deveniet. Sunt & æternitas à parte poſt, non habet ſui verificaturum: Eſt, ſed tantum: Erit quod dicitur eo intuitu, ut defendatur communis ſententia docens, quòd Angelus non poſſit ſpoliare materiam omni quantitate.

Suppono quintò. Caſu quo DEUS in medietate minimi materiæ *diviſi*, *conſervaret* miraculosè quantitatem, vel cum nunc de facto aliqua medietas minimi informatur quantitate, non poteſt in illa præciſa medietate aſſignare ſua mente rationem dimidii. Ratio. Quia ſicut non poteſt videre Deus in nigro, ſeu quod non habet albedinem, videre inquam non poteſt albedinem, *ita nec* in eo quod non habet medietatem, *videre* poteſt medietatem; medietas autem minimi, non habet medietatem, quia hoc ipſo, illud minimum, non eſſet minimum. Haberet enim aliquod minus ſe, ſubintellige diviſibile re, vel aſſignatione.

Suppono ſextò. Medietatem Minimi, habere ſe ad Minimum, ſicut ſe habet ſemiulna ad ulnam, quam componere poteſt, appellarique ulna, acceſſu ſemiulnæ aliûs; ita & illa medietas acceſſu aliûs medietatis appellabitur minimum Phyſicum. Et ſicut quidquid demptum fuerit ex ulna hoc ipſo jam non erit ulna, ita *quidquid* demptum fuerit minimo Phyſico, quod ſuppono non aliud jam eſſe, quàm medietatem minimi, hoc ipſo jam non erit minimum phyſicum.

Suppono ſeptimò, quòd ex illo Minimo non poſſit auferri, unum aliquod indiviſibile, quia nec in illo eſt, & ſi eſſet, haberet, caſu, quo ab ulna demeretur punctum in ſententia Ariſtotelica; & ſicut quamvis ſi quid demptum fuerit ab ulna non erit ulna, inde tamen non ſequitur conſiſtere ulnam in indiviſibili Metaphyſico, hoc eſt, in requiſitione tantitatis determinatæ ad ſui eſſentiam; ita non ſequetur minimum illud, eſſe indiviſibile Mathematicum.

DIF-

# DIFFICULTAS II.

*Explicatur continuum ſucceſſivum.*

ÆGrè capit mens, ut ſi hoc inſtanti Deus, creavit animan rationalem, non poſſit immediatè ſequenti, auferre Paulo vitam, nec creare cum libuerit, ſed meriti ſe tempore, ut illo nonniſi tranſacto producat aliquid, indigens inſtantaneè produci. Hinc etiam in præſenti prætentanda eſt via.

Dici Posset. *Quòd etiam continuum ſucceſſivum v. gr. motus & tempus reſolvatur in minima Phyſica.* Probatur ſimili argumento, quo probata ſupra concluſio ſecunda. Unde conſequenter dico verb. gr. immotu, devinire poſſe ad minimum; ita, ut jam quidquid illud Minimum motûs non æquat, quies debeat eſſe, & negatio motus ſucceſſivi, & diviſibilis. Unde velocitas motus inde erit, quia in veliciori motu, mobile ut inquit Ariſtoteles multum in pauco, hoc eſt tempore movetur, occupatq; in certo tempore magnum ſpatium, hoc eſt in plura minima diviſibile, in tardiori autem motu, mobile parum, ſupple ſpatii, in magno, ſupple tempore, occupat; parùm inquam ſpatii, ſeu in pauciora minima diviſibile. Quia verò de tempore ſpeciales difficultates haberi poſſunt, hæ aut explicentur.

Suppono primò. Tempus non eſſe entitatem aliquam realem & phyſicam, condiſtinctam à motu cœlorum; & hoc eſt quod innuit Ariſtoteles; tempus pendere ab anima & intellectu, ſed ſolùm homines, cum viderent aliqua duraſſe, aliqua duratura eſſe, voluerunt habere menſuram, appellarunt tempus. Porrò cùm non atteneerint ad menſuranda hæc quæ hic & nunc ſunt: nam hæc ſibimetipſis menſura ſunt, & præſentia illorum, ſufficientem ſui cauſare poteſt cognitionem, ſed attendebant magis ad ea, quæ tranſierunt vel ventura ſunt: Hinc Ariſtoteles tempus appellavit menſuram & numerum motus, ſecundùm prius & poſterius.

Suppono ſecundò. Explicationem hujus termini: menſura & numerus. Qui accipiſti poteſt Primò pro numero numerante qualis eſt 1. 2. 3. Secundò pro numero numerato, ſeu pro rebus quæ numerantur; ut unus equus, duo equi. Porrò tempus cùm ſit menſura durationum, neceſſariò pro numero numerante accipe debet.

Suppono tertiò. Explicationem hujus termini: prius & poſterius, & dico quòd cùm homines vellent habere numerum & menſuram regularem, & ex alia parte volebant menſurare, ea vel maximè, quæ fuere & futura ſunt, hinc quærere debuerunt, id quod extitit & extiturum eſt, idque æquabiliter quoad omnea. Nam ſicut numerus numeratus, ſi ſit primum par, numerari non poteſt, niſi per numerum numerantem 2. ita & durationes quæ habent prius & poſterius, numerari non potuerunt, niſi per id, quod notum cum ſit, habet prius & poſterius, idq; æquabiliter ad certificandum homines intra communionem vitæ. Et pro hac menſura acceperunt motum cœlorum, qui factus eſt, & fiet, unde hoc quod duravit, per omnes motus quibus Sol percurrit Zodiacum ſemel, dicunt illud duraſſe tempore unius anni, illud autem, quod incipiet poſt duos decurſus Zodiaci, dicunt intra tempus duorum annorum futurum. Quanquam preſſiùs loquendo: Ly prius, non pro ſolo præterito tempore, nec Ly poſterius pro ſolo tempore futuro accipiuntur: nam in ipſo præterito, ſunt quæ priùs & quæ poſteriùs præterierunt, in ipſo item futuro ſunt, quæ priùs ſunt, quæ poſteriùs futura ſunt, accipitur itaque prius & poſterius pro applicabili pro eo, quod tàm in præterito, quàm in futuro, ſive prius, ſive poſterius eſt.

Suppono quartò. Ad defendendam definitionem temporis, & ad difficultates, quæ pro compoſitione temporis ex ſolis inſtantibus proponi poſſunt, hoc tenendum eſſe.

*Tempus dupliciter ſpectari poſſe.* Primò Ariſtotelicè ſeu Philoſophicè, hoc eſt ſecundùm quod dicit rationem prioris & poſterioris, adeòque rationem completi, & ita tempus acceptum excludit rationem Nunc, rationem præſentis, rationem Actu eſt idque ideò. Tum quia, ut dixi. Omne de quo dici poteſt: Non nunc, excludit rationem *Nunc*; ſed quod importat rationem prioris & poſterioris, importat rationem *Non nunc.* nam de priori dicitur, *Non eſt nunc*, & de futuro, *Non eſt nunc.* Ergò tempus quod dicit rationem prioris & poſterioris excludit rationem *Nunc.* Tum quia id quod definitivè involvit rationem prioris & poſterioris, definitivè involvit extitit & exiſtet, de eo autem quod eſt actu, non poteſt dici ſub hac formalitate, extitit & exiſtet: & ſicut eſt impoſſibile unum diem coexiſtere cum ſuis 24. horis totis ſimul, ita nec poteſt coexiſtere *Nunc* cum ordine prioris & poſterioris, utrumque enim ſucceſſionem, neceſſariò involvit. Tum quia Ariſtoteles 4. Phyſ. tex. 34. inſinuat. Nunc ſeu inſtans eſſe quid imaginarium, quod autem habet rationem prioris & poſterioris, non eſt imaginarium. Secundò poteſt accipi tempus Mathematicè, inadæquatè, inchoativè, tanquam hoc aliquid demonſtrabile, &

ita acceptum, non involvit rationem prioris & poſterioris. ſed rationem *Nunc*, inſtantis, præſentis &c. Et iſtud tempus Mathematicè acceptum, non debet cenſeri rigoroſè loquendo inter partes temporis Philoſophici. quia ei ſic accepto non convenit ratio prioris & poſterioris, cùm tamen tempus Philoſophicè acceptum, importet illam. Imò rigoroſè loquendo nec deberet dici tempus Mathematicè acceptum pars temporis Philoſophici, quia in quantis, quod habet rationem partis, repetitum commenſuratur toti, jam autem *Nunc* ſeu inſtans non poteſt commenſurari, habenti prius & poſterius. Denique dici poteſt, quòd rigoroſè loquendo non exiſtat tempus Mathematicè acceptum, dum enim dicit Ariſtoteles illud pendere ab animi, hôc ipſo illi exiſtentiam, nonniſi intentionalem tribuit. Et certè cùm tempus non aliud in re ſit, quàm motus cœlorum, cùm hic, non ita ſit tardus, ut tardior eſſe non poſſit, & cùm non ita ſit velox ut à termino ad terminum ſine medio procedat, fit ut ille motus, non poſſit dici indiviſibilis, conſequenter nec tempus, quod in re eſt motus, erit indiviſibile, conſequenter nec habebit rationem *Nunc*, nec habebit jus ullum proprium exiſtendi, utpotè habens jus exiſtendi nonniſi identificatum motui cœlorum, propriaque illius & condiſtincta ab aliis exiſtentia, erit nonniſi imaginaria. Poteſt tamen aliquo modo & inadæquatè dici, ratio *Nunc*, Tempus. ad eum modum quo puncta terminativa, in ſententia admittentium illa, ſpectant ad quantitatem, vel ſub hac formalitate, quia *Nunc* cùm jam præterierit, habebit rationem prioris, in quantùm prius erit ſequentibus *Nunc*; rationem autem poſterioris habebit, in quantùm ſucceſſit antecedentibus *Nunc*.

Sed quomodo verificabitur de tempore Philoſophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum eſt, ſi de Philoſophicè accepto non poteſt verificari *Nunc* exiſtit? Imprimis verificatur hæc propoſitio, exiſtit motus non ita tardus, quin tardior dari non poſſit, & hujus verificatio fundat verificationem quòd extiterit vel extiturum ſit. Rurſùs cùm aliquomodo ſpectet tempus Mathematicè acceptum ad tempus Philoſophicè acceptum, uti dixi, fit ut ratione hujus *Nunc* verificari poſſit de tempore Philoſophicè accepto, quòd extiterit vel extiturum ſit.

Suppono quintò. Quòd quando creatur Angelus, anima producitur &c. nihil tunc reſpondeat proportionatum tempore Philoſophicè accepto, vel in motu cœlorum, ſed reſpondet tantùm tempus non Philoſophicè ſed Mathematicè acceptum ſeu tempus, quod Ariſtoteles dicit, pendere ab anima. Quòd autem nihil proportionatum reſpondeat in tempore Philoſophicè accepto Ratio eſt; quia inter illud quod eſſentialiter dicit rationem prioris & poſterioris, & inter illud quod eſſentialiter excludit rationem prioris & poſterioris, nihil omninò adæquationis & correſpondentiæ proportioniſque eſt.

*Neque valet, ſi dicas*, reſpondere partes indeterminatas, hæ enim alibi impugnatæ ſunt; Et certè, vel illæ partes indeterminatæ ſunt æquales, vel inæquales durationi intrinſecæ productionis inſtantaneæ Angeli v. gr. ſi æquales, Ergò ſi duratio intrinſeca productionis Angeli, eſt inſtantanea, ita & partes illæ, erunt inſtantia; Si autem pars indeterminata eſt inæqualis? eſt inæqualis vel per defectum commenſurationis illi inſtantaneæ productioni? vel exceſſum: ſi per defectum. Ergò datur inſtanti minus: Si per exceſſum, Ergo dicetur res durare extrinſecè, cum non durat intrinſecè. Supponitur autem duratio intrinſecæ illius actionis, nonniſi inſtantaneè eſſe.

Inferes primò. Poſſe Angelum in uno inſtanti annihilari, in altero priori produci, neque tunc ſequetur inſtans poſt inſtans in tempore Philoſophico, quia in illo *nihil proportionatum* reſpondet, ſed ſequitur inſtans poſt inſtans intrinſecum, & in tempore Mathematicè accepto ſeu quod pendet ab anima, ſequitur *Nunc* poſt *Nunc*, nunc enim creatur, in immediatè ſequenti poſt, *Nunc*, annihilatur. Ad quod illuſtrandum poteſt etiam hoc materiale exemplum aſſumi. Moveat ſe teſtudo, moveat etiam aliquis orbis celerrimus, quo caſu, non reſpondet ullus tardus motus orbis, teſtudinis motui, ſed ſe habent ſicut improportionatum. Quæ de hoc inſtanti intrinſeco, & inſtanti extrinſeco adferri poſſent, præter ante dicta, petantur ex materia de motu Angelorum ab uno extremo ad aliud, eo enim translata ſunt.

Infero ſecundò. Reflectendo ad materiam de inceptionibus & deſitionibus rerum, in uno inſtanti intrinſeco Mathematicoque temporis expellitur vetus forma, in alio autem inducitur nova, in tempore autem Ariſtotelicè accepto, nihil proportionati reſpondet.

Infero tertiò. Quandonam ſacramenta cauſant gratiam. Nam ſi Ly Quando, referatur ad ipſa verba, cauſant tunc, cùm completam habent ſignificationem, completam autem habent ſignificationem, cùm ultimò ſenſibilia fiunt, humano modo in ſui prolatione; incipiunt autem eſſe ita ſenſibilia, cùm devenitur ad illud minimum, quod ſi dividas nondum eſt ſenſibile humano modo, ſi addas jam fit ſenſibile; Si autem Ly: quando, referatur ad ipſam gratiam, pro ut prout pri-

pro

producitur, illa quia producitur tota ſimul, producitur in inſtanti Mathematico, cui nihil proportionatum reſpondet in tempore Philoſophicè accepto.

# DIFFICULTAS III.

### *Solutio Objectionum.*

POnendæ ſunt inprimis Objectiones, quæ videntur æquè militare contra noſtram ſententiam, ac contra ſententiam Zenonis.

## Punctum Difficultatis I.

### *Quomodo in his Principiis dividi poſſit linea, & quomodo minima ſe tangant.*

OBJICITUR primò. Poſito quòd in reſolutione continui deveniatur ad prædicta minima Phyſica explicari non poterit, quî linea recta dividi poſſit in partes æquales, quod tamen fieri poſſe demonſtravit Euclides.

RESPONDETUR. Si ponatur linea tribus v.g. minimis conſtare, in æqualia fiet diviſio, quia minimum, quod eſt in medio, duabus medietatibus conſtat, adeoque talibus quæ poſitâ diviſione per medium æqualitatem fundent. Si verò ponatur linea conſtans duobus minimis Phyſicis & medietate unius minimi, adhuc in æqualia fiet diviſio, quia medietas illa habebit ſe per modum medii communis, intentum autem demonſtrationis, non vetat ne ſalvetur æqualitas diviſionis in linea recta, ſi aliquid ponatur per modum medii communis utrique. Quod ipſum illuſtrari poteſt inſtantiâ, admittente, ex rebus & punctis continuativis conſtare quantitatem ſi enim ponas lineam conſtare ex rebus A.B.& ex puncto continuativo, illa linea in æquales partes divideretur, quia illud punctum eſſet per modum termini communis.

Repeti etiam poſſunt ſuperiùs dicta; demonſtrationes Mathematicas non eſſe abſolutas, ſed ex hypotheſi, nec Mathematicum attendere, quòd quantitas componatur ex partibus in infinitum diviſibilibus, vel punctis, ſed procedere v.g. ex ſuppoſitione diviſibilitatis in infinitum. Reperiuntur etiam Mathematici, qui oſtendunt ſalvis demonſtrationibus poſſe defendi, quantitatem conſtare ex punctis, multòque magis minimis. Propoſueram etiam hanc ſententiam Patri Ricciolo & Socio ejus Patri Grimaldi notis in Italia Mathematicis, cenſuerunt hæc poſſe dici ſalvis demonſtrationibus Mathematicis.

OBJICITUR ſecundò. In dicta ſententia non poſſe explicari, quomodo ratio contactûs poſſet convenire quanto.

RESPONDETUR. Ponatur linea conſtans tribus minimis A.B.C., ponantur rurſùs uniuſcujuſque minimi duæ partes, prior 1. poſterior 2. hoc poſito dici poteſt quod 2. minimi A, tangat 1. minimi B; & 2. minimi B; tangit 1. minimi C. conſequenter nec ſe penetrant faciuntque non penetrata extenſionem localem. Reſtat nihilominus explicare, quî ipſæ partes medietatis minimi, ſi dantur, vel ipſæ medietates minimorum ſe contingant?

Circa contactum ipſarum medietatum minimi, hoc dici poteſt: quòd illæ medietates minimi, tangant ſe totis, non tamen ſe penetrant, quod ipſum ſic explicatur. Ex ratione contactus ut ſic, non ſequitur penetratio, ut experientia & ratio probat. ex contactu etiam partibus, non ſequitur penetratio partibus, neque enim digiti dum ſe contingunt penetrant ſe. Ad hoc ergò, ut vel ex contactu partibus, vel ex contactu totis, ſequatur penetratio, debet habere contingens unum, reſpectu aliûs, intreitatem. Porrò quando ſe totis tangunt illæ medietates, unum reſpectu alterius intreitatem non habet propter principium aliunde ſuperadditum, ſcilicet quantitatem, cujus ſaltem ſecundarius effectus eſt impenetrabilitas.

Quod autem dictum de quantitate ſuperaddita, faciente ne medietas minimi materiæ, poſſit penetrare medietatem alius minimi materiæ, idem proportionaliter dici debet, quod faciat etiam ſui medietates non poſſe penetrari: ſicut enim quantitas & ſibi & alteri adfert rationem extreitatis, ita & rationem impenetrativitatis.

Neque valet ſi idem applices, oſtendendo quòd puncta, quamvis ſe tangant totis, non ſe penetrent, non inquam valet ſi idem applices. Quia Zenoniſtæ non admittunt quantitatem eſſe accidens ſuperadditum, ut videre eſt in Arriaga. Rursùs ſententia illorum, ſaltem per ordinem ad minima ipſa ſe cóntingentia paritatem cum noſtra non habet, quia illi in ſuis punctis medietates nullas admittunt, ratione quarum fiat contactus unâ medietate, quin fiat contactus aliâ medietate.

Quanquam etiam dici poſſet, quòd illæ medietates ſe tangant partibus intranſitivè, quia ſunt partes totius minimi, ſed non partibus tranſitivè, hoc eſt aliis diviſibilibus in ſe incluſis

Rursùs circa contactum partium ipſius medietatis minimi, ſi dentur, hoc dici poſſet, quòd illæ ſe tangant ſe totis, non tamen ſe penetrent. Ratio. Quia ad hoc ut aliqua dicantur ſe penetrare, præter intreitatem debent ſemper vel actu, vel potentia habere rationem duorum. Sic v.g. duo Angeli dicuntur ſe ipſos penetrare, Corpus item Chriſti

penetravit lapidem ſepulchri, interveniebatque tunc ratio actualis duorum. Angelus autem non dicitur penetrare ſeipſum, nec anima rationalis exiſtens in capite, dicitur eſſe penetrata cum ſe ipſa exiſtente in pede, quia nec Angelus, nec anima reſpectu ſui rationem duorum habere poſſunt, cum ergo partes medietatis minimi, ſi dantur, rationem duorum diviſibilium habere non poſſint, quia diviſio illis ulteriùs convenire non poteſt, aliàs vel actu, vel potentiâ, daretur minùs quantitativum quantitatis minimo, ideo nec ſe penetraut. Et hoc principium ſupponit, quòd in illa medietate minimi, reſiduæ maneant partes. Ut autem Natura illius medietatis Minimi intelligatur. *Sit.*

## Punctum Difficultatis 2.

*Supponuntur Quædam.*

SUPPONO primò. Quòd quando non jam divinitùs fit diviſio minimi quantitatis, connaturaliter loquendo, petit materia non ita conſervari, ſed ſi debet conſervari, petit reponi in ſtatu emanandæ actualiter quantitatis. Ratio. Quia omnis eſſentia, petit poni nonniſi in ſtatu, in quo ſaltem emanet ſuas ex ſe proprietates,& ſic (ſuppoſito quòd potentiæ animæ diſtinguantur realiter ab anima ) ſi anima non poſſit emanare ex ſe potentiam intellectivam , & volitivam, ob violentiam quam patitur, petit non ita conſervari.

SUPPONO ſecundò. Poſito quòd velit tamen ita Deus illam materiam conſervare, poſſet dicere quis, nullas illam medietatem minimi habere partes, nec tamen tunc deveniendum in diviſione continui ad indiviſibilia. Quia quando horret communis Philoſophia aſſerere,quòd in diviſione continui deveniatur ad indiviſibilia, horret indiviſibilia quæ contineant & componant quantitatem, ſed non indiviſibilia ſecutura quantitate ablatâ, cum etiam agnoſcat diviſibilitatem nonniſi ex ſuppoſitione quantitatis , materiæ competere, de quo ſupra actum.

Hinc hæc Propoſitio! Devenitur tunc ad indiviſibilia diſtinguitur ; ablatâ quantitate Nego. Vel ſi mavis dic, devenitur ad Indiviſibilia tanquam ultimo contentiva quantitatis, vel primò ejus principiativa Nego. Devenitur ad Indiviſibilia hoc eſt ad dividuum, ultimo. Concedo. Unde illæ duæ medietates, ablatâ quantitate ſunt formaliter indiviſibiles, diviſibiles potentiâ, quod non competit punctis, diviſibilitate illorum potentiali in hoc ſtante, quia ſi conjungantur emanabunt ex ſe quãtitatem, quæ illis in illo minimo adferrat diviſibilitatem. Et ſicut licèt materia ante quantitatem non ſit extenſa, ubi emanarit quantitatem, redditur extenſa ; ita illa medietates minimii conjuncta alteri medietati, ubi illud minimũ emanarit quantitatem, acquirit diviſibilitatem non in ſe, ſed in illo toto minimo. Porrò non tàm medietas minimi componit quantitatem, quàm potiùs ipſum minimum, compoſitivum enim quantitatis, eſt ipſum quantum, ipſum autem Minimum, in ſe eſt quantum. Unde illi medietati rigoroſè , potiùs , competit eſſe in eo, quod componit quantitatem, quàm componere illam.

ADDO. Quæ hîc dicta ſunt , de ipſo quanto,idem dici debet de quantitate, à materia ſeparata, quòd in illa ſit minimum diviſibile, ſed illâ diviſibilitate, poſitâ, jam non erit quantitas, nec extenſio, nec extreitas : cumque impoſſibile ſit manere rem ſine ſua eſſentia, ſi eſſentia illius auferretur, etiam illa res auferri debet, ita ut oppoſitum ne divinitùs quidem fieri poſſit ; ſic etiam poſitâ diviſione, jam non manebit illud accidens extenſum, adeoque nec quantitatis accidens, cumque eſſentia quantitatis ſit , deſcripta aliàs extreitas ſeu extenſio, hinc quando non manet jàm extreitas & extenſio , nec manet quantitas, ita ut oppoſitum ne divinitus quidem fieri poſſit : Conſequenter in his principiis non devenietur unquam ad indiviſibilia ante quantitate , adeoq; ad componentia quantitatem indiviſibilia ſecus in ſententia Zenonis. Unde

INFERES. Aliter ſe habere minimum materiæ aptæ emanere quantitatem , & aliter minimum quantitatis, quia ſcilicet poſitâ diviſione minimi materiæ, non eſt indiſpenſabile, ut conſervet DEUS medietate Minimi, quamvis ſine proprietate debita, ſalvabiturq; primò eſſentialis conceptus materiæ in medietate minimi materiæ, nempè ratio ſubjecti primi ; quia autem ſalvabitur ratio extenſi & extreitabilis in medietate minimi , ideò indiſpenſabiliter petit poſt diviſionem utraq; pars non eſſe, quia aliàs in quantitate ſtante quantitate deveniretur ad indiviſibilia quod repugnat, vel ad ſemper dividuum, quod impugnatum eſt.

INFERES item, quòd longè aliter ſe habeat Quantitas , quàm alia accidentia , ſecundùm ſe ſpectata, quia alia accidentia non indigent alio ad ſui eſſe, ſecùs quantitas, idq; ex eo quia quantitas non poteſt ſalvari ſine extreitate. Et quia nihil reſpectu ſui extreitatem habet, ſed ex appoſitione alterius, ideò ſi hæc appoſitio non ſit, jam non erit extreitas, adeoque nec quantitas, & quia hæc extreitas non eſt, ablatâ mediate minimi , ideò nec eſt quantitas illâ ablatâ.

INFERES deniq; differentiam hujus ſe-

tentiæ à ſententia Zenonis, ſecundùm hanc reſponſionem, non admittendem partes in medietate minimi; quia ſcilicet ultimum, ad quod devenitur in reſolutione Continui, eſt minimum diviſibile, hocq; eſt quod componit quantitatem, ſeparationeque poſitâ, indiſpenſabiliter annihilantur illæ duæ partes, quia illarum eſſentia, eſt cum extreitate eſſe, quàm tunc non poſſunt habere. Et ſicut ſi pars albedinis non poſſet eſſe albedo, annihilari exigeret, ita illæ partes annihilari exigunt, cùm eſſentialiter ordinatæ ſint, ad actu extreiſandum, conſequenter hîc deveniretur ad minimum diviſibile, in ſententia Zenonis ad indiviſibilia. Deinde in ſententia Zenonis compoſitiva ſunt indiviſibilia, in hac ſententia compoſita ſunt Minima, adeoque in ſententia Zenonis primò inchoativum Quantitatis eſt Indiviſibile, ultimò item contentivum. In hac autem ſententia, primò inchoativum & ultimò contentivum Quantitatis, eſt illud primò dividuum, & ultimò dividuum, hoc eſt Minimum Reſpiciunt hæc illud principium. Impoſſibile eſt manere hoc, & non eſſe hoc, quod eſt, aliâs eſſet ſine ſe, conſequenter impoſſibile erit manere medietatem minimi extenſionis, non eſſet enim ſibi ratio formalis extenſionis, & tamen qantitas ex eſſentia ſua, eſt ratio formalis extenſionis. Sed de medietate Minimi ut tentetur alia via diſcurrendi. Hinc

Suppono tertiò. Ut clariùs conſtituatur differentia illius Medietatis Minimi ab indiviſibili materiali, adeoque etiam habente rationem molis, poſſent poni plures partes, quamvis à ſe non diviſibiles, & ita ſe habentes, ac ſe haberet materia omni ſpolita quantitate & redacta in punctum, cujus una pars, non poteſt ab alia dividi & ſeparari, & ſicut ſi illa Materia per impoſſibile non eſſet capax quantitatis, nullo modo dividi poſſet, datâque unâ parte daretur tota, ita cum illa medietas non ſit capax, ſe ſolâ quantitatis & diviſibilitatis, nunquam poterit dividi, partitionemq; admittere: de qua pluralitate partium ita diſcurri poteſt.

Imprimis dici poſſet ponendam eſſe pluralitatem partium, vel enim plures illæ partes ſunt indentificatæ vel non identificatæ? Si identificatæ? Ergò non plures. Si non identificatæ? Ergò plures.

Dici deinde poſſet, quamvis videat Deus pluralitatem illarum partium, de diſtinctione tamen diſcurrendo, poſſet aſſeri, illas non eſſe realiter actualiter, ſed realiter potentialiter diſtinctas. Idque ideò quia debet eſſe minor diſtinctio rerum, quæ non ratione connotati alicujus extrinſeci, negant ſeparabilitatem realem, ſed defectu orto ex carentia perfectionis ſibi debitæ, & quia eſt minor diſtinctio potentialis quàm actualis, illa poni ideò poſſet; & ſicut defectus ſeparabilitatis abſolutus, fundat negationem diſtinctionis realis; ita defectus ortus ex carentia perfectionis & ineptitudine ad ſeparari, orta non ab extrinſeco connotato, ſed ut dixi ex carentia perfectionis ſibi debitæ, & à ſe emanabilis, fundare debet diſtinctionem Minorem adeoque Potentialem. Dicuntur autem illæ partes potentiâ diſtingui, non quòd actu ſint aliquando diſtinguendæ, ſed quòd habeant vim & potentiam mole ſuá excludendi à ſe indiviſibile Mathematicum. Nomine autem ipſius penetrationis, ex jam dictis ſupra, non intelligitur rigoroſa penetratio, quæ eſt intreitas eorum, quæ habent potentiam ut actu dividi & ſeparari poſſint, ſed intelligitur ſola occupatio ejuſdem ſpatii, competens moli condiſtinctæ ab indiviſibili Mathematico, non tamen habenti, tantùm quantùm requiritur, ut illud evadat primò quantum, hoc eſt ut evadat minimum quantitatis, frequentiùs tamen appellamus hoc penetrationem, quia nomine illius vulgò ſumitur in eodem loco exiſtentia, cum tamen deberet dici non niſi, partium non extreiſabilium in eodem loco poſitio.

Suppono quartò. Sive inter illas partes ſic diſtinctio realis actualis ſive potentialis, non tamen videt Deus diviſibiles illas eſſe, quia non poteſt difformiter objecto videre, illud autem objectum, ut dixi, non eſt diviſibile. Rurſùs cùm ita ſint illic plures partes, ut ſint penetratæ, non poteſt, Deus deſignare hanc, quin deſignet omnes, in ſe penetratas. Quanquàm de partibus his diſcurrere, jam non ſpectat tunc, ad materiam de quantitate, ſed & ad hanc quòd materia de ſe adferat, partes entitativas.

Suppono quintò. Non eſſe dicendum quòd in diſtinctione partium entitativarum materiæ, reperibilis in medietate minimi quantitatis, ſit procedere in infinitum. Ratio. Tum quia non minùs eſſet diſtinctionum in illa minimi medietate, quam in tota poſſibili materia de quo argumento ſuprà egimus. Tum quia de diviſilitate vel acceptibilitate partium, nunquam agunt Philoſophi, niſi per ordinem ad quantitatem, hancque in infinitum acceptibilitatem eundem, non dicunt convenire materiæ, ſed quantitate, quæ quia non continetur in medietate Minimi, nec illi etiam ex principiis oppoſitorum adferre debet diſtinctionem partium in infinitum. Tum quia quamvis concedatur, quòd non ſit procedere in infinitum in diſtinctione partium entitativarum, non ſequitur materiam componi ex indiviſibilibus, ſeu indiſtinguibilibus partium entitativarum, nam quamvis

vis tanti plures Mercurii non poſſint fieri ex hoc ligno, non ſequitur lignum componi ex tantis Mercuriis, ſed ſuâ entitate ſtare, ita vel ita magna, penetrata tamen; & niſi accedat pluralitas entitatis, non erit diviſibilis, quia nec quantitanda.

Colliges hanc reſponſionis partem admittere in illâ medietate Minimi partes ut evitet puncta Zenoniſtica, non admittere autem ſeparabilitatem, partibilitatem adeóque aſſignabilitatem partium, ut evitet diviſibilitatem in infinitum, cùm utrumque hoc argumentis evincatur: medium ergo erit dicere, quòd dentur in illa medietate partes potentiâ plures, ſed non diviſibiles, aſſignabiles, &c. Etſi occupante Angelo locum diviſibilem non poſſunt in Angelo diviſibilitates poni; ita habente medietate illâ partes, poterit poni pluralitas, ſed non diviſibilitas nec aſſignabilitas: & quidem loquendo de partibus medietatis minimi materiæ, de illa dici poteſt quòd habeat partes, ſed non potentes ſe ſolis emanare quantitatem, loquendo autem de medietate Minimi ipſius quantitatis, habet illa partes in quibus ſolis non ſit vis extendendi aliud, niſi ex acceſſu ſimilium partium, & niſi illæ accedant indiſpenſabile eſt ex dictis ut maneat in rerum natura Quantitas actualis. Sed de diſtinctione hujus ſententiæ a renoniſtica, etiam infra.

# Punctum Difficultatis 3.

## *Continuatur ſolutio Objectionum.*

Objicitur tertiò. In hac ſententia non eſſe explicabile quis effectus formalis tribuatur illi minimo phyſico.

Respondetur. Tribui illi extenſionem partium Minimi in ordine ad ſe, tanquam effectum formalem primarium, & extenſionem in ordine ad locum tanquam effectum ſecundarium, ita ut vi quantitatis, quæ eſſe illud minimum occupet minimum loci diviſibilis.

Objicitur quartò. In hac ſententia non poſſe explicari quî fieri poſſit rarefactio.

Respondetur, in multorum principiis poſſet fieri rarefactio per intromiſſionem corpuſculorum minimis illis unitorum, vel per ſuperadditionem qualitatis, cujus ſit effectus formalis major occupatio loci quàm poſſet occupare à ſola quantitate ſibi connaturali, & quâ ratione in quacunque ſententia ſalvatur negatio bilocationis, eodem modo in præſenti ſalvari debet: nec jam poſitâ extenſione majori in ordine ad locum quæ provenit à raritate, ſequerur diviſibilitas plusquam in duas medietates minimi, quia ad diviſibilitatem non ſufficit ſola extenſio major, ſed conditio entitatis, & ſicut Angelus occupans ſphæram diviſibilem dividi non poteſt, ob negationem abſolutè partium, ita nec dividi poterit illud minimum, plusquam in duo dimidia, ob defectum ſufficientium ad dividi.

Objicitur quintò. Ponamus poni à Deo lineam rectam, quæ deſinat in medietatem minimi Phyſici, ponamus rursùs minimum phyſicum, demittat DEUS in medium illius minimi, lineam dictam, quo caſu illa linea aſſignabit ſibi partes medietatis utriusque & non unam aliquam medietatem. Ergò aſſignatio illa fundabit diviſibilitatem partium uniuscujusque medietatis.

Respondetur. Ex hac ſuppoſitione ſequi duo contradictoria nempè & applicari per medium minimo quantitativo illam lineam deſinentem in medietatem minimi & non applicari per medium. applicari quidem ut ſupponitur; Non applicari autem, quia ex dictis hactenus, in illis medietatibus non dantur alia dimidia, quid ergò illi lineæ reſpondebit? Nihil proportionatum: Nihil enim medio minimi in medietatibus minimi ab utrinque ſumptis proportionatum reſpondere poteſt. Et ſicut nihil proportionale reſpondet, ſi ſupra tabulam conſtantem partibus in infinitum diviſibilibus, ponatur indiviſibile Mathematicum, vel ſi collocet ſe Angelus ſupra planum redactus ad punctum loci, ita & in præſenti idem dicendum.

Objicitur ſextò. Etiamſi detur minimum Phyſicum, tamen conceditur poſſe dari medietas minimi, quæ debet eſſe minus quàm minimo. Ergò cùm minimum Phyſicum habeat aliquid minus ſe, etiam medietas minimi habebit aliquid minus ſe.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ſi ponatur dari minimum diviſibile, ſed non ulterius, ultra medietatem non dabitur proceſſus in infinitum in diviſione continui, qui proceſſus ſuprà impugnatus eſt; Si autem daretur adhuc ipſius Medietatis medietas, & ſic ulterius, daretur proceſſus in infinitum in diviſibilitate, quòd ſuprà impugnatum.

Rursùs ut dictum ſupra, duplici viâ diſcurritur de iſta medietate minimi. Inprimis quòd, illa medietas non habeat partes, & ſecundum hoc principium dici poteſt: Diſparitatem eſſe. Quia cùm illud minimum habeat partes, bene in illas dividi poteſt. Quia autem medietas minimi, partes jam non habeat (ex poſitione iſtius reſponſionis quę nō impugnatur) ideò illa medietas, in minus jam, dividi nō poteſt. Deinde de eadem medietatem minimi ita diſcurritur, ut ponatur, haberi quidem illic partes ſed non quantabiles, non diviſibiles ſe ſolis. Hinc cùm minimum conſtet quantabili, dabitur in Minimo Phyſico medietas,

non dabitur autem in medietate minimi, tanquam non quantabili, adeòque nec diviſibili; nec ſeparabili ut dictum ſuprà.

Instabis. Quia non tantum ulna, ſed etiam ſemiulna, non eſt quid indiviſibile phyſicè, nec eſt punctum, ideò datur ulnæ non tantum medium, ſed etiam datur medii ulnæ, aliud medium. Ergò etiam quia medietas illa minimi Phyſici non eſt quid indiviſibile phyſicè, nec eſt punctum, non tantum dabitur medietas minimi phyſici, ſed etiam medietas, medietatis minimi phyſici, aliàs ſi illa medietas nullas omninò habet partes, coincidit cum puncto, atq; ita ex duabus omnino indiviſibilibus medietatibus, ſeu ex duobus punctis: componetur minimum Phyſicum.

Respondetur. Hoc argumentum petere non illam partem prætentatæ reſponſionis, in qua diximus in medietate minimi poſſe poni partes licèt ſeipſis non quamtabiles, non diviſibiles: hinc ſi placeat arguenti poteſt tenere hanc reſponſionem. Red nec expugnat aliam prætentatam reſponſionem, quòd ſcilicet in medietate minimi nullæ dentur partes. Argumento ut ponitur. Negatur Antecedens, nego enim non deveniendum in diviſione ulnæ ad aliquod minimum quod jam dividi non poſſit ſalvà quantitate, cujus oppoſitum ſupponit arguens in ſuo Antecedente; Hinc illud aut negari debet aut diſtingui ſic; quià non tantùm ulna, ſed etiam ſemiulna non eſt punctum, ideò datur non tantum ulnæ medium, ſed etiam medii ulnæ medium, ita ut ſit ſemper procedere ad tales medietates Nego Antecedens. Ita aut non ſit procedere Concedo Antecedens & Nego Conſequantiam. Quare autem licèt dentur in minimo mediatates, non dentur in medietatibus medietates & ex argumento ſuprà poſito & ex dictis imediatè ad objectionem colligitur. Nec inde ſequetur componi quantitatem ex duobus indiviſibilibus, ſed componitur in noſtris principiis ex minimo eoq; diviſibili, habenteq; illas duas partes, & quidem ejus naturæ, ut ſit impoſſibile manere unam in rerum natura ſine altera, utpotè ſine qua diviſibilitatem extreitatemq; adferre non poteſt, cum tamen de eſſentia quantitatis ſit eſſe extreiſativam. Hinc in diviſione continui non devenitur ſalvâ quantitate, niſi ad minimum diviſibile tanquam compoſitivum continui, cùm tamen in ſententia Zenonis deveniatur non niſi ab indiviſibile. Quæ ipſa objectio multò minùs urget, ſi ponatur quòd in medietate minimi ſint partes, ſed non aſſignabiles, non diviſibiles, ſicut nec ſunt aſſignabiles, nec diviſibiles in materia habente partes, ſi ſpolietur omni quantitate, & quæ ſint hoc ſolo partes, quia mole ſuâ entitativâ, natæ ſunt excludere indiviſibile Mathematicum. Unde rigoroſè loquento in his principiis non devenietur ad duo indiviſibilia, hæc enim ſupponunt communiter pro punctis, ſed ad unum diviſibile non ulteriùs dividuum. Vide ſuperiùs dicta Puncto Difficultatis ſecundo, Suppoſito ſecundo.

Objicitur ſeptimò. Hæc ſententia graviſſimas difficultates tàm in ſententia Zenonis, quàm in ſententia Ariſtotelis non evadit.

Retpondetur. In ſententia Ariſtotelis maxima eſt Difficultas, diviſibilitas in infinitum, contra quam proceſſit argumentum ſuprà à nobis factum, cùm tamen in diviſione continui per nos deveniatur ad minimum, non ultra ſalvâ quantitate diviſibile. In ſententia autem Zenonis difficillimum eſt argumentum Ariſtotelis quomodo ſe puncta illa tangant. In principiis autem noſtris unum minimum Phyſicum, tangit aliud, ſui medietate: Hinc hæc graviora, & alia ſimilia argumenta, non petunt nos.

Instabis. Ariſtoteles definit Quantum, quòd ſit in ea quæ inſunt diviſibile.

Respondetur. Sicut definitur homo definitione phyſicâ, quòd conſtet ſeu componatur ex corpore & anima, nihilominus poſitâ ſeparatione, jam non conſtat Homo animâ & corpore, ſed conſtat ſalvo eſſe hominis; ita Quantum, eſt in ea quæ inſunt diviſibile, ſed eouſq; quouſq; manet Quantum; Et ita v. g. manet diviſibile in decem Minima, poſtea in novem, & quia unum minimum ultimò continet quantitatem, hinc illo ablato, non erit jam neceſſe ulteriùs manere diviſibile.

*Notantur quædam ad explicanda hactenus dicta.*

Per nos materia ſpoliatâ omni quantitate redigeretur ad punctum indiviſibile, acceſſu autem quantitatis extendi poterit. Nihilominus unipedalis materia, non eſt capax quantitatis centumpedalis, idque ex eo, quia ſpoliatâ omni quantitate materia, ſupponitur habere partes entitativas aptas ab extendi, jam autem ũipedalis materiat non habet partes entitativas, quæ poſſit vi quantitatis fieri centumpedalis, aliàs antequam fieret centumpedalis, deberent ſupponi partes penetratæ ſub quantitate unipedali, aut replicatæ in centumpedali aut rarefactæ.

Quando item dicimus quòd à Minimo Phyſico, non poſſint accipi unum indiviſibile, loquimur de invıſibili quod ſit ſuperaddi-tum ipſi minimo in ſe conſiſtenti, nam per nos, ut infra conſtabit, neque terminativa puncta dantur, nec continuativa.

Licèt ponamus conſtare illud minimum duabus medietatibus de quibus una reſpondendiva dicit: Quòd illæ medietatet non habeant partes, caſu quo ponatur linea tribus

minimis conſtans fieretque diviſio æqualis, quia nempè diviſio caderet in Minimum quod eſt in medio duabus medietatibus conſtans, jam una in diviſibilis medietas demeretur quidem ab alia, ſed quia adjungeretur huic, vel illi minimo adhuc eſſet contentiva quantitatis. Nec tamen à minimo auferretur per nos indiviſibile, quia negavimus à minimo Phyſico poſſe ſeparari punctum aliquod, quod eſſet ſupperadditum, haberetque ſe per modum terminativi aut continuativi.

CONCEDO tenere Nos, in una reſpondendi via, quòd ſingulæ medietates minimi in ſe ſpectatæ ſint indiviſibiles, & ſingulæ in ſe non quantæ, ſed ex acceſſu ſui ad invicem quantificantur & extreinſantur, & ex hoc jam ſe penetrare non poterunt; Nam licèt partes, materiæ ſpoliatæ quantitate, ſe penetrent, quia tamen illæ ipſæ medietates una ſumptæ, ſunt in quantitate ipſa quantitas, ideo in illo Minimo non ſe penetrant.

Quando ad objectionem ſecundam dicimus, quod partes medietatis minimi rationem duorum diviſibilium habere non poſſint, non intelligendum eſt de partibus ipſiusmet minimi, nec dicimus duas medietates, non habere rationem duorum, ſed id dicimus de partibus medietatis, ſi dentur.

Non eſt inſuetum corpus ante animationem dicere animabile in potentia, & non tantum appellare animatum ipſum totum; Ita dici poteſt in potentia unam medietatem minimi eſſe diviſibilem, licèt nonniſi ex acceſſu ut ita dicam aliùs medietatis, reddatur diviſibilis. Licet hæc locutio non in omni phraſi ſemper teneat. Ipſum autem Minimum debet dici potiùs actu diviſibile, quam merè potentiâ diviſibile.

Quando interdum dicimus medietatem minimi habere partes, non tamen partibilitatem illarum, interdum dicimus illas medietates non habere partes, hoc ita accipiendum eſt, quod ſcilicet hic duplex prætenditur via diſcurrendi de iſtis medietatibus, adeoque non eſt hæc doctrina collectivè ſumēda, alioqui eſſet contradictoria, ſed problematicon, & aut hæc, aut illa, tenenda eſt via.

In Via hæc quæ docet haberi in medietate minimi partes potentiâ, non tamen deſignabiles, non ſequitur ex eo, quòd ſint partes potentiâ, eſſe jam diviſibiles. Nam quod Mercurius qui eſt potentia in ligno, per Ariſtotelem, poſſe deſignari, id ex eo eſt, quia illa potentia habet in ſe & continet, aptaq; eſt de ſe continere & quantitatem & extreinſationem quod non cōvenit ſecundùm dicta, partibus illis medietatis minimi ſi dentur.

Eſt quidem Verùm quod ſi agens, Minimum Phyſicum quantitatis diverſerit, jam amplius non ſit futura in rerum natura quantitas illi minimo contenta; Sed negatur poſſe hoc viribus naturæ præſtare aliquod agens, ut dictum ſupra Difficultate primâ. Si tamen etiam divinitùs divideret agens ipſum minimum materiæ, dixi, poſſe adhuc materiam ſervari, adeoque poſſe illam non annihilari, licèt petat, non conſervari in rerum natura, ſine tali paſſione.

CONCEDO Eſſentiam quantitatis eſſe, habere extreitatem partium, quousque manet quantitas. Concedo quod quælibet pars continui, habeat eſſētiam quantitatis, ſed eouſq; quousq; habet rationem partis continui, ſed rationem partis continui non habet nec habere poteſt, niſi quousq; durat ratio minimi quantitatis; & ſicut licet quælibet pars aquæ habeat eſſentiam aquæ, nihilominus ſi ſeparetur forma aquæ à materia aquæ, jam non manet eſſentia aqua, ſi nec manet quantitas non manente minimo quantitatis, adeoque nec debet reſidua manere extreitas partium.

COLLIGES primò ex dictis Per Quid differat hæc ſententia à ſententia Zenonis. Nam imprimis ipſum Minimum Phyſicum, eſt diviſibile, Puncta Zenonis indiviſibilia ſumendo unà utramque Reſponſionis partem. Rurſùs in parte illa reſpondendi, quæ docet in medietatibus minimi ineſſe partes licèt non ulteriùs aſſignabiles, diviſibiles &c. Hoc ipſo ponitur diſtinctio à punctis Zenoniſticis, quæ carent partibus. In modo autem illo reſpondendi qui negat illis medietatibus partes, adhuc hæc ſententia diſtinguitur à ſententia Zenonis. Tum quia non illæ medietates indiviſibiles componunt quantitatem, ſed illud minimum dividuum non ulterius diviſibile, ut ſuprà dictum. Tum quia in ſententia Zenonis devenire eſt ad punctum quorum unumquodque ſeparatim habet jus exiſtendi, in noſtra Sententia devenire eſt nonniſi ad Minimum. Nam ulla illarum medietatum habet jus exiſtendi, ſi ſeparetur ab alia. Unde non devenitur in diviſione continui ad illas medietates, ſed nonniſi ad minimum. Tum quia in ſententia Zenonis punctum ſe ipſo de quantitate participat, in principiis noſtris de quantitate non participat niſi Minimum. In Principiis Zenonis primum, punctum primò inchoat quantitatem, ultimum punctum ultimò continet. In noſtris principiis quod primo inchoat quantitatem eſt Minimum, & quod continet, eſt itidem Minimum idque diviſibile. Et quia res in id reſolvitur, ex quo componitur, hinc in principiis Zenonis, reſolvitur quantitas in punctum; Per nos autem non reſolvitur in medietates Minimi ſed in Minimum. Et ſicut malè quis inferret componi continuum nihilo, quia ſublato puncto ultimo in ſententia Zenonis, vel omnibus par-

tibus, in ſententia Ariſtotelis, manet nihil, ita nec quiſquam inferre poteſt, componi Quantitatem in noſtris principiis per indiviſibilia, eo quod ablato ultimo diviſibili, nihil ulteriùs dividuum maneat.

Colliges. In noſtris Principiis, inſtantaneis actionibus, durationibus, annihilationibus, motibus diſcretis, à Termino à Quo, ad Terminum ad Quem ſine medio, &c. nihil reſpondere proportionatum in ipſo tempore, ſeu motu cœlorum.

Dices. Reſpondere aliquid proportionatum, eſt, quando exiſtit tempus, vel aliquid temporis, idque vel diviſibile, vel indiviſibile. Sed quando v. gr. inſtantaneè producitur gratia, exiſtit tunc tempus, vel aliquid temporis, diviſibile, vel indiviſibile; Ergo quando v. gr. producitur gratia, reſpondet aliquid proportionatum. Quod Argumentum eſt in Galeni.

Reſpondetur. Argumentum hoc, non eſſe in Galeni figura. Ratio. Quia in Galeni figura, hoc quod erat prædicatum in prima propoſitione, ponitur pro prædicato in ſecunda Propoſitione, quod in præſenti non ſit. Quod ſi dicas eſſe hoc in Galeni figura, ſed non in prima, ſuppono hujus oppoſitum demonſtrari à Dialecticis, quòd ſcilicet, nulla ſit figura Galeni, niſi prima, quæ teneat. Hoc etiam Argumentum, non eſt in ſecunda figura, quia nulla præceſſit negativa. Non etiam eſt in tertia figura. Quia non ſervatur, Tertia bis ſubjicit, conſequenter nego, hoc argumentum eſſe in forma rigoroſè collocationem terminorum ſpectando.

Cæterùm ſi prædicatum primæ propoſitionis ponatur pro ſubjecto in eadem, erit argumentum in prima figura. Dixi rigoroſè ſpectando collocationẽ terminorum, quia quando ſervatis iiſdem terminis, & intento, quòd probari debet, vitium oritur ex ſola materiali tranſpoſitione terminorum, debet Argumento categoricè reſponderi.

Hinc dico. Quòd tunc quando inſtantaneè, v. gr. cauſatur gratia, non exiſtat commenſurativè tempus, vel aliquid temporis; quia tempus & aliquid temporis definitivè involvit prius & poſterius; quia autem in inſtantanea productione v. g. gratiæ, non eſt quidquam incluſivum prioris, & poſterioris, ideo, nec exiſtit tunc tempus, vel aliquid temporis, commenſurativè; ſed exiſtet tunc tempus, hoc ſenſu: quia ab initio mundi usque nunc, non erat quies cœlorum, & interim producta eſt gratia. Non etiam exiſtit tunc indiviſibile temporis, quia indiviſibilia, ſive terminativa, ſive continuativa, infra negantur.

In idem recidet ſi dicas conformiter, ad dicta ſuperius quòd ſcilicet, Nunc Mathematico productionis gratiæ, non reſpondeat Nunc Mathematicum temporis, quod ſolum eſſet proportionatum, ſed exiſtit tunc, Nunc Phyſicum, adeoque Nunc non proportionatum.

Instabis. Non reſpondet illi productioni aliquid diviſibile. Ergò indiviſibile. Hæc enim ſunt contradictoria.

Respondetur. Non eſſe hæc duo contradictoria, ſed hæc erunt contradictoria. Non reſpondet diviſibile, reſpondet diviſibile, veraque erit negativa, affirmativa falſa. Sed ad verificandam illam negativam, ſufficiet quamvis dicatur, non reſpondere aliquid proportionatum, negando quòd reſpondeat indiviſibile Addo ulterius; Non diviſibile, eſſe Terminum nonniſi negativum, adeoque contradictoriè oppoſitum diviſibili. Sed hunc Terminum indiviſibile, ex ſuppoſitione arguentis, eſſe Terminum poſitivum, importantem aliquã Entitatem realiter diſtinctam. Quod additum ad varia in hoc genere ſervire poteſt.

Quodſi ita formes contradictoriam. Reſpondet indiviſibile, non reſpondet indiviſibile. Affirmativa erit falſa, vera negativa, ſed illa verificabitur, quamvis dicatur nihil proportionatum reſpondere tunc. Et ſicut ex hoc negativo termino: eſt non album, non eſt licitum inferre: ergo eſt nigrum; ita & ex hoc termino: non reſpondet diviſibile, licitum non erit inferre. Ergo reſpondet indiviſibile. Item ex hoc termino non reſpondet Indiviſibile, licitum non erit inferre: ergo reſpondet diviſibile. Quæ omnia in hoc fundantur, quia ſicut datur Medium inter, Non album & Nigrum, ita datur Medium, inter Indiviſibile & Diviſibile, nempè Non proportionatum.

# QUÆSTIO VI.

*Explicatur quid ſit continuatio?*

Dicendum Est primò. *Continuationem non fieri per puncta continuativa.*

Probatur I. Quia poſt puncta continuativa vel ſequitur pars vel punctum? Si punctum Ergo tota quantitas componetur ex punctis; Si pars: Quæro eſtne illa continua vel non. Si continua. Ergo continuationem habet independenter à puncto. Ergo & tota quantitas poterit continuationem habere & non à puncto; Si autem pars illa non eſt continua, quid erit in continuo continuum. Et ſi illa pars non eſt continua. Ergo nec diviſibilis, ſola enim continua diviſibilitatem propriam ut ſuppono habent. Unde etiam nõ dicuntur propriè duo Angeli dividi, quando localiter à ſe ſeparantur.

Respondebis continuam illam eſſe partem, ſed continuatione habita vi illius puncti;

Con-

Contra. In quonam ſtat, iſta habita beneficio puncti continuatio, non per poſitionem alius puncti continuativi, hoc enim non admittitur, ſed dicitur ſequi pars, reſtaretque quærere, quid ſequatur poſt illud aliud punctum continuativum. Ergò per ſolam negationem terminorum, cur ergo & ſimpliciter continuatio, ſtare non poterit in dicta negatione terminorum, vel in eo, quod tu dicis communicari illi parti, vi puncti: Et ſicut ex eo quia formaliter diſgregatio viſus habetur ab albedine, non poteſt quidquam albedinis, eſſe diſgregativum viſus, & tamen ſine albedine, ita nec poteſt eſſe quidquam continuatum vi puncti continuativi, habendo in ſe continuationem, non habendo in ſe formaliter punctum, illud continuativum. Quod ulterius in hoc reſolvitur. Quia effectus formales ſunt ipſamet forma unita ſubjecto apto, punctum autem illi toti parti, utpotè diviſibili, non eſt unitum.

Probatur ſecundò. Si darentur puncta continuativa partium diviſibilium, deberent illas partes tangere puncta: Si illas partes tangerent, puncta tangerent ſe totis, ſi tangerent ſe totis, penetrarentur puncta cum partibus. Tunc quæro: puncta illa continuativa, vel penetrarent totum vel partem, vel indiviſibile partis: Si indiviſibile. Ergo ipſaſmet partes, eſſe indiviſibilia concedis, nam poſt illud punctum attactum à puncto continuativo, neceſſario propter paritatem rationis, debet ſequi aliud punctum, de quo ipſo puncto quæritur quid tangat, & ſic ulterius, ſi autem punctum continuativum totum penetrat partem, Ergo bilocatur illud punctum, quomodo enim ſine bilocatione, imò toties locatione, idem punctum, natum non niſi indiviſibile loci, occupare, occupabit locum diviſibilem, utpotè tangendo totum illud, quod habet locum diviſibilem: Si autem punctum continuativum penetrat aliquid partis, adhuc plurilocabitur, quia cùm ſit indiviſibile, erit illic, ubi eſt diviſibile.

Respondebis. Tangi à puncto continuativo partem indeterminatam.

Contra erit. Illa pars indeterminata vel eſt diviſibilis vel indiviſibilis, quomodo ei coexiſtere poterit punctum, tangendo diviſibile illud: Si indiviſibilis. Ergo præter puncta continuativa, admittis in compoſitione continui alia puncta, tenebiſque ſententiam Zenonis.

Probatur tertiò. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, illa vel eſſent finita vel infinita actu, vel infinita potentia, non erunt infinita potentia, quia omnia ſunt actu, aliàs ſi non omnia ſunt actu, non omnia eſſent continuativa actu, adeoq; in continuo eſſent aliqua nonnulli potentia continua. Non etiam ſunt finita illa puncta, quia aliàs etiam partes proportionales, quibus continuandis illa apponuntur, non eſſent infinitæ. Non etiam illa puncta ſunt infinita actu, ſequeretur enim eandem Lineam poſſe eſſe ſimul infinitam & finitam, ſeu clauſam duobus terminis, quod ipſum probatur: Supponamus poni columnam rotundam, ſupponamus incipiendo à primo puncto continuativo columnæ, duci ſpiralem per omnia puncta continuativa intercepta inter partes proportionales columnæ uſq; deorſum: illa Linea & eſſet infinita, quia & puncta per quæ ducitur per te ſunt infinita, & non eſſet infinita, quia clauderetur duobus terminis. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, illa vel darentur inter partes æquales uni certæ, vel inter partes proportionales, non inter priores tantum: Quia non eſt major ratio de his, quàm de illis partibus, cumque partes proportionales identificentur æqualibus uni certæ, ſi inter priores intervenit continuatio, interveniet etiam inter poſteriores. Quod ſi dantur puncta continuativa, etiam inter partes proportionales idque omnes, & intervenirent illa puncta inter omnes partes proportionales, & non inter omnes; inter omnes quidem, quia non eſt major ratio de una parte quàm de alia, & non inter *omnes*, quia nunquam dantur omnes partes proportionales, de eſſentia enim illarum eſt, non tot eſſe, quin plures. Et certè vel ſub omni imaginabili puncto Loci, eſt continuativum illud punctum, vel non ſub omni: Si non ſub omni. Ergo non ubique eſt continuatio, adeoque non ubique continuum: Si ſub omni, Ergo quantitas tota erit nonniſi more puncti. Tum quia, ſi dantur puncta continuativa vel eſt ſub illis ſanguis Chriſti in calice vel non eſt? ſi eſt, Ergo cùm de novo fit nova continuatio unius partis ſpecierum, cum alia parte ſpecierum, ponetur illic ſanguis ſine conſecratione: Si autem ſub punctis continuativis *non eſt ſanguis Chriſti*, ſequitur quòd mutatis ſuperficiebus per agitationem, confundantur ſuperficies conſecratæ cum non conſecratis, quod de ſe videtur inconveniens. Tum quia, ſi darentur puncta continuativa, ſequeretur idem poſſe eſſe frigidum ut 8. & calidum ut 8. demus enim unam partem ferri frigeſieri ut 8. & aliam calefieri ut 8. cùm non ſit major ratio cur frigidum quàm calidum agat, certè punctum inter illa utraque interceptum erit frigidum ut 8. & calidum ut 8. Tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, punctum autem continuativum eſt ens ſine neceſſitate.

Dicendum ſecundò eſt, *Continuationem non eſſe modum ſuperadditum.*

Probatur Conclusio. Sufficienter à non eſſe continui ad eſſe continui, tranſiri

tunc autem concedendi ſunt modi, quando nihil oſtendi poteſt, quòd ſit ſufficiens mutatio ad tranſitum ab uno contradictorio ad aliud. Sed unde fit ut cùm materia & forma uniri non poſſint ſine modo, uniri tamen poſſint ſine modo partes continui? ad quod dici poteſt, quod nulla poſſit talis negatio oſtendi, quæ ſufficienter talem tranſitum ſalvet, quæ enim illa? jam autem ipſa negatio terminorum, eſt ſufficiens, ad tranſeundum à non eſſe continui, ad eſſe continui. Dicerent alii, inter quæ eſt unio, non ſine ſuperaddito modo, illa neceſſariò duo debent eſſe, unio enim non niſi duorum eſt, cum ergò partes in continuo non ſint diſtinctæ, nec ſint actu plures, ideo illas inter ſe uniri, non erit neceſſe.

Dicendum tertiò. *Continuationem in recto, eſſe ipſammet rei quantitatem, pro formali autem dicit inſtantiam, cum negatione terminorum utriuſque extremi.*

Probatur. Quia quæcunque non explicantur per formam aliquam ſuperadditam realem vel modalem, illa explicari debent nonniſi per connotata, ut inductio oſtendit & tractatio de diſtinctionibus. Ergò cùm continuatio non explicetur per aliquid reale ſuperadditum, debebit explicari per connotata, ſed non per alia quàm prædicta, quia nulla alia excogitari dariq; poſſunt. deſit enim indiſtantia, adſint proprii termini, hoc ipſo non erit continuatio, idque per locum intrinſecum, quid enim magis intrinſecum continuationi, quàm illius extrema indiſtare & negare terminos.

Quæ in contra objici poſſunt, ſolventur ex dictis in materia de connotatis.

Quæri ſolet: *An continuum ſit ens per ſe.*

Respondent non pauci. Unionem hanc neque eſſe per ſe, neque per accidens, rigoroſè loquendo non eſt per ſe, quia non eſt inter ea, quorum unum ſe habeat per modum actus, & aliud per modum potentiæ; Neq; etiam eſt unio per accidens, quia non eſt ſaltem ſemper inter extrema, quæ ſint accidens.

Poteſt tamen dici ens per ſe, quando ſcilicet continuum, eſt ex ſubſtantialibus extremis, uniri natis.

Hinc continuum non eſt compoſitum tale, quale fieret, ex duabus animabus inter ſe unitis, quia nunquam duæ animæ, natæ ſunt inter ſe uniri. Concedo quidem actionem terminatam ad ſubſtantiam non eſſe ſubſtantialem, unio tamen inter extrema ſubſtantialia continuabilia, erit ſubſtantialis; quia actio, in ſententia hæc objicientium, non identificatur ipſi ſubſtantiæ, propter rationes, quas modales adferunt, poteſt autem ex dictis, unio identificari continuo, in dictis circumſtantiis, attendendoq; ad id, quid ſit ſubſtantia, pronum eſt inferre actionem, quæ producit ſubſtantiam, non eſſe ſubſtantialem; Quia agens ſive illa mutetur, ſive non mutetur,

itemq; terminus eodem ſe modo habebit, non autem eodem modo habebit ſe continuum, ſi continuatio identificata continuato, in dictis circumſtantiis mutetur.

# QUÆSTIO V.

## *Quid termini quantitatis, & de reliquis quantitatem concernentibus.*

Partienda eſt Quæſtio.

## DIFFICULTAS I.

### *Quid tenendum?*

Dicendum eſt primò. *Terminos quantitatis non eſſe puncta terminativa diſtincta realiter.*

Probatur primò. Quia Ariſtoteles 1. Metaphyſ. text. 43. univerſaliter docet magnitudinem non conſtare ex ſuperficiebus, lineis, & punctis. Et 3. Metaphyſ. text. 13. Negat ſuperficies eſſe in corpore ſolido & Lib. 4. de motu animalium, nullam, inquit, punctorum eſſe ſubſtantiam.

Probatur ſecundò. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, ſufficienter autem intelligitur terminata quantitas, ſi dicat negationem ulterioris extenſionis.

Probatur tertiò. Si termini quantitatis ſint puncta, tota ſuperficies quæ eſt terminus quanti, conſtabit ex punctis, & de hac ſuperficie redibunt argumenta Ariſtotelica, contra puncta quomodo ſe tangant. Rursùs demus annihilari illa puncta, ſunt enim ut ſuppono ſuperaddita, ſecunda ſuperficies quæ ſequitur eſtne ex punctis, an non? ſi eſt ex punctis. Ergò & totum illud quantum, eſt ex punctis, ſemper enim reperiuntur, aliæ & aliæ ſuperficies, in illo toto quanto; Si autem non eſt ex punctis. Ergò neq; prior illa ſuperficies eſt ex punctis. Tum quia ponamus illa puncta non produci, quæro ſine illis punctis, dicitne quantitas negationem ulterioris extenſionis, vel non? Si non dicit. Ergo erit infinita, non enim habebit determinatam & limitatam extenſionem: Si dicet, Ergò otioſa ſunt puncta ſuperaddita. Tum quia ſi darentur indiviſibilia terminativa, non poſſent rationabiliter determinare, an ſub illis indiviſibilibus terminativis in Euchariſtia detur Corpus Chriſti vel non? Si datur, ut vult Suar. Ergò ſequitur poni de novo Corpus Chriſti, ſine ulla conſecratione vel tranſubſtantiatione: nam quando frangitur hoſtia, de novo acquiruntur puncta terminativa, Ergò illic ponetur Corpus Chriſti, & tamen nulla erit nova conſecratio, & nulla tranſubſtantiatio, nam frangitur poſt conſecrationem, poſt quam nulla jam fuit ſubſtantia panis. Quodſi ſub indiviſibilibus terminativis non eſt corpus Chriſti, ut voluit Vasq. Contra erit. Quia ſub omni eo ſpecierum, eſt Corpus Chriſti, ſub quo fuit

ſubſtantia Panis, ut communis fidelium ſenſus probat: ſub indiviſibilibus autem illis, fuit ſubſtantia panis. Et ſi per Vaſq. Angelus implens ſphæram locabilitatis, eſt etiam in indiviſibilibus terminativis ſpatii, aliàs præſentia illius eſſet interrupta, cur non & Chriſtus erit etiam ſub indiviſibilibus hoſtiæ.

Dicendum eſt ſecundò. *Terminos quantitatis explicari debere per connotata*, ſcilicet quòd quantum, in quantum concipitur habere longitudinem, præſcindendo à latitudine & profunditate, vocetur Linea. Idem, in quantum concipitur habere etiam latitudinem, vocatur ſuperficies, & idem quantum dum concipitur per modum indiviſibilis, vocatur punctum.

Ut autem hoc ipſum concipere poſſit intellectus habet fundamentum. Cum enim longitudo non ſit determinata ad latitudinem, & profunditatem, tantùm poteſt longitudinem concipere ſine latitudine & profunditate, & tunc quantum habet rationem lineæ. Item quantum habens jam longitudinem & latitudinem, cùm non ſit determinatum ad habendum tantùm profunditatem, concepta quantitas longa & lata ſine profunditate, erit ſuperficies. Denique cùm quantum neque latitudinem, neq; longitudinem, neq; profunditatem determinatas, exigat, quantum ſine his omnibus conceptum, dicet rationem puncti. Quando autem dico non eſſe quantum determinatum ad certam magnitudinem, loquor de terminatione ſub ſenſum cadente, & in linea excedentiæ; nam in noſtris principiis deveneri tandem eſt ad minimum in linea deficientiæ, quo diviſo, ulterius non conſiſtat quantitas.

Respondet rationibus hîc tactis Maurus qu. 41. Quod ablatis indiviſibilibus & maneret palmus terminatus, maneret enim palmus de cujus ratione eſt eſſe terminatum, & remaneret interminatus, quia careret termino, de cujus ratione eſt indiviſibilitas, maneretq; terminatus fundamentaliter non formaliter.

Contra. Non repugnat nullo ſuperaddito diſtincto termino, manere palmum dicentem negationem ulterioris extenſionis ultra ſe, quod ſolum ſufficit, ſi ponatur ad rationem termini; unde nego de ratione termini, eſſe indiviſibilitatem. Quæro ulterius, in quo ſtet, quòd tantùm fundamentaliter dicatur ille palmus terminatus? ſi enim dicatur, ideò fundamentaliter tantùm terminatur, quia dicit negationem ulterioris extenſionis, quærere reſtat: cur hoc ipſum, quod tu dicis fundamentaliter terminatum, non ſit ſufficiens ad ſalvandam rationem formaliter terminati, ut quid ergò ſuperaddenda alia entitas? rediretq; argumentum quod in ſimili urgebatur de relatione ſuperaddita. Addi etiam aliquid poteſt ex conceſſis à Mauro, quòd indiviſibile additum diviſibili, non facit majus, quomodo ergò indiviſibile multiplicatum poteſt facere tam magnam ſuperficiem, in qua indubiè eſt majus & minus. Reliquas rationes, vide in notatis infra.

## DIFFCULTAS II.

*Solvuntur Objectiones.*

Objicitur primò. Poſito, quod termini ſtent in negatione ſolius talis vel talis extenſionis, termini quantitatis erunt quid negativum, quod videtur eſſe contra communem apprehenſionem.

Respondetur. Sufficit ut ratione Recti, termini quantitatis, ſint quid poſitivum.

Objicitur ſecundò. Superficies datur nemine cogitante, ſi autem diſtingueretur per formalitatem connotativam, non daretur nemine cogitante.

Respondetur. Animalitas Petri à rationalitate Petri diſtinguuntur, ratione connotatorum, & tamen nemine cogitante Petrus eſt animal.

Instabis. Ex vi reſponſionis ſequitur, quod nec per formalitatem connotativam diſtingui poſſit terminus, ſuperficies, linea, idq; ideò quia nullum datur fundamentum concipiendi hanc diſtinctionem, cùm non detur extenſum, quod neque ſit longum, neque profundum.

Respondetur. Sicut non datur animal quod neq; ſit rationale neq; irrationale, & tamen habet intellectus fundamentum concipiendi animal, ut ſic, ita & in præſenti, neq; tamen tunc concipietur ens rationis ſecundùm ea quæ aliàs dicta ſunt de præciſionibus objectivis.

Objicitur tertiò. Loquuntur Mathematici de lineis, ſuperficiebus, punctis quaſi dentur.

Respondetur. Loquuntur quidam de illis quaſi dentur, ſed non tanquam de diſtinctis realiter, neq; enim illorum eſt diſtinctiones examinare, ſolas enim ſectantur imaginationes.

Objicit quartò, quidam ex Mauro. Saltem in tempore non poteſt negari, quòd detur inſtans ſeu Nunc indiviſibile: quia non daretur ullum præſens condiſtinctum à præterito & futuro. Unde ulterius tempus ipſum non exiſteret. Probat ſecundam Sequelam. Quia illud compoſitum non exiſtit, de cujus nulla parte verum eſt dicere quòd exiſtat, ſed ſi non daretur inſtans, de nulla parte temporis verum eſſet dicere quod exiſtat, non enim de præterita, hæc enim præteriit, non de futura, quia nondum eſt. Præſens etiam non eſt diſtinctum per te à partibus præteritis & futuris, ergò tempus non exiſtit.

Respondetur. Id verum eſſe de tempore, quod eſt anima ſeu Mathematicè ſumpto, non de tempore phyſicè ſumpto, ut dictum ſuprà. Rursùs cum inſtans poſt inſtans non detur, & cum ex inſtantibus non poſſit componi per arguentem

guentem tempus, ſi ipſæ partes ſucceſſivæ temporis quæ ſunt tempus non exiſtunt unquam, parum refert ut dicatur exiſtere tempus, quod exiſtat inſtans, quod nec eſt tempus nec poteſt illud per ſe componere, ſed tantùm intercipitur in illo. In noſtris principiis in tempore phyſicè ſumpto, exiſtunt ſimul plura minima, quæ ſunt ratione velocitatis motus cœlorum, qui ipſe motus, eſt tempus, licet hæc velocitas, ſit reſolvibilis in minimum motûs jam præexplicatum.

Instat idem. Implicat incipere aliquid ſine primo, deſinere ſine ultimo, ſed niſi daretur inſtans initiativum & terminativum, daretur incipere ſine primo, deſinere ſine ultimo, quia inciperet in parte in infinitum diviſibili, in qua non eſt primum & ultimum. Ergo in duratione dantur inſtantia.

Respondetur. Poteſt aliquid incipere ſine primò, deſinere ultimo, ſi ipſum ſit definitivè prius & poſterius. Tale autem eſt tempus, hocq; ipſo quia tempus eſt definitivè prius & poſterius, cùm primum non ſit prius & poſterius, & cum ultimum non ſit poſterius, & prius, ideo primum tantùm & ultimum tantùm, non poſſunt componere prius & poſterius, adeoq; nec poſſunt componere tempus. Deinde poſſet hoc ſalvari, negatis inſtantibus & admiſſis minimis phyſicis. Sed admiſſis etiam indiviſibilibus, non fit ſatis difficultati, quia quod definitivè eſt diviſibile, non apparet qui incipiat per indiviſibile, ſicut exiſtentia albi, non incipit per eſſe nigri. Quod autem adfertur de creatione Angeli, productione gratiæ jam eſt ſupra ſolutum.

Objicit quintò Idem Auctoritates.

Prima eſt Auguſt 11. Confeſſ. cap. 15. Præſens nullum habet ſpatium.

Secunda Auctoritas Ariſt: qui non rarò habet idem.

Respondetur. Utrumq; loqui de nunc Mathematico: vel quòd Præſens, nullum habeat ſpatium, quod diviſum, adhuc ſit ſpatium, ſi ſcilicet ſi minimum ſpatii.

Tertia auctoritas eſt Mathematicorum, apud quos nihil frequentius quam ſuperficies, linea, punctum, &, ſi hæc ſunt impoſſibilia, Mathematica habet pro objecto chimæras, nec eſſet Mathematica Scientia realis, conſideraret enim ſecundas intentiones, ſicut Logica.

Respondetur. Quòd Mathematica ſit ſcientia, non abſtrahens ab imaginabili, conſequenter non erit neceſſe hæc dari niſi imaginabilia, & ex ſuppoſitione, per quas ſemper Mathematica procedit, erit tamen ſcientia realis, quia non attendit ad ipſas imaginationes adeoq; intentiones ut Logica; ſed objecta illarum, quæ poſſunt non eſſe realia. Sicut Metaphyſica attendendo ad Univerſale, non attendendo autem ad intentiones, ſed ad objectum, eſt Scientia realis; licèt ipſum Univerſale, non ſit quid reale ponibile in ſe à parte rei.

Instat idem. Duo plana tangunt ſe in ſola ſuperficie extrema, non verò in profunditate, alioquin penetrarent ſe ſecundùm profunditatem. Atqui tam quòd tangit, ab eo quod non tangit, tam id quòd tangitur, ab eo quod non tangitur, diſtingui realiter neceſſe eſt. Idemq; oſtenditur in cylindro, ſphæra &c. tangentibus planum.

Respondetur. Per nos nec ipſæ ſuperficies ſe penetrant, & ſi ſe penetrarent etiam profunditates ſe penetrarent; ſed quidquid ſit de hoc, concedo quod duo plana ſecundùm ſuperficies ſolas ſe tangant, id eſt ſint ſibi immediatæ. Concedo quod tangens ab eo quod non tangit ſit diſtinctum realiter, ut antea dictum quoad entitatem, ſed nego quod ſit diſtinctum quoad eſſe formaliter ſuperficiei præciſè. Idem dicendum eſt de illuminatione ſuperficiei, cum non illuminetur profunditas.

*Recentiorum Argumenta pro diſtinctione indiviſibilium entitativorum & terminativorum.*

Objicit primò Maurus Quæſt. 41. Ita expreſsè docet Ariſtoteles, quòd in magnitudine dentur puncta, lineæ ac ſuperficies indiviſibiles, in tempore inſtantia partibus carentia, ut mirum ſit, dubitari de mente Ariſtotelis.

Respondetur. Aliud eſt quærere, an poſuerit Ariſtoteles lineas & ſuperficies indiviſibiles in magnitudine, aliud an diſtinctas; prior propoſitio eſt vera, poſterior falſa, ipſa enim quantitas diviſibilis, in quantum concipitur extenſio, vel gerit vicem extenſi in latum, & in longum, non in profundum, erit ſuperficies, ſed nego quod ſuperaddita ſit, ſicut ipſa entitas Petri, in quantum eſt principium actuum ſenſandi eſt animalitas, neq; tamen eſt neceſſe animalitatem eſſe ſuperadditam.

Instat idem ex Auctoritatibus.

Prima eſt. Ex 6. Phyſic. ubi poſtquam Tex. 1. ad 24. demonſtraſſet continuum non conſtare ex indiviſibilibus, concludit: *Manifeſtum ergò eſt quod nullum continuorum eſt impartibile*, ac ſubjungit immediatè, *Neceſſe eſt autem ipſum Nunc, quod non per alterum, ſed per ſe & primò dicitur, indiviſibile eſſe, & in omni tempore tale in eſſe.*

Respondetur. Concedo quod Nunc ſit indiviſibile, concedo quod quoad officium & æquivalentiam iſtud Nunc, inſit tempori, ſed Nego ineſſe tanquam aliquid ſuperadditum. Vel loquitur Ariſtoteles de tempore prout eſt in anima, & in illo ponit *Nunc*, non autem de tempore phyſicè ſumpto, ut dictum ſuprà.

Secunda Auctoritas. Quia ibidem tex. 29. concludit: *Quod igitur ſit aliquid in tempore indiviſibile, quod dicimus eſſe ipſum Nunc, manifeſtum eſt ex iis quæ dicta ſunt.*

Respondetur. Etiam hîc Ariſtotelem, non loqui de Nunc ſuperaddito realiter, vel loqui-

loquitur de tempore ſecundùm quod eſt in anima, in quo indubiè datur Nunc, Verificativum extrinſecum alicujus inſtantis intrinſeci; non autem loquitur de tempore Phyſicè ſumpto, quod eſt menſura motus ſecundùm prius & poſterius, in eo enim quod definitivè eſt prius & poſterius, non datur Nunc. Nunc enim indiviſibile eſt, prius autem & poſterius diviſibilia ſunt.

Tertia Auctoritas eſt S. Auguſt. in lib. Confeſſ. pluribus locis, cap. 15. *Præſens nullum habet ſpatium.* Cap. 21. *An metimur tempus in præſenti?* Cap. 26. *Non metior præſens, quia nullo ſpatio tenditur.* Cap. 28. *Quis negat præſens tempus carere ſpatio, quia in puncto præterit.*

Respondetur. Has omnes Auctoritates non plus velle, quam, quod Nunc & præſens ſint quid indiviſibile, ſed negatur dicere Auguſtinum, eſſe id Nunc, ſuperadditum ipſi tempori fluenti, & ipſi prius & poſterius incluſo eſſentialiter in tempore. Vel certè loquitur Auguſt. de tempore prout eſt in anima, non autem de tempore Phyſicè ſpectato.

Objicit ſecundò idem. Omne finitum ex utraq; parte habet primum principium, & ultimum finem, ſed continuum eſt finitum ex utraque parte, ergo habet primum & ultimum, ſed primum & ultimum ſunt indiviſibilia, hoc ipſo enim ſi eſſent diviſibilia, haberent aliud principium & alium finem.

Respondetur. Imprimis in principio tenentium partes proportionales, dici poteſt, omne finitum ſed diviſibile, debere etiam habere primum in ratione diviſibilis & ultimum, ſed non abſolutè primum, non niſi autem abſolutè primum, eſt indiviſibile. Alii dicerent eſſe illic primum æquivalenter & quoad officium, non autem primum formaliter. In noſtris autem principiis dici poteſt, ipſum Minimum totum, eſſe primum, & Minimum totum, eſſe ultimum, non erunt tamen indiviſibilia ob dicta aliàs.

Objicit tertiò idem. Quia omne finitum finitur extremitate, in qua poſſit tangere aliud finitum, vel cum illo continuari, ſed extremitates quibus duo finita ſe tangunt, ſunt penitus indiviſibiles, quando enim unus palmus tangit alium palmum, tangunt ſe in extremitatibus ſeu ſuperficiebus, ſecundùm verò profunditatem non ſe tangunt, ſed id in quo ſe tangunt, debet contradiſtingui ab eo, in quo ſe non tangunt. Ergò ſuperficies diſtinguitur à profunditate, atque adeò eſt indiviſibilis.

Respondetur. Quod attinet ad hanc propoſitionem. Illi palmi non ſe tangunt ſecundùm profunditatem, hoc eſt non inſinuant ſe ſibi illæ tangentes ſuperficies, Concedo propoſitionem: Non ſe tangunt ſecundum profunditatem, hoc eſt huic corpori tangenti trinè dimenſo, adeoq; dicenti profunditatem, non competit eſſe profundum, Nego. Si enim tangens, eſt trinè dimenſum, dicit profunditatem, non erit ergo indiviſibile quid in profundum, quod tamen intendit objectio. Suppono autem ex dictis quod per nos eadem quantitas in quantum habet rationem averſæ, ſit profundum, in quantum habet rationem converſæ, ſit ſuperficies: Sicut idē diverſo reſpectu eſt acclivè & declivè.

Instat primò. Quando unus palmus tangit alium palmum eſt aliqua longitudo ac latitudo condiſtincta à profunditate, ergo illud quod tangit, eſt indiviſibile.

Respondetur. Ex dictis negando Antecedens Palmus enim ille eſt corpus trinè dimenſum, adeoq; habens profundum, nec tamen illud corpus, dicens profundum, penetratur, quia ille tactus, non eſt per inſinuationem aliquam, adeoq; intreitatem, quæ arguit penetrationem, ſed tangit per hoc, quòd inter illud corpus dicens profundum, & inter aliud corpus dicens item profundum, nihil mediet.

Instat ſecundò. Non ſufficit ad contactum in ſuperficie, quod inter duo corpora nihil mediet: ſed requiritur ut detur aliquid in quo ſe tangant, contradiſtinctum ab eo, in quo ſe non tangunt: hoc autem, eſt indiviſibile.

Respondetur. Nullum argumentum adferri, quod ad contactum requiratur aliquid medium inter tangens & tactum quantum.

Addo. Diſtinguendas eſſe has in præſenti propoſitiones; Ly ſecundum profundum fit tactus; Ly quod habet profundum tangitur. Ex prima ſequitur penetratio; ex ſecunda non ſequitur, ſed etiam ſimul excluditur ratio indiviſibilis in profundum, quam adſtruere arguens intendit.

Instari poteſt tertiò. Poſito quòd tactus iſte conſiſtat in hoc, quia inter hoc & illud quanta, nihil intermediat; vel intermediare poteſt: quæro vel intermediat ſuperficies inter illud profundum vel non intermediat? Si non intermediat, ergo nec hoc eſt profundum, nec illud ſuperficies; Si intermediat, ergo hoc ipſum tangit, hoc autem non dicit profundum, quia tactivum, non eſt profundum: Si non eſt profundum, ergo habet indiviſibilitatem in profundum.

Respondetur. Pone annihilari à Deo omnia illa puncta ſtatuitiva longitudinis & latitudinis ſine profunditate, quomodo illa ſubſtrata quæ erant terminata ſe tangent? & quod oppoſiti in præſenti dicerent, idem nos dicemus. Quæro item quomodo ipſa ſubſtrata tangent illam ſuperficiem ſuam? Suam inquam & non alterius palmi. Quod ſi dicas in nullo tangere, ſed ſolùm eſſe immediata, quia tactus fit per extrema, illa autem ſubſtrata independenter ab illis ſuperficiebus non habent extrema; id immeritò dicetur, nam etiam inter illa ſubſtrata ſuperficiebus & inter ſuperficies nihil intercipitur, vel intercipi poteſt, habentq; rationem duorum, quid ergo

ergo illis deeſt ne ſe tangant? tunc quæro quomodo ſe tangent? immo quæro: quomodo illud ſubſtratum tangat ſuam ſuperficiem?

Directè ad inſtantiam dico, quòd inter profundum intermediet ſuperficies. ſed non quomodocunque, ſed corporis trinè dimenſi: ſi eſt ſuperficies corporis trinè dimenſi, adhuc non erit excluſio profundi, conſequenter nec invehetur indiviſibilitas; unde ut dicebam ſupra tactivum quidem eſt profundum, adeoque non eſt indiviſibile, ſed non eſt tactivum ſecundùm profundum, ut ita penetratio excludatur.

Objicit quartò idem. Columna tangit planum ſecundùm longitudinem non ſecundùm latitudinem: idq; eo, quia columna ſecundùm latitudinem eſt curva, planum ſecundùm longitudinem eſt rectum, curvum autem non correſpondet recto.

Respondetur. Dictum alibi ſphæram perfectam repugnare, conſequenter repugnat dari & columnam perfectam; ſtando autem in principio adlato, columna non tangit planum ſecundùm latitudinem, ita tamen ut tangat corpus, dicens latitudinem; conſequenter non tangit corpus dicens indiviſibilitatem latitudinis.

Instat. Quidquid ſit an ſit poſſibilis columna, v. g. perfecta, tamen omnis ſuperficies, vel eſt plana, vel curva, vel partim plana, partim curva, ergo dantur in illa aliquæ particulæ planæ & aliæ curvæ, & quidem perfectè, nam tandem debet deveniri ad partes homogeneas, iſtæ ergo particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, dum ſe tangunt, non poſſunt ſe tangere in ſuperficie, alioqui ſuperficies curva congrueret planæ, quod implicat, ergò ſe tangunt vel in puncto vel in linea.

Respondetur. Suppoſito, quod non poſſit componi quantitas ex indiviſibilibus, nec linea etiam poterit componi, & tamen linea columnæ perfectæ, tangens planum perfectum, deberet componi ex indiviſibilibus, hoc ipſo enim eſſet ſuperficies, quia diviſibilis in latum, adeoque non linea. Directè ad argumentum dici poteſt, negando dari ullas particulas perfectè curvas, quia illæ perfectè curvæ, deberent tangere planum perfectum in puncto, conſequenter planum componeretur ex indiviſibilibus & ipſa curvitas, cujus oppoſitum alibi probatur. Tenendo autem adlatum principium dici poteſt, quod particulæ perfectè planæ, & perfectè curvæ, non poſſint ſe tangere in ſuperficie, hoc eſt ſecundùm ſuperficiem, tangant ſe tamen habendo ſuperficiem, adeoque non ad excluſionem lati.

Objicit quintò idem. Præter tempus, quod ſolum eſt præſens ratione partis vel quaſi partis, dari aliquid debet præſens ratione ſui, ſed nullum diviſibile eſt præſens primo & ratione ſui.

Respondetur. In communibus principiis ſufficit aliquid dari præſens in eſſe fluenti, quod autem eſt præſens in eſſe fluenti, non debet eſſe indiviſibile. In noſtris autem principiis in tempore Mathematicè ſpectato, ſeu in tempore ſecundùm quod eſt in anima, datur Nunc indiviſibile, in tempore autem Phyſicè ſpectato, datur Minimum motus cœlorum, quod eſt præſens præſentialitate minima, quod tamen minimum, non eſt indiviſibile. Vide alibi dicta.

Objicit ſextò idem. Admiſſis indiviſibilibus omnia optimè explicantur.

Primò explicantur Definitiones, continui & contigui, atq; eorum differentia.

Respondetur. Etiam non admiſſis punctis terminativis diſtinctis, continua ſunt quorum extrema ſunt unum, hoc eſt quorum neutrum dicit negationem ulterioris extenſionis, contigua autem ſunt, quæ dicunt hanc negationem.

Secundò. Explicatur cur heterogenea etiamſi intimè permiſceantur cur non continuentur?

Respondetur. Non tantùm ipſi termini, ſed nec ipſæ ſubſtantiæ illorum corporum diviſibilitatesq; permiſcentur, ergo hæc impermixtio reduci non poteſt in terminos hos ſuperadditos.

Tertiò explicatur differentia variorum contactuum, qui ſunt contactus in puncto, in linea, in ſuperficie.

Respondetur. Contactus in puncto tantum, in linea tantum, in ſuperficie tantum, nulli dantur; quia nec dantur puncta tantum, &c. hinc nec hæc explicari debent, quomodo fiant.

Quartò. Explicatur rectè differentia contactus adæquati & inadæquati.

Respondetur. Non admiſſis punctis ſuperadditis rectè id explicatur, ſi enim nihil inter totum tactivum & tactum mediet, erit contactus adæquatus, ſi aliquid mediatè poſſit vel mediet, erit contactus inadæquatus.

# DIFFICULTAS III.

## *Notantur Quædam.*

Noto primò. Ariſtotelem dicere quòd continuum ſit, cujus partes copulantur termino communi, ſed per hoc non intellexit puncta continuativa diſtincta realiter; cùm non dicat Ariſtoteles copulari partes continui, termino communi diſtincto realiter, conſequenter ſufficiet, ut ſupra dixi, ſalvare continuationem per continuativam formalitatem, & ſicut quia in definitione hominis ponitur animal, non ſequitur animal eſſe realiter quid ſuperadditum, ita

 nec

nec ex poſitione extremi continuativi, in definiendo continuo, ſequitur diſtinctio ejusdem realis.

Noto ſecundò. Quâ ratione diſtinguantur continua & contigua; quia ſcilicet continua & contigua, quantumvis ponantur intimè præſentia, tamen contigua non important negationem & deſtructionem terminorum, important continua: Sed ſequeturne exinde, quod materia toto mundo ſparſa, ſit ens continuum? Concedunt aliqui, ponuntq; diſtinctionem eſſe formarum, ſed non materiæ. Sed videtur oppoſitum ſentiendum, ponendaq; non niſi contiguatio, nam tam verè materia aquæ & vaſis eſt terminata, quàm ipſum vas & aqua, & ſi vas & aqua ſunt non niſi contigua, nec materiæ illorum erunt continuæ.

Noto tertiò. Poſſe admitti quantitatem ſupernaturalem.

Ratio. Quæ enim in illa implicantia, & ſi datur modus exiſtendi in loco ſupernaturalis, ut ſi res corporea tota in toto & tota in qualibet parte exiſtat, cur non dabitur modus extendendi ſupernaturalis? Dantur item qualitates ſupernaturales, dotes item ſupernaturales corporis glorioſi, cur non poſſibilis erit etiam quantitas ſupernaturalis, quæ etiam ſit receptivum connaturale illarum dotum, ut volunt aliqui apud recentiorem Suar.

Dices. Quantitas eſt proprietas materiæ, non eſt autem poſſibilis materia ſupernaturalis. Ergo neque quantitas ſupernaturalis.

Respondet recentior Suar: Poſſibilis eſt ſubſiſtentia ſupernaturalis, quæ tamen eſt proprietas ſubſtantiæ naturalis, cur non etiam erit poſſibilis ſupernaturalis quantitas, quamvis ſit proprietas materiæ? Dici deinde poteſt, non quamcunq; quantitatem eſſe proprietatem materiæ, eamq; naturalem, ſed nonniſi aliquam quantitatem, eam ſcilicet, quam nata eſt ex ſe emanare materia, ſed non eam, quæ poteſt educi ex materiæ potentia obedientiali.

Instabis ex recentiori Suar: Non videtur excogitabilis quantitas, quæ non debeatur alicui materiæ; nam quæcunq; quantitas excogitabitur, hoc ipſo excogitabitur, proportionata illi materia. Non eſt autem poſſibilis materia ſupernaturalis.

Respondetur. Cur non eſt poſſibilis quantitas talis, cui non ſit excogitabilis proportionata naturaliter materia, ſicut eſt excogitabilis qualitas, nulli ſubſtantiæ proportionata.

Noto quartò. Quid ſit ſentiendum de hoc principio Mauri: Quòd puncta terminativa non tangant partes diviſibiles, ſed purè terminent, nam illa ſe tangunt quorum extrema ſunt ſimul, ſed indiviſibilia non habent extremitatem, ſed ſunt ipſæ extremitates, unde ad hoc ut alia ſe tangant, debent eſſe potentiâ tactiva. Hinc etiamſi nihil mediaret inter duos Angelos, adhuc non ſe tangent contactu quantitativo de quo loquimur, quia non ſunt potentiâ tactiva. Duo autem requiruntur, ut aliqua ſint potentiâ tactiva, primò ut habeant Id Quod; ſecundò ut habeant Id Quo. Id Quod debet eſſe diviſibile & habens extremitatem; Id Quo indiviſibile:

Sed negari debet quòd puncta terminativa ſi dentur, ſint purè terminativa & non tactiva. Pone enim per impoſſibile vel poſſibile illa non eſſe unita terminabili, non terminabunt: Si autem ſupponantur terminare nonniſi unita, quî id facient non tangendo terminabile?

Circa hanc propoſitionem: *Illa ſe tangunt quorum extrema ſimul.* Duo diſtingui poſſunt, ſubjectum cujus extremum, & ipſum extremum; ſicut ergo licet extrema non ſint ſubjectum, adeoq; quorum extrema, ſed ipſum extremum, tamen ipſa etiam extrema ſe tangunt, ita quamvis ſubſtrata terminis non dicerentur habere extrema, cur non dicentur ſe tangere? Videtur ergo hæc eſſe nonniſi ſpecies tactûs, ſi aliquorum extrema ſint ſimul, non autem ut ſic ratio tactus. Immò probaret hæc ratio quòd nec extrema duorum palmorum ſe tangant, ſed ſolùm palmi, cùm extrema inter ſe comparata nō habeant extremitatē, ſed ſunt ipſæ extremitates.

Quod adfert de Angelis, certum quidem eſt quòd duo Angeli non ſe tangant quantitativè, ſed cùm habeant rationem duorum poſſitque nunc intercipi aliquid inter illos, nunc non intercipi, caſu quo nihil intercipiatur, quid illis deerit ne ſe tangant? hoc ſenſu quòd habeant ſecum immediationem, qualem habent corpora tangentia, & tamen tunc non erunt extrema tangentia; ſi autem corpora ſint materialia unum quantum & diviſibile, aliud terminus quantitatis, caſu quo inter illa nihil intercipi poſſit, quid deerit ne dicantur ſe tangere?

Concedo quòd ad actuale tangere requiratur potentiâ tactivum; Sed reſtat quærere: cur ſubſtratum extremis terminativis, non poteſt diverſo reſpectu eſſe ratio ut quod, & ratio ut quo tangentis? Et ſicut duo ſimilia non ſunt tantùm ratio ut quod ſimilitudinis in communioribus noſtrorum principiis, ſed etiam ratio ut quo realiter loquendo, cur idem hîc non eveniet?

Ex quo notato formatur jam in oppoſitum tale Argumentum. Subſtratum punctis terminativis vel tangit per alia puncta ſuperaddita illa priora puncta terminativa: vel ſeipſo: Si aliis punctis, redibit quæſtio de iisdem; Si ſeipſo, ergò & aliam ſuperficiem, aliudq; corpus poteſt tangere ſe ipſo.

Noto quintò. Quid ſentiendum de hoc? Utrum indiviſibilia penetrentur cum partibus diviſibilibus quas terminant. Dicit Maurus, quod propriè nō penetrentur, illa enim propriè penetrantur,

trãntur, quæ ſunt in eodem loco ſecundùm modum eſſendi in loco, ſuperficies autem ſphæræ & ſphæra v.g. non ſunt in eodem loco, ſecundùm eundem modum eſſendi, nam ſphæra eſt in loco tanquam clauſa intra ſuperficiem, ſuperficies autem eſt in loco, tanquam claudens ſphæram intra ſe.

Sed imprimis inquiri poteſt, quid intelligatur per Ly: ea penetrantur quæ ſunt in eodem loco, ſecundùm eundem modum eſſendi; nam ſphæra & quadratum ſpiſſitudine reſpondens ſphæræ, penetrari poſſunt, & tamen hæc duo modum eſſendi in loco, non eundem habebunt; Sphæra enim habet modum eſſendi in loco rotundum, quadratum autem, habet modum eſſendi planũ. Quòd ſi hîc ſalvari poteſt penetratio, cur ſalvari non poterit in ſuperficie punctuali & ſphæra? Deinde redit difficultas, ſuperficies punctis terminativis conſtans & clauderet ſphæram, ut ſupponitur, & non clauderet, quia penetraretur cum illa, nam ſi punctum additum puncto, penetratur cum puncto, ita additum diviſibili penetrat diviſibile cui additur. Denique quando dicitur quòd illa ſuperficies & ſphæra non penetrentur propriè, ſequitur & non penetrari propriè ut vult reſpondens, & penetrari propriè, quia ad hoc non aliud requiritur, niſi ut res materialis una, ſe tota tangat aliam rem materialem, quod tunc habetur.

Addo tamen, quòd alia ſit hæc propoſitio; tangitur corpus trinè dimenſum, quod etiam eſt profundum; & alia hæc; tangitur ſecundùm formalitatem & connotationem non niſi. Hæc ſecunda propoſitio eſt falſa, tactus enim qui eſt quid Phyſicum non fit in formalitatibus; prima autem propoſitio eſt vera, & ex veritate illius ſequitur, quòd non ſit illîc diſtinctio lati quod tangitur, à profundo, adeoque nec ſuperadditio merè latitudinis.

# DISPUTATIO XI.

## De infinito.

Præmitto primò. Antiquos apud Ariſtotelem 3. Phyſ. textu 63. definiiſſe olim infinitum. *Quod ſit id cujus nihil eſt extra.* Orta poſtea inter recentiores lis, debeatne hæc defendi definitio? ſed quod non debeat:

Rationem primam ponit Oviedo, quia illi qui uſurpabant hanc definitionem cenſebant infinitum eſſe impoſſibile, cur ergo communem definitionem rejiciunt, ſi utraque definitio ad chimæram terminatur.

Responderi poteſt. Homo-Leo, eſt Chimæra, & tamen, ſi homo-leonem definiat quis, quod ſit mugibile, rugibile, malè definiret, ſed definiendus eſſet quod ſit animal rationale rugibile. Ergo etiam bonitas definitionis ad Chimæram ſe extendit. Immo in communi datur definitio & conceptus quidditativus entis rationis, nõ ergo inde, quia infinitum Chimæra, eſt, una præ alia definitio, præeligi non debet.

Rationem ſecundam ponit idem. Quia ex hac definitione ſequitur dari infinitum, quod negant ita definientes; aſſumptum probat: quia extra collectionem rerum poſſibilium nihil eſt extra: Ergo collectio rerum poſſibilium, erit infinita.

Respondetur. Sicut poſſibilia non ſunt omnia actu à parte rei, ita nec ſunt infinitum Categorematicum, quod ſolùm negatur. Nec apparet, quòd de hoc non egerint antiqui.

Rationem tertiam ponit Ariſtoteles: quia illud quod non debet eſſe extra, vel eſt aliquid pertinens ad infinitum, vel aliquid non pertinens: Si pertinens, tunc omne ens perfectum, erit infinitum, quia omne ens perfectum, debet habere perfectionem ſibi debitam, adeoque nihil perfectionis illi debitæ, extra debet eſſe; ſi autem eſt aliquid impertinens ad infinitum, ſed ſpectans ad aliquid aliud, mala erit definitio, quia poſito uno infinito, poſſet poni aliud.

Responderi poſſet: quòd per ly nihil ejus eſt extra, debeat hoc intelligi; nempe infinitum eſt, quod habet omnem poſſibilem perfectionem in illo genere, in quo eſt infinitum, ex quo non ſequetur, poſito uno infinito, poſſe vel debere poni aliud.

Præmitto ſecundò: *Duplex eſt infinitum*, Categorematicum & Syncategorematicum. Prius illud eſt, quod conſtat entitatibus ſimul poſitis, ex quibus actu ſemper accipere ſit, & nunquam idem. Poſterius autem eſt, quod conſtat entitatibus nunquam ſimul ponibilibus, ex quibus ſemper accipere ſit, & nunquam idem. Prioris exemplum eſt infinitum Angelorum, ſi poneretur: poſterioris, æternitas à parte poſt, de priori dubitatur, poſterius infinitum omnes admittunt.

Præmitto tertiò: *Conſentire omnes quod infinitum creatum, in Eſſentia, dari non poſſit.*

Prima Ratio eſt, quia infinitum in eſſentia, ſicut includit infinitatem eſſe, ita includere debet infinitatem perfectionum: ſi includit infinitatem perfectionum, deberet infinitudinis perfectionum radicem includere, radix autem infinitudinis eſt independentia, independentiam autem includere non poteſt, quia eſſet Ens A ſe, creatura autem non poteſt eſſe Ens A ſe.

Responderi poſſet, huic rationi in illa creatura dandam radicem infinitarum perfectionum, fundatarum non in aſſeitate, ſed in participatione Divini eſſe; ſecundùm menſuram requiſitam ad infinitationem creaturæ, cum hæc non repugnet.

Secunda Ratio eſt: Quia ſi daretur infinitum in eſſentia, daretur infinitum in omni ratione entis; ſi daretur infinitum in omni ratione entis, daretur & poſſe agere infinitum, eſſe enim infinitum, requirit etiam poſſe agere infinitum. Si autem competeret creaturæ poſſe agere infinitum, conveniret Creaturæ omnipotentia, hoc autem dici non poteſt, quia & poſſet omnia & non poſſet omnia, poſſet omnia ut ſupponitur, non poſſet autem omnia, quia ſe ipſam producere primo non poſſet.

Responderi poſſet, Creaturam illam habituram potentiam infinitam in agendo, non tamen omnipotentiam, quia in genere potentiæ, dari poteſt infinitas, ſine prædicato omnipotentiæ, quà talis; quia poteſt etiam dari infinitudo quædam potentiæ noſcendi Syncategorematicè infinita, ſine ullo prædicato omnipotentiæ: & ſicut ex eo, quòd DEUS non poſſit producere Chimæras, non deſinit eſſe omnipotens, ſic nec creatura deſinet ex eo eſſe infinitæ potentiæ, quia ſe producere non poteſt, ſicut nec deſinit habere potentiam obedientialem infinitam Syncategorematicè, quamvis nullam potentiam obedientialem ad ſeipſam producendam habeat. Deinde poſſet habere infinitudinem potentiæ, non quoad efficere, ſed quoad emanare perfectiones &c.

Tertia Ratio eſt, ex iis, quæ adfert Faſſolus, concedens in aliis materiis infiniti creati poſſibilitatem, non in hoc; idque ex eo: Quâcunque eſſentiâ poſitâ, poteſt alia dari perfectior. Ergo apparet primam infinitam non eſſe, quia aliàs infinito qua tali, majus dari poſſet. Deinde quacunque creatâ eſſentia poſitâ, inter illam & eſſentiam Divinam eſt diſtantia infinita. Ergo alia poſſibilis eſt perfectior adeoque magis infinita.

Responderi poteſt, has rationes in Principiis Faſſoli, non concludere, quia poſito ſemel infinito, poni poteſt bis infinitum & tamen per hoc non deſinit eſſe infinitum. Ergo. Certè ſi daretur infinitum hominum, in illo infinito per oppoſitum, majus eſſet materialiter infinitum capillorum, neque tamen per hoc deſinit infinitum hominum, eſſe infinitum. Cur ergo eſſet deſtruenda ratio infiniti in eſſentia, quamvis daretur majus infinitum in eſſentia, nempè infinitudo Divinæ eſſentiæ? Deinde quamvis inter extenſionem quamcunque & immenſitatem Divinam, ſit infinita diſtantia, tamen in principiis Faſſoli non obſtat quominus detur extenſio infinita, ſic nec obſtabit eadem diſtantia inter eſſentiam creatam & increatam, quominus detur eſſentia creata infinita.

Sed hæc ſolutio rationum procedit nonniſi in ſententia tenentium infinitum in aliis materiis poſſibile, nam de cætero illæ, tenent ſecundum ea, quæ inferiùs adferentur. Nunc jam ad magis diſputabilia accedamus.

# QUÆSTIO I.

## *De eſſentia & exiſtentia actuali infiniti.*

Dicendum eſt primò. *Eſſentiam ſeu definitionem infiniti, eam eſſe* ex Ariſtotele: *Infinitum eſt cujus ſecundum quantitatem accipientibus ſemper aliquid accipere extra eſt.* Ly quantitatem, non pauci ſecernunt à definitione infiniti, eo quod hæc definitio videatur ſoli infinito in magnitudine competere. Ceterùm quantitatem liberaliùs accipiendo, hoc eſt pro menſura finita, benè omni generi infiniti competere poterit.

Probatur. Definitionis Ariſtotelicæ bonitas, quia competit omni ſoli & ſemper proceditque per prima.

Ad pernoſcendam meliùs eſſentiam infiniti, examinandum eſt, an repugnet infinito claudi terminis. Poſſe infinitum claudi terminis, docuerunt Arriag: & Hurt: Communiter ſentiunt oppoſitum Authores.

Impugnat hanc poſitionem ſtans pro communi ſententia recentior Suar: quod habet finem non eſt infinitum; quod clauditur terminis, habet finem. Ergo quod clauditur terminis non eſt infinitum.

Responderi poſſet, huic rationi ex dictis auctoribus. Quod habet finem propriè, hoc eſt nõ intercipiendo medium, quod tamen per menſuras finitas tranſiri non poteſt, illud non eſt infinitum: ſed ſi habet finem impropriè & intercipiendo mediũ, quod per finitas menſuras tranſiri non poteſt, falſum eſt, quòd illud non ſit infinitum.

Impugnat ſecundò idem. Ponamus lineas A C & A B. pyramidaliter erectas, ſupra baſim A D.B. eaſque infinitas, eo caſu conſtitueretur pyramis infinita; ducantur poſtea à coſta ad coſtam lineæ, ita ut prima linea ducta à primo puncto, ad primum punctum coſtæ, conſtet duobus punctis, tertia tribus &c. & ſic proportionaliter procedatur usq; ad baſim, quæ ſupponitur eſſe infinita, clauſa tamen duobus terminis, quo caſu devenire erit ad lineam maximam finitarum, quæ ſit proxima lineæ ſequenti infinitæ? & hoc implicat quia illa immediatè ſequẽs linea & eſſet

eſſet infinita & non eſſet infinita: eſſet ut ſupponitur, utpotè baſis A.D.B. infinita, non eſſet autem, quia maximam finitarum, non niſi exceſſu finito ſuperaret.

Responderi poſſet etiam huic argumento, quod ſcilicet non ſit devenire unquam ad lineam maximam finitarum, hæc enim implicat, ſed eſſet tantùm prima quidem linea finita, ultima autem infinita, inter quas ſine numero ſunt aliæ & quaſcunq; poſueris, præter ultimam, adhuc aliæ & aliæ erunt ponibiles. Et ſicut nec eſt nec videtur à DEO in poſſibilibus infinitis, maximus numerus finitus poſſibilium, quamvis videat & ſint poſſibilia infinita; ſic nec in conſtructione illius pyramidis erit linea maxima finitarum. Et certè penultima linea, non poteſt dici finita, quia aliàs etiam ultima, deberet eſſe finita utpotè penultimam excedens non niſi duobus v. g. punctis, cumque excedat lineas antè ſe infinitas poſitas & quidem excedat longitudine, hoc ipſo debebit eſſe infinita, & quamcunq; determinaveris lineam quam ſequens ſit infinita, etiam illa erit infinita. Dicentque oppoſiti: ex imaginatione finitorum, procedi ad imaginationem infiniti, quaſi pedetentim procedendo per menſuras finitas, tandem ſit devenire ad menſuram infinitam immediatè.

Reſtaurari poteſt ſic adhuc argumentum, vel quamcunq; penultimam ſuperat ſequens linea duobus non niſi punctis, vel pluribus: ſi pluribus, non ſtatur in ſuppoſitione, ſi duobus: Ergo ultima linea penultimam non niſi etiam duobus punctis ſuperabit, nec habetur per quid evadat ad infinitudinem.

Responderi poſſet, ultima linea eſt infinita. Sed nego etiam penultimam non eſſe infinitam propter rationem allatam, per quid ergo conſtituetur in infinitudine? dicent conſtitui per tranſitum inconſummabilem.

Impugnat tertiò Ovied. Si infinitum poſſet claudi duobus terminis, poſſet habere anteæternitas primum, & poſtæternitas ultimum, quod ipſum eſſet facere finitam æternitatem & quæcunque menſura præteriiſſet, finita eſſet. Et certè ſi ſemel aſſeratur, infinitum poſſe claudi terminis, dicam horam quamvis claudatur terminis, fore infinitam.

Responderi poſſet, horam clauſam terminis, non eſſe infinitam, quia habet tranſitum conſummabilem. Ne æternitas à parte ante, habeat primum, obeſt abſurdum; ſi enim haberet primum, haberet & ſecundum, de quo ſecundo non poſſet dici quòd ſit ab æterno, ſeu quod ſit infinitum à parte ante, cum ante illud ſecundum præceſſerit adhuc primum, & tamen æterno ante, nihil eſt prius: quod ſi illud ſecundum non eſt ab æterno, nec primum erit ab æterno, utpotè non ſuperans ſecundum, niſi uno inſtanti; nullum autem eſt abſurdum in eo, ut infinitum ſecundum id, ſecundùm quod habet rationem finiti, non ſit infinitum; ut non eſt infinitum, ſecundùm quod habet rationem primi & ultimi; ſit tamen infinitum, quia habet tranſitum inconſummabilem, per finitas menſuras. Quæ autem dicta ſunt de æternitate à parte ante, proportionaliter dici debent de æternitate à parte poſt; quòd non poſſit habere ultimum, quia aliàs deberet habere penultimum, quod penultimum non poſſet eſſe æternum à parte poſt, utpote habens poſt ſe aliud, quod ipſum non poſſet eſſe æternum à parte poſt, utpotè ſuperans nonniſi uno inſtanti penultimum, quod probatum eſt, non eſſe æternum à parte poſt. Reflectit hæc diſparitas ad hoc, quod æternitas à parte ante, præter tranſitum inconſummabilem importet negationem prioris, quod non eſt neceſſe reperiri in aliis infinitis.

Impugnat quartò idem. De ratione infiniti non eſt, ut pertranſiri non poſſit, nam æternitas à parte ante pertranſiit, & tamen eſt infinita.

Respondetur. Quando dicitur infinitum non poſſe pertranſiri, ſupple non poteſt pertranſiri per finitas menſuras, benè enim pertranſiri poteſt per menſuras infinitas, & quia ita pertranſiit æternitas à parte ante, ut dies hodiernus ab æternitate à parte ante diſtet infinitè & per menſuram infinitam, hinc fit ut ſalvari poſſit tranſitus inconſummabilis in æternitate, à parte ante.

Impugnari inſuper poteſt quintò: Tum quia, ſi infinitum poſſet claudi terminis, & clauderetur primo & ultimo, & ultimo, & non clauderetur: clauderetur ut ſupponitur; non clauderetur autem, quia quod pertranſiri non poteſt, non habet ultimum; ſed infinitum pertransiri non poteſt. Ergo. Major probatur: ſi id quod pertransiri non poteſt haberet ultimum, & haberet ultimum, & non haberet: haberet quidem ut ſupponitur, non haberet autem, quia ſi haberet ultimum, hoc ipſo pertransiretur deſitione ſcilicet factâ in ultimo. Neque dicas tantum ratione medii interjecti, ſalvari debere, quod habeat tranſitum inconſummabilem, quia etiam dicam, ideo habet tranſitum inconſummabilem in medio, quia non habet terminos, & ſi etiam in medio, & medii medio clauderetur terminis, non haberet tranſitum inconſummabilem. Ergo apparet requiri ad tranſitum inconſummabilem. Negationem clauſuræ per terminos. Tum quia infinitum clauſum terminis & haberet terminum tranſitum inconſummabilem finitis menſuris, & non haberet quidem, ut ſupponitur, haberet autem, quia non cadit in imaginationem, rationeq; nulla probari poteſt, ut id quod habet ultimum, non poſſit exhauriri, quantumvis multiplicatis finitis menſuris. Sic v. g. quamvis ulna non ſit ita magna ut centum cubiti, quia tamen centum cubiti clauduntur terminis, una ulna pertranſire poteſt, licet multiplicata, centum cubitos.

cubitos. Et ſi centum cubiti non clauderentur termino, hoc ipſo non jam eſſent centum cubiti, ſed infinita longitudo. Ergo apparet tranſitum inconſummabilem formaliſari negatione terminorum. Tum quia concedunt etiam oppoſiti, non poſſe unum infinitum eſſe majus altero in ratione infiniti, ſed ſi infinitum clauderetur terminis, poſſet unum infinitum eſſe majus altero. Quod ipſum probatur; ſint duæ lineæ infinitæ, una clauſa terminis, alia non clauſa, illa clauſa terminis, & eſſet æqualis non clauſæ, in ratione infiniti, & non eſſet æqualis: eſſet æqualis, ut ſupponitur; non eſſet autem, quia poſt terminum illius prioris, procurrētia illius alterius, non eſſet major in ratione aliqua finita. Ergo in ratione infinita, conſequenter reperiretur jam inæqualitas in ratione infiniti. Vide plura infra Num. 63.

Dices primò cum Arriaga, ponatur linea à puncto A. incipiens verſus orientem, & procurrens in infinitum, verſus occidentem, præſcindat DEUS medietatem illius lineæ in puncto B. hæc medietas eſſet infinita, quia aliàs infinitum conſtaret duobus finitis, adeoque & ipſum non eſſet infinitum, & tamen eo caſu infinitum clauderetur duobus terminis.

Respondetur, illam medietatem & fore infinitam, ut probat Arriaga, & fore finitam, quia haberet tranſitum conſummabilem, ſi haberet terminos propter rationes immediatè adlatas. Dicerent alii, etiamſi ſit poſſibilis talis linea, nullam tamen in illa dari medietatem, quia medietas, eſt proprietas non niſi rerum finitarum.

Dices ſecundò, inter hominem & plantam poſſunt interjici infinitæ ſpecies, quæ nec deſcēdunt infra plantam, nec aſcendant ultra hominem. Ergo poteſt infinitum claudi duobus terminis.

Responderi poteſt primò. Infinitum Syncategorematicum poſſe claudi duobus terminis.

Contra: quia ſi id univerſaliter enuntiatur, ſequetur etiam æternitatem poſſe claudi terminis, cujus oppoſitum immediatè ante probatum. Deinde ſequetur in ſententia Ariſtotelica, poſſe veniri ad ultimam partem rei in infinitum diviſibilis, adeoque ne ſit ulteriùs & ulteriùs diviſibilis. *Hinc aliter*

Respondetur ſecundò, poſſibile eſſe in infinito eoque Syncategorematico, terminos comparationis extrinſecæ, ſed non eſſe poſſibiles terminos deſitionis, quia ſemper & ſemper ulteriùs & ulteriùs procedere in infinito eſt. Caſu autem quo ponerentur omnes poſſibiles ſpecies inter plantam & hominem, illæ & eſſent infinitæ & eſſent finitæ, finitæ quidem quia pertranſibiles deſitione factâ in ultimâ, infinitæ autem ut ſupponitur.

Dicendum eſt ſecundò, *etiam ſuppoſitâ poſſibilitate infiniti, nullum eſt fundamentum aſſerendi illud de facto dari.*

Probatur concluſio principio negativo, quia quodcunque fundamentum adlatum fuerit, illud non erit ſufficiens ad probandum intentum.

Objicitur primò, Infinitum & finitum ſunt membra, in quæ dividitur quantitas, ſuntque contraria, quorum uno poſito, ponitur & aliud, ad eum modum quo poſito calore, ponitur frigus, ſunt item proprietates quantitatis. Ergo datur de facto, quantitas infinita.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare, probat enim dari ens rationis, & impoſſibile, cùm ens dividatur in ens poſſibile & impoſſibile, in ens reale & ens rationis, tunc ergo ſolùm membra dividentia, vel contraria debent dari, quando eorum exiſtentiam ſuadet, vel experientia ſenſuū, ut ſuadet exiſtentiam caloris & frigoris, vel quando eam demonſtrat ratio, ut demonſtrabat exiſtente membro contrario quod eſt ens creatum, debere exiſtere aliud contrarium nempè Ens increatum, hoc eſt DEUM. Infinitudo etiam non eſt niſi proprietas hypothetica quantitatis; infinitum enim ſi daretur ſpectaret ad prædicamentum quantitatis, hypothetica autem membra diviſionis, non eſt neceſſe dari à parte rei.

Objicitur ſecundò, in qualibet quantitate ſunt infinitæ partes. Ergo datur infinitum.

Respondetur. Cùm per nos ſint partes nonniſi potentiâ diſtinctæ, non facient aliud quàm infinitum in potentia. In ſententia autem tenentium partes infinitas actu diſtinctas, ſequitur quidem infinitudo, ut ſuprà probatum eſt, ſed tamen illi eam negant, quia ad infinitum actu inquiunt neceſſe eſt dari terminos non communicantes infinitos, ſicut ad tria, neceſſe eſt dari unitates, non communicantes tres.

Objicitur tertiò, in homine tot ſunt prædicata, ut etiamſi infinitæ ſpecies infra illum crearentur, tamen homo eſſet perfectior.

Respondetur. Hoc argumentum multum probare. Probat enim hominem eſſe infinitum in eſſentia, quod nemo admittit. Dignitas autem illa humana non oritur ex infinitudine aliqua perfectionis, ſed ex ſola improportione orta ex diverſitate ſpeciei. Deinde cùm infra hominem non ſint poſſibiles ſpecies niſi infinitæ Syncategorematicè, hinc etiam in homine prædicata reſpondentia, deberent eſſe non infinita categorematicè, ſed ſyncategorematicè, reſpōdentiaque illa argueret non infinitatem, ſed unitatem æquivalentem illis reliquis, haberetque ſe homo ita, ſicut centrum ſphæræ, quod omnino eſt unum; licèt plures lineæ, poſſint ad illud duci à circumferentia.

Objicitur quartò. Etiam naturaliter dari poteſt infinitum actu; quia ſi lapis molaris æqua-

æqualiter ab Angelo ad omnes partes vitri applicetur, omnes frangit adeoque faciet infinitas partes vitri.

Respondet primò, qui componunt quantitatem ex diviſibilibus in infinitum, non fore illud dividendum in omnes partes, ſed DEUM determinatarum in quot partes dividi debeat. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia Reſponſio hæc, eſt evitatio difficultatis; determinationem enim ideò ponit ne cogatur negare, quòd ex in infinitum diviſibilibus componatur quantitas, nolendo tamen concedere, quòd poſſit dari actu infinitum viribus naturæ; quomodo enim viribus naturæ non poteſt dari infinitum actu, ſi applicetur lapis de ſe potens conterere quaſcunq; partes vitri, hoc ipſo enim ſi aliquas non contereret, non eſſet potens ad quaſcunque conterendas partes, & tamen ſupponitur gravitas lapidis, major quàm quæcunque reſiſtentia vitri. Tum quia ponamus DEUM non determinare, ut hæ potiùs quàm illæ partes conterantur, ſed velle præbere concurſum, ut ille lapis agat quantum poteſt, certè tunc fieret diviſio in omnes partes, quia quæ ratio diviſionis eſt, aliquarum partium, eadem erit diviſionis omnium; nempè exceſſus gravitatis reperibilis in lapide, ſupra vires reſiſtivas vitri. Dicere autem, quòd non poſitâ à DEO determinatione, nulla ſit pars vitri confringenda, eſt evocatio DEI ad faciendum miraculum, ſolo titulo defendendæ propriæ ſententiæ.

Respondetur ſecundò. Poſitâ illâ applicatione vitrum dividendum ſecundum quod eſt diviſibile, nempè usque in minima Phyſica, ad quarum diviſionem nō pertingit lapis, quia non poteſt lapis agere in vitrum, ita, ut ſpoliet illud omni quantitate, quam requirit pro conditione, in ipſomet ſubjecto comminuendo.

Objicitur quintò, de facto admittitur à Theologis infinitudo in unione hypoſtatica, valore operum Chriſti; itemque in ratione offenſæ mortalis.

Respondetur. Horum infinitudinem deſumi ab aliquo increato, quando autem per nos negatur infinitum actuale, negatur infinitudo deſumibilis ab aliquo creato.

# QUÆSTIO II.

## *De Infinito Categorematico.*

Vidimus ſuperiori quæſtione non dari actum ullum infinitum Categorematicum creatum. Reſtat diſcurrere de poſſibilitate ejusdem. Impoſſibilitatem ejus agnoſcit S. Thom. 1. par. Q. 97. a. 3. & 4. Scot: Suar: uterque contra Vasq: Faſſol: Hur: Arriag: ſed Ovied: negat ejus poſſibilitatem in extenſione & mole non penetrata, in reliquis autem agnoſcit poſſibilitatē, Vasq: autem in intenſione poſſibile infinitum non agnoſcit, *ſit*

# DIFFICULTAS I.

## *De poſſibilitate infiniti categorematici creati in communi.*

Dicendum eſt: *Non eſſe poſſibile infinitum Categorematicum creatum.*

Probatur primò. Poſito quocunque infinito, illud & eſſet infinitum & non eſſet infinitum: eſſet infinitum, ut ſupponitur, non eſſet autem infinitum, ut probatur. Quod ſublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti, illud non eſt infinitum, ſed poſito quocunque infinito, illud ſublatâ unicâ entitate mutatur in ratione infiniti. Ergo poſitum quodcunque infinitum, non eſt infinitum. Major probatur definitione infiniti, quæ depoſcit ex infinito ſemper accipi, & nunquam idem. Et certè ſi demptione infiniti definit eſſe infinitum, etiam poſitione illius non erit infinitum; nihil enim infinitatur, additione finiti. Minor principalis probatur. Poſito quocunque infinito & ſublatâ unicâ entitate, illud infinitum non habet omnem poſſibilem perfectionem in illo genere, certè enim illa ſublata unitas, eſt aliqua perfectio, quâ tamen utpotè ſublatâ, caret. Ergo ſublatâ unicâ entitate definit eſſe infinitum. Conſequentia immediatè probatur; Infinitum in omni genere requirit omnē poſſibilem perfectionem in omni genere. Ergo & infinitum in certo genere requirit omnem poſſibilem perfectionem in illo genere.

. Respondebis primò. Quòd ſublata unica entitas illa ſit eminenter continenda in reſiduo infinito.

Contra, tùm quia in 10. ſi illi tollas unitatem, eminenter non continetur unum; neq; jam 10. ſed 9. erit. Ergo etiam ſublatâ unica entitate in infinito, non continebitur illa in reſiduo eminenter; quid enim eminentiæ tribuit infinitas, ad continendum id quod non eſt. Tum quia nō eſt explicabilis hæc continentia eminentialis, ut valeat ad propoſitum. Tum quia ſi tollas à DEO unam perfectionem, reſiduæ perfectiones non cenſebuntur eminenter continere priorem. Ergo nec creatum infinitum, ſublatam aliquā perfectionem, eminenter continebit.

Respondebis ſecundò. Infinitum in omni genere perfectionis eſt ſolus DEUS, omnes ſuas perfectiones identificatas reali & habens, hinc fit ut ſublatâ unicâ entitate, tota Deitas definat, ſed infinitum creatum, non habet perfectiones idētificatas omnes, hinc unicâ entitate ſublatâ, non erit neceſſe auferri infinitum.

Contra. Tùm quia infinitum in omni genere, requirit perfectiones omnes in omni genere, quantùvis identificatas uni eidéq; entitati. Ergo etiam infinitum in aliquo genere, requiret omnem poſſibilem perfectionem in illo genere, quamvis ſine identificatione; non eſt enim major ratio unius, quàm alterius: quo poſito redit

redit argumentum: quòd ſcilicet illud infinitum ſublatâ unicâ entitate ſit deſiturum. Tum quia etiamſi per impoſſibile DEO non eſſent identificatæ ſuæ perfectiones, ſi tamen eſſet infinitus in omni genere, deberet habere omnem poſſibilem perfectionem in omni genere. Ergo quamvis alicui infinito, non ſint identificata ſua prædicata, quia tamen eſſet infinitum in illo genere, deberet habere omnem poſſibilem perfectionem, in illo genere.

Respondebis tertiò DEUS eſt infinitus, in perfectione, & tamen ejus infinitudini non obſtat, quamvis ablatâ ſuâ unicâ perfectione, deſineret eſſe DEUS, adeoq; infinitas.

Contra. Quia id oritur ex identificatione, unius perfectionis cum reliquis, hinc unâ ablatâ, omnes auferuntur, non ponitur autem hîc talis identificatio, & aliàs urget definitio: Quia infinitum debet habere tranſitum in conſummabilem. Rursùs perfectiones Divinæ non ſunt numeraliter actu infinitæ, ſine incluſione unius in alterá, & ſi eſſent numeraliter actu infinitæ, unaque non includeret aliam, adeoque & reliquas, hinc ablatâ in eâ ſuppoſitione unâ perfectione, adhuc manerent infinitæ perfectiones, aliàs haberent tranſitum conſummabilem, ablatione unius Entitatis, conſequenter nec eſſent cum illa una addita perfectione infinitæ. Licèt ratio Deitatis ſine hac, quantumvis una ablatâ perfectione, ſalvari non poſſit, ſicut nec ſalvatur ratio omnis perfectionis, cui contradictoriè opponitur, negatio alicujus perfectionis.

*Hic ipſe principalis medius terminus, ſic alter proponitur.*

Ponat DEUS per poſſibile vel impoſſibile omne poſſibile infinitum, & ex ſingulis infinitis tollat unicam entitatem, quam appellemus A. ex omni poſſibili infinito ſublata unica entitas A, conficiet infinitum, nam ex infinitis infinito accepta ſigillatim unica entitas, non poteſt non facere infinitum, appellemusque illud Infinitum B, quo poſito ſi quæro: Illud omne poſſibile infinitum vel mutatur ſublatione ſigillatim entitatis A, vel non mutatur: Si mutatur: Ergo etiam unum infinitum, ſublatâ unicâ entitate mutabitur, ſi autem non mutetur, ita argui poteſt. Conſervet DEUS infinitum A, & annihilet omne poſſibile infinitum, tunc illo annihilato verum eſt dicere: Eſt annihilatum omne poſſibile infinitum, quia illud ſupponitur non immutatum intrinſecè ablatione unius entitatis; ſicut ergo ſi ante ablationem illius entitatis fuiſſet annihilatum, verum fuiſſet, dicere: Eſt annihilatum omne poſſibile infinitum; ita & nunc, cum ſupponatur immutatum non eſſe illud infinitum; & tamen non poteſt dici, eſſet tunc annihilatum omne poſſibile infinitum. Quod ipſum probatur, poſt annihilatum omne poſſibile infinitum non poteſt manere aliquid infinitum, impoſſibile enim manere nō poteſt, & extra omne poſſibile, nihil eſt niſi impoſſibile. Quibus poſitis ſequitur illatio. Ergo etiam ſublatâ unicâ entitate ex uno infinito, mutabitur intrinſecè infinitum. Ergo & antea non fuit infinitum. Formatur ergo argumentum: Infinitum in omni genere, requirit omnem poſſibilem perfectionem, in omni genere; infinitum item omne poſſibile, requirit omnem poſſibilem perfectionem, in omni poſſibili genere. Ergo & infinitum in certo genere, requirit omnem poſſibilem perfectionem in illo genere.

*Hic ipſe medius terminus ſic aliter proponitur.*

Ponat DEUS decies infinitum; ex ſingulis, decadibus, tollatur unica entitas, & collocetur in oriente, ex illis ſublatis entitatibus, conficietur unum infinitum; tunc quæro: ſublatâ unicâ entitate ex ſingulis decadibus, decies infinitum, vel mutatur intrinſecè, vel non mutatur: Si mutatur, Ergo ſublatâ unicâ entitate mutabitur etiam ſemel infinitum; Si autem non mutatur decies infinitum, tunc quæro annihiletur illud decies infinitum, vel erit verum dicere decies infinitum eſt annihilatum, vel non erit verum dicere? Si erit verum dicere, Ergo poteſt manere decem, quamvis auferatur unum; Si autem non eſt verum dicere: Ergo apparet illic non fuiſſe niſi novies infinitum, conſequenter ablatione illâ mutatum fuiſſe, Ergo & quodcunque infinitum ablatione unius entitatis mutabitur.

Respondebis primò. Sublatâ ex ſingulis entitate unicâ, totam collectionem mutari, ſed non mutari ſingula infinita.

Contra. Tum quia collectio illorum infinitorum, non eſt quid diſtinctum realiter, ab illis ſigillatim acceptis. Ergo ſi collectio illa mutatur, mutabuntur etiam ſingula infinita. Tum quia ſublatâ unicâ entitate ex infinito, mutabitur intrinſecè tota collectio. Ergò mutabitur intrinſecè etiam infinitum. Tum quia, decies infinitum, debet habere omnem poſſibilem perfectionem, in genere decies infiniti, in indiviſibili enim, ſicut decem, ita & decies infinitum conſiſtit. Ergo etiam ſemel infinitum, debet habere omnem poſſibilem imperfectionem in illo genere. Ergò illâ ſublatâ, non tantum collectio mutabitur, ſed & infinitudo.

Respondebis ſecundò. Di paritatem eſſe, quia ſi ex decies infinito ſigillatim acceptâ unicâ entitate, non mutaretur decies infinitum; & maneret decies infinitum, & non maneret; maneret quidem, ut ſupponitur, non maneret autem, quia non plus haberet, quàm novies infinitatem. Item ſi ex omni poſſibili infinito acciperetur Unica entitas, & non mutaretur omne poſſibile infinitum, & eſſet ut ſupponitur omne poſſibile infinitum, & non eſſet; quia Ly *Omne* non eſt, quando Ly *Aliquid* deeſt. Nullum autem tale abſurdum ſequitur, ſi dematur unica entitas ex aliquo infinito.

Con-

Contra. Decies infinitum requirit omnem poſſibilem perfectionem decies infiniti: Ergò & quodcunque infinitum requirit omnem poſſibilem perfectionem illius generis. Ergo ſicut ex exigentia omnis poſſibilis perfectionis, decies infiniti, ſequitur, ſi non mutetur illud infinitum, & fore decies infinitum, & non fore, ita ex exigentia omnis poſſibilis perfectionis illius generis, in illo certo infinito, ſequitur, ſi ablatâ unicâ entitate non mutetur & fore illud Infinitum & non fore. Rursùs infinitum in omni poſſibili genere requirit omnem poſſibilem perfectionem in illo genere, ſequiturque quod ſi ablatâ unicâ entitate non mutaretur, quod & eſſet omne poſſibile infinitum & non eſſet. Ergo etiam & infinitum in aliquo genere, requiret omnem poſſibilem perfectionem in illo genere, illâque demptâ, ſequetur & fore infinitum & non fore.

Respondebis tertiò. Sublato unico infinito, ſemper mutari infinitum, ſed ſublatâ unicâ entitate, non eſt neceſſe illud mutari, quia unica entitas, non eſt infinitum.

Contra. Tum quia ſublato uno infinito, ſemper mutatur infinitum in ratione infiniti: Ergo & ſublatâ entitate finitâ, mutabitur infinitum in ratione habentis omnem poſſibilem perfectionem illius generis. Cùm eam perfectionem, ad ſalvandam rationem infiniti, teneatur habere: Redit enim argumentum. Infinitum in omni genere, debet habere omnem poſſibilem perfectionem in omni genere. Tum quia quæ eſt proportio unius ad unum infinitum, ea eſt proportio unius infiniti ad infinities infinitum, ſed infinities infinitum, ſublato unico infinito mutatur. Ergo & ſemel infinitum, ſublatâ unicâ entitate mutabitur. Major probatur: quia ſicut unica entitas, infinitè multiplicata conſtituit unum infinitum, ita infinitum ſemel, infinities multiplicatum, conſtituit, infinitum infinities. Ergo quæ eſt proportio unius ad unum infinitum, ea eſt proportio unius infiniti, ad infinities infinitum. Tum quia ut inferiùs oſtēdetur, infinitum habet infinitam medietatem. Rursùs medietas, infinitum dimidium, Rursùs infinitum dimidium, infinitam dimidietátem & ſic in infinitum. Ergo etiam ſublato uno infinito, non deberet mutari infinities infinitum, quæ enim eſt proportio unius ad unum infinitum, ea eſt proportio unius infiniti ad infinities infinitū. Sicut enim infinitum infinitè multiplicatum, conſtituit infinities infinitum, ita unitas infinities multiplicata, conſtituit infinitum, in ratione infiniti multiplicatum. Ergo ſi ſublato uno infinito, mutatur infinities infinitum, etiam ſublatâ unicâ entitate mutabitur.

*Continuatur Intentum.*

Probatur ſecundò, vel DEUS poteſt ponere unum infinitum, vel non poteſt: ſi non poteſt, cur non? convinceturq; non poſſe ponere etiam plura, quia plura nō aliud ſunt, quàm unū & unum, ſeu unum nō uniter poſitum: & ſicut, qui non poteſt pronuntiare A, non poteſt pronuntiare AB, quia A: eſt inchoatio AB, ita qui non poteſt producere unum infinitum, nec poteſt producere plura infinita. Quod ſi poteſt DEUS ponere unum infinitum, quæro: medietas illius vel eſt infinita, vel non eſt infinita? ſi medietas illius non eſt infinita? Ergo nec illud eſſet infinitum, quia compoſitum ex duobus infinitis, non poteſt eſſe niſi infinitum. Quod ſi medietas illius infiniti eſt infinita. Ergo illud infinitum, & eſt unum infinitum & non eſt, eſt ut dicis, non eſt autem quia conſtat duobus infinitis, conſtat enim duabus medietatibus, quarum ſingulas, dicis eſſe infinitas. Rursùs hæc ipſa medietatis medietas, vel eſt adhuc infinita vel finita; ſi eſt infinita, Ergo jam illud infinitum & eſt unum, ut ſupponitur, & plura, ut probatum eſt. Quòd ſi medietas illius medietatis eſt finita. Ergo ut medietas illa prima eſt finita, utpote illi æqualis, conſequenter non infinita, quia conflatum ex duobus finitis non poteſt eſſe, niſi finitū.

Respondebis. Infinitum non habere medietatem.

Contra. Tum quia omne extenſum & in indiviſibili non conſiſtens habet partes minores ſe. Ergo habere poterit & medietatem. Tum quia omne finitum habet medietatem ſibi proportionatam, Ergo & infinitum, & ſi quæratur, cur infinitum non habeat medietatem, non alia reddetur ratio, quàm ut devitetur, adlatum argumentum. Benè enim negari poteſt, quòd habere medietatem ſit proprietas alicujus finiti. Tum quia ſint duæ lineæ quarum una ab hac parte A, ſit finita procedatq; in infinitum versùs orientem, ſit alia quæ ab eodem puncto A procedat versùs occidentem æqualis illi in infinitate, conjungantur illæ lineæ, certè una, erit medietas illius totius lineæ, ex duabus conflatæ. Ergò apparet, quòd infinitum non excludat medietatem.

Confirmatur primò. Illud quod in ſui eſſe conſtitutione, involvit proceſſum infinitum in principiis componentibus, impoſſibile eſt poni à parte rei. Tum quia, ſi daretur proceſſus in infinitum in cauſis efficientibus, nihil unquam fieret, ut deduci poteſt ex demonſtratione impoſſibilitatis proceſsûs in infinitum in cauſis efficientibus. Ergo etiam ſi detur proceſſus in infinitum in cauſis conſtituentibus, nihil unquam fiet. Tum quia, ſi id quod involvit proceſſum in infinitum in cauſis conſtituentibus ſuum eſſe, poſſet fieri, poſſet etiam tota æternitas à parte poſt ſimul poni, adeoq; finiri & tranſiri. Tum quia in cujus principiis conſtituentibus eſt proceſſus in infinitum, in illius etiam exiſtentia eſt proceſſus in infinitum, cetè enim exiſtentia indiſtinguitur à principiis conſtituentibus in actu poſitis, ſed in cujus exiſtentia, eſt proceſſus in infini-

finitum, illius exiſtentia, non eſt, ſed erit, & erit, & erit. Ergo id, in cujus principiis conſtituentibus eſt proceſſus in infinitum, non eſt, ſed erit, & erit, & erit, neque de illo verum erit dicere, exiſtit, ſed exiſtet. Unde etiam quia in ſententia Ariſtotelis, eſt proceſſus in infinitum in diviſibilitate continui, nunquam poteſt diviſio tota, ſimul poni: Sed eſſe unius cujusque infiniti, exigit proceſſum in infinitum, in principiis conſtituentibus ſuum eſſe, quod ipſum probatur: Medietas infiniti neceſſariò debet eſſe infinita, ut ſupra dixi; ipſius etiam medietatis dimidium, debet eſſe infinitum propter illud principium: quòd compoſitum ex duobus finitis, non poſſit eſſe infinitum, & ſic procedetur in infinitum.

Respondebis primò. Id quod involvit proceſſum in infinitum, ſi ſemel ponatur totus ille proceſſus, benè poni poteſtà parte rei.

Contra: Tum quia jam nihil obeſſet, poni proceſſum in infinitum in cauſis efficientibus, ſi ſimul illæ, ſupponantur operari; & tamen ſupponitur non poſſe ſimul operari, ſi detur in illis proceſſus in infinitum. Tum quia vi hujus Reſponſionis, ſequitur æternitatem à parte poſt, poſſe poni ſimul totam. Tum quia hoc ipſo, quia aliquid dicit proceſſum in infinitum, non poteſt poni totum ſimul, ſicut enim ſucceſſio eſſentialis, excludit ſimultatem: proceſſus in infinitum in partibus dividendis proportionalibus, excludit poſitionem ſimultaneam omnium; ita ſimultatem poſitionis, excludit proceſſus in infinitum.

Respondebis ſecundò, æternitas à parte ante eſt poſita, & tamen in illa datur proceſſus in infinitum, datur item in probabili ſententia proceſſus in infinitum in diviſibilitate continui, & tamen ponitur totum ſimul illud diviſibile.

Contra. Tum quia æternitas à parte ante non eſt poſita tota ſimul, idque ex eo quia involvit proceſſum in infinitum in principiis ſuum eſſe conſtituentibus. Ergo etiam infinitum categorematicum, cùm habeat proceſſum in infinitum in principiis ſe conſtituentibus, non poteſt poni totum ſimul. Tum quia accuratiùs rem examinando æternitas à parte ante non dicit proceſſum in infinitum, quia proceſſus dicit terminum à quo, & quia æternitas à parte ante, non habuit terminum à quo à parte ante, æternitas à parte ante non habuit proceſſum in infinitum: ſi non habuit proceſſum in infinitum, neque habuit impedimentum poſitionis ſuæ æternæ. Rursùs proceſſus in infinitum, eſt versùs illam partem ubi non deſinit, eſſet enim aliàs proceſſus in deſinentiam, non in infinitatem, conſequenter etiam infinitas æternitatis à parte ante, non eſt in deſitione quæ eſt hodie v.g. ſed in illo infinito in ante. Ergo ab æterno non habebat proceſſum in infinitum, in quod enim infinitum? conſequenter non habuit impedimentum quo minus poneretur, quia poſitio illius, non dicebat proceſſum in infinitum, in principiis ſe conſtituentibus. Quia autem incipiendo ab hodiè usque ad æternitatem à parte ante, datur proceſſus in infinitum, ideò hodiè v.g. æternitas à parte ante, poni non poteſt. Tum quia illud quod adferebatur de diviſibilitate continui ad præſens non facit. Nam ſicut quia datur proceſſus in infinitum in diviſibilitate, nunquam diviſibilitas continui tota ſimul poni poteſt. Et ſi continuum, non ſolùm in diviſibilitate, ſed & in principiis ſe conſtituentibus diceret æquè proceſſum in infinitum, nunquam etiam poni poſſet; ita cùm infinitum in principiis ſe conſtituentibus, dicat proceſſum in infinitum, nunquam poni poterit. Deinde proceſſus ille partium in infinitum diviſibilium, eſt identificatus alicui finito, partibus nempè non communicantibus, ideò adhuc benè poni poterit; jam autem medietas infiniti, nulli finito identificatur, ideò retinet infinitum, merum proceſſum in infinitum, in principiis ſe conſtituentibus.

Confirmatur ſecundò. Impoſſibile eſt, Totum, eſſe minus ſe, ſed ſi daretur infinitum, Totum daretur minus ſe. Ergo non eſt poſſibile infinitum. Minor probatur. Si daretur infinitum, parti infiniti, v.g. medietati itidem infinitæ, adeoque carenti terminis, æquale eſſet totũ infinitum, & tamen medietas, minor eſt toto. Ergo totum, æquale illi parti, eſſet minus ſe:

Probatur tertiò. Aſſumendo principium ab oppoſitis conceſſum. Quòd unum infinitum non poſſit eſſe majus altero in ratione formali, ex quo ſic arguitur. Impoſſibile eſt infinitum creatum majus altero in ratione formali; poſſibile etiam eſſet unum infinitum majus altero in ratione formali. Ergo impoſſibile eſt infinitum. Secunda pars antecedentis probatur. Poſſibile eſt infinitum majus altero in ratione materiali: Ergo poſſibile eſt infinitum majus altero, in ratione formali. Probatur conſequentia. Ratio formalis infiniti, non eſt quidquam re diſtinctũ à ratione materiali. Ergo ſi poteſt eſſe unum, majus infinitum altero, in ratione materiali; poterit eſſe majus altero, etiam in ratione formali; quando enim aliqua ſunt idem realiter, tunc quidquid uni competit, pro ſtatu reali, debet & alteri in eodem ſenſu & ſtatu reali competere.

Respondebis. Decem ulnæ & decem palmi, ſunt in ratione materiali inæquales, & tamen in ratione decadis, ſunt æquales.

Contra. Tum quia 5. non eſt formaliter æquale ad 10. demus ergo quòd illi 10. palmi æquivaleant 5. ulnis, certè 10. illæ ulnæ non poterunt dici æquales formaliter 5. ulnis, conſequenter nec dici debent æquales formaliter decem palmis. Tum quia illa æqualitas decadis ulnarum, & decadis palmorum non eſt niſi æqualitas per rationem abſtrahentem rationem communem decadis, in re autem eſt inæqualitas, convenientiaque in decem, eſt convenientia cum magna diſcon-

diſconvenientia. Ergo & illorum infinitorum in re erit inæqualitas,& tamen eſt intentum oppoſitorum, ponere in re æqualitatem infinitorum. Tum quia nihil eſt aliud unum formaliter eſſe majus altero, quàm habendo id quod correſpondeat minori,habere ultrà aliquid, cui in minori nihil reſpondeat; jam autem in infinito majori materialiter reperitur hoc,cui nihil reſpondere poſſit in minori infinito, adeoq; ex Materiali inæqualitate, ſequetur inæqualitas Formalis.

# DIFFICULTAS II.

*De poſſibilitate infinitorum in particulari.*

PRæter probationes ſuperiùs adlatas, reperiuntur principia in particulari, certas ſpecies infiniti impugnantia,quæ hîc adferre & tueri erit neceſſe.

## Punctum Difficultatis 1.

*An infinitum in extenſione & mole ſit poſſibile.*

DICENDUM eſt primò. *Infinitum in extenſione non eſſe poſſibile.*

PROBATUR primò communiter. Detur linea utraq; parte infinita,proſcindat & annihilet DEUS unum palmum adducat partes, hiatu illo intercepto diſtantes,vel deſerunt locum partes infiniti vel non deſerunt: ſi non deſerunt, Ergo non occupant ſpatium,quod ſupponitur relictum à parte præciſa vel annihilata,vel certè eædem bilocantur retinendo priorem locum, & novum acquirendo; ſi autem partes infiniti, ut repleant hiatum illum, deſerunt priorem locum,Ergo illud infinitum & erit infinitum, & non erit: erit quidem,ut ſupponitur,non erit autem,quia erit clauſum duobus terminis, ortis ex deſertione loci antea occupati.

RESPONDET primò Arriag. non eſſe abſurdum quòd infinitum claudatur duobus terminis.

CONTRA præter dicta ſupra. Tum quia ſi infinitum,poteſt habere terminos, ſequitur poſſe infinitum habere plures terminos quàm habeat res finita, & non poſſet habere plures terminos, non poſſe quidem,quia quod eſt majus, pauciores debet habere terminos; Det quòd habeat plures negationes ulterioris extenſionis non habeat majorem extenſionem. Ergo cùm infinitum ſit majus præ finito,non poteſt habere plures negationes ulterioris extenſionis ſeu terminos. Unde etiam ſemiulna,quia eſt minor, illic admittit termin s, ubi eos non admittit ulna. Poſſet etiam habere plures terminos, quia præter terminos finitis longitudinibus apponibiles, patitur terminos in infinitate,rursùs in medietate infiniti(quæ ex dictis ſuprà debet eſſe infinita) patitur terminos. Rursùs in medietatis ipſius dimidio,quod item debet eſſe infinitum, poteſt pati terminos. Ergo poteſt pati plures terminos,quàm res finita. Tum quia,ſi unum infinitum ſemel poſſit habere terminos,non eſt ratio, cur non & aliud,dicamq; etiam Divinam eſſentiam,habere terminos perfectionis,vel ſi id negas de Divina eſſentia; dicam poſſe dari infinitam creatam eſſentiam, quæ tamen claudatur terminis ne ſcilicet æquet dignitatem eſſentiæ Divinæ,& tamen ſit in ratione eſſentiæ infinita. Tum quia fines infinitare, limites illimitare non poſſunt. Ergo nec termini ſtare poſſunt cum infinitudine, & tamen illi fines vel maximè & completivè illimitare,& infinitare deberent,ſicut unitates, ad decadem evehit, ultimò complens,unitas. Tum quia illud infinitum clauſum terminis,& haberet quia infinitum eſt, negationem ejus rationis quæ conſtituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, haberet quidem ut ſupponitur,hoc ipſo enim finitum eſſet,ſi non negaret,ſed importaret rationem,quæ conſtituit finitudinem; & non haberet negationem ejus rationis, quæ conſtituit finitudinem, quia ratio conſtitutiva finiti eſt terminus,hinc in medio extenſionis non eſt finis formaliter, quia in medio non eſt terminus formaliter. Et certè,ſi quantum ſemper ita procederet ac in medio,quantum nunquam eſſe finitum. Ergo ratio finiti, formaliter conſtituitur termino. Tum quia partes interceptæ inter terminos infiniti, non habentes tranſitum conſummabilem, ſunt partes infinitæ,partes infinitæ ſunt idem quod partes ſine fine,partes autem ſine fine, ſunt partes ſine termino. Ergo à primo ad ultimum partes non habentes tranſitum conſummabilem ſunt partes ſine termino.

RESPONDET ſecundò Hurtad: Non poſſe ſpatium illud occupari niſi per rarefactionem vel productionem aliarum partium.

CONTRA,ſupponamus per impoſſibile nec reproduci partes,nec rareſieri, certè debebit jam concedi claudendum tunc infinitum duobus terminis.Ergo apparet & ante fuiſſe clauſum,neque enim tunc primùm fierent illi termini.Rursùs quomodo illa infinita eſt longitudo, quæ finitum ſpatium replere non poteſt.

RESPONDEBIS tertiò. Poſſe quidem illud ſpatium repleri à partibus infiniti in locum illũ ſuccedentibus,cæterùm linea infinita,nondum deſeret aliquod ſpatium niſi finitum; & quia ſi deberet claudi terminis, deſereret ſpatium infinitum,fit ut adhuc illa linea,non ſit claudenda terminis; deſertioque illa ſpatii infiniti, clauſaque terminis,deſumetur ex ſola imaginatione, verſante circa finitam lineam, deſerentem priores terminos,ſi novos aliquos acquirere debeat.

CONTRA. Tum quia & deſereret ſpatium infinitum,ſi deberet claudi terminis & non deſereret,deſereret ut ſupponitur, non deſereret autem,

tem, quia non plus ſpatii antiqui deſeretur, quàm occupetur novi, novum autem occupatum ſpatium, non eſt niſi finitum. Tum quia ſi contingat id in linea finita, deſerere illa debet priores terminos. Ergo idem dicendum de linea infinita. Tum quia etiam in linea infinita, ſine bilocatione, non poteſt repleri illud ſpatium, niſi acquiſitis novis totaliter præſentiis. Ergo cùm illic non ſit ponenda bilocatio, debet concedi acquiſitio novarum præſentiarum, adeoque & terminorum in extremis, (ut ita dicam) infinitæ lineæ, quæ extrema poni debere, evincit argumentum factum. Quærereque reſtat cùm partes infiniti non fuerint penetratæ, modo etiam non bilocentur, unde hoc illis erit, ut poſſint illud ſpatium replere.

*Idem medius terminus ſic aliter proponitur.*

Ponantur versùs orientem infinitæ tres lineæ, una incipiat à puncto A & altera à puncto B tertia, à puncto C. Ponantur rursùs hæ diſtantiæ, ita, ut à puncto A, præcedatur punctum B, centum palmis; & à puncto B, præcedatur itidem punctum C, centum palmis. Ponamus item promoveri à DEO lineam C, versùs A, ita ut ab A, diſtet non niſi quinquaginta palmis, à puncto autem B, procedens linea maneat immota. His poſitis formatur argumentum, linea C, & erit infinita ut ſupponitur, & non erit infinita, quia clauſa duobus terminis ſcilicet uno quod à puncto A, diſtat ſpatio 50. palmorum, & altero termino quem acquiſivit in illa promotione ſui, quem terminum appellemus. I. de iſto I. quæro: an à linea B, immota & carente termino versùs Orientem, ſecundùm illum ductum, diſtat ne ſpatio infinito an finito; ſi infinito, Ergo non ſupponitur eſſe tantum centum 50. palmis promota versùs occidentem; Si finito. Ergo inter id quod habet terminum, & inter id quod non habet terminum, poteſt eſſe diſtantia non niſi finita.

Probatur ſecundò communiter. Ducatur ex puncto A, linea infinita, & ex eodem puncto alia, ex duabusque lineis efficiatur pyramis, illæ lineæ quô magis extendentur eò magis diſtabunt. Ergo extenſæ in infinitum diſtabunt infinite, & tamen non diſtabunt infinite, quia diſtantia illa clauſa erit duobus punctis.

Respondet primò Pontius retorquendo argumentum. Contra Divinam cognitionem cognoſcentem diſtantiam duarum illarum linearum, ſi enim cognitio Divina non obſtantibus terminis, videt illas infinitas, cur negabitur poſſe lineas, infinitas, claudi terminis?

Contra, quia cognitio Divina nunquam cognoſcit illas lineas tanquam poſſibiles, ſed cognitio illi de linea eſt talis: Cognoſco omnes partes, quas poteſt habere ſucceſſive illa linea, ita ut nulla ſit à me incognita, quidquid tamen illius actu ponitur, finitum erit, conſequenter DEUS non cognoſcit infinitum clauſum terminis quod tu concedis de tuo.

*Neq; valet, ſi dicas*, cum eodem, ſi daretur circulus infinitus, inciperet ab eodem puncto & deſineret: ita etiam non eſt inconveniens, duarum illarum linearum diſtantiam, claudi terminis, ſufficitque ad infinitum ut habeat partes determinatas, quæ non poſſunt reduci ad numerum determinatum; non inquam valet: nam ex hoc ipſo arguitur impoſſibilitas circuli infiniti, quia ſcilicet etiam ille admitteret terminos, nec poterit illud infinitum habere partes determinatas, quæ tamen non poſſunt ad certum numerum redigi, ſi admittatur clauſura per terminos.

Respondebis ſecundò, illas lineas neque diſtare finitè, neque infinitè, quia diſtantia eſt paſſio finitorum.

Contra. Hoc ipſum erat probandum quod diſtantia ſit paſſio finitorum, ſi enim extenſio per te datur infinito, cur non diſtantia, & ſi finitudo trahit ſecum diſtantiam finitam: Ergo & infinitudo, trahet ſecum diſtantiam infinitam.

Respondebis tertiò ex Oviedo: Pyramidem infinitam eſſe impoſſibilem, quia de ratione pyramidis eſt habere terminos quos infinitum non admittit.

Contra. Quia ſuppoſitâ poſſibilitate lineæ infinitæ, & erit impoſſibilis pyramis infinita, & non erit; erit quidem ut ſupponitur, non erit autem quia ſuppoſitâ poſſibilitate lineæ infinitæ, cur non poterunt illæ pyramidem componere? oſtendeturque in hoc implicantia, ſed quæ ipſam etiam impoſſibilitatem lineæ infinitæ, arguet.

Probatur tertiò communiter, quâ etiam implicantiâ utitur recentior Suar. Si extenſio infinita eſſet poſſibilis, poſſibilis etiam eſſet linea infinita verſus orientem ducta; ſed non eſt poſſibilis, quod probatur: Conſtet enim infinitis palmis, uno albo, & alio nigro, demus rursùs conſervatis albis, annihilari nigros, relictis ſpatiis quæ nigri occupabant, tunc quæro, an palmi albi reſidui occupent idem ſpatium vel non? ſi non occupant idem ſpatium, Ergo non ſunt infiniti, ſed neque annihilati, nigri erunt infiniti; non enim erunt plures albis. Ergo neque tota linea fuit infinita. Hoc argumentum deſiderat probationem hujus propoſitionis, quod reſiduum illud palmorum alborum non occuparet ſpatium infinitum, quamvis non occupet ſpatium nigrorum.

Dicendum eſt ſecundò. *Infinitum in mole v.g. Corpus infinitum eſt impoſſibile.*

Probatur. Conſimile ad ſuperius dicta imaginatione. Creatur à DEO infinitus aer, annihilet DEUS tantum aeris quantum reſpondet

det globo terræ, ſuccedat aer vicinus ad replendum illud ſpatium, ſuccedat inquam ſine ulla replicatione, rarefactione &c. æqualiter ab oriente & occidente replendo illud ſpatium, quo caſu poſito, vel idem ſpatium cum iiſdem terminis occupat ille aer, vel non idem? Si idem unde facta ſucceſſio in locum annihilati aeris? ſi non idem: Ergo acquiret terminos, claudeturque illis, quod tamen repugnat infinito.

*Hic idem mediis terminus ſic aliter proponitur.*

Ponat DEUS lapides unius palmi infinitos, hi occupabunt ſpatium infinitum, ponat DEUS infinitum lapidum, ex quibus unusquisque æquivaleat monti, opponat DEUS infinitum montium, infinito lapidum, tunc infinitum lapidum, & erit infinitum ſpatium occupans ut ſupponitur, & non erit infinitum ſpatium occupans, quia habebit terminos, in quantùm ſcilicet infinitum lapidum, non extendetur eò, quò extenditur infinitum montium.

*Hinc idem medius terminus pro utraq; concluſione valens ſic proponitur.*

Ponatur linea infinita, ponantur poſtea corpora infinita palmaria, vel ſufficiet linea illa ut illis corporibus coextendatur vel non ſufficiet? ſi non ſufficiet: Ergo habebit tranſitum conſummabilem, deſitione illic habendâ, ubi jam non poterit coextendi; ſi autem ſufficit coextendi, creet DEUS corpora nonniſi centum palmaria, poteritne illic illa linea coextendi, vel non: ſi non poterit? Ergo erit tranſitum conſummabilem habens; ſi poterit unde illi accreſcet longitudo? ut cum æqualis olim fuerit infinitis palmaribus corporibus, nunc evadat æqualis & coextenſibilis infinitis centum palmaribus corporibus.

Sed quid tenendum de doctrina Ovied: admittentis poſſibilitatem infinitudinis in extenſione, & mole, modo adſit penetratio?

Contra, hanc doctrinam faciunt univerſaliter adlata contra poſſibilitatem infiniti, quia ſcilicet ſublatâ unicâ parte ex penetrato illo, jam non eſſet infinitum reſiduum. Deinde infinita linea penetrata, vel poteſt coextendi ſpatio ſibi proportionato, vel non poteſt: ſi poteſt; redeunt argumenta facta: ſi non poteſt quæro? vel habet ſecluſa penetratione totum id quod eſt ſufficiens ad replendum ſpatium infinitum, vel non habet? ſi non habet, contra erit. Tum quia dicam etiam unum digitum penetratum, eſſe infinitum, quamvis non habeat ſufficientiam ad implendum ſpatium infinitum. Tum quia ſine ullo fundamento affingetur illi extenſioni infinitudo; Quod ſi habet cætera ſufficientia ſecluſa penetratione ad implendum ſpatium infinitum? Ergo poterit extendi per ſpatium infinitum, niſi miraculo penetrationis impediatur. Ergo habet potentiam ut de ſe, ſecluſo miraculo penetrationis, faciat impoſſibile, quia tu dicis extenſionem illam impoſſibilem.

# Punctum Difficultatis 2.

### *An ſit poſſibile infinitum Categorematicum in numero?*

Dicendum eſt, *Non eſſe poſſibile infinitum in numero* v.g. non ſunt poſſibiles infiniti homines, infiniti Angeli &c.

Probatur primò argumento ſuperiùs facto contra poſſibilitatem infiniti Categorematici mutandi ablatione v.g. vel unius hominis.

Probatur ſecundò communiter. Creet DEUS infinitos homines ſingulos cum ſuis annulis, projiciant ſuos annulos in cumulum: vel poſſunt ſinguli ex illo cumulo accipere 100. annulos, vel non poſſunt? ſi poſſunt? pone quod accipiant ſinguli 99. tunc ita argumentum fiat: antequam projeciſſent illos annulos ſinguli homines, habebant non niſi ſingulos. Ergo & tunc habebunt ſingulos, unde enim accreviſſent? Ergo & acceperunt, & non acceperunt 99. annulos. Si autem ſinguli non poſſunt ex infinito annulorum accipere 100. annulos: Ergo habetur in illo infinito tranſitus conſummabilis annulorum, conſummatione factâ tunc, cum deſunt accipiendi à reſiduo infinitorum hominum. Deinde cum in illo cumulo annulorum ſint centenarii infiniti. Ergo & acceptibiles ab infinitis hominibus. Sed quærere reſtabit unde creverit ille numerus annulorum?

Respondet Ovied. quod ex illo cumulo annulorum, acciperent infiniti centenuarios annulorum, ſed non acciperet omnes neque eſt abſurdum dicere, quod cum infiniti accipiunt ex cumulo infinito, exhauriatur infinitum, ita ut reliquis, non ſit reſiduum quidquam, quod accipiatur. Sed eſſet abſurdum, ſi cumulus ille exhauriretur per finitos accipientes; dicitque ulteriùs multitudinem hominum qui haberent ſingulos annulos, eſſe minorem multitudine infinitâ, habentium ſingillatim centum annulos, non enim repugnat unum infinitum, majus altero.

Contra. Supponamus quòd ex cumulo illo annulorum, ſit primus accipiens A, qui ita accipiat 100. ut etiam alteri porrigat alios 100. annulos, ipſe autem à nullo alio accipiat, ſecundus autem ſit qui accipiat à primo & ſimul porrigat, tertio: fiat autem hoc totum uno inſtanti, quod fieri poteſt, ſi fiat porrectio per actus voluntatis inſtantaneos, vel ſi id ab hominibus fieri non poteſt, fiat ab Angelis eo caſu, & erunt infiniti accipientes & non erunt: erunt ut ſupponitur; non erunt autem, quia totum illud infinitum erit clauſum duobus terminis, hoc eſt primo, qui

à nullo alio accepit 100. annulos, & inter ultimum, qui nemini alteri porrexit. Tunc quæro quando per illam infinitam multitudinem accipientium exhauſtum eſt infinitum annulorum, vel nullus eſt illic, qui alteri non porrexerit, vel eſt aliquis, qui alteri non porrexerit? ſi eſt aliquis, qui alteri non porrexerit, Ergo datur illic ultimus qui acceperit & non porrexerit, & primus qui porrexit non accepit. Quodſi nullus eſt qui & ipſe non acceperit & alteri non porrexerit? Ergo & exhauſtum eſt illud infinitum per infinitos, ut tu dicis accipientes, & non exhauſtum, quia exhauriri non poteſt; niſi deſit quod accipiatur tradendum alteri, tu autem dicis ſemper reſtare tradendum alteri.

*Quod autem attinet ad illud principium, nempè unum infinitum, poteſt eſſe majus altero.*

Contra erit primò. Ponamus à DEO poni non niſi unum infinitum, & quia per te unum infinitum poteſt eſſe majus altero, ponamus eſſe ſecretos à DEO infinitos millenarios hominum, & ſecretos infinitos centenarios hominum, & tandem veniatur ad ſemel infinitum hominum, quod ipſum infinitum hominum conſtet hominibus, quorum ſinguli projiciant ſuos annulos in cumulum, & ſinguli accipiant non unum, ſed centum annulos, ita ut unus accipiat & porrigat alteri, excepto uno, qui accipiat à nemine, & tamen porrigat; quæro an infinito illi toti hominum, ſint ſuffecturi illi annuli, ut ſinguli poſſint accipere centenarios, vel non ſufficiunt: Si ſufficiunt, redit argumentum factum, unde nam illa accretio facta. Quodſi ille cumulus annulorum non ſufficit, ut ſinguli illorum hominum infinitorum accipiant centenarios, quæro an qui acceperunt homines, ſint infiniti, an finiti, ſi finiti; Ergo infinitum exhauriri poteſt per finitos accipientes: ſi infiniti. Ergo non ſtas in ſuppoſitione, ſcilicet infinitum illud fuiſſe ſemel infinitum, nam ex illo infinito facis bis v.g. infinitum, ſcilicet infinitum accipientium, & infinitum non accipientium. Quòd ſi dicas, infinitum non poſſe dari quin conſtet ſaltim ex duabus infinitatibus, ſcilicet mediate utraque infinita, redibit argumentum, an cùm projecerit illa collectio ſingulos annulos, poſſit accipere medietas modo deſcripto cẽtenarios.

Quòd ſi dicas infinitum quodcunque etiam minimum continere in ſe plura infinita, inquirã an unumquodq; ſit infinities infinitum, an finities, hoc eſt habens numerum finitum infinitorũ, hoc eſt v.g. 100. vel 1000. infinita, ſi finities eſt infinitum, ſecernat DEUS mente unum infinitum, hoc eſt unies infinitum acceptum ex illis centies: illud unies infinitum non habet niſi ſemel infinitudinẽ, vel ad maximum conflatur ex duplici medietate infinita, deq; illa formetur argumentum factum, de projectione unius annuli, acceptioneq; annulorum 100. Quòd ſi unũquodq; infinitum eſt infinities infinitum, rogo quomodo poteſt eſſe unum majus altero: nam ſicut unum millenarium numeri numerantis, non eſt majus alio millenario numeri numerantis, alioqui hoc ipſo non eſſet numerus millenarius, numeri enim in indiviſibili cõſiſtunt; ita infinities infinitum, non eſt unum majus altero, & cùm deficeret in infinitudine infinitatis, hoc ipſo infinitudinis finitudinem haberet.

Contra ſecundò. Quia & eſſet alterum infinitûm minus & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, ut probatur, appellemus infinitum minus infinitum Angelorum, & infinitum majus, ſit infinitum hominum, ſupponamus ex infinito Angelorum aſſignari à DEO Cuſtodem uni, de quo ſit verum dicere non caret Angelo, & ante illum nemo prior illum habuit: aſſignet rursùs aliis Angelos ſimul omnibus, quibus aſſignari poteſt, quo poſito quæro: an ſit devenire ad aliquem hominum, qui non habeat Angelum, vel non eſt devenire, ſi non eſt devenire, ſinguli ergò homines habent ſuos Angelos; Si ſinguli, quomodo infinitum Angelorum minus erit infinito hominum? Si autem eſt devenire ad homines, qui non habeant Angelos, Ergo illud infinitum hominum & erit infinitum, & non erit: erit ut ſupponitur, non erit autem, quia claudetur inter duos terminos primum, qui habuit Angelum, & alium, qui non habet, nomina illum hominem indeterminatum, ut volueris, ſufficit intento argumenti, quòd deveniatur ad aliquem vel aliquos, qui non habeat Angelum. Et ſicut docet Ovied: ſpatium quodcunque occupabile à mole corporum infinitorum, ſi daretur, non fore infinitum, quia poteſt illi ſupervenire ſpatium majus; ita etiam infinitum, quod non æquabitur alteri infinito, non erit infinitum, habebit enim illic terminum, quia ultra non adæquabitur, majori ſe infinito. Univerſaliter autem docet Oviedo, infinitum, non poſſe claudi terminis.

Contra tertio. Si daretur infinitum unum majus altero, & eſſet majus & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, probarique per hoc poſſet, quia ſi ponatur infinitum hominum certè infinitum capillorum majus erit, uni enim homini tot capilli, reſpondebunt, etſi unitas infinities repetita facit unum infinitum, ergo & mille infinities repetita unitas, faciet etiam millies infinitum. Rursùs ſi unum infinitum non eſſet majus altero, infinita pertica & funis ſpiraliter illi ſuperpoſitus eſſent æqualia, cùm tamen recta figura à ſpirali ſemper ſuperetur, inſuper ſi unum infinitum non eſſet majus altero, totum non eſſet majus ſuâ parte v. g. nam centenarius infinitus eſſet æqualis millenario infinito, cùm tamen centum, ſit pars millenarii. Non poſſet autem unum infinitum eſſe majus altero, quia illud minus, hôc ipſo non eſſet infinitum; quia haberet terminum illîc, ubi excederetur ab alio.

Pro-

Probatur tertiò. Deſignet Deus,omnibus diebus per æternitatem futuris, unum Angelum,ita,ut nullus ſit dies, qui ſibi correſpondentem Angelum non habeat, & nullus Angelus, qui non habeat correſpondentem ſibi diem, quo poſito; illi Angeli,& eſſent infiniti, ut ſupponitur; & non eſſent infiniti,ut probatur. Si enim eſſent infiniti; mutet Deus deſignationem,& eos Angelos, quos aſſignaverat diebus, aſſignet horis,vel illi Angeli ſufficient, ut ſingulis horis, diſtincti aſſignari poſſint,vel non ſufficient: ſi ſufficient, Ergo cùm tot ſupponantur Angeli eſſe,quot dies æternitatis, tot erunt horæ æternitatis, quot & dies, quod falſum eſt; ſi autem non ſufficiunt Angeli, ut ſingulis horis æternitatis diſtinctus Angelus tribuatur. Ergo illi Angeli non ſunt infiniti; quia multitudo illorum interciperetur duobus terminis; primò hoc eſt Angelo, qui primæ horæ aſſignaretur. Et ultimo, ſcilicet illâ horâ, quæ adhuc haberet ſuum Angelum,& reliquæ horæ, poſt illam ſequentes,ſuum Angelum non haberent.

Respondet primò Ovied. horis interruptè & interpolatè acceptis, poſſe Deum, per totam æternitatem, diſtinctos Angelos aſſignare, ſed non poſſe continuatè, & fluenter acceptis, computando unam, poſt aliam ſequentem; & ita v. g. non poteſt primæ,ſecundæ,tertiæ horæ aſſignare ſuum Angelum diſtinctum, poteſt tamen aſſignare primæ,& poſtea v. g. decimæ,ita ut totâ æternitate, per diverſas horas interpolatas,aſſignare poſſit ſuum Angelum.

Contra. Tum quia,vel tantùm horis interpolatis, vel etiam diebus non niſi interpolatis, poteſt Deus aſſignare alium ſingillatim Angelum; ſi primum,non ſatisfiet argumento facto; quia dicere, quòd horis nonniſi interpolatis,per totam æternitatem, aſſignare poſſit Deus, diſtinctum Angelum, eſt dicere, Deum non poſſe ſingulis horis aſſignare Angelum; redibitque argumentum factum; Si autem dicatur ſecundum; hoc ipſum probandum veniret,reaſſumique poterit argumentum factum. Quòd ſcilicet deberet illud infinitum claudi terminis: deberet eſſe unum majus altero,&c. Tum quia, vel pluribus horis, quàm ſint dies æternitatis, aſſignabuntur dicti Angeli, vel non pluribus, ſed æqualibus; ſi pluribus, unde illud incrementum, cùm ſupponantur non ſuperfuiſſe Angeli plures, diebus æternitatis? ſi non pluribus. Ergo non reſpondes ad ſuppoſitionem argumenti, quòd à diebus, ad horas, quæ ſunt plures diebus, procedit. Tum quia, quod eſt verè infinitum,in quacunque ſuppoſitione, exhauriri non poteſt,aſſignatione,vel acceptibilitate, ſi illa intra duos terminos conſiſtat: termini enim finitudinem notant. Ergo ſi illud infinitum Angelorum,eſt verè infinitum, per horas non interruptè acceptas, interceptas tamen, inter primam & ultimam exhauriri non poſſet, conſequenter deberent ſufficere Angeli dandi, horis totius æternitatis, non interpolatè acceptis: ubi enim deficeret dabilitas, illîc eſſet terminus, adeoq; finitudo. Tum quia, quamvis horis ſucceſſivè acceptis, non poſſit etiam ſucceſſivè Deus tribuere ſingulos annulos: non enim poſſet ſucceſſivè illam infinitatem pertranſire,poteſt tamen ſimul,ſicut ſimul illa cognoſcit,& ſucceſſivè, non poſſet cognoſcendo pertranſire. Redit ergo Argumentum: an poſſit ſimul, ſicut diebus, ita & horis, aſſignare ſingulos Angelos, idque ut dico ſimul.

Respondetur ſecundò, retorquendo argumentum, & quærendo; an poſitis omnibus poſſibilibus Angelis, qui aſſignarentur ſingulis diebus æternitatis, poſſent adhuc mutatâ deſignatione, aſſignari ſingulis horis.

Contra: Quia non eſt poſſibile, ut omnes Angeli ponantur: & erunt enim omnes poſſibiles Angeli poſiti,ut ſupponitur,& non erunt: quia illis poſitis, vel implicabunt alii Angeli, vel non implicabunt? Si non implicabunt,Ergo non omnes ſunt poſiti; Si implicabunt, Ergo contradictorii erunt hi termini: Subſtantia Spiritualis completa. Recolantur in ſimili, dicta ſupra, ex quibus,hoc etiam deduci poteſt. Quòd Deus ſingulis horis æternitatis, ſingulos dies aſſignare poſſit. Quod ſic proponitur. Suppono dies æternitatis omnes, ſimul non poſſe poni, à parte rei: Suppono ſecundò, illos à Deo cognoſci; ita ut dicat: Nullus eſt dies,quem non cognoſco, ita tamen illos cognoſco, ut videam illos, nunquam finiri poſſe. Suppono tertiò,Deum in aſſignatione dierum æternitatis,ad horas æternitatis, ita ſe habere, ut dicat, & hæc hora,& illa hora, habet ſuum diem proprium, ita tamen ut nunquam dierum, & horarum ſit infinitudo terminata: ſed ſicut ſunt dies infinities infiniti, ita & horæ, ita ut radix aſſignabilitatis, non ſit multitudo horarum, major præ diebus in unaquaq; die; indubiè enim plures ſunt horæ, quàm dies: Sed radix iſta eſt Dei omnipotentia, & non implicantia contradictionis in eſſentia dierum. Jam autem aſſignabilitas Angelorum, ad dies æternitatis, non eſt, non implicantia contradictionis Angelorum, ſed eſſe actuale à parte rei. Hinc etiam Angeli, ſecundùm non implicantiam contradictionis ſpectati, tàm diebus, quàm horis æternitatis, aſſignari poſſent.

## Punctum Difficultatis 3.

*Quid de reliquis infinitum concernentibus?*

Dicendum eſt primò. *Non eſt poſſibile infinitum in intenſione.*

Probatur argumentum antè propoſito: Creet Deus infinitos gradus caloris, tot quot ſunt infiniti homines: vel poteſt Deus ſingulis illorum,100.gradus aſſignare, vel non poteſt? Si

 non

non poteſt? Ergò exhauriretur infinitum; Si poteſt, Ergo ſunt plures infinito hominum. Modum defendendi hoc argumentum, vide ſupra poſitum.

Responderi poſſet huic argumento,& quibuscunque aliis hactenus poſitis. Quod infinitum non implicet quidem contradictionem; demere tamen ex ipſo aliquid,implicat contradictionem:& ita ſi accipiatur aliquid ex linea infinitè extenſa,ſequitur illam terminandam &c. ſi autem conſideretur infinitum ſecundùm ſe, nulla ſaltem in plerisque oſtendi poteſt implicantia.

Contra erit: quia expreſsè Ariſtotelica definitio,permittit ipſam acceptionem: unde in definitione dicitur, cujus ſecundùm quantitatem accipientibus,&c. &c. hinc negare iſtam acceptationem,eſt non ſtare in ſtatu quæſtionis. Cæterùm poſito,quòd nova alia definitio infiniti formaretur,poſſet ex illa non ſequi implicantia contradictionis.

Dicendum eſt ſecundò. *Etiam poſito,quòd poſſibile eſſet infinitum creatum, adhuc impoſſibile eſſet poni omne poſſibile infinitum.*

Probatur primò. Poſito omni poſſibili infinito, vel ponerentur omnes poſſibiles finitæ creaturæ, vel non ponerentur? Si non ponerentur? Ergo & eſſet illud omne poſſibile infinitum, ut ſupponitur & non eſſet: quia adhuc producibile eſſet, præter producta infinita, aliquod infinitum, quia omne producibile infinitum, eſt infinities infinitum. Hinc productis finitis, quæ remanent producibilia,poſt productionem omnis poſſibilis infiniti, ſed infinities poſitis, conſurgeret adhuc novum infinitum. Neq; enim v.g. infinitum multitudinis,eſt aliud, quàm finitum infinities poſitum. Si autem poſito omni poſſibili infinito, ponerentur omnes poſſibiles finitæ etiam creaturæ: Ergo jam Deus non maneret omnipotens, quia nihil maneret producibile: nam omnipotentia Dei tranſcendentaliter requirit effectus.

Respondebis primò cum P. Venceslao Darovvski,meo in Theologia Profeſſore, Viro omnium talentorum. Infinita perſona Patris,non ita exhaurit terminabilitatem naturæ Divinæ infinitam, ut quamvis illam infinitè terminet, adhuc illam non relinquat ulterius terminabilem per aliam perſonam infinitam, tàm Filii, quàm Spiritus Sancti. Rursùs infinita Perſona verbi,terminans naturam Divinam,non exhauritur,quominùs poſſit terminare aliam naturam creatam,& alias plures: Scientia item Divina non exhauritur, quamvis cognoſcat omne poſſibile; & ſicut omniſcientia in actum reducta, non facit Deum, non eſſe Deum, ita nec faciet omnipotentia in actum reducta.

Contra: Tum quia, ab inſtantia,ex adlatis prima,deſumi poteſt, pro concluſione argumẽtum. Tres Perſonæ Divinæ, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ ita exhauriunt, ut à quarta Perſona terminabilis non ſit, niſi per ſolam chimæram, & fictionem intellectûs. Ergo etiam omne producibile infinitum in actu poſitum,ita exhauriet omnipotentiam infinitam, ut ulterius nihil producere poſſit: Quòd autem Perſona Patris, non reddat ulteriùs interminabilem naturam Divinam, ſecundùm ſe ſpectatam,hoc inde eſt: quia terminativitas Perſonæ Patris, non eſt omnis poſſibilis terminativitas Divina; Jam autem omne poſſibile infinitum, cum ſit omnis poſſibilis terminus omnipotentię Divinæ, fit, ut exhauriat omnipotentiam Divinam. Tum quia: ex ſecunda inſtantia poteſt pro concluſione formari argumentũ. Perſona verbi infinitè terminans naturam Divinam, ita illam terminat,ut omnem ſuam terminativitatem infinitam,quam præſtare poteſt, exhauriat; neq; enim aliam naturam Divinam, vel aliam creatam infinitam (utramq; enim ſuppono impoſſibilem)terminare poteſt; & tamen, hoc non obſtante, poteſt terminare naturam finitam creatam. Ergo etiam omnipotentia,poſt productum omne poſſibile infinitum, poterit producere aliqua finita, redibitq; argumentum ſuperiùs factum. Addo,non eſſe ullum inconveniens, infinitam terminabilitatem naturæ Divinæ,exhauriri per terminativitatem trium Divinarũ Perſonarum, ſi autem exhauriretur omnipotentia Divina,ita,ut ulterius nihil poſſet facere,magnũ foret inconveniens: nam imprimis non poteſt dici propriè exhauriri, terminativitas Naturæ Divinæ, cùm tres perſonæ, quamvis inter ſe diſtinctæ,ſunt tamen identificatæ cum natura:idẽ autẽ propriè non dicitur exhauriri à ſeipſo; jam autem,ſi exhauriretur omnipotentia Divina,exhauriretur ab aliquo à ſe diſtincto realiter,nempe à productis creaturis, adeoque exhauriretur propriè. Rursùs,prius illud exhauriri contingeret,per aliquid æquale, nempe per perſonas Divinas,infinitum autem exhauriri à menſura infinita nihil vetat: exhauriri autem, omnipotentiæ per creaturas contingeret, per aliquid inæquale: quia non exhauriretur per aliquod eſſe Divinum. Deinde, id quod ſe habet per modum termini,non dicitur exhaurire propriè; hinc,etiamſi per impoſſibile, omnes finitas & infinitas terminaret cognitiones,objectum aliquod, non inde jam non cognoſcibile foret: neq; enim inde jam entitatem ſuam deperderet, cujus neceſſaria paſſio eſt,eſſe verum, adeoq; cognoſcibile; ſed omnipotentia cùm ſe non habeat per modũ termini, ſed potius potentiæ effectivæ, verè & propriè per creaturas exhauſta, diceretur. Deniq; non eſt ullum abſurdum,quòd infinita terminabilitas naturæ Divinæ, exhauriatur ab infinita Divina terminativitate, Triperſonalitati ejus debitâ, immo eſt perfectio Dei neceſſaria,ſalvans unitrinitatem ejusdem, unde etiam eſt perfectio ejus actu poſſeſſa, jam autem exhauſtio

hauſtio omnipotentiæ, non eſt perfectio Dei, ſed eſſet deſitio perfectionis Divinæ. Tum quia: illud quod dicitur de exhauſtione Divinæ ſcientiæ, pro nobis eſt. Dico enim exhauriri ſcientiam Divinam in hoc ſenſu, quia nihil eſt cognoſcibile, quod non cognoſcat, & ultra hæc, non ſe extendit, ſed hæc perfectio eſt potius Dei: quia ſcilicet perfectio Dei eſt, non eſſe neſcientem, quam perfectionem adfert illa exhauſtio; & ſi hanc non haberet exhauſtionem, neſciens eſſet: ergò etiam à poſſibilitate creaturarum, exhaurietur omnipotentia Divina, neque enim ultra poſſibilia aliquid poteſt, cum hoc tamen addito, quod hæc omniſcitivitatis Divinæ exhauſtio ſit perfectio Dei, quia niſi noſſet omnia poſſibilia, omniſcius non eſſet; ſed exhauſtio omnipotentiæ, quæ fieret per omne poſſibile productum, eſt exhauſtio, quæ adfert negationem omnipotentiæ, ejusq; deſtructionem, quid enim illa omnipotentia poſſet? Et certè non aliunde Deus habet non eſſe neſcientis, niſi ab actuali omniſcientia; rationem autem omnipotentis aliunde habet.

Respondebis ſecundò. Habere actum adæquatum, eſt perfectio potentiæ, & ita ſi oculus eliceret viſionem adæquatam, intellectus item cognitionem adæquatam, maxima hæc eſſet perfectio oculi, & intellectûs; conſequenter erit perfectio omnipotentiæ, habere actum adæquatum, ſtantem in productione omnium poſſibilium.

Contra. Quia actus adæquatus, ſtans cum eſſe potentiæ, eſt perfectio potentiæ; ſed actus adæquatus, deſtruens eſſe potentiæ, non eſt perfectio potentiæ; hoc autem in præſenti contingeret.

Respondet tertiò Vasquez. Poſito omni poſſibili infinito, & omni producibili; adhuc Deus poſſet illa conſervare, ad operationes concurrere, & ſimilia.

Contra. Quia hæc Reſponſio contradictorios terminos continet; & eſſet enim omne poſſibile producibile productum, & non eſſet; eſſet, ut ſupponitur in negatione, concluſionis, non eſſet autem, quia adhuc operationes produci poſſent, & conſervatio infiniti, quæ omnia veniunt inter producibilitatem, omnis poſſibilis, tam finiti quàm infiniti.

Probatur ſecundò. Si Deus produceret omne poſſibile infinitum, & produceret omne poſſibile infinitum, ut ſupponitur, & non produceret: quia non produceret omne potentiâ infinitum, quod etiam eſt inter producibilia; quòd autem non produceret omne potentiâ infinitum, per hoc probatur: quia infinitum in potentia eſt, infinitum eſſentialiter; exigens eſſe in potentia. Ergo produci actu non poſſet. Ergò apparet in illo omni producibili, non poſſe produci omnia.

Respondebis. Sufficit quòd producat Deus omne producibile infinitum categorematicum.

Contra. Quia concluſio attendit ad producibilitatem etiam finitorum, modò ſint illa contenta, in numero poſſibilium: negat enim concluſio, poſſe produci omne poſſibile.

Probatur tertiò. Inſtantiis variis, quæ oſtendunt, non poſſe produci omne producibile, & ita, non poteſt produci æternitas à parte poſt, quantitatis diviſibilitas in infinitum, &c. &c.

Dicendum eſt tertiò. *Etiam poſitâ poſſibilitate infiniti, non eſt neceſſarius, nec poſſibilis numerus maximus finitorum.*

Probatur primò. Quòd non ſit neceſſarius maximus finitorum. Quia ad hoc, ut tranſeatur à numero finito ad infinitum, non eſt neceſſe, tanquam per medium tranſiri; per numerum maximum finitorum. Ergò poſſet eſſe infinitum, ſine poſitione numeri maximi finitorum. Antecedens probatur, quia eſſe infinitum, non eſt poſt numeros finitos, aliquorum numerorum infinitantium, inchoatio: ſed eſt tantùm numerorum ſemper finitorum, ſine fine aggregatio. Ergo ad hoc; ut à finito ad infinitum tranſeatur, non eſt neceſſe, tanquam per medium, tranſire per numerum maximum finitorum.

Probatur ſecundò. Poſito numero maximo finitorum, vel poteſt Deus ponere infinitum, vel non poteſt? Si non poteſt? Ergo non eſt neceſſarius numerus maximus finitorum, ad poſitionem infiniti, quod tamen tu vis; Si autem poteſt Deus ponere infinitum, quæro, an ponendo jam infinitum, debeat adhuc ponere alium numerum maximum finitorum, an non debet? Si debet? Ergo prior ille non erit neceſſarius ad infinitum. Ergo & hic poſterior; de illo enim redibit eadem, quæ de priori quæſtio; Si autem non erit neceſſe ponere, Ergo quamvis ille, qui ſupponitur productus numerus maximus finitorum non poneretur, modò poneretur illa ipſa infinitudo, ſequeretur infinitudo. Ergo ulteriùs non eſt neceſſarius ille maximus numerus finitus ad infinitationem. Quòd ſi dicas, non poſſe Deum ponere numerum illum infinitum, niſi ex ſuppoſitione poſitionis numeri maximi finitorum, da in hoc ipſo implicantiã.

Probatur tertiò. Quòd numerus finitorum maximus ſit impoſſibilis. Quia & erit ille numerus maximus finitorum, ut ſupponitur, & non erit maximus finitorum: quia ſi Deus poſt numerum maximum finitorum, poteſt producere v. g. infinitos homines, poteſt & unum, quem ipſum addendo, augebit numerum maximum finitorum, conſequenter ille prior non erat maximus finitorum.

Addit recentior Suar: Ponamus numerum maximum finitorum, ſecundùm eum numeretur aliud numerabile, rursùs ſecundùm eundem numerum maximum finitorum, numeretur aliud numerabile; en tibi erunt duo numeri maximi finitorum: conjungantur illa nume-

numerata ſimul, non facient unum infinitum; quia infinitum non ſtat duobus ſolis finitis. Ergo faciunt numerum finitorum, majorem, maximo finitorum.

# DIFFICULTAS III.

*Fundamenta in Oppoſitum.*

OBJICITUR primò varia auctoritas.

PRIMA eſt Ariſtotelis, qui cùm tenuerit mundum creatum eſſe ab æterno, generationesq; fuiſſe ab æterno, hoc ipſo admiſit infinitum categorematicum.

SECUNDA auctoritas eſt Dionyſii cap. 8. de Divinis nominibus.

TERTIA Aug. ad Voluſianum.

RESPONDETUR. Ariſtotelem errantem favere oppoſitis: erroneè enim admiſit mundi æternitatem. Sed oppoſitum docet, ſtatq; pro nobis tertii Phyſic: T. 67. unde non docuit dari infinitas factas generationes ab æterno, ſed tantùm hoc ſequitur, deduciturq; ab oppoſitis, ex ſuppoſitione erroris. Secunda auctoritas non aliud vult, quàm Divinam omnipotentiam, extendi poſſe ad creaturas in infinitum producendas, nec terminari unquam numerum producibilium. Tertia autem ſolùm adſtruit poſſibilitatem Incarnationis, licèt eam clarè explicare non poſſimus, ita ut debeamus tandem dicere, quòd concedendum ſit, Deum aliquid poſſe, quod nos explicare non poſſumus; ſed inde non ſequitur, quòd debeamus concedere, ea poſſe Deum facere, quorum implicantiæ convincuntur.

OBJICITUR ſecundò à pari.

PRIMA paritas eſt. Si daretur luminoſum infinitum, produceret lumen infinitum, itemque ſi daretur ignis infinitus, produceret infinitum calorem. Ergo & Deus, poterit producere infinitam lucem, neq; enim eſt minus potens, quàm lux infinita.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia poſito per impoſſibile luminoſo infinito, hoc ipſo ponitur vis neceſſaria, ad actualem infinitam lucem; Divinâ autem potentiâ poſitâ, non ponitur potentia ad actuale infinitum, quia in Deo non datur potentia ad impoſſibile. Illa autem propoſitio: Deus non eſt minùs potens, quàm lux infinita, eſt propoſitio falſa, quia eſt de ſubjecto non ſupponente: nulla enim datur lux infinita.

SECUNDA paritas eſt. Si Deus ab æterno produxiſſet Angelos, ita ut ſingulis momentis, ſinguli producerentur ad hodiernum diem, fuiſſent infiniti. Ergo etiam & nunc poſſet producere infinitos Angelos.

RESPONDETUR ex dictis, in materia de creatione habetur, quòd ab æterno, ſucceſſive tamen, non potuerint produci Angeli.

TERTIA paritas. Scientia Dei reſpicit objectum infinitum, itemq; immenſitas. Ergo & omnipotentia.

RESPONDETUR, quo ſenſu verum eſt antecedens, eo ſenſu & conſequens: nempe, quod iſta omnia terminentur ad infinitum ſyncategorematicè.

QUARTA paritas. Potentia finita poteſt facere finita in infinitum, v. g. intellectus poteſt elicere cognitiones finitas in infinitum. Ergo & potentia ſimpliciter infinita, poteſt facere ſimpliciter infinitum: aliàs non eſſet diſtinctio, inter potentiam finitam & infinitam.

RESPONDETUR. Negando conſequentiam. Quia argumentum multum probat: probat enim, quòd intellectus Divinus, etiam non cognoſcibile, debeat noſcere, ut ita diſtinguatur ab intellectu creatu, habente pro objecto omne cognoſcibile. Sicut ergo ad diſtinctionem ab intellectu creato, ſufficit modus cognoſcendi nobilior, cum latitudine cognoſcendi actuali majori, incomparabiliterq; digniori; ſic & potentia Divina, ſufficienter diſtinguetur, per modum agendi nobiliorem, & incomparabiliter latiorem.

QUINTA paritas eſt. Si Deus ex neceſſitate ageret, produxiſſet infinitum. Ergo etiam multo magis liberè agens, poterit producere infinitũ.

RESPONDERI poſſet primò. Caſu quo Deus ageret ex neceſſitate, ageret non quidem infinitum, quia hoc eſt impoſſibile, ſed acturum longè plus, quàm nunc, nec pro ſua libertate deſtiturum fuiſſe ab agendo. Sic v. g. ignis, eſt cauſa neceſſaria, & tamen vi hujus prædicati, non producit omnem effectum, quem poteſt producere, ſed tota ejus neceſſitas ſita eſt, nonniſi per ordinem ad hoc, quia poſitis prærequiſitis non habet indifferentiam ad agendum.

INSTABIS primò. In caſu ſuppoſitionis, non eſſet ratio, cur & plus, & plus, non produceret Deus, nec haberet, à quo determinaretur: Ergo cùm plus, & plus, poſſet ſine fine, omnia produceret. Ergo produceret infinita.

RESPONDETUR. Determinandum tunc Deum ab ipſa impoſſibilitate infiniti, ſemperq; plus, & plus ageret, nunquam tamen infinitum.

INSTABIS ſecundò. Quòd ignis non agat plus & plus, adeoq; non producat infinitum, exinde hoc oritur; quia non habet omnia prærequiſita ad agendum, quorum defectus determinat, ne plura agat.

RESPONDETUR. Sicut defectus prærequiſitorum, determinat, ne plura agat; ita impoſſibilitas infiniti determinat, ne producatur infinitum.

INSTABIS tertiò. Deus omnia poteſt, & hæc omnia deberet agere, ſi neceſſariò ageret, tunc quæro; ſuntne illa finita, an infinita? Si finita, Ergo poſſibilia, ſunt finita; Si infinita, Ergo cùm caſu illo omnia agat, quæ poteſt agere, produceret infinita.

RESPON-

Respondetur. Deum poſſe producere finita in infinitum, producturumq; tunc Deum finita in infinitum.

Responderi poſſet ſecundò, producturum Deum in caſu antecedentis infinita, quæ ſimul non eſſent infinita: infinita quidem, quia ſupponitur, probaturq; ab oppoſitis productio infiniti; non produceret autem infinita, propter rationes, quæ à nobis ſuprà adlatæ, ita ut eſſe infiniti, probetur per rationes oppoſitorum, non eſſe per noſtras: ex confluxu autem utriusque partis rationum, conſurget probatio contradictionis, eſſe & non eſſe, & hoc in ſimilibus aliis de impoſſibilitate materiis, ſervari poteſt.

Objicitur tertiò, unicuiq; potentiæ reſpondere debet actus adæquatus. Atqui nullus actus finitus adæquatur omnipotentiæ Divinæ. Ergo illi reſpondere debet infinitus actus.

Respondetur, unicuique potentiæ correſpondere debet actus adæquatus proportionatus, non improportionatus; & quia potentia Divina eſt ad effectum finitum in infinitum, non verò ad infinitum actu, ideò etiam potentiæ Divinæ reſpondere debet effectus finitus in infinitum.

Instabis. Poteſt facere quocunque finito majus, illud autem erit infinitum.

Respondetur. Quocunq; finito majus, erit itidem majus finitè in infinitum, ſed non infinitum abſolutè. Concedo, quòd omnipotentia divina ſit infinita dignitate, ſed non eſt infinita vi creandi infinitum, ſed vi creandi finitum in infinitum, ſolùmq; talem effectum, debet poſſe.

Objicitur quartò. Deus habet potentiam ſimul creandi omnia. Sed ſi ſimul crearet omnia, eſſent infinita. Ergò Deus habet potentiam creandi infinita.

Respondetur. Deum habere potentiam ſimul, ex parte potentiæ ad creandum omnia, neque enim ſucceſſivam habet acquiſitionem ſuæ potentiæ, ſed non habet ſimul, ſimultate tenente ſe ex parte effectûs: quaſi ſcilicet, omnia ſimul, ſit poſſibile ponere, ſicut etiam intellectus creatus, ex parte ſua, totam ſimul potentiam habet intelligendi omnia, nec tamen omnia, ſimul intelligere poteſt.

Instabis. Quod poteſt à Deo ſucceſſivè fieri; poteſt & ſimul, niſi eſſentialiter involvat ſucceſſionem; ſed entia permanentia non involvunt ſucceſſionem. Ergo.

Respondetur. Entia permanentia ſub formalitate permanentium, non involvunt ſucceſſionem, involvere tamen ſub formalitate infiniti.

Objicitur quintò. Omnia entia producibilia, ſunt entia realia à Deo cognoſcibilia. Ergo & producibilia.

Respondetur. Omnia entia realia finitè in infinitum producibilia, ſunt entia realia, ſed non producibilia infinitè categorematicè.

Objicitur ſextò. Nulla eſt incompoſſibilitas, inter partes collectionis infinitorum hominum. Ergo poteſt collectio hæc poni. Antecedens probatur: quia illa incompoſſibilitas, vel eſt ex ratione ſpecifica, vel ex individuali, vel ex ratione infinitatis? ſed nulla ex his incompoſſibilitatibus reperitur in infinito hominum; non ex ratione ſpecifica, aut individuali: aliàs collectio duorum hominum, vel leonis, vel hominis, eſſet impoſſibilis: non etiam ex ratione infiniti; quia datur infinitum ſyncategorematicum.

Respondetur. Oriri implicantiam, ex ratione infiniti categorematici; objectioq; multùm probat, quia probaret, partes æternitatis, poſſe omnes ſimul poni.

Objicitur ſeptimò. Deus actu videt numerum hominum, v.g. poſſibilium, hic, vel eſt finitus categorematicè, vel infinitus categorematicè: Si finitus categorematicè, Ergo eſt aliquis determinatus numerus poſſibilium; Si infinitus categorematicè, Ergo erit poſſibile infinitum actu: quia quæcunq; implicantia adferri poteſt, contra infinitum actuale, eadem ſervit contra infinitum à Deo cognitum.

Respondetur. Quæ adferri poſſent contra infinitum cognitum, ea inferius diſcutientur; pro nunc, negatur antecedens, quia datur tertium membrum, nempè finitum in infinitum procedens.

# QUÆSTIO III.

## *De Infinito Syncategorematico.*

Dixi infinitum Syncategorematicum eſſe infinitum, ex quo ſcilicet accipere ſemper eſt, quamvis totum non exiſtat actu: de hoc in præſenti agendum eſt.

# DIFFICULTAS I.

## *Daturnè infinitum Syncategorematicum?*

Dicendum eſt, *Dari infinitum Syncategorematicum.*

Probatur primò. Res poſſibiles v.g. homines non ſunt finiti: Ergo ſunt non finiti, ſed non ſunt non finiti, ſeu infiniti categorematicè: nam hoc implicare diximus. Ergo ſunt infiniti, ſeu non finiti ſyncategorematicè.

Probatur ſecundò. Poſſibile eſt infinitum ſyncategorematicum: nam nulla in illo poteſt oſtendi implicantia. Ergo datur. Probatur conſequentia. Quia quando dico, non implicat hoc poſſe eſſe, benè infero: Ergo poteſt eſſe. Ergo etiam, quando dico, infinitum ſyncategorematicum non implicat contradictionem, benè infero; Ergo datur: quia dari ipſius, eſt poſſe eſſe, ſeu in potentia eſſe.

Probatur tertiò. Vel poſſibilis eſt æternitas, à parte, tàm ante, quàm poſt, vel non eſt poſſibilis? Si non eſt poſſibilis, Ergò non datur Deus: quia non datur ens à ſe ab æterno: quod idem ſequeretur, ſi non eſſet poſſibilis æternitas à parte poſt; quòd ſi poſſibiles ſunt illæ æternitates, inferam. Ergò poſſibile eſt infinitum ſyncategorematicum: quia æternitas non exiſtit tota ſimul,& non eſt quid finitum, ſi enim eſt quid finitum, æternitas non eſt.

Objicitur primò. Implicat infinitùm categorematicum. Ergò & ſyncategorematicum. Conſequentia probatur: quia eadem, quæ adferuntur contra infinitum categorematicum, adferri poſſunt contra ſyncategorematicum; quod ipſum probatur. Infinitum ſyncategorematicum hominum,vel eſt æquale omnibus reliquis poſſibilibus infinitis, vel non eſt æquale? Si eſt æquale? Ergò pars eſt æqualis toti, rediretq; argumentum, quod ſupra de infinito in communi actum eſt. Si eſt inæquale? Ergò clauditur terminis, quâ ſcilicet parte non coæquatur reliquis poſſibilibus.

Respondet primò recentior Suar. unum infinitum ſyncategorematicum, neque eſſe minus, neque æquale; non enim unum infinitum ſyncategorematicum cum alio comparabile eſt. Rationem reddit: quia omnis comparatio eſt menſura, omnis autem menſura,requirit determinationem determinabilis; ſi enim determinationem non requirit comparatio, quæram, quid ſit plus 20. an plures? cum ergo infinitum ſyncategorematicum determinatum non ſit; accipiuntur enim partes illius indeterminatæ, ſine ullo termino, conſequenter, nec illic pars eſt major toto,nec æqualis,nec minor, quia omnes hæ determinationes ſunt rerum determinatarum; hinc quando dicitur tot ſunt in poſſibili hominum oculi,quot manus,non eſt comparatio rigoroſa,ſed tantùm ſenſus eſt, tàm eſſe indeterminatas, ac incomparabiles oculos & manus. Porrò aliter ſe habet res circa infinitum categorematicum: nam res determinatur; vel per exiſtentiam, vel per acceptionem extrinſecam,quæ determinatio per exiſtentiam clarè competit infinito categorematico, ſi detur. Infinitum verò in potentia nec exiſtit, nec concipitur totum,ut infinitum;ſed in infinitum. Hanc reſponſionem aliàs impugnavi, de partibus indeterminatis continui. Cæterùm poſſet aliquis hanc Reſponſionem pro præſenti tueri; videturq; eſſe diſparitas de continuo, & de infinito ſyncategorematico: quia ut dixi immediate tota entitas diviſibilitatis exiſtit, & determinatur per poſitionem rei, qualem determinationem non habet infinitum ſyncategorematicum.

Responderi poteſt ſecundò, conſequenter ad dicta; non eſſe quidem infinitum poſſibilium hominum æquale rigoroſè infinito poſſibilium, v.g. capillorum; menſuratio enim eſt ſemper, rerum conſiſtentium,& non ulterius procedentium: poſſibilitas autem nunquam conſiſtit. Sic v.g. ſi aliquis velit menſurare equi curſum, nunquam poſſet dicere tantus eſt, ſi ſemper equus menſuram ſe ſubſequentem, præcedat. Sic etiā in poſſibilibus,cùm non conſiſtant, ſed natura ipſorum ſit ulteriùs&ulteriùs extendi,menſurari propriè nō poſſunt. Cujus ratio eſt, quia infinitū ſyncategorematicum,quomodocunq; accipias, ſemper plus & plus dicit: ſi enim plus & plus non diceret, non eſſet infinitum ſyncategorematicum; quia hoc eſſentialiter potentialitatem purificabilitatis,ſemper & ſemper importat. Nihilominus hoc infinitum ſyncategorematicum, dici poteſt minùs propriè æquale; in quantum ſcilicet intellectus, in conſideratione unius,procedit ad conſiderationem alîus, cum aliqua comparatione. Dico itaq; unum infinitum poſſibile hominum, eſſe æquale minùs rigoroſè reliquis,ut dixi ſupra. Quare autem poſſit dici,æquale unum poſſibile alteri,& non poſſit dici æquale unum infinitum, reliquis infinitis,dictum ſupra: quia ſcilicet,ſicut unius, ita & omnium poſſibilium, eadem radix, & fons inconſummabilitatis, nempe omnipotentia Dei, & non implicantia contradictionis; jam autem quorumcunque infinitorum comparatorum ad aliud,radix multitudinis tantæ vel tantæ, eſt ipſa entitas, quæ ſupponitur à parte rei producta, quâ ſublatâ, jam nihil reſtat, quod vices ejus ſuppleat,ſicut quâcunq; ſublatione, comparatione &c. factâ circa poſſibilium infinitatem, manet idem omne poſſibile. Quod ita explicatur:

Imaginare,poni à Deo infinitum aliquod,& ex altera parte poni 10. infinita; tunc ſi acceptis millenariis, & aſſignatis alicui individuo ex illis 10. infinitis, ſi inquam extemplò Deus ſuppleat productionem illius infiniti millenarii accepti, eo caſu, unum infinitum, æquare poſſet 10. infinita, eò quòd ſemper in eadem plenitudine maneret illud uniter infinitum; cùm ergò acceptis quibuscunque poſſibilibus individuis hominum, maneat in eadem plenitudine ratio poſſibilis, hinc fit, ut ratio poſſibilis unius, poſſit comparari reliquis poſſibilibus: quod enim faceret in illo uniter infinito, ſuppletio facta numeri accepti, per productionem factam à Deo, aliùs numeri æqualis accepto; hoc facit, ipſa non implicantia contradictionis, reſpectivè ad omnipotentiam Dei accepta, ut poſſibilitatem rerum, in eadem ſemper plenitudine teneat. Nec inde ſequetur, partem eſſe æqualem toti: nam unum poſſibile reſpectu aliorum, non habet rationem verè partis, ſed potius totius, poteſt autem benè unum totum, eſſe æquale alteri, & pluribus totis, quando plura tota, eandem rationem magnitudinis, idemq; principium & rationem formalem tantitatis habent. Et certè il-

lud pars eſt, quod toties multiplicatum & computatum æquat totum, & ſine hac multiplicatione non æquat; ſic v. g. binarii infiniti pars, ſunt unitates infinitæ, quæ iteratò ſemel multiplicatæ & computatæ, adæquant, conficiuntq; binarium infinitum: jam autem infinitum poſſibilium hominum, non eſt neceſſe toties & toties multiplicari, ut æquivaleat omnibus reliquis poſſibilibus; æquivalet enim ex titulo ejuſdem fontis multiplicabilitatis, & progreſsûs. Poſſunt tamen dici pars abuſivè; quia ſcilicet, alia eſt connexio prædicatorum hominis, alia connexio prædicatorum leonis, quamvis tantitatis eadem ſit radix; fons, & ratio formalis. Porrò fieri poteſt, ut ea, quorum tantitatis eadem eſt radix, ſint talia, ut unum æquivaleat pluribus, & plures uni, ſic v. g. non eſt magis homo unus Petrus, quàm Petrus, Paulus & Andreas, quia rationem hominis, ab eodem principio participant. Rursùs una Perſona Divina, æquivalet reliquis, & reliquæ uni; quia idem eſt principium, radix æquivalentiæ, nempe Divina natura.

Objicitur ſecundò. Si datur infinitum ſyncategorematicum, etiam formæ poſſibiles, erunt infinitæ ſyncategorematicè; ſi formæ poſſibiles ſunt infinitæ ſyncategorematicè; deberet dari actu infinitum: quia quot ſunt formæ infinitæ ſyncategorematicè, tot ſunt negationes formarum actu in materia. Ergo ſi formæ ſunt infinitæ in potentia, negationes illarum erunt infinitæ actu.

Respondetur. Negationes illas formarum, duo dicere, unum in rectò, & hoc eſt ipſa entitas materiæ, & aliud in obliquo, hoc eſt formas connotatas, quæ ipſæ cum ſint non niſi in potentia, infinitæ negationes, etiam erunt infinitæ in potentia. Addo, ſicut eſſe negationum, eſt non eſſe, ita eſſe infinitum negationum, eſt non eſſe, ita eſſe infinitum negationum, eſt non eſſe infinitum. Rursùs, cùm non dentur negationes negationis, ſed fundentur in ipſo Ente, quod negant; hinc & actualitas negationum fundatur in Ente, quod negatur; & quia Ens, quod negatur, non eſt infinitum actu, ideo & negationes illæ non erunt infinitæ actu, ſed ſequentur conditionem Entium quæ negant. Vide Metaph. in materia de negationibus.

Objicitur tertiò. Quod eſſentialiter eſt in potentia, non eſt infinitum; Syncategorematicum infinitum, eſt eſſentialiter in potentia; Ergo non eſt infinitum.

Respondetur. Quod eſſentialiter eſt in potentia, non eſt actu, ſed eſt tamen in potentia; quod ſolum eſſe, competere debet infinito Syncategorematico.

## DIFFICULTAS II.

### *De ſpeciebus infiniti Syncategorematici.*

Duo in præſenti maximè inquirenda ſunt; primò an res poſſibiles ſint finitæ, an infinitæ; ſecundò, an in productione tàm perfectorum, quàm imperfectorum, procedere ſit ſemper in infinitum; ita, ut nunquam devenire ſit ad perfectiſſimam, & imperfectiſſimam creaturam.

Dicendum eſt primò. *Non apparere implicantiam* (quæ procedat per locum poſitivum) *in Creatura, quæ non ſit in infinitum multiplicabilis.* Quę enim illa? de hac materia, tranſlata ſunt notabiliora ad primam partem, ubi de Angelorum multiplicabilitate. Videantur ibi dicta.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſſibilia plusquàm ſemel multiplicabilia, eſſe in infinitum multiplicabilia*; ita poſt alios Ovied: hic pan. 3.

Probari ſolet primò. Quòd Vicleffius à Concil. Conſtantienſi damnatus, docuerit, Deum non poſſe creaturas, ultra determinatum numerum, producere.

Respondetur. Docuiſſe quidem hoc Vicleſſium, in Concil. Conſtantienſi, tamen non reperiri damnationem hujus puncti; ſed tantùm reperiri, inter puncta, à Colonienſi Facultate, Concilio propoſita ad damnandum, ſi videretur Concilio.

Probari ſolet ſecundò. Ponamus poſitum illum numerum creaturarum, vel poteſt adhuc, vel unam ſupra, Deus ponere creaturam, vel non poteſt? Si poteſt, Ergo apparet numerum creaturarum jam poſitarum, non fuiſſe completum, poſitâq; illâ Creaturâ unâ ſupra numerum, quæram; an adhuc aliam poſſit producere, ſi non poteſt, cur potuit priorem, & quidem ultra numerum poſſibilium producere. Ergo ulteriùs, prior ille numerus, non fuit determinans poſſibilitatem creaturarum: quòd ſi non poteſt, quæ in hoc implicantia?

Respondebis primò. Sicut ultra poſſibiles infinitas creaturas, non eſt poſſibilis alia, ita nec ultra poſſibiles illas determinatas, poſſibilis eſt alia.

Contra. Quia poſſibilitas creaturarum infinita, eſt poſſibilitas in infinitum nunquam conſiſtens, nunquam determinata; hinc quamcunque poſſibilem creaturam complectens, adeoq; etiam eam, de qua retorques argumentum. Sed, per oppoſitos, non quemcunq; tandem numerum creaturarum, determinatus ille numerus comprehendit.

Respondet ſecundò Ovied. Quòd poſito numero determinato creaturarum, non tenearis rationem reddere, cur hæ potius, quàm illæ ſint poſſibiles, ſed quòd tantùm infinitæ, non ſint poſſibiles.

Contra: quia non potes oſtendere, cur infinitæ ſint impoſſibiles. Ergo oſtendere debes, cur hæc ſit impoſſibilis.

Responderi poſſet tertiò. Implicaturam illam creaturam, quia & eſſet poſſibilis, ut ſupponitur, & non eſſet poſſibilis, quia ultrà numerum determinatum poſſibilium eſſet; ita ut ſi illa

ſi illa creatura, foret poſſibilis, deberet jam poſſe includi, in illo numero determinato.

Contra hanc reſponſionem, ut agatur. *Hinc*

Probatur tertiò Concluſio, rejectione oneris, ad oſtendendam implicantiam. Non implicat contradictionem, creaturam poſitam, pluries plurificari in infinitum, nec repugnat, ut pluries poſita, non determinetur ad certum numerum; & ſi hanc determinationem pro contradictione attuleris, hæc ipſa negabitur. De quo modo retorſionis, alibi etiam agitur.

Confirmatur: Quia videtur hoc magis exaltare omnipotentiam Divinam, ejus efficacitatem non reſtringendo in talibus: & ex alia parte manet idem principium multiplicandi, nempè, non repugnantia contradictionis, in connexione prædicatorum eſſentialium, videturque hoc pro principio aſſumi poſſe, quod ſemel non implicat, nunquam implicat.

Objicitur. Non apparet repugnantia implicantiæ, in creatura eſſentialiter immultiplicabili. Ergo nec apparebit in creatura determinatè multiplicabili.

Respondetur. Cùm pro Antecedente, ſtet auctoritas totius Scholæ Thomiſticæ, benè defendi poteſt, ſaltem ſub his terminis, quòd impoſſibilitas talis creaturæ, nulla appareat per locum poſitivum. Sed quia conſequens, à nulla ſchola univerſaliter docetur; quamvis etiam illius, nulla poſſet per locum poſitivum, implicantia oſtendi: hinc fit, ut retorſione oneris implicantiæ oſtendendæ, uti poſſimus. Deinde, ſi ſemel appareat, rem non excludere ſui plurificationem, à pari arguendo, bènè inferetur etiam ulteriùs, illam plurificari poſſe: & ſicut, qui poteſt pronuntiare A & B, benè arguitur poſſe pronuntiare Ab; quod de illo non argueretur, ſi ipſum A. B. pronuntiare non poſſet: ita ſi pluries multiplicari poteſt creatura, benè arguetur etiam multiplicabilem eſſe. Quanquam ſufficiet eâdem methodo, hanc etiam concluſionem tueri, quòd ſcilicet, nullum ſit poſitivum fundamentum, pro poſſibilitate talis creaturæ.

Instabis: Omnis multitudo finita, poteſt ſucceſſivè percurri: Ergo ſi incipiamus annumerare omnes creaturas poſſibiles, perveniemus ad numerum quendam, ultra quem procedere non poſſemus: tunc quæro, ſi addamus illi multitudini, ultra quam procedere non poſſimus, unam creaturam, illa anterior multitudo erit finita, & non erit finita; erit finita, quia unum additum numero finito, non poteſt facere infinitum: non erit finita, quia illa multitudo, cui hæc unitas additur, erat multitudo omnes finitos numeros includens, ſeu maximum finitorum.

Respondetur. Multitudinem finitam ſimpliciter poſſe ſucceſſivè percurri, ſecus multitudinem finitam, in infinitum procedentem, in qua etiam multitudine, non erit neceſſe veniri ad numerum maximum finitorum, præcipuè cùm ex dictis ſupra medium ad infinitum, non ſit præhabere numerum maximum finitorum. Immò hoc argumentum multùm probat; probat enim etiam in æternitate à parte poſt, deveniri poſſe ad numerum temporum, maximum finitorum.

Dicendum tertiò. *Quòd ſit procedere in infinitum in creaturis perfectioribus producendis, ſeu quòd non poſſet pervenire, unquam ad perfectiſſimam.*

Probat primò Faſſolus: quælibet creatura quantumvis perfecta ſupponatur, infinitè adhuc diſtat à Deo. Ergo adhuc poterit dare media inter illam & Deum.

Respondetur, Negando conſequentiam, quia quamvis illa creatura foret finita, ſi perfectiſſima eſt, illâ perfectior dari non poteſt, tu autem aliunde impoſſibilitatem talis creaturæ non oſtendis. Præciſa etiam ratio finiti, quà talis, non ſemper patitur additionem; unum enim eſt maximè finitum, & tamen additionem in ratione unius, pati non poteſt, hoc ipſo enim, non eſſet unum.

Probat ſecundò, recentior Suar: Repugnat ſupponere, quòd id repugnet, quod non repugnat: non repugnat autem quâlibet creaturâ perfectior.

Responderi poteſt, retorquendo argumentum; repugnat ſupponere id repugnare, quod non repugnat: non repugnat autem creatura perfectiſſima.

Probatur tertiò per principium negativum, non poteſt oſtendi clara implicantia, quòd perfectio creaturarum, non ſit in infinitum augmentabilis, ex altera parte quamvis non poſſet oſtendi implicantia, magis dignificabit omnipotentiam Divinam, ſi ſcilicet dicatur, hâc ipsâ, quam tu appellas, perfectiſſimâ creaturâ, poſſe aliam perfectiorem dari; tenentq; hoc P.P. nominatim Dionyſ. cap. 4. de Divinis nominibus, quam auctoritatem vide apud Ovied. hîc & recentiorem Suar.

Respondebis, magis per oppoſitos dignificari omnipotentiam Dei, quia concedunt, Deum aliquid facere poſſe, quod negamus nos, ſcilicet perfectiſſimam creaturam: Sicut major eſt dignitas Regis, quòd poſſit facere Principem, cæteros omnes excellentem, ſe ſolo excepto.

Contra, appellemus hanc creaturam A, dicimus nos hanc ipſam, poſſe Deum producere, ſed ita, ut illâ excellentiorem poſſet adhuc producere, quod negant oppoſiti, magis ergo per nos dignificatur omnipotentia: Et ſicut, ſi Præfectus aulæ alicujus Palatini, ſit nônniſi gregarius ſervus Regis, magis per hoc dignificabitur Rex

Rex; ita major erit dignitas Dei, ſi hæc creatura, quam tu ponis perfectiſſimam, nec dum ſit primum locum in aula Dei occupans: majorq; eſſet dignitas Principis, ſi ſemper digniorem, & digniorem poſſit facere, nunquam tamen æquantem ſunt decora.

CONFIRMATUR à pari: Non eſt poſſibilis numerus maximus finitorum. Ergo neque eſt poſſibilis ſpecies maxima perfecta, & ſi non eſſet poſſibilis numerus numerans, quo non ſit dabilis major, ita nec erit poſſibilis creatura, quâ non poſſit dari major. Et ſi non poteſt per Pontium, dari proceſſus in infinitum, in ſpeciebus dicentibus ordinem ad alias ſpecies, cur non & omnes talem ordinem dicent, vel ſi non dicent, cur etiam æquè non erunt multiplicabiles? Et certè non poteſt oſtendi, quis ſit ordo, tria ad unum, & tamen numerus numerans in infinitum produci poteſt; ita quamvis non oſtenderetur unius creaturæ ad aliam ordo, ſi multiplicetur ſemel, poteſt in infinitum multiplicari: ita ut non perveniatur ad perfectiſſimam. Item non eſt poſſibile infinitum. Ergo neq; perfectiſſima creatura, quod ipſum ſic proponitur. Implicat creatura infinitæ perfectionis in eſſentia, condiſtincta per hoc ſolùm à Deo, quòd ſit producta in ſua eſſentia. Ergo erit impoſſibilis etiam perfectiſſima creatura, quidquid enim repugnantiæ in antecedenti eſt, idem valet pro conſequenti.

*Solutio Objectionum.*

OBJICIT primò Arriag. Non implicat creatura perfectiſſima. Ergo eſt dabilis.

RESPONDETUR, retorſione oneris, ad oſtendendam implicantiam, cur ſcilicet implicet quâcunque poſitâ perfectâ creaturâ, dari perfectiorem, & quia paritates adlatæ contra ſententiam cæteroqui auctoritate non munitam, benè tenent. Hinc hoc argumentum utrique parti ſervit.

OBJICIT ſecundò idem. Sumatur tota collectio creaturarum, in hac, non omnes exceduntur à creaturis. Ergo aliqua eſt, quæ non exceditur, adeoq; eſt ſuprema. Antec. probatur, repugnat omnes creaturas produci à creaturis, niſi detur mutua productio, devenireque erit ad aliquam creaturam non productam ab alia. Ergo etiam in perfectione devenire erit ad unam, quæ non excedatur ab aliis.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia niſi deveniatur ad unam creaturam immediatè productam à Deo, neceſſariò dici debet, quòd creatura producta producatur ab alia à ſe producta, quod eſt abſurdum; jam verò ſi non deveniatur ad unam, quæ ſit omnium perfectiſſima, non erit neceſſe, ut excedatur ab ea, quam exceſſerat, cur enim hoc deberet fieri? Rurſùs ſi non deveniatur ad creaturam productam à Deo, nulla erit neceſſitas Dei creatoris, quod abſurdum eſt, & tamen illud non ſequetur, negatâ creaturâ perfectiſſimâ.

INSTAT idem. In collectione omnium poſſibilium, non omnes ſpecies exceduntur. Ergo aliqua eſt, quæ non exceditur, adeoq; eſt ſuprema. Antec. probatur: quia ſi omnes exceduntur, ſequeretur plures eſſe, quæ exceduntur, quàm quæ excedunt; & non eſſe plures: quod ipſum prob. Quia v.g. accipiendo collectionem poſſibilium, in qua incipiatur ab homine, tunc in illa collectione, ſpecies omnes excedunt hominem, & homo nullam excedit ſpeciem illius collectionis. Ergo ſpecies quæ excedunt, ſunt plures unâ v.g. ſpecie, præ illis quæ exceduntur, quòd etiam non eſſent plures excedentes, probat, quia quælibet, quæ excedit, debet per nos habere unam, quæ illam ipſam excedat.

RESPONDETUR. Nulla ſpecies ita eſt imperfecta, ut non habeat imperfectiorem ſe, conſequenter nulla ita exceditur, quin excedat.

OBJICITUR tertiò, in tota collectione creaturarum, eſt ſumma propinquitas in perfectione cum Deo, quæ in creaturis eſſe poteſt, ultra enim poſſibilia, nihil eſt poſſibile, adeoq; quod vicinitatem & participationem perfectionis Divinæ habere poſſit. Sed hæc vicinitas ſumma non reperitur in omnibus, excedunt enim ſe ſpecies ſicut numeri: Ergo debet eſſe in una, quæ eſt, illa, quam intendit argumentum, perfectiſſima creatura.

RESPONDETUR. In collectione tota creaturarum, eſſe ſummam perfectionem, ſed ſummitate ſyncategorematicâ, non verò ſummitate categorematicâ. Sicut enim ipſa poſſibilitas procedit in infinitum, neque ullo finito terminabilis eſt, ita nec terminabilis eſt ullâ certâ ad Deum vicinitate. Addit Ovied. eſſe ſummam vicinitatem in tota collectione, non autem in ulla diſtributivè accepta creatura.

INSTABIS primò, Deus incipiendo v. g. ab homine, cognovit ſpeciem quæ illum excedat: Rurſùs illam ſpeciem, à qua exceditur illa ſpecies, & quia Divina cognitio, uno intuitu cognoſcit creaturas, quæ excedunt & exceduntur. Ergo pergendo uno ictu ſurſum, tandem venit ad unam quæ à nulla exceditur, & quæ ipſi Deo immediatior erit, & hæc erit illa perfectiſſima.

RESPONDETUR. Uno ictu ſurſum nunquam deveniri ad creaturam, quæ à nulla excedatur, unde Divina illa cognitio, ita eſt exprimibilis, ſingula ex poſſibilibus cognoſco, ita tamen, ut nullus ſit illorum terminus, de quo mox pleniùs.

INSTABIS ſecundò. Poteſt Deus producere creaturam ſummè perfectam, quam poteſt, quæ eſt propoſitio identica; producat ergo illam, quo poſito vel erit illa perfectiſſima, vel non? Si erit perfectiſſima, Ergo habetur intentum: Si non erit perfectiſſima, Ergo non erit ſummè perfecta, ut ſupponebatur.

Respondetur, imprimis invertendo argumentum. Poteſt Deus producere chimæram, quam poteſt producere, quæ propoſitio eſt identica, quo poſito, quærò vel illa creatura erit chimæra, vel non: Si erit? Ergo chimæram poteſt producere, Si non erit? Ergo non erit illud quod ſupponimus produci: ſicut ergo retorſioni debet negari ſubjectum primæ propoſitionis, ita & in præſenti negari debet, poſſe dari ſummè perfectam creaturam. Propoſitio autem identica eſt vera, vel in ſenſu abſoluto, cùm procedit legitimè, ut cùm dico: Petrus eſt hic homo, vel in ſenſu conditionato, & ita, cum dico, chimæra producibilis, eſt producibilis; redditur iſte ſenſus: chimæra ſi eſſet producibilis, eſſet producibilis, ſed inde ejus producibilitas non colligitur: quia conditio, nihil ponit in rebus.

Objicit quartò Pontius. Si eſſent poſſibiles ſpecies infinitæ, poſſent produci à parte rei ſimul; poteſt enim etiam infinitum ſpecierum produci, & tunc una ex illis neceſſariò haberet exceſſum ſupra cæteras, quæ ipſa creatura, cùm non poſſit eſſe infinitæ perfectionis, deberet eſſe finitæ.

Respondetur, implicare à parte rei poſitionem infiniti ſpecierum, conſequenter implicare ſpeciem habentem exceſſum ſupra cæteras; conſequenter etiam negatur, poſſe aſſignari ſpeciem conditionis ſpecialis, quæ ſcilicet ita excedat, ut à nulla ſpecie excedi poſſit.

Objicit quintò idem. Implicat infinitus numerus ſpecierum, diverſæ perfectionis eſſentialis: quia in tota illa collectione omnium illarum, daretur infinitas perfectionis eſſentialis: quæ ſoli Deo eſt propria, ex qua propoſitione inferri ad propoſitum debet: Ergò ſi non datur infinitus numerus ſpecierum, diverſæ perfectionis eſſentialis, debet deveniri ad ſpeciem perfectam.

Respondetur. Dari infinitatem extenſivæ perfectionis, idq; infinitatem ſyncategorematicam: nam extenſivè & quoad numerum infinitæ ſunt ſpecies, ſed non fore infinitatem intenſivam, & categorematicam, quæ ſoli Deo competit. Si datur infinitas extenſivæ perfectionis, non erit neceſſe dari perfectiſſimam ſpeciem creaturæ, & tamen finitam.

## DIFFICULTAS III.

### *De infinito Syncategorematico, prout eſt in mente DEI.*

Difficultas eſt in hoc; quomodo Deus cognoſcat infinitum Syncategorematicum; an ſcilicet in mente Dei ſit Categorematicum.

Dicendum eſt: *Infinitum Syncategorematicum, in mente Dei non eſſe Categorematicum.*

Probatur primò communiter. Deus res ita cognoſcit, ſicut ſunt in ſe; Ergo & infinitum ſyncategorematicum, non cognoſcit, ut categorematicum, cùm in ſe non ſit categorematicum; aliàs noſceret res difformiter objecto.

Probatur ſecundò. Independenter à cognitione Dei, infinitum ſyncategorematicum non extrahitur ad categoreſim; Ergo nec extrahetur cognitione Dei: quia cognitio Dei nullum prædicatum aufert objecto, exceptâ negatione cogniti, nec adfert niſi denominationes de linea noſcendi, ratio autē categorematici vel ſyncategorematici, non eſt de linea noſcendi.

Probatur tertiò. Infinitum categorematicum, non eſt in mente Dei ſyncategorematicum, Ergo nec infinitum ſyncategorematicum, eſt in mente Dei categorematicum. Prob: conſequentia. Tum quia: ſicut unum non poteſt eſſe aliud, ità nec unum cognoſci, ſicut aliud. Tum quia non magis diſtat infinitum categorematicum à ſyncategorematico, quàm ſyncategorematicum à categorematico; id enim, quod eſſentialiter non niſi in actu eſt, ab eo quod eſſentialiter nonniſi in potentia eſt, æqualem diſtantiam importat. Ergo ſi ob diſtantiam prioris, nō poteſt illud fieri cognoſciq; ut poſterius, nec poſterius poterit fieri cognoſciq; ut prius. Tum quia poſitâ cognitione Divinâ, de infinito ſyncategorematico, vel dicit adhuc cognitio Dei; eſt hoc infinitum in potentia, vel non dicit? Si dicit? Ergo cognoſcitur ut ſyncategorematicum; Si non dicit? Ergo illud, quod cognoſcebatur, non eſt infinitum ſyncategorematicum, & ſicut ſi non cognoſceretur Petrus, hic homo, non cognoſceretur Petrus; ita ſi cognoſcendo infinitum ſyncategorematicum, non cognoſceretur infinitum in potentia, non cognoſceretur infinitum ſyncategorematicum.

Objicitur primò. Quando exhauritur tota potentialitas infiniti ſyncategorematici, deſinit eſſe infinitum ſyncategorematicum: ſed in mente Dei exhauritur tota potentialitas infiniti ſyncategorematici. Ergo infinitum ſyncategorematicum, deſinit eſſe tale in mente Dei. Minor probatur: Exhauriri potentialitatem infiniti ſyncategorematici per cognitionem Divinam, eſt illam actu cognoſci; ſed cognoſcitur actu. Ergo.

Respondetur. Si actualitas teneat ſe, nonniſi ex parte cognitionis actu, & non potentiâ cognoſcentis, per hoc non exhauritur potentialitas infiniti ſyncategorematici, ſed potentialitas adnoſci; ſed ſi actualitas teneat ſe ex parte objecti, per hanc exhauritur potentialitas infiniti: ſed nego intervenire talem actualitatem, quòd enim Objectum, eſſentialiter eſt in potentia, ſi ſecundùm ſuam eſſentiam attingatur, erit ſemper in potentiâ. Per quod etiam reſponderi debet, quando urgetur, quòd ſit ſimul totum infinitum, in mente Dei, eſt enim ſimul, ſimultate notitiæ, non objecti.

Instabis primò. Nihil deeſt, quominùs infinitum ſyncategorematicum cognoſcatur à Deo,

Deo,ut categorematicum , & modus cognoſcendi,quem habet Deus de illo, eſt idem planè,ac quem habet de infinito categorematico.

Respondetur. Deeſſe connexionem prædicatorum debitam infinito categorematico,modusq; cognoſcendi, tenens ſe à parte cognitionis, utrobique actualitatem importat, ſed non modus tenens ſe à parte objecti.

Aliâ Methodo eidem medio termino ſatisfieri poteſt: quòd ſcilicet ita cognoſcat Deus infinitum categorematicum,ut non tantùm ſingula illius individua cognoſcat, dicendo; Nullum eſt individuum, quod ex hoc infinito non cognoſcam, ſed etiam attingit totam determinando collectionem dicendoq;. Hæc eſt tota collectio infiniti categorematici : Suppoſito, quòd notitia infiniti categorematici,non ſit notitia Entis rationis. Jam autem infinitum ſyncategorematicum,ita noſcit, ut ſingula ejus individua attingat;ſed non determinando: Hæc eſt tota collectio infiniti ſyncategorematici; quia quod ex vi eſſentiæ ſuæ, non determinari, ſed ſemper ulterius & ulterius procedere natum eſt, illud non poteſt determinari; ut dicatur,hæc eſt tota collectio infiniti ſyncategorematici.

Instabis ſecundò. De iis, quæ ſingula diſtributivè accepta cognoſcit Deus, in infinito ſyncategorematico, poteſt Deus dicere; nihil eſt plus in infinito ſyncategorematico,niſi hæc quæ cognoſco. E. poteſt dicere,etiā illud aliud. Hæc eſt tota collectio infiniti ſyncategorematici.

Respondetur.Negatur Conſeq: Ratio:quia prioris illius propoſitionis ſenſus eſt; nulla eſt pars incognita à Deo; per hanc autem non deſtruitur potentialitas infiniti, ſeu eſſe in infinitum,ſi autem verum eſſet conſequens, deſtrueretur jam potentialitas & proceſſus in infinitum.

Instabis tertiò. Infinitum ſyncategorematicum eſt, quod eſt partim actu, partim potentiâ, in mente autem Dei,eſt tantùm actu.

Respondetur. Quòd in mente Dei,quoad excluſionem potentialitatis ad cognoſci ſit tantùm actu, ſed non quoad excluſionem potentialitatis in objecto, ſeu quoad eſſe, ſemper in infinitum.

Objiciuntur ſecundò quædam Dialectica.

Primum. Falſa eſt hæc particularis, aliquas infiniti Syncategorematici partes non videt Deus. Ergo vera eſt hæc; omnes videt: ſunt enim hæ propoſitiones contradictoriæ.

Respondetur diſtinguendo. Ergo omnes videt omnitate excludente potentialitatem ad cognoſci: Conced: omnitate excludente in objecto potentialitatem ad eſſe ultra , ad eſſe in infinitum.Neg: Et licèt quando falſa eſt contradictoria, ſine diſtinctione: debet eſſe altera vera ſine diſtinctione: id tamen tunc fit, quando in altera non manet ambiguitas mutatæ ſuppoſitionis,quòd hic contingit; nam in particulari, ſenſus tantùm erat, quamcunque diſtributivè agnoſci, quamvis ſemper procedatur in infinitum,& tamen hunc proceſſum in infinitum,videtur ly: Omnes, tollere.

Secundum. Nulla pars datur, quam Deus non cognoſcat. Ergo omnem partem cognoſcit; ſunt enim hæ propoſitiones æquipollentes.

Respondetur , quòd omnem partem cognoſcat, omnitate excludente potentialitatem ad cognoſci; ſed non omnitate excludente potentialitatem ad eſſe in infinitum.

Tertium. Cognoſcit Deus omnes partes diſtributivè. Ergò & omnes collectivè: quia pro præſenti , à diſtributivo ad collectivum tenet conſequentia.

Respondetur à diſtributivo ad collectivum tenere conſequentiam, quando etiam in collectivo non latet ambiguitas, latet autem in præſenti; quia ſi ſenſus ſit hujus partis, omnes collectivè partes cognoſcuntur, omnitate tenente ſe ad excluſionem potentialitatis ad cognoſci, vera eſt; ſi autem ſit res de omnitate excludente potentialitatem ad eſſe in infinitum, falſa erit, nec in hoc ſenſu,proceſſit altera propoſitio.

Objicitur tertiò. Multitudo v. g. quam Deus cognoſcit poſſibilium hominum, non eſt actu finita. Ergo eſt actu infinita. Ergo infinita categorematicè.

Respondetur. Multitudinem poſſibilium, non eſſe actu finitam ſimpliciter, eſſe tamen actu finitam in infinitum, ſeu eam eſſe in potentia ad ultra; ſed inde non ſequitur,illam jam eſſe actu infinitam. Deinde finito actu, non opponitur contradictoriè infinitum actu, ſed contrariè, contradictoriè autem opponitur non finitum actu, jam autem etiam infinito ſyncategorematico,convenit eſſe non finitum actu.

Instabis primò. Si per poſſibile, vel impoſſibile daretur infinitum categorematicum, æquè non eſſet exhauribile, ac infinitum ſyncategorematicum; & ex altera parte , infinitum ſyncategorematicum , tàm eſt infinitum actu quoad cognoſci; quàm categorematicum eſt actu, quoad eſſe.

Respondetur. Primam partem eſſe falſam, quia infinitum categorematicum ſi daretur,eſſet exhauribile per menſuras infinitas; infinitum autem ſyncategorematicum non eſt exhauribile, etiam per menſuras infinitas; quia non determinat ſibi certam infinitatem, infinitum ſyncategorematicum; ſed ſolùm ſemper eſt ultra, & ultra, ſemperq; eſt in infinitum: licèt etiam hoc verum eſſet de infinito categorematico, ſi omnem poſſibilem, in illo genere,perfectionem importaret. Quando autem comparatur inter ſe actualitas, utriusque infiniti,nulla infinito ſyncategorematico concedenda actualitas, niſi excludens potentialitatem ad cognoſci, ſed non admittenda actualitas, excludens potentialitatem ad eſſe ultra , ad eſſe in infinitum.

Instabis ſecundò. Accipiamus totum infinitum ſyncategorematicum, vel illud dicit aliquid ultra ſe, vel non dicit? Si non dicit, Ergo & in mente Dei non dicit. Ergo in mente Dei eſt determinatum; Si dicit? Ergo aliquid eſt, quod ultra ſe eſt.

Respondetur. Infinitum quidem ſyncategorematicum, non dicit aliquid ultra ſe; dicit tamen eſſe, ultra quamlibet finitudinem, unde etiam in mente Dei, non dicit aliquid ultra ſe; dicit tamen, ut ſit ſemper ultra; ad eum modum, quo ipſum ultra, non dicit ultra, quod ſit ultra, dicit tamen eſſe ultra, adeoque eſſe ſine ulla determinatione.

Instabis tertiò. Si infinitum ſyncategorematicum, à Deo ſecundùm omnes partes, diſtributivè acceptas cognitum, ſeu prout eſt in mente Dei à parte rei poneretur; eſſe infinitum actu. Ergo & in mente Dei, eſt infinitum actu. Ergo eſt infinitum categorematicum. Antecedens prob: quia ita poſitum infinitum, nihil potentialitatis haberet, planè ac nihil potentialitatis habet in mente Dei.

Respondetur. Neg. Antecedens. Sicut enim in mente Dei, eſt ſyncategorematicum, ita etſi prout eſt in mente Dei poneretur, ſyncategorematicum eſſet; & licèt ita poſitum infinitum, nihil potentialitatis habeat ad noſci, habet tamen potentialitatem objectivam, & reſpondentem illi notitiæ, incluſamq; in ipſo eſſe; & tamen ſecundùm illud eſſe, poni deberet; præcipuè cùm poſitio rei, debet eſſe ſimilis ſibi cognitæ, non autem cognitioni, cujus ſolius actualitas ſupponitur.

Addo. Poſſe fieri hîc Quæſtionem, & de re, & de voce; de voce erit Quæſtio, ſi ex eo, quia nihil eſt, quod non cognoſcat Deus, in infinito ſyncategorematico, inferas, dici illud debere categorematicum in notitia, & tunc in re verum dices, licèt malù phraſi id exprimas: De re autem erit Quæſtio, ſi in ipſo objecto, nullam potentialitatem agnoſcas, relucentem in illa notitia, quamvis tenentem ſe, nonniſi à parte objecti, negamus enim illam potentiam non relucere in illo objecto.

# DE ALIIS PROPRIETATIBUS CORPORIS.

*Agemus imprimis de Motu, & eius Termino, ſeu Ubi, tùm de Duratione. Et licèt hæ proprietates, non ſint proprie ſoli, conveniunt tamen etiam corpori.*

# DISPUTATIO XII.

## De Motu.

PRimò quidem agemus de Motu in communi: poſtea de eodem in particulari; ac denique de inceptione & deſitione motus.

Quæres primò. *Quid ſit motus in communi?*

Respondet Ariſtoteles 3. Phyſ. textu 6. & 11. *Motum eſſe actum entis in potentia, prout in potentia.* Dicitur *actus*, ſumendo ly actus, non pro ſolo actu perfecto, qui convenit formis, ad quas datur motus, ſuntq; ipſe terminus motus; ſed ſumitur ly Actus, pro ſolo actu imperfecto, & medio ad terminum, qualis motus eſt calefactio ad calorem: ne autem æquè latè pateat definitum ac definitivum genus, debet ly actus ſumi, prout eſt quid commune, ad actum perfectum, & imperfectum; ut ita ly actus latiùs pateat, præ ipſo motu. Dicitur *actus entis*, ly ens ſumendo, non tranſcendentaliter, ſed participaliter; id eſt exiſtentis ſubjecti. Cæterùm hæc prioritas exiſtentiæ, ſufficiet ut ſit prioritas, non temporis, ſed naturæ, & ſic ſi ſol ab æterno profudiſſet lumen, ille fuiſſet motus, licèt ſubjectum non anteceſſiſſet tempore, ſed naturâ. Dicitur *entis in potentia prout in potentia*, ut ſignificetur, quòd adveniat enti, in pura potentia ad terminum habendum, exiſtenti; & formæ acceſſu, jam eſt in actu terminus, non verò in potentia prout potentia ad illam formam. Inferes, ſi Cœli, quamvis ab æterno moverentur, motui illorum conveniret hæc definitio, quia ſufficit, ut diximus, prioritas naturæ: & quia fuiſſent, & nunc ſunt in potentia, reſpectu illius diſtantiæ, quàm ratione partium ſucceſſivè motarum acquirit cœlum. Convenit item motibus violentis: quia ly in potentia, ſumitur pro ſola capacitate connotante negationẽ actus, ſive illa ſit capacitas, pro forma appetita, tanquam bono ſubjecti, ſive ſit illa capacitas innaturalis. Et quia ratione eorũ, quæ jam acquiruntur per motum, non eſt actus entis in potentia, prout in potentia, ſed actus entis in actu:

in actu: inde quando ſucceſſivè fit motus, ad aliquas formas, reſpectu illarum partium, quæ ſunt acquirendæ, eſt motus, non verò reſpectu, jam acquiſitarum. Ubi ulteriùs vides, ly *in potentia prout in potentia*, importare terminum à quo; quando autem dicitur eſſe *actus entis*, importatur terminus ad quem.

QUÆRES ſecundò, *Quid motus ſuperaddat actioni & paſſioni?*

RESPONDETUR. Hæc in re idem eſſe, ſed tantũ ſuperadditur ly in potentia, prout in potentia, qui termini jam ſupra explicati. Ratio, quia nulla eſt neceſſitas, hæc cõdiſtinguendi, & quia aliàs, ſi motus eſſet quid diſtinctum ab his, daretur motus ad motum.

QUÆRES tertiò, *ad quæ prædicamenta detur motus?*

CENSET Ariſtoteles ad tria prædicamenta, rigoroſè loquendo, dari motum, hoc eſt ad quantitatem, qui motus vocatur accretio; ad qualitatem, qui vocatur alteratio; & ad ubi, qui motus vocatur latio. Sed datur ne motus ad ſubſtantiam? affirmat Arriag: negat Ariſtoteles 5. Phyſic: textu 18. & 11. quia motus debet eſſe à contrario ad contrarium, partes autem ſubſtantiæ, quæ aggeneratione acquiruntur, non ſunt à contrario ad contrarium, quæ etiam contrarietas in accretione reperitur: quia una pars quantitatis expellit aliam, in aggeneratione autem, una pars ſubſtantialis, per ſe non expellit aliam. Item non datur motus ad Relationem, quia hæc non acquiritur per ſe, ſed per accidens; non datur ad actionem, & paſſionem: quia illis identificatur. Non ad Situm, Quando, Habere; quia hæc ſequuntur per accidens motum, in aliud prædicamentum, & non acquiruntur ut termini per ſe: ita enim Situs, acquiritur ad ubi; Quando ad motum cœlorum, Habitus ad motum localem veſtiti & veſtis. De ſpecificatione motuum & individuatione agitur alibi, ubi ſcilicet de actionis ſpecificatione.

# QUÆSTIO I.

## *De Motu Locali, ut ſic.*

EX dictis immediatè, conficitur hæc *definitio Motus localis, quod ſit actus entis in potentiâ ad locum, prout in potentia.* Poſitâ hâc definitione primò controvertendum venit; an motus localis importet modalem entitatem, vel non; & quia procedere poteſt, vel de motu locali per ſe, ut cum homo, vel Angelus ipſe ſe movet; vel de motu per accidens, ut cum acquiritur novus locus, per exercitium loco motivæ alicujus aliûs, ut ſi homo vehatur in navi, vel ſi moveatur Dæmon in corpore energumeni, *hinc ſit*

# DIFFICULTAS I.

### *Motus per ſe localis, poteſtnè ſalvari ſine modalitate?*

DICENDUM eſt primò. *Sine modali entitate, non poſſe ſalvari motum per ſe.*

PROBARI ſolet primò. Quia, ſi motus non importaret entitatem ſuperadditam, eſſet ipſum mobile cum aliquibus circumſtantiis; ſed hoc non, quia mobile debet efficere motum localẽ, Ergo motus localis non eſt ipſum mobile: aliàs ſeipſum efficeret, Antecedens probatur uſu communi loquendi.

RESPONDERI poſſet, motum effici actione non productivâ, ſed adductivâ: idem autem ſeipſum adducere poteſt.

PROBARI ſolet ſecundò. Si motus non eſſet quid ſuperadditum, non moveretur mobile, nec mutaretur per motum, ſed mutatur. Ergo. Seq: Prob: quia nihil mutari dicitur, niſi ſecundùm acquiſitionem intrinſecam, alicujus entitatis de novo; & certè, ſi ad mutationem non eſſet neceſſe acquirere extrinſecè, aliquam de novo entitatem, DEUS cum hodiè deſinit eſſe præſens animali cui erat heri præſens, eò quòd hodiè ſit mortuum, diceretur propterea immutari.

RESPONDERI poteſt: quòd mobile per motum moveatur, & mutetur extrinſecè, & ratione connotatorum; quia ſcilicet, ea connotata non habet mobile ante motum, quæ habet in motu, & ſicut ſufficit ad denominationem Patris, mutatio in extrinſeco connotato, ita & in præſenti; conſequenter dicetur hæc mutatio, eſſe ratione extrinſeci.

PROBARI ſolet tertiò. Motus localis ex ratione localis, eſt actus, ſi actus eſt: Ergo debet actuare, debet recipi; ſi debet recipi, debet eſſe quid condiſtinctum, nihil enim recipit ſeipſum.

RESPONDERI poteſt. Motum eſſe actum non entitativum, ſed formalem, recipique per modũ formalitatis.

PROBAT quartò Amic: diſp. 6. de Ang. Sec. 2. Moveri ad locum, eſt novus effectus realis; ſed hic haberi non poteſt, niſi vi modalitas ſuperadditæ, Ergo. Antecedens Probatur. Quia deſerere unum locum, & alium comparare, eſt novus effectus, & realis, quia eſt effectus potentiæ realis, virtutis ſcilicet motivæ, omnis autem virtus realis effectiva, terminari debet, ad aliquid reale.

RESPONDEBUNT Nominales. Moveri ad locum, eſſe novum effectum realem formalem, ſeu prout reale opponitur ficto, & intentionali, ſed non eſſe effectum realem, prout reale deſumitur à re. Nego item dari realem hoc ſenſu potentiam motivam, hoc eſt diſtincti entitativè motûs productivam. *Hinc aliter*

Probatur quintò Concluſio argumento negativo, aliàs à nobis uſurpatò. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione. Ergo nec tranſibitur ſine illa, à non eſſe moti localiter; ſed niſi ponatur entitas modalis, non oſtendetur ſufficiens mutatio. Ergo.

Respondent primò Nominales. Sufficiens mutatio eſt, ſi dicatur motus, eſſe ipſum mobile, unitum ſucceſſivè loco majori ſe.

Contra. Poteſt eſſe entitas mobilis, & entitas loci; & non eſſe illud ſucceſſivè unitum, per quid ergo tranſit ad eſſe ſucceſſivè unitum?

Respondent ſecundò: per novam formalitatem.

Contra. Poteſt eſſe entitas mobilis, & loci, & non eſſe ſucceſſivè unita, & non eſſe habens iſtam formalitatem, per quid ergo tranſitur ad eſſe habentis illam?

Respondent tertiò, ſeipſo tranſire mobile.

Contra: Poteſt eſſe à parte rei mobile, & locus, & non eſſe mobile ſucceſſivè occupans locum, & ſeipſo tranſiens; quæ ergo erit ſufficiens mutatio, ut tranſeat ad eſſe ſucceſſivè locum habentis, & ſeipſo tranſeuntis? Agnoſco quidem, quòd interdum ab uno contradictorio ad aliud tranſiri poſſit ſeipſo, ſed hoc fit, quando aliqua negatio ſufficiens de novo ponitur, vel nova entitas. Et certè, ſicut eſſe, ſeipſo eſt eſſe, & à non eſſe, ſeipſo tranſitur ad eſſe; ita à non eſſe negationis, ad eſſe negationis poſitæ, ſufficienter tranſitur, poſitione novâ negationis. Neque valet ſi dicas. Negatio ſi de novo ponatur, eſt ſufficiens ad tranſitum mutatio, erit ergo etiam ſufficiens mutatio, ſi nova formalitas ponatur; nego enim illam poſſe dari, ſi aliquid vel extrinſecè, vel intrinſecè, præter illam non ſit mutatū, ſive in entibus, ſive in non entibus: & ita ad formalitatem relationis ſimilitudinis, non poteſt tranſiri ſine nova qualitate, ad eſſe ubi, ſine negatione diſtantiæ &c: illa enim formalitas, eſt nova conceptibilitas, nova autem conceptibilitas, advenire non poteſt, ſine nova mutatione extrinſeca, vel intrinſeca, in entibus, vel non entibus.

Respondent quartò Nominales. Mobile à non eſſe moti, ad eſſe moti; tranſire negatione ſucceſſivè acquiſitâ.

Contra: Tum quia, redit argumentum, per quid tranſeatur ad eſſe acquirentis, à non eſſe acquirentis. Ubi non quæro, per quid tranſeatur, à non eſſe dicentis negationem diſtantiæ, ad eſſe dicentis negationem diſtantiæ: ad hoc enim tranſitur, ipsâ negatione diſtantiæ; ſed quæro præcisè, per quid tranſeatur, à non eſſe acquirentis? Tum quia: fieri poteſt, ut ſucceſſivè acquiratur nova negatio diſtantiæ, ſine ullo motu; ut ſi perſiſtente mobili, DEUS loca, à quibus negationem diſtantiæ dicebat mobile, promoveat ad ipſum mobile: det item DEUS mobili, vim ſucceſſivè replicandi ſeipſum, per hoc non movebitur localiter, & tamen ſucceſſivè acquiret negationes diſtantiæ varias. Ergo ratio motûs non ſtat formaliter, in iſta ſucceſſiva acquiſitione indiſtantiæ à loco. Tum quia eſſe in loco, & eſſe in motu, non ſunt idem. Ergo cum eſſe in loco, ſit diſtantiæ negatio, motus per illam explicari non debet.

Neque valet, ſi dicas, quod eſſe in loco, ſit dicere negationem diſtantiæ permanenter, jam autem fluenter & ſucceſſivè illam dicere, pertinet ad motum: non inquam valet; quia poteſt eſſe ubi, non niſi inſtantaneum, adeoque non permanens: poteſt etiam eſſe ubi ſucceſſivum, ut ſi ſucceſſivè locus mutetur, & tamen, ſine ullo motu mobilis. Rursùs per quid tranſitur ad ipſum illud fluenter.

Respondent ſexto Nominales: Motum, eſſe ipſum mobile, quatenus non replicatum, ſucceſſivam habet negationem diſtantiæ à loco.

Contra: Tum quia, ſtat altera inſtantia, caſu ſcilicet, quo DEUS moveat ipſa loca, immoto mobili. Tum quia: hoc quod eſt ſucceſſivè habere negationem diſtantiæ, vel ly ſucceſſivè importat, quod negationē diſtantiæ acquirat portando, & ferendo ſe, ab una parte, ad aliam, vel importat ſolùm, quòd negatio diſtantiæ, una poſt aliam ſequatur: Si importat primum, petitur principium: quia ſi interroganti, quare mobile moveatur, dicas; quia movetur: petis principium, de hoc enim ipſo procedit quæſtio: Ergo etiam ſi dicas: ideo aliquid moveri; quia portat ſe, petes principium; Si autem dicatur ſecundum, quòd ſcilicet importetur ſola ſucceſſivè negatio diſtantiæ, ſivè moveatur ipſum mobile, ſive non. Contra erit: quia hic agitur de motu. Ergo formale illius, debet eſſe tale, quod non competat illis, quæ non moventur. Jam autem ſucceſſiva negatio diſtantiæ, poteſt ex dictis cōpetere iis, quæ motu ſuo non moventur. Immò & quando Angelus non pertranſeundo medium, tranſit ab extremo ad extremum, non habet motum ſucceſſivum, & tamen habet ſucceſſivam negationem diſtantiæ. Tum quia redit argumentum factum, per quid mobile non replicatum, quod alio modo poteſt negationem diſtantiæ etiam ſucceſſivam habere, tranſeat à non eſſe habentis, per motum illam indiſtantiam, ad eſſe habentis per motum.

Dicendum eſt ſecundò. *Motum non aliud eſſe niſi ipſum mobile*, prout determinat ſe quà tale, ad eſſe illic, ubi non fuit, determinatione involvente modalitatem, reſtrictèque loquendo, de motu locali; motus localis erit ipſum mobile, prout determinat ſe, ad eſſe in illo loco, ubi non fuit. Ratio primæ partis Concluſionis eſt: quia ſi nihil obſtet, debemus quàm proximè accedere ad ſententias Ariſtotelis, qui 8. Phyſ. textu 36. motum mobili identificat. Secundæ autē partis ratio eſt: quia nō importatâ illâ determinatione modali,

dali, non poterit ſalvari tranſitus, à contradictorio ad contradictorium.

Objicitur primò. In illo formaliter conſiſtit motus, quò ſolo, ſine ullâ ſuperaddita entitate poſitô, fit motus: ſed poſito mobili non replicato, cùm ſucceſſiva indiſtantia à loco, intelligitur motus. Ergo.

Respondetur. Neg: Minorem, etiam propter inſtantiam, caſu ſcilicet, quòd DEUS ipſum locum promoveat ſucceſſivè ad mobile.

Instab: primò. Ergo ſufficiet explicare motum, per acquiſitionem ſucceſſivam indiſtantiæ, modò non moveatur locus, nec replicetur mobile

Respondetur. De hoc ipſo quærendum eſſe, quid ſit, non moveri locum, eundemque moveri.

Instab: ſecundò. Caſu quo DEUS locum promoveat, verſus mobile, ille locus, ſucceſſivâ acquirit indiſtantiam à mobili, & non mobile ad locum.

Respondetur. Hæc duo eſſe relativa, & ſi unum ſucceſſivè indiſtat, etiam aliud ſucceſſivè indiſtabit.

Objicitur ſecundò. Ly: illic, in concluſione poſitum, ſignificat, quòd ſcilicet mobile, in loco ponatur per motum; ſed motus non debet explicari per locum: quia locus impertinens eſt ad motum localem. Quod ipſum, probatur: quia motus poteſt fieri in vacuo, & in ſpatiis imaginariis, ubi non eſt locus.

Respondetur. Ly: illic, in concluſione poſitum, conſultò, & non ly, in illo loco; qui ly illic, eſt univerſalius, communeque ad locum, & ad vacuum v.g. habetque ſe ita, ſicut ſpatium, quod eſt commune ad Locum, Vacuum; Spatia imaginaria, &c. Hinc ſi moveretur Angelus in vacuo, acciperet illic eſſe, ubi antea non fuit.

Objicitur tertiò. Sit Petrus replicatus Cracoviæ, & Romæ; abeat Romam, non erit illic, ubi non fuerat, & tamen moveretur localiter. Ergo motus localis poteſt eſſe ſine Illic, in quo aliquis non ſit.

Respondetur. Petrum prout replicatum Cracoviæ, non fuiſſe Romæ: replicatus autem Cracoviæ, per motum acciperet illic eſſe, ſolumque illic fuit, prout poſitus Romæ.

Objicitur quartò, iſte qui deliberat, ut erat, & concludit eundem eſſe, eſt determinatus ad eſſe illic, ubi non fuit, & tamen hoc ipſo non it. Ergo malè per hoc explicatur motus.

Respondetur. Determinatio alia eſt voluntatis, & hæc nõ eſt itio, ſed determinatio potentiæ motivæ, poſita ad eſſe hîc, eſt motus & itio.

Instab: Si ipſum locum DEUS approximet, mobile erit illic, ubi non fuit, & tamen non movebitur. Ergo mala eſt hæc explicatio motûs.

Respondetur, dato caſu Antecedentis, mobile non quâ tale, ſed quâ locatum, erit illic, ubi antea non fuit, determinatione non in ſe receptâ, ſed in ipſo loco.

Objicitur quintò. Si motus localis eſſet modus, quando Angelus v.g. ſucceſſivè movetur, vel producit modalitatem illam ſucceſſivam, vel non? Si non producit, Ergo vel ſucceſſivè non movetur contra ſuppoſitionem, vel ſalvari poteſt motus, ſine ſucceſſiva modalitate; ſi autem producit, contra erit: quia, ſi producitur ſucceſſivè modalitas, producitur modalitas habens prius & poſterius, & tunc non poteſt explicari, quando fit motus; non enim cum eſt priùs, quia tunc nondum eſt ſucceſſio: non etiam quando eſt poſteriùs; quia quando eſt poſteriùs, non eſt priùs, adeoque nec ſucceſſio, conſequenter nec determinatio illa ſucceſſiva.

Respondetur. Hoc argumentum, in omni ſententia eſt ſolvendum: quî fiat motus ſucceſſivus? ſicut ergo alii dicent motum ſucceſſivum ſalvari, & ratione ejus, quod præteriit, & ratione ejus quod eſt, menſurando hoc, tanquam per aliquid notius, per ſpatium acquiſitum, vel vi illius acquiſibile, ita & nos in præſenti dicemus.

## DIFFICVLTAS II.

*Motus per accidens localis, poteſtne ſalvari ſine modalitate? &c. &c.*

Dicendum eſt. *Motum per accidens non importare ullam determinationem modalem.* ita Vasq: 1. parte diſp. 159. Cap. 4. quamvis oppoſitum teneat de motu per ſe.

Probari ſolet primò, ex Ariſtotele 4. Phyſ. tex. 32. ex cujus Auctoritate, ſic formatur argumentum: Si requiretur modalitas ad motum per accidens, deberet principiari à moto per ſe, & recepi etiam in moto per accidens; ſed hoc non: quia ſi hoc fieret, mutaretur motu illo recepto, mutaretur inquam motu per accidens, ſed non mutatur: expreſsè enim dicit Ariſt: *hæc enim ſic tranſmutant locum. quia id, in quo ſunt, transmutatur.* Rursùs quando Muſicus ædificat, non eſt neceſſe principiari illam actionem à Muſica, ſed tota illius cauſa, tribuitur Architectonicæ: Ergo & quando aliquid movetur per accidens, principiatio illius motûs, & receptio tota, tribuetur moto per ſe, & non moto per accidens.

Probari ſolet ſecundò. Ponamus vehi Angelum, illo caſu, motu vectionis movebitur Angelus, & tamen ſine entitate ſuperaddita. Ergo motus per accidens, non importat modalitatẽ. Antecedens Prob: quia illa entitas, vel eſſet corporea, vel ſpiritualis? Si corporea, connaturaliter in re ſpirituale recipi non poterit. Si ſpiritualis? Ergo à re materiali, hoc eſt vehente, produci non poterit.

Respondebis. Produci tunc à DEO motum ſpiritualem, recipiendum ab Angelo.

Contra erit: Tùm quia, quomodo jam propriè dicetur, res illa materialis, vehere Angelum? Tum

Tum quia recurrere ad DEUM, non eſt Philoſophicum. Tum quia ponamus, ſaltē miraculosè non produci à DEO illam qualitatem,& nihilominus Angelum non ſejungi à corpore: quæ enim in hoc implicantia non petens principium? procedat vectura, quæro vel movebitur Angelus, vel non? Si movebitur, Ergo productio illius modalitatis otio a eſt; Si non movebitur, Ergo non acquirit ſucceſſivè alias partes ſpatii, quod eſt contra ſuppoſitionem, quæ ſupponit in vectura pergi.

Probatur tertiò. Quia nulla eſt neceſſitas, ad ponendum hunc motum, requirere entitatem ſuperadditam, quia à non eſſe moti, ad eſſe moti, poterit ſufficienter tranſiri per hoc, quia erit illic, ubi non fuit, ad quod ipſum ſufficiens mutatio erit, copulatio &indiſtantia à per ſe moto, quâ indiſtantia & copulatione poſitâ, impoſſibile eſt illud non moveri, ſi aliud movetur.

Hinc colliges, motū per accidens, Eſſe ipſum mobile, prout translatum per ſpatium.

Objicit primò Amicus. Angelus eſt in corpore vehente, per ſolam voluntariam aſſiſtentiam: Ergo moto corpore, non neceſſariò movetur. Ergo ut moveatur, debet per intrinſecam mutationem in ſe receptam moveri.

Respondetur, moto corpore, abſolutè loquendo, non neceſſario movetur Angelus, movetur tamen neceſſariò ex ſuppoſitione, quòd nolit deſerere corpus, quod per ſe movetur.

Objicit ſecundò idem. Non majorem habet colligationem, Angelus ille, cum corpore energumeni, quàm habeat cum ſphæra locabilitatis alius Angeli; moto autem alio Angelo, aut ſphæram ſuæ locabilitatis alio transferente, non eſt neceſſe, alium moveri.

Respondetur. Ex ſuppoſitione colligationis cum corpore energumeni, & nolitionis diſtare ab illo, magis cum illo corpore nectitur, quàm cum ſphæra alius Angeli; licet non habita hac ſuppoſitione, non magis nectatur cum illo, quàm cum ſphæra locabilitatis alius Angeli. Sic v. g. ſi homo penes ſit rhedam, non eſt neceſſe illum moveri motâ rhedâ, ſed ſi ſit in rhedâ, movebitur motâ rhedâ: Porrò Angelus, etiam ambitus ſphæra locabilitatis, alius Angeli, eſt ſicut ad rhedam, nullam colligationem cum illa importando; eſt autem in corpore Energumeni, ſicut in rheda corpus, omniaque habebit, quæ ſufficiunt, ut dicatur ille Angelus motus, Angelo non intendente præciſè ſe movere, ſed intendente non niſi, ut corpus illud, non deſerat.

Objicitur tertiò. Impoſſibile eſt, ut ſubjectū habeat, intrinſecum ſuum effectum formalem ſine forma, quod tamen principium in præſenti falſificaretur, ſi ille Angelus moveretur ſine receptione ullius motûs in ſe. Quod ipſum probatur: quia ſucceſſivè transferretur in corpore, eſſetque illic, ubi antea non fuit, qui eſt effectus formalis, intrinſecus, motus localis; & tamen, per nos, non reciperet in ſe motum. Et certè corpus illud energumeni, ideo dicitur recipere motum, quia ſucceſſivè per ſpatium fertur. Ergo etiam, quia ille Angelus, ſucceſſivè per ſpatium fertur, debebit etiam in ſe recipere motum.

Respondet primò aliquis apud Amic: In motu locali, eſſe duos effectus formales, alterum intrinſecum, qui non diſtinguitur ab impetu locali, alter extrinſecus, qui eſt ſucceſſiva coexiſtētia mobilis ad ſpatium: repugnat ergo mobile habere priorem effectum, abſque motu locali, ſed non poſteriorem. Et ſicut per ſolam extrinſecam temporis mutationem, res dicitur coexiſtere variis partibus temporis, ita per ſolam extrinſecam mutationem, coexiſtere poterit Angelus variis partibus loci. Quod autem dicit Amicus, implicare, ut hi effectus ſeparentur, hoc ipſum probandum fuiſſet: de facto enim etiam quantitatis ſecundarii effectus, impediuntur in Euchariſtia.

Respondetur ſecundò Neg: Minorem. Succeſſivè quidem transferretur Angelus, ſed non tranſlatione à ſe principiatâ, vel in ſe receptâ, ſed translatione corporis, cui unitur; unde ſi transferret, &non haberet motum, tunc eſſet effectus formalis ſine forma; ſed ſi transferatur, nō erit tunc effectus formalis motus in Angelo, ſed in corpore, quod ſe transferret. Breviter, transferri, non eſt effectus formalis motus, ſed transferre ſe; non ſe autem tum transferret Angelus, ſed transferretur.

Instabis: cur per ſe, modalitatem ſuperadditam importet, & non importet motus per accidens?

Respondetur imprimis, quia poſitâ modalitate ſuperadditâ in moto per ſe, & negatione diſtantiæ à corpore moto, ſufficienter intelligitur, quomodo acquirat novum ſpatium, motum per accidens; non intelligeretur autem illa acquiſitio ſpatii nova. in moto per ſe, ſine ſuperadditâ modalitate, ſecundùm dicta ſupra. Rursùs omnis modalitatis, ſubjectum eſt neceſſe oſtendere, illius autem modalitatis, quæ in Angelo moto per accidens recipi deberet, nullum proportionatum ſubjectum, oſtendi poteſt: ſupponitur enim motus ille eſſe materialis, principiatus à corpore energumeni, materiale autem non recipitur connaturaliter in aliquo ſpirituali. Quod ſi motus ille ſit ſpiritualis, principiari non poterit ab energumeno, ſecundùm dicta ſupra.

Objicit quartò Dicaſt: D. 6. de Euchariſtia Num. 15. auctoritatem Ariſtotelis 2. Top. C. 3. *Motis nobis, neceſſe eſt ea, quæ ſunt in nobis, ſimul moveri.* Unde etiam infert S Thomas, Chriſtum moveri per accidens ſecundùm eſſe, quod habet in Sacramento.

Respondetur. Concedo, quæ ſunt in nobis, ſimul moveri, ſed motu ipſius per ſe moti, v. g. neceſſe eſt Chriſtum moveri in Euchariſtia, non motu proprio, ſed motu ſpecierum.

Instat. Etiam Chriſtus in Euchariſtia, habet motum proprium, & intrinſecum, & acquirit propriam præſentiam intrinſecam.

Respondetur. Negando habere tunc Chriſtum motum proprium, acquirit autem præſentiam, licèt motu non niſi ſpecierum.

Objicit quintò idem. Dum accidentia conſecrata moventur, incipit Chriſtus eſſe ſubſtantialiter præſens in novo loco accidentium, non quidem per ſolam motionem ſpecierum, ſed per modum præſentiæ ipſi intrinſecum. Ergo dum moventur accidentia, movetur Corpus Chriſti.

Respondetur. Incipit quidem Chriſtus eſſe præſens noviter, ſed illa præſentia, non eſt ulla Modalitas, & licèt eſſet, ſufficienter acquiri poſſet, motis ſolis ſpeciebus.

Objicit ſextò idem. Accidentia recepta in quantitate, non ſunt realiter præſentia in loco, per ſolam motionem, aut præſentiam quantitatis. Ergo idem dicendum de Corpore Chriſti.

Respondetur. Si concedatur accidentibus receptis in quantitate motus per ſe, alia erit de illis ratio, alia de Corpore Chriſti in Euchariſtia, quod per ſe non movetur.

Objicitur ſeptimò. Unio humanitatis cum Divinitate, non facit, ut humanitas ſit in loco, in quo eſt Divinitas; aliàs eſſet ubique. Ergo nec unio humanitatis cum accidentibus, eſt formaliter ſufficiens ad exiſtendum in loco accidentium.

Respondetur. Ob inadæquatam locabilitati (ut ita dicam) Divinæ, unionem humanitatis cum Divinitate, ſequitur, ne ubicunque eſt Divinitas, illic ſit humanitas. E contra ob adæquatam locabilitati humanæ, Divinitatis unionem, ſequitur, ut ubicunque eſt humanitas, illic etiam ſit Divinitas. Quia autem, licèt accidentium illorum, non eſt unio adæquata locabilitati humanitatis; Unde hæc accidentia nō ſunt in Cœlo, ubi eſt humanitas, cùm tamen humanitas ſit adæquatè unita locabilitati illorum accidentium: habent ſe enim in hoc genere, ſicut humanitas ad Divinitatem; Hinc fit, ut ubicunq; ſunt accidentia, illic etiam ſit humanitas: licèt ſine ullo motu ſui. Sicut ſuo modo eſt & Divinitas, ubi eſt humanitas Chriſti, idque ſine ſuo ullo motu.

# DIFFICULTAS III.

## *Eſtne de eſſentia motûs localis, eſſe ſucceſſivum, & quid de motu puncti?*

Præmitto primò. *Motum localem, alium eſſe continuum, alium diſcretum.* Motus continuus eſt, cum per partes, non interpoſitâ quiete, acquiritur ſpatium. Motus autem diſcretus eſt, cùm totum ſimul acquiritur ſpatium.

Præmitto ſecundò. *Alium eſſe motum, qui fit per medium*, ut cum palmi priùs medietas, quàm totus pertranſitur; alius ſine medio, qualis in Angelis admittitur.

Præmitto tertiò. Ly *motus ſucceſſivus, non ſupponit pro motu materiali*: quia etiam Angeli ſucceſſivè poſſunt moveri, nec ly: motus diſcretus, ſupponit, pro motu ſpirituali, cum non hoc ipſo, quia moventur Angeli, principiantque motum ſpiritualem, cenſeri debeant, nō niſi diſcretè moveri.

Dicendum eſt primò. *Motum localem ſucceſſivum, non poſſe fieri in inſtanti.*

Probatur primò. Ille motus ſi daretur, & eſſet in inſtāti, ut ſupponitur, & nō eſſet in inſtanti: quia id, quod per partes fit, non eſt in inſtanti. Sed motus ille per partes fit, quod probatur. Quod fit per prius & poſterius, per partes fit; ſed motus ille fit per prius & poſterius: fieret enim, ut vis, ſucceſſivè. Ergo per partes fit.

*Hic ipſe medius terminus, ſic aliter proponitur.* Ponamus terminum à quo A, medium C; & terminum ad quem B. Quæro: mobile, vel priùs eſt in C. quàm in B, vel poſteriùs eſt in C, quàm in B, vel æquè primo in C. ac in B? ſi eſt poſteriùs in B, quàm in C. Ergo priùs eſt, in remotiori, quàm in propinquiori, quod repugnat; ſi poſteriùs eſt in B quàm in C; Ergo in B, non eſt in inſtanti: quia inſtans priùs & poſteriùs non admittit. Si æquè primò? Ergo motus ille, non eſt ſucceſſivus: quia ſucceſſivum definitivè involvit priùs & poſteriùs.

*Idem aliâ imaginatione proponitur.* Demus per eoſdem terminos, mobile, D. moveri; & aliud mobile. F. duplo velociùs, quæ velocitas in ſucceſſivo motu admitti poteſt. Terminus autem à quo motus, ſit A, & terminus ad quem B: quo poſito ſic formatur argumentam. Cum jam F. ultimò non movetur, ſed jam eſt in termino B, vel jam pervenit mobile D? vel: non pervenit? Si pervenit, Ergo æquè citò mota ſunt; Si non pervenit: Ergo D. non in inſtanti, per motum illum ſucceſſivum, ſed per partes, attigit terminum B. vel mobile F. in medietate inſtantis attigit terminum B. quod impoſſibile eſt.

Probari ſolet ſecundò. Quia, ſi motus ſucceſſivus fieret in inſtanti, ſequeretur quòd aliquid eſſet in duobus locis ſimul. Ponamus terminum motus à quo A, & terminum motus ad quem B, illo inſtanti, quo mobile eſſet in A, eodem etiam inſtanti eſſet in B. Ergo eſſet in duobus locis. Antecedens probatur: quia ſi eodem inſtanti, quo eſſet in A, non eſſet in B, non in inſtanti acquireret B. quod eſt contra ſuppoſitionem. Ergo eſſet eodem inſtanti in utroque, adeoque in duobus locis.

Confirmatur: quia ſi daretur motus ſucceſſivus in inſtanti, poſſent. F. & D. ſimul moti, tranſeundo ab A per C. ad B. ita ut F. incipiat ab A. jam autem D. à B. ita moveri; ut ſibi num-

nunquam occurrant in medio. Quod ipſum probatur: quia illo inſtanti; quo F, eſt in B, non poteſt illi D, occurrere in C, cùm jam F, ſupponatur eſſe in B: inſtantaneè enim acquirit F, locum B. Ergo in medio, non ſibi occurrunt: ſi autem in medio non ſibi occurrent, quomodo motus ille erit ſucceſſivus?

Probatur tertiò. Motus inſtantaneus non fit in ſucceſſivo, ſeu in tempore, nec menſuratur tempore. Ergo nec motus ſucceſſivus menſurabitur inſtanti, quia ab utraque parte, eſt æqualis improportio.

Dicendum eſt ſecundò. *Motum diſcretum localem, poſſe fieri in inſtanti.*

Probatur primò: quia id non implicat.

Probatur ſecundò: quia tali motui, conveniret definitio motûs, nam in priori naturæ, antequam intelligatur acquiſiviſſe id ſpatium, quod in inſtanti acquirit, erat ſub privatione illius, adeoque in potentia ad illud.

Probatur tertiò. Motus diſcretus, ex ſua ratione non dicit partes, nec hoc requirit definitio illius. Ergò benè poteſt fieri in inſtanti.

Ulterior modus, defendendi hanc concluſionem, petatur ex materia, de motu Angelorum.

*Quod ad ſecundam partem tituli attinet.* Negavit Ariſtoteles poſſe moveri localiter punctum, affirmavit Scotus in 2. diſ. 2. q. 9.

Primum Argumentum Ariſtotelis eſt ex 6. Phyſ: Tex: 37. & 87. Quod ſic habet; Si indiviſibile moveretur, eſſet diviſibile, quod abſurdum eſt. Seq: Probatur: quia deberet eſſe partim in termino à quo, partim in termino ad quem, ſiquidem ſi tantùm eſſet in termino à quo, vel tantùm in termino ad quem, non moveretur.

Respondetur. Debere eſſe partim, non paritate mobilis, ſed partitate ſpatii, argumentumque multum probaret: quia probaret Angelum, non poſſe unquam localiter moveri: Quo etiam modo ſolvi debet Tex. 88.

Secundum Argumentum ejusdem eſt ex tex: 89. Impoſſibile eſt moveri per majus ſe, niſi prius, moveatur per æquale ſibi; aut minus ſe; ſed ſi punctum moveretur, non poſſet moveri per æquale ſibi: quia aliàs illud medium conſtaret ex indiviſibilibus. Nec per minus ſe; quia nihil minus eſt indiviſibili.

Responderi poſſet. Majorem eſſe veram de motu partibilis diviſibilisque mobilis. Addi poteſt, motui illius puncti, nihil proportionatũ reſponſurum, in ſpatio diviſibili: de quo aliàs. Probat etiam argumentum multum: quia probat Angelum, colligentem ſe in indiviſibile, moveri non poſſe.

Tertium Argumentum eſt ex Tex: 90. Quòd movetur, in aliquo tempore debet moveri: Ergò & punctum movebitur in tempore; in quo autem, ſi in hoc, in quo verum eſt dicere: Nunc inſtans movetur; illud ipſum, vel eſt diviſibile, vel indiviſibile? Si diviſibile, Ergo in Minori adhuc tẽpore poſſet moveri aliquid, quàm moveatur punctum, quod eſt ab urdum: nihil enim eſt minus puncto; Si autem aliud tempus indiviſibile eſt? tempus non eſt.

Respondetur. Duplicem motum puncti poſſe ſpectari, diſcretum & ſucceſſivum. De diſcreto motu puncti, hoc poteſt teneri: Motus diſcretus rerum materialium diviſibilium, nunquam poteſt eſſe talis, quin ſucceſſionem aliquam importet, tàm ratione ſpatii diviſibilis, adeoque non niſi per partes acquiſibilis, quàm ratione ipſius mobilis, quod habens partes, ex quibus componitur, non poteſt principiare motũ, niſi ille ipſe motus partes habeat. Vocatur tamen diſcretus: quia illius ipſius motûs admittit interruptionem, nec tractu evolvitur, ſed per quietem. Cæterùm ex adverſo, motus puncti poteſt eſſe diſcretus, ita ut nullam ſucceſſionem involvat: neque enim tenetur producere motum, partes involventem, cum ipſum careat partibus, taliſque motus menſuratur quidem tempore, hoc ſenſu, quia eſt intra ambitum cœlorũ, nunquam à motu deſiſtentium, ſed non menſuratur tempore, quaſi debeat aliquid proportionatum reſpondere in tempore, motui illi inſtantaneo. Rursùs alius motus puncti, poteſt poni ſucceſſivus, non quod etiam, in motu ſucceſſivo non acquirat punctum totum ſpatium, quod acquirit, ſed quia poteſt. v. g. per lineam palmarem moveri, ita ut uno inſtanti, non pertranſeat totum, & talis motus, ratione ſpatii occupabilis, menſurari poteſt tempore.

Quartum Argumentum eſt Amici, qui id ſaltem naturaliter negat fieri poſſe, ſuppoſitâ etiam exiſtentiâ puncti, motus ſucceſſivus, eſt accidens extenſum, conſequenter debet ſubjectari in ſubjecto extenſo; tale autem ſubjectum, non eſt punctum.

Respondetur. Argumentum multum probare; probaret etiam Angelum, nunquam poſſe moveri, motu ſucceſſivo, ſi redigatur in punctũ. Quòd ſi dicas, in Angelo admitti motum ſucceſſivum, ſuccedentiâ tenente ſe à parte ſpatii, non occupati ſimul, ea ſuccedentia, etiam in præſenti, admitti poteſt. Rursùs partes duplices conſiderari poſſunt, quædam materiales & diviſibiles, harum res ſpiritualis incapax eſt: & aliæ partes ſpirituales, quales paſſim admittuntur in gratiæ augmento, habituum &c. tales partes, in re ſpirituali benè ſubjectari poſſunt: ita etiam partes motûs, benè in re indiviſibili ſubjectari poſſunt, admitteretq; hoc, is, qui vellet admittere motum ſucceſſivum, in puncti ſuccedentia: etiam à parte motûs ſe tenente.

Quintum Argumentum. Si punctum moveretur, moveretur per indiviſibile motûs: per indiviſibile autem motûs, ſubjectum non movetur, ſed quieſcit: quia indiviſibile motûs, non eſt motus, ſed acquiſito ſpatii.

Respon-

Respondetur. Indiviſibile motûs, in fieri occupationis ſpatii acceptum, motus eſt, in facto autem eſſe occupationis ſpatii, quies eſt. Deinde poſſet illud indiviſibile, non moveri per indiviſibile motûs; quia poſſet moveri motu tali, quo tardior poſſet principiari ab eodem puncto.

Addo id, quod communiter dicitur. Mobile in motu occupare ſpatium majus ſe, ita eſt intelligendum: Quòd ſi includat terminum à quo, & terminum ad quem, hoc ipſo occupatur à mobili ſpatium majus mobili: ſed ſi includatur illud præciſe, quod occupat, non eſt majus illo, quia quidquid eſt majus illo, jam illud non occupat, aliàs in occupatione, eſſet mobile majus ſe ipſo.

# QUÆSTIO II.

*De Speciebus motûs.*

Motus omnes ſpecie decurrere, longum eſt, ſed ſuis locis omnia expediuntur: nam de motu, qui eſt Generatio, Nutritio, Alteratio alibi dicitur. Magis propria hujus loci, maximè verò ea quæ ad motum localem ſpectant, hîc attingentur.

## DIFFICULTAS I.

*De diviſione motûs in tardum & velocem.*

Punctum difficultatis in hoc eſt, aſſignare cauſam tarditatis motûs, quæ ut aſſignetur, hoc præ oculis debet haberi. Ponamus teſtudinem & aquilam, eodem quadrante horæ, mota; tunc vel tenes, componi quantitatem ex indiviſibilibus, vel ex partibus; ſi ex indiviſibilibus, ponamus fluxiſſe inſtantia temporis 10. primo inſtanti, quo movetur aquila, movetur etiam teſtudo, & utraque non poteſt conficere ſpatii minùs, quàm indiviſibile; non poteſt etiam primo inſtanti conficere aquila plùs, quàm indiviſibile ſpatii; quia aliàs in eodem inſtanti eſſet in duobus punctis ſpatii, adeoq; in duobus locis. Quòd ſi admittas componi quantitatem ex partibus, tunc ſi non ſubſiſtit teſtudo, quando aquila primam partem ſpatii percurrit, percurret & teſtudo, adeoq; æquè movebuntur.

Explicari ſolet primò tarditas motûs, per interceptionem morularum, & velocitas per carentiam earundem: quæ hoc ipſo importat pertranſitionem majoris ſpatii: *Hæc Explicatio* ex dictis ſupra in materia de quantitate

Non Satisfacit Certum quidē eſt, quòd interdum tarditas contigat ex interceptione quietis, ſed hæc ratio non eſt univerſalis: hîc autem, quæritur univerſalis ratio.

Explicat ſecundò recētior Suar: ſecundùm ſua principia tenendo, quòd quantitas permanens, non componatur ex indiviſibilibus, ſecus ſucceſſiva: unde ille componit tempus ex ſolis inſtantibus, ſicq; format explicationem. Ideò aquila v. g. inter duo inſtantia temporis citiùs movetur? quia currente aquilâ plura indiviſibilia motûs aquilæ fluxerunt, quàm fluxerint teſtudinis, docetq; conſequenter, quòd quamvis in uno inſtanti temporis, non potuerit effluere plùs, quàm unum indiviſibile motûs; in duobus tamen inſtantibus temporis, potuerunt effluere plusquam duo indiviſibilia motûs; quia utrumque ſimul acceptum inſtans temporis, componit tempus, quod ſe ſolo, indiviſibile unum nō componit. Quòd ſi duo inſtantia componunt tempus, in tempore illo diviſibili, poterit dari motus velocior & tardior. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit primò: Quia non ſolvit argumentum de circulo, in materia de quantitate propoſitum, quod iterato ſic repetitur. Quando A, ſuperior pars circuli, movetur velociùs, & pars inferior ejuſdem circuli B, movetur tardiùs, plura indiviſibilia in motu partis A. fluxerunt, quàm fluxerunt in motu partis B. Si plura indiviſibilia motûs fluxerunt, Ergo non commenſurantur, nec reſpondent indiviſibilia partis B, indiviſibilibus partis A. Si non reſpondent; Ergo motus ille partis B, poſt motum partis B. tardiùs procedit, adeoque tardius partes relinquuntur poſt partes velocioris. Ergo etiam relinquent, ſe partes ipſius etiam mobilis: nam partes non moventur, niſi motæ: conſequenter deberet eſſe diviſio partium circuli. Et certè quod faciunt morulæ, hoc faciunt indiviſibilia illa motûs pauciora in ſuo genere; ſed ex dictis ſupra, morulæ ſi darentur, fieret diſcontinuatio circuli; Ergo & ex his paucioribus inſtantibus motûs, daretur diſcontinuatio.

Non Satisfacit ſecundò: Quia ponamus in duobus inſtantibus temporis A. & B. factum eſſe motum, ſi ſingillatim ſumantur inſtantia A & B. motus velocioris & tardioris, non plura potuerunt affluere indiviſibilia mobilis velocioris, ac tardioris, ut iſte Author cenſet & ratio probat: quia æquè illa indiviſibilia motus, ſunt indiviſibilia, ac puncta temporis, ſunt indiviſibilia. Ergo minus alio nō eſt: adeoq; nec poteſt aliquid effluere, in motu tardioris, minùs indiviſibili motus, qui effluxit reſpectu mobilis velocioris. Ergo etiam neque in illis inſtantibus motus A. B. ſimul ſumptis; potuerunt effluere plusquam duo indiviſibilia motus. Quod ipſum probatur: Tempus illud compoſitum ex duobus indiviſibilibus, nihil plùs habet, quàm illa duo indiviſibilia. Ergo non majorem extenſionem facit, quàm illa duo indiviſibilia ſingillatim, ſimul tamen accepta: quia aliàs fieret illic extenſio major illius temporis, non ratione indiviſibilium, ſed ratione alicujus alius. *Neque valet*, *ſi dicas*, fieri quid extenſius propter connexionem: non inquam valet, quia ſi conjunctio duorum ſemipalmorum, non facit majorem extenſionem

nem,quàm duorum ſemipalmorum,licèt faciat denominationem palmi;ſic conjuncti duorum inſtantium,non faciet quidquam extenſius duobus inſtantibus,licèt ut vult recentior Suar: fundet denominationem temporis.

Non Satisfacit tertiò. Ponamus in illis duobus inſtantibus temporis fluxiſſe tria indiviſibilia motus,mobilis A. velocioris, & nonniſi unum indiviſibile motus tardioris mobilis B. Quæro,vel in primo inſtanti temporis, effluxit tantùm pars indiviſibilis motus A,vel unum indiviſibile? Si pars? Ergo illud non eſt indiviſibile motus; Si totum unum indiviſibile? Ergo etiam illud conficiet mobile tardius B: ut ex dictis probari poteſt. Rursùs quando in inſtanti ſecundo movetur A,deberet conficere indiviſibilia duo motus: quo ergo modo,non erit mobile A,uno eodemque inſtanti,in duobus locis. Deinde ſi mobile A, ſecundo inſtanti conficit duo indiviſibilia motus: Contra erit. Non potuit conficere primo inſtanti, duo indiviſibilia motus:Contra erit.Non potuit conficere primo inſtanti,duo indiviſibilia motus. Ergo nec ſecundo: quia hoc ſecundum eſt æquale. *Vt hoc explicetur*:

Præmitto primò. *Si motus velocioris & tardioris mobilis,menſuretur Solis inſtantibus,æquè citò utrumq; movebitur:* neque enim minùs indiviſibili motus,nec plùs, in uno inſtanti confici poteſt. Quia verò illa indiviſibilia, ſolùm petuntur ex illa enuntiatione. *Nunc eſt motus*,quod *Nunc*,ſtare non poteſt,cum ratione prioris & poſterioris,eſſentialiter importatis, à tẽpore Phyſicè accepto; ideo ſicut illa enuntiatio non eſt nemine cogitante; ita nec illa menſura petita ex illa enuntiatione,erit nemine cogitante, ſed nemine cogitante erit tantùm objectiva veritas illius enuntiationis, ſcilicet exiſtentia motus non finita.Cæterùm ſi motus menſura, non ſint illa inſtantia,non ſequetur jam motus velocioris, & tardioris commenſuratio. Ad quod intelligendum.

Præmitto ſecundò. *Menſuram tarditatis motus,& velocitatis,eſſe aliquam extrinſecam*, & hæc non aliud eſt, quàm circulatio cœlorum: quia ſcilicet duplò tardiùs,non poteſt conficere ſpatium,niſi effluant circulationes v.g. 20: quod ſpatium,velocius mobile,conficit intra ſpatium circulationem v.g 10. Et licet quando circuli pars ſuperior, conficit ſpatium ſibi reſpondens majus,conficiat etiam pars circuli inferior, ſub eadem circulatione cœli, ſuum ſpatium minus, non inde ſequetur,eſſe æquales hos motus,quoad menſuram extrinſecam; quia ſcilicet,non reſpectu diverſorum ſpatiorum, quæ conficiunt, ſed reſpectu ejusdem ſpatii menſuratio accipi debet,quia ſcilicet ſi hoc ſpatium, quod habet pars circuli ſuperioris, ſervato eodem motu, pars inferior,tranſiret, deberet plùs circulationum cœli tranſigi, quàm fuerit transactum, decurrente parte ſuperiori circuli.

Quanquam menſura tarditatis motus, & velocitatis extrinſecæ, ſed jam à poſteriori poteſt eſſe ex 4. Phyſ. Tex. 96. ipſum ſpatium, ita ut ſit tardius motus,ſi ſcilicet parum ſimilis loci tranſeatur,velocior autem,ſi multum. Sed inſuper

Præmitto tertiò. *Præter menſuram extrinſecam tarditatis motus*,dari etiam menſuram,quaſi intrinſecam,& per modum principii fundans tarditatem.v.g. potentiæ motivæ debilitas, vel innoſcitivis defectus applicationis ex ſecundi de cœlo tex.36.& 4 Phyſ: tex 71.Rursùs diſpoſitiones mobilis,qualis eſt figura apta, vel inepta ex quarto cœli tex.42.medii commoditas, vel incommoditas ex quarti Phyſ: tex. 71. *His præmiſſis*

Explicatur tertiò. Cur v.g. aquila citiùs moveatur,quàm teſtudo? quia motus utriusq;, non menſuratur inſtantibus,vi quorum deberet eſſe æqualitas in utroque motu, ſed menſuratur diviſibili,& compoſito tempore ex partibus: ita ut v.g. aquila,plures partes ſpatii,ſub eadem circulatione conficiat,quàm teſtudo.plures autem ideo conficit,quàm teſtudo, quia major eſt vis motiva in aquila,quàm in teſtudine, proportionaturque illi majori vi, applicatio. Quare autem v.g.in circulo moto, partes inferiores non ſejungantur,licèt tardiùs procedant præ ſuperioribus, fit hoc:quia quæ eſt proportio magnitudinis partium ſuperiorum, ad partes inferiores, quoad quantitatem circularem,ea eſt proportio inter ſpatium conficiendum, à partibus ſuperioribus,ad ſpatium conficiendum,à partibus inferioribus,datâ ergo propoſitione dupli, in quantitate partium circuli,datur etiam proportio dupli in ſpatio conficiendo: non ergo ſejungentur partes inferiores,quia cum pauciores ſunt, minùs habent ſub eadem circulatione conficiendi ſpatii. Rursùs ideo non ſejunguntur illæ partes inferiores,quia id ſpatii percurrunt immediatè ſub eadem circulatione,quantùm ſpatii percurrunt mediatè partes ſuperiores; & quia mediatè percurrendo illud ſpatium minus, non ſejunguntur à ſe ipſis, nec partes inferiores percurrentes idem immediatè, ſejungentur ab illis ſuperioribus.

Contra hanc explicationem poteſt inter alia,hæc proponi difficultas. Vel maximè in præſenti tarditas vel velocitas motùs ſalvatur: quia ſcilicet principium motivum, habet vim percurrendi majus ſpatium,ſi fortè ſit velocius, ex quo principio potiùs ſequeretur, partes inferiores circuli; debere celerius moveri: ſit enim manubrium in centro circuli poſitum, moveatur circulus,vis ei & impulſus æquè applicatur, immo magis partibus inferioribus circuli, quia vicinioribus immediatè moto, deberet ergo inferior pars circuli citius moveri.

Prima Via occurrendi huic difficultati eſt, recurrendo ad idem nempè quòd virtus illa motiva, magis applicetur partibus ſuperioribus, quàm inferioribus: virtutis enim illius impreſ-

ſio

ſio incipit à magis proximo,& poſtea in remotiora procedit: & quia motus ille cauſatus in immediatori parte, juvat motum alius ſe ſuperioris, & ille ſuperior, motum alius ſuperioris: hinc ſuprema pars , habebit ex impreſſione virtutis à movente manubrium facta & inſuper ex inferioribus motum ſuum juvantibus, majorem impetum: & ſicut ſi ſint circuli ita connexi, ut anſæ unius, aripiant anſas alius, tunc motus ſupremæ rotæ, non tantum à movente primario, ſed etiam ab aliis circulis notabiliter augetur: ita idem fieret in præſenti. *Neq; valet, ſi dicas*, vi hujus doctrinæ ſequi, quòd partes remotiores illuminabilis, magis illuminentur conferentibus vim partibus immediatè illuminatis, ſicut partes inferiores conferunt, ad motum ſuperiorum partium circuli, non inquam valet: quia ſcilicet hoc experimur in rotis, nòn experimur fieri in luminoſo. Et quamvis non experiamur, quod partibus ſuperioribus plùs virtutis motivæ inſit, cùm tamen experiamur à poſteriori id ſequi, quod ſequitur ex majori virtute motiva, vel applicatione illius, nempè celeritatem motus, ideo ex ſigno hoc, à poſteriori colligimus, virtutem motivam majorem illic eſſe.

Hæc Via Respondendi, non eſt univerſalis; quia accipiamus circulum, vel pilam: projiciat illam movens extrinſecum ut volvatur, eo caſu, virtus impulſiva immediatiùs imprimetur partibus ſuperioribus, utpótè vicinioribus, deberentque partes ſuperiores juvare virtutem motivam partium inferiorum, ſi eſt conſtans doctrina adlata, & tamen partes circuli inferiores, tardiùs moventur , *hinc*

Secunda Via ſatisfaciendi eidem difficultati eſt, ſcilicet poſito, quòd æqualiter applicetur, omnibus partibus circuli, vis motiva, tardiùs movebuntur partes inferiores ex accidenti: quia ſcilicet, quamvis poſſent æquali celeritate & æquale ſpatium, ſub eadem circulatione conficere, impediuntur ſitu quem medium habent, & ex altera parte, partes antecedentes, nec perrumpere, nec penetrare poſſunt. Quod autem merè, propter dictum impedimentum hoc proveniat, ſignum à poſteriori eſt: quia ſi illæ partes ponerentur loco ſuperiori, conſimilem curſum ſuperioribus facerent.

# DIFFICULTAS II.

## *De motu projectionis.*

His de diviſione motûs in tardum & velocem dictis, reſtat dicere , de diviſione motûs in naturalem & violentum. Naturalis eſt, qui ſecundùm inclinationem ſubjecti, violentus autẽ è contra. Et quia motus violentus maximè in projectione elucet, de hac agemus.

## Punctum Difficultatis I.

### *Præmittuntur quædam.*

Præmitto primò. *Eſſe aliqua projecta, quæ non niſi ſecundùm modum, violentiam habent*, ut quando lapis cum violentia deorſum projicitur, de hoc motu.

Assero primò. *Illum motum etiam à principio naturali produci.*

Ratio: Tum quia, ſi ſponte caderet, produceret illum motum, cur detinebit ſuam actionẽ, quando violenter producitur. Tum quia ſi non concurreret ad productionem illius motûs, deberet ſe , vel attollere , vel reſiſtere illi motui quod improbabile eſt: nunquam enim habet vim, à centro recedendi, non etiam ſe habet merè paſſivè, quia majorem ſentimus difficultatem in projiciendo eodem lapide ſurſum , quàm in projiciendo deorſum. Ergo apparet non à ſola projectione, motum illum cauſari, cùm tamen ad motum ſurſum, paſſivè ſe habeat lapis. Tum quia ſi ob aliquam cauſam non concurreret gravitas naturalis ad illum motum, ex eo non concurreret: quia eſſet malum illius; hæc autem ratio non convincit: nego enim illum motum eſſe malum illius, ſed potiùs bonum , licèt tale, quod à lapide haberi non poſſit, ſine ſuperaddito principio. Addatur gravitas tanta lapidi, quanta eſt ſufficiens, talem motum ciere, quantum ciet virtus illa, non erit hoc violentum lapidi, & cur erit violentum , ſi hoc faciat aliunde habitâ virtute? Animali ex turri cadere eſt malum, & tamen caſum illum principiat naturalis gravitas: dato ergo, quòd motus ille eſſet malum lapidis , non ſequeretur jam inde principiari eundem à naturali virtute nullo modo poſſe.

Neque valet, ſi dicas, gravitatem reſpectu illius motûs , habere ſe ſolùm , ut conditionem. Tum quia conditio, nunquam eſt principium idem agendi, & ita approximatio, nunquam erit; & tamen aliàs gravitas principiat motum deorſum. Tum quia gravitas animalis, non eſt conditio ſine qua non, ad motum, ex turri deorſum. Tum quia quodcunque oſtenderis ſignum legitimum inveſtigandæ non conditionis, ſed principii agendi, idem oſtendet, gravitatem non habere ſe per modum meræ conditionis.

Assero ſecundò, *motum illum non à ſola gravitate innata, ſed etiam à cauſa projectionis cauſari.*

Ratio, quia experimur projectum lapidem, citiùs deorſum deſcendere, cujus ratio non poteſt in aliud principium, quàm in projicientem, referri.

Assero tertiò. *Tunc projiciens plus agit, quàm gravitas, quando celeritas motus, excedit plus, quàm uniter, celeritatem naturaliter competentem.*

Ratio, quia ſi erit æqualis celeritas, æquè utrum

trum aget: hinc ſi deſcendente lapide ut 2. cito, deſcendat ut 4. cito, æqualiter agent: ſi ut 5. magis aget projiciens. Quæ autem dicta ſunt de motu gravium deorſum, proportionaliter applicanda ad motum levium ſurſum.

Præmitto ſecundò. *Cauſam projectionis immediatam non eſſe ſemper ipſum projiciens.* quamvis ſit ſemper cauſa mediata.

Ratio primæ partis: Tum quia, ſæpè durat projectio, cum jam non exiſtit projiciens. Tum quia vel producit aliquid, quod defertur etiam in medium, projiciens in projecto, vel non producit? Si non producit? ergo vel agit in diſtans, vel nulla eſt cauſa motûs illus projectionis. Quod ſi producit aliquid? ergo quod voluimus, mediatè agit. Tum quia diſtans non poteſt eſſe cauſa, niſi mediata, ſed defacto projiciens à projecto exiſtente in medio diſtat. Ergo illius projectionis cauſa immediata, non eſt projiciens.

Ratio ſecundæ partis: quia niſi ponatur projiciens eſſe cauſa mediata projectionis, nulla dabitur cauſa illius motûs, reperireturque effectus ſine cauſa.

Præmitto tertiò. *Cauſam projectionis & impulsûs non eſſe ſolùm aërem vel medium*, contra quam ſenſit Dandinus ſecundò de anima, Dig: ſecunda. Pereira, & alii, qui cenſent primò moveri projectum ab ipſo projiciente, poſtea à medio, ſine ulla qualitate impreſſa.

Ratio prima præmiſſi eſt Ovied. Quia ſi projecta moverentur ab aëre, omnia mota eâdem velocitate moverentur: Quia cauſa motûs eſſet eadem, aër, & eodem modo applicata.

Reſponderi poſſet, negando cauſam motûs, eodem modo eſſe applicatam, dicerent enim oppoſiti, ideò in medio, majori velocitate pergere projectum, quia præ commotione facta aëris à projiciente, motæ partes, majori poſtea niſu promovent alias, conſequenter cauſam motûs, non eſſe eodem modo applicatam.

Ratio ſecunda ex eodem eſt: quia ſi motus projectorum cauſaretur ab aere, non eſſet ratio, cur ad tantam diſtantiam deficeret, & cœlum v. g. non tangeret: eadem enim eſt vis agentis in fine motûs.

Reſponderi poſſet. Neg: Sequelam. Quia quò debilior eſt motus profectus primò à projiciente, eò facit ut brevius una pars aeris aliam trudat, & ſecum mobile deferre poſſit.

Ratio tertia hujus præmiſſi, petenda erit ex adferendis ſequenti puncto.

Cæterum indubiè, aer, & medium juvant ad motum illum. Et quidem juvant partes anteriores aeris, & voluit Phyſ: 8 Philoſ: tex: 80. quia una protrudens aliam, aperit faciliorem viam projecto gravi, juvant etiam partes aeris ſubſequentes: quia dum hæc ad impediendum vacuum, & replendum illud ſpatium, quod mobile projectum deſerit, accurrunt cum impetu, fit ut protrudant à tergo mobile projectum; ſic. v. g. ſit ingens ſphæra projecta, poſt cujus tergum ponatur pluma, aut aliquid levius, factâ projectione trahetur aliquantulum pluma poſt illud projectum, quod in aliud referri non poteſt, niſi in ſuccedentes à tergo, partes aeris. Juvant etiam partes laterales, quia & ipſæ commoventur verſus partem, quâ procedit impulſus, immo etiam concurrere debent ad tergum lapidis, ut impleant etiam pro ſua parte locum aeris, cum violentia ſequentis. Et certè ſi ob exhalationes calidas, in terræ hiatibus interceptas, fit terræ motus, ſi ventus concutit etiam ædificia & turres, cur mobili projecto, aerem ad motum prodeſſe negabimus? Et ſicut in pneumaticis molendinis, tanta rota ſolo vento circumagitur, cur non conferet in projectione quidquam aer? Et hoc expreſsè docuit Philoſoph: 8. Phyſ: C. 10. Tex. 82. 3. de cœlo C. 2. Tex 28.

Quod autem dico de impulſu ordine ad motum, quòd ſcilicet ad eum conferat aer; proportionaliter dici debet, quòd conferat ad retinendum grave, ne deorſum ruat, hocque videntur probare experientiæ, v. g ſi in vitro circumagatur aqua, & dextrè orificio terræ obvertatur, nõ fluit, pondusque illud aquæ aer ſuſtentat, idem dicendum de nummo itidem rotato in galero, qui etiam non decidit, & quamvis referri hoc principialiter debeat in hoc principium, quia poſito illo corpore in æquilibrio, non eſt ratio, cur ad hanc potiùs, quàm illam partem vergat, tamen ad hoc confert ipſe etiam aer, unde etiam ſi acicula dextrè ponatur in aqua, ob ſimile æquilibrium non immergitur, confert tamen ad hoc corpus aquæ, conferet ergo ſuo modo & corpus aeris. Sed reſtat quærere, an præter aerem ad ciendum motum in medio, detur aliqua qualitas?

## Punctum Difficultatis 2.

### *An detur qualitas projectis impreſſa?*

Dicendum eſt. *Probabile eſſe imprimi à projiciente impulſum, qui ſit qualitas à projiciente producta, nata producere motum in corpore cui imprimitur*, vel ſi admittas impulſum etiam in ſpiritibus, de quo in materia de Angelis pro ly in corpore pone in re. *Ad id probandum.*

Prima Experientia eſt, qua utitur etiam Ovied: flante vento verſus orientem, exploſus in adverſum globus, tanto impetu fertur; ergo latio illa non eſt in aerem referenda: quia hic adverſus eſt.

Reſponderi poteſt, etiam fortiſſimo vento poſito, quia major vis eſt aeris primo moti à globo excuſſo, reſiſtere illi ventus non poteſt, & ſicut flante maximo vento, impediri non poteſt,

ne

ne in terræ motu concluſus aer exeat, ſic nec tunc impediri poteſt.

SECUNDA Experientia eſt. Quia ſi lanceæ projectæ alligentur fila, vel plumæ, experientia docet, tàm fila, quàm plumas rejici poſt tergum lanceæ, ergò apparet minore violentiâ à tergo propelli corpus projectum ab aere, quàm urgeat ventus reflans à fronte: quia ſi majori violentiâ urgeret, plúmas illas reflaret contra impetum venti.

RESPONDERI poteſt, quòd ſequela illorum filorum poſt lanceam projectam, non cauſetur à vento, contra quem tendit lancea, nam quietiſſimo etiam aere projectâ lanceâ, fila tamen illum ſubſequentur: ergo ſequela illa non debet referri in ventum reflantem. Immò admiſsâ hac qualitate, illa non tantùm lanceæ, ſed & filis alligatis imprimeretur, cur ergò inadverſum nō pergunt fila, ut pergit lancea. Ratio ergo hujus ſequelæ, in hoc potiùs principium referri debet; quia ex una parte, motus illis à quocunque tandem movente, tantus conferri non poteſt, utpotè nimium levibus; & ex altera parte eſt illîc motus tractionis, in motu autem tractionis, corpus tractum, ſequitur, non antecedit, aerq; ipſe occurrens filis, aufert illis commoditatem anteceſſionis.

TERTIA Experientia: quia trochus circumagitur, cujus rotatio aeri tribui non poteſt.

RESPONDERI poteſt negando, quòd etiam aer rotari non poſſit, immò defacto in ventis rotatur confringentibus obtortè arbores, & ſinuantibus in rotundum pulveres. Caſu autem, quo aliquis adflabellet trocho, ſi violentè faciat, intercipiet motum; ſi lentè, juvabit adhuc; quia partes aeris jam motæ trahent ſecum adflabellatum aerem. Quod autem dicit recentior Suar: etiam in vacuo, rotandum eſſe lapidem, pro hoc non poteſt dari experientia, & ſi daretur rotatio, ea deberet tribui, nonniſi immediatè conjuncto projicienti.

QUARTA Experientia. Quando currimus, non ſentimus impulſum retro ab aere, aliàs ab eo vehementer urgeremur.

RESPONDERI poteſt, in curſu noſtro non eſſe impulſum, ſed lationem meram, ſolus autem impulſus per aerem ſalvandus: ſi autem non eſt illîc impulſus, quid mirum, quòd non ſentiamus aerem propellentem; & certè dum currimus, nullam nobis qualitatem projicientem imprimimus. Ergo ſi excurſu pro præſenti valet argumentatio, probabit nullam dari impreſſam qualitatem.

QUINTA Experientia eſt, quia corpus magis grave, & minùs leve, æquè citò deſcendunt deorſum, quamvis, magis moveatur aer, globo majori.

RESPONDERI poteſt, antecedens falſum eſſe, ſed poſitâ etiam ejus veritate, nihil evincetur, eò quòd dici poſſit aerem non poſſe vincere principium, quod aliàs eſt cauſativum æqualis motûs, etiam independenter à projectione.

SEXTA Experientia eſt. Non poteſt intelligi, quomodo aer vim faciat, projiciatur enim jaculum longiſſimum, tunc vel urgetur jaculum ab aere, qui eſt retro; & hoc non: quia aer cùm ſit corpus liquidum, non habet vim, ut corpori cæteroqui ſubtiliſſimo jaculi, imprimat illum motum; non etiam urgetur ab aere, qui eſt lateralis: quia non à lateribus impellitur jaculum, ſed per lineam rectam.

RESPONDERI poteſt, ex dictis ſupra, etiam à collaterali aere, juvari illum motum, modò ille motus, non in ſolum aerem, ſed immediatè etiã in projicientem referatur, immediatè commoventem aerem, qui ſecum trahit illud jaculum, qualecunque tandem eſt; & ſicut figura illa non obeſt virtuti impreſſæ, ita nec oberit projicienti & aeri.

SEPTIMA Experientia eſt. Pueri ita ſcitè projiciunt fragmenta teſtarum, & lapillos, ut aliquoties ſubintrent aquam & emergant, quod fieri non poteſt ſine virtute impreſſa.

RESPONDERI poteſt, cùm rectà projicitur lapillus in aquam, præcipue cum impetu, ebullitio ſequitur, cujus ebullitionis non alia eſt cauſa, niſi aer aquæ immiſtus, qui poſtea ſe ſuo loco reſtituit; cur ergo in aerem ſubintrantem & emergentem, & ſinuatione ſuâ iteratò ſubintrantem, referri id non poterit; immò hæc experientia potiùs oſtenderet, non dari ullam qualitatem impreſſam, vi cujus illa emerſio ſequatur, nam perinde eſt illi qualitati impreſſæ, emergere, vel non emergere, cùm tamen naturaliter aer debeat ſe ſuperponere aquæ, niſi impetu aliò trahatur. Referri ergo hoc debet in modum factæ projectionis, & in aerem, volentem ſe reſtituere ſuo loco, & dum iteratò immergitur, ex colliſione varia, & reflexione id cauſari, quamvis autem aer, obvolvat illum lapidem, madefiet tamen lapis, quia aer non eſt corpus ita denſum, quod liquiditati, aquæ, intra poros ſuos l cum non præbeat.

OCTAVA Experientia eſt: ſi projecta à ſolo vento moventur, cur idem globus, maximo vento expoſitus, non tantâ celeritate movetur, quantâ movetur projectus?

RESPONDETUR, quia globo, qui ſolùm exponitur vento, deeſt principium, quod eſt ipſe projiciens, & immediatè aerem movens, neque defectus ille motûs, debet rejici in vires aeris, vel venti debiles, nullus enim homo tàm validè projicit quàm validè ſubvertit, tempeſtuoſus ventus.

NONA Experientia. Nuclei recentiorum ceraſorum, ex compreſſis digitis, ita impetuosè excutiuntur, quod in aerem referri non poteſt, nam hic moderatiſſimus intra digitos comprimitur.

RESPONDETUR. Cauſari id immediatè ab ipſomet comprimente, & ex impetu aeris, licèt non magni, impetuosè tamẽ primo moti, à projiciẽte.

Decima Experientia, Rotæ cum libratione, exiguo etiam corpori incluſæ, uno etiam digito, citiſſimè gyrantur, quod in aerem referri non poteſt.

Respondetur. Neque etiam referri poſſe in virtutem impreſſam, quantilla enim illa, à digito imprimi poſſet? referendum ergo hoc eſt, in ipſam libram & ſtructuram.

Undecima Experientia eſt. Moveatur aqua in phiala, deſinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cujus motûs cauſa referri non poteſt in ipſum aerem: quia hic modicus eſt.

Respondetur. Primum motum cauſarum fuiſſe ab ipſomet movente, poſtea aliæ partes, movent alias partes, ſicut ipſum primò movens inceperat, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus ſit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum ciere poteſt.

Hæ, ut vides, experientiæ, rem quidem probabilem reddunt, ſed non ita; ut quieſcat intellectus.

Ratio. Pro concluſione adferri poteſt. Impoſſibile eſt tranſire, à non eſſe projicientis, ad eſſe projicientis, ſine ſufficiente mutatione, quæ alia non erit ſufficiens, niſi ipſa qualitas impreſſa. Si enim eſſet aliquid quod ſalvaret, eſſet ipſemet motus; de hoc ipſo quæritur, re jam aliquantulum à movente diſtante, quomodo ille motus cauſari poſſit; quomodo ipſe aer moveri? &c. Et ſicut non ſufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, niſi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impreſſa.

Objicitur primò auctoritas Ariſt. ex 4. Phyſ. tex. 68. & ex 3. Cœli textu 28.

Respondetur. Illis locis Ariſt: partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam. lib. de Cœlo tex. 28. dicit Philoſoph. projecto imprimi potentiam, & 8. Phyſ. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hîc in Comment: S. Thom: ſtat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar: 6.

Objicitur ſecundò. Motus tractionis, non fit per qualitatem ſuperadditam. Ergo nec motus projectionis

Respondetur. Diſparitatem eſſe: quia tractio eſt tàmdiu, quàmdiu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui inſtrumentaria virtus, quæ agat; cùm autem fiat projectio, ceſſante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda eſt illi virtus inſtrumentaria.

Objicitur tertiò. Non eſſe explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

Respondetur. Multa admitti, ad quæ ratio cogit, quamvis nos eorum penitiſſima cognitio lateat, ut huic objectioni ſatisfiat. *Sit*

## Punctum Difficultatis 3.

### *Notantur quædam de hac qualitate.*

Noto primò. Quòd impulſus, neceſſariò quidem, ſed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, neceſſariò quidem, ſed tamen impedibiliter, cauſat motum deorſum, unde experimur, ſi rota ſiſtatur breviſſimè, leniſſimè & poſtea dimittatur, rotabitur.

Noto ſecundò: Qualitatem hanc eſſe ex genere ſuo accidens, poteſt enim adeſſe & abeſſe, habereq; ſe per modum potentiæ, ſed extrinſecè ſuperadditæ, principiat enim motum, & non eſt ratio formalis motûs, eritq; eadem ſpecie ſivè in hanc, ſivè in illam partem producat motũ, nata enim eſt principiare motum, modò ſit indebitus mobili, & ſicut idem per adverſarios, ſpecie aer, principiat tàm diverſos motus, ita eadem ſpecie qualitas, principiabit eosdem, ita ut eadem qualitas, quæ ſervit ad motum ſurſum, potuerit ſervire ad motum deorſum. Eſt tamen iſta virtus, diſtincta ſpecie, à potentiis naturalibus, quia non eſt determinata ad eundem motũ, ſicut gravitas, ſemper eſt determinata ad motũ, deorſum. Puto tamen illam produci ſucceſſivè, ut ſonum, qui quamvis non habeat contrarium, ſucceſſivè tamen producitur, quia produci inſtantaneè, eſt produci perfecto modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, niſi Experientia, vel Ratio doceat.

Noto tertiò. Cauſam ſubjectivam iſtius qualitatis, eſſe mobile, & quamvis iſta virtus materialis ſit, permeare totum ſubjectum poteſt, ad eum modum, quo lux, corpus diaphanum, virtus magnetica ferrum. Cæterùm ſi partes aliquæ, magis ſint capaces qualitatis illius, fieri poteſt, ut illis magis imprimatur, ut ſic ſolidis calami partibus, magis imprimitur hæc virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut ſolidis partibus priùs eant.

Noto quartò, Quare motus projectorum in medio, ſit velocior, quàm in principio; & fine, cùm tamen motus naturalis, ſit in fine velocior. Tota res ad experientias eſt devoluta. Arriaga cenſet gravia & levia, cæteris partibus, æquè citò moveri; idque ſibi probatum eſſe: Non deſunt impreſſi, qui oppoſitum ſibi probatum aſſerunt, licèt id non poſſit diſcerni in parvis diſtantiis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, ſcilicet ab altiori motum, falſum eſſe, quòd majorem imprimat impetum, eò, quòd lapis de propinquo motus; magis lædat, quàm pila de longinquo, id inquã nihil probat, nam iſta ſunt accipienda cæteris paribus, ſi ſcilicet æqualem gravitatem habeant, & ſic idem lapis, ex altiori loco deſcendens, magis læderet, quàm de propinquo.

Circa

Circa theſim propoſitam ſit hæc interim ratio; Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata à principio, quæ in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla eſt diminutio, ex altera parte, minùs habet de reſiſtentia aeris, & plus à tergo propellentis aeris; & licet aer, ſit in loco ſuo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideò magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non eſt factus tantus aeris impulſus, qui fit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideo ab initio, non eſt tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, quia virtus, & qualitas illa impreſſa, in fine enervata ſupponitur, & variata. In medio autem, cùm adhuc vigeat, & ſufficientem ab aere habeat impulſum, ideò in medio velociſſimus eſt.

Dici etiam fortaſſis poſſet. Omnem motum, cæteris paribus, motu ipſo facilitari, quia ipſe proceſſus, motivam juvat. Sic v.g. equi ad agonem currentes, ſub initium, non ita citò currunt, atq; in proceſſu ulteriori: Pondus etiam difficiliùs trahitur ab initio, quàm ſemel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motûs, faciendam, inventæ ſunt rotæ, quæ quò plures ſunt, plurificando motum, magis eundem facilitant: hinc & qualitas illa, ſequitur naturam illorum motuum, unde magis in medio, multiplicatis ſcilicet jam motibus, quàm ſub initium movet; ſed quia hæc virtus langueſcit ſub finem, hinc ſub finem, non eſt ita velox. In motu autem naturali, quia manet idem principium invariatum, motu facto, qui ſub finem plurificatus eſt, juvatur ad celeritatem, non quòd illa non exiſtentia motuum influat in celeritatem, tanquam aliquod principium, ſed reddit potentiam habiliorem, ad ſe exerendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem ſe, per modum habitûs, hic enim, talibus principiis non conceditur, ſed per modum diſpoſitionis cujusdam, & prærequiſiti, præſuppoſitiq;, hoc ipſum à poſteriori, ipsâ experientiâ monſtrante.

Noto quintò. Quæ ſit cauſa corruptionis impulsûs.

Respondet Vaſquez, & cauſam illam refert, in productionem impulſus contrarii, & ita, cùm ſurſum attollitur lapis, producit in ſe impulſum, deorſum, cui doctrinæ adjungit aliud, quòd terra ſit in æquilibrio, ſitq; ut ad omnem impulſum, contremiſcat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua bilance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctũ Recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterùm, quòd terra ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet; Ratio eſt. Quia inclinaret ultra centrum, & quia proceſſus ultrà centrum, eſt aſcenſus, aſcenſum illum, nullum ſuperadditum pondus cauſare poteſt. Aliud eſt, de bilance, quia ſi uni parti, aliquid addideris, pars depreſſa eſt talis, ut illi ſit connaturale deſcendere deorſum, eò quòd non ſit in centro. Quòd autem corruptionem impulſus, refert Vasq: in productionem impulſus contrarii, id univerſaliter, non convincit. poteſt enim eſſe impulſus gravis deorſum, qui elangueſcat, & tamen non producat in ſe, impulſum contrarium, cùm ſecundùm conditionem illius, ſit, trudere deorſum. *Hinc aliter*

Respondetur. Interdum qualitatem impreſſam corrumpi, ſolâ obſiſtentiâ oppoſiti, ut dum rem projectam manu fortiter arripimus ne procedat, aut dum objectus paries, reſiſtentiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi poteſt, per gravitatem naturalem, incipientem ſuperare vires qualitatis impreſſæ. Denique corrumpi poteſt, quòd de ſe ſit talis qualitas, quæ tantùm, vel tantùm, petat durare, Deusq; illam, ſecundùm hanc nonniſi ejus conditionem, gradualemq; intenſionem tenetur conſervare, hocq; contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus deſinit moveri. Illuſtrari hoc ſolet inſtantiâ de ſono, qui, licet, non habeat contrarium, ſuapte naturâ deſinit: Et ita v. g. dum lapis ſurſum aſcendit, ſi impediat Deus illius gravitatem deorſum depoſcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim ſupponitur impedita, ſuapte ergò ſponte deſinet.

Dices primò ex Ovied: Quòd gravitas naturalis, nullo modo, ſit cauſa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producatur impulſus. Ergo non poteſt corrumpere illum, quia nulla forma, conducere poteſt, ad id, cujus eſt cauſa corruptiva.

Respondetur. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum ſurſum, quia interdum contrariatur motui; ſi enim ſit magnus lapis, projici non poteſt, & tamen experientiâ conſtat, lapidem mediocriter gravitantem, altiùs projici, quàm plumam. Directè autem, dici poteſt, quòd ea, quæ ſe paſſivè ad aliquid habent, per modum diſpoſitionis, nunc verò, per modũ cauſæ, poſſint diverſis effectibus ſervire, licèt cauſa, in quantum aliquid per ſe cauſat, oppoſitum cauſare non poſſit: & ita motum ſurſum non cauſat per ſe gravitas, ſed per ſe, tantùm motum deorſum, per accidens autem, diſponere conducereq; poteſt, ad motum ſurſum, & ita v.g. frigus per ſe nonniſi frigefacit, & tamen per antiperiſtaſim, conducit ad calefaciendum. Quare autem, cauſa non poſſit producere, contrarios effectus per ſe, hoc experientia probat, depoſcit naturæ ordo, & determinatio motus naturalis, qui ſemper eſt ad unum.

Dices ſecundò ex eodem: Nunquam gra-

dus,etiam remiſſus frigoris, poteſt conducere poſitivè, ut introducatur, gradus valdè remiſſus caloris; quia ſcilicet frigus, non poteſt eſſe principium duorum oppoſitorum, ergo neque illa gravitas poteſt deſervire, tàm ad receptionem qualitatis impreſſæ, quàm ad corruptionem ejusdem.

Respondetur. Etiam gradus unus remiſſus frigoris, conducit in Antiperiſtaſi, cum aliis, ad intenſionem caloris, totumq; frigus, idq; ideò; quia hoc facit per accidens, nec per ſe producit calorem ita etiam, & gravitas illa per ſe non producit motum ſurſum.

Dices tertiò. Si gravitas eſſet contraria illi qualitati, diminueret de illa, cùm primùm imprimitur.

Respondetur. Gravitatem, cùm non ſit qualitas per ſe activa, & principiativa, præterquam motûs deorſum, & eorum, quæ illi debentur, non poteſt ſe expedire ad diminuendam qualitatem impreſſam, ſi valdè intenſa imprimatur, ſecus ſi debilis, & illius non ſuperativa.

# DIFFICULTAS III.

## *De motu reflexo.*

NOn ſolùm motum violentum, qui cauſatur à qualitate impreſſa, ſed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obſiſtens, unde reflexio utriq; huic motui communis eſt, licèt reflexio ipſa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid miſtum de violento, non ſemper tamen eſt abſolutè violentus; quia ſi tabulatum ſuperius, obſiſtat motui lapidis, ſurſum projecti, non erit decidenti deorſum lapidi, motus violentus ſimpliciter, licèt admiſtum habeat ſub initium, aliquid ſaltem violentiæ. Porrò de reflexione, in hoc difficultas eſt: Motus reflexus à quonam cauſetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, poſtea reflexum?

Dicendum eſt: *Motum reſilientiæ quemcunque cauſari à corpore reflectente, licet pro conditione requirat interdum motum projicientis*, dixi interdum, quia ſi pila aliqua, ponatur ſupra fila, quæ proprio pondere prærumpere poſſit, illa pila reſiliet à pavimento, tamen illic nullum reperietur projiciens.

Probat primò Ovied: Quòd motus reſilientiæ, non cauſetur à projiciente; conſequenter quòd à corpore reflectente. Impulſus projicientis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppoſitam, quod probat: quia ſi hanc virtutem haberet, etiam cauſaretur reſilientia, quando impediretur corpore molli, quod eſt contra experientiam.

Responderi poſſet, quòd projiciens, habeat hanc vim, non quomodocunq; acceptus, ſed habens circumſtantiam corporis obſiſtentis; & ſicut potentia motiva, habet vim producendi motûs localis, quantumvis ſine loco, illum exercere non poſſit, ſic projiciens, quamvis habeat vim cauſandi motum reſilientiæ, tamen niſi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit: projiciens item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projiciens in plumas, concutere non poſſit.

Probant ſecundò alii: Manente eodem principio, adhuc ſecundùm diverſitatem corporis obſtantis, magis vel minùs, fiet reſilientiæ, nullaq; erit, ſi nullum ſit corpus obſiſtens, ergò id referri debet in ipſum obſiſtens.

Respondetur hoc argumento, id ſolùm evinci; quòd independenter, à circumſtantia corporis obſiſtentis, non poſſit uti, illâ ſuâ virtute, projiciens. *Antequam probetur Concluſio,*

Suppono. Quòd corpus reflexum ab eo, quod eſt cauſa motûs reflexi, (quæcunq; tandem illa cauſa ſtatuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut reſiliat, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

Ratio: Tum quia, ſi projectio imprimit virtutem, cur non imprimeret reſilientia? & quidem virtutem permanentem, quia ſicut remotum à projiciente corpus adhuc movetur, ita reſiliens, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, unà ſecum illud deportando, ita ut moveatur ad motum ipſummet, tempeſtuoſi venti; nulla tunc datur virtus impreſſa: cùm ſit conjunctum ſemper principium motivum, moto; & tamen illud ipſum, impactum corpori obſiſtenti, reſiliet; Ergo, debebit habere novam virtutem motivam. Tum quia, non rarò corpus reſiliens, longiùs procedit, quàm proceſſiſſet, ſi motu directo perrexiſſet, ergò apparet, imprimi novam virtutem. *Hoc ſuppoſito*

Probatur tertiò concluſio. Illud eſt cauſa motus reſilientiæ, quod eſt cauſa virtutis illius noviter impreſſæ, ſed cauſa virtutis noviter impreſſæ, eſt ipſum corpus obſiſtens. Ergo. Major probatur iſtis, quæ adlata in ſuppoſito. Minor autem probatur: quia primò projiciens, nihil tunc agit, poteſtq; jam non exiſtere.

Confirmatur hoc ipſum. Quia ſi reſilientia proveniret à projiciente, tunc alliſa ad plumas pila, reſilire deberet, nam ex una parte, non poteſt ulterius procedere, ſicut non poſſet ulterius procedere, alliſa lapidi, & ex altera parte, impulſus, per adverſarios eſt cauſa motus reflexi; quæ adhuc cauſa manet, poteritq; pilam longiùs promovere, ergo ſi non promovet, deeſt aliqua cauſa, nempe additio novæ virtutis, à reflectente.

*Quòd autem, pro conditione reſpiciat ipſum projiciens.*

Ratio, quia niſi accedat, motus projectionis,

nis,ad corpus obſiſtens,non fiet reflexio, Ergo reſpicit projectionem illa reflexio, ſed non tanquam cauſam reflexionis,ut dictum, ergo tanquam conditionem.

Objicitur primò: Non eſt ratio,cur potius ipſum corpus obſiſtens,non ſit potiùs conditio, quàm ipſe motus projicientis.

Respondetur.Eſſe potiorem rationem,quia datur illic qualitas nova, quæ pro principio,debet aliquid importare, ſed non importat projicientem, ob dictam rationem, ergo importabit corpus obſiſtens.

Objicitur ſecundò. Impulſus,erat ſufficiens ad protrudendum longiùs pilam,& adhuc perſiſtit in illa pila, cur ergo reflexionem, non operabitur?

Respondetur, quòd qualitas illa, poſt impactionem, non perſiſtat, ſed violenter in puncto reflexionis exſtinguitur, eo planè modo, ac ſi manu arreptâ, pilâ currens ſiſteretur,niſi, quòd manus arripiens: non imprimat poſtea reſilientiam.

Objicitur tertiò. Reflexio lucis per ſpeculum, non cauſatur à ſpeculo, ergo nec reſilientia,à corpore obſiſtente.

Respondetur.Diſparitatem eſſe, quia lucem nihil cauſare poteſt, niſi luminoſum, non autem motum,quodcunq; corpus proportionatum.

Objicitur quartò.Si motus reſilientiæ, cauſaretur ab obſiſtente,ſemper cauſaretur.

Respondetur.Non ſemper cauſari,quia ſæpè deeſt conditio, v. g. adlatio impetuoſa corporis reſilituri, gravitas corporis impacti, ſuperans vires obſiſtentis, cæteroqui impreſſuri virtutem reflectibili,ſi non fuiſſet tàm ponderoſum.

Instab: Quò impulſus eſt fortior,eò reſilientia eſt fortior. Ergo apparet, illam cauſari ab illo impulſu.

Respondetur. Etiam corpus quod eſt durius,ordinariè loquendo, eo magis reſilit ab illo projectum, cur ergo,vi ejuſdem medii termini, non cauſabitur à corpore obſiſtente? eſt autem fortior impulſus, conditio reſilientiæ fortioris, quia experimentum docet, quòd duritia, non meliùs quàm impetu probetur, & quia reſilientia illa, eſt quaſi experimentum duritiei, & modus, quo ſe illa exhibet, ideo requirit fortior reſilientia,fortiorem impetum, unde virtus iſta repulſiva,ita ſe habet, ſicut exercitus ordinatus, in quo plures hoſtes, ſi ingruunt,eò plures expediuntur milites.

Objicitur quintò. Paries non ſe movet,ergo non imprimit impulſum.

Respondetur.Ad impulſum propulſionis,eſſe neceſſarium motum propellentis, ut patet, dum manum reducimus lapidem projecturi, ſed hoc non eſt neceſſarium, ad motum reſilientiæ. Quòd autem,non ſit neceſſarius motus, ut qualitas impreſſa producatur, ratio negativa poteſt dari, quia ſcilicet, nec ratio, nec experientia, id evincit, quæ ſtat pro aliis, quæ motum requirunt.

*Reſtat quærere, An mobile projectum, in puncto reflexionis quieſcat?*

Triplex poteſt accidere reflexio, Primò dum ſuapte naturâ deficit impulſus, ſurſum elevativus,& cùm incipit grave, reflectere ſe deorſum. Secundò dum occurrit corpus,magis grave,deorſum deſcendens. Tertiò, alliditur corpori obſiſtenti, v.g. pila parieti, *Circa quæ*

Assero primò. *In reflexione primi generis,intervenire ſemper quietem.*

Ratio: quia devenire eſt, ut ſicut gravitas eſt v. g. ut 4. deprimens deorſum, ita etiam ſit virtus elevativa ut 4. attollens ſurſum, quo caſu, nulla pars aget, quia victoria ſemper eſt ab exceſſu; adeoque nec huc, nec illuc movebitur, conſequenter, quieſcet, idemq; etiam contingeret in vacuo, quia etiam in vacuo, dari poſſet æqualitas illarum virtutum.

Assero ſecundò. *In caſu ſecundò non dari ullam quietem.*

Ratio: Tum quia,quies hæc, ut dixi, infundatur æqualitati,jam autem extemplò, gravius ſuperveniens, vincit vim ſurſum elevativam. Tum quia, ſi quieſceret illa pila, quieſceret etiam imminens illi pondus,eſt enim illa pila,medium corpus inter centrum gravitatis, & inter grave deſcendens. Motus autem remotioris, non datur,non moto intermedio, aliàs tunc fieret penetratio. Quòd ſi quieſcit, quæ cauſa illius quietis, non gravitas deſcendentis, quia hoc appetit deorſum, non vires pilæ, quia hæ exiles,ergo nulla illic cauſa quietis. Et quamvis motus reflexus, & modus directus, ſint motus contrarii, adhuc tamen continuari poterunt, quoad tempus, quamvis continuari, quoad aliqua non poſſint,ſicut continuatur motus mortui animalis,cum motu viventis, dum ex turri v.g. decidens moritur, punctumq; illud reflexionis, diverſo reſpectu erit, & finis, & principium,incipietq; tunc moveri deorſum, cùm ſiſtet motum ſurſum.

Assero tertiò. *In caſu tertio,dari quietem*,ſed ſub diſtinctione, ſi virtus impreſſa à corpore reflectente, ſuperet impreſſam, à projiciente,non dabitur quies.

Ratio: quies eſt negatio motûs, non datur autem in illo caſu, negatio motùs, quod ipſum probatur, poſt impactam qualitatem impulſivam:non datur quies. Ergo nec poſt impreſſam qualitatem reflectentem, idque ex eo, quia ſicut impulſiva,excedit gravitatem impulſi, ideoque movet, ita reflectens qualitas, excedit & gravitatem & qualitatem,in oppoſitum moventem. Cæterùm ſi ſit virtus æqualis impulſiva, & reflexiva,accedente gravitate movente deorſũ, dabitur punctum quietis. Ratio,quia neutra pars exce-

excedit, nec inde ſequetur, motum illum fuiſſe in inſtanti, quia ſicut corpus illud, per partes recedit, nec habet vim, niſi determinatæ celeritatis principiandæ, ita, & per partes ſuccedit aer.

# QUÆSTIO III.

*De inceptione, & deſitione motûs.*

HÆc quæſtio, ad multas materias Theologicas, & Philoſophicas, intellectú eſt neceſſaria, quod tamen difficillimum erit, deducetur per motum Corollarii, ex materia, de quantitate.

## DIFFICULTAS I.

*Præmittuntur quædam.*

PRÆMITTO primò. *Ea quæ hic dicuntur, de Inceptione & deſitione motûs, proportionaliter applicanda ſunt, de ipſis terminis motûs.* Et quia, termini motûs, interdum ſunt res permanentes, interdum ſucceſſivæ, hinc & motus, alii ſunt permanentes, alii ſucceſſivi. Rurſùs, ex permanentibus, alii ſunt termini indiviſibiles, & quoad ſe, & quoad modum incipiendi, & deſinendi, quomodo incipiunt & deſinunt, anima, Angelus, actus intellectûs; alii verò ſunt diviſibiles quidem quoad ſe, tamen indiviſibiliter incipiunt, ut viſio, phantaſma materiale, &c. Jam verò, quod attinet ad terminos motûs ſucceſſivi; iſti interdum ſunt ſucceſſivi per ſe, tam quoad modum incipiendi, quàm quoad ſuam entitatem, quale eſt tempus, motus localis, alii ſucceſſivi, quoad modum incipiendi, idque per accidens, eò quòd toti ſimul, incipere potuerint, ita v. g. dum intenditur gratia, motus ille, quemadmodum, eſt ſucceſſivus, quia, tota ſimul intenſio gratiæ produci potuit, & de his omnibus, in præſenti dicendum.

PRÆMITTO ſecundò: *In hac Materia attendendum eſt*, tàm quoad formas ſubſtantiales, quàm quoad accidentales, incompoſſibiles, ſive quoad ſe, ut eſt, odium, & amor, ſive incompoſſibiles, quoad intenſionem, qualis eſt oppoſitio, inter ſummum calorem, & frigus; attendendum inquam eſt primò, ut talis, ipſis, modus incipiendi, & deſinendi tribuatur, vi cujus, non ſequatur, duas eſſe formas in ſubjecto ſimul, ſive ſint illæ ſubſtantiales, ſive incompoſſibiles accidentales. Secundò attendendum eſt, ne ex modo incipiendi, & deſinendi, ſequatur eſſe aliquod inſtans, quo materia, ſit ſine ulla forma ſubſtantiali.

PRÆMITTO tertiò. *Modos iſtos incipiendi, vel deſinendi, dividi in intrinſecos, & extrinſecos.* Intrinſeci modi, ſive deſinendi, ſive incipiendi, important ſemper eſſe: Modi autem deſinendi & incipiendi extrinſecè, ſemper important non eſſe, pro tunc, cùm incipiunt, vel deſinunt. Dicuntur autem modi deſinendi per eſſe, pro tunc, dicuntur inquam, modi intrinſeci, quia ipſum eſſe, illis ipſis inſtantibus intrinſecatur, & eſt, eſſe illorum terminorum, tunc, cùm eſt eſſe ipſarum interceptionum & deſitionum, ſicut è contra, modi incipiendi & deſinendi, qui ſunt per non eſſe, pro tunc dicuntur extrinſeci, quia illis, non intrinſecatur eſſe.

PRÆMITTO quartò: *Quando aliquid, incipit intrinſecè, vera eſt de illo, hæc propoſitio: Nunc eſt tempore antecedenti, non erat*, ubi eſſe formæ, & eſſe illius inſtantis principiativi, ſecum intrinſecantur, quando autem aliquid deſinit intrinſecè, verum eſt de illo dicere: Ultimò eſt, tempore ſequenti non erit, ubi deſitio, adhuc intrinſecatur, cum eſſe. Quando autem aliquid incipit extrinſecè, verum eſt de illo dicere: Nunc ultimum non eſt, immediatè poſt erit, ubi inceptio non habet intrinſecatum ſibi eſſe, ſed ſequelam tantùm, eſſe immediatè futuri importat; ſi etiam deſinat extrinſecè, verum eſt de illo dicere: Primò non eſt, immediatè antè fuit: diciturque hic modus, exiſtendi extrinſecè, quia non involvit eſſe.

PRÆMITTO quintò. *Præter hos modos incipiendi, & deſinendi; comminiſci aliquos, modum incipiendi, & deſinendi, in tempore indeterminato*, quod licèt indeterminatum ſit, antecedit tamen certum aliquod, v. g. ultimum durationis inſtans, & ita dicunt. Si Deus formaret tale præceptum, fac amoris actum, ante ultimum inſtans tuæ vitæ, non ſervando illud præceptum, peccaret mortaliter homo, & tamen deſitio gratiæ, & inceptio peccati, in nullo fit tempore determinato, quia quodcunq; determinatum tempus, cùm ſit diviſibile, non importat obligationem, ſi enim diviſibile eſt, nondum eſt immediatum, ante ultimum inſtans vitæ, præceptum autem erat, de eliciendo actu in tempore, immediatè antecedente inſtans mortis, quia aliàs daretur inſtans, ante inſtans. Ergò, peccabit in tempore indeterminato, nihil enim aliud excogitari poteſt.

RESPONDET primò Konin: Quòd ſit peccaturus, ante inſtans, inter quod, & inter ultimum inſtans vitæ, intercedit tempus, ſed ita breve, ut in illo, moraliter loquendo, non poſſit impleri præceptum, ad quod humano modo explendum, requiritur tempus majus.

NON SATISFACIT hæc reſponſio. Nam demus, Angelo impoſitum hoc præceptum, quando ille Angelus peccabit? non peccabit in inſtanti, antecedente ultimum inſtans vitæ, aliàs dabitur inſtans, ante inſtans, non in inſtanti, poſt quod intercedit tempus, quia adhuc illo tempore, poſſet Angelus implere præceptum, non in certa aliqua parte temporis, quia poſt illam certam partem, adhuc eſt aliquid temporis, ergo illo adhuc impleri præceptum poteſt. Quando ergo ille Angelus peccabit?

RESPONDET ſecundò Lugo, diſp. 4. de Sacr. Sect. 6. Illud præceptũ non poſſe dari, quia præceptum

ceptum importat obligationem, obligatio ligationem ſubditi, ad aliquid, quod niſi faciat, peccet, hæc ligatio ſubditi, importat redactionem ad talem ſtatum, in quo citra peccatum, aliud facere non poſſit, tunc autem, inquit, ideo non ita ſe haberet, quia in quolibet inſtanti, vel in qualibet parte temporis, poſſet adhuc differre, ſi vellet, ergò nunquam obligaretur.

Non Satisfacit hæc reſponſio, in principiis, tenentium, componi tempus ex indiviſibilibus, quia datur inſtans, immediatè antecedens inſtans vitæ. Non ſatisfacit etiam in principiis tenentium componi tempus, ex partibus in infinitum diviſibilibus, quia datur ſaltem inſtans ultimum vitæ, cur ergo tunc non obligabit hoc præceptum.

Respondetur tertiò: Peccaturum illum hominem, in tempore indeterminato. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Tum quia nullæ dantur iſtæ partes indeterminatæ, ut dictum ſuprà. Tum quia, datis partibus, ipſis indeterminatis, non ſalvabitur difficultas adlata: quia etiam illa pars incerta, & indeterminata; quâ tu, dicis incipere peccatum, & deſinere gratiam, adhuc eſt diviſibilis, adeoq; poterit poſterius, committi peccatum, & deſinere gratia. Tum quia, hæc reſponſio, præjudicat ſcientiæ Dei, quia, ex illa ſequitur, Deum neſcire, quando aliquid primò fiat, quia neſcit, quando primò ſubtrahit concurſum conſervativum gratiæ, ſubtrahit enim illum, ut tu dicis, in tempore incerto.

*Vt reſolvatur tota doctrina præmiſſi quarti.*

Assero primò: *Non dari ullam inceptionem, & deſitionem, in tempore indeterminato.*

Ratio, quia nullæ dantur, partes temporis indeterminatæ.

Assero ſecundò: *Poſſe Deum, hoc imprimis modo, prædictum præceptum ferre*, volo, ut inſtanti, immediatè antecedenti, elicias actum, tuncque antecedenti inſtanti, ipſum inſtans mortis, peccabitur.

Ratio, quia, ſi hoc non poſſet fieri, ideò non poſſet fieri; quia ſequeretur, inſtans poſt inſtans, hoc non tenere, alibi dicta, ſuadent.

Assero tertiò: *Poſſe Deum, hoc alio modo, prædictum præceptum formare*, volo, ut in tempore immediatè antecedenti, inſtans mortis, elicias actum, & tunc, ille actus, obligabit, in minimo Phyſico temporis: quod, ſi dividas, non erit jam tempus, & eſt immediatum inſtanti mortis, quia, poſt hoc minimum Phyſicum temporis, non eſt dare quidquam temporis.

Et quia decidendæ ſunt inceptiones, & deſitiones, conformiter ad hanc doctrinam, ut illa in compendio repræſentetur.

Teneri poſſet: Tempus Mathematicè acceptum, componi ex indiviſibilibus, ita tamen, ut tempus acceptum ſic, non ſit nemine cogitante, ſub formalitate Mathematici; ſed tantùm objectivè, & fundamentaliter, in quantum, rerum duratio, fundat veritatem, hujus propoſitionis: Nunc eſt. Quodſi, illud tempus non eſt, nemine cogitante, nec compoſitio illius, erit nemine cogitante. Tempus autem, Philoſophicè acceptum, componitur ex minimis Phyſicis, quæ ſi dividas, jam non poterunt habere rationem prioris, & poſterioris, adeoq; nec quantitatem ſibi debitam, & hoc tempus, eſt nemine cogitante, ita, ut in illo, his, quæ fiunt in inſtanti, nihil omninò proportionatum, reſpondeat. Ut alia hujus materiæ pernoſcantur. *Sit*

## DIFFICULTAS II.

### *Quid tenendum?*

*In communi ſententia; circa inceptionem rerum permanentium hæc eſt.*

Prima Difficultas. Non poſſunt incipere intrinſecè, & deſinere extrinſecè, formæ ſubſtantiales, eodem inſtanti, quia ſecundùm explicationem horum terminorum, verum eſſet dicere, de forma deſinenti, Nunc ultimò eſt; & de forma incipienti, Nunc primò eſt: hoc autem dici non poteſt, quia aliàs eodem inſtanti, duæ formæ ſubſtantiales, eandem materiam informarent. Quod ipſum probatur, quia erit adhuc illa forma, de qua verum eſt dicere; Nunc ultimò eſt, quia ſi pro illo inſtanti, non eſſet, falſa eſſet propoſitio, ultimò eſt, quia difformis objecto, affirmando ſcilicet eſſe, quod non eſt. Ex altera parte, eſſet etiam illa forma, de qua verum eſt dicere; Nunc primo eſt, quia ſi illa forma, non eſſet, illa propoſitio vera non eſſet, utpote difformis objecto. Non poſſunt etiam formæ ſubſtantiales, in uno inſtanti intrinſecè incipere, & deſinere, in alio ſequenti, quia jam dabitur contra principia communis ſententiæ, inſtans poſt inſtans, Non poſſunt etiam formæ ſubſtantiales, deſinere ita, ut inter inceptionem, aliûs formæ ſubſtantialis, intercedat tempus, quia aliàs illo intercedente tempore, daretur materia, ſpoliata omni formâ ſubſtantiali.

Secunda Difficultas eſt, in communi ſententia, quòd ſcilicet, non poſſint formæ ſubſtantiales (idemq; judicium, de incompoſſibilibus) incipere intrinſecè, & deſinere extrinſecè.

Ratio. Illo inſtanti, quo verum eſt dicere: Nunc primò forma eſt, verumne eſt dicere, ultimò non eſt forma præcedens, vel certè, verum id fuit, in antecedenti inſtanti, vel in tempore interjecto. Non primum, quia ſi in eodem inſtanti, in quo, verum eſt dicere: Nunc primum incipit forma, verum etiam eſt dicere: Nunc ultimò non eſt forma, quæro, an duobus illis inſtantibus inceptionis, & deſitionis, convenientibus in unum, reſpondeat aliquid proportionatum, in tempore ſucceſſivo, vel non reſpondet? ſi in tempore, non reſpondet quidquam proportiona-

tionatum, Ergo etiam ſi duo inſtantia, immediatè, penes ſe ponantur, nihil proportionatum reſpondet, conſequenter, nec ſequetur, componi tempus ex indiviſibilibus. Quòdſi, reſpondet aliquid proportionatum, ergo & in tempore, & in quantitate permanenti, dabuntur aliqua indiviſibilia, realia & phyſica, contra, quam cenſeant ordinariè, talia docentes. Rursùs, in tempore, quod reſpondet, non poteſt eſſe, niſi tempus, quia in tempore, nihil aliud eſt, niſi tempus, ſicut in aqua, nihil reſpondet, quod non ſit aqua. Si autem reſpondet tempus, ergo reſpondet prius & poſterius, & tamen non habenti, idq; eſſentialiter, prius & poſterius; non poteſt reſpondere, quod eſt prius & poſterius. Forma autem ſubſtantialis ſpiritualis, nec in inceptione, nec in deſitione informativa, habet prius & poſterius. Non poteſt etiam dici ſecundum; quia ſequeretur inſtans, poſt inſtans, quod communis ſententia non admittit. Non tertium. Quia, ſi in tempore interjecto, verum eſt dicere; Ultimò non eſt, quomodo ultimò non eſt, ſi per tempus illud *Ultimò* trahitur, nec habet indiviſibilem rationem ultimi. Quæ autem dicta ſunt, ſi dicatur incipere intrinſecè, & deſinere extrinſecè, commutatâ proportione, dici poſſunt, ſi dicatur, deſinere intrinſecè, incipere extrinſecè.

Tertia Difficultas eſt, Iſtud primò eſſe, vel primò non eſſe; item ultimò eſſe, vel ultimò non eſſe, vel verificatur, de ipſis terminis motûs, vel etiam, de ipſo tempore extrinſeco, Ergo ſive dicatur, primò eſſe, & ultimò non eſſe, vel ultimò eſſe, & primò non eſſe, &c. ſequi poſt ſe immediatè, non ſequetur componi tempus ex inſtantibus, ſiquidem iſtud primò & ultimò, non ſpectat ad tempus, nec illud importat: ſi autem verificatur, de ipſo tempore extrinſeco, ergò in tempore, datur aliquid primum. Ergo, non eſt compoſitum tempus, ex prioribus, & prioribus in infinitum, quæram enim illud primum, eſtne diviſibile? ſi indiviſibile, ergo componitur tempus, ex indiviſibilibus; ſi diviſibile, ergo habet prius ſe, adeoque non eſt primum de illo ipſo priori, quærere reſtat: an ſit diviſibile, an indiviſibile, redibitq; argumentum factum? His circa communem ſententiam penſatis.

Dicendum eſt: *Formas ſubſtantiales, & incompoſſibiles accidentales, vel ſecundùm ſe, vel ſecundùm gradum, incipere intrinſecè, & deſinere extrinſecè, ita, ut uno, eodemq; inſtanti inceptionis, verum ſit dicere*: Nunc primò forma eſt, & de præcedenti; Nunc primò non eſt. Quòd incipiant intrinſecè, Ratio eſt, quia cùm ſint indiviſibiles, verum eſt de illis, nunc primò ſunt. Rursùs, quia ſunt cauſa deſitionis aliùs formæ, debent eſſe, adeoque non debent incipere extrinſecè. Et quia ſe invicem, pati non poſſunt, non per ſe ultimò, ſed per primò non eſſe deſinent. Quamvis autem, phyſicè loquendo, ſimul id fiat, tamen non in eodem inſtanti naturæ; quia priùs eſt inductio formæ novæ, quàm expulſio veteris.

Quod autem attinet ad formas accidentales, quæ ſucceſſivè inducuntur, propter reſiſtentiam contrarii, quomodo inducitur calor, vel quæ ſucceſſivè, per motum localem propagantur. Tunc ſi horum inceptio in determinata parte ſubjecti accipiatur, & pro minimo ſui Phyſico, incipiet etiam intrinſecè, & deſinet extrinſecè, cur non enim? par erit illarum ratio, cum aliis formis, licèt, ſi ſumantur reſpectu totius illius, quod paulatim diſponitur, non ſit verum dicere: Nunc primò, eſt, quia ſupponitur fuiſſe in antecedentibus partibus.

Rursùs in communi ſententia, circa inceptionem, & deſitionem rerum, per ſe ſucceſſivarum, quale eſt tempus, motus localis continuus, hoc ordinariè docetur, nempè quòd incipiant extrinſecè, ſeu per ultimum non eſſe, & quòd deſinant extrinſecè, per primũ non eſſe.

*In communi ſententia circa, inceptionem & deſitionem rerum ſucceſſivarum.*

Prima Difficultas eſt, quam urget Arriag: De quo verum eſt dicere: quòd incipiat extrinſecè, verum eſt dicere; Nunc ultimò non eſt, de quo autem, verum eſt dicere: Nunc ultimò non eſt, de eo verum eſt dicere, Immediatè poſt, Nunc erit, aliàs falſum eſſet, quod ultimò non ſit. De quo autem, verum eſt dicere, immediatè poſt; Nunc erit, de eo etiam, verum eſt dicere, Nunc eſt, nam omnis propoſitio ex Ariſtotele, quæ eſt vera de præterito, aut futuro, vera etiam erit de præſenti, ut ſit propoſitio de ineſſe.

Secunda Difficultas eſt. Quia fundamentum, quod aſſumit communis ſententia, non convincit, habet autem ita. Quia, quòd ſucceſſivum ens incipiat extrinſecè, & deſinat extrinſecè, hoc inde eſt, quia nullum aſſignari poteſt inſtans determinatum, in quo, ita primò vel ultimò ſit tempus, ut non prius & prius fuerit, nec eſt aſſignabile, inſtans determinatum, in quo ultimò ſit propter easdem partes proportionales. Hæc autem ratio, non convincit, quia multùm probat, nam probaret res ſucceſſivas, nec extrinſecè incipere aut deſinere, idq; ex eo, de ſucceſſivis per ſe, v.g. de motu, non poteſt verificari, primò non eſt, vel ultimò non eſt, quia quando verum eſt dicere, ultimò non eſt, vel inter poſitionem actualem illius objecti, quod ultimò non eſt, vel inquam, intercedit immediatè tempus diviſibile, vel immediatè intercedit inſtans; Si intercedit inſtans, Ergo dabitur inſtans, poſt inſtans, ſi intercedit tempus diviſibile, ergò falſum fuit dicere, ultimò non eſt, quia poſt iſtud ultimò, eſt aliud ultimum, correſpondens

*Idem Medius terminus ſic aliter proponitur*: Non poteſt v. g. tempus incipere intrinſecè, ergo nec poteſt deſinere extrinſecè. Probatur conſeq: ideò non poteſt tempus incipere intrinſecè, quia non poteſt de tempore verificari, primò eſt: ſed neque poteſt verificari, primò non eſt, quod ipſum probatur: ob multiplicitatem partium, quæ ſunt in continuo, non poteſt verificari, quod primò ſit, ergò neque propter multiplicitatem partium, quæ deficiunt, poteſt verificari, primò non ſunt. Probatur conſequentia, iis partibus, & taliter ſumptis, applicatur *non eſt*, quibus partibus, & qualiter ſumptis, applicatur *eſt*, ſed propter partium proportionalium infinitatem, non poteſt applicari *primò eſſe*; ergo nec applicari poterit *primò non eſſe*.

Tertia Difficultas eſt: Inceptio, & deſitio, debet eſſe talis & per talia inſtantia explicari, ut quod incipit, impoſſibile ſit non incipere, & quod deſinit, impoſſibile ſit, non deſinere, aliàs idem inciperet, & non inciperet, deſineret & non deſineret; ſed ſi aliqua ſucceſſiva, inciperent extrinſecè, poſſibile eſſet, illa non incipere, quod probatur; quia, de quo verum eſt dicere, Ultimò non eſt, quæro, vel adhuc impedibile eſt eſſe illius, à Deo, vel nō impedibile: Si eſt impedibile, ergo illud, quod inciperet, non inciperet, quia, ſi eſſe non haberet, non inciperet, tu autem dicis, illud non habere eſſe: Si autem non eſt impedibile illud eſſe. Contrà erit: Quia quidquid à Deo impedibile non eſt ut exiſtat, illud vel antecedentem habet neceſſitatem exiſtendi, vel conſequentem, nulla autem, ex his neceſſitatib9, convenit illi termino inceptionis, non antecedens neceſſitas, exiſtendi, quia hæc eſt impoſſibilis, utpote deſtructiva libertatis Dei, non conſequens, quia hæc eſt, ex ſuppoſitione eſſe, quod pro illo inſtanti, ſeu pro ultimo non eſſe, non cenſetur haberi, aliàs ſi illud, jam haberet, falſa eſſet propoſitio, quòd ultimò non ſit, cùm jam eſſet. *His circa communem doctrinam penſatis:*

Dicendum eſt ſecundò. *Entia ſucceſſiva, incipere intrinſecè, ſeu per primum eſſe, deſinere extrinſecè.* Probatur prima pars: Quia ſi nihil obſit, dicendum eſt, res incipere, per ipſum eſſe, ut ita inceptio, & id, quod incipit proportionentur, ſi nihil obſit, id autem quod incipit eſſe, eſt, non autem, non eſt. Secunda autem pars probatur. Quia ſi ſucceſſiva, non deſinerent, per primum non eſſe, non proportionaretur, deſitio rei deſinenti, deſinens enim, dicit non eſſe, & tamen deſitio, importaret eſſe. Rurſùs, ſi ſucceſſiva non deſinerent, per primò non eſſe, ſed per ultimum eſſe; adhuc deſitio illorum, eſſet impedibilis; quia, cùm verum eſt, de illis dicere, ultimò ſunt, adhuc habent eſſe, ſi habent, adhuc eſſe, non habent adhuc ſuppoſitionem non eſſe; ſi non habent ſuppoſitionem, quòd non ſint, poſſunt adhuc impediri à Deo, ne non ſint; ſi poſſunt impediri, à Deo, ne non ſint, non deſinunt, quia quod poteſt impediri, ne non ſit, non deſinit, ſed adhuc eſt.

Objicitur primò. Illud temporis, quod primò eſt, vel eſt diviſibile, vel indiviſibile: Si indiviſibile, ergo componimus ens ſucceſſivum, ex punctis; ſi diviſibile, ergo non eſt primum, quia eſt illo prius, illud ſcilicet, in quod, dividi poteſt.

Respondetur ex dictis; illud primum temporis, phyſicè ſpectari, eſſe minimum phyſicum, diviſibile quidem, ſed ita, ut ſi dividatur, jam non ſalvetur ratio quanti, nec ratio temporis; illud ergo minimum phyſicum, quod ponitur, eſt primum in ratione temporis.

Objicitur ſecundò. Si ens ſucceſſivum, deſineret extrinſecè, etiam verborum Sacramentalium prolatio, deſineret extrinſecè. Si deſineret extrinſecè, per non eſſe deſineret; ſi deſineret per non eſſe, cauſare phyſicè gratiam non poſſent, nam quod non eſt, etiam Divinitus, cauſare phyſicè non poteſt.

Respondetur. Si Sacramenta cauſant phyſicè gratiam, non cauſant per ſui deſitionem, ſed per inceptionem quandam, hoc eſt, quando ultima ſyllaba, incipit primò eſſe, humano modo ſenſibilis, adeoque in aliquo minimo phyſico, ſuæ ſenſibilitatis humano modo, de quo aliàs, nam quamvis muſicè producatur, ultimà formæ Sacramentorum ſyllaba; non deſinit prolatio formæ, & tamen in a te ſupponitur, producta gratia ergo apparet, non per deſitionem cauſari gratiam, à Sacramentis

Objicitur tertiò. Etiam minimum illud temporis habet partes, priorem & poſteriorem. Ergo non poteſt de illo dici primò eſt

Respondetur. Habet partes, ſed quarum neutra per ſe, eſt tempus, ut dictum ſuprà.

# DIFFICULTAS III.

*Reſolvuntur reliqua, idem concernentia.*

Quæres primò. *Quid ſit ſentiendum de doctrina recentioris Suar: quam proponit*, Diſp: 2. de motu Sect. 2. §. 8. *Circa hanc illius doctrinam*

Assero primò. *Forma ſubſtantialis, vel accidentalis, incompoſſibilis, reſpectu unius, ejusdemq; inſtantis, non poteſt incipere, & deſinere intrinſecè.*

Ratio, quia tales formæ, vi talis inceptionis, & deſitionis, important coexiſtentiam, pro illo inſtanti, utriusq; formæ, quod tamen ſupponitur, ſaltem naturaliter, non poſſe fieri.

Assero ſecundò. *Antequam verum ſit dicere: Nunc non eſt primò forma, verum quidem eſt dicere, ultimò eſt forma, ſed tamen, per hoc, non ſalvatur deſitio, de qua hic,*

Ratio prioris eſt, quia hoc ipſo, ſi datur primò

mò non eſſe, debuit præcedere ultimò eſſe, qui enim primò nunc non comedit, hoc ipſo, ultimò debuit comediſſe. Ratio poſterioris eſt, quia hîc quæritur, de deſitione, quæ inſerat non eſſe, in impedibile etiam à Deo, ultimum autem eſſe, non eſt tale.

Assero tertiò. *Quòd in omni inceptione, ſit duplex deſitio; & in omni deſitione, duplex inceptio*, attendendo ad naturalem rerum ordinem. In inceptione enim, eſt duplex deſitio, quia eſt, & deſitio formæ antecedentis, & deſitio, negationis, præſentis formæ: & in omni deſitione eſt duplex inceptio. Inceptio ſcilicet formæ ſubſequentis, & inceptio negatæ negationis deſitionis. Comparando ergo, inceptionem formæ, cum deſitione, negationis præſentis formæ, quando verum erit dicere: Nunc primò eſt forma, verum erit etiã dicere, nunc ultimò non eſt, negatio deſitionis formæ præſentis, quo in ſenſu ſalvari poteſt extrinſeca ejus inceptio, ſed hæc inceptio, Analogicè ſe habet, ad hanc, de qua in præſenti; nam quamvis involvat non eſſe, quod commune eſt, imò formaliſat inceptionem extrinſecam, non eſt tamen extrinſeca durationi rei, ſed conjuncta illi, ſi autem eſſet verè extrinſeca, non involveret eſſe rei.

Quæres ſecundò. *Quid ſit ſentiendum, de doctrina Pontii*, Diſp. 47. Q. 4. qui aſſerit, ſuppoſito etiam, quòd tempus, conſtet in infinitum diviſibilibus, non eſſe tamen neceſſe, ad explicationem inceptionis & deſitionis rerum, adhibere extrinſeca inſtantia.

Assero, *tenendum hoc non eſſe.*

Ratio, quia, quòd incipit intrinſecè, de illo, verum eſt dicere, primò eſt, hoc autem non poſſet verificari, ſuppoſitâ compoſitione temporis, & in infinitum diviſibilibus: Quod ipſum probatur, de quo verificatur, primò eſt, vel eſt, habens partes priores & poſteriores, vel non eſt habens; Si non eſt habens, ſententiam deſeris; Si eſt habens, Ergo illud primum, non eſt primum, ſed dantur partes illo priores.

Dices primò. Poteſt dici, quòd motus hodiernus, incipiat hodiè, & quòd deſinat, poſt diem hodiernam.

Respondetur. Poteſt quidem dici: Nunc vulgariter incipit, hodiernus motus, ſed non poteſt dici: Nunc primò, propter rationem, ſuprà adlatam.

Dices ſecundò. Incipere rem aliquam eſſe, eſt idem, ac eſſe, pro aliquo tempore, & immediatè ante, non fuiſſe, ſed verum eſt dicere, quòd motus hodiernus, ſit hodiè, & quòd non fuerit antè. Ergo poteſt dici de illo, quòd hodie inceperit.

Respondetur. Motum hodiernum incepiſſe Nunc, ſeu hodiè, vulgariter, ſed non hodiè, neq; nunc, quod ſit primò, & per excluſionem prioris & poſterioris.

Dices tertiò cum eodem, Qui dicunt, quòd motus incipiat in inſtanti extrinſeco, in quo, verum eſt dicere, jam non eſt, & immediatè, poſt erit, debent admittere, quod immediatè poſt erit.

Respondetur. Hoc quidem eſt verum, quod id debeant admittere, ſed quod id, ſalvare poſſint, conformiter ad ſua principia, ut tenendo partes proportionales, non admittant extrinſeca inſtantia, hoc erat probandum. Nam ſicut non datur, primò eſſe, nec dari poteſt, immediatè erit, tàm enim illud primum non poteſt eſſe primum, quia in infinitum diviſibile, quàm non poteſt eſſe immediatum, quia etiam illud immediatum, eſt in infinitum diviſibile.

Quæres tertiò. *An id, quod naturâ ſuâ natum eſt, incipere intrinſecè, & totum ſimul, qualis eſt, v.g. Angelus & gratia, poſſit incipere extrinſecè, & ſucceſſivè?* v.g. an poſſit Deus facere, ut ad gratiam producendam, aſſumatur forma ſacramentalis, quæ neceſſariò eſt ſucceſſiva, ut, quâ ſucceſſiva, producat gratiam, ita, ut ejus productione, ſucceſſivum aliquid, etiam in tempore, proportionetur, & de hoc eſt major difficultas, nam quod poſſit, deſinere intrinſecè, & incipere intrinſecè, id, quod natum eſt incipere intrinſecè, & deſinere extrinſecè, probat vel hoc ipſum, quod miraculosè poſſint, duæ formæ ſubſtantiales, ſecum permanere, multò magis ſe compati, ut una ſit ultimò, altera ſit primò; ad priorem ergo illam difficultatem quod attinet,

Assero primò. *Quòd partes jam transactæ, ſi dum actu exiſtunt, nihil erant operatæ, dum non exiſtunt, divinitus aſſumi non poſſunt, ad productionem gratiæ, vel ad aliquid cauſandum Phyſicè.*

Ratio, quia ad elevabilitatem, & cauſalitatem phyſicam requiritur exiſtentia, de quo aliàs actum, fuitq; ſermo etiam in materia de cauſalitate Sacramentorum.

Assero ſecundò. *Quòd etiam Divinitùs fieri non poſſit, ut gratia, ſecundùm ſuam præcisè entitatem ſpectata, per partes producatur, v.g.* ut unus gradus gratiæ, per partes producatur.

Ratio, quia quod non habet partes, implicatq;, ut illas habeat, etiam Deus non poteſt facere, ut producatur per partes: nam & non haberet partes, quia ei implicant, & haberet, quia per partes produceretur, unus autem v.g. gradus, non habet partes.

Assero tertiò. *Id quod exiſtit formæ Sacramentalis, actu ſenſibilis, humano modo, dupliciter aſſumi poteſt, ad producendam gratiam.* Primò, ut actio illius ſit productio & conſervatio gratiæ: Si priori modo, aſſumatur ad producendam gratiam, actio illius, neceſſariò inſtantanea erit, non habebit enim prius, & poſterius; quòd ſi poſteriori modo aſſumatur, ſcilicet, ut circa gratiam,

non ſolum rationem primò producentis,ſed etiam rationem primò conſervantis,habeat, tunc non erit neceſſe, illam actionem eſſe indiviſibilem.

RATIO, quia illius gratiæ conſervatio, poteſt etiam in tempore fieri.

ASSERO quartò. *Etiam Divinitùs fieri non poſſe, ut quando, non eſt aliqua pars Sacramenti, quæ ſupponitur cauſaſſe gratiam, ſuccedens pars, continuet ejusdem actionem, ſi fortè aliquam haberet.*

RATIO, quia actio, eſt eſſentialis dependentia ab hoc principio. Ergo ab alio pendere & continuari non poteſt.

ASSERO quintò, *partes antecedentes formæ, v.g. producere gratiam, in aliquo ſui, hoc eſt, in illo complemento, illius pronuntiationis, conſtituente, & complente ultimò formam, reddenteq; ultimam ſyllabam, primò, humano modo ſenſibilem.*

RATIO, quia in ante, non poſſunt illam producere, aliàs maneret aliquis v.g. abſolutus, idq; per infuſionem gratiæ, ante prolationem formæ, ſed de hoc in materia de Sacramentis.

# DISPUTATIO XIII.

## De Ubi, Duratione & Tempore.

UBi, eſt terminus motûs, ſed non ſemper motu acquiritur. Nam Adam habuit locum in paradyſo, nec tamen illum acquiſivit per motum, ſed per ſui productionem in illo loco; quia tamen etiam motu acquiritur, rectè, poſt tractationem de motu, ejus conſideratio adjungitur, ſuccedet poſtea, Duratio, & Tempus.

## QUÆSTIO I.

### *Quid Locus?*

LOcus, dupliciter ſpectari poteſt, primò, ſecundùm quod, dicit formaliter, præſentiam hîc: & hic locus intrinſecus, vocatur Ubi. Secundò ſpectari poteſt locus extrinſecè, pro contentivo Ubicatorum eorumq; ambitivo.

## DIFFICULTAS I.

### *Quid definitivè Locus extrinſecus?*

DEfinit Locum Ariſtot: *Quòd, ſit ultima ſuperficies corporis continentis immobilis*, 4. Phyſic. tex. 39. & 41. Dicitur *ultima ſuperficies*, ad condiſtinctionem, à loco improprio, qualis eſt Civitas, regio, &c. & ut oſtendatur, quòd quamvis ipſa ſuperficies, poſtea cingatur aliâ ſuperficie, quia non cingitur prout cingit, & per ſe loquendo, ſed ſecundùm quod corpus eſt, ideò adhuc erit ultima ſuperficies, vel certè dicitur eſſe ſuperficies, quæ, quâ talis, non indiget uniri, ſed ſolùm eſſe contigua. Ly autem ſuperficies, non debet ſumi, prout eſt de prædicamento quantitatis, importatq; extenſionem, in Longum & Latum, ſed prout dicit Continentiam rei. Dicitur autem *eſſe immobilis*, ut condiſtinguatur à loco improprio, quale eſt vas, veſtis &c. quid autem ſignificet hæc immobilitas, infrà dicetur. Probatur bonitas definitionis, quia convenit Omni, Soli, & Semper, proceditque per prima prædicata.

DICES primò. Si locus, eſt dicta ſuperficies, ſequitur, quòd, qui habet plures ſuperficies, ille ſit in pluribus locis, adeoq; virgam aquæ infixam, quæ habet ſuperficiem, aquam & aerem, eſſe in duplici loco: ſequitur item, quòd ſi duo corpora ſe penetrarent, & haberent eandem ſuperficiem ambientem, quòd eſſent in uno loco, & tamen dicuntur, duo eſſe locata.

RESPONDETUR, plures illîc eſſe ſuperficies materiales, formaliter autem eſt una, quia omnes illæ conveniunt in ratione formali continentis immobilis, ſecundùm eundem locum immobilem & idem Ubi. Corpora illa penetrata, hoc ipſo, quia penetrata ſunt, ſunt in eodem loco, quamvis autem ſint plura locata, non ſequitur plurificari loca, quia multiplicatis ſubjectis denominationum, non eſt neceſſe multiplicari formas, ſic plura eſſent alba, quamvis unâ replicatâ albedine dealbarentur, quod etiam in id reſolvi debet, quia uſus obtinuit, ut locatum multiplicetur, non per ordinem ad locum, ſed rei, quæ locatur.

DICES ſecundò ex 4. Phyſ. tex. 3. Tàm locus debet eſſe adæquatus corpori, quàm ipſe locus, debet adæquatè occupari; quorum neutrum dictæ ſuperficiei convenit, idq; ideò, quia continens, eſt majus contento; & ſi illa ſuperficies eſt adæquata locato, à centro locati deſcripti circuli ad ſuperficiem, concavam loci, & ad ſuperficiem convexam, tunc illi circuli æquales eſſe deberent, quod eſt contra Mathematicos.

RESPONDET Averroes, Locum debere eſſe æqualem locato, non ratione dimenſionis, ſed ratione continentiæ, quia ſcilicet nulla eſt pars loca-

locati, quæ loco non ambiatur, & nulla pars loci, prout ambit, eſt major locato, quo enim excedit locatum, jam eo non ambit.

Dices tertiò. Locus debet eſſe forma locati, debet eſſe terminus mobilis, debet eſſe id, quod trahit corpora, ut ea conſervet ex 4. Phyſic. tex. 4. & 4. Cœli, Tex. 22.

Respondetur. Locus eſt forma impropria locati, conſtituit enim locabile in ratione locati, eſt terminus mobilis, quia mobile movetur, ut acquirat locum, trahit etiam corpora, quia corporum, bonum eſt, eſſe in loco, non in vacuo, quæ omnia conveniunt loco, quamvis ille ſit ultima ſuperficies.

Addo, quòd, quamvis dictâ definitione potiùs explicetur, quæ res ſit Locus, quàm, quid ſit, hoc tamen bonitati definitionis non obeſt, nam formalitates benè deſcribuntur, oſtendendo, quid ſint, & additâ competenti connotatione, ſic unum deſcribitur, quæ res ſit, cum certo connotato dicendo, quòd unum ſit ipſum ens prout dicit negationem diviſionis.

*Major eſt difficultas explicare, quid ſit iſta immobilitas.* Miſſis non ita vulgatis explicationibus.

Explicat primò de Lugo, de Euchariſtia, d. 5. Sect. 4. Immobilitatem loci eſſe ipſam ſuperficiem realem corporis circumdantis, prout eſt affixa, tali ſpatio imaginario. Unde infert, ſi piſcis moveretur unà cum aqua, non maneret in eodem loco, & tamen contineretur ſub eadem ſuperficie, quia ſcilicet locus, eſt quid complexũ, & ex ſuperficie & ex immobilitate illa, hinc uno deficiente, non eſt idem locus.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia eſſe in loco, non pendet ab aliquo, quod non eſt nemine cogitante, nemine autem cogitante, non eſt ſpatium iſtud imaginarium. Tum quia ly ſuperficies, trahit ad ſe tanquam adjectivum, ly immobile, conſequenter non aliquid diſtinctum à ſuperficie, debet eſſe immobile, dicta autem explicatio, non ſuperficiei, ſed ſpatio imaginario tribuit immobilitatem. Tum quia vi iſtius explicationis locus coaleſcit, ex ſuperficie, & ex illo imaginario; quia autem ſuperficies ſtantis in eodem loco mutatur, debebit mutari & locus, nam ſemper mutatur res, alterutrâ parte componente mutatâ, præcipuè cum Lug. rejiciat explicationem immobilitatis per æquivalentiam ſuccedentis alius ſemper ſuperficiei.

Explicant ſecundò alii immobilitatem loci, cum D. Thom. 4. Phyſ. ad tex. 42. locum eſſe immobilem ratione fixarum mundi partium, ad quas, quando non variatur diſtantia, in eodem loco res dicitur eſſe.

Non Satisfacit hæc Explicatio. Tum quia, qui ambularet per æquatorem, ſervaret ſemper eandem diſtantiam, à centro & polis, tamen mutaret locum, ut benè advertit recentior Suar. Tum quia, ſi Deus totum hoc Univerſum promoveret, non motis in illo contentis, tunc contenta haberent eandem diſtantiam ad partes fixas mundi, & nihilominus verè mutarent locũ, Ergo hæc immobilitas ad partes fixas, non ſalvat rationem loci. Tum quia promoveat Deus ſpatia fixa, immoto Petro, Petrus non movebit ſe loco ut ſupponitur, & tamen habebit aliam diſtantiam à partibus fixis, Ergo per illas, non explicatur univerſaliter ratio loci.

In idem ferè recidit ſenſus recentioris Suar., qui ſuperficiem dicit ſe materialiter habere ad rationem loci, ſed indiſtantiam à partibus fixis, ſive illæ ſint poli, ſive centrum, ſive quævis alia puncta, ut alii addunt poſſibilia, additq́; , quòd ambulans per æquatorem, licèt haberet eandem diſtantiam à partibus fixis, haberet tamen illam aliter, & per diverſas lineas, ſimileq́; quid contingeret, ſi ipſe æquator moveretur, licèt haberet, inquit, à partibus fixis etiam poſſibilibus æqualem diſtantiam, haberet tamen aliam diſtantiam ratione partium, à partibus fixis aliter & aliter diſtantium.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia eſſe in loco formaliter, non pendet à partibus fixis, quæ de facto ſunt, ut ſuprà probatum, nec item à ſpatiis imaginariis propter itidem dicta, non etiam à poſſibilibus ut probatur. Quod eſt eſſe in loco, eſt aliquid reale poſitivum & exiſtens. Ergo & id quod complet locum, debet eſſe reale exiſtens, quod poſſibilibus non competit. Et certè poſſibilia, tàm verè non ſunt actu, ac ſpatia imaginaria; quid ergo præ illis plus habent, ut actu locum, ut actu eſt, conſtituant. Tum quia, ſupponamus per impoſſibile poni à Deo omnes poſſibiles partes fixas, promoveat mundum Deus ipſis rebus immotis in ſe, tunc alius erit locus illarum rerum, & tamen eadem diſtantia à partibus fixis, quæ ſuppoſitio in noſtris principiis, de productione omnium poſſibilium, eſt quidem impoſſibilis, non tamen deſtruens ſeipſam. Tum quia, quamvis nullæ ſint partes fixæ, ſi aliquid moveretur motu locali progreſſivo, mutaret locum, hoc ipſo enim non progrederetur. Ergo ratio partium fixarum, non eſt quid conſtitutivum loci. Et certè ly immobilis, ut dictum ſuprà, eſt adjectivum referibile ad ſuperficiem, quomodo autem referibile erit, ſi immobilitas penes aliud ſe teneat, nempè penes partes fixas, & penes aliud ſe teneat, ratio ſuperficiei, Et ſicut, ſi lapis non moveretur, ego autem moverer, non juvaret quidquam hoc, ut competat mihi immobilitas loci; ſic nec juvabit ſuperficiem, ſi ſit mobilis, quamvis immobiles ſint partes fixæ, aliud enim eſt ſuperficies, & aliud partes fixæ. Neq; valet ſi dicas, immobilitatem hanc, eſſe immobilitatem ratione diſtantiæ, quia quamvis non moto locato, non mutetur diſtantia partium fixarum & locati, mutatur tamen diſtantia ipſius ſuperficiei. Unde ergo ſuperficiei immobilitas competet?

Explicat tertiò Pontius. Immobilitatem loci deſumi à tali diſtantia ad terminum: At quem, motûs

localis, quo movetur corpus à loco ad illum terminum. Nam locus, inquit, ut dicit talem diſtantiam, nequit moveri etiam de potentia abſoluta, dicitq; conſequenter, quando turri ſtante in eodem loco mutatur ſuperficies, non mutat illa locum, quia quamvis mutet ſuperficies ſe ambientes, nihilominus, quia non eſt diſtantia inter illas ſuperficies, propterea non dicitur moveri localiter. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut dixi, immobilis, eſt adjectivum pertinens ad ſubſtantivum, ſuperficies, quòd ſi ipſa ſuperficies in ſe immobilitatem non habet, quomodo dicitur immobilis? Tum quia extortum videtur, ideò turrim mutato aere, non eſſe in alio loco, quia inter illas ſuperficies, non eſt diſtantia, quid enim confert, eadem ſuperficierum indiſtantia, inter ſe, ut locatum ſit in eodem loco. Tum quia impoſſibili etiam motu locali, poterit eſſe locus. Ergo per hoc, quòd locus non poſſit moveri ad terminum, ad quem, vel recedere ab ipſo, non bene explicatur loci ratio.

Tota, ut vides, Difficultas eſt, in explicanda mente Philoſophi, & in conjungendo ly immobile, cum ly ſuperficies. Poſſet dici Philoſophum hoc voluiſſe; Conſiderabat ex una parte eſſe aliqua continentia, quæ moto mobili non ſunt unà mobilia, v.g. aer & aqua, alia autẽ continentia eſſe mobilia, ut cum transfertur vinum cum vaſe, attendit Philoſophus plus ad hæc continentia, quæ cum mobili non transferuntur, & talia continentia non transferibilia appellavit ſuperficiem immobilem. Ad miracula autem quæ fieri poſſunt, ut ſi Deus totum univerſum promoveat, nõ attendit Philoſophus, egitq; hîc Philoſophus, utpote tractans Phyſica de loco nonniſi materialiter, & ſecundùm naturalia ſpectato. Quando autem ſentit Ariſtot: quòd ſuperficies aquæ, in flumine ambiens navigium, non ſit locus, intelligendus eſt Ariſtot: de parte intima, non de extima navigii, quia extimæ locus, aqua eſt. Ex quo ulterius vides, Cur ſit turris in eodem loco immobili, mutato etiam aere, quia ſcilicet, non eſt factus aer ille, translatâ aliò turri, ſequi eandem. Porrò locum ut ſic, communem loco extrinſeco & intrinſeco, ita definivit Pontius, Quòd ſit id, ad quod res habet præſentiam, vel eſt id, ratione cujus res habet, ut ſit illic, ubi eſt.

# DIFFICULTAS II.

## *Quid ſit in re Locus intrinſecus?*

Nominales negant, Ubi, eſſe entitatem ſuperadditam, Modalem, Affirmat Suar: uterque, de Lugo de Euch: d. 5. Sect. 5. Ovie: & alii. Arriaga realiter diſtinguit.

## Punctum Difficultatis 1.

### *Quid tenendum?*

Præmitto primò. *Non dari negationem negationis*, qua de re agitur etiam in materia de Peccato Commiſſionis. Ratio præmiſſi, præter dictas ibi, eſt; Tum quia negatio objectivè ſpectata, eſt, non eſſe, formaliter autem ſpectata, eſt, formale non eſſe, ſeu negatio eſſe; ſed negatio objectiva aufert eſſe, ergo & negatio formalis auferet eſſe, adeoq; non dabitur negatio negationis, ſed negatio eſſe. Tum quia ſi daretur negatio negationis, non haberet aliquid, quod negaret, negaret negationem, ſed hoc non eſt negare, quod ipſum probatur. Negatio enim, rigoroſè loquendo, non eſt aliquid, Ergo negare negationem, non eſt negare aliquid. Quod ipſum ſic aliter proponitur, Nihil negare, eſt non negare, ſed negare negationem, eſt nihil negare, Ergo negare negationem, eſt, non negare. Nihil enim, & negatio idem ſunt. Tum quia rationes in oppoſitum, non convincunt. Nam non ſequitur, quòd, ſicut datur affirmatio affirmationis, ita dari negationem negationis, quia negatio habet pro objecto eſſe negandum, ut probatum: ubi ergo eſſe non reperit, non habet quod neget, & quia illud in negatione non reperit, non poterit illam negare, affirmatio itidem habet pro objecto eſſe, quòd eſſe, quia reperit, etiam in affirmatione, benè illam affirmare poterit, Quod eſſe, latiori modo etiam chimæris competit, quia etiam de illis multa affirmantur. Quòd autem dicitur ex eo dari negationem negationis, quia datur mors hominis cæci, mors autem eſt quid negativum, cæcitas item; hoc etiam non convincit, quia aliud eſt dari negationem ejus, quod connotat aliquid negativum; & aliud negationem negationis, priori enim caſu negatur hominis vita, quæ connotat negationem potentiæ ad videndum expeditæ. Quando etiam actus reflexus habet pro objecto negationem, non erit negatio negationis, ſed erit negatio nonniſi repræſentans negationem, actu directo cognitam, eritq; potiùs cognitio cognitionis.

Poſito quòd non detur negatio negationis, danda erit talis explicatio ubi, ne ex illa ſequatur dari negationem negationis.

Præmitto ſecundo. *Diſtantiam, per omnes, non aliud eſſe, quàm non eſſe hîc*, & præſentiam, per omnes, non aliud eſſe, quàm eſſe hîc, de quibus duobus, poſtea quæritur, per quid habeatur formale eſſe hîc, nam Modaliſtæ concludunt id haberi per Ubi ſuperadditum, & diſtinctum nemine cogitante, Nominales per ſolam negationẽ. Porrò cùm non detur, ut dixi, negatio negationis, videndum eſt, quid neget diſtantia, vel quid neget

neget Ly: non eſt hic,& clarum eſt, negare entitatem locati, pro illo ſpatio, quid enim eſt diſtantia Luciferi à cœlo, eſt non eſſe ejus entitatis in cœlo, habet ergo ut vides illa negatio, pro objecto eſſe,quod negat,& inſuper, habet pro connotato & pro formali illa negatio eſſe,eſt enim diſtantia Luciferi à cœlo negatio entitatis Luciferi in cœlo, quamvis illa diſtantia in Recto dicat negationem, ad eum modum,quo negatio extenſionis, dicit in recto Non eſſe, ſeu ipſum rei *non*. Pro obliquo autem,dicit ens,hoc eſt extenſionem, quam negat. Sic annihilatio, dicit in recto, negationem concurſûs conſervativi, ipſe autem concurſus, & ens conſervabile, eſt quid poſitivum & ens.

Quibus poſitis, infertur quòd diſtantia prædicto modo explicata,non erit negatio negationis, eſt enim negatio alicujus poſitivi, nempe negatio locati,in hoc ſpatio.

Sic deſcriptâ diſtantiâ, reſtat quærere, quid in recto ſit illa negatio, ad eum modum, quo non eſſe Leonis, eſt quid negativum in homine, & tamen quærere eſt, quid in re ſit iſtud non eſſe Leonis.

In re ergo illa negatio, erit v.g. exiſtentia locabilis, & exiſtentia loci, & inter illa interceptum ſpatium,vel interceptibile. Quòd requiratur ad diſtantiam,exiſtentia locabilis, vel inde probetur,quia Antichriſtus non dicitur propriè diſtare ab hac parte. Quòd etiam requiratur exiſtentia Loci, Ratio eſt, quia nemo dicitur propriè diſtare à nihilo. Quòd etiam requiratur ſpatium interceptum, vel interceptibile ad diſtantiam,ratio eſt,à poſteriori, quia inter Deum & creaturas non eſt diſtantia, & non eſt etiam quidquam interceptibile, poſitâq; univerſaliter interceptibilitate corporis, ponitur diſtantia, non poſitâ interceptibilitate,non ponitur. Ergo apparet,ingredi rationem diſtantiæ dictam interceptibilitatem, ſicut ingreditur indiſtantiam non interceptibilitas.

Unde colliges diſtantiam,dupliciter ſpectari poſſe. Formaliter & Negativè, ſicq; eſt negatio hujus locati,in hoc loco. Deinde ſpectari poteſt materialiter, & in re, & ſic, dicit corpus locabile, locum, & inter hæc interceptibilia, vel intercepta corpora.

Præmitto tertiò. *Oppoſitum diſtantiæ, indiſtantiam accommodatè ad duplicem diſtantiæ acceptionem, dupliciter ſpectari poſſe.* Primò negativè, & ſic ſpectata, opponitur diſtantiæ poſitivè acceptæ, & ſecundùm quod eſt,in re, & quia negatio perfici non poteſt, niſi negatione, etiam indiſtantia, in quantum eſt quid negativum, perficietur, ſeu conſtabit negatione, cum autem non neget exiſtentiam locabilis, quid enim indiſtaret? cùm item non neget exiſtentiam loci,à quo enim indiſtaret? reſtat ut illud,quod negat indiſtantia, ſit corpus interceptum, vel interceptibile, inter locum & locabile. Ubi ut vides, indiſtantia negativè accepta, non eſt negatio negationis, ſed eſt negatio alicujus poſitivi, nempe ſpatii interceptibilis. Rursùs, poſſemus ſpectare indiſtantiam oppoſitam diſtantiæ, tanquam aliquid poſitivum, in quo negationes concernentes indiſtantiam fundari poſſint, & quia negatio & affirmatio ſunt ita oppoſita, ut illud, quod una negat, hoc idem alia affirmare debeat, aliàs ſi non idem affirmaret, non huic negationi, ſed alteri oppoſita eſſet, hinc fit, ut cùm diſtantia Petri importaverit non eſſe Petri, in hoc loco, indiſtantia illi oppoſita importat eſſe Petri, in hoc loco, quo caſu, indiſtantia non erit negatio negationis, ſed erit affirmatio illius eſſe, quod negabat diſtantia.

Explicatur, & aliâ viâ, quomodo indiſtantia oppoſita diſtantiæ negativè acceptæ, adhuc inſuper, non ſit negatio negationis. Quando aliqua ſunt mutuò relativa, tunc illud, quod eſt connotatum unius relationis, eſt in altera relatione fundamentum, & quod eſt in alia relatione fundamentum, eſt connotatum alius relationis. Sic v.g Paternitas & Filiatio, ſunt mutuò relativa, & in relatione Paternitatis connotatum, eſt entitas Filii, quæ in relatione Filiationis, eſt fundamentum; & fundamentum, quod erat in relatione Paternitatis, tranſit in connotatum Ita etiam in præſenti, id quod, in relatione diſtantiæ, pro connotato importabatur neceſſariò in relatione indiſtantiæ in recto, & pro fundamento importabitur; cùm ergo diſtantia Petri importaverit in obliquo Petrum, in recto, ipſius non eſſe, ſeu non exiſtentiam : diſtantia enim eſt, non exiſtentia Petri, in hoc loco, tunc illi oppoſita indiſtantia, importabit Petrum in recto. Quòd ſi importabit indiſtantia Petrum in recto, non erit negatio negationis, ſed erit affirmatio eſſe, quod negabat diſtantia, & ſic ſumpta indiſtantia, erit eſſe Petri, prout negat negationem ſui eſſe, adeoq; affirmat ſe, hîc eſſe. Et in hac explicatione, negativè jam indiſtantia non accipitur, ſed affirmativè, nam ex duobus negationibus, fit una affirmatio, eritq; indiſtantia Petri ipſum Petri eſſe, ſeu eſſe locabilis, prout negat negationem ſui eſſe, adeoq; affirmat ſe hîc eſſe, *His præmiſſis*

Dicendum eſt primò. *Indiſtantiam ſeu Ubi, non eſſe entitatem ſupra additam*, ſed eſſe Ubi, ſeu locum negativè acceptum, ipſammet entitatem locati, prout negat inter ſe & locum, interceptũ ſpatium, vel interceptibile. Poſitivè autem acceptum ubi eſt ipſamet entitas Petri, prout negat negationem ſui eſſe, in hoc ſpatio, vel prout dicit eſſe illic, vel eſſe in hoc ſpatio. Quoad ſecundum hoc membrum explicationis peti debet probatio ex præmiſſis. Quia ſcilicet hæc explicatio, convenit omni, ſoli, & ſemper, proceditq; per prima in hoc genere, facileq; ſuaderi poteſt hoc ſecundum membrum concluſionis, modò conſtet de primo, nihil enim eſt reſiduum, quod dicatur, modò conſtet, Ubi, non eſſe entitatem ſuprà additam: Quod ut fiat, Pro-

Probatur primò Concluſio argumento Nominalium. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas ſuperadditæ hujus entitatis modalis, ut ſolutione objectionũ conſtabit, inferrique poteſt hæc præmiſſa ex ſuppoſitis, ideò enim admittitur hæc ſuperaddita entitas, ne ponatur negatio negationis, quamvis autem Ubi, non ſit entitas ſuperaddita, non ponetur adhuc negatio negationis, ſecundùm adlata in ſuppoſitis. Ergo.

Probatur ſecundò. Ponamus, Petrum eſſe, in loco A. habereque ſuperadditam illam entitatem, ponamus rursùs non exhibito ullo concurſu DEI, qui ſit requiſitus ad motum, annihilari illud Ubi ſuperadditum, vel erit Petrus in alio loco, vel in eodem: non in eodem, quia aliàs, ſuperflua eſſet entitas illa ſuperaddita, ſiquidem poteſt eſſe in eodem loco, adeoque habere præſentiam ad eundem locum, hæc enim verbis differunt, & tamen non habere illam entitatem ſuperadditam, non erit etiam in alio loco, quia ſupponimus DEUM non exhibere concurſum exigitum ad motum, vel per alium, vel per ipſummet Petrum faciendum, quomodo ergo deferetur ad alium locum?

Respondebis primò. Eſſe ſuppoſitionem impoſſibilem.

Contra. Tum quia, quamcunque tu impoſſibilitatem oſtenderis, illa erit cum petitione principii, inniteturq; propoſitionibus, quæ ipſæ ſunt, quæ negantur. Tum quia ſimile argumentũ, ſi ponatur ad probandum relationẽ, non eſſe entitatem ſuperadditam, rectè procederet, cur ergo in præſenti non procedet? Tum quia quamvis hoc eſſet, impoſſibile, ſufficit, quod non eſſet ſuppoſitio impoſſibilis, tollens ſe ipſam, de qua, quid ſit, egi ubi, de actu, vellem non peccaſſe in materia de Pœnitentia & aliàs.

Respondebis ſecundò. Tali ſuppoſitione poſitâ, fore Petrum in loco remotè & radicaliter, non proximè & formaliter.

Contra. Tum quia de hoc ipſo quæritur: Cur ad eſſe formaliter in loco, requiratur Ubi, ſuperadditum. Tum quia formaliter eſſe hîc, quocunque modo definieris, modo legitimè, jam erit hæc definitio, competens corpori in prædicta ſuppoſitione. Tum quia, ſi quis diceret, ſublatâ relatione ſuperadditâ, non fore relatum formaliter, non ſatisfaceret argumento, Ergo in præſenti idem dicendum.

Respondebis tertiò. Prædicta ſuppoſitione poſitâ, fore locatum in loco, negativè, ſed non poſitivè.

Contra. Tum quia, nulla eſt neceſſitas, ut aliquis ſit in loco, per poſitivitatem aliam, quàm ſuæ entitatis. Tum quia poſito quòd termini quantitatis, ſint indiſtincti realiter, ſufficit illis dare poſitivitatem deſumibilem ab ipſa quantitate, Ergo & ipſi Ubi, ſufficit, dare poſitivitatem, deſumibilem ab ipſo locato. Tum quia ipſum Ubi, ſuperadditum, importat etiam negationẽ diſtantiæ à loco, non enim importat eſſe diſtantiæ, & tamen ſufficit, poſitivitatem illius, ſalvare, per ipſam poſitivitatem entitatis ipſius Ubi, Ergo eandem poſitivitatem ſufficiet ſalvare, per ipſam entitatem locati.

Probatur tertiò. Certum eſt, in principiis modalium, non poſſe produci præſentiam localem hujus loci, in Petro, niſi hîc locus, circumfluat Petrum, quæro, in illo priori rationis, in quo jam hic locus circumfluit Petrum, & nondum intelligitur producta eſſe præſentia localis, vel eſt jam hîc, vel non eſt hîc Petrus: Si non eſt hîc. Ergo hic locus illum non circumfluit. Rursùs ſi, in illo priori, in quo nondum intelligitur pullulaſſe præſentia localis, non ſum hîc. Ergo in illo priori, nondum poteſt produci præſentialitas, quia hæc, non poteſt produci, pro hoc loco, niſi ad exigentiam hujus loci. Quòd ſi in illo priori, in quo, nondum intelligitur pullulaſſe præſentia localis, jam ſum hîc, Ergo fruſtra ponitur pullulare hæc entitas ſi ſum hic, ſine ſuperaddita entitate. Quod autem dicit recentior Suar: in illo priori, intelligi ſolùm effectivam determinationem, ad hunc locum, per actionem & Cauſam productivam rei ubicatæ: Contrà erit, quæro in illo priori effectivè determinationis, vel eſt in alio loco Petrus, quàm erit adveniente illâ præſentialitate, vel in eodem: ſi in eodem ad quid adveniet, aliud hîc; ſi in alio, hoc erit merum figmentum.

Respondebis. Nullum dari tale prius.

Contra, quia illa Ubitas, producitur, non ſolùm ad exigentiam locabilis, ſed ad exigentiam hujus loci, exigentiæ autem priores ſunt exigito, utpotè ſuo modo cauſæ exigiti.

Confirmatur Concluſio. Indifferentia DEI, quam habet ad indiſtandum ab hoc mundo, ſi non ſit mundus, ſufficienter tollitur ſolâ poſitione mundi, quam implet DEUS, & à qua indiſtat ſuâ entitate, Ergo etiã indifferentia quã habemus, ad eſſe in hoc loco, ſufficienter tollitur per eſſe hujus loci, quod impletur. Et certè DEUS, qui eſt incapax ſuperaddendæ ſibi entitatis modalis, ſi per aliquid ſufficienter determinatur, ut ſit in loco; caſu, quo illud idem habeat creatura, quamvis capax ſit ſuperaddendæ Modalitatis, cur non per hoc ſufficienter tranſibit, ad eſſe in loco, hoc autem, per quod habet, Ubi, DEUS in mundo, eſt ipſius entitas, inter quã & mundũ, nihil poteſt intercipi, & ſic quia DEUS, ſeipſo eſt eſſentialiter determinatus, ut unicuiq; loco coexiſtat, ſic & creatura, ſeipsâ eſt determinata, ut coexiſtat loco, modò locus illam circũfluat. Et ſicut DEUS ſeipſo eſſentialiter determinatus, ut unicuiq; loco exiſtat formaliter, coexiſtit ſeu indiſtat ratione negationis, alicujus interceptibilis, inter DEUM & mundũ, cùm ſimilis negatio reperiatur in creaturis independẽter

ab Ubitate ſuperaddita, cur illa non ſufficienter formaliſabit eſſe ubi.

Dicendum eſt ſecundò. *Præſentiam localem, interdum non eſſe ſine modo.*

Probatur. Quia interdum, eſt immò ut plurimum, cum motu locali, qui non eſt, ſine modo.

Dicendum eſt tertiò *Interdum, præſentiam localem eſſe modum.*

Ratio, quia motus localis, unio modalis &c. inquantum hîc exiſtunt, habent hîc præſentiam, ſed non præſentiam à ſe, entitate diſtinctam, Ergo ejuſdem ſecum entitatis, ſed illa ſua entitas, eſt modus. Ergo & præſentia, erit modus.

Sed addo hîc non quæri, an præſentia aliqua, quoad rem, ſit modus, quod habet hæc Concluſio, ſed an ſit modaliter diſtincta, ab eo, cujus eſt præſentiâ.

Colliges per quid, locabile à non eſſe hic, ad eſſe hîc, tranſeat, nempè per ſuam Entitatem & entitatem loci, & per negationem corporis interceptibilis quàm ipſa ſui, vel productione vel replicatione, vel motu proprio locali acquirit. Quòd verò Unionem ſubſtantialem non poſſit formaliſare negatio diſtantiæ, poſſit Ubi, hoc inde eſt quia anima & corpus, diſpoſitum poſſunt indiſtare. & nondum uniri ſubſtantialiter, jam autem negatione, diſtantiæ poſitâ, hoc ipſo aliquid eſt in loco.

# Punctum Difficultatis 2.

*Solvuntur Objectiones.*

Objicit primò Lugo, Petrum eſſe hîc, non eſt aliquod ens rationis, antecedenter enim, ante omnem mentis operationem, Petrus verè à parte rei eſt hîc vel illîc, ſed ſine hoc eſſe hîc, poteſt manere entitas Petri, Ergo hoc, quod eſt hîc eſſe, eſt aliquid diſtinctum à Petro; ſed ho non poteſt eſſe aliquid negativum, omnis enim negatio nova, debet eſſe per ablationem alicujus poſitivi præcedentis, ſed Petrus, non dicitur eſſe hîc, quia amittit aliquid poſitivum, Ergo hoc, quod eſt hîc, non eſt aliquid negativum, ſed poſitivum diſtinctum ab entitate Petri.

Respondetur, poſſe eſſe entitatem Petri, non eſſe hîc, ſi ſit ſine circumſtantia negationis, diſtantiæ ab hoc loco, ſecus ſi iſtam negationem dicat, in qua circumſtantia, eſſe hîc, non eſt diſtinctum à Petro. Quod autem dicit, omnem negationem debere eſſe per ablationem alicujus poſitivi, id verum eſt, de ablatione vel intrinſeci, vel extrinſeci poſitivi, non autem de ablatione, nonniſi intrinſeci, ad eum modum quo etiam negatio dextri, oritur in locato, ſine ablatione alicujus poſitivi intrinſeci, niſi fortè ad infringendam inſtantiam velis concedere alium eſſe modum dextrum, alium ſiniſtrum; hoc autem poſitivum extrinſecum, quod aufertur in præſenti, eſt corpus interceptibile.

Instat primò Maurus, ſicut motus calefactionis ordinatur ad hoc, ut res ſit calida, ita motus localis ordinatur ad hoc, ut mobile ſit in loco; ſed eſſe calidum, eſt perfectio poſitiva, per calefactionem acquiſita, ergo & eſſe in loco, eſt perfectio poſitiva per motum acquiſita.

Respondetur. Ipſa ſeparabilitas quoad exiſtentiam caloris, à ſubjecto, oſtendit eſſe quid entitativè ſuperadditum calorem; nulla autem ſimilis ſeparabilitas oſtendi poteſt, ipſius Ubi, & cæteroqui ex dictis ſalvari illud poteſt, ſine entitate ſuperaddita, ratione connotationis; calor autem per connotationem ſalvari non poteſt.

Instat ſecundò idem. Major eſt perfectio rei, quieſcere in loco, quàm moveri ad locum; ſed motus localis, eſt aliquid poſitivum, ergo & quies, ubicatio autem eſt, per quam locatum, quieſcit in loco.

Respondetur. Non rectè colligitur majoritas perfectionis ex ſuperadditione entitativa alicujus poſitivi, nam DEUS, eſt quid perfectiſſimũ, neque tamen habet ſibi ullam perfectionem poſitivam ſuperadditam: independentia item eſt prædicatum negativum, & per nos aſſeitas, eſt tamen quid perfectius dependentiâ, & abalietate, quæ ſunt quid poſitivum.

Instat tertiò. Ordo, ſecundùm locum, debet addere perfectionem intrinſecam rebus localiter ordinatis.

Respondetur. Sufficere ad hoc additionem Metaphyſicam, non Phyſicam; & ſi ſit res de additione Phyſica, hoc ipſum probandum fuiſſet.

Objicit ſecundò Lugo Motus localis, eſt vera actio, Ergo vera productio, Ergo hab[e]t aliquẽ terminum poſitivum, de novo productum, omnis enim productio, eſt productio alicujus; ſed hujus productionis non eſt alius terminus quàm præſentia localis.

Respondetur imprimis, per Nominales actio quidem productiva, debet aliquid producere, ſed non actio adductiva, qualis eſt motus.

Rursùs argumentum multùm probat, viſio enim, eſt vera actio, quid rogo producit, ipſa intellectio ſeu verbum mentis, eſt vera actio, quid producit, ubi ut vides, ſi nomine actionis venit actio, quæ ſit motus efficientis, in iſto ſenſu, motus localis non eſt vera actio. Si autem per veram actionem intelligas exercitium actuale potentiæ, in iſto ſenſu vera eſt actio, ſed non ſequitur illam debere aliquid à ſe diſtinctum producere, Ergo ſicut quamvis Ubi modale faciat me eſſe hîc, nihil tamen diſtinctum à ſe producit, ſic nec ille motus localis, quamvis faciat me occupare diverſa ſpatia ſucceſſivè, non erit neceſſe ut aliquid producat. Unde etiam univer

ſaliter docent non pauci, Actiones immanentes diſtinctum à ſe terminum non habere.

INSTAT Ovied: Si motus localis, non eſt actio, cur, in illo nihilo agendo; defatigamur.

RESPONDETUR. Non ex conatu producendæ alicujus modalitatis defatigamur, ſed ex conſumptione ſpirituum, & alteratione interveniente in ipſo motu. Quando autem Ovied: ibidem ex Nominalibus quærit, quid ſit in termino, eſſe adductum, dici poteſt, quòd ſit ipſum locatum, prout dicit negationem diſtantiæ à loco, vel locus à locato. Denique dici poteſt, quòd motus localis, ſit actio, ſed identificans ſibi ſuum terminum, nempè præſentiam ſibi debitam, ſicut enim alia entia, ita præciſè etiam ipſe motus, habet ſuam præſentiam.

OBJICITUR tertiò ex eodem. Ablato quovis extrinſeco, manet eadem præſentia Petri hic, &c. Ergo hæc non eſt denominatio extrinſeca.

RESPONDETUR. Ubi importat negationem diſtantiæ, ſeu corporis intercepti, vel interceptibilis, ad cujus tamen diſtinctiones & varietates entitativas, non attendit Ubi, ſed attendit ad hoc formale, quod eſt negatio diſtantiæ, & eâ mutatâ impoſſibile eſt non mutari locum. Addo, Ubi, eſſe denominationem intrinſecam, ſecundùm id, quod dicit in recto, licèt ſit ad aliquid à ſe connotatum extrinſecum.

INSTAT primò. Etiam ſi corpus extrinſecum, annihilaretur à DEO, adhuc Petrus maneret in eodem loco, moverique poſſet localiter ad aliud ſpatium, Ergo hæc determinatio, provenit ab aliquo extrinſeco.

RESPONDETUR. Si annihilentur omnia corpora, annihilabitur etiam, & ipſe locus, qui eſt ſuperficies corporis, habebitque ſe tunc locatum, ſicut ſi poneretur extra cœlos vel in vacuo, hinc rigoroſè corpus, non eſſet tunc formaliter in eodem loco, ſed eſſet in eodem loco æquivalenter; quia ſi circumponatur illi, corpus extrinſecum, eandem negationem diſtantiæ dicet, quam antea dicebat.

INSTAT ſecundò. Ultima ſuperficies cœli empyrei, verè eſt præſens ibi, ubi nunc eſt, & poſſet moveri à DEO localiter, & tunc jam non eſſe ibi, ubi nunc eſt; illa autem ſuperficies, non denominatur eſſe ibi, ab alio corpore extrinſeco, non enim habet corpus aliud ulterius, à quo circumdari poſſit, Ergo denominatur eſſe ibi, ab aliquâ forma intrinſeca.

RESPONDETUR. Expreſsè Ariſtot: 4. Phyſic: Tex: 45. docet, ultimam ſphæram nullibi eſſe. In principiis autem ipſius, Lugo, dici poſſet Cœlum empyreum dicere negationem diſtantiæ, ab aliquo imaginabili, æquivalente in ordine ad hunc effectum, reali corpori, à quo locatum dicit negationem diſtantiæ.

INSTAT tertiò. Si Petrus denominaretur eſſe hîc, ab aliquo corpore extrinſeco, vel illa denominatio proveniret locato, à corpore ſecundùm ſuam entitatem, vel ſecundùm aliquid ſuperadditum; Si convenit propter aliquid ſuperadditū, illud certè ſuperadditum, non aliud erit quàm Ubi modale. Si autem illa denominatio provenit ab ipſâ entitate corporis, tunc quoties in rerum natura eſt illud corpus, denominabitur Petrus ab illo corpore.

RESPONSUM ſuprà, denominationem hîc, accipere Petrum, à ſua entitate, ſed in circumſtantia negationis diſtantiæ, quod eſſe hîc, eſt denominatio intrinſeca, ratione extrinſeci, identificata ſecundùm id, quod dicit in recto. Ad illud etiam principium: nova denominatio realis nō poteſt haberi, niſi à nova forma reali, ita intelligendum eſt, quòd debeat eſſe à nova forma reali, vel realitate deſumibili à nova entitate, vel realitate deſumibili ab entitate quidem præhabita, ſed ratione circumſtantiarum de novo accidentium, ſortiente, novam aliquam formalitatem; & ita ratio Ubi, eſt denominatio nova intrinſeca realis, ſed non realitate, de novo ſuperadditæ entitatis, ſed realitate deſumibili à præhabita entitate locati, non ſortiente tamen hanc formalitatem, niſi in acceſſu novæ circumſtantiæ, quæ eſt negatio diſtantiæ.

OBJICITUR quartò. Non poteſt eſſe negatio nova, niſi deficiat aliquid poſitivum, quod antea non erat, cujus enim illa negatio eſſet, in præſenti autē non poteſt oſtendi, quid deficiat.

RESPONDETUR. Deficere aliquid poſitivum dupliciter poteſt, primò ut exiſtente reddatur non exiſtens, & ſic deficit vita, ſuccedit mors. Secundò deficit aliquid poſitivum non per hoc, quaſi revera non exiſtat, ſed quod ſe ita hîc & nunc habeat, ac ſi non exiſteret, & ita abſentia Petri à domo, Solis ab Hemiſphærio, non facit ne Petrus, & Sol exiſtant, ſed ut ita ſe habeant, hîc, ac ſi non eſſent; ita & in præſenti dicendum, quòd poſitâ negatione diſtantiæ, deficiat aliquod corpus interceptum vel interceptibile, non quidem deficientiâ, quæ faciat non exiſtere illud corpus, ſed deficientiâ quæ facit illud corpus, eo modo ſe hîc & nunc haberè, quaſi non exiſteret.

INSTAT. Ovied: quando ego ſum Madriti, habeo negationem eſſendi Toleti, Ergo aliquid poſitivum producitur.

RESPONDETUR. Sufficere ut conſtituatur; in illo loco ipſa entitas locabilis quæ eſt quid poſitivum, expulſivū v.g. negationis eſſendi Toleti.

OBJICIT quintò idem. Ex hac ſententia ſequitur, corpora contigua, eſſe corpora indiſtantia, quid ergo erit eſſe corpora penetrativè: Quòd ſi dicas corpora penetrativè eſſe, eſt idem utrobiq; ſpatium occupare; Contra erit quia penetratio, præter corporum entitatem & ſpatiū, dicit adhuc aliquid aliud, & hoc aliquid aliud non eſt aliud quàm præſentia.

RESPONDETUR. Corpora contigua, ſecundùm partes contingentes ſe duorum corporum diſtin-

diſtinctorum,ſunt ſimul,ſed ita, ut unumquodque illorum ſit,in diſtincto loco: nam ſint contigua, A,B,annihilato B,non cenſebitur A,occupare ſpatium B, adeoque non cenſentur eſſe in eodem loco,& certè eſſe contigua, & habere eundem locum,non ſunt idem,primum enim indicat locum nonniſi proximè vicinum,quod etiam ipſum ly ſimul indicat. Unde hoſpites dicuntur eſſe ſimul cum Domino,quamvis non ſe penetrent. Penetratio autem & excludit diverſitatem loci, & intereitatem importat.

Instat primò Arriaga. Non eſt corpus interceptum inter contigua,& tamen non ſunt in eodem loco. Ergo negatiò corporis intercepti non eſt locus.

Respondetur. Non eſt quidem interceptum corpus,condiſtinctum ab illis duobus,eſt tamen corpus interceptum intranſitivè,hoc eſt illa ipſa duo. Retorqueri item poteſt argumentum, cur contigua non habeant eandem præſentiam, & quamvis inter corpus A, contiguum, & inter corpus B,nullum ſit corpus,tertium interceptũ, ipſum tamen v.g. corpus,B,eſt æquivalenter interceptum,quia cohibens terminos, corporis A, ne ulteriùs procedant,ut dixi.

Instat ſecundò idem. Interceptibilitas quæ negatur,dum ſum hîc, dicit ſubſtantiam locati. & locum,quæ duo,ſunt poſitiva, & inſuper dicit negationem interceptibilitatis; ſed cùm non ſum hîc,non negantur duo illa poſitiva,nam ſupponuntur manere, Ergo negatur aliquid tertium.quod acquirit de novo corpus, atqui, illud, eſt ſola negatio. Ergo ſola negatio negatur.

Respondetur,quando non ſum hîc,negatur hîc ipſa entitas mea,non quòd non exiſtat, ſed quòd ſe reſpectu illius loci ita habeat,ac ſi non eſſet.

Instat tertiò idem. In Petro exiſtente hîc de novo,ſolum eſt de novo,negatio ejus, quòd me pulſo,in me verè periit, atqui in me ſolum verè periit negatio, quia illa ſola verè deſtructa eſt. Ergo Petrus acquiſivit ſolum negationem meæ negationis.

Respondetur. Petro exiſtente hic de novo, eſt negatio entitatis Pauli,ſecuta in illo loco, adeoque non negatio negationis, ſed negatio alicujus poſitivi.

Instat quartò idem. Quando totum aliquid,dicit duas partes poſitivas, & tertium aliquid negativum, ſi maneant in rerum natura, duo poſitiva,& ſola negatio pereat,tunc nõ poteſt de novo intelligi,niſi negatio ſolius negationis,ſed in denominatione mei exiſtentis hîc,duo poſitiva locus & corpus manent. Ergo ſolùm eſt ceſſatio,ſeu negatio illius negativi.

Respondetur,illo câſu manere quidem corpus,quoad exiſtentiam in rerum natura,ſed corpus pro illo loco ita ſe habet,ac ſi non eſſet in rerum natura,unde negatio ſubſecuta,non erit negatio negationis,ſed negatio illius, quod ita eſt, ac ſi non eſſet.

*Continuatur ſolutio argumentorum.*

Objicit ſextò Oviedo. DEUS potuit creare mundum,cum eo ordine, quem nunc habet in ſpatio alio,v.g.in hoc,in quo poteſt hodiè creare mundum alium,quo caſu non eſſet hic mundus in eodem loco. Ergo eſſe in eodem loco, non eſt habere hunc tantum ordinem, ſed aliquid aliud præter hæc,& hoc eſt præſentia.

Respondetur. Per Ariſtot: totus hic mundus acceptus ſcilicet ſecundùm ſupremæ ſphæræ externam partem,non eſt in loco; ſed poſito etiam hoc, univerſum, ſecundùm rationem univerſi, eſſe in loco,ſi hoc ipſum univerſum in alio loco crearetur,haberet alium locum,quia haberet aliam negationem, diſtantiæ ab alio ſcilicet illo ſpatio.

Instat Ovied: Ad hoc,ut novus effectus formalis reperiatur,requiritur nova productio connotati,ſed ad hoc ut aliquid ſit in loco, cùm non fuerit, non poteſt novum aliquid connotatum aſſignari, quod producatur,niſi præſentia modalis.

Respondetur ad hoc,ut nova formalitas oriatur,eſt neceſſe produci novum connotatum, ſi fiat mutatio in entibus,non verò,ſi fiat mutatio in non entibus,cùm enim non entia produci nequeant,debet tantùm oſtendi novam negationem pullulare, quid eſt enim v.g. annihilatio nova Petri,certè non eſt productio novæ entitatis,ſed eſt ipſe Petrus non exiſtens,& dum ab eſſe exiſtentiæ ad non eſſe exiſtentis tranſitur, non producitur aliquod novum connotatum, ſed nova ſola pullulat negatio; hoc eſt ſubtractio concurſûs conſervativi. Deinde ipſa adductio corporis locati,quæ non fuit, eſt quaſi pro hoc locato,æquivalens productio illius, cùm antequam eſſet adductum,pro illo loco, habuerit ſe ac ſi non eſſet. Quamvis autem producatur per nos novum connotatum, ac producitur per Modaliſtas nova præſentia modalis, non ſequitur æquè per utramque ſententiam,non ſervari illud principium,Non ſunt multiplicanda entia &c,&c. Certè enim iſtud principium,non vetat multiplicari negationes,præcipuè ſi ſubſtituantur ad id ſalvandum,quod alii ſalvant, nonniſi per entitates.

Objicit ſeptimò Arriaga, indiſtantia eſt aliquid ſeparabile â me & loco. Ergo eſt entitas aliqua realis.

Respondetur. Annihilatio mei eſt aliquid ſeparabile â me & exiſtente DEO,& tamen non eſt entitas aliqua. Duratio item,eſt â me aliquid ſeparabile,â quantitate item ratio termini & tamen hæc per Modaliſtas multos,non diſtinguũtur entitativè. Quòd ſi dicas hæc, non eſſe ſeparabilia propriè,ſi item durationem dicas non eſſe ſeparabilem ab Ente, ſecundùm quòd duratio,

tio,dicit aliquid in recto, dicit enim ipſam entitatem rei,ita & in præſenti dicetur indiſtantiam, ſecundùm id,quod dicit in recto, non eſſe ſeparabilem à locato &c. Denique dici poteſt indiſtantiam non eſſe ſeparabilem in circumſtantia entitatis locati,negationeque corporis interceptibilis,inter locatum & locum, in quibus tantùm circumſtantiis,identificatur indiſtantia.

Instat primò Arriaga. Præſentia localis, per nos,eſt carentia diſtantiæ. Ergo diſtantia,eſt aliquid poſitivum,diſtantia autem, eſt Ubicatio. Deinde,quid majus habet diſtantia , ut ſit quid poſitivum quàm approximatio.

Respondetur ex dictis ſuprà, præſentiam localem diverſo reſpectu eſſe quid poſitivum, inquantùm ſcilicet importat locabile, negativum autem,inquantum negat corpus interceptibile inter ſe & locum. Diſtantia etiam diverſo reſpectu,eſt quid poſitivum, inquantùm dicit corpus interjectum,vel interceptibile,& diverſo reſpectu,eſt quid negativum,in quantùm dicit , hîc, negationem locati.

Instat ſecundò. Angeli ſunt præſentes corporibus & Cœlo,non per negationem corporis intercepti,quia in eodem loco, in quo ſunt Angeli,poteſt eſſe corpus.Ergo præſentia non eſt iſta negatio Corporis intercepti.

Respondetur. Nos hic loqui de loco Materiali. Præſentia verò ut ſic poſſet deſcribi; Quòd ſit entitas, prout dicit negationem ſpatii intercepti,vel interceptibilis,inter Angelum enim,& inter hoc ſpatium ubi eſt,ſecundùm quod in illo eſt,nec intercipitur,nec intercipi poteſt, ullum ſpatium,ly ſpatium,accipiendo prout eſt, quid commune ad locum,vacuum &c. Deinde dici poteſt,diſtinguendas eſſe has duas propoſitiones; poſſunt eſſe in eodem loco, in quo ſunt Angeli,corpora,& hæc propoſitio eſt vera, Spiritus enim ob defectum quantitatis , habet vim penetrandi corpus,& alia eſt hæc propoſitio; inter Angelum in Oriente poſitum, & Angelum in Occidente poſitum,non poteſt intercipi corpus,& hæc propoſitio eſt falſa,verumque eſt oppoſitum,hoc eſt poſſe intercipi Corpus,ad quod ſolùm,reſpicit noſtra ſententia.

Instat tertiò. Per hoc,quod ſum hic, nihil poſitivum ampliùs habeo , quàm ſi non eſſem, neque ſi eſſem alibi,& non hic, carerem aliquo poſitivo,Ergo non poteſt eſſe in poſteriori naturæ aliqua negatio,quæ non fuerit in priori naturæ.

Respondetur. Quamvis nihil poſitivum ſuperadditum ego habeo,quòd hic ſim , locus tamen ipſe,habet aliquid poſitivum ſuperadditũ, quod non haberet niſi eſſem hic, nempè meam entitatem,quam negatio diſtantiæ, in recto dicit,& ſicut ſufficit per multos Modaliſtas ponere aliquid poſitivum in ſola materia,ad hoc ut fiat compoſitum,cenſeaturque non ſolùm Materia ſed & forma uniri,ita ſufficiet ad eſſe Ubi,ut ipſi loco ſuperaddatur aliquid poſitivum , quod antea non continebat , nempè entitatem locati.

Instat quartò idem. Ex dictis ſequi circulum vitioſum,dicitur enim rem eſſe hîc,eſt nullum alium eſſe hîc,& rursùs alium eſſe hîc , eſt me non eſſe hîc.

Respondetur. Me eſſe hîc, non explicatur per hoc,quia nullus alius eſt hîc, quia duo entia v.g. Angeli poſſunt eſſe in eodem loco, & tamẽ unũ non dicet, quòd nullus alius eſt hîc: Me ergo eſſe hîc,eſt mea entitas, dicens negationem diſtantiæ ab hoc ſpatio. Conſequenter vides, quòd in priori antequam expellantur alia corpora ab hoc loco in quo ſum, priùs eſt naturâ, me eſſe hîc,quia poſitio meæ entitatis eſt cauſa expulſionis aliorum corporum,ſicut ingreſſus venti,eſt cauſa apertionis feneſtrarum.

Instat quintò, in hac ſententia non poteſt intelligi, quomodo aliqua cauſa efficiens poſſit me hîc ponere,nec enim producit me, nec locum, negatio autem in ſe produci non poteſt, quæ tamen per nos formaliſat Ubi.

Respondetur, eò modo quo producitur Pater, durans, dextrum &c. eo modo producitur ab efficienti eſſe hîc; quia ſcilicet ponitur entitas,in his circumſtantiis , in quibus poſtea hæc formalitas reſultat.

## Punctum Difficultatis 3.

*An poſſit eſſe corpus ſine ullo, Ubi.*

Reſolvenda eſt difficultas, tàm in principiis modalium,quàm in principiis noſtris.

Dicendum eſt primò. *Poſito, quòd Ubi, ſit Modalitas, poſſibile eſt, ut maneat locabile ſine ullo ubi Modali*, Ita Vaſq: & Ovied: contra Suar: & Arriaga.

Probatur primò. Quia hoc,non implicat contradictionem.

Probatur ſecundò. Entitas locabilis, non eſt entitas Ubi modalis,concurſus item conſervativus,quem DEUS exhibet ipſi locabili,non eſt idem cum concurſu conſervativo,quem exhibet DEUS ipſi Ubi modali; nam conſervatio, multiplicatur ad multiplicationem entis, Ergo ſaltẽ ab una parte,poterunt eſſe ſine ſe,ad permanentiam.

Probatur tertiò. Ex eſſentia modorũ,hoc ſequitur,ut poſſit eſſe modificatum ſine modo, licet modus non poſſit eſſe ſine modificato , ex quo jam ſic urgetur; Non ſolùm modus ut ſic,ſed & omnes modi in particulari accepti,ſervant eſſentiam modorum,Ergo ſi ex vi eſſentiæ modorum,poſſunt eſſe modificata ſine modo , poterunt etiam eſſe ſine modis,his in particalari.

Respondebis. Sine quocunq; calamo diſtributivè accepto,poteſt eſſe ſcriptio, non tamen ſine

ſine omni calamo. Ergo etiam quamvis locabile poſſit eſſe ſine quocunque Ubi, diſtributivè accepto, non ſequetur, quòd poſſit eſſe ſine omni Ubi.

Contra, quia nonniſi ex ſuppoſitione, quòd ſit ſcribendum, eſt neceſſarius calamus, ſed independenter à ſuppoſitione ſcriptionis, nullus eſt neceſſarius. Ergo etiam non niſi ex ſuppoſitione quòd debeat eſſe locabile, in loco, erit neceſſarium Ubi, ſed independenter à ſuppoſitione locationis, non erit neceſſarium; poſſibile autem eſt, ut ſit locabile, ſine ulla ſuppoſitione locationis.

Objicit primò Suar: Angelus eo caſu vel eſſet diſtans à mundo vel indiſtans: Si eſſet diſtans, Ergo haberet Ubicationem alibi; ſi indiſtans, Ergo haberet approximationem, quia approximatio, conſtituitur formaliter, per præſentiam.

Respondetur, in principiis Modalium, dici poſſet, illum Angelum, non fore indiſtantem formaliter, fore tamen indiſtantem materialiter, & radicaliter. Seu, ut alii loquuntur, fore indiſtantem negativè, non poſitivè. Dici etiam poſſet, illum Angelum eo caſu, neque fore indiſtantem, neque diſtantem, ſed abſolvere ab utroque, cùm nec modum diſtantiæ, nec modum indiſtantiæ ſit habiturus.

Objicit ſecundò Arriag: Implicat quantitatem, non eſſe extenſam, aut inextenſam, hæc enim duo, privativè opponuntur; Si eſſet extenſa, Ergo habet præſentiam, ex vi cujus, extenditur; Si inextenſa, Ergo habet partes penetratas, Ergo partes in eodem loco.

Respondetur, hoc argumentum ſaltem univerſaliter non concludit, ſaltem enim Angelus, qui partes non habet, nec per illas extenditur, poterit ab omni Ubitate abſolvi. Rursùs ſaltem poterit res materialis, ſi ſpolietur omni quantitate, quæ per nos diſtinguitur realiter à quanto, quidquid in oppoſitum voluerit Arriag. poterit inquam res materialis ſine ullo Ubi exiſtere.

Directè autem in principiis Modaliſtarum dici poteſt, illo caſu, fore illas partes, in eodem vel diverſo loco, negativè, non autem poſitivè. Deinde cùm extenſio non ſit idem cum præſentia, ſunt enim diverſi prædicamenti, extenſioque quantitatem in præſenti ſequitur, quæ non eſt modus, poterit eſſe extenſio ſine præſentia, nam deſitio entitatis, quæ eſt præſentia, non infert deſitionem aliùs entitatis, quæ eſt quantitativa extenſio, conſequenter erit illic diverſitas loci extenſiva, non Ubicalis.

Objiciuntur tertiò Paritates aliquæ.

Prima Paritas. Non eſt poſſibilis linea, quæ neque ſit curva, neque recta. Ergo neque poſſibilis creatura abſolvens ab omni Ubicatione.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia hoc ipſo daretur individuum genericum à parte rei, nam linea quæ eſt genus, dividitur in curvam & rectam, tanquam ſuas ſpecies, tale autem nullũ abſurdum ſequeretur, ſi creatura abſolvat ab omni Ubicatione. Deinde, ſi legitima daretur comparatio, deberet ita poni, ut lineæ Ubicatio, rectæ autem & curvæ, opponatur hîc vel ibi, teneretque paritas, quòd ſicut, impoſſibile eſt, eſſe lineam, & tamen, nec curvam, nec rectam, ita impoſſibile ſit Ubi, quod, neque ſit hîc, neque alibi. Cæterùm ſicut poteſt non eſſe linea, ita poterit & nullum eſſe Ubi. Deinde curvitas & rectitudo lineæ opponuntur contradictoriè, nihil enim formaliſſimè eſt curvitas, niſi negatio rectitudinis, & cùm ex contradictoriis alterutrũ competere debeat, ſi linea non eſt recta, & tamẽ eſt linea, curva erit; præſentia autem, & ipſa Ubi, opponuntur contrariè, hinc ſi careat locabile uno Ubi, non eſt neceſſe ut habeat aliud Ubi.

Secunda Paritas eſt: Non eſt poſſibilis creatura, quæ ſit, & durationem non habeat. Ergo & quæ non habeat præſentialitatem.

Respondetur. Si duratio ſit modus, Negandum eſt Antecedens; ſi autem non ſit modus, diſparitas eſt, quia non eſt alietas entis continuatè exiſtentis à duratione, adeoque nec ſeparabilitas, jam autem alietas eſt Entis locabilis, à modo Ubitatis.

Tertia Paritas eſt. Non poteſt eſſe aliquid exiſtens ſine omni relatione, Ergo neque ſine omni Ubicatione.

Respondetur. Quia relatio, eſt quid identificatum, in circumſtantia termini, Modus autem Ubitatis non identificatur.

Quarta Paritas, Forma, non poteſt eſſe in ſubjecto ſine unione, Ergo neque ſine Ubicatione.

Respondetur, ly in ſubjecto ut teneat antecedens, ſupponit pro conjuncto ſubſtantialiter; ſi autem eſſet ſine unione conjunctum, eſſet ſine conjunctione conjunctum, adeoque non conjunctum, non ſequeretur autem eſſe ens aliquod præſens formaliter, & poſitivè, ſine ubicatione.

Quinta Paritas. Non poteſt eſſe creatura ſine omni actione producta, Ergo neque ſine omni Ubi.

Respondetur. Cùm creatio ſit, indiſtincta à re creata, falſum eſt Antecedens, ſi procedat de actione diſtincta, ſi autem procedat etiam de actione indiſtincta, diſparitas erit, quia hoc ipſo illa creatura non eſſet acta, non enim quidquam eſt actum, ſine actione, ſi non eſſet acta, hoc ipſo non eſſet creatura, pro conſequenti autem nullum abſurdum.

Examinat multo paratu hanc & paritatem, & argumentum Oviedo. Implicat creatura quæ non ſit præſens DEO, Ergo implicat creatura abſolvens ab omni præſentialitate, ſed in principiis Modalium dici poteſt, implicare creaturam, quæ non ſit præſens DEO negativè, poteſt tamẽ non eſſe præſens DEO poſitivè.

Ut

Ut in principiis noſtris reſolvatur hæc difficultas.

Præmitto primò. *Quòd duplex poſſit haberi, eſſe, cujus interceptionem negat præſentia hic*; Primò poteſt haberi eſſe corporis, quòd de facto datur interceptibilis, & hæc non eſſet univerſalis ratio ſalvandi aliquem eſſe hîc, nam ſi inter aliquem & locum, intercipi poteſt, quodcunque creabile corpus, hôc ipſo non ſum hîc. Secundò eſſe cujus interceptibilitatem negat indiſtantia, poteſt cogitari quodcunque ſpatium, quodcunque tandem corpus, quicunque tandem Spiritus, & per hoc rigorosè ſalvatur indiſtantia, ſi enim vel Angelus, inter me, & locum, in quo ſum mediè, intercipi poteſt, hôc ipſo hîc non ſum, ſed neque hic modus eſt, univerſaliſſimus, quod ut intelligatur.

Præmitto ſecundò. *In triplici ſuppoſitione cogitari poſſe eſſe aliquid, interceptibile, inter locum & ſpatium, in quo eſt locatum.* Primò ſpatium vel corpus actu exiſtens, quod intercipi poſſit, & hoc per accidens, ut dixi, ſalvat rationem ubi, ſufficit enim ne ſim hîc quodcunque aliud corpus poſſe intercipi. Secundò poteſt cogitari interceptibile non quidem actu, poſſibiliter tamen exiſtens, & ſic rebus omnibus annihilatis, & ſolo relicto, Petro, inter DEUM & Petrum non poſſet intercipi aer, qui eſt poſſibilis. Tertiò cogitari poteſt, ſi DEUS & una tantùm creatura eſſet poſſibilis, reliqua impoſſibilia, adhuc tùm temporis creatura, non diſtaret à DEO, & tamen per negationem alicujus intercepti, vel interceptibilis, indiſtantia illius ſalvari non poſſet, nullum enim jam eſſet interceptibile, ſicut nec modò indiſtantia mea, per hoc ſalvari poteſt, quia inter me & DEUM non poteſt intercipi chymæra. Ut ergo ſalvetur, quo modo impoſſibilibus quibuscunque ſpatiis realibus, interceptibilibus, adhuc creatura non ſit diſtans à DEO.

Præmitto tertiò. *Quòd quamvis ad clarius explicandum dicamus*, præſentiam Petri eſſe ipſiusmet entitatem Petri, prout dicit negationem ſpatii interceptibilis, & quod ſpatium iſtud, ejusque negatio, magis ſit accommodata noſtris phantaſmatibus, & quæ appellari poteſt præſentia negativa, ſupereſt tamen alius, idem explicandi modus, per præſentiam, quam ſuprà appellavimus poſitivam, quæ eſt entitas Petri, importans ſe eſſe illic ubi eſt, vel ut ſuperiùs diximus, eſt ipſum eſſe locati, prout negat negationem ſui eſſe hîc, quod totum ſalvari poteſt, ſine ulla Entitate Modali.

Dicendum eſt ſecundò. *Non eſſe poſſibile ut ſeparetur à locato id, quòd, ubi, dicit in Recto.*

Ratio. Quia idem ſeparetur à ſe ipſo dicit enim in recto, ipſum locatum.

Dicendum eſt tertiò. *Non eſſe poſſibilem Creaturam actualem, quæ abſolvat ab eo, quod ſuo modo importat. Ubi in obliquo, ita ut abſolvat ab omni præſentia.* Dixi Actualem, quia Anti-Chriſtus nullam habet præſentiam, quia neceſſe, quod eſſe, primò impotat præſentia.

Probatur primò. Auctoritate S. Auguſtini ex Epiſtola 57. ad Dardanium, ubi cenſet ea quæ nusquam ſunt, non eſſe.

Probatur ſecundò. Argumentis contra Concluſionem primam adlatis, quæ evincunt negativâ præſentiâ, non poſſe creaturam ſpoliari ſuppoſito, quòd exiſtat, quamvis poſitivâ ſuperadditâ ſpolietur, & quia apud nos nulla eſt præſentia ſuperaddita hoc ipſo, ſi exiſtat non poterit illa omni abſolutè ſpoliari.

Probatur tertiò. Vel eſt poſſibile, ut creatura exiſtens non exiſtat immenſitati Divinæ, hoc eſt, ut illîc non ſit immenſitas Dei, ubi eſt creatura Dei, aut ſi vis ita dicere, in illo nullibi in quo eſt abuſivè creatura, vel non eſt poſſibile, ut creatura non coexiſtat immenſitati Dei; Si non eſt poſſibile, ut non coexiſtat immenſitati Dei, habet ergo ſuum Ubi, nam ſecundùm illum phraſim, negativè Ubi explicantem, inter Deum, & illam Creaturam, nihil eſt, interceptibile; Si autem non eſt illîc immenſitas Dei, derogas eidem, & adhuc tamen ſequitur, non abſolvere tunc creaturam, ab omni Ubi, quia non abſolvit ab illo, illîc ſpatii, in quo, illîc ſpatii eſt.

Addo. Non eſt dubium quòd poſſit eſſe corpus, ſine ullo ubi extrinſeco, quia poſſet poni in vacuo, in ſpatiis extra Cœlos.

# DIFFICULTAS II.

## *De diviſione in locum definitivum & circumſcriptivum.*

Præmitto primò. *Quid ſit eſſe definitivè in loco, & quid circumſcriptivè.* Definitivè eſſe in loco, eſt ita eſſe, ut locatum totum ſit in toto, & totum in qualibet parte. Circumſcriptivè autem eſſe in loco, eſt ita eſſe, ut pars locati, parti loci, ut totum locatum, toti loco reſpondeat. Primum illud Vbi, eſt proprium ſpiritualium. Secundum etiam corporeorum. Sed quomodo res ſpiritualis, dicetur eſſe tota in toto, & tota in qualibet parte, cùm non habeat partes v. g. Angelus, immò quomodo erit tota in toto, quia comparando Vbi intrinſecum rei ad Vbicarum, videtur ſignificari, quòd totum adveniat toti, ut ita ſit totum in toto. Sed cogitandum non eſt, quaſi ſit duplex præſentia definitiva, una, quæ ſingulis partibus, & alia quæ toti conveniat; ſed per hoc ſolùm ſignificatur; quòd quamvis in ſingulis partibus loci ſit totum, non

tamen plura illic ſint tota,ſed Unum,loquiturque definitio, non de partibus ubicati, ſed de partibus loci. Licèt caſu quo ubicatum habeat partes,poſſit id accommodari ad partes ubicati,& ita corpus Chriſti totum eſt, in ſingulis etiam articulis Chriſti,& articulus in toto corpore,idque titulo penetrationis.

PRÆMITTO ſecundò. *Rem corpoream, poſſe habere Vbi definitivum.*

RATIO. Quia ipſum Myſterium Euchariſtiæ, poſitioque in eo corporis Chriſti id ſuadet.Cæterum ſubſtantia ſpiritualis, non poteſt eſſe circumſcriptivè in loco, cùm enim partes non habeat,quomodo pars illius, parti loci correſpondebit: admiſſo per impoſſibile quòd ſit aliqua ſubſtantia ſpiritualis, & tamen habens partes, admiſſo etiam, quòd in intenſione ſpiritualis qualitatis, ſint partes,& non plura tota, nondum illud intenſum, poterit eſſe circumſcriptivè in loco, quia adhoc ut extensè aliquid in loco,requiritur principium, ut ita dicam evolutivum extenſionis, nempe quantitas,quæ tamen rei ſpirituali non convenit. Niſi fortè competat illi beneficium extenſionis virtualis, quale beneficium competit Angelo,in ordine ad implendam totam ſphæram locabilitatis diviſibilem,neque tamen inde ſequetur,quòd ſi Angelus haberet partes, ut intenſio ſpiritualis habet, & inſuper habendo virtualem illam extenſionem quòd poſſit eſſe circumſcriptivè in loco, nam virtualis illa extenſio, non excludit penetrationem. Unde & Angelus habendo partes illas penetratas cum toto, non poſſet circumſcriptivè occupare locum, nam impenetrabilitatem adjunctam habet, nonniſi quantitas formalis,quantum quidem per experientiam colligimus. Si tamen daretur res ſpiritualis habens partes,habens beneficium extenſionis virtualis, & inſuper impenetrabilitatem ſpiritualem,non apparet quare talis res ſpiritualis, non deberet occupare locum circumſcriptivè.

PRÆMITTO tertiò. *Quòd divinitus corpus, in eodem loco poſſit & ubi definitivum, & ubi circumſcriptivum.*

RATIO. Tum quia,nulla in hoc repugnantia. Tum quia, ubi eſt Chriſti caput circumſcriptivè, poteſt illic poni, per ubi definitivum, totum corpus Chriſti. Tum quia poteſt facere Deus decretum, ut eam continentiam, & ambientiam,quam exercent ſpecies Sacramentales,reſpectu corporis Chriſti habeat ipſum corpus replicatum,ita ut circumſcriptivè poſitum, ambiat ubi illa definitiva, ejuſdem corporis Chriſti.

PRÆMITTO quartò. *Quòd ſicut ubi intrinſecum indiſtinguitur modaliter ab ubicato, ita indiſtinguentur ubi definitivum, & circumſcriptivum, à ſuis ubicatis naturaliter*, dixi naturaliter, quia poſſet eſſe difficultas; an ubi definitivum corporum,non ſit quid ſuperadditum. Ratio dubitandi.Quia poſſibile eſt,ut corpus habeat ubi, & non habeat definitivum, per quid ergo tranſit, ad tale ubi, nam ad ubi naturale oſtenſa ſupra mutatio, in negatione corporis interceptibilis, quæ negatio, non apparet, quid conferat corpori, ad ubi nonniſi definitivum. Qui tamen vellet univerſaliter dicere, nullum ubi, eſſe modalitatem, diceret, ſufficientem mutationem ad tale ubi, eſſe impeditionem quantitatis quoad impenetrationem, hoc ipſo enim quòd corpus maneat penetratum, dicensque negationem ſupra explicatam diſtantiæ, hoc ipſo habebit ubi definitivum. Sed quomodo ad hanc ipſam penetrationem venietur,& quidem veniri facilè poteſt, per ablationem ipſiusmet quantitatis, hoc ipſo enim jam erit illud corpus penetratum, adeoque habens ubi, nonniſi definitivum. Sed difficilius eſt oſtendere, quomodo deveniatur ad iſtam penetrationem, retentâ etiam quantitate, videtur enim debere provenire, nonniſi per ſuperadditum ubi, poſſetque hoc defendi ita, ut ſuperaddita illa modalitas,non ſit ad faciendam rem indiſtantem, hæc enim indiſtantia haberi poteſt, ab aliquo negativo,ſed ad impeditionem impenetrabilitatis. Cæterum addi hoc poteſt, quòd videatur non debere concedi dari modalitatem, quæ ſit impeditiva quantitatis, ne reddat aliquod impenetrabile, quamvis enim talis modalitas poſſit poni, ſed videtur hoc revocari poſſe, ad aliquid intimius, ne ita multiplicentur entia ſine neceſſitate, nempe ad ſubtractionem concurſus,ad iſtos ſecundarios effectus. Hic tamen ipſe concurſus,ad ſecundarios effectus, in hoc habet difficultatem,quia ſicut ipſe effectus formalis primarius, indiſtinguitur à forma unita,ſubjecto capaci, ita ut concurſus ad effectum formalem primarium, à parte Dei, non alius eſt, quàm concurſus conſervativus ipſiusmet entitatis formæ,ſubtractioque hujus concurſus, cauſaret non exiſtentiam ipſiusmet formæ,ita à paritate etiam concurſus, ad effectus formales ſecundarios, videtur non poſſe ſubtrahi.

Totum hoc ulterius urgeri poſſet, ſed ita, ut extrahatur difficultas, nòn ad ubi definitivum, caſu quo, illud competat corporibus, ſed ad hoc, quid ſit impediri effectum ſecundarium ipſiusmet formæ, quæ duo diſtincta ſunt. Quia tamen ſalva entitate formæ,poſſunt illius effectus ſecundarii impediri, quod colligit Chriſtiana Philoſophia, vel ex eo myſterio Euchariſtico, in quo eſt quantitas corporis Chriſti,& tamen nòn habet effectus ſuos ſecundarios,hinc colligitur,effectus ſecundarios,non perfici ipſa abſolutè entitate, formæ unitæ, ſubjecto capaci,ſed per aliquid diſtinctum, hinc huic diſtincto, in quod refertur impenetratio, ſi ſubtrahatur concurſus, erit jam ſufficiens muta-

mutatio, ad ubi definitivum corporibus competens.

Præmitto quintò. *Unam eandemque rem, poſſe habere in loco uno, ubi definitivum, in alio cira circumſcriptivum.* Ratio. Quia ex Chriſtiana Philoſophia fundata in fide, & in principio, non implicat. Chriſtus eſt in cœlo circumſcriptivè, & in Euchariſtia definitivè. His quæ non ita multum diſputantur, præmiſſis. *Sit*

# Punctum Difficultatis I.

## *An unum corpus poſſit eſſe circumſcriptivè in pluribus locis.*

NEgat S. Thomas & Vaſquez 3. par. d. 169. c. 5. licèt oppoſitum videatur innuere Tomo 4. d. 6. q. 3. c. 1. & 23. affirmat autem Scot. Suar. & alii communiter.

Dicendum eſt. *Poſſe id fieri.*

Probatur primò. Quia nulla eſt in hoc implicantia.

Probatur ſecundò. Quia ſi hoc implicaret, implicaret vel ratione repetitionis & replicationis corporis, vel ratione replicationis cum circumſcriptione, non ratione replicationis corporis, quia corpus Chriſti de facto per plures definitivas præſentias multiplicatur; non ratione replicationis cum circumſcriptione, quia replicatum corpus ſupernaturaliter, quantum eſt de ſe, potius exigit multiplicari circumſcriptivè, quia exigit non impediri ea, quæ ſunt ſecundùm ſuam naturalem inclinationem & bonum, præcipuè ſi ipſa præcisè replicatio, non depoſcat illius boni ſublationem, ut non depoſcit deſtructionem ubi circumſcriptivi. Quod ipſum probatur. Quando Deus replicat corpus actio replicativa quà talis, non eſt eſſentialiter actio impeditiva quantitatis, effectuumque illius ſecundariorum, qui inter alios eſt extenſio partium in ordine ad locum.

Probatur tertiò communiter. Non repugnat duplex definitiva præſentia. Ergo nec duplex circumſcriptiva, imò magis repugnat duplex definitiva, quàm duplex circumſcriptiva, ad eum modum, quo magis repugnat igni, non habere calorem quàm habere duplicem; ita etiam magis repugnabit, non habere circumſcriptivam præſentiam, quàm habere duplicem.

Objicitur primò. Aſſumendo principia Philoſophica.

Primum Principium. Unum, eſt quid indiviſum in ſe, & diviſum à quolibet alio, ex quo ſic arguitur, corpus replicatum circumſcriptivè exiſtens in duplici loco, & eſſet idem corpus, ut ſupponitur, & non eſſet idem, quia poſitum circumſcriptivè in duplici loco, non eſſet indiviſum à ſe.

Respondetur. Imprimis argumentum multum probat, quia probat, quòd idem corpus, nec duplicem definitivam præſentiam habere poſſit. Deinde Suar. dicit: Illud corpus ratione diverſarum præſentiarum, poſſe diſtare à ſeipſo, in idem recidet, quod alii dicunt, fore illud corpus diviſum, à ſe non quoad entitatem, ſed quoad locum & præſentiam. Lugo tamen diſ. 5. de Euchariſt. Sect. 17. negat illa duo corpora diſtare à ſe, quia diſtantia dicit diſtinctionem duorum, quæ diſtant, quæ diſtinctio illic non eſt: Et ſicut ſi paries haberet duplicem albedinem, non eſſet ſimilis ſibi ipſi, ſic nec in præſenti diviſus à ſeipſo.

Quod attinet ad aſſumptum principium, poſita etiam replicatione ſalvari poteſt, quomodo replicatum ſit indiviſum in ſe, & diviſum à quolibet alio, erit inquam indiviſum in ſe, quia replicatio non facit illud, aliud à ſe: Rurſùs quia replicatio, non facit, ut diviſio in illo fiat quod replicatur, ſed totum replicatur, cum ſua indiviſione, erit autem replicatum diviſum, etiam à quolibet alio, quia entitas replicati, non eſt entitas alîus, ſive replicati, ſive non replicati.

Secundum Principium. Locatum non debet eſſe majus loco, & tamen ſi aliquid poſſet poni in duplici loco circumſcriptivè, ſequeretur oppoſitum, nam ex vi hujus præſentiæ commenſuraretur cum hoc loco, ex vi alius præſentiæ, cum alio loco.

Respondetur. Ad hoc ſalvandum principium, ſufficit dicere, quòd locatum prout eſt in hoc loco, non excedat ſuum locum, & prout eſt in alio, non excedat illum alium locum. Addit Oviedo, quòd ſicut ex duabus præſentiis, non conſtituitur una præſentia, quæ ſit major locato, ſic nec ex duobus locis conſtituitur unus locus, major locato; ſed tantùm ſunt duo ſpatia, quorum utrumque æquale eſt corpori, prout illud continet.

Tertium Principium. Effectus formalis non poteſt creſcere, niſi creſcat ipſa forma, & ita non poteſt fieri magis calidum, niſi creſcat calor, ſed extenſio localis eſt effectus formalis quantitatis, ergo creſcere non poteſt ſine quantitate: Ergo nec duplicem circumſcriptivam præſentiam habere poteſt, ſine duplici quantitate.

Respondetur. Ex vi hujus argumenti ſequi, eſſe poſſibilem replicationem circumſcriptivam, ſaltem duplici quantitate poſita, in eodem replicabili: ad medium autem terminum dici poteſt, quamvis non poſſit aliquid magis eſſe calidum, niſi creſcat calor, tamen fieri poteſt replicatio ejuſdem caloris, nullo novo ſuperaddito gradu, quo caſu non creſcet calor,

quia creſcere calorem notat additionem caloris non præhabiti, & tamen replicabitur; ſic & in præſenti non creſcet quantitas, & tamen repetitò ponetur replicatum, non ergo creſcet tum replicatum, ſed multiplicabitur, ſeu repetitò ponetur.

Objicitur ſecundò ex abſurdo. Si poſſet poni in duplici loco circumſcriptivè corpus, poſſet in pluribus, conſequenter & in infinitis; quod dici non poteſt; aliás poſſet poni ubique, adeoque poſſet habere æqualitatem cum immenſitate Divina.

Respondetur. Poſſe poni corpus in infinitis ſpatiis ſyncategorematicè, diſtinguetur tamen ab immenſitate, etiam per hoc, quia ex vi hujus replicationis, quæ actu habetur, non eſt jus in illa creatura replicata, ad alibi etiam exiſtendum, quod convenit immenſitati.

Objicitur tertiò. Circumſcriptiva præſentia ita conſtituit corpus in hoc ſpatio, ut non poſſit eſſe extra illud.

Respondetur. Negand. aſſumptum quod ad maximum verificatur, ut ſcilicet non poſſit eſſe extra illud ſpatium, in quo non eſt circumſcriptivè.

Objiciuntur quartò Paritates aliquæ.

Prima Paritas eſt. Non poteſt eſſe ſimul idem in duobus temporibus. Ergo nec in duobus locis.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia tempus, ex ratione ſucceſſivi, importat prius & poſterius: ſi ergo coexiſtat ei, quod prius eſt, non eſt tunc coexiſtere illi poſteriori, cùm poſterius non ſit ſimul cum priori, bene autem poſſunt eſſe duo ſpatia ſimul, in quibus exiſtatur.

Secunda Paritas eſt. Non poteſt idem poni in eodem loco, per diverſas præſentias. Ergo nec in pluribus locis per replicationem.

Respondetur. Si eſt præſentia indiſtincta ab entitate, ſicut eadem entitas non poteſt eſſe diverſa à ſeipſa, ita nec poteſt habere diverſas præſentias; ſi autem præſentia eſt diſtincta modaliter, ſi diverſitas ſit penes præſentiam ejuſdem loci, poteſt duplici præſentia in eodem loco exiſtere; ſi autem ſit diverſitas ſecundùm præſentiam in alio loco, hoc ipſo jam & eſſet in eodem loco, ut ſupponitur, & non eſſet, quia haberet præſentiam alius loci, quod abſurdum non ſequeretur in præſenti, quia nullo modo in uno, ſed in duobus locis eſſet.

Tertia Paritas eſt. Idem non poteſt habere plures figuras: Ergo nec duplex ubi circumſcriptivum.

Respondetur. Hac paritate impugnari etiam duplex ubi definitivum. Diſparitas eſt, quia figura, eſt quantitas ita terminata, quæ ſi ita terminata eſt, adeoque hanc figuram habens, non poteſt eſſe non ita terminata, adeoque non habens talem figuram, nullum autem ſimile abſurdum ſequeretur, ſi ponantur ejuſdem eſſe duo circumſcriptiva ubi.

Objicitur quintò. Sequeretur data tali circumſcriptiva duplici præſentia, idem in uno loco moveri, in alio non moveri, vel unum duobus, motibus moveri, &c. quæ omnia ſunt abſurda. Ut hoc argumentum ſolvatur. *Sit:*

## Punctum Difficultatis 2.

### *De prædicatis replicati entis.*

Præmitto primò. *Aliqua eſſe prædicata, quæ ſunt identificata ſubſtantiæ rei.* v. g. ratio animalis, ratio rationalis, identificantur homini, ratio item creaturæ, & alia ejuſdem prædicata primò vel ſecundò eſſentialia, quæcunque item proprietates Metaphyſicæ, & hæc non poſſunt non replicari, replicato homine.

Ratio. Quia & eſſet tunc homo replicatus ut ſupponitur, & non eſſet replicatus homo, cùm illius entitas non ſit replicata, cùm illa omnia, ſint hominis entitas.

Præmitto ſecundò. *Aliqua eſſe prædicata, quæ ſunt quidem eſſentialia homini, Phyſicè ſpectato, una tamen pars non eſt identificata alteri,* & ſic v. g. ratio Materiæ, eſt eſſentialis homini, non tamen identificatur alteri comparti, nempe formæ, & circa hæc dupliciter replicatio fieri poteſt, vel totalis, vel tantùm partialis, poteſt enim replicari vel totus homo, vel nonniſi pars illius, hoc eſt v. g. Materia, quòd poſſit replicari nonniſi Materia v.g. reſolvitur in principium, quia non implicat, habetque ſuam diverſam entitatem ſecundùm quam, ſi potuit replicari ante unionem, cur poſita etiam unione replicari non poterit? Cæterùm ſi replicetur, petit ob naturalem concomitantiam, replicari etiam formam & unionem, quod in ſimili agnoſcit Trid. ſeſſ. 13. c.3. quod cenſet, quamvis vi verborum ponatur ſolum corpus, propter naturalem connexionem, poni etiam animam. Cumque bonum ſit materiæ hîc & nunc hæc Forma, hæc Unio depoſcit ut etiam replicata, cum ſuis ſit bonis.

Caſu verò quo totum compoſitum replicetur materia & forma & unio replicari debebit.

Ratio, quia & replicaretur totum ut ſupponitur, & non replicaretur totum, quia totum nihil aliud eſt, niſi illa tria.

Præmitto tertiò. *Sive potentiæ, ſive accidentia realiter diſtincta à ſubjecto, abſolutè loquendo, poſſunt non replicari ſubjecto replicato*, neque enim hoc implicat. Supponuntur enim habere entitates condiſtinctas, exigit tamen illa replicari ſubjectum, quia ſunt bonum illius.

Dices

Dices primò. Non poteſt ſubjectum moveri localiter, non motis iis, cum quibus unitur, Ergo nec poteſt replicari ſubjectum, niſi replicatis omnibus, quæ ſunt in ſubjecto.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia, ſi moto ſubjecto non moverentur ſubjectata, hoc ipſo jam daretur disunio, quæ non ſequeretur, ſi replicetur Petrus Romæ exiſtens, ita ut ſimul ponatur Neapoli, manentibus accidentibus unitis Petro v.g. Romæ, licet non uniantur v.g. Neapoli exiſtenti Petro, unde nec periret tunc unio illorum accidentium, ſed tantùm non replicaretur.

Instabis. Si poſſent illa accidentia non replicari, & haberet illa corpus, ut ſupponitur, & non haberet, quia non replicarentur.

Respondetur. Ex eo, qui illa accidentia non replicarentur, non ſequeretur abſoluta veritas hujus propoſitionis; Subſtantia non habet hæc accidentia, quia ad hoc verificandum, non ſolùm eſt neceſſe, ut ea non habeat Neapoli, ſed etiam ut nullibi habeat, ad eum modum, quo non ſequitur abſoluta veritas hujus Propoſitionis, Petrus non habet pecuniam, quia illam non habet in manu.

Dices ſecundò. Immeritò aſſumi, quòd connaturaliter loquendo exigat ſubjectum, replicari illa accidentia. Reproductio enim eſt magis miraculoſa, & minus connaturalis, quàm productio alterius numero diſtincti accidentis. Ergo ſi ſubjectum non exigit produci alia numero accidentia, nec petet replicari.

Respondetur. Si comparentur inter ſe replicatio & productio, eſt magis connaturalis productio, quàm replicatio, ſed ſi utrumque comparetur ad ſubjectum replicatum, connaturalior jam eſt ſubjecto, accidentium quæ ſibi unita ſunt, replicatio, idque ideò, quia illa jam ſunt bonum illius, & perfectio actualis, quæ ipſa etiam depoſcit, ſequi conditionem ſubjecti.

Instabis primò. Ergo connaturale illi ſubjecto eſt aliquid ſupernaturale, nempe replicatio, quam depoſcit.

Respondetur. Ex ſuppoſitione ſupernaturalitatis, poteſt aliquid ſupernaturale connaturale reddi, ſicut intellectus informatus Lumine gloriæ, connaturaliter depoſcit, non impediri, ne videat Deum, exigitque jam connaturaliter viſionem, quam non exigit independenter à ſuppoſitione elevationis.

Instabis ſecundò. Natura conſtituta in diverſo loco, connaturalius petit diverſum pondus attollere, & non idem, amiſſo item accidenti, connaturalius eſt aliud ſimile produci, quàm idem reproduci. Ergo & connaturalius eſt, diverſa accidentia produci, quàm eadem replicari.

Respondetur. Quod attinet ad pondus, diſparitas eſt, quia pondus non ſupponitur eſſe unitum potentiæ attollenti, imò diverſam habet unionem indiſtantiæ, ratione cujus petit ab hoc attolli, imò, ſi idem haberet unionem indiſtantiæ, idem peteret attolli, quia autem ſubjecto, ſupponuntur unita eſſe illa accidentia, petet illa produci. Quod autem attinet ad ſecundum, dici poteſt, quòd quando ſubjectum deperdit accidens, non ſupponatur pro tunc habere cum illo connexionem, adeoque nec ſupponitur ex vi connexionis, depoſcere reproductionem illius, aliàs inſuper obſtante principio, quòd à privatione ad habitum, non detur regreſſus: jam autem natura replicata, ſupponitur unita ſuis accidentibus, vi ergo hujus unionis depoſcit illa, ne bono ſuo actuali ſpolietur, reproduci, cùm inſuper non detur ullum principium, quod depoſcat, ne ponatur illorum replicatio.

Instabis tertiò. Materia pedis unitur animæ rationali, & tamen non eſt, ubicunque eſt anima rationalis, nec petit eſſe connaturaliter. Ergo nec eſt juxta naturam rerum, ut ea, quæ alicui uniuntur, ſint, ubicunque illud eſt.

Respondet Lugo. Doctrinam noſtram procedere de locis adæquatis, tunc enim ſubjectum debet ſuas proprietates, & accidentia deferre, non verò debet ſecum habere, omnia accidentia in locis inadæquatis. Ratio. Quia in locis adæquatis ita debet exiſtere, acſi nullibi alibi exiſteret, adeoque ſua ſecum habere debet, quod non requiritur in loco inadæquato, quia partialis illa præſentia, ſupponit rem partialiter alibi exiſtere, adeoque non debet eſſe talis, ut ſecum omnia deferat, quaſi alibi illa habere non poſſet.

Dices tertiò. Si poteſt replicari materia, non replicata forma illi unita, & erit eadem materia, & non erit, quia non erit unita, cum alibi ſit unita.

Respondetur. Eandem quidem fore Materiam quoad entitatem, ſed non eodem modo ſe habentem, de quo infrà in ſimili.

Præmitto ultimò. *Accidentia dependentia à loco, quæ jam accidunt in uno loco, poſt tranſactam replicationem, abſolutè poſſunt convenire in alio loco.*

Ratio. Tum quia hoc non implicat, immò hoc ſemper evenire aſſerunt Lug. Arriag. Ovied. Tum quia poteſt Deus replicare ipſas ſubſtantias, cur non & accidentia? Sed reſtat difficultas, an connaturaliter exigat illa, ſubjectum replicatum, habere in utroque loco, ſaltem, an divinitus illis carere in alio loco poſſit.

Dicendum eſt primò. *Accidentia quæ tranſactâ replicatione contingunt in uno loco, non eſt connaturale, ut fiant in alio loco.* Ita Suar. uterque. Amicus diſp. 19. de Euchariſt. Licèt dicat actus appetendi & cognoſcendi, utrobique debere eſſe eoſdem.

Probatur primò. Non magis inter ſe repugnant, deſinere in uno loco, & non deſinere in alio loco, quàm in uno loco frigeſieri, in alio

non frigeſieri. Deſinit autem Chriſtus, in uno loco Sacramentaliter, in alio non deſinit. Ergo, imò hoc ipſum quod eſt eſſe Corpus in uno loco circumſcriptivè, in alio non eſſe, non magis repugnant, quàm in uno loco frigeſieri, in alio, non frigeſieri, defacto autem Chriſtus eſt in cœlo circumſcriptivè, non eſt autem circumſcriptivè replicatus in Euchariſtia.

Probatur ſecundò. Quia non fit id connaturaliter, cujus cauſa ſecundùm curſum naturæ, oſtendi non poteſt. Sed dictorum accidentium cauſa, ſecundùm curſum naturæ, oſtendi non poteſt. Si enim quis hîc oculis privetur, quæ cauſa erit, ut exoculetur alibi, ad Deum autem in hac parte recurrere tanquam cauſam ſpecialem, non videtur ſecundùm curſum naturæ, tuncque Deus ſolus etiam agit ſecundùm curſum naturæ, quando datur exigentia creaturarum, ut Deus ſolus hoc vel illud agat, ut cùm ad exigentiam materiæ diſpoſitæ, producit animam rationalem, non eſt autem cauſa creata, exigens hæc accidentia, tanquam aliquid replicati, cùm non præſupponantur fuiſſe bona ſubjecti, unita ante replicationem, alia etiam exigentia legitima, nulla oſtendi poteſt.

Probatur tertiò. Quia ſi eſſet connaturale, ut accidentia quæ transactâ replicatione contingunt in uno loco, conveniant eidem in alio loco, ſequeretur connaturale eſſe ſubjecto, ut unum idemque connaturaliter vivat & moriatur, ſit enim in uno loco applicata medicina, quæ attendendo ad temperamentum ſubjecti, non poteſt non eſſe efficax, niſi miraculo impediatur, & ex altera parte propinetur uno eodem inſtanti v.g. venenum, quòd attendendo ad temperamentum, non poteſt non eſſe mortale, niſi accedat miraculum, jam hoc ipſo connaturale illi erit, & vivere, & mori. Item in uno inſtanti, ſit in tenebris in loco A, & in loco B, ſit in luce, tunc eodem inſtanti, connaturaliter & deberet eſſe videns, & non videns. *Neque valet, ſi dicas*, venenum pharmaco, tenebras luce deſtruendas, non inquam valet, quia etiam pharmacum veneno, & lux tenebris, deſtrui deberet, nam non una pars accidentium, ſed utraque ſimul convenire debet. Conſequenter inferes, quòd poſſit portare in uno loco pondus, quo majus portare non poſſit, & in alio loco, aliud ſimile, & quia utrobique nonniſi uniter, maximum pondus portabit, non portabit pondus majus, quàm portare poſſit. Et certè, ſi ſequitur ex concluſione data, replicari debere pondus, ſupponuntur etiam replicatæ vires, & ſicut ex replicatione ponderis, ſequitur contra nos, à replicato portari plus quàm aliàs poſſet, ita ſequetur contra illos, non portare replicatum plus quàm poſſit, ſiquidem replicantur ipſæ vires.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſſibile eſſe, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter ſe reſpectu ejusdem ſubjecti, & objecti, ſaltem naturaliter impoſſibiles ſint.*

Probatur primò. Quia in hoc nulla eſt implicantia.

Probatur ſecundò. Accommodatione argumenti, ſuprà, primo locô facti.

Confirmatur. Vi replicationis, acquirit creatura æquivalentiam quandam ad plura, quæ æquivalentia in hoc inter alia fundatur, quia concurſus replicativus & ponens locatum, in loco B, cùm antea fuerit nonniſi in loco A, & concurſus primitùs conſervativus, qui continuatur in loco A, ſunt concurſus diſtincti, poterit ergo unus deſinere, non deſinente alio, facereque æquivalenter duo, vi cujus æquivalentiæ ad duo, poteſt eſſe hîc, & non eſſe hîc, eſſe productum actione uniter, & non replicativè cauſativâ, non eſſe productum actione uniter ſed replicativè cauſativâ. Ergo ratione ejusdem æquivalentiæ poterit ſalvari, ut hîc amet, illic oderit.

Probatur tertiò. Si non poſſet creatura intellectualis, in uno loco amare, in alio odiſſe, ſequitur debere componi inter ſe, amorem & odium, quod repugnat, & quod ſolùm, ut evadant oppoſiti, dicunt utrobique debere eſſe, nonniſi amorem. Sit enim v.g. Petrus replicatus, Paulus item replicatus, in uno loco, Petrus replicatus demus quòd Paulo replicato lethaliter infligat vulnus, Petrus, ex principiis Amici, non eſt neceſſe, ut vulneret in alio loco Paulum. Supponamus eundem Paulum, in alio loco defendere ſalutem Petri contra alium, in hoc loco amabit Paulum, & quia amare non poteſt, quin etiam in alio loco oderit, utroque loco, & odiſſe debebit, & amare. Quod abſurdum, in noſtris principiis non ſequetur, nam hîc tantùm amabit, illic tantùm oderit.

# Punctum Difficultatis 3.

*Argumenta in Contra.*

Objicitur primò. Si vera concluſio, ſequitur eundem hominem, poſſe in uno loco peccare, in alio non peccare, adeoque unum & damnari, & ſalvari.

Respondet recentior Suar. Quòd fieri quidem poſſit, ut in uno loco peccet, in alio non peccet, utrobique tamen ſpoliabitur gratiâ, quia gratia, non eſt per ordinem ad locum, ſed ad perſonam, benè vel malè operantem, ut autem cenſeatur, perſona eſſe malè operans, ſufficit, ut in uno loco malum operetur, bonum enim eſt, ex integra cauſa. *Hæc Reſponſio*

Non

Non Satisfacit. Tum quia ex vi hujus principii, quòd bonum ſit, ex integra cauſa non infertur, quòd ſi in uno loco amet Deum, non poſſit in alio odiſſe. Ergo ex eodem principio non inferetur, illum in utroque loco, debere ſpoliari gratiâ. Tum quia ex eo, quòd gratia non ſit, per ordinem ad locum, non ſequitur, utrobique perdendam, quia etiam actus, qui eliciuntur ex præhabitis ſpeciebus impreſſis, non dependent à loco, & tamen per Suar. non eſt neceſſe, ut ſi illis in uno loco utatur, debeat etiam uti in aliis. Tum quia ſicut ipſa natura, cum ſuis potentiis, ita & ratio perſonæ tunc replicatur, ſed ex vi replicationis potentiarum, poteſt facere unum, non facere idem in alio loco, ut cenſet hîc recentior Suar. Ergo etiam ex vi replicatæ perſonæ, poteſt in uno loco habere gratiam, in alio non habere. Tum quia hæc reſponſio, non eſt conformis pluribus principiis Theologicis, tale eſt, quòd neminem Deus per gratiam deſerat, niſi ipſe deſeratur per peccatum, hæc autem Reſponſio dicit, quamvis non peccet, adeoque hîc peccando non deſerat, hîc tamen ſit à gratia deſerendus. Deinde vivens poſſet per pœnitentiam delere peccatum, adeoque recipere gratiam, quid ergo fiet, ſi in alio loco moriatur, in quo non peccavit, & tamen jam deberet eſſe in inferno, utpote non decedens in gratia, quæ ſupponitur ab illo ablata. Dicere autem talem ad tempus cruciandum ſub conditione, ſi ſuperſtes non pœnituerit, non valet; nam hoc ſecundùm uſurpatos articulos non procedit, qui nullam admittunt poſt mortem redemptionem, & abſolutam in morte agnoſcunt Dei judicis ſententiam, ad quos articulos, ſi procedere poſſit reſponſio ut poteſt, probabilior erit. *Hinc*

Respondetur. Concedendo ſequelam. Verè enim, etiam in dicto caſu, poteſt de illo replicato, ac de duobus diſcurri; dubitari tamen poſſet: an eſſet futurus completè beatus, ſiquidem replicatus, eſſet, in ſumma miſeria.

Instabis primò, cum aliquibus apud Amic. Ut actus meritorius conſtituat hominem juſtum, & demeritorius injuſtum, ſufficit moralis præſentia actûs. Ergo quamvis in uno loco actum peccandi non eliciat, moraliter tamen imputabitur illi.

Respondetur. Quòd moralis imputatio actûs, etiam transacto actu, duret, ſed fundatur ſemper, in anteceſſoria phyſica ejuſdem productione, non implicat autem, ut in alio loco phyſicè non producat actum peccaminoſum, conſequenter moraliter illi non imputabitur.

Instabis ſecundò. Peccatum in capite ſufficit ad inquinandos poſteros: Ergo multo magis ſufficiet, identitas realis, in replicato.

Respondetur. Negando conſequentiam, quia conſtat de pacto divino, pro antecedenti, nec ad illud peccatum potuiſſent illi phyſicè concurrere, vel non concurrere, hinc jam ſpectari debuit ratio peccati, merè in capite, quia autem pro conſequenti, nulla eſt revelatio, eſtque replicatus, capax, ut dum in uno loco Phyſicè peccat, in alio loco Phyſicè non peccet, fit ut peccatum in uno loco factum, non poſſit eidem in alio loco imputari.

Instat tertiò Dicaſ. diſp. 5. de Euchar. num. 222. Non poteſt homo in uno loco amare, in alio odiſſe: ergo nec peccare in uno, in alio mereri. Antecedens probatur, quia hujusmodi actus, non ſolùm pendent à potentia, ut à ſubjecto recipiente, ſed ut à principio efficiente; non habet autem potentia vim efficiendi ſimul duos actus contrarios, quia hujusmodi actus, ſeſe omninò deſtruunt ex parte objecti, unus enim deſtruit objectum alterius.

Respondetur. Neg. Antecedens. Negatur item, quòd potentia præcipuè replicata, non habeat vim efficiendi, ſicut motum & quietem, ita actum amandi & odiendi. Negatur ulterius, hos actus deſtruere ſeſe, ex parte objecti, nam licet non poſſit idem objectum eſſe bonum & malum, nam de eodem, & ratione ejuſdem, verificaretur, eſt, & non eſt, ſed duobus illis actibus poſitis, non de eodem, ſed de diverſis entitate actibus, verificaretur, eſt & non eſt, amat & odit.

Objicit ſecundò Amic. Licet cognitio & appetitio, non fiat in utroque loco Phyſicè & informativè, eſt tamen in utroque loco objectivè & intentionaliter, ſaltem reſpectu animæ intelligentis & appetentis, quod ſufficit, ut anima in uno loco informata uno actu, non poſſit in alio oppoſitum elicere, nam tota repugnantia, quæ eſt inter hos actus, eſt penes objectum, quia unum deſtruit objectum formale aliûs, nempe veritas falſitatem, & è contra. Aſſumptum probat. Eadem anima, quæ cognoſcit objectum, per potentiam imaginativam, in una tantum parte corporis, in qua potentia illa reſidet, ſimul appetit per appetitum ſenſitivum, in alia parte corporis reſidentem, at non poſſet anima appetere objectum, in alia parte corporis, in qua non informatur actu imaginationis, niſi in ea parte corporis tale objectum cognoſceret, cum nequeat in incognitum ferri. Ergo poteſt cognoſcere objectum, etiam ubi actu cognitionis non informatur. Nec impedit, quòd anima ſit in uno loco, replicata autem in duobus, v. g. quia hæc diſcontinuatio non eſt entitativa, ſed localis.

Respondetur in forma negando majorem, probatio illius non evincit: nam multi Recentiores cenſent, etiam appetitum reſidere in cerebro, vel ſi non reſidet in cerebro, transmittitur aliquid ſimile ſpeciebus viſibilibus, ad appetitum in corde reſidentem, vel ſi neque fit

ulla tranſmiſſio, referendum id erit, in naturalem Sympathiam, & ſi eſt impedibilis, vel illa tranſmiſſio, vel ſympathia à Deo, cur etiam divinitùs non poteſt fieri, ut impediatur volitio objecti, ne ſit etiam in alio loco, accedente præcipuè replicatione, quæ licet non adferat diſcontinuationem entitativam, adfert nihilominus replicationem entitatis, quæ ſufficiens eſt, in ordine ad talia, ut replicatus habeat ſe, ac ſe habent duo entia.

Instat idem. Ergo etiam poſſet Angelus exiſtens in una parte ſphæræ ſuæ locabilitatis, ignorare, quæ noſcit in alia parte.

Respondetur. Negando Sequel. quia Angelus exiſtens in tota ſphæra, non eſt in illa replicatus: Si non eſt replicatus, non poſſumus illi, æquivalentiam ad plura diſtincta, realiter tribuere, adeoque neque quòd cogitet, tanquam duo v.g. diſtincti realiter Angeli.

Objicit tertiò idem. Non poteſt Anima in uno loco mereri, in alio demereri. Quia gratia & peccatum non ſolùm ſunt cauſæ Phyſicæ, ſed etiam morales, hinc cenſentur permanere, etiam tranſactæ. Cur ergo eadem moralitas, transfundi non poterit, etiamſi in uno loco peccet, ut in utroque perdat gratiam.

Respondetur. Quamvis peccata & gratia, ſint cauſæ etiam morales, ſemper tamen antecedenter exigunt Phyſicum eſſe, ſeu exercitium actûs. Unde etiam peccatum durat habituale, quia præceſſit actuale, cùm ergo in utroque loco, ut conſentit ipſe Amicus, actus elicitus non ſit, ne contra Trid. priùs deſerat nos Deus, per gratiæ ablationem, quàm nos illum deſeramus poſitione peccati, fit ut ubi peccatum non elicitur, illic non auferatur gratia.

Instari poteſt ex eodem. Demus replicari ſolam humanitatem Chriſti, illa humanitas peccare non poſſet, & ſi peccaret, conſtitueret humanitatem, prout unitam verbo peccatricem, diceretur que Deus peccator, quod eſt abſurdum.

Respondetur imprimis. Spectando robur ipſius argumenti, quòd dato peccato illius humanitatis replicatæ, non peccaret adhuc humanitas, qua unita verbo, conſequenter nec peccaret Deus, quia ſupponitur non eſſe replicata unio ſubſtantialis hypoſtatica, fundans communicationem idiomatum, & ſicut illa opera, quæ ita replicata faceret, non dignificarentur Perſonâ Verbi, utpote illi ſic replicatæ non unita, ita nec peccatum illud refunderetur in Verbum, cùm ſit penes Verbum debitum regendi humanitatem, ex ſuppoſitione nonniſi unionis.

Respondetur ſecundò. Replicatâ etiam ſolâ humanitate, non poſſe illam adhuc peccare, id autem ex duplici capite colligi poteſt imprimis: quia connaturaliter, nulla natura operatur, niſi terminatâ ſuppoſitalitate, & quia illa humanitas replicata, ex vi principiorum Amici, non haberet adhuc perſonalitatem creatam, fit ut peccare non poſſit, & licèt quidem miraculosè poſſit elicere natura actiones etiam ſpoliata perſonalitate, non poſſit tamen elicere actiones peccaminoſas, quia actionum, quas illa natura ſpoliata perſonalitate eliceret, ſpecialis auctor eſſet Deus, qui tamen actionum peccaminoſarum non poteſt ſpecialis eſſe auctor. Aliud etiam principium adferri poteſt, cur non poſſit replicata humanitas peccare, quia Verbo, quod eſt eſſentialiter ſanctitas, tribuenda eſt omnis poſſibilis, ſeu maxima ſanctitas, major autem foret ſanctitas, ſi id quod eſt ſua humanitas, nullibi peccare poſſit, ratione unionis ſubſtantialis ad ſe, ſaltem in uno loco retentæ, tale autem nullum principium reperitur in Petro replicato.

Objicit tertiò Arriaga, & cum illo recentiores. Petrus in uno loco poſitus, vel ſi in eodem loco multiplicem Ubicationem haberet, non poſſet in eodem loco amare & odiſſe. Ergo nec in diverſo.

Respondetur. Si non ſupponatur in uno eodemque loco reproductus Petrus, non poterit illos actus diverſos, ſaltem naturaliter habere, nam illud poſſe habere, infundatur æquivalentiæ, ad duo diſtincta realiter, quæ independenter à reproductione non habetur; conſequenter nec fundamentum compatiendi illos actus.

Instabis. Si poſſet Petrus in uno loco amare, in alio odiſſe, in uno peccare, in alio non peccare, dabitur diſtinctio virtualis in creatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, conſequenter & Myſterium Trinitatis, ut ex alibi dictis ſcitur.

Respondetur retorquendo argumentum. Eſſe in uno loco tantùm, non eſſe in uno loco tantùm, ſunt prædicata phyſica, & tamen competentia replicatæ uni eidemque entitati. *Neque valet*, ſi recurras ad duplicem ubitatis modalitatem, quia multi eam ex oppoſitis negant, & quia de illa redit quæſtio, quomodo enti poſſit tribuere, tàm diſtinctum Phyſicè prædicatum, ſi illud non eſt in ſe illorum capax. Datâ autem æquivalentiâ prædictâ, nondum ſequitur Myſterium Trinitatis in creatis, quia quando communicatur indiſtincta à Paternitate, v.g. natura, non communicatur reproducta, nec ullo modo replicatur, immò nec replicari poteſt.

### *Continuatur Solutio.*

Objicit quartò Maurus Qu. 28. Principium proprium, ex quo per ſenſum venimus in cognitionem certam de diſtinctione inter homogenea ſenſibilia, non poteſt falſificari per ullam poten-

potentiam, ſed principium proprium, ex quo venimus in cognitionem certam diſtinctionis inter res homogeneas ſenſibiles, eſt quòd habeant diverſas ubicationes circumſcriptivas, v. g. ego videns albedinem A. exiſtentem in uno loco, & albedinem B. exiſtentem in alio, ſtatim cognoſco illas eſſe duas, & non unam albedinem: Ergo nec per divinam quidem potentiam falſificari poteſt hoc principium.

Respondetur. Hoc argumentum multum probat, quia probat ne divinitus quidem poſſe ſeparari accidentia panis à pane, quia principium ex quo per ſenſum venimus in cognitionem certam de ſubſtantia panis, non poteſt per ullam potentiam falſificari, hoc autem principium, eſt, hæc albedo, hic ſapor, hic color, hæc combinatio accidentium. Rurſus omnes admittunt, principiis quidem Metaphyſicis, ne divinitus quidem oppoſitum fieri poteſt, ſecus principiis Phyſicis, unde eſt principium Phyſicum: agens neceſſarium applicatum ſuo paſſo agit, & tamen ejus actio miraculosè impediri poteſt; ignis calefacit, & tamen divinitus frigefacere poteſt, & ſic ulterius. Denique dici poteſt, quod principium proprium ſecundùm quod ipſum principium veritatem in ſe continet, falſificari non poſſit. Porrò principium hoc: unum corpus nunquam eſt in pluribus locis circumſcriptivè, continet veritatem cum reſtrictione: viribus ſcilicet naturæ, & ſecundum ſuam exigentiam, nullumque tale corpus dari poteſt, ſecundum curſum naturæ, ſed id non præjudicat diſpoſitioni omnipotentiæ, & ſicut quamvis uni una debeatur præſentia definitivè, eſtque hoc principium certum Phyſicè, tamen hoc non obſtante, poteſt idem habere divinitus plures præſentias definitivas, ita & in præſenti.

Instat primò idem. Poſſumus dubitare, an omnes palmi albedinis non ſint unus palmus replicatus.

Respondetur. Quamvis angeli videant, rem ſpiritualem unam occupare poſſe plura definitiva ſpatia, cur tamen non dubitant, quòd tantùm ſit res una & non plura individua ſpiritualia? cur item videndo accidentia panis ſine ſubſtantia, non dubitamus eſſe etiam accidentia parietis ſine pariete, & panis profani nullam eſſe ſubſtantiam, ſed ſola accidentia: ſicut ergo in iſtis recurrimus, hæc non eſſe affingenda, niſi ratio, experientia, fides urgeat, ita & in præſenti.

Instat ſecundò idem. Principia, quibus intellectus aſſentitur ex terminis, & non propter experientias ſenſibiles, falſificari non poſſunt, v. g. omne totum eſt majus ſuâ parte, ſed quòd quæ ſunt in pluribus locis circumſcriptivè, ſint plura, notum eſt ex puris terminis, cùm profectò nemo poſſit per ullam experientiam deprehendere, quod totum frumentum mundi, non ſit unicum granum replicatum, ergo licèt non ſit æquè evidens hoc principium ac alia, eſt tamen æquè infalſificabile, nam etiam principia non omninò evidentia ſed probabilia, poſſunt eſſe omninò infalſificabilia.

Respondetur, inprimis licet nemo poſſit per experientiam ullam deprehendere, quòd non ſit ſubſtantia panis ſub quocunque pane, non licet inferre quòd non dentur accidentia panis ſine ſubſtantia panis; ita nec ex eo, quia nemo per ullam experientiam poteſt deprehendere, quod totum frumentum mundi, non ſit unicum granum replicatum, inferri non poteſt quòd unicum granum, divinitus replicari non poſſit. Rurſus aliud eſt; hæc quæ ſunt in pluribus locis circumſcriptivè, ſunt plura, & aliud; quod eſt in pluribus locis circumſcriptivè, eſt plura: primum illud eſt verum, ly enim, quæ pluralitatem entitativam importat: ſecundum eſt falſum & non probatum. Hinc directè negatur minor. Concedo, quòd per experientiam nemo deprehendere poſſit, quòd frumentum totius mundi non ſit granum unum replicatum, ſed nego quòd id per rationem prætactam deprehendere non poſſit, neque enim ex eo quòd aliquid non implicet fieri à Deo, circa aliquid, inferri debet factum jam eſſe. Negatur item, quòd principia probabilia æquè ſunt infalſificabilia ac Metaphyſica, niſi fortè ſumantur ſecundum quod veritatem in ſe continent. Et ita hoc principium, ſi mater eſt diligit filium, quia continet veritatem de ut plurimùm, non poteſt moraliter falſificari, ſed abſolutè loquendo falſificari poteſt, quomodo autem contineat veritatem principium de loco circumſcriptive occupato, ſuprà dictum. Hinc negatur hæc propoſitio, principia non æque evidentia, ſunt æque infalſificabilia.

Instari poteſt tertiò. Illud principium; omne totum eſt majus ſua parte, falſificari non poteſt; ergo neque hoc principium; Quod eſt in pluribus locis circumſcriptivè, eſt plura.

Respondetur, negat: Conſeq. Quia illius primi implicantia eſt, & conceditur ab utraque parte; ſed nego talem implicantiam poſſe dari in caſu ſecundo. Unde in Logicis dictum; certò moraliter, poſſe oppoſitum contingere, phyſicè loquendo, conſequenter poteſt eſſe vera v.g. mater, & non diligere filium; certò item phyſicè poteſt contingere oppoſitum abſolutè loquendo v. g. ut ignis frigefaciat, ſed certò metaphyſicè ne divinitus quidem oppoſitum fit: Certum autem Metaphyſicum deprehenditur inter alia ex ipſo implicat, implicat autem ne totum ſit majus ſua parte, non implicat verò, ut unum ſit in pluribus locis circumſcriptivè.

Objicit quintò idem. Pars non poteſt eſſe æqualis toti ne divinitus quidem; ſed ſi poſſet corpus replicari circumſcriptivè, pars poſſet eſſe æqualis toti, nam ubicatio circumſcriptiva menſurat rem ubicatam, eò quòd palmus ubicationis

cor-

correſpondeat palmo rei ubicatæ, digitus digito. Ergo tanta eſt res ubicata, quanta eſt ubicatio ipſiu., ſed poſſet ubicatio medietatis eſſe æqualis ubicationi totius, ſi medietas replicaretur per aliam ubicationem æqualem, ergo medietas poſſet eſſe æqualis toti.

Respondetur. Alia eſt hæc propoſitio; non poteſt eſſe æqualis toti, & alia, pars non poteſt occupare locum tantum, quantum aliàs occupabat totum. Primum illud eſt verum, ſecundum eſt falſum, ut oſtendit etiam experientia rarefactionis, ubi pars rarefacta, totum locum occupare poteſt, quem occupabat totum denſatum: hoc autem ſecundum contingeret poſita replicatione. Ubicatio autem circumſcriptiva menſurat rem ubicatam hoc ſenſu, quòd quanta eſt ubicatio, tantum etiam ſpatium occupat ubicatum, ut ſcilicet ſi ubicatio ſit tripalmaris, ubicatum etiam ſit extenſum ad tres palmos, ſed non menſurat rem ubicatam, ſecundùm rationem ipſam entitatis ſuæ, ad quam attenditur in dicto principio, & non ad occupationem ſpatii.

Instat. Quæ ſibi congruunt ſunt ſibi æqualia, ſed medietas replicata congrueret toti, ergo eſſet æqualis toti.

Respondetur. Quæ ſibi congruunt in eo, in quo congruunt, ſunt ſibi æqualia, non tamen in quo non congruunt, non autem congruunt ſibi medietas replicata quoad entitatem cum toto, nec congruunt replicata pars, cum non replicato toto, ſed cum replicato toto; quod replicatum, majus ſpatium natum eſt occupare, ſi æque replicetur ut pars v. g. ſi pars bis replicetur, & totum bis, ſemper majus ſpatium, occupabit totum.

# DIFFICULTAS III.

## *De Actione replicativa.*

Præmitto primò. *Duplicem actionem cogitari poſſe, per quam aliquid replicetur.* Prima, quæ appellatur actio adductiva: Altera, quæ appellatur productiva: per actionem adductivam, intelligitur productio ſolius ubi, ſine ulla actione, quæ ſit terminata, ad ipſam rei entitatem, & ſecundam illius, in ſuo eſſe, productionem. Quæritur ergo, per qualem actionem fiat replicatio.

Præmitto ſecundò. *Quamvis in hac quæſtione, reſpiciendum ſit ad præſentiam localem, quæ habeatur in hoc univerſo, ſed & univerſalius, id decidendum eſt*, quia etiam extra cœlos, poſſunt entia replicari. Cur non enim?

Præmitto tertiò. *Aliquos Theologos*, ut videre eſt apud Lug. Diſp. 7. Sect. 2. & ſequentibus; *cenſere, ad ſalvandam ſubſtantialem converſionem, quæ ſit in Eucharistia, neceſſariam eſſe reproductionem corporis Christi*, inter quos eſt Coninck ibidem citatus, ſed aliqui, non cenſent quidem, hoc eſſe neceſſarium, ad ſalvandam ſubſtantialem converſionem, quod expreſsè docet Amic. diſp. 18. de Euchar. Sect. 1. n. 28. ad ſalvandam tamen ſubſtantialem præſentiam, ſeu ſubſtantialem replicationem, neceſſariam eſſe actionem productivam, ut videre apud eundem eſt ſect. 4.

Dicendum eſt primò. *Replicationem non fieri, per actionem ſolam adductivam.* Ita Amic. Coninck, & alii contra Lug. citat.

Probat primò Amicus. Sola actio adductiva, & collocatio ubi diſtincti, de ſe ſufficiens non eſt, ad ſubſtantialiter replicandum ſubjectum, in loco diſtincto. Quod ipſum probat; Quia nulla forma poteſt conferre ſubjecto effectum formalem, quem non habet: At ubi non continet ſubſtantialem replicationem ſubjecti, quia ubi, eſt tantùm modus, à ſubjecti entitate diſtinctus, uniens ſubjectum cum loco: Ergo non continet ſubſtantialem ſubjecti replicationem, quia nulla forma poteſt conferre, niſi quod habet in ſe. Ergo ſi ubi non habet in ſe. Ergo ſi ubi non habet in ſe, niſi unire tantùm ſubjectum cum loco, non poterit ſubjecto dare ſubſtantialem replicationem, quæ præter unionem ſubjecti cum loco, includit ipſam entitatem ſubjecti.

Responderi poſſet Negando, eſſe de ratione replicationis, ponere replicationem ſubſtantialem ſubjecti, eſſeque argumentum, quaſi de ſubjecto non ſupponente. Sufficitque uniter ſe habentis ſubſtantiæ, quod entitatem poſitio in duplici loco, ſicut anima habet ubi, & in pede, & in capite, ſine ulla replicatione ſubſtantiæ, habendoque eſſe uniter, ita & in præſenti.

Instat primò idem. Primò natura intelligitur ſubjectum, per ſuam entitatem, indiſtans à loco, quàm per ubi uniatur, formaliter loco. Ergo per ubi, non habet formaliter, ut fiat entitativè indiſtans à loco, Ergo hoc debet habere ab actione reproductiva. Probatur Antecedens. Quia entitas præſupponitur ad ubi, à quo ubi, tantum formaliter habet, ut uniatur poſitivè cum loco. Quod ipſum probatur: Quia nullum ubi, dat formaliter ſubjecto, ut fiat entitativè indiſtans à loco, cùm quo illud unit, ſed ſupponit illud, vel per motum localem, vel per creationem, ibi poſitum, eſſeque indiſtans.

Responderi poteſt in Modalium principiis, negando, prius naturâ ſubjectum eſſe indiſtans, dicentque creationem, vel motum localem, hoc ſolùm facere, ut acquiratur hoc potius ubi, quàm aliud, ita tamen, ut ante illud, non detur indiſtantia.

Instat ſecundò idem. Unio ſubſtantialis, non aufert ſubjecto, niſi eſſe uniti, ſupponitque illud jam aliunde habere eſſe, & ſi ponatur unio, quæ uniebat albedinem cum hoc ſubjecto, unire eandem cum alio ſubjecto, non poterit, nec

dare

dare eſſe alibi: Ergo nec novum ubi id facere poterit.

Respondetur imprimis. Eadem unio, non poteſt cum alio ſubjecto, eandem albedinem unire, quia eſt eſſentialis determinatio, tenens ſe etiam à parte hujus ſubjecti. Conſequenter non poterit facere, ut in alio loco ſit, jam autem ubi replicativum, de natura ſua, habet rem replicare, non quidem per reproductionem entitatis, in quo convenit cum unione, ſed per replicationem, ratione plurificati Ubi, in eadem uniter poſita natura. Deinde, cùm non ſit de ratione unionis, ponere in loco, fit ut illa unio; non habeat vim replicandi, jam autem eſt de ratione ubi, ponere in loco, hinc ubi replicatum, benè poterit ponere in loco duplici.

Probari poteſt ſecundò Concluſio. In replicatione, vel eſt ſubſtantialiter præſens Petrus, vel non eſt ſubſtantialiter præſens: ſi non eſt ſubſtantialiter præſens. Ergo neque illîc eſt replicatus Petrus; Petrus enim importat ſolam ſubſtantiam. Quod ſi in replicatione eſt ſubſtantialiter præſens Petrus. Ergo debet replicari illius ſubſtantia.

Responderi poteſt. In replicatione, eſſe ſubſtantialiter præſentem Petrum, replicarique illius ſubſtantiam, ſed replicatione adductivâ, hoc eſt contributivâ novi ubi, non replicatione productivâ pluries ejuſdem entitatis, & hoc modo non niſi rem replicari ſufficit, & non implicat.

Instabis. Impoſſibile eſt replicari Paternitatem, & non replicari ipſum eſſe Patris. Ergo etiam impoſſibile eſt replicari ubi, & non replicari entitatem.

Respondetur. Etiam hîc replicari entitatem actione adductivâ, non reproductivâ, præcipuè, cùm ipſa paternitas, per multos modalium, ſit indiſtincta modaliter, ſecùs per multos eorum, ubi, quamvis autem ipſum ubi eſſet indiſtinctum, ſaltem non demonſtratur diſtinguibile non eſſe, Conſequenter in hac ſuppoſitione, replicari poterit. Deinde non poteſt replicari paternitas, niſi ipſum eſſe Patris replicetur, quia ipſa paternitas, eſt nata formaliſare rationem Patris; jam autem ipſum ubi, non eſt natum formaliſare ſubſtantiam rei, cui competit ubi; hinc replicato ipſo ubi, & de novo producto, non erit neceſſe produci, ipſam ſubſtantiam rei. *Hinc aliter*

Probatur tertiò. Tum quia, vel habet replicatum Corpus, negativam ſuam præſentiam, præter præſentiam poſitivam, ab illo ubi replicante deſumibilem, vel non habet: Si habet, replicari per actionem reproductivam debuit: ſi non habet: Ergo nec habet illîc ſuam ſubſtantiam, cùm per modales, illa negativa præſentia, ſit indiſtincta à ſubſtantia locati. Tum quia, ſi non poneretur ubi diſtinctum productum, non haberetur ubi replicatum. Ergo etiamſi non ponatur reproducta entitas, non erit illîc ſubſtantialiter replicatè præſens: Tum quia, ſi in eodem loco poneretur duplex ubi, quod ſcilicet ſucceſſivè aliàs eſſet acquirendũ, non faceret in eodem loco, niſi uniter illam ſubſtantiam eſſe. Ergo etiamſi ſupponatur duplex diſtinctorum locorum ubi, non facit illam ſubſtantiam, niſi uniter eſſe. Unde ergo rogo, quoad ſubſtantiam erit, in utroque loco? Tum quia, ſi Petrus Romæ exiſtens, ponatur etiam Pariſiis, deturq; ſciẽtia intuitiva ejuſdem, alicui, nonniſi prout exiſtit Pariſiis, vel videbit illîc eſſe non ſolùm ubi illius, ſed & ſubſtantiam illius: Si ſolùm ubi: Ergo dabitur modus, ſine modificato. Ergo illîc non eſt Petrus: Si videbit etiam ſubſtantiam illius, ſi illa non niſi quoad ſuum eſſe uniter eſt, quomodo etiam videbitur Pariſiis? debet enim illa ſubſtantia, prout condiſtincta, ab ubi, uniter eſſe, quia nullo modo, ut ita dicam, plurificatur. Tum quia, talis replicatio, ſecundùm ſubſtantiam, utrobique reperibilem ſpectata, difficilior eſſet præ præſentia immenſitatis divinæ, nam quòd una res nõ replicata ubique, tamen tota exiſtens occupet ſpatium diviſibile, habetur ejus exemplum, vel in ipſa anima rationali, ſed ut una res in ſe non multiplicata, & tamen occupet diſſita ſpatia, id longè eſt difficiliùs.

Univerſaliùs tamen, & independenter à ſententia modalium, ſic arguitur pro Concluſione. Impoſſibile eſt, tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione. Ergò & à non eſſe præſentis per ſubſtantiam, ad eſſe præſentis per ſubſtantiam. Sed niſi ponatur productio iterata ipſiuſmet ſubſtantiæ, non dabitur ulla ſufficiens mutatio ad tranſitum, ad eſſe præſentis per ſubſtantiam. Si enim eſſet aliqua mutatio, eſſet ipſummet ubi. Sed hæc mutatio, non eſt ſufficiens. Tum quia non datur ullum ſuperadditum ubi. Tum quia quamvis daretur ſuperadditum ubi, illud ubi ipſammet ſubſtantiam, quoad eſſe ſubſtantiale, & faceret eſſe non uniter ſubſtantialiter, & non faceret eſſe nõ uniter? faceret quidem eſſe non uniter ſubſtantialiter, quia aliàs corpus non eſſet ſubſtantialiter in duobus locis; non faceret autẽ eſſe non uniter ſubſtantialiter, quia tua poſitio eſt ſubſtantiale illud eſſe, uniter ſe habere, quoad ſubſtantiam, & replicari nonniſi ſecundùm ubi, & ſi ubi illud faceret eſſe ſubſtantiam, non uniter ſubſtantialiter, hoc ipſo reproductionem adferet ſubſtantiæ, quia eſſe uniter ſubſtantialiter, importat uniter poſitum ipſum eſſe ſubſtantiale. Ergo & eſſe non uniter, ſed pluriter ſubſtantialiter, importat pluriter poſitum eſſe ſubſtantiale. Sicut enim uniter identificatur uni, non pluribus ſubſtantiis, ita eſſe pluriter ſubſtantialiter, identificari debet pluriter poſito, ipſi eſſe ſubſtantiali.

Dicendum eſt ſecundò. *Poſitâ actione reproductivâ, non eſt neceſſe, ſuperaddi ullum ubi.*

Pro-

Probatur primò. Quia hujus ſuperadditionis, nulla neceſſitas.

Probatur ſecundò. Quia poſitâ productione uniter ſubſtantiæ, non eſt neceſſe addere illi. Ubi quodpiam diſtinctum, ut ſuprà probatum eſt: Ergo etiam poſitâ productione pluriter ejuſdem ſubſtantiæ, non eſt neceſſe addere illi Ubi diſtinctum.

Probatur tertiò. Ipſum Ubi, ſi pluriter ponatur, ſufficiens eſt ſibi, ut ſit in pluribus locis, vel bis in eodem: Ergo etiam ipſa ſubſtantia pluriter poſita, in circumſtantia indiſtantiæ, erit ſibi ſufficiens, ut ſit in pluribus locis; Sicut enim tu dices ipſum Ubi, eſſe ſibi rationem formalem indiſtantiæ ita pluries ſubſtantialiter poſita ſubſtantia, in circumſtantia indiſtantiæ, eſt ſibi ratio formalis præſentiæ.

Dicendum eſt tertiò. *Implicare ut ſalvetur replicatio, ſine reproductione ejuſdem entitatis.*

Probatur primò. Quia impoſſibile ſalvare tranſitum, à contradictorio ad contradictorium, ſine ſufficienti mutatione, quæ non poteſt oſtendi in replicatione, niſi ponatur reproductio, quia ſi eſſet aliqua mutatio, eſſet à duobus locis indiſtantia, de hac ipſa quæritur, quomodo haberi poſſit, ita ut utrique loco, ſubſtantialiter conjungat locatum, ſi ipſum locatum in ſe uniter eſt.

Probatur ſecundò. Quia ſi daretur prædictus modus replicationis, vel eſſet uniter, non niſi ſubſtantialiter illa ſubſtantia replicata, vel eſſet pluriter; Si eſſet uniter, Ergo non eſſet in utroque loco, quoad ſubſtantiam; Si pluriter quoad ſubſtantiam, quomodo id habere poteſt, ſine plurificatione ut ita dicam ſubſtantiæ, Verbisque in præſenti diſcrepant, pluriter eſſe quoad ſubſtantiam, & plurificari quoad ſubſtantiam.

Probatur tertiò. Quia eſſe indiſtans, eſt concretum, ex locabili & ex indiſtantia. Jam autem, ſi non eſſet duplex indiſtantia, non poſſet eſſe aliquid in duplici loco. Ergo etiam ſi non ſit pluriter ſubſtantia, non poteſt eſſe in pluribus locis ſubſtantialiter, quomodo autem eſt pluriter ſubſtantialiter, ſine plurificatione ſubſtantiæ? Et certè, ut ſit ſubſtantia uniter in loco, non ſufficit ſola indiſtantia formalis, ſed requiritur ipſum eſſe v. g. ſubſtantiæ, quod debet neceſſariò ſupponi productum uniter. Ergò etiam ut ſit ſubſtantia pluriter in loco, non ſufficit ſola indiſtantiæ formalitas, ſed requiretur pluriter ipſum eſſe ſubſtantiæ, quod non poteſt eſſe, ſine reproductione.

### *Solvuntur Objectiones.*

Objicitur primò. Nulla eſt neceſſitas multiplicandi has productiones, ſufficitque hoc fieri per Ubi diſtinctum.

Respondetur.. Major eſt multiplicatio Entium per Oppoſitos, quàm per Nos. Major enim eſt multiplicatio, ſi dicantur nova Entia produci, quàm ſi dicatur, unum idemque reproduci. Nam ex priori productione, ſequitur poni plura entia, ex reproductione autem ſequitur poni, non niſi unum Ens, licèt pluriter. Deinde adeſt etiam neceſſitas, quia Vtrobique non poteſt intelligi ſubſtantialiter præſens locabile.

Objicit ſecundò Lug. Angelus, qui erat in hoc palmo ſpatii, ſine ulla replicatione, retento illo palmo, poteſt ſe extendere, ad alios duos palmos, ſed ſolùm per productionem novæ præſentiæ. Ergo etiam eodem modo, poterit à Deo poni in ſpatio diſtanti, non poſitâ novâ productione, ſed poſitâ ſolâ novâ præſentiâ.

Respondetur. Miſſis aliorum reſponſionibus, imprimis quod argumentum hoc, procedat à minori ad majus, viâ affirmationis; ad eum modum, quo ſi quis probaret: poſſe animam informare partes materiæ non aggeneratas, quia poteſt aggeneratas, argueret enim à minori ad maj⁹ viâ affirmationis; ita & in præſenti, difficiliùs enim eſt, eſſe in pluribus locis adæquatis, hinc non poteſt per idem ſalvari illa præſentia entis replicati, per quod ſalvatúr aliàs præſentia prædicta Angeli. Diſparitas etiam in hoc eſt, quia Angelus, ut poſſit ſe intra ſuam ſphæram extendere, habet principium in ſeipſo, hoc eſt actum ſuæ voluntatis, & virtualem ſuam locabilitatem; non eſt autem principium, quod ſalvet eſſe aliquod ens in duplici loco, ſibi adæquato, habendo præſentiam ſuam non ſolùm localiter, ſed etiam quoad ſuum ſubſtantiale eſſe, niſi ponatur reproductio illius pluriter poſitæ ſubſtantiæ, Ea autem quæ aliàs de Angelis urgentur, & ex ſuprà dictis, & ex Materia de Angelis ſolvi debent.

Objicitur tertiò. Si ponatur quòd in uno loco poſſit corpori replicato, convenire unum prædicatum, non convenire in al o, licèt illa cæteroqui incompoſſibilia inter ſe naturaliter ſint, evertetur principium aſſumptum à Trident. quia evertetur principium, de concomitantia, vi cujus replicato corpore, cenſet Trident. per concomitantiam ſequi ſanguinem.

Respondetur imprimis. Quærendo ex oppoſitis, cùm concedant poſſe in uno loco convenire uni, quod non convenit alteri, modò prædicata non ſint incompoſſibilia, quomodo per illos non evertatur principium de concomitantia, cùm in utroq; caſu auferatur concomitantia. Porrò concomitantia à Trident: requiſita eſt circa ea prædicata, quæ rei ante replicationem, & novi replicationis conveniunt, ſed ratione unionis, de cujus principii veritate, nihil, noſtrâ Concluſione diminuitur.

Instabis. Effectus qui jam productus eſt, exigit à Divina virtute nè reproducatur.

Re-

Respondetur. Effectus quamvis prodierit à Divina virtute, hoc eſt, illo operante, habeatque ſtatum exiſtentiæ, continetur tamen virtualiter in omnipotentia, nec enim per hoc, quia effectum Deus produxit, privavit ſe ſua omnipotentia, quæ omnia poſſibilia continet.

# DIFFICULTAS IV.

## *An in eodem loco poſſint plura corpora poni?*

SUpponimus non poſſe id fieri naturaliter, ipſa experientia id oſtendente, etiam conſenſu quantitati tribuente impenetrationem, quæ tamen quantitas corpora ſequitur, reſtat quærere, an id poſſit fieri Divinitus.

Dicendum eſt. *In eodem loco, poſſe divinitus eſſe duo corpora*, quòd autem dicitur de duobus, idem de pluribus ſentiendum eſt.

Probatur primò. Quia hoc non implicat contradictionem, ut conſtabit ex ſolutione argumentorum.

Probatur ſecundò. Quia de facto contigit ea penetratio, ut cùm clauſis janius intravit Chriſtus, & cùm corpuſculum ejus ſanctiſſimum enixa eſt Beatiſſima.

Respondebis. Tranſiiſſe corpus Chriſti non pertranſito medio.

Contra. Poſito quòd corpus ita poſſit transire, non accipientur verba Scripturæ ut ſonant, quomodo enim propriè dicetur; quòd tranſeatur clauſis janius, ſi per mediam januam non tranſeatur, jam enim quòd ſint clauſæ vel non clauſæ fores, nihil pertinere ad illum motum, impertinensque eſſet illius clauſuræ circumſtantia.

Probatur tertiò. Quia, quòd in eodem loco corpora ſe non compatiantur, facit vel illorum quantitas, vel ut alii volunt impulſus, quæ omnes cauſæ divinitus impedibiles ſunt.

Objiciuntur primò paritates aliquæ.

Prima paritas. Partes temporis; quæ ſunt eſſe ſimul tempore. Ergo nec partes quantitatis permanentis.

Respondetur. Si ſimul eſſent partes quantitatis ſucceſſivæ, hoc ipſo non eſſent prius & poſterius, quod tamen requirit definitio temporis. Unde ſicut prius & poſterius non poteſt eſſe ſimul, ita nec partes temporis, nihil autem ſimile depoſcit definitio quantitatis permanentis.

Secunda paritas. Non poteſt idem eſſe æquale duobus quantis, ſi ſit æquale uni. Ergo nec in duobus locis, cum unus ſit æqualis locato.

Respondetur. Si ſit replicatum quantum, non uni tantùm, ſed & duobus, poterit eſſe æquale, acceſſu ſcilicet æquivalentis multiplicationis; conſequenter eodem titulo poterit eſſe locatum æquale duobus locis. Sed quia hîc non attenditur ad replicationem, quantùm ad præſens, aliter ſolvitur hoc argumentum, quòd ſcilicet non poſſit eſſe idem æquale duobus quantis, inquantum ex illis conſurgit tertium quantùm majus ſingulis diſtributivè acceptis, ſecus ſi non conſurgat majus, illis, cùm autem in uno loco poſitis duobus corporibus non fit majus, hinc utrique illorum poteſt eſſe æqualis locus.

Objicitur ſecundò. Si poſſibile eſſet in eodem loco, poni duo corpora, ſequeretur locum illum & eſſe à priori corpore occupatum, & non eſſe: eſſe ut ſupponitur, non eſſe autem, quia ab alio corpore impleri poſſet, & de facto per miraculum ut dicis impletur.

Respondetur. Licèt ab alio etiam corpore, ille locus impleatur, non ſufficit ut non dicatur impleri ab illo corpore, quia impletur non per excluſionem alius corporis, ſed per excluſionem negationis ſui corporis, in illo loco. Simile quid contingit, ſi duæ totales formæ eandem materiam informent.

Objicitur tertiò. Ponamus duo gravia penetrari illa & moverentur deorſum, ut ſupponitur, & non moverentur, quia tunc deberet fieri alia nova penetratio.

Respondetur. Cum ſupponantur illa gravia penetrata, jam non erit neceſſe, ut ſe de novo penetrent, non penetrabunt etiam locum, quia hic natus eſt cedere & ambire locatum. Unde tota difficultas, quare duo corpora non poſſunt eſſe in eodem loco, non eſt ex ratione loci, ſed ex ratione corporis prius locati, impedientis collocationem aliûs ſecum corporis, qua ipſa repugnantia ſublata, loco extrinſeco, perinde erit penetratum, vel non penetratum ambire, duobusque cæteroqui æqualibus corporibus, idem jam ſufficiet locus.

Addo. Si duo corpora eaſdem haberent figuras & qualitates, diſcerni à ſeipſis non poſſent, ſi verò haberent plures colores diverſos, fieret color ex duobus conflatis. Si autem illa corpora haberent duas qualitates contrarias, dicit Lugo, quòd agerent mutuo contra ſe, penetratio enim non impedit, ſed potius juvat actionem, quia majorem præſentiam intimioremque illa principia contra agendi haberent.

# DIFFICULTAS V.

## *De diviſione in locum realem & imaginarium &c. &c. de Oppoſitis loci.*

DE diviſione in locum realem nihil reſtat dicere, quod non ſit tactum ſupra. De loco imaginario, aliqua perſtringenda.

Præmitto. *Quid ſit ſpatium imaginarium.*

Explicant primò aliqui, quòd nihil aliud ſit quàm negatio veri corporis, aut veri ſpatii, quod verum ſpatium & verum corpus replere poſſet.

Contra eſt, quia illa negatio, eſſet negatio negationis, eſſet enim negatio repugnantiæ quominùs in illo (ſi detur) exiſtat corpus, jam autem ipſa repugnantia, eſt negatio. Deinde non attingit ullo modo hæc explicatio formalitatem imaginarii, meræ enim negationes, non ſunt quid imaginarium.

Explicat ſecundò Lug. diſp. 5. de Euchariſtia. Quòd nihil aliud in re ſit, niſi quòd unum ubi fundet talem diſtantiam ab alio tali, ubi & ita quando dicimus; quod Petrus ſit hìc, noluinus ſignificare aliquod ſpatium imaginarium, cur potiùs ſit præſens, ſed ſolùm volumus ſignificare Petrum tale ubi habere, per quod tantum vel tantum diſtat ab aliis præſentiis.

Contra. Tum quia explicari hic debuit locus imaginarius, per ordinem ad quem formatur quæſtio; an in illo ſit, nec ne Deus, indubiè autem Ubi eſt, aliquod ubi, jam illic eſt Deus. Tum quia hæ ipſæ præſentiæ ſalvari ſolent per ſpatia imaginaria, non ergo ipſæ ſunt ſpatium imaginarium. Tum quia ſine ullo ubi vero, poteſt eſſe adhuc quæſtio, de ubi imaginario.

Explicat tertiò recentior Suar: Spatium imaginarium non aliud eſſe, quàm ſpatium reale poſitivum, ſub tali diſtantia, ad puncta fixa à tali præſentia occupabile. Dicitur autem imaginarium, quod illud imaginemur, quaſi actu exiſtens ſub certa diſtantia ad puncta fixa.

Contra, hoc ipſo, quia illud ſpatium imaginarium eſt, ergo non eſt ſpatium reale poſitivum, ex alia etiam parte ſpatium iſtud imaginarium, non eſt merè ſpatium non exiſtens, ut vult recentior Suar. quærere ergo reſtabit quid ſit?

Commodius dicitur ex Vaſq. Arriag. Ovied: Quòd ſpatium imaginarium nihil aliud ſit, quàm ſpatium mente confictum, quod in re ipſa, nihil eſt.

Ratio communis eſt, quia hoc ſpatium concipitur tanquam exiſtens ab æterno. Si exiſtens ab æterno, cum non ſit quid increatum, ſeu Deus, non etiam eſt quid creatum, quia nihil eſt creatum ab æterno. Ergo debet eſſe nihil. Notione hâc ſpatii imaginarii traditâ. *Sit*:

# Punctum Difficultatis 1.

## *An Deus ſit extra cœlum.*

Dicendum eſt: *Deum eſſe extra cœlos in ſeipſo.* Ita recentior Suar: cum pluribus quos citat.

Probatur primò auctoritate Sacræ Scripturæ & Patrum: Nam Scriptura expreſſe docet; Deum eſſe excelſiorem cœlis, & quòd cœli illum capere non poſſint. Auguſtinus de Cognitione veræ vitæ c. 29. dicit de Deo; *Totus extra omnem locum.* Similia habet Damaſ. lib. 1. Fidei c. 17. Athan. Epiſt. 1. ad Serap. Greg. lib. 2. Moral. c. 8. & Richar. Victorinus lib. 7. de Trinit. c. 23. *Si eſſentialiter ubique eſt, ergo & ubi locus eſt, & ubi locus non eſt, erit itaque & intra omnem locum, erit & extra omnem locum.* Quæ omnia ut ſonant accipi nihil vetat.

Probatur ſecundò. Nihil illud quod eſt extra cœlum, ita ſe habet ac nihil mundi antequam mundus eſſet, ſed quando erat nihil mundi, ſeu antequam mundus eſſet, Deus erat in ſeipſo. Ergo extra cœlum eſt in ſeipſo, minor eſt certa apud Catholicos, ſumiturque ex Phraſi Auguſt. in Pſal. 122. & ex Tertull. Lib. Adversùs Praxeam cap. 5. & Divo Bernar. lib. 5. de Conſiderat. quorum textus vide apud eundem Suar. Major probatur. Quia ſicut nihil mundi hujus, ante hunc mundum, erat nihil, ita nihil mundorum poſſibilium, & nihil rerum ponibilium, verè eſt nihil, & ſicut nihil mundi hujus, antecedebat æternitate, poſitivum mundi hujus, ita nihil poſſibilis alius & alius mundi extra hunc, antecedit æternitate poſitionem illorum.

*Hic ipſe medius terminus, ſic aliter proponitur.*

Prius illo inſtanti quo Deus creavit primum, quid ex mundo hoc, vel verum erat dicere, eſt negatio Dei in ſeipſo exiſtentis, vel non erat negatio Dei in ſeipſo exiſtentis. Si erat negatio Dei in ſeipſo exiſtentis, ergo falſa ſunt dicta Patrum dicentium, Deum ab æterno extitiſſe in ſeipſo; quod ſi in illo priori, non fuit negatio Dei in ſeipſo exiſtentis, nec extra cœlum erit negatio Dei, in ſeipſo exiſtentis. Deinde annihilet Deus mundum hunc, illo annihilato præter extrinſecam exiſtentiam mundi nihil mutatur in Deo, ſi nihil mutatur, eodem ſe modo habet ut ante. Ergo quoad ſua intrinſeca, non deſinit hic eſſe ubi deſiit mundus eſſe. Quòd ſi non deſiit quoad ſua intrinſeca illìc eſſe, ubi mundus fuit, quoad ſua intrinſeca, etiam extra mundum erit. Denique, illìc ubi poteſt creatura exiſtere, poteſt exiſtere Deus, tunc quæro vel incipit illìc eſſe una cum creatura, vel non incipit, ſed

ſed ſupponitur eſſe; ſi ſupponatur eſſe, habetur intentum: ſi incipit, ergo quoad exercitium non eſt immenſus, quod tamen concederetur illi, data exiſtentia Deitatis in illa metipſa, etiam extra cœlos, concedendumque eſt, ſi nihil obſit, nihil autem obſtat.

Confirmatur primò. Exiſtentia Dei in ſeipſo ex una parte non dependet ab ullis ſpatiis, & diſtantiis, & locis exiſtentibus actu, quod ipſum probatur. Tum quia non dicit ordinem ad aliquid à ſe diſtinctum, ſed habet ſe per modum alicujus immanentis. Tum quia de facto ab æterno Deus extitit, & tamen ab æterno Deus erat in ſeipſo ex mente Patrum, ergo eſſe in ſeipſo, ab exiſtenti ſpatio, non dependet, & ex altera parte eadem exiſtentia Dei eſt neceſſaria, eſt enim ipſa ejus immenſitas radicalis, ergo cùm neceſſaria ſit, etiam extra cœlos Deum ponet, extra quos ut in ſe ſit ſpatio Phyſico non indiget. Et certè quæro, an hoc mundo ita circumſcribatur Deitas, ut totum eſſe Dei concludatur, hoc mundo, non ſolùm eſſe, ut ita dicam locale, ſed etiam eſſe Dei, in ſe. Si non concluditur. Ergo eſt extra mundum in ſe; ſi concluditur. Ergo non ita ſe habet Deus reſpectu nihili mundorum poſſibilium, ac ſe habuit reſpectu nihili mundi præſentis, quia quando erat nihilum mundi præſentis, erat Deus in ſe per Patres. Porrò nomine Dei extra cœlos in ſe exiſtentis intelligitur divina immenſitas, quam non eſt neceſſe, alicubi de novo poni, licet ut aliquid dicatur ab illa indiſtare, & ut dicatur eſſe formaliter in loco, neceſſe ſit ponere locum aliquem, vel corpus aut ens aliquod quo ſenſu aliàs in ſimili dicta, accipienda. Ly autem ibi vel ubi accipitur hîc non pro ubi vel ibi locali; ſed quantum ly ubi vel ibi, eſt quid commune ad locum, & ad exiſtendum in ſeipſo, ad eum modum quo PP. quærentes, ubinam ante mundum conditum Deus fuerit, dicunt illum fuiſſe in ſeipſo. Et jam tunc ubi, ſumitur prout quid commune ad exiſtendum in ſeipſo.

Confirmatur ſecundò. Quaſi à definitione, Deum eſſe extra cœlos in ſeipſo nihil aliud eſt, quàm Deum eam habere immenſitatem, vi cujus ita ſe habet, ut nullibi verum ſit, negationem Dei eſſe, ut verè nunquam quoad ſua intrinſeca locum acquirat, ſed hoc debet concedi, quia aliàs quoad ſua intrinſeca mutaretur Deus. Ergo.

Confirmatur tertiò. Deum eſſe extra cœlos, in ſeipſo non implicat, eſt item conforme Phraſi Patrum. Ergo hoc concedendum eſt.

Probat tertiò recentior Suar: Quia Deus, per ſuam id habet immenſitatem, ut eſſentialiter ſit actu illic, ubi poteſt eſſe creatura, ut dictum etiam ſupra, ſed poteſt eſſe creatura extra cœlos. Quod probat. Creet Deus novum mundum contiguum empyreo, & ſuper illum creet angelum, annihilet mundum intermedium, inter angelum & empyreum, & tamen creatura manebit extra empyreum; vel ſi te hæc imaginatio offendit, pone illum angelum creari ſub ſuperficie concava alius cœli.

Objicitur primò. Eſſe extra cœlum, eſt eſſe per aliquam habitudinem ad cœlum, hæc autem habitudo eſt habitudo diſtantiæ, diſtantia verò rebus non convenit, niſi ratione quantitatis, quà Deus caret.

Respondetur. Negari poſſe imprimis majorem, quia cum Deus erat in ſeipſo ab æterno, non erat per habitudinem, ad hunc mundum, ſic nec modò, ſi ponatur Deum extra cœlos exiſtere, dicet habitudinem hanc. Deinde quamvis diſtantia rebus conveniat nonniſi ratione quantitatis, hæc debet eſſe non in ubicato, ſed ratione negationis quantitatis interceptibilis inter ubicatum & ſpatium, ubi ſupponitur ubicatum eſſe, quod etiam in præſenti de Deo verificabitur, inter quem & inter, *extra cœlos*, nulla eſt interceptibilis quantitas.

Objicitur ſecundò. In nihilo Deus eſſe non poteſt, extra cœlum nihil eſt.

Respondetur in nihilo, per coexiſtentiam Deus eſſe non poteſt, quia coexiſtentia duorum exiſtentiam importat; Nihil autem cùm non exiſtat, nec poteſt dici Deus illi coexiſtere. Cæterum falſum eſt, quòd impropriè in nihilo, propriè autem in ſeipſo, exiſtere non poſſit, etiamſi illic nihil ſit. Vel certè extra cœlum nihil eſt, non ita ut excludatur eſſe Dei etiam in ſeipſo, ſed ut excludatur omnis creati exiſtentia.

Objicitur tertiò. Si Deus eſſet extra cœlos, & eſſet extra illos ut ſupponitur, & non eſſet, quia nullibi eſſe, idem eſt ac non eſſe, Deus extra cœlum nullibi eſſet. Ergo extra cœlos non eſt.

Respondetur. Nullibi eſſe cum excluſione ſolius loci phyſici & realis extrinſecique; Nego quòd idem ſit ac non eſſe, nullibi tamen eſſe cum excluſione tam loci extrinſeci, quàm modi eſſendi in ſe, hoc demum erit nullibi eſſe.

Objicitur quartò. Deus non poteſt operari extra mundum, niſi ipſum ponat, ſeu niſi ipſum locum corporeum ponat. Ergo ex eò quòd Deus extra cœlos operari poſſit, non rectè colligitur, eſſe illic Deum.

Respondetur; Negando antecedens. Jam enim ante poſitionem loci, poteſt illic ipſam poſitionem loci operari. Deinde, iſtud extra duplex eſt, quoddam locale, & ſic Deus non eſt extra hunc mundum; aliud extra negativum, hoc eſt non intra hunc tantum mundum, & ſic Deus eſt extra cœlos.

Instabis primò. Sufficit quod Deus ſit ibi ubi operatur, non ante, ſed ſolum tunc, cùm operatur. Ergo extra cœlos non eſt.

Respondetur. Ex prædicato efficientis, ſufficeret ut Deus ſit non antè, ſed tunc cùm operatur illic ubi operatur, ſed non ſufficit ex prædicato immenſitatis & immutabilitatis, quoad intrinſeca.

Instabis ſecundò. Si Deus creet Angelum non in mundo, per hoc non debet dici, quòd eum creet extra mundum, ſed quòd eum creet nullibi. Ergo nec Deus debet dici extra mundum exiſtere.

Respondetur. Negando antecedens, creabiturque illic Angelus nullibi loci extrinſeci, ſed non nullibi, ut excludat eſſe Angeli illic, ubi eſt.

Instabis tertiò. Si Deus creet angelum extra hunc mundum, in ſpatio aliquo corporeo ſimul producto, & poſtea annihilet illud ſpatium non annihilato angelo & immoto relicto, tunc angelus eſſet extra cœlos non niſi ampliativè, nec eſſet jam ubi erat prius, ſed eſſet nullibi, jam enim illi auferretur ratio formalis eſſendi extra cœlum, quia hæc petitur ab extreitate locali; & ſicut ſublatâ quantitate tollitur extreitas partium, ſic ſublato corpore tollitur extreitas localis.

Responsum ſuprà; Duplicem eſſe extreitatem poſitivam & negativam. Extreitas poſitiva tunc tollitur, hæc enim dependet à loco ſicut extreitas partium à quantitate, ſed extreitas negativa hoc eſt, quod non in cœlo eſſet tunc angelus, verè non tollitur, quòdſi non tollitur entitati illius angeli verè coexiſtit Deus, ita ut inter Deum & angelum nihil ſit interceptibile? Si coexiſtit tunc angelo Deus. Ergo & antè jam illic erat, nam ut dicebam ubi poteſt eſſe immenſitas Dei, jam illic eſt.

Objicitur quintò. Si Deus eſt extra cœlum, ideò eſſet quia niſi antecedenter illic eſſet, mutaretur, incipiendo illic eſſe, ſed non mutaretur, quia Deus poteſt reddi præſens huic mundo, ſine ulla ſui mutatione.

Respondetur. Redditur Deus præſens huic mundo, & redditur non præſens, ſi eſſet mundus ſine ulla ſui mutatione, quia ubi illud intrinſecum Dei, ſemper eſt immutabile, nec dependet ab extrinſeco corpore, ſed ſi illud ubi eſſendi, ſcilicet in ſeipſo, non haberet Deus, illic, ubi ponitur mundus, verè inciperet eſſe etiam quoad ſua intrinſeca. Quando autem Ariſtot. negat 4. Phyſic. c. 4. aliquid poſſe eſſe in ſeipſo, intelligendus eſt quòd nihil poſſet eſſe in ſeipſo tanquam in loco extrinſeco, fortè etiam hanc præſentiam Dei non poterat inferre, quia putabat mundum alium eſſe impoſſibilem, conſequenter non putabat debere eſſe extra cœlos in ſeipſo Deum.

## Punctum Difficultatis 2.

### *An Deus ſit in ſpatiis imaginariis.*

Dicendum eſt. *Si eſſe in ſpatiis imaginariis ſit idem ac extra cœlum, Deus eſt in ſpatiis imaginariis; ſi autem eſſe in ſpatiis imaginariis idem ſit ac exiſtere in ſpatiis, quæ noſter intellectus fingit & imaginatur, in talibus ſpatiis non eſt nemine cogitante.* Prima Pars probata ſuprà. Secunda Pars

Probatur primò. Si Deus daretur in ſpatiis imaginariis quà talibus, vel daretur actu nemine cogitante, vel non niſi nobis cogitantibus. Si nobis cogitantibus, ergo non datur, ſed cogitatur dari; ſi autem datur in ſpatiis imaginariis actu nemine cogitante, contra erit; quia quod non eſt nemine cogitante, in eo non datur Deus nemine cogitante, quia hoc ipſo illud ipſum jam eſſet nemine cogitante, quia cui convenit aliquid reale nemine cogitante, illud in quantum hoc prædicatum illi convenit, eſt nemine cogitante, præſentia autem actualis Dei eſt aliquid reale.

Probatur ſecundò. Si Deus eſſet in ſpatiis imaginariis qua talibus, coexiſterentne Deo ſpatia imaginaria quâ talia, vel non coexiſterent? ſi coexiſterent, idque ut ſupponitur nemine cogitante. Ergo & exiſterent nemine cogitante, quia, à coexiſtere, ſupponitur exiſtere; Quòdſi illa ſpatia non coexiſtunt Deo nemine cogitante, ergo nec Deus eſt in illis nemine cogitante, coexiſtere enim debet Deo, id in quo eſt Deus. Et certè ſi Deus eſſet in ſpatiis imaginariis quâ talibus, eſſet in nihilo rei, ſed non poteſt eſſe nemine cogitante in nihilo rei, in nihilo enim eſſe, eſt non eſſe, ſicut enim nihil eſſe, eſt non eſſe, ita in nihilo eſſe, eſt non eſſe, aut in nullo eſſe. Quòdſi in nullo eſt, falſa erit particularis, in aliquo eſt. Ergo falſa ulteriùs erit particularis, in ſpatiis imaginariis eſt. Ratio horum omnium à priori eſt, quia non & nihil ſunt particulæ ſublativæ eſſe, hinc in nihilo eſſe, eſt non eſſe.

Probatur tertiò ex Vaſq. Deus non eſt in chimæra nemine cogitante. Ergo nec eſt in ſpatiis imaginariis nemine cogitante.

Respondet Hurtad: Diſparitatem eſſe, quia chimæra non apprehenditur tanquam intercapedo quædam, apprehenditur autem ut intercapedo ſpatium imaginarium.

Contra. Intercapedo illa quæ apprehenditur non eſt nemine cogitante; ſicut nec chimæra. Ergo utrobique non erit Deus.

Objicitur primò. Auctoritas Auguſtini. lib. 11. Civit. cap. 5. ubi ſentit: *Vaniloquium eſſe: Si dicas Dei ſubſtantiam à tantis extra mundum ſpatiis abſentem eſſe.*

Respon-

Respondet Auguſt. tantum vult DEUM eſſe extra Cœlos, nihil autem ait de ſpatiis imaginariis.

Objicitur ſecundò. Tempus imaginarium non eſt aliquid plus quàm ſpatium imaginarium. Sed DEUS verè exiſtit in tempore imaginario. Ego verè etiam eſtiſtit in ſpatio imaginario.

Respondetur. Etiam in tempore imaginario quâ tali, non exiſtere DEUM nemine cogitante, licèt exiſtat in tempore imaginario, materialiter accepto.

Objicitur tertiò. Si DEUS non eſt in ſpatiis imaginariis, ſequitur DEUM propriè moveri localiter; DEUS enim non eſt in ſpatiis imaginariis, ſed solùm in hoc mundo, moveat motu recto mundum verſus ſpatia imaginaria, tunc de novo jam illîc DEUS inciperet eſſe, ergo moveretur.

Respondetur. DEUM non poſſe moveri ad ſpatia imaginaria, quâ talia, niſi imaginariè, extra Cœlos etiam moveri localiter non poteſt, quia extra Cœlos in ſeipſo exiſtit non poteſtque moveri ad ſeipſum, & ſi ſpatia imaginaria accipiantur materialiter, hoc eſt pro eſſe extra Cœlos, ſic eſt in illis.

Objicitur quartò. Quod eſt in aliquo non tanquam forma in materia, nec pars in toto, nec tanquam genus in ſpecie, nec tanquam effectus in cauſa, nec tanquam invaſatum in vaſe, illud eſt verè in alio tanquam in loco. DEUS autem nullo ex prædictis modis, eſt in ſpatiis imaginariis. Ergo eſt in illîc tanquam in loco.

Respondetur. Negando Subjectum minoris; quia DEUS nullo modo eſt nemine cogitante in ſpatiis imaginariis. Conſequenter dicitur Deum extra Cœlos poſſe aliquid creare, idq; nemine cogitante, ſed non creare nemine cogitante in ſpatiis imaginariis, quâ talibus.

Addo diverſas eſſe has propoſitiones, DEUS eſt extra Cœlum, & DEUS eſt in eo, quod eſt extra Cœlum: prima propoſitio eſt vera, & ſignificat DEUM eſſe in ſeipſo, ſecunda eſt falſa. Unde etiam per Patres vera fuit hæc propoſitio, DEUM fuiſſe in ſeipſo ab æterno, & tamen falſa fuit fuiſſe in nihilo, cùm tamen illud extra Cœlos, ſit omninò nihil.

Objicitur quintò. Si DEUS non eſſet in ſpatiis imaginariis, ſequitur DEUM poſſe diſtare à ſeipſo. Creet enim DEUS tres mundos ſibi continguos, tunc imprimis in lateribus interceptis non eſſet, quia inter latera ſupponimus nullum intercipi corpus actu, ſed tantùm interceptibile eſſe; Si autem inter latera non eſſet. Ergo inter ſe poſitum in uno mundo, & inter ſe poſitum in altero mundo mediaret aliquid, ubi Deus non eſſet. Imaginemur rurſum medium illum mundum annihilari, non motis nec annihilatis extremis mundis, in quorum utroque extremo eſſet DEUS, & non eſſet in medio, mdium enim eſt ſpatium imaginarium. Conſequenter tunc DEUS diſtaret à ſeipſo.

Respondetur. Reſpectu illius medii eſſet DEUS in ſeipſo, adeoque adhuc non diſtaret à ſeipſo, ſpatium autem illud imaginarium, non eſt, niſi materialiter.

Colliges. Nec in vacuo, quâ tali DEUM eſſe, ſed eſſe DEUM in ſeipſo vacuo poſito.

## Punctum Difficultatis 3.

### *De Oppoſito loci quod eſt vacuum?*

Quæres primò. *Quid eſt Vacuum?* Non accipitur hîc vacuum pro otioſo, vel pro corpore carente eo intra-poſito, ad quod artificialiter vel naturaliter inſtituitur continendum, quo ſenſu putamen nucis eſt interdum vacuum ſupple nucleo. Nec accipitur hîc vacuum pro negatione corporis ſimpliciter, quia Phil. 1. Cœli textu 59. & 7. Cœli textu 27. expreſsè negat dari vacuum extra Cœlos, quamvis illîc ſit negatio corporum: accipitur itaque vacuum privativè, prout hîc de illo Philoſophi, qui cum Ariſtotele 4. Phyſicorum textu 60. 65. 76. & 1. Cœli 89. definiunt vacuum. Eſt locus carens corpore.

Sed difficultas eſt, quomodo vacuum ſit locus, ſi enim eſt locus. Ergo eſt ſuperficies corporis continentis, ſi eſt ſuperficies corporis continentis Ergo eſt corpus & non privatio corporis.

Duplici id viâ explicari poteſt. Imprimis entia connotativa, ſi ſint negationes, non rarò aſſumere in recto illa poſitiva, ſuper quæ fundatur illa negatio, & ſic, quia tenebræ, ſeu negatio lucis fundatur in aëre, ideò in definitione tenebrarum ponitur aër, cum formali, carens luce, hocque toties evenire ſolet, quoties connotativa entia volumus deſcribere, quid in re ſint. Porrò vacuum eſt etiam aliquod non eſſe, quod non eſſe, fundatur in eſſe corporis, cujus latera, ita ſunt collocata, ut medium interceptum inter illa latera corpore non impleantur, adeoque formaliſetur negatione corporis implentis. Aliâ viâ hoc idem explicatur, in definitione vacui ly locus aſſumitur, quia ſcilicet dupliciter ſpectari poteſt vacuum. Primò in quantum continetur & intercipitur à loco circumpoſito. Secundo accipi poteſt pro ipſo continente & intercipiente vacuum. Secundo hôc modo acceptum vacuum

eſt locus carens corpore, locus enim illam carentiam ambit. Primo autem modo acceptum Vacuum eſt carentia corporis, prout connotat locum.

Dicitur itaque vacuum locus ut diſtinguatur à negatione corporis, quæ eſt extra Cœlos, eſtque id, quod quodammodo ambit illam negationem, dicitur carens corpore, accipiendo ly corpus pro quocunque indeterminato corpore. Cæterùm rigoroſè loquendo hæc definitio, non eſt niſi ſpeciei antonomaſticon vacui, hoc eſt vacui materialis, de quo in præſenti agendum fuit Philoſopho, nam expellatur aër totus ex cubiculo, ſuccedant in locum ipſius Angeli, vel plures, vel unus ſphæræ ſuæ locabilitate, implens ſpatium, quo aër occupabat, ille locus carebit corpore, eritque vacuum materiale, licèt non ſit vacuum ſimpliciter.

Quæritur II. *Poteſtne dari vacuum?* Reſpondet communis Philoſophia, Naturaliter non poſſe dari, poſſe divinitùs.

Ratio prima. *Quare vacuum naturaliter dari non poſſit.* Quia indigent influxu cœleſti ſublunaria, qui impediretur vacuo.

Respondet Arriaga. Sufficit per latera participari hos influxus, nec eſt neceſſe optimum ſemper influxum haberi, ſicut nec illum habent flores ſub denſo tecto collocati. Addit recentior Suarez. Quòd eadem corpora, quæ tantâ vi ducuntur ad impediendum vacuum, poſſint eâdem vî attrahere corpora ad contiguitatem recuperandam, ſi ea tantùm indigeant ad recipiendos influxus Cœleſtes.

Secunda Ratio eſt ex Arriaga. Quia dato, vacuo daretur penetratio corporum, quò enim abiret expulſum corpus, cum mundus totus ſit plenus, niſi penetrentur corpora?

Respondet recentior Suarez. Cùm infra empyreum rediit Chriſtus, appariturus S. Paulo, non erat neceſſe fieri penetrationem corporum, quamvis mundus ſit plenus, nec item datum eſt vacuum, cùm Sanctus Paulus cum corpore (quod de ſe ille non negat, quamvis etiam non affirmet) translatus eſt in tertium Cœlum. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit, quia probabile eſt non realiter eſſe motum corpus Chriſti de Cœlo, ſed id feciſſe Angelos in corpore, hîc & nunc fabricato, ſicut in veteri Teſtamento apparebant in Perſona DEI. Poſito etiam quòd realiter ipſe Chriſtus apparuerit, facilè eſt concedere factam penetrationem, donum enim penetrabilitatis, non otioſè datur corporibus glorificatio, immò probabile eſt non eſſe in poteſtate corporis beati, exercere vel non exercere donum penetrabilitatis, ſicut non eſt in poteſtate beati reddere corpus ſuum carens claritate. De Sancto etiam Paulo nullum eſt fundamentum, fuiſſe illum cum corpore in Cœlo, poſitoque quòd fuerit, facile eſt dicere ſuppletum fuiſſe miraculoſè hunc defectum vel rarefactionem factam. Dicit etiam Arriaga, quòd ad ſupplendum locum in mundo ejus materiæ, quam Chriſtus in Cœlum ſecum tulit, produxerit aliquid Deus materiæ ne novo. Hæc ratio poteſt ſuſtineri ut vides.

Ratio ſecunda, eſt quâ utitur recentior Suarez, quia ſcilicet vacuum eſt diviſio quædam, & habet ſe per modum vulneris inflicti huic magno mundi corpori.

Responderi poteſt, nihil exinde convinci, quia per ſimilitudinem declaratur res, non autem ratio adfertur. Rurſus cùm vulnus poſſit naturaliter fieri, poterit etiam naturaliter fieri vacuum. Denique dici poteſt; Si patitur natura diviſionem, quæ fit aëris ambulatione, aliaſque diviſiones, cur etiam hanc non patietur?

Hoc tamen totum ulterius referri poteſt in virtutem à natura inſitam corporibus attrahendi alia corpora, ut docuit Vaſquez, quam virtutem ineſſe à poſteriori experientiæ probant, & ita, ut ſi ex fiſtula fiſtula extrahatur aër ſequitur aqua, & ſi orificium diligenter obſtruas fiſtulæ aquâ plenæ, ita ut non ſit modus, quo novus ſubintret aër, etiam aperto orificio non effundetur aqua, ſunt & aliæ experientiæ, quas & uſus præſentat & referunt impreſſi. Experientias curioſas pro utraque parte conſultò præmitto melioribusque ingeniis examinandas relinquo.

Meminit Ariſtot. Argumenti 4. Phyſic. tex. 53. probantis dari vacuum naturaliter, eô quòd motus non poſſit fieri in pleno, ſine penetratione. Sed ſufficit quòd cedat aër vel corpus, per quod fit mot⁹, ita ut aër motu expulſus, aut corpus ſuccedat in ſpatium à corpore moto deſertū, licèt proximioribus nonnihil cōmotis partibus.

*Quòd autem divinitùs poſſit dari vacuum*, nemo dubitat ex illo principio. Quia non implicat. Probabilius tamen eſt Angelicâ virtute illud dari non poſſe, quia quamvis connexio iſta corporum finita ſit, non ſequitur ab Angelo illam ſuperari poſſe, nam connexio accidentium cum ſubſtantia, impenetrabilitas item corporum inter ſe, eſt quid finitum, ab Angelis tamen fieri non poteſt. Ulteriuſque hoc exinde ſuadetur, quia cùm impletio hæc & carentia vacui ſit bonum Univerſi, videtur Angelus potentiam non habere, ad cauſandum malum univerſi, cumque Angelis tribuatur vis agendi in corpora, vel cauſandi motum, vel applicandi activa paſſivis, infertur vacuum ab illis non poſſe cauſari, quia vacuum neque eſt motus, neque eſt aliquod activum in paſſiva.

Quæres tertiò. *quid ſit ſentiendum de motu locali in vacuo.*

Asse-

Assero primò. *Gravia & Levia in vacuo propriè dicto movenda eſſe, non tamen in vacuo impropriè dicto.* Quale eſſet, ſi annihilato mundo relinqueretur lapis.

Ratio, quia adhuc haberet centrum gravitatis lapis in priori vacuo, in poſteriori autem non haberet, hinc non eſſet ratio, cur huc potius quàm illic moveretur. Unde etiam hæc tota mundi Machina non cadit, quia non habet centrum gravitatis, ad quod ruat, & quamvis immediatè ſub ſe non habeat grave, levius, inde non ſequitur quòd deſcenſurum non ſit, quia ſufficit quòd impediens non habeat, & ex altera parte appetit centrum; eſſet autem ille motus non motus localis, ſed motus lationis. Quomodo autem iſtud grave collocari debeat ut moveatur, colligetur ex dicendis aſſerto quarto.

Assero ſecundo. *Motum progreſſivum corporum beatorum poſſe dari in vacuo*, ita S. Thom. Quodl. 6. art. 5. & ratio ejuſdem eſt, quia corpora beatorum quoad hoc habent ſe per modum Spirituum, ſuntque abſoluta à ratione adhæreſcendi corporibus.

Assero tertiò. *Motum progreſſivum aliorum corporum in vacuo dari non poſſe.*

Ratio. Quia progreſſivus motus, ut ſuppono, non fieret niſi ſupra ſolidum, quod attollere & à ſe revelli pedes non permitteret, propter adhæreſcentiam inter corpora, quæ tunc dimittunt aliud corpus à ſe, quando dimittendi, eſt quod ſuppleat locum, Motus tamen v.g. brachii non applicati corpori dari poſſet, quia principium, quod eſt adhæreſcentia, nihil pro tunc agere poteſt.

Assero quartò. *Circa projecta. Si extra vacuum projectio fiat ubi attingeret projectum, ſuperficiem vacuum circumdantem, propter adhæreſcentiam non moveretur ulterius, ſi tamen Angelus projiceret lapidem à medio v. g. vacui, moveretur adhæreſcentiam corpus.*

Assero quintò. *Poſito quocunque motu gravium in vacuo, non fieret ille in inſtanti.*

Ratio, quia nec auctoritas nec ratio, tribuit vim inſtantanei & indiviſibilis motus, alicui corpori. Quando autem Ariſtoteles dicit, quòd eadem ſit proportio inter motum in vacuo, & motum in pleno, quæ proportio inter plenum & vacuum id ſolùm voluit, quia ſcilicet, ſicut in vacuo nullum eſt actuale ſpatium reſiſtens, ita & in motu in vacuo, cùm tamen in pleno ſit medium plus vel minus reſiſtivum.

# QUÆSTIO II.

## *De Duratione.*

Duratio duplex eſt, una intrinſeca rebus, alia extrinſeca. Extrinſeca duratio deſumitur à tempore quo res durat. Duratio autem intrinſeca variè à variis explicatur. A Nominalibus explicatur per ſolam formalitatem & connotationem, eis accedunt Suar. uterque Vaſq. Molina, Ovied. A Modaliſtis dicitur eſſe modus, ut docuit Arriag. Lugo de Incarnatione diſt. 19. Sect. 1. n. 20. cenſet illum eſſe ipſammet actionem, quæ per illum modus eſt, vi cujus conſtituitur res exiſtens. Et ex illis quidem, qui dicunt nemine cogitante diſtingui durationem, alii dicunt illam eſſe quid permanens, ut noſter Rub. alii ſucceſſivam ut Lug. & Arriaga.

# DIFFICULTAS I.

## *Quidnam ſit formalitur Duratio per alios.*

Dicendum eſt primò. *Durationem non eſſe modum ſuperadditum permanentem, & qui totus ſimul poſitus, faciat durare hodiè, cras, &c.*

Probat primò Ovied. Duratio ſic explicata eſt indifferens, ut ſit hodie vel cras. Ergo non eſt in hoc tempore per ſeipſam. Conſequentiam admittunt Modales in aliis Materiis. Antecedens probatur. Hæc duratio heri me conſtituebat in diverſo tempore, & hodie me conſtituit in hoc. Ergo eſt indifferens, ut me conſtituat in eſſe hodierno & heſterno.

Confirmatur hoc idem. Quia cum hodiè, non ſit craſtinum, nec me ad craſtinum hodie, in actu ſecundo determinet, fit ut hæc determinatio non ſit determinatio in actu ſecundo, ſed ſolùm in actu primo. Quòd ſi determinat non niſi in circumſtantia temporis craſtini, cur illud tempus, quod poteſt determinare illum modum, ut me conſtituat hodie durantem, non poterit determinare meam entitatem, ſine ulla ſuperaddita modali entitate.

Respondebis. Modum illum eſſe eſſentialem ſemper determinationem, quia quouſque exiſtit ſemper habet ſuum effectum formalem, licèt ratione defectus alicujus extrinſeci, non tribuat totum ſuum effectum, quem extenſivè tribuere poteſt. Sic etiam qualitas impreſſa projectionis, eſt in actu ſecundo talis, nec indiget per aliam qualitatem reddi qualitas projectorum, & tamen extenſivum ſuum exercitium, non præſtat ſimul.

Contra. Tum quia, ſi modus eſt eſſentialis determinatio, debet habere & præſupponere omnia ſua requiſita, nec advenire quin illa præſupponantur, hoc ipſo enim & eſſet eſſentialis determinatio, ut depoſcit materia modi, & non eſſet eſſentialis determinatio, defectu ſcilicet alicujus prærequiſiti, & ſi poteſt eſſe modus non tribuens defectu alicujus extrinſeci, id ad quod eſt eſſentialis determinatio, dicam poſſe exiſtere unionem, expectarique adventum formæ, dicam poſſe eſſe actionem, ſed expectando materiam in quam agat. Tum quia, & haberet tunc ille modus effectum ſuum formalem ut ſupponitur, & non haberet, defectu ſcilicet prærequiſiti; & ſicut ſi daretur ubi duplex, non poſſet niſi conſtituere in duplici loco, hocque ipſo deberet habere omnia prærequiſita, ita & in præſenti.

Tum quia inſtantia illa de qualitate non valet, hæc enim non eſſentialis determinatio, nec modalitas, ſed res, nata ſucceſſivè movere, ita ut ſi ſimul conciperetur movere, hoc ipſo faceret contra naturam talis ſuæ entitatis, de linea rati, imò ut ſit talis qualitas modus impoſſibile eſt, propter rationes ex eſſentia modi immediatè petitas.

*Neque valet ſi dicas*, non magis duratio, ſi ſit modalitas, debet eſſe determinans ad durandum, quàm duratio ipſius Dei, & tamen duratio ipſius Dei, hodie non determinat Deum, ut duret cras, quia cras non eſt hodie. Non inquam valet, quia duratio Dei, non eſt eſſentialis determinatio exiſtendi cras pro hodie, jam autem modus eſt eſſentialiter determinatus etiam exiſtendi cras pro hodie, eſſentialis enim duratio Dei ad exiſtendum cras, eſt ipſamet entitas Divina, non quomodocunque ſpectata, ſed in circumſtantia craſtini, hinc non præſupponit ante ſe vel ſecum prærequiſita, ſed expectat ut ita dicam, jam autem modus præſupponere debet ante ſe prærequiſita vel ſecum. Unde etiam vi eſſentialis Deo durationis, fit, ut habeat totum actu, quod eſt neceſſarium, ut à parte ſua poſſit durare cras, ſed illa eſſentialis Deo duratio, non eſt eſſentialis determinatio, ut exiſtat cras actu. Jam autem ex vi modi ſequitur, ut ſi hodie ſit eſſentialis determinatio ad exiſtendum cras, debeat eſſe, (quod implicat) exiſtentia cras, pro hodie.

Probat ſecundò idem. Me hodie exiſtentem potuit Deus antecedenter heri corrumpere. Ergo modus ille ex vi cujus duro hodie poterat non eſſe. Ergo eandem habet indifferentiam ac mea entitas ad exiſtendum, vel non exiſtendum.

Responderi poſſet, quòd ex ſuppoſitione auferendæ illius modalitatis potuiſſet heri me Deus annihilare, non tamen ſuppoſitione facta illius modalitatis, ad eum modum, quo unio modalis hodierna, poterat hodie non unire ſuppoſito, quod heri corrumperetur.

Probatur tertiò. Quia nulla eſt neceſſitas hujus ſuperaddendæ modalitatis, & ſicut non datur unio quæ exſpectet aggenerandas partes, vel formam adventuram, ita nec duratio modalis dabitur, exſpectans craſtinum tempus v. g. vel aliud poſt annum.

Dicendum eſt ſecundò. *Durationem non eſſe modum ſucceſſivum.*

Probatur primò. Quia nulla neceſſitas talis modi.

Probatur ſecundò. Urgendo argumentum quod ſibi oppoſuit Arriag. d. 17. Sect. ſubſ. 2. Poſſibilis eſt creatura durans ab æterno, hæc non duraret per durationem ſucceſſivam. Ergo non eſt neceſſe ponere durationem ſucceſſivam. Minor probatur. Si illa creatura duraret duratione ſucceſſiva ab æterno per durationem habentem prius & poſterius, prius autem & poſterius ab æterno eſſe non poſſunt.

Probatur tertiò. Quia vel componitur tempus ex partibus in infinitum diviſibilibus, & ſic non poteſt dari modalitas ſucceſſiva, quæ ſit duratio: vel ex punctis, & ſic etiam non poteſt dari duratio, quæ ſit modalitas ſucceſſiva. Non in prima ſententia, quia partibus proportionalibus deberet connumerari & proportionari illa duratio, omnibus enim illis duraretur, non poſſet autem omnibus illis proportionari, quia illæ habent prius & poſterius, non poſſet autem dari modalitas, reſpondens priori & poſteriori, hoc enim ipſo non poſſet, cùm eſt prius, dari eſſentialis determinatio ad poſterius, quod tamen deberet haberi vi modi. Si autem componitur tempus ex punctis. Ergo ſaltem ab æterno poſita creatura permanente, non poſſet illa durare duratione ſucceſſiva, quia jam interceſſiſſent infinita ab æterno puncta, quibus connumeratæ durationes non poſſent eſſe niſi infinitæ actu, & quamvis negaretur tempus poſſe eſſe ab æterno, ſufficeret quòd durationes illæ ſucceſſivæ eſſent ab æterno, quæ non poſſent eſſe niſi infinitæ actu. Quando autem retorquet argumentum Arriaga de duratione æterna à parte poſt, id nihil evincit, nam duratio à parte poſt nunquam eſt infinita actu, ſed ſemper erit, jam autem duratio à parte antè, eſſet infinita actu, ſemperque duratio à parte poſt, eſſet clauſa duobus terminis, adeoque neque infinita, jam autem duratio à parte ante æterna, à parte ante, non haberet finem.

Dicendum eſt tertiò. *Durationem formaliter non eſſe actionem conſervativam, diſtinctam, vi cujus exiſtat creatura.*

Probat primò Ovied. Poſſibilis eſt actio identificata termino. Ergo & actio conſervativa

vativa identificata termino. Ergo & duratio identificata duranti.

Probat ſecundò, ad hominem Actio illa conſervativa habet ſe per modum principii, ut quo efficientis durationem. Ergo habet terminum, ſed non alium niſi ipſam durationem. Ergo duratio illa non eſt identificata ipſi illi actioni. Subſumptum probatur, quia ſi haberet aliquem terminum, haberet ipſam entitatem durantem : ſed non poteſt habere illam ipſam entitatem durantem, quod probatur. Actio conſervativa applicationis ſpatio non habet pro objecto ipſum applicatum ſpatio, ſed habet pro objecto ipſum ubi in ſententia Lugo: condiſtinctum. Ergo & actio conſervativa rei habebit pro objecto durationem, non ergo ipſa conſervatio formaliſſimè duratio. Quòd autem actio illa conſervativa habeat ſe per modum principii efficientis durationem, inde probatur. Ipſum agens conſervativum habet ſe per modum principii ut Quod efficientis durationem, nec poteſt aliud oſtendi principium ut Quod, ergo actio conſervativa habebit ſe per modum principii ut Quo.

Probatur tertiò. Tum quia, ſi de duratione loqui velimus, prout illa in re eſt, indubiè dicat non ſolam actionem conſervativam, ſed dicit etiam ipſum conſervatam, dicit item tempus tunc fluens, ſed exinde non ſequitur quòd etiam reliqua in re non dicat duratio, & tamen illa formaliſſimè tribuitur per eundem nonniſi actioni conſervativæ, & tamen non eſt ratio, cur etiam reliquis tribui non deberet. Si autem loquamur de duratione, prout illa ſubeſt noſtris conceptibus, ſic non eſt formaliſſimè conſervatio ipſa, quia conſervatio activa habet ſe per modum viæ, duratio per modum termini, conſervatio item activa tenet ſe à parte agentis, licèt recipiatur in termino, duratio autem formaliſſimè tenet ſe à parte paſſi ſeu termini. Conſervativa actio apprehenditur à nobis tanquam quid antecedens, duratio tanquam quid tandem ſequens. Tum quia ratio fundandi relationem non eſt formaliter relatio, ſed relatio eſt aut formalitas aut modalitas à ratione fundandi condiſtincta. Ergo & actio conſervativa non eſt formaliter ipſa duratio: ſicut enim ratio fundandi cauſat, ut ita dicam, ſtatuitque relationem, ita concurſus conſervativus durationem ſtatuit. Tum quia, tam propriè durat Deus, quàm propriè durat creatura, & tamen Dei duratio non eſt propriè ipſa actio Dei conſervativa, cùm reſpectu Dei, ſicut nulla datur actio productiva, ita nec conſervativa. Ergo apparet quòd duratio ut ſic, non ſit actio conſervativa, cur ergo creata duratio, & quidem formaliſſimè, erit actio conſervativa.

# DIFFICULTAS II.

## *Quid ſit formaliter Duratio?*

Dicendum eſt primò. *Durationem eſſe ipſam entitatem prout coëxiſtentem his tot vel tot differentiis temporis, ſi eam reſpectivè accipias ad aliquid extrinſecum*, ut ordinariè accipi ſolet.

Probatur primò. Argumento negativo. Quia nulla neceſſitas, ſuperaddendæ ullius entitatis.

Probatur ſecundò. Ponamus per impoſſibile annihilari illam entitatem ſuperadditam, & non annihilari ipſum illud quo reddebatur illa entitas durans, vel habebit exiſtentiam illa entitas durans, vel non habebit exiſtentiam illa entitas durans, vel non habebit: Si habebit. Ergo erit durans, adhuc enim erit tunc tempus, cui coëxiſtet illa entitas. Ergó durabit, quia coëxiſtere tempori eſt durare ; & ſicut duratio ipſa ſuperaddita ſi exiſtat & coëexiſtat tempori eſt duratio, nec eſſet duratio (ut ſupponitur reſpectiva) ſi iſta duo, non haberet, ita & illa entitas erit durans; Si autem illa entitas non habebit exiſtentiam cur non? poneque per impoſſibile habere exiſtentiam quærere reſtabit, an poſſet dici durans.

Probatur tertiò. Tum quia per id duratio entis ſalvari debet, per quod ſalvatur ipſius durationis tanta vel tanta permanentia, ſicut per hoc ſalvatur ipſa extenſio quantitatis, per quod ſalvatur, ratio ipſius quanti, & per quod ſalvatur ratio albedinis, per hoc ſalvatur ratio albi quà talis, & univerſaliter quæ ratio formalis, in uno eſt alicujus rei, eadem ſi alteri conveniat, erit ratio ejuſdem rei in alio, ſed durationis tanta vel tanta permanentia, optimè ſalvatur reſpectivè accepta, per coexiſtentiam entitatis tanto vel tanto tempori. Ergo & duratio ipſius entis per hoc ſalvari poterit. Minor probatur. Si enim quæram, quare illa ipſa duratio permanſerit tribus horis. Reſpondebis, quia eſt entitas tribus horis coexiſtens. Cur ergo etiam de ipſo ente hoc dici non poterit, per hocque ſalvari duratio illius? Tum quia, ut urget Ovied. Entitas quæ denominatur durans in priori, antequam illi ſuperaddatur hæc modalitas, jam eſt durans. Ergo otioſa eſt illa ſuperaddita Entitas. Antecedens probatur, quia illa entitas rata, eſt cauſa materialis illius entitatis ſi eſſet ſuperaddita, jam autem ad rationem cauſæ materialis requiritur exiſtentia in tempore, non in præterito, neque in futuro, ergo in præſenti, adeoque habet & durationem, exiſtere enim in tempore præſenti, & durare, verbis differunt. Tum quia binarius numerus non eſt quid condiſtinctum à duabus unitatibus,

bus, quamvis neutra ſeparatim, conſtituat binarium. Ergo nec duratio ex eo erit quid condiſtinctum, quia poteſt eſſe entitas & tempus in diverſis differentiis,& tamen non conſtituere coexiſtens ſeu durans.

Dicendum eſt ſecundò. *Durationem abſolutè ſpectatam, non formaliſari per coexiſtentiam cum tempore.*

Probatur primò. Impoſſibile eſt tempus ab æterno, & tamen poſſibilis eſt duratio ab æterno. Ergo duratio abſolutè ſpectata non formaliſatur per coexiſtentiam cum tempore Anteced. ex alibi dictis colligitur.

Probatur ſecundò. Ponamus impoſſibile reddi omne tempus, poteritnè adhuc creari Angelus vel non? (Attenditur autem hîc ad formales conſecutiones, non autem ad nexus rerum in omnipotentia) Si non poterit creari, cur non? & certè ante mundum conditum potuit creari Angelus, quo caſu non fuiſſet tempus iſtud extrinſecum, & non eſt cur exiſtentia rei, ſpiritualis debeat dependere à re materiali. Si autem poterit creari,cur non poterit conſervari. Ergo poterit etiam habere per manentiam exiſtentiæ,ergo & durationem abſolutam, hæc enim verbis differunt. Ergo ulterius dabilis eſt duratio abſoluta,independens à tempore. Neque recurras quòd tunc non abſolvet illud Ens à tempore imaginario,quia hoc quod eſſet nemine cogitante, non eſſet dependens ab eo, quod eſt, nonniſi aliquo cogitante.

Probatur tertiò. Duratio Dei eſt æterna, & quà æterna, non menſuratur niſi æternitate. Ergo de conceptu durationis non eſt formaliſari per coexiſtentiam cum tempore, quia ſi de conceptu durationis ut ſic, eſſet formaliſari tempore, nulla eſſet duratio quæ alio, quàm tempore formaliſari poſſet. Antecedens principale probatur, & quidem quòd duratio Dei ſit æterna Fides & Metaphyſica docet. Quòd etiam duratio Dei quà æterna eſt, menſuretur nonniſi æternitate. Probatur. Tum quia, duratio temporanea menſuratur nonniſi tempore, duratio hodierna hodierno. Ergo & æterna æternitate. Tum quia, ſi duratio æterna menſuraretur tempore, infinitum menſuraretur finito. Tum quia, æternitas eſt poſſibilis, tempus autem ab æterno, eſt impoſſibile. *Neque valet*, ſi dicas hoc ipſo menſurari durationem Divinam tempore', quia menſuraretur æternitate, nam ut dixi immediatè, tempus ab æterno ſeu habens prius & poſterius, ab æterno eſt impoſſibile, cùm tamen ſit poſſibilis æternitas antè. Deinde ipſa illa æternitas,nihil aliud eſt, niſi ipſe Deus,ab æterno exiſtens, habens illam menſuram ſibi identificatam, tempus autem eſt motus cœlorum, eſt quid creatum, adeoque inidentificabile Deo.

Dicendum eſt tertiò. *Durationem abſolutè ſpectatam, eſſe ipſam exiſtentiam rei, permanentem, vel ipſum rei eſſe non deſinens, quod abſtractis terminis ſic circumſcribitur. Duratio eſt permanentia rei in exiſtendo, vel eſt ipſa non deſinentia eſſe*,prior autem præferenda, quia explicat per terminos poſitivos.

Probatur Bonitas explicationis; quia convenit omni, ſoli, & ſemper, proceditque per prima.

Addo primo. *Durationem abſolutam, quæ foret omni impoſſibili tempore neque habituram prius, neque poſterius reſpectu ſui.*

Ratio: Quia illa duratio eſſet ipſa permanentia rei exiſtentis, identificata ipſi exiſtentiæ, quæ tamen reſpectu ſui, non habet rationem prioris & poſterioris, quid enim ſibi eſt poſterius?

Addo ſecundò. Caſu quo Deus impoſſibili omni tempore crearet aliam creaturam, ſed non ſimul cum priori,daretur prioritas & poſterioritas durationum,ſed non talis, quæ ſcilicet fundaret rationem heſterni, craſtini &c. ſed tantùm eſſet prioritas ſecundùm quam vera eſſet hæc propoſitio; Creatura hæc exiſtit alia, poſtea autem verificatur utraque propoſitio.

Addo tertiò. Nullam conſervationem poſſe tribui rei pro primo inſtanti, ſed nec durationem. Non primum, quia conſervatio ſupponit ante ſe inceptionem, ante inceptionem autem, non ſupponitur inceptio. Non ſecundum, quidquid velit recentior Suar. quia quod incipit non durat, ſed duraturum eſt, nec eſt major ratio de uno,quàm de altero, cur ſcilicet conſervatio præſupponat anteceſſionem, & non duratio.

Dices cum eodem. Res quæ antecedit aliam inſtanti reali,dicitur prius durare illa.

Respondetur. Inde oppoſitum inferri, quia etiam hîc ad titulum durationis, prærequiritur anteceſſio.

Instabis. Punctum ſpectat ad prædicamentum quantitatis. Ergo & primum inſtans exiſtentiæ, ſpectabit ad prædicamentum durationis.

Respondetur imprimis. Nulla vera dantur puncta, datis illis, medius terminus potius erit pro nobis,quia ſicut punctum lineæ inchoativum, non eſt linea, ſic nec incepto, erit duratio, poteſtque benè dici, quòd prima productio ſpectet ad durationem, tanquam prærequiſitum,& revocativè, non autem tanquam formaliter denominationem illam participans.

DIF-

# DIFFICULTAS III.

## *Reſpondetur Objectionibus.*

OBJICIT primò. Durare eſt correſpondere partibus motus, ſed iiſdem partibus motus poſſum correſpondere cras & hodie, quia eædem partes motus, potuerunt produci cras, quæ hodie. Ergo poſſum habere eandem durationem cras, quàm hodie.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd durare, ſit correſpondere partibus motus, non quomodocunque, ſed ſecundùm ſuppoſitionem poſitionis eorundem, ſecundùm quam motus hodiernus, non ſupponitur futurus cras, cùm ſit factus hodie, etſi hodiernus motus cras fuiſſet, & alius hodie, hic qui ſupponeretur hodie, ſalvaret durationem hodiernam. Deinde dici poteſt, quòd duratio reſpiciat motum, non materialiter acceptum, quamvis enim alii ſpecie diſtincti cœli, moverentur, adhuc eodem modo, durafremus hodie, ſed reſpicit motum cœlorum formaliter acceptum, hoc eſt ſecundùm prius, & poſterius, ſecundùm quam rationem, poſterius formaliter acceptum, non poteſt eſſe prius, priori, itidem formaliter accepto. Motus autem qui eſt hodie nonniſi materialiter acceptus, poteſt eſſe cras.

OBJICIT ſecundò Arriaga. Hoc quod eſt durare, eſt aliquid reale, ſed hoc eſt ſeparabile ab exiſtentia Petri. Ergo & duratio, eſt ſeparabilis. Prob. Minor. Quia Petrus qui exiſtit hodie, eſt ſeparabile à ſubſtantia Petri.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, in principiis ipſius Arriag. probat enim æqualitatem quà talem, eſſe quid ſuperadditum æqualibus, quia poterat exiſtere hoc lignum, & non eſſe æquale, quòd ſi recurrat ad aliam entitatem ejuſdem quantitatis, dicemus etiam & Nos requiri, & entitatem & tempus hodiernum. Probat item, exiſtentiam eſſe quid realiter ſuperadditum, item Relationem &c. ſimilia. Directè autem dici poteſt. Durationem non eſſe extra quaſcunque circumſtantias, ſed requirere, & entitatem exiſtentem, & connotatum hujus, vel illius, de quo quæritur temporis.

INSTAT primò idem. Hoc quod eſt coexiſtere Petrum tempori, eſt aliquid ſeparabile ab ipſo Petro, & tempore, quia potuit utrumque eſſe in rerum natura, quin invicem coexiſterent.

RESPONDETUR. Eſſe hæc ſeparabilia, ſi ſimul non ſumantur, ſecus ſi ſimul.

INSTAT ſecundò. Antichriſtus abſolutè, & ſimpliciter erit in rerum natura, & craſtina dies abſolutè, & ſimpliciter erit, & tamen non erunt ſimul. Ergo hoc, quod eſt: erunt ſimul, aliquid plus dicit, quàm hoc abſolutè; ambo erunt.

RESPONDETUR. Negando, quòd hoc, quod eſt eſſe ſimul, ſi accipiatur in circumſtantia exiſtentiæ, actu habitæ, utriusque, ſit ſeparabile ab illis.

INSTAT tertiò idem. Quando dicimus, à Petro coexiſtenti huic inſtanti, non ſeparari durationem, in hoc ipſo ſequitur jam includi durationem.

RESPONDETUR. Hoc ipſo quia à Petro coexiſtenti huic inſtanti, non ſeparatur duratio, ſequitur includi re ipſa durationem, quicquid ſit de alietate ex modo concipiendi ad eum modum, quo in fundamento, termino, ratione fundandi, includitur relatio, ſed non diſtincta ab illis.

OBJICITUR tertiò. Voluntas Dei, creandi Petrum, in hoc inſtanti, habet aliquid pro objecto, quod ſit diſtinctum à ſubſtantia Petri, quia hæc eadem eſſet, etiamſi producta fuiſſet heri, hoc autem diſtinctum, non poteſt eſſe ipſum inſtans, quia hoc imaginarium eſt, nec creatur à Deo, inſtansque exiſteret ſuo modo, quamvis Petrus, non exiſteret in illo.

RESPONDETUR. Hoc objectum, non eſſe præcisè ipſam ſubſtantiam Petri, nec præcisè ipſum inſtans, ſed ſubſtantiam in tali circumſtantia inſtantis, & quando hæc duo vult, jam non eſt neceſſe habere illum, diſtinctam voluntatem, ad hoc, ut ſimul ſint, ſicut quando Deus vult relationem, vult fundamentum proximum, & terminum, quibus volitis, non eſt neceſſe ut procedat ad volendam relationem, jam enim in prædictis continetur, ita & in præſenti.

INSTAT primò idem. Magis, minusve duraſſe, non poteſt intelligi, ſine pluribus, vel paucioribus durationibus diſtinctis, ſi enim indiviſibilis eſt, cur magis minusvè durat.

RESPONDETUR. Secundùm id, quod dicit in recto duratio, nec plus, nec minus durat, eſt enim eadem entitas, quæ ſecundùm ſe, nec major, nec minor eſt, ſed eſt major vel minor, ſecundùm id, quod dicit in obliquo, hoc eſt ratione temporis, cujus partes plures, vel pauciores, intervenêre.

INSTAT ſecundò. Succeſſio temporis pergit, ſive duret Petrus, ſive non. Ergo per illam nec dilatantur, nec limitantur termini vitæ.

RESPONDETUR. Durationem extrinſecè pendere ab actione Dei conſervativa, intrinſecè autem pendet ab ipſamet entitate, extra cauſas exiſtente. Unde etiam per tempus, non dilatantur termini vitæ, licèt quantùm duret, illa conſervatio, & exiſtentia, menſuret tempus.

IN-

Instat tertiò Maurus. Hoc quod eſt durare, aut vivere centum annis, addit viventi magnam perfectionem, quà careret, ſi uno momento viveret: Si addit perfectionem, ergo talis perfectio, debet eſſe actualitas, poſitiva, intrinſeca.

Respondetur. Imprimis ex dictis aliàs, poſſe eſſe aliquam perfectionem negativam magnam; modo infundetur alicui poſitivo, qualis eſt perfectio aſeitatis, independentiæ, &c. & in nobis multæ negativæ perfectiones dantur, ergo ex magnitudine perfectionis, non debet inferri poſitivitas & ratio ſuperadditi. Rurſus dici poteſt, quòd hæc additio, ſupra entitatem Petri, concurſum conſervativum, & tempus ſi vis extrinſecum, addat aliquid additione nonniſi Metaphyſica, non autem Phyſica. Denique oſtendi hîc poteſt actualitas poſitiva, ſtans in entitate Petri, concurſu Dei, tempore extrinſeco, quæ tria ſimul ſumpta, quòd ſufficienter non ſalvent rationem durantis, ſine aliquo ſuperaddito, hoc ipſum probari deberet, licèt defectu poſito vel entitatis, conſequenter concurſus, vel temporis extrinſeci, jam non ſalvetur, ratio durantis.

### *Solvuntur Objectiones aliæ.*

Objicitur primò uſitatum argumentum. Poteſt poni in rerum natura Petrus, ſecundum ſe, & poteſt poni tempus hodiernum extrinſecum, ſecundum ſe, & tamen Petrus non poni in tempore hodierno, ſed in alio, unde etiam ponetur aliquando exiſtentia Antichriſti, & poſitum eſt tempus hodiernum, & tamen Antichriſtus non exiſtit nec exiſtet in tempore hodierno. Ergo rem permanentem exiſtere, ſeu durare hodie, eſt aliquid nemine cogitante ſeparabile, ac proinde accidens, diſtinctum à parte rei, ab exiſtentia entis permanentis, & ab exiſtentia temporis hodierni, præcisè ſumpti.

Respondetur. Poteſt poni in rerum natura Petrus, & poni tempus hodiernum, ſimul & una coexiſtendo, & tamen Petrus non poni, die hodierno, ſed alio. Neg. Antecedens, non una coexiſtendo. Concedo. Conſequenter, hæc duo non erunt condiſtincta, in circumſtantia coexiſtentiæ, ſecus ſine illa.

Instabis primò. Exiſtentia Petri, de præſenti, vel dicit aliquid plus objectivè, ſupra exiſtentiam Petri, ſecundum ſe, vel nihil plus: Si primum, habetur intentum, hoc enim voco durationem hodiernam; ſi ſecundum, cur voces novas multiplicas, ſine omni ſignificato reali.

Respondetur. Exiſtentiam Petri, de præſenti, præter tempus, hoc illi coexiſtens, nihil plus dicere objectivè, ſecus extra hoc tempus. Et certè, quamvis poſſit eſſe entitas Petri, & non habere denominationem hanc, componi entitate Filii, ſeu termino, tanquam parte, nihilominus non ſuperaddis aliam modalitatem, conſtitutivam, in linea relationis; ita licèt poneres tempus extrinſecum, tanquam partem durationis, non eſſet neceſſe ponere modalitatem ſuperadditam, conſtitutivam in linea durantis.

Instabis ſecundò. Exiſtentia Petri, de præſenti, eſt nemine cogitante ſeparabilis, ab exiſtentia Petri, & temporis hodierni ſecundùm ſe, ergo eſt nemine cogitante diſtinctum quid.

Respondetur. Exiſtentia Petri, de præſenti, eſt ſeparabilis ab exiſtentia Petri, & temporis hodierni, coexiſtentibus. Nego Antecedens, non coexiſtentibus, concedo.

Instabis tertiò idem. Petrum eſſe ſimul cum hoc tempore, eſt ſeparabile ab exiſtentia Petri, & hujus temporis ſecundùm ſe ſpectatorum, ergo ſignificant aliquod objectum à parte rei diſtinctum, quod ego voco durationem.

Respondetur. Petrum eſſe ſimul cum hoc tempore, eſt ſeparabile ab exiſtentia Petri, & hujus temporis, ſi non ſupponantur coexiſtere, Concedo Antecedens. Si ſupponantur coexiſtere, nego Antecedens. Et ſi non coexiſtant, erit tunc negatio, vel Petri exiſtentis, vel hujus temporis exiſtentis, & ſicut ab entitate Petri, eſt ſeparabile, eſſe illum Patrem, & Paulum Filium, ex ſuppoſitione tamen, quòd hic genuerit, & hic ſit genitus, non ſunt ſeparabilia, nec eſt neceſſe ponere relationem filiationis modum ſuperadditum, ita & in præſenti, Petrum eſſe ſimul, cum hoc tempore ex ſuppoſitione coexiſtentiæ ſeparari non poſſunt, ſecus ſine hac ſuppoſitione, unde ſi non erit coexiſtentia horum duorum, erit ex parte objecti mutatio, nempe tunc ponetur non exiſtentia alterutrius.

Objicit ſecundò idem. Deus, quando vult Petrum creare hodie, non vult Petri exiſtentiam ſecundùm ſe, nec etiam exiſtentiam temporis hodierni ſecundùm ſe, quia hæc velle poterat, quin vellet Petrum exiſtere hodie, vult ergo ſimultatem exiſtentiæ Petri, cum exiſtentia temporis hodierni. Ergò iſta ſimultas, ſeu coexiſtentia Petri cum tempore hodierno, eſt objectum diſtinctum ab exiſtentia Petri, & tempore hodierno, ſecundùm ſe ſumptis, inducitur que per voluntatem Divinam efficacem, quà vult Petrum, eſſe hodie.

Respondetur. Simultatem coexiſtentiæ eſſe diſtinctam, ab utriusque entitate præcisè ſumptis, extra ſuppoſitionem ſimultatis, non autem poſita ſuppoſitione. Deinde quam-

quamvis concedatur, quòd ſimultas coëxiſtentiæ ſit diſtincta ex parte objecti, à ſola exiſtentia Petri, & ſola exiſtentia temporis hujus; ſola enim v. g. exiſtentia Petri, dicit negationem exiſtentiæ tunc, hujus temporis, negatio autem objecti, & poſitio, inferunt diſtinctionem ex parte objecti. Sed nego, ad iſtam ſimultatem, debere tranſiri per ſuperadditum quid, entitativè utrique, ſed per ablationem negationis exiſtentiæ tam Petri, quàm temporis hodierni, quæ ablatio negationis, perficitur ipſiſmet illorum entitatibus tunc exiſtentibus, requirendo, ſicut ad exiſtentiam utriusque actiones proportionatas, ita & requirendo easdem, tunc, ut tunc, dicatur eſſe, utriusque exiſtentia. Et ſicut poteſt eſſe entitas unius, & non eſſe entitas alterius, adeoque non eſſe par, vel prima jugatio numeri, & tamen eſſe primam jugationem numeri, non eſt quid diſtinctum modaliter ab ipſis unitatibus duabus, ita & in præſenti. Loquor autem non de ubitate unitatum, ſed de pura & mera, conſtitutione paris, ſeu primæ jugationis numeri.

Objicit tertiò idem. Cùm creatura habeat eſſe dependens à Deo, ſingulis momentis deſtruibile, oportet ut ſingulis momentis, accipiat à Deo ſuum eſſe, tanquam novum donum, ergo, quòd ego habeam hodie meum eſſe, eſt novum Dei donum, ſeparabile ab eo, quod habuerim heri eſſe, ſed eſt novum donum, non per dationem novi doni, ſed per repetitionem dati ejuſdem doni.

Respondetur. Imprimis, non videtur quòd non ſit hoc novum donum Dei, per dationem, ſi enim eſt novum donum, eſt etiam nova datio, cùm donum, & datio, ſumpta pro eo quod datur, verbis differant, cumque heſterna duratio, non poſſit facere me hodie durare, non erit repetitio illius heſternæ durationis hodie, ſed revera nova datio novi doni, quia novæ durationis. Deinde directè dici poteſt, quòd illic ſit novitas, ratione novi actualis temporis, cui coëxiſtitur, ratione novæ non poſitæ ſubtractionis concurſus, quæ poterat poni.

Addo eſſe inexplicabile, quid ſit iſta duratio modalis, v.g. Petri, vel enim una indiviſibilis, datur pro tota vita, ſecundùm quod, illam prævidit Deus, & hoc negant oppoſiti, ſi demas Ruvium, & paucos alios, negare autem illam non deberent, quia ſicut ex ſuppoſitione præviſionis, quousque ſit victurus, & quousque velit illum Deus vivere, non poteſt niſi eousque vivere, ita & non poteſt, niſi eousque durare. Sed ſi hoc, quod negant, concederent, reſtaret quærere, cùm illa duratio, danda ſit tanquam complementum decreti divini quod ipſum præciditur ratione noſtra, à præviſione tantæ vitæ, tunc urgetur, ſi in illo priori ante decretam durationem, poteſt prævideri tanta vita, ſine tanta ſuperaddita duratione, ad quid erit illa ſuperaddita neceſſaria? Non poteſt dici, illa duratio, ſingulis inſtantibus, eſſe commenſurata, quia ſequeretur inſtans poſt inſtans. Non poteſt dici de illa duratione, quòd ſit commenſurata inſtanti, & poſitioni temporis, quia jam illo tempore, neceſſario duraret creatura. Non poteſt dici quòd commenſuretur partibus in infinitum diviſibilibus, quia etiam illis neceſſario duraret, & cùm illæ partes, ſint commenſurabiles toti æternitati, poſſet etiam duratio, temporanea cæteroqui, commenſurari toti æternitati. Non poteſt dici de illa duratione, quòd ſit actio conſervativa. Tum quia illi actioni, & quidem novæ, deberet reſpondere novus terminus, ſecundùm principia oppoſitorum. Ergo reſponderet duratio nova. Ergo duratio nova, non eſt illa ipſa conſervatio. Tum quia, vel intelligitur de conſervatione activa, & hæc videtur eſſe quid extrinſecum duranti, vel de conſervatione paſſiva, & hæc non eſt actio conſervativa, ſed ejuſdem terminus, qui deberet eſſe quid diſtinctum, ab ipſa actione conſervativa. Tum quia duratio ſucceſſiva, non eſt quid ſuperadditum. Ergo cum duratio permanens non aliud ſit per oppoſitos, quàm ipſa actio conſervativa, ſingulis inſtantibus, variata, adeoque ſuccedens, etiam ipſa, non erit quid ſuperadditum.

# QUÆSTIO III.

## *Quid Tempus & Æternitas?*

Quæres primò, *Quid ſit Tempus?*

Respondet Ariſt. Eſſe menſuram motus ſecundùm prius & poſterius. Hæc definitio eſt explicata, ubi de compoſitione continui.

Quæres ſecundò. *An tempus Mathematicè acceptum ſecundùm quod tale, exiſtat formaliter?*

Respondetur. Exiſtere ſolùm fundamentaliter. Ratio, quia ſcilicet hic motus, qui poterat eſſe tardior, vel velocior, exiſtit, hoc eſt, non eſt de facto negatio illius, quod poſtea intellectui dat fundamentum formandi has propoſitiones: Nunc eſt: Quare autem tempus Mathematicè acceptum quà tale, formaliter non exiſtat, probatur ubi de continuo. Et certè ly: Nunc, eſt indiviſibile, nec enim admittit prius & poſterius, ſi eſt indiviſibile, non poteſt habere partes, ſi non poteſt habere partes, non

 por-

poteſt habere majorem vel minorem velocitatem, quæ tamen competunt tempori. Quando autem Ariſtot. negat de tempore, quòd poſſit dari velocius, vel tardius, loquitur, vel de tempore Mathematicè accepto, vel de æqualitate motus cœleſtis, qui de facto datur, vel negat id competere tempori, ſub formalitate temporis, licèt ſub formalitate, motus poſſit competere.

Quæres tertiò. *Quid ſit Æternitas?* Boëtius ſic illam deſcribit, quòd ſit: Interminabilis vitæ, tota ſimul & perfecta poſſeſſio. Hæc deſcriptio patitur ſuas difficultates, quia poſſibilis eſt creatio rei permanentis ab æterno, v.g. lapidis, qui tamen quomodo interminabiliter vivet. Deinde redit quæſtio, quid ſit interminabilis vita. Denique hæc deſcriptio potius ſubjectum æternitatis oſtendit, quàm menſuram. Commodius dicetur, quòd Æternitas ſit poſſeſſio interminabilis exiſtentiæ, vel menſura, diſtingueturque à tempore, quia non habet terminum, habet Tempus.

*Et hic octo Phyſicorum terminus eſto. Scribentibus autem & Legentibus dum terminabunt vitam, ſit exordium beatæ*

ÆTERNITATIS.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b.M.

INDEX

# INDEX I.

## Titulorum in Phyſica.


### TRACTATUS I.

*DE Principiis & cauſis corporis naturalis.* pag. 5

DISPUTATIO I.

*DE Principiis & cauſis in Communi.* 6

QUÆSTIO I. De prædicatis eſſentialibus cauſæ ibid.

*Difficultas I.* Explicatur eſſentia cauſæ ut ſic. ibid.

*Difficultas* II. De eſſentia cauſæ in actu primo 8

*Difficultas III.* An connexio cauſæ cum effectibus poſſibilibus, ſit cauſæ eſſentialis? 10

*Punctum Difficultatis* 1. Expediuntur rationes probantes nexum eſſentialem cauſæ cum poſſibilibus 11

*Punctum Difficultatis* 2. Expediuntur rationes negativæ ſententiæ 15

*Punctum Difficultatis* 3. Deciditur de difficultate 18

QUÆSTIO II. De prædicato prioritatis debito cauſæ 20

*Difficultas I.* Explicantur aliquæ prioritates ut ſic. ibid.

*Difficultas II.* An omni cauſæ conveniat prioritas exiſtentiæ. 22

*Difficultas III.* Solvuntur Objectiones. 24

QUÆSTIO III. De prædicato indiſtantiæ debito cauſis. 25

*Difficultas I.* An creaturæ miraculosè poſſunt agere in diſtans? 27

*Difficultas II.* An Deus poſſit agere indiſtans à ſe. 29

*Difficultas III.* Solvuntur aliqua quæſita. 31

QUÆSTIO IV. De prædicato diſtinctionis ab effectu, debito cauſis. 32

*Difficultas I.* Statuitur quid ſentiendum. ibid.

*Difficultas II.* Solvitur Argumentum à pari. 34

*Difficultas III.* Reſpondetur Objectionibus aliis. 35

QUÆSTIO V. De diviſione cauſarum in communi. 36

DISPUTATIO II.

De cauſis in communi comparativè ſpectatis. 37

QUÆSTIO I. An duæ cauſæ eundem effectum cauſare poſſint. ibid.

*Difficultas I.* An duæ cauſæ diviſim eundem effectum cauſare poſſint. ibid.

*Punctum Difficultatis I.* Quid tenendum? 38

*Punctum Difficultatis II.* Solvuntur aliæ Objectiones. 40

*Difficultas II.* An duæ cauſæ ſimul eundem effectum producere poſſint. 41

*Punctum Difficultatis* 1. An id fieri poſſit naturaliter ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. An id fieri poſſit ſupernaturaliter. 43

*Punctum Difficultatis* 3. Solvuntur alia Argumenta 46

QUÆSTIO II. An cauſæ ſe invicem cauſare poſſint in eodem genere. 51

QUÆSTIO III. Quid de cauſis in diverſo genere? 52

DISPUTATIO III.

De principio intrinſeco, quod eſt materia ut ſic 54

QUÆSTIO I. Quid definitivè materia. ibid.

*Difficultas II.* De iis quæ non ſunt primò eſſentialis conceptus materiæ. 55

*Punctum Difficultatis*, Proponuntur & refutantur duæ explicationes. ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. An perfectibilitas & actus entitativus, ſit primò eſſentialis conceptus materiæ. 57

*Punctum Difficultatis* 3. An determinabilitas ſit primò eſſentialis conceptus materiæ. 59

*Difficultas III.* Quid primò eſſentialis conceptus materiæ. 61

QUÆSTIO II. De exiſtentia Materiæ. 63

*Difficultas I.* An detur materia prima. ibid.

*Difficultas II.* Materia ſuâne, an aliena exiſtentia exiſtit. 65

*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum?

*Punctum Difficultatis* 2. Reſpondetur Objectionibus 67

*Punctum Difficultatis* 3. Argumenta Recentiorum 70

*Difficultas III.* Quomodo materia dependeat à forma in exiſtendo. 73

*Punctum Difficultatis* 1. Præmittuntur quædam. ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. Penſantur rationes, an materia poſſit exiſtere ſine omni forma. 74

*Punctum Difficultatis* 3. Decernitur de difficultate. 76

QUÆSTIO III. De Materia in quantum potentia eſt. 78

*Difficultas I.* An materia ſit pura potentia? 79

*Difficultas II.* An eſſe potentiæ in materia primò eſſentiale illi, & an identificatum illi. 82

*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum? ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. Solutio Objectionum. 85

*Punctum Difficultatis* 3. Eſſe potentiæ identificaturne Materiæ? 86

*Difficultas III.* De potentia materiæ, prout eſt appetitus formarum. 89

*Punctum Difficultatis* 1. Quid ſentiendum? ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. Occurritur reſponſionibus & probatur ulterius concluſio. 91

*Punctum Difficultatis* 3. Solutio Objectionum contra primam Concluſionem. 92

QUÆSTIO IV. De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ. 95

*Difficultas I.* An corporum corruptibilium eadem ſit ſpecie materia. ibid.

*Difficultas II.* Eademne ſpecies materia in corporibus cœleſtibus. 97

*Difficultas III.* De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ. 100

QUÆSTIO V. De cauſa materiali. 103

*Difficultas I.* Quid materialis cauſa, quæ ejus cauſalitas, effectus &c. ibid.

*Difficultas II.* Reſpecta quorum materia exercet rationem materiæ. 106

*Punctum Difficultatis* 1. An accidentia recipiantur in ſola materia? ibid.

*Punctum Difficultatis* 2. An eadem accidentia Materia ſubjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto? 110

*Punctum Difficultatis* 3. An mediante quantitate Materia recipiat accidentia? 112

*Difficultas III.* Quid rationem cauſæ materialis exercere poteſt. 114

DISPUTATIO IV.

De principio intrinſeco quod eſt forma. 117
QUÆSTIO I. De eſſentia formæ. ibid.
QUÆSTIO II. De exiſtentia formæ. ibid.
*Difficultas I.* An de facto dentur formæ ſubſtantiales? ibid.
*Difficultas II.* Præexiſtuntne formæ ſubſtantiales in Materia? 120
*Difficultas III.* Quid eſt educi formas in ſtatum exiſtentiæ. 121
QUÆSTIO III. De diviſione formarum. 126
*Difficultas I.* An detur forma corporeitatis, ſubordinata formæ totali &c. ibid.
*Difficultas II.* An dentur formæ ſubſtantiales partiales. 128
*Punctum Difficultatis* 1. Proponuntur argumenta pro formis partialibus. 129
*Punctum Difficultatis* 2. Fundamenta negantium formas ſubſtantiales partiales. 135
*Punctum Difficultatis* 3. Proponitur tenenda ſententia. 140
*Difficultas III.* De Componibilitate Formarum in eodem ſubjecto. 142
*Punctum Difficult.* 1. Quid fieri poſſit naturaliter? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. An poſſint divinitus plures formæ totales eſſe in eadem Materia. 143
*Punctum Difficultatis* 3. An eadem forma Divinitus plures Materias informare poſſit? 150
QUÆSTIO IV. De Oppoſita privatione. 151
QUÆSTIO V. De Cauſa Formali. ibid.

DISPUTATIO V.

De Principio Extrinſeco, quod eſt cauſa efficiens. 153
QUÆSTIO I. De efficienti in communi. ibid.
*Difficultas I.* Quid ſit actio Efficientis. 154
*Punctum Difficultatis* 1. An ſine entitate modali ſalvari poſſit Actio. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. An formaliter actio ſit entitas modalis. 156
*Punctum Difficultatis* 3. Expediuntur reliqua actionem concernentia. 160
QUÆSTIO II. De diviſione efficientis cauſæ. 165
QUÆSTIO III. De efficientibus cauſis aliquibus in particulari. 166
*Difficultas I.* Quid efficiens principale & inſtrumentale. ibid.
*Difficultas II.* Quid cauſa immediatè efficiens ſubſtantiarum. 168
*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Solutio Objectionum. 172
*Punctum Difficultatis* 3. Continuatur Solutio. 174
*Difficultas III.* De cauſa efficienti accidentium. 177

DISPUTATIO VI.

De efficienti Increato. 178
QUÆSTIO I. De Creatione. 179
*Difficultas I.* De diſtinctione actionis creativæ à re creata. 180
Continuatur Solutio Objectionum. 182
*Difficultas II.* Competitne creaturæ actio creativa 183
*Punctum Difficultatis* 1. Proponuntur implicantiæ, quod creatura ut cauſa principalis creare non poſſit. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Quid de reliquis implicantiis 186
*Punctum Difficultatis* 3. Quid tenendum? 188
*Difficultas III.* An creatio poſſit eſſe ab æterno? 190
*Punctum Difficultatis* 1. An penetrationes potuerint fieri ab æterno? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. An motus & tempus potuerint eſſe ab æterno? 192
*Punctum Difficultatis* 3. An ens permanens potuerit eſſe ab æterno. 194
QUÆSTIO II. De Conſervatione. 196
QUÆSTIO III. De concurſu Dei. 198
*Difficultas I.* An Deus concurrat immediatè ad peccatum? 199
*Difficultas II.* An concurſus Dei cum creaturis ſit quid concomitans? ibid.
*Difficultas III.* An concurſus Dei ſit quid determinatum phyſicè. 201

DISPUTATIO VII.

De cauſa extrinſeca quæ eſt finis & exemplar. 204
QUÆSTIO I. Quid finis? eſtne cauſa realis? quæ ejus cauſalitas. ibid.
QUÆSTIO II. De reliquis cauſam finalem concernentibus, quoad effectus cauſæ finalis. 206
QUÆSTIO III. De cauſa exemplari. 209
Appendix de natura & Arte. 210

TRACTATUS II.

De ipſo compoſito. 213

DISPUTATIO VIII.

De ipſo Compoſito. ibid.
QUÆSTIO I. De Unione. ibid.
*Difficultas I.* An ſine entitate modali ratio unionis ſalvari poſſit. ibid.
*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Proponuntur variæ reſponſiones ad argumenta. 215
*Punctum Difficultatis* 3. Continuatur propoſitum. 218
*Difficultas II.* An unio formaliter accepta ſit modus. 220
*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Solvuntur Objectiones. 222
*Punctum Difficultatis* 3. Solvuntur reliqua argumenta. 224
*Difficultas III.* De aliis unionem concernentibus. 226
*Punctum Difficultatis* 1. Eſtne illa modalitas una. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Solvuntur Objectiones. 227
*Punctum Difficult.* 3. Eſtne hæc modalitas materialis. 230
QUÆSTIO II. De Compoſito, quod datur. 231
*Difficultas I.* De diſtinctione totius à partibus totius. 232
*Difficultas II.* Reſtaurantur quædam argumenta pro concluſione. 233
*Difficultas III.* De argumentis in oppoſito. 235
QUÆSTIO III. De totis poſſibilibus. 241
*Difficultas I.* An ſit poſſibile compoſitum ex materia & forma ſpirituali. ibid.
*Difficultas II.* An ſit poſſibile compoſitum ex partibus, quarum neutra ſit materia, neutra forma. 244
*Difficultas III.* Poſſibilene ſit totum, quod ſit corpus ſimplex compoſitum. 245

TRACTATUS III.

De proprietatibus & affectionibus. 248

DISPUTATIO IX.

De eſſentia quantitatis, diſtinctionibusque & competentibus ibid.
QUÆSTIO I. De primo eſſentiali conceptu, quantitatis. ibid.
*Difficultas I.* An habere partes entitativas, ſit primò eſſentialis conceptus quantitatis? ibid.
*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Solvuntur Objectiones. 251
*Difficultas II.* An diviſibilitas & impenetrabilitas ſit primo eſſentialis conceptus quantitatis? 253
*Difficultas III.* An extreitas partium in ordine ad ſe, ſit primò eſſentialis conceptus quantitatis? 255
*Punctum Difficultatis* 1. Proponitur concluſio & probatur. ibid.

*Pun-*

*Punctum Difficultatis* 2. Solvuntur Objectiones. 256
*Punctum Difficultatis* 3. Quid ſentiendum de Materia, ſpoliata omni quantitate. 258
QUÆSTIO II. De diſtinctione partium quantarum continui. 260
*Difficultas I.* Proponitur & probatur defendenda ſententia. 261
*Difficultas II.* Argumenta in oppoſitum. 263
*Difficultas III.* Poſſibilene eſt diſtingui partes continui in ratione partium formaliter. 267
QUÆSTIO III. De diſtinctione quantitatis à re quanta. 268

## DISPUTATIO X.

De Compoſitione continui. 271
QUÆSTIO I. De continui permanentis compoſitione, in aliorum ſententia. ibid.
*Difficultas I.* Componiturne ex indiviſilibus. 272
*Punctum Difficultatis* 1. Proponitur primum fundamentum Philoſophicum. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Proponitur ſecundum fundamentum Philoſophicum. 274
*Punctum Difficultatis* 3. Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indiviſibilia. 277
*Difficultas II.* Componiturne continuum permanens, ex partibus proportionalibus in infinitum diviſibilibus. 278
*Punctum Difficultatis* 1. Examinatur primum fundamentum, contra partes proportionales. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Examinatur ſecundum fundamentum. 280
*Punctum Difficultatis* 3. Examinatur ultimum fundamentum. 282
*Difficultas III.* De fundamentis prædictarum ſententiarum. 283
QUÆSTIO II. De compoſitione continui ſucceſſivi per alios. 286
QUÆSTIO III. Quid tandem dici poſſet de compoſitione utriusque quanti. 288
*Difficultas I.* Explicatur continuum permanens. 289
*Difficultas II.* Explicatur continuum ſucceſſivum. 291
*Difficultas III.* Solutio Objectionum. 293
*Punctum Difficult.* 1. Quomodo in his principiis dividi poſſit linea & quomodo minima ſe tangant. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Supponuntur quædam. 294
*Punctum Difficultatis* 3. Continuatur ſolutio Objectionum. 296
QUÆSTIO IV. Explicatur quid ſit continuatio. 299
QUÆSTIO V. Quid termini quantitatis & de reliquis quantitatem concernentibus. 301
*Difficultas I.* Quid tenendum. ibid.
*Difficultas II.* Solvuntur Objectiones. 302
*Difficultas III.* Notantur quædam. 305

## DISPUTATIO XI.

De infinito. 307
QUÆSTIO I. De eſſentia & exiſtentia actuali infiniti. 308
QUÆSTIO II. De infinito Categorematico. 311
*Difficultas I.* De poſſibilitate infiniti categorematici creati in communi. ibid.
*Difficultas II.* De poſſibilitate infinitorum in particulari. 315
*Punctum Difficultatis* 1. An infinitum in extenſione & mole ſit poſſibile? ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. An ſit poſſibile infinitum categorematicum in numero. 317
*Punctum Difficultatis* 3. Quid de reliquis infinitum concernentibus. 319
*Difficultas III.* Fundamenta in oppoſitum. 322
QUÆSTIO III. De infinito Categorematico. 323
*Difficultas I.* Daturne infinitum Syncategorematicum. ibid.
*Difficultas II.* De Speciebus infinitis Syncategorematici. 325
*Difficultas III.* De infinito Syncategorematico prout eſt in mente Dei.

## DISPUTATIO XII.

De motu. ibid.
QUÆSTIO I. De motu locali ut ſic. 331
*Difficultas I.* Modus per ſe localis poteſtne ſalvari ſine modalitate. ibid.
*Difficultas II.* Motus per accidens localis poteſtne ſalvari, ſine modalitate &c. 333
*Difficultas III.* Eſtne de eſſentia motus localis eſſe ſucceſſivum, & quid de motu puncti. 335
QUÆSTIO II. De Speciebus motus. 337
*Difficultas I.* De diviſione motus in tardum & velocem. ibid.
*Difficultas II.* De motu projectionis. 339
*Punctum Difficultatis* 1. Præmittuntur quædam. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. An detur qualitas projectis impreſſa. 340
*Punctum Difficultatis* 3. Notantur quædam de hac qualitate. 342
*Difficultas III.* De motu reflexo. 344
QUÆSTIO III. De inceptione & deſitione motus. 346
*Difficultas I.* Præmittuntur quædam. ibid.
*Difficultas II.* Quid tenendum? 347
*Difficultas III.* Reſolvuntur reliqua idem concernentia. 349

## DISPUTATIO XIII.

De Ubi, Duratione, Tempore. 351
QUÆSTIO I. Quid Locus. ibid.
*Difficultas I.* Quid definitivè Locus extrinſecus. ibid.
*Difficultas II.* Quid ſit in re Locus intrinſecus. 353
*Punctum Difficultatis* 1. Quid tenendum. ibid.
*Punctum Difficultatis* 2. Solvuntur Objectiones. 356
*Punctum Difficultatis* 3. An poſſit eſſe corpus ſine ullo Ubi. 359
*Difficultas II.* De diviſione in locum definitivum & circumſcriptivum. 361
*Punctum Difficultatis* 1. An unum corpus poſſit eſſe circumſcriptivè in pluribus locis. 363
*Punctum Difficultatis* 2. De prædicatis replicati Entis. 364
*Punctum Difficultatis* 3. Proponuntur Argumenta in contra & ſolutio eorundem. 366
*Difficultas III.* De actione replicata. 370
Solvuntur Objectiones. 372
*Difficultas IV.* An in eodem loco poſſint plura corpora poni. 373
*Difficultas V.* De diviſione in locum realem & imaginarium, & de oppoſitis loci. ibid.
*Punctum Difficultatis* 1. An Deus ſit extra Cœlum. 374
*Punctum Difficultatis* 2. An Deus ſit in ſpatiis imaginariis. 376
*Punctum Difficult.* 3. De oppoſito quod eſt vacuum. 377
QUÆSTIO II. De duratione. 379
*Difficultas I.* Quidnam ſit formaliter duratio per alios. ibid.
*Difficultas II.* Reſpondetur Objectionibus. 381
*Difficultas III.* Quid ſit formaliter Duratio. 383
QUÆSTIO III. Quid tempus & Æternitas. 385

# INDEX II.

## Concluſionum in Phyſica.

### TRACTATU I.

*De Principiis & cauſis corporis Naturalis.*

SUb quo nomine aſſignandum objectum Phyſicæ in Proœmio.

### DISPUTATIONE I.

*De Principiis & cauſis in Communi.*

QUæ definitio Principii ut ſic. Quæ definitio principiorum corporis naturalis. Quot hæc principia.

In definitione cauſæ ad quid attendi debet. Non rectè cauſa definitur per hoc quod ſit principium per ſe influens eſſe, in aliud. Nec eſt id quod per ſe influendo producit eſſentiam. Nec eſt principium per ſe influens eſſe, in aliquid à ſe dependens. Nec eſt principium propter quod per ſe, ſeu virtute ſua influens, ſequitur aliquod eſſe. Rectius diceтur quod cauſa ſit principium vi ſua determinans ad exiſtendum. Aliqui Doctores veriti ſunt nomen principii dare Patri Æterno reſpectu Filii. Alii è contra docuerunt quod Filius pendeat à Patre. Græci paſſim tribuunt Patri nomen cauſæ. Sed Latina phraſis id reſpuit.

Cauſa, inadæquatè accepta non conſtituitur actione. Adæquatè tamen ſpectata in actu primò importat actionem poſſibilem.

Quidnam diſcuti ſolet quando quæritur: An connexio cauſæ cum effectibus poſſibilibus ſit eſſentialis. Aliqui concedunt omnipotentiæ hanc connexionem, non tamen relationem tranſcendentalem. Alii utrumque. Cauſa creata dicit Relationem tranſcendentalem ad effectus poſſibiles. Sed & cauſa increata. De connexione autem eſſentiali cauſæ cum effectibus poſſibilibus agendo, multa argumenta id non probant efficaciter. Sed & negativa ſententia paſſim adfert argumenta non convincentia. Implicat contradictionem, ut effectus poſſibilis reddatur impoſſibilis, & è converſo. Tamen hæc ſuppoſitio poteſt legitimè formari. Impoſſibili omni effectu, cauſa ſpecificativè accepta non redditur formaliter impoſſibilis. Imò & reduplicativè accepta cauſa non redditur tunc impoſſibilis formaliter ſecundùm id quod dicit in recto. Licèt reddatur conſequenter & arguitivè impoſſibilis.

Prædicatum prioritatis ed debitum cauſis. Prioritas temporis non rectè explicatur perdurationis antecedentiam. Quid illa. Quid prioritas? A quo & originis. In quo & naturæ.

Omni cauſæ convenit prioritas exiſtentiæ. Ita: ut ſi aliquid non ſit in ſe exiſtens, vel in aliquo ſui, hoc ipſo non poſſit cauſare phyſicè.

Indiſtantia eſt etiam debita cauſis. Unde agens ut agat, debet per medium virtutem ſuam transfundere. Creaturæ poſſunt miraculosè agere indiſtans. Et Deus ſuo modo. Hæc approximatio effectus & cauſæ eſt talis, ut ab illa ad effectum, vel à negatione illis ad negationem effectus, non poſſit dari legitima ſubſiſtendi conſequentia, per ordinem ad Deum. Habet tamen rationem Antecedentis licèt non ſit neceſſe ut antecedat etiam inſtanti temporis.

Inter prædicata cauſæ, eſt diſtinctio ejus ab effectu. Poſſibile tamen eſt ut idem producat ſeipſum ſecundò. Variæ diviſiones cauſarum.

### DISPUTATIONE II.

*De Cauſis in Communi comparativè ſpectatis.*

CIrca quæſtionem, an duæ cauſæ eundem effectum cauſare poſſint, quis ſtatus quæſtionis & quæ difficultas. Unus idemque numero effectus à pluribus ſolo numero diſtinctis cauſis poteſt naturaliter produci in iiſdem circumſtantiis. Suppoſita Divina ordinatione, una cauſa non poteſt producere effectus numero diſtinctos, alius cauſæ. Non poteſt fieri naturaliter ut duæ cauſæ totales eundem effectum cauſent idque totaliter. Poſſunt ſupernaturaliter.

Non datur mutua cauſalitas in eodem genere quoad primò eſſe. Cæterum poſtquam cauſa diverſi generis una, tribuit eſſe effectui, poteſt ab eodem recipere aliquam formalitatem, quæ non ſupponebatur ante habita.

### DISPUTATIONE III.

*De Principio intrinſeco quod eſt Materia.*

QUotuplex acceptio Materiæ. Quid definitivè Materia. Primò eſſentialis conceptus

ptus materiæ non ſtat in eo quod ei Forma ſuum effectum formalem tribuat. Nec in eo quia materia antecedenter ſe habet & ei superveniat Forma. Nec in perfectibilitate. Nec quod ſit actus entitativus. Aut quod ſit determinabilis. Sed primò eſſentialis conceptus Materiæ eſt,quod ſit ſubjectum quo non datur prius radicaliter ſumptum.

Datur materia prima. Habetque propriam exiſtentiam. Dependet tamen in exiſtendo à Forma. Non quidem à priori. A poſteriori tamen. Et quomodo hæc dependentia accipienda. Non eſt ulla demonſtratio per principia poſitiva, quod naturaliter non poſſit exiſtere materia ſine omni forma, licèt revera naturaliter exiſtere ſine omni non poſſit. Suppoſita diverſa potentia, & actus acceptione. Suppoſitoque quod aliud ſit, Materiam eſſe puram potentiam, & aliud Materiam eſſe in pura potentia. Tenendum erit, materiam primam, non eſſe puram potentiam cum excluſione actus Metaphyſici. Licèt eſſe hoc potentiæ formaliter acceptum non ſit de primo eſſentiali conceptu materiæ. Eſt tamen illi identificatum realiter. Materia ordinatur ad formas. Suntque illæ bonum materiæ. Et eapropter dicitur materia appetere formas. Reſpectu formarum poſſibilium habet appetitum inefficacem etiam cum eſt ſub forma aliqua. Sumpta autem cum diſpoſitionibus ad talem formam, deſiderat appetitu proximo omnes formas illius ſpeciei. Qui appetitus ſecundum id quod dicit in recto, non magis appetit formam nobiliorem quàm ignobiliorem, licèt ſumptus pro eo quod dicit pro connotato, magis appetat nobiliorem. Quantumvis autem haberet materia formam alias formas eminenter continentem, tamen, deſideraret appetitu remoto cæteras formas. Materia corporum ſublunarium eſt eadem ſpecie. Poſſibilis tamen eſt alia materia ſpecie diſtincta à noſtrate. Licèt implicet materiam noſtratem plurificari ſpecie. Non eſt ulla demonſtrativa ratio, cœlos de facto compoſitos eſſe, ſuppoſito quod eſſet poſſibile corpus ſimplex. Nec demonſtratur non eſſe compoſitos. Nec eſt convictiva ratio, quod cœli non habeant materiam ſpecie eandem cum ſublunaribus. Licet hoc ipſum non conſtet quod habeant ſpecie eandem. Ingenerabilitas & corruptibilitas eſt etiam prædicatum materiæ. Sed in certa ſuppoſitione.

*De cauſa materiali.*

De cauſa materiali loquendo, non eſt illa idem quod materia. Definitivè eſt id ex quo aliquid fit cum inſit. Materia reſpectu formæ educibilis eſt vera cauſa. Sed non reſpectu compoſiti. Unio prout recepta in Materia non eſt cauſalitas Materiæ, in formam eductam. Nec eſt ipſa Generatio; prout dependet à Materia. Quid iſta cauſalitas. Accidentia communia in ſola materia recipiuntur. Aliqua accidentia eadem ſunt ſub utroque mutationis termino. Poſſunt tamen immediatè in quantitate recipi. Defactoque recipiuntur. Accidentia ſpiritualia cauſantur materialiter à ſubſtantia ſpirituali. Quæ licet non poſſit eſſe ſubjectum naturale accidentium materialium. Poteſt tamen Divinitus illa recipere. Accidens ſpirituale non poteſt naturaliter cauſari à ſubjecto materiali. Poteſt Divinitus. Deus poteſt ſupplere defectum cauſæ materialis. Sed tantum in genere cauſæ efficientis.

# DISPUTATIONE IV.

## *De Principio intrinſeco, quod eſt Forma.*

DEfinitivè Forma eſt ratio, quod quid erat eſſe. Dantur formæ ſubſtantiales. Illæ non præexiſtunt in Materia. Neque ratione alicujus eſſe inchoati. Educuntur tamen. Quæ eductio non rectè per hoc explicatur, quòd materia ordine durationis præcedat formam. Nec quòd eadem actione fiat quà fit compoſitum. Nec quod fiat cum dependentia à cauſa materiali receptiva. In quo ergo ſtabit Eductio.

Varia diviſio Formarum. Non datur forma Corporeitatis. Nec ſunt tot formæ quot illarum diviſiones. Expenduntur argumenta pro formis partialibus. Et fundamenta negantium. Probabilius eſt formas partiales non dari. Duæ formæ totales non poſſunt adæquare eandem materiam. Poſſunt duæ materiæ etiam adæquatæ, informari ab eadem forma Divinitus.

*De Oppoſita formæ Privatione.* Privatio definitivè, eſt carentia formæ in ſubjecto apto, Quid illa prout ſubeſt noſtris conceptibus? Quid in re. Diſtinctio privationum ſpecifica, ſumitur ex diſtinctis ſpecie formis.

*De cauſa formali.* Definitivè cauſa formalis eſt; Ratio ipſius quod quid erat eſſe. Forma non cauſat materiam quoad ipſum eſſe materiæ.

Dat tamen illi eſſe actuati Phyſicè. Expulſionis terminus quâ expellitur forma præterita, non eſt non eſſe formæ abſolutè, ſed non eſſe formæ in ſubjecto. Quæ expulſio, eſt ſimul cum introductione formæ ſequentis.

### *De Principiis Extrinſecis.*

Principium extrinſecum eſt cauſa efficiens. Definitivè efficiens eſt id, unde principium mutationis primum aut quietis. Sine entitate modali non poteſt ſalvari actio. Non eſt tamen formaliter modalitas. Admittenda eſt actio agens & acta. Actio & paſſio diſtinguunturne realiter. Actio antonomaſticon accepta, non recipitur in cauſa. Nec in ſubjecto cui unitur terminus productus. Sed in termino producto. Unde nam ſpecifica illarum diſtinctio accipitur. Itemque individualis.

Variæ diviſionis efficientis cauſæ. Quid apud alios principale, quid inſtrumentale efficiens. Per nos principalis cauſa eſt, quæ reſpectu effectus, habet ſe ut quid primò & per ſe intentum, non intenditur ſic inſtrumentalis. Poſſibile eſt ut accidentia, idque naturaliter producant immediatè ſubſtantia, tanquam cauſæ inſtrumentales. Et de facto ita producunt.

Subſtantiæ immediatè emanant ex ſe aliqua accidentia. Reſpectu accidentium paſſi, accidentia agentis ſunt cauſa principalis. Si ignis ſpoliaretur omni calore, non poſſet connaturaliter producere eundem in ſubjecto extraneo.

## DISPUTATIONE VI.

### *De Efficiente Increato.*

Datur efficiens Increatum. Operationum illius, ad intra duo principia intellectus & voluntas. Operationum autem ad extra eſt Omnipotentia. Quæ eſt formaliter condiſtincta ab ipſa voluntate.

*De Creatione.* Poſſibilis eſt creatio. Quidditativè eſt productio rei ex nihilo. Nec hæc definitio competit productioni verbi. Creatio activa non diſtinguitur à principio creante entitativè. Nec paſſiva à re creata. Creatio tamen paſſiva à creatione activa diſtinguitur realiter. Pleræque implicantiæ non oſtendunt, quod creatura ut cauſa principalis creare non poſſit. Non eſt poſſibilis creatura, cui tanquam cauſæ principali competere poſſit creare. Non eſt poſſibile inſtrumentum connaturale creandi. Sed eſt poſſibile inſtrumentum obedientiale ad creandum.

Motus ſucceſſivus & tempus non potuit eſſe ab æterno. Implicat contradictionem, ut ſi Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, poſſit ſucceſſivè aliam ſecundam producere, & tamen ab æterno. Poteſt tamen ab æterno unam vel plures ſimul ponere creaturas permanentes.

Quid conſervatio.

Concurſus Dei cum creaturis non eſt, quid concomitans. Nec eſt in actu ſecundo ſpectatus quid indifferens.

## DISPUTATIONE VII.

### *De cauſa finali &c.*

Quid finis. Eſt cauſa realis. Cauſalitas illius, motio metaphorica. Actus antecedentes poſitionem mediorum, non ſunt effectus proprii cauſæ finalis. Sicut nec actus immediatè verſantes circa media. Sed effectus proprius finis, ſunt media. Sine cognitione prævia non movet finis. Poſſibile eſt ut moveat. Quænam agant propter finem. Quæ diviſio finis.

Quid exemplar. Conſiſtit illud in conceptu objectivo.

Quid tenendum de natura & Arte.

## *TRACTATU II.*

## DISPUTATIONE VIII.

### *De ipſo Compoſito.*

Sine modali entitate ratio unionis ſalvari non poteſt. Non tamen Unio formaliter eſt modus. Sed eſt ipſa entitas materiæ, prout determinata ad eſſe materiæ in actu ſecundo, & ipſa forma prout determinata ad eſſe formæ in actu ſecundo. Modalis determinatio eſt nonniſi una in unoquoque compoſito. Eaque materialis.

Compoſitum à Materia, forma, & unione ſimul ſumptis, collectivè non eſt diſtinctum realiter. Impoſſibile eſt compoſitum ex materia & forma ſpirituali. Compoſitum ex partibus, quarum neutra ſit materia neutra forma, prout explicari ſolet eſt impoſſibile. Poſſibile tamen eſt corpus ſimplex.

TRA-

## TRACTATU III.

# DISPUTATIONE IX.

### *De Quantitate.*

DE *Eſſentia Quantitatis.* Primò Eſſentialis Conceptus Quantitatis, non eſt conferre partes entitativas. Non tamen convenit illis partibus independenter à quantitate diviſibilitas. Licèt ipſa diviſibilitas non ſit primò eſſentialis Conceptus quantitatis. Sicut nec Impenetrabilitas. Sed primò eſſentialis ejuſdem conceptus eſt, Extreitas partium in ordine ad ſe. Caſu quo auferret Deus quantitatem ab aliquo corpore, poſſet ſaltem Divinitus non tolli unio ſubſtantialis intercedens cum forma, nec unio continuativa: & tamen tunc non maneret extreitas partium in ordine ad ſe. Occuparet autem tunc indiviſibile ſpatium. Deusque non poſſet partes illas continere cum eadem extenſione locali. Idque quantumvis Deus replicaret eandem materiam. Cæterum ſi poſſibilis eſſet modus extenſivitatis materialis, conſimilis ei, qualem habent Angeli; poſſet corpus occupare diviſibile ſpatium, quantumvis ſpoliaretur quantitate.

*De Definitione partium continui variæ, circa hoc auctoritates Ariſtotelis.* Partes in continuo ſunt diſtinctæ actu quoad entitatem. Non tamen in ratione partium formaliter. Partes continui in ratione partium formaliter, impoſſibile eſt diſtingui; ſed quotiescunque diſtinguuntur nonniſi ſecundùm quid & vulgariter in ratione partium formaliter, diſtinguuntur. Quantitas accidentibus non eſt identificata. Nec ſubſtantia.

# DISPUTATIONE X.

### *De Compoſitione Continui.*

EXplicantur variæ notiones terminorum. Non componitur continuum ex indiviſibilibus. Componiturnè continuum permanens ex partibus proportionalibus in infinitum diviſibilibus. Quomodo per alios componatur continuum ſucceſſivum. Quid ſi (ſine præjudicio ſententiæ melioris) dicatur ne quidquam eſſe ex quo actu componatur continuum, compoſitione de qua in præſenti. Quid ſi dicatur in reſolutione continui deveniendum tandem ad minima Phyſica. Conſequenter ſi dicatur etiam continuum ſucceſſivum ita reſolvi. Quod minimum explicatur. Hujus minimi quæ diſtinctio ab indiviſibili.

*De Continuatione.* Continuatio non fit per puncta continuativa. Nec eſt modus ſuperadditus. Sed in recto, eſt ipſamet rei quantitatis pro formali dicens, indiſtantiam cum negatione terminorum utriusque extremi.

*De Terminis Quantitatis.* Termini quantitatis non ſunt puncta terminativa diſtincta realiter. Sed explicari debent per connotata.

# DISPUTATIONE XI.

### *De Infinito.*

EXaminatur definitio infinitè ab antiquis poſita. Infinitum eſt duplex. Conſentiunt omnes infinitum creatum in eſſentia non dari. Traditur definitio infiniti. Non poteſt illud claudi terminis.

Etiam ſuppoſita illius poſſibilitate non eſt fundamentum aſſerendi quod defacto detur.

Non eſt poſſibile infinitum categorematicum creatum. Nec infinitum in extenſione. Mole, Numero. Intenſione. Etiam poſito quod poſſibile eſſet infinitum creatum, adhuc impoſſibile eſſet infinitum creatum, adhuc impoſſibile eſſet, poni omne poſſibile infinitum: nec eſt neceſſarius, nec poſſibilis numerus maximus finitorum. Datur Syncategorematicum. Non apparet implicantia in creatura, quæ non ſit in infinitum multiplicabilis. Nec devenietur unquam ad creaturam perfectiſſimam. Infinitum Syncategorematicum in mente Dei, non eſt categorematicum.

# DISPUTATIONE XII.

### *De Motu.*

QUid definitivè motus. Non ille ſuperaddit quidquam reale actioni & paſſioni. Quid motus localis. Motus, qui ſit per ſe, non poteſt ſalvari ſine entitate modali. Nō indiget illa, motus per accidens. Motus localis ſucceſſivus non poteſt fieri in inſtanti. Quid de motu puncti ſentiendum. Dividitur motus in tardum & velocem. Quæ cauſa hujus per alios Aſſignatur cauſa. Quid tenendum de motu projectorum, quæ nonniſi ſecundùm modum violentiam habent. Probabile eſt impulſum eſſe qualitatem à projiciente productam. Motus reſilientiæ cauſatur à corpore reflectente, licèt pro conditione requirat interdum modum projicientis. Mobile projectum quieſcitne in puncto reflexionis?

Explicantur termini concernentes inceptionem & deſitionem motus itemque ſtatus quæſtionis. Oſtenditur difficultas communis ſententiæ. Inferturque formas ſubſtantiales & incompoſſibiles accidentales incipere intrinſecè & deſinere extrinſecè. Oſtenditur difficultas communis ſententiæ circa inceptionem & deſitionem rerum ſucceſſivarum. Inferturque entia ſucceſſiva incipere intrinſecè, deſinere extrinſecè. Reſolvuntur reliqua, inceptiones & deſitiones concernentia.

# DISPUTATIONE XIII.

## *De Ubi, Duratione, Tempore.*

EXplicatur definitio loci extrinſeci. De loco intrinſeco diſcurrendo, præmittitur non dari negationem negationis. Oſtenditurque diſtantiam &c.non eſſe negationem negationis. Indiſtantia ſeu ubi, non eſt entitas ſuperaddita. Interdum tamen præſentia localis non eſt ſine modo, interdum eſt ipſe modus ſenſu certo. Poſito quòd ubi eſſet entitas modalis, poſſibile eſſet manere locabile, ſine ullo ubi modali. Non eſt poſſibile ut ſeparetur à loco id, quod, ubi, dicit in recto. Non eſt poſſibilis creatura actualis quæ abſolvat ab eo, quod ſuo modo importat Ubi in obliquo, ita ut abſolvat ab omni præſentia. Unum corpus poteſt eſſe circumſcriptivè in pluribus locis. Accidentia, quæ transacta replicatione contingunt in uno loco, non eſt connaturale, ut fiant in alio loco. Poſſibile eſt, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter ſe reſpectu ejuſdem ſubjecti & objecti, ſaltem naturaliter impoſſibiles ſint. Replicatio non fit per actionem ſolam adductivam. Poſita actione reproductiva, non eſt neceſſe ſuperandi ullum ubi. Implicat ut ſalvetur replicatio ſine reproductione ejuſdem Entitatis. Poſſunt eſſe Divinitus duo corpora in eodem loco.

Explicatur diviſio in locum realem & imaginarium. Deus eſt extra cœlos in ſeipſo. Deus eſt in ſpatiis imaginariis, ſi eſſe in ſpatiis imaginariis ſit idem ac extra cœlum; ſi autem eſſe in ſpatiis imaginariis idem ſit ac exiſtere in ſpatiis, quæ noſter intellectus fingit & imaginatur, in talibus ſpatiis: non eſt nemine cogitante.

Explicatur quid ſit vacuum. Vacuum non poteſt dari naturaliter. Poteſt Divinitus. Quid ſentiendum de motu locali in vacuo.

Duratio non eſt modus ſuperadditus permanens, & qui totus ſimul poſitus faciat durare hominem cras. Nec eſt modus ſucceſſivus. Duratio formaliter non eſt actio conſervativa diſtincta, vi cujus exiſtat creatura, ſed eſt ipſa entitas prout coexiſtens his, tot, vel tot differentiis temporis, ſi eam reſpectivè accipias ad aliquid extrinſecum. Abſolutè autem ſpectata, non formaliſatur per coexiſtentiam cum tempore. Duratio abſolutè ſpectata, eſt ipſa exiſtentia rei permanens, vel ipſum rei eſſe non deſinens.

Explicatur quid ſit Tempus. Tempus Mathematicè acceptum, ſecundùm quod tale exiſtit ſolum fundamentaliter.

Explicatur quid ſit Æternitas.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE